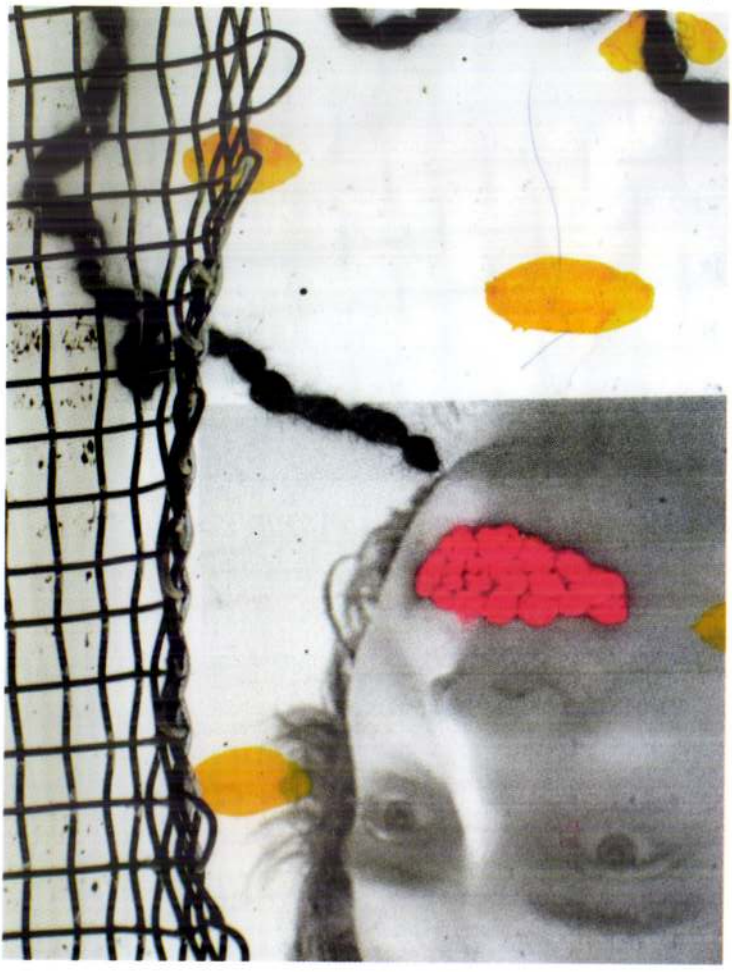

Óbudai Pincegaléria

Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy-kastély)

Rúzs / Lipstick

Raatzsch Jenő André

kiállítása

Megnyitja 2006. szeptember 5-én
19 órakor Előd Ágnes

Megtekinthető szeptember 24-ig,
hétfő kivételével 14-18 óra között.

Nemzeti Kulturális Alap
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Fővárosi Képzőművészeti Alap

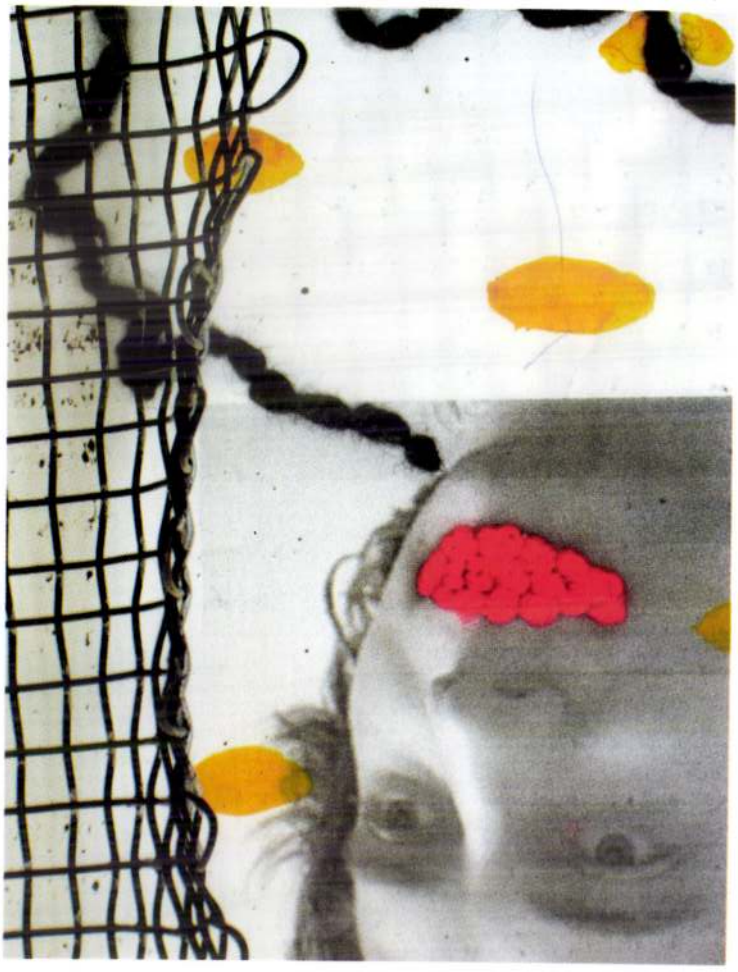

Óbudai Pincegaléria

Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy-kastély)

Rúzs / Lipstick

Raatzsch Jenő André

kiállítása

Megnyitja 2006. szeptember 5-én
19 órakor Előd Ágnes

Megtekinthető szeptember 24-ig,
hétfő kivételével 14-18 óra között.

Nemzeti Kulturális Alap
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Fővárosi Képzőművészeti Alap

MAGYAR HÍRLAP

Kézilabda VB az aranyért

Románia–NDK 13:12 (11:11, 10:10, 4:5)

Drámai küzdelemben dőlt el az aranyérem sorsa a *Románia*—*NDK* találkozón. A németek 3:0-ra, 4:2-re, 5:4-re vezettek, de a románoknak mindig sikerült az egyenlítés. A rendes játékidő döntetlenül ért véget (10:10), s a szabályok értelmében 2×5 perces hosszabbításra került sor. Mindkét együttes 2—2 gólja után a világbajnoki döntés 2—2 gólja után a román *Gruia* szerezte, aki 30 góljával a VB legeredményesebb játékosának bizonyult.

Világbajnok: *Románia*, 2. *NDK*, 3. *Jugoszlávia*, 4. *Dánia*, 5. *NSZK*, 6. *Svédország*, 7. *Csehszlovákia*, 8. *Magyarország*, 9. *Szovjetunió*, 10. *Japán*, 11. *Izland*, 12. *Franciaország*.

Vasárnap délután Párizsban került sor a Csehszlovákia—Magyarország kézilabda-világbajnoki mérkőzésre, amely a hetedik és nyolcadik hely kérdését volt hivatott eldönteni. A mérkőzés iránt nem táplálunk vérmes reményeket, hiszen a magyar együttes a döntő sorsdöntő pillanataiban gyengélkedett.

CSEHSZLOVÁKIA—MAGYARORSZÁG 21:14 (12:4).

Mint az eredmény is mutatja, a csehszlovákok könnyen szerezték meg a győzelmet, amely már az első játékrészben eldőlt. Csehszlovákia javára. A játék nyitóidőig nagy előnyt szereztek. A szünet után volt egy olyan szakasza, amikor a magyar csapat erősített, de a csehszlovák remekül hajrázik és minden különösebb nehézség nélkül érték el hétgólos győzelmüket. Ezzel a csehszlovák együttes a VB hetedik helyén végzett. Csapatunk a nyolcadik lett.

A magyar csapatból Takács volt a legeredményesebb, öt gólt dobott. Marosi és Vass 3—3-at, Kaló, Fenyő és Simo pedig 1—1-et.

Világcsúcsok idény végén

Az inzelli nemzetközi viadalon nem volt hosszú életű a japán *Suzuki* szombaton felállított világrekordja 500 méteren (38,71 mp). Egy nappal később, vasárnap a svéd *Börjes* újabb tizedevasárnap a svéd *Börjes* újabb tizedeket faragott le ebből az eredményből, két faragott le ebből az eredményből, két faragott le ebből az eredményből, két

Raab

A szekrény mellett

131. *Erzsébet királyné. Fénykép,* Raab olajfestménye után. Eredetije a lainz-i vadászkastélyban, a király dolgozó szobájában levő kandalló felett.

Ka Erzs Museum

70 l.

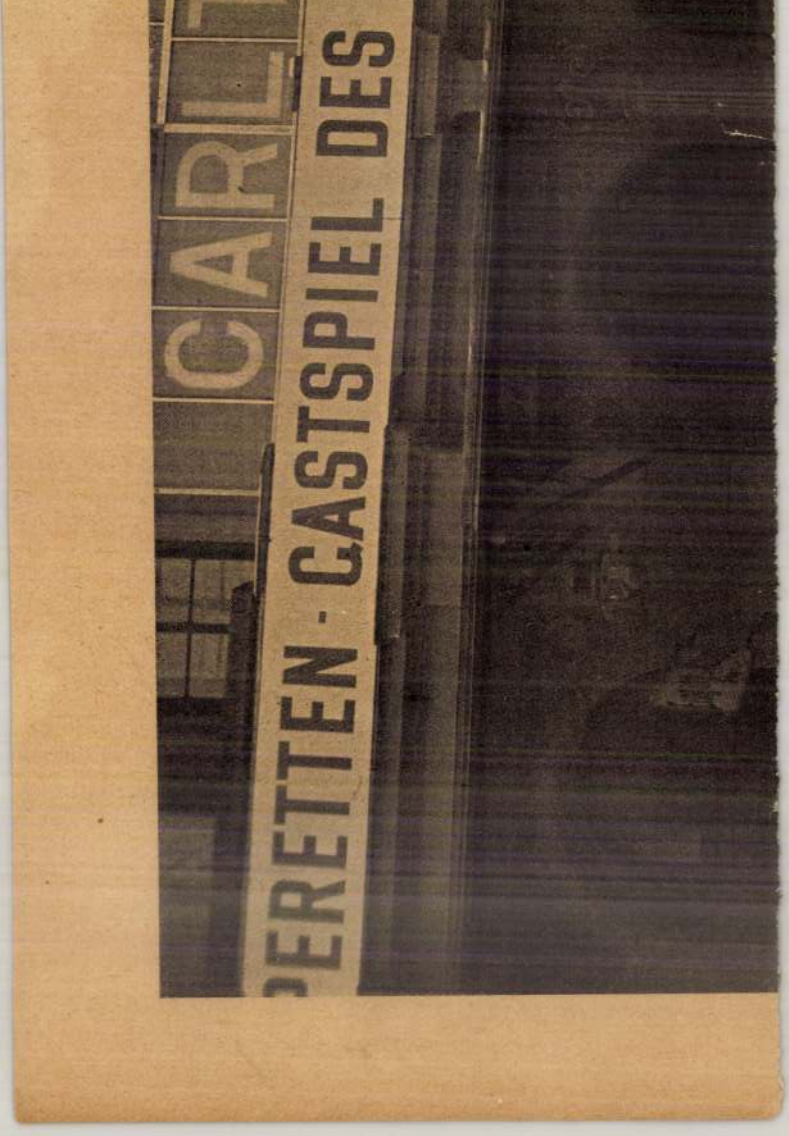

	7 --	2.--
lakás, ruházkodás, ermeknevelés, szórakozás, stb.)	25.--	4.80
r. turisztika és		
	2.40	-.80
	5.50	2.20
	-.40	-.20
2 kötet	9.--	3.--
ny	1.20	-.60
ai 2 füzet	-.80	-.40
	4.--	1.60
lem	3.--	1.50
gia	4.--	1.50
t	1.20	-.60
	4.80	1.80
nagy élet apró emlékei, Petőfi életéből, rajzok, A magyar király enféle különcök, 1848 Nagy eti Szinházunk multjából, füzet		-.25
		-.80
		-.50
kötet, Szerelem bolondjai kötet. Egy-egy regény		1.50
vészete. I.kötet		-.80
	4.--	1.50
nak világszemlélete	1.60	-.50
ermek	6.--	2.--

Raab

93. *Erzsébet királyné arczképe. Fénykép,* Raab festménye után. A királyné lovagló ruhában, mellén rózsákkal.

Ha bírsz Múzeum

56. C.

Raab

nobrait

Szöllőfürt, repr.

Magyar Iparmuvoszet

1897/98. 391. l.

B. 28.

Raab

l.

LykaMagyműIC00-50

12.526.l.

2.

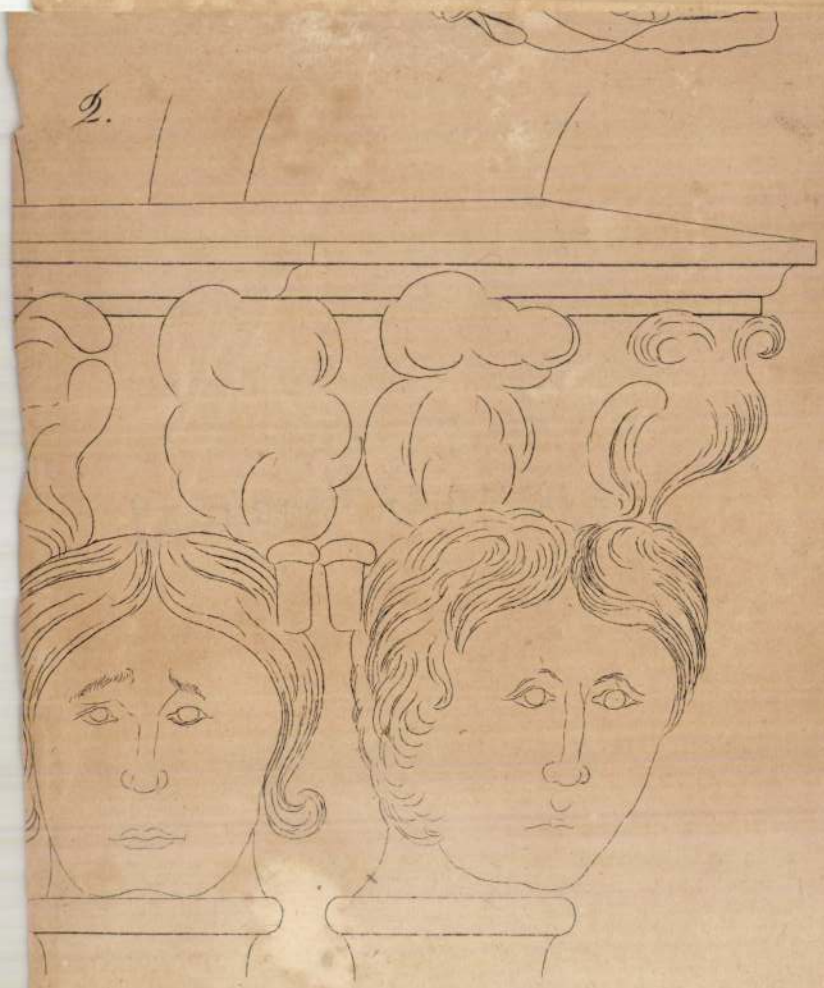

1937 13. A tállyai plebániahivatalból

A

Műemlékek Nagytekintetű
Országos Bizottságának.

Budapest

IX. Rákos utca 10.

Hvtlból

TÁLLYA
937 JAN 18 N 9
B
MAGYARORSZÁG

Raab
Lkáb II. 63
IV. 132

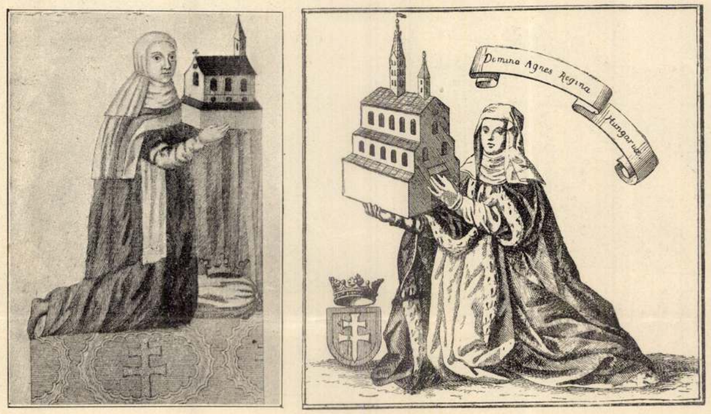

ÁGNES MAGYAR KIRÁLYNÉ KÉPE A KÖNIGSFELDI TEMPLOMBAN ÉS A FUGGER KRÓNIKÁBAN.

hintón vitt s ezüst hímzetű fekete takaróval leborított koporsót az állomásra, hol azt az udvari vonathoz csatolt díszes gyászkocsiban helyezték el.

A halottszállító vonat reggeli 8 órakor indult el Genfből. Roppant közönség lepte el az állomás környékét s állt ott mély csöndben. Minden arczról leolvasható volt az őszinte gyász. Maga a város is tele volt a gyász jelvényeivel már szombat óta. Az üzletek is általában zárva voltak. A koronás fejedelmet nem ismerő nép könyezve vett búcsút a legnemesebb uralkodónő holttestétől, midőn a vonat csöndes robogással megindult, mely elé minden nagyobb állomáson, így Lausanneban, Freiburgban, Bernben és Zürichben kivonult a hatóság és a nép.

A gyászvonat szeptember 15-én este érkezett meg Bécsbe a feketével bevont nyugati pályaudvarra, honnan a Mariahilfer-strasse-n végig beláthatatlan néptömeg és katonaság sorfala közt hatlovas udvari gyászhintón szállították a fejedelmi halottat a császári palotába, a Hofburgba. Az útba eső utczákat homokkal hintették be ez alkalomra; a házakon gyászlobogók lengettek, az utczai lámpákat gyászfátyollal vonták be s az üzletek kirakatait is csaknem mindenütt gyász-diszítményekkel látták el. Csaknem zajtalanul haladt rendeltetése helyére a gyászhintó, melyet a kiséretet vivő udvari kocsik egész sora kisért. Már 11 óra felé járt az idő, mikor a szomorú menet a Burgba megérkezett.

A nagy sulyú kettős koporsót nyolcz, feketébe öltözött udvari lakáj emelte le a gyászhintóról s vitte be az udvari kápolnába, hol aztán a kész ravatalra helyezték, lábbal fordítva az oltár felé, mely előtt külön állványokon voltak elhelyezve a boldogúlt felséges asszony osztrák és magyar koronái, főherczegnői kalapja, legyezője, kezty ője, rendjelei és védasszonyi jelvényei.

A kisérteties fényben ragyogó kápolna falaira a királyné czímerei voltak fölakasztgatva ezzel a fölirással: *Elisabetha, imperatrix Austriae et regina Hungariae, MDCCCLXXXXVIII.*; a ravatalon és a kápolna oldalsó részeiben a koszorúk egész halmai pompáztak.

A király gyermekeivel és a királyi család tagjaival fájdalomtól megtörten várta itt drága halottját, a gyászhír vétele óta ekkor jelenvén meg először bécsi palotájában. Ott voltak mély gyászban a magyar országgyűlés két házának tagjai, Budapest küldöttjei, számtalan magyar és osztrák város és testület képviselői s Magyarország és Ausztria legfőbb méltóságai.

A ravatalra elhelyezett koporsót *Mayer* udvari plebános újra beszentelte s a papság halotti énekeket zengett. Erre a két zárú koporsó kulcsait a boldogult királyné főudvarmestere átadta az első főudvarmesternek, mire a kápolna lassanként kiürült s csak a kirendelt őrök maradtak a koporsónál, meg egy kapuczinus szerzetes, ki a ravatal lábánál elhelyezett térdelőzsámolyon imádkozott a nagy halott lelki üdveért.

NEFELEJCSEK.

Másokért.

Mért legyek én mások bolondja?
Az ember ezt gyakorta mondja;
Verítékét mégis csak ontja
Nem önmagáért, másokért,
Míg útja végpontjához ért.
Érzi, hogy a mit így veszít,
Látatlanúl is idvezít.

Vég.

Lassan enyészve, vagy hamarabb
A hova dől a fa, ott marad . . .
Égre törő vágyad mondd, mit ér?
Elnyeli azt egy öt lábnyi tér
S útad bármi messze tévedez,
Egy kicsi halomnál vége lesz.

Részvét.

Ha búsnak látod a jelent
S fölleg borúl egedre fent:
Kérlelem a jövőt,
Hogy föllegen által
Derítse homlokod'
Egy reménysugárral.

Ha búsnak látod a jövőt,
Kérlelem én a múlt időt.
Hogy szép emlékidet
Szemed elé tárva,
Mézet öntsön szived
Ürömpoharába.

Hiú kivánat.

Vállaidról az évek terhét
Lerázni, oh! tudom, szeretnéd,
Hogy új pályát ifjodva láss
S vezessen, bölcs tapasztalás . . .
Üres ábránd, hiú kivánat!
Bezáródott a múlt utánad
S bár új pályán, ifjan haladj,
Csak oda érsz, a hol ma vagy.

Kis kereszt.

Rejtsd kebledbe tőlem
Ezt a kis keresztet,
Könnyítse azt, melyet
Rád a sors eresztett
S békült szived magába térten,
Dobbanjon egyet néha értem.

Üröm.

Életemben ha van üröm,
Békén türöm;
Örömet is ád az ég,
Könyei keserv s mosolynak
Egybe folynak
S nap letünvén egy a vég.

Imakönyvbe.

Imádkozzál, higyj és remélj:
Veled van az Isten, ne félj!
Számlálja titkos könnyedet
S megnyitja néked az eget.

Ének a halálról.

Oh halál! mért nem lehetsz te
Olyan meghitt barátunk,
Kit reggel, vagy késő estve
Mindig szivesen látunk?
Miért riad meg tőled
Ösztönszerűn az élet?
Hogy bár olykor esdve kérünk,
Mégis ha jösz, elfagy vérünk.

Tudom, hogy földi életem,
Bizonytalan s mulandó,
Öröknek azt nem vélhetem,
A mi bennem halandó.
De részt nyertem az égből
A teremtő kezéből
És azzal, úgy kivánkozom,
Az égiekhez tartozom.

Látom, hogy fölfelé lobog
A tűznek tiszta lángja,
Fölfelé áraszt illatot
Rétek, mezők virága;
Hamv és kóró ide lenn
Elenyészik hirtelen,
Példázza porló testemet,
A láng s az illat lelkemet.

Bizvást megyek hát útamon,
Nem szorongat a kétség,
Világossá lesz egykoron
Előttem a sötétség,
A földi pálya vége
Lelkemnek menedéke,
Engem azon túl is vezet,
Én Istenem! a te kezed.

Lévay József.

MAGYAR KIRÁLYNÉK SVÁJCZBAN.

Az egész művelt világ turistáinak Eldorádója, a szabad intézmények kiváltságolt területe, minket magyarokat még egy harmadik tekintetben is közelről érdekelhet. A bérczes Svájcz, távol esik ugyan tőlünk, mégis számos nevezetes magyar történelmi emléket mutathat fel Atilla korától kezdve, egész a jelen percz mindenki előtt ismeretes nagy eseményeig.

Sokan itt, a franczia Svájczban keresik a hunnok nyugat-európai maradványait. Az annivi ersi és entremonti völgy (Valais kanton) nyolcz községét állítólag az Olaszországból menekvő hunnok alapították volna, s mai romanche nyelvökben némi magyar vonásokat próbálnak felfedezni azok, a kik előszeretettel cserkésznek az őstörténelem ingoványain. A vezérek korának rabláhadjáratra menő magyar nomádjai nem egyszer keresték föl Helvetia vadregényes vidékeit s kalandjaik egész arczulatát épen egy itteni, sanct-galleni barát rajzolta meg legjellegzetesebben. Az Árpádok kora, a mint látni fogjuk, egyéb történelmi kapcsolatokat tüntet föl. Zsigmond korában a konstanczi zsinat oly fényes és nagyszámú kiséretét látta a magyar királynak, minő addig az ideig nem

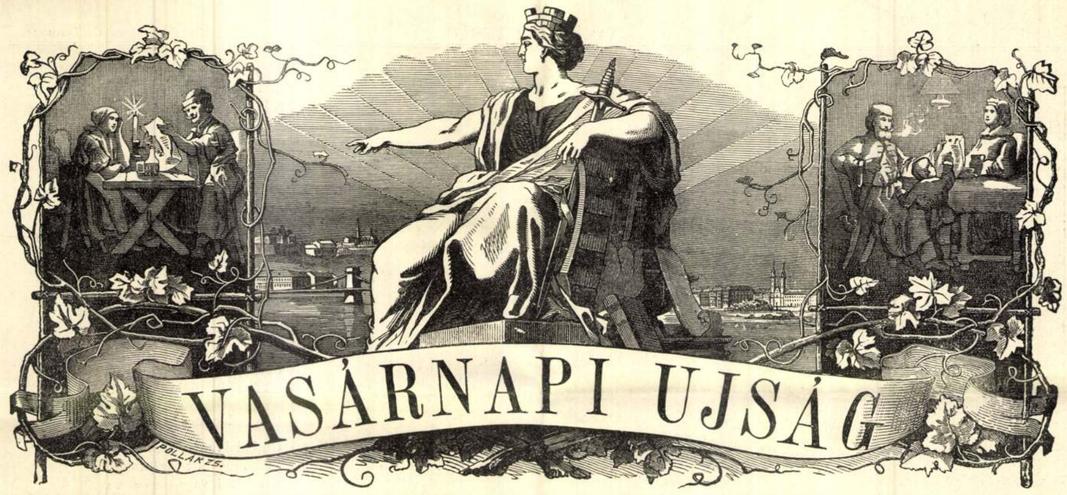

40. SZÁM. 1898. BUDAPEST, OKTÓBER 2. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 •. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 •. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott vételdij is csatolandó.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ TEMETÉSE.

Felejthetetlen királynénkat, mikor halálos sebétől elalélva összerogyott, visszavitték a gőzhajóról a Beau-Rivage fogadóba, hol ágyára helyezve, nehány perez múlva kilehelte nemes lelkét, végtelen fájdalmat és bánatot hagyván hátra övéi és népei szivében.

Mikor a bécsi udvar kiküldöttei és a genfi kanton hivatalos személyei szabályszerűen megállapították, hogy az elhúnyt fejedelmi hölgy valóban azonos Erzsébet császárné és királyné személyével, Ő Felsége előbbi szállásának szalonját halottas-szobává alakították át. A falakat és a padlózatot fekete posztóval vonták be, a szoba közepére egy alacsony állványt helyeztek el, melyre egy barna fakoporsót, abba pedig egy érczkoporsót tettek. Ez volt a királyné ravatala. E kettős nyilt koporsóba fektették a nagy halottat fekete ruhába öltöztetve. A kiszenvedett ártatlan vértanu viaszhalvány arczát fehér fátyollal takarták le; összetett kezeibe egy feszületet és egy olvasót adtak s egész alakjára egy csipke szemfedőt borítottak, mig melléje két oldalt és lábaihoz rózsákat hintettek. Gyászőrségül a freiburgi püspöktől oda küldött két irgalmas apácza és a királyné kisérete volt a koporsó mellett. A szoba és a ravatal egész kiállítása komoran egyszerű volt; csupán a pompásnál pompásabb koszorúk hirdették, hogy az elhúnyt koronás nagyság volt életében.

Genf lakosságának, mihelyt a szörnyű eset okozta mély megdöbbenéséből némileg fölocsúdott, első gondja volt, hogy fájdalmát és részvétét a lehető legnagyobbszerű módon nyilvánitsa. Szeptember 12-ikén egy olyan gyászmenetet rögtönzött, a mely egyszerűsége mellett is egyike volt a legnagyszerűbbeknek és legmeghatóbbaknak, a milyeket a világ valaha látott. Genf lakosságának több, mint a fele az állami és városi hatóságok vezetése alatt ünnepi gyászruhában, fedetlen fővel s méltóságosan haladó zárt sorokban elvonult a Beau-Rivage fogadó előtt, miközben a város összes harangjai szakadatlanul zúgtak. A vendéglőnek az utczára néző nyilt tornáczán állottak: gróf Kuefstein, az osztrák-magyar monarkhia svájczi követe, Berzeviczy vezérőrnagy, a királyné kiséretének tagja s a bécsi udvar küldöttei s fogadták a gyászmenetnek a királyné földi maradványai iránt tanusított hódolatát. A svájczi köztársaság elnöke, Ruffy, a szövetség-tanács tagjaitól kisérve Bernből sietett Genfbe, hogy a királyné ravatala előtt a svájczi nép fájdalmát és részvétét személyesen tolmácsolja.

Szeptember 13-án a freiburgi püspök elvégezvén a beszentelést, ugyanazon nap estéjén érkezett meg Bécsből az udvari vonat, hogy a holttestet haza szállítsa. Másnap, 14-én, vitték el a fogadóból kettős koporsóba zárva a vasúti állomásra, miközben a király egyenes kivánságára mellőztek minden pompásabb szertartást; annyi ünnepiesség azonban mégis volt, hogy a köztársaság elnöke, a szövetségi tanácsosok, Genf kanton főtanácsa és a bécsi udvari méltóságok testületileg kisérték ki a négylovas gyász-

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ. — Raab festménye.
A királyné által főudvarmesterének, báró Nopcsa Ferencznek ajándékozott festmény után.

KHINAI POSTÁSOK.

Miután a khinaiak rendkívüli ellenszenvvel viseltetnek a vasútak iránt s csak újabb időkben sikerült őket azokkal némileg kibékiteni, természetes, hogy a levelek kézbesítése is nagyon bajos, bár a benszülöttek a postát, ha ugyan szabad annak neveznünk, nagyon sűrűn veszik igénybe. Különösen áll ez az értékküldeményekre nézve, melynek hiánytalan és rendes kézbesítése iránt az állam biztositékot nyújt s felelősséget vállal. A nagy birodalmon belül vannak postahivatalok mindenfelé s bizonyos tartományok s kerületek közt azok tartják fenn a közlekedést s a hirvivést. A továbbitást postások végzik, erős és bátor férfiak, kik két helység között mindig úton vannak s 40 kilóig terjedhető sulyú postacsomagokat hátukon hordanak. Miután e postások jó és gyors gyaloglók, elég gyorsan jutnak el a rendeltetésük helyére. Mihelyt az ily postás végállomását eléri, átadja csomagját, melyet ott várakozó valamelyik társa átrovatolás után tovább visz, míg ő maga az ellenkező oldalról érkezett szállitmányokkal kiinduló állomására visszatér. Ily módon aztán egész rendszeres postaszolgálat fejlődik ki, egészen függetlenül attól, nappal van-e, vagy éjjel, jó idő-e avagy kedvezőtlen. Az útirányok tervszerűen meg vannak állapitva, úgy, hogy a levelek és csomagok szállitása a legközelebbi útakon s fennakadás nélkül az egész birodalmon végig lehetővé válik. A mi levélhordóinktól sem csekély szolgálatot követelnek ugyan, de ezek szolgálata semmi a khinai postáshoz képest. Első alapfeltétel nála, hogy erőteljes legyen, mert nem csekély feladat egy és ugyanazt az útat napjában többször is megtenni 40 kilónyi teherrel a hátán. Rendesen futó lépésben kell megtennie az egész útat, mert az idő ott is drága és szükre van kimérve. Hogy szolgálatképesek legyenek, folytonos gyakorlatban kell maradniok s az a hiedelem kapott náluk lábra, hogy csak üres gyomorral siethetnek, a miért aztán épen csak annyit esznek, a mennyi elkerülhetetlenül szükséges. A khinaiak különben roppant félnek az éjszakától, azt hivén, hogy a szellemek s gonosz lelkek akkor kisértenek. Pedig a postásnak félénknek se szabad lennie; szakadatlanúl kell vándorolnia hegyen-völgyön, rengetegeken végig, készen arra, hogy az útonállókkal is megbirkózhassék. Mielőtt alkalmaztatnának, e tekintetben nagyon különös vizsgálatnak vetik őket alá. Meglehetős magasan alkalmazott vizszintes rudra számtalan homokzsákot akasztanak s a vizsgázandó postás alájuk s közibük áll. E zsákokat azután erős lökések által mozgásba kell hoznia, mig azok folytonos gyors keringőzésnek indultak. Majd gyors futamban a lóbálózó zsákok közt el kell sietnie, a nélkül, hogy testét egy is érintené, mert a nehéz zsák nemcsak leteritené, de a vizsgálaton igy meg is bukott volna. Pályázókban különben soha sincs hiány, sőt annyian jelentkeznek, hogy a vizsgálatot megállott legények között még külön is lehet válogatni. *V. K.*

A bécsi cs. kir. hitbizományi könyvtárban levő metszet után. Charleton J. festménye után.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

EGYVELEG.

* **A posta gyors fejlődését** élénken bizonyitja egy újabban megjelent mű a berlini posta történetéről. 1646-ban állitották fel az első állami postát magában a nagy fejedelem palotájában, honnan azonban később tovább költözött. 1769-ben is csak egyetlen posta volt a városban, de már két hivatalnok volt benne, egyik a levél-átvevő, a másik a kiadó. A jelen század elején egyes iparosok vállalkoztak arra, hogy csekély dij lefizetése mellett átveszik a leveleket a főposta számára. 1838-tól fogva már a vasuti pályaházaknál is vettek fel leveleket. De csak 1853-ban állitottak fel fiókpostahivatalokat. Ma ilyen 112 van Berlinben, a vasuti és külvárosi postákon kivül.

* **Villamos harangozás.** Kiváló templomokban ma is szeretnek nagy harangokat tenni, melyeket azonban nagyon nehéz meghúzni. Igy a berlini Vilmos császár emlék-templom nagy harangjának meghúzásához 22 ember szükséges, a kölni dóm úgynevezett császárharangját pedig csak 45 katona volt képes mozgásba hozni. Ezért újabban a berlini Szent-György-templomban, hol szintén óriási harangok vannak, villamos haranghuzó-készüléket alkalmaztak, mely egy tiz lóerejű elektro-motor segitségével másfél másodpercz alatt képes a harangokat mozgásba hozni.

* **A katona-hangyák** a termiták között mindenütt előfordulnak. Havilland Dél-Afrikában, Bornéón és Malakkán több ezer termita-bolyt kutatott át, de mindenütt volt katona-hangya, néhol a boly lakóinak csaknem fele. Az ily hangyáknak csak a harcz a feladatuk, testszervezetük is különböző a többitől, némelyiknek fején van külön nedvkibocsátó mirigye, melyből egy csepp harczképtelenné tesz más hangyát. Az ilyeneket a többi hangyák nagyon kerülik.

* **Állatpanoráma.** A hires állatkereskedő, Hagenbeck, Berlinben csodálatos állatpanorámát állitott ki, melyben madarak, emlősök és kétéltüek együtt láthatók, és pedig a ragadozó állatok is ott vannak, úgy, hogy valósággal paradicsomi képet tárnak a néző elé. Az erdők, sziklák természetesen festettek, de az állatok mind igaziak és élők. Hogy békében megvannak együtt, annak oka, hogy a ragadozó állatokat a szarvasoktól s más növényevőktől mély árkok választják el, melyeket azonban a nézők nem láthatnak. Mindamellett külön őrök és betanított kutyák vigyáznak, hogy valami baj ne legyen.

* **A legnagyobb hordó a világon** Kalifornia fővárosában, San-Franciskóban van. Egy részvénytársaság épittette s tartja üzemben 21 millió forint költséggel. 360,000 liter bor fér el benne. A hordó magassága 6 méter, széle alul 9½, felül 8¼ méter, kerülete alul 30 méter. A 60 mm. vastagságú tölgyfadongák száma 133, a legalsó 75 mm. vastag. A hordó előállitására 280 köbméter tölgyfa volt szükséges s a vas ráfokra 70 mázsa vas. A hordót befoglaló faházra 112 köbméter épületfa volt szükséges. Mivel a hordót kézi munkával kezelni nagyon nehéz volna, gőztömlőket használnak, melyekkel 7 óra alatt töltik meg. A beleférő bor 1600 közönséges hordót vagy 32 vasuti kocsit töltene meg s az egész hordó sulya körülbelül 8000 mázsa.

* **Fára kuszó kecskéket** gyakran láttak az utazók Afrikában. Jannasch 1886-ban az Antiatles hegységben egy 10 méter magas fán több mint 20 kecskét látott különböző helyzetben, némelyek hátsó lábukon állottak egészen egyenesen, mások a galyakon hintáztatták magukat s úgy ették a leveleket. Brehm Kelet-Szudánban gyakran látott ákáczfákra mászott kecskéket s Schweinfurth is észlelt oly kecskéket, melyek egyenesen a fák csúcsán legelésztek hátulsó lábaikon állva.

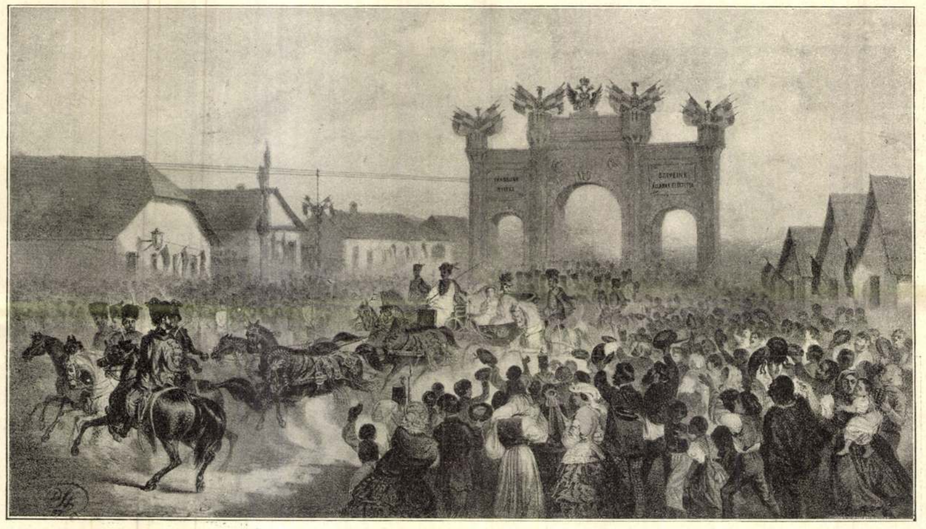

Ernst Lajos birtokában levő egykorú metszet után.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÉLETÉBŐL. — A KIRÁLYI PÁR BEVONULÁSA DEBRECZENBE 1857-BEN.

rendi nővérek közt. Úgy elszakadt a világtól, melyben felnőtt, hogy a halálos ágyán körébe sereglő apáczákhoz igy szólhatott: «senkit sem láttam rokonaim közül, mióta atyám országából eltávoztam». 48 éves volt, mikor 1338 május 6-án visszaadta lelkét a Teremtőnek. Ravatalánál megjelent mostohája is, ki ezentul jótéteményekkel halmozta el a maig fennálló tössi templomot. Sirja fölé két oldalról Magyarország czimerét helyezték minden fölirat nélkül. 1770-ben Mária Terézia utasitásából itt is fölbontották a sirboltot, hogy hamvait elszállitsák. De az ő sirja eltünt nyomtalanul. Áldott emlékét az egyház azzal tisztelte meg, hogy «boldoggá» avatta (beata Elisabetha Hungara); a tössi apáczák pedig hálájukat azzal kivánták kifejezni, hogy a magyar apostoli ezüst keresztet választották czimerükül.

Az Árpád-ház ezen legutolsó tagja, s az őt is tulélő, utolsó Árpád-házi magyar királyné emlékéhez — a mint láttuk — tömérdek tárgy fűződik Svájczban, különösen az ország középső kantonaiban, Aargauban, Zürichben, Schwyz, Unterwalden, Bern és Luzernben. Rajtok kivül egész mostanig nem is élt és nem is hunyt el Svájczban más magyar királyné. Habsburgi Erzsébet, Ágnes magyar királyné s Erzsébet magyar királykisasszony, orgyilkosság miatt siettek egykor a svájczi Alpok közé; ugyanoly merénylet hozta most közelünkbe Svájczból azt a harmadik Erzsébetet, ki mindenha a miénk volt. *Ballagi Aladár.*

A KIRÁLYNÉ KIADATLAN ARCZKÉPE.

Raab bécsi festőtől.

Mai számunkban a boldogult Erzsébet királynénak egyik legérdekesebb arczképét mutatjuk be. A kép, melyet festője, *Raab* bécsi művész a 70-es évek elején készitett, jelenleg báró Nopcsa Ferencz, a királyné volt udvarmestere tulajdonában van, ki azt ajándékul kapta egy alkalommal a királynétól. A művész, a ki az arczot fénykép segélyével rajzolta föl vásznára, abban a kitüntető szerencsében részesült, hogy a királyné Ő Felsége épen e munkája készülése közben látogatta meg műtermét. A királynénak annyira megtetszett a készülőben levő kép, hogy a teljes alak megfestéséhez elküldte a művésznek ruháját, melynek fölhasználásával aztán a művész a körülbelül 70 centiméter magas olajfestményt be is fejezte.

Egy évvel ezelőtt Zala György jeles szobrászunk a Park-klubtól azt a megbizatást kapta, hogy a király és királyné mellszobrait készitse el. A király két izben ült is a művésznek, a ki a kitünően talált mellszobrot ez év július havában fejezte be. A királyné szobrának megalkotásánál azonban már csak fényképekre támaszkodhatott. Össze is gyüjtött tehát e czélból minden erre vonatkozó adatot. A királyné környezetéből ajánlották neki ez alkalommal a most bemutatott képet is, melyet maga a királyné is legjobb arczképei egyikének tartott. Ezt az eddig kiadatlan képet Zala György szivességéből van alkalmunk a nyilvánossággal bemutatni. *P. G.*

A KIRÁLYNÉ BÁRTFÁN.

1895-ben három hetet töltött Erzsébet királyné Bártfa fürdőjében.

Ugy látszik, szeretett Bártfán lenni. S addig, a mig a kivánesiak nem háborgatták, nem zárkózott itt el az emberek elől. Sokszor lesétált az ivókúthoz, s maga vitte a poharát a Lobogóforráshoz, mely azután «Erzsébet-forrás» nevet kapott.

Reggel, már fél hatkor megfürdött s az után sétára indult, ilyenkor mindig egyedül. Leginkább a Cseresnyésre ment a lehető legegyszerűbben öltözve. Sokszor kalap és keztyü nélkül nagy fehér vagy fekete ernyővel járkált. Ez az út reggel meglehetős néptelen volt, s igy ott a királynét nem zavarták. Ha sétáin valakivel találkozott, annak tiszteletteljes meghajlását nyájas főhajtással viszonozta. Arczának kifejezése rendesen derült és nyugodt volt. Karesü alakjával, könnyed járásával idősebb korában is olyan volt, mint egy fiatal leány. Egy ilyen reggeli sétáját örökitette meg képünkön Szegedi Maszák Hugóné, Barabás Ilona, természet után, ott a helyszinén, a séta alkalmával.

Déli sétáin rendesen görög felolvasója kisérte. Ő Felsége ment elől egyenes tartással, fiatalos mozgással és gyors léptekkel, mellette vagy mögötte haladt görög felolvasója és hangosan olvasott görögül. De ez csak verőfényes, szép napokon történt. Sétáját különben esős időben is megtette, de csak társalogva s nem olvasva kisérte a görög. Sétákon a görög felolvasó kezében könyv, karján kabát volt, néha a királyné felöltőjét is ő vitte. Ilyen jelenetet mutat Divald fényképe, melyet a «Vasárnapi Ujság» ez évi 38. számában közöltünk.

A Deák-szállóban külön feljáratot csináltak a királyné lakosztályához, mely egy nagy szalonból, kis boudoirból és hálószobából állott. A lépcső kellemes kis benyilóba vezetett, melyben egy kis zöld selyem divánon pihente ki sétáját a felséges asszony. Ez a diván most Maszák Hugó tulajdona. Mind a három szoba ízléses, de nem fényüző berendezésü volt.

Délután öt órakor, ebéd után Mikes grófné kiséretében sétált a királyné. Ilyenkor hallottuk tiszta szép magyar beszédét, mert kisérőjével rendesen magyarúl társalgott. Azt is megjegyeztük, hogy sokszor Mikes grófné, vagy a görög is jobbról mentek mellette; a királyné kivánta igy.

A templomban Ő Felsége számára készitett oratoriumot csak a kiséret használta, mert a felséges asszony misét minden vasárnap a Deák-szálló kis kápolnájában hallgatott, melyet szintén az ő kedvéért rendeztek be.

Jellemző eset történt akkor, midőn Bártfára érkezett. Aboson nem elég jól fordították a királyné kocsiját; e miatt 23 percz késéssel érkezett Eperjesre. *Claudy* udvari tanácsos rémülten kérdezte *Ott* bártfa-eperjesi vasúti üzletvezetőt, hogy ki tudja-e pótolni a késedelmet. *Ott* megnyugtatta; s a kis vasút vonata csakugyan oly szokatlan gyorsasággal haladt, hogy Hertneknél már csak öt percz hiányzott, hogy a kitűzött időre megérkezzenek. Ekkor Ő Felsége csengetett, behivatta Claudyt, s azt mondá, hogy ne siessenek; nem baj, ha késnek is pár perczet. És kitünt, hogy Ő Felsége tanulmányozta és ismerte a menetrendet s észrevette, hogy nem ez a szokott gyorsasága a vonatnak, s nem akarta, hogy az ő kedvéért kivételt tegyenek.

Nem szerette, ha kisérték és vigyáztak rá. Eleintén egy detektiv, s messze egy csendőr követte, de a mint észrevette őket, oly gyorsan változtatta meg útirányát, hogy nem lehetett kiszámitani, merre megy. A legnagyobb sétákra vagy magánosan ment, vagy Mikes grófnéval. Egyszer Zboróra indult, de nem adván hirt, nem várta senki. S oly későre vált az idő, hogy a kiséret már aggódni kezdett, midőn nyolcz óra után tért vissza a grófné kiséretében a romoktól s onnan kocsin haza.

Szegedi Maszák Viola.

Ha a miniszter a kitűzött 30 nap alatt a leletről nem intézkedik, a jogosultak szabadon rendelkezhetnek.

Közmunkák foganatosításánál talált leleteket elsősorban a találó, másodsorban a munka vezetője, végül a vállalkozó vagy képviselője köteles annál a hatóságnál, melynek intézkedéséből a munkák végeztetnek, ingyen beszolgáltatni. A hatóság jelentést tesz a Főfelügyelőséghez, melynek javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter a lelet tárgyainak rendeltetése és elhelyezése iránt intézkedik. Ha ezek a leletek magánterületen fordulnak elő, azok tulajdonjogára nézve a jelen törvény megelőző rendelkezései (9. §.) alkalmazandók.

17. §. A tárgyak értékének megállapítása.

Az állam számára megvásárlandó tárgyak árát a Főfelügyelőség a találóval, illetőleg a tulajdonossal egyezségileg határozza meg. Ha az egyezség nem sikerül, akkor az árt a 6. §. értelmében választott bíróság állapítja meg.

18. §. Közárverésre kerülő tárgyak bejelentése.

Ha oly tárgyak kerülnek közárverés alá, melyek az 1. §. szerint a jelen törvény értelmében jegyzékbe iktatva vannak (2. §.), az illetékes hatóság erről a Múzeumok és Könyvtárak

A kutatási engedélyért folyamodónak igazolnia kell, hogy tulajdonosa annak a területnek, melyen a kutatás foganatosítani fog

R. T. mesterjegy

Székesfehérvár 1860

Ernst Muzeum aukcioi

XII

1276. KOKUSZDIÓDOBOZ, ezüst foglalat XV

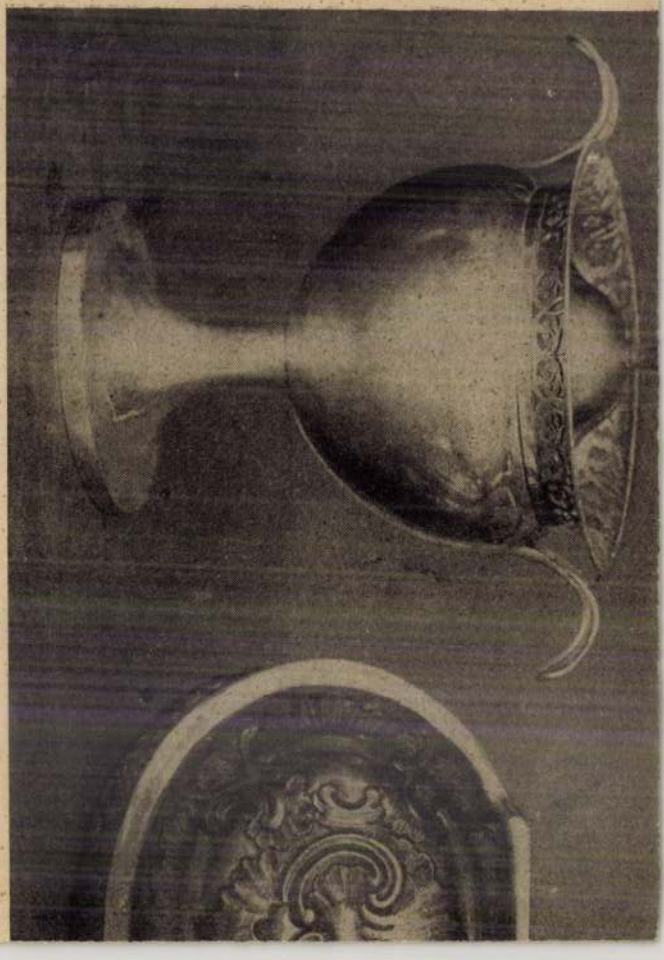

1253
1246

13
12

257. MADÁRALAKÚ DÍSZEDÉNY. Aranyozott ezüst. Ovális talpán plasztikus gyík, béka és csiga. A belőle kinövő fatörzs csonka ágán éneklő madár ül. R P mester műve. M. 23·2 cm. Brassó, XVII. sz. 1. fele.

Ziergefäss in Vogelgestalt. Silber, vergoldet. R P Meisterzeichen. Kronstadt, XVII. Jh. 1. Hälfte.

Gróf Andrássy Géza.

Erdélyi kiáll. 1931

R P mesterjegy Brassó XVII.

R. P. mesterjegy
Báthory XVII. sz.

PÓTLÁS

a XIX. katalógushoz.

498. **LŐSZERSZÁM**, teljes felszerelés, nyereggel, részben aranyozott ezüst, türkizekkel és drágakövekkel. Nagy boglárral és kartusokkal, felületükön trébelt arabeszkes disz. A nyereg verete hasonló diszitésü, barna bársony boritása arany himzésü. Két ezüst kengyellel. (Ki volt állitva az ezredéves történelmi kiállitáson.)

Erdélyi munka XVII. sz.

PFERDEGESCHIRR samt Sattelzeug, Silber, teilweise vergoldet, mit Türkisen und Edelsteinen besetzt. Der Sattel mit braunem Samt, goldgestickt.

Siebenbürgen XVII. Jhr.

499. **NAUTILLUS-SERLEG**, ezüst aranyozva. A talp hatszögü, vésett diszitéssel. A szárat térdelő férfi alkotja. A kagyló foglalata szintén vésett diszitésü, tetején delfinen álló Neptun. A felnyiló fedőn bevésve koronás pajzsban a Báthory-cimer. A födélben R. P. mesterjegy. (Ki volt állitva az ezredéves történelmi kiállitáson.)

M. 26·5 cm. Magyar, XVII. sz. eleje.

NAUTILLUS-BECHER, Silber vergoldet. Den Schaft bildet eine knieende Männerfigur. Am Deckel eingraviert das „Báthory"-sche Wappen. Meisterzeichen R. P.

H. 26·5 cm. Ungarisch, Anf. d. XVII. Jhrs.

500. **BUZOGÁNY**, aranyozott ezüst, drágakövekkel, hétbordás fejlapja csigásan áttört szárán vésett, domboritott és domboru tulipán diszités. A hengeres nyél ébenfa. A markolat a felső szárhoz hasonló diszitésü, rubinokkal és smaragdokkal. Potocky herceg tulajdona volt. (Ki volt állitva az ezredéves történelmi kiállitáson.)

H. 67 cm. Erdély, XVII. sz.

STREITKOLBEN Silber vergoldet, mit Edelsteinen besetzt. Bildete das Eigentum des Herzogs Potocky.

Länge: 67 cm. Siebenbürgen, XVII. Jhr.

Ernst Muzeum aukciói XIX. 2

szos formában építették újra.

Mikor ugyanez évben az egyesület a Roc des Fiz tövében gyermekszanatóriuma felépítésével foglalkozni kezdett, ugyanezeket az építészeket bízta meg a tervek elkészítésével. A Praz Coutantban szerzett tapasztalatokból leszűrt programon túl teljesen szabad kezet biztosított a tervező építészeknek, akik itten egészen újszerű építményekkel oldották meg feladatukat. A program a következő volt: a Roc des Fiz 2200 m. magas gerincének tövében az északról teljesen védett, dél felé pedig teljesen szabad 1300 m. magasságban fekvő közepes lejtésű tisztáson kellett elhelyezni a 165 [illegible] tikus gyer[illegible] sára alk[illegible]as, pavillonrendsze[illegible]n felépült szanatórium[illegible], még pedig olyan

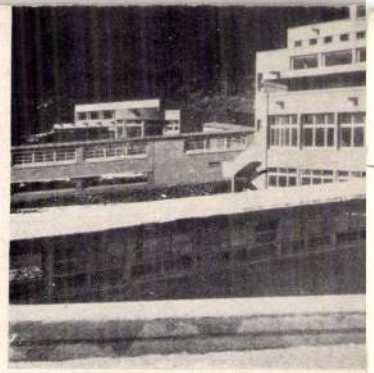

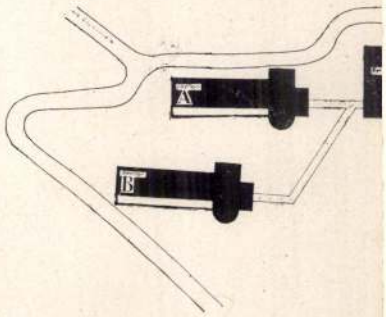

Helyszínrajz

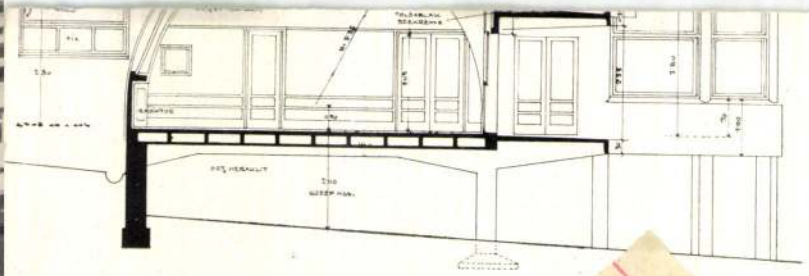

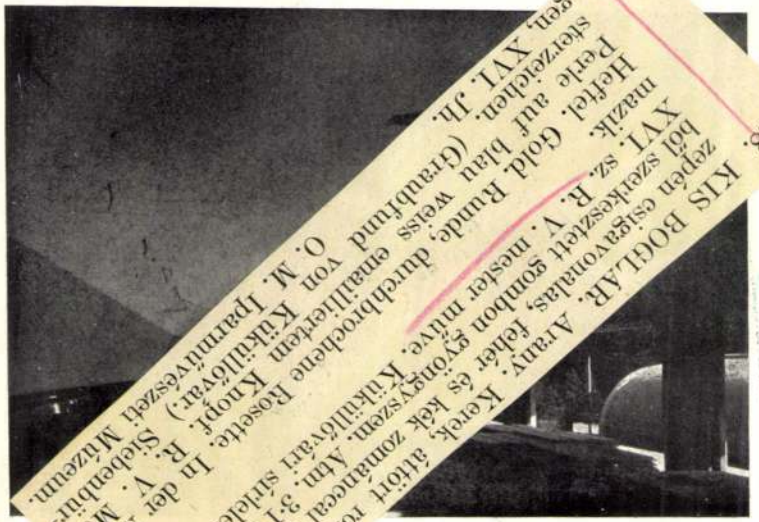

328. KIS BOGLAR. Arany. Kerek, áttört rozettaidomú. Közepén csigavonalas, fehér és kék zománcal éktett diszekből szerkesztett gombon gyöngyszem. Átm. 3·1 cm. Erdély, XVI. sz. R. V. mester műve. Kükülővári sírleletből származik. Heftel. Gold. Runde, durchbrochene Rosette. In der Mitte Perle auf blau weiss emailliertem Knopf. R. V. Meisterzeichen. (Graubfund von Kükülővár.) Siebenbürgen, XVI. Jh.

Madonna-dombormű, gyöngyhéz, maj.
6'3 cm. XIX. század.

Budapest. Nemzeti Múzeum

87×75 cm

25. *R. N. mester :*
Krisztus Pilátus előtt. Szárnykép Liptószentmáriáról
1440—1445 körül

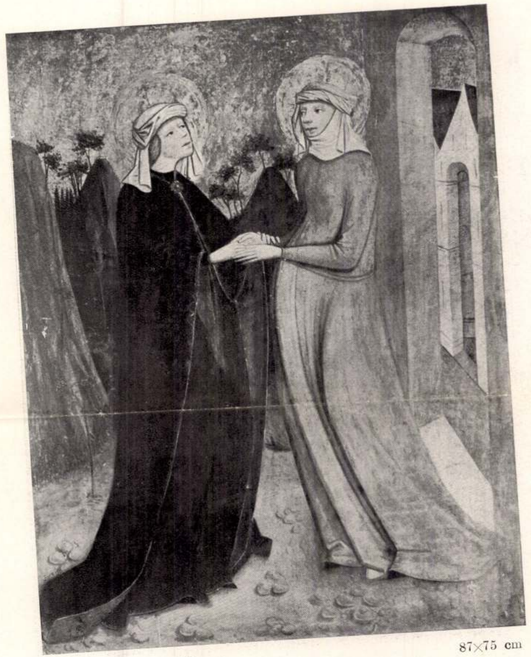

Budapest, Nemzeti Múzeum

87×75 cm

24. *R. N. mester :*
Mária és Erzsébet találkozása. Szárnykép Liptószentmáriáról
1440—1445 körül

fondás

Genthon István
A régi magyar festőmű-
vészet. Vác 1932
9, 45, 46 l. és
24, 25. sz. Eép.

apostolokat ábrázoló megrongált képeitől eltekintve Szűz Mária és Jézus életének jeleneteit ábrázolják. RN mester igazi lirikus. A Mária és Erzsébet találkozását ábrázoló kép (24 kép) jól mutatja gyengéd és finom előadási módját. Alakjai nyulánkak, a háttér vertikálisan felvázolt architekturája s a távoli hegyeken zöldelő fák valószínűtlen, álomszerű keretbe fogják a bibliai történetet. Másutt kedves interieurba helyezi alakjait, olykor (25. kép) súlyt helyez a viselet pontos és élethű megfestésére. Született kolorista, aki nem riad vissza a rózsaszín és lila szinek használatától sem. Csendes, érzelmes, akciótól irtózó felfogásával emlékeztet az osztrák iskolára, anélkül, hogy közvetlen kapcsolatban állna azzal. A liptószentmáriai oltártöredék 1440—1445 körül készülhetett s a korbeli felsőmagyarországi képirás legszebb emléke. RN mester időrendben az elsők egyike, akik a magyar művészetben oly kedvelt csendes, áhitatos lira hangját megütik.

1445 körülről más művek is maradtak. Az egyik kis *késmárki festett szárnyasoltár* középképén Krisztust ábrázolja Sz. Péter és Pál apostolok között, szárnyképein pedig az apostolokat egymás mellett állva. A kompoziciók háttér nélküliek, a tömzsi alakok betöltik a teret, mint az Albert mester hatása alatt készült emlitett esztergomi szárnyképeken, a ruharedőzés azonban fejlettebb s főképp a lapos figurák ábrázolásában sok dekorativ érzék nyilvánul meg. Az oltár, ami a kvalitásait illeti, nem mérkőzhet a liptószentmáriai maradványokkal. Ugyanebből a korból való két ismeretlen származású érdekes emlék (mindkettő az esztergomi Keresztény Múzeumban). Az egyik *egy interieurben ülő nőalakot* ábrázol. A vanitast, a fösvénységet vagy az Ars moriendi nyomán a rossz gondolatok szimbolumát s a Konrad Witz hatása alatt készült svájci képtáblákra emlékeztet, azonban feltűnik a berendezési tárgyak rendkivül változatos és részletező ábrázolása s a szinezés merészsége.[1] A másik tábla belsőoldalán *Sz. Pál*, a külsőn pedig *három alvó apostol*[2] látható. Szent Pál alakja rendkivül erőteljes, az alvó apostolok kesernyés arcvonásai markánsak. A fejtipusok a salzburgi D. Pfenning stilusára emlékeztetnek s reá utal a robusztus, nagyszabású felfogás is. (26. kép)

[1] Hátoldalán Krisztus az olajfák hegyén látható.

[2] Az utóbbi egy Olajfák hegye-kép részlete. A térdelő Krisztust ábrázoló másik (elveszett) külső kép az oltárka becsukásakor az alvó apostolok mellé került s egy kompoziciót alkotott vele.

nem ért, tipusai durvák, kifejezéstelenek. Stilusa tekintetében ugyanazt a fázist képviseli, mint a nálánál hasonlithatatlanul nagyobb tehetségű korbeli bécsi mesterek, a Liechtenstein-vár és az Albert-oltár festője.

Az osztrák hatás nem ismeretlen ebben az átmeneti időszakban. Az esztergomi Keresztény Múzeum két emlékcsoportja kapcsolatban van azzal a bécsi mesterrel, akinek főművét, az u. n. Albert-oltárt a klosterneuburgi apátság őrzi. Az esztergomi emlékek egyike *két kis oltárszárny* kivül-belül 4—4 képpel. (Belül : Angyali üdvözlet, Krisztus születése, Mária és Erzsébet találkozása és Királyok imádása, kivül : Olajfák hegye, Szent István megkövezése, Kálvária és Sz. Lőrinc vértanusága.) Már Ottó Benesch észrevette[1] az Albert-mesterhez való igazodását, ami nem annyira a kompozicióban, mint a fejtipusokban nyilvánvaló. A magyar mester a hátteret elhanyagolja s néhány tömzsi figurával betölti a teret. Előreugró hegyes orr, nagy száj jellemzi brutális tipusait. Az Albert-mester képei mellett a magyar táblák nyersebbek és egyszerűbbek, de a kettőjük közt fennálló rokonság nyilvánvalónak látszik. A másik kép, amely a bécsi festővel kapcsolatba hozható, az esztergomi Keresztény Múzeum nagyméretű képtáblája, amely belső felén a *Királyok imádását*, a külsőn pedig *két mondatszalagos férfiszentet* ábrázol. A királyok imádásának jelenetén különösen a férfitipusok vallanak az Albert-mester hatására. A kép a kosztümök gazdag pompájával tűnik ki, általában valamivel kvalitásosabb munka, mint az előbb ismertetett szárnyak. Mindkét sorozat ugyancsak 1440 körül készült, származásuk sajnos teljesen ismeretlen. (22—23 kép)

A negyvenes években készült táblaképeink általában az osztrák művészettel mutatnak legtöbb kapcsolatot. Nem szabad elfeledni, hogy 1437—39 között osztrák származású uralkodó, Habsburgi Albert ült a magyar királyok trónján, az az Albert, aki donátora a többször emlitett Albert oltárnak. Az osztrák hatás halvány visszfénye játszik azon a *nagyméretű oltármaradványon* is, amely a *liptószentmáriai* templomból került a Nemzeti Múzeumba. A képsorozat festőjének kezdőbetűit is ismerjük, a Judás csókját és a Kálváriát ábrázoló kompozicióon, zászlókra irva RN monogramm olvasható. A liptószentmáriai oltár legjelentékenyebb átmeneti emlékeink egyike méreténél és kvalitásainál fogva egyaránt. Képei az ormok prófétamellképeitől s a hátsó,

[1] Die fürsterzbischöfliche Gemäldegalerie in Gran. Belvedere, VIII. évf. 1929, 68 l.

Kiállító művészek:

Balogh István Péter festőművész
Bazsonyi Arany festőművész
Dárday Nikolett üvegtervező művész
Gáll Ádám festőművész
Gergely Nóra képzőművész
Gink Judit képzőművész
Gondán Gertrúd üvegtervező művész
Káplár Ferenc festőművész
Kopasz Tamás festőművész
Kovács Péter festőművész
Kőmíves István grafikusművész
Krajtsovits Margit keramikusművész
M. Novák András festőművész
Magyar Gábor festőművész
Minya Mária keramikusművész
Paulikovics Iván szobrászművész
Rába Lilla festőművész
Stroe Krisztián festőművész
Szathmáry József festőművész
Szécsi Katalin Zs. festőművész
Szilvitzky Margit képzőművész
Tápay Nóra képzőművész
Turcsán Miklós festőművész
Varsányi Árpád festőművész
Vecsési Sándor festőművész
Végh András festőművész
Végh Marcell festőművész
Werbánszky Ernő képzőművész
Würtz Ádám Jr. grafikusművész

Szeretettel meghívjuk
Önt és barátait
a

MAGÁNTERÜLETEK
című
kiállítására

Megnyitja:
FELEDY BALÁZS
művészeti író

2002. december 4-én, szerdán
18 órakor

Megtekinthető:
2002. december 4 – 20-ig
2003. január 6 – 24-ig
hétköznap 14-20 óráig

1135 Budapest, Tátra u. 20/b, T.: 320-53-80
[Bejárat a Radnóti M. u. felől]
E-mail: uljpotyaros@chello.hu
http://members.chello.hu/uljpotyaros

ÚJLIPÓTVÁROSI
KLUB-GALÉRIA

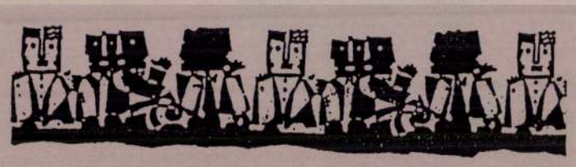

Rába Lilla festőm.

A TEart Galéria tisztelettel meghívja Önt
1998. június 30-án kedden este fél 7-re

Radák Eszter

kiállításának megnyitójára.
Megnyitja Kukorelly Endre.
Este 7-től Tereskova-performance.

A kiállítás megtekinthető
július 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-től 18 óráig.

RADÁK ESZTER

		Kikiáltási ár pengőben
1502.	DOBOZ. Zománcozott ezüst, belsejében óraszerkezettel működő éneklő madár. (Hibásan működik.)	80.—
1503.	KEHELYFEDŐ TARTÓJA. Ezüst, vésett díszítéssel. Orosz, 1843	16.—
1504.	OVÁLIS TÁLCA. Ezüst, áttört peremmel. 370 gr. Lemberg, 1813	80.—
1505.	FEDELES CUKORTARTÓ. Ezüst, 420 gr. Győr, ifj. Rab Keresztély, 1835	70.—
1506.	FEDELES CUKORTARTÓ. Ezüst, 490 gr. Bécs, 1840	90.—
1507.	TÍZ SPÁRGAFOGÓ ÉS EGY ADAGOLÓ. Ezüst, 550 gr	60.—
1508.	SERLEG. Ezüst, domború díszítéssel. 467 gr	65.—
1509.	NAGY VIRÁGVÁZA. Ezüst, 1208 gr	120.—
1510.	GYÜMÖLCSKOSÁR. Ezüst, csiszolt üvegbetéttel. 530 gr	60.—
1511.	CUKORKAÁLLVÁNY. Ezüst, sajtolt díszítéssel, csiszolt üvegbetéttel. 250 gr	45.—
1512.	GYÜMÖLCSTÁL. Ezüst, domború díszítéssel, csiszolt üvegbetéttel. 475 gr	70.—
1513.	GYÜMÖLCS- ÉS CSEMEGEÁLLVÁNY. Ezüst, 500 gr	50.—
1514	SÜTEMÉNYÁLLVÁNY. Ezüsttalp, jegeces üvegtállal	24.—
1515.	ÍRÓMAPPA. Krokodilbőr, ezüst lemezzel szegélyezve	45.—
1516.	POHÁR. Rózsaszínnel átvont üveg, kiköszörült és festett díszítéssel, 1840 kör. Újabban készült ezüst talppal és fedővel	50.—
1517.	KANNA. Ezüst, 950 gr. Bécsi bélyeggel	200.—
1518.	ZSEBÓRA. Ezüst. Török számlappal. Angol készítmény, XIX. sz. első fele	25.—
1520.	SÓTARTÓ. Ezüst. 2 darab	6.—
1521.	MAGYAR DÍSZKARD. Ezüst veretekkel. Bécs, 1805	100.—
1522.	OVÁLIS TÁLCA. Ezüst, domború díszítéssel. A XVII. sz. stílusában. 3710 gr	700.—
1523.	OVÁLIS TÁLCA. Ezüst, domborított díszítéssel. A XVII. sz. stílusában. 1570 gr	350.—
1524.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, domborított és vésett rokokó-díszítéssel. XVIII. század. (Rongált.)	30.—
1525.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, domború díszítéssel	12.—
1526.	FOGAT. Ezüst filigrán. Dísztárgy a XIX. sz. elejéről	20.—

Árverési Közlöny 1937. okt. 16.

Rab Keresztély ifj. győr

		Kikiáltási ár pengőben
1527.	PEZSGŐHŰTŐ. Ezüst, trébelt díszítéssel. 3760 gr. Bécs, 1796. gr. Karácsonyi címerrel. (A fedő és a betét nem ezüst.)	450.—
1528.	CUKORTARTÓ. Ezüst, sárkányos kocsi alakjában, csiszolt piros üvegtállal. Bécs, 1860	50.—
1529.	SÓTARTÓ. Ezüst, zöld üvegbetéttel. Bécs, 1854	20.—
1530.	CIGARETTASZELENCE. Ezüst filigrán	14.—
1531.	TÉASZŰRŐ. Ezüst. Bécs, 1856	9.—
1532.	GOMBOLYAGTARTÓ. Ezüst filigrán. XIX. sz. eleje	12.—
1533.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüsttalp, csiszolt üvegtállal. 320 gr	32.—
1534.	KERESZTELŐ ÉREM. Ezüst, sajtolt kerettel. Bevésett névvel és 1854. évszámmal	12.—
1535.	CSEMEGETÁLKA. Ezüst, trébelt díszítéssel. Nürnbergi bélyeggel	70.—
1536.	TÁLACSKA. Ezüst, régiesen trébelt díszítéssel	40.—
1537.	TÁLACSKA. Ezüst, régies ízlésű trébelt díszítéssel	30.—
1538.	FÜLES POHÁRKA. Ezüst, befoglalt porosz érmekkel. XIX. század első fele	25.—
1539.	NAGY GYÜMÖLCSKOSÁR. Ezüst, áttört peremmel. 1250 gr	135.—
1540.	ASZTALDÍSZ TÁLCÁJA TÜKÖRREL. Ezüst. (A tükör törött.)	100.—
1541.	CIGARETTASZELENCE. Tulaezüst, a Kreml látképével. Orosz, 170 gr	30.—
1542.	CUKORTARTÓ. Csontüveg, halványzölddel átvonva, kiköszörült díszítéssel, ezüst fedővel és aljjal. Bécs, 1840	60.—
1543.	ÉJJELI ŐR. Tréfás alak, a XVII. sz. modorában. Ezüst, álékkövekkel kirakva, teste kagyló	60.—
1544.	EVŐESZKÖZ. Ezüst, 4625 gr. Bécs, 1852. (61 db.)	420.—
1545.	KÉS ÉS VILLA. Ezüst, domború díszítésű nyelekkel. 1730 kör.	25.—
1546.	KÉS. Ezüstbe foglalt gyöngyháznyéllel. 12 darab. Francia. Tokban	25.—
1547.	KÉS. Ezüstbe foglalt gyöngyháznyéllel. 12 darab. Francia. Tokban	25.—
1548.	KÉS ÉS VILLA. Ezüst, domború díszítésű nyelekkel. Német, 1730 körül	25.—

Raab Keresztély id
győri otvös XIX. sz.

l.

Yankó Ötvös apródok

13. l.

ezen az oldalon
igen sokszor
szerepel
mint más
szegödtető
és felszaba-
dító

750 — CR — **Christianus Raab**, M 1809, MC 1820—1828, 1836—1855, e. — 1861. (Jankó: 29 szerint: „1829. május 2-án szabadul fel fia, ugyancsak Christian Raab; itt tehát nyilván két Christian Raab dolgozott." Az ifjabb C. R.-nek a céhbe való felvételéről azonban nem találtam adatot. — *Nach Jankó: 29 wurde 2. V. 1829 sein Sohn, gleichfalls Christian, freigesprochen, so daß es sich hier um zwei gleichnamige Meister handelt, doch fand ich keine Daten über die Aufnahme eines Ch. R. juniors als Meister.)*

Nr. 714 — Sótartó, alakos. — *Salzfaß, figural.* M—*H* 10,7
Mus. Nat. Hung.

751 — CR Kávé — Ugyanaz. — *Derselbe.*

Nr. 715 — Kávéskanna. — *Kaffeekanne.* — Empire. M—*H* 23
† Pekár Imre dr., Bp.

752 — CR — Ugyanaz. — *Derselbe.*

Nr. 715 — *a)* Madonna-képről való korona. — *Krone zum Anhängen an ein Madonnenbild.*
Mus. Nat. Hung.

Nr. 716 — *b)* Fedeles lábas. — *Kasserolle m. Deckel.*
Ernszt-auctio, Bp. (Csányi).

753 — CR — Ugyanaz. — *Derselbe.*

Nr. 717 — *a)* Tejszínes kanna fanyéllel. — *Schmettenkanne m. Holzgriff.*
Singer Károly, dr.

F. sz. Lf. Nr.	Próba Beschau	Mesterjegy Meisterzeichen	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur
753	Nr. 717		*b)* Kerek tálca, áttört szegélyű. — *Runde Platte m. durchbrochenem Rand.* Baross János, Bp.
754		Rab	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 719 +735		*a)* Keresztelőérem filigrán foglalata. — *Filigranfassung einer Taufpatenmedaille.* Mus. Nat. Hung. (Numism.).
	Nr. 720 +736		*b)* Fogadalmi tárgyak. — *Votivgeschenke.* Székesegyház, Győr — *Kathedrale, Raab.*
	Nr. 720A		*c)* 8-soros lánc Máriaképen. — *Kette an einem Marienbilde.* Karmelitatemplom, Győr — *Karmelitenkirche, Raab.*
755		Rb	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 720		*a)* Evőeszközök. — *Tafelsilber.* Benedek H., Pápa.
	Nr. 720A		*b)* Tálca, áttört szegélyű. — *Platte m. durchbroch. Rand.* Sárkány ~~Alexár~~, Komárom — *Komorn.*
756		Rā 6	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 721		Evőeszközök magántulajdonban. — *Tafelsilber in Privatbesitz.*

és rokonság az öröklődés nézőpontjából. „Egészség", LIII. évf. 3. szám, 1939 márc. 65—74. old.) 4. *Fajegészség és fajvédelem.* (1939. „Egyedül vagyunk", II. évf. 9. sz., 1939 szept. 1—7. old.) 5. *A fajegészség, fajvédelem és fajnemesítés öröklés-tana.* A József Nádor Műegyetem soproni nyári egyetemén 1939 július 31-én tartott előadás. (Stádium R.-T., Budapest, 1939. 3—32. old.) 6. *Az örökléstudomány újabb eredményei a növénynemesítés szolgálatában.* (Köztelek, 1939 febr. 6., 11—12. sz., 48. évf., 110. old.) 7. *A kertészek műegyetemi továbbképzése.* (Köztelek, 1939 dec. 4., 97—98. sz., 48. évf., 939. old.) 8. *A magyar nemesített növények fajvédelme botanikai és örökléstani szempontból.* (Köztelek, 1939, 49. kötet, 7. füz., febr. 12., 112. old.) 9. *Az öröködéskutatás mai kérdései.* (Budapesti Szemle 1939. évi januári füz. 22—30. old.) 10. *Mit kell tudni a szülőknek az átöröklődésről?* (Magyar Anyák Naptára, 1940. évf., 94—101. old.) 11. *Ahnenverlust und Ahnenausfall.* (Zeitschr. f. Menschl. Vererbungs u. Konstitutionslehre. Berlin, Band 23. (1939.) 774—781.) 12. *Tobler, F.: Deutsche Faserpflanzen und Pflanzenfasern* c. mű ismertetése. (Bot. Közl., XXXVI. köt., 3—4. füz. 160. old.) 13. *Küster, E.: Pathologie der Pflanzenzelle.* Teil II. Pathologie der Plastiden. c. mű ismertetése. (Bot. Közl. XXXVI. köt. 3—4. füz. 160—161. old.) 14. *Ge iler, L.: Chromosomenbau* c. mű ismertetése. (Bot. Közl. XXXVI. köt. 3—4. füz. 161—162. old.) 15. *Aschoff, Küster, Schmidt: Hundert Jahre Zellforschung* c. mű ismertetése. (Bot. Közl. XXXVI. köt. 3—4. füz. 162—163. old.)

Raáb Erwinné.
festő

koll. kiáll.
Tamás Galéria 75.sz
1936. nov.

Raáb Ervinné

festő

Műcs. kiá[illegible]., 1934 tól

Pipics 11/9. e.

Raáb Ervin, festő; szül. 1874 július 1-én Zólyomban.

III. Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar.

A) Bánya- és Kohómérnöki Osztály.

Boleman Géza ny. r. tanár: „*Elektrotechnika*" című tankönyv új, harmadik kiadásán dolgozott.

Cotel Ernő ny. r. tanár: „*Az acélötvözés fejlődésének iránya, különös tekintettel az acél kopására és hőállóságára*", bemutatva a Magy. Tud. Akadémia III. osztályán 1938. évi április 11-én. (Megjelent a Math. és Term.-tud. Értesítő 1938. évi 57. kötetének 542—550. oldalán.) „*A vasérctől az acélszerszámig*, előadás a Természettudományi Társulat népszerű estélyén 1939 február 24-én. (Megjelent a Természettudományi Közlöny 1939. évi kötetének 337—350. oldalán.)

Kövesi Antal ny. r. tanár: „*Die Berechnung von geschweissten Eisenkonstruktionen bei statischer und dynamischer Belastung.*" (Megjelent a m. kir. József Nádor Műegyetem Bánya- és Kohómérnöki Osztályának „Mitteilungen" című kiadványában, 1940.) — „*Hegesztés a vasszerkezetekben.*" (Megjelent a „Bányászati és Kohászati Lapok" 1939. évf. 20. és 21. számában.) — Előadást tartott a soproni nyári

Raab Ervin

Moll. kiáll.
Tamás Galéria 75. n.
1936. nov.

Raáb Ervin

146 Téli csend.	Olajfestmény
147 Nyári délután	«
148 A beteg arcképe	Olajfestmény
149 Tanyai részlet	Olajfestmény
150 A nagy diófa	»

Céhbeliek III. kiáll.

Nemzeti Szalon

1921

Lajos, Partfavitás

Raáb Ervin

180 Ház előtt, olajfestmény.
181 Kastély télen, olajf.
182 Viz mellett, olajf.
183 Erdei tisztás, olajf.
184 *Erdőrészlet, olajf.

Céhbeliek V. kiáll

Nemzeti Szalon 1924

252. Zádor

Raáb Ervin

*221 Olasz vidék, olajf.
222 Hegyvidék, olajf.
223 Napsütötte házak, olajf.

Céhbeliek VII. kiáll

Nemzeti Szalon
1926

Gerlits Pál	szobafestő segéd
Géró Ferenc	géplakatos segéd
Gili Ferenc	címfestő segéd
Glatter Zoltán	tanuló
Glück Gábor	faszobrász segéd
Glück József	faszobrász tanonc
Gotthard Mária	nőiszabó segéd
Gregor Béla	géplakatos segéd
Greskovits Árpád	könyvkötő segéd
Grmela József	kirakatrend, keresk. segéd
Gruber Klára	nőiszabó segéd
Grünwald Béla	szobafestő segéd
Gutheil János	műlakatos segéd
Guttmann Endre	könyvkötő segéd
Gyurkó Ferenc	szobafestő segéd
Haász József	faszobrász tanonc
Habetler Béla	könyvkötő segéd
Hadnagyev Tivadar	sokszorosító gyakornok
Hajmásy Lajos	műszerész segéd
Hajdu Sándor	mázoló és fényező segéd
Halik Sándor	könyvkötő segéd
Hanula József	a díszítőszobrász II. évf. növendéke
Harangi Klára	nőiszabó segéd

1221. CSOMÓZOTT SZÖNYEG (Kis-Ázsia), sázsiai módra csomózva. Gyapju. Kék alap (a retben tulnyomólag fekete alap), nagy rozetták stilizált irás fehérrel és vörössel. Dagesztán-inta. XVIII. sz. 260× 110 cm.

1222. CSOMÓZOTT SZÖNYEG (Kis-Ázsia), sázsiai módra csomózva. Középrésze gazdag szi-zésü lépcsősszélü csürlőkkel mintázva. Kerete lágos alapu. Régebbi darab a XIX. századból. 8×105 cm.

1223. CSOMÓZOTT SZÖNYEG, kisázsiai ódra csomózva. Gyapju. Vörös alapon stilizált diai növényi diszités. Keretében kék alapon sti-zált madarak. XIX. sz. 186×76 cm.

1224. MISERUHA, ezüstbrokát, barna alapon igy csendéletek és növényi diszités. Olasz rokokó övet. XVIII. sz. második negyede.

1225. VÁLLKENDŐ, gázszerü vékony szövet, íromszögletesre hajtandó, selyem és ezüst him-éssel: medaillonokban pásztorjelenetek és virá-ok. Késői barokkruhához való. 1700 tájáról.

1226. TAKARÓ, észak-perzsiai vagy keleti sázsiai. Gyapju, az egészet elboritó selyemhim-éssel. Hosszukás fehér alapu középidom, körü-tte fekete alapon sokszinü rozetták és stilizált véldiszités. XVIII. sz. 196:160 cm.

Raab Georg (1821—1885.)

191. HALBFIGUR EINER DAME. Die Dame mit doppeltem Perlenschmuck um den Hals ist in schwarzem Kleid sitzend dargestellt. Blauer Hintergrund. Signiert rechts unten: G. Raab, Pesth 842. Aquarell. Oval. H. 14. Br. 12. *Illustr.* Taf. XLIV.

Raab G.

192. BRUSTBILD EINER DAME. Die Dame in dekolletirtem schwarzen Kleid, mit erhobener Rechten neigt den Kopf nach links. Hintergrund gemusterte Tapete. Signiert rechts in der Mitte: G. Raab. Aquarell. H. 14. Br. 10. *Illustr.* Taf. XLIV.

Raab György
festő

Raab György (1821—1885. Bécs, Budapest).

1366. OVÁLIS MINIATŰR-ARCKÉP, kartonra festett. Idősebb hölgy mellképe, fekete elválasztott hajjal, zöld ruhában; nyakán gyöngyfüzérrel. Jobboldalt jelzés „G. Raab Budapest, 843". Aranyozott fakeretben.
M. 14.2; sz. 11.3 cm.

Ernst Muzeum aukcioi
IV-V.

M. 6.5; sz. 4.7 cm

Waldmüller modorában.

1356. NÉGYSZÖGLETE
elválasztott hajjal,
M. 11.7; sz. 9.8 c

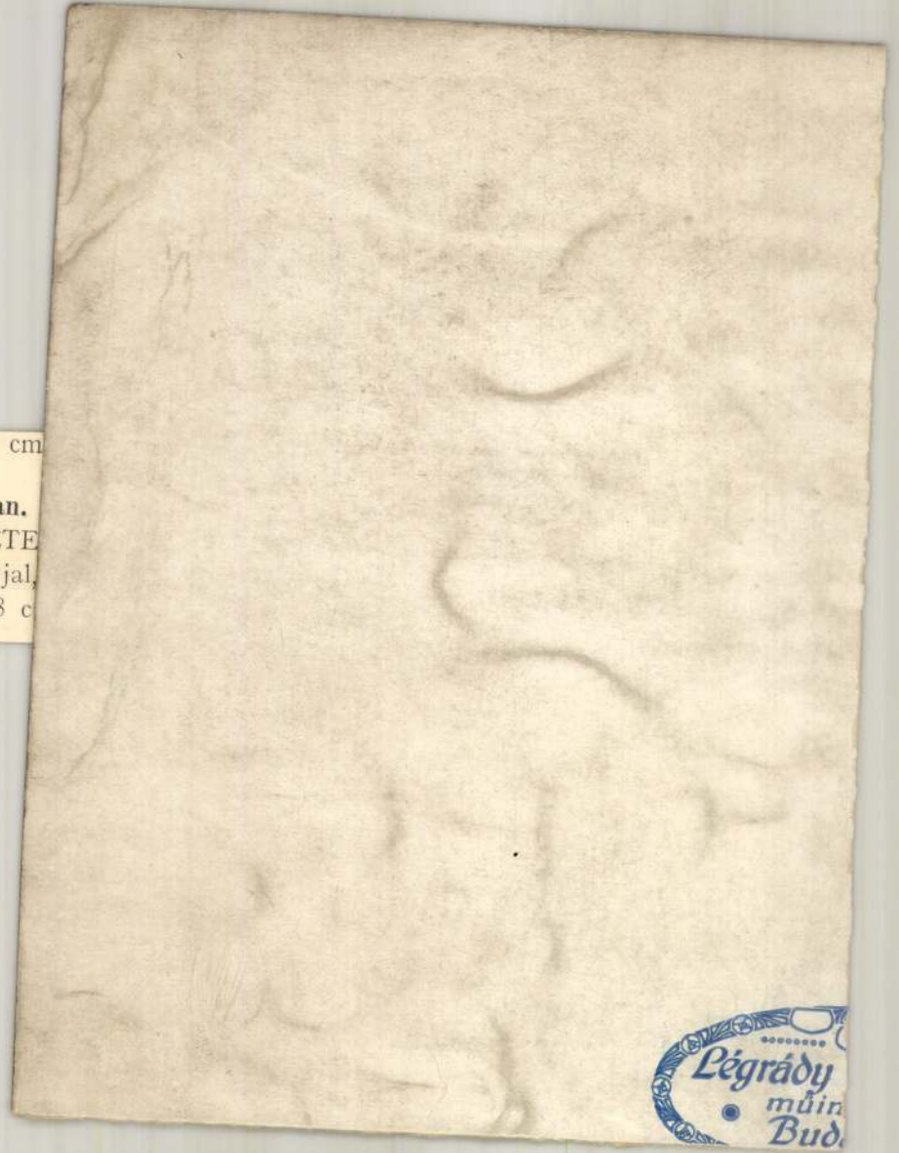

Kopp 1939/40. szám. I.

Raab György

RAAB GYÖRGY / 1821 - 1885 / :

155. Női képmás. - Vizf.,p.méret 17 x 21 cm. Jelz.l.b. "Raab pinx. Pesth".

156. Női portré. - Quache,p.méret 15.5 x 20 cm. Jelz.j.o. "G.Raab".

RAAB, GEORG (1821—1885).

49. *Seitz Jenőné szül. Zeller Anna arcképe.* Jelezve: G. Raab. 1841. — Vízfestmény.

Szépm. Muz. graf. o.
61. kiáll. (1931)
Új szerem.

88.589

TK. 126.

II
377

126. Raab György.

Sz. Wienben 1821. február 1-jén. † ugyanott 1885. deczember 31-én.

Benkert Antal.

Derékig, balra fordul, de szembe néz, íróasztalnál ül. Keblére tett jobb kezének mutatóujján pecsétgyűrűt visel. Rövid haja, szemöldöke és bajusza barna, szeme sötétbarna, arcza leberetvált. Ingének széles gallérja lehajtott, nyakkendője piros, brokát hálóköntöse barnássárga. A zöld terítővel letakart asztalon balról papirost és lúdtollal kalamárist látunk.

Vászon, méretei 73 : 58 cm. — Magy. Képt. 328. — Lelt. sz. 126. — Kertbeni K. M. ajándéka 1874. november 30-án.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1876: VIII. 85. — 1878: VIII. 47. — 1880: VIII. 47. — 1881: VIII. 47. — 1883: VIII. 374.

A Tört. Képcsarnokban. 1884: VIII. 131. — 1894: VIII. 378.

M. 328.

Raab György
festő.

Raab

R., 3. *Georg*, festő, * Bécs 1821 febr.

1, † u. o. 1885 dec. 31. A bécsi akadémián tanult, azután 1841—46. Pesten dolgozott, majd Münchenben élt. Arcképeket ideálfejeket, életképeket festett olajban, akvarellben és miniatűrben. Fehérfátyolos hölgy c. képe a bécsi Belvedere-képtárban, Benkert Antalt ábrázoló arcképe a M. Tört. Képcsarnokban van. Lefestette Ferenc József királyt és Erzsébet királynét.

E. G. II. 340 l

Mellig; fején koronával; szemben, kissé jobbra fordúl, de előre néz.

Öreg Kori

Méretei 7.4: 9.2 cm.

MAGYAR ACÉLÁRUGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

30 NAP. ÁPRILIS 15. HÉT.

VASÁRNAP 6

HÉTFŐ 7

KEDD 8

SZERDA 9

Raab György

festő szül. 1821. febr. 1-én Bécsben † 1885 decz 31-én u.o. A bécsi akadémián tanult, azután 1841-46 ig Budapesten dolgozott. Azután München-ben Eperte magát tovább. Arcz-képeket és idálfejeket festett olajban, akvarellben és miniatur-ban. Fehér fátyolos hölgy cz. képe a bécsi múzeumban van.

Singer: Künstlerlexikon - IV k. 1 l.

klarissza *Sophia* (Falconer Anna Erzsébet), aki festéssel foglalkozott. E szórványosan jelentkező szerzetesművészek érintésével visszatérve a jezsuitákra, közismert, hogy a trencséni jezsuita templom főoltárát a 18. század elején *Tausch Kristóf* jezsuita saját terve szerint készítette; *Raab Ignác* (1715—1787) jezsuita Trencsén és Nyitra megyékben fejtett ki festő tevékenységet (38); a székesfehérvári jezsuita templom sekrestyéjének meglepően gazdag és csodásan fínom faplasztikájú berendezését 1764—1768 között állítólag szintén jezsuita fráter faragta (39).

Mivel a jezsuita évkönyvek, belső használatra készülvén, következetesen elhallgatják nemcsak a világi mesterek, de művészetet gyakorló s építészet-elméletet előadó jezsuiták nevét is, csak hiányosan ismert a jezsuiták művészeti s művészettörténeti tevékenysége. De bizonyos, hogy budavári akadémiájukon, ha nem is állandóan a megfelelő magiszterek gyakori változása miatt, de időről-időre szakszerűleg előadták a geometriát, a polgári s katonai architektúra elméletét, amint az az 1762. évi nyilvánosan megtartott tentamen leírásából kitűnik, amelyben még bécsi hallgató is szerepel a vizsgázók között (40). Különben itt működött több ízben az ókori építőművészet barokk dagályosságú tudósa, *Molnár János* jezsuita atya (1728—1804) is, aki többek között J. B. Fischer von Erlach Entwurfjának használatával megírta »a régi világnak roppant épületeire« vonatkozó első magyarnyelvű művészettörténeti kísérletet, amelyben az ókornak főleg kolosszális terjedelmű építményeiről szólva kitér a régibb magyar építészeti alkotásokra is (41). Előadott-e Budán a körmendi származású *Spaits Péter* (1734—1797) atya, aki 1765-től a nagyszombati egyetemen tanította a mértant és az építészetet, kellő adatok híjján nem tudjuk (42). De ismerve a jezsuiták tanítási rendszerének és anyagának egyöntetűségét, a Spaits atya által előadott és 1767-ben nyilvános vizsgálat alkalmával a polgári építészetről feltett kérdések és feladatok kinyomatott anyagából némi fogalmat rekonstrálhatunk az általuk általánosan tanított építészet egyik csoportjának elméleti tartalmáról. A vizsgát tevő báró Révai Pálnak és báró Vécsei Józsefnek feladott kérdések és problémák anyaga, amely a polgári épületnél megkövetelt tartós erősség, célszerű kényelem és összhangzó külső dísz hármas sarktétele körül forog, mindig a praktikus gyakorlati szempontok kiemelésével, dióhéjba tömörítve a következő : a gyönyörködtető vonalnak spirális, ellipszis és parabola változataival kezdve s a belőle alakított sokszögű idomokkal folytatva, áttér a polgári építészet magán-, köz- és palotaépület-típusaira ; majd a különböző építőanyag természetéről, megmunkálásáról, a talajviszonyok kívánta különféle alapozásról, a falakról, a kockás mennyezetről, a gótikus és kupolás boltozásról szólván, az egyes épületrészek célszerű beosztására, alkalmas kiképzésére, kényelmes berendezésére fordítja a szót a kaputól az emeleten át a manzard-tetőig jutva ; rátérve az épület díszítő elemeire, az összhang, a szimmetria s az arányosság fogalmát magyarázza ; ezután a különböző oszloprendek válfajait

és azok alkalmazását jellemzi, mindenek fölé helyezve a Vignola-féle konstrukciót és oszlopközt, kiemelve még a Palladio-féle volutát ; ezek után elemzi az épület és tagjai felvázolásának, a tervrajzkészítésnek az elemeit, bővebben kitérve az épület és egyes részei távlati, látszatképének a szerkesztésére s a tervrajz színezésére ; végül hagyván az építőmunka végrehajtásának a tárgyalását (43). Tehát a polgári, magánépítészet elméletének gondosan megszerkesztett anyaga középpontjában követendő paradigmaként áll Vignola s Palladio művészete ; ez úttörő művészet magvető munkájából fejlődött a barokk stilusú architektúra, amelynek szétsugárzása Rómából kiindulva szinte egyidőbe esik a Jézus-Társaság terjedésével.

A terjeszkedő, hittérítő munkára új területeket hódító Jézus-Társaság céljai érdekében minden művészi hatóeszközt felölelő egyetemes szellemének, szinte a földet erejével átizzítva formálni akaró — ignem veni mittere in terra — loyolai lelkületének, az idő szelleméhez már Goethe által is felismert alkalmazkodó jellemének (44) mindenkor megfelelő propaganda eszközül szolgált az összes művészeteket velejáróul magába olvasztani igyekvő templomépítőművészet. S bár működésük számos új telepén már meglévő régi templom folytán, mint a budai várban is, nem állott a jezsuitáknak módjukban alapjaiból új istenháza létesítése, azért az építészetnek, úgylátszik, legalább az elmélete gyakran talált jezsuita művelőkre. Így például a Nagyszombatból Budára, majd innen Pestre áthelyezett egyetemen 1777-től 1800-ig *Rausch Ferenc* (1743—1816) volt jezsuita foglalkozott az építészet elméletével (45). A jezsuita építkezésnek mindig a homlokterében állott mindenütt a hívők tömegét szolgáló istenháza, a nép áhitatának gerjesztésére célszerűen berendezett és az Istennel való érintkezés magasztos céljához méltóan kiképzett néptemplom (46). Évkönyveikből leszűrhető tanuság szerint Budán a Nagyboldogasszony-templomot is szüntelenül a lakosság, a nép lelkiszükségleteihez alkalmazkodva végzett átalakításokkal és berendezésének alkalomszerű emlékeivel vagy véglegesített műtárgyaival igyekeztek néptemplommá fejleszteni. Hogy ez teljes mértékben sikerült nekik, bizonyság reá többek között az idesereglő áldozóhívek évenként rohamosan növekedő száma, úgyhogy például 1747-ben az alig két és félezer lelket számláló budai várban több mint 43.000-re emelkedett a Nagyboldogasszony-templomban áldozáshoz járulók száma.

A budavári plébániatemplomon kívül a jezsuiták vezetése alatt állott a vízivárosi szent Anna plébánia-templom is, amelynek sok fáradozással ők vetették meg az alapjait, amelyet hosszú esztendőkön által ők építettek saját intencióik szerint és amelynek külső-belső kiképzését, berendezését ők fejlesztették addig, amíg a »Dominus ac Redemptor noster« kezdetű pápai bulla el nem törölte őket, kitépvén kezükből a befejezést és megtagadván tőlük az utolsó simítás művészi munkájának a gyönyörét. Az általuk teremtett, utánuk azonban tovább nem fejlesztett állapotban áll e templom ma is,

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ. Raab Jestmüve

tele gyönyörü nőkkel. A város felé eső részen állt még az ötödik emelvény.

A menet lépésben haladt a hidon keresztül, mi alatt az ott összegyültek hódolatteljesen üdvözölték a bájos arát.

A karinthi kapu a külváros felé néző homlokzatán füzérekkel, lobogókkal, czimerekkel volt diszitve. A kapu fölötti párkányon egy mennyezet alatt Gasser szobormüve állott, egy szép női alak, a város hódolatát jelképezve, mely szárnyakon vitetve a város kapujánál leereszkedett, hogy koszoruját a császári ara lábaihoz tegye. A kapu belseje zöld füzérekkel volt elboritva.

Sürü növényszőnyeg takarta a földet innen kezdve mindenütt. A házfalak is elvesztek a lombozatban, mely föléjök borult. Egyik ház vetekedett a másikkal, kertek, erdők, szőnyeg- és kelmegyárak mind kitárták pompájukat, ugy hogy az utczasorok hosszu virágkorridoroknak tüntek föl, melyeknek káprázatos tarkasága zavarba ejté a szemet, hogy hová tekintsen. Maga a lakosság is legszebb ünneplő ruháját ölté magára.

A városkapunál a katonai kormányzó altábornagy várta ő fenségeiket s lebocsátott karddal lovagolt a diszhintó oldalán a várpalota bejárásáig.

Az ifju császár és az egész uralkodó család a bejáratnál fogadták az arát az örömanyával, kik innen, az egész diszes menettől kisérteteve, a belső termekbe vonultak.

Igy ért véget az ünnepélyes bevonulás.

Másnapra volt kitüzve az ünnepélyes egybekelés.

Esti félhatkor összegyült az udvari férfiszemélyzet és a palotahölgyek teljes diszben, hogy elkisérjék a fiatal párt a Sz. Ágoston templomba, hol a szertartás végbe volt menendő. A többi udvarképes hölgyek, a tábornoki kar már előre oda ment.

Csakhamar a nászmenet is megindult. A császár kiséretét gr. Lanskoronski cs. k. főkamarás, hg. Thurn-Taxis drabant-testőrkapitány, gr. Grünne első főhadsegéd képezék. A titkos tanácsosok menetében ott volt Radeczky tábornagy is. A menyasszony jobbján Zsófia, balján Lujza főherczegnő ment, a két örömanya. Jelen voltak a császári családból: Ferencz Károly, Ferdinánd Miksa, Károly Lajos, Lajos Viktor főherczegek, a toszkanai nagyherczeg, Ferdinánd örökös nagyherczeg, Károly, Albrecht, Károly Ferdinánd, József, János, Leopold Zsigmond, Ernő, Rainer, Henrik, Lajos főherczegek. — Zsófia, Lujza, Hildegarde, Erzsébet főherczegasszonyok, továbbá a modenai herczegi pár és Maximilian estei főherczeg.

A templomba érve, elfoglalták helyeiket. A templom nagyszerü pompával volt diszitve. A presbyterium beltere aranynyal himzett vörös damaszt szőnyegzettel volt bevonva egész a boltivekig, maga a főoltár pompás, mindkét felől arányosan elrendezett virágcsoportokkal volt környezve, a templom oszlopait, falait, kivéve a hátulsó részt, mely bibornal volt boritva, pompás vörös szőnyegek takarták, a boltivekről nagyszerü csillárok lógtak, melyek a templom belsejére mintegy 3000 gyertyából vakitó fényt árasztottak.

A császárnak a templomba léptekor megharsantak a trombiták, az esketö lelkész, Rauscher bécsi herczeg-érsek, fényes segédlettől környezve a jegyespárt szentelővel fogadá, mire kiséretével együtt a főoltárhoz ment, melynek két oldalán a bibornokok, érsekek, püspökök és praelatusok, számra 70-nél többen, állottak. A jegyespár imazsámolya a főoltár közepe előtt állott; valamivel hátrább, aranymennyezet alatt vörösbársony ülések a főherczegek számára, ezek mögött a pápai nunczius térdeplőzsámolya. — A titkos tanácsosok, kamarások, asztalnokok az epistola-oldalon, a főudvarmesternök, palotahölgyek, udvari dámák az evangelium-oldalon foglaltak helyet, hátrább a tábornoki és tisztikar állott. A különféle fényes küldöttségek az emelvényeket foglalták el. Mindez leirhatatlan pompáju látványt nyujtott.

A mátkagyürük beszentelése után a jegyespár az aranyhimzésü fehérbársonynyal bevont imazsámolyon rövid imát mondott el, aztán az oltárhoz lépett, a császár jobbra, mátkája, főudvarmesternője által vezetve, balra foglalt helyet. Az egyházi beszéd s az esketési kérdések és azokra adott feleletek után átvették a gyürüket s kölcsönösen egymás ujjára vonták, aztán egymásnak kezet nyujtva, az esketö pap megáldá a szent frigyet.

E pillanatban eldördültek az első üdvözlő sorlövések a József-téren és a bástyákon az ágyuk. A főpap az oltár zsámolyán elmondá az esketési imát s mindenki térdreborult. Ennek végeztével az esketö pap meghinté ő felségeiket szentelt vizzel, s ők az evangéliom-oldalon fölállitott trónhoz mentek, itt térdre borultak, mi alatt az egyházi és udvari személyzet éneklé a Te-Deumot. Ekkor hangzott föl a második üdvlövés s megzendültek a harangok. Az Ambrosius-féle dicsének végeztével két udvari segédpap a Benedicamust hangoztatá, a pontifikans az orácziót mondá el, aztán föltett püspöki süveggel, baljában a pastoraléval az oltárról áldást osztott. Erre cum mitra et pedo az oltár lépcsöin a presbyterium közepéig ment, s az egyházfők hozzá csatlakoztak s mindnyájan meghajolva ő felségeik előtt, állva maradtak.

Ekkor állt föl belyeikből az uj házaspár s dobszó, trombitaharsogás, üdvlövések és harangzugás közt elhagyák a templomot s az egész kiséret a várpalotába vonult.

Itt ő felségeik a belső termekbe vonultak, az udvari kiséret megoszlott a titkos tanácsosi, a szertartási termekben és a második előteremben. Ez alatt a legmagasabb tábornokok, Radeczky, Windischgrätz, Nugent, Jellacsics megnyerték az első audiencziát s bemutaták hódolatukat az uj párnak, mire aztán az apostoli nunczius is, a külhatalmak nagykövetei egyenként, aztán a követek együtt bocsáttattak az uralkodópár elé.

Ez audiencziák után ő felségeik a tükörszobába mentek, a követek nejei együttes fogadása végett, kiket a császárné főudvarmesternője, Eszterházy grófné mutatott be. Erre a fejedelmi pár a szertartási terembe ment, hol az egész diplomacziai testület, tábornoki és főtiszti kar s az egész udvari személyzet összegyült, több külföldi kitünőséggel együtt, kik ez alkalommal ő felségeiknek bemutattattak. Erre a császár és császárné a fölállitott mennyezet alatt állva, a jelenlevő magas vendégekkel és előkelőségekkel társalgást kezdtek, s a nők kézcsókra bocsáttattak.

Este a császári pár megszemlélte a fényesen kivilágitott fővárost.

Igy végződött ama szertartás, melynek huszonöt éves emléknapját közelebb fogja megülni az uralkodó pár s vele együtt népeik milliói.

A szegedi gólyák.

Kikeleti langy fuvalmu
Szellő érkezése!
Dél szakáról jön a gólya,
Egy perczig se' késve;
A sereg száll s ismerős táj
Fölött vágyva néz szét,
Bár még messze ködbe veszve:
Lesi régi fészkét.

Minden uj völgy hajlásánál
Egy csapat kiválik:
Itt a hajlék, melyért fáradt,
Vágyva oly sokáig;
És leszállva édes álma
Szép jövőjét festi:
Fészke ép még, pelyhes népét
Nagyra itt növeszti.

Hajh de lenn a rónatájon
A raj visszadöbben:
Ismerős sik zöld vetése
Uszik sürü ködben;
Sürü ködből, közelebbről,
Zajgó tenger válik,
El se látnak habzó árnak
Mind a két partjáig!

Hova lett a nádas kis ház,
Kéményе is hol van?
Mely felé ugy dobbant szivök
Már a kék távolban!
Kis ház s kémény vizek mélyén
Porlik szétomolva
S mely még áll: a palotára
Nem fészkel a gólya . . .

S ott kovályog körbe, körbe
Árva gólyák serge,
Most hagyá el s kelt im' ujra
Haragos tengerre.
Visszatérni? El nem éri
Másik tenger partját —
S itt e honban fészke romban,
Hullámok takarják . . .

Szász Béla.

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.

Közli: **Eötvös Károly.**

(Folytatás.)

Az irat végig olvasása közben a török nehányszor a francziákra s ugyanannyiszor Nukhárra tekintett. Az irat olvasása után visszanyujtá azt szó nélkül Nukhárnak s aztán mindketten oda mentek a francziákhoz. Nukhár igy szólt hozzájuk:

— Ime előttetek áll a derék és hatalmas Karaszor bég, a ki titeket Oroszországból megszabadit és elvisz Törökországba, a dicső török szultánnak birodalmába. Legyetek neki szófogadók, mint a gyermekek és engedelmesek, mint a szolgák. Én titeket nem birhatlak tovább, tehát átadtalak benneteket az ő kegyelmébe.

A francziáknak nem igen tünt föl e sajátságos bemutatás, mely nagyon kevéssé különbözött azon eljárástól, a melylyel rabszolgáját egyik ur átadja a másiknak. De tülmenköji tartózkodásuk alatt fülük eléggé hozzászokott a hasonló beszédmódhoz s azt hitték, keleten már igy szokás. Nem gyanitottak semmi rosszat.

A török uraság oda fordult a francziák felé:

— Szolgái vagytok ti a derék és tiszteletreméltó Mussza Nukhár bejnek, az én szeretett vendégemnek?

A francziák egymásra és Nukhárra tekintettek. Nukhár kemény szemekkel nézett rájuk. Henri felelt:

— Mi kegyelmes ur nem vagyunk szolgái a kegyes urnak Mussza Nukhár bejnek. Ő jóakaránk volt, minket megszabaditott és ide vezetett és mi ezért neki fizetni tartozunk, a mint megalkudtunk és fizetünk.

Nukhár e szavakra fékezhetetlen dühvel oda ugrott Henrihez, korbácsát előrántá s azzal Henri fején végig vágott.

— Hitvány ebek, el meritek tagadni, hogy ti az én rabszolgáim vagytok?

Henri, miként társai is, kantáron tartá lovát maga mögött. Nukhár korbácsának suhintására a ló fölkapta fejet, megbokrosodott, nagyot ugrott, Henrit a földre rántá s kantárját kiszabaditván, elszáguldott.

A francziák közt általános zavar és meglepetés támadt. Az első pillanatra sem gondolatnak, sem szónak nem voltak urai. Nukhár odament Henrihez, nagyot rugott rajta s lábát nyakára tette s ezt kiáltá:

— Kutyák, mind valamennyit megkötözve a tengerbe hányatlak.

A francziák magukhoz tértek s hatan vagy heten átadva a kantárt többi társuknak, a kezeikben levő fegyverrel oda álltak Nukhár elé. Egyik franczia kemény hangon szólt:

— Nukhár bej, ha társunkat bántalmazod, megölünk. Mi nem vagyunk a te szolgáid.

Nukhár levette lábát Henriről. Henri fölkelt s bár a szenvedett bántalom s lovának elveszte miatt mély haragra gerjedt, mindamellett belátva helyzetük válságos voltát, csodálatos önuralommal szólt Nukhárhoz:

— Kegyes ur, te nem vagy igazságos s én a bántalmat nem érdemlem. Mi igértünk neked ezer rubelt, ha Oroszországból kiszaditasz s azt megfizetjük, valamint az utlevélért is meg-

Vélemény

Raab József

...várom a Nemzetinél, tehát ott, ahol a metró megáll

1999. március 16-án egy cikk(em) jelent meg a Napi Magyarországban A hely(zet) szelleme címen a magyar Nemzeti Színház otthonteremtésének belhoni kálvárijájáról. Visszhangja ugyan nemigen volt, de hát... Ez a kálvária azóta is folytatódik – jelenleg a Műcsarnok–Dózsa György út–Városliget a magyaros civakodások mindinkább elviselhetetlenülő kompromisszumos színtere. (No meg a két gödör a Belváros szívében – változatlanul is irracionálisan.) Azóta közeli építészkollégákat kerestem meg, szakmai véleményüket kérve az ügyről. A kép vegyes, de általános a tartózkodás. Egyesek távol tartják magukat a (nemzeti) szakmapolitikai kérdéstől, miközben erősen praktizálnak a honi piacon. Mások egykori mesteriskolás, New York-i nosztalgiáiktól meghatódva egy vándorhajót javasolnak a Dunán leginkább, többen pedig az eredeti helyszínt (Blaha) látnák szívesen újra, immár a Sajtó Házában. Végül is teljes a zűrzavar. Az amnézia nemzeti méreteket öltött, és a színházi szakemberek is kezdik unni az ingatlanpolitizálást. EX-L'EXPO 95/96 szindróma... Hát ezért vettem újra a bátorságot, meg tollat, ceruzát, hogy megismételjem egykori mondanivalóm esszenciáját, némiképp elmélyítve szakmai tartalommal, eredeti szakmám tartalmával is.

Táncolon tovább, tovább a menyegzőn... ébren álmodva jövőinket, mert ez sorsunk és történelmünk. Különösen az Agenda 2000 újjáépítési segélyek ködjövendős, rendszerváltásérett perspektivájában! Ugyan ki akadályozhatja meg akkor a virtuális fantáziát – a Kálvin téri két metabol tűzfal köré furakodó szakmai kíváncsiságot? Azt, hogy immár ne csupán telematikai látomásban, de átmenetileg képzeletbeli színjátékkal népesítsse be a Nemzeti Múzeum és a Kálvin téri templom közötti szinteret, legalábbis lent az aluljárótól, kirakatokkal, s fent a padlásterekig, promocionálé 2001 felé. Második millennium, Magyarország és Budapest. Általános amnéziába zuhanó posztmodern díszkök és koncertek zajos zsibvásárában, itthoni paralel drogkeringők idején – mert nem felelhet senki rá a távol háborúba ájult Szerbiából – a Kutya éji dalát és az Európa Kiadó sejtelmes próféciáit is alig hallhatjuk már meg. A hazai média pedig többnyire béna, tisztelet a kivételnek, mert itt mindent túllicitálnak az antidemokrácia és antiökumené önjelölt és korszakváltó bajnokai. Etologikus és liberális technicista aktivizálódása, haláltánca idején vajon milyen ködjövendővel kecsegtethet még bennünket 1849, 1914, 1942 és 1956 (sőt Mohács után, 1526!) a 2000 fordulója? Mindenesetre aligha van helye, helyszíne fővárosunknak, no meg a Kárpát-medence 93 ezer négyzetkilométeres Magyarországának, amelynek szövete, tektonikája vetekedhet a világörökségre is érett Kiskörútba ágyazott Kálvin téri csuklóközpont hihetetlenül gazdag ökumenikus szövetével. Utcára nézö ablakokban utcán néző emberek, valami végképp megváltozik (hiszen immár 1999-et írunk, s ennek is májusát). A tűzfalak homlokzatán pedig ki-kilyukad egy-egy rozsdás eresztcsatorna. Kőművesek bontják a helyszínen az ablakszemeket – már az ablakszemeket is bontják. Lassacskán elkel az utolsó fővárosi stratégiai tömb egyik-másik értékes ingatlana is. (Mint hírlik, a Kossuth Klub – József Attila Szabadegyetem – Hadikpalotáját is eladták. Áramlik a tőkesegély – épülnének az újabb fináncpaloták, beköltözve fennmaradt nemzeti örökségünk utolsó stratégiai funkcióiba is.)

Csorog alá, csorog az üres árok... Első könnyében áll a város. Az a csoda, hogy áll még, hát pont ez a csoda: az eladó sóros menyasszony különben is szép. „Minden eladó!" A balkonon viszont a gyertyák már égnek, az asztalon serleg ('99. augusztus 20-án már késő lesz!). Így aztán akár kezdődhetne is itt egy előadás – itt, ezen a helyiszínen, például a Ruttkai Színházban. *Shakespeare, Csehov, Brecht, Goethe, Madách Imre, Katona József, József Attila* és *Ady Endre, Illyés Gyula, Sütő András*, a kortársak és sokan mások ugyan már régen összebeszéltek. Ha hazai tolmácsolóik gyávaságból, amnéziából, antiklerikalizmusból, no meg kifejezett nemzeti ellenérzésből nemigen akadnak, hát elődeik majd Újvidéken, egy szatmári színházban, Kaposvárott, valahol vidéken vagy nagyvárosban a pesti színházak és kabarék csődjét is eljátszhatják, korparancsolatban rockoperában vagy avantgárd happeningben legalább. Valamikor lesz tehát végre – annyi iroda, hotel, bank hitelpalace és bevásárlóközpont felépítése után – Nemzeti Színház is, mert helye van – van helye Budapesten. Hogy hol? Természetesen abban a VIII. kerületben, ahol másfél száz év alatt kétszer is lebontották, a Kiskörút ökumenikus tengelyének DK-i pesti csuklópontjában, a Nemzeti Múzeum és a Kálvin téri templom szent közében, egy „köpésre" az urbánus Belvárostól, természetesen a metrómegállóhely főlé szerkesztve. Addig is, még mindez meglehet, bár látszólag lehetetlen az ügy, tehát megéri a fáradságot, mert abszurd időben legyetek realisták, kívánjátok a lehetetlent!

Addig is, amíg mindez valóra válhat, ünnepeljük meg legalább békében (második) ezeréves millenniumunkat EX-L'EXPO és „Tájkép csata után".

Az öt-hatszáz év elmúltán (1526–2026) aligha szabadna jó előre összevesznünk – itt, a Duna–Tisza partján és sorsközösségben a Kárpát-medencében. Annál is kevésbé, mert a Kálvin tértől igazán nem távol – például a Gellért téren vagy a Belvárosban igen jelentős barokk (és egyiptomi, sőt görög, szerb) pozíciók sorakoznak, nem beszélve a beépítéstől hál'istennek végképp megmenekült Erzsébet tere szépen felépített ökuméniájáról és ökológiájáról. A Duhány utcáig, Astoriáig terjedően. A harangzúgások messzire hangzanak és interferálnak, pénteki, szombati, vasárnap és hétfő. (Négynapos munkahét, a többi ünnep templomba, színházba, hétvégézni járó.) Tiszta időben egészen a kúvárosokig hallatszik el a hangjuk. A Kálvin téri helyszín ebből a szempontból is rendkívüli. A történelmi Belváros peremén és csuklópontján (a kerületek V., VIII., IX.) közvetlen összeköttetésben a Józsefvároson, Ferencvároson keresztül például az Orczy Plazával (Józsefvárosi pu. – 4-es MÁV-metró!) és Kőbánya, Ferencváros, Csepel iparvidékeivel, amelyek viszont remélhetőleg csak átmenetileg privatizált ipartelepi műemlékek (fordulópont 2024, erről szól a fáma). Az egyedülálló fővárosi tömegközlekedési adott-ságok – egy újsághír szerint 2000. januártól a Budapesti Közlekedési Szövetség – hálózatában pedig a nem autós MODAL-SPLIT (egyéni és tömegközlekedési arány) közönségi és közösségi kapcsolatok sem ismernek lehetetlent. Megindulhat a színházba járó szent zarándoklat is újra, a XXI. században. Helyszínét tekintve is jobb helyen lenne itt egy Nemzeti Színház, mint az ujjé, a Ligeten P+R! Ez persze több mint sejtés, hipotézis meg álom, mert esetleg egy X akta scenáriója. Hát nézzük, van-e egyáltalán műszaki realitása építészeti és részlettervezési szempontból.

A konfigurációs terv egy vázlattervet, tehát még nem a véglegesen kidolgozott forma. A dolgok jelenlegi állása mentén szakmai kezdeményezésként ennél konkrétabb megoldás nem ildomos és nem is időszerű. Ez van vitára bocsátva egy közeljövőben megköthető történelmi kompromisszum jegyében és érdekében. A tömegvázlat végképp csak javaslat: kissé vidékies, kisstílűen modernesködő szélesebb körű szakma véleményét is.

4. A pályázat kiírásának, előkészítésének határideje sürgős, a zsűri összetételében maximálisan biztosítani kell a teljes szakmai és széles körű önkormányzati, kormányzati és parlamenti párti képviseletet is.

5. Nemzetközi felügyelet helyett nemzetközi független szakértők jelenléte indokolt. Szóba jöhet itt akár a tengerentúl is, de nem csak északnyugatról.

6. A Nemzeti Színház alapkötetételének időpontját legalább a 2001 Magyar Millennium Magyarország–Budapest rendezvénysorozat keretén belül, lehetőleg augusztus 19-20-21-re célszerű időzíteni. A kérdés elsietése fiaskóhoz vezet, késleltetése pedig esetleges további tragédiákhoz (lásd Az ember tragédiája).

7. A pályázat eredményeképpen kialakult helyszín hatékony és sokoldalú promocionálása a 2000. év alapvető feladata. A tulajdonban átadott ingatlanok mint potenciális helyszínek eredeti ár + időarányos bankkamat szinten visszavásárolhatók állami közösségi tulajdonba, és a Különleges Közalapítvány kezelői jogába. Ingatlanszakértők bevonásával talán még teljes szindikátusi megoldások is szóba jöhetnek – menedzsment. Ami kedvezőbb, tehát olcsóbb és gyorsabb megoldást jelenthetne, persze megfelelő állami és fővárosi garanciákkal. A két gödör ügyét pedig függetleníteni kell a Nemzeti-ügytől, és nem utolsósorban meg kell oldani végérvényesen, célirányosan és olcsón.

8. Az építési hatósági eljárást ki kell emelni az illetékes kerületi önkormányzati hatóságok kezéből, és központosítani kell (állami-lebonyolítói, fővárosi kombinációban).

9. A Nemzeti Színház (meg esetleg művelődési központ) a siker tervpályázat után pénzgyűjtési akcióba kezdjen a Különleges Közalapítvány számlájára, a Magyarok Világszövetségének bevonásával. A promócióhoz természetesen hozzátartozik a reklámfelületek üzleti alapon történő hasznosítása és különféle, potenciális helyszínhez csatlakozó (és nem csatlakozó) rendezvények bevételeinek felajánlása, egyéni, csoportos utalások stb. Másrészt a potenciális helyszínek promocionálása különféle utcaszínpadi, zenei, sport- stb. rendezvényekkel is történhet funkcionálisan, a „békekölcsönről" nem is beszélve, meg arról a nem kis summáról, ami ez idáig összejött, hadd kamatozzon. (Ezért lehetőleg egy extraprofitot jövedelmező bevásárló- és szolgáltatópark beruházásába kellene fektetni, pénzmosásra, valahol az épülő vagy tervezett M0-s zöldmezői mentén.)

10. A főváros és agglomerációja aktuális tervanyagait megfelelően intézményesített keretek között – áttekintésre – a kétfordulós tervpályázat résztvevői rendelkezésére kell bocsátani.

11. A kétfordulós tervpályázat helykijelölő (városrendezési) és térbeli elhelyezést javasló (funkcionális + városkép) első szakasza után az ott jó helyezést elérő pályázók – ahogyan ezt Finnországban is csinálják – korlátozott számban kapjanak megbízást egy végső vállalkozói második fordulóra, amely az építés műszaki, üzleti, lebonyolító installációs, belső terv és részletek részletezését kiviteli, tervezési és költségvetési szinten tartalmazza, beleértve a színháztechnológiát is. A tervek 2001 során a legkorszerűbb technika szintjén elkészülhetnek, a végső határidő az engedélyezési és kivitelezési procedúrától függ már csak, ne legyen politikai presztízskérdés.

12. A helykijelölő és konfiguráló pályázat első fordulója tehát szoros ütemtervben 2000. január 1-jéig lebonyolítható, erről foglaljon állást az építészkamara, a Magyar Urbanisztikai Társaság, meg a színházkamara is, továbbá arról, hogy a pályázatot nemzetközileg nyíltnak minősítik-e. Az eddigi pályázatokban megfáradtakra és hátrahagyottakra is számítani kell.

A SZERZŐ OKLEVELES ÉPÍTÉSZMÉRNÖK

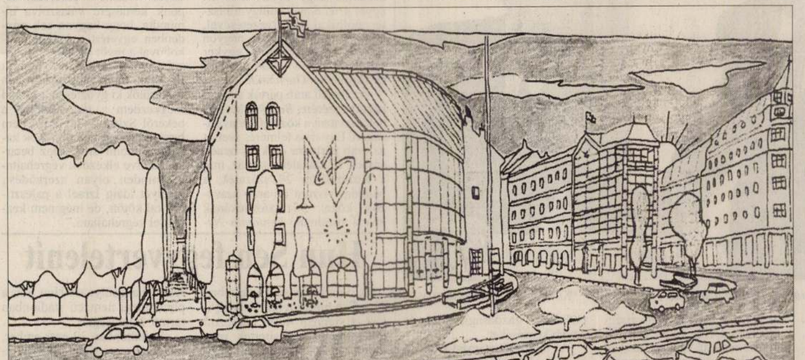

A terv kulcsa a tömbfeltárás, az, hogy nem feltétlenül egy szabadon álló új épületben kellene megfogalmazni a Nemzeti szimbolikáját. A tömbbelső használhatatlan építményeinek részleges lebontásával egy színpadtechnikát, balkonos nézőteret és aluljáróhoz kapcsolódó előcsarnokot lehetne kialakítani, kiegészülve az utcai épületszárnyak színházi funkcióhoz tartozó hasznosításával

Az oldalon megjelenő levelek, vélemények nem feltétlenül azonosak a szerkesztőség álláspontjával.

Napi MAGYARORSZÁG

Főszerkesztő: D. HORVÁTH GÁBOR

• Főszerkesztő-helyettes: O. KOVÁCS ATTILA

Lapszerkesztők: G. FEHÉR PÉTER, LUDWIG EMIL, PUSZTAI EMESE

Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 51.
Telefon: 216-1274, 06-30-916-3843, -44, -45, 06-30-916-3847
Telefax: 215-3197
Levélcím: 1450 Bp. 9. Pf. 74. • E-mail: mahir@mail.elender.hu
Internetcím: http://www.napimagyar.hu/
Kiadja a MAHIR Lapkiadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Felelős kiadó: DR. GYÖRI TIBOR ügyvezető igazgató
Lapigazgató: LOVAS LAJOS

Terjeszti a Hírker Rt.,
a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlapelőfizetési
és Elektronikus Posta Igazgatósága (HELP). Előfizethető
a hírlapkézbesítőknél, vidéken
a postahivatalokban, Budapesten a HELP ügyfélszolgálati irodáinál,
valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál
(1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.) Levélcím: Helir, 1900 Budapest,
Orczy tér 1. Telefon: 303-3441, 303-3442. Telefax: 303-3440, közvetlenül,
postautalványon vagy átutalással a Postabank és Takarékpénztár Rt.
11991102–02102799 pénzforgalmi jelzőszámon
Előfizetési díj egy hónapra 965 forint, negyedévre 2895 forint,
fél évre 5790 forint, egy évre 11 580 forint
Hirdetésfelvétel: MAHIR Press Média Kft.
1075 Budapest, Wesselényi u. 8.,
Telefon: 322-2448, 342-6164. Fax: 342-6132
Nyomtatás: Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető: LENDVAI LÁSZLÓNÉ vezérigazgató
Vidék ISSN: 1418-0863; Budapest ISSN: 1418-04 3 X

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII., Auróra u. 11. Telefon: 303-4738, fax: 303-4744
http://www.observer.hu

A Klubrádió FM 95.3 – A közlekedők rádiója

Külpolitika

Kabuli robbanások

Egy gyermek életét vesztette és nyolcan megsebesültek tegnap korán reggel Kabulban, amikor robbanás történt az Afganisztán nagy részét uraló tálibok egyik legfontosabb támaszpontjának lőszerraktárában. Más források egy nagy erejű detonációról számoltak be, amelyet órákon át tartó kisebbek követtek.

Örmény őrizet

Az egyik legjelentősebb örmény politikai párt, az Örmény Nemzeti Mozgalom (ANM) tegnap közleményben fejezte ki tiltakozását elnöke, *Vano Sziradegján* őrizetbe vétele miatt, követelve azonnali szabadon engedését. Az ANM elnökét bérgyilkosságok megrendelésével gyanúsítják.

Vegyi manőverek

Az amerikai pénzügyminisztérium illetékes hivatala felszabadította a zárlat alól annak az üzletembernek az Egyesült Államokban található vagyonát, aki a tulajdonosa volt az amerikai haderő által tavaly augusztus 20-án megsemmisített szudáni vegyi üzemnek. A *Szaleh Idrisz* nevű szaúdi üzletember tulajdonát képező, Sifa vegyiműveket azért romboltak le manőverező robotrepülőgépekkel, mert azt gyanították, hogy az üzemben *Oszama bin Laden* terroristavezér számára VX ideggáz készítésére rendezkedtek be.

Tibetről Brüsszelben

„Nem a régi Tibet visszatérését kívánjuk, hanem azt, hogy Tibet csatlakozzon a korszerű világ nemzeteinek szellemiségéhez" – jelentette ki Brüsszelben a dalai láma. Tibet indiai számüzetésben élő vallási vezetője saját bevallása szerint egyházi látogatásra érkezett Belgiumba, ahol négy napot tölt.

Izraeli támadás

Két civil és a Hezbollah nevű szélsőséges fegyveres szervezet három tagja sérült meg kedden Libanonban, amikor izraeli harci gépek támadták Baalbek központjában a Hezbollah egyik épületét. Az akció visszavágás volt az iráni támogatást élvező arab szervezetnek az Izrael által megszállt dél-libanoni „biztonsági övezet" ellen intézett támadásáért – közölték tegnap libanoni biztonsági források.

MTI

Minszki támogatás a szláv uniónak

A fehéroroszok képviselők megvizsgálják a jugoszláv kezdeményezést

Jelcin támogatásra szorult tegnapi sajtótájékoztatóján FOTÓ: MTI – KÜLFÖLDI KÉPSZERKESZTŐSÉG

A minszki parlament képviselőháza tegnap támogatásáról biztosította a jugoszláv szövetségi törvényhozás határozatát, amelyben Jugoszlávia csatlakozását kérte az orosz–fehérorosz unióhoz – írta az MTI.

A fehéroroszok képviselők ugyancsak határozatban foglaltak állást a belgrádi szövetségi parlament április 12-én született döntése mellett. A határozatban felkértek *Alekszandr Lukasenko* fehérorosz elnököt és a minszki kormányt, hogy minden részletre kiterjedően vizsgálja meg a jugoszláv törvényhozás döntése kapcsán felvetődő nemzetközi, politikai, gazdasági, jogi és egyéb kérdéseket.

Az alsóházi határozatot továbbították a köztársasági tanácsba, a parlament felsőházába. A fehérorosz képviselők a jugoszláv csatlakozás kérdését megvizsgálására az orosz–fehérorosz unió parlamenti közgyűlése elé terjesztik.

Tel-avivi tudósítónk, Breuer Péter jelenti:

Az ellenzék előrelépést ígér

Marokkó közel-keleti csúcstalálkozót készít elő

Hasszán marokkói király az izraeli választások után csúcskonferenciát szeretne összehívni a marokkói fővárosban, az arab–izraeli problémák rendezésére. Lapunk információi szerint a király *Jasszer Arafat* PFSZ-elnököt, *Hafez Asszad* szír államfőt és az új izraeli miniszterelnököt szeretné tárgyalóasztal mellé ültetni. A király ez idő szerint egyetlen tárgyalópartnert sem nevezett meg az aktuális izraeli kormányból, csupán annyit mondott, hogy ugyan nem ért egyet *Ariel Saron* külügyminiszter politikai vonalvezetésével, ám politikai kultúráját nagyon nagyra becsüli, hiszen egykor együtt dolgozott *Golda Meierrel* és *David Ben Gurionnal*.

Az izraeli arab pártok a Munkapárt vezérére, *Barakra* készülnek szavazni a közelgő választásokon. Egy friss felmérés szerint az arab pártokra csak az izraeli arabok 12 százaléka szavaz, míg a Középpártra 24 százalék, a baloldal viszont az arab szavazók közel 56 százalékának élvezi bizalmát. *Benjamin Netanjahu* kormányfővel az arab pártok képviselői nem kívánnak tárgyalásokat folytatni semmiféle koalícióról. A Munkapárt vezéréhez idáig eljuttatott elképzelések szerint azonban az izraeli arab pártok közel öt miniszteri tárcát szeretnének a Munkapárt hatalomra jutása esetén.

Ehud Barak eközben villámlátogatást tett a jordán fővárosban, ahol *II. Abdalláh* jordán király fogadta az izraeli miniszterelnök-jelöltet. A villámlátogatásról visszatérő pártvezér lapunk kérdésére válaszolva elmondta, hogy nagyon sok mindenben egyetért a jordán uralkodóval a jövőt illetően. „Biztosíthatom – folytatta válaszát Barak –, ha a választások után én kerülök ki győztesen, azonnal megkezdem a tárgyalásokat a békéről Szíriával is. Arról nem beszélve, hogy tovább fogok haladni a rabini úton, azaz betartok, illetve elkezdek végrehajtani minden olyan szerződést, amelyet idáig Izrael a palesztinokkal kötött, de még nem kezdett el végrehajtani."

Hun Sen fegyvertelenít

A kambodzsai fővárosban *Hun Sen* miniszterelnök irányításával tegnap 4000 elkobzott lőfegyvert semmisítettek meg az ország közbiztonságának javítását szolgáló erőfeszítések keretében. Az illegálisan tartott fegyverek megsemmisítéséről kidolgozott program egy lépés „az erőszaktól és bűncselekményektől mentes Kambodzsa" felé – hangsúlyozta Hun Sen a phnompeni nemzeti stadionban tartott ünnepségen.

A stadionban 30 ezer ember, köztük kormányzati tisztségviselők és diplomaták lehettek tanúi, amint földgyaluk széttaposták összesen 4037 fegyvert, többek között AK–47 típusú géppisztolyokat és M–16 típusú gépkarabélyokat.

Új prefektus Korzikán

A francia kormány a csendőrbotrány miatt leváltott korzikai prefektus helyett tegnap azonnali hatállyal új állami megbízottat nevezett ki, s elrendelte a szigeten egy évvel korábban, az akkori prefektus meggyilkolása után létrehozott csendőri elitalakulat feloszlatását. Mint *Lionel Jospin* szocialista kormányfő hangoztatta, az új prefektus, *Jean-Pierre Lacroix* feladata ugyanaz lesz, mint elődjeié: a jogállamiság helyreállítása a szigeten, de ehhez más eszközöket és módszert kell alkalmaznia. A kormány ülésén a jobboldali államfő, *Jacques Chirac* azonnali és hatékony lépéseket követelt az állami hatalom tekintélyének visszaállítására. A miniszterelnök a nemzetgyűlésben, majd a tévé képernyőjén is a heves belpolitikai vihar kavart esemény kapcsán azt hangoztatta, nincs semmiféle „feketekabinet" a kormány mögött, nem adott utasítást a volt prefektusnak illegális módszerek alkalmazására, s egyáltalán: nem volt tudomásuk az ügyről. A francia szélsőjobb a botrány miatt Jospin, de legalábbis belügyminisztere lemondását követelte, míg a parlamenti jobboldal a kínos ügy kapcsán a kormány szétesettségét, a kellő szakértelem hiányát hangoztatta. Mint az MTI annak idején jelentette, a csendőrség elitalakulatának több tisztje – tegnap kiderült, hogy öten voltak – a csendőrség parancsnokának utasítására „büntetésképp" felgyújtott egy engedély nélkül felépített éttermet az Ajacciói-öböl partján.

Megújulás előtt az Európa Tanács

Nincsen szerencséjük a nemzetközi szervezeteknek a koszovói válsággal, hiszen a háború árnyékában a NATO után az Európa Tanács sem igazán ünnepelheti meg, hogy most lett ötvenéves. 1949. május 5-én Londonban rakta le a mai Európa Tanács alapjait Belgium, Dánia, Franciaország, Írország, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Svédország és az Egyesült Királyság. A fokozatosan kibővülő – ma már 41 tagot számláló – szervezet első négy évtizedét a demokratikus alapelvek védelme jellemezte, nem utolsósorban a kommunizmus kihívásával szemben. Az 1989–90-es, nagy európai fordulatot követően az ET feladatai megváltoztak: kiemelt cél lett az újjászülető kelet-közép-európai demokráciák befogadása, az átalakuláshoz szükséges jogi háttér kialakítása az új tagállamokban. Magyarország 1990. november 6-án elsőként csatlakozott az ET-hez, amelyet ezekben az években gyakran emlegettek úgy, mint az Európai Unió (Közösség) előszobája, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy aligha álmodozhatott valaki az euroatlanti integrációról, ha nem tagja a tanácsnak.

Sokan Európa lelkiismeretének is nevezik az Európa Tanácsot, mivel feladatai között szép számmal találhatunk a demokrácia általános védelmére, az emberi – köztük kisebbségi – jogok védelmére irányuló törekvéseket. Általános megítélés szerint az ET sokáig teljes mértékben megfelelt hivatásának, ám főleg az utóbbi időszak megváltozott körülményei közepette mintha elvesztette volna dinamizmusát. A külső megfigyelők úgy vélhették – persze korántsem megalapozottan –, hogy a szervezet mindinkább kezd „sóhivatallá" alakulni, tevékenysége, döntési mechanizmusa áttekinthetetlenné válni. Nem véletlen hát, hogy mostanság, az évfordulóra kapcsán a strasbourgi irodákban hangsúlyozottan emlegetik annak szükségességét, hogy az Európa Tanácsot mindinkább átláthatóvá tegyék.

Nem kisebb feladatot jelent, hogy tisztázzák az Európa Tanács jelenlegi szerepét az európai struktúrákban, és megszűntessék a párhuzamosságot egyéb szervezetekkel, például az EBESZ-szel. Ez utóbbi kapcsán a szervezet strasbourgi székhelyén a közelmúltban újságíróknak azt hangsúlyozták, hogy az ET-nek a már meglévő vívmányai – 176 nemzetközi konvenció – megerősítésére és alkalmazására kell fordítania energiáját, mivel ilyen jogi háttérrel az EBESZ nem rendelkezik. Nagyobb szerep juthatna viszont az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnek a válságok megelőzésében és kezelésében. Az Európa Tanács létjogosultságát igazolja az a körülmény is, hogy az új tagállamokban ma sokkalta nagyobb tekintélynek örvend a testület, mint kontinensünk nyugati felén, és az is figyelemre méltó: Törökország csak az ET-nek engedte meg, hogy megfigyelőként jelen legyen *Öcalan* kurd vezető bírósági tárgyalásán.

Paradoxnak tűnik ugyan, ám mégiscsak van valóságalapja annak, hogy amennyire „elrontotta" a koszovói válság az Európa Tanács jubileumát, úgy adott egy jókora esélyt is neki arra, hogy megújuljon, ismét megtalálja az öt meglévő helyét. Amint arra a szervezet soros elnöki tisztét betöltő *Martonyi János* magyar külügyminiszter is utalt a ma Budapesten kezdődő miniszteri találkozó előestéjén: az Európa Tanácsnak nagyon komoly feladatai lehetnek a konfliktus lezárása után. Hiába hallgatnak el ugyanis a fegyverek, ha a békés egymás mellett élésnek nem lesznek meg a jogi keretei a térségben.

DARÓCZI LÁSZLÓ

Kölni tudósítónk, Stefan Lázár jelenti:

Meghúzzák a nadrágszíjat a németek

Népirtás vádjával elítéltek egy boszniai bűnöst

Mintha összebeszéltek volna – a parlament elé első alkalommal lépő új szövetségi pénzügyminiszter, Hans Eichel éppolyan határozottan fogalmazott az államháztartás helyzetéről, mint a német alkotmánybíróság, amely az igazságszolgáltatás mindeddig ismeretlen területére lépve először tört pálcát külföldi állampolgár felett népirtás vádjával.

Az *Oskar Lafontaine* örökébe lépett politikus szigorú takarékossági intézkedéseket helyezett kilátásba, az állami szubvenciók radikális megszorításával. „Számtalan kívánatos célt nem engedhetünk meg többé magunknak" – és ezzel újabb olajat öntött a keleti tartományoknak nyújtott segítség időtartamáról kirobbant szópárbaj tüzére. A költségvetés parlamenti vitájának megkezdése előtt *Hans-Olaf Henkel* – a német iparszövetség elnöke – azt a véleményt hangoztatta, hogy a volt NDK területén megalakult tartományoknak juttatott anyagi támogatást (1999-ben húszmilliárd márka) az ide vágó szerződés lejárta után, 2004-ben be kell szüntetni. „A társadalom ettől kezdve már nem rendelkezik ennyi pénzzel! Jobb ezt már most belátni, hogy az előttünk álló négy és fél esztendő során felkészülhessünk az új helyzetre" – hangoztatta az ipari munkaadók érdekképviseletének vezetője.

Bernhard Vogel, Thüringia tartományi miniszterelnöke azonnal visszautasította ezt a tervet, mert 2004-ig – véleménye szerint – nem számolhatók fel a szocializmus által hátrahagyott korok.

A kereszténydemokrata politikus helyesnek nevezte ugyan azokat az erőfeszítéseket, amelyek a szubvenciók leépítését szolgálják Nyugaton, de azonnal hozzátette: „A Keletnek nyújtott támogatást addig kell folyósítani, amíg az új tartományok nem képesek véglegesen talpra állni."

A hazai jogszolgáltatás legfelsőbb hatóságának büntetőtanácsa eközben nemcsak a szerb *Nikola Jorgicsot* ítélte el a Bosznia-Hercegovinában elkövetett terrorcselekmények miatt élethosszig tartó fegyházbüntetésre, hanem alapvető döntést hozott arról is, hogy a német bíróságok illetékesek eljárni az ország határain kívül elkövetett, a népirtás tényét betöltő büntettek ügyében még akkor is, ha a vádlott nem német állampolgár. Jorgicsra rábizonyított tettek, hogy – egy szerb szabadcsapat vezetőjeként – aktívan kivette a részét a muzulmán lakosság ellen irányuló etnikai tisztogatásból, és vér ragad a kezéhez: 1992 júniusában – társával együtt – huszonkét személyt lőtt agyon.

Az alkotmánybíróság visszautasította a védők azon érvelését, hogy a népirtás vádja csak akkor jogos, ha egy egész népcsoport likvidálását tűzi ki célul. Már maga a szándék is büntethető, amennyiben – nacionalista, faji, vallási vagy humanitárius okokból – súlyos károkat okoz az érintett kisebbségnek, és azt olyan életkörülmények közé kényszeríti, amelyek a végső megsemmisítés lehetőségét rejtik magukban.

Az alkotmánybíróság a német törvényhozást alárendeli az úgynevezett világjogi elvnek, amely az 1948-ban hozott nemzetközi konvencióra támaszkodik a népirtás megelőzésére és az elkövetett tettek megtorlására. A Nikola Jorgics elleni ítélet nem ellentétes a Hágában működő nemzetközi büntető törvényszék működésével, amely túlterheltségére hivatkozva nem vállalta el a per lefolytatását. Az előtt személy húsz esztendőn keresztül élt Németországban, és azt követően vették őrizetbe, hogy önként tért vissza német területre.

A halálos kitoloncolás következményei

Belpolitikai botrány Ausztriában

Ausztriában nagy hullámokat ver Marcus O. nigériai fiatalember esete, akit a hét végén kitoloncolás közben a Bécs–Szófia közötti légi járaton három osztrák rendőr kezét-lábát megkötözve, száját ragasztószalaggal bekötve szállított, s ennek következtében a férfi megfulladt – tudósít az MTI.

Az eset nyomán *Karl Schlögl* belügyminiszter felajánlotta ugyan lemondását, de azt *Viktor Klima* osztrák kancellár nem fogadta el. A miniszter ezután közzölte, hogy nem mond le, de az ügyet átadta az ügyészségnek, s teljes kivizsgálást ígért. Osztrák lapok tegnap megjelent értesülése szerint az Osztrák Szociáldemokrata Párt (SPÖ) soraiból is követelik néhányan a miniszter lemondását. A kisebbik koalíciós partner, az Osztrák Néppárt (ÖVP) vezetése meg akarja várni a vizsgálat végeredményét, de *Werner Amon* biztonsági ügyekért felelős ÖVP-szóvivő szintén Schlögl távozása mellett foglalt állást. Az ellenzéki Liberális Fórum, valamint a Zöldek szintén Schlögl elmozdítását követelik, hogy világossá váljon: Ausztria jogállam, ahol a kínzás elfogadhatatlan. Schlögl azt állítja: nem tudta, hogy a hatóságok ilyen brutális módszereket használnak a kitoloncolásokkal szemben. Ezt sokan kétségbe vonják.

A három osztrák rendőr Bulgáriában várja, hogy a helyi hatóságok engedélyezik-e a hazautazásukat, s visszaadják-e útlevelüket. Ha bebizonyosodik, hogy halált okozó testi sértést követtek el, akkor az osztrák bíróság akár tízéves szabadságvesztésre is ítélheti őket. Időközben az osztrák hatóságok azt is bevallották, hogy az áldozatot az utóbbi hetekben hörghuruttal kezelték, csak erről „elfelejtették" értesíteni a kitoloncolást végző három rendőrt. *Werner Blatter*, az ENSZ menekültügyi főbiztosságának keleteurópai képviselője kedden az osztrák ORF televízió éjféli híradójában kijelentette: kitoloncolás közben tiszteletben kell tartani az érintett emberi méltóságát.

Raab Keresztély

czüstmüves mester

1843. körül győri polgár

Jerfy 255. l.

sz.

évi január hó 29.-én. A miniszter ren-

án s.k. miniszteri tanácsos.

A hivatalos másolat hiteléül:

Raab Ferenc

miniszteri shiv. igazgató
az elnöki iroda főnöke.

A Magy. Kir. Állami Gépkocsi

a 1934. november hó 21-től kezd-

yszer minden szerdán 19 - 21 ór

Ó disztermében /bejárat a fürd lől/

el tánctanfolyamot rendez melyre

tel meghivja a

R E N D E Z Ő S E G .

0.

ozásnál kötelező.

részletben is fizeth .

Bptávb 1940 szept.

Raab Rezső okl. mérnök, épitó-
mester, vasbetontervező, VIII.
Stáhly-u. 5. 130-688

Raab Rezső

Raabe Ottó

fotó

l.

Művész-Élet

1932. Okt. sz.

11. l.

IADÁSA, VI., NAGYMEZŐ-U. 8.

Ernst Muzeum aukcioi XVII

1216. MELLTŰ ÉS CSÜNGŐ, befoglalt bizánci aranypénzzel. A csüngő római arany Diokletián fejével.

1217. HAMUTARTÓ, préselt ezüst, mozdonyalaku. Bécs, 1849.

1218. ÉKSZERKÉSZLET, préselt arany, ékkövekkel. Nyaklánc csüngővel, bros és két fülbevaló. Tokban. Biedermejer.

1219. NŐI ÖV, aranyozott ezüst, bogláros szemekből, benne türkiz és gyöngy. Erdély, barok stilus.

1220. TALPAS KANNA, fedővel, ezüst, tojásdad testtel, felnyuló füllel. Magyar (?), 1810 k.
800 gr.

1221. KÉT TALPAS KANNA, fedővel, ezüst, a test alsó része gerezdes. Mestere *Ráb.* Győr, 1833.
955 gr.

1222. TALPAS CUKORTARTÓ, fedővel, oldalán poncolt alapu empire diszités, pereme áttört, két hajlott füllel. Osztrák, 1810.
430 gr.

1223. NAGY TALPAS KANNA, ezüst, teste tojásdad, S idomu, lófejben végződő kiöntő csővel, fafüllel, födelén madáralaku gomb. Belga, 1820 k.
1240 gr.

1224. CSÜNGŐ, médaillon, arany, mindkét oldalán 4—4 zománcfestésü miniatür képecskével. Francia, Biedermejer.

1225. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, tekerődző kigyóalaku szárral. Német, XIX. sz.

1226. HAT KIS NYELES SERPENYŐ, ezüst. XIX. sz.

1227. FOGPISZKÁLÓTARTÓ, ezüst, álló férfialakkal. XIX. sz.

1228. PUTTONYOS PARASZT, kis ezüst-szobrocska, filigrán ezüst talapzaton. Brassó, XIX. sz. e.
125 gr.

1229. KERESZTELŐ ÉREM, préselt ezüst, négyzetes filigrán keretben. Magyar, XIX. sz. e. f.
70 gr.

1230. TALPAS SÓTARTÓ, ezüst. XIX. sz.
66 gr.

1231. KIS CUKORTARTÓ DOBOZ, ezüst, ládika-alak. Bécs, 1850.

1232. CUKORTARTÓ DOBOZ, ezüst, kerek, födelén virágalaku gomb. I. P. mesterjegy (Joseph Prandtner). Pest, XIX. sz. e.
191 gr.

1233. SZELENCE, ezüst, téglaalak, vésett diszitéssel. Orosz, 1881.

1234. SZELENCE, ezüst, téglaalaku, *Emlék* felirattal. Bécs, 1832.

1235. SZELENCE, ezüst, téglaidomu, födelén a nap. Bécs, 1813.

1236. SZELENCE, ezüst, téglaalak, nielló diszitéssel. Orosz, XIX. sz.

1237. HÁROM KIS POHÁR, ezüst, egy orosz, kettő német. XIX. sz.
200 gr.

1238. NYOLC KIS POHÁR, ezüst, különféle alaku. Egy Libaytól (Besztercebánya). A több XIX. század.
650 gr.

1239. KAGYLÓS TALPAS TÁL, zománcos ezüst, szára szirén-alak. Osztrák, XIX. sz.

1240. KÉT KANNA és egy cukortartó, ezüst. Bécs, XIX. sz.

1241. TALPAS KANNA, ezüst, vésett rajzu diszitéssel. XIX. század.

1242. TOJÁSTARTÓ, ezüst, kehelyalak. Magyar, XIX. sz. e. f.

1243. TALPAS TÁLKA, ezüst, tálja gerezdes és bordás. Bécs, 1840.

1244. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, neobarok alak, guillocheirozott diszitéssel. L. K. mesterjegy. Pest, 1863.

1245. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, neobarok alak, a négyzetes talp sarkain virágok. Bécs, 1853.

1246. KÉT GYERTYATARTÓ, ezüst, baluszteres szárán 3 kecskekoponya. Német, XIX. sz.

1247. TINTATARTÓ, ezüst, a kereskedelmet jelképező nőalakkal és csengővel. Francia, XIX. sz.

1248. TALPAS KOSÁR, ezüst, ovális, áttört oldallal. Német, XIX. sz.

1249. KOSÁR, ezüst, négy lábon áll, pereme áttört meanderes diszitésü, két kengyeles füllel. Osztrák, XIX. sz. m. f.

1250. SERLEG FEDŐVEL, ezüst, baluszteres szárral. Német, XIX. sz.

1251. SERLEG FEDŐVEL, ezüst, a talp, a kehely és a fedő egy része gerezdes. Német, XIX. sz.

1252. NYELES POHÁR, ezüst, baluszteres szárral. XIX. sz.

1253. TALPAS POHÁR, ezüst, serleg-alak. Osztrák, XIX. sz.

1254. TALPAS POHÁR, ezüst, guillocheirozott felülettel. Bécs, XIX. sz. m. f.

1255. POHÁR, ezüst, gerezdes testtel. Bécs, 1853.

1256. HÁROM CSÉSZE ALJJAL, ezüst, kettő talpas. Bécs, XIX. sz.

1257. CUKORTARTÓ DOBOZ, ezüst, négy lábon álló ládika-alak, vésett diszitéssel, födelébe befoglalva egy réz, három lengyel ezüst pénz és egy belga arany 1831-ből. Belga, 1850 k.

1258. TALPAS SERLEG, ezüst, alsó részén empire jellegü diszités. Osztrák, XIX. sz. v.

1259. FÖDELES SERLEG, aranyozott ezüst, trébelt gazdag német renaissance diszitéssel; testén csigák és gyümölcsfüzérek közt három ovális kartus, szarvas, őz, ló alakjával. Födelén római harcos pajzzsal és lándzsával. Augsburgi hitelesitő bélyeggel.
M. 36 cm.

1260. KUPA FEDŐVEL, ezüst, részben aranyozva, vésett kartussal diszitve, szárnyas herma-alaku füllel. Felnyiló födelében VI. Károly érme 1721-ből. Német, a XVII. sz. stilusában.

1261. KARKÖTŐ, arany, kapcsolt láncszemekből és keresztrudakból áll. Bécs, 1860 k.

1262. KARKÖTŐ, aranyozott ezüst, zománcdisszel és ékkövekkel, láncos és négyszöges részekből. Erdély, XVII—XVIII. sz.

1263. KOSÁRKA, filigrán ezüst, csónakalak. Empire.

1264. TEÁSKANNA, gömbös ezüst testtel és fekete fafüllel. Osztrák, XIX. sz.
730 gr.

1265. ECET-OLAJTARTÓ, ezüst és üveg, ovális talpon, közepén nőalak, fején kosár. Bécs, 1807.
960 gr.

1266. KÉT KANNA FEDŐVEL, ezüst, hordóalaku testtel, vésett empire diszitéssel. Bécs, 1816.
870 gr.

1267. KANNA FEDŐVEL, ezüst, ovális alak. Bécs, 1821.
245 gr.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

1966 APR 27

Ezer rózsa egy csillagban

A KISZ-titkár szobájában drótok, a drótokon virág. Az udvaron drótcsillagot öltöztetnek a lányok. Egy csillagban ezer rózsa. A dekorációs szoba a padlótól a mennyezetig díszes, feliratos táblákkal, kreppvirággal és zászlóval van tele. Az asztalokon temperás festékedények, ecsetek, tervszerű összevisszaság. Négy férfi óriási táblákra selyempapírt és betűket ragaszt.

Rab Ernő, a Győri Richards-gyár dekoratőre bemutatja fő segítőjét:

— Suszter József imádja a májust. Ilyenkor néhány hétre „kirándul" a munkájából. A Fésűsfonodában dolgozik, de a május 1-i készülődéskor itt segít.

— Hagyomány? — kérdezem.

— Munkáshagyomány — mondja Rab Ernő. — Gyönyörű hagyomány, táplálni kell. A Richards már hétszer nyerte el a május elsejei felvonulásokon a legszebb transzparensek díját. De nem is ezért készülünk, hanem mert olyan kedves ez a nap. Munkásünnep, méltóképpen akarjuk köszönteni.

A dekoratőr világoskék szemében ifjúi izgalom fénylik.

— Tavaly május óta készülök az idei felvonulásra. Nagyon szeretem ezt a napot. Egy év óta gyűjtöm a témákat. Külföldi lapokat és folyóiratokat is tanulmányozok egy-egy ötletért. Elvem: kevés szöveggel sokat mondani. — Rab Ernő 1944-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskola színház- és filmdíszlet-tagozatát. Azóta, mint mondja, kénytelen grafikával is foglalkozni, de szívesen teszi.

— Kilószámra készítem a terveket. Az év tizenegy hónapjára pontos tervem van, ilyenkor május elseje előtt azonban minden felborul. Fárasztó ez a kizökkenés, de örülök, mert kirázódom a hétköznapok egyhangúságából. — Megmutatja május elsejei témagyűjteményét. Vietnami apa tartja karjában sebesült fiát. Lekötözött atombombát visz egy békegalamb. Sok-sok új ötlet eredeti megformálásban.

Az üzemi dekoratőr évente csak egyszerkétszer öntheti ki a világ előtt álmait és ábrándjait. Ilyenkor ezrek és tízezrek gyönyörködnek munkájában, s ez feledteti vele az év többi napjainak megszokottságát.

— Szeretném, ha az idén nagyon jól sikerülnének a transzparenseim. Sok színnel dolgozom, méltó pompát keresek az ünnephez. A KISZ-isták rózsái díszítik majd a lobogókat, s visszük majd a Minisztertanács zászlaját is. Meglátja, gyönyörű lesz a felvonulás.

— ferenczi —

A szolókben bedúzodiak egy elhagyott csoskenyhóba, s amennyire tudtak, tűz nélkül, ügyel-ballal megszarítkozlak.

— Meg kell várnunk az estét — sohajtotta Magda. — Így szólazva, ilyen fülig sárosan nem szállhatunk fel a vonatra.

Beszalonnázlak, megittak a maradék palinkát. Jenő egyszercsak felkiáltott:

— Megvan! Tudom már hová kell mennünk. Papírhoz.

— Hová? ...

— Papír Márton fopartás szolván, egyszerűbben: Papír Marcihoz.

— Ne hülyéskedj, ilyen név nincsen.

— Isten az atyám — erősdan lakunk a Lánchíd utcában, mindjárt az alagút mellett. Papír Marci a Fortuna-dizisztio fopartása. Sztó mesanapiolajában. Lemhmelett házmester az igazgató lánya, de mit szólnak hozzá Lacit. — Aki még rágondolt rá, idegenhez? ... — Kétségesen látnak, de mit szólnak az alagút végéig is kihúzhatjuk.

— Az ám, téged bizlos szívesen látnak a világ végéig is kihúzhatjuk.

A fontos követelmény, hogy a bírósághoz kerülő ügyben a szociális érdekek szempontjai is érvényesüljenek, s ne csupán a bűncselekmény megállapítása. Ezért az első és legfontosabb követelmény, hogy a bírói testület tagjainak szociális szemlélete szervesen illeszkedjék a szocialista társadalom szocialista tudatába. Ezt az igényt fejezte ki Kádár elvtárs is, amikor a bírói testület tagjainak szociális nevelődésében a társadalom közreműködésének fontosságát hangsúlyozta.

Rajtuk áll, hogy jogalkalmazói tevékenységük során mindig a szocialista törvényesség szellemében járjanak el, hogy a bíróságnak a dolgozó tudja a szocialista jog és erkölcs betartására nevelni a társadalom egészét.

Dr. Gyepes István
megyei bírósági elnök

RAAB ERVIN

(1874 — 1957)

HP LaserJet P2015 Series PCL 5e

invent

Gratulálunk! Ha ez a lap olvasható, a nyomtató telepítése sikeresen megtörtént!

Küldés helye:	FOTOSCANNERPC
Dátum:	2009.06.16.
Időpont:	15:47:37
Eszköz neve:	HP LaserJet P2015 Series PCL 5e
Illesztőprogram neve:	HP LaserJet P2015 Series PCL 5e
Monitor neve:	
Környezet:	Windows NT x86
Port neve:	HPLaserJetP2015Series
Megosztásnév:	
Hely:	
Megjegyzés:	
Adatformátum:	RAW
Illesztőprogram-fájl:	UNIDRV.DLL
Adatfájl:	HPC20155.GPD
Konfigurációs fájl:	UNIDRVUI.DLL
Súgófájl:	UNIDRV.HLP
Illesztőprogram-verzió:	5.2.3790.184

Másodlagos fájlok:

```
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzui43e.dll(60.53.644.0)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hppdvq01.dll(1.0.0.3)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpz5r43e.dll(60.53.644.0)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpcdmc32.dll(1.0.2.30)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hplj1xxx.exp
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzsm43e.gpd
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzst43e.dll(60.53.644.0)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\HPC2015W.HTML
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\HPC2015W.SWF
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\HPC2015W.XML
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzev43e.dll(60.53.644.0)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzhl43e.cab
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\UNIRES.DLL(0.3.1296.1)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\STDNAMES.GPD
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpc20155.xml
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpc2015b.ini
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzsc43e.dtd
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzls43e.dll(60.53.644.0)
C:\WINDOWS\System32\spool\DRIVERS\W32X86\3\hpzss43e.dll(60.53.644.0)
```

22 605
21341
438
1318
1925
9.267

RAÁB ERVIN

119	Őszi este	vizf.	400.—
120	Dunapart ősszel	vizf.	300.—
121	Akácfa virágzás	vizf.	400.—
122	Ligetes völgy	vizf.	350.—
123	A Balaton Tihany felől	vizf.	250.—
124	Erdőrészlet	vizf.	400.—

Céhbeliek jub. kiüll. kat.
Nemzeti Szalon 1937. jan.

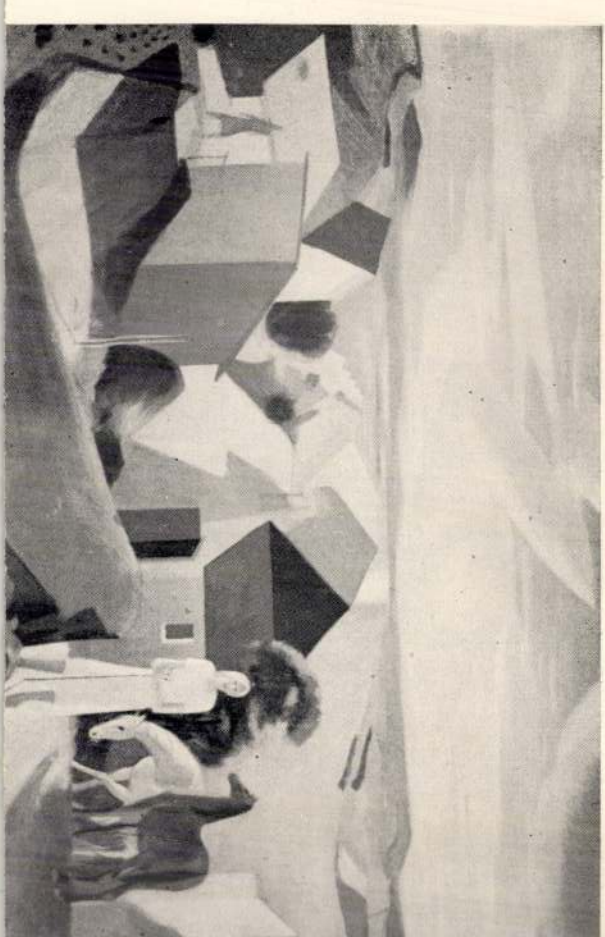

RAÁB ERVIN

szül. 1874. Münchenben és Párisban végezte tanulmányait. Főleg tájképeket karcolt rézre olyan metódussal, melyek a vonalas karcot aquatintával egyesítik. Az utóbbi időben leginkább akvarellekkel szerepel a kiállításokon. A Céhbeliek alapító tagja.

RAÁB ERVINO

nato nel 1874. Studiò a Monaco e Parigi. Espone sopratutto paesaggi ottenuti con un suo procedimento speciale che unisce la tecnica dell'acquaforte con quella del disegno ad inchiostro. Recentemente si è dato all'acquarello. E' socio fondatore della Corporazione degli artisti.

Raáb Ervin

művészet jelenlékeny alkotóinak kiemelkedő műveit, képeket és szobrokat s rövid, tömör életrajzokban bemutatja a művek megteremtőinek életrajzát.

Bizonyosra veszem, hogy ez a munka is visszhangot fog kelteni olasz barátaink körében és még melegebb érdeklődést vált ki beléjük a trianoni keresztre feszített Magyarország művészeinek hősies erőfeszítése iránt, azoknak a művészeknek megbecsülése iránt, akik a legmostohább körülmények közepette sem vesztették el alkotókedvüket, mert tudják, hogy Édesanyjuknak, a kifosztott Hungáriának most van legnagyobb szüksége arra, hogy fiai megmutassák a világnak, hogy a megcsonkított, szétszabdalt magyar földön tovább él egy ezeréves nemzet büszkesége és hite a jövőben, tovább él az annyiszor megpróbáltatott s végül mégis győzelmet kivívó Magyar Génius rendíthetetlen őserejével!

Budapest, 1933. január.

KERTÉSZ K. RÓBERT,
a M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi
Minisztérium h. államtitkára.

Szövegrep.
Mellen alól csaknem derékig, balra fordulva, arcéllen.

Méretei 7·6 : 9·2 cm.

Raab

R. 2. *Ervin*, festő és grafikus, * Zólyom 1874 júl. 1. Münchenben tanult és ugyanitt állított ki először, azóta főleg a Céhbeliek tagjaként a Nemzeti Szalónban szerepel. Többnyire tájképeket fest, világos színekkel, impresszionista, kissé dekoratív felfogással. Mint rézkarcoló főleg tájképeket vitt a rézre, amelyek a vonalas karcot aquatintával egyesítik. 1909. kisebb kollekcióval vett részt a gödöllői művészeknek a Nemzeti Szalónban rendezett kiállításán. 1913. az állami vízfestmény-díjat nyerte. Téli napsütés c. olajképét 1914. szerezte meg a Szépművészeti Múzeum, melynek graf. gyüjteményében is több műve van.

f. g. II. 340 f

Raáb Ervin

Gyenthon Dotvin közlése.

13.)

80) RAÁB ERVIN 1874-ben született Zólyomban. Művészi tanulmányait Münchenben végezte, Azbe és Knirr iskolájában. Münchenben állított ki először. Rézkarcolással is foglalkozott. A Tehbelieh tagja. Többnyire tájképeket fest, roppant világos színekkel, impresszionizmusból dekoratívság felé hajló artisztikus felfogással.

Budapest. V., Waitznerboulevard 18.

F · O · R · U · M

ZEITSCHRIFT - FÜR - KUNST - BAU - UND - EINRICHTUNG

MÜVÉSZETI - ÉPITÉSZETI - ÉS - ÉPITÖIPARI - FOLYÓIRAT

Redaktion und Administration:
Szerkesztöség és kiadóhivatal: Bratislava (Preßburg), Michalska 2. II.

Raáb Ervin (Zólyom, 1874. jul. 1. -- Sztálinváros, 1959. jan. 14): festő és grafikus. Münchenben tanult, ott állitott ki először, majd Bp.-n mint a Céhbeliek tagja a Nemzeti Szalonban. 1909-ben kis kollekcióval részt vett a gödöllői müvészek Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásán. 1936-ban kollektiv kiállitást rendezett a Tamás Galériában. 1943-ban a Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének elnöke. 1959-ben emlékkiállitást rendeztek munkásságából Bp.-en, 1960-ban Székesfehérváron. Dekorativ hatásu, világos koloritu tájképeket, könnyed aquarelleket, rézkarcokat készitett. Müvei az MNG-ben vannak. -- Irod. Bodnár Éva: R.E. (Művészet 1960. 5. sz.).

Raáb Ervin festő és grafikus

Magyar Életrajzi Lexikon

1559. NŐI ÓRA, arany, zománcozott díszítéssel 25
1560. NAGY FÜLES DÍSZTÁL, domború díszítéssel és ékkövekkel kirakva. Orosz. Fabergé-től. 1293 gr 300
1561. GRÁNÁT MELLTŰ, csillag alakban 12
1562. SÓTARTÓ, ezüst, alakos díszítéssel. Prága, 1807. 99 gr 35
1563. FÜLBEVALÓ, arany, gyémántokkal. Egy pár 15
1564. KÉTREKESZŰ FEDELES DOBOZ, ezüst, héber felírással. XVIII. sz. vége. 96 gr 35
1565. GRÁNÁT MELLTŰ. 7
1566. KISKANÁL, aranyozott ezüst, zománcozott díszítéssel. 3 drb (Az egyik hibás) 10
1567. BURNÓTSZELENCE, ezüst, vésett díszítéssel. Bécs, 1854. 30
1568. KERESZTELŐ ÉREM, ezüst. Pest, 1827. 12
1569. ARANY ZSEBÓRA, 18 kar. arany. London, 1840 körül. Egykorú aranylánccal és kulccsal 300
1570. KERESZTELŐ ÉREM, ezüst 12
1571. HAJÓCSKA, ezüst, alakos és domború díszítéssel. 115 gr 35
1572. RAGOUT-TÁL FEDŐVEL, ezüst. Bécs, 1825. 1780 gr 280
1573. NYAKÉK, aranyozott ezüst, zománcozott díszítéssel. Tokban 40
1574. KEREK TÁL, ezüst. 750 gr 80

1595. GYŰRŰ, arany, aquamarinnal és gyémántokkal. Lányi
. 60
rilliánssal 240
gyönggyel 80

Á *Magyar Grafikus Művészek Egyesülete* kiállítása több termet tölt be. Ezek közül egy *Raab Ervin* munkásságának van szánva. Egész életét szentelte a grafikának, amelynek hivatásos mestere. Finomlelkű ember, aki nemes érzéseket ölt műveibe. Pompásan összeválogatott kis kollekciójában enyhe szinárnyalatok között nagy változatosságban nyílnak meg előttünk azoknak a helyeknek szépségei, amelyek művészi figyelmét lekötötték: Budapest, Dunántúl, Svájc, Olaszország.

Raáb Ervin

A gyűjteményes kiállítások harmadika egy élő művész, a kitűnő *Raáb* Ervin egyéni kollekcióját mutatja be. Raáb ezuttal a Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének együttes kiállításában, de külön teremmel szerepel; csupa vízfestménnyel. Sokszor méltattuk már ennek a finom művészünknek működését. Raáb Ervin a költői lelkü természetábrázolók kicsiny csoportjába tartozik. A halk színek és a lágy színösszefüggések keresője a természetben. A tavasz és az ősz az esztendőnek az a két évszaka, amely leginkább festésre ihleti, mert abban a két évszakban leghalkabb a zsendülő és az elhaló természet színessége. Legujabb munkái mellett néhány korábbi keletü vízfestményét is bemutatja. Nem lehet közöttük különbséget tenni, mert egyértéküek festői tulajdonságaik. Raáb Ervin sajátos vízfestő technikát alakitott ki magának: szinfoltjait nem mossa össze, hanem meghagyja közöttük elszigetelőnek a papiros-alap fehérségét. Szinfoltok összerakásából alakulnak képei s közelről nézve zavaróan hat ez a technikai sajátosságuk. De nem is közelről való megnézésre készülnek vízfestményei. Bizonyos távolságról egymásba simulnak a szinfoltok és elragadó szinegyüttessé folynak össze. Sok szép akvarellje közül szép motivumával kiválik a tatai vár bejárata (149), a Tavaszelő (167), a különösen finom hatásu „Lugano reggel". Nagyon szép munka azután a tatai tópartot ábrázoló gouache-kép (169). Az előtér három natalmas platánfája megragadó motivum. Ez a képe, bizonyára a más festőanyagnak háta, szinben is erővel teljesebb, mint Raáb vizfestményei. De Raáb nem is az erő művésze, hanem a gyengédségé. Igazi lyrikusa a vízfestésnek.

Wien 1913. okt. 3.
(e.o. d. Münchner Bilderbr. Ausstellung)

hen Streifzügen im Westen heimkehrende reife Ungar. Auch
nicht vergessen, daß sich der Ungar in der europäischen Kultur-
haft immer nur mit Mühe zurechtfand, daß ihm aber die Ein-
g in diese schließlich doch stets zugute kam. Daher kann das
s ungarischen Geistes nur eine offene Halle sein, die aus allen
gen freier Luftzug durchweht. Nur auf diese Weise wird unga-
Geistigkeit die ihr gebührende Stellung in der Weltkultur
n können. Allerdings soll die Halle nicht nur gegen Westen
ehen. Wohin wir auch auswärts ziehen oder blicken mögen,
erden wir daraus mehr Gewinn haben, als wenn wir uns schmol-
r gar hochmütig verschließen. Selbst die kostbarsten Güter seiner
ermögen das Ungartum nicht vor einer geistigen Verengung zu
n, wenn sein Blick einmal in einer Richtung erstarrt und wenn
es nur mit seinesgleichen um den heimatlichen Herd hockt. Gegen ein unwürdiges und verdorbenes Europa bietet das mißmutige und enttäuschte Ausscheiden aus seiner Gemeinschaft und die Besinnung auf das alte Heidentum keinen wirksamen Schutz. Nur zu einem tieferen Europa, das nach den schönen Worten der »Ode an Europa« von Gyula Illyés »gleich Zeus in hundert und aberhundert Gestalten neu erschien und doch eins und unwandelbar ist«, hat auch das Ungartum Zuflucht zu nehmen, wenn es sich auf seinem Boden behaupten will, sei es auch gegen das heutige Europa.

Gewiß wird die Stellung des Ungartums von heute zu Europa noch

K Raáb Ervin

A Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete is most tartotta közgyülését, amelyen a lelépő *Edvi Illés* Aladár elnök helyére egyhangúan *Raáb* Ervint, a kiváló akvarellfestőt választották meg. Alelnök *Diósy* Antal lett. A közgyülésen adták ki az egyesület díját csabai *Wagner* Józsefnek „*Templombamenők*" című pasztellképéért.

ced

Nemzeti Ujság
1943. jan. 6.

kivalik a tatai vár bejárata (149), a Tavaszelő (167), a különösen finom hatásu „Lugano reggel". Nagyon szép munka azután a tatai tópartot ábrázoló gouache-kép (158). Az előtér három hatalmas platánfája megragadó motivum. Ez a képe, bizonyára a más festőanyagnak háta, szinben is erővel teljesebb, mint Raáb vizfestményei. De Raáb nem is az erő müvésze, hanem a gyengédségé. Igazi lyrikusa a vizfestésnek.

na disgraziatamente fu proprio in quei fronteggiare i nuovi bisogni. Causa il i sempre più gravi, causa il movimento vestimenti proficui e sicuri, il capitale di affari. Gli enti pubblici (lo Stato, istabilire l'equilibrio delle loro finanze ifici, e non potevano necessariamente quasi completamente i capitali, i uzioni sia pubbliche che private, o si sciva impossibile di valersene razional-

male non assunse carattere catastro- eranza che se anche era impossibile però più impossibile di lenirlo.

Raab Ervin

A gyüjteményes kiállitások harmadika egy élő müvész, a kitünő *Raáb* Ervin egyéni kollekcióját mutatja be. Raáb ezuttal a Magyar Akvarell- és Pasztelfestők Egyesületének együttes kiállitásában, de külön teremmel szerepel; csupa vizfestménnyel. Sokszor méltattuk már ennek a finom müvészünknek müködését. Raáb Ervin a költői lelkü természetábrázolók kicsiny csoportjába tartozik. A halk szinek és a lágy szinösszefüggések keresője a természetben. A tavasz és az ősz az esztendőnek az a két évszaka, amely leginkább festésre ihleti, mert abban a két évszakban leghalkabb a zsendülő és az elhaló természet szinessége. Legujabb munkái mellett néhány korábbi keletü vizfestményét is bemutatja. Nem lehet közöttük különbséget tenni, mert egyértéküek festői tulajdonságaik. Raáb Ervin sajátos vizfestő technikát alakitott ki magának: szinfoltjait nem mossa össze, hanem meghagyja közöttük elszigetelőnek a papiros-alap fehérségét. Szinfoltok összerakásából alakulnak képei s közelről nézve zavaróan hat ez a technikai sajátosságuk. De nem is közelről való megnézésre készülnek vizfestményei. Bizonyos távolságról egymásba simulnak a szinfoltok és elragadó szinegyüttessé folynak össze. Sok szép akvarellje közül szép motivumával

Ujság. 1943. okt. 3.
(c. a.: A Műcsarnok főszi tálata.)

~~Edvi Illés Aladár~~

K Raáb Ervin

1943

A Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete is most tartotta közgyülését, amelyen a lelépő *Edvi Illés* Aladár elnök helyére egyhanguan *Raáb* Ervint, a kiváló akvarellfestőt választották meg. Alelnök ~~Diósy Antal~~ lett. A közgyülésen adták ki az egyesület diját ~~csabai Wagner~~ Józsefnek „*Templombamenők*" cimü pasztellképéért.

Nemzeti Újság

1943. jan. 6.

(Képzőmüvészet)

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Raáb Ervin

— **A Tamás Galéria kiállitása.** Minden uj kiállitásra azzal a titkos reménykedéssel megyünk el, hogy a megindulo művészeti évadnak talán az egyik szenzációját láthatjuk meg. A szenzáció mindezideig elmaradt, a Tamás Galéria most megnyilt kiállitása *Raáb* Ervinnek és R. *Ráth* Annának müveit mutatja be. Meglepő, hogy a *Tamás Galéria*, amelyik eddig a modern irányoknak adott menedéket, olyan festők müveit állitja ki, akik a tipikusan müesárnoki festők közé tartoznak. Tulajdonképen családi kiállitásban gyönyörködhetünk a feleségnek és a férjnek együttes bemutatkozásában. *Raáb* Ervin nyugodt lelkületü, izgalommentes képeit gondos kidolgozás, komolyság és finom dekorativ érzék jellemzik. Tipikus képviselője annak a müvészi iránynak, amelynek termékeit polgári lakásokban oly szeretettel őrizik. *Raáb* Ervinné, *Ráth* Anna stilusa közvetlenebb, festői temperamentuma lendületesebb mint férjéé, viszont technikája elmarad ötöle. A családi kiállitás két szimpatikus művész legujabb munkáinak megismerését eredményezte. *(B. P. L.)*

N. U. 1936. XI. 4.

Raáb Ervin

Meghívó

Raáb Ervin

és

Raáb Ervinné, Ráth Anna

festményeinek bemutatására

november 1-én és 3-án délelőtt 10 órától 2 óráig.

A kiállítás megtekinthető nov. 9-ig délelőtt 10 órától délután 6-ig.

Belépés díjtalan.

Tamás Galéria, Akadémia-ucca 8

TAMÁS-GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

AKADÉMIA UCCA 8

BUDAPEST 1926 OKT. 29.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Király Kálmán úr

H.

U. Andrássy-út 75. I/10

Raáb Ervin

Raáb Ervin és Ráth Anna festők

A *Tamás-galériában* látjuk *Raáb* Ervin és R. *Ráth* Anna művészházaspárnak kis gyüjteményét. *Raáb* Ervint még a közel múltból ismerjük. Egy-egy képével szerepelt már kiállításokon, feleségéről csak most derül ki, hogy évekkel ezelőtt indult el a művészi pályán s hosszab szünet után tért vissza a művészethez. Mind a ketten megérdemlik, hogy a legkomolyabb figyelem forduljon felénjük. *Raáb* Ervin tájképeket fest. Alkotásainak szemlélete legelső sorban a képalkotás tökéletességéről győz meg. Kiválasztott természetrészletei, szinben, levegős, távlati elrendezésben maradéktalanul adják a tájlátás lenyügöző szépségét. Itt azután már nem is látszik fontosnak, hogy ehhez az eszmei tartalomhoz a technikának szédületes bravurja is járul. Külön oktatótanulmányt kellene irni arról a festeni tudásról, amellyel *Raáb* Ervin fát, lombot, földet, havat állit elénk a naturalizmus minden jellegével, anélkül, hogy a részleteket is adná. A kép egységében van benne minden részlet s ezt látjuk is. A belső értékkel társuló tudás, a hivatott művész meghatározását adja.

R. *Ráth* Anna figurális festő. Genreképei formateljesek, szinei stilizáltan naturalisztikusak.

Est. Kurir 1936 XI 3

testén szines virágdisz. Tata, XVIII. sz. m. f. —
Form, mit Blumenschmuck. Tata, zw. H. XVIII. Jh.

alak, sárga alapon piros épülettel és virágokkal.
Fayence, gerippt, darauf Gebäude u. Blumen in Rot

vörös fürészes sáv közt kis szines virágokkal. Holics,
Deckel, Fayence, mit kleinem Blumendekor. Holics,

zöld mázzal. Holics, XVIII. sz. m. f. — Buttergefäss.
glasiert. Holics, zw. H. XVIII. Jh.

dalán lebegő Amorett. Holics, empire. — Oberskanne,
Holics, empire.

kete szinben.
Obstdekor in

— Alvincer
, XVIII. Jh.

dély, XVIII.
der heilige

II.

Raáb Ervin és R. Ráth Anna festményei

— A Tamás-Galéria kiállítása —

Raáb Ervinnek csaknem negyvenéves művészi múlt után ez az első egyéni tárlata. Elragadtatással adózik a szép festői tehetségnek, amely ilyen rövid idő alatt ennyire kiforrott, ennyire magáévá tudta tenni a modern festészet minden vívmányát. Ez a tárlat is bizonyítja, hogy Raáb Ervin a legmodernebb festők közé tartozik, akik kézzel-lábbal tiltakoznak az ellen, hogy a festészet csupán szines fényképmásolat legyen. Ő a festészetben is a szellemet keresi, a lélek kifejezését, a művészi egyéniséget, amely nélkül nincs igazi művészet. Ezért nem is ragaszkodik a természet hű másolásához, hanem a maga módján, a maga egyéni látásmódja szerint adja vissza a természet szépségeit. Ezért nem is a természet pillanatnyi hangulatait, hanem a maga lelkének állandóbb hangulatait festi meg. Ezért nem is a természet egyszerű, prózai valóságát, hanem a maga költői látomásait, álmait festi meg. Ezért nem is a természet egyszerű, prózai valóságát, hanem a maga költői látomásait, álmait festi meg. Ezért nem is a természet egyszerű, prózai valóságát, hanem a maga költői látomásait, álmait festi meg.

Raáb Ervin hívése. *Ráth Anna.* Azok közé a ritka tünemények közé tartozik, akik kézzel és életen pallannak ki Minerva homlokából. Teljesen mívészi egyéniség, mint Jerje. Már tavaly ősszel, amikor a Tamás-Galéria [illegible] tárlatát rendezte, feltűnt, hogy milyen szines és [illegible] festői tehetség. Most, második tárlatán, ez a tehetség kibontakozott előttünk. Teljességgel új jelenség kiállításai életünkben. Raáb Ervin hívése. *Ráth Anna.* Azok közé a ritka tünemények közé tartozik, akik kézzen és életen pallannak ki Minerva homlokából. Teljesen művészi egyéniség, mint Jerje. Már tavaly ősszel, amikor a Tamás-Galéria [illegible] tárlatát rendezte, feltűnt, hogy milyen szines és [illegible] festői tehetség. Most, második tárlatán, ez a tehetség kibontakozott előttünk. Teljességgel új jelenség kiállításai életünkben a napnak bálk sárgáját.

Teljességgel új jelenség kiállításai életünkben Raáb Ervin hívése. *Ráth Anna.* Azok közé a ritka tünemények közé tartozik, akik kézzen és életen pallannak ki Minerva homlokából. Tehát tünemények közé tartozik, akik kézzel-lábbal tiltakoznak az ellen, hogy a festészet csupán szines fényképmásolat legyen. Ő a festészetben is a szellemet keresi, a lélek kifejezését, a művészi egyéniséget, amely nélkül nincs igazi művészet. Ezért nem is ragaszkodik a természet hű másolásához, hanem a maga módján, a maga egyéni látásmódja szerint adja vissza a természet szépségeit. Ezért nem is a természet pillanatnyi hangulatait, hanem a maga lelkének állandóbb hangulatait festi meg. Ezért nem is a természet egyszerű, prózai valóságát, hanem a maga költői látomásait, álmait festi meg. Ezért nem is a természet egyszerű, prózai valóságát, hanem a maga költői látomásait, álmait festi meg.

Akár olajjal fest, akár vízfestékkel kövei a zsenge, vagy az elaléló természet halk rezzenését, árnyalatait módja minálig igen egyéni. Finom rajzban bonlja fel a természet vonal- és szinfolt-szerkezetét s ugy rakja össze az összefoglalt szinképet, hogy szinte foltjait nem mossa össze, hanem a nézö szemre hizza egybefoglalásukat. Bizonyos távolságról elragadóan szép, minálig finom és gyengéd képeinek az összhatása. A tavasz és az ősz a kedvés évszaka, mert olyankor leggyöngédebb a természet szines nyilvánulása. De igen szép téli tájai is láthatók ezen a kiállításon. A zsenéknek és az elhalóuak szinhatása érdekli legjobban, az érett ség és a teliség szinessége legkevésbbé.

Akármilyen szép is ez a kiállítása, munkásságának csak kicsiny részét mutatja be és sokfele művészi képességéről csak hiányosan adhat fogalmat. Hiányzanak róla Raáb annyira egyéni pasztelljei és rézkarcai. Egyik legszebb darabja a kiállításnak — a maga nemében igazi mesterki kis alkotás — az akvarellyal hires Rákóczi-tái ábrázoló vízfestménye. Azon — a szinzados vén ián — a szendülés pillanatát sikerült megörökítenie. Az agg szilla-apó lombosodásának kezdetét, amikor a lomb zöldje még átlestszó: áthocsátja magán a ráinosolygó égnek kék szinét és

(e. a.)

1936. nov. 3

Raáb Ervin

Budapest, 1936. X. 31.

*

A Tamás-Galériában (Akadémia-utca 8) *Raáb* Ervin és felesége *Ráth* Anna képeit állították ki. *Raáb* Ervin elökelő, tartózkodó festöegyéniség, stílusa alig van rokonságban a magyar képírás szélesen szétáradó, nedvdús, zsíros színfoltjaival. Svájcban szokta meg sajátos valóságszemléletét, ahol a ritka levegőben mérföldekre ellátni és a formák élesen rajzolódnak ki a horizonton. Festményei ottani festők, Segantini és Hodler tájképeivel tartanak szellemi rokonságot. Még ha magyarországi tájat fest, akkor is kiütközik idegen lelkisége. Bár színnel fejezi ki mondanivalóit, a színfoltok mégis rajzosan, dekoratív egyenletességgel, a megvilágítás éles ellentétei nélkül jelennek meg. Három tájképe (svájci és magyar vidékek) és néhány rendkívül finom vízfestmény képviseli stílusát legtökéletesebben. Felesége, *Ráth* Anna nagyobbára pasztelleket állított ki. Férfias bátorsággal mintázza meg a figurális motivumot, számol a különböző színárnyalatokkal és a világítás okozta változásokkal, de a térmélység éreztetése és az impresszió koncentráltabb összefoglalása még hiányzik ábrázolásaiból. Legjobb képe egy dohánygyári jelenet és az *Üvegházban* című festmény.

YBL ERVIN

B. H. 1936 X/31.

Raáb Ervin

Cyság 1936 XI. 3

II.

Raáb Ervin és R. Ráth Anna festményei

— A Tamás-Galéria kiállítása —

Raáb Ervinnek csaknem negyvenéves művészi mult után ez az első gyüjteményes kiállítása. Egyébként is ritkán látható művész, félrevonultan dolgozó, mindent kerülő, ami piaci nyilvánulás. Jóleső érzés most ennyi képét együtt látni. Akik keveset tudtak róla, ritka finom és nemes művészi egyéniséggel ismerkednek meg benne. A természet gyöngéd jelenségeinek költői ábrázolójával.

Akár olajjal fest, akár vizfestékkel követi a zsenge, vagy az elaléló természet halk rezzenéseit, ábrázolási módja mindig igen egyéni. Finom rajzban bontja fel a természet vonal- és szinfolt-szerkezetét s apró szinfoltokból ugy rakja össze az összefoglalt szinképet, hogy szinfoltjait nem mossa össze, hanem a néző szemre bizza egybefoglalásukat. Bizonyos távolságról elragadóan szép, mindig finom és gyengéd képeinek

ággal száguldott, jóval a
lül. Világosság sehol sem
ól arra következtetett, hogy
gnak. Furcsa, hogy ezt a
tosnak látta. Semmire sem
lott, csupán azt, hogy meg-
fenekén, amely nagy sebes-
repül előre. Azután megint
ozott és hálás volt ezért az
egyidőre megszabaditotta
etésétől.
ökkenőn ugrott keresztül és
tra tériteltte. Felnillantott,

bezárta az aj
be a koroms
Csoda volt, l
val eddig is c
Amint ol
üveg hengere
fénye áraszto
két szék, ko
butorzat sem
vagy redőny
teritő.
Elrablója
tördére tette

Amsterdamban Hollandia és Norvégia futballválogatottjainak mérkőzése 3:3 (0:1) arányban döntetlenül végződött.

Raáb Ervin

Raáb Ervin és Ráth Anna képei

A *Tamás Galéria* hetvenötödik kiállítása *Raáb* Ervin és *Raábné-Ráth* Anna festőművész válogatott kollekcióját mutatja be.

Raáb Ervin régi, kitűnő művész, aki hosszabb külföldi tartózkodás után most először sorakoztatja fel legújabb képeit hazai tárlaton. Csupa tompított, halk színakkordokat összecsendítő tájképekkel szerepel itt, amelyek — annak ellenére, hogy egy félmult formanyelvet szólaltatnak meg — egyéni felfogásról s kiváltkép kulturált finom tehetségről tesznek tanuságot. Raáb Ervin festői kifejezésmódja a részletező naturalizmust valami diszkrét, költői hangulatú dekorativséggel párosítja, ami különös zamatot ad vásznainak és akvarelljeinek. ***Raábné-Ráth*** Anna sötétebb tónusú, széles színfoltokba tagolt, szinte férfias erejü, figurális képei ugyancsak kiérett, komoly művészi tehetség megnyilatkozásai, amelyek megkülönböztetett elismerésre tartanak számot.

Az érdekes kiállítás vasárnap nyílik meg. —io.

Pesti Napló 1936 X. 31

Raáb Ervin

festőművész

Újság

1935 XII.21

Akvarell- és pasztelfestők kiállitása

A Magyar Akvarell- és Pasztelfestők Egyesülete jubileumi kiállitását rendezi a Nemzeti Szalonban. Jubileumit, már mint a huszadikat, huszonhét éves fennállása óta.

Szép és értékes kiállitás: annak bizonysága, hogy az egyesület cimében foglalt két müfajnak, de különösen a vizfestésnek kiváló müvelői vannak müvészeink között. A kiállitás még szebb és imponálóbb lehetett volna, ha egyrészt olyan müvészeink is résztvesznek rajta, akik — nem tudjuk, miért — hiányoznak róla, másrészt, ha anyagát még gondosabban megszürik.

Hogy a jón, sőt a legjaván kezdjük: három olyan akvarellistánk szerepel ezen a kiállitáson, akik a legmagasabb külföldi mértéket is megütik. Egyik sem uj ember, sőt valahányszor megjelentek valamelyik kiállitáson, mindig nyomatékosan felhivtuk rájuk a figyelmet. Raáb Ervint emlitjük közülük elsőnek az anciennitás jussán is, meg azért is, mert, sajnos, olyan igen ritkán mutatkozik a nyilvánosság előtt. Az akvarellnek ő valóságos költője: a természetadta élmény megszépitője és érzelemben feloldója. Sajátos előadási módot alakitott ki a maga számára, a vizfestékkel való ábrázolásnak olyan eljárását, amely foltjainak rezegő elszórásával a vibrálás érzetét kelti. Enyhe és halk szinei áhitattal követik a természetet, s egyben mégis egyéni karakterüek.

A másik két müvész Diósy Antal és Hende Vince. Kettőjük közül mostanában Hende Vince van szerencsésebb korszakában. A lehető legkevesebbel, néhány halk szinfolttal, vagy magának a papirosnak fehér alapjával nagyszabásu természeti látványokat érzékit meg.

Raábné Ráth Anna két pasztelképén éppen csak kóstolót ad müvészetéből. Kivánatos lenne, hogy többet mutasson meg belőle. Kitünő akvarellista az érdekes egyéniségü Hessky Iván is, továbbá Halápy Ede, Gallé Tibor, Kirchner Jenő. A többi kiállitó közül pedig mint a legjobbakét, a következők nevét emlitjük meg: Ágoston Vencel, Baranski E. László, Barna Ilona, Barna Szögyény Bertalan (14.), Bathó Lajos (18.), Beck-Schwartz Elza (20.), Berón Gyula (30., 31.), Borosnyay Szeréna (33.), Csabai Wagner József (39.), Cserepes István (40.), ifju Éber Sándor (62.), Fuchs Pál, Gy. Takách Béla (77.), Györe György, Haeffner Jenő, Halasi Horváth István, Horváth József (117.), Istókovits Kálmán (121.), Jaschik Álmos (126., 127.), Kemjáti Gyula (134.), L. Egyed Erna (141.), Márkus Imre, Jeney Zoltán (154.), Nádler Róbert, Páris Erzsi, Pfanul Egon (182.), Sz. Lám Ilona, Szlányi Lajos, Tobisch Ilona, Undi Mária, Varga Nándor Lajos, Várdeák Ferenc és Záray Lucy.

(e. a.)

lesen, de nem kényelmesen, rengeteg részlettel, minden korszerü kellékkel s a tetejébe ugy, hogy müve megmaradt regénynek; az első korunkbeli, klasszikus veretü és méretü magyar regény ez. Nem regényes életrajzot irt, hanem regényt, melynek hőse egy ember, egy élet, egy korszak.

Nagy mü s csaknem csodálatos, hogy sikerült. Az ilyesfajta vállalkozás nem függ teljesen az iró szándékaitól és tehetségétől. Keletkezésének különös a végzete; sok szerencsés és különös körülmény összjátéka szükséges hozzá. Olvasás közben mindegyre lámpalázat érzek, hátha tévedtünk, szerző és olvasó s mindössze divatos, történelmi életrajz, egy a sok közül, amivel gazdagodott irodalmunk. De, befejezve a könyvet, megnyugszom: a regény tulnő a divatos életrajzok igényein, megtörténik, a müfaj szabályai szerint s mindvégig regény marad. Olyasféle érzéssel olvasom, mint amilyet az orosz olvasó érezhetett, a mult század dereka felé, mikor kézbekapta az alig-ismert, fiatal Tolsztoj regényének, a „Háboru és Béké"-nek első példányát. Az olvasó ugy érzi, történt valami. Ez a könyv megmarad. Talán

Raáb Ervin

B.H.932.III.20.
P.H.932.III.20.

A Céhbeliek kiállítása

Szép és egyenletes kvalitású kiállítást rendezett a *Céhbelick* képzőművészeti társasága a Nemzeti Szalonban. Nemcsak képeket, hanem szobrokat is állítottak ki nagyobb számban. Néhány festő egész sorozattal is szerepel, így elsősorban *Csánky* Dénes, akinek gyüjteménye mindenképpen igazolja a művésznek külföldön elért sikereit. Tájképeit sajátos olaj- és vízfestéktechnikával festi, amely rendkívül kiegyenlített és fejlett művészi kultúrával párosul. A naturalista tájfestészet klasszikusait juttatja eszünkbe ez a nemes tónusú művészet bensőséges, szinte melódikus hangulatával, a motívumon felülemelkedő nemzetközi kvalitásaival. Különösen a vízfestmények fejezik ki legtökéletesebben Csánky mondanivalóit. Nagy vízfestménysorozattal jelentkezik *Raáb* Ervin is, akinek külföldi gyökérből eredő művészete most hajtja legszebb virágait. A természet közvetetlen lefestésébe mindinkább több finom dekoratív törekvést vegyít, ami csak előnyére válik őszinte és nobilis lelkű művészetének. *Istokovits* Kálmán két érdekes tájképénél most jobban tetszik nekünk a művész által festett leányarckép. *Balló* Ede régebbi, beszédes kifejezésű, előkelő női profiltanulmányát állította ki. *Glatz* Oszkár bujáki magyar életképei a mester friss természetszemléletéről, fejlett színkulturájáról tesznek határozott tanuságot. *Szlányi* Lajos ismét a téli tájképek kiváló festője gyanánt áll előttünk. Szinte zenei hangulatokat fejeznek ki *Simay* Imrének vizi tájképeket ábrázoló színkölteményei. *Kunffy* Lajos nagyobb sorozatából a *Fürdőző gyerekeket* kell kiemelnünk, *Medveczky* Jenő műveiből pedig a korai olasz mesterekre emlékeztető figurális tanulmányt. Érett, artisztikus alkotás *Hubay* Andor női képmása. *Déry* Béla tájképei Európa különböző szögleteit megörökítő igazi festői impressziók, épp így *Kató* Kálmán is tiszta piktori kvalitásokat éreztet tájképeiben. *Edvi-Illés* Aladár és *Nádler* Róbert őszinte naturalista, mint mindig. Annál groteszkebb és stilizálóbb hangot üt meg *Batthyány* Gyula gróf legújabb mulatságos képeiben. Viszont teljesen a természethez ragaszkodik *Bánffy* Miklós gróf, a kiállítás másik arisztokrata résztvevője. Igen jó arcképeket állított ki *Kövesdy* Géza, *Wellmann* Róbert és *Zádor* István (fiatal nő.) *Orbán* Dezsőnek színes fametszetekre emlékeztető városképei artisztikusak, szintúgy pasztelljei is. *Horváth* József nagyméretű, figurális vízfestménye értékes alkotás. *Boldizsár* István és *Vass* Elemér tájképeiről, kvalitiásaikról a nemrégen rendezett gyüjteményes kiállításaik alkalmából szólottunk.

A szobrászi anyagból *Petri* Lajos jól komponált, szimbolikus tartalmú aktját és *Varga* Oszkárnak a serdülő test szögletes formáit hangsúlyozó, harmónikusan kiérlelt fiúalakját kell kiemelnünk. *Damkó* József tanulmányai ezúttal is igazolják, hogy az egyházi feladatokat a hagyományoknak megfelelően oldja meg. *Farkas* Zoltán dr. mindegyik darabja *eredeti művészi elgondolás szülötte*. *Horvay* János, *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond, *Szentgyörgyi* István, *Sidló* Ferenc, *Lux* Elek és *Moiret* Ödön részben ismert alkotásaikat állították ki, részben eddigi munkáikhoz hasonlókat. *Nagy* Sándor, aki a katalógus előszavát is írta, mint festő és mint szobrász szerepel és mind a két művészetben a mese színes és tréfás világát szólaltatja meg.

Y. E.

reggel 9 órakor kezdődik a *MOVE—Ö[illegible]* versenye, amelynek küzdelme rövid megszakítással egész estig fog tartani. A versenyen fölvonul a főváros és a vidék valamennyi számottevő tornásza, akik egyesületeik színében az országos csapatbajnokságokért, egyénileg pedig Budapest bajnokságaiért mérkőznek. *Az első osztályú csapatbajnokságban nyujtón, lovon és műszabadgyakorlatokban* mérkőzik a BBTE, a BTC, a VAC, a TFSC és az NTE csapata. A favorit a BTC csapata, a bajnokság mult évi védője. A *II. osztályú csapatbajnokságban* öt fővárosi és tíz vidéki csapat indul. Kellemes meglepetés a vidék, különösen Sopron nagy felvonulása. A Soproni TE ugyanis három csapatot nevezett a II. osztályú bajnokságra. Az első osztályú csapatverseny vasárnapi három számával befejeződik az összetett bajnokság, mellyel egyúttal első ízben eldől a Deményvándordíj sorsa is, előreláthatóan a BTC javára. *Az egyéni versenyben Budapest szenior és ifjusági bajnokságai dőlnek el.* A szenior bajnokságban nem indul *Pelle* és hiányozni fog a startnál Péter is. A verseny Lenz, Starkbauer és Boros küzdelme lesz. Az ifjusági bajnokságot lovon, nyujtón és műszabadgyakorlatokban tartják meg. A verseny délutáni része fél 5 órakor kezdődik.

* **Megkezdődött a MAFC birkózóversenye.** A *Műegyetemi Atlétikai Futball Club* országos junior birkózóversenye ma este kezdődött meg a Műegyetem vívótermében. Az első napon az alacsonyabb súlycsoportok elömérkőzéseit tartották meg. A versenyt vasárnap délelőtt fél 9 órakor folytatják ugyancsak a műegyetemi vívóteremben.

* **Vasárnap dőlnek el a levente birkózóbajnokságok.** A Testnevelési Felügyelőség rendezésében folyó levente birkózóbajnokságok eljutottak a döntésig. A levente birkózók az elömérkőzések során nagyszerű felkészültséget mutattak s a döntőbe jutott versenyzők között több kiforrott tehetség van. A döntő küzdelmek délután 6 órakor kezdődnek a városligeti Beketow cirkuszban.

B H — 932

LÓVERSENY

III.20

)(**A vasárnapi ügetőverseny.** A márciusi miting ötödik napja jut lebonyolításra vasárnap elsőrangú sportot igérő programmal. *Guardian Todd* újabb startja a háromévesek versenyében és *Nevadian* debüje a Maros-díjban külön eseménye a napnak. Egyike lesz a legszebb

jelszava
Halász kabát ruha bunda legyen!

Sikkben elegánciában győzni fog!
Áraim pedig az Ön kívánságához igazodnak!
tedesco
Halász Dezső
női divatháza
Rákóczi-út 54.

Raáb Ervin és Ráth Anna képei

A *Tamás Galéria* hetvenötödik kiállítása *Raáb* Ervin és *Raábné-Ráth* Anna festőművész válogatott kollekcióját mutatja be.

Raáb Ervin régi, kitűnő művész, aki hosszabb külföldi tartózkodás után most először sorakoztatja fel legújabb képeit hazai tárlaton. Csupa tompított, halk színakkordokat összecsengető tájképekkel szerepel itt, amelyek — annak ellenére, hogy egy fölmult formanyelvet szólaltatnak meg — egyéni felfogásról a kiváltkép kultúrált finom telítettségről tesznek tanúságot. Raáb Ervin festői kifejezésmódja a részletező naturalizmust valami diszkrét, költői hangulatú dekoratívséggel párosítja, ami különös zamatot ad vásznainak és akvarelljeinek. *Raábné-Ráth* Anna sötétebb tónusú, széles színfoltokba tagolt, szinte férfias erejű, figurális képei ugyancsak kiérett, komoly művészi tehetség megnyilatkozásai, amelyek megkülönböztetett elismerésre tartanak számot. Az érdekes kiállítás vasárnap nyílik meg. —lo.

A tisztviselők és a kerületek kívánságai a főváros közgyűlése előtt

Budapest költségvetésének részletes tárgyalásánál az első napon 61 indítvány hangzott el

(Saját tudósítónktól.) A főváros közgyűlése megkezdte a jövőévi költségvetés részletes vitáját. Két fejezettel végeztek az első napon. Az érdeklődés most már *nem olyan nagy*, mint az általános vitánál volt.

A *közigazgatás* fejezethez sokan szóltak hozzá. *Lévai* Sándor kimutatta, hogy a státusrendezés vajmi kevés előnyöket hozott a főváros alkalmazottainak. Még mindig nagy számban vannak az ideiglenes alkalmazottak. *A szellemi szükségmunkát legalább az előző évi keretekben minél előbb meg kell indítani.* Az elöljáróság tisztviselői személyzetét szaporítani kell. A segítőalan státusrendezésére is szükség van. A Statisztikai Hivatal a főváros tudományos kutató intézetévé fejlődött ki s ezt nem honorálják eléggé.

Szabó Imre a budapesti református egyházmegye segélynek felemelését kérte. *Kalakovics* József szintén azt fejtegette, hogy a *státusrendezés nem vált be.* A segélyalapot fel kell emelni. A tisztviselők adósságait rendezni kell. A tisztviselők működésüket az elöljáróságokon kezdjék, hogy megismerjék a közönség kívánságait.

Homonnay Tivadar rámutatott arra, hogy a vidék már nem irigyelheti a fővárosi tisztviselői kart, mert *a fővárosi alkalmazottak pénzügyi tekintetben volt kedvező helyzete erősen megromlott.* A fővárosnak példát kell mutatnia abban, hogy az ifjúságot mégis egzisztenciához lehet juttatni. Viszont tiltakozni kell az ellen, hogy *a kormányhatóságok a fővárosnál helyezzék el azokat, akik állami szolgálatban szeretnék érdemeket.* Meg kell szünnie annak is, hogy vidékről a fővárosba helyezzenek át tisztviselőket.

Kuncz Lajos szerint nem ritkán 18—20 évig kell várni egyes alkalmazottaknak, amíg a főváros véglegesíti őket. A II. kerületi elöljáróságnak végre már rendes épületet kellene szereznie. A Mátyás-templomot három éve javítják, 't volna az ideje, hogy a munkálatokat befejezzék. A görögkatolikus lelkészek özvegyeinek és árváinak nyugdíjat kellene adni.

Ilovszky János, az ipar és a kereskedelem szempontjából is fontosnak találná a tisztviselői fizetések felemelését. Adjanak karácsonyi segélyt a főváros összes alkalmazottainak és december 15. és 20-ika között fizessék ki. *Katona* János egységes műszaki vezetést kívánt a fővárosnál és kérte, hogy a kőbányai kiskápolnát restaurálják. *Petrovácz* Gyula a harmadik alpolgármesteri állás megszervezését sürgette. *Sárkány* Ferenc azt kívánta, hogy az elsőfokú iparhatóságok évente legalább egyszer ellenőrizzék a hadirokkantak alkalmazásáról szóló rendelkezések megtartását. A főváros még mindig nem törődik eleget a hadirokkantakkal.

Dr. *Vályi* Ferenc az ifjúság elhelyezése érdekében azt javasolta, hogy a szolgálati idejüket betöltött tisztviselőket kivétel nélkül nyugdíjazzák. Kiházasítási kölcsönalapot is kellene létesíteni, ame. y 500 és 1000 pengős segélyek nyújtásával mozdítaná elő az alkalmazottak családalapítási törekvéseit. A karácsonyi segélyből a nőtlen tisztviselők a legkisebb részesedést kapják. a nősek 25 százalékkal többet, a két gyermekesek 50 százalékot, a több gyermekesek pedig 100 százalékkal nagyobb összeghez jussanak.

Az *út- és csatornaépítési ügyosztály* költségvetéséhez *Szegő* Béla szólt elsőnek. Az angyalföldi szivattyútelep munkálatainak kiadását tette szóvá. Három pályázatot semmisítettek meg s most azt indítványozza, hogy *vonja vissza a polgármester legutolsó döntését is*, ne adja ki szabadkézből a munkákat, hanem írjon ki komoly pályázatot és ezen *vegyen részt mindenki, aki a három megsemmisített versenytárgyaláson szerepelt.*

Dorner Gyula szerint a régi városfejlesztési programnak az a következménye, hogy *a külterületeken vagy nincs út és csatorna, vagy pedig nagyon rossz állapotban van.* Azt indítványozta, *hogy út- és csatornaépítési beruházó költségvetési programot készítsen a polgármester.* A Várhegy alatti barlangok feltárására nagyobb összeget fordítsanak.

Bechtler Péter káros takarékosságnak minősítette azt, hogy a kertészeti munkások egy részét elbocsátják és a fák, növények kellő gondozása hiánya miatt elpusztulnak. A kertészeti munkások helyzetének javítását sürgette. *Aichner* Albert parkokat és gyermekjátszótereket követelt a Ferencvárosnak. A Bakáts tér tervbevett rendezése az új híd megnyitása után meg fog bukni. *Szepesi* Albert az Angyalföld elhanyagoltságáról panaszkodott. *Utak csak ott vannak, ahol Nep bizottsági tagok laknak.* A Váci útra padokat tegyenek.

Bényi Károly a Soroksári út és a Nagyvásár közé egy új út elkészítését javasolta. *Millók* Sándor Óbuda elhanyagolt voltára hívta fel a figyelmet, dr. *Vályi* Ferenc a XII. kerületben Pilisudski utca megnyitását indítványozta. *Pásztor* Imre a XIV. kerületben több utca kikövezését és a Rákospatak szabályozásáért emelt szót. *Szántay* István a XI. kerület út- és csatornázását kívánta és a Bibic-telep fásítását követelte. *Vályi* Lajos a Sasadi út rendezését sürgette.

Féltizenkettő után ért véget a közgyűlés tárgyalása. A két fejezethez *61 indítványt nyújtottak be.*

Hernyóselyem harisnyák
kiváló márkák
SIGNORINA 400-as távolvékony hernyóselyem 3·50
CAMPANILE 200-as hernyóselyemből 3·50
TÜNEMÉNY halszálvékony hernyóselyem 3·20
Fenti finomminőségű harisnyák alig észrevehető gyári hibával
HEILIG harisnyaház
Rákóczi út 26. A jó minőségek szaküzlete

Gyomor-, bél- és anyagcserebetegségeknél, vérszegénység, sápadtság és lesoványodás esetében reggel éhgyomorra egy pohár természetes »Ferenc József« keserűvíz az emésztőszervek működését hathatósan előmozdítja s így megkönnyíti a tápanyagok vérbejutását. Az orvosok ajánlják.

Költözködés!

Beszél a házlasszony, a házfelügyelő, a cinkozó, a szállítóvállalat és a — konkurrencia

(Saját tudósítónktól.) Az utcákon már néhány nap óta gyanús jelek észlelhetők... egy mellékuccában tegnap egy gazdátlan gyerekággyal találkoztam, mely magányosan szomorkodott egy targonca tetején — délután tanuja voltam egy szép nagy darab tarka muraközi ló tragikus bukásának a konyhabútorokkal és wertheimkasszával megrakott szekér súlya alatt. És ma reggelre már visszhangzott az ismerős lépcsőház a hórukk-kiáltásoktól.

— Miért költözködnek? — szólítom meg a ház asszonyát, aki pongyolában, hócipőben, hajhálóval és télikabátban dirigálja a szállítóvállalat embereit. — Hosszú történet — sóhajt. — Tetszik tudni, a fivérem megnősül másodszor és átadja nekem a bútorait, nagyobb szobák kellenek, olcsóbb környéken.

— Hová mennek innen az Erzsébetvárosból?

— Az Andrássy útra.

— Az Andrássy útra? — kérdem meglepetten. — Az olcsóbb?

— Hogyne, — az most nincs divatban — senki se akar ott lakni, pedig milyen gyönyörű hely!

Egykedvűen szemléli a költözködést a házfelügyelőné. »Borzasztó dolog ez kérem« mondja, a lakók manapság csak úgy jönnek-mennek, mint a villamosón! Nálunk 30 lakó van, békében de még a háború alatt is évekig álig volt változás. Most? Csak mámа három költözködésem van. Tizennégy ember megy el és Isten tudja hány jön!

— Kisebb lakásba mennek az emberek általában — vagy nagyobba?

— Hát az attól függ, akinek felviszi az Isten a dolgát, az megy kis lakásba, aki megszorul, veszi a nagyobbat.

Manapság ha van pénz, vesznek egy szép összkomfortos lakást. Legfeljebb két szoba, elfér abban egy mai kis család. Ha meg szorul a kapca, azt mondják: nagyobb lakásba megyünk, majd kiadunk egy-két szobát albérletbe, abból kikerül a mi házbérünk is és kölcsön kérik az első havi bért!

A házmesternétől a cinkozóhoz megyünk:

— Pardon, ép munkába sietek, — mentegetőzik — mert munka az volna hála Istennek, a poloska az megterem! Csak fizetni nem szeretnek az emberek!

— Mennyiért cinkoz?

— Hát az, kérem, mindenfélétől függ. Ablak-, ajtószámtól, miegymás. Aztán — mondja szégyenlősen — alkudni is lehet. A fontos csak az, hogy előre fizessenek.

A szállítmányozó cég tisztességben megőszült főnökei régimódi irodájukban egész nap hiába várják a telefonhívást.

— Nem becsülik meg a szakembert manapság, — mondják izgatottan — mi ugyanis szabott árakért dolgozunk, hadviselt szakmunkásokkal! Négy munkás; egy parti. Azoknak rendes fizetés jár! Egy pár ló egy napra kilenc pengő ötven! Aztán meg az adó, OTI, MABI, forgalmi — mi nem tudunk lépést tartani a konkurrenciával! Ott álinak, kérem, a sarkokon, se lakásuk, se telefonjuk. Vesznek kérem október 15-én két gebét, meg egy rozoga stráfkocsit háromszázért, mezítlábas nyaggyal fogadnak fel éhbérért, könnyű nekik, — nem tagjai az ipartestületnek, — senki sem vonhatja őket felelősségre! Aztán: ahogy esik, úgy puffan. Már ahogy a bútor puffan. És a publikum mégis ő hozzájuk fordul. Meg a kézikocsis emberekhez.

Lenn a sarkon valóban ott áll a konkurrencia. Pullóverben és micisapkában, de már ez ő baja is ősz. »Irigylik tőlem azt a pár fillért« — felel dühösen a kérdésemre. — »Pedig olyan egyszerű az egész, Bolondok volnának az emberek lovat fizetni. A lónak zabálni kell, hogy húzzon, de én húzok abrak nélkül is, mert kell ez a pár garas az asszonynak, meg a beteg lányomnak!«

F. A.

KIÁRUSÍTJUK
56986/1936—V. sz. Hat. engedéllyel
összes árucikkeinket
MITTERDORFER
O. ÉS TSA, KIGYÓ UCCA 4.

Megbénult az amer a Csende

San Francisco, október 30.

(A Pesti Napló kábeljelentése.)

(United Press.) A kikötőmunkások sztrájkja a Csendes óceán partvidékén *az egész hajóforgalmat megbénította.* A san-franciscói kikötőben *200 hajó vesztegel.* A kikötőkben megerősített rendőrcsoportok golyóra töltött revolverrel végzik körútjaikat.

Csak a Nep belső ügyeinek rendezése után függesztik fel a gyűléstilalmat

(Saját tudósítónktól.) A kormány tagjai péntek délelőtt tíz órától délután két óráig miniszertanácsot tartottak, a kiadott hivatalos jelentés szerint *folyóügyekről tárgyaltak. Darányi* Kálmán miniszterelnök elnökölt.

Politikai körökben azt hitték, hogy a pénteki miniszertanács felfüggeszti a gyűléstilalmi rendeletet *A várt rendelkezés nem történt meg.* Értesülésünk szerint a miniszterelnök elsősorban a nemzeti egység pártjának belső ügyeit kívánja rendezni, s *aztán oldatja fel a gyűléstilalmat.*

A Nep elnökségének dolgában még nem történt végleges elhatározás. Elnökelőként emlegetik *Bud* Jánost, gróf *Takách-Tholvay* Józsefet, *Tomcsányi* Vilmos Pát, *Kenéz* Bélát és *Kelemen* Kornélt.

Vázsonyi János és Dinnyés Lajos beszéde az ellenzéki politikáról

(Saját tudósítónktól.) *Vázsonyi* János országgyűlési képviselő pénteken este társasvacsora keretében beszámolót tartott az Erzsébetvárosi Nemzeti Demokrata Pártban. Megjelent *Dinnyés* Lajos kisgazdapárti képviselő is. Dr. *Virág* Gyula elnöki megnyitója után *Vázsonyi* János beszélt.

— Sok szép kormányprogramot hallottunk már, de azokat rendesen csunya cselekedetek követték, — mondotta. — *Szeretnénk egyszer kellemesen csalódni, szeretnők ha az új kormány cselekedetei összhangban volnának a hirdetett programmal.* Bizalmatlanok vagyunk a kormány iránt, mert a párt, amelyre támaszkodik, a régi maradt. A parlament statisztaszerepre süllyedt. Amíg nem látunk új rendszerre való cselekedeteket, addig bizalmatlanok vagyunk.

Vázsonyi foglalkozott *az ügyvédi rendtartásról* szóló javaslattal, emiatt *»az igazságtalanság miniszterének«* nevezte az igazságügyminisztert. Megállapította, hogy *a gazdasági egyékrendszer* tünetei változatlanul mutatkoznak ma is, nem változott a helyzet a *sajtókérdésnél* sem, ahol *közpénzből élő dömpinglapok* csinálnak konkurrenciát az olvasókból élő ujságoknak. Végül sürgette *a titkos választójogot.*

Dinnyés Lajos felszólalásában hangoztatta, hogy *az ellenzék nem akarja megnehezíteni a bejelentett kormányprogram valóraválását.* A kisgazdapárt, mint ellenzék, sohasem csinált személyi politikát. A belügyminiszter ellen sem személyi kifogások merültek fel a pártban, hanem sérelmes ténykedéseit kifogásolták. Meg kell szüntetni az első- és másodosztályú polgár fogalmát.

— Daránynak legyen ereje, hogy saját pártjában a közéleti tisztaság érdekében minél előbb és minél gyorsabb erővel hajtsa végre a tisztogatást — mondotta. — Marton és szükebb társasága nem akarja megérteni, hogy változott az idő, a diktatúrás ábrándok megbuktak. Görcsösen ragaszkodnak a hatalomhoz ma is, *iparkodnak Darányi jóindulatú, becsületes szándékainak megvalósítását akadályozni.* A Marton-csoport *a titkos választójog megvalósítását is akadályozza,* mert amíg *miattuk* nem rendeződnek a dolgok a Nepben, amíg nincs új vezetősége a kormánypártnak, *nem lehet összehívni a választójogi pártközi konferenciát.*

— Meg kell küzdenie Daránynak a jelszavas politikával is — hangoztatta *Dinnyés.* — Jobb- és baloldalra igyekeznek szakítani a magyar közéletet, harcot hirdetnek, hogy a harc tűzénél megsüthessék a maguk pecsenyéjét. Kedvenc jelszólett az antibolsevizmus. Tessék végre tudomásul venni, hogy *Magyarországon csak a gazember nem antibolsevista.* Visszaélnek a keresztény világnézet jelszavával. Az igazi keresztény világnézetet *Serédi* és *Ravasz* képviseli, *nem a gumibotos keresztények.*

Dinnyés végül elítélően emlékezett meg Kiss Lajos tűzoltófőparancsnoki kinevezéséről. *Ha valaki jutalmazni akar titkárokat,* — mondotta — *jutalmazza őket saját zsebéből.*

Dinnyés Lajos után *Baracs* Marcellné és mások szóltak fel.

VENNÉK 90.000 pengőig adómentes jól jövedelmező
BÉRHAZAT
— esetleteg adóban levőt, mely legalább nettó 8%-ot jövedelmez — csakis priváttól, belterületen. Részletes leírást »Készpénz — azonnali vétel Ve. /90« jeligére a főkiadóba kérek

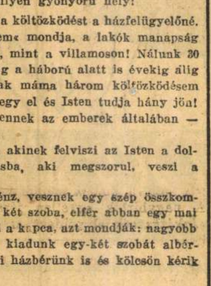

Gyimesi Béla védő terjesztette elő a valóság bizonyítására irányuló bizonyítékokat. Bizonyítani kívánja, hogy a választás során *egy erdész a grófot szajonvágta.* Bizonyítani kívánja azt is, hogy milyen *durva, hamis híreket terjesztett beszédeiben és röpiratokban a főmagánvádló.*

A bizonyításhoz gróf Pálffy-Duan jogi képviselője *hozzájárult,* de nyolc napot kért az *ellenbizonyítékok* előterjesztésére. A törvényszék ezt a kérelmet teljesítette és *teljes terjedelmében helyt adott a védő által beterjesztett valóság bizonyításának.*

Ötszáz magyar fiú utazik a vogelenzangi jamboree-ra

Hollandiában találkoznak a világ cserkészei

A stockholmi nemzetközi cserkészkonferencián, mint ismeretes, 1935-ben hosszú vita után elhatározták, hogy Hollandiának juttatják a nagy kitüntetést s a szélmalmok és grachtok országa rendezheti meg a Jamboreet.

A hollandok nagyon szép helyet választottak ki a táborozás számára. Haarlemtől kilenc. Amszterdamtól huszonöt és Hágától harminc percre fekszik a régi történelmi jelentőségű nagybirtok, amelyet *»Vogelenzange-nak (Madárdal)* hívnak. A nagy park közepén vadászkastély áll, amelyet a 13. században építettek.

»Madárdal« egészen közel van a tengerhez is s nemcsak Amszterdamból és Hágából, hanem Rotterdamból, Utrechtből, Leidenből, Delftből és Goudából is könnyen elérhető. *Itt épül majd föl a cserkészvros, amelyben közel ötezer nagyvén-ötvenezer lakóra számítanak* s melynek élelmezését, szórakozását, biztonságát, vízellátását s ezer más kérdését már két éve készítik elő a holland cserkészek.

»Vogelenzang« területe több mint háromszáz hold. Az Amszterdamot Rotterdammal összekötő villamosvasút mentén fekszik — *tulipánok veszik körül.* A tábort nyolc altáborra osztották. Minden résztvevő nemzet csapatát nyolc egységre bontják fel — úgyhogy *minden altáborban lesznek magyarok éppúgy, mint ceyloniak vagy svédek.* Egy-egy ilyen csapat negyven főből áll majd s negyven személyre állítják össze az élelmiszeradagokat s egyéb »ellátmányokat« is. Ezt a módszert egyébként éppen a magyarországi jamboree kitűnő tapasztalataiból szürték le.

A tábor *hivatalosan 1937 július 31-én nyílik meg,* bár a gyülekező már nyolc-tíz nappal előbb megkezdődik. Táborzárás augusztus 9-én, — *de előtt számítva még egy héten át a külföldi cserkészek kirándulásokat tesznek.*

Lord Baden Powell, a cserkészet alapítója s a világ főcserkésze 1937 február 22-én ünnepli *nyolcvanadik születésnapját.* A cserkészvilág természetesen az ő megjelenésére is számít ezen a nagy ünnepségen.

A magyar cserkészek *körülbelül ötszáz főnyi csoporttal vesznek részt az V. Jamboreen.* Már nagyban folynak az előkészületek, amelyeknek vezetésével *Kolozsvári* Bélát, a kitűnő cserkésztisztet bízta meg a *Magyar Cserkészszövetség.*

Dr. T. P

Gyermek -kabátokat, krümmerban át, ruhákat, pizsamákat és mindenféle egyéb gyermekeikket legolcsóbban csak az első forrásnál vásárolhat. Garantáltan legjobb minőség, szalonkivitelben, ma vhani ár kon. Cseccsemőkel nagyk nagy vál. szétkhan. „BABY" Gyermekruh zati cikkek gyára, kizárólag V, Szabadság tér 5.

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Nemzeti Ujság
Megjelent: 1943 OKT. 10.

30

Az Őszi Tárlat

A *Műcsarnok* egész októberben a *Képzőművészeti Társulat Őszi Tárlatáé*: tizenöt teremben 465 művészeti alkotás sorakozik fel, ezuttal igen gyakorlati módon csoportositott rendezésben: külön az arcképfestők, az akvarell- és pasztellfestők, a grafikusok, azonkivül Berán Lajos, Domján Árpád, Spányik Kornél emlékkiállításai, Raáb Ervin gyüjteményes kiállítása és a fiatal magyar szobrászművészet alkotásai.

Az első és második terem teljesen a *Magyar Arckepjesiok Társaságáe*. Azonnal a bejaratnal *Györffy* Istvan fiatal finom lányarca ragadja meg a pillantást, melíette mindjárt *Merész* Gyula egyik legjobb portréja, *Gerhart Hauptmanné*: a barázdált arcu, sziklafejü germán arcmása, amelyben van valami szinte szobrászi plasztikusság. *Merész* Gyula többi képei közül feltünt még „*Avédik Félix*"-e és „*Voinovich Gézá*"-ja, utóbbi arcmáson ott van a szellem emberének minden finomsága; valóban kitünő alkotás. *Sárkány* Gyula ebben a teremben is, de különösen a másodikban olyan olaszos stilusban festett arcképek egész sorát adja, mint amilyenek a „*Nevelő férfi*", „*Női arckép*", „*Barettes férfi*", „*Udvari bolond*" arcképvázlatok. Legfeltünőbb s talán legéletteljesebb képe gróf *Esterházy Móric*-a; a szögletes, okos vonásokból összerótt barna fő, a szemek nyugodt és éber pillantása, a tartás önuralma szinte élnek és kilépnek a keretből. Feltünő még *Burjan* László *Szinyei Merse Jenő*-je, ami a katalógus szerint a pannonhalmi főapatság tulajdonában van s a diszmagyaros férfiben is biztos vonásokkal emeli ki a modern politikust.

Kövesdy Gézát mind a két teremben lévő képei szerint, a dus, szinte érzékien ható asszonyi viruiás érdekli; érett, gyönyörü asszonyai előkelő ruhákban, valami természetesen adott környezetbe beállitva lépnek elénk: uszoda terrazán, vagy őszi erdő szélén könnyü prémkabátban, vagy más módon; sokan megnézik még *Pap* Domokos „Tavasz"-át, ezt a leegyszerüsitett Klimt-re emlékeztető stilizált portrét. *Istókovits* Kálmán a maga roppant erejével, saját látásával mai arcképfestőink között is uttörő a valóság irányában, s ugyanakkor éretlségével, realizmusával és befejezettségével a németalföldiek legnagyobb századainak legnagyobb festőire emlékeztet: a „Kárászi biró"-t kocsmaszoba sarkában mutatja meg bor mellett, háta mögött a kisablakban használatlan tintásüveggel, a „Kisbári pékné"-t munkaközben; de tud — ugyancsak temperával, ma az ő legsajátabb eszközeinek egyikével — pompázó dámát is élően és villogóan felidézni („W. W. arcképe").

A harmadik, hatodik és tizenötödik terem a magyar akvarell és pasztellfestők egyesületeé. Érdemes volt őket külön s nagyjából egy-egy festő képeit együtt csoportositani. *Diósy* Antal a legfinomabb, legfranciásabb akvarellistáink egyike: a nagyváros levegőjének sajátos tónusait szereti festeni lilába olvadó szinskálákkal. *Hende* Vince szintén főképp a nagyvárost; van egy képe, a „Budapesti határ": a ködös estében felgyuló nagyvárosi fények tüzpontjai szinte foszforeszkálva világitanak az alkonyat még világos páráin át, — akvarellel adni ezt, egyike a vizfestés legnagyobb bravurjainak. *Edvi Illés* Aladár és *Páris* Erzsi képeit jegyzi még meg az ember a teremben, *Gulyás* Sándor zsánerképeit. Ám valamennyi akvarellistánk fölé harsogó, barbár erővel ugrik *Istókovits* Kálmán Dunai képeivel. A szinek, a viz és a levegő a napfénytől tündöklően telitve égnek képein, szinei olyan élesek, mintha temperát vinne a rajzlapra, s ott van rajtuk az alkotás forró heve: ezek a képek nem apró vizfestékpontok gondos egymás mellé pepecseléséből eredtek, aggódóan összeszerkesztve, hanem mindegyik ugyszólván pillanatok alatt, merész és bravuros ecsetvonásokkal. Néha egyetlen széles ecsetvonást fest fel és old meg egy egész eget, vagy egy titokzatosan tükröző vizfelületet. *Raáb* Ervin külön termet kapott 29 képének, de meg is érdemli, mert külön ut és külön stilus. Éles konturu, szinte kirajzolt szélü foltokkal dolgozik, franciás könnyedséggel és finomsággal, egy kalandos és sokszálu művészi élményvilágot oldva fel halvány és párás szinskáláiban: Kilátást a Gellérthegyről, bakonybéli utcát, svájci határt, a cefalui dómot, luganói reggelt, fia arcmását, a Rózsadombot novemberben és igy tovább.

A nagy kerek terem egészen *a fiatal magyar szobrásznemzedék* munkásságát mutatja, s *Budapest székesfőváros gyüjteménye*. Budapest kommunális művészetpolitikájának alig lehetne jobb dicsérete, mint ez a kiállitás; modernebb, szebb és arányosabb gyüjteményt fiatal szobrászművészeink munkáiból nehezen lehetne összehozni. De az is igaz, hogy a magyar képzőművészetnek ma éppen a fiatal szobrászművészeink munkássága a leggazdagabb, a legérettebb, legmodernebb s egyben legklasszikusabb mezőnye. A kiállitás művészeit és darabjait szinte külön-külön és egyenkint fel kellene sorolni, ki kellene emelni. De csak éppen megemlitve néhányat: ott van *Servatius* Jenő kis méreteiben is démoni erejü „*Fahordó*"-ja, *Metky* Ödön páratlanul finom, szinte hamvas „*Bünbánó Magdolna*"-ja, *Győry* Dezsőnek a magyar római iskola legjava alkotásai közé emelkedő körtefa „*Szent Ferenc*"-e, *Lőte* Éva indiai levegőt árasztó „*Anachita Szüz*"-e, *Borbereki Kovács* Zoltán erőteljes férfifeje, *Szabó Kovács* Iván terrakotta *Madonnája*, *Wilt* Tibor remek, szellemes, finom bronz *önarcmása*, *Dabóczy* Mihály nyerserejü halászfiuja, *Boda* Gábor nagyszerü cigányasszonya; — kicsit teátrálisak talán *Buzi* Barna aluminium *Szent Istvánja*, *Borsodi Bindász* Dezső „*Hontalanok*" cimü gipsze. *Jankó* János „*Asszony*"-a s nagyon szép *G. Fekete* Béla bronzbaöntésre szánt „*Tavasz*" cimü gipsze: fiatal, karcsu lány, tele olyan sugárzó báival, hogy szinte fellibben talapzatáról. *Kovács* Mária korsót vivő nője egyik legszebb diadala a bronzzal dolgozó magyar szobrászművészetnek: modernségében és plasztikus voltában a szobrászművészet legérettebb s a legklasszikusabb koraira emlékeztet.

Az idén 61 éves korában elhunyt *Berán* Lajos emlékkiállitása van az ötödik teremben; *Berán* szobrász volt és éremművész, több mint ezer érmet tervezett, közöttük a magyar pénzérmeket és katonai emlékérmeket. A kiállitás egyformán megmutatja a szobrászt s a nagytudásu éremtervezőt.

Hat további terem a *Magyar Grafikus Művészek Egyesületének* kiállitását tartalmazza — az Őszi Tárlat keretében külön kiállitások sora ez, ugyhogy érdemes lesz dus anyagukról s kitünő és szorgalmas művészeikről külön emlékezni meg!

LIJAS ANTAL

vem alatt hordozok!

— Egy napon ujra itt vagyok s megint együtt leszünk — mondta bizonytalanul.

Elindult a szoba felé, ahol a gyermekei aludtak.

A cseh ijedten topogott utána.

— Hová megy? — kérdezte ijedten.

A férfi lenézően válaszolt.

— Azt hiszi, megszököm? Mióta él maga ebben az országban?

— Egy éve, hogy a császár iderendelt.

— Egy éve és nem ismeri a magyarokat. Lehet, hogy maguk megszöknének, kiugranának az ablakon és elrohannának, mint veszett ebek. De mi magyarok vagyunk. Érti?

visszajövök. Sok szen esztendot toltunk
a gyerekeinkre és
ett ti vagytok szá-
Imre.
g vánszorgott, ahol
eltünni látta. Lé-
t a verandán sirt
elnyelte a csapatot
n mosolygott, ami-
. könyvet nem ol-
kta a többi mellé.
s nem tudott. Kü-
gtak a parkban,
rván maradt ma-
felsirt álmában.
szakák A várako-
és éjszakái. Erzsi
egyre inkább el-
elejthetetlen jele-
vugtalanság. Még
kat, hol Imrével
de lélekben már
náztól. Az öreg
susogtak, de az
beszéltek neki idegen em-
berekről, messzi tájakról, örömökről,
amik elkerültek a házat.

Igy élt az asszony kétségek és reménységek között a csesztvei házban.

A boldogság elszállt a házból, elvitték azon az augusztusi éjszakán a fegyveresek.

Megszületett a harmadik gyermek, de ez sem hozott nyugalmat számára. Majd meghalt, olyan beteg lett. Mikor felépült, elölről kezdődött minden.

Kiszámithatatlanok az Isten utjai. Miközben Erzsi tekintetes asszony panaszkodó levelekkel ostromolta az urát, azalatt Madách börtönében egy darab krétával belekezdett a Tragédiába. Felirta a sorokat az asztalra, majd emlékezetébe véste és letörölte a megtanult szöveget.

Soha szánalmasabb szerep nem jutott iró feleségének, mint Fráter Erzsinek. A csesztvei boldog napokra ő boritotta z árnyékot. Az iró hitét ő renditette meg. Ő ismertette meg a magánossággal Madáchot.

Az ember tragédiája ott kezdődött, amikor a fegyveresek bezörgettek a Madách-kuriába. A többi egy veszendő asszonyi lélek szomoru hullása. Lehullott egy kis csillag az égről, hogy fényénél megtalálja az Istökös az utját a magas-

Raab Ervin festő

zönséges 80—150, [illegible] 70—150, szilva 70—140, birsalma 120—240, dió 500—800, gesztenye 350—500, szőlő 140—350 fill.

Szinházak műsora:

OPERAHÁZ. Vasárnap d. e.: A sevillai borbély (11). Este: Rigoletto (6). Hétfőn: Nincs előadás. Kedd: A csodahegedü (III. — 5). Szerda: Szöktetés a szerályból (IV. — 6). Csütörtök: Hegyek alján (V. — 6). Péntek: Garabonciás (6). Szombat: Tosca (VII. — 6). Vasárnap d. e.: Seherezade, Pesti karnevál, Csárdajelenet (11). Este: Faust (½6).

NEMZETI SZINHÁZ. Vasárnap d. u.: Szilágyi Irma. Minden este: Stuart Mária. Szombat d. u.: Akadémiai vizsga. Vasárnap d. u.: Tacskó (vas. VIII, hét. K—1, kedd X, szer. XI, csüt. XII, pén. K—2, szom. IV. bérl. — fél 3, 6).

NEMZETI KAMARA SZINHÁZ. Minden este és vasárnap délután is: Tartuffe (3, fél 7).

MAGYAR MŰVELŐDÉS HÁZA. Vasárnap d. u.: Hangverseny (fél 3). Este: Perpatvar és szerelem, A rászedett kádi, A nürnbergi baba (V—2. — 6). Hétfő: Kard és kereszt (fél 7). Kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat és vasárnap d. e.: Bizánc (kedd A, szer. B, csüt. C, pén. D, szom. E, vas. d. e. F. bérl. — d. e. 10, este fél 7). Vasárnap délután: Műsoros délután (2).

VIGSZINHAZ Minden este és vas. d. u. is: Fekete Péter (3, fél 7).

PESTI SZINHÁZ. Minden este és vasárnap délután is: Warrenné mestersége (fél 3, 6).

UJ MAGYA RSZINHÁZ. Minden este — péntek és köv. vasárnap kivételével — és vasárnap d. u. is: Mi az igazság? Péntek d. e. 11: Főpróba (Köd). Péntek (először) és vasárnap este: Köd (hét. H, pén. P, vas. A. bérl. — 3, fél 7).

ANDRÁSSY SZINHÁZ. Csütörtökig minden este és vasárnap délután is: Egy nap a világ. Péntek este: Nyilvános főpróba (Josephine). Szombat (először), vasárnap délután és este: Josephine (köv. vas. A. bérl. — 3, fél 7).

MADÁCH SZINHÁZ. Minden este és vasárnap délelőtt is: Hamlet (11, 6).

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ. Minden este és vasárnap d. u. is: Egy boldog pesti nyár (fél 3, 6).

VIDÁM SZINHÁZ. Minden este és vasárnap délután is: Ballépés jobbra (fél 4, fél 7).

ROYAL REVÜSZINHÁZ. Mindennap: Szinek országa (fél 7, csüt., szom. vas. d. u. fél 4-kor is).

KAMARA VARIETÉ. Mindennap: Lipi-Lupi (fél 7, csüt. és szom. fél 4, fél 7, vasárnap 2, fél 5, 7).

KOMEDIA ORFEUM Mindennap: Uj figurák (fél 7, szerda, szombat és vasárnap fél 4, fél 7).

ERZSÉBETVÁROSI SZINHÁZ. Csütörtökig: Patyolatkisasszony (fél 5, 7, vasárnap fél 3, fél 5, 7).

JÓZSEFVÁROSI SZINHÁZ. Csütörtökig: A bolond Ásvayné (fél 5, 7, vasárnap fél 3, fél 5, 7).

KISFALUDY SZINHÁZ. Csütörtökig: Vig özvegy (fél 5, 7, vasárnap fél 3, fél 5, 7).

NEMZETI BÁBSZINJÁTÉK. Minden este, hétfő, péntek kivételével: Panoptikum. Hétfő, péntek: Toldi. Csütörtök, szombat, vasárnap délután is: Meseiáték (fél 4, fél 7).

ERDÉLYI BÁBSZINHÁZ. (Rottenbiller-utca 14.) Hétköznap: Arany eső, szurok eső stb. (3, 5). Vasárnap: Hófehérke, Piroska és a farkas (2, 4).

FÉNYES CIRKUSZ. Mindennap: Matthies tüzugró tigrisei és a nagy októberi műsor (½4, ½7).

MAGYAR MUSZINKOR. Csak vasárnap: Dolly (3, 5, 7).

Mozik m

ADRIA. (T.: 353—707.) **Házassággal kezdődik.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. 11 és ½2-kor is. — Hétfőtől: **Szerelem jogán.**

ALKOTÁS. (T.: 355—374.) **Néma kolostor.** ½4, ½6, ½8, szom. ½2-kor, vas. és ün. 11 és ½2-kor is. — Hétfőtől: **Erénycsősz.**

ATRIUM. (T.: 153—034, 154—024.) **Féltékenység.** Hiradók. ½4, ½6, ½8, szom., vas. és ün. ½2-kor is.

BARLANG. (T.: 422—722.) **Szeptember végén.** Mindennap: ½2, ½4, ½6, ½8. Első előadás mindennap mérsékelt áru.

BELEZNAY. (T.: 225—276.) **100 arcu ember.** Mindennap: 10, ½12, ½2, ½4, ½6, ½8.

BELVÁROSI HIRADÓ. (T.: 131—244.) **A Kalota partján** (Ady-filmnovella). — **Az 1000 éves kolostor szigete** (kulturfilm). — **Rajzos Hiradó Firenzéről.** — **Ufa-Magazin.** — **Magyar és Ufa Hiradók.** Folytatólagos egyórás előadások 10—21 óráig.

BETHLEN. (T.: 225—003.) **Az éjféli gyors.** — **Kis Katyi.** ½4, ½6, ½8, szom. és ün. ½2-kor, vas. 11 és ½2-kor is.

BUDAI APOLLO. (T.: 351—500.) **Házassággal** kezdődik. ½4, ½6, ½8, vas. ½2-kor is. — Vas. d. e. 11-kor: **Vaskorona.** — Hétfőtől: **Pascal kettős élete.**

CORVIN. (T.: 138—988, 239—584.) **Rejtély.** — **Magyar és Ufa hiradók.** Mindennap: ½3, ½5, 7.

CSABA. (T.: 146—040.) **Lopott feleség.** ½4, ½6, ½8, szom. és vas. ½2-kor is. — Vas. d. e. 11-kor: **Fények az éjszakában.**

DAMJANICH. (T.: 425—644.) **Bubus.** — **Hiradó.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. 11 és ½2-kor is.

DEÁK. (T.: 125—952, 121—343.) **Anyamasszony katonája** (Szilassy, Pelsőczy, Bilicsy.) — **Hiradók.** ½2, ½4, ½6, ½8, vas. d. e. 11-kor is.

DUNA. (T.: 111—994.) **Varieté.** — **Hiradó.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. ½2-kor is.

FÓRUM. (T.: 189—707, 189—543.) **Második hétre prolongálva! Kettesben.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. d. e. 11-kor is.

GLORIA. (T.: 427—521.) **Házassággal kezdődik.** — **Premier Ufa hiradó.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. ½2-kor is. — Hétfőtől: **Kalózszerelem.**

HIRADÓ FILMSZINHÁZ. (T.: 222—499.) **A Kalota partján** (Ady-filmnovella). — **A háboruhoz viz is kell** (kulturfilm). — **Rajzos Hiradó Firenzéről.** — **Ufa-Magazin.** — **Magyar és Ufa Hiradók.** Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.

HOMEROS. (T.: 496—178.) **Vihar Ázsia felett.** — **Világhiradók.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. ½2-től. —

Csütörtöki mozaik

GAZDAG MŰSORT ÁLLÍTOTT ÖSSZE A RÁDIÓ A MAGYAR–SZOVJET BARÁTSÁG HÓNAPJÁRA

A magyar–szovjet barátság hónapjában a magyar rádióban megszólalnak a szovjet irodalom és zene legnagyobb alkotásai, előadások hangzanak el a magyar és a szovjet nép barátságának történelmi jelentőségéről, a Szovjetunió politikai, társadalmi, gazdasági és tudományos eredményeiről. A rádióüzenőhöz bemutatót közöli kiemelkedően Gorbatov »Apák ifjúsága« című művének és Szofronov »A felkészítő ember« című színdarabjának rádióváltozata. Megrendezik az első mozgóvaki magyar–szovjet találkozót a mikrofon előtt és »Kedves vendégek« címmel feleleventik szovjet művészek magyarországi és magyar művészek szovjetunióbeli vendégszereplését is. Műsora lesz az orosz és a szovjet zeneirodalom nagy alkotásait, Musszorgszkij, Csajkovszkij, Hacsaturján, Sosztakovics és Dunajevszkij műveit.

AJÁNDÉK RENDELŐ-BERENDEZÉS A NAGYLÁNGI GYERMEKVÁROSNAK

Értékes ajándékkal lepték meg a nagylángi gyermekváros kis lakóit a Fogorvosi Műszergyár dolgozói. Két hónapig tartó társadalmi munkával elkészítettek egy korszerű fogorvosi rendelőberendezést. Hertner Ferenc, Varga László, Domonkos János, Szamosfalvi György és a gyár többi kisszee az üzemvezetés fogászati gépei elfekvő, kiselejtezett — de általuk kijavított alkatrészekből állította össze.

— OLASZ BARLANGKUTATÓK Toscana közelében egy barlangi medvecsontvázára bukkantak. Ez az állatfaj 20 000 évvel ezelőtt halt ki.

— FELKÉREM azokat a bajtársaimat, akik 1938-ban a 10. vörös gye. III. és IV. zászlóaljában (Eger) velem együtt a felvidéki és a tiszai harcokban részt vettek, szíveskedjenek címüket közölni, Vermes Béla MÁV főfőtanácsos, Budapest, XIII., Fáy u. 74/c.

— A ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA hallgatói adtak nagysikerű műsort a Népszava szerdai klubestjén. A műsorban felléptek Benyákné Elek Éva és Rosner Melánia fiatal énekművészek, Hraskó Tamás zongorakíséretével.

× **Kizárólag nőknek.** Nylon nadrág, kombiné és hálóing nagy választékban kapható az ország első ruházati áruházában, a Verseny-Áruházban, Rákóczi út 12. sz. alatt. Gyapjú kötött női szoknya és kull garnitúra pasztellszínekben 720 Ft.

× **Az Aeros versenypályázat** meghosszabbítása. Az Aeros Nagyvirkusz igazgatósága a közönség nagy érdeklődésére való tekintettel budapesti vendégszereplését március 1-ig meghosszabbította. Az Aeros versenypályázatok beküldésének végső határideje február 20. A díjak kiosztása február 27-én, pénteken az Ifjúság részére du. 1/4 órai előadáson, a felnőttek részére az esti 1/8 órai előadáson történik.

Huszonegy halálos áldozata van az amerikai tornádónak

Mint előző jelentések már közöltek, a Missouri államban levő Saint Louis város térségében hatalmas tornádó söpört végig. Az AP szerda délelőtti jelentése szerint eddig 21 halott és három sebesült az áldozat. Hét ember eltűnt, 41 lakóház teljesen romba dőlt, több mint 1700 mezőgazdasági épület rongálódott. Kentucky államból újabb pusztító vihart jelentek. Súlyos károkat okozott a vihar Illinois és Indiana államban.

— HARMINCFŐLÉ SZÍNBEN, MŰSZÁLBÓL, tarkánszőtt kockás női szoknya szövetet készítenek a mezőberényi szövőgyárban.

— ÉSZREVÉTLENÜL AKART KISZÖKNI egy vendég Montreaux svájci városka szállodájából. Amikor lefelé haladt a lépcsőn, elejtette bőröndjét, ébredtában csörögni kezdett és a szálló tulajdonosának sikerült fülöncsípni a hangos emléktárgyat elemből vendéget.

— PRIMÓRÖK A PIACON. A tóvárosi kertészeti termelőszövetkezetek szerdán megkezdték a zöldhagyma, a meleghagyi sóska és a pirosretek árusítását. Az árusítás a hónap végéig tart. Az első napon a termelőszövetkezet a csemegeboltokba. Az állami zöldséges boltok a fejeskáposztát 3, a kelkáposztát 4, a piros káposztát 2,80–3, az édesnemes tormát 14–26 forintért hozták forgalomba.

— A HAMBURGI ÜZLETEKBEN nagy vásárrendeztek, amelyben a virágüzletek sem akartak lemaradni. Az egyik hatalmas plakátot ragasztott az üzlet előtt: »Rózsát ki ezzel a feliratta!: »Rózsát csak olyan olcsón, hogy még a férjek is vásárolhatnak belőlük.«

Szaud-Arábia televíziói épít

Riadban, Szaud-Arábia fővárosában televíziós központ építését készítik elő. Arab és angol nyelven sugároz majd műsort, s Kairón és Máltán keresztül kapcsolják be az Eurovízió hálózatába.

— AZ UNESCO Budapesten nagy sikert aratott akvarell-kiállítását a miskolci Herman Ottó Múzeumban február 15-én mutatják be. Ugyanekkor nyítják meg itt Hans Erni svájci grafikusművész kiállítását is.

— ANDRÉ VAN GYSEGHEN angol színházi rendező kéthetes látogatásra Budapestre érkezett.

HARC AZ IDŐELŐTTI ÖREGEDÉS ELLEN

A szovjethatalom során az országban az átlagos életkor csaknem kétszeresére növekedett és már a jelenlegi nemzedékről elmondhatjuk, hogy a szovjet tudományos intézetek behatóan tanulmányozzák a hosszú élet és az öregedés problémáit. Az eredményeket tudományos konferenciákon összegezték, s megállapították, hogy az öregkori elhalálozások túlnyomó többségében a szervezet sejtjei még életképesek, azonban részint megbetegedés, részint elégtelen szervi működés miatt áll be a halál. Ezért gondoskodni kell a betegség megelőzésének fokozásáról.

Gergely–Sztár ANAP-REVÜJE

CSÜTÖRTÖK, február 12

A Nap kél 6 óra 56 perckor, nyugszik 17 óra 2 perckor.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon LÍDIA nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— Ha az Ódry Színházra kírják, hogy a fiatal művészek színháza lesz művészné, aki hajlandó más színházban feilépni?

Csütörtöki konferansz

Jó reggelt kívánok! Olvasom a Népszavában, hogy a fővárosi ipar munkáit, akik közül a képzőművészek, a képzőművészeti főiskola hallgatói is kivették részüket a kápolnatelep szépítésében, szeretnék, ha különösen a kápolnatelep szélességét tetszik, mert támadom a tűlött kápolnát. Hiszem, hogy a kápolnatelep szélességének mai csak egy lépés — hosszúlépés persze, mert kápolnához az dukál — a kápolnatelepig; ha a cigaretát lehet géppel tölteni, miért ne lehetne a kápolnát is? Azán, mint a kápolnakomfort csúcsa, jön majd a kápolnatelep-szélségen; ezután könnyű lesz a kápolnatelepig eljutni kényelmes, használni roppant könnyű és kellemes lesz az étteremhelyen az életen kés helyett, amely lapattan a tűtelékről a az oltárasról, miként egy mélátlanul sértés egy falpig korrekt férfiú becsületességéről is a kápolnatelepig. Ezután a kápolnatelepen a csemegeboltokba. Az állami zöldséges boltok a fejeskáposztát 3, a kelkáposztát 4, a piros káposztát 2,80–3, az édesnemes tormát 14–26 forintért hozták forgalomba.

— Ne felejtsd el Lajos, hogy ma csütörtök van, ma megmutatom majd neked az új órát, amelyik a Rákóczi úton áll.

— A Rákóczi úton áll? Nem varyok rá kíváncsi, engem csak akkor érdekel az óra, ha jár.

Csütörtöki mozaik

ÚJ NYERESÉGEK A LOTTÓ JUTALOMSORSOLÁSÁN

A legközelebbi lottó nyeremény-tárgysorsoláson az eddigieken kívül sok új értékes nyeremény is kisorsolnak. A nyeremények között szerepel egy teljes kombinált szobaberendezés, amelyhez szürkeolba pótért rádió, két perzsaszőnyeg, két pehelypaplan és porszívó is tartozik. Tizenöt külföldi társastúrást is kisorsolnak. A nyertesek 14–17 napot tölthetnek a Szovjetunióban, illetve Csehszlovákiában.

— AZ ANGOL HADITENGERÉSZETNÉL hosszú kutatómunkával olyan merítőszerkezetet készítettek, amely a víz alatt is használható. Az automatikusan kioldódó repülőgép-ülések bizonyos átalakításával lehetővé tették, hogy a pilóta akkor is »kiszállhasson« gépéből, amikor az már a tengerbe zuhant és víz alá merült.

— A VAS- ÉS FÉMIPARI SZAKMAI BIZOTTSÁGA február 14-én, szombaton este szakestélyt tart a Vasas Szakszervezet disztermében, Budapest, VIII., Koltói Anna u. 5–7.

— AZ EGYIK NEW YORK-I VENDÉGLŐBEN puha párnákat helyeznek olyan hölgyek lába alá, akik éhezés közben levesük kényelmetlen cipőiket.

Tolsztoj levelei — 32 kötetben

A moszkvai Szépirodalmi Kiadó Kiadói Vállalat 90 kötetben kiadta Lev Tolsztoj összes műveit. A kiadás nemcsak a közismert műveket tartalmazza, hanem bepillantást nyújt Tolsztoj alkotómühájába is. Sok helyen közöl az eredeti kéziratokat, majd a szerző javításait és széljegyzeteit. Tolsztoj levelei (10 000 darab) 32 kötetet foglalnak el.

CSAK SZÁZÉVES AZ »ŐKÖRI« MODELL

1900-ban egy naprendszer-modell került az akkori Nemzeti Múzeumba a Földközi-tenger mélyéről. Nem sok figyelemre méltatták, míg tavalyelőtt dr. Derek Price amerikai kutató azt nem állította, hogy feltehetően több mint 1800 éves. Előtörő származik, s az az érdekessége, hogy az akkori görög csillagászok felfogásával ellentétben a helyükön a Nap körül keringve ábrázolja. A feltevésnek most hódvét szegte egy nyugalmazott német professzor, aki a fénykép alapján megállapította, hogy a modell nem lehet régi görög tudósok alkotása, legfeljebb százszorosnak és ő mara is tanult rajta fiatalkorában. Valószínűleg Ausztráliából a Közel-Keletre tartó hajó zátonyra futása alkalmával süllyedt el, s az amerikai tudósok a rárakódott iszap és homok vastagsága alapján a modell korát is megállapították.

HÁZTARTÁSI ÜDÖNSÁGOK KIÁLLÍTÁSA

Az Ötvös Állami Áruház külön helyiségében, a Kossuth Lajos utca 12. szám alatt kiállítás nyílt, melyet valószínűleg elárasztanak a háziasszonyok. Szellemes összeállításban mutatják be a háztartási munkát megkönnyítő és a családi szükségletek megszervező üdönságokat, eszközöket, műanyag-edényeket, hőelektromos készülékeket. Nagy részüket a helyszínen megvásárolhatják. A kiállítás másik része azoknak az eszközöknek, egy-egy példányát mutatja be, melyek a második évnegyedben kerülnek forgalomba.

KÍNAI SZEDŐGÉP

Ismeretes, hogy a kínai újságok előállításához legalább háromezer írásjelre van szükség, s ezért nem kerülhetett sor eddig szedőgép szerkezetére. Most, az új Kína hírügynöksége jelentése szerint a vuhani tanítóképző két tanára a nálunk is ismert linotype szedőgépek működési elvén alapuló gépet dolgozott ki a kínai és a japán nyelv számára.

— A POSTA SZAKMAI TUDNIVALÓKÖZLŐ SZOLGÁLATA a 170–179 és a 320–310 számon ismét felvilágosítást ad a hívóhoz legközelebb eső vállalatok, szövetkezet, vagy kisiparos címéről és telefonszámáról.

— EGY GLASGOWI LAKOS megállapította, hogy kertjének fakeritése rozoga, le kell bontani. Nekifogott a munkának, de nagyon nehezen haladt vele. Végül jó ötlete támadt: nagy táblát helyezett el a kerítésen a következő felirattal: »A kerítés lebontása törvényileg tiltva!« Néhány nappal később elégedetten állapította meg, hogy még hírmondó sem maradt belőle.

— 100 000 PECSENYECSIBE érkezik a tóvárosba a nagyüzemi tyúkot és a nyúront állami gazdaságokból.

Autóbusz helyett helikopter

Mihail Mil szovjet szerkesztő-mérnök a Pravdában megjelent cikkében rámutat, hogy a városközpontok és előnárosok közti forgalomban jól használhatók a helikopter. Az ő véleménye, hogy 1961-ben már olyan olcsó lesz a helikopter-utazás, hogy a légitaxik felvehetik majd a versenyt az autóbuszokkal.

— Hadd próbáljam fel — hozakodott elő a forradalmi ötlettel Kati, mire a többi körutban szemlélte meg kérését.

Mici csak állt ott a női gyűrű közepén, keble dagadozott a büszkeségtől, de közben félszemmel alattomosan Kázmért figyelte.

— Hadd rajzoljam le a cuki fazonját — riadt fel Juci hangjára, és pulzanatokon belül látzasan rajzolta a ruhát az egész hölgykoszorú.

Majd Mici elboruló tekintetét látva, Piri gyorsan megnyugtatta: — No, ne félj, drágám, a világért sem akarom lekopírozni a ruhádat, csak az »irányonalaira« van szükségem.

Azután elmentek. Micike holtfáradtan roskadt le a Kázmerrel szemközti játékba s búskomorság jelei kezdtek kitörkönni rajta.

— Ne haragudj, drágám — érintette meg karját a férje —, úgy látszik tévedtem, mármint a ruha ügyben —, biztosan szép, ha ennyire tetszik barátnőidnek. — Majd még valamit dadogott hozzá ügyefogyottan. És mert nem kapott választ, sietve tette hozzá: — Ugye, ezt vesszed fel a szombati mulatságra?

— Nem!

— ?

— Csak nem képzeled — csattant fel Micike hangja —, hogy egyenruhában fogok járni ezekkel az ostoba libákkal! — és keservesen sírva fakadt.

És másnap elvitte a bizományiba — eladni a ruhát.

(lukács)

HÁZTARTÁSI GÉPEK ÉS ÉLELMISZEREK VÁSÁRA

Kerek, zsinór rású és apró gyöngybetűkkel teli füzetlapok mosolyt keltő és elgondolkoztató sorait olvassuk. A *Herdmű utca 42 alatti általános leányiskola* felső tagozatán, osztályfőnöki órán, írásban folytatott közvéleménykutatás

● Eszményképek családból, irodalomból, történelemből

Milyen a mai gyerek »eszményképe«? Ime az egyik ötödikes kislány sorai:

»Én nagyon szeretnék édesanyámra hasonlítani. Ő mindig be tudja osztani idejét. Tudja, hogy mikor vasal, mos, takarít és minden háziunkáját el tud végezni. Sohasem kapkod, mert minden idejét felhasználja. Velem is foglalkozik, mert kikérdez a leckémet. Nagyon sok mindent tud főzni, de olyan finomam, hogy az ember megnyalja a tíz ujját. Nagyon takarékos. Mindig kijön a pénzből. Mindig megmagyarázza, mit miért csinál. Engem is megtanít minden háziunkára, nagyon szépen varr, horgol, köt és ennek miatt szeretem. Ezért szeretnék édesanyámra hasonlítani.«

A sok hasonló írás élesen bizonyítja, hogy az otthon, a harmonikus családi élet mély nyomot hagy a gyermeki lélekben.

Pedagógusaink dicséretére válik — hisz sok szó esik a tanítás mellett a nevelés fontosságáról —, hogy szám szerint is sokan szeretett *tanítunk választják példaképül*. Egy másik ötödikes kislány például a nemrég áthelyezett nővénytan és földrajz tanárnra szeretne hasonlítani!

»Arcának derűs mosolya bodogan sugárzott felénk« — írja. Szeretett bennünket, pedig sokszor megbántottuk. Mindent türtelmesen megmagyarázott. Mindig szépen öltözködve, kivasalt ruhában jött tanítani . . .«

A jó édesanya, a szeretett tanár és a számos kislány által név szerint említett *jól tanuló osztálytárs* — természetesen a gyermekek legközelebbi példaképe. Sokkal élesebben tükrözi az előadások, olvasmányok, az iskola nevelő hatását, hogy V.-es és VIII.-os lányok egyaránt választják eszményképül a *»haza iránti szeretet olyan hősét«*, mint *Petőfi* és *Zrínyi Ilona*, vagy *»a dolgozó nép igazi forradalmárai közül«* éppen *Lenint*, *Rosa Luxemburgot* és többek közt *Ságvári Endrét*.

A válaszok ismételten figyelmeztetnek *a szépirodalom és a film mély hatására*. Jó néhány leány olvasmányainak kalandos hősei válnak példaképi ideáljaul. Van, aki *Kárpáthy Zoltánhoz* szeretne hasonlítani, mások a híres cseh világutazókat, *Hanzelkát* és *Zigmundot* választották példaképnek.

Az már a nevelőkön múlik, hogy ez a természetes kalandvágy később nagy tettekre való célitudatos törekvéssé válják a gyermekekben. Amintt hogy nevelés dolga, a néhány kislány kigyógyítása a bennük élő *Lollobrigida* és hasonló eszményképekből.

● Tanárnő- és fodrásznő-jelöltek

A vágyaikról megkérdezett 177 kislány mindegyike igen változatos kívánságlistát állított össze. Ezeknek az önvallomásoknak legérdekesebb jellemvonása, hogy mennyire *reálisan gondolkodnak* a mai gyerekek. Száztizennégyen például jobb tanulási eredményt szeretnének elérni, hogy *tovább tanulhassanak*, s elérhessenek valamilyen *konkrét életpályát* és *azon keresztül vágyaik teljesülését*.

A pedagógusjelölt közül az egyik VII/c. osztályos leány így ír:

»Tanárságra való felkészülésem hasznos foglalkozással kötöm egybe; társaimon segítek, ha nem értik a leckét. Segítek magyarázok nekik. A televízióban végighallgatom egy hires pedagógus előadásait. Nemrég olvastam róla és fiaim című könyvet, amely egy szovjet tanárnő tapasztalatairól szól . . .«

A jövőről szólt ábrándok csaknem valamennyi kislány-nál összefonódnak *a tanulással és a munkával*. Kézzelfoghatóbb bizonyítéka ez annak, hogy *iskolánk már általában a munka szeretetére és megbecsülésére nevelnek*.

A közvéleménykutatás adatai azonban arra figyelmeztetnek, hogy a gyermekek még nagyon kevés munkakört ismernek s elég hézagosan ismeretesek *előttük a termelőmunka szépségei*.

Még 50 leány kifejezetten értelmiségi pályára vágyik, addig fizikai munkát csupán 19-en választottak, ezek közül is *6 varrónő, 11 pedig fodrász szeretne lenni*. Érdekesen indokolja ezt egyébként egy VI.-os kislány:

». . . hogyha kikerülök az iskolából, fodrászno szeretnék lenni. Azért, mert rendes, tiszta munka és jól lehet keresni. Meg azért is, mert szeretem fésülni az emberek haját.«

Móricz Zsigmond annak idején az *Az Est*-ben a pesti gyermekekről írt riportjában arról számolt be, hogy

»A teljesen szegény, gondozásra szoruló gyermekek száma rengeteg nagy. Nem tűzök, ha azt mondom, hogy százezrekre rúg csak Budapesten . . .« Es hozzáfúzi: **». . . száz éhező s fázó gyermek közül tíz kap segélyt, 90 pedig sorsára marad . . .«**

Nem tudni, milyen válaszokat kapott volna Móricz Zsigmond annak idején, ha vágyaikról kérdezi meg riportjának alanyait. Mindenesetre a mai gyerekek igényei messze túlnőtték a Móricz-korabeliek vágyait. A Hernád utcai iskola névtelen vallomásaiban *természetesen szó sincs éhezésről, szegénységről, vagy a vágyott meleg ruháról.*

„Repülőgép is megfelel...“

De heten idehaza, 39-en pedig külföldön szeretnének *körutazást* tenni. Hárman *autóról* ábrándoznak. A VIII/c. egyik tanulója azonban ezt írja:

»Családi házra nem vágyódom, mert nincs is. Autóra sem vágyom, mert keresztapámnak az is van. Ezért a legnagyobb vágyam az, hogyha nagy leszek és férjhez megyek, világkörüli útra szeretnék menni, télen is hajón. De repülőgép is megfelel . . .«

Íme még néhány szemelvény a mai leányok tarka ábrándjaiból: 29-en *lottó-főnyeremény* után vágyódnak (nem annyira a munkátlan gazdagodás miatt, hanem az otthon, a lakás kényelmének fokozására), ketten a *holdrakéta első utasai* szeretnének lenni, mások *feljedező útra* kívánoznak, vagy *négerek közé, hogy enyhítsék azok szenvedéseit*. Többen egyszerűen csak világhírnévek akarnak lenni, de egy egyik kislány a *világhír mellé új korcsolyát is szeretne . . .*

● Béke, boldogság

A Hernád utcai leányiskola tanulóinak névtelenül teleírott füzetlapjai arról is tanúskodnak, hogy a mai gyermekek nagyon sokat *többet tudnak a világról*, mint a 20—30 évvel ezelőttiek. Jobban ismerik a nagy dolgok összefüggéseit, tudják, érzik, de legalábbis sejtik, hogy életünk mennyire összefügg az ország, a nagyvilág, az egész emberiség sorsával.

Alljanak itt ennek bizonyságául a VII/c. névtelen tanulójának sorai:

»Legnagyobb vágyam az — írja —, hogy nagy koromban is békében élhessek, hogy boldog legyek. Ennél szebbet nem kívánhat magának senki, mert ha békében élünk, minden mást már könnyebb megszerezni az élettől . . .«

Szenes Imre

A FÉMBÚTOR- ÉS DRÓTSZÖVETGYÁRBAN 6 millió forintért új háromemeletes üzemrészt építettek. A gyárban az idén 15 000 szobaberendezést készítenek hazai szükségletre és exportra. 1958-ban 20 millió forint értékű bútort exportáltak. — A képen: Izsáki Éva árazótól

Szabó József átveszi a BÚTORÉRT-nak készült rejtett fémvázas rekamiékat

(MTI Foto — Fehérváry Ferenc felvétele)

Pályaválasztás, példaképek, elképzelések a jövőről

egy leányiskola dolgozatainak tükrében

A munkásmozgalom dalai: a XX. század népzenéje

A tömegzenét a korábbi századokban maguk a tömegek hozták létre. A forradalmi korszakok dalai többségükben népdalként születtek. A századforduló nagy politikai és bérharcei, a proletariátus egyre nagyobb súlya és felelőssége az emberiség sorsának alakításában, kitermelt magából egy sor dalt — haladó szerzők műveit —, melyek a munkásmozgalom segítségével az egész világon elterjedtek. *Ez a dalirodalom — a forradalmi munkásmozgalom balkincse — a népi alkotás jellegét vette fel.* Szájhagyomány útján terjedt különböző változatokban, országonként, közösségekként más-más formában. A tömegek e dalokat valóban magukénak olvasztották, mivel sajátjuknak ismerték fel őket: ízlésük szerint alkították. (Ugyanezett slágerekkel soha semmi hasonló nem fordul elő.) Hadd emlékeztessünk csak a neves német zeneszerző, Hanns Eisler »Rote Wedding« című, máiunk »Vörös Csepel«-ként ismert dalának sorsára!

Mindez azt bizonyítja, hogy *a XX. század népzenéjét a munkásmozgalom dalaiban kell keresnünk*. Bariók a népdalt úgy határozta meg, hogy sokan sokáig éneklik. Ez érvényes jó néhány hagyományos mozgalmi dalunkra is. A KIMSZ-induló dallama például még a napóleoni időkből származik; a Geyer Flórián-dal a német parasztháborúból korából. De az újabb keletű munkásdalok is rendkívül szívós életűek. (Ezt ugyancsak nem mondhatjuk el a slágerekről.)

Az Októberi Forradalom alatt és után a Szovjetunióban újfajta daltípus alakult ki, amit »szovjet dal«-nak nevezünk. Ez a dalirodalom a legkülönbözőbb irányzatokat, stílusokat mutatja a népdalszerű hangvételtől *(Zaharov)* az operettszerűig *(Dunajevszkij)*. Egy azonban közös benne: a dalok zömében a társadalmi mondaniváló is szerephez jut — *a ma emberéhez szólnak a máról.*

A helyzet nálunk a tömegzenében pillanatnyilag nem túlságosan lelkesítő. A két háború között a munkásmozgalomban elterjedt forradalmi dalokat a felszabadulást követően, részben kulturális politikánk hibájából is, különösen 1948—1952 között igen csak háttérbe szorították. Tömegdalaink az idő során szinte kizárólag a magyar népdalt utánzó indulómuzsikát értettük, mely ilyet tömegeink egyre kevésbé szívesen fogadtak. Népszerűtlensége két okból fakadt: a népdalszerű dallamformálást tömegeink — akik éppen frissiben ismerkedtek az operamúzsikával — primitívnek érezték. E dalok szövege riadásul többnyire időtlenlen, aktuális vezércikk-szólamokat hangoztatott, a személyi kultuszt tersztette, s ettől az emberek idegenkedtek. Így történt aztán, hogy míg a szovjet tömegdalok egyre népszerűbbek lettek *(Amuri partizán, A békatábor legújabbetellen, Polyuska stb.)*, addig csak néhány magyar szerző tudta áttörni a közönösség és idegenkedés falát (például *Tardos: Szóda a selymet*).

A revizionista áramlat idején a tömegdal lett a kulturális területen a támadások egyik fő célpontja. *Itt sem a hibákat támadták, hanem magát a műfajt, s a zenetörténet tanulságait mellőzve, tagadták szükségességét, sőt létjogosultságát is.* A slágerzene újjáéledésével egyidejűleg a tömegdal háttérbe szorult, majd teljesen eltűnt. *S a magyar tömegdal kérdése máig sem megoldott.*

A párt kulturális irányelvei világosan meghatározzák e terület feladatait is. Az emberek nevelése nem nélkülözheti a pedagógia fegyvertárából a tömegdal eszközét. *Az emberek énekelni akarnak, s hozzá: énekelni a máról!* Szemléltető példa nyílik minden kéthetes KISZ-találkozónk, ha KISZ-fiatalokkal vesz részt egy kirándulóson. Szinte kínos látni, hogyan kutatnak emlékezetükben az alkalomhoz illő dallamok után, hogy aztán néhány népdal, régi forradalmi induló vagy szovjet dal elénekléssé követően kénytelen-kelletlen áttérjenek az operett- és táncdalokra.

Tévedés ne essék: *nem csak indulók, nem is csak kifejezetten politikai mondanivalójú énekek kellenek! Dalokra van szükség, melyek a mai ember mindennapi életéről szólnak!* Ennek az új dalirodalomnak a létrejöttéhez számos előfeltétel elosztatása szükséges — elsősorban zeneszerzői körökben —, és az új segítése minden eszközzel.

Nem várhatunk itt sokat a nagy formák mestereitől. A szovjet dal példája is bizonyítja, hogy e műfaj egész embert kíván. A kis formák más alkotói természetet kívánnak. S természetesen azt is, hogy a zeneszerző — felmérve a jelenlegi közízlést — azokkal az alkotói eszközökkel éljen, melyekkel a tömegekhez közvetlenül és *még ma* eljuthat. Az újításról való lemondásért bőségesen kárpótolja majd az a népszerűség és szeretet, amelyet dalaival a legszélesebb tömegek körében elérhet — amelyek más műfajok által még sokáig megközelíthetetlenek lenek. A fiatal zeneszerző, ha erre az útra lép, könnyen a szakkörök lebecsülésével találkozhat. *Bátorítsa a tudat, hogy munkája százszerek életet teszi gazdagabbá.*

Juhász Frigyes

Farmotorosok karaván-szerája az Engels téren

Az első MÁVAUT-csoda

Már jön a karaván — mondja egy magas, bőrkabátos férfi a Deák tér sarkánál. Erre a szóra mindenki lomha, billegő léptű, bolygó járású tevékre gondol. Tevékre, melyeknek, ha sikerül fogalmaz országait megállóhoz értünk, a kőfallal kerített, szénа-szagú, rágyaa-szagú, hagyma-szagú karaván-szerája alszanak gazdástul.

Ezeknek a tevéknek azonban nincs púpja. Világoszlőden és hatványságon, égszínkéken és acélszürkén fordulónak a Maddch tér felől, a Józef Attila utca felől és durzsoló farmotorral állnak meg a hosszú, féltetős, üvegfalu épület előtt, amelyen egyetlen, egyáltalán nem keleti hangzású név látható: MÁVAUT.

A karaván-szeráj azonban elég mozgalmas.

Több igazhitű, a próféta által is teljes mértékben jóváhagyott itali iszik, á 3.20, az eszpresszógép felé fordulva.

Itt ér az első meglepetés. Csaknem egyszerre rendelünk duplát egy magas, őszülő férfival, és ő — Allahra! — átengedi az elsősépet, mondván, fessék csak, tessék. Ezt a csodatételt feljegyzem, mert már 20 méterrel odébb, bármely más eszpresszóban aligha fordulna elő. Hiába, amint az ember utassá válik, ütütárcsak érzi a másikat, s ez nagyon használ a békés egymás mellett élésnek.

Mindig a szomszéd ülése . . .

A kasszánál éppen ebédelnek. A kisasszony, valami zöld színű főzeléket kanalazgat, néhány percre szünetet a blokkok osztása. Egy férfi tolakszik előre, s villámló szemekkel méregeti az ebédelő pénztárost.

— Várjuk már meg a kisasszonyt, annak is kell enni! — mondja egy kedélyes hang.

— De elmegy az autóbusz! — dünnyög a másik.

— Majd gyüm másik, mit sir!

— torkolja le az emberbarát.

Odakint Veres Pálné csonka orrú szobra előtt búgnak a motorok, családok búcsúzkodnak, aktatáskák, szatyrok, böröndök és gazdáik nyomakodnak felfelé, kényelmes helyet keresnek és mindig a szomszédé a kényelmes.

De ez nyilván így volt régen is. Mindig a másik teve púpja az igazi.

Ez nem változott meg. Nyilván egyétertene velem ebben Evlia Cselebi is, a tudós török, aki 1560 táján járta be szép hazánkat.

Amit nem láthatott: az a könyvnásor. Szovjet, angol, román, francia, német regények, a most megjelent nemzetközi almanach, kétkötetes Ady, novellagyűjtemények, versek.

— Fogy a könyv? — kérdem. S a könyvárus néni válaszol:

— Elfogy itt minden. Minden, amit itt lát.

A hangszóró újra megszólal. Az ablakok elől eltűnnek a szürke, kék, vajsárga foltok. A karaván elindult.

Baktai Ferenc

Külön kenyéren

Ne papolj már annyit, te Boris. Figyelem a szíves, nyájas beszéded, de ami sok, az már sok. Akár egy népnevelő! *»Lépjünk be, apjuk, »Szánd rá magad, ember«, meg »Majd meglátod, milyen jó lesz«.* Hetek óta nem hallok mást. Hagyj már fel ezzel az agitálással amíg szépen kérlek, amíg el nem kap az indulat.

— Elkap az indulat? Mi a fene? Azt adja meg a jóságos úristen, hogy kezet emeljek rám. Addig leszek én Bagi Ferencné. Különben is mire vágysz úgy fel? Arra, hogy nem gondolkozol? Én tanítsalak meg arra is, hogyan lehetne jobban élni?

— Micsodaaaa? Te akarsz engem gondolkozásra tanítani, Boris? A flancon jár a te eszed, az piszkál, hogy a tszasszonyok puccoskodnak, akárcsak a magyarságak. Nemsokára már kézfehértőt is használnak talán. Hogy is mennének kapálás után másként a kultúrba. Ez húz tán téged a közösbe, Borcsa — vágta oda a szót gúnyosan az ember. — Azt mondom, fogd be a szád, amíg az *én kenyeremet* eszed, mert különben fel is út, le is út, fel is út? — dúlt Boriskában az indulat.

Le is út, fel is út, le is út? — dúlt Boriskában az indulat. Hogy én az ő kenyerét eszem? Hát azt hiszi már ez a Feri, hogy amiért *én csak* asszony vagyok, nincs is érzésem, büszkeségem? — Úgy belelovalta magát a fájdalmába, hogy sírni kezdett. Erre meg az ember szíve lágyult el, megbánta az erős szavakat, de hát annyit és olyan régen papol már Boriska a szövetkezetről, hogy forró lett a feje. Neki ne írja elő senki, még a felesége sem, hogy mikor lépjen be.

— No, lelkem, Boriskám, adj egy csókot, azán szent a béke. Nem beszélünk többet az egészről. Ne vedd annyira a szívedre.

— A te kenyeredet eszem, Feri? — robbant ki újból az asszony. — Tudod mit? Nem kell többé belőle. Olyan kenyeret, amelyet a szememre hánynak, én nem szegek meg.

Az ember csendesen nevetni kezdett. Mi az, hogy nem kell? Hát ugyan hova menne ez az aranygalamb? Az isten igéjével még senki sem lakott jól. De elállt a nevetős kedve, amikor a felesége sorolni kezdte (ki hinné, hogy egy fehérszeléd ennyi idő alatt ilyen akkurátusan kiszámolja, hogy mit akar?) — s az ujján számolta a fejbeli terv helyességét.

— Van tizennégy hold földünk. Ugye, Bagi Feri? — vetette oda most ő csípőcédával. — Annak a fele hét, tehát *hét* marad, hét jön. Két tehén meg három üsző, két ló. Amiből kettő van, abból egy marad, a harmadik üszőt eladjuk, *a pénz feles.*

Mire a felsorolás végéhez ért, már cihelődött is. Nagykabátot vett, fejére kendőt dobott, s a küszöbről viszszaszólt, hogy *»a gyerekről majd én gondoskodom«.* Az ember hába nézett már utána. Este hét órakor sötét van a faluban . . .

Az asszony sokára érkezett haza. Lehetett már vagy tíz óra, de az ura sem aludt. Várt, tépelődött. Boriska nem magyarázkodott, hanem Feri elé rakott egy írást. Belépési nyilatkozat. Kitöltve, aláírva.

»Én, Bagi Ferencné Szülle Borbála, belépek a helybeli Dózsa Tsz-be hét hold földemmel, egy lóval, egy tehénnel, egy üszővel, és némi gazdasági felszereléssel . . .«

Kár volna ezt az éjszakát lefirni. Veszekedés, szemrehányás, magyarázkodás. De ami megtörtént, megtörtént. Ki jobbra, ki balra.

Bagiban ágaskodott az önérzet. Mindenki tudta a faluban, hogy mi történt. Bizton akad olyan is, aki nevet rajta. Egyik azért, mert jól ebánt vele az asszony, másik azért, hogy miért is hagyja kéretni magát. Ők meg otthon nem is beszéltek. Boriska ugyan mondta, hogy főzzenek közösen, ne egye folyton azt a krumplipaprikást (mert csak azt tud főzni), de a válasz az volt: *»Itthon nincs csoport — nem közösködünk.«*

Teltek a hónapok, lassan enyhült a viszály. Vagyis az ember úgy tett, mintha nem venné észre, hogy valami jóságos tünder kimossa, kivasalja ingeit, s az ő szakajtójában is van egy-egy cipó. De a gyerek új cipőjét, s az asszony szép szoknyáját csak meglátta.

— *Miből vetted, te Boris?* A fél üsző árát már régen elköltötted. Én is alig tudok pénzeli valamiseket. Mintha sose akarna már »új« lenni az idén.

A válasz rövid volt. *»A havi előlegből.* Osztáság ez is megteszi.«

Aztán ismét múlt az idő. Baginak azonban lassan, nagyon lassan. A baj akkor tűtött be, amikor a tehén megbetegedett. Teje sem volt már, amiért fizetett volna a csarnok. Pénz kellett. S az »áldás« csöstül jött, mert az adót sem lehetett már tovább halogatni. Bankba menjen kölcsönért? Vagy valamelyik gazdától kérjen? Azt soha. Inkább a párnát adja el a feje alól . . .

— Adok én kölcsön neked, Feri — szólalt meg egyszer az asszony, mert az valahogy mindig megtudta, mi bántja az urát. Van ezerötszáz forint a spórolt pénzem, mert hát azért nem flancolja el az ember lánya minden előlegét, ha a csoportban van is . . . Talán elég lesz.

S már vette is elő a szagos szekrényből a tízezer piros hasút.

— Oszt . . . oszt mikor kéne ezt megadni? — hezakodott Bagi. — Mert tudhatod — vágta oda dacos büszkeséggel a tulok maradványával, inkább csak azért, hogy mégis ő kerüljön fölénybe —, nekünk nem megy olyan jól, mint a dózsásoknak.

— *Majd megadod, ha tudod, Feri* . . . Vagy ha úgy gondolod, aztán öszkor te is belépnél, a következő osztásor vennénk rajta a gyerekeknek télikabátot, csizmát meg kis ünneplőt.

Nem szólt Bagi Ferenc semmit. Sem akkor, sem hosszú ideig még. De a múltkori ban, amikor Hevesben jártam, én már láttam az alájárást . . .

Lendvai Vera

4 NÉPSZAVA 1959. február 12

1959. február 12 NÉPSZ

RAÁB ERVIN

206. Domboldal tavasszal, vízf.
207. Virágzó nyárfák, vízf.
208. Öreg kőhíd, vízf.

Nemzeti Szalon
1940. nov. dec
MAFE 25. kiáll.

Raab Ervin

Árverése Közlöny
1936. febr. 1. rendk
A.

238. RAÁB ERVIN, Virágzó gesztenyefa. Eredeti rézkarc. Aláírt példány. 33×40 . . . . . 10.—

ól 250-ig.)

221. Raáb Ervin: Olasz vidék

Raáb Ervin
Ecktheater VI. Kerület
Mannsch Kalon
1926

K Raab Ervin

Ervin Raab: 149. Hösten har begravet Sommesen

Christianiai magy-ki áll
1923. ápr. máj

János Pentelei-Molnár: 147. Frygte

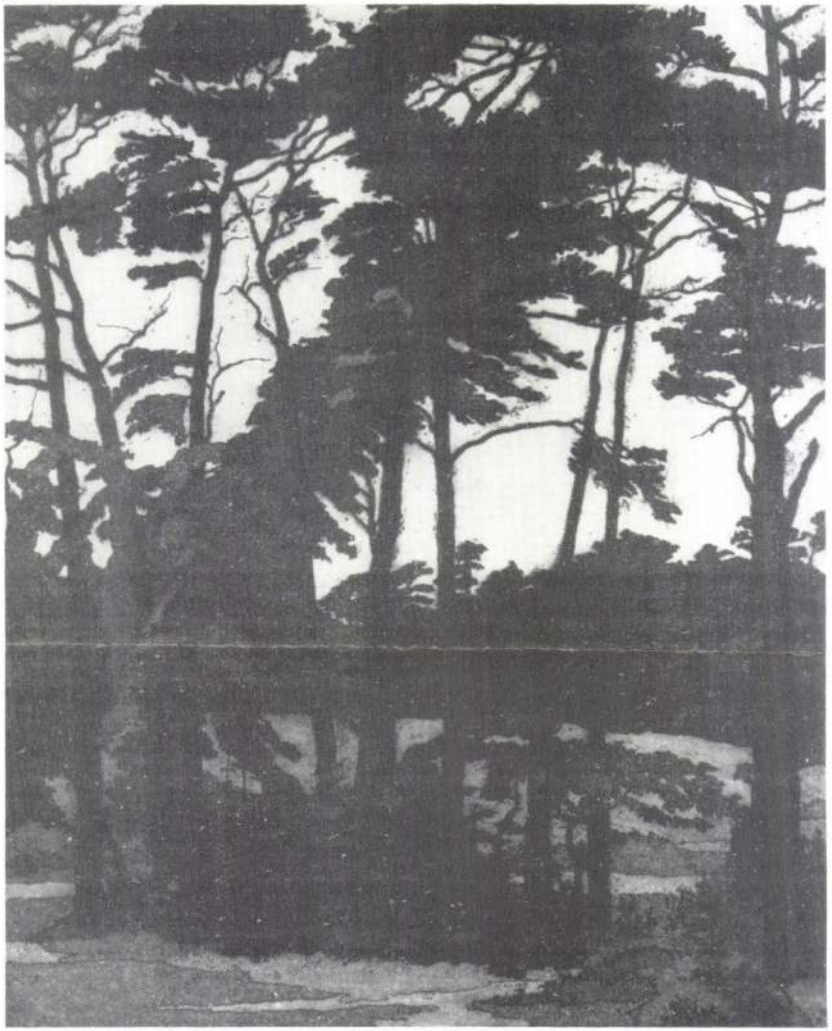

26. Raáb Ervin: Fekete fenyők. 1913 (kat.90.)

27. Remsey Jenő: Önarckép pipával. 1910 (kat.92.)

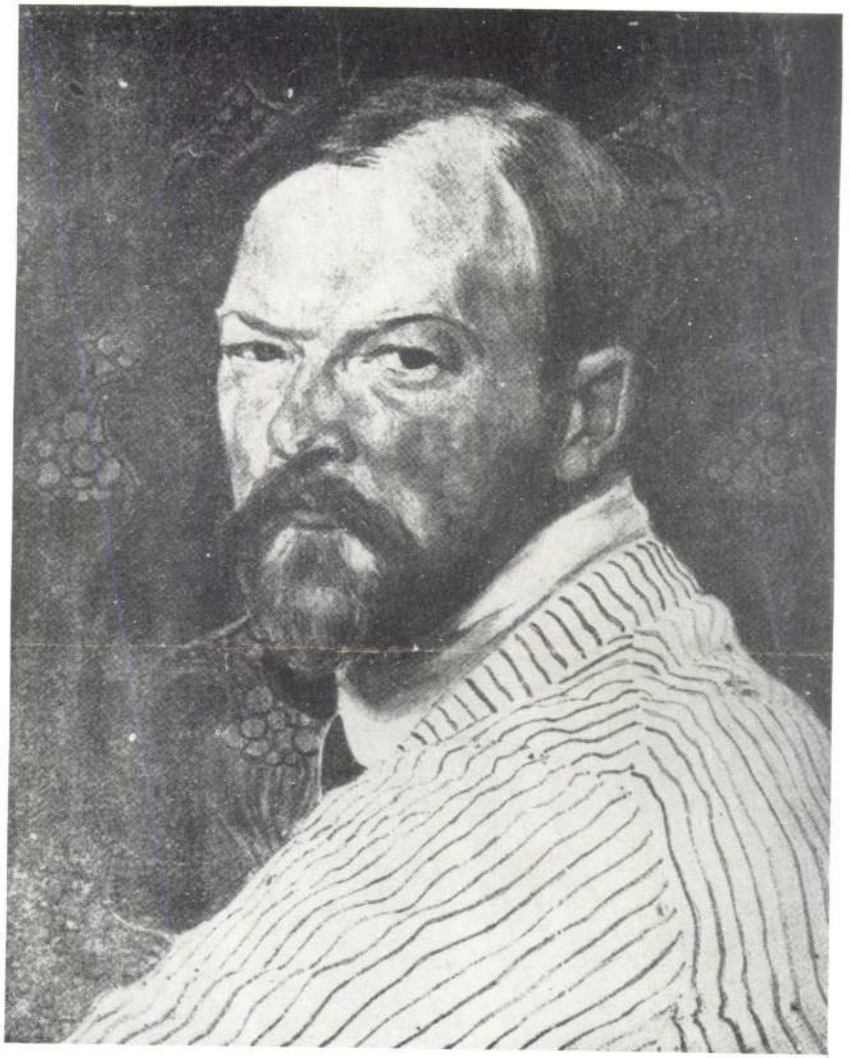

25. Raáb Ervin: Önarckép

24/a. Nagy Sándorné Kriesch Laura: Lovacska (kat. 84.)

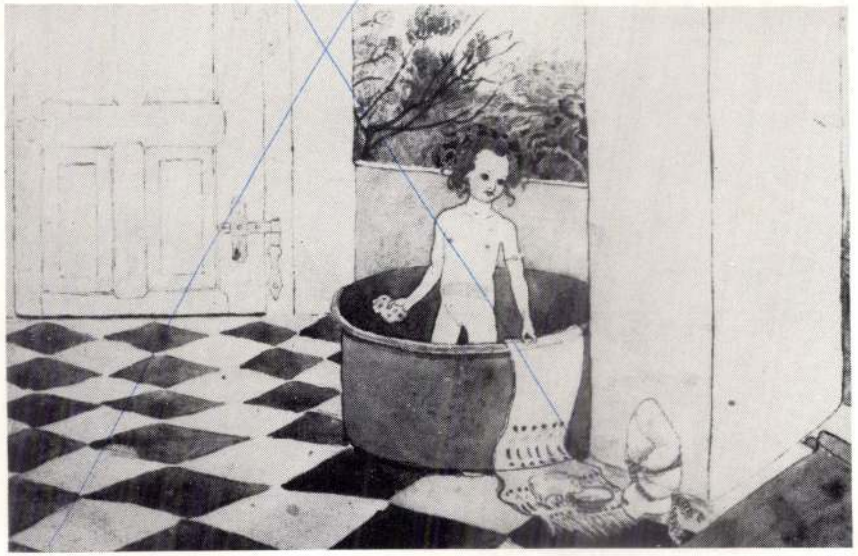

24/b. Nagy Sándorné Kriesch Laura: Illusztráció (kat. 85.)

RAÁB ERVIN
(Zólyom 1874 – Dunaújváros 1959)

Münchenben végezte tanulmányait. De járt Párizsban, Hollandiában és Itáliában is. 1907-ben telepedett le Gödöllőn. Elsősorban tájképfestő volt, de sajátos rézkarc technikájával (rézkarc és aquatinta vegyítése) is sikereket aratott. 1912-ben pasztell-díjat, 1913-ban állami vízfestmény díjat nyert. Önarcképét a Kriesch Aladár és Nagy Sándor által kedvelt technikával (fára temperával) festette. A Céhbeliek alapító tagja volt, s részt vett kiállításaikon. 1936-ban felelségével, Ráth Anna festőnővel közös kiállítása volt a Tamás Galériában. 1943-tól a M. Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének elnöke.

Utolsó éveiben Rácalmáson és Kulcson festett.
1960-ban Székesfehérvárott emlékkiállítása volt dr. Bodnár Éva rendezésében.

87. Béga partja. 1909.
p. pasztell 463x295 mm. j.j.l. Raáb Ervin 1909
MNG ltsz. 9473

88. Tisza híd Törökkanizsán. 1911.
aquatinta, rk. japán papíron, 280x223 mm. j.b.l. RE 1911,
aláírva: „Raáb Ervin"
MNG ltsz. 458–912 8160

89. Parkrészlet. 1912
aquatinta, rk. japán papiron, 162x230 mm. j.l.b. RE 912,
aláírva: „Raáb Ervin"
MNG 1528–913, 12519

90. Fekete fenyők. 1913.
aquatinta, rk. japán papíron, 282x225 mm. j.j.l. RE 1913,
aláírva: „Raáb Ervin"
MNG ltsz. 1529–913

Gödöllői Művtelep Vallitás
Kecskemét, Katona József Múzeum 1977
- Katalogus -

REMSEY JENŐ GYÖRGY
(Nagykőrös 1885 –)

Autodidakta művész. Fiatalon Gulácsy Lajos körében dolgozott. Első sikeres bemutatkozása az 1909-es KÉVE kiállításon volt, amit bécsi és müncheni tanulmányút ill. gödöllői ösztöndíj követett, még 1909-ben. Ösztöndíjasból a gödöllői szövőiskola tervezője lett. Felesége Frey Vilma szövőnő. A KÉVE kiállításain azonban a továbbiakban is résztvett. 1910 után a bécsi Hagenbund tiszteletbeli tagja lett. 1912-ben a nagybányai szabadiskolában dolgozott. 1914-ben ismét tanulmányútra indul (München, Dachau). Az I.világháborúban rajzolóként vett részt, 1919-ben vöröskatona volt. 1921-ben elnyerte Budapest székesfőváros 4000 aranykoronás díját. Körösfői halála után Nagy Sándorékon kívül csak ő tért vissza Gödöllőre. Monumentális hatásra törekvő festményeket, plaketteket készített. Iparművészeti munkái közül legfontosabbak szőnyegtervei és üvegablakai. E téren művészete a huszas évektől bontakozott ki. 1924-ben megalapította a Spirituális Művészek Szövetségét. Az 1960 körüli éveket Párizsban töltötte. Költő és drámaíró is, művei: Tűzrakó, A fénytorony (versek, 1940); A boldogok szigete (1932), György barát, Eszeveszettek (1929) c. drámák.

Jelentősebb kiállításai: Budapesten 1920, 1923, 1924, 1934, 1935, 1947, 1964, 1976; Békéscsabán 1965; Párizsban 1958, 1965, 1970.

87. Padlószőnyeg (Gyertyatartós)
Csomózott perzsa. 100x200 cm
Gödöllői Tanács

88. A Moloch. 1906
Temp. p. 280x194 mm. j.j.l. RJ 1906
Gödöllő, Remsey Jenő

89. Anyám varr. 1908 k.
Szén, akv. p. 420x410 mm
Gödöllő, Remsey Jenő

90. Rózsaffy Dezső arcképe. 1909
O.v. 110x72 cm. j.b.f. R 909
MNG ltsz. 6932 T

91. Önarckép. 1909
O.v. 114,5x77 cm. j.b.l. R
MNG ltsz. 5590 T

Raáb Ervin

Céhbeliek V. kiáll

Nemzeti Szalon

1924

184. RAAB ERVIN: „ERDŐRÉSZLET"

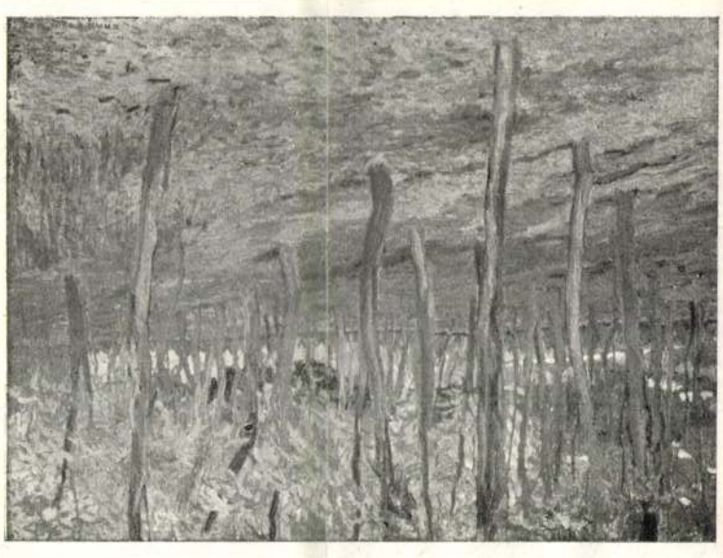

123. RAAB ERVIN: A Balaton Tihany felől

KIÁLLITOTT MŰVEK JEGYZÉKE

1. Önarckép.
Temp. fa, 47×37.5 cm.
Magántulajdon.
2. Raáb Miklós háza Gödöllő. 1906.
Paszt. p. 49.5×39.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
3. Várna. 1917.
Vízfest. p. 29×25.7 cm.
Magántulajdon.
4. A Fekete tenger Konstanza mellett.
Vízfest. p. 29×25.5 cm.
Magántulajdon.
5. Női arckép. Szófia, 1917.
Vízfest. p. 23×27.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
6. Női arckép. Szófia, 1917.
Vízfest. p. 35.3×24.7 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
7. Davos 1923.
Vízfest. p. 39×29.5 cm.
Magántulajdon.
8. Havasok alján. 1925.
Vízfest. p. 40.3×30 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
9. Falureszlet. Dombiratos. 1927.
Vízfest. p. 31.3×29.5 cm.
Magyar Nemzeti Galéria tulajd.
Ltsz. 1934—2339.
10. Templomrészlet. Cefalu. 1922.
Vízfest. p. 30×19.5 cm.
Magántulajdon.
11. Pelermoi templombelső. 1928.
Vízfest. p. 30.5×39 cm.
Magántulajdon.
12. Sorrento. 1928.
Vízfest. p. 27×38 cm.
Magántulajdon.
13. Rácalmás. 1932.
Vízfest. p. 34×44 cm.
Magántulajdon.
14. Rácalmási táj. 1932.
Vízfest. p. 34×44 cm.
Magántulajdon.
15. Tanya. Dombiratos. 1933.
Vízfest. p. 27×33 cm.
Magántulajdon.
16. Svábhegy. 1935.
Vízfest. p. 31.5×37 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
17. Bakonybél. 1939.
Vízfest. p. 30×37.5 cm.
Magántulajdon.
18. Bakonybéli templom. 1939.
Vízfest. p. 40.5×30 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
19. Hévizi táj. 1939.
Vízfest. p. 34.5×25.5 cm.
Magántulajdon.
20. Héviz. 1939.
Vízfest. p. 33.8×25 cm.
Magántulajdon.
21. Hévizi nagy fák. 1939.
Vízfest. p. 33×26.
Magántulajdon.
22. Veszprémi utcarészlet. 1941.
Vízfest. p. 32×24 cm.
Magántulajdon.
23. Veszprém. 1941.
Vízfest. p. 31.3×24 cm.
Magántulajdon.
24. Bakonybél. 1941.
Vízfest. p. 32.3×24.3 cm.
Magántulajdon.
25. Bakonybél. 1941.
Vízfest. p. 22.5×31.3 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
26. Jegenyék. Keszthely. 1941.
Vízfest. p. 34.7×26 cm.
Magántulajdon.
27. Tavaszi hangulat. Rácalmás, 1942.
Vízfest. p. 25.5×33.5 cm.
28. Sík táj kopár fákkal. 1942.
Vízfest. p. 25.7×34.6 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
29. Dombiratos. 1942.
Vízfest. p. 31.5×46 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
30. Gémeskút. 1943.
Vízfest. p. 31.5×41.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
31. Tata. Törészlet. 1943.
Vízfest. p. 25×34.5 cm.
Magántulajdon.
32. Orosz sírok a Csörsz utcában. 1945.
Vízfest. p. 29.5×28.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
33. Rácalmási táj. 1948.
Vízfest. p. 31.5×45.5 cm.
Magántulajdon.
34. Rácalmási táj. 1948.
Vízfest. p. 31.5×45 cm.
Magántulajdon.
35. Veszprémi lépcsők. 1949.
Vízfest. 32×24 cm.
Magántulajdon.
36. Rácalmási temető. 1949.
Vízfest. p. 31.5×45.5 cm.
Magántulajdon.
37. Vadkörtefa. Rácalmás. 1939.
Vízfest. p. 31.3×34.3 cm.
Magántulajdon.
38. Rácalmási faluresszel. 1949.
Vízfest. p. 29.5×39 cm.
A művész özvegyének tulajdona.

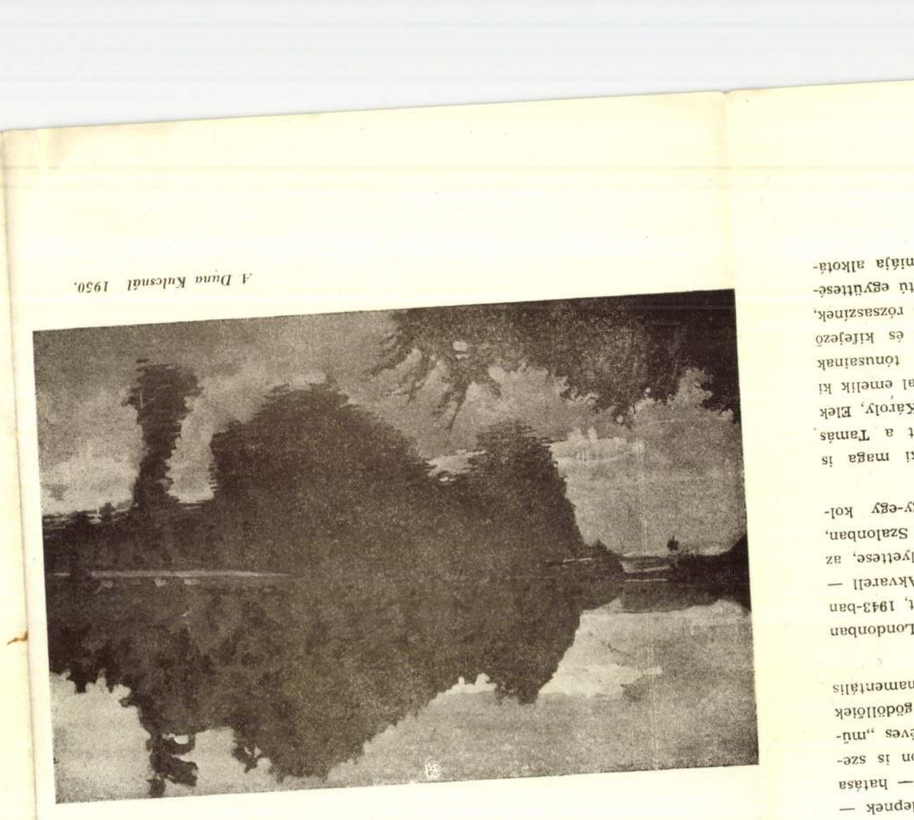

Vadkörtefa 1949

39. Erdőrészlet. Rácalmás, 1950.
Vízfest. p. 25×33.8 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
40. Dunapart ősszel. Rácalmás, 1950.
Vízfest. p. 22.8×29 cm.
Magántulajdon.
41. A Duna Kulcsnál, 1950.
Vízfest. p. 39.3×44.2 cm.
Magántulajdon.
42. Ködös reggel, 1951.
Vízfest. p. 29.2×29.2 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
43. Rácalmási részlet, 1951.
Vízfest. p. 29×42.8 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
44. Rácalmási utcarészlet, 1951.
Vízfest. p. 27×29.5 cm.
Magántulajdon.
45. Öreg kereszt Kulcsban, 1952.
Vízfest. p. 29.7×43.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
46. Rácalmási temető, 1953.
Vízfest. p. 37.5×25.5 cm.
Magántulajdon.
47. Nyári tisztás, 1953.
Vízfest. p. 29.5×43.5 cm.
Magántulajdon.
48. Lombos fa, 1954.
Vízfest. p. 39×26.7 cm.
Magántulajdon.
49. Rácalmási Gépállomás kertrészlete. 1954.
Vízfest. p. 37.5×28.5 cm.
Magántulajdon.
50. Rácalmási erdőrészlet, 1954.
Vízfest. p. 20.7×36.2 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
51. Út arészlet, 1955.
Vízfest. p. 34×28.5 cm.
Magántulajdon.
52. Fűzfák, 1955.
Vízfest. p. 25×34.3 cm.
Magántulajdon.
53. Tavaszelő. Rácalmás, 1956.
Vízfest. p. 29.2×29 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
54. Halászháló, 1957.
Vízfest. p. 20.7×36 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
55. Hegyoldal, 1957.
Vízfest. p. 31.5×45.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
56. Dunaresziet, Kulcs, 1957.
Vízfest. p. 29.5×39 cm.
Magántulajdon.
57. Dunapart virágzó akácokkal, 1958.
Vízfest, p. 20.5×36.3 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
58. Őszi fák.
Vízfest. p. 29.5×39.5 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
59. Akácos a Dunapartján. 1958.
Vízfest. p. 29.8×36.3 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
60. Dunapart.
Vízfest. p. 29.7×43.3 cm.
A művész özvegyének tulajdona.
61. Téli táj.
Színes kréta p. 25.5×37.5 cm.
Magántulajdon.

RAAB ERVINNÉ RÁTH ANNA:
Raab Ervin képmása.
Pasztell p. 45×36.5 cm.

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI
D. sorozat 19. sz.

A kiállitást
a Magyar Nemzeti Galéria részéről
Dr. BODNÁR ÉVA
rendezte

Kiadja
a székesfehérvári ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM (Székesfehérvár, Ságvári Endre tér 3.)
Készült 500 példányban. Kiadásért felelős dr. Fitz Jenő múzeum igazgató.
Székesfehérvári Nyomda 3348
Felelős vezető: Kovács Sándor

RAÁB ERVIN

EMLÉKKIÁLLÍTÁS · 1960.

SZÉKESFEHÉRVÁR · ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

Önarckép

Karcsú, magas alakja, ezüstös ősz feje, halk, szelíd hangja nem idegen a székesfehérvári múzeum falai között, ahol még a legutóbb évtizedben is megjelent a Dunamenti Képzőművészeti Kiállításon, vagy a Fejér megyei Művészcsoport tárlatain. A nyolcvannégy évtizedben, amelyet megfeszitett alkotómunkával töltött el, tanulmányutakon, kollégiumi felületi ill. önmagában is, kollégiumi vizfestményével, melyek nagyrészt a megye festői tájvidéke Dunapartjain, Bácsalmáson és Kulcson születtek. Élete utolsó évtizedét időnként ebben a szép kis dunamenti falubán, amelyről szinte minden zugát, egész határát mélyen ismerte, szinte minden évszakban, napszakban festette. Az ősi szinekben ötlözött magános vadászterülete kedvenc témája épp úgy, mint a vízparti tanyasi utcák üdesége.

Cendeszzányi ember s halk hirekben járszo művész volt. Nézzük szerette a természetet s ez a tájonkás áradt szét minden egyes művén. Alkotói és dunántúli vidékekről, vagy messzi különféle tájakról, varosképeket ábrázoló festményei a temetőset szépségét szerezvenni és szeretvelettel, érezni és érezlelni tudó ember lelkiismeretével. A lírai hangoltsága közvetlenséget a könnyed akvarell technikával még fokozza. Elsősorban ebben az egyénitségének ennyira megfelelő technikában alkot, oeuvrejének legnagyobb része vízfestmény, kevesebb pasztell, gouache és olajkép. Kedvelt műfaja volt a sokszorosított grafika is, főleg a rézkarc. Kiállítá-

Raab Ervin 1874-1959.

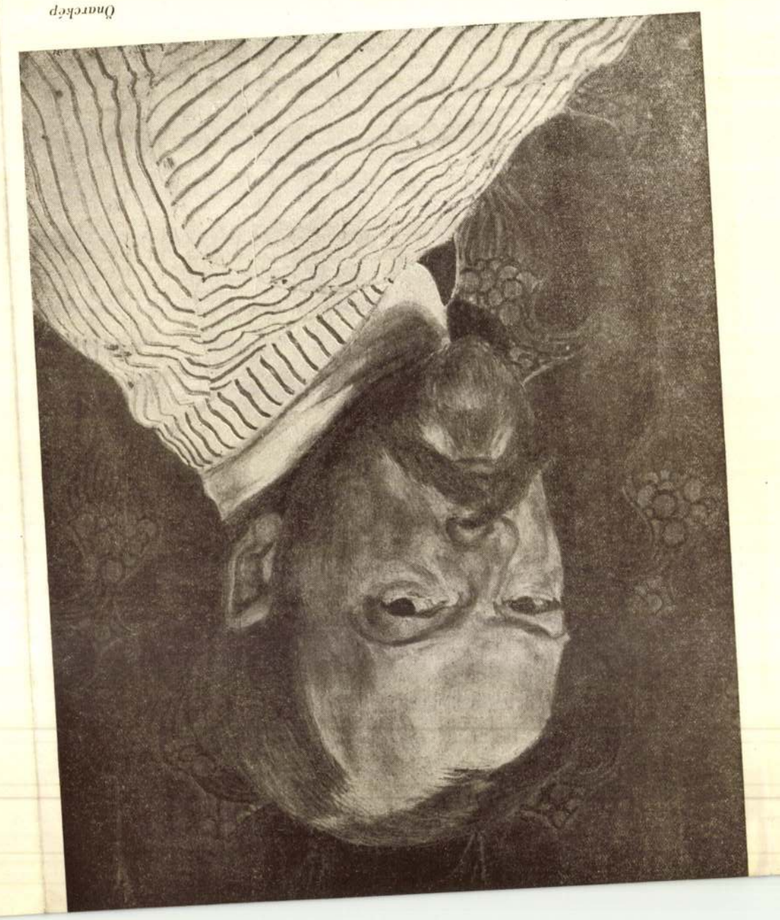

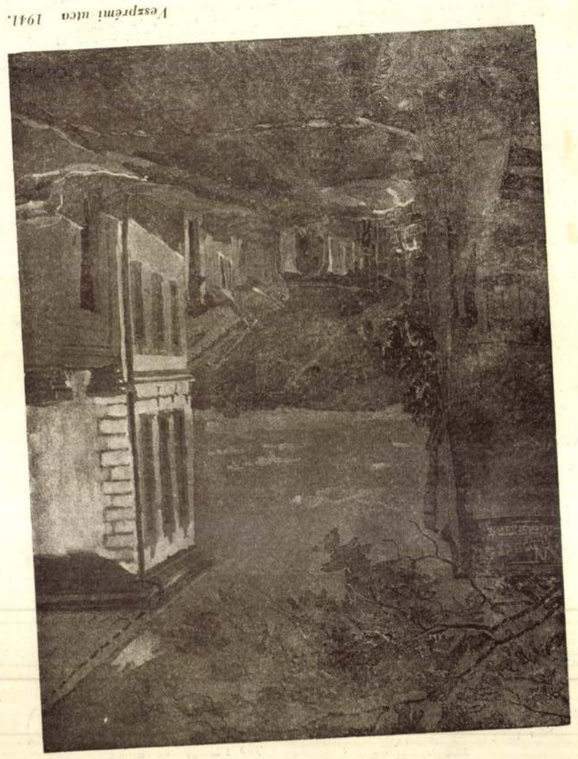

Tanyarészlet 1941.

A Duna Kulcsnál 1950.

Raab Ervin művészi fejlődésében nagy klimagesek nem mutathatók. A gödöllői stilizáló hajlamoskodás szinte alig észrevehetően művészpályájan végigkisért, dekoratívitása azonban nem vallik önálló jellemvonásnak. Mindig a valóság átrázolás egyenes útján haladt. Lírai hangoltságú, realis látású, finom szinharmóniát alkotással a magyar művészet maradandó értékei. Mint a vázdekorációs tordulo nagy művészpertraitolojának, Szinnyei Merse Pálnak, Ferenczy Károlynak, Rippl Rónai Józsefnek korlátra a modern magyar művészet egyittesében a maga helyi, finom érzelmességével vett részt.

Bodnár Éva

K Raáb Ervin

11. Raáb Ervin: Olvadó hó.

K M Társ. 1912. márc. kiáll.

288. Prihoda István: Müteremjelenet.

A CÉHBELIEK
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

TÉLI NAPSÜTÉS
UJVÁRY IGNÁC FESTMÉNYE

gyakran színházban, olvasás közben igenis mégis echauffáljuk magunkat, intenziven élünk át. A gyásznak az árnyékai még feketébbek, a szerelem színei és szavai még virágosabbak a színházban, mint a valóságban. Csakhogy ez a gyászosabb gyász is kevésbbé fáj, ez a szerelmesebb szerelem is kevésbbé boldogít, mint a valóság. A nem valóságos érzésben tehát intenzivebben tudjuk átélni az érzésnek azt a tartalmát, hogy gyász, szerelem, ilyen és ilyen tárgyú érzés, ellenben a valóságban intenzivebb az «értékelés» eleme: a jónak vagy rossznak az érzése, a tárgy puszta átélésén kívül az arról való érzés, hogy mikép illeszkedik bele ez a tár életünk folyásába. A szerelem a valóságban vérmesebb, a gyász szivettépőbb, az igazi csóknál inkább gondolunk arra, hogy most boldogok vagyunk, az igazi halálnál inkább jut eszünkbe, hogy most nincs anyánk[1]: de épen ezért szükségszerűleg a csók és a halál képei, ha csak egy árnyalattal is, elhomályosultak bennünk. Míg pl. a színházban átéljük egy haláleset minden kicsi részletét — az arc sápadtságát, csontjait, gyenge vonaglását és halotti maszkká merevedését — addig a valóságban alig látjuk, hogy valaki hogyan hal meg, annyira túlnyomó a halálhoz fűződő félelem, undor vagy fájdalom. A szerelem írója ezer szóval beszél: leírja az ajkak piros színét, egymásfelé való mozgását, a szem fellobbanását stb. s nem egyszer hozzáteszi, hogy mindehhez még a fák is susognak. A valóságban «minden összefolyik szemeink előtt», egy érzésáradatban «elveszítjük a fejünket». Az ilyen «érzésáradat» azonban másfelől nyilván érzéshiány: bizonyos dolgokat a nagy gyönyörűségtől és az ezzel összefüggő intenziv cselekvési ingertől nem érzünk, épen ezért nem veszszük észre őket.

A nem valóságos érzésben legtöbbször hiányzik minden mótorikus inger, minden inger a reakcióra, a cselekvésre, holott a valóságos érzésekben ez az inger csaknem mindig igen erős és nem egyszer erősebb, mint az észrevevés. A reakció, a cselekvés, legalább is egészen más a valóságos érzésekre, mint az álérzésekre. A színházban nem borulunk a holttestre, de még csak keresztet sem vetünk, föltéve, hogy mini-

Raáb Ervin

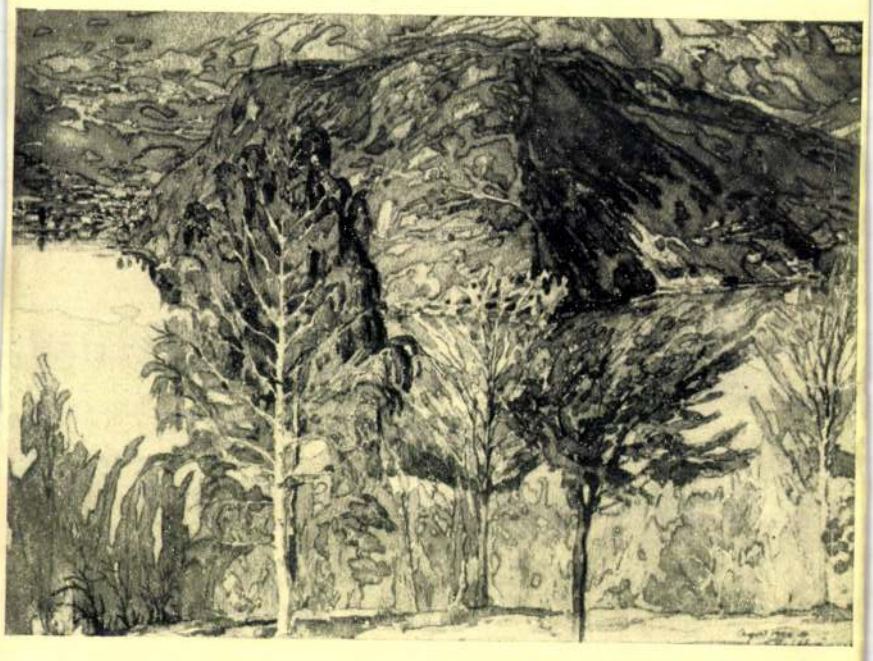

Céhbeliek VII. kiáll. Est.
1932

RAÁB ERVIN: Olasz svájci határ

szották, tehát Sada Yakko és
ói társulata» hazugság. Sada
án ismerjük az európai reklá-
l, hogy férje idevaló hirlapiró.
vésznő, a ki lázba ejtette Euró-
sa volt, énekeslány, egy ügyes
il vette, elvitte Európába, s ott
lőle. Sikere volt, de az hazug-
a Yakko a japán színészetet
án színészetet Sada Yakko nem
rt Japánban nincs színésznő.
ulatát pedig egyáltalában nem
Yakko üzleti ötletének ügyes
k.
ztendők mulva lehet szó, hogy
ivatásos színésznők vendégsze-
k Európába. Mert most, ebben
meg Tokyóban az első szini-
őket is kiképez a színészi pá-
ozgalom hozzátartozik Japán
rmjához és országgyűlési kép-
e lányaikat az iskolába, hogy
a haladás eszméjét. És ugyan-
nyílik meg Japánban a «Csá-
zinház» és a sziniiskola végzett
j szinház tagjai lehetnek. Ők
első női színészei.
Japán többi szinházában fér-
női szerepeket, nem azt jelenti
a japáni színészet elmaradt.
tam Kyotóban, Nogoyában és
ek a színészet fejlett, erősen
ról számolnak be, darabjaik
játszik és szociális eszméket

13. SZÁM. 1911. 58. ÉVFOLYAM.

Raab Ervin

Raáb Ervin: Malom. (Részlet.)

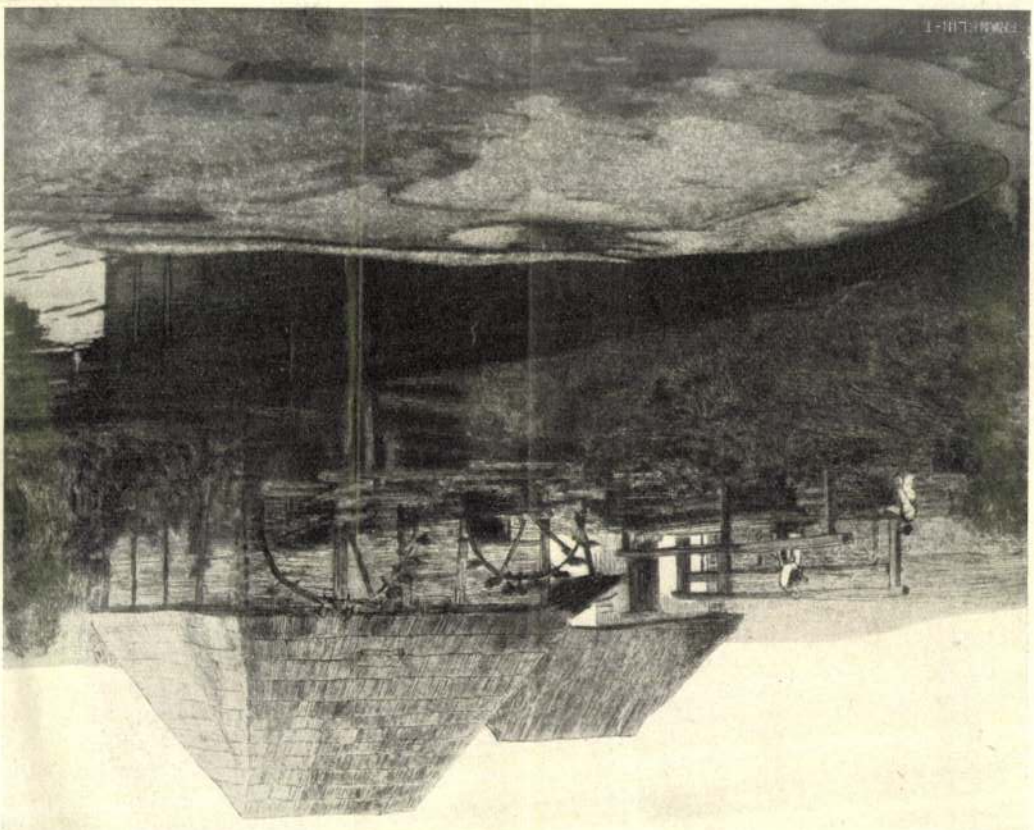

13. SZÁM. 1911. 58. ÉVFOLYAM.

való érzék, szeretet és a művészek alkotó erejének felébresztése.

Lehetetlen azonban, hogy be ne ismerte volna azt, hogy a művészetek fejlesztésének legmegfelelőbb, legméltóbb formája a társadalom közreműködése. Ő maga lelkesedett a képzőművészetekért. Világosan kitetszik ez olaszországi úti naplóiból. Csak odavetőleg fejezi ki egy helyen kétségét aziránt, hogy magyar emberből szobrász lehessen. Ámde ez Thorwaldsen műtermében keletkezett benyomás alatt nyilvánított ötlet inkább, mintsem komoly ítélet volt.

Kétségtelen, hogy az az egyleti mozgalom, melyet Széchenyi indított meg, eredményeket hozott létre a művészet terén is. Műpártoló férfiak báró Eötvös Józseffel élükön „Műegyletet" alkottak, mely 1839 nov. 19-én tartott közgyűlésével kezdte meg működését. Célja volt egyrészt a művészetek iránt való érdeklődést felkelteni, másrészt a művészeket tevékenységre ösztönözni.

Másik intézmény a Nemzeti Képcsarnokot alakító egyesület volt, melyet Kubinyi Ágoston, a m. Nemzeti Múzeum igazgatója létesített s a helytartótanács 1845 szept. 16-án hagyott jóvá. Az első 1870-ig állott fenn, a második 1875 márciusáig. Mindkettő beolvadt 1861-ben alakult társulatunkba, melynek alapszabályai azonban csak 1863 febr. 9-én nyertek megerősítést. Társulatunk nagyon is kiterjesztett céljául az alapítók eredetileg képzőművészeti tanintézet felállítását, művészek külföldre utaztatását, nyilvános felolvasások tartását, művek birálatát és kiadását, pályadijak kitűzését, tárlatokat és sorsolásokat, művészek és özvegyek segélyezését, népies művek kiadását, művészi ünnepélyek rendezését tűzték ki.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter már az országgyűléshez intézett második jelentésében (1870—71.) megemlékezett társulatunk működéséről és kifejtette, hogy a művészet csak ott képes a fejlettség magas fokára emelkedni, hol a polgári és szellemi szabadság üdítő levegőjében az egyház, az állam s a polgárok összessége karolja azt fel. A polgárok összességét képviselte társulatunk működése eleinte szűkebb, de évről évre terjeszkedő keretben fényes bizonyságául annak a pártolásnak, melyet a művészet iránt való szeretet mind tágabb és tágabb körökben nyilatkozott meg.

Ebbe a társulatba lépett be Benkő Kálmán s kötelékébe majdnem négy évtizeden át tartozott. Eleinte rendes, csakhamar pártfogó tag minőségében, utóbb mint annak ügyésze, majd haláláig igazgatója.

Társulatunk 1878 júl. 5-én ügyészévé választotta és ugyanekkor mint az Andrássy-úti régi Műcsarnok és a volt Zeneakadémia építési bizottságának jegyzője kezdte meg működését. Midőn társulatunk újjáalakításának mozgalma 1879-ben megindult, élénk részt vett abban mint az alapszabályok átalakítására kiküldött bizottságnak, majd az ebből kinevezett hármas albizottságnak tagja és jegyzője. A társulat újjászervezése után 1884 márc. 12-én a gazdasági bizottság előadójává és így az igazgatóság tagjává, majd 1895-ben társulatunk igazgatójává választották.

Igazgatói működésére esik mostani palotánk építése, melynél az építőbizottság elnöki tisztjében, valamint a régi Műcsarnok helyiségeinek bérbeadása körül is a legteljesebb elismerés illeti őtet meg.

Már mint gazdasági előadó részt vett a társulat anyagi ügyeinek rendezésében és javításában és mint igazgató előrelátó, bölcs, gondos munkásságával mozdította elő, hogy társulatunk vagyona 1.637,147 koronára és az 1862-ben 221 frttal létesített művészi segély és nyugdíj-alap tőkéje 434,179 koronára szaporodott. Ez az alap maga biztosítja számára az utódok igaz háláját és kegyeletét.

Az elismerés kifejezésre jutott legmagasabb helyen is. Ő Felsége az ezredéves kiállítás körül kifejtett fáradozásainak méltánylására 1896 dec. 19-én legfelsőbb elismerését nyilvánította neki, majd 1899 jan. 29-én a képzőművészetek előmozdítása körül szerzett érdemeiért a III-adosztályú vaskoronarenddel tüntette őtet ki.

Íme ebben vázoltuk működésének keretét. Ismerjük meg azonban közelebbről is az ő személyét.

Árkosi Benkő Kálmán abból a családból származik, melynek ősi fészke Árkos, a Szé-

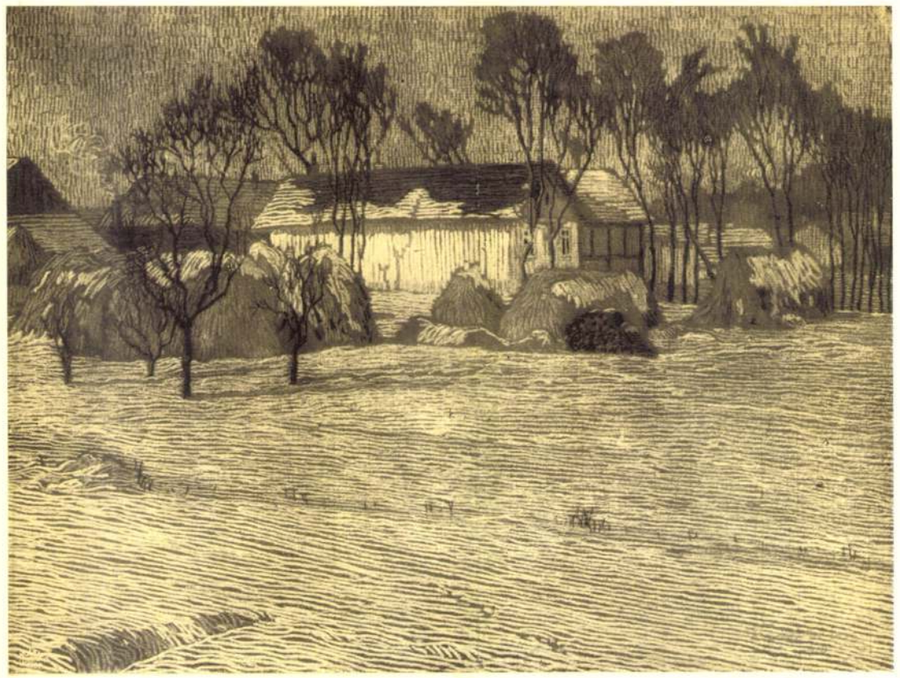

TÉLI NAP
RAÁB ERVIN PASZTELLJE
A PASZTELL-DÍJ NYERTESE

Művészet 1912.

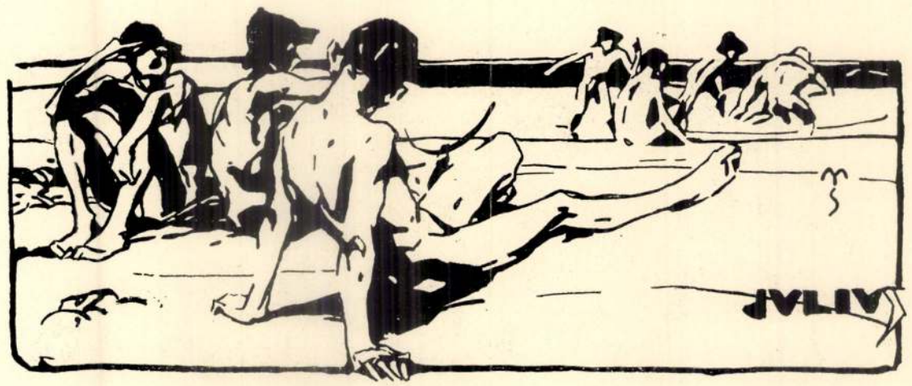

ez a stabilis művészet volt mindenkor és minden nagy művésznépnél a faji, a nemzeti formanyelv igazi bizonyítéka. Ahol a stabilis művészet kifejlődhetett, ott rögtön hozzája simult a helyhez nem kötött, vagyis a mobilis művészet is. Soha a mobilis művészet (tehát a kisplasztika, a „staffeleikép", az iparművészet) nem volt képes önmagától nemzeties formanyelvet, faji jellegű nagy stílust létrehozni. Nemzeti irányt csakis a stabilis, az architekturához simuló és általa kötött művészet teremthet, ellentétben a játszi, témáiban bizonytalan, ide-oda ugró és folyton idegen behatások szerint változó mobilis művészettel, mely nem az építészetből nőtt ki. Ha a képzőművészetek a magyaros építészet keretében fognak fejlődni, akkor meglesz a magyar festészet, a magyar szobrászat és a magyar iparművészet is, mert akkor megvan működésüknek előfeltétele: a magyar ház, a templomtól a gunyhóig. Akkor majd magyar témákat és magyar feladatokat és a térben egységesen komponált magyar megoldásokat fogunk a művészektől követelni és kaphatni. Akkor nem fog az egyik német, a másik francia, a harmadik hollandus „genre"-képeket a végtelenségig variálni és kapkodva utánozni.

Nálunk azonban azt az abszurdumot követik, hogy folyton ezt a mobilis művészetet, ezt a részben cél és nemzeti tartalom nélküli ingadozó, témákat kereső művészetet pártolják, még pedig külön-külön, egységes összefoglalás, irányítás, tetőzet nélkül. Külön-külön mindegyiket támogatták, mindegyiket elősegítették. Van iparművészeti iskolánk, van mesteriskolánk festők és szobrászok számára, de mindez egységes végcél nélkül. Csak az, ami a fő ami mindezeket összekapcsolná s egyidejűleg, egymásra való hatásuk által vezetné, fejlesztené, csak a magyar építő-stílus, a magyar ház megteremtésére irányuló törekvés, a nemzeti építőművészeti iskola, csak ez nincsen sehol! Ezt a magyar stílus örökös lekicsinylésével, letagadásával, a szecesszió rémének folytonos hangoztatásával talán még sem lehet egészen — és örök időkre — pótolni. A közös és nemzeti keret nélkül való mai művészetpártolás fordított sorrendje a dolgoknak és soha nemzeti eredményre nem vihet, csupán egyéni eredményekre.

A helyes stílusfejlesztés példájául szolgálhat az empirestílus keletkezése. Ezt a stílust Napoleon hatalmi szava varázsolta elő. De vajjon a staffelei-képeken, az ülőbútorokon kezdték-e el az alkotást? Korántsem, hanem először is az architekturába vitték bele az új elemet; először is az empire-házat teremtették meg. Azután illesztettek a nagy mesterek, mint David stb. festményeket, szobrokat és bútorzatot, ugyanabban a szellemben és stílusban az épületbe. És így jött létre a céltudatos, sajátos és világra szóló új stílus, nem pedig fordítva.

De nálunk éppen fordítva iparkodnak. Nyakrafőre termelik az iparművészeti iskolában — sok szorgalommal és odaadással — a magyar stílű bútort és kis plasztikát. De hová e sok termeléssel? Hol van e sok szép magyaros

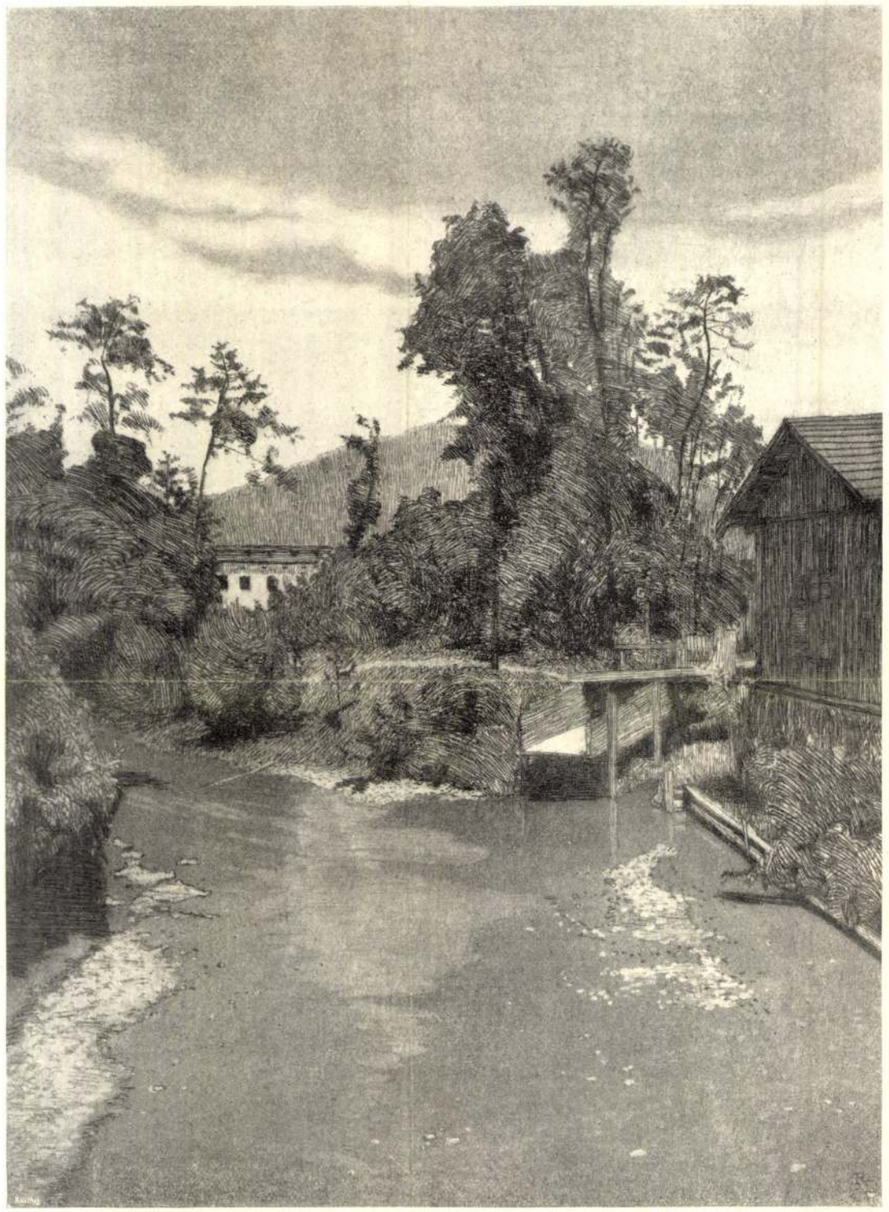

BESZTERCEBÁNYAI RÉSZLET
RAÁB ERVIN RÉZKARCA

Művészet 1906.

R a á b Ervin festő

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
360.
"M. Grafikusok Egy. kiállitásának dijai"

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
12.old.

Péczely Béla

R a á b E r v i n :

Besztercebányai részlet

Rézkarc.

Raáb Ervin grafikus

Népszava XXXVIII.1910 jan. 6.

4 sz.6 lap.
Grafikusok tárlata.

Raáb Ervin grafikus

Népszava XXXVIII.1910 jan 6.

4 sz.6 lap.
Grafikusok tárlata.

Raáb Ervin grafikus

Népszava XXXVIII.évf.1910
jan.11.

8 sz. 4-5 lap.

Tárlatok.

Raáb Ervin grafikus

Népszava XXXVIII.évf.1910
jan.6.
4 sz. 6 lap.

Grafikusok tárlata.

MŰVÉSZET
XI.évf. 1912.
133.

Péczely

Raáb Ervin:

Téli nap.

Pasztell.

A pasztell-dij nyertese.

Raáb (Ervin?)
festő

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 223-224. l.

Téli Tárlat a N. Sz.-ban.

Vizfestmény - Tájkép

R a á b Ervin:
Pozsony vára

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
360.
"M.Grafikusok Egy.kiállitásának dijai"

Pozsony.

Raáb Ervin:
Pozsony vára

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
360.
"M.Grafikusok Egy.kiállitásának dijai"

Pest-Buda. Raab

Pesti Hirlap. 1886. jan. 3. 4.

Raab György festő

Pécs. Raab

Pesti Hirlap. 1886. jan. 3. 4.

Raab György festő....

R a a b Ervin festő

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141-142.
"Céhbeliek"

R a á b E r v i n festő
1874 -
/Céhbeliek kiáll.és cikk
a katalogusban/

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
234-236.
"A Céhbeliek"

R a a b Ervin festő

Magyar Grafikusok Egyesülete
választmányi tagja, 1914

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
141.

Raáb Ervin.

Mibarát.1921.I.376.l.

Raáb Ervin festő

Művarát. 1921. I. 376. o.
Kiállítások.

Raáb Ervin festö.

Mübarát.1923.III.23.1.

Raáb Ervin festő

Pesti Hirlap. 1926. febr. 28. 4

k. k. l. a Lehbeliek Kiállítása

Raáb Ervin, rézhazvoló (1874

Pásztortűz, 1928. 7 sz.
157 l.

Dr. Sulyok István: Erdélyi családi képek holozsvári hiállítása.

Raáb Ervin festő

Pesti Hirlap. 1932. márc. 20. 8

Fóthy János: A Cehbelich kiállítása a Nemzeti Szalonban

Raáb Ervin festö.

Katol.Szemle.1932.I.289-95.l.

Raáb Ervin festő

Magyar Csillag, 1943 XI. 1

II. évf. 21. sz. 564.o.

Farkas Ferenc: Csoportkiállítások a Műcsarnokban.

Ráth Ervin festő

Magyar Csillag 1943 III. évf.

21.52. 584 l. Farkas Zoltán:

Csoportkiállítások a Műcsarnokban.

Festészet, táblakép
Tanulmányfő, Raab György

Honderü, 1845. II. 136-138.

Szelesy: Pesti mükiállitás

Festészet, táblakép
Tanulmányfő, Raab György

Honderü, 1844. I.k. 652-655.

Petrichevich Horváth Lázár: Bécspozsonyi levél...

Táblakép – Portrék – Ráét

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. F. 223-224. l.

Téli Erdélyt a N. Sz.-ban.

Festészet, táblakép
Tanulmányfő , Raab György

Honderü, 1843.II.k. 82-88.

Festészeti csarnok

Festészet, táblakép
Zongorán ábrándozás, Raab György

Honderü, 1844. II. 115.

Mükiállitás

Raab György, festő

Honderü, 1844. II. 11.

Heti Szemle

Raab Georg, festő

Életképek, 1844. II.k.205-209,242-247, 281-285.

Henszlmann Imre: Hölgyvezető

Raab György, festő

Életképek, 1845. II. 146-149, 180-182. 212-214.

Ney Ferenc: Pesti mükiállitás

Raab György, festő

Honderü, 1844. II. 113.

Heti Szemle

Raab György, festő

Honderü, 1844. II. 115.
Mükiállitás

Raab Ferenc szobrán

Magyar Sparunüvészet, 1899

6. sz. 277. o.
Különfélék.

Raab Ferenc

Magyar Iparművészet, 1899. II. köt.
6. sz. 277. o. Különfélék.

Rossi

Pester Lloyd, 1867
XIV. évf. 230. sz., 4. o.

Temesváry Lipót épületasztalos

Raab miniator

Pásztortűz, 1928. 7 sz.
157. l.
Dr. Pulyok István: Erdélyi családi képek Kolozsvári kiállítása.

Raáb (?)

XX. 4.

Grafikus

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. I. 242. l.

A Műrésskár felavatása.

Grafika (1900–1919) – Métnet.

Raáb (?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 504–505. l.

Tovarni tárlat a Nemzeti Szalonban.

festészet (1900-1919) – Önálló táblakép

Raab: „Európai négerfej"
(?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 504-505 l.

Tavassi tárlat a Nemzeti Szalonban.

Raáb (?)

festő [redacted]

XX. sz.

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 504-505 l.

Tavassi Tárlat a Nemzeti Szalonban.

R mesterjegy

= id. Roth Jeremiás

Huszár Lajos: Szent Gyöngy érmék
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
23. old.

R - jegyü éremvésnök Körmöcön ?

Bár Roth Herman is használta e jegyet Szt.György érmei in,mégis ennek barokkos ,és egyebekben is különböző stilusjegyei más mesterrre utalnak.Stilusjegyei alapján feltehető,hogy Becker Fülöp Kristóf művei inspirálták, Becker Coblencben született.Éremverő Pozsonyban 1700-ban.1702-43-ban Bécsben dolgozott.Jele:BECKER.
19./109./old.

SZENTGÁLI K.:A körmöcbányai Szent György érmek
15./105./.old

Az érem, V. évf. Sz. 1927. jan-jun

R-jegyes éremvésnök Körmöcön ?

Egy tipuson nincs mesterjegy, vagy az előlapon a sárkány első lábai között, hátul a hajó peremén csak az R jegyet viseli, mint Roth Hermané. 18./108./.old. 4. ábra

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent-György érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

R -jegyes éremvésnök Körmöcön ?

Egy tipuson nincs mesterjegy, vagy az előlapon a sárkány első lábai között, hátul a hajó peremén csak az R jegyet viseli, mint Roth Hermané. Fekete repr. 18/108/old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent-György érmek 15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

R-jegyes éremvésnök Körmöcön ?

Roth Hermannak is van ilyen jegye, de ezek barokkos izü
alkotások, melyeket a XVKII. sz. második felébe tehetünk.
Ugyan szembetünő a rokonság Roth Szt. György véseteivel,
de a barokkos hajóorr, a pepecselő részletezés, a furia
jobbról dugja ki fejét a felhőkből és hátul csendes viz
zeken kis vitorlás különbözteti meg Rothtól. 19./109/o

SZENTGALI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. év f. BP. 1927. jan-jun

R - jegyes éremvésnök Körmöcön ?

Müvészek sokszor új irányzatok úttörői lesznek, de az R-jegyü, barokkos Szt. György vésetekkel szemben az ő utolsó emlékérme III. Károlyról nem mutat új irányzatra. Tehát az R -jegyü érmek nem lehetnek az ő müvei. A változatlan mesterjegy csak valamelyik Roth utódra utalhat, aki kegyeletből tartotta meg a családi jegyet. 19./109./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. év f. BP. 1927. jan-jun

„RB" jelű mester

rajza nyomán készült Samuel Middiman acélmetszete." 566. s. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest, 1973. 5751

„RB" jelü mester

rajza nyomán készült Elisabeth Byrne acél-
metszete: „Körmöcbánya látképe." 570. sz.
reprodukció.

Rózsa György – Spira György: Negyvennyolc
a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

R. B. monogramista

Testvérek vízf. 52×63

30. Művészeti Vállalat
1973.

R. Gy. [Rózsahegyi György], grafikus

Fanta Davis portréja:

Repr.

—: Nagygyűlés Angeláért 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. okt. 25.

R. Gy. [Rózsa Legyi György], grafikus

Rajz:

Repr.

— : Boulogne, Francia növekési kapitálmy

7.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. okt. 8.

R. Gy. [Rózsahegyi Gyöngy], grafikus

Rajz:
[Borin Christoff portréja.] Repr.

— : (— könyv — rajz —) 2.

Esti Hírlap, Bp. 1971. nov. 1.

R. Gy. [Rózsahegyi György], grafikus

Rajz :
(Bihariy József portréja) Repr.

Fenwik Flóra: Karalábéról, kántálásról 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1971 szept. 11.

R. Gy. [Rózsahegyi György.], grafikus

Három portré:

Rgvr

(jurt): Vasil Szpaszov a bolgár
válogatott mai taktikájú ról

7.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. szept. 24.

Rz. Gy. [Rózsahegyi György]; grafikus

Két portré:

Repr.

— : 75 százalékos remény 7.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. szept. 28.

RJ,asztalosmester

Tulipános,levélornamentikával díszes népies faragású támlán a csapómesterség céhjelvénye,a két keresztbefektetett fa faragott ábrázolása.Csapómester megrendelésére készült.A Bakonyi Muz-ban két hasonló darabA szék a Balatonfelvidék nagy csapóközpontjainak egyikéből,talán Veszprémből,vagy Pápáról származik.-172.old. 105.kép.

MAGYARI PÁL:Veszprém és Veszprém megyei céhzászlók,céhlámpák és egyéb céhemlékek jelvényes emlékek 127.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10.
Veszprém, 1971

óóRJ,asztalosmester

RJ, asztalosmester

1800-ból, tulipános, levélornamentikás népies faragású támlán a csapócéh jelvénye, a két keresztbefektetett ifa faragott ábrázolása. Csapómester megrendelésére készült. A Bakonyi Muz-ban két hasonló darab. A szék a Balatonfelvidék nagy csapóközpontjainak egyikéből, talán Veszprém, vagy Pápáról származik. -Fekete repr. 172. old. 105. képk.

NAGYBÁKAY PÉTER: Veszprémi és Veszprém megyei céhzászlók, céhlámpák és egyéb céhjelvények emlékek 127. old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10.
Veszprém, 1971

R. M. ill. F.M us, könyvkötő

Jegyzék a lövöldi karthauzi kolostor kötéseiről:
2.-Esztergomi Főegyházm.könyvt. inc.l.2.s.l.e.a.
Tartalom:-Speculi Moralis Tertius liber
Nyomtatás: hely és év nélkül
A kötés jelzése: "F M" 1484. 32.old.

B.KOKOVAY ÉVA: A lövöldi karthauzi kolostor kötéseiről 35.old

Esztergom évlapjai, Annales Strigonienses, 1960
Bp. 1960

R mester MDK

Kéziegyéről igy elnevezett kőfaragó mester

A budavári főtemplom második szakaszának épitése
mél működött. /1260-75/
84.o.

Repr.: Oszlopfőköteg a főszentélyből

120.// kép.

Gipszöntvény a harmadik északi hosszházpillér
alsó fejezetsorából. / ez utóbbi mester-
azonossága nem bizonyos/.

120. kép.

Csemegi: Budavári. 1955.

R Mester MDK

XIII. sz. kőfaragó

jellemzően

reimsi ornamentikáját ott találjuk a soproni ferencesek templomban az evangéliumi oldal egyik oszlopfőjén. /1280 körül/

88.o.

repr. 123. kép.

Csemegi:Budavári. 1955.

R mester MDK

kőfaragó /XIII sz. 2. fele/

Az egyetlen neki tulajdonitható alkotás diszitésmódja a reimsi katedrális egyik hosszházpillérének fejezetdiszéhez kapcsolódik. Onnan plántálódott át ez a diszitési mód a német-francia határvidék kora-gót épitkezésébe. s "R" mester közvetitésével került magyar földre.

86.o.

Csemegi: Budavári. 1955.

R /?/ M.D.K.

Bp.1887 körül.

Árvalányhaj-mező a kecskeméti földháton. Szövegközti illusztráció Kerner Antal: Az Osztrák-magyar Monarchia növényvilága. c. cikkhez.id.mü 189-252.p.

Szign. Mészöly - R.sc.

Mészöly Géza rajza után - - egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.I.k.Magyarország.Bev.köt.1887.213.p.

R CB

vasmüjegy MDK

A szécsényi volt Forgách-kastély kovácsoltvas ~~rácsa~~ rácsának némely tagján láthat a R CB bélyeg.

391.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

MDK

R. /f./

Rézkarc: "Plan de la Ville et des Attaques de Bude. en 1686".

Sign. R. f. - H. Van Loon sculp.

Buda és Pest alaprajza az ostromlók hadállásainak jelzésével.

67. o. 206. [illegible] szám.

/dr. Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86 l. 16 repr. Bp. 1937.

R I MDK

ötvösmester

Egy festett zománcképpel diszitett kehely 1754-ből. Székesfehérvári munka R I ötvösmester jegyével. A Szfvári SzT István székesegyház kincstárában.

Fitz, Székesfehérvár, 56.o.

M. D. K.

R. H. N. - jelů mester.

Vr. F. arcképe. - Felirata: „Kazinczy Ferenc. - R. H. N. fec. - Franklin Tarsulat." - Nyomat. Magyar Remekírók-sorozat. VII. kt. Bp. 1903. Magyar Történelmi Képesarnok.

Rózsa György: Kazinczy Ferenc a művészetben.

Művért. 1957. VI. é. f. 2-3. sz.

191. l.

RK /?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

A Lipótvárosi plébániatemplom főhomlokzata. Illusztráció Pasteiner Gyula: Az épitès Budapesten c. cikkéhez. id. mü 73-118.p.

Szign. Benczur Béla - RK sc. - Morelli G.F.i.

Benczur Béla rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.107.p.

RK /?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

Az Eszterházy-utcai Károlyi-palota. Szövegközti illusztráció Pasteiner Gyula: Az épitès Budapesten c. cikkéhez. id.mü 73-118.p.

Szign. H. - RK sc. - Morelli G.F.i.

Háry Gyula rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893. 109.p.

RK /?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

A Lipótvárosi plébániatemplom. 19X13 cm. illusztráció Pasteiner Gyula: Az épitès Budapesten c. cikkéhez. id.mü 73-118.p.

Szign. Benczur Béla - RK sc. - Morelli G.F.i.

Benczur Béla rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k. Magyarország.III.1893.107.p.

R.K./?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

Buda a XVII.sz.elején. 13-19 cm. illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez. id.mü 47.p.

Szign. R.K. sc. - Morelli G.F.i.

Hallart L.N. rajza és Wening Mihály metszete után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k. Magyarország.III.1893.47.p.

R.K.

R.K./?/ M.D.K.

Bp.1893.körül.

Faragott kövek Mátyás király palotájából. Szövegközti illusztráció Salamon Ferenc Budapest története c. cikkéhez. id.mü 7-72.p.

Szign. Kimn. - R.K.sc. - Morelli G.F.i.

Kimnach László rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.33.p.

RK /?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

Budai csucsives épületek a XV.sz.-ból: Országház-u.26. Szövegközti illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez. id.mü 7-72.p.

Szign. DT - KH sc. Morelli G.F.i.

Dörre Tivadar rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III. 29.p. 1893.

RK /?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

Budai csucsives épületek a XV.sz.-ból: Uri-u.38. Szövegközti illusztráció Salamon Ferenc Budapest története c. cikkéhez. id.mü 7-72.p.

Szign. DT - KH sc. - Morelli G.F.i.

Dörre Tivadar rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.29.p.1893.

RK /?/ M.D.K.

Bp.1893 körül.

Budai csucsives épületek a XV.sz.-ból: Uri-u.34. és 40. Szövegközti illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez.id.mü 7-72.p.

Szign. DT - RK sc. - Morelli G.F.i.

Dörre Tivadar rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.28.p.

R.K./?/ M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Falusi csendélet. Zárókép Hadzsics Antal: A délmagyarországi szerbek c. cikkéhez. id.mü 619-656.p.

Szign. Cserna - R.K.sc. - Morelli G.F.i.

Cserna Károly rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.II.köt.1891.656.p.

MK

R.K.

plakátművész monogramm

D.K. - R.K.

"Népszava, olvasóink..." 1920.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960. 18.1.

R.K. - D.K.
Népszava, olvassátok!

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Múz. 1960.

MDK

R N mester

A liptószentmáriai/Svata Mara/ hajdani főoltár festője /könyvben rep. XLII-XLIII.tábla, 145o körül/. A Krisztus elfogatása és a Kálvária jelentén R N jegy feltehetően nevére utal. Az oltárt a matócihoz hasonlóan háromszögü oromképek diszitették. R N mester a Matócihoz hasonlóan sok feladatot vállaló népes műhely vezetője lehetett, hiszen a liptószentmáriai oltár az elveszett külső festményekkel, szimpla szárnyu oltárt feltételezve, 26 szárnyképből és mintegy 12 oromképből állott. Ezt igazolja az oltár 3 oromképének hátán látható ábrázolás mely más kéz alkotása, mint az előlapok próféta mellképei.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.73-74.l.

2

R N mester MDK

Müvészetének összehasonlitása a németlipcsei főoltár ~~fxtáj~~ festőjével, ezzel kapcsolatban egyes jelenetek emitése /~~Krisxtusxszülxtése~~ Mária életének jelenetei - Angyali üdvözlet, Krisztus születése, Krisztus Kajafás előtt.)

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.74-75.l.

R N mester MDK

A prázsmári oltár nyulánk alakjai a liptószentmáriai festő figuráival vethetők össze.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.77.l.

R.N. magyar mester

Oltárképe a Szépművészeti Muzeum lengyel kiállitásán.

N.U.936.XII.22.

R N mester MDK

Az 145o körül készült egykori liptószentmáriai /Svata Mara/főoltárrra vonatkozó adatok az Adattárban: A táblák a Szépmüv.Muzeumban. Képek: 1.Szt.Borbála,3.Szt.Katalin.3.Angyali üdvözlet,4.Vizitáció,5.Krisztus Kaiafás előtt, 6.Krisztus elfogatása.7.Krisztus születése.8. Királyok imádása.9.Keresztvitel.lo.Kálvária, 11.Három apaostol.12.Három apostol.13.Habakuk p próféta,14.Dávid király.15.Sámuel próféta16. Mózes,17.Jeremiás próféta,18.Dániel próféta. 19.Ámos próféta.2o.Jónás próféta. Több kép 1943-1944-ben megsérült.Kákay Szabó György 1953-1954-ben restaurálta.A Mózest, Jeremiást és Ámost ábrázoló oromképek hátlapján ugyancsak egy-egy próféta erősen sérült mellképe.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.368-369.l.

R. N. mester M.D.K.

16) I. Ferencz József. Bronz románcszegéllyel.

Fővárosi képtár kiállításai XLIV.: Magyar érem- és plakett-művészet 1800 tól napjainkig. 21 lap. Budapest 1949.

R. I.

Székesfehérvári ötvös

Egy festett zománcképekkel díszített kehely 1754-ből a Székesfehérvári Székesegyház kincstárában.

Csanyi Károly

Székesfehérvár ipar-művészeti emlékei

Magyar Művészet

1930. 490 l.

R P

mesterjegy Nagyszeben
XVII. sz.

Madáralakú dísz-
edény

l.

Csányi régi czüst

17. l.

Stühme
ühmer
D A·P E S T

R. P. mesterjeg

XVII. n. eleje ~~XIX.~~

1673.

Ernst Muzeum aukcioi

XXI

XX.

R. N. mester

a 1

MAGYAR MUVESZET

1931. 441. 444–446

RAAB-család (ötvösök)

GROTTE András: Egy magyarországi ötvösdinasztia - a Raab család. = Művészettörténeti Értesítő, XXXVIII. évf. 1/4.az. 1989 110-135.p. ill.

XIX.sz.

natkozólag. Ezek szerint az olasz l
1722 március 3.-án született. Korá
és fiatalon lett a filozófia és egy
rendi iskolákban, majd a bolognai e
Mária Terézia meghivására Bécsbe az
évtizedig tanitott a domonkosok szá
széken. Feljegyzik róla, hogy előad
voltak, hogy maga az uralkodónő, to
VI.Pius pápa és még más, az akkori
az előadásokat megjelenésével.Husz
gi okokból visszavonul, visszatér a
Vicenzába és ott is halt meg 1799 d

A levelek alapján feltehet
barátság szálai fűzték a tudós Domo
Leveleikben sok mindenről esik szó,
bizonyára többször is, mint amennyi

M.D.K.

Raab festő

Tét – szentkuti r. k. templomban ut.
József képe 1740

Genth. Mülml. 1959 I. 393

MDK

Raab

Zuboly: Magyar szalon-viselet. VU 1914. 7.sz. 130

Raab András
könyvnyomdász
(1476–86)

l.
M. Könyvszemle
1923. 57 l.

Rab András

čremvešč.

II. Rudolf idejben
kormočbajan dolgo-
roh.

Ivod

Goh I. 36

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

RAABEN (Raab, Rab, Rob) *András*, bélyegmetsző, * 1560, † 1641. 1580-tól a pénzverdében működött.

E. L. II. 340 l

Szövegkép.

Mellig, szemben, kissé balra fordulva; fején koronával.

Méretei 7·5 : 9·2 cm.

RAAB 1. *András*, éremvésző, l. *Raaben*.

Szovegzep.

Mellig, szemközt, kissé jobbra tekintve, fején (nem a magyar) Koronával van ábrazolva.

Méretei 7·4 : 9·2 cm.

Raaben (Raab, Rob) Andreas

Eisenschneider der Kammer zu Kremnitz, geboren 1560, gestorben 1641.

1580-tól állt a Kamara szolgálatában.

Katmünzen IV. 1314. l.

Erdély IV. 64.

Raab Angyalka

grafikus

1925

Címjegyzék 1930. 87. l.

Raab, Christian II.

ötvös, Győr 1861.

Jankógyőri ötv. 29. l. 34. l.

Raab Ch. I. fia. 1829-ben
Habadult fel. Kükor lett
mesterré nem tudni.

RAA'B Ferenc

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle.
Bp. 1994, F. Szelényi Hány

68.

Raab Kereskedő itj

Győr 1826–29.

l.

Jankó Ötvös-approdok

12. l.

Raab Kerestély ifj

1856 aug. szaba-
dulhatott –

l.

Jankó Ötvös apródok

14. l.

Dohánykisárus
VEREBÉLY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Raab Keresztély ifj.

ötvös

1856-ban szabadult fel Győrben.

Jankógyőrióto. 29. l.

GABOR

YÁR LERAKATA

PEST

cca 6	Telefon:	37-0-05
ca 50	„	34-4-58
ca 15	„	11-3-40
y-u. 15		
ut 48	Tel. hivó:	52-9-53
-út 98	Tel. hivó:	95-0-01

onti iroda:

ri-u. 3 Telefon: 94-2-12

M.D.K.

Raab, Christian, ötvösmester

Görben igen jó hírneve volt a XIX. sz. első felében. 1841-ben megvásárolta a nemtráp elhunyt Melichar ötvös esztergomi műhelyét és felszerelését, de úgy nem volt szerencséje, hogy letelepedni, hanem átadta ezt másnak.

Somogyi Árpád: Esztergom régi ötvösművészetéről

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

147-148.old.

M.D.K.

Raab. Christian, ötvös

öccsének, Raab Jósefnek,
azt 1841. okt. 29-án írtak be az
esztergomi polgárok könyvébe.
Szerző egy budapesti magángyűj-
teményben lévő gyertyatartójá-
nak képét közli, és bélyegét.

Somogyi Árpád: Esztergom régiötvösmüvészetéről

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

147-149. old.

Raab, Christian I. ed.

Győr, ötvös, 1809 – 1855.

Jankógyöriötv. 29. l. 34. l.

1820 – 28 cehmester

1836 – 55. cehmester

~~1809.~~ 1809. ben remekelt. ~~1861~~ 1855.

ben emlitik utoljára.

Raab Christian

Győri ötvös

1809–1855

Ivód

Kszg 146

Közölve a mestersége

Raab Christián

ötvös

1810 dec. 19 1828 Győr

Lőcsei származású.

Kassnagyarországötvösök 431.

a Raethi Alpok előtérbeli magas fek-
virágzó ~~[illegible]~~ növényzet díszlik, míg a
sőbb hegyeket hó borítja. A könnyen felhőzött
: J. Carozzik.

6 cm. -- Lelt. sz. 4453. -- Értéke
gyománya 1912 március 9-én (621-
rökletéte (1381-913). -- ~~Átvételett~~
- Bejelentetett 1914 március 30-

50

Raab Christian

győri ötvös

XIX. sz.

lásd

Győri Szemle

1933. 135. l.

MOB könyvtár

Krisztus mellképe

Fa, tempera, 50×42 cm. (43. szoba.)
Maszlaghy II., 478. szám.

NÉMETALFÖLDI FESTŐ, 1552

Sz. Mária és Erzsébet találkozása

Kódexlap, pergamenen, 15×12 cm.
Jelezve középen alul: Alvaro GLLZ.
(38. szoba.)
A Bertinelli gyüjteményből.
Maszlaghy II., 314. szám.

WULFRAAT, MATHIAS (1648—1727)

Öreg férfi zsöllyében

Szignálva: MA WP 1698. és Mathias Wulfraat pinxit.
Fa, olaj, 00×00 cm. (43. szoba.)

NÉMET KÉPEK

KESSLER, JOSEPH (1826—1887)

Jézus Szent Szíve

Jelezve lent jobbra: Jos. Keszler, 1882.
Vászon, olaj, 132×92 cm. (Prímási lakosztály.)
Simor prímás megrendelésére készült.
Maszlaghy II., 503. szám.

KREUTZ, JOHANN (1803—1881)

Hit, remény és szeretet jelképe, hajótöröttek

Vászon, olaj, 196×143 cm. (Prímási lakosztály.)
Maszlaghy II., 440. szám.

Raab Kereskedői

győri ötvös

1818

1823

1823 – 1827

1826 – 29

1827 – 1831

l.

Jankó ötvös - apródok

12. l.

1827

1831

1833 – 36.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Raab Kerenték

győri ötvös

1812

1814–1820

1816–1822.

1816 ?

l.

Jankó Ötvös-apródok

11. l.

— PALÁNKA —

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Raab Kerenstéj id

győri ötvös 1857-1861

l.

Jankó Ötvös - apródok

14. l.

Europa

film, Kängi Lepteyer

Budapest

Visegrádi ut 36

Raab Kereszély id

győri ötvös
1852 – 1856.
többször is
ezen az oldalon.

l

Yankó Ötvös apródok

14. l.

Raab Keresztély

ötv

Kőmagyötvj. 750. sz.

RAAB Christian gyan átvár

MÉrt 1995. 127.

634. VÁLYI Katalin: Árpád-kori építmények a szeri monostor területéről. = Archaeologiai Értesítő, 113, 1986, 2. 224-235. ill.
635. VÁLYI Katalin: Szer középkori településtörténete a régészeti leletek tükrében. = Acta Musei de János Arany nominati, 4, 1986 117-128. ill.
636. VÁNDOR László: A ferencesek középkori építészeti emlékei Zala megyében. = Zalai Gyűjtemény, 25, 1986 49-75. ill.
Vándor László: Késő gótikus építőműhely Egerváron és környékén. > 543
637. Varga Lívia: A szászsebesi evangélikus templom középkori építéstörténete. Bp., Akadémiai, 1984 > 1984, 737, 1985, 921. rec. BROTE, Florian = Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde, 9, 1986, 1. 81-82. H. GYÜRKY, Katalin = Acta Archaeologica, 38, 1986, 1-2. 316-317.
638. VÖRÖS Attila: Nevezetes templom a Balog-völgyben [Zsip]. = Honismeret, 14, 1986, 5. 48-50. ill.
639. ZARNECKI, George: Kolostorok, szerzetesek, barátok. Bp., Corvina, 1986 144 p., ill. (Pantheon) ism. KÁDÁR Zoltán: Ora et labora. = Könyvvilág, 31, 1986, 10. 36. T.A. [TASNÁDI Attila]: Egy új, komoly vállalkozás dicsérete. A Corvina Pantheon-könyveiről. = Népszava, 1986. június 18. 6. WAGNER István: Új sorozat a Pantheon. = Magyar Hírlap, 1986. augusztus 14. 4. (v): Kolostorok, szerzetesek, barátok. = Új Ember, 1986. július 27. 6.

Várostervezés, urbanisztika

640. BLAZOVICH László: Megjegyzések a Körös-Tisza-

RAAB, Christian gyűjt. adatai

MÉrt. 1995 116.

(1810)

Raab Dániel

ötvös

1833 Sieben

Magyarországról 143 fl.

2 és [illegible] -?

tható és kraterje felett fehér füst
ötért Taormina foglalja el, hon-
s a hol a kerti gyümölcsfák teljes
Balról a tenger vize köti le figyelmun-
e alól jobbra: = Albert Wenk, München 1907 4.

elt. sz. 4452. -- Értéke 600 K. --
912 márczius 9-én (621-913). -- A
(1381-913). -- ~~Átvétetett 1913 áp-~~
ntetett 1914. márczius 30-án (245-

49

RAAB Dániel István

1818-ban született Kassán

MÉrt 1895. 127.

Gergely Árpád > Bessenyei Odette

1732. Geszler Mária

GESZLER Mária keramikusművész kiállítása, Veszprém, Csikász Galéria, 1986. május 12. - június 22. Veszprém, 1986 6 p., ill.

1733. Geys, Mareike

DIALÓGUS II. Mareike Geys, Jan van der Pol, Birkás Ákos, Fehér László, Bp., Fészek Galéria, 1986. október 2-31. A kiáll. rend., bev. Hegyi Lóránd. Bp., 1986 22 p., + 16 dia

1734. Giczy János

GICZY János festőművész kiállítása, Barcs, Dráva Múzeum, 1986 **ism.** POGÁNY Gábor: Giczy János. = Múzeumi Tájékoztató, 1986. január-február, 4-5.
> Sz. Egyed Emma

1735. Glazunov, Ilja

LAMBERT Gábor: Glazunov mint jelenség. = Magyar Nemzet, 1986. augusztus 5. 6.

1736. Gorjajev, Vitalij

MOLNÁR István: Szó és kép [beszélgetés]. = Szovjet Irodalom, 1986, 1. 178-182, ill.

1737. Gorka Lívia

NÁDOR Tamás: 10 kérdés Gorka Líviához. = Magyar Ifjúság, 1986. január 31. 42-44. ill.

1738. Goszthony Mária

TÜSKÉS Tibor: Goszthony Mária - Kollázs. = Tüskés Tibor: Triptichon. Bp., Szépirodalmi, 1986 256-275.

1739. Götz János

GÖTZ János (1941-1971) szobrászművész kiállítása, Sárospataki Képtár, 1986. Bev. Cifka Péter. Miskolc, 1986 16 p., ill. **ism.** VANYÓ László: Megnyitó Götz János sárospataki emlékkiállításán. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 24 (1986) 186-187. VÉGVÁRI La-

a, Dieter Ronte.

RAAB DEZSŐ épitészmérnök

RICZU Zoltán: Zsidó épitészeti emlékek Nyiregyházán. = A Nyiregyházi Jósa András Muzeum Évkönyve, XXVII/XXIX (1984-1986) 1990 3o2.p.

RAAB Dezső építész

RICZU Zoltán: Zsidó épületek és emlékek Nyiregyházán. Nyiregyháza : Jósa András Múzeum, 1992 80-81. és ill

A Baumhorn „ipót által 1918-ban tervezett de csak 1924-b n kivitelezett ortodox zsinagóga vasbem terveit és számitásait észitette

Raab Ervin

Magyar Akvarell és Pasztellfestők
kiállításain a Műcsarnokban szerepelt.

NM.934.III.4.

Raáb Ervin ipa
gödöllői műhely

FERENCZY NOEMI

MŰVÉSZET 1985/10/19

Raab Ervin

festő

I. Mészáros u. 52.

MKSz 1947

Raab Ervin

olajt

a képmiv. Mierenberg

Római ünnegedény (VI. 110

Tóredik

tovább Raáb Ervin

Raáb Ervinné Ráth

Anna

festők

lárd

Tamás Galéria

75 m.

uriszabóság Nagyvárad Rákóczi út 4 20–72

Horbáts József, férfiszabó és uridivat üzlet, Nagyvárad, Rákóczi-út 1. 17-01

Nyiregyháza

Grósz Mór, Nyháza, Zrinyi Ilona u. 5. 29–82

Nemeskéry Andor uriszabó, Nyiregyháza, Bethlen-u. 5. 31-11

NÉMETH JÓZSEF uriszabó, bel- külföldi szövetek raktára, Nyiregyháza, Luther-Palota. 28–99

Szeged

Balogh Boldizsár szabó Szeged Kigyó u. 2. 17–94

Takács Imre szabómester, Szeged Horváth Mihály u. 7 30-42

Szolnok

Móra Lajos, férfiszabó, Szolnok, Baross-u. 10. 6–35

Újvidék

***Grbics Tivadar*, uriszabó, Újvidék, Görög iskola-utca 4. Telefon: 27-86**

Lichtenberger Jakab, szabómester, Újvidék, Aradi-u. 1. 34–55

Sustrán V. Gyoko úri szabó, Újvidék, Horthy Miklós sugárut 1. 32-62

u. 44/b. Telefon: 115-262

Sándor Emil antikbutor és régiségszakértő Bp. IV. Régi posta-u. 17. 183–665

Debrecen

Mátay Imre, okl. gépészmérnök, aut. bizt. szakértő, Debrecen, Dóczi-u. 8 26–36

Győr

Glaser Gyula gazdasági szakértő v. nagybérlő, Győr, Czuczor Gergely-u. 9. 7–06

Miskolc

Weiszman Miklós hites könyvvizsgáló könyvszakértő, Miskolc, Tizes honvéd-u. 46. 28–14

Szalagok.

Budapest

Debreceni Textilművek R. T. (azelőtt Zerkowitz Textilművek R. T.) Szalag-zsinór-csipke-szövöttcímke. Bp. IV. Deák Ferenc-u. 17. *184–820

Duray Nándor acélszalag specialista. Bpest, VI. Ó-u. 13. 113–564

Raáb Ervin

Cithke

Husvét, a Cét-
belich első
könyve Bp
1914.

Ràdb Ervin

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Mű-csarnokban neve szerepelt.

BH. 934. III. 4.

Ràb

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Mű-csarnokban neve szerepelt.

M.934. III. 4

Ráth Ervin akvarell-festő

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Mű-csarnokban szerepelt finom tájrész-letekkel.

PH.934.III.H.

Raab L

a gödöllői művész-
telep tagja.

Pécsi Központi temető V. 182.

Raáb Ervin

Képeivel a Nemzeti Szalonban a magyar akvarell és pasztellfestők egyesületének kiállításán szerepel.

U. M. 1942. XII. 25.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-s

Utalványszám ...../BI..... ügyosztály.

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára á

.....

Pengő

azaz

A ..... Pengő ..... fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 19 .....

Utalványozza «.....» főosztály:

Raáb Ervin

forló

l.

Lykafest 1896-1914

57. l.

Raáb Ervin

festő és grafikus
szül. 1874 Zólyom

irod

Krück II. 402. l.

— gradós III. 47.

Raab Erwin

Porto

1904/5. München

Liebigstrasse 39.

Raab Ervin

szinészékempség

~~Műcs. Iá., tól~~
Pipics 52. l.

BUDAPEST

IV.

Szervita-templom

A szervitár... V 1873, 133.l

A magyar szervitákról V 1873, 144.l.

rALTEN RAAB der Jüngere, textilfestőmetxxter

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
66.- ralten Raab der Jüngere, Georgenberg. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Raab Ferenc

Győr 1840—1844

l.

Jankó Ötvös-apródok

13. P.

GYÁR LERAKATA

PEST

ıcca 6	Telefon:	37-0-05
:ca 50	„	34-4-58
:ca 15	„	11-3-40
ly-u. 15		
·ut 48	Tel. hivó:	52-9-53
l-út 98	Tel. hivó:	95-0-01

ponti iroda:

ri-u. 3 Telefon: 94-2-12

Raab Ferenc

ötvös ?

1844-ből való iskolai bizonyítványa megvan a győri ötvöscéh iratai közt.

Jankó Győri ötvös

29. l.

Raab Ferenc

díszítő szobrász

Jó eredménnyel

végbez. nyert.

Értimisk 1901/2. 25. l

400 K. államsegély

u. o. 28. l

Obudai agyagipari

vállalatnál dolgozik.

u. o. 1902/3. 47. l.

Rozsnyó h. n. VIII - 46.

Raab Ferenc

200 k a Haladás szabadkőnüves pá-
holytól

Értímük 1899/1900. 39. l.

200 k. u. okól. és 200 k
államsegély -

Értímük 1900/1901. 24. l.

kép előterében a dombon szalmafe-
egyikét felé egy munkásasszony
tte be, szürke réklit, sötét szok-
előtt hat fa képez csoportot és kis-
rt tó foglalja el és a háttérben
Szemközt, a zsilip felől, egy asszony
. Az égbolton a felkelő hold ragyog,
ükröző Jelzése alól balra: „René
ödik.

L balra
Fének nyitva
ajtaja

a 20398 sz. miniszteri leirattal
latott 1901: VII. 19-én (151/901.)

az 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet.

Raab Ferenc

~~z~~ obraz nov.

1900/1. isk. pályázatra

I. díj.

Értímisk 1901/2. 26. l.

Padkóczi r. kath. plébánia - templom

VIII. 38.

Raab Ferenc

nobrán 1897-1901

Éinnisk 1930.87.l.

Ráab Ferenc

Diszedény, repr.

Magyar Iparmüvészet

1899. 1911.

tőséjeket rejt ma-
gában. Ezen a Téren
~~nagy és~~ kiváló ér-
demei ~~vannak~~
voltak Wagner
Corneliának, Dob
Jenő feleségének

A litográfia
a mult század 50-e
éveiben, mint mond
háttérbe szorult a
tényképezés mellett,
cher járult a ~~moder~~
fametszet és rézkarc
újjáéledése is. De
a litográfiá ~~szövet~~
nak nemcsak ártott

Raáb Ferenc, epikus

L: Farkasdy Zoltán

—: Skatulyába gyömönölve 233–240

Mozgó Világ, Bp. 1984. jan.-febr. X/1,2.

Raab Ferenc

a Miskolci Műszaki Egyetem
építész munkatársaként neve említve

Magyar építészet 1945-70
92. old.

Raáb Ferenc

tervezte a balatonalmádi éttermet.
1964. 488. p. reprodukció

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1461

Raáb Ferenc

tervezte balatonalmádi Pannonia ét-
terem 1965. 122. sz. reprodukció.

Szalai Zoltán: Balatoni képes krónika,
Budapest 1969.

Raáb Ferenc épitész M.D.K.

/KÖZTI/

Balatonfüred, "Balaton"-étterem

repr.

Épitésvezető:Cserkuti József

Magyar Épitőművészet 1963/3. 42-43.l.

Raab Ferenc MDK

Arcképtanulmány, gipsz

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Raáb Ferenc építész M.D.K.

KÖZTI

Balatonfüred. "Balaton" étterem. 1962. repr.

Magyar Építőművészet 1963/5. 51.1.

Raab Ferenc.
festőművész

Kilpert középületi termében megnyílt csoportkiállításon művei szerepelnek.

Esti Kurir, 1928. dec. 18.

MDK

Raáb Ferenc épitész

43.st.terv repr.

Bonta János:Négytantermes alsótagozatu általános iskola tervpályázata Magyar Építőművészet 1955. IV.évf.7-8.sz. 222.l.

Raab Ferenc MDK

Arcképtanulmány, gipsz

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállítás

Raáb Ferenc,

Kispesten lakó képzőművész a dec. 16.-án megnyíló tárlaton műveivel szerepel.

Vidéki Centrumok. Kispest. A Kispesti Képzőművészek tárlata.
Képzőművészet. 1929. 16.sz. 32.l.

Raat Ferenc, építész

Janáky György: Kísérlet egy korszak lejárására.

12. Aula, Műszaki Egyetem, Miskolc. [repr.]

Építészek: Janáky István.

Építésznek: Jánossy György, Farkasdy Zoltán, Halaváry Lajos, Albert Yenő, Raat Ferenc, 1966.

Magyar Építőművészet, 1988, 3, 9–

RAA'B Ferenc építész

Építészet is tervezés 1945-1956 Magyarországon.
Bp.,OMF Ép.Múz.,1992

59.90,

tet kivá- kialakitani. E pozitiv
ebb körben mutatkozó eredményei
lyan tünetre lelünk, amely csak
nt a megelőzéssel. Ilyen a barokk
tt művészet letünése /gondoljunk
zés-diszités minden elemével,
kialakitására, berendezés-festmény-
együttesére/, ami ilyen sokrétü
rától kezdve többé nem jelentkezik.
ztetnek, hogy bármilyen fontos
ytelen lenne mereven elválasztani
tizedeitől, akár a 19. század
s és sokszorosan megszakitottnak
énete az újabb kutatás eredményei-
l összefüggőbb egészet mutat,

Raab Gabriella

grafikus

1925 - 1929

Éimisk 1930. 87. l.

Raáb Gabriella

grafikus

1931. szakoklevelet nyert, jö

Iparm.Isk.Évk.

1930-34-48-l-

Raáb Gabriella

grafikus

1931. képesítő oklevelet nyert, elégs-

Iparm.Isk.Évk.
1930-34. 481.

L I-

ONTTÁRGYAK

SZENT SEBESTYÉN
Dombormű alakos háttérrel.
Német munka, XVIII. század.
Fakeretben. Elefántcsont, 8·5×11·5 cm.
Egyhműv. kiállítás, 1930., 159. szám.

KORSÓS NŐ
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 4·6 cm.

INDIAI KIRÁLY TEVEHÁTON
Dombormű dobozban.
Német munka, XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 10 cm.

MÁRIA TERÉZIA NÉGYESFOGATA
Modell.
XVIII. század.
Elefántcsont.

ÉREM,
előlap Férfi és nő arcképe, hátlap: Haldokló férfi. Zsidó felirattal.
XVIII. század.
Elefántcsont, átm. 5·3 cm.

ROKKA,

Raab Gabriella

grafikus

1925 - 32

Iparm. Isk Évk.

1930 - 34. 46. l

Raab G. festöm. MDK

A királyi párnak lapunk mai számában közlött arcz-
képeinközül a királyé azon szép rézmetszet után
készült, melyet Than Mór-nak az egyetemi könyvtár-
ban legujabb időkből való olajfestménye után Deby
Jenö metszett művészileg; a királyné arczképe
Raab G. legujabb festménye után készült .

Képek.

A királyi párnakó....
Vas.Ujs. 1879. 26c.1..

MDK

Raab, Georg

"Női képmás" c. vizfestményével gyarapodott a Szépm.Múz. grafikai kabinet 1926.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodasa 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927.2.sz. 112.1.

Raab Georg osztrák festő (1821–1885)

Pesti Hirlap. 1886. VIII. é. jan. 3. 4o.

Raab György festő meghalt....

MDK

Raab Georg

.

M.Nemz.Reneszánsz Társ. 2. aukc. 1921.

Raab György

"Női tanulmányfő"-jével szerepel a "Julius-augusztusi mütárlat"-on.
"Nézetek a müvészetről" c. kritika "Csinosan kezelt női arcz"-ként méltatja a festményt.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
3. sz. 132-133. lap

MDK

Kitüntetett magyar ifjak. Vasárnapi Ujs. 1880.
520. l.

MDK

Raab György, Pest

Ney Ferenc: Az idei mükiállitás. Életképek, 1844.
I. évf. II. félév, 182, 184 l.

Vasárnap

17

Csodat. Gergely

Hétfő

18

Pét. és P. baz. felav.

Kedd

19

Erzsébet assz.

Szerda

20

Utolsó negyed 1 ó. 36 p.

Protestáns naptár

November

V	17	Hort
H	18	Ödön
K	19	Erzséb
S	20	Jolán
C	21	Olivér
P	22	Cecilia
S	23	Kelem

Ó görög naptár

November

V	4	Herm.
H	5	Galak
K	6	Pál
S	7	Lázár
C	8	Mihály
P	9	Matr.
S	10	Oreszt

Izraelita

Raab György

Szana Szárév

56. l.

LIEDER FRIEDRICH jr. / XIX.sz.közepe/ :

192. Női arckép. - Vizf., p. 17 x 20.5 cm. Jelz.l.j.:"Lieder jr. 851".

LIEZEN-MAYER SÁNDOR / 1839 - 1898 / :

193. Faust és Margaréta. - Sz.rajz, p. 34,7x62.5 cm.L.j.: Hagyatéki bélyegző.

194. Faust és Mephisto. - Tusf., p. 14x19.8 cm. L.j.: Hagyatéki bélyegző.

195. Auerbach pincében. - Vizf./monochr./ p. 21.5 x 23.3 cm. Jelz.nélkül.

LIGETI ANTAL / 1823 - 1890 / :

196. Buka János makói cigányprimás. - C.rajz, p. 19.8 x 27 cm. Jelz. nélkül.

Raab György

RAAB GYÖRGY / 1821 - 1885 / :

295. Női képmás /Baronin Strada/. - Vizf., p. 17 x 21 cm. Jelz.l.b.: "G.Raab pinx. Pesth".

Koppmagyarat 150 éve

Raab, Georg

1821 – 1885.

laid
2

Képm. Muz.
graf. ort. 63. kiáll.
(1932)
103. 4.

2

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Raab György

miniatür festő

* 1821. febr. 1. Pest

† 1885 dec. 31. u. o.

Budapesten, Münchenben és Bécsben dolgozott. A maga idejében Daffinger-rel egyenrangúnak ítélték.

NYOMTATVÁNY.

Lemberger

79. l.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

~~Római urnatemető, ujmajori~~

VIII · 139

Raab Georg
testo

l'Hevesi Oest
88. l.

Raab Georg Pest
festő"

Der Ungar 1843. júl. 28.
(Sz.: Perther Salon 1843.)

Kalmár

Raab Georg
festo"

Der Ungar 1843. jul. 29.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmán

Raab G.
Festő

Der Ungar 1844. júl. 27.
Wegweiser d. Anzeigeblatt:
(Sz.: Pester Kunstausstellung 1844.)

Kalmár

Raab
Festő

Der Ungar 1844. szept. 4.
(Pesth-Ofner Notizen.)

Kalmár

Kaab
Pesto

der Ungar 1844. sept. 20.
(Pesth. Ofner Notizen.)

Kalmár

Raab
Ferkó

Der Ungar 1844. jül. 2.
(Pesth-Ofner Notizen. Die diesjährige Pesther Kunstausstellung)

Kalmár

Raab
festo

Pest

Der Ungar 1844. jul. 27.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844)

Kalmón

Raab Georg
festő

Der Ungar 1843. júl. 1.
(Pesth-Ofner Notizen.)

Kalmár

Raab Györg

Kassai nur Gal. 401

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191____ é

tésénél _____

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt _____, 191____

_____

tanu.

_____

tanu.

Raab

Cas 4

Perlajst 124

Raab

Irod Szy 137. l
és 175. l

1845. mingyl.
tanulyfő.

Raab

festō

izod

Hondern 1844. II.

162. l

Raáb

magyar porto

Lad

Pesti Divatlap

1844. 786. h. (Pesti mű-
kiállítás.)

Raab

Raab fiatal művésztől – ha emlékezetem nem csal, – eruttal csupa aquarell festmenyeket nyertünk. Ezek közt a Rózsás leány jól sikerült mű veszi kedvesség, a 139. szám alatti tanulmányfő fedigegyike a lepcsarnok legszebb gyöngyeinek.

Festészeti csarnok. 1843.
Honderű 1843. II. 86. l

Raab

festő (harankfiza)

2 aquarell tanulmányfő
1844. becs lárlat

Hondesu. 1844. I. 653 l

Raab György Pest

1844. műegyl.

Zongorai átrándozás.
olajt.

Tanulyfő, aquarell
megyeszt Pyrker László érsek.

Tanulyfő. miniature.

L.

Raab György Pesten

1843. műegyl.

Arczkép i olaszt. (102)

" aqu. (138)

Tanulmányfő aqu. (139)

A rózsás leány. aqu.

Arczkép. aqu. (143)

Raab György Pest

Folyhatás 1842. pesti magyar

Reggeli öltözés – olaszt.

L

Szarkophag, római VI. 131.

Raab György

festő

1843-ban 3 évre megválasztották a műegyleti 2 tűri tagjává.

PMÉVK. 1853-ra. 24. l.

1844-ben Tanulmányfő, aquarell c. művét 112 fotért ~~[illegible]~~ megvette a Műegylet.

u.o. 30. l.

Rákóczi - család IV. 197

Raab, Georg

in Wien, bis 1846 in Pest ansässig.

Lrod

Kat. Ung. 130. f.

Barbieri G. Fr. il Guercino

Ecce homo 29 (599), 1214 (55). —

ri jelenet 29 (599), 1044 (26),

(26).

Raab György

Művészet 1905. 387

Magyar Művészet

1927 113

Karinthia térképe a XVIII. századból

V. 27, 28,

Raab György

Pesten

1845, pesti Kiáll.

Tanulmányfő, olajf.

Arckep. olajf.

L 1845.

Ráab György Pesten.

1842. jesti műnegyl.

Arczkép. aqu.

Leányka madárral aqu.

Arczképek. (15 és 16 (és 18 sz.)
aqu.

Önarczképe életnagyságban
aqu.

Arczképek. (20, 21, 22 sz)
aqu.

Az érdekes ~~[illegible]~~ elbeszélés lámpa-
illágnál. olaszt.

Az özvegy. Költői vázlat
haldvilágnál - olaszt.

Arczkép. olaszt (90 sz)

L

Raab György

aquarell archépokkel szerepelt az 1872 pesti műegyleti kiállitáson. s két olajfestmennyel egyik lámpa, másik holdvilágnál

irod

Regelő". 1842. 441. l.

Raab György

1842 ben jelent meg először a műegylet kiállításán.

Magyar.

irod

Henszlmann Imre: Az 1842-ki műkiállítás Pesten. Regélő. 1842. 525. l.

~~Ezüst-Karperecz, római IV. 27, 29.~~

Raab Károly

festő pr 1840-es évek-
ben Pesten -
1843-ban a Pesti Műegy-
let műbíráló választ-
mányának tagja volt.

L 1843.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Feladó:

Viktória-nyomda.

Raab, Georg

MAGYAR MŰVÉSZET

1927-113

LEVELEZŐLAP

Raab J.

Józef malarz arcképe,
olajf. 1847.
Józef fhg. tulajd.

Graz

Kocsmrégi Bp 22. l.

Raab, Georg

Zongorázó nő c. Lepe repr.

Árverési Csarnok aukció kat. 35. sz.

1926. dec.

Raab György Bécsben

1853. szept.-okt. kiáll. Müeglet.
Madárral játszó leány, olajf. —
Kutyával játszó leány, olajf.
1855. jul.-aug. kiáll.: Wöi tanul-
mányfő, olajf., 200 frt.

Edeny, öskori VII. 143.

Raab György

l. Petrák Károlyné

373, 421, 463. l.

/5/ A Tanács kiküldött láto
minemű intézkedési joguk nincs, de az
az előadásokon, meggyőződhetnek a kör

/6/ A látogatás befejezése u
nevelési munkát végző tagjaival az int
tarthat.

/7/ A kiküldött látogató tar
követő négy héten belül a Tanácshoz ir
tapasztalatai alapján javaslatokat is

/8/ A látogatók jelentéseikb
lésen vagy valamelyik bizottság, vagy a

/9/ A látogatóknak a lakhely
költségek és a napidíjak megtérítésére
sok után a látogatóknak a Tanács ellát
díjak és utiköltségek megtérítésére.

Raab Károly

l.

Szana 1890

61. l.

BUDAPEST, 193 5. november 2.

Városi iroda és könyvelőség:
XI., Horthy Miklós-út 46. — Telefon: 68-0-99.
Csúzda: XI., Budaörsi-út 56—58. — Telefon: 68-6-15.
M. kir. postatakarékpénztári csekkszámla száma: 8625.

M L A

á n y i G y u l a

úrnőnek,
urnak,

BUDAPEST,

ker., Budafoki *-u.* 10./c.

szén	*à*	5.- *P*	5.-
ott bükkfa		5.10	5.10
öteg		1.30	1.30
			-.12

Összesen:--- --- *P* 11.52

teljes tisztelettel
SALY ÁRPÁD
tüzifa- és szénkereskedő

VIII., Hunyadi-u 10

Raab György

Festő XX. n.

l.

1950. 12. n. 498. l.

Raab Ignác

jezsuita, festő

Trencsén- és Nyitra megjékben működött mint festő

Bierbjezsuitát

27. l –

Petit 25.

atos diszítésű rombusz alaku közeit ki-
gykárus keleti kórus belső fülkeoszlo-
legkülső oszlopának diszi-
a fedőlapokból alakitott sávban a dus
s alakokkal, valamint a legfelső félkör-
zőben indák közül előbujó majom ugyan-
a Máriakapu oszlopfődiszité-
mutatják. Burgundi, lombard és itt-ott
össze szétbogozhatatlan szövevénnyé,
gsága mellett a norman motivumok még
oszlopfők pedig egyenest szegényesnek
ik /legkülső/oszlop törzsén, a legbel-
apukávát boritó indadiszben valószinü-
eszthajó kapuja, a császári palota egy
lt burgund jelleg nyomul előtérbe.
kolasz a kikizáló indadiszekkel nem a
az erőteljes és az oszloptörzseken bo-
, amelyek közé itt-ott, főként lent a
okat szőttek.

M. D. K.

RAAB, Ignác jezsuita festő
szül. 1715 Nechanitz, megh. 1787 Velehrad
Cseh-Morvaországban dolgozik, mint freskófestő
de Magyarországon Trencsén és Nyitra megyében fest

Gárdos XVIII. sz. 15, 243. l.

RABT

Raab Ignác 25

Schoen Anna Tempe.

BUDAPEST
93 + DEC 22 22
S 62 S

Raab Ignác

Ötvös Esztergom

Kőmagyötvj. 1/2. l.

Raab Ignác

ötv.

Kőmagyötvj. 680. sz.

Raab I (gnác?)

Ötvös 1846.

Esztergom.

Köszeghy Elemér

körlése.

Raab Ignác

Győr 1933–1836

l.

Yanko Ötvös apródok.

12. l.

lásd a jegyzetet.

1846-ban Eszter-
gomban minkó
dott.

Raab, Ignatz Christian

ötvös Győr 1874.

Jankógyöriötv 29. l. / 34. l.

1836-ban szabadult fel Győrben. Mikor és hol remekelt nem tudni. Mesterjegye I. C. R. hármas lóhere levél keretben egy ezüst evőkanálon, melyen 1874-ein hitelhöitő jegy van.

685. KET VIRAGTARTO ALJJAL, p
— Zwei Blumenbehälter mit Unte
witz, um 1850.

686. KÉT VIRÁGTARTÓ ALJJAL, p
Zwei Blumenbehälter mit Untersat
1850.

687. KÉT VIRÁGTARTÓ ALJJAL, p
1850. — Zwei Blumentöpfe mit Unt
Böhmisch, 1850.

688. KÉT DISZVÁZA, porcellán, gerez
wald, 1850. k. — Zwei Prunkvasen
und zwei Blätterhenkeln. Schlagen

689. HÁROM NÉGYSZÖGÜ VIRÁGT
1850 k. — Drei viereckige Blument
Böhmisch, um 1850.

690. MAGAS TÖLCSÉRES VÁZA, por
körülfutó plasztikus sárkánnyal. K
Drachen. China, XIX. Jh.

Grassi mintája. Bécs, 1775 k. — Plastik, weisse Por-
1775.

pport, ülő helyzetben, a nő ölében kosár, gyümölcsökkel.
Porzellan, ein Liebespaar sitzend, mit Obstkorb. Wien,

két szines porcellánszobrocska. Bécs, 1846. — Kavalier
rbige Porzellanfiguren. Wien, 1846.

cellán, ovális áttört kosár, domboru és szines virágdisz-
e, mit Sockel, Porzellan, ein ovaler, durchbrochener Korb
873.

CSKA. Cseh, 1850 k. — Drei Porzellanfigürchen. Böh-

CSKA. Cseh, 1850 k. — Drei Porzellanfigürchen. Böh-

CSKA. Cseh, 1840 k. — Drei Porzellanfigürchen. Böh-

rcellán. Bécs, 1847. — Taubenförmiges Gefäss, farbiges

Raab Jacobus

ötvös 1724

láda

Gyárfás Brassó 132

Raab Jacobus

ötvös 1741

Lassú

Gyárfás Brassó 71

Raab Jakab

ötvös

belep. 1732.

irod + 1780. máj. 22.

Gy. Brassó Erd. Muz.

383.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Raab Jakob

ötvös

1732 mesterré lett

1780 meghalt.

BIASSO
RE: 22 l

Jakob Matthias Raab

„R" 1794-1805-ig a zágrábi rajziskola rajztanítója.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi lectorművészet a 18-19 század fordulóján, Budapest, 1972

671

JONATHAN RAAB, textilfestőmester

.---

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
274.- Jonathan Raab, Matheotz, 1807. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Raáb József épíkú

L. Eltér Ishón

– : követségi kérek

Magyar Építőművészet 1983

10-12

83/4

RAAB József esztergomi átvoi

1840 után

MÉrt. 1995 126-127.

és ál-korvinák. = Magyar Könyvszemle, 102, 1986, 4. 295-301.

665. Csapodiné Gárdonyi Klára: Die Bibliothek des Johannes Vitéz. Bp., Akadémia, 1984 > 1984. 764., 1985. 953. **rec.** SZÖRÉNYI László = Hungarológiai Értesítő, 8, 1986, 3-4. 38-40.

666. [CSAPODINÉ-GÁRDONYI] CSAPODI-GÁRDONYI Klára: Klösterliche Buchmalerei in Ungarn im XVI. Jahrhundert. Ihr Ursprung und ihr Nachleben. = Gutenberg Jahdbuch, 61, 1986 64-67.

667. FLAMAND hóráskönyv. Hasonmás kiadás. Wehli Tünde tanulmányával. Bp., Helikon, 1986 446 p., ill. **ism.** WAGNER István: Albumok a fenyőfa alatt. = Magyar Hírlap, 1986. december 24. 9.

668. KELECSÉNYI Gábor: A Corvinák-sorsa. = Budapest, 24, 1986, 6. 40-41. ill.

669. KÉPES krónika. A kísérőtanulmányokat Dercsényi Dezső, Kristó Gyula és Csapodiné Gárdonyi Klára írta. Jegyzetek Kristó Gyula. Bp., Európa, 1986 561 p., ill. (Pro memoria) **ism.** TÉGLÁSY János: Képes Krónika - A magyarok krónikája. = Könyvvilág, 31, 1986, 12. 3.

670. Kódex a középkori Magyarországon. Bp., Országos Széchenyi Könyvtár, 1985-1986 > 1985. 959. **ism.** (cs.b.): Kódexek a középkori Magyarországon. = Új Ember, 1986. március 9. 6. K.M. [Kádár Márta] = Élet és Tudomány, 1986. február 14. 216. KERESZTURY Dezső: Kódexek a középkori Magyarországon. = Új Tükör, 1986. január 6. 23. ill. KISARI BALLA György: Térképész-szemmel a kódex-kiállításon. = Geodézia és Kartográfia, 38, 1986, 2. 134-135. **hoz.** FLECK Alajos: Még egyszer a "Kódexek a középkori Magyarországon" címmel rendezett kiállításról. = Geodézia és Kartográfia, 38, 1986, 3. 207-209. ill. PAPP Istvánné: Kódex kiállítás a budai várban. = Diakónia, 8,

Raab, Julius

Foto

Gentmeund

24.1.-

Raab Károly

hegedükészítő Zomborban

1885, 1903

Besserer ungarischer Musikinstrumentenmacher und Händler der Gegenwart, der ausser Streichinstrumenten auch Schlag- und Blasinstrumente anfertigt.

Javitotta
Raab Károly
mühegedü-készitö Zombor.

Lützendorff

511. l.

RAAB Mátyás lőcsei ötvös
(1782–1840+)

ld.

MÉrt 1995 127. és ld

1986. szeptember 14. 22. ill.

1713. Fülöp Ilona

FÜLÖP Ilona grafikusművész kiállítása, Orosháza, Petőfi Művelődési központ, 1986. Bev. Haulisch Lenke, Kass János. Orosháza, 1986 6 p., ill.

1714. Gaál András

BALÁZS Imre: Dícón. = A Hét, 1986. március 27. 6-7. ill.

BANNER Zoltán: Teremtő és teremtett szülőföld. = Utunk, 1986. május 16. 7.

1715. Gábor Áron

GÁBOR Áron festőművész kiállítása, Kecskemét, Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola, 1986. április 1-18. Bev. Fitz Péter. Kecskemét, 1986 4 p., ill.

LÓSKA Lajos: Rózsaszín-ezüst-arany. Látogatóban Gábor Áron festőművésznél. = Új Tükör, 1986. május 18. 22. ill.

PATAKI Gábor: Rózsaszín dráma, fekete elegancia. Gábor Áron műveiről. = Művészet, 27, 1986, 7. 9-12. ill.

1716. Gábor Marianne

kiáll. Bp., Vigadó Galéria, 1985 > 1985, 2194. **ism.** FEDOR Ágnes: Derengő kék fények. = Nők Lapja, 1986. március 1. 14-15., ill. POGÁNY Ö. Gábor: Gábor Marianne képei. = Új Tükör, 1986. január 19. 3-4.

STRITTMATTER, Éva: Die Malerin Marianne Gábor. = Budapester Rundschau, 1986. január 6. 10. P. SZŰCS, Julianna: The Paintings of Marianne Gábor. = The New Hungarian Quarterly, 27, No 102, 1986 189-190. ill. P. SZŰCS Julianna: Tegnap történet. = Népszabadság, 1986. január 15. 7. WAGNER István: Berta néni új kabátban. = Magyar Hírlap, 1986. január 23. 4.

NEMES, János: Die ungarische Malerin Marianne Gábor. = Pannonia, 14, 1986, 3. 33-40. ill.

1717. Gábor Móric

Raab Mátyás

a zágrábi rajziskola tanítója

1799-ben eredményte-lenül pályázik az alábbi iskola rajztanítói állására.

Verbényi (Veszelka) László dr

A soproni rajziskola története.

Soproni szemle

1938. 301. l.

Ivot arcképe
Vászon, olaj, 118×90 cm.
Gerevich PA, 262. l.

OLASZ FESTŐ, XVII. század
Szent István vértanúsága
Vászon, olaj, 62×49 cm.
Restaurálta Nikássy Lajos, 1934.

OLASZ FESTŐ, XVII. század
Szent Romuald
Vászon, olaj, 45×48 cm.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Szent Bernát
Ovális, fárahúzott vászon, 20×13 cm.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Allegorikus kép
Chiaroscuro. Vászon, olaj, 28×35 cm.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Zurlo kardinális arcképe
Vászon, olaj, 100×75·5 cm.
A Capese Zurlo és San Marco gyüjteményből.

OLASZ FESTŐ, XVIII. század
Szalmakalapos nő mellképe
Papír, pasztell, 45×35·5 cm.
A San Marco gyüjteményből.

OLASZ FESTŐ. 1770 körül

Rab Mátyás pesti festő M.D.K.

1780, Kunszentmiklós, oltár rép, ezt megelőzően Bátya körség tplomában festett.

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 450

M. D. K.

RAB Mátyás festő

1780 Kunszentmiklós vk. t. Immaculata, oltárkép

1771 Bátya vk. t. festési munkák

Garas XVIII. sz. 179, 243. l.

RAB /RAAB/ Mátyás /Mathias/ bécsi képiró.

—+ Dominic B. festő Haller Sámuelnek Gyöngyösre irt és Bécsben 1774-ben kelt levelében emliti. Ugyanezen évben adatunk van arról, hogy Rab a gyöngyösi Haller reziánciában szobák festésének árában 44 forintot vett fel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Rab (Raab) Mátyás, bécsi képíró M.D.K.

nevét Dominik B.x) festő Haller Sámuelner Bécsből Göngjösre írt, 1774-ben kelt, leveleben említi. Ugyanezen évben adatunk van arról, hogy Rab a göngjösi Haller rezidenciában szobár festeséért 44 forintot vett fel.

x) Dominik B. szerepel egyszer mint Bernhardt Domokos, egyszer mint Dominicus Bernhart, lényegében mindig ugyanazon személyre vonatkoztatva. Mintha egy zenei lexikonban Beethoven a „B" betűnél és az „L" betűnél is előfordulna, még jó ha a „van"-nál nem! B.né.

" Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemlékitopográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 387 old.

Raab Ödön

hangszerkészítő
Zomborban

1902. szül. u. ott

Életr.

Csikmagyvárosok

208. hasiat

4–

184a. Német festő, XVIII. sz: Férfiarc-
kép. Papír, pasztell, 65 x 51 cm.

b.) u. az: Férfiarckép. Papír, pasztell,
60 x 44 cm.

Raab Rezső

építőmester

Lásd

Lechner, Jenő:

Meine Mitarbeiter.
Verlag „Meister der
Baukunst." Genf
1930. XIII
XIV. t.

Raab Samu

1872

l. Gereczerajztár

444. h.

39		53				Donát János: Bihari János.....	vász
40 ~~39~~		160				Venky János: Illésházy István gróf.....	vász
41 ~~40~~		1				Donát János: Csáky László gróf.....	vász
42		55				Donát János: Kazinczy Ferencz.....	vász
43		57				Donát János: Révai Miklós.....	vász
44		155				Kovács Mihály: Széchényi István gróf.....	vászo
45		163				Barabás Miklós: A Lánczhid alapkövének letétele.....	vászo
46		83				Tikos Albert: ~~Barabás Miklós~~ Saját arczképe.....	vászo
47		127				Barabás Miklós: Gosztonyi János tábornok.....	vászo
+						G.F. Waldmüller: Gaál György arczképe.....	vász
34	-	314	-	-	-		

Raáb Sándor

U. 1320.

MDK

Raab Lukács bányász

Pécsi és bonyhádi Képzőm. Szabadiskolák kiáll. /66/. Pécs 1950 máj.

Raáb Lukács festő

MDh.

Bányász-festő

„Szeret és fejtő-kalapács. Munkásfestők a szabadiskolán."

Dunántúli Napló. 1948. V. ev. dec. 25. 13. l.

Raáb Lukács festő

MLDL.

Bányász-ő maga is, – témája is

„Munka a művészetben"

Dunántúli ~~Népszava~~ 1950. VII. évf. február 24.4.

Napló

Raab Mályás, rajztanár

M.D.K.

meghalt 1806-ban Pozsony-
ban 57 éves korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 175?-185? között

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf. 1. sz. 23. old.

RAAB, Mathias, pozsonyi rajztanár

M. R, Professor der Zeichnungskunst in der Waramalschule, +57 éves korában, Pozsony, 1806 február 9. (1806, 206.l)

Preßburger Zeitung
(Gentheon)

Raab Mátyás, ácslegény

Sopronban 1812.máj.12-én villámcsapás érte gr.Széchenyi Ferenc téglavetőjét.8 személy tartózkodott abban a szobában, köztük Raab Mátyás is. Kezükön v.lábukon sérültek meg, elkábúlva a földre estek. 277.old

Réthly Antal: Villámcsapás 1812.május 15-én Sopronban 276.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Rabb Mátyás, ácslegény

RAAB, Mathias, pozsonyi rajztanár

M.R.,Professor der Zeichnungskunst in der Normalschule,
† 57 évesen, Pozsony, 1806 febr.9.

[1806, 206 l.]

Pr.Z.

TOBIASS RAAB, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
55.- Tobias Raab, Georgenberg. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

VALTEN RAAB, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelével találkozu
1715-ből.Kihirdetve:1716.febr.14-én.-A 6.függelék a lő-
csei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza
1608-tól 1869-ig.- E mestrek egyike volt:
39.- Valten Raab, Georgenberg. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-
festés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János M[illegible]. évkönyve, 16. Győr,
1974.

MDK

Raabe Ottó

Vakáció Lellén, of.

Balatoni Társ. 6.kiáll. Uj Szál. 1934. okt. 10 l.

Raabe Ottó

128 Csendélet, olaj

129 Lecke, olaj

Uj Szalon Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

Raabe Ottó

Orgona, olaj

Új Szalon tav. kiáll. 1934. máj.

Raábe Ottó

Tabáni táj.
Oljf. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Raábe Ottó

Tabáni táj, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Raabe Ottó

Alkotása a Balatoni Téra. képkiállitásán.

P.H.934.X.2.

MDK

Raabe Ottó, festö

Orgona virág. Olajf.

Nemzeti Szalon. -Öszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

Raabe Ottó

MDK

Orgona, olf.

Uj Szalon 1934. máj.
Tavaszi kiállitás

MDK

Raabe Ottó.

Pihenés.

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat.1931.szept. Kat.

Raabe Ottó MDK

Balatoni pecézők, olf.

Balatoni Társaság V. kiáll.
Nemzeti Szalon 1933. május hó

M.D.K.

Raábe Ottó

673. Tabáni táj. Olajf. 39x36.5 vászon.

Háborús mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 47. l.

Raaben Andreas

l.

Husarkörmöcz

28. L

isszatartott 1354 kor. 56 fillért

kpénztári könyvbe helyezve szintén

ljesen megjegyzem, hogy ugyanezt a

olásoknál máslatokban beterjesztettem.

ár 3.

Mély tisztelettel

MDK

Raaber Károly gár gráci ácsm.

1749-ben felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913. nov. 30. 3-4.l.

MDK

Raam József, magyar fegyverkovács
Győrött id. Győrben.

dr Kalmár János könyve: Magyar fegyverkovácsok nevei.

Warum kommt mir alles so

M.D.K.

Rab Antal, kistályai kőfaragó

1550-ben dolgozik az egri várban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemlékitopográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 387. old.

M.D.K.

RAB Antal kistállyai kőfaragó 1550-ben dolgozik az egri vár bástyáján az magyar kőfaragók számára.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Rab Antal

Kőfaragó.Gigléden,Szöllöskén,Makláron,Kistályán, Felnémeten dolgozott.Napszama 10.dénár,fele az olaszokénak.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 149[illegible] és 1596 között.I.közl.188.o.

Az Egri Múz.Évkönyve-I.Eger,196[illegible]

Rab Antla kőfaragó M.D.K.

Eger környéki kőbányákban dolgozik / 1550/

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár építkezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Muzeum Évkönyve 1964. I. Eger- 1964. 188.l.

Raáb Ervin.

a "Magyar grafikusok egyesülete"-nek tagja.

Benda János.

a Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Raáb Ervin.

A "Céhbeliek" trásaságának alapitó tagjai 1914.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.
kézirat.

Raáb Ervin.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A képzőmüvészeti egyesületek története.kézirat,

Raab Ervin.

1935ben kiállitotta müveit a Tamás Galéria.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Raáb Ervin

Amalfi I.	vizf.
Parkrészlet Amalfiban	vizf.
Sorentói part	"
Amalfi II.	"
Alagut Amalfiban	"
Olasz-svájci határ	"
Sárga lombok	"

Céhbeliek VII.kiáll.kat.1932.

MDK

Raáb Ervin

Agra falu	vizf.
Pallanzai kert	"
Tihanyi belső tó	"
Kert tavasszal	"
Nyirfacsoport	"
Nyárfavirágzás	"
Sorentoi utca	"

Céhbeliek VII.kiáll.kat.1932.

MDK

Raáb Ervin

Olasz kis templom	vizf.
Partrészlet reggel	"
Partrészlet este	"
Őszi partrészlet	"
Rácalmás, Dunapart	"
Őszi napfény	"

Céhbeliek VII.kiáll.kat.1932.

MDK

Raáb Ervin

Tihanyi erdő
Safiai táj vizf.
Pallanzai részlet "

Céhbeliek VII.kiáll.kat.1932.

Raáb Ervin MDK

Résztvett a Céhbeliek VI.kiállitásán.

A Céhbeliek (Elek Artur cikke)

Nyugat 1926 márc.16. 57o l.

Raáb Ervin

Thieme_Becker
XXVII. 531/32.

Lyka

Raáb Ervin

U. 872.

Raab Ervin

[illegible]

Petrov. 26

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: .... Korona ..... f-ről

összeget mint évi K lakpénzemből az 190 évi

Raab Erwin

fleszi

l.

Ki-Kinoda?

664. l.

oktatásügyi minisztertől.

APES
935 DEC 17 15
N 5

urz. Bizottsága

Szent IX

Rákos u. 10.

Raáb Ervin

l.

Cékkelick I. kiáll

Nemzeti Szalon 1914.

Memorial Stadium

Raáb Erwin

Téli tájék c. képe
repr. – és emlék-
sorok arról, mit tart az életről
Husvét, a Céhbeliek
első könyve.
[Bp] 1914.

Raáb Ervin

l.

Céhbeliek II. kiáll

Nemzeti Szalon 1918.

Raáb Ervin

„festő"

kül. 1874.-ben

Zólyombán

földbirtokos Domb-

iratoson 1916 ótta.

Élctr. arch.

lásd

Vermes Csanád

214. l.

MOB kvt. 3709.

Katoni pályán Eerdte

hadirendszabása

Rákóczi Ferenc, II-k V. 297.

Raáb Ervin

életrajz.

irod.

Csókássy 125. l.

10090

ojásdad medaillonban, pofon-
nd csillagjával. Felirata a
megszakitott két sorban:

EMPEREUR
Hongrie

par Despois

net, Quau Malaquai, No 9.
de la Librie.

5 cm.

Raáb Ervin

Tájképe kiáll

Csánky Ung-Mal

33. l.

Raáb Ervin

9 grafika

Csánky Ungvárral

44. l.

Raab Ernin

lásd

Könagö 26 l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lélyezem:

k vagy helyettesének
láírása.

1. — Endrényi Imre, Szeged.

Ráab Ervin

Művészeti lex. 658 l.

JULIUS

3

RAÁB Ervin

151

Oltványi 1991

Komárik

.,1956.

e: Komárik Dénes: A gótizá-

ágyarországon. "Építés-

1982/ 3-4.sz. 275-319.;

:ika építészete Magyarország-

lomány" XVI. /1984/ 1-2.sz.

reinek adatainál Ybl Ervin

ovet monográfiájára támasz-

téseknél forráshivatkozás

dolgozik

Fezl Frigyes is. Feltehető,

Raáb Ervin

Művészet
1924. tav. füzet. 340, 375

Dombiratos.
1926. angol – magy. kiáll. 278.

Cékbeli
1929. tav. füzet. 246, 250, 252

Ingó műemlékek védelme

VI. 38 – 41.

Raáb Ervin

Mücsarnok i Gödöllő

1909. graf nemzeti. kiáll.
350, 402, 475, 527

1912. marc. kiáll. 11, 12, 16, 20, 23,
329, 477–479, 481, 485

Asztalos András V. 296.

Raab Erwin

München 1906. 12
– 1909. 88
– 1911. 144
– 1912. 133
– 1913. 360
– 1914. 224

Raab Ervin, festő

L.: Kalap Ferenc

Tóth Béla: Műteremlátogatás Kalap Ferencnél 109–112.

Tiszatáj, Szeged, 1978. ápr. XXXII/4

Raáb Ervin

A gödöllői műhely kecskeméti kiállításán szerepelnek a művész művei.

Lasonci Miklós: A gödöllői műhely kecskeméti kiállítása.
Pest Megyei Hírlap, 1977. okt. 13.

Raáb-Erzsi

A vidéki táj ihlette Raáb-Erzsi
rézkarcait és akvarelljét.

Keserü Katalin: Müvésztelepek, csoportosulások.
Müvészet, 1975. december- 10.oldal.

Raáb Ernőn

1907-ben a gödöllői művész-
telepre költözött Raáb Ernő

Keserü Katalin: Művésztelepek, csoportosulások.
Művészet, 1975. december - 10.oldal.

Ráab Ervin, festőművész.

Az író, gyermekkorának első benyomásait Ráab Ervin festőművész műtermében szerezte, ahol nagy vásznakról szállt föl a száradó lenolajkencék mindenen áthatoló illat.

Tóth Béla: Műteremlátogatás Szalay Ferencnél. Tiszatáj, 1978. ápr. 4.

Ráab Ervin

A minden alapszabály, zrásban lefektetett szervezeti meghötöttség nélkül működő közösséghez rövidesen újabb művészek csatlakoztak (1901. után), ő köséjük tartozott a művész is.

Dévényi Iván: A gödöllői művésztelep. Vigilia, Budapest, 1943. nov. 738. old.

Raáb Ervin

A gödöllői művésztelep szövőműhelyének terveit készítette a művésztább művésztársával együtt, - amiket a helyi betanított szőnyegszövő lányok kivitelezték.

B. Kiss Éva: A gödöllői iskola iparművészeti törekvései.
Vigilia, Budapest, 1973. nov. 742 old.

Raáb Ervin festő

a gödöllői művésztelep

tagja volt.

Népszava 1972 július 1 8.old.

Ráab Ervin festőművész.

a gödöllői művésztelep társalapítója volt, mely a század első éveiben alakult meg.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története. Képződa, 1942. jul. 1.

Raáb Erwin
számmüvész

M.D.K

Méltatás.

Egri Mária: Gödöllői képzőművészek kiállítása.
Művészet, 1966. november – 41 kep

Raáb Ervin festő

M.N.K.

A gödöllői művésztelep tagja

Kamyis, hagy. műv. Bp. 1960 522

M.D.K.

Raáb Ervin,festő

A Nyolcak társulásának tagja.A francia posztimpresszionizmus követésére törekedtek. 522.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa?III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

Raáb Ervin, [festő] MDk

A múlt évben hunyt el 80 éves korában. Most emlékkiállítása nyílik Székesfehérvárott.

–: Ma hallottuk 2.l.

ESTI HIRLAP, Bn. 1960 aug. 9.

1961 AUG 31

— *EMLÉKKIÁLLÍTÁS NYÍLT* vasárnap Székesfehérvárott Raáb Ervin, a tavaly elhunyt kiváló festőművész műveiből.

M.D.K. xxxx

Raáb Ervin,festőművész

1960,aug 7-31.Kiállitása a Székesfehérvári Múz-ban.
Rendezte a Magy.Nemz.Galéria.Múzeumi katalógus.

F.Petres Éva:Jelentés a Fejér megyei Múzeumok
1960-62.évi tevékenységéről.189.o.

Alba Regia.István Király Múz.Közleményei.4-5.köt.
1963-64.Székesfehérvár.1965

dr. D. K.

RAÁB Ervin festő

Kiállítása Székesfehérvárott az ~~Ist~~.
István Király múzeumban

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 188. sz. 7. l

Raáb Lovin, festő

MDK

1960. aug. 7-én emlékkiállítás nyílt Székesfehérvárott az 1959-ben elhúnyt festőművén alkotásaiból.

– Hír

10.l

Népszabadság. Bp. 1960. aug. 9.

M.D.K.

Ráth Ervin

festő

Önarcképe. — Rézkarcairól.
Méltatás. — Műveiről. —
Falurészlet Rácalmásról (repro)

Bodnár Éva: Ráth Ervin
Művészet 1960. december. — 29 l.

MDK

Raáb Ervin festőművész

1959. Jan. 14.-én 85 éves korában elhunyt.

Népszava, 1959. febr. 12. 4.l.

M.D.K.

Raab Ervin

Akvarellista, grafikus müvész jan.14-én 85.éves korában meghalt.

Népszava 1959. febr.12. 4.old. 36.szám.

Raáb Ervin

MDK

Szerepelt a kiállitáson.

"Akácvirágzás a Duna partja"

----: A dunántuli képzőművészek első közös kiállitásáról.

FEJÉRMEGYEI HIRLAP. 1958. szept. 24.

Raáb Ervin MDK

Szerepelt a kiállitáson.

-.-

Sz. L. : A megyei képzőművészek Téli Kiállitása.

FEJÉR MEGYEI HIRLAP. 1957. dec. 18. 4. oldal.

MDK

Raáb Ervin szobrász

Telepy Katalin: A M.Képző- és Iparm. Szöv. fejérmegyei munkacsop.-jának képzm. kiáll. SzM. 1953. 305 l.

Raáb Erwin

festő

M.D.K

397) Falusi táj

Csanád vm.

Egyéb körtulajdonból elvesett műtárgyak jegyzéke.

Budapest, 1952.

25 l.

M.D.K.

Raáb Ervin /1874-

397. Falusi táj. Vizf. 31x40 papir.
Elveszett. /Csanád vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
25. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Raáb Ervin

Falusi táj, vf.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

RAAB [ERVIN ?]

Nr. 77. Akvarell. Tanya vizzel 33 x 43 cm

Budapest I. ker. Tárnok u. 7. Esterházy palota.
Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
LX. számu leltár. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

BAAB [EHAIN 5]

Raáb Ervin

A Magyar Akvarell és Pastell festők Egyesülete Nemzeti Szalonban rendezett kiállításán Kássa Gábor az egyesület titkára, nyitóbeszédében említi, mint az egyesület elnökét. Művei szerepelnek a kiállításon.

Esti Kurir 1943. I. 5.

Raáb Ervint

a Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete elnökévé választották.

Nemzeti Újság

1943. jan. 6.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Raáb Ervin

közl

Farkas Zoltán:

Csoportkiállítások a Műcsarnokban.

Magyar Csillag

1943. II. 564. l.

MDK

Raáb Ervin

A M. Akv. és Paszt.festők... Nemzeti Ujs.

1943. jan. 6.

MDK

Raáb Ervin festőművész

A Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete közgyülésén a lelépő Edvi Illés Aladár elnök helyére egyhanguan Raáb Ervint a kiváló akvarell festőt választották meg.

Nemzeti Ujság, 1943.jan.6.

Raáb Ervin
festő

A Magyar Akvarell és Pastellfestők
Egyesülete elnökévé választották.

Nemzeti Ujság 1943. I. 6.

Raáb Ervin

A Nemzeti Szalonban rendezett akvarell
és pasztellfestők kiállításán Esterházy
Pál hercegi megvásárolta egy művét

Új Magyarság 1943. I. 1.

Tamás Galéria

CXXXIV. kiállítása

Cézanne,
Degas,
Gaugin,
van Googh,
Manet,
Monet
Renoir,
Sisley
képeinek reprodukciói

katalogus 1.- P.
(tpld.)

1942. május 31 – junius 15.

Raab Ervin

l.

Szépmüvészet
1943. 75. l

Raab Ernő
-l.

Szépmüvészet
1943. 90. l

Raáb Ervin

A Nemzeti Szalon beli aquarell és pastel-festők kiállításán Esterházy Pál herceg megvásárolta egy művét.

Nemzeti Ujság 1943. I. 1.

MDK

Raáb Ervin festőmüv.

Ijjas A: Őszi Tárlat. Nemz. Ujs. 1943. okt. lo.
15 l.

MDK

Raab Ervin, grafikus

Siklóssy L: Őszi tárlat a Műcs.-ban. Pesti Hirlap, 1943. okt. 2. 6 l.

Raáb Ervin
festő"

Első sor a Nemzeti Szalonban rendezett magy. akvarell és pasztell festők kiállításán.

Új Magyarság 1942. XII. 25.

MDK

Raáb Ervin, festő

52.	Dunaág Rácalmásnál.		Olf.
511.	Hévizi táj.	2o.l.	Vizf.
517.	Városligeti részlet.	2o.l.	"

Kp.Műcs.- "A Magyar Művészetért".Képzőmüv.Kiáll. 1942. Jun.6.-22. Kat.6.l. és 2o.l

Raáb Ervin

lásd
2

Szépművészet
1941. 49. C.

MDK

Raáb Ervin

Spectator: Képzőművészet. Epesti Szemle, 1940, ápr.sz. 74-80 l.

Raab Ervin

l.

Denes Jenő

Körösfői Kriesch

Aladár, Bp. 1939

81. l.

536. Jacques Cou

Szü~~ltett~~ Saint Hippolyteben 1621-

Lovas ütközet.

Középütt négy lovas kürd
fele pisztolyával ~~lőtt~~ lőtt le ~~s~~ és
karddal támadja meg őt.
váról vissza nézve szemléli
jával döfni készül. Az előt
tetemei hevernek, ~~a~~ jobbra
cros. A sárga kabátot pi
val erősen rugdalóik, reá te
fojtogatja őt. A háttérben, balra
igen éleik kézi tusa foly
tolyát süti a kivont kard
erőddel, hol összeg van, m

Vászon, méretei 6
Bikkessy László

162

1888 · X

Bikkessy László hag 1877.

Raab Ervin

képzőművészeti Akvarell és Pastell-festők Egyesülete Kiállítására a Nemzeti Szalonban

Est 1938 XI. 20

MDK

Raáb Ervin

Képei, a Magy.Akvarell- és pasztellfestők Egyesü
leténekm kiál.-án.

/d.m./: Akvarell és pasztellfestők kiáll.

Magyarország 1938.nov.19. 8.o.

Raáb Ervin

Irod

Elek Artur:
Az újabb magyar
grafikai művészet
Magyar Művészet.
1937. 203 l.

98 —

298. Reuling, Carl Ludwig (német festő):

a.) A szentgotthárdi csata. Vászon, olaj, 72×116 cm.

Maszlaghy II. 267 sz. Jel. balra lent: Carl Ludwig Reuling, 1775.

b.) A szilóziai csata. Vászon, olaj, 72×116 cm.

Maszlaghy II. 268 sz. Jelezve lent középen: Carl Ludwig Reuling 1775.

Gerevich: PA, 248 l.
Carl Ludwig Reuling, 1775.

Gerevich: Az Ujság, 1916 jul 20, 4. lap.

Ráab Ervin és

felesége Ráth Anna

festők.

Koll. Kiall. Tamás-

galéria.

Hl Ervin: Két kiállítás.

Budapesti Hírlap 1936.

dátum levágva

MDK

Raáb Ervin

Virágzó gesztenyefa, rézk.

Árverési Közlöny. 1936. febr. 1. rk. sz.

Raáb Ervin
festőművész

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Az akvarellisták között nagy kulturáju, artisztikus sorozata tarthat számot különös méltatásra.

Nemzeti Ujság
1935.I.14.

Raab Ervin

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesületének kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1935.VII.28.

Raábné Ráth Anna

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesületének jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Két pasztellképén éppen csak kóstolót ad müvészetéből.Kivánatos lenne,hogy többet mutasson meg.

U j s á g
1935.XII.21.

Raáb Ervin

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesülete kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Dekorativ előadásu,de idegen stilusu kerti képeivel.

Budapesti Hirlap
1935.XII.21.

Raáb Ervin

festőművész

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Erőt éreztetnek vizfestményei

Magyarság
1935.XII.22.

Raáb Ervin
festő

Zvód
Ujság 1934. jan. 18.
(e.a.: A Céhbeliek
második jubileuma.)

MDK

Raáb, festöm.

a Magyar Akvarel- és Pasztelfestök Egyesületének kiállitása felsorakoztatja a régi,jó márkákat is.

pipics Zoltán dr.: A Mücsarn. gyüjt.kiállitása. Magyarság. 1934.márc.4.

MDK

Raáb Ervin

A "Céhbeliek" jub.kiáll.Nemzeti Ujság 1934. jan. 14.

Raab Erwin

grafikus?

mdk.

Szerepel a kiskitáson

Vegy. Kozl. Magy. min. grafikai tárlata Berlinben
Grafikai Szemle 3. f. 64 o

Raáb Erwin

is szerepel műveivel.

Szárkilenc magy képzőmű. vesz részt a veneziai kiállításon.

N. U. 932. III. 27.

Raab Ervinia grafikus

Müvével szerepelt az "Alkotó Müvésznők Egyesülete" első kiállitásán.

E.K.931.VI.7.

Rábl Ervin

szobrász

A Kispesti Nagy Baloch János Társaság kiállítása Kispesten a városháza nagytermében - szoborral szerepel.

Budapesti Hirlap
1929.V.18.

tovább 2

Raáb Ervin

Ringer Erzsébet

Somos J. Bálint

170. l. Szabó Kálmán

gáborjáni

Szőnyi István

Velencei Biennale

1930.

ízolja a várost, hogy az

bástyáján s órtornyán, valamint a „La
plomának tornyán két fejű sasos és kereszt-
Il Borgo di dietro"-n innen, a „Sepolture
ton a vágtató lovas katona előtt két férfi
gy tövében, melynek tetején a „Palanca" fo-
el, a „La Città Inferiore" van a „Bagni Cal-
Città de Giudei o Sia Città presso l'aqua"
i le figyelmünket. Ez utóbbi közelében a „Bagni
a szigeten a „Case rouinate d'una Città
Il Danubio" bal partján lévő „Pest"-re, mely-
lobogók vannak kitűzve, czölöpökön nyugvó
a lebegő mondatszalagon:

, per Gioseffo Longhi" és „Con Licenza de'

A DESCRIZIONE DELLA REAL CITTA DI BVDA
O DEL REGNO D'VNGHERIA" czimmel négy ha-
olvasható: „Il Danubio con ragione dalli
rato trà principali Fiumi d'Europa" ker-
principali notitie di sopra accennate" befejezéssel

MDK

Raáb E.

az anyagban grafikával szerepel

Nemzetk.velencei kiáll. Képzőművészet, 1930.
31.sz. 145. l.

Raáb Ervin, festöm. mDK

Legfinomabb érzésü festöink közé tartozik.

Céhbeliek: huszan voltak az alapitók: K.Kriesch A. é
általában a gödöllöiek.
Ez a kiáll. összecsik a Mücs.téli tárlatával. Az egy
bevetés a Céhb-k javára szolgál.

Elek Artur: A Céhbeliek. VI. kiállitás.

Nyugat.-Képzömüvészeti Figyelö. 1926.márc.16. 57o.l.

MDK

Raáb Ervin

Hegyvidék, of.

ANGOL-MAGYAR kiáll. Műcs. 1926. máj.

20. 1.

hez, rontásához tartozik a gyerekek
ött az egészséges, szép gyereket a
zibába, ördög, gonosz, rossz szel-
magáéval. A gyöngyösiek szerint ha
keresztelik meg nyolc napon belül,
s, tudja fwnw kicsoda.[1] A váltott

Raáb Ervin, festö MDK

a M.Akv.-és Paszt.Egy. müvész tagja.

A Magy.Akv.-és Paszt.f.Egy. X.Kiáll. 1923 nov.
Nemz.Szal. Kat.

Raáb Ervin

Negyedik kiállitásukat Petőfi szellemében rendezték meg a Céhbeliek,-irja Mátrai Vilmos: "A Céhbeliek kiállitása" cimmel.
A szobrászok között -a Petőfiről készült szobrok és egyéb müvek közül- a legjobbak:
Telcs Ede, Damkó József, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Sidló Ferenc és Horvai János.
A festők közül: Körösfői Kriesch Aladár, Szlányi Lajos, Udvary Géza, Jaschik Álmos, Nagy Sándor, Glatz Oszkár, Deák Ébner Lajos, Raáb Ervin, Nádler Róbert, majd megemliti a szobrászok között Moiret Ödön nevét is.

Raáb Ervin: "szép, tiszta, átlátszó szinezésü tájrészletei"-t kiemeli a kritika.

Élet, Bp. 1923. febr. 25. XIV. évf. 4. sz.
93. lap.

MDK

Raáb Ervin

Rég eltemette a nyarat az ősz c.képe a Nemzeti Szalonban a Céhbeliek negyedik kiállításán.

Cikk: A Céhbeliek kiállitása.

Magyarság, 1923.febr.11. 10.l.

Raab Ervin

Cehbelick IV. kicill

Nemzeti Szalon 1923

Itt van az ősz, itt
van nyra, olaff

Teli esték

Beszél a fakkat a
bus őszi szél,
olaff

Rég eltemette a
nyarat az ősz

Bus

Olcsó
ablaküvegezés
Vámház-körut 11.

az udvarban.

MDK

Raab Erom, festő.

1 db olajfestm. (Cime sv. nyelv.)

Ungerska Konstutställningen i Konstakademien.

Stockholm, 1922 máj. – Jegyz. 27. l.

MDK

Raáb Ervin festő

Művészet 1918. 22. l.

Raáb Ervin

Kétféle mesterségbenmutatkozik Batthyány Gyula gr. ezuttal is komoly tehetséggel: mint illusztrátor és mint piktor.

Grafikával érintkező üde tájaival, nagy távlatu tájképeivel Raáb Ervin sok örömet okoz majd a finomságokat kedvelőknek.

Igen előnyösen szerepel Déry Béla. Erdei háza, warnemündei tengerpartja és tavaszi muzeum-kertje meglepően jó hatást keltenek.

Említésre méltó Hornyai Ödön izléses lila csendélete.
Fentiek a Nemzeti Szalonban szerepelnek a "Céhbeliek" tárlatán. Körösfői Kriesch Aladár nevénél található a "Céhbeliek" megalakulásáról szóló ismertetés.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 19. VI.évf. 15.sz. 506-507. lap

MDK

Raáb

Magyar művészek Londonban. Jeltelen cikk. Pesti Napló, 1914. ápr. 2.

Művészet, 1914. 286. lap

MDK

Raáb Ervin

A Műcsarnok háborus kiállitasan szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDK

Raáb Ervin, grafikus

annak a kis csoportnak tagjai közé tartozik, kik nem a szövőiskola alkalmazottjai, de művészi meggyőződés közössége hozott ide.

A gödöllői telep kulturtörekvéseiről.

MIP. /1914 v.1915?/ 26.1.

Raáb Ervin

Hornyay Ödön, László Fülöp, Moiret Ödön, Telcs Ede, Szentgyörgyi István, Kriesch Aladár, Zemplényi Tivadar, Nagy Sándor művészek a Czéhbeliek nevet választották a legujabb művészeti alakulás tagjaiként. Ugyancsak ezzel a cimmel irja kritikáját Jean Preux a "Czéhbeliek"-ről, akik már első alkalommal kitünő művészi alkotásokkal mutatkoztak be.

A HÉT, Bp. 1914. ápr. 19. XXV. évf. 16. sz. 263. lap.

Raab Ervin

Borghese Kerti részlet
c. vörf. repr.

Vas. Ujs. 1913. 835. l.

Behr Tpl

176

Raáb Ervin

1913. MGE és MAPE kiáll.
Nemzeti Szalon
16 vízfestm., aquatinta stb.

1913. dec. kiáll. u. o.
Egy villa portrait, olaff. 800.-

Tóry Gusztáv III. 52.

Raáb Ervin

Major Henrik, Nagy Sándor, Glatz Oszkár, Zádor István, Undi S. Mariska, Kubinyi Sándor, Pogány Willy, Olgyay Viktor, Kriesch Aladár müvészek a Mücsarnokban rendezett kiállitáson vesznek részt, ahol akvarell, pasztell és grafikai müveket együttesen mutattak be. Jean Preux: "Mücsarnok" cimmel irja a felsorolt müvészekről: "a legtökéletesebbet nyujtották. Természetesen mindegyikük a maga zsánerében." Külön kiemeli az igen sok kvalitást és érdekességet tartalmazó alkotásokat.

A HÉT, Bp. 1912. márc. 17. XXIII. évf. 11. sz. 174-175. lap.

M.D.K.

Raab Ervin

"Olvadó Hó " Repr.

Hegedűs László és Tull Ödön hagyatékából.
Orsz.Magy.Képzőművészeti társaulat. 1912.

Raáb Ervin

A Magyar Grafikusok Egyesülete, "Grafika" cimmel, a Nemzeti Szalonban "meglepően gazdag" grafikai kiállitást rendezett,-irja a müvészet c. rovatban közölt kritika. Elismeréssel nyilatkozik a müvész kitünő munkáiról.

A HÉT, Bp. 1911. márc. 26. XXII. évf. 13. sz. 2o6-2o7. lap.

MDK

Raáb Ervin festőm.

Malom, rézk. repr.

Farkas Zoltán: Grafikusok, aquarell- és pasztellfestők a N.Szal.-ban. VU. 1911, 13.sz. 252 l.

képek 250-251 l.

liceum - 2

3 közt. Miskolczi László kánonképe,
Esztergomi János. - Épittette Ester-
t Fellner Jakabbal, annak halála után
e be. 1925-ben Wälder Gyula renoválta.

MDK

Raáb Ervin

Római Nemzetközi Kiáll. 1911. 229-231.o.

Raáb Ervin

Önarcképét finom és bizonyos foku monumentalitással teljes alkotásként emliti meg,- Jean Preux: "Zsürimentes kiállitás" cimmel, A Müvészházban rendezett tárlaton szereplő müvek között.

A HÉT, Bp. 1911. szept. 3.
XXI. évf. 36. sz. 583. lap.

Raáb Ervin

A Nemzeti Szalonban a téli kiállitáson mutatták be müveiket:
Plány Ervin: "A Szent Család menekülése" c. festményét elismeréssel méltatja a kritika.
Zádor István: Női arckép"-e "finom, előkelő munka.
Jávor Pál: kollektiv kiállitásain sok finom, komoly csendéletet lehetett látni. Vázsonyi portréját birálja a kritika.
Raáb Ervin "pompás két arcképet állitott ki. Az egyiket hozza a lap a 774. lapon.
Bednár János ugyanaz a dekorativ készség jellemzi, de más formában, mint Raáb Ervin arcképeit.
Hódy Gézat "két igen finom képpel szerepel.
Sztrakonitzky Károly: beszámolója a tárlatról.

ÉLET, Bp. 1910.dec. 18. II.évf. 49.sz. 760. lap.

Raáb Ervin

Három kiállitás, a Mücsarnok, a Nemzeti Szalon és a Müvészház egymáshoz való viszonyát tárgyalja Sztrakoniczky Károly a „Képzőmüvészeti Szemle" c. cikkében. A három kiállitás három müvészgenerációnak felel meg, de azt is lehet mondani, hogy a müvészetpolitika három álláspontjának. Igy „a Mücsarnok téli kiállitása az öregség vagy a konzervativizmus jelképe, a Szalon a férfikor mérsékelt haladását, a Müvészház a fiatalság lelkesedő realizmusát képviseli."
Ez után az egyes kiállitások, elsősorban a Mücsarnok hibáit sorolja fel, majd a Nemzeti Szalon és a Müvészház következik, s ebben a sorrendben a kiállitásokról szóló vélemény nyilvánitás. A CIKK SORÁN SZÓ ESIK A TÁRLATOK ÉRTÉKELÉSÉRŐL is. ÉLET, Bp. 1910.dec.18.II.évf. 49.sz.760.lap.

Raáb Ervin

Sztrakoniczky Károly: "Képzőművészeti Szemle" c. cikkének folytatása.
"A Nemzeti Szalonban szerepelnek:
Plány Ervin, Zádor István, Jávor Pál, Raáb Ervin, Bednár János és Hódy Géza. Valamennyiük munkáját a kritika külön értékeli.
Sok érdekességet nyujtanak a kiállitásnak: Joachim Ferenc, Kőváry Szilárd, Koszta József és Székely Andor képei.
A Müvészház kiállitásán vesznek részt: Zichy István gr. "Ménes" c. képét hozza a lap. Hermann Lipót, Kövér Gyula, Páldi Zoltán képei nyivós eredményeket mutatnak. Zitter Sándor, Csáktornyai Zoltán, Szigeti Jenő, Ferenczy Valér müveiben nagyon sok szépség van a kritika véleménye szerint.

ÉLET, Bp. 1910. dec. 18. II. évf. 49. sz. 760,775. lap.

Ráab Ervin, festöm.

erösen dekorativ elemekkel festett képe tünik fel a portrait-k közül. /Müvészház-beli képe kiválóbb szinvonalon állt./

Farkas Zoltán: A Nemzeti Szalon téli kiállitása.
Vas. Ujs. 5c.sz.57.évf. 1910.dec.11.

MDK

Raab Ervin

Magyar Nyomdászat 1910. 19.o.

Raáb Ervin

Arcképét kiemeli Gerő Ödön: "Az ellenszalon" c. kritikájában s felsorolja azt a négy művészt, -közöttük Raáb Ervint is- akikkel nagy igazságtalanság történt, amikor a Mücsarnok visszautasitotta őket. Ezért irja, hogy a Művészház kiállitása demonstráció. Azok szerepelnek, akik tiltakoznak a Mücsarnok zsürijének itélete ellen, s azok is, akik nem is jelentkeztek a Téli Tárlatra, mert szolidaritást vállaltak a tiltakozókkal. A fent emlitett négy müvész:Ferenczy Valér, Basch Andor, gr. Zichy István és Raáb Ervin.

A HÉT, Bp. 1910. dec. 4. 49. sz. XXI. évf. 790-791. lap.

MDK

Raáb Ervin

N.M. gr,nő arcképe

Kovács J: A N.Szal. téli tárlata. A Cél, 3.sz.
1910. 2ol 1.

Raáb Ervin

Festők és grafikusok mutatták be alkotásaikat a Nemzeti Szalon tavaszi kiállitásán, melyet M. sign.-val /Margitay Ernő/ismertet. Felsorolja a müvészek nevét s röviden értékeli munkájukat.

Festők: Faragó Géza, Góth Móric, Pentelei Molnár János, Bakos Tibor, Kővary Szilárd, Raáb Ervin, Borszéky Frigyes, Kallivoda Kata, Sülley Erzsébet, Büttner Helén.

Grafikusok: Olgyay Viktor, Conrád Gyula, Kubinyi, Rauscher, Lévy-Lénárd, Nagy Sándor.

Raáb Ervin: a müvészt a festők és a grafikusok között is megemliti a kritika, s figyelemre méltónak találja munkáit.

ÉLET, Bp. 1910. márc. 27. II. évf. 13. sz. 431. lap.

Raáb Ervin

A gödöllőiek művészgárdájából Körösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor művészeken kivül Margitay Ernő kritikájában megemliti még Zichy István, Raáb Ervin, Undi S. Carola és Sidló Ferenc művészeket. Mindegyikük munkájával külön-külön foglalkozik és felsorolja a tárlaton szereplő müveiket, melyek közül néhányat a lap is bemutat.

Raáb Ervin: pasztelljeit nagyra értékeli, külön kiemeli a "Ponte Vecchio" c. művét, melyet az 511. oldalon bemutat a lap. Repr. Ezenkivül dicséri "Férfi arckép"-ét, "nobilis egyszerüségét, szinbeli kvalitásait.

ÉLET, Bp. 1909. okt. 3. 4o. sz. 443-446. lap.
I.évf.

Raab Ervin

Fővi archép, repr.

A Ház, 1909. II. Frz.

189 l.

Nyomatott Budapester
dai részv.-társulat nyo
Pavlovszky J. Alajos a
és Wandra Lajos gépr

ÁZ

OLYÓIRAT

TŐ

BÉLA

RK.

EZSŐ

Raáb Ervin

1909-ben Eisebb kollekcióval vett részt a gödöllői művészeknek a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásán.

Katalógus.

Niarost h. n. III. 123.

Raáb Ervin

Sidló Ferenc, Nagy Sándorné, Undi Karla, Zichy István gr. Juhász Árpád müvészek, -Kriesch Aladár és Nagy Sándor tanitványai,- szerepelnek munkáikkal a Nemzeti Szalon kiállitásán, melyről Tövis: "Gondolatok mezőin" cimmel számol be. A gödöllői müvészek között, -mestereiken kivülkiemeli a hat müvész kiváló tehetségét, akik müvein meglátszik a két nagy mester hatása, vonzóereje, aminek eredményeként találkozhattak velük a "gondolatok végtelen mezőin."

/A "Gondolatok mezőin " cimmel kapcsolatos magyarázat, a két mesterről készitett cédulákon található./

A HÉT, Bp. 1909. szept. 26. XX. évf.
39. sz. 651-652. lap.

Raáb Ervin

Benkó Lajos: "A Mücsarnok kiállitása" cimmel megállapitja, hogy a Mücsarnok tulajdonképpen nemzetközi grafikai kiállitást hirdet, ezzel szemben grafikát csak elvétve látni a tárlaton.
A külföldiek mellett felsorol néhány magyar müvészt is, de csak a neveket emliti müveik nélkül:
Székely Andor, Rippl-Rónai József, Raáb Ervin, Littkei Antal és Gulácsy Lajos szerepelnek még a tárlaton.

Élet, Bpp. 19c9. febr. 21. I. évf.
8. sz. 265-266. lap.

Raab Ervin

írod

Petrovics Elek:

A gödöllői telep kultúrtörekvéseiről.

Magyar Iparművészet

1909. 26. l.

Raab Ervin

ir od

(Kézdi.) A gödöllői mü-
vészteleps. Pesti Hirlap
1909. sept. 23.

U.181.

kiállítása.

MDK

Raáb Ervin

Sz.I.: A Gödöllőiek. A Ház 19o9. II. 7. sz.
179.l.

Raáb Ervin

1907/8 II.

Ferkèpzomfoiskèvk

124 l.

Angelika, vagy nagy barátja, Mengs festettek róla. Goethe is örök emléket állított neki. W. und sein Jahrhundert c. gyönyörű tanulmányában. W. em-

MDK

Raáb Ervin

"Besztercebányai részlet" c. rézkarcát közöljük a 12-ik o.-on.

Cikk: Hazai krónika

Művészet 1906. 66.l.

MDK

Raáb Ervin

"Látogatás a jósnónél" c.műve a Műcsarnok tárlatán.

Lyka Károly: A Műcsarnokból.

Uj Idők 1904-5. XI.9.sz. 223, 224.l.

MDK

Raáb Ervin festő

Lyka K: A Mücsarnokból. UI. 1904. X. 48.sz.

MDK

Raáb Ervin festőm.

Látogatás a jósnőnél

Lyka K: A Műcsarnokból. Uj Idők, 1904. X. 48. sz.

MDK

Raáb

Magyar Iparművészet 1897/98. 391.l.

MDK

Raáb

Györgyi K.: Az iparmüvészeti iskola kiállitása.
Magyar Iparmüvészet 1897/98. 391.l.

MDK

Raáb Ervin

Tüzek a völgyben, vf.

I. M. Képzőmüv. Kiáll. Műcs. 195o. aug.

1o l.

Raáb Ervin MDK

Tüzek a völgyben, vizf.

Mücsarnok 1950.I.Magy.Képzőm.Kiáll.

RAAB ~~Ervin~~ Ervin / Rácalmás

Akácvirágzás a Duna partján

akvarell 19 x 37

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.

Kat. bev. Cseh Miklós

Székesfehérvár, István király Múzeum

költeményei Dsor 14./

Raáb Ervin MDK

A diófa árnyékában

Műcsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi Tárlat

Raáb Ervin MDK

Kerti bejárat, gouache

Műcsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

Csendélet cineákkal

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

Kerti bejárat, gouache

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

A diófa árnyékában

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

Csendélet cineákkal

Mücsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi tárlat

MDK

Raáb Ervin

Amalfi-part, vizf.
" " "
Sorrentoi utca,"

Enit-dij, N.Szal. 1943. ápr.

Raáb Ervin . MDK

Bakonybéli utca, gouache

Modellem

A tatai vár bejárata

Novemberi szinek, vizfestmények

Mücsarnok 1943 Őszi tárlat

Raáb Ervin MDK

Raáb Olasz-svájci határ

Fiam arcmása, diófa

Virágzó körtefa

Tavasz a tóparton, vizfestmények

Mücsarnok 1943 Őszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

Árnyas kert, olf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Raáb Ervin

Tölgyek alatt

Lugano

Bakonybeli kertrészlet

Homokbánya télen, vizfestmények

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Raáb Ervin MDK

Tavas a szőlőben

Tavasz a Gellérthegyen I-II.

Kilátás a Gellérthegyről

Agra-falu Svájcban vizfestmények

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Rąáb Ervin

MDK

Hévizi nyárfasor

Tácalmási kilátás, gouache

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

Tatai tópart, gouache

A Bózsadomb novemberben, gouache

A Gefalui dóm, szinezett rajz

Estefelé a Dunán

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Raáb Ervin MDK

Május Keszthelyen

Árvíz Csanádban

Tavaszelő

Lugano reggel, Tatai várárok

Mücsarnok 1943 Őszi tárlat

Raáb Ervin

MDK

Árvíz Csanádban I.

Műcsarnok 1943 Őszi tárlat

Raab Ervin

Vkuninki áll. 1943

Virágzó nyárfák.
verf.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

MDK

Raáb Ervin, festö

Árnyas kert. Olajf.

Mücsarnok. IV.Képzömüv.kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj.16-30. Kat. 16.1.

3./

MDK

Raáb Ervin, festö

Fiam arcmása.	Diófa.
Virágzó körtefa.	Vizf.
Tavasz a tóparton.	"
Hévizi nyárfasor.	"
Rácalmási kilátás.	Gouache.

Mücs.-OMKT. Ösziförlat. 1943.okt.2.-nov.1. Kat. 14.1.
MAPE Egy.

2./

MDK

Raáb Ervin, festö

Homokbánya télen.	Vizf.
Tavasz a Gellérthegyen II.	"
Ba konybéli utca.	Goua che.
Modellem.	
A tatai vár bejárata.	Vizf.
Novemberi szinek.	"
Olasz-svájci határ.	"

Mücs.-OMKT. Őszi tárlat. 1943.okt.2.-nov.1. Kat. 14.1.
MAPE Egy.

MDK

1./ Raáb Ervin, festö

Tavasz a szölöben.	Akv.
Tavasz a Gellérthegyen I.	"
Kilátás a Gellérthegyről.	"
Ágra-falu Svájcban.	"
Tölgyek alatt.	"
Lugano.	"
Bakonybéli kertrészlet.	"

Mücs.-OMKT. Öszitárlat. 1943.okt.2.-nov.1. Kat. 14.1.
MAPE Egy.

)bbra és balra a kis Mária és Erzsébet. Lapszél-íszítés mint 1a lapon.

114a—114b lap: Üres.

157b lap: Alul bejegyzés: „In Belgio venalem unc pretiosum codicem emit, suumque fecit nno 1885. Joannes Card. Simor."

158a—160b lap: Üres.

Czobor Béla: Egy XV. századi hártya-kódex imor János bíbornok, hercegprímás gyűjteményé-n. Egyházművészeti Lap, 1884., 310. l. — ankó Monimentum 6. sz. — Dankó Simor 112. l. sz. — Simor János bíbornok könyvtára. Magyar ion, 1887. évf. 647. l. 6. sz. — Sujánszky 78—179. l.

2. (Mss. III. *172.*) HORAE BEATAE MARIAE VIRGINIS.

Latin és francia. Kis oktáv. XV. század.

ártya. 136 × 90 mm. 113 levél. Hiányos. Bastarda-ással 24 sorba írva. Vörös és kék feliratok s övegrészek, színes alapú arany kezdőbetűk. *) lapszéldíszítés, egy iniciálé, egy figurális díszí-sű iniciálé, 31 miniatura. Kötés:* XIX. századi tétbarna bőr, piros, zöld sárgamintás bőr-rakással és aranyozással díszítve, lila selyem rítéklappal.

Francia, mindenbizonnyal toursi munka, a V. század utolsó évtizedeiből.

Mezzofanti kardinális, majd Losonczi Farkas jos tulajdonában volt és 1861-ben Scitovszky os hercegprímás ajándékaként került a könyv- tulajdonába, amint ez az előzéklapokon lévő

Raáb Ervin

Estefelé a Balatonon, vizf.

Kacsató I. vizf.

Kacsató II. vizf.

Tavaszi hangulat, vizf.

[illegible] akvarell és pasztellfestők Egyesülete.
kiállítás
Nemzeti Szalon, 1942, december, 3, 9 l.

Raáb Ervin MDK

Hévizi táj, vizf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Raáb Ervin

MDK

Dunaág Rácalmásnál, olf.

Műcsarnok 1942 [redacted]

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Raáb Ervin MDK

Margithid, szines rajz

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Raáb Ervin MDK

Városligeti részlet, vizf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

RAÁB ERVIN

Estefelé a Balatonon. Vizf.
Kacsató I.,II. Vizf.
Tavaszi hangulat. Vizf.

MAPE kiáll. Nemzeti Szalon 1942.dec.-1943.jan.

338. kép. *24. (Mss. II. 5.) Psalterium. 1279*
22a lap.

csavarodó kék kígyó emberfejét hosszú, hullámos szőke haj borítja. A fától balra, szétvetett lábbal áll a hosszú szőkehajú Éva, ki felnyujtott jobb kezével a fáról almát tép, míg a balkezében tartott almába a kígyó harap. A fa másik oldalán szétvetett lábbal áll Ádám. Haja s ritka kis szakálla barna. Két kezében egy-egy almát tart. (336. kép.

(Több levél hiányzik.)

2a lap: 2 iniciálé. *U* iniciálé tollheggyel vont fehér mintákkal díszített rózsaszín alapon, aranybetű. *D* iniciálé tollheggyel vont fehér mintákkal díszített kék alapon, aranybetű.

Hasonló, gondoskivitelű arany iniciálék, fehérmintás, rózsaszín, kék vagy zöld alapon még a következő lapokon: *2a (2); 3a (2); 4a; 5a; 7b; 8b; 9a; 9b; 11a; 12b; 13b; 14b; 15b; 17a; 17b; 19b; 23a; 24a; 25a; 26a; 26b; 27b; 28b; 29b; 30b; 31b; 32b; 34a; 34b; 36a; 36b; 37a; 38a; 39a; 39b; 49a; 49b; 51a; 52a; 53b; 54b; 55a; 56a; 57a; 61a; 62a; 65a (2); 66a; 67a; 68b; 69a; 70a; 72b; 73b; 74b; 75b (2); 77a;*

Raáb Ervin
Domboldal tavasszal, vizf.
Virágzó nyárfák, vizf.
Öreg kőhid, vizf.

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete kiállitás. Nemzeti Szalon, 1940. november, 1, 15 l.

MDK

Raáb Ervin

Tél után a Balatonon, vf.

Magy. Müvészetért kiáll. r.Mücs. 1940. febr.

17. 1.

MDK

Raáb Ervin

Domboldal tavasszal, vízf.
Virágzó nyárfák, vizf.
Öreg kőhid, vizf.

A Magyar Akvarell- és Pasztell-festők Egyesüle
te kiáll.katalogusa.1940.Nov.24-Dec.8.
15.lap

MDK

Raáb Ervin

Almádi kikötő, vizfestm.
Almádi sétány, "

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 21.1.

Raáb Ervin MDK

Almádi kikötő, vizf.

Almádi sétány, vizf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Raáb Ervin

Bakonyi dombok, vf.

Magy. Művészetért kiáll. r. Mics. 1940. febr.

9. 1.

MDK

Raáb Ervin

Domboldal tavasszal, vf.

Magy. Müvészetért kiáll. r.Mücs. 194o. febr.

9. 1.

MDK

Raáb Ervin

Hévizi táj, vf.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.

25.1.

MDK

Raáb Ervin

Régi ház, öreg almafa, vf.

Öreg nyárfa, vf.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.

25. 1. ~~24. 1.~~

Raáb Ervin MDK

Régi ház, öreg almafa, vizf.

Öreg nyárfa, vizf.

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

RAÁB ERVIN

Öreg kőhid.
Tihanyi vidék
A Gülbaba-utca Budán. Guache.
Balatonalmádi-i emlék.
Tavasz Bakonybélben.

KMTárs. 1939. őszi tárla t. kat. 15. oldal

Raáb Ervin

Szerepelt a dűcsornak Téli tárlatán.

N. h. 1939. XII. 17.

Raáb Ervin MDK

Öreg kőhid

Tihanyi vidék

A Gülbaba-utca, Budán, gouache

Balatonalmádi-i emléke
Tavasz Bakonybélben

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Raáb Ervin MDK

Hévizi táj, vizf.

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

MDK

Raáb Ervin, festö

Öreg köhid.
Tihanyi vidék.
A Gülbaba-utca Budán. Guache.
Balatonalmádi-i emlék.
Tavasz Bakonybélben.

Mücsarnok.-Öszi tárlat.1939 okt.8.-nov.19. Kat. 15.1.
/ Ennek keretében a MAFS 24.kiáll.-a/.

Raab Ervin, festö

Dunántuli napsütés.	Vizi.
Margitszigeti bejárat.	"
Virágzó nyárfák.	"
Kilátád a Rózsadombról.	"
A parlament télen.	"
Füzes tavasszal.	"

Nemzeti Szalon.-MAFIXXIII.kiáll. 1938.nov.20.-dec.4.
Kat.

Raáb Ervin

MDK

Dunántuli napsütés, vizf.
Margitszigeti bejárat, vizf.
Virágzó nyárfák, vizf.
Kilátás a rózsadombról, vizf.
A parlament télen, vizf.
Füzes tavasszal, vizf.

A Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete
XXIII.kiáll.kat.1938.nov.20-tól dec.4-ig.

Raáb Ervin MDK

Tanyarészlet, olf.

Micsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

MDK

Raáb Ervin
műve:

Tanyarészlet.

Az Orsz.Magy.képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936.máj-jun. 34.l.

Raáb Ervin MDK

Tanyarészlet

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Raab Ervin

Estefelé, vízf-
és még 6 vízf.

Nemzeti Szalon

MAPE 20-ik jub.
kiáll. kat.
1935. dec. 20 –
1936. jan. 6.

MDK

Raáb Ervin, festö

Estefelé.	Vizf.
Balatonkenese.	"
Vihar után.	"
Balatonpart Kenese mellett.	Vizf.
Füzek a völgyben.	"
Tavasz a Dunaparton.	"
Kettrészlet.	"

Nemzeti Szalon.-MAPE XX.Jub.Kiáll. 1935.dec.2o.-1936. jan.6. Kat.

Raáb Ervin MDK

Duna-vidék
Luganói tó
Rácalmási kilátás

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Műcsarnok 1934. márc-ápr.

Raáb Ervin MDK

Dunavidék

Luganói tá

Rácalmási kilátás

Mücsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Raáb Ervin MDK

Őszi hangulat

Kis ház a Dunán

Műcsarnok 1934 emlék- és gyüjtemányes kiállitás

Raáb Ervin festőművész

Rácalmási kilátás

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás
tárgymutatója. Műcsarnok

Raáb Ervin festőművész

Duna-vidék

Luganói tó

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás
tárgymutatója. Műcsarnok

Raáb Ervin festőművész

Őszi hangulat

Kis ház a Dunán

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás
tárgymutatója. Műcsarnok

Raáb Ervin

MDK

Őszi hangulat
Kis ház a Dunán

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Mücsarnok 1934. márc-ápr.

Raáb Ervin

festőművész

Céhbeliek kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Budapesti Hirlap
1934.I-14.

Raáb Ervin

festőművész

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyar Hirlap
1934.I.14.

Raab Ervin

festőművész

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Szép akvarell tájképek.

Pesti Hirlap
1934.I.14.

MDK

Raáb Ervin, festöm.

Dekorativitásra epitett rajzos, halványszinü akverelljei közül, külön kiemeljük az Amalfi-röl festett tájait.

Tárlatok. A Cébeliek kiállitása.
Képzömüvészet. 1932. 105-106.1.

MDK

Raáb Ervin

Velencei Biennale 1932. 310.1.

MDK

Raáb Ervin, festö/?/

Olasz tavak vidéke. Szines rajz.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

MDK

Raáb Ervin

Velencei Biennale 1930. 170.1.

Raáb Ervin MDK

Rácalmási erdő

Városliget

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

MDK

Raáb Ervin

állami I. vizf. dijat nyert 1913

Magy. Akvarell és pasat. festők 14. kiáll. N. Szal.
1928. okt. 20. 1.

MDK

Raáb Ervin

Választott /rendes/ tag

Nagy. Akvarell és paszt. festők 14. kiáll. N. Szal.
1928. okt.

MDK

Raáb Ervin

állami I. vizf. dijat nyert 1913

MAPE 12.kiáll.kat. N.Szol. 1926. máj. 5 l.

MDK

Raáb Ervin

Kat Nagykörös kiállításon vett részt, 1926.

MOB Kvt. 2465.sz.

Raáb Ervin MDK

Hegyvidék, olf.

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Raáb E$_r$vin MDK

Herbst
Waldesrand

Wien, Kunstlerhaus 1924. Mai-Juni

Mélyen tisztelt Sz

Tisztelettel közöljük a
kiállitásunk időpontját :

1944. évi január hó 1-
péntek este 1/2 6 óráig.

Budapest, 1943 december 28- án.

Raáb Ervin

Erdővéle c. képe

repr.

Künstlerhaus [Wien].

IX. Ungarische

repräsentative Kunst-

Ausstellung. 1924.

MDK

Raáb Ervin

Waldesrand, repr.

Künstlerhaus /Wien/ IX. Ungarische repräsentative Kunst-Ausstellung. 1924.

rád /Héjj/ 8

.metsző: "Novigrad"
Gaspar Boulláts: "Description des Royaunnes de Hongrie" /1688/ c, müből.
Képzeleti másolt ábrázolás.
itta di Novigrad in Ongaria sei, Miglis
ntan da Vaccia" Ism. metsző: XVII. század.
A várat két toronnyal, a várost kerek bástyákkal övezett falakkal ábrázolja.
Önálló, valószinüleg hiteles ábrázolás.
Peters: ex op. De Scoen. Mert.Ant. "Gaspar Boultas fecit" Rézmetszet: XVII. század. "Novigrad" A város képzeleti rajzával, a várban négyszögletü, lapostetejü, erkélyes tornyot ábrázoló
leghitelsebb ábrázolásokat a bádeni
gyhercekség Karlsruhe-i Állami levél-

Raáb Elvin
Párkrészlet, olaj

Magyar Képzőművészek Szövetsége Műcsarnok. Művészeti kiállítás. 1914. 7 l.

Raab Ervin

Fekete Fenyők, aquatinta

A XIX-XX. század magyar grafikája 1924. junius
Orsz.Szépmüv.Muzeum katalogusa

Ráb Ervin MDK

Tavasz a parkban

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Ráb Ervin MDK

Kastély a parkban

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Ráb Ervin MDK

Kastély a parkban

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Ráb Ervin MDK

Tavasz a parkban

Mücsarnok 1924. tąvaszi kiállitás

Raáb Ervin MDK

Itt van az ősz, itt van ujra, olf.
Téli esték, olf.
Beszél a fákkal a bus őszi szél, olf.
Rég eltemette az ősz, olf.
A Céhbeliek IV. kiállitása
Nemzeti Szalon 1923.

MDK

Raáb Ervin

Ervin Raab: Hösten har begravet Sommesen, c. kép repr.

Christianiai magy.kiáll. 1923.ápr.máj.

R. Ráb Ervin MDK

Téli csend, olf.
Nyári délután, olf.
A beteg arcképe, olf.

A Céhbeliek harmadik kiállitása
Nemzeti Szalon 1921.

Raáb Ervin MDK

Tanyai részlet, o lf.
A nagy diófa, olf.

A Céhbeliek harmadik kiállitása
Nemzeti Szalon 1921.

Erkeresz 1905 jul. 26.

685/1905 sz. (Bpest, 1905 jul. 22.)

Fejérpataky László jelentése a balassa gyarmási múzeumról. (Tudomásul. XI. 19.)

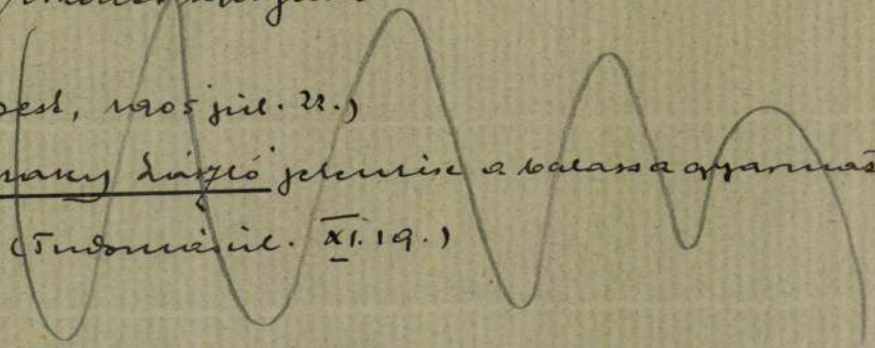

Raab Ervin

festő

Münchenben

1915–16. sarosi

Pianistáké iskolája Pesten II. 93

sok kristálytárgyat sorol fel. Valószínűleg
használatukra. Kázmér lengyel király
ezüstbe foglalt ivószaru, jáspisból és kris

Maguk a kristályedények éppen nag
Egyiptomban készült fatamidametszésűel
kizárva. Hazánkban az első kristálymetsz
bukkan fel. Bárhogy is áll ez a kérdés,
az említett magyar emlékek, hazánkban

A kínai porcellánkancsó világi, a kris
házi rendeltetésűek voltak, formájuk azonb
kel rokon. Az egyházi rendeltetésű ötvösi
fennmaradt kelyhek, a román kor típusa
mint formában gazdagodva.

A Nagy Lajos-kori kelyhek formája
kelyhek tömör nódusa tagolttá válik, mely
félgömbalakú kupa is nyúlánkabb, tojásdad
ságát karélyok váltják fel és vésett zomán
a kisdisznódi kehely kerek talpa és ger
hasonlóan gerezdes nodusa mellett kerek
selyki aranyozott ezüstkehely formára h
nódusával, de vésett díszítésű, kerek talp
jelvények is láthatók. Ugyanilyen zománc

Raab Ervin

részt vett a buffalói
magyar graf. kiállitáson
1914.

Birnbaum 34. l.

MDK

Raáb Ervin, festö

Parkrészlet. Olf.

Mk.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 7.1.
Szépm.Muz.

643 Klein, Adam

Vágtató ~~magyar gyeplőjénél vezetve~~ csikós.
~~egy másik lovat.~~

Rk.

K. 2.

130 x 198 mm.

Raáb Ervin

MAPFE tartatán 1913
állami I. vizf. díj

1907. november 8.

567

Felterjesztés: a leküldött agrogeologiai térképek Jzétosztása tárgzában (675/1907.)

Raáb Ervin

állami vízf. díj 1913.

Országos Levéltár II. 38

SCHAÁR ERZSÉBET: Gyermekfej.

Raáb Ervin

áll. vízfdíj 1913

Nemzeti Szalon

MAPE . 10. kiáll. 1923
nov.

MDK

Raab Ervin

Pozsony vára. vf.

Vallás és Közokt. min. 3oo K. dija vizf.-ekre a M.Grafikusok Egyesületének IV. kiáll.-án N.Szal.

Müvészet, XII. é. 1913, 36o.

MDK

Raáb Ervin, festőm.

Béga mentén.	Kemény pastell.
A Béga Facsetnél.	" "
Besztercebánya látképe az Urpinról.	Kem.pastell.

Müvs.-OMKT: Hegedüs L. és Tull Ő. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Paszt.festők Egyes. és Graf. Egyes.-nek kol:
lekcióiból rendezett kiáll. 1912. márc. Kat. 72.1

MDK

Raáb Ervin

"Olvadó hó" c.festm.repr.

KMTárs. 1912.márc.kiáll.

Raab Ervin

A Mücsarnok négyes tárlatán a 300 K-ás pasztelldíjat fentinyerte.

Művészet 1912, 166. l.

Raáb Ervin MDK

Tiszahíd T.Kanizsán, aquatinta

Műcsarnok 1912.Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

MDK

Raáb Ervin, graf.

11. Olvadó hó. Ered.aquatinta.
12. Mikor az akác virágzik. Ered.aquatinta.
13. Tiszahid T.-Kanizsán. " "
20. Facseti malom. " "
166 Keskeny palló. " "

Mücs. -OMKT H.L. és T.Ö.hagyat.kiáll.
és
Akv.-és Paszt.festők Egyes. és Graf. ~~Egyes~~.Egyes.-ne
kollekcióiból rendezett kiáll. - 1912 márc. Kat. 4o.

Raáb Ervin MDK

Béga mentén, kemény pasztell

A Béga Facsetnél, kemény pasztell

Besztercebánya látképe az Urpinról, kemény pasztell

Műcsarnok 1912. Hegedüs L. Tull Ö. Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállításai

Raáb Ervin MDK

Téli nap, kemény pasztell

Mücsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Raáb Ervin MDK

Olvadó hó, aquatinta

Mikor az akác virágzik, aquatinta

Műcsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Raáb Ervin MDK

Szadai paraszthász, kemény pasztell

Mücsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Raáb Ervin MDK

Gróf Mikes Leopoldine arcképe, pasztell

Mücsarnok 1912. Hegedüs L. Tull Ö. Akvarell és pasztellfestők és grafikusok egyesülete kiállitásai

MDK

Raáb Ervin, festőm.

11. Olvadó hó. Repr.

Mücs-OMKT: Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Paszt.festők Egyes. és Graf. Egyes.-nek kollekcióiból rendezett kiállitás. 1912.márc. Kat.
Reprodukciók.

MDK

Raáb Ervin, festöm.

Gróf Mikes Leopoldine arcképe. Kemény pastell.

Mücs.-CMKT Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és.Paszt.festök Egyes. és Graf. Egyes. -nek kol.-
lekcióiból rendezett kiáll. 1912. már. Kat. 63.old.

Raáb Ervin, festőm.

Téli nap. Kemény pastell.
Szadai paraszthéz. " " 73.1.

Müve.-OMKT: Hegedüs L. és Tull Ö. hagyat.kiáll.
és
Akv.- és Paszt.festők Egyes. és Graf. Egyes.-nek kollekcióiból rendezett kiáll. 1912. márc. Kat. 72.1.
és 73.1.

Raáb Ervin MDK

Facseti malom, aquatinta

Műcsarnok 1912. Hegedüs L.Tull.Ö.Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Raáb Ervin MDK

Olvadó hó, repr.

Mücsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Raáb Ervin MDK

Keskeny palló, aquatinta

Mücsarnok 1912. Hegedüs L.Tull.Ö.Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Raáb Ervin, festöm.

329. Gróf Mikes Leopoldine arcképe.

Kemény Psstall.

KMTárs. 1912. márc. kiáll. Kat. 63.1.

Raáb Ervin

MDK

Zuzmarás reggel, pasztell

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Ráb Ervin, festőmű

Zuzmarás reggel. Pastel.

OMKT-Vándorkiállítások 1910.szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, Debrecen, Gyöngyös, Sátoraljaújhely.
Kat. 82.l.

Raáb Ervin MDK

Este a Szajnán, rézkarc

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállitása

Raáb Ervin

MDK

Virágzó almafa, pasztell

Micsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai mivek nemzetközi kiállitása

Raáb Ervin MDK

Zuzmarás reggel, pasztell

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiállitása

MDK

Raáb Ervin, festő.
Zúzmarás reggel. Pastel.

OMKT - Vándorkiáll. 1910 sept. 8 - dec. 27. ig
Tm. - Hornyánszky V. leny. 82. l.

209
268.
230
214

Raab Ervin

lásd

Nemzeti Szalon
1909. szept. okt.
Gödöllőiek kiáll.
26. l.

Raáb Ervin

Favágók, rézkarc

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek
és grafikai művek nemzetközi kiállítása

MDK

Raáb Ervin
müvei:

Női arckép.Olajf.
Férfi arckép."
Ponte vecchio.Olajf.
Arno völgye Firenze mellett.Olajf.
Firenzei házcsoport.Pasztell.
San-Miniatói fasor "
K.Kriesch A.,Nagy Sándorék és a gödöllőiek
kiáll.kat.1909.szept.okt.hó.

MDK

Raáb Ervin
müvei:

Favágók. Rézkarc.
Pihenő bucsusok. Rézkarc.
Falusi ház. "
Tükrőzés. "

K. Kriesch A., Nagy Sándorék és a gödöllőiek kiáll. kat. 1909. szept. okt. hó.

MDK

Raáb Ervin

A velencei magyar kiállitás. Ország-Világ 1909. 238.l.

MDK

Raáb Ervin
müvei:

Ponte vecchio, tanulmány.Pasztell.
Reggeli hangulat.Pasztell.
Kertrészlet.Pasztell.
Beszterczebányai utca.Pasztell.
Falusi utca.Pasztell.
Kert télen.Pasztell.

K.Kriesch A.,Nagy Sándorék és a gödöllőiek
kiáll.kat.1909.szept.okt.hó.

MDK

Raab Ervin
festő, grafikus

rézmetszetei a berlini tárlaton

– Magyar művészek grafikai tárlata
Berlinben.

Grafikai Szemle 1908 évf 3 z 64 l.

C 12353 sz.

ulékek Orsz. Bizotts.

II Stögyes Endre u. 10.

tró Tömb

i kug. "

" "

ó 25 nap.

KIRÁLYI MAGYAR
EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST

VIII., Múzeum-körút 6. Telefon: 146—145.

Raáb Ervin
festő

Műcs. kiáll. 1904-től
Pipics 119. l.

Raáb Ervin
Elgondolkodva, olaj

Műcsarnok 1904/5. téli kiállitás. 54 l.

Raáb Ervin

MDK

Tükrözés, rézkarc

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Raáb Ervin MDK

Látogatás a jósnőnél, olf.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Raáb Ervin MDK

Elgondolkodva, olf.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Raáb Ervin MDK

Besztercebányai részlet, rézkarc

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

MDK

Raáb Ervin

Elgondolkodva, of.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 54.l.

1768. Nagy Zsig

Tanulm

A ábrázolt ~~Egy ladam vilő~~ fiato
lehajtva nézi fájós bal mell
kendővel ~~van bekötve~~, réklig
pucsok védik. Jelzése a la

Kötötte be

Vörös krétarajz, méret

Vétetett 1900: II. 20

A vételár elszámoltato

elszámolást elfogadta 1

(689/900).

Raáb Ervin

Muczarnok München

1904-5. téli Erdk. 512, 518, 534

575.

MDK

Raáb Ervin

Látogatás a jósnőnél, of.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 52.l.

MDK

Raáb Ervin

Besztercebányai részlet, rázk.

Tükrözés, rézk.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 51.l.

Raab Ervin

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

AUG 9.

RAAB ÉRVIN emlékkiállítás nyílt Székesfehérvárott, a múlt évben elhunyt kiváló festőművész műveiből.

Raáb Ervin

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1961 AUG 31

— *EMLÉKKIÁLLÍTÁS NYÍLT vasárnap Székesfehérvárott Raáb Ervin, a tavaly elhunyt kiváló festőművész műveiből.*

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
680		Raab	**Ignatius Raab**, e. 1846. (Tanult Győrött Christianus Raabnál, felszabadult 1836-ban. — *Gelernt u. freigesprochen bei Christian Raab in Raab, 1836.)*
	Nr. 668 +675		*a)* Kávéskanna. Késő empire. — *Kaffeekanne. Spätempire.* † Pekár Imre dr., Bp.
	Nr. 672 +676		*b)* Fogadalmi táblácskák, térdeplő alakokkal. — *Votivtäfelchen mit knieenden Gestalten.* Eisenstädter Ödön, Bp.
	Nr. 670		*c)* Bérmálási érem foglalata. — *Fassung einer Firmungsmedaille.* Schmelcz N., Pozsony — *Pressburg.*
681	Nr. 669	IR	Ugyanaz. — *Derselbe.* Evőkészlet. — *Tafelsilber.* † Alapy Gyula dr., Komárom — *Komorn.*
682			Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 670		*a)* Evőkészlet. — *Tafelsilber.* † Alapy Gyula dr., Komárom — *Komorn.*
	Nr. 673 +674		*b)* Aranycsat gyöngysoron. — *Goldene Perlenkettenschnalle.* Eisenstädter Ödön, Bp.

Raab Ignác

Štvrš Esztergom

Kőmagyötöj. 1/2. l.

RAÁB Ferenc építész

†

MN 1997. jan. 18.

Szomorúan tudatom egykori kollégáival, barátaival és ismerőseivel, hogy

RAÁB FERENC

építészmérnök, a Közti volt tervezője 1996 karácsonyán, 76 éves korában Heidelbergben elhunyt. Ugyanott helyezték örök nyugalomra 1997. január 13-án. W. Z.

918. KISS PAPP László: Fotogrammetria az építészetben és a régészetben. = Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 21 (1982) 89-99. ill.
Kis Papp László: Fotogrammetria a műemléki felmérésben. > 223
919. KISS PAPP László: Korszerű módszerek alkalmazási lehetőségei az építészeti fotogrammetriában. = Geodézia és Kartográfia, 39 (1987) 164-170. ill.
920. KISS PAPP László - BEHR, Franz-Josef: Digitális módszerrel készült ortofoto épületfelújítás-tervezési munkákhoz. = Geodézia és Kartográfia, 40 (1988) 321-332. ill.
921. KISS PAPP László - SIMKOVICS Sándor: Korszerű építész-fotogrammetriai módszerek. = Geodézia és Kartográfia, 38 (1986) 332-336. ill.
922. KOLTAI Attila - NÉMETH Pál: Mikrobiológia a műemlékvédelemben. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 13 (1984) 173-180.
923. KORÁNYI Attila - POMOZI István: Tapasztalatok és korszerű eljárások a műemlék-helyreállítások kivitelezési gyakorlatában. = Magyar Műemlékvédelem, 1973-1974 (1977) 341-350. ill. **hozzászólás:** FERENCZY Károly: Reflexió. = Műemlékvédelem, 22 (1978) 177-180. ill.
924. KOVÁCS Eszter: A műemlékvédelemben alkalmazott műanyagok öregedési és stabilitási problémái. = Múzeumi Műtárgyvédelem, 8 (1980) 188-192. ill.
Kőfalvi Imre: Kőbetegségek és restaurátori kezelésük. > 199
925. KŐFALVI Imre: Kőfaragókról és kőbányákról. = Építés-Építészettudomány, 12 (1980) 241-282. ill.
926. KŐFALVI Imre: Puhamészkő szobrok és emlékművek megvédése. = Műemlékvédelem, 22 (1978) 77-78. ill.
927. KŐFALVI Imre: Puhamészkövek konzerválása. = Műemlékvédelem, 23 (1979) 280-283. ill.
928. KŐVÁRI József: A poliészter falszigetelés egy példája. A műemlék gyöngyösi református templom falainak vízmentesítése. = Műemlékvédelem, 29 (1985) 137-143. ill.
929. MEZŐSI József: Földfalú házak építési technológiája. =

A vall. és közokt. miniszt
s a IX. ker. állampénztárho

Utasitom az áll
dobobamegyei/ ev.ref. templ
legezett költségek megtérit
/999/ kor. 18 f.-t Möller 1
Müemlékek Orsz. Bizottságán
tatványa ellenében fizessen
lölt alnaplóban kiadáskép s

R.N

mester festő

l.

Gerevich Lengyelmagy

122.l.

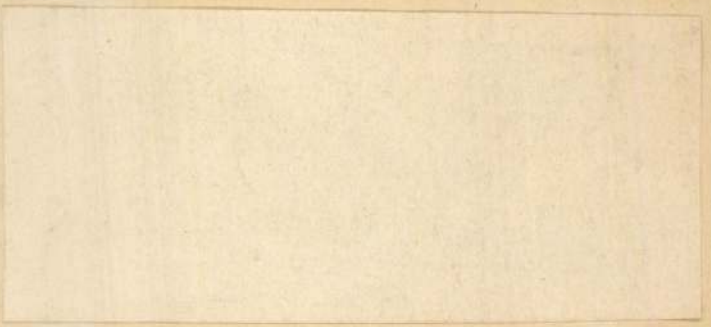

Rab-Kováts Éva

Néprajz
1985. IX. 28.

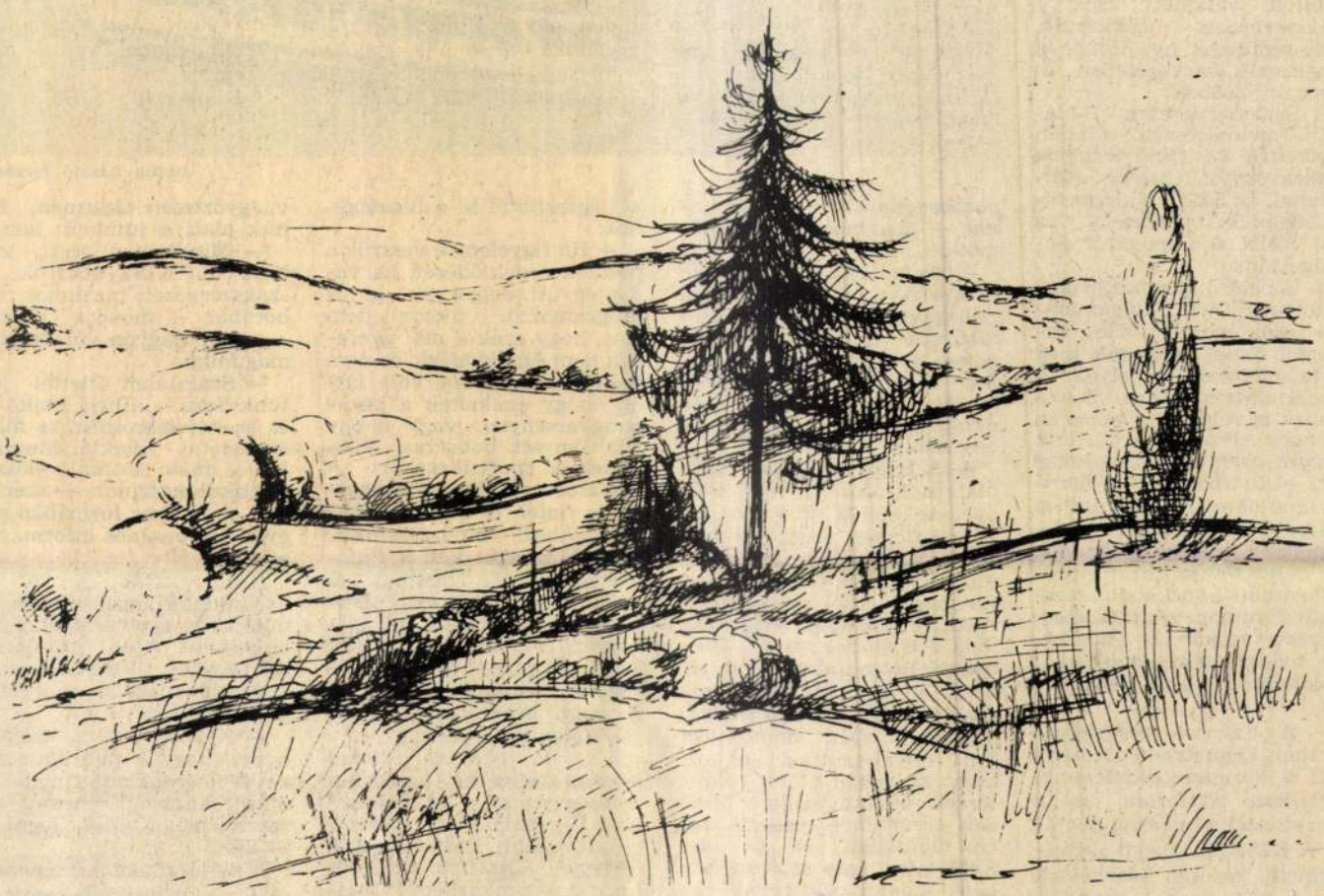

Rab-Kováts Éva **DOMBVIDÉK**

ik fővárosi szakszervezeti
fjúsági napok rendezvé-
yein *kiemelkedően szerepelt*
atalok, valamint azok *a*
zakszervezeti aktivisták,
kik segítséget nyújtottak a
rogramok szervezésében és
ebonyolításában.

A Szakszervezetek Buda-
esti Tanácsa vezetői a hajón
rtékelték az ifjúsági napok
endezvényeit. *Gulyás Kál-*
mánnal, az SZBT ifjúsági bi-
ottságának titkárával az
dei SZIN újdonságáról be-
zélgettünk.

— Az előző évekhez képest
jítottunk: nem folyamato-
an egész évben, hanem *ta-*
vasztól őszig rendeztük meg
seményeinket, amelyek a
apasztalatok szerint sikere-
ebbek is voltak. Új vonás az
, hogy először szervezünk
étegre orientált programo-
at: elsősorban a *szakmun-*
kástanulóknak, valamint a
műszaki értelmiségi fiata-
oknak. A szakmunkástanu-
ok helyzetét; kulturális, mű-
elődésbeli hátrányait szám-
alan fórumon vitattuk meg,
eresve azokat az eszközö-
et, módszereket, amelyekkel
sökkenteni tudjuk a hiányo-
at.

— A tavaszi programok
orában kiemelkedő esemény
olt *a környezetvédelemmel*
oglalkozó vitafórum, és *a*
égzett szakmunkások avatá-
a. A KISZ Budapesti Bizott-
ágával közösen készítettük
ő a *VIT-utcát;* számtalan
avaslatunk vált valóra a
öbb napos rendezvényen,
gy például *a jogi tanács-*
dás, a Népszava sátor stb.
Május közepén tartottuk *a*

gazdaságpolitikai fórumun-
kat — igen nagy érdeklődés
mellett.

— Nyár végén különféle
táborokban folyt a munka.
Zebegényben közművelődési
táborban, Gödöllőn sportna-
pokon gyűltek össze a fiata-
lok összemérni tudásukat.
Mindkettő sikeresnek bizo-
nyult, amit a magas részvé-
teli arány is jelzett.

— A SZIN politikai, szak-
mai és kulturális rendezvé-
nyei az idén is *több ezer fő-*
városi fiatalt mozgósítottak.
talok. Vetélkedőiknek nem-
több mint 300 (35 év alatti
fiatalokból álló) csoport vett
részt. A szakmák közül az
idén *a kőművesmesterségben*
mérték össze tudásukat a fia-
talok. Vetélkedőiknek nem-
csak erkölcsi, hanem anyagi
haszna is volt: munkájuk-
kal hozzájárultak ahhoz,
hogy 28 család előbb beköl-
tözzék új otthonába. Min-
den eredménye mellett van
egy tanulsága is az idei
SZIN-nek: *még szorosabban*
kell együttműködnünk az
iparági-ágazati szakszervezeti
ifjúsági bizottságaival, mert
akkor nagyobb tömegeket tu-
dunk megmozgatni.

Kovács Károly, az SZBT
vezető titkára a következők-

ke
tés
fia
lük
pr
iga
ke
po
ni,
ha
ap
dö
sza
ma
ny
és

lok igényeihez igazítani és
akkor meg tudjuk őket nyer-
ni a szakszervezeti mozga-
lomnak. Jövőre ismét lesz
SZIN. És reméljük még ked-
vezőbb feltételekkel, még
vonzóbb programokkal tud-
juk várni a fiatalokat.

A hajón nemcsak értéke-
lésre, beszélgetésre nyújt le-
hetőséget; aki szórakozni
akar — választhat: táncol-
hat, játszhat, kedve szerint.

Nágel Krisztina, a Dallos
Ida Szakmunkásképző Intézet
KISZ-titkára és *Báthy*
Enikő, a Bólyai János Textil-
ipari Szakközépiskola szak-
szervezeti bizalmija a politi-
kai kaszinó játékain vesz-
nek részt. Néhány perc múl-

Karacs Attila, a 26. sz.
Szakmunkásképző Intézet ta-
nulója és egyben főbizalmi-
helyettese. Azon szerencsé-
sek egyike, akiket a szak-
szervezet ajánlott és küldött
ki a VIT-re.

— Nekem az a véle-
ményem, hogy a politika iránt
kevésbé érdeklődő fiatalokat,
a szórakozáson, sporton ke-
resztül meg tudja fogni a
SZIN.

A hajó röpke három órás
sétája után visszaérkezett az
állomásra. Az emelkedett
hangulatra jellemző, hogy
időseknek, fiataloknak nem
akaródzik kiszállni belőle.

Görög Athéna

Rab - Kováts Éva

Rab-Kováts Éva

CSÓNAKOK

váshoz. Gondol egyet, még sem feszik le. Levélpapírt szed elő, tollat, kimegy a konyhába, leül az asztal mellé. Így kezdi a levelét a fiának.

„Drága gyermekem!"

a rímek, a festői szavak tudatos keresése, még emlékeztetnek a parnasszista költőre. Később azonban, ahogy nőtt az árvaság és az idő szorítása, egyre inkább eltűnik a parnasszista nyugalom. Komorabbak lettek a színek, és

érzésével járt, nyolcvanadik esztendejéhez közeledve is tudott köszönni a napsugárnak, s a fáradt szívébe visszajáró régi tavaszoknak.

(Magvető)

Czine Mihály

Rab - Kováts Éva

— **Rab-Kováts Éva** festő- és grafikusművész kiállítása nyílt meg Óbudán, a „Várkonyi György" Úttörő és Ifjúsági Házban. (Budapest III., San Marco u. 81.) Megtekinthető május 31-ig, naponta 10—18 óráig.

Népszava 1985. V. 17.

Rab - Kováts
Éva

Weimar 1986. III. 15.

- Szereti ezt a hangszert?

- 70 éves létemre is. Nagyon szeretem és még ma is szoktam játszogatni, csinálagatni. Hát már gyerekkoromtól kezdve nagyon megszerettem. Csinált nekem egy öreg bognár bácsi, lehettem olyan 13-14 éves és hát arról én lenéztem. Addig nézegettem, addig silabizáltam, hogy sikerült aztán leutánozni egy nagyon szép kivitelü és nagyon jó hangu furulya lett, skálája, mindene nagyon rendes volt. Azt el is csalta tőlem egy juhászbojtár. Na de aztán azután csak csinálgattam tovább többet még a gyerkőc koromban. Hát bizony majd aztán mikor belenőttem a munkába, azután nem nagyon értem én rá. Jóformán most, mióta már nyugdijas vagyok, azóta csinálom igy zömiben, ugy, hogy még mindig nagyon szeretem csinálgatni.

- Rab István, ahogy mondta gyerkőc korában szintén pásztor bojtár volt.

- Igen, igen. Hát voltam bizony, mert abban az időben kellett bojtárnak is lenni aszegényember fiának. Talán az is ugye megszerettette velem a furulya készitést is, meg aztán a játékot is rajta, hogy ott módjában állt bizony a gyerkőcnek furulyán megtanulni. Hát én nagyon hamar megtanultam, pedig nem tanitott senki egyáltalán, mert még az apám sem tudott furulyán játszani.

- Mi a titka a jó furulyának?

- Nagyon jól meg kell fontolni, amikor már annyira elkészitettem, hogy már szól, tehát szól, azután jön a skála lukaknak a kihegyezése, a hegy helye kihegyezése és azt sütni kell. Ha már egy milliméter differencia van lejbb vagy feljebb esik az a luk, akkor már az fals hangot ad.

- Készült már olyan furulyája, amelyik fals volt?

- Készült, készült, előfordult bizony. Azt aztán még ajándékba seadom oda senkinek. Rögtön dugom be a kályhába, vagy agyonverem kalapáccsal, hogy az tovább használható ne legyen.

- Milyen fát használ?

- Bodzafa, hát lehet csinálni különben még rózsafából is, van ugynevezett jázminfa, abból is szép a fa is nagyon, mikor kidolgozza az ember és szép hangja is van neki.

- Amikor egy-egy furulya elkészül Pista bátyám kipróbálja?

1974. IX.2. 12:33 N.
Szolnoki stúdiónk jelentkezik.

- Okvetlen. Én a fülemhez csinálom meg a minden hangnemü furulyát.

- Mitől szép a furulya hangja?

- Hát az már a fuvástól inkább. Bele kell adni a szép hangot, jó, igazi érzéssel szerint kell beleadni azt a bizonyos fuvást, hát olyan leheletszerüen, mert nem erős fujni, csak nagyon érzékenyen ha azt akarom, hogy szép hangja legyen, hogy szép hangot halljanak az én furulyámból.

- Amikor bekapcsoltam a magnót, akkor egy mélyhangu furulyán játszott, most akkor következzék egy magas.

281

„PA . RABER 12“ Paulus Raaber,
* 1757, M 1781, † 1815.

Mária halálát ábrázoló kép foglalata. — *Fassung eines den Tod Mariae darstellenden Bildes.* — „1785.“

Miklós-templom, Brassó — *Nicolaus-Kirche, Kronstadt* Gy: 268, 3

581

Rab, Casper

Casper Rab kőfaragót ugyane meggondolás alapján említjük. 1480-ban (18.537. — XXI.) Mächelpachban dolgozott.

Gentmagyarvarosott

81. 1.

TI KIÁLLIT

léria-utca 8.

haft

MA

Rab, Hans

[368] A század második felében, 1463-ban (17.827. — XX.) bizonyos *Hans Rab* lakatosmesterről történik említés, aki talán Győr (Raab) városából vándorolt Ausztriába, Innsbruckba. A hadifelszerelés körébe vágó munkákat vállalt s úgy látszik páncélokat (17.956. — XX.) is készített vagy legalább is javított.

1467-ben szerepel utoljára.

Gentmagyarvanott

81. l.

TI KIÁLLIT

léria-utca 8.

haftr

MAF

az elmondásra méltónak bizonyult lényegi felől nézzük, radikális visszalépés a civilizáció színpadáról a lélek „őserdejébe" — így nem csoda, hogy amikor a kifosztottan megszólaló jelenidő paradox módon szörnyű bibelismert küldetésének értelmezését. Ami a „küldetést" illetné, annak lényegét a gyümölcsrekeszben így foglalta össze: „Körülöttem az egész világ pátyolásra várt." E pátyolás „értelmezéséhez" vezető út Euchrid számá-

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem az Élet és Irodalom című lapot .... példányban az alábbi címre:

Név: .....

Cím (város, község, kerület): .....

(utca, tér, ltp.): .....

(irányítószám): .....

Az előfizetés díja

az első negyedévre: 300 Ft

fél évre: 876 Ft

egy évre 1752 Ft.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....

aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül, az alábbi címre kérjük feladni:

Vidékre:

Postahivatal, helyben;

Budapestre:

Budapest, Postaigazgatóság hírlaposztály.

szobájában — ahová Euchrid köszönés nélkül be is lép.

„Több légy van itt (...), min a Keresztre feszítéskor" — gondolja Euchrid szarkasztikusan az elhagyott, hobótanyává lett templomban, s ez az „ősgép"-mondat a parafrázis-szövedék egyik ünnepien konkrét szála. Az emberektől elhagyott, kivetett szörnyként „félreértelmezett" megváltófigura, a néhogy megtalálta valaki. (...) Amikor Csibész már fogott, a hobók visszaültek eredeti helyükre, és némán magukba szívták a kutya illatát. Pokoli éhesek voltak." A példákat a könyv végéig lehetne szaporítani, hiszen ettől más ez az írás, mint például *Hubert Selby* nyelvi környezetében hasonlóan rettenetes *Utolsó letérő Brooklyn felé* című könyve. Mindketten felnyitották a zsilipeket, s a nyelvtörtént volna, a már jól ismert vénasszonyok fogadják örvendezve az életben maradt (Euchridtól származó) Fiút, akit a „próféta megjósolt", s aki „vacogó, halványkék szemével nézett fel rájuk". Euchrid őrületének (?) egyetlen eredménye újabb megváltó-alteregót adott a városnak. A beszéd, a soha el nem hangzó lebeg csak kikerülhetetlenül, elérhetetlenül a viharzó égen.

FŰZFA BALÁZS:

Otthon az időben

Gabriel García Marquez: Macondóban hull az eső
Európa Könyvkiadó, Bp., 1992.
448 oldal, 250,— Ft

Térbeli kötöttségeitől megmegszabadulhat az ember, a múltat jelenné oldani, a jövőt kézzel foghatóvá tenni azonban csak az emlékezet, csak a képzelet tudja. *García Marquez* kápráztatóvá varázsolja azt, ami megfoghatatlanul ott él bennünk: a jelent. Évszázadokká-évtizedekké szólítja szét a napokat és a töredékpillanatokat. A *most* pillanatnyiságát emeli a végtelenbe; megszünteti a végességet, az idő és a tér koordinátáiba zárt ember szenvedését szabadsággá szelídíti. Hőseinek mindennapjait akár éppen a szenvedés szabdalja szét szerdákra, péntekekre és csütörtökökre vagy olykor egy végtelen vasárnapra, mégis a naivságon túli hittel bizonyosak ők abban, hogy ha az idő nem is legyőzhető, de nem kell, hogy szenvedésforrás legyen az ember számára.

Az idő rétegeibe burkolózva szeretnek, vágyakoznak és gyűlölködnek ezek az emberek, *Macondo* őshonosai. Macondo mitológiájának egy-egy darabja életük története — effajta mondatokba sűrítve mindaz, ami egyáltalán történhet velünk: „A tél egy vasárnap köszöntött be, mindjárt a mise után." — Lehetetlent kísértő, borzongatóan pontos mondat ez is az állandóságvágy párolta számtalan közül. Aztán elindul a varázslat tíz oldalon keresztül, s így hangzik az utolsó mondat a novellában: „Nem lepne meg, ha most valaki a múlt vasárnapi misére hívna." *(Macondóban hull az eső)*

Az idő tehát nemcsak megismerhető, emberivé tehető, hanem akár ki is játszható, akár vissza is fordítható. Egyszerűen nem fontos, miközben halálosan fontos. A macondóiakkal megmeglódul, nekiereszkedik olykor, aztán az ottani mítosztörvények visszatérítik megszokott medrébe. Vagy nem vesznek róla tudomást, csak jól érzik magukat benne ezek a különös figurák, akik úgy képesek várakozni tizenöt vagy húsz évet, mintha az tizenöt perc lenne vagy akár százötven év. Mert nem tudja fogva tartani őket az elmúlás, sokkal inkább a rozmaring vagy a rózsa illata, sokkal inkább egy fehér házfal vagy a szeretet valamely apró rebbenése. Évtizednyi pillanatok vonszolják át magukat kínlódva a jövőbe, hogy majd az emlékezet ott is megtalálja őket; pillanatok, melyek nem eresztenek, de nem az időben, hanem a lélekbe karcolódva őriznek a múltból akaratokat, álmokat, szemvillanásokat. Így gyűrődik a homlokokra a *történet*, melynek már nincs időbeli kiterjedése, mert magába sűríti a tegnapot és a holnapot, minden hétfőt, keddet és vasárnapot, minden ritkuló levegőjű délelőttöt, tikkasztó délutánt, és minden estét, éjszakát.

Miközben *Marquez* hőseinek belső idejét kutatja, azonközben ők el-eltévednek, bolyonganak, sétálnak, szerelmeskednek néhány évszázadot az örökkévalóságban. Ígérnek, beszélgetnek, kakasviadalra járnak, biliárdoznak, temetnek, születnek, polgárháborúznak, megtalálják e elveszítik egymást; várakoznak. Nem csinálnak semmit, s mégis a legtöbbet: könyörtelenül szemébe néznek az elmúlásnak. Mert most éppen fontosabb dolguk akad, mint a halál. S ha meghalni mégis muszáj, akkor sem múlik el az, akit az idő kiválasztott: őrzi az emlékezet. Ő már végképp otthonra lelt az időben.

val. A fordító érdeklődése azután magát az írót is „űzőbe vette". Levelek keltek messzi útra a szerző címére, csapdát állítanak neki, hátha válaszolna. A levélíró két viccet mesél és harmadikat ígér: Az első szerint amióta a kannibálok vegetáriánusokká váltak, csak botanikusokat fogyasztanak. A második vicc inkább találós kérdés: Hogyan csillapítja gyomorégését az emberevő? Lenyel egy tűzoltót. Mire jelentkezik, erre már válaszolni kész az író. Most azután már kiderülhet, mi történik akkor, hogyha egy műfordító a véletlen csodája folytán rátalál a kedvére való szerzőre, akinek személyiségében és stílusában önnön hasonmására ismer, sőt, aki éppen általa — az ő fordításában — realizálódott, s ilyenképpen bűvkörébe vonta őt. Azt eredményezi ez, hogy a nagy írónak és jelentős művének új olvasókat szerez a kongeniális fordító? Vagy elég annyit mondani, hogy a remekmű úgy érvényesül a fordításban is, hogyha autentikus, mint az eredeti nyelven? Silvija Monros esetében mind a kettő állhat, de egészen másról is szó van. Mert nem elég, ha egy új és különös művet kapunk ráadásképp, hanem még három írót is az egy helyébe. A nagy Cortázar mellett ott van Caroll Dunlop is, az író felesége, meg természetesen Silvija Monros.

Mert míg Silvija Monros Cortázar műveinek fordításán dolgozik, sőt nemcsak átülteti, hanem esszékben értelmezi, interpretálja is azokat, eközben izgalmas levelezés alakul ki és folyik, s ez kiváltképp érdekelheti azokat, akik a nagy argentin író munkáival foglalkoznak. Mivel ez a levelezés kezdetben az író felesége és a fordító közt adódik, midőn — váratlanul — elhalálozik Caroll, a levelezés folytatódásában a fordító t[illegible]sa már maga az író lesz, mígnem ő

[illegible] mindet. Akkor talán megismerhetnénk ama harmadik viccet is, az ígért háromból jelen könyvben csak kettő található. Hogy függelék legyen a teljes levelezés a könyvben, az lehetővé tenné, hogy a mű szerkezete, ahogy azt Silvija Monros megalkotta, ne sérüljön, mert az nem is sérülhet, hiszen sikerült szerkezet, amely a válogatott prózai írások, a jó érzékkel azokhoz illesztett leveles anyag és a Cortázar-esszék átgondolt ötvözete.

2

Silvija Monros Stojaković könyvének a címében a sántaiskola elnevezésű gyermekjáték szerepel. Ha azonban elolvassuk a könyvet, fölmerül a kérdés,

[illegible] emlékeznek rá. Talán akárcsak Cortázar, és akárcsak Silvija. Ez azt is jelentheti, hogy a mai felnőttek igen ritkán értek célba? Netán mindig veszekedésre került sor, bíró nincs, mindenki másként látja, volt-e hiba vagy sem. Vagy épp csak nem emlékeznek, nem jut eszükbe a végső mozzanat?

Nem hinném, hogy csak én voltam olyan kitartó és makacs játékos, aki végigvitte a cserépdarabot. Másnak is emlékeznie kell a felnőttek közül. Ezért sokat kifaggattam, egy sem tudta! Kérdezzen csak rá, Kedves Olvasó, ellenőrizze önmagát és másokat!

Engem erre a kérdésre Silvija Monros késztetett, akárcsak Julio Cortázar regényének olvasá-

[illegible] nek a virágnak az illata áradna minden egyes levélből".

3

Könyvének elején Silvija Monros röviden elmeséli A beteg egészsége című novellafikciót, amelyet már korábban lefordított (Bagdala, 1976). Íme, pár szóban a kitalált történet: Alejandro édesanyja szívbeteg, s mikor fia közlekedési balesetben életét veszti, az orvos tanácsára a családtagok titkolják előle a hírt, amely végzetes lehet számára. Így aztán Alejandro fontos személyiséggé válik, aki sokat utazgat, roppant fontos ügyekben intézkedik, s a család kitűnő szervezésének kö-

produkált. Jusson csak eszünkbe Déry Tibor, akit az 1956-os forradalom bukása után bebörtönöztek, s hogy idős és nagybeteg édesanyját megkíméljék, történetet szőttek távolmaradása köré, hol rendelésre igen fontos forgatókönyvet írt, aztán a Földközi-tengerre utazott, ahol nemzetközi részvétellel film készül, aztán annak előhívásakor hibára derül fény, újabb utazás, stb. stb... A terv nem vált be, hisz Déry szabadlábra helyezésében bíztak, közben kilenc év börtönt róttak ki rá. Újabb kitalációkra van szükség: az író a film bemutatójára Amerikába utazik, Déry azt is írja anyjának, hogy megkapja a filmért járó Nobel-díjat; Nem Yorkban, a bemutató színhelyén külön épületet emelnek az alkalomból, hogy a helikoptereknek legyen hol leszállniuk. A dolog csöppet sem egyszerű, mert Déry a börtönben nem írhat annyi levelet, amennyire szükség lenne, így a felesége megszervezi a levelek új áradatát... De maga az író is, ha végre írhat, annyira beleéli magát a dologba, hogy fantáziája szárnyra kap, s jótét játékot űz vele...

Ebből a — Déry, édesanyja és felesége közötti — levelezésből született később a Két asszony című próza, amelyet meg is filmesítettek.

Én Déry Szerelem című novelláját, a hármuk közötti levelezést, a Két asszonyt egybegyűjtöttem a Volim te i cekam (Szeretlek és várok rád) című, még kéziratban lévő fordításkötetemben.

Igencsak megdöbbentem, amikor Cortázar elbeszélését elolvastam: miként is találkozhat fikció és élet. Két, egymástól messze fekvő kontinens, két eltérő alkatú író, s az egyik írja az elbeszélést, a másik meg megéli. Hol ér vajon véget a képzelet, s hol kezdődik az élet?

(Jósvai Lídia fordítása)

Rába Lilla rajza

Korábban a rovatban hetről hetre azt vizsgáltuk, hogyan állnak a pártok a kampánytervezéssel, ki hol tart a választási küzdelemnek ebben a szakaszában. Azután a tévé és a választások viszonyára koncentráltunk, ebben elsősorban a média kapcsán felmerült problémákat akartuk összegezni.

Terveink között szerepel a mikroszintű, a kis körzetekben történő választási események nyomon követése. Elkísérni a jelölteket választási körútjaikra, beszélgetni a helyi szervezőkkel, a közönséggel. Természetesen egy ilyen témájú, alapos körültekintéssel és utánajárással elkészült cikk — a háttérköltségek miatt — nagyon sok pénzbe kerül. Ezeket némileg ellensúlyozzák a hozzáférhető információkból készült összeállítások, amelyekben az egy terepen versenyzőket azonos mércével mérjük majd. Egy réteglap nem vállalkozhat arra, hogy ugyanannyi helyet biztosítson a nagy és a kis pártoknak. Miután lapunkat nem szavazótömegek, hanem inkább véleményformálók olvassák, jogos igény a teljesség reprezentálása. Sok kis pártról lesz sok kis cikk. Sok nagy pártról pedig sokkal több terjedelmes cikk lesz, a gazdasági összeállításoknál szisztematikusan összevetjük táblázatok segítségével mind a nyolc-tíz esélyes pártot: ki mit gondol, mond, ír erről vagy arról a kérdésről. Lesznek portrék azokról, akiknek nem látjuk az arcát a kampányban: honnan jönnek, milyen hangulatú, érzelmű, beállítottságú emberek. Tervezünk a szereplőkről pszichológiai elemzéseket is. Olyan kritika azonban, hogy itt vannak ezek a liberális pártok, nagyszerűek, és hát itt vannak ezek a többiek, akik bénán csinálják... — ilyen nem lesz.

A Norvég Filmintézet 3D elnevezésű filmsorozatában december 10-én mutatta be a magyar származású *Tóth Endre* háromdimenziós filmjét, A viasz háza (1953) címűt.

Pilinszky János verseskötete norvég fordításban másodszor jelenik meg Norvégiában. Az első kötetet is a *Solum Forlag* adta ki 1978-ban. A mostani fordítás s a kötet illusztrációi *Wenche Gulbrandsen* nevéhez fűződik. Wenche a 70-es években tanult meg magyarul a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán, ahol a szobrász tanszak hallgatója volt. A Pilinszky kötet és az illusztráció eredeti rajzainak bemutatójára január 7-én kerül sor a Rajzművész Szövetség kiállítótermében.

***

Rosenberg Ervin nevével egy Amos Oz-regény közelmúltbeli megjelenésekor találkozott legutóbb a svéd olvasó. Az ő tolmácsolásában jelenik most meg a *Tidskriften 90-talet* című irodalmi szemlében *Nádas Péter Emlékiratok könyve* című regényének első fejezete. (A teljes mű közeli kiadására vár a Bonnier Kiadónál.) *Madeleine Grive*, az említett lap főszerkesztője a 93/10-es lapszám bevezetőjében igen nagy teret szán a magyar írónak, elbeszélésmódját a Proustéhoz hasonlítva, míg a magánember Nádas Péter megközelítésére az a *Richard Swartz* tesz kísérletet, akinek az Emlékiratok könyve szerzőjével folyta-

A *Nappali ház* 1994. január 7-én, pénteken, este 8 órakor

***

Életének nyolcvanadik évében, 1993 december 28-án meghalt **Ruffy Péter**, a Magyar Nemzet szerkesztőbizottságának tagja, a magyar újságírás kiemelkedő egyénisége. Emléke előtt az Élet és Irodalom egy 1992 január 31-én, az ÉS-ben megjelent nyilatkozata felidézésével tiszteleg.

„Az igazi riporter szerény, tudja, hogy semmit sem tud, vagy csak nagyon keveset, de heteken, hónapokon át megtanulja azt, amiről ír — helyszínt, az embert, a környezetet, hőse küzdelmeit, munkásságát, lelkét, jellemét, egyéniségét, reflexeit, álmait, minden láthatót, még a láthatatlant is. Ilyen riportokból a riporter nagy nyelvterületen, szerencsés országokban egy évig is, olykor — másodközlés, film, díjak — éveken át megél. Nálunk egy hónapig sem. Marad a kétségbeejtő hajsza: ötperces „villámriport", interjú, amelynél az újságíró néha a válasz végét sem tudja kivárni, meg a magnetofonújságírás. Ezt az ellentmondás fel lehetne oldani. De nehezen."

portok: Bogus... Oliver Hazsa zöldség; *Tábori Zoltán:* Emberölés; *Doros Judit:* Nagyanya és Átkozott, édes föld; *Spányik Miklós:* A kukabúvár; *Kácsor Zsolt:* Az ördög és az üzők; *Domiczki Gábor:* Éjszakai eső; *Tódor János:* Krematórium; *P. Bodzsár Erzsébet:* Pál-lak; *Pataki Kálmán:* Peep Show Káposztásberényben; *Nyirán Ferenc:* Éjszakai műszak; *Gere István:* Lakás öt és félért.

Végső döntés e hét végén lesz, melynek eredményét a következő lapszámban tesszük közzé. A díjakat 13-án, csütörtökön adjuk át délelőtt, a *Parrilla Argentina* étteremben. A díjazottakat időben értesítjük.

Ez alkalommal adjuk át a *Kassák Kiadó* által meghirdetett Bűnrossz versek pályázatának azon díjait, melyeket a szerkesztőségbe érkezett szavazatok alapján az olvasók ítéltek oda, valamint a lap különdíját.

Egy gondolat még a Soros Alapítvány támogatta glossza-

Forgatókönyv-pályázat

A Mediatech Film GmbH (Düsseldorf) forgatókönyv-pályázatot hirdet filmrendezők, forgatókönyvírók számára. Olyan irodalmi vagy technikai forgatókönyveket várunk, melyeket magyar viszonylatban közepes költségvetésből meg lehet valósítani. Amennyiben első játékfilmjére készülő rendező pályázik, kérjük, részletes önéletrajzot is mellékeljen. A Mediatech Film GmbH az általa legjobbnak ítélt forgatókönyv megvalósításához anyagi segítséget nyújt, és a produceri feladatokat ellátja. A pályázatokat bizalmasan kezeljük és a pályaműveket visszaküldjük.

A pályázatokat 1994. február 20-ig a következő címre kérjük elküldeni: 1537 Bp. 114 Pf. 453/441

Nyilatkozat

Alulírottak, Kovács András Ferenc és Láng Zsolt, nem tartozván semmiféle politikai vagy írói csoportosuláshoz, a magunk nevében, kétszemélyes tiltakozásként csatlakozni kívánunk a magyar írótársadalom mértékadó személyiségei által meghirdetett bojkotthoz. Elzárkózunk a Magyar Rádióban való mindenfajta szerepléstől: műveink, interjúink sugárzásától, beleértve az ismétléseket, illetve a más rádióktól átvett anyagokat is. Mostantól fogva mi is elhallgatunk.

Kovács András Ferenc, Láng Zsolt
Marosvásárhely

esővel). E drága népszavazásból is pártjaink húztak hasznot. De ha mégis „közakaratot" fejezne ki bármelyik párt, arra az istenadta néptől semmilyen felhatalmazásuk nincsen, hogy a

dani elszámolásnak a nép színe előtt? És ha hamisnak bizonyul a ki nem mondott hipotézis, hogy a választási kampány a közjót szolgálja?

ról"! Hivatásos bérfogalmazók kénytelenek átstilizálni a meggyőzésre szánt bepalizószövegeket — vagyis fényes sztaniolpapírba csomagolják a

most mondanunk minden egyes párt minden fontoskodójának és korifeusának: uraim, túl sokba kerülnek önök minekünk! Önök csak úgy vélik szol-

1990 elején írtam a fentieket. A honban azóta történtek (holott a negyedik esztendő telik már ki) mákszemnyi cáfolatot sem produkáltak.

MÁNYOKI ENDRE:

Búza

Mármost tudjátok, barátaim, hogy mire jó a szocreál? Ad tíz perc laufot.

Reggel, igazán reggel, úgy hat óra tájban, ha mázlid van, fél hétkor, fölébred a fiad, nem! nem csinál cirkuszt, nem böm böl, nem is nyafog, hiszen úriember az istenadta, ha egy csöppel is több volna, mint két és fél éves, megreckéroznád: régivágású úriember, odasettenkedik az ágyadhoz (ami jelenleg egy huppadós matrac, de a lényeg szempontjából ennek semmi jelentősége nincs), letolja a gatyáját, kibogozza a műanyag pelenkavédőt (a Libero persze száraz!), kihúzza a segge alól, gondosan lerakja a padlóra az eszcájgot, és csak amikor mindezzel végzett, akkor kezdi rebegni: „pisíííílni! kell pisíííílni".

Ki tudja, miért, erre valahogy fölébredsz. A bilire gondosan rápasszintod a kölyköd fenekét, megvárod, amíg csurgat, szertartásosan megpöckölöd a fütyijét, nem feledkezve meg az ősi rigmusról („akármilyen jól is rázzad ki a pöcsöd, az utolsó csepp úgyis a gatyádba csöpög"), fölsegíted rá a pizsamaalsót, miközben rutinosan megérdeklődöd: „Mennyi volt?" („Vagonnaj"), kikóvályogsz a vécébe, öntesz, öblítesz, mosol, vissza a meleg szobába, „menj még aludni, korán van", apa fáradt, hagyjad őt békében.

„Nem tetszik Bebének, hod alszoj" — mondja a pulya, nem is annyira úriember, csöppet talán erőszakos, ahogy ott áll az ágybetét lábánál. „Olvass!" — mondod, és a fejed fölött átnyúlva lehalászol a polcról egy mesekönyvet. Béke. Vacokmeleg. Nem is olyan ellenszenves ez a szarházi. „Mászikaaat!" Ehhez már föl kell állni. „Mászikaaat!" Hogy mért nem mész el a búsba, bimbikám?

És akkor! Akkor valahogy megtalálod a könyvkupacban az igazit: Vozsgy naroda — Lider del pueblo — A nagy vezér, Kim Ir Szen elvtárs hetvenedik születésnapjára rendezett össznépi képzőművészeti kiállítás albuma. „Olvassál, bazki!" — mondod a hlapecnak —, „tele van tütoákkal." Mit tesz a kicsoda? — olvas. Elbívakolsz az ágybetéten, belesímulsz a hepékbe, kibékülsz a hupákkal, fölveszed azt a tartást, amit az Úr is neked rendelt igazán reggel, és elsüllyedsz. Ez az a tíz perc. Ha ébren volnál, hallanád, ahogy a magzatod olvas: „nad hajó, kamin tütoá, daju tütoá, tó, kémén..." De mert nem hallod, arra ébredsz, hogy a cseppet sem úriember ütögeti a lábadat: „Miért cinál báci mindig íííd?" — és mutatja. Tartja föl szépen az ujját, mintha az öccsétől tanulta volna.

De nem az öccsétől tanulta. „A bácsi tanít" — mondod, akárha alibit keresnél. Ezzel aztán elvan egy darabig. „Mindíííg ed, kettő báci taníít?" — nem hagy nyugodni ez az ördög. Fatuskónak álcázod magad. Nem megy. „Ez mi?" Anyád. „Ez szájga mi?"

És ráveri a pofádra a könyvet. Muszáj fölülni. „Búza!" — mondod ádázul, és megismétled: búza. Ott áll Kim Ir Szen, vozsgy naróda, lider del pueblo, a búzatábla közepén, idvezült pofával, égnek emelt karral, mögötte ez, körötte az, mosolygón, lógó végtagokkal, snájdig harcosok a búza frontján. „Báci tanít búzaaa?"

Ez az élet is elkezdődött.

Bebe tanít apa.

Rába Lilla rajza

Rába Lilla

Tisztelettel meghívjuk Önt

RÁBA LILLA

festő-grafikusművész

kiállításának megnyitójára a

DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest, XIII., Pannonia u. 95.)

1998. augusztus 5-én 17 órára

Megnyitja:
Dr. HANN FERENC
művészettörténész

DUNA GALÉRIA

Megtekinthető: 1998. augusztus 5-től augusztus 23-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

MT Reklámiroda

A TEart Galéria tisztelettel meghívja Önt
1998. június 30-án kedden este fél 7-re

Radák Eszter

kiállításának megnyitójára.
Megnyitja Kukorelly Endre.
Este 7-től Tereskova-performance.

A kiállítás megtekinthető
július 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-től 18 óráig.

"Rába Lilla az egyéni utat vállaló, a magánmitológiát építő festők közé tartozik. Tekintve, hogy munkái filozófikus alapvetésűek, csak az eligazodást segítendő említjük meg, hogy grafikai formanyelve mutat némi rokonságot Szalay Lajos egy bizonyos korszakával, s Almásy Aladár korai rajzaival....

Festői tekintetben pedig Pollock juthat eszünkbe (ami a csurgatásos módszert illeti), de az izgatott, gyors kusza ecset-kezelés,...melyet a festő a csurgatással kombinál, megjelenésmódjában eltávolodik a forrásul megadott technikák stílusértékétől, független kifejezésmóddá válik."

Hann Ferenc

Rába Lilla

A kiállítás megtekinthető:
1997. január 29 - február 14-ig
hétköznap 14 - 20 óráig.

c í m:
ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA
Budapest, XIII. ker. Tátra u. 20/b
/bejárat a Radnóti Miklós u. felől/

játéknak azonban egészen más a légköre. Az utcákon, tereken spontánul szerveződik a közönség, esetleg bekapcsolódik a játékba; mindenképpen igaz, kert aratott Pécsett, és a további eredmények is azt igazolják, hogy jól döntött.

A vásári előadásokat legtöbbször nyerseség, vul-

gyerekeknek vagy felnőtteknek készül, hanem embereknek – a darab akkor igazán jó, ha több korosztály is élvezetesnek találja. Egyébként tény-

története egészen új produkció. Ezt még egy ideig csiszolgatni, alakítgatni fogjuk. Azután? Következik az újabb tíz év.

KERÉKGYÁRTÓ GYÖRGY

megmaradása. Amennyit javított a helyzeten a Debreceni Műpártoló Egyesület megalakulása a századfordulón, a Művészház, majd az Ady Társaság működése, vagy a polgári mecenatúra ragyogó példájaként létrejött Déri Múzeum, annyit rontott az épületek renoméján a néhány köztéri szobron még ma is érzékelhető szocialista realizmus az ötvenes-hatvanas években. Sok tehetséges művészt adott a város – a legtöbben, mihelyt lehetett, csak látogatóba jártak haza.

Ebben a helyzetben kulcsszerepe lehetett – és volt is egy ideig – a nyári tárlatnak a város, a térség művészi kultúrája gazdagítása szempontjából. Kezdetben három-, majd kétévenként a régió legjobbjai az országos élvonalhoz tartozó művészekkel együtt mutathatták be műveiket, s miközben alkalom kínálkozott a szakma számára a helyzet elemzésére, a tárlat reprezenta-

kiállított alkotás között jó néhány a szabadságharc eseményeit, alakjait, szellemiségét idézi meg. A fődíjas *Sejben Lajos* grafikái, a szintén díjazott *Győrfi Lajos* és *Győri László* szobrai. A százharminc kiállító, egyharmad-egyharmad arányban a régió, Budapest vonzáskörzete illetve az ország más tájain élő művész alkotásai között a tematikától függetlenül jónéhány izgalmas mű található. A festészeti anyagban például *Égerházi Imre, Makoldi Sándor, Lukács Gábor, Tóth Ernő, Válik Dezső munkái, Luzsicza Árpád, Vigh István* grafikái, *Jószay Zsolt, Ihanus Sirpa Hannele, Bodó Károly* plasztikái. A művek jelzik: a nyári tárlat alkalmas a megújulásra. Csak alkalmat kell rá teremteni. Megfelelő kiállítóteremmel, komolyabb anyagi támogatással.

P. SZABÓ ERNŐ

Kelet-Európa angol szemmel

Augusztus 7-én, pénteken délután 5 órakor *Béres Béla* igazgató nyitja meg Baján a József Attila Művelődési Központ kiállítótermében *Karl Weiss* fényképtárlatát, melynek címe „One week is Summer", azaz Egy hét a nyár. A művész az angol királyi fotóakadémia tagja, és fotóiskolát vezet Londonban. Érdekesség, hogy alkotásai fekete-fehérek. Vallja, hogy a fotózás igazi világa fekete-fehér. A tárlat augusztus 30-ig látható.

Z. L.

Rába Lilla kiállítása a Duna Galériában

Ma 17 órakor nyílik *Rába Lilla* festő- és grafikusművész tárlata a Duna Galériában (XII., Pannónia utca 95.). A művész 1952-ben született Budapesten, és orvosként dolgozott a Szemészeti Klinikán. 1989 óta kiállító festő, a Képzőművészeti Alap tagja. Tárlatai voltak az elmúlt két évtizedben a fővároson kívül Vácott, Szentendrén, Gödön és a hódmezővásárhelyi Őszi Tárlaton, továbbá – négy alkalommal – különféle ausztriai városokban is, többek között Feldbachban és Grazban. Rajzai megjelentek az Élet és Irodalomban, a Magyar Naplóban, valamint a Lege Artis Medicinaeben. Rába Lilla expresszív művészete sokféle kifejezési eszközzel él, s szemléletében a hagyomány ötvöződik a modern kifejezés módszereivel.

A kiállítás, melyet *Hann Ferenc* művészettörténész nyit meg, augusztus 23-ig várja a látogatókat, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

SEP

A Reform 31. számának tartalmából

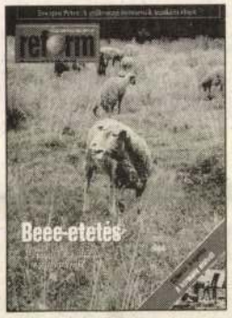

- Gyilkos ár Szlovákiában gyermekáldozatokkal
  Helyszíni riport a tragédiáról és a végzetes mulasztásokról
- Légi tangó 14 tonnás acélmadárral
  Vári Gyula vadászpilóta győzelméről és MiG-29-eséről mesél
- A gyilkossági nyomozók másként élnek
  Interjú Doszpot Péterrel
- Tusnádfürdői emlék
  Tudósítás a miniszterelnök erdélyi látogatásáról
- Napjaink kalákái – avagy hogyan építkezik a középréteg
- Eljött a filozófusok ideje?
  Rendhagyó portré Stumpf Istvánról

Reform: iránytű a változó világhoz!

FÜGGETLEN POLITIKAI HETILAP reform

reform

IMPRÓ

Kortárs dzsessz

A dzsessz létrejötte óta foglalkoztatja a huszadik századi zeneszerzőket. Elsősorban ritmikája az, ami felkeltette a jeles komponisták (*Ravel, Debussy, Stravinsky, Bartók, Satie, Sosztakovics*) figyelmét; a dzsessz a század első felében sok zenemű születésében játszott ihlető szerepet. Természetes volt, hogy a századfordulón keletkezett előadási gyakorlat fejlődésével maguk a dzsesszmuzsikusok is eljutnak a klasszikus zene és a dzsessz ötvözésének gondolatáig, ami az ötvenes években az amerikai *Gunther Schuller* nevével fémjelzett Third Stream, azaz harmadik áramlat rövid életű virágzásában öltött testet. Azóta is akadnak zenészek (például a svájci *Daniel Schnyder*), akik a két idióma szintézisében keresik saját zenei közegüket. Közéjük tartozik a negyedszázada Németországban élő *Dudás Lajos* klarinétos, akinek a közelmúltban két CD-je is hazai boltokba került.

A magyar hangfelvételek kiadásában jeleskedő Magyar Jazzoktatási és Kutatási Alapítvány a korábban a Pannon Jazz sorozatban megjelent Dudás-lemezekkel szemben ezúttal a nemrégiben indított Pannon Classic márkanévvel hozta forgalomba a korongokat, ami arra utal, hogy ezek a felvételek inkább a klasszikus zene kategóriájába illeszkednek. Dudás Lajos esetében azonban óvatosan kell bánni a címkézéssel, hiszen az ő világa a kortárs zene, a népzene és a dzsessz sajátos, esetenként különböző arányú ötvözete. A Music for clarinet (Zene klarinétra) című anyag válogatás a komponista-előadó korábbi lemezeiről: van rajta egy (*Artie Shaws* swingklarinétosnak ajánlott) 17 perces concertino szimfonikus zenekarra és klarinétra, több szólóklarinét-darab, két-két duó *Tommy Vig* vibrafonossal, illetve *Philipp van Endert* gitárossal, továbbá két szám a CL–4 nevű, további három klarinétossal a nyolcvanas években létrehozott klarinétnégyes lemezéről. Az első kompozíció kivételével csupa kamarafelvétel, amelyek Dudást szerzőként a kis formák mesterének, hangszeresként a klarinét európai rangú művelőjének mutatják.

A másik, Chamber Music Live (Kamarazene élőben) című CD egy 1990-es bonni koncert felvétele, amelyen Dudás partnerei *Sebastian Buchholcz* altszaxofonos és *Yldiz Ibrahimova* bolgár–török énekesnő voltak. Az énekesnő miatt ezen a lemezen erősebb a folklórhatás (két bolgár dalon kívül helyet kapott rajt Bartók Mikrokozmoszának Bali szigetéről című darabja is). A témákat általában Dudás intonálja a klarinéton, Ibrahimova négy oktávot kitevő hangján átveszi azokat, majd Bucholcz is bekapcsolodik a zene folyamatába, s ettől kezdve a három szólam bonyolult rendben követi vagy szövi át egymást. Erre a koncert hangulatát őrző lemezre a kortárs hangzás épp annyira jellemző, mint a szabad (dzsessz)improvizáció vagy az archaikus népzenei háttér jelenléte.

A kísérletező szellemű, olykor meglehetősen elvont szférákban kalandozó Dudás bizonyára számol azzal, hogy a komolyzene elkötelezettjei a dzsesszes kiejtést és tagolást, a hagyományos dzsessz hívei pedig a kortárs hangzásokat fogadják idegenkedve zenéjében. Aki persze az előítéletek, a mesterségesen keletkezett kategóriák feloldására, az általa értékesnek tartott zenei formák és kifejezőeszközök képviseletére tette az életét, aligha pályázhat a popsztárok népszerűségére. Be kell érnie azzal, hogy vájt fülűek szűk körű, de érdeklődő rétege kíváncsi művészetére. Ez a kör vélhetően megkülönböztetett figyelemmel fogadja majd ennek a két CD-nek a megjelenését (Pannon Classic).

TURI GÁBOR

zsikáló délután 17.00 Kulturális hírek 18.05 Stúdióhangverseny 19.05 A gondolat kalandjai 19.35 Jandó Jenő zongorahangversenye 21.12 Operakettősök 21.50 Petőfi Sándor minden verse 22.05 A zene üzenete 22.20 Barokk muzsika 23.00 Verebes Róbert és Eckhardt Gábor hangversenye 0.00 Hírek, időjárás. Szózat

MTV 1: 5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom 10.05 Szünidőre! 11.35 Erdőjárók 12.00 Híróra 13.00 Forma–1 14.00 Együtt 14.50 Unser Bildschirm 15.20 Gyerekeknek! 16.25 Öregberény 17.00 Gyorssegély 17.10 Csellengők 17.15 Túrabakancs 17.45 Körzeti híradók 18.00 „Az élet – élet, amelyet meg kell menteni" 18.20 Gyerekeknek! 18.35 Christy 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Kisváros 20.35 Telefonos- kisasszonyok 21.10 Kerge város 21.35 Aktuális 22.05 Miss World Hungary – döntő 23.05 Drága papa

MTV 2: 7.00 Híradó 7.15 Aktuális 7.45 Határtól határig 8.00 Tudóra 9.00 Tanoda 10.00 Szomszédok 10.30 Kincsestár 12.00 Híróra 13.00 Tévémagiszter – Repríz 14.00 Ké 14.25 A pampák királya 16.05 Repeta 17.35 Kormányváró 18.00 Magyarország ma 18.30 Kincsestár 20.00 Mesetár 20.20 Magyarok cselekedetei 20.30 Híradó 21.00 A mi XX. századunk 21.55 Twin Peaks 22.40 Mély víz 23.55 Napbúcsúztató

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.05 Régiók 9.40 A zene arcai 10.20 A mátrai múzsa 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Esti kérdés 12.30 Egri csillagok 13.55 Ló és ember 14.45 Csodálatos vízi utak 15.30 Kalandok Kyhera szigetén 16.00 Katedra nélkül 17.00 Szegletkő 17.40 Mese 18.00 Híradó 18.20 Váltó 19.00 Maigret 20.20 Vajda Lajos élete 20.40 Sziklák és keresztek 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.55 Sportpercek 21.35 Egy kiállítás képei 22.20 Szent Klára 23.45 Híradó 0.00 Vers

15.15 Tévéshop 16.00 Terhestorna 16.30 Autósport 17.00 Okavango, a vadon szíve 18.00 Sportmagazin 19.00 Rendőrségi magazin 19.30 Én pici pónim 20.00 Földgömb 20.30 Sztárbár 21.00 Halálos felfedezés 22.55 A strand angyalkái 0.30 Napraforgó

HBO: 7.00 Bolondos dallamok 7.30 Bír-lak 8.05 A három nindzsa nem hagyja magát 9.30 Partra mászott halak 11.10 Indián a szekrényben 12.45 Arc 14.35 A U2 15.25 Raszputyin 17.15 Jumanji 19.00 Bolondos dallamok 19.30 Bír-lak 20.00 Vértestvérek 21.30 Álmodozások ideje 22.00 Melrose Place 22.45 Fargo 0.20 (T)esti mesék 1.50 Ez az életem 3.35 Afrika-koktél 5.10 Az igazság ökle

Augusztus 7., péntek

KOSSUTH: 4.30 Krónika 8.37 Zöld hírek 9.00 és minden órakor: hírek, időjárás 9.05 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.34 Tom Jones 12.00 Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.20 Sweenlinck: XXXVI. zsoltár 13.30 A baptista egyház félórája 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.34 Két csepp méz 15.06 Szerintem 15.55 Kamatozó forintok 16.00 Krónika 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Népzenei híradó 17.06 Magyarországról jövök... 18.00 Krónika 19.06 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Most jelent meg 20.05 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.05 Katona Klári énekel 21.25 Fórum 21.55 Szóló 22.00 Krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.05 A New York-i Filharmonikus Zenekar játszik 0.10 Himnusz

PETŐFI: 4.30 Hírek, időjárás 4.33 Hajnali dallamok 6.03 Hajnali csúcs 7.38 Zöld(sport)reggel 8.00 Petőfi-délelőtt 8.05 Zenezóna Repríz 14. 00 Kémek 14.25 A pampák királya 16.05 Repeta 17.25 Delta 2000 17.55 Alpok–Duna–Adria 18.30 Kincsestár 20.00 Mesetár 20.20 Magyarok cselekedetei 20.30 Híradó 21.00 Magyar Ház 21.30 Magyarország 2000 22.00 Szomorúság városa 0.35 A. K. T. 0.50 Napbúcsúztató

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.05 Szünidei matiné 9.45 Bolondos vakáció 11.05 Váltó 11.40 Esti kérdés 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.50 Lóverseny 12.35 Minoritates Mundi 13.15 A Seuso-kincsek rejtélye 14.25 Rose 14.55 Horgásztanya 15.10 Póráz 15.30 Pop-sa-rock 16.05 Miénk a tér 17.35 Mese 18.00 Híradó 18.20 Közép-európai magazin 18.55 Összkép 19.30 Kiadatás 20.20 Chopin: 12 etűd op. 25. 21.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.25 Sportpercek 21.40 Jöttem, láttam, lőttem 23.15 Híradó 23.30 Vers 23.35 A nantes-i Jacquot

TV 2: 6.00 Potyautas 6.25 Jelkép-kalendárium 6.30 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a Tv 2-vel 12.30 Gyökereink 13.05 Csupa-csupa élet 13.30 Közvetlen ajánlat 14.00 Stádium 14.10 Lacikonyha 14.40 Satöbbi 15.40 A tegnap csodái 15.50 Szemtanú 16.15 A következő áldozat 17.05 Csupa-csupa élet 17.30 Baywatch 18.25 Mindent tudni akarok! 18.30 Gazdagok és szépek 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Polip 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Rosemary gyermeke 1.15 Stádium 1.30 Hajnaltól napestig 1.50 Tények 2.10 Közvetlen ajánlat

TV 3: 15.15 Pepsi GeneratioNext 17.15 Utazás Gasztronómiában 17.45 Hegylakó 18.45 Hír3 19.15 Melrose Place 20.15 Pauly 20.45 Filmpárbaj 20.55 Kihalt tengerpart 22.35 Filmpárbaj 22.50 Hír3 23.20 Jövőnéző 23.45 Hegylakó

9.05 Családi tükör 9.35 Az Áll[illegible] 10.05 Szombat délelőtt 12.00 Krónika 12.30 Mezőgazdasági műsor 13.05 Új Zenei Újság 13.40 Háló-társ 14.06 Oxigén 14.55 Műsorajánlat 15.05 Irodalmi újság 16.00 Tizenhat óra 17.30 Népzenei portré 18.00 Krónika 18.20 Elő-futam 18.25 Szemle 19.05 Sportvilág 19.29 Az ötöslottó nyertes számai 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.00 Hírek, időjárás 20.05 Rádiószínház: Sirály 21.44 Beethoven: Cisz-moll szonáta op. 27.. 22.00 Krónika 22.20 A 23. óra 23.05 Azok a rádiós évek... 0.00 Hírek, időjárás 0.10 Himnusz

PETŐFI: 4.30 Hírek, időjárás 4.33 Hajnali dallamok 5.55 Állomáskereső 6.03 Pax rádió 6.35 Sportszombat 8.03 Hazai slágerkívánságok 9.04 „Itt születtem én..." 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Daráló 13.45 Hang-képek és játék 14.00 Szív küldi 16.00 Vállalkozásklinika 16.30 Kerengő 17.05 Operettparádé 18.01 Hogy tetszik lenni? 18.30 Drogambulancia 19.03 Hogy volt? 20.00 Sportkoktél 21.03 Talpalávaló 22.00 Filmzenei kaleidoszkóp 23.00 Hírpercek 23.15 Annyi... – válogatás az „Ennyi"-ből 0.00–5.50 Éjfél után...

BARTÓK: 6.00 Muzsikáló reggel 8.00 és minden páros órakor: hírek, időjárás. 8.03 Műsorismertetés 8.05 Pódium 9.00 A boidogság 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 11.31 Anita Cerquetti operaáriákat énekel 12.05 A Bartók rádió kívánságműsora 14.05 Kamarazene 15.00 Opera-művészlemezek 16.05 A Magyar Rézfúvós Kvintett hangversenye 17.00 Zenekari muzsika 18.05 Nemzetközi Csajkovszkij-verseny 19.00 Ligeti György művészete 19.38 Nikola Gjuzelev operafelvételeiből 20.30 Londoni Promenád Koncertek 22.40 Fúvósmuzsika 22.50 Összkiadás 23.24 Barokk kamarazene 0.00 Hírek, időjárás. Szózat

vár 9.00 Partyzán 12.00 Nótaszó 12.30 Potyautas 13.00 Fő az étel! 13.05 A kis herceg 14.35 Családban marad 15.00 Fesd át a kocsidat! 17.40 Kedves nővérkék 18.10 Kastélyszálló 19.01 Tények 19.30 Szerelem első látásra 20.00 Börtöncsapda 21.45 Vadlibák – Rudolf Hess elrablása 23.35 Y-akták 0.10 Szexuális bűnök 1.40 Közvetlen ajánlat

TV 3: 9.50 Ismétlések 11.05 Beverly Hills 90210. 12.05 Maxi Max 12.40 Űrszekerek 13.35 Az Angyal 14.30 Melrose Place 15.30 Beverly Hills 90210. 16.30 Pepsi Music Time 17.20 Életmentő járőr 18.15 Szellemes testek 18.45 Hír3 19.45 Az arany bűvöletében 21.35 Alkonyzóna 22.05 Kihalt tengerpart 23.45 Életmentő járőr

RTL KLUB: 7.00 Kölyökklub 11.05 Űrapu 11.30 Mágusok 12.00 Bibliai kalandok 12.30 Szezám, tárulj! 13.00 Hírek 13.10 Fekete gyémántok 14.30 Csőrre töltve 15.25 BRAVO Tv 17.10 Így készült: Varázsige: I Love You 17.30 Kedvenc 18.00 ZenÉsz 18.30 Fókusz plusz 19.00 Híradó 19.30 Kész átverés 20.00 Spartacus 21.50 Esti mesék 22.45 Híradó 23.00 Borzasztó emberek 0.35 Fókusz plusz

MSAT: 1.45 Music Box 10.40 Ahány férfi 1–2. rész 12.35 Rocktükör 13.05 Ahány férfi 3–4. 15.00 Szelep 16.00 Nickelodeon 17.30 Magasfeszültség 18.01 Mit les, Mr. Beadle? 18.30 Minden lében két kanál 19.30 40 millió dollár a tét 21.20 Elveszve Afrikában 23.10 Kétely 0.05 Ifjú tigris

SZÍV TV: 0.55 Zenei összeállítás 7.00 Napraforgó 9.00 Meditációs jóga 12.00 Gerincjavító torna 14.15 Tévéshop 15.00 Rajzfilmsorozatok 16.00 Torna nőknek 16.30 Salty 17.00 Tangó hármas-

.20 Éjfél után

BARTÓK: 6.00 Muzsikáló reggel 8.00 és minden páros órakor: hírek, időjárás. 8.05 Marie Claire Alain Franck-műveket játszik 9.05 Nagy magyar operaénekesek 10.05 Új Zenei Újság 10.40 A Purcell-kvartett játszik 11.00 Európa hangversenytermeiből 11.38 Beszélgetés Tornai Józseffel 12.55 Hangok és visszhangok 13.05 Új lemezeinkből 14.05 Lukács Ervin operafelvételeiből 15.00 Musica Sacra 16.05 A kamarazene kedvelőinek 17.18 Zenekari muzsika 18.05 Szalon 19.00 Raina Kavainszkava operaáriákat énekel 19.30 Kamarazene 20.30 Londoni Promenád Koncertek 21.30 Irodalmi riport 22.45 Hangszerszólók 23.00 Jazzhangverseny-különlegességek 0.00 Hírek, időjárás. Szózat

MTV 1: 6.35 Gazdaképző 7.00 Számítógép-jogosítvány 7.25 „Így szól az Úr!" 7.30 Gyreekeknek! 9.25 Gazdit keresünk! 10.00 Tévémagiszter 11.00 Púder 11.30 Solti Károly nótafelvételeiből 12.00 Hírek 12.05 Szerencsepercek 12.30 Családi napló 13.05 Vészhelyzet 14.40 PoliTour 15.05 Csellengők 15.35 Örömhír 16.01 Walt Disney bemutatja 17.00 Minden, ami zene 17.10 Ön dönt! 18.10 Helló, világ! 19.00 A Hét 19.44 Híradó 20.00 Játék határok nélkül 21.20 Emésztő tűz 22.50 „Navigare necesse est"

MTV 2: 7.00 Ürgemmák 7.30 Hol-mi? 8.00 Tudóra 10.00 Sándor Mátyás 11.00 Cimbora-órák 12.10 Hangverseny 12.40 A Tisza 13.15 A film és... 14.05 Helló, Magyarország! 14.50 Koldusopera 16.25 Az MTV 2 jövő heti műsorajánlata 16.40 Lyukasóra 17.25 Dallamról dallamra 17.55 Cirka-firka 18.25 Újra Nyitott Könyv 19.00 A Csillagszemű 20.00 Arany és ezüst 21.30 Amíg még élünk 22.20 Telesport 23.20 Szabófalvától San Franciscóig

RÁZA LILLA

Vajsi Napsarony
1998 Aug. 5

A Magyar Posta támogatásával indított sorozatunkban

A LEVÉLRŐL

volt szó e kolumnán nyolc alkalommal. Művelődéstörténeti érdekű írások szóltak az elküldött (missilis) és az irodalmi igénnyel írott fiktív levélről, a kettő lényegi azonosságáról, alkotóelemeinek különbözéséről. A távolságot áthidaló interperszonális kapcsolat ezen írásos formája egyidős az emberiség írásos kultúrájával. S bár a levél formája változik, levélírótól a címzettig folyton változó technikák révén jut el, a gyalogpostától az „E-mail"-ig változó technikát mégis túléli a levél lényegi természete, miszerint lélektől lélekig viszi az üzenetet, aminek formát konvenció és személyes tartalom ad Krisztus előtt három ezer esztendővel éppúgy, mint a Krisztus utáni húsz évszázadban.
Sorozatunkban Hegedűs Géza: A címzett valaki, a címzett mindenki, a címzett az olvasó esszéjét, Cséve Anna: Levelek és szépirodalom, Lázár István: Postabontás, Lukácsy András: A patriarchális viszony: Főnökné levelei; Lukácsy Sándor: Rapszódia régi levelekről; Tüskés Tibor: Sorsok levélben elbeszélve, Csűrös Miklós: Kodolányi János levelei Zimándi P. Istvánhoz, Ember Mária: Szépen szól a „bakanóta"? című írását közöltük. A sorozatot Ferenczi László és Ungvári Tamás esszéjével zárjuk.

FERENCZI LÁSZLÓ:

Madame de Sévigné, a levélíró

„Péntek délben, 1714. július 20-án Peru legszebbik hídja leszakadt, s öten, akik éppen átmenőben voltak, a mélységbe zuhantak" — indítja regényét Thornton Wilder. „A Szent Lajos király hídja olyan alkotás, mely nem minden évben, de nem is minden évtizedben terem..." — írja fordítója, Kosztolányi Dezső. Mint annyiszor, az idő Kosztolányi ítéletét igazolta. Divatok jönnek, divatok mennek, de az öt áldozat sorsát feldolgozó regény ma is meghódítja az olvasókat. Az áldozatok egyike „Montemayor márkiné, a rút, eszes öregasszony, aki félbolond imádattal csüng egyetlen leányán, az ő mindenén, de a leánya hideg, érzéketlen teremtés, a spanyol udvarban él, távol tőle s tudni sem akar róla. Ez a márkiné írónő, leveleket ír hozzá, a perui irodalom gyöngyeit..."

Kevesen tudják, noha Kosztolányi utalt rá, hogy Wilder Montemayor márkiné alakját Madame de Sévignéről mintázta. Mme Sévigné leveleivel vált a 17. századi francia irodalom máig népszerű klasszikusává. Az amerikai Wildert Sainte-Beuve, a múlt századi neves francia kritikus ösztönözhette koncepciója kialakításában, miután így írt: „Lánya volt Mme de Sévigné egyetlen nagy szenvedélye. Az anyai gyöngédség szenvedéllyé vált, a szenvedély összes jellemvonásával..."

Wilder nem csupán Mme de Sévignéből formált regényhőst. *A Szent Lajos király hídja* egyik főszereplője Pepita, a színésznő, akinek beteg gyermeke az öt áldozat egyike volt. Pepita egy-egy vonását eredetileg Mme de Sévigné rajzolta meg, többször írt egy neves színésznéről, aki Racine tragédiáit sikerre vitte, és aki — mellékesen — a fia szeretője volt.

Végtelen magányban és szeretetre éhesen élnek Wilder perui hősei. Montemayor márkiné azért lett a limai társadalom élesszemű megfigyelője, hogy lánya figyelmét felhívja magára, és dicséretét kizsarolhassa. Sainte-Beuve sugallta e felfogást. De ha az eredeti leveleket korukba és környezetükbe visszahelyezzük, másként is gondolkodhatunk. Leánya (és nem egyetlen levelezőtársa) csupán ürügy volt arra, hogy Sévigné a 17. század nagy krónikása legyen. Az ún. nagy század nagy krónikása. 1903-ban jelent meg Combes francia történetíró könyve: Mme de Sévigné, a történész. Combes nem szíveli Sévignénét, mert — mint gondosan dokumentált könyvében kimutatja — XIV. Lajos ellenzékéhez tartozott, akárcsak az uralom másik krónikása, a nála jóval fiatalabb és az őt jóval túlélő Saint-Simon herceg. Mindketten, Sévignéné és Saint-Simon, a francia próza máig elismert mesterei lettek, csak az egyik leveleket írt, a másik emlékiratot. Voltak társaik, így például Saint-Évremond, aki — többek közt — maradandó esszéket írt, és angliai száműzetésbe kényszerült.

Kazinczy Ferencről jobbára köztudott, hogy miután Kufsteinből szabadult, patikamérlegen mérlegelte, hogy kinek miről és mennyit írjon. Nem akart visszakerülni a Habsburgok börtönébe. Madame de Sévigné sohasem ült börtönben, de nem egy barátját letartóztatták vagy száműzték.

1661-ben meghalt Mazarin bíboros, Richelieu bíboros utódjaként Franciaország első minisztere XIV. Lajos kiskorúsága, majd ifjúsága idején. Mindenki azt várta, hogy XIV. Lajos — elődei példáját követve — új elsőminisztert nevez ki. Legnagyobb meglepetésre maga kezébe vette a kormányt. És egyik első és legfontosabb ténykedése az volt, hogy Mazarin bizalmasát, Fouquet-t, a pénzügyek irányítóját letartóztatta. Ennek módjáról maga számol be anyjához írt levelében:

„... el sem tudja képzelni, milyen gondot jelentett még az is, hogy megtaláljam a módját, hogyan beszélhetnék főként Artagnan-nal, mert egész nap felzaklatott emberek ostromolnak... akik jó előre átláthatták volna szándékomat... Mégis, megparancsoltam neki két nappal ezelőtt, hogy álljon készenlétben... A világ legnagyobb türelmetlenségével vártam, hogy végződjék el már az ügy... végül ma reggel, mikor a főintendáns szokás szerint jött, hogy dolgozzon velem, hol ilyen, hol olyan módon tárgyaltam vele, úgy tettem, mintha papírokat keresnék, egész addig, míg észre nem vettem Artagnan-t dolgozószobám ablakából a kastély udvarán és akkor hagytam elmenni a főintendánst... Artagnan a nagytemplom terén kapta el, és a nevemben letartóztatta, nem sokkal dél után.. úgy viselkedtem, mint aki vadászatra készül ma reggel, és ezzel az ürüggyel előkészítettem a kocsijaimat, lóra ültettem a muskétásaimat... Újjongva, hogy a dolog elvégeztetett, a főintendánst az egyik kocsiba ültettük, melyet muskétásaim követtek, akik Angers várába vitték őt..."

Ki volt Fouquet? A királyság leggazdagabb embere, az irodalom és a művészetek pártfogolója, a fenséges Vaux-le-Vicomte-i kastély építtetője. La Fontaine-t és Molière-t egyaránt támogatta. Mme de Sévigné a baráti köréhez tartozott. A Fouquet pert Sévigné nagy figyelemmel és aggodalommal kísérte, félt, de rokonszenvezett a vádlottal. Nem ő volt az egyetlen, La Fontaine sohasem tagadta meg Fouquet emlékét.

Fouquet megbuktatását Colbert sürgette, aki a főintendáns letartóztatása után a pénzügyeket és a rendőrséget irányította, és először biztosított a kiválasztott íróknak (a központosítás szellemében) rendszeres jövedelmet az évi költségvetésből. A csaknem teljes sajtószabadság megszűnt, Pascal hatalmas szatírája, a *Vidéki levelek*, 1661 után már nem jelenhetett volna meg. Boileau, az öntudatos polgár, a klasszicizmus nagy költője és törvényhozója, a szenvedély megfékezője, még Fouquet tündöklése idején Colbert-hez csatlakozott. Mme de Sévigné viszont sohasem rokonszenvezett Colbert-rel, különösen a holland háborút — Colbert háborúját! — rosszalta, melyet az „angyal" bárhogy is remélte, nem akadályozott meg.

Madame de Sévigné rokonszenvei „nem-hivatalosak". Büszke a két korábbi ellenzéki, Retz bíboros és La Rochefoucauld barátságra. Hű marad kedvenc olasz költőihez, amikor Boileau, a nacionalista kultúrpolitikus, ellenük fordul. Corneille-t többre becsüli, mint Racine-t, akárcsak az angliai száműzött Saint-Évremond, amikor a központosításra törekvő királyi hatalom a Corneille-hősök arisztokrata szenvedélyeit és erényeit bírálta. Gyergyai Albert többször is megemlíti, hogy Madame de Sévigné szerette volna, ha Montaigne szomszédja lenne... A 16. századi Klasszikus Montaigne Esszéit XIV. Lajos hosszú uralkodása idején nem adták ki újra...

A levél, az „írott társalgás", ahogy Gyergyai nevezi, a 17. század kedvelt műfaja volt, és Madame de Sévigné közkézen forgó leveliben beszámolt arról, ami a „társaságot" érdekelte: háborúról és békéről, politikáról, pletykákról és cselszövésekről, irodalomról és színházról, a mindennap kis és nagy eseményeiről írt. Levelezése felbecsülhetetlen dokumentum. Műalkotássá vált dokumentum, az érzékeny, művelt és tapasztalt asszony a korban oly népszerű, gyakran irodalmi igénnyel és verseny szellemben írt levelet a költészet rangjára emelte. Igaz, akad olyan századunkbeli francia irodalmár, aki a francia líra másfél százados kiapadásáért Mme de Sévigné stílusművészetét hibáztatja...

UNGVÁRI TAMÁS:

A címzett ismeretlen

Voltam én is postás. A sajtóosztály vezetője, Nemesi Konrád szervezett be valaminő közönségszolgálati bizottságba. Emlékszem azokra a vitákra, hogyan nevezzük el az akkor új, még senkitől sem látott faxot, s arra is, hogy végül arra szavaztunk, nevezzük faxnak. Ne magyarítsuk.

Akkoriban fogant meg bennem a levélküldés korszerűsítésére számos tervem. Ami a levél esztétikumát illeti, abban már nem vagyok illetékes. Az irodalomtudományt elfoglalta a dekonstrukció, a mindenütt haldokló, de nálunk virágzását élő irányzat. Annak nyelvéből, hogy egyetlen egyszerű tételt kifejtsek, újra diplomáznom kellene. A levél nyelvi stratégia, kommunikatív tükör, amelyben a jelölő és a jelölt szintagma,... — de ezzel nem is kísérletezem. Vissza a levélhordóhoz, aki nem „üzenetet" közvetít, hanem egy valóságos táskát cipel. A levél esztétikáját Móricz Zsigmond igencsak naturalista leírása fejtette meg arról a postásról, akinek kilóg az aranyere a sok lótás-futástól.

A posta különben a modern szervezettség alapmodellje: nem véletlenül foglalkozott vele C. P. Snow, hajdani tanárom, a két kultúra eggyéforrasztásának prófétája, a fizikus és regényíró. A nagyszerű írországi közíró, Conor Cruise O'Brien politikusi pályájának beteljesülése volt, amikor postaügyi miniszternek kinevezték (miként Snowt Angliában) — nincs élesebb tükre közállapotainknak, mint a mindenkori posta szervezettsége, személyi állománya, technikai felkészültsége.

„Steril posta", merőben a közlemények továbbítására szolgáló intézmény sosem volt. A postakocsi személyeket s híreket egyképpen szállított. A banki szolgáltatás, sőt a távközlés is klasszikus postai feladat, ha igaz is, hogy a modernizáció nyomására ezek elválnak egymástól.

Egy levél útja a feladótól a címzettig: hadvezérek eszére méltó feladat: az út minden állomása költség- csökkentő vagy növelő tényező lehet, amiképpen azoknak a terheknek az elosztása, melyet némely posta kötelezően vállal, mint az újságkézbesítés.

A magyar közigazgatás patologikusan írásközpontú. Misztifálja, fel s túlértékeli az aláírást, a dokumentumot, mintha bármely mulasztás perelhető lenne, vagy a számonkérésnek kialakulhattak volna jogi feltételei.

Korlátlan hatalmú intézmények az állampolgár iránti bizalmatlanságra épülnek. Az állampolgár kiszolgáltatottságára, melyet elemi szinten az „ajánlott levél" jelképez. Itt mindenki bizonyítani akarja, hogy megtette a kötelességét. Az adóhivatal központilag díjmentesíti a személyi jövedelemadó bevallását központilag nyomtatott borítékon, ahol a ragszám újabb ellenőrzött tétel a személyi szám mellett. Többmillió háztartás kényszerül a ficak papírra rámásolni azt, ami borítékon van. Ezen elsőéves üzemgazda segíthetne, de nem teszi, mert az örök ellenőrzés szellemének még nem lehet ellenállni.

Mivel a Posta szolgáltató, önmaga keveset változtathat azon, hogy az úgynevezett „bérmentesítés" kézi erővel történik meg nagyvállalatoknál is, helyi postagépek helyett. Hiszen végül is a vállalatok imitálják a postát, amikor hierarchiájuk a „kézbesítőre" épül. A magyar hivatal alapsejtje (amelyik aztán rákosan burjánzik a hierarchia kettős spirálján): egy főnök, egy titkárnő, egy kézbesítő, akit délutánonként egy-egy postahivatal ostromára vetnek be. Feladatköre ugyanis az, hogy az alulmodernizált vállalatok és intézmények kézbesítőivel megküzdjenek ezen a lovagiatlan tornán. A kézbesítő az egykori hordár utóda, aki ott lebzselt a bankok és kávéházak körül. A monarchia bürokratikus modellje diktatúrákat élt túl, csaknem érintetlenül.

A postai modernizáció olykor önmagát győzi le. Az írott szöveges kultúra szolgálatában álló postahivatalokban évtizede tűntek fel az „ikonok". Vagyis nem azt írják ki, hogy „levél", vagy „pénzfeladás", hanem grafikus ábra jelzi, melyik ablakhoz soroljunk.

Az „ikonok" a kommunikáció primitivizálását szolgálják, elvégzett tényként veszik a népesség funkcionális analfabétizmusát, tévesített személyiségét. Nem láttam még külföldit, aki elsőre felfogata a magyar postai „ikon"-rendszert, mert az csak látszatra nemzetközi. Evidenciaszerűségüket a többszöri tapasztalás teremtheti meg; a postai szuahéli is tanulandó.

De a monarchiabeli örökséget felerősítette a diktatúra, s ezt betonbavésve mutatja a postahivatalok alaprajza. Ezek inkább emlékeztetnek útlevél-ellenőrző pontokra, vámhivatalokra, mint postára. Az, hogy a pénzkezelést üvegkalitkában végzik, rendben van. Semmi sem indokolja a levélfelvevő elzártságát az ügyféltől. Miért beszél velünk üvegbefúrt lyukakon? Ez még mindig az a hivatal lenne, ahol a belügyi cenzorok világítottak át külföldre szóló leveleket?

A postai hivatalnok rézsut ül, és ennek ki tudja, hány gerincferdülés látja kárát. Ahhoz, hogy szemben üljön velem, vagy tán magasított széken gördüljön, elsőbben korszerű technika szükséges és a postai folyamatok végtelen egyszerűsítése. Erről annyit, hogy a fejlettebb világban ritka a rézsut ülő postás, mert ez tönkreteszi a szolgáltató jelleget. A postás nem hivatalnok, hanem eladó, akinek kontaktusa van a vevővel.

A levelezés kultúráját az elektronikus levélhordozó éppoly kevéssé tette tönkre, ahogyan a színházat a film, a filmet a televízió. Az elektronikus levél más műfaj, mit a kézzel vagy géppel írott, s postán továbbított, más a léptéke, célja. Az elektronikus levél: telefon-távirat, míg a levél jólesően redundás stilisztikájú. A levél fecseg, a távirat tömörít; az egyik meggyőz, a másik közöl, az egyik díszes, a másik csupasz.

Ahhoz azonban, hogy a levél írásos kultúráját fenntartsuk, a hordozó kultúráján illenék javítanunk. A posta : mitikus intézmény, a postáskisasszonyok romantikájától a „Vörös postakocsi"-ig ennek ezernyi bizonyítéka van. A postai működés szociológiája a teljes társadalom lélektanának láthatatlan, mégis érezhető befolyásolója: madár tolláról, ember postájáról ismerszik.

Az üvegfal, a motorizálatlan postás, az aranyér...

Gyakori külföldi útjaimra magam után küldettem a magyar újságokat. A kinti egyetemeken Afrikaszakértőnek véltek, a csomagolás nyomán: a spárgával átkötött barna csomag, melyből előírásszerűen illik kilógnia a makulatúrának...

Ferencz József nem engedte meg a telefon bevezetését a Burgba. Levelezését is kézbesítővel intézte. Gyalázatos, konzervatív reflexeket kell legyőznie annak, aki azt szeretné, hogy a levél „lélektől lélekig" érjen el.

BERTHA BULCSU:

Szezon után a Balatonról

A bűz bejárja Európát

Időnként megjelenik egy ruhájából kibuggyanó kedves nő, és kérdéseket tesz fel: „Ön a Balaton szerelmese, mi a véleménye most, hogy döglenek az angolnák?" — Pár hete érdekes nevű részvénytársaság tisztelt meg a bizalmával egy Balatonmentő tervezet formájában. A levélben: „Úgy hallottuk, hogy ön is a Balaton szerelmese...". Ilyenkor enyhe émelygés támad a gyomrom táján, s lassan emelkedik felfelé. Az értelem szerencsére felülkerekedik a hangulatok, érzelmek, gyanús emóciók biológiai megnyilvánulásai felett. Nem hány az ember. Minek? A többi, amitől összehányhatná magát e nehezen jellemezhető területen, reakcióinktól függetlenül tovább tenyészik. Ráadásul van a dologban valami igazságcsíra, de szerelemről szó sincs.

Augusztus 25-én reggel még úsztam egyet a Balatonban, s ahogy feltámadt a keleti szél, s nehezen értem el azt a láthatatlan háromszögelési pontot, ahol más, átlagos nyári reggeleken visszafordultam, hirtelen éreztem, hogy valami véget ért. Valószínűleg a nyár. Ebben az évben ez az utolsó balatoni fürdés. Számomra. Mások természetesen (északiak, vagy akiket csónakból belöknek, belefújtanak) lubickolnak még egy keveset. A szél illata, frissessége hívta elő a hangulatot, vagy a vadkacsa csapat, ami párhuzamosan úszott velem a part felé? Ki tudja? A szomorúság az agyamból lassan átszivárgott a karomba, lábamba. Néhány percig egy helyben tiportam a vizet, mint a vízilabdázók, hogy alaposan megnézzem magamnak a révfülöpi földnyelvet, a kanyargó nádfalakat, a bóján álló vitorlásokat, csónakokat, horgászstégeket. Beszívtam a látványt, aztán nagyon lassan kiúsztam a bejáróstégig, aminek lépcsőjéből már hiányzott egy deszka.

Inkább a szél szárított meg, mint a napfény. A túlpart fokozatosan beleveszett a zöldes páraködbe. Valóban véget ért a nyár. Lúdbőrző testtel álltam a parton és néztem a vizet. A megbízhatatlan, öregedő nőt. Fájt, hogy ebben az évben nem részesülhetek már az ölelésében. —„A Balaton szerelmese..." — Nevetséges. Szerelmes lehet az ember egy megbízhatatlan, szutykos kurvába? Alig valószínű... De a fiatal évek emléke, amikor nem tudtuk, hogy jó pénzért bárkivel, mindent eltakart, akár az ezüsthíd varázslata... Ha a következő nyáron ránk mosolygott, elhittük neki, hogy minket szeret. Aztán egyre koszosabb lett, s aki túl mélyre pillantott vizének kékjébe, az kötőhártyagyulladást kapott, a halak pedig, melyeket bizsergetően áramoltatott testében, beledöglöttek szerető gondoskodásába.

És mégis, ilyenkor őszi időben, fáj, hogy eltávolodik tőlünk az agyonszidott, becsmérelt gyér-nádas-szőrzetű nőstény. Az ifjúságunk volt több száz éven át. Mentegetjük... Öregszik, de a bajokat a környezet okozza. A szemetelő stricik, az ügyetlen hatóságok... Tehet arról szegény Balaton, hogy a mocskot belesöprik az ágyába? Kormánybizottságok vizsgálják lemeztelenítve. Csoda, ha megsértődik? A vize még mindig tisztább, mint az ország bankkonszolidációtól, privatizációtól, hétköznapi tolvajlástól, korrupciótól átizzadt ruházata.

Aki lotyóval kezd, annak annyi... Így mondják. A Balaton hajdan, Kisfaludy Sándor, Széchenyi István, Eötvös Károly korában szűzlánynak mutatta magát. Talán az is volt. Most azonban, amikor az elszakadás, eltávolodás manővereit végrehajtom, utánam nyúl, lotyó módra. A 71-es útról alig kanyarodunk rá az autópályára, máris bevág az ablakon a bomlás szaga, a fekáliabűz. Három napja zuhog az eső és fúj a nyugati szél. A déli part, valószínűleg Siófok szennyvíztelepe küldi utánunk az „elbocsátó szép üzenetet". Különös, de minél többet piszkálják a szakértő vízügyesek, mérnökök a partot, annál nagyobb lesz a csőd. A legyalult Non Stop vendéglő táján, ahol felpuffadt, óriási műanyagállatok hirdetik az új töltőállomást, a híg fos szaga helyett végre üde benzinpárával szívhatjuk tele a tüdőnket.

Irodalminak éreztem ezt a szagot. Nem a benzint, hanem a másikat. Régiesen befejezetté vált a nyár, mint a klasszikus novellákban. Tavasszal, amikor egy észak-olasz tanárnővel húsvétolni indultunk, ugyanezt a szag-agressziót éltük át. Kenese táján öblítette át a kocsi belsejét, s valahol Fűzfőnél ült bele a kárpitba, a műszerek belsejébe, talán még a lelkünkbe is. — „Valahol valami rohad" — vélekedett a vendégünk. — Igen — gondoltam —, valahol valami rohad. Egy nagy állat, ami félig már kimúlt, táplálékot nem vesz magához, csak vizet, megszűnőben van, horkant még néhányat a nemzetről (nem is lehet tudni, melyikről), a régi nádasokról, a szabad partokról, amikor a betonfalakon nem paszatolódtak szét a halak ikrái. Megdöglik, s a bűz bejárja Európát. — „Mi rohad?" — kérdezte a naiv olasz. — „Mi rohadna?" — mosolyogtam rá — „Az ország." — „És ezen maga nevet?" — kérdezte döbbenten.

A mérnökök jót akarva telerakták a partot, a nádasokat szennyvíztisztító-, szűrő-, átemelő telepekkel. Ezekből árad szét a bűz és fojtogatja a nyaralótelepeket. Mi, az északi part közepén, ha dél-délnyugati szél fúj, a szerepzi átemelő és a pálkövei szennyvíztisztító bűzét élvezzük kora tavasztól a nyár végéig. Nemcsak mi, azok a külföldiek is, akik tévedésből a Balaton mellett kívánják kipihenni magukat.

Nagy halak

Eseménytelen volt a nyár, meteorológiai szemszögből nézve, semmi sem történt. Perzselt a nap, s az esőfelhők több mint egy hónapon át elkerülték a tó környékét. Badacsonyban egy német urat fenékbe csíptek a vérszívó szúnyogok. Ez volt a nyár legnagyobb eseménye. A kisebbekről a helyi újságok is írtak. Kiraboltak, agyonvertek néhány embert. Naponta elloptak négy-öt Audit, BMW-t, Mercedest, s ez a tulajdonosokat, akik a Balaton partján nyaralgattak, meglepte. Több család összepakolt és hazament. Az üdülővendégek másik csoportja el sem jött. Féltek az ételmérgezéstől és a közelben megrendezett délszláv polgárháborútól.

Az én szegényes, öreg nyaralgatásom is monoton unalomba fulladt. Volt ugyan a nyár elején egy kevés felpezsdülés, mert az önkormányzat váratlanul úgy döntött, hogy megépítteti az utat a közelünkben. Mérnökök jelentek meg, kitűzték a nyomvonalat. A vezető testület a korábban felajánlott hozzájárulásainkról is lemondott. Majd ők, hiszen sok adót befizettünk az elmúlt évtizedekben. De aztán mint minden közhasznú vállalkozást, Búvár Kundként ezt is megfúrta pénzügyi kormányzatunk. Felröppentették a hírt, hogy az önkormányzatoknál maradó 35 százalékos személyi jövedelemadót 15 százalékra kívánják csökkenteni. Ekkor, ahogy az országban mindenütt, a Balaton-parton is abbamaradtak, félbeszakadtak az önkormányzati beruházások. Sokan tanakodtak a parton... Ha már használni nem tudnak a pénzügyi szakemberek, miért ártanak? Ha a nyár elején nem sóhajtozzák tele a sajtót óhajaikkal, s csak ősszel, a parlament összecsődítése után szólalnak meg, akkor most gazdagabb lenne az ország néhány tucat úttal, iskolával, sok ezer méter gázvezetékkel. De úgy látszik, a lenini úton a legnagyobb nyárban sem lehet megállni.

Ennyi volt a pezsdülés, aztán következett a dögunalom. Le a strandra, úszás az orvosi előírások szerint, majd gyors átöltözés, bevásárlás. Kenyér Révfülöpről, tej Zánkáról, majd „tovább,tovább", ahogy a ballagó diákok éneklik. Egyik helyen barnás a felvágott, másikon viszont a túró papíron át is büdös. Az ivóvíz olyan, amilyen. A mozgékonyabbak évtizedeken át Kékkútra mentek vízért. Ott, a palackozó üzem falába épített csövön át, bárki vételezhetett néhány üveggel vagy demizsonnal az üde ásványvízből. Amióta azonban megvásárolta egy külföldi társaság az ásványvizünket és a palackozót, megváltozott a helyzet. A nyár elején gyanús barnás lé bukott elő a csőből (gondolom pedagógiai okokból), majd a cső is eltűnt. A külföldi cég behúzta, mint idegen kutya a farkát. Tamási Áron szerint „valahol otthon kell lenni a világban". De hol, kedves Áron bátyánk?

Eseménytelen volt a nyár. Nem történt semmi. A nyaralók nyaraltak, a tolvajok loptak, a Zimmer frei polgári szövetség pedig összefogta az idetévedt németeket, s egy áldozatokra is kész, liberál-konzervatív, adóhivatal ellenes, laza, nehezen ellenőrizhető közösséget szervezett belőlük. Amikor a „Balatonember" (Máté László MSZP-s alelnök nevezte így a tévében a biológus professzort) a kenesei öbölben a legádázabb harcát vívta a szúnyogokkal és a cinikusan döglődő angolnákkal, Szepezd táján tiszta volt a víz, a reggeli órákban jókat lehetett úszni. A horgászok éppen akkor vonultak haza a zsákmányukkal, amikor a reggeli napfényben szárítkoztam. Dévérek, méteres pontyok szorongtak a szákokban, és üdén csapkodtak. Ilyenkor az evésre szoktatott ember képzeletében, bármennyire védekezik is, megjelennek a beirdalt, kívül-belül besózott, ropogósra sütött keszegek. És az ízek, a hangulat. A friss szél, ahogy a partról becsap a fák alá. Az esti halászlé. Bográcsok, gondosan rakott tűz, a csípős párák, illatok. A bor, a bor...

A felső Balatonon javában dúlt még a természetvédelmi háború, amikor egy úri horgász nyolckilós, nyurga pontyot lógatva vonult végig a korai fürdőzők között. A kisebbeket és a felszerelését a segédje vitte utána. Megcsodáltam a halat. „Van ott nagyobb is, de én bojlival nem csalizok, mert nem szeretem a zsíros halat" — mondta, s a part keleti vége felé intett a fejével. Valóban volt ott két fiatalember, ők egy tizennégy kilogrammos pontyot fogtak. Csakhamar megérkeztek a vendéglősök és pénzt kínáltak a termetes jószágért. A fiatalemberek nem adták el a halukat. Így ment ez heteken át. Ötkilósok, tizenkettesek, aztán „csak" kilencesek. Partról, stégről, csónakból. Jött a ponty, ahogy korábban soha.

Lehet, hogy ilyen az egész ország? Járásonként, falvanként változik a helyzet. Össze-vissza virulnak, döglődnek a materiális és lelki vállalkozások.

A másik Magyarország

Ahányszor híre kelt, hogy Mao Cetung beteg, vagy gyengélkedik, a nagy kormányos mindig belevetette magát a Huang-ho, vagy a Jangce habjaiba, s úszott ötven-hatvan métert az „egyszerű" kínaiak között, akik kivétel nélkül izmos gorillákból, magas rangú testőrtisztekből, s a belső körhöz tartozó orvosokból, pártfunkcionáriusokból álltak. Ez volt a cáfolat.

Nem tudom, hányan úszkáltak a nagy Mao körül, de ha látta volna nyáron a Balaton-átúszásra gyülekező tömeget, amit ugye nem láthatott, valószínűleg azonnal leváltja a protokollfőnökét, s mindazokat, akik személyiségképét építgették. Ami az idei nyáron Révfülöp és Balatonboglár között történt, engem is meglepett.

„Rohad az ország" — ez közhely — ami idáig nem rohadt le, azt most rohasztják le, teszik tönkre, zsebre gyűrik, eladják, kihányják. Végünk van. Sokat dohányzunk, iszunk, zsírok ételeket zabálunk, s az egész életmódunk, életstílusunk egészségtelen. A fiatalok nem válnak be katonának, diszkómámorban az ősök autójával nekirohannak a szederfák törzsének. Kimúlnak. Mások csak úgy, diszkó nélkül. Mert ráérnek, unatkoznak, munkanélküliek. Fáj nekik valami, lelkük van. Baj van a táplálkozásukkal. Nem eszünk elég müzlit. Egyik hetilapunk felkutatott egy öreg parasztot, s kiderült róla, hogy minden reggel fél hatkor „éhomra" megiszik egy féldeci törkölypálinkát, aztán szalonnát és vöröshagymát zabál a szeszgőzre. Csoda, hogy itt tart a nemzet? Nincs olyan nap, hogy a rádióban délelőtt, délután, éjszaka ne ijesztene ránk egy vöröskeresztes és csillagos nővér, orvos, vagy életmódbizottsági elnök. Általában a menyéthangon sikoltozó nőstény egyedülállókat behálózó telefonszámhirdetése és a Rózsa György között. Nincs a napnak és éjszakának olyan órája, hogy fel ne szólítanának a közszolgálati rádióban, hogy hívjam fel Rózsa Györgyöt. Valószínűleg ez az egyik oka az öngyilkosságoknak, a szalonnazabálásnak és a whisky vedelésének. Inkább a halál. Rózsa György és a menyétlány után, egy tudósan rekedt úr, vagy frusztrált, aszott, libidóját akadozva működtető nő közli velünk, hogy az életkilátásaink tovább csökkentek. Mert igaz ugyan, hogy a franciák sokat isznak, de azok jó minőségű vörösbort, és barna héjú kenyeret esznek hozzá, de mi... Mi természetesen mindent rosszul csinálunk.

Az ember gyanútlanul átmegy Révfülöpre kenyérért, s hirtelen olyan sokadalomban találja magát, mint a felsőőri (Oberwart) kirakodóvásáron. A fizetőparkoló zsúfolt, a lakókocsisok már éjszaka elfoglalták a jobb helyeket. A kikötőnek és kempingeknek a közelébe sem lehet jutni autóval. Az út szélén, a hegyoldalban, még a házak tetején is autók parkolnak. Kenyér? A sokadalom már a holnaputáni sütést is megette.

A parton és a kikötőn seregnyi ember. A nagy katonai sátrakban kora reggel óta folynak az egészségügyi vizsgálatok. Aztán eljön a start pillanata. Egymást követve, csaknem négyezer ember veti magát a barátságtalanul hullámzó vízbe. Átúsznak Balatonboglárra. Nagypapák, kisgyerekek, családanyák, tinédzser lányok, nagyon sok fiatal fiú és férfi. Izmosak, egészségesek, szellemük, akaraterejük hibátlanul működik. A start után a családok kísérő tagjai kocsiba ugranak, és a Tihanyi réven át, vagy Keszthelyt megkerülve elindulnak Boglárra, hogy lefényképezzék a tinédzser fiút, vagy a nagypapát, amikor az ötkilométernyi táv leúszása után partra lép.

Állok a mólón és csodálkozom. Ezek lennének azok az emberek, akik egészségtelenül élnek, esznek, isznak, dohányoznak? Alig valószínű... Bizonyára létezik egy iszákos, akarat nélküli, célt és hitet vesztett embercsoport az országban. De van egy másik Magyarország is. A Kék Szalag vitorlásversenyre 250 hajóval több mint 1100 versenyző nevezett be. Ez olyan rekord, amire az ország „nem rothadó" korszakában sem volt példa. A vitorlázás drága sport, az úszás a szegényebbeknek is hozzáférhető. Révfülöpre a versenyzők bizonyos része luxuskocsikkal érkezett, mások tízéves Skodákkal, Trabantokkal, vagy vonattal. A másik Magyarország nem egy osztályból, rétegből áll. Van... Szegényen vagy gazdagon, de létezik.

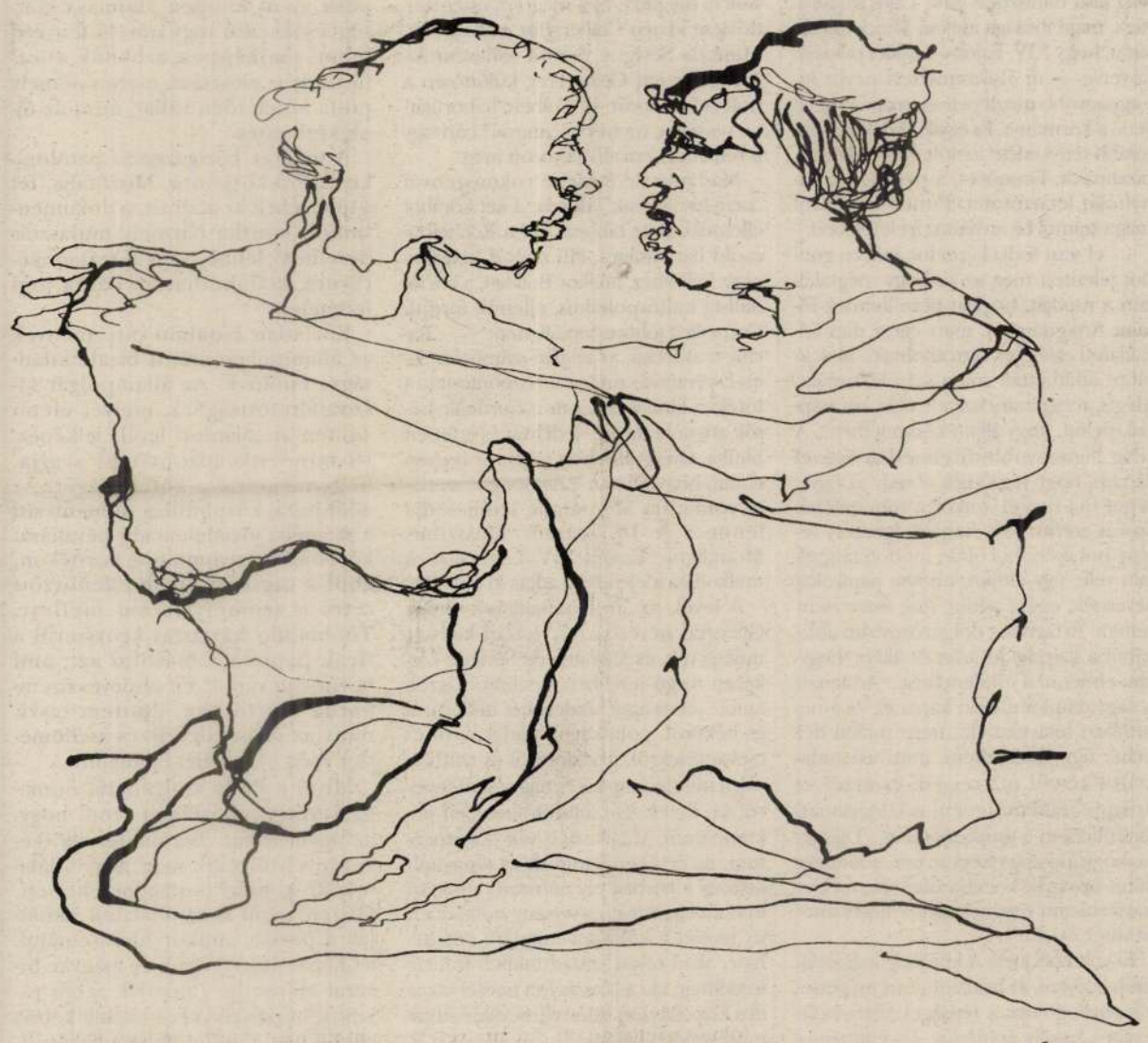

Rába Lilla rajza

Politikai esőemberek kora

(Folytatás a 3. oldalról)

„Miért néznek egy országot debilnek?" – kérdezte a *Nap-kelte* című műsorban rendkívül higgadtan egy betelefonáló a legfőbb ügyésztől, aki éppen arról számolt be, hogy az olajügyekben megvádolt politikusok mindegyikének ártatlansága bizonyítást nyert. De vajon miért is adna hitelt ennek az a közönség, amely még soha nem látott arra példát, hogy egy vizsgálat a hatalom árnyékában sütkérezők bűnösségét állapította volna meg, sőt arra sem, hogy akár egyetlen ilyen vizsgálat a végére ért volna. És vajon meglepődhetünk-e azon, ha az olyan demokrácia, ahol az igazság mindig az éppen hatalmon lévők mellé szegődik, nem sokkal vonzóbb az emberek számára, mint a langyos államszocialista diktatúra, ahol nem is bíbelődtek jogállami nyavalyákkal.

Önáltatás volna azt gondolni, hogy csak a gazdasági nehézségek, a szociális feszültségek fokozódása áll annak hátterében, hogy az elmúlt tíz év alatt a többség számára nemhogy nem sikerült vonzóbbá tenni a demokratikus jogállamot és a piacgazdaságot, hanem évről évre többen lesznek azok, akik kiábrándultan fordulnak el mindettől, és növekvő nosztalgiával tekintenek a magunk mögött hagyott Kádár-rendszerre. Napjainkban a lakosság kétharmada többé-kevésbé egyetért azzal, hogy a rendszerváltás több kárt okoz az országnak, mint amennyi hasznot hajt, négy emberből három legalább részben egyetért azzal, hogy a Kádár-rendszer igazságosabb volt a jelenleginél, és ennél is többen osztják azt a véleményt, hogy a múlt rendszerben többet törődtek a kisemberek gondjaival. Az emberek többsége aktív, „igazságtevő", rendteremtő, a társadalmi és gazdasági folyamatokat felülről irányító államra vágyik, akár a szabadság és demokrácia korlátozása árán is. A jelenlegi politika pedig tudatosan rájátszik ezekre az attitűdökre és ahelyett, hogy felmérve a mára kialakult helyzet hosszú távú romboló hatását, a demokrácia megszilárdítását tekintené feladatának, saját, rövid távú centralizációs hatalmi törekvéseinek szolgálatába próbálja állítani azt a zavarodottságot és bizonytalanságot, amely annak következtében alakult ki, hogy az emberek jelentős részének megrendült a hite és bizalma a demokráciában. Az Orbán-kormány tudatosan arra építi politikai stratégiáját, hogy az emberek többségének ma nem fontosak a liberális demokrácia azon alapértékei és alapintézményei, amelyekre a rendszerváltás egész folyamata alapozódott, azt a hamis alternatívát sugallva, hogy a demokratikus jogállamiság értékei és intézményei, illetve a rend, a biztonság és a nemzeti érdekek csak egymás rovására érvényesíthetőek.

*

Az olajügy plasztikusan modellálja azt a zavarodottságot és értékválságot, amelynek következtében politikai közéletünk a teljes infantilizálódás után a debilizálódás korszakába lépett. Felesleges volna ezredszer is elsorolni mindazokat a jogállami és demokratikus nonszenszeket, amelyek a törvényalkotó és végrehajtó hatalom működését jellemzik, ám a helyzet abszurditását rendkívül jól jellemzi, hogy míg egy nyilvánvalóan hiteltelen, agyonmanipulált bűnöző teljesen zavaros vallomása valóságos közéleti lavinát indíthat el, addig arra, hogy ugyanezen ügy kapcsán valóban súlyos, bizonyítékokkal alátámasztott tények jelentek meg különböző sajtóorgánumokban – például a *Világgazdaság*ban, a *HVG*-ben és az *Élet és Irodalom*ban –, egyebek között a legnagyobb kormányzópárt érintettségéről, senki nem reflektált. Ugyancsak a kialakult helyzetet jellemzi, hogy míg Pallag László különböző politikai szereplők érintettségére vonatkozó homályos és egymásnak is ellentmondó állításai mozgásba hozzák az igazságszolgáltatás teljes apparátusát, addig az a közlése, mely szerint személye ellen közpénzeken titkos és törvénytelen megfigyelés folyik, hogy követik, telefonját lehallgatják, semmiféle visszhangot nem váltott ki. Hasonlóan nem kelti fel senki figyelmét a *Világgazdaság* újságírójának az az állítása sem, amelyben azt közölte a minap, hogy bizonyítékai vannak, hogy a belügyminisztert korábban szoros kapcsolat fűzte az alvilág egyes köreihez. A közvélemény számára az események teljesen követhetetlenné váltak, az emberek mindenféle tájékozódási pontjukat elveszítették, a manipulátorok szabad prédájává váltak.

A parlamenti olajnap egyetlen igazi tanulsága az volt, hogy az SZDSZ frakcióvezetőjén, Kuncze Gáboron kívül egyetlen párt felszólaló képviselője sem fogta fel az ügy valódi tétjét, nevezetesen azt, hogy itt már régen nem róluk, nem a pártokról és még csak nem is a politikáról, hanem a demokrácia sorsáról és az ország gazdasági felemelkedéséről van szó, mivel az általános bizalomhiány nemcsak az intézményrendszert kezdi ki, hanem hosszabb távon az ország gazdasági teljesítőképességét is fékezi. A kormánypárti politikusok jelentős része láthatóan még ma is azt hiszi, hogy ebből az ütközetből győztesen kerülhet ki bárki is, bármelyik párt politikai tőkét kovácsolhat az ellenfél lejáratásából. Mint ahogy a fideszes politikusok talán mindmáig úgy gondolják, hogy a hasonló dramaturgiával zajló megfigyelési ügy nyertesei ők voltak, hiszen az álbotránnyal sikerült elterelniük a figyelmet valódi botrányokról. Ám aki úgy ítéli meg, hogy a megfigyelési ügyből nyertesként került ki, az nemcsak arra nem képes, hogy környezetéről reális képet alkosson, de arra sem, hogy cselekedeteinek tényleges következményeit felmérje. Mára ugyanis a propolitizálás csapdái is egyre nyilvánvalóbbá válnak. A nyilvánosság napirendjét mindmáig sikeresen tematizáló Fidesz-politikusok egyre inkább elszakadnak a valóságtól, egyre közömbösebbé válnak környezetük iránt, és fokozatosan csökken azon képességük, hogy a valós világ tényeit saját világképükbe integrálják. Ennek megfelelően elveszítik azt a képességüket is, hogy érdemi kommunikációt folytassanak azokkal, akik az ő világukon kívül vannak. Ezt a sajátos viselkedést jobb híján *politikai autizmusként* definiálhatjuk. A politikai esőemberek világa beszűkült, megrögzötten hajtogatják a magukét, és nem képesek felmérni szavaik és cselekedeteik tényleges súlyát és következményeit. Szomorú ország az, amelynek sorsát esőemberek veszik a kezükbe.

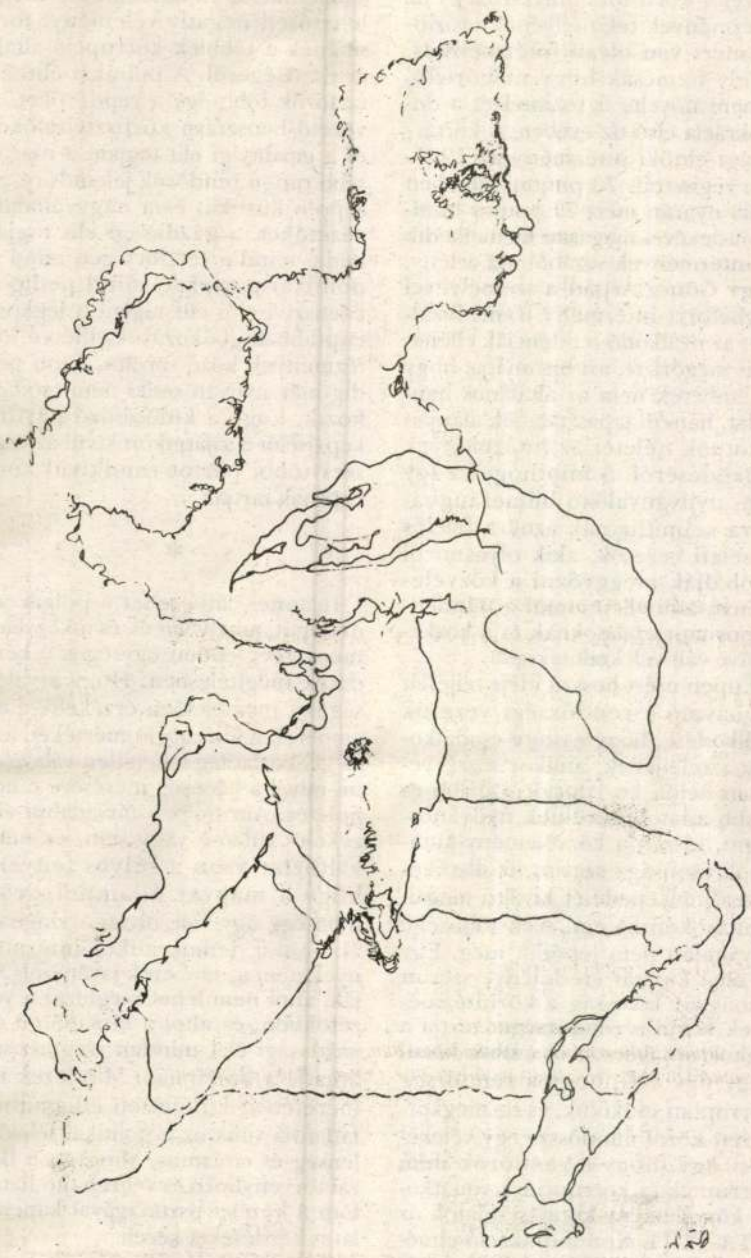

Rába Lilla rajza

Az erotikus vonal

Lehet a vonalnak is erotikája. Érzékien kavargó gombolyag, mely rád, a nézőre tekeredik. Behálóz a vonalköteg, fojtogat, de olyan jó érzéssel. A vonal, ha egyedül van, magányosan kínálkozik fel, többedmagában már szinte üzekedésre hív. A vonal selymes és simogató, máskor meg érdesen dörzsöli a papírt, s téged is, néző. S ha a vonal csomóba gubancolódik, úgy érzed, öleléséből sose szabadulsz. Egy húsevő, egy Vénusz légycsapója.

A Rába Lilla-rajzok vonalai ilyesfélék. Ráadásul nemcsak ilyenek, de erről is szólnak leginkább. Egymásba csavarodó vonalak egymásba csavarodó testeket mutatnak, félelmek az arcokon, szenvedély a testek mozdulatain, gomolygás és magány. Lám csak, a párkapcsolatok is lehetnek vonalszerűek. Elindulnak, megvastagodnak és elvékonyodnak, tekeregnek erre-arra, sötét foltokat mutatnak, majd letisztulva, világos, értelmezhető elemként érnek a papír – az Élet – végére.

Rába Lilla életrajzokat készít vonalrajzokkal. Szerelmi hálót vet és vonalhálókban vergődnek hősei.

S mind olyanok, mint Esterházy Péter *Egy nő* című könyvének szereplői. A mindig másként ugyanolyan Nő és a mindig alkalmazkodóan képlékeny férfi. Meg az örök harmadik.

Sinkó István

ÉLET

Ahogyan a napi- és hetilapok véleményoldalairól nem és nem lehet kiszorítani pártpolitikusok állítólagos magánvéleményeit, úgy a civil szférából is kirobbanthatatlanok a pártokhoz, a hatalomhoz ezer szállal kötődő pszeudocivilek, akik az „én soha semmilyen pártnak nem"-típusú antipolitikus átlagpolgárokat szeretik becserkészni, hátországnak. Szinte minden pártnak vannak különbejáratú szakszervezetei, megvehető cigányai, antifeminista háziasszonyai, fajtiszta környezetvédői. A szocialista párt különösen szereti a civil szférát (plane, hogy úgy a felét maga hozta létre), hiszen „a társadalom", „a dolgozók" nevében mégiscsak könnyebb fellépni, ha civil szervezetek ezrei visszhangozzák az ember álláspontját; azonkívül kétségtelenül jobban hangzik, hogy „Magyarország mindannyiunké", mint mondjuk az, hogy „Magyarország egy része Máté Lászlóé". A szocialisták annyira szeretik a civil szférát, hogy Hegyi Gyula képviselő még növelné is a rájuk szánt állami keretet, holott társadalomkutatók a napokban ismét közölték, *„a hatalom simulékonyságra késztetheti, nyomásgyakorlással teheti politikailag függővé"* a nonprofit szférát. Mindegy.

Most újabb színfolttal bővült a pártpolitikától abszolút független civil spektrum: miután Schmuck Andorral nyélbe ütötte az MSZP Karitatív Tagozatát, Horn Gyula elindította a *Szövetség az Ejrópunjóért* vagy valami hasonló nevű új mozgalmát, amiben nem is az az igazán érdekes, hogy ő indította el és hogy ott van az oldalán hűséges Schmuck Sancho Panzája, hanem hogy neves, mindeddig függetlennek tűnő „értelmiség és újságírók" (copyright: Örkény–Székelyi) coming out-oltak Horn mellett: Inotai Andrásról és Cser Ágnesről tudtuk, hogy nem markánsan antiszocialisták, Ábel Mágenheim Anitáról valószínűleg nem, de nem is ők az érdekesek. Bodor Pál, Marton Frigyes és Juszt László végképp, formálisan is megszűntek független újságírók lenni: bármit írnak vagy szerkesztenek ezentúl, az többé nem lesz függetleníthető Horn mozgalmától, és így: Horn pártjától. Ennél is problémásabb három, eddig pro forma független kutató csatlakozása: Levendel Ádám, a Szonda Ipsos igazgatója, Veér András pszichiáter és Tamás Pál MTA-szociológus nem civil, hanem bizony pártvizekre eveztek, és okos emberek lévén nemigen takarózhatnak Horn kijelentésével, hogy hát ő „nem pártpolitikusként" hozta létre mozgalmát. Horn, aki utoljára akkor volt civil, amikor 1957-ben letette a fegyvert és az egyenruhát, természetesen nem tehet a hiú magyar szoclib értelmiség állandó szerepzavaráról, arról a kényszerről, hogy tényező legyen, hogy hatalma legyen, hogy tanácsadjon, hogy ott legyen mindenhol: az intézetekben, az alapítványokban, a Matávnál, Szárszón, a Médiahajón, pártok programkidolgozói csapatában, pártpolitikusok civil szervezeteiben.

Az „értelmiségnek és újságíróknak" természetesen joguk van szervezett formában hinni az értékeikben; hogy mást ne mondjak, az *ÉS* szerkesztőségében is többen tagjai különböző, valóban civil szervezeteknek. Ha azonban Juszt Pubi azt nyilatkozza a *Mai Nap*nak, hogy *„én Európába szeretnék eljutni, s ehhez, ha kell, akár az ördöggel is hajlandó vagyok cimborálni"*, akkor azért jelentős naivitás és politikai vakság kell ahhoz, hogy azt higgye, Európa felé menetel, nem pedig a politikai elkötelezettség felé. A *Szövetség az Ingyen Vodkáért* vagy milyen nevű szervezet az MSZP-n belül egyre aktívabb szervező-, illetve kavarómunkát végző Horn Gyula egyik belső legitimizációs bázisa, nem több, igaz, nem is kevesebb. A csatlakozók és aláírók pedig akarva-akaratlan éppúgy pártpolitikai meccsben vesznek részt, mint a szélsőjobboldalon a prominens értelmiségiekből álló Százak Tanácsa, amely Lakatos Pállal való szolidaritásával a MIÉP rádión belüli pozícióit erősíti, nyíltan kiállva – nem a véleményszabadság, hanem a közszolgálati zsidózás emberi joga mellett.

Az új szervezet civil függetlenségéről egyébként Horn úgy nyilatkozott, hogy annak elindításáról *„egyeztetett Kovács Lászlóval, az MSZP elnökével, aki örült a kezdeményezésnek"*. Szegény, hát persze, hogy örült. Ugyanúgy létrejön, ha nem örül, hát akkor miért ne örüljön?

-sl-

Rába Lilla

Rába Lilla rajza

VÁSÁRHELYI MÁRIA:

Politikai esőemberek kora

„Egy visszavonult maffiafőnök mesélte, hogy gyerekkorában egyszer fel kellett másznia egy falra, és az apja azt mondta, ugorjon le, majd ő elkapja. Először nem akart leugrani, de az apja csak biztatta, mire végül is leugrott – és majd a nyakát szegte, úgy elterült a földön. A tanulság, amit az apja így akart a tudomására hozni, a következő volt: »Meg kell tanulnod, fiam, hogy még a szüleidben sem bízhatsz meg«." Diego Gambetta olasz szociológus írja le ezt a történetet az olasz maffiáról szóló könyvében (*The Sicilian Maffia: The Business of Private Protection*, Harvard University Press, Cambridge, 1993.), és ezt idézi Francis Fukuyama legújabb művében (*A nagy szétbomlás*, Európa Könyvkiadó, 2000.) annak illusztrálására, hogy az általános, a társadalom minden szegmensét átható bizalomhiány az egyik legfontosabb magyarázata, hogy miért éppen Dél-Olaszország nyújtott olyan termékeny talajt az elmúlt évtizedek során a korrupció és a bűnözés számára, hogy Szicília a szervezett bűnözés szimbólumává vált szerte a világon. Fukuyama az elmúlt évtizedek társadalmi mozgásait elemezve bizonyítja, hogy a gazdasági és a társadalmi felemelkedés egyik kulcsfontosságú tényezője a bizalom, amely *„olyan, mint a gépolaj, amitől bármely csoport vagy szervezet simábban, hatékonyabban működik"*, ugyanakkor azokban a társadalmakban, amelyekben az úgynevezett bizalmi rádiusz tartósan alacsony, ott a bizalomhiány nem csupán a demokratikus jogállamiság alapjait veszélyezteti, hanem a gazdasági és társadalmi integráció és a fejlődés gátjává is válik.

A társadalmi intézményekbe vetett bizalom, a normakövető magatartással kapcsolatos társadalmi elvárások kényszerítő ereje nemcsak nálunk gyengül drámaian, hanem a fejlett demokráciákban is. Az ötvenes évek óta mind az Egyesült Államokban, mind a fejlett nyugat-európai demokráciákban évről évre csökken a politikai intézmények tekintélye és az állampolgárok ezek iránt táplált bizalma. A legnagyobb vesztesek ezekben az országokban is a kormányok és a végrehajtó hatalom intézményei. Az előbbi tendenciákkal párhuzamosan érzékelhető a tisztességes állampolgári magatartáshoz fűződő normák fellazulása; az emberek többsége ma elnézőbb a bliccelőkkel, az érdemtelenül előnyhöz jutókkal, az adócsalókkal szemben, mint az ötvenes-hatvanas években. A fejlett demokráciákban azonban e kétségbevonhatatlanul kimutatható negatív változásokkal együtt egy ellentétes hatás is érvényesül: a civil szerveződések és a civil szféra erősödése. Ennek eredményeképpen a „széleken" – az emberek egymás közötti és a demokratikus intézményekhez fűződő kapcsolataiban – lejátszódó dezintegrációt valamelyest kompenzálhatja a „középen" elhelyezkedő civil szférában zajló integráció, és ez hosszabb távon újfajta stabilitást adhat ezeknek a társadalmaknak. Ennek ellenére is kétségtelen tény, hogy a meghatározó bizalomvesztés napjainkban is mindenütt a politikai szélsőségek pozícióit erősíti. Nálunk pedig, ahol a társadalmi szerveződéseknek csupán a kezdeményei látszanak, semmi nem kompenzálja a társadalmi dezintegráció hatásait. Ezt súlyosbítja a politikai felelőtlenség, amely nem képes felmérni a napjainkban zajló folyamatok hosszú távú hatásait.

*

Az elmúlt hetekben – alapvetően az olajügy kapcsán – különösen élesen vetődött fel nálunk is a demokratikus intézményekbe és értékekbe vetett bizalom drámai fogyatkozása. A bizalomvesztés kezdete az első szabadon választott parlament és kormány első munkanapjától datálódik. A közvélemény-kutatások tanúsága szerint a magyar lakosság már a rendszerváltás kezdetén is fenntartásokkal viseltetett az újonnan létrejövő politikai intézményekkel szemben; egy évvel az első szabad választások után a parlament bizalmi indexe százfokú skálán mérve mindössze 60, a kormányé 56, a politikai pártoké 59 pont volt. Az azóta eltelt közel egy évtized alatt a parlament bizalmi indexe 44, a kormányé 43, a pártoké pedig 35 pontra süllyedt (2000-es adatok: a Medián Kft. adatfelvételeiből). Ez a tendencia azt jelzi, hogy évről évre kevesebben vannak, akik úgy látják, a demokrácia legfontosabb politikai intézményei az emberek javát szolgálják működésükkel, és mára többségbe kerültek azok, akik kevéssé vagy egyáltalán nem bíznak bennük. Hasonló mértékű presztízs- és bizalomcsökkenést könyvelhet el a rendőrség, amelynek bizalmi indexe az 1991-es 62 pontról 46-ra esett vissza, és kisebb mértékben, de csökken a hadseregbe, a igazságszolgáltatásba és az önkormányzatokba vetett bizalom is.

A bizalomvesztés a fentieknél is nagyobb mértékű a civil szféra intézményei körében. A rendszerváltást közvetlenül megelőző években a legnagyobb bizalom az elektronikus és nyomtatott sajtó működését övezte, és ez az állapot egészen a médiaháború kitöréséig fennmaradt, azóta azonban a médiavilág szereplői iránti bizalom évről évre csökken; ma már a többség nem gondolja, hogy a tömegtájékoztatási eszközök az emberek javát szolgálják. A szakszervezetek, amelyeknek léte normális körülmények között csak a közbizalomból volna eredeztethető, már a rendszerváltás kezdetén is a legalacsonyabb presztízsű intézmények voltak, és ezt a pozíciójukat mindmáig megőrizték. A munkavállalói érdekképviseletekkel szemben megnyilvánuló általános bizalmatlanság gyökere nyilvánvalóan az ezen a területen elmaradt rendszerváltásig nyúlik vissza. Az a tény, hogy az államszocialista szakszervezeti struktúra lényegében sértetlenül vészelte át a rendszerváltást, hosszú időre megpecsételte a szakszervezetek – és ezáltal a munkavállalói érdekképviselet – sorsát.

Bár napjainkban egyre több szó esik arról, hogy a rendszerváltás az egyházakat is elkerülte és a diktatúrával való szívélyes együttműködés miatt kompromittálódott egyházi vezetők többsége sértetlenül őrzi pozícióját, az adatok tanúsága szerint a kilencvenes évek elején a média mellett a legszélesebb körű közbizalom az egyházakat övezte. Ez a tény teszi különösen figyelemreméltóvá, hogy a tekintélyvesztés mértéke a média mellett éppen az egyházak esetében volt a legnagyobb mértékű az elmúlt évtized során. *„A kommunizmus negyven éven át próbálta aláásni a katolikus egyház tekintélyét – eredménytelenül, agresszív katolikus papjaink és politizáló érsekeink azonban a szabadság két éve alatt megtették ezt."* A hazai négy nagy történelmi egyház elmúlt tízéves történetére éppen úgy illenek Adam Michnik idézett szavai, mint a lengyel katolikus egyházra. 1991-ben 72 pontos bizalmi indexszel az egyházak a legnagyobb tekintéllyel rendelkező intézmények közé tartoztak, ezt a pozíciójukat azonban látványos politikai szerepvállalásuk, agresszív terjeszkedésük, mohó pénz- és hatalomvágyuk miatt elveszítették, és ma már az emberek éppen olyan bizalmatlanul tekintenek az egyházakra, mint a legtöbb intézményre.

*

Mégsem vonhatjuk le az eddig elmondottakból azt az első megközelítésben talán kézenfekvőnek tűnő következtetést, hogy az elmúlt tíz évben lezajlott gyökeres társadalmi változások és az ezeket kísérő társadalmi megrázkódtatások és válságok elkerülhetetlen velejárója a széles körű bizalomvesztés és az intézmények tekintélyének erózió-ja, mert van olyan intézmény is, amely nemcsak hogy megőrizte, hanem növelte is tekintélyét a demokrácia első tíz évében; a köztársasági elnöki intézmény az 1991-ben regisztrált 70 ponttal szemben 2000 nyarán mért 77 pontos bizalmi indexével magasan kiemelkedik az intézmények sorából. Az a tény, hogy Göncz Árpád a személyével egybeforrt intézmény iránti bizalmat az uralkodó tendenciák ellenére is megőrizte, azt bizonyítja, hogy az emberek nem az általános hangulat, hanem tapasztalataik alapján alkotnak ítéletet az intézmények működéséről. S minthogy ez így van, nyilvánvalóan bumeránghatásra számíthatnak azok a felelős közéleti vezetők, akik olyasmiről próbálják meggyőzni a közvéleményt, ami ellentmond a mindennapos tapasztalatoknak és a közkeletűvé vált vélekedéseknek.

Éppen ezért hosszú ideje teljesen hiábavaló a rendőrségi vezetők erőlködése, hogy őszinte csodálkozást színleljenek, amikor a szervezeten belüli korrupcióról újabb és újabb adatok kerülnek nyilvánosságra, hiszen a közvélemény-kutatások tanúsága szerint az illetékes vezetők elképedését kiváltó megállapításokon az emberek többsége egyáltalán nem lepődik meg. Egy év eleji kutatás eredménye szerint a magyar lakosság a közintézmények közül a rendőrséget tartja a legkorruptabbnak, öt ember közül négy úgy véli, hogy a rendőrség korruptan működik, és tíz megkérdezett közül mindössze egy vélekedett úgy, hogy a rendőrök nem korruptak (a korrupcióra vonatkozó közvélemény-kutatási adatok az MTA–ELTE Kommunikáció-elméleti Kutatócsoportja és a Korridor közös kutatássorozatából származnak). Egy korábban végzett kutatás eredménye azt mutatja, hogy minden második felnőtt magyar állampolgár szerint gyakran előfordul, hogy egy-egy rendőr saját zsebre bírságol.

A rendőri vezetőkénél csak egyes politikusok csodálkozása nagyobb, amikor „a szakma" korrupciós ügyekben való érintettségéről esik szó. Legutóbb is csaknem hanyatt estek a meglepetéstől, amikor az olajbizottság elnöke azt állította, hogy a Parlamentben ülő politikusok tíz-húsz százaléka érintett lehet az olajügyekben. Ez – a nevesítettek körében rendkívüli felháborodást és tiltakozások sorát kiváltó kijelentés – a polgárokat vélhetően korántsem sokkolta ennyire, hiszen a felnőtt lakosság csaknem háromnegyede úgy gondolja, hogy Magyarországon a politika a korrupció melegágya, és ugyanennyien vannak azok is, akik szerint a korrupció elleni sikeres küzdelem legfontosabb akadályát a jogalkotás hiányosságai, valamint a politika és a gazdaság összefonódása jelenti. A többség azzal is egyetért, hogy nálunk azért nem lehet a korrupció ellen sikeresen fellépni, mert éppen az ország vezetői nem érdekeltek ebben. Az emberek úgy vélik, hogy az intézmények korrupció általi érintettségi rangsorában a politikai pártok a leginkább fertőzött rendőrség sarkában járnak, és a közmegítélés szerint a politikusok csupán hajszálnyival maradnak le a rendőrök mögött a legkorruptabb foglalkozás címért folytatott versengésben.

Öt ember közül négy úgy véli, hogy korrupció jelenléte jellemzi az önkormányzatok, a minisztériumok és az adóhatóság működését. Bár az előbbieknél valamelyest kedvezőbb képet formál a közvélemény az igazságszolgáltatás különböző ágainak érintettségéről, korántsem tekinthetjük megnyugtatónak azt a tényt, hogy minden második felnőtt magyar állampolgár szerint a bíróságok és az ügyészségek működését is többékevésbé áthatja a korrupció, és mindössze 14 százalékuk van meggyőződve arról, hogy az igazságszolgáltatásban dolgozók megvesztegethetetlenek.

A különböző, úgynevezett rétegmintákon végzett vizsgálatokból az is kiderül, hogy a különböző elitek egymással szemben is rendkívül bizalmatlanok, és kölcsönösen meglehetősen negatív véleményt formálnak a többiek korrupció általi érintettségéről. A politikai elithez tartozók többsége a rendőröket, a vezető beosztású köztisztviselőket és a gazdasági elit tagjait, a magasabb rangú rendőrök jelentős része a politikusokat és a nagyvállalati vezetőket, a gazdasági elit tagjai pedig mind a rendőrséget, mind a politikai pártokat, mind pedig a köztisztviselői elit tagjait a legkorruptabb foglalkozások, illetve intézmények közé sorolta. Azon pedig már nyilván senki nem csodálkozik, hogy a különböző pártok képviselői a sajátjukon kívül az összes többi pártot rendkívül korruptnak tartják.

*

Ilyennek látja tehát a polgár az országot, amelyben él, és a közvélemény meglepően egységes e kérdések megítélésben. Hogy a valóságnak megfelelően érzékelik-e az emberek a korrupció mértékét, arra gyakorlatilag lehetetlen válaszolni, mivel a jelenség mérésére nincs műszer. Ám hogy a társadalmi érzékelés túlzó-e vagy sem, ez nem változtat azon a súlyos tényen, hogy a magyar állampolgárok többsége úgy véli, olyan országban él, ahol a demokratikus intézmények nem az emberek javát szolgálják, ahol nem lehet megbízni a vezetőkben, és ahol a társadalmi és gazdasági élet minden szegmensét áthatja a korrupció. Mindezek ismeretében különösen elfogadhatatlanná válik az a politikai felelőtlenség és cinizmus, ahogyan a hazai törvényhozó és végrehajtó hatalom a közélet tisztaságával kapcsolatos kérdéseket kezeli.

(Folytatás a 4. oldalon)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rábai Ferenc
ÉLET ÉS IRODALOM

1966 APR 21

1021

Rábai Ferenc: Tavasz

bizonyítvánnyal dokumentált művészeket nevel sorozatban, hanem olyan szakembereket képez ki, akik a művészi jelzővel illetett szakmákban dolgoznak majd tovább; vagyis — másként fogalmazva — megfelelő ismeretet és tapasztalatot nyújt ahhoz, hogy diákjai többféle *lehetőség* között válasszanak majd, érettségi után. Hogy szép szakmákban legyenek otthonosak (kapkodnak is értük vállalatok, főiskolák, egyetemek!) és ne valamiféle csodagyerek-komplexus fejlődjön ki bennük, táptalajául ama későbbi „művész"-sznobizmusnak, mely istenkáromlásnak tartja, ha megszentelt kezeivel — ha már a táblaképfestés nem megy — netalántán arra kényszerülne, hogy berendezzen egy kirakatot. Nagy *ráció* van ebben a nevelési elvben.

Művészet-ellenesség? Nem: józanság. Mérséklet. A múltban emellett még jócskán polgár-okoskodás is: mesteremberképző volt ez hajdanán, a kézműipar inasait oktatta a céh-, majd az iparos-szer-

[illegible] és vágószerszámok egész hada. Milyen boldogok is lehetnek, istenem! Milyen szerencséjük van, talán maguk sem tudják: egész életükben egybeesik majd náluk a munka meg a játék. A munka meg az alkotás; és értelmesen telnek majd éveik, akár odabiggyesztik nevük mellé a „művész" szót, akár nem. A matéria, meg az emberi szellem és fizikum teremtő erejének bűvöletében, a társadalmi hasznosság magasztos célja szerint, igen, ez *művészi program*... S olyannyira az, hogy a „magasztos", meg a „hasznosság" szót egymás mellett hagyom itt, e cikk végén, még akkor is, ha az arisztokratikus esztétika széplelkei megkövezésre ítélnek ezért.

BOR AMBRUS:

A monotónia rémülete

Nem hiszem, hogy a cím túlozna. Ha jól körülnézünk a mienknél gazdagabb, „jóléti" jelzővel is büszkélkedő államokban, ha jobban megismerünk — leginkább egy-egy jó antológiából — olyan népeket, mint a svéd, dán, holland, belga, megcsaphat a rémület szele. Az övéké. A rádió múltheti *Németalföld*-műsora után is ezt érzékelte a hallgató. Amiről a hollandok, flamandok, vallonok és frízek alapos ismerője, Bernáth mentumjátékban hökkentette meg a hallgatót: hogy a polgári-kispolgári jólét szolidsága végül sivár és egyenletes jelentéktelenségbe fullasztja az embert. A hadseregparancsnok komótosan biciklizett a háború irányába, a parlamenter szabályos aláírást kért a német ultimátumra, hiszen egy ultimátum olyan fontos irat, mint, mondjuk, egy kakaó-cég főkönyvi kivonata. A krízis pillanatában aztán tehetetlen a derék polgár. A krízis pe-

idovics Ferenc
festő

D. J.: Ő végi budapesti
tárlatok.

Vigilia, Budapest, 1975, 2.
139. old.

RÁBAI (RIDOVICS) FERENC festő
Szombathely, 1923

1952-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán, azóta a művészoktatásban dolgozik. Csoportos bemutatók mellett 1954-ben és 1961-ben a Fényes Adolf Teremben, 1973-ban a Képcsarnok szombathelyi bemutatótermében állitott ki. - Csendes szavu, érzékeny, a maga benső világában és világának élő művész; érdeklődését szükebb környezetének emberi tartalmai és természeti szépségei kötik le.

Művészéletrajzok 1975

Rábai Ferenc

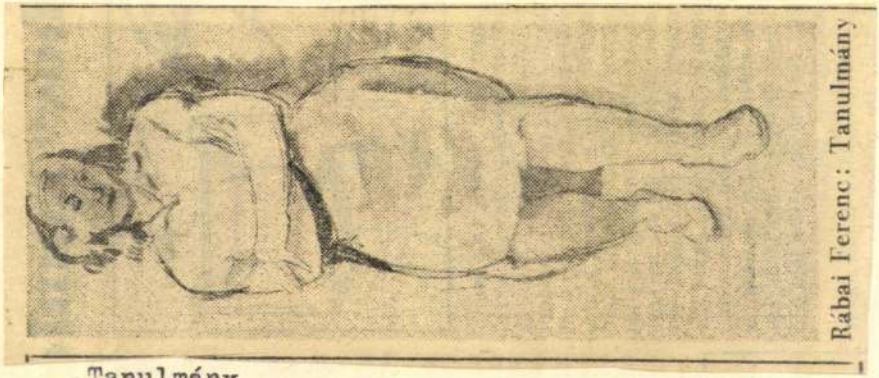

Tanulmány

Népszava, 1976. október 17.
9. oldal

Tisztelettel meghívjuk Önt és kedves családját

Rábai Ridovics Ferenc
emlékkiállítására

1994. november 25-én, délután 17 órára
a Józsefvárosi Galériába.

Az emlékkiállítást megnyitja:
Kiss Sándor
szobrászművész

A kiállítás megtekinthető:
1994. november 25-től 1994. december 15-ig
minden nap hétfő kivételével
10 és 18 óra között.

Józsefvárosi Galéria
Budapest, VIII., Nap u. 1.
Telefon: 134-0159

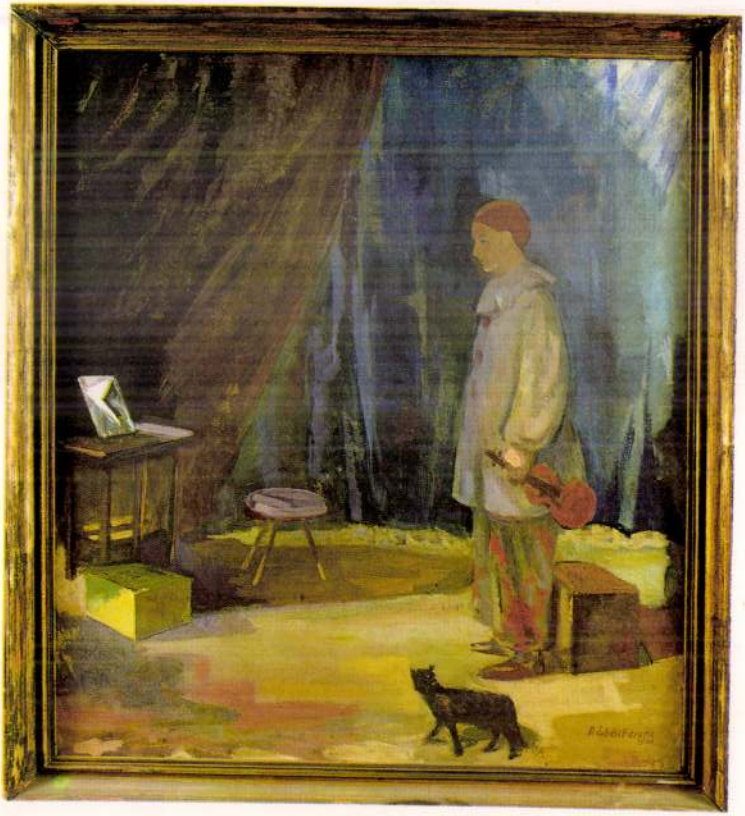

Rábai Ridovics Ferenc:
Öltözőben 1960.
Magyar Nemzeti Galéria tulajdona

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rábai Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 JUL 30

1021

Rábai Ferenc: Önarckép

OGATÓ

LÓSNÁL

megírása életem része, gondolataim és érzelmeim, sőt a világban elfoglalt helyzetem tisztázása, a továbbjutás eszköze. A *Lear herceg* meg a *Hősök nélkül* írása során — hála a dráma belső logikájának — világnézetileg is előbbre jutottam. Én mindig arra törekszem, ha darabot írok — s ha nem is törekszem rá, ez történik —, hogy megcáfoljam magam, hogy próbára tegyem gondolataimat és megkérdőjelezzem életemet. A dráma belső logikájának megfelelően dolgozom át magam életem és a történelem egy új korszakába. s

ha indu-
ndig ezer
munkán
lcról jön,
ai össze-
licitál rá
ran nem
dia vagy
lmazása;
egy ol-
bbá for-
nt maga
maturg.
állandó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Rabai Ferenc
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1964 MÁJ 2 3.

1021

Szolnoki képkiállítás

Vannak emberek, akik szép festményre, megörökítésre kívánkozó tájon kizárólag csak hegyes-völgyes, romantikus terepet, ős-buja erdőket értenek. Gyönyörködnek a tengerparti, vagy balatoni naplementében, és közben talán nem is veszik észre a tiszai alkony szépségét. Vallja be őszintén, kedves olvasó, hogy ön is irigykedve sóhajtott fel néha, idegen országokban, távoli tájakon bolyongva: olyan szép, mintha festve volna. Aztán hazajött és végzi megszokott munkáját itt a Tisza partján. Szereti a képzőművészetet. Gyakori vendége a tárlatoknak, de a festői témák valamelyikét csak ritkán fedezi fel környezetében. Pedig tudja, hogy Szolnok és a tiszaparti táj már régtől fogva milyen nagy szerepet játszik a magyar festészetben.

Szép a Tiszapartunk. Ezt gyakran és szívesen mondogatjuk és hovatovább már bevett idegenforgalmi fogalommá válik. Ha vendég érkezik városunkba, hozzáintézett első kérdésünk: látta már a Tiszapartot? — úgy tetszett?

Ezt már úgy megszoktuk. Csak akkor jövünk zavarba, ha a vendég visszakérdez: miért és miben szép a maguk Tiszapartja?

Szerencsére ezt a viszonti kérdést nem tette fel sem Lakos Lajos, sem Rábai Ferenc festőművész, így egy fekete mellett zavartalanul kezdődhetett beszélgetésünk. Először a munkájukról a Tisza Szálló sgraffitójának restaurálásáról kívánCsiskodtam, aztán képzőművészekről lévén szó, megkockáztattam a kérdést.

— Kéthetes itt tartózkodásotok alatt volt-e valami képzőművészeti élményetek? Most nem elsősorban a szolnoki művészkollégákra gondolok, hanem magára a városra.

Úgy látszik, kérdésem valamiféle felhívás szerepét töltötte be, mert nyomban lelkes előadás kerekedett a szolnoki táj festőiségéről, az elébünk táruló látvány érdekességéről. Különös emberek a festők. Ha nem önmagukról kell beszélniük, egyszeriben megoldódik a nyelvük, és ellenállhatatlan „dreif-fal" magyarázzák, elemzik, értelmezik a látottakat. Beszédükben képek visszaadni a leheletfinom színhatásokat is. Eleinte néhány óvatos ellenvetéssel próbáltam leszerelni eset eges udvariasságukat, amely talán minden „bennszülöttnek" kijár. Aztán én is beleéltem magamat a beszélgetés e kissé váratlan fordulatába. Bennem is megfogalmazódtak tiszaparti barangolásaim hangulatai.

— A két hét alatt valóságos képkiállításban volt részünk. Fent a festőállványon állva sokszor gyönyörködtünk a látványban.

— Megjegyzem, szerencsénk volt, hogy éppen holdtöltét fogtunk ki — vette át Lakos Lajostól a szót Rábai Ferenc. — Ha lehet, este még szebb a Tiszapart.

— Van valami különös színvarázsa ennek a környéknek. A vízen elcsúszó túlparti fények, a kék, sárga, piros fénytörések holdkelténél megkapó látványt nyújtanak. Néha egy-egy részletnél az volt az érzésem, mintha tudatos művész keze festette volna. És most nemcsak az úgynevezett alföldi festőkre gondolok, hanem — talán vakmerő eszmetársítással — Gulácsy, Vaszary különös színeire, absztrakcióira. Sajnos, a természet ebben szinte utánozhatatlan. Mindig pontosan megvan a színek értékhelye, oksági összefüggései, bármennyire is fantasztikusak legyenek. Most értettem meg igazán, hogy miért lehet Szolnok a festők paradicsoma. Nem véletlen, hogy itt dolgozott például Fényes Adolf is. Ha August Pettenkofen nem is tudott volna festeni, akkor is zseniális művész lenne, pusztán azért, mert ezt a tájat felfedezte a képzőművészet számára.

— Mindaz, amit elmondtatok, nagyon jóleső, kissé talán hízelgő is. Mégis a sok közül mi volt a legmaradandóbb élményed? — faggattam tovább Lakos Lajost. Elgondolkozva szippantott cigarettájából, mintha hirtelen nagyon nehéz lenne a választás.

— Talán érdekes, hogy nem közvetlenül a Tiszához kapcsolódik a legszebb színélményem. Nem tudom, álltál-e már este a gyógyfürdő előtti lejáratnál, a Táncsics Mihály utca felé nézve, amikor ég a színház neonja. A szemközti ház falát súrolja a piros fény, a mellette lévő falra pedig egy higanygőz lámpa kék fénye hull. Ez a piros és kék egymás mellett, háttérben a város feletti tejszínű éggel hihetetlenül modern színhatás. Ha még nem láttad, érdemes megnézned.

Valóban érdemes volt. És ha néha ráérnek, tiszaparti sétáik közben egyszer-egyszer álljanak meg önök is. Gyönyörködjenek kicsit ennek a páratlan szolnoki képkiállításnak az „alkotásaiban".

Rideg Gábor

A Szolnoki MÁV vezet az összevont megyei teke-bajnokságban

A Szolnoki MÁV tekecsapata tartja kitűnő formáját. Az eddig lejátszott öt mérkőzésen fölényes, biztos győzelmeket szerzett. Kellemes meglepetés a Szolnoki Vasutas második helyezése és ha továbbra is ilyen lelkes és jó játékkal gyűjtögetik pontjaikat, egyik esélyesei lehetnek a bajnokságnak. — Annál nagyobb meglepetés a Szolnoki Dózsa gyenge szereplése. Ugy látszik, valami nincs rendjén a Dózsa „házatáján", hiszen tavaly ugyanebben a mezőnyben bajnokságot nyertek.

Az V. forduló eredményei: Szolnoki Dózsa — Szolnoki Olajbányász 5:3 (2343:2321). Ragó F. 428, illetve Tóth 410 fa. Ceglédi Postás — Ceglédi Bányász 3:5 (2293:2308). Sárik 435, illetve Meleg 404 fa. Szolnoki Vasutas — Szolnoki Cukorgyár 7:1 (2308:2195). Vígh 415, illetve Piros 403 fa. Szolnoki MÁV—Ceglédi Építő 7:1 (2462:2285). Asztalos 431, illetve Etédi 418 fa. Ceglédi Honvéd—Ceglédi Vasutas 3:5 (2221:2248). Zuggó 394, illetve Szalisznyó 399 fa. Szolnoki Honvéd—Ceglédi Spartacus 8:0 (2200:0). A ceglédi csapat nem jelent meg.

A bajnokság állása:

1. Szo. MÁV	5	11.982	35
2. Szo. Vasut.	5	11.628	31
3. Ceglédi B.	5	11.652	27
4. Ceglédi Ép.	5	11.843	26
5. Szo. Olajb.	5	11.401	22.5
6. Szo. Dózsa	5	11.554	21
7. Ceglédi P.	5	11.077	20
8. Ceglédi V.	5	10.655	17
9. Szo. Honv.	5	10.356	13
10. Ceglédi Sp.	5	8.936	11
11. Ceglédi Ho.	5	10.940	9.5
12. Szo. Cukor.	5	11.089	7

Felhívás

Felhívással fordulunk Szolnok megye üzemeinek dolgozóihoz, hogy a TITÁSZ V. Szolnoki Üzletigazgatósága személyzeti osztály ügyintézésben jelentkezzenek a Felsőfokú Villamosenergiaipari Technikum erősáramú szaklevelező tagozat továbbtanulásra.

Felvételüket kérhetik azok a dolgozók, akik érettségivel vagy afelsőfokú technikum képzés szakirányának megfelelő szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkeznek.

Jelentkezési határidő, személyesen vagy irásban — 1964. május 30. — TITÁSZ V. Szolnoki Üzletigazgatósága személyzeti osztályán Szolnok, Verseghy út 3. — Részletes felvilágosítást a személyzeti osz-

[illegible] versenyében — Tiszabő

Iskolák kö[illegible]
Szolnok, 10 [illegible]
JÁRÁSI SP[illegible]
Abádszaló[illegible]
gyesen, Tisz[illegible]
zeti döntők.
HORGÁSZAT[illegible]
Egyéni ver[illegible]
Tiszapart (Zagyva-torkolattól a tárházig), 8 óra.

KAJAK—KENU

A Szolnoki MTE és a VIZIG—MEDOSZ nyilvános edzése. Szolnok, Tisza Szálló előtti szakasz.

LABDARÚGÁS

NB II.: Szolnoki MÁV—KISTEXT, Szolnok, MÁV-pálya, 17 óra. (Előtte a Szo. MÁV II. mérkőzik.)

NB III.: Törökszentmiklósi Vasas—Nagykőrös, — Mezőtúri Honvéd—Csongrádi Petőfi, Jászberényi Vasas—Kecskeméti TE.

Megyei I. osztály: Szolnoki MTE II.—Jászárokszállás, Nagykunság—Szo. Olajbányász, Szo. MÁV II. —Mezőtúr, Jászkisér—Ti-

Néhány jó eredmény az általános- és középiskolai úszóversenyen

Csütörtökön rendezte a megyei szövetség a szolnoki általános és középiskolák hagyományos úszóversenyét. Az általános iskoláknál a Koltói úti, a középiskoláknál a Verseghy gimnázium végzett az első helyen nagy fölénnyel. **Néhány jó eredmény: 50 m újonc fiú gyors: 1. Rakonczai 33,3 mp. 100 m serdülő fiú gyors: 1. Vezsenyi 1:07.7 p. 100 m ifi fiú gyors: 1. Hegedűs 1:04.5 perc. 50 m újonc leány gyors: 1. Juhász 40.1 mp. 100 m ifi leány gyors: 1. Kuti 1:21.5 perc.**

SZŐLŐTERMELŐK! FÖLDMŰVESSZÖVETKEZETEK! FIGYELEM

A Jászberényi Építőipari Szövetkezet kádár részlege vállalja új

boroshordók, kádak,

valamint szüretelő edények készítését és javitását. Boroshordók 200 litertől 800 literig azonnali szállításra kaphatók.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

OKT 19

RÁBAI FERENC ASZTALNÁL

1021
Rábai Ferenc

ható. Erősen fugos [illegible] a nyálkahártyákat izgatja. Az 500 grammos műanyag flakon ára 9,50 forint. Készíti az Első Vegyi Industria Ktsz. **Minősítése: jó.**

*

Az új háztartási tisztítószereket ismertette: Ritter Tiborné, dr. Hoffmann Istvánné és Buzási János.

A középkorú nemzedékhez tartozó *Rábai Ridovics Ferenc* a Mester utcai minigalériában, a „*ferencvárosi pincetárlatok*" helyiségében állította ki munkáinak — olajfestményeinek és akvarelljeinek — kis gyűjteményét. Rábai — aki a főiskolán Berénynek, Bernáthnak és Domanovszkynak volt a növendéke — kevéssé termékeny, lassan, küszködve dolgozó festő; a természetelvű szemlélet rendíthetetlen híve, akire az avantgarde áramlatok (legalábbis azoknak újabb hullámai) alig hatottak. Kismeretű „Önarckép"-e, „Gyümölcsöstál tájképi háttérrel" című csendélete, „Fekvő női félakt"-ja s „Virág és alma" című üde színekben fürdő akvarellje póztalan, nemes hangú munkák. — legfigyelemreméltóbb azonban „Sapkát viselő fiú macskával" című képe.

megfelelő főszereplőt, mint sokban rajta múlott, hogy a szoba, melybe belépett az utca, ahol áthaladt, erőtérré változott, ahonnan a nézőt az érzések és asszociációk árama árasztotta el. De ez csak egyik oldala a hatásnak, és nem is a legfontosabb. Az időnek és a térnek ebben a filmben nincs jelentősége, legfeljebb negatív értelemben. A jelen idő és tér jóformán soha nem konkretizálódik igazán — objektíven — a mozdulatokban, a beszélgetésekben. Mintha mindig csak pillanatokra belehallgatnánk valaki életébe, belepillanthatnánk jelentéktelen cselekedeteikbe. Pillanatnyi, periferikus megnyilvánulások kerülnek elénk, mintegy albumba ragasztva; a pontos és realisztikus személy, a hús-vér test valójában nem érzékelhető mögöttük. Tegyük hozzá: sen-

KÉRY LÁSZLÓ SZ

A kalkulációk

Hányszor megfigyeltem Shakespeare-előadásokon, a legjobbakon is, hogy fontos és gazdag mozzanatok, amelyekre előre számítottam, teljesen elsikkadtak, mintha el sem hangzottak volna, a színész vagy a rendezés átsuhant felettük, nem használta fel őket tartópillérül ahhoz a bonyolult építményhez, amely egy dráma színrevitelében elénk magasodik. S talán ki is mondható általánosságban: minél nagyobb és sokrétűbb egy dráma, annál több megy veszendőbe belőle egy-egy előadáson, viszont ami megmarad, vagy ami éppen az előadás által nyeri el igazi értelmét és telítettségét, még mindig nagyon sok. S lehet, hogy éppen ebben rejlik a klaszszikusok hosszú színpadi életének egyik titka: mindig van mit „kihagyni" belőlük, s mindig marad bőven felfedezni való is, olyasmi, amit a régebbi előadások — vagy korok — elhanyagoltak.

A darabírás tisztes mesteremberei — kevésbé gazdag világú, de a színházat töviről hegyire ismerő szerzők — sokkal ökonomikusabban dolgoznak. Náluk az elhanyagolhatóság jelentéktelen vagy kevésbé sikerült részekre szorítkozik, egyébként mindent maximális hatáshoz kell segítenie az előadásnak, hogy a darab érdektelenségbe ne fulladjon. Ezek a szerzők lépésről lépésre eleve „bekalkulálják" azt a többletet, amelyet csakis a színpad képes létrehozni, s amelynek lehetőségét az avatatlan szem az írott szövegben észre sem veszi. Az ilyen szerzők művei mindig sokkal halványabbak olvasva, mint előadva.

Mint olvasó, mindig enyhe tek róla, úgy megszoktam már hogy a színpadon igazán folynak a könnyeim, hogy most má az életben sem tudom magama visszatartani." Olvasva, ez mé szellemességnek sem hat. A ember nem hegyezi a fülét elő re, hogy ezt a mozzanatot a előadáson valahogy el ne szalassza. S mikor elhangzik: r sem ismer. A szürkécske köz hely, a lapos szellemesség rob ban és világít. A közönség tap sol. Mi történt?

Az történt, hogy a színház él tető közeget teremtett, amelyber ez a látszólag igénytelen monda hirtelen kivirult. Nemcsak rend kívül mulatságossá vált, hanen magvassá is. Tömör foglalatáv a darab mondanivalójának. Mer *A testőrnek van* mondanivalója s ez is csak a színpadon válil kétségtelenné.

A Vígszínház mostani előadá sán a Színész alakítója *Darva Iván*, kezdettől fogva túloz, dek lamál, komikus orrhangon be szél — szakasztott úgy, ahog ahhoz a színészhez illik, aki Molnár Ferenc elképzelt. Mire a könyezésre vonatkozó megjegy zése elhangzik, már teljes jel lemkép áll a néző előtt — ner nagyon egyénített, de anekdoti kusan eleven —, s szavai mint egy saját maga ironikus össze foglalását nyújtják.

De a formulában nemcsa visszafelé, hanem előreható igaz ság és irónia is rejlik. Hiszen er ről szól az egész darab. Élet é színpad, valóság és ámítás ke veredéséről. Illetve, hogy ner lehet őket büntetlenül összeza varni. Illetve, hogy a Színész le het jó színész, de van, aki a élet szerepeit, a valóság kisebb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rábai Ferenc

1960 MÁR 28

ÉLET ÉS IRODALOM

1021.

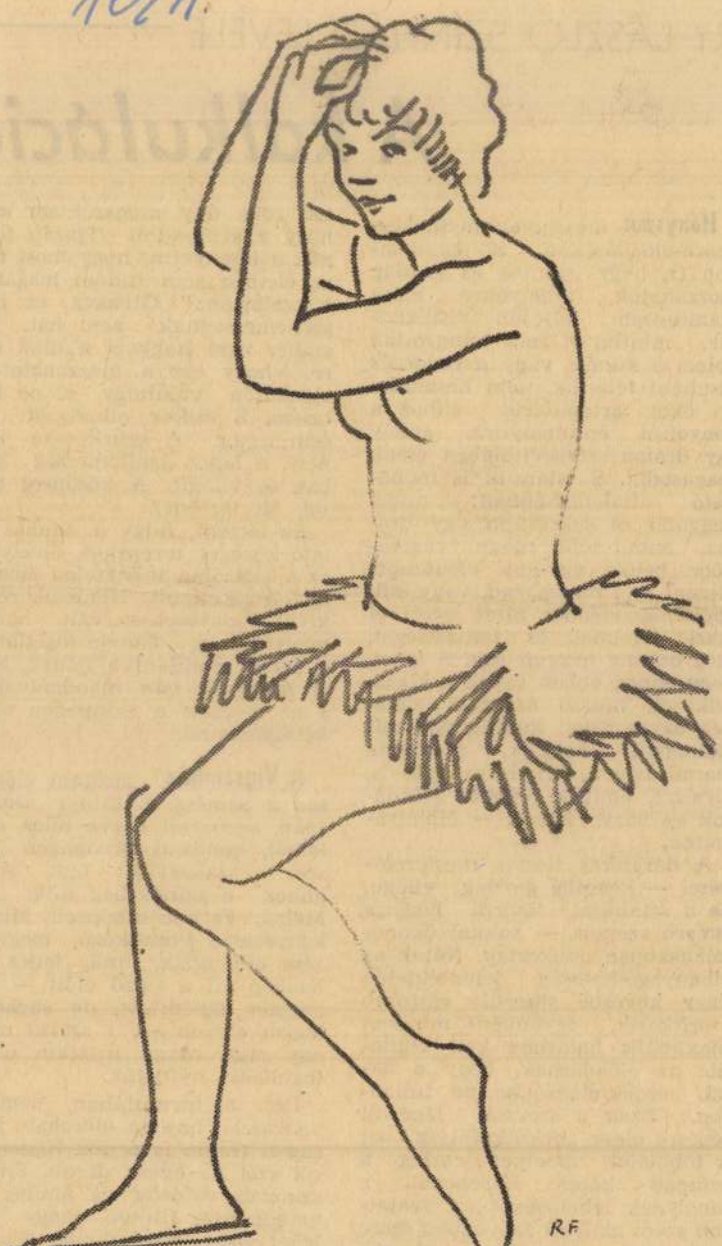

Rábai Ferenc: Táncosnő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rábai Ferenc

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 NOV 14.

1021

Rábai Ferenc: Ex libris

Széchenyi Lenke: Növények

SIPOS GYULA:

Nosztalg

Az este ezt meséltem feleségemnek:

— Azért az író is valaki. Mi-

széket, töltötték az italt, ültet
előre feleségüket, egyszerre vala
különös mágneses tér alakult
melynek erővonalai egy irán

NOVOTNY VILMOS:

Ismeretlen katonáék

Rohamsisakját a keresztfa
a dombra szökve, hátracsapta
kitárta karját, szélbevágta,
megállt, nézett a napvilágba

sodródtak a tengeriszárak
mögötte, mintha vonat vinné.
Fénye fakult a délutánnak,
megszomorodott szürkületté.
Elsavanyodott alkonyattá.
Begubózkodott éjszakává.

Malackafürge horkolások,
gömbölyűk, mint a valósága

a

ogy valakinek baja
il.
szik, mert zavarja
zám, vagyishát jöt-
voltam, hogy csinál-
rendelet van, és ak-
például, hogy gyá-
ban, az hallatszik át,
mert másnap olyan
van, olyan borzasztó
ez képest a megha-

ek, szerencsére, mert
yelő, elküldtek nyug-
k a szomszéd házba
lett mind a két ház-
itt maradtam, és néz-
csak odébb tasziglja

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

971 MAR 6

Rábai Ferenc

1021

Rábai Ferenc: Borjú

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-058, 337-718, 340-725

1973 NOV 1

Népszava

Rábai-Ridovics Ferenc festőművész

[illegible]ából.

— **Képzőművészeti kiállítás** nyílt szerdán a szombathelyi Derkovits-teremben. A tárlaton a szombathelyi származású Rábai-Ridovics Ferenc festőművész érdekes színhatású és technikájú alkotásai láthatók.

1021

nivatai elnökének vezeté-
sével szerdán hazaérke-

ablakon, ahol a galambok közlekednek;
mán és szigorúan állt mellettem, mintha
fiam, húzzad, a te városodnak harangozó
hogy minden itt lakó egyszer harangozzé

És azóta a szülőföld számomra hal
zúgás, amely a napfényt ringatja, és az
sárnapi húslevesben, és a galambokat l
és a port Mátyás csizmái körül, és elm
arcán, de egy kis mosolyt is megrezzent rajta, és hintáztatja a Szamos szőke habjait és a hársfák lombját, és az eperszínű fényképeket a falon, nagyapám és nagyanyám arcát.

Nem vágytam el sem Párizsba, sem Rómába, hiszen szülőt nem választhat magának az ember. Tudtam, hogy még a sírköveken is találok két-három szem szilvát vagy piros belű körtét, mert Kolozsvár szeszélyes lakói, magyarok, románok, szászok még a Házsongárdot is teleültették gyümölcsfákkal...

Varga Hajdu István: Kompozíció

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUL 6
Népszava

Rábai Ferenc

1021

Rábai Ferenc: Lakatos

Rábay Vidovits Ferenc
Jestmüvész

Rábay Vidovits Ferenc
festőművész

1021

1973.XI.10.10.00.Petőfi./11/ -Hné-

Szombat délelőtt.

-Befejezésül múzeumi hireink következnek.

Képz művészeti kiállitás nyilt szerdán, a Szombathely-i Derkovits terenben. A tárlaton a szombathelyi származásu, Rábay Vidovits Ferenc festőművész, érdekes szinhatásu és technikáju alkotásai láthatók.

-Rosthy Pál, Emlékkiállitás nyilt kedden Dunaújvárosban. A fotóművészről elnevezett klub tagjai, állitották ki legujabb felvételeiket.

-Félegyházi László festőművész kiállitása nyilt meg Debrecenben, a Medgyessy-terenben.

-Kun Ernő festőművész kiállitása nyilt meg tegnap Ózdon. Több mint félszáz festményét, grafikáját és szines linó metszetét mutatja be.

-Kedves hallgatóink, a hót végére kellemes pihenést, jó szórakozást kivánunk.

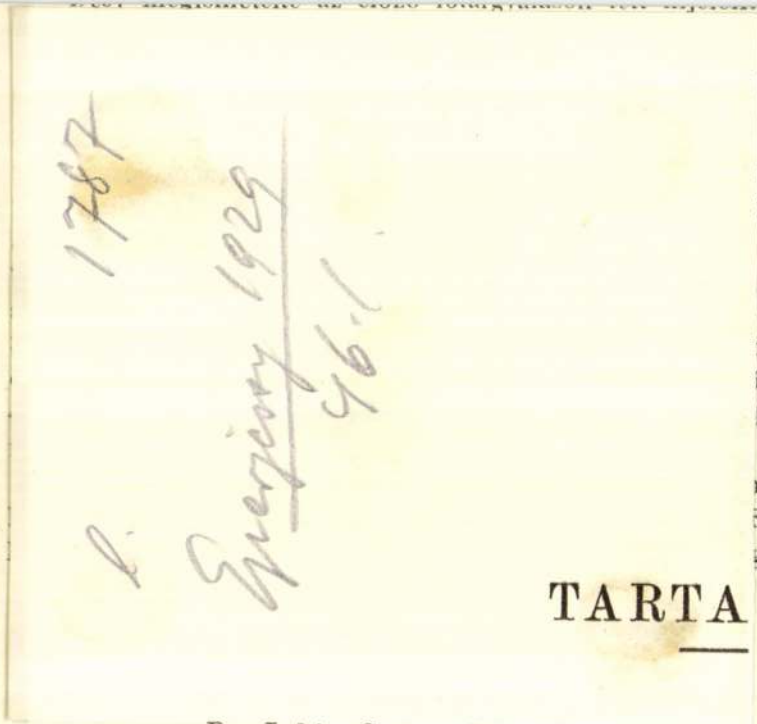

TARTA

hyitást.

Baloghy elnök a tanács tagjaival visszavonult és kisvártatva közölte, hogy csak a zalatnai házeladásra vonatkozólag engedi meg a bizonyitást.

A törvényszék végzése nagy konsternációt keltett a teremben. Urmánczy Nándor képviselő, aki a hallgatóság között ült, felpattant és szidalmazni kezdte a bíróságot.

Vázsonyi kijelentette, hogy miután a bíróság nem engedi meg a bizonyitást, a védők feleslegesnek tartják jelenlétüket és kivonulnak a teremből. A három ügyvéd azonnal össze is pakkolt és otthagyta a törvényszék épületét.

Désy Zoltán az elnök kérdéseit felelet nélkül hagyta és kijelentette, hogy miután a bizonyitástól elütötték, védekezni nem kiván.

Sélley főügyészhelyettes tartotta meg ezután vádbeszédét.

— Bünhödnie kell Désy Zoltánnak — mondotta —, minden nagy emberünket megrágalmazták és minden nagy emberünk,

3. Jp.

T: 435

3. Sienai festő.

1296-ból.

Könyvtábla.

A fedél fölső részén fehér alapon, fekete és vörös keretben, e hat soros szöveget olvassuk:

Középütt van a szíj »B. N° 97« jelzéssel; alól pedig bolthajtásos kapu előtt, hosszú asztal mellett, Thomaghinus szerzetes ül nagy tonsurával és fehér csuhában. Bal kezében fehér zacskót tart és az abból kiöntött arany- és ezüst pénzt számlálja. Az asztalon számadási könyv, nehezék

Rábapordányi

vk templom

Restaurallák 1876.
(Győri egyházmegye)
Velics 1894

72. l

-TV1-

5.40 Falutévé – adótippel
6.00 A Reggel
8.10 Alternatív gyógyászat
8.30 Közjáték
Benne:
Konfuciusz gondolatai
8.35–
12.05 Napközi
Benne:
9.00 Minden nap karácsony
Amerikai rajzfilm (ism.)
10.00 Friderikusz-show (ism.)
11.20 Játék
12.00 Hírek
12.05 Képújság
16.00 Délutáni egyenleg
16.10 "Traffic jam"
16.35 Képújság
16.40 Telis-televideo '93
16.45 Cimbória
17.00 Northwood
Kanadai tévéfilmsorozat
Árulkodó nyomok
17.30 Tény-képek
18.10 Pénzvilág
18.20 Napközi
18.40 Derű és ború
Angol rajzfilmsorozat
Az esőerdő
19.00 Szerencsekerék
19.30 "Veletek vagyok mindennap..."
19.45 Jelképtár
A csont
20.00 Híradó
20.30 Telesport
20.40 A klinika
NSZK tévéfilmsorozat
Orvos ingyen és bérmentve
21.30 AKTuális
21.55 Közjáték (ism.)
22.00 Sportvarázs
Amerikai kosárlabda
23.40 Híradó
23.45 BBC-híradó

-2-

6.00–
10.00 Napkelte
10.00 Parlamenti Napló
16.05 Műsorismertetés
16.10 Korforduló
17.00 Híradó – Időjárás
17.05 Civil kurázsi
17.30 Csipegető
Gyerekhírek
17.39 Pif és Herkules
Francia rajzfilmsorozat
Kutász nyomon van
17.50 Elektor kalandor
18.00 Híradó
18.10 Regionális híradó
18.25 Műsorajánlat
Időjárás
18.30 Zöldpont
19.05 Zöld brigád
Francia–NSZK tévéfilmsorozat
Thermen Hotel
20.30 Stúdió '93
20.53 Monteverdi: Confiteor tibi Domine
21.00 Felkínálom
International
Magyar–holland gazdasági kapcsolatok
21.50 Műsorajánlat
22.00 Esti egyenleg
22.20 Időjárás
22.25 A Regnum
Dokumentumfilm

OSZTRÁK 1

9.00: Hírek / Santa Fétől nyugatra (ism.) – **9.30**: Idősek klubja (ism.) – **10.15**: Euroturizmus (ism.) – **10.30**: Magasfrekvencia (ism.) – **12.15**: Osztrákok Mexikóban – **13.00**: Hírek – **13.10**: Ausztria-kép (ism.) – **13.35**: Sinha Moca (sor.) – **14.00**: Magnum (krimisor.) – **14.45**: A holnap mesterei – **15.05**: Heathcliff és Riffraff – **15.30**: An-tan-ténusz – **15.50**: Az álomkő (sor.) – **16.30**: Játék – **17.00**: Minihírek – **17.10**: Wurlitzer – **18.00**: Hírek – **18.05**: Rólunk van szó – **18.30**: Barátok (sor.) – **19.30**: Híradó – **20.00**: Sport – **20.15**: A Fekete-folyó – **21.20**: Második otthon (sor.) – **22.15**: Hírek – **23.20**: A háziúr (am. film)

OSZTRÁK 2

14.50: Tegnap, ma, holnap (olasz–francia film) – **16.45**: Kedves nővérek – **17.30**: Tájékozódás – **18.00**: Óriásláb esete Hendersonékkal (sor.) – **18.30**: Izé – **19.00**: Tartományi élet – **19.30**: Híradó – **20.00**: Kulturális magazin – **20.15**: Szórakoztató műsor – **21.07**: Külföldi tudósítások – **22.00**: Híradó – **22.30**: Klub-2 – Utána: A nagy Reibach (sor.)

RTL PLUS

6.00: Híradó – **7.00**: Halló, Európa – jó reggelt, Németország! – **9.00**: A Főnök (am. sor.) – **10.00**: Gazdag és szép (am. sor.) – **10.30** Forró nyeremény – **11.00**: Rizikó – **11.30**: Családi párbaj – **12.00**: Magazin – **12.30**: A Springfield-sztori (am. sor.) – **13.20**: Kalifornia klán (am. sor.) – **14.10**: Baleseti osztály (am. sor.) – **15.00**: Gyilkosság a hobbija (am. sor.) – **16.00**: Beszélgetés – **17.00**: Ki itt a főnök? (am. sor.) – **17.30**: Borzasztó kedves család (am. sor.) – **18.00**: Fiatalok magazinja – **18.45**: Híradó – **19.15**: Robbanékony – **19.45**: Jó idők, rossz idők (német sor.) – **20.15**: Hegylakó (am. sor.) – **21.15**: Krimimagazin – **22.15**: Robbanékony – **23.15**: Gottschalk-show – **24.00**: Törvény és rend (am. sor.) Indíték: szerelem – **1.05**: Borzasztó kedves család (ism.) – **1.40**: Ki itt a főnök? (ism.) – **2.10**: A Főnök (ism.) – **3.05**: Beszélgetés (ism.) – **4.05**: Robbanékony (ism.) – **4.30**: Gyilkosság a hobbija (ism.) – **5.30**: Gazdag és szép (ism.)

SAT 1

10.00: Borotvaélen (ism.) – **11.35**: Szomszédok (ism.) – **12.00**: Szerencsekerék (ism.) – **12.40**: Halli Galli (ism.) – **13.40**: Fiatal és nyugtalan (am. sor.) – **14.20**: Szomszédok (ausztrál sor.) – **14.50**: Kaliforniai nap alatt (am. sor.) Menekülés – **15.45**: A bosszúállók (am. sor.) 2:1=1 – **16.45**: 5x5 – **17.20**: Mindent vagy semmit – **18.30**: Sport – **18.45**: Híradó – **19.00**: Klip-klub – **19.30**: Szerencsekerék – **20.15**: Népzenei slágerek – **21.10**: Mentők – **22.00**: Tiltakozás – **23.00**: Tévétükör – **23.40**: Forró ágyak (sor.) – **0.15**: Ki a legjobb férfi? – **1.10**: A négyöklű trió (ism.)

PRO 7

5.00: Űrhajótöröttek – **5.50**: Barátom, Ben (am. sor.) – **6.15**: Rajzfilmek (sor.) – **8.05**: Bill Cosby-show (ism.) – **8.35**: Harttól Hartig – **9.35**: Demetriusz és a gladiátorok – **11.35**: Bill Cosby-show – **12.05**: Parker Lewis – **12.35**: Bill Cosby-show – **13.05**: Harry Fox esetei (am. sor.) – **13.55**: Potyutas a Holdra – **15.25**: Harttól Hartig (am. sor.) – **16.20**: Rajzfilmek – **18.05**: Parker Lewis (am. sor.) – **18.25**: Bill Cosby-show (am. sor.) – **19.05**: San Francisco utcáin (am. sor.) – **20.00**: Híradó – **20.15**: Ferris Bueller szabadnapja (am. filmvígjáték) – **22.20**: Minden lében két kanál (angol krimisor.) – **23.25**: Az erőszak zsoldosai (német–olasz akciófilm) – **0.50**: Hírek – **1.00**: Harry Fox esetei (ism.) – **1.45**: Hírek – **1.55**: Hosszú lovaglás hazáig (ism.) – **3.15**: Hírek – **3.25**: Nero Wolfe (ism.)

EUROSPORT

10.00: Szörfösök magazinja – **10.30**: Tenisz – **13.00**: Labdarúgás – **14.00**: Szörfösök magazinja – **14.30**: Tenisz – **17.00**: Labdarúgás – **18.00**: Kosárlabda EB – **19.30**: Eurosport-hírek – **20.00**: Tenisz – **21.30**: Kosárlabda EB – **23.00**: Biliárd

MAI AJÁNLATUNK

SZINHÁZ

Mosonmagyaróvár, Városi Művelődési Központ 19 óra: Peter Shaffer: Játék a sötétben – a Népház-Játékszín és a székesfehérvári Vörösmarty Színház produkciója. Főszerepben: Cseke Péter. További szereplők: Tallós Rita, Kállay Ilona, Koncz Gábor, Lőte Atilla, Sára Bernadett, Bozóky István.

ELŐADÁS

Abda, könyvtár 18 óra: Költészet napi rendhagyó irodalmi óra. Vendég Böröndi Lajos, költő. Az előadás után bemutatkozik az iskola néptánc- és furulyacsoportja.

Győr, *Petőfi Sándor Ifjúsági Ház (27-466)* 17 óra 30: Biblia és a költők a természetről és az emberről: Fű, fa, virág, gyümölcs.

KIÁLLÍTÁS

Győr, Műcsarnok 17 óra: Új tudatosság címmel ausztrál, indiai, ukrán, magyar képzőművészek kiállítása. Megnyitja: Salamon Nándor, a szombathelyi Képtár igazgatója. A tárlat április 30-ig látogatható.

FILMKLUB

Sopron, *Liszt Ferenc Művelődési Ház* (14-170) Liszt Kamara Kinematográf 19 óra: Négykezes géppisztolyra (amerikai gengszter film).

A csalogány és testőre

Április elejére ígérték a magyar filmforgalmazók, hogy – Európa sok más országával egyidőben – a zenés mozit és Whitney Houstont imádók láthatják a The Bodyguard című, Warner Bros kreálta amerikai filmet.

A magyarítás csak a film forgalomba hozott címében érződik. A testőrből – egyébként a történethez hűen – *Több , mint testőr*ré módosított film betétdalai és a főhős, Kevin Costner férfias orgánuma sem szenvedett csorbát, hiszen a filmet feliratozva dobta piacra az InterCom.

A Bodyguard jelölt volt Oscar-díjra, mégpedig a legjobb betétdalnak járó szobrocskáért, ami nem csoda. Whitney Houston *I will Always Love You* című dala tavaly december óta folyamatosan vezeti a popzenei slágerlistákat mind Európában, mind Amerikában.

A romantikus és izgalmas filmek kedvelőinek ajánljuk a Mick Jackson rendezte filmet. A sztori *Rachel Marron* sikeres énekesnő és *Frank Farmer* ex titkosszolgálati ügynök kalandos, érzelmes története. Farmes (Costner) tökéletes lehetne, mint személyi testőr, aki a sztárok világába csöppen, ám kivédhetetlen és gyönyörű románcba keveredik védencével. Rachel Marront átéléssel alakítja Whitney Houston. Családjában édesanyja és unokatestvére, Diana Warwick is énekesnő, így tudta, kiről mintázni a figurát.

És hogy milyen a film? Nézzék meg a mozikban!

Black Comedy

Péter Schäffer: Játék a sötétben című darabjával vendégszerepel a mosonmagyaróvári művelődési központban ma este a Népszínház-Játékszín és a székesfehérvári Vörösmarty Színház közös produkciója. Schäffer darabjának főhőse, Brindsley Miller sorsforduló előtt áll. Szobraira fölhívták Banberger figyelmét, s ha a dúsgazdag műgyűjtő vásárol tőle, egyszeriben befutott embernek számít. De ezen az estén kell megismerkednie jegyese atyjával, a gyarmati háborúk ezredesével, Melkettel is. A két esemény megváltoztatná a fiatalember életét... Képünkön a főszereplő: Cseke Péter.

Horoszkóp

KOS: Hozza rendbe szétzilált baráti kapcsolatait, és béküljön ki partnerével is. A mai este a legalkalmasabb időpont egy "kibékülős" vacsorára.

OROSZLÁN: Hódító és meghódítható. Életében ma feltűnik valaki, aki nemcsak képes megváltoztatni, de boldoggá is teszi hétköznapjait.

NYILAS: Szeretné a világ elől elrejteni boldogságát, titokban találkozik szerelmével, és ettől még izgalmasabbnak találja kapcsolatukat.

BIKA: Merüljön bele a munkájába, hiszen most mást úgysem tehet. Ültessen virágot, növényeket a ládikába, vagy kapáljon a hétvégi telken.

SZŰZ: Lelke nagyon sérülékeny. Elég egy félreértett szó, s máris halálos szomorúság telepedik a szívére. Ne mutassa ki bánatát, gondjait, érzelmeit!

BAK: Családi élete ma mindennél fontosabb önnek. Egész idő alatt azon jár az esze, hogyan szerezhetne örömet szeretteinek, pénz nélkül.

IKREK: Egy rejtélyes valaki feltűnt a környezetében, aki alaposan felkavarta érzelmeit és talán felforgatja egész eddigi megszokott életét is.

MÉRLEG: Vágyain nehezen tud úrrá lenni. De képtelen feladni eddig kényelmes életét, így két malom közt őrlődik, addig, amíg nem határoz.

VÍZÖNTŐ: Legyen óvatos, ne üljön fel a csábító, de megalapozatlan ötleteknek. Munkatársaival próbáljon szót érteni, akkor előbre jut

RÁK: Vénusz most kegyeibe fogadta önt, s ha még egyedülálló, ma elkötelezi magát, ha már van partnere, boldog órákat töltenek kettesben.

SKORPIÓ: Akkor jár a legjobban, ha mindent a partnerére bíz, mert ön ma meglehetősen labilis, meggondolatlan lépésekre is képes lehet.

HALAK: A munkahelyén szeretne kitűnni munkatársai közül, ezért mindent elkövet, hogy felhívja magára a figyelmet. Varázslat nélkül nem megy!

Új tudatosság

Ízelítő a Győri Műcsarnok most nyíló kiállításából.

Fotó: Tóth Gyula

Körmendi János

MESÉLŐ KÖVEK

Egy kis vadászromantika

1. *(Folytatás az 1. oldalról.)* Győrből Ménfőcsanak felé vettük az irányt, egy villanásnyira feltűnt a Bezerédj-kastély, majd az izmosodó Tét. Az egykori járási székhely után a Csángota-eret követtük a Marcalig. Árpásnál, már a Rábán átkelve a román kori templomra vetettünk pillantásokat, a római Mursellát és mindannyiunk kedves régész házaspárját emlegettük.

Rábasebesen egy vadregényes parkba vezetett az utunk. Barokkos hangulat, mégis, mintha egy csipetnyi melankólia is szorult volna a térbe, ahol egy kastély magasodott. Gyarmati Zoltán tulajdonosról senki meg nem mondaná, hogy egy Széchenyi-kastély teljhatalmú ura, nincs benne semmi hercegies, vagy grófias. Ő korunk küszködő hőse, a vállalkozó.

Fantáziát, majd később pénzt is lát abban, hogy eredeti művészi formájába és funciójába állítja vissza a vadászkastélyt az ország, s így Európa egyik legjobb apróvadas területén, harminc, negyven kilométerre Nyugat határától.

Ahogy végigvezet bennünket Kiszely Éva és Kemper Ervin építészek társaságában a termek és szobák során, úgy bontakozik ki az utóbbi fél évszázad magyar drámája, a lepusztulás építészettörténete.

Dehogyis engedték volna a kis helyi tanácsot, vagy a téeszt az épületegyüttes helyreállítására, az értékek megőrzésére. Esetleg megteszik, elkapják tőlük, mint az előző tulajdonostól. Ha nem, nem, hát lényegében csak állni hagyták az időben, hiszen olyan fiatal, még nincs kilencven éves a palotácska, ház. Hoppá, ez az. A századforduló érzelmessége csapott át az évtizedeken.

(Folytatjuk.)

H. S.

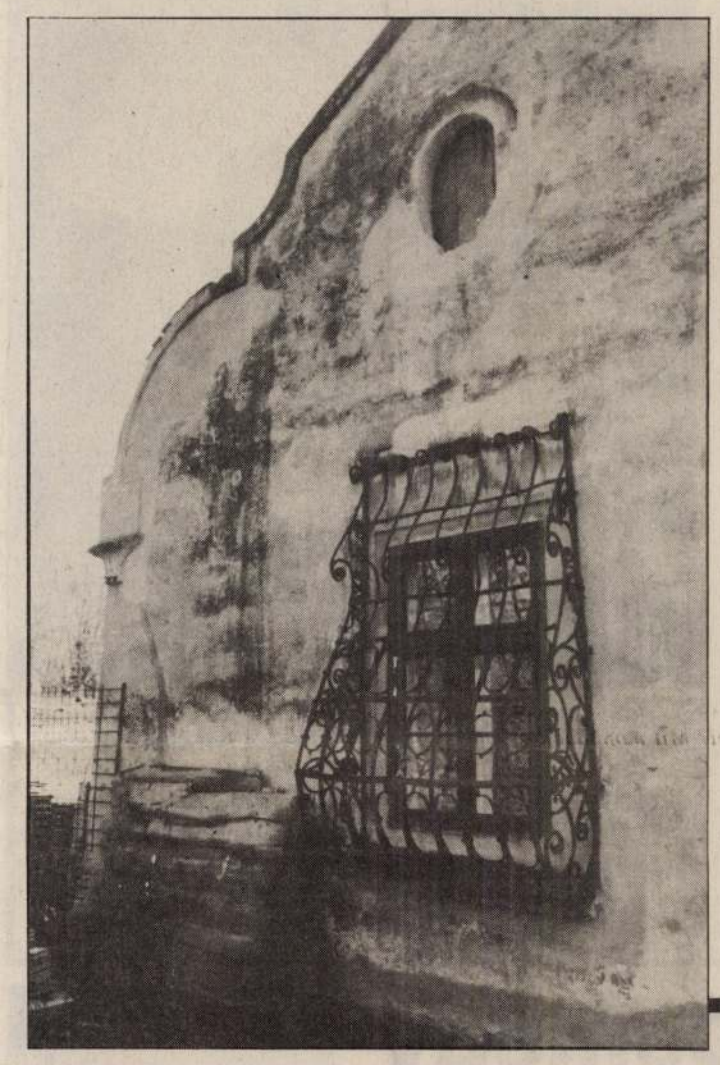

ÉLVEZI APRAJA-NAGYJA

Kába hegylakók

A thaiföldi hegyi falvak lakói agyagbabákat égetnek el és levágnak egy fekete kutyát, amelynek fejét azután az út mentén karóra tűzik. Így akarják otthonuktól távoltartani az istencsapást. Az ősrégi szertartás azonban nem képes távoltartani Mae Sa Mai falutól és más észak-thaiföldi településektől egy XX. századi csapást. A heroin szegénységbe és reménytelenségbe taszítja az amúgyis szűkölködő törzsek tagjait. Háromévestől nyolcvanévesig találhatók a kemény kábítószer rabjai.

A kábítószer korábban sem volt ismeretlen a 600 ezer főnyi hegylakók előtt. Thaiföld északi része, Bruna és Laoszt alkotja az "Arany Háromszöget", ahol a világforgalomba kerülő ópium mennyiségének legnagyobb részét termelik. Ópiummal a vidék lakosságának 5 százaléka élt rendszeresen. A legutóbbi években azonban megjelent a sokkal veszélyesebb heroin. Egy tavaly végzett vizsgálat szerint Mae Sa Mai 1300 lakosának 10 százaléka volt már heroinfüggőségben. Egy másik faluban, Pha Khiában a 409 felnőtt közül 116 heroinélvezőt találtak. Hét évvel ezelőtt csak 15-en hódoltak ennek a szenvedélynek.

Suwanee asszony, egy pszichiátriai ápoló arról számolt be az AP amerikai hírügynökség tudósítójának, hogy látott nőket hátukon bébijükkel heroint szívni, látott alultáplált beteg gyermekeket, akiket kábítószeres szüleik teljesen elhanyagoltak. Sokan kiveszik gyermeküket az iskolából, hogy pénzt kolduljon heroinra szülei számára.

A kábítószerrel foglalkozó thaiföldi hatóság egyik vezetője szerint a hegyi lakók akkor tértek rá a heroinra, amikor a kormány megszüntette az ópiumtermelést, azt gondolva, hogy ezáltal eredményt ér el a narkotikum elleni harcban. Az eredmény éppen az ellenkezője lett.

Suwanee asszony elmondta, hogy legutóbb 40 centet ajánlott egy falusi iskolásgyermeknek, ha hoz heroint. A kábítószert 10 perc múlva megkapta.

– Gyógyszert vegyetek be fejfájás ellen – javasolta az ápolónő egy családban, amelynek tagjaival elhitették, hogy a heroin elmúlasztja a fájdalmat káros következmények nélkül. Sai Wah, egy tízenéves elmondta Suwanee asszonynak, hogy régebben tehetős családját teljesen tönkretette a kábítószer. Négy fivére közül három rabja a heroinnak, közülük kettő börtönben ül.

Mea Sa Mai faluban elvonókúrát szerveztek, amelyet az amerikai kormány finanszírozott. Nyolcvan heroinszívó 20 napot töltött a kúra helyszínén. Utána a résztvevők 60 százaléka visszatért a heroinhoz. – Némi reményt ad az – mondták a szervezők –, hogy az elvonókúra óta nem jelentettek új kábítószereseket a faluban.

„Help" alapítvány
„Álljunk szóba a világgal"
a HELP NYELVISKOLA tanfolyamai:

Győrben
Német, angol kezdő
április 19-június 25. heti 2X2 óra (40 óra)
Jelentkezés: április 13-16.
HELP Könyvesbolt Győr, Liszt F. u. 20.
Tel.:96/20-289

Kapuváron
Német, angol kezdő
április 21-június 25. heti 2X2 óra (40 óra)
Jelentkezés: április 19-20. Kapuvár, Kossuth u. 13.
Vállalkozók Tanácsadó Irodája

Rábapatonán
Német, angol kezdő
április 20-június 25. heti 2X2 óra (40 óra)
Jelentkezés: április 15., 16., 17.
Rábapatona, Diófa Étterem, Győre Gabriella
Tel.:67-089

Nyelvtanfolyamok Londonban a HELP ALAPÍTVÁNY szervezésében!
június 11-18. 39.800 Ft (repülőjegy, teljes ellátás, oktatás)
június 02-16., 16-30. 57.800 Ft (repülőjegy, teljes ellátás, oktatás)
Jelentkezés: május 10-ig a HELP Könyvesboltban

A HELP Könyvesbolt 1 éves születésnapja!
Bemutatkozó adás a győri tv-ben április 19-én.
Születésnapi akciós vásár a könyvesboltban április 20-23.
Cím: Győr, Liszt F. u. 20. Tel.: 96/20-289

"HELP" Nyelviskola BT.
Tel.\Fax: 96\20-286
Tel.:96\27-426

H. Király Ágnes
ügyvezető igazgató

Vadászkastély, vállalkozásban

Renoválását követően vadászlakként szeretné működtetni a rábasebesi Széchenyi-kastélyt mostani tulajdonosa, Gyarmati Zoltán magánvállalkozó. Ha nagyívű terve megvalósul, amelyet erre a célra épített Széchenyi Jenő gróf a XX. század első éveiben. A romos kastélyt négyhektáros park veszi körül, amely annak idején fenyveserdő volt. Környezete jelenleg is a régió egyik leggazdagabb apróvadas területe, közel esik a nyugati határhoz, az új gazda tehát joggal bízik abban, hogy osztrák, német, olasz vadászok igénybe veszik majd a kastély szolgáltatásait. Előbb azonban rendbe kell hozni, hiszen az idő maradandó nyomokat hagyott az épületen: a födémek beáztak, egynémely gerenda leszakadt, s egyik szárnya olyannyira tönkrement, hogy le kellett bontani. A 90 éves épületnek az elmúlt fél évszázadban nem akadt olyan gazdája, amely törődött volna vele. 1945 után kezelte a tanács, a tsz, helyet kapott benne pártiroda, népfronthelyiség, fodrászműhely.

A romos kastélyt a tulajdonos szeretné újjáépíttetni. A romantikus-neoklasszikus stílusban emelt műemlék felújítását 110 millió forintra becsülik a szakemberek. Gyarmati Zoltán tapasztalatai alapján állítja: a hazai bankok nem látszanak partnernek ebben a vállalkozásban, a hitelek lejárata, a magas kamatok az idegenforgalmi befektetéseknek nem kedveznek. Ezért most a finanszírozás kedvezőbb kondícióit keresi.

A 150 lelkes kistelepülés lakói drukkolnak a kastélyért, hiszen megmentésre érdemes értékről van szó. S ha újból élet költözik a csaknem egy évszázados falak közé, az megpezsdíti a kis falut is, munkaalkalmat, elhelyezkedési lehetőséget jelenthet több ott élő számára.

Három év gazdasági folyamatai

Árnyékos jövő

A Központi Statisztikai Hivatal "Gazdasági folyamatok 1989–1992" című most közzétett kiadványa a foglalkoztatás, a munkanélküliség, a gazdasági növekedés és a beruházások alakulásáról ad áttekintést. Bemutatja emellett a nemzetközi gazdasági tendenciák alakulását, s miután döntően statisztikai méréseken alapul, vagy megerősíti, vagy korrigálja a korábban megjelent prognózisokat.

A statisztika fontosabb megállapításai közé tartozik, hogy Nyugat-Európában a munkanélküliek személyi összetétele gyorsan változik. Az adatokból megállapítható, hogy az átképzés jó eszköz a munkanélküliség kezelésére. Ezt a módszert azonban Magyarországon kevéssé lehet alkalmazni, mert a recesszió igen mély, és a gazdaság egészére kiterjed. Súlyosbítja a helyzetet, hogy nálunk a foglalkoztatási szint az elmúlt évtizedekben igen magas volt, és nem volt elsőrendű cél a hatékonyság javítása.

A külgazdasági egyensúly alakulását elemezve a statisztikai jelentés megállapítja: 1982–1990 között a gazdasági növekedés visszafogása kedvezően hatott a külgazdasági egyensúlyra. Ez a tendencia 1991-ben megtört, és a termelés jelentős visszaesése mellett a külkereskedelmi egyenleg romlott. Ebben a legfontosabb szerepet a KGST összeomlása miatti piacvesztés, a keleti kereskedelem konvertibilis elszámolásúvá válása és a belső átalakulási folyamatok játszották. 1992-ben a külkereskedelmi egyenleg változatlanul passzív, mértéke azonban szerényebb, mint az előző évben volt. A beruházások volumene 1980 óta csökken, ami szükséges feltétele volt az ország fizetőképessége megőrzésének. Az utóbbi években a piac szűkülése és a privatizációs folyamat okozta átmeneti bizonytalanság is visszafogta a beruházásokat. Mindez árnyékot vet a gazdaság jövőbeni élénkülésének lehetőségére. A beruházási szerkezet a visszaesés időszakában viszont korszerűsödött, nőtt az infrastrukturális beruházások aránya, s a gazdálkodó szervezetek kevesebb gépet invesztáltak be. Egyidejűleg csökkent a beruházások megvalósításának időtartama is.

Kelendő aranykoronák

Az elmúlt héten megtartott 162 földárverésen összesen 345.749 aranykorona-értékű föld talált gazdára. Az árveréseken megjelent 5410 árverezőből 4283-an távoztak földtulajdonosként. A legtöbb árverést – összesen 18-at – Baranya megyében tartották. A legtöbb aranykorona-értékű földet azonban Jász-Nagykun-Szolnok megyében árverezték el: ott 496-an jutottak összesen mintegy 55 ezer aranykorona-értékű földhöz a kárpótlási jegyük ellenében. Az ármozgások némi emelkedést mutatnak. A legmagasabb licitár 62.200 forint/aranykorona volt, amelyet Zala megyében értek el. Két megyében kelt el az összes elárverezett föld az 500 forint/aranykoronás minimálláron. A megegyezések száma 79 volt. Az elmúlt hét eredményeit is figyelembe véve az elárverezett földek aranykorona-értéke már meghaladja a 6 milliót. Az árverések kezdete óta összesen 65.263 kárpótlásijegy-tulajdonos jutott birtokhoz.

Pénzpiaci körkép

Feketepiac

A magyar feketepiac élénkülni kezdett a múlt héten. Ennek ellenére az árfolyamok itt sem egyértelműen alakultak. Erre legjobb példa a dollár, melyet a nepperek 50 fillérrel többért, azaz 90 forint 50 fillérért vettek ezekben a napokban, de ugyanennyivel kevesebbért adták, mint korábban, tehát 92 forint 50-ért. A német márka viszont egy fikarcnyit sem változott, 55 forint 50 vételi, és 56 forint 50 eladási áron forgott. A schilling is alig változott, vételi ára ugyanúgy 7 forint 90 fillér volt, mint korábban, eladási ára is csak 10 fillérrel, 8 forint 30-ra nőtt. A francia frank 16 forint vételi, 17 forint eladási, a svájci kollégája 61 forint 20 filléres vételi és 63 forint 50 filléres eladási árakon cseréltek gazdát.

Valuta

A húsvét mintha csak összezagyválta volna a nemzetközi pénzpiaci összefüggéseket, mert az elmúlt héten a valutaárfolyamok nem a logikus irányokba változtak. A dollár például a várttal ellentétben kissé gyengült. Magyarázzák ezt a szakértők az amerikai piac húsvéthétfői nyitvatartásától kezdve a spekulációk miatti dolláreladási hullámon át, az amerikai piac gyengüléséig sok mindennel. Bármi is az ok, az eredmény az lett, hogy a hét közepére a DM/USD arány lezuhant egészen 1,5784-re, ami az elmúlt három hónap legalacsonyabb értéke. A hét végére a zöldhasú kissé magához tért, no nem saját erejéből, hanem azért, mert a német gazdaság még az amerikainak is alálicitált a teljesítményével. Ezek alapján tovább már nem odázhatja el a Bundesbank a márka kamatainak reális szintre csökkentését. Nem csoda tehát, hogy kezd meginogni a márka stabilitásáról kialakított mítosz.

A nevető harmadik persze megint a japán jen, ugyanis 112,65-ös rekordárfolymot ért el a dollár ellenében. Bár ez a nevetés kissé kesernyésre sikerült megint, mert a japán gazdaságnak egyáltalán nem kedvez a jen erősödése. A japán kormányzat mindenesetre lépéseket szándékozik tenni a jen további erősödését kényszerítő nyomások megszüntetésére.

Tőzsde

A Budapesti Értéktőzsde forgalma minden eddigi rekordot megdöntött a múlt héten, és csaknem elérte az ötmilliárd forintot. Ennek ellenére a tőzsdeindex hétszáz alá süllyedt, például csütörtökön mínusz 11,94 ponttal csökkent. A rendkívüli forgalom egyedül az 1995/C jelű államkötvény-sorozatra kötött üzleteknek volt köszönhető. Szerdán 100,54 százalékos átlagárfolyamon több mint 1100 millió forint értékű papír, pénteken ugyanezen az árfolyamon majdnem a duplája cserélt gazdát.

A részvények piacán a legkeresettebbek a Konzumker, a Pick és a Skála-Coop papírjai voltak. A "szalámis" részvények ára némileg csökkent, míg az utóbbié növekedett. A Konzumker átlagára 285, a Pické 1323, a Skáláé 742 forint volt.

Az állampapírok piacán nem volt túlzott a forgalom, nagyobb mennyiségben csak a 94/B jelű kötvényből fogyott 100,18 százalékos átlagárfolyamon, mintegy 385 millió forint értékben.

Mikrohitel

A Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány tájékoztatóján elhangzott, hogy a hét újonnan – többek között Győr-Moson-Sopron megyében is – létesítendő vállalkozói központban, a vállalkozók számára nyújtható mikrohitel várható maximális összege 500.000 forint lesz, a korábbi 300.000 forint helyett.

Rábasebes

Nehéz lesz az iskolatáska

Ezreket a tankönyvekért?

Budapestről keltezett levelet kaptunk nemrégiben, amely egy felhívást tartalmazott. A levél feladója: "Az Iskolai Esélyegyenlőségért Egyesület" a tankönyvellátás szeptemberre várható hatásaival szemben fejezte ki aggodalmát és tiltakozását. A tankönyvellátás piaci alapokra helyezése miatt többek között a következőket fogalmazták meg: a tankönyvek árának ugrásszerű emelkedése, az idei 850 millió forintos tankönyvdotációval azt jelenti, hogy a legolcsóbb 1. osztályos csomag sem lesz ezer forintnál kevesebb, amennyiben a dotációt az iskolák tanulólétszámuk szerint kapnák meg. Ezért számosan nem tudják majd gyermekeiknek a csomagot megvásárolni, a pedagógusok pedig kénytelenek lesznek a jobb könyv helyett az olcsóbbat választani. A szegényebb és a tehetősebb családok gyermekei között tovább fokozódik az a tudáskülönbség, amelynek oka nem a tehetség, hanem az anyagi helyzet eltérése lesz. A felhívás zárszava: minden intézmény, szervezet és magánszemély tegyen meg minden tőle telhetőt, hogy az illetékes kormányzati szervek felülvizsgálják a dotációról szóló döntést.

A témával kapcsolatban először *Környei Lászlót*, a győri Regionális Oktatási Központ igazgatóját sikerült felhívnunk. Az egyesületről még nem hallott, a felhívást nem ismerte, de készséggel kommentálta a benne foglaltakat. Mint mondotta, a dotáció felülvizsgálata a Pénzügyminisztériumban megtörtént, a kormányülések napirendjén sürgőssel szerepel a módosítás: több mint 1 milliárd forint támogatást kapnak a kiadók, tehát mégsem az iskolák. A legolcsóbb tankönyvcsomag körülbelül kilencszáz és ezer forint közötti minimális árát pontos becslésnek tartotta, bár hozzátette: a legtöbb önkormányzat további segítséget nyújt a szülőknek, a megyében lévőknek közel 30 százaléka a teljes számlát állja. Általános színvonaljavulás is történt a ROK vezetője szerint, vagyis a drágább könyvek tartósabbak, szebb kivitelűek lettek. A magas árú nyelvkönyvekkel kapcsolatban megemlítette: az Oxford Kiadóval közös akcióban nagy mennyiségű ingyenkönyvet biztosítanak az iskolák részére. Megítélése szerint nem mindig jobb a drágább könyv, az olvasókönyv például "tartja" az árát, és az átlagos színvonal biztosítása nem fog lényegesen többe kerülni, mint eddig. Ami a szociális különbségeket illeti, azok mindenütt a világon fennállnak, a könyvesboltból a jómódúbb szülők eddig is tetszés szerint egészítették ki gyermekük házi könyvtárát.

Több szempontból másképp látja a kérdést *Annási Ferenc*, a Megyei Pedagógiai Intézet igazgatója. Az önkormányzatok által nyújtott segítséget megkérdőjelezi az új elvonási rendszer. Ennek ellenére lehetséges ugyan, hogy átlagosan 5-600 forintba fog kerülni egy átlagos csomag, de az nem tartalmaz nyelv- és szakkönyveket, segédanyagokat. Fennáll ezért a lehetőség: az iskolák nem tudnak vállalni bizonyos pedagógiai programokat, és a szakmai meggyőződést legyűrhetik a kényszerű anyagi szempontok.

A gazdag-szegény tanulók közötti szelekciót súlyos problémának tekinti, mivel állami szinten, központi jóváhagyással fejlődhet ki. A készülő oktatási törvényben szintén találhatók ezt elősegítő utasítások: az állam láthatóan kiszáll az oktatás finanszírozásából, magára hagyja és piaci alapokra helyezi az iskolai munkát, ugyanakkor erőteljes központi tartalmi szabályozásra törekszik, egy felülről vezérelt, centralizált iskolarendszer kialakításával. A jelenséget fokozhatja, hogy nagyon kevés olyan önkormányzat létezik, amely már kidolgozta oktatáspolitikai koncepcióját, így tehetséggondozó rendszer híján szinte biztosan létrejön egy egészségtelen szelekció.

Hogyan vetődik fel a probléma iskolai szinten? Kérdésünkre *Némethné Buza Zsuzsa*, a győri Balázs Béla Általános Iskola tankönyvfelelőse válaszolt. Az előző kormányrendelethez képest teljesen elhibázottnak tartja, hogy a kiadók kapjanak dotációt: kérdés, milyen elvek szerint érvényesítik ezt a tankönyvek árában? Jelenleg 40 tankönyvkiadóval tart kapcsolatot, ami hatalmas adminisztrációs megterhelést jelent a korábbi évekhez képest. Az anyagi mérleg: az alternatív tankönyvekre, szakkönyvekre, szótárakra, lexikonokra már most sincs pénze az iskolának. Pedagógiai programot szerencsére nem kellett emiatt megszüntetniük, de a szakmai szempontokat épphogy sikerült megőrizni a drágulással szemben. A "magasabb ár – jobb minőség" sajnos, nem nagyon teljesül: például az Apáczai Kiadó új, 290 forintos irodalomkönyve néhány lapozás után szétesett. További megoldásra váró probléma, hogy a könyveket a pedagógusoknak is meg kell vásárolniuk: ez egy kétszakos, vagy nyelvtanár esetében 3-4 ezer forintos többletkiadást jelent majd, amelyet az iskola nem tud megtéríteni.

A győri önkormányzat művelődési osztályáról *Lampert Zoltánné* szolgált információval. Az intézmények feszített költségvetését némileg enyhíti a közel 8,5 millió forint, melyet a gyámhatóságtól kaptak tavaly decemberben szociális célokra: étkezési-, tankönyv- és tanszer-hozzájárulásra fordíthatják. A művelődési osztály az elosztásra javaslatot tett, elsősorban a hátrányos helyzetű gyermekek miatt a Radó és a Kossuth iskola kapott jelentősebb összeget. Ezen felül a győri iskolák félmilliót terveztek tankönyvsegélyre, ehhez még a diákjóléti kiadásból jöhet kisebb támogatás. Az önkormányzat oktatási vezetői további források feltárása ügyében folytatnak tárgyalásokat, tehát a pontos összeget ma még nem lehet megmondani.

Ugyanígy meghatározhatatlan az "iskolapénz", amit a szülőknek szeptemberben fizetniük kell. Reméljük, a tanév végéig tisztázódik a kérdés. Nem mindegy, mikor és hová tervezheti nyaralását a család.

Burkus Zoltán
(fotó: archív)

Életünk, adatokban

Az idén újdonságokkal bővül a Központi Statisztikai Hivatal által összeállított Területi Statisztikai Évkönyv. A kötet társadalmi, gazdasági életünk jelenségeiről a korábbi évek gyakorlatának megfelelő tematikával számol be. Az első részben megyénként mutatja be a népmozgalmi adatokat, a gazdasági szervezetek, a beruházások, a foglalkoztatottság helyzetét, valamint az egyes nemzetgazdasági ágak eredményeit. Az életkörülmények alakulását a kereskedelem, a lakossági fogyasztás, a lakáshelyzet, a kommunális, az egészségügyi és a kulturális ellátás tükrében ismerteti. Az évkönyv második része áttekintést ad az ország településhálózatáról az alapvető társadalmi és gazdasági jellemzők alapján.

Alávetésre alkalmas

A bős–nagymarosi beruházásra vonatkozó, a Hágai Nemzetközi Bírósághoz benyújtandó alávetési nyilatkozat ratifikációs eljárásának dokumentumát általános vitára alkalmasnak tartotta az Országgyűlés Bős-nagymarosi Ideiglenes Bizottsága tegnapi ülésén. Ezt a képviselők azzal a kitétellel fogadták el, hogy egy országgyűlési határozat kiegészítésére tesznek javaslatot, ennek anyagát előkészítik.

Kisvállalkozók exportja

Magyar magánvállalkozók termékeivel fog bővülni az ukrán–magyar indikatív lista. Erre harminc napon belül tesznek javaslatot a hazai vállalkozói érdekképviseleti szervezetek, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, a Vállalkozók Országos Szövetsége, az Ipartestületek Országos Szövetsége – Magyar Kézműves Kamara, valamint a Magyar Iparszövetség. Ezzel mód nyílik arra, hogy a magánvállalkozók a nemzetgazdaságban elfoglalt helyük arányában reprezentálják magukat a külkereskedelemben is.

Lakbéremelés a szomszédban

A tatabányai városi önkormányzat legutóbbi közgyűlése rendeletet alkotott a tulajdonában lévő lakások bérének emelésére. Utoljára 1991-ben emelték meg a bérleti díjat, amely azonban változatlanul nem fedezi a kiadásokat, s az inflációt sem követi. Ezért tartották elkerülhetetlennek az újbóli emelést. Ezúttal azonban a korábbi gyakorlattól eltérően, nem egységesen, hanem az épületek elhelyezésének és a lakások állapotának, komfortfokozatának figyelembevételével emelik a bérlakások díját 20–50 százalékkal.

A Föld napja

A magyar környezetvédők a Föld napja alkalmából – április 22-én – szeretnék lezárni az autóforgalom elől a Városligetet kettészelő Koós Károly-sétányt. A "blokádot" a Budapesti Rendőr-főkapitányság a "közlekedők nagyfokú sérelme miatt" nem engedélyezte. A szervezők – a Zöld Párt, a Fekete István Országos Állatvédő Egyesület, az Ökoszolgálat, a Levegő Munkacsoport és a BIT-Liget csoportja – az akcióval arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a főváros jelenlegi közlekedési rendszerét hosszú távon nem szabad fenntartani, mert a környezetszennyezés egyre inkább veszélyezteti a lakosság egészségét.

Rendet a köztereken!

Hamarosan nagyszabású akciósorozat kezdődik a fővárosban. Célja az utcákon és közterekeken folytatott illegális kereskedelem megszüntetése – jelentette be Szentgyörgyi Péter címzetes államtitkár, budapesti köztársasági megbízott. A "tisztogatás" időpontját a köztársasági megbízott nem árulta el, de azt igen, hogy 3 fős csoportok járják majd a főváros utcáit, tereit, és ellenőrzik, hogy az árusoknak van-e közterület-foglalási engedélye. Az akciósorozat várhatóan több hónapon át tart majd. Az engedély nélkül árusítók portékáját elkobozzák.

Konvertibilis diploma

A Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kara nem várt kormányok közötti egyezményre, hanem megállapodást kötött nyugat-európai partner főiskolákkal, hogy konvertibilis diplomát adhasson a marketing menedzser szakon végzett hallgatók kezébe. A megállapodás értelmében a nappali tagozatos főiskolások közül a legjobb eredményt elérőket a 3. tanév végén átveszi a külföldi oktatási intézmény, s további két év tanulás után a hallgatók ott szerzik meg az egyetemi végzettséget.

Kábítószer a cipőben

Kétszázötvenhét gramm kábítószert találtak a lökösházi vámhivatal pénzügyőrei vasárnap a Kárpátia nemzetközi gyorsvonat egyik üres fülkéjében egy ülés alá rejtett sportcipő talpbélése alatt. Az üres fülke alaposabb átvizsgálására azért került sor, mert a szomszédos fülkében az egyik hazánkba látogató utas hamis olasz, egy másik pedig hamisított török útlevéllel kívánta személyazonosságát igazolni. A sportcipőt és a benne lévő kodeintartalmú anyagot egyik "turista" sem vallotta magáénak, sőt még az ellen is a leghatározottabban tiltakoztak, hogy egymást ismerik. Hamarosan kiderült azonban, hogy a sportcipő mérete megegyezik az "olasz" utazó lábméretével, sőt még az állítása szerint számára ismeretlen török telefonszámát is megtalálták nála. A véletlenek sorozata azonban még ezzel sem ért véget; a "török" zsebéből az "olasz" fényképe került elő.

Termőföld-árverési hirdetmény

A ZALA MEGYEI KÁRRENDEZÉSI HIVATAL KÁRPÓTLÁSI FÖLDÁRVERÉST TART

LETENYE községben

A Kossuth Mgtsz Letenye által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Letenye, polgármesteri hivatal, 1993. április 27., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Letenye		048-ból	25 ha 6845 m²	szántó	795,45	
		087 a-ból	13 ha 6880 m²	szántó	253,64	
		b-ből	5 ha	rét	126,00	
		0250 a	54 ha 2070 m²	szántó	1016,14	
		b	1 ha 4155 m²	rét	28,31	
		c	8690 m²	rét	17,38	
		0270 a	28 ha 0898 m²	szántó	699,66	
		b	7083 m²	legelő	2,48	
		0319/2	59 ha 2070 m²	szántó	1468,67	
		0327 b	3613 m²	út	2,53	
		c-ből	9 ha 2857 m²	erdő	39,00	
		d	2656 m²	út	1,86	

LENDVADEDES községben

A Hetés Népe Mgtsz Rédics által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Lendvadedes, kultúrház, 1993. április 27., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Lendvadedes		04	4 ha 8445 m²	erdő és út		4,84
		012	4 ha 0607 m²	erdő	4,06	
		024 c-ből	4 ha 9405 m²	erdő	4,94	
		036 a	7053 m²	rét	8,11	
		b	3 ha 8590 m²	szántó	41,61	
		074/1b-ből	2 ha 1726 m²	rét	33,89	

RÉDICS községben

A Hetés Népe Mgtsz Rédics által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Rédics, kultúrház, 1993. április 27., 13 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Rédics		029 a-ból	29 ha 8230 m²	szántó	637,22	vízvezetési szolg. jog
		b	3335 m²	rét	7,84	vízvezetési szolg. jog
		031 a-ból	58 ha 4668 m²	szántó	670,00	
		069-ből	23 ha 6832 m²	erdő	90,00	
		0107 a	18 ha 7977 m²	szántó	260,13	
		0149-ből	11 ha 8108 m²	szántó	163,88	
		0153 a-ból	16 ha 6327 m²	szántó	247,94	
		0155-ből	4243 m²	szántó	6,24	
		0184 a	21 ha 5188 m²	rét és árok	289,49	
		0188 a	8 ha 98 m²	legelő	34,15	
		b	2394 m²	árok	0,80	
		c-ből	3 ha 5631 m²	legelő	13,54	
		0190	11 ha 6511 m²	legelő	44,27	
		0192 a-ból	1 ha 8899 m²	legelő	7,18	

KÜLSŐSÁRD községben

A Hetés Népe Mgtsz által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Külsősárd, faluház, 1993. április 28., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Külsősárd		03 b-ből	19 ha 9995 m²	szántó	217,00	
		022 a-ból	3 ha 1834 m²	rét	33,00	

GÁBORJÁNHÁZA községben

A Hetés Népe Mgtsz Rédics által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Gáborjánháza, kultúrház, 1993. április 28., 13 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Gáborjánháza		09 a-ból	14 ha 1477 m²	szántó	211,00	
		052-ből	6 ha 5245 m²	erdő	15,00	
		053-ból	24 ha 0963 m²	legelő	200,00	
		075/3 a-ból	6 ha 9772 m²	szántó	133,74	vízvezetési szolg. jog

ZALASZENTLŐRINC községben

A Búzakalász Mgtsz Zalaszentiván által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Zalaszentlőrinc, Népház, 1993. április 28., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Zalaszentlőrinc		04 c-ből	1 ha 5888 m²	szántó	51,00	Melioráció
		08-ból	1 ha 6566 m²	rét	41,73	
		044 a-ból	8 ha 7677 m²	szántó	185,00	1756 Ft/ha
		046 a-ból	9 ha 5314 m²	szántó	192,01	1691 Ft/ha
		047-ből	9 ha 7273 m²	erdő	71,00	
		049 a	9 ha 3749 m²	szántó	170,62	

ALSÓNEMESAPÁTI községben

A Búzakalász Mgtsz Zalaszentiván által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Alsónemesapáti, kultúrház, 1993. április 29., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Alsónemesapáti		010 b	11 ha 1226 m²	szántó		181,61
		c	1 ha 9916 m²	rét	69,31	
		012/4	6 ha 2002 m²	szántó	100,24	
		016 c-ből	24 ha 1780 m²	szántó	314,00	
		018 b-ből	8 ha 0472 m²	erdő	34,78	
		023	3 ha 5728 m²	erdő	13,58	
		082/1	13 ha 9423 m²	erdő	86,46	
		084/2 a-ból	3 ha 7199 m²	erdő	21,94	
		1350	2392 m²	erdő	1,24	

ZALASZOMBATFA községben

A Hetés Népe Mgtsz Rédics által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Zalaszombatfa, kultúrház, 1993. április 29., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Zalaszombatfa		038	9 ha 9451 m²	szántó		147,00
		068 a-ból	2 ha 6754 m²	erdő	8,29	
		068 c	6319 m²	erdő	1,96	
		081/2 a-ból	4 ha 3298 m²	rét	64,00	

BÖDEHÁZA községben

A Hetés Népe Mgtsz Rédics által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Bödeháza, polgármesteri hivatal, 1993. április 29., 13 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Bödeháza		06 b-ből	3 ha 2051 m²	szántó	50,00	
		066 a-ból	20 ha 5062 m²	szántó	128,00	
		081 a-ból	4 ha 3929 m²	szántó	68,53	vízvezetési szolg. jog
		084	6818 m²	rét	7,84	
		087 b	1 ha 6503 m²	rét	18,98	
		c	9194 m²	rét	10,57	
		0111 a-ból	4 ha 3599 m²	rét	44,80	
		0114	10 ha 3047 m²	rét	156,65	vízvezetési szolg. jog
		0123-ból	1 ha 8421 m²	erdő	7,00	

SZILVÁGY községben

Zalabaksai Mgtsz által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Szilvágy, kultúrház, 1993. április 30., 9 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Szilvágy		05-ből	2 ha 8877 m²	legelő	7,00	Bányaszolg. jog
		036 c-ből	2 ha 6836 m²	erdő	9,39	Bányaszolg. jog
		066 a-ból	5 ha 4457 m²	szántó	31,40	
		076 c-ből	4 ha 1474 m²	rét	90,00	
		077/2 a	3570 m²	erdő	1,25	

PUSZTAAPÁTI községben

A Zalabaksai Mgtsz által kijelölt termőföldterületre
Az árverés helye és ideje: Pusztaapáti, önkormányzati hivatal, 1993. április 30., 13 óra

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak.-ért.	Korl. int.
Pusztaapáti		021 a-ból	7 ha 2789 m²	erdő	34,00	

(FOLYTATÁS A 11. OLDALON.)

Kastélykesergő

Minek a sok cicoma?

**„Mint egy hatalmas vár,
úgy állt a kastély,
magányosan
s mégis védelmezőn.
János már
az árnyékát is félte."**

(Móricz)

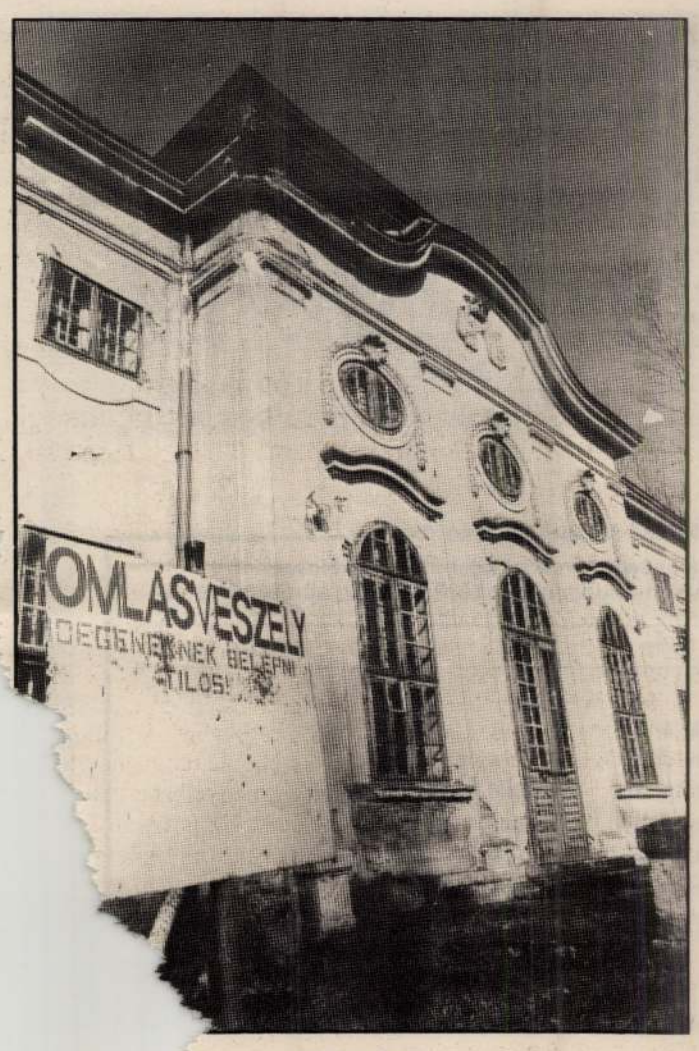

Rábasebes

**– Hol van itt a kastély?
– A parkban.
– Merre találom a parkot?
– Hát, ahol sok fa van.**

télyra: végső elmúlás vagy díszes jövő?

Fiatal férfi fogad bennünket, *Gyarmati Zoltán* vállalkozó. *Kastélytulajdonos.*

Nem szívesen avat bennünket a titkaiba. Annyit megtudunk, hogy a kastélyra a Pallastól először hetven esztendőre haszonbérletet, majd tulajdonjogot szerzett. Mindezért hatmillió forintot fizetett. Vonzódik a romantikus épületekhez, de az eszébe sem jutott, hogy a tönkrement épületet egyedül vagy esetleg családdal, cselédséggel lakja. Vadászkastélyt álmodott ide, s ehhez nem elegendőek csak a régi falak, de Gyarmati Zoltán akarata is kevés. Rengeteg pénzre, időre és utánjárásra lesz szükség. Ehhez már egy kft. – Manzart néven – meg is alapíttatott és ígérvények vannak a felújításhoz szükséges száztízmillió forintra is. Persze, ha akadna minden költséget vállaló, biztos partner... De ez már Gyarmati Zoltán gondja, én esetleg abban reménykedek: pár esztendő múltán már könnyű

Zsira

.gen, még magát *Rábasebest,* ezt a százötven lelkes kis települést sem könnyű meglelni az idegennek, nem az ottani kastélyt. Pedig valamikor harminchárom szobájával, klasszicizáló stílusával a környék nevezetességének, díszének számított. Vadászkastélynak emelték a *Széchenyiek* nem is olyan régen, 1906-ban. Utolsó nemes lakója *Willburg Ágota* bárónő volt, aki a második világháború végén Ausztriába távozott.

*

Kétszobás lakásban is ellakhattak volna, akkor miért építettek azok a régi urak harminc-negyven szobás kúriákat, kastélyokat? Minek volt a sok cicoma, stukkó, kovácsolt kerítés, több száz féle, fajta fát, bokrot eggyé fogó park? Mindez persze a szegény nép vérén s verítékén.

Az 1950-es években többnyire efféle kificamodott gondolatok övezték a régi, díszes udvarházakat. S a szép kastélyok rossz sorsa sokszor még gazdájukén is túltett, elszökni, kivándorolni nem tudtak, itt maradtak a hanyagság, a gyűlölet, a kisstílűség, az értéktelenség martalékának. A legtöbb helyen, mihelyt elment a földesúr, a báró, szaladt a nép és egy-két nap alatt mozdított mindent, amit lehetett: régi képet, faragott bútort, díszes csillárt vagy éppen a tetőről cserepet. Aztán jöbb az újabb megpróbáltatás, a díszes falak közé beköltöztették a régi cselédeket, magtárrá vagy hivatallá, szociális üdülővé „nemesítették" őket. Pénz nem nagyon jutott a felújításukra, s amit korábban nem tudtak megtenni évszázadok, most elvégezte a harminc-negyven évnyi nemtörődömség.

*

Mindez eszembe jut, miközben *Körmendy János* Győr-Moson-Sopron megyei főépítésszel, valamint jó néhány újságírótársammal a gödröket, sarat kerülgetve a *rábasebesi* kastély felé ballagunk.

Mizser Edit, a helyi körjegyző szívesen mesél a kastély sorsáról. Ugyanis ő a gyerekkorát ott töltötte, apja kertész volt a báróéknál. Látta, hogyan lett a kastély téesz-, majd tanácsi tulajdon, hogyan ment tönkre egyre jobban. De azt már nem tudja ő sem pontosan, miképpen lett végül az épület a *Pallas Lap és Könyvkiadó* tulajdona.

A falakon, a tetőn mély nyomokat hagyott az elmúlt harminc év. Sőt, az egyik épületszárnyat le is kellett bontani. Azt sem tudni még biztosan, mi vár majd a kastélyra: végső elmúlás vagy díszes jövő?

Fiatal férfi fogad bennünket, *Gyarmati Zoltán* vállalkozó. *Kastélytulajdonos.*

Nem szívesen avat bennünket a titkaiba. Annyit megtudunk, hogy a kastélyra a Pallastól először hetven esztendőre haszonbérletet, majd tulajdonjogot szerzett. Mindezért hatmillió forintot fizetett. Vonzódik a romantikus épületekhez, de az eszébe sem jutott, hogy a tönkrement épületet egyedül vagy esetleg családdal, cselédséggel lakja. Vadászkastélyt álmodott ide, s ehhez nem elegendőek csak a régi falak, de Gyarmati Zoltán akarata is kevés. Rengeteg pénzre, időre és utánjárásra lesz szükség. Ehhez már egy kft. – Manzart néven – meg is alapíttatott és ígérvények vannak a felújításhoz szükséges száztízmillió forintra is. Persze, ha akadna minden költséget vállaló, biztos partner... De ez már Gyarmati Zoltán gondja, én esetleg abban reménykedek: pár esztendő múltán már könnyű lesz a vadászkastély-fogadót fellelni *Rábasebesen,* és ha a vendégágyakat s a vadászat passzióit nem is magyar pénztárcák vastagságához mérik majd, némi munka juthat ott a helybelieknek.

Lakókkal eladó

A megyében jó pár kastély keres gazdát – mondja a múltmentő túrán *Botos Gábor,* a megyei közgyűlés elnöke. Többségük újabban a *Kincstári Vagyonkezelő Szervezet* fennhatósága alá került, mi mégis aggódunk a sorsukért, hisz értékek, s itt a *Kisalföldön* találhatók. Ezért afféle önként vállalt feladatként ajánljuk, közvetítjük őket a megyébe érkező érdeklődőknek.

A *sopronhorpácsi* Széchenyi-kastély is eladó. Méghozzá nem is túl rossz állapotban. Csak van egy kis bibi: a falak közt él ugyanis tizen-egynéhány lakó. No nem a régi tulajdonosok közül. Az ő leszármazottaik valahol *Ausztriában, Svájcban* „tengetik" napjaikat. Az 1770-es években emeltetett kastélyt – amelyet többször átépítettek, bővítettek – 1952 táján a sopronhorpácsi répatermesztési kutatóintézet kapta meg használatra. S mivel egy kutatóintézetnek nem kikapcsolódásra, szemgyönyörködtetésre kellett az épület, gyorsan lakásokat alakítottak ki benne. Azóta inkább csak a lakók cserélődtek. Bár, amikor tehetősebb volt az intézet, akkor a felújításra is költöttek egy kicsit. Utoljára 1972-ben.

– *Mostanság örülnénk, ha a kutatásra jutna elegendő összeg* – mondja *Dorogi Árpád,* az intézet fiatal, újdonsült igazgatója. – *A kastéllyal nem igazán tudunk mit kezdeni, s van hozzá egy 23 holdas park, több száz fajta értékes fával, bokorral, sajnálnánk, ha tönkremennének. Számunkra az volna a legszerencsésebb megoldás, amennyiben érkezne a kastélyra egy olyan vevő, aki vállalja, hogy a bentlakó tíz-tizenkét családnak épít valahol lakásokat. Ezeket már meg is terveztettük, két évvel ezelőtti árakon nem került volna az egész harmincmillióba.*

Csakhogy kérdés: lehet-e egy rókáról vagy kastélyról három bőrt lehúzni? Lehet-e találni olyan külföldi vagy hazai gazdagot, aki hajlandó az épület árát, felújítását, új célú átalakítását, no és a lakók kiköltöztetését is megfizetni? Erre most kevés a remény.

A lelkek romjai közt

Zsirán viszont nevetett a szemem. Az 1739-ben építtetett kastély felújítva, a kegyes tavaszi napfényben fehér színekben szikrázott. Körötte a park is rendben.

A falu történetéről írott kis füzet jelezte, hogy a kastélyokat régen sem kímélték a világ változásai. Tulajdonosaik tönkrementek, elköltöztek, bővítettek, bontottak kedvük, lehetőségük szerint.

A barokk stílusú zsirai kastélyt *Rimanóczy Antal* építtette, ám halála után lányai gyorsan elzálogosították. Tulajdonosai között volt *Draskovich János, Jankovich Antal* és az 1800-as években került *gróf Pejacsevich János* birtokába, akik csaknem száz esztendeig laktak a falak között. 1890 táján az angol származású *Ruston József,* majd hamarosan *Braun Vilmos* szerezte meg az épületet, míg 1920 táján *Esterházy Mária* hercegnő bővíttette a kastélyt. Pár év után a római katolikus női rend Legszentebb Üdvözítő Leányai Kongregációja vette át az épületet és ők kolostornak rendezték be. Még most is embert gyönyörködtető a lépcsőház stukkós mennyezete, a díszteremben is megmaradt néhány régi, nemesi portré a Pejcsevich család le és felmenőivel, illetve *Mária Terézia* képmása. Megmaradt a rokokó faragású csillár. De a legszebb mégis a díszterem homlokzata, ahol *Apolló, Vénusz, Ámor* és *Diána* vigyázzák a mai emberek álmait.

Micsoda öröm, gyönyörűség lehet itt élni.

De a kastély mai lakói mindebből keveset éreznek, látnak. Ők a díszes főváros vidékre toloncolt kitaszítottai. A zsirai kastély ugyanis több mint tíz esztendeje a budapestiek elme-szociális otthona. *Mezeiné Sánta Klára,* a vezető azt mondja: *nekik a gyermekek gondozása a legfőbb gondjuk, feladatuk, a kastély ehhez csak kőkeret.* Különben lehet, hogy a régi apácarend visszakéri az épületek egy részét. De valószínű, a masszív falak sokáig őrzik még a lelkek romjait.

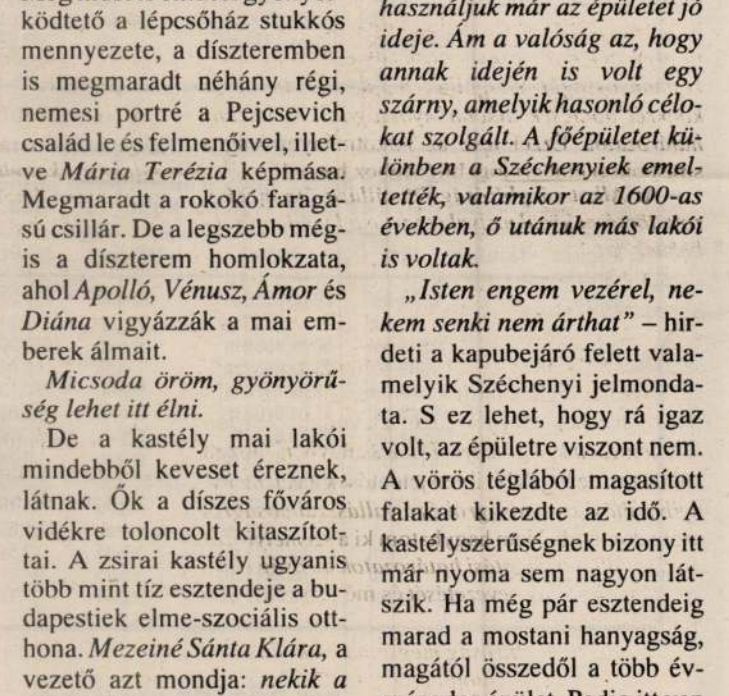

Sopronhorpács

Vár állott, most kőhalom

Az elmúlt évtizedekben több tucatszor megfordultam *Fertőszéplakon,* és most megdöbbenve veszem tudomásul, hogy ott is van egy kastély. Odafelé az autóbuszon töröm a fejem: hol, merre rejtőzhet a díszes épület? Aztán mikor odaérünk, felkiáltok:

– De hisz ez a téeszmagtár!

S *Horváth Imre,* a fertőszéplaki polgármester, a fertődi téesz egyik agronómusa helyesel:

– *Valóban, magtárként használjuk már az épületet jó ideje. Ám a valóság az, hogy annak idején is volt egy szárny, amelyik hasonló célokat szolgált. A főépületet különben a Széchenyiek emeltették, valamikor az 1600-as években, ő utánuk más lakói is voltak.*

„Isten engem vezérel, nekem senki nem árthat" – hirdeti a kapubejáró felett valamelyik Széchenyi jelmondata. S ez lehet, hogy rá igaz volt, az épületre viszont nem. A vörös téglából magasított falakat kikezdte az idő. A kastélyszerűségnek bizony itt már nyoma sem nagyon látszik. Ha még pár esztendeig marad a mostani hanyagság, magától összedől a több évszázados épület. Pedig itt van a szomszédságban a Fertő tó. Egy átgondolt felújítással válhatna belőle szálloda, vendéglő. Méltó helyet kaphatna benne néhány helyi közintézmény. De mindezek csak álmok. Legutoljára két esztendeje járt ott vevő, aki tizenötmilliót ajánlott. Akkor a helybeliek kevesellték az összeget. Most adnák akár a feléért is, de nem tehetik, ugyanis a jog immár a Kincstári Vagyonkezelő Szervezeté.

*

Visszafele az úton felsejlenek bennem a jól ismert s ideillő sorok:

„Vár állott, most kőhalom..."

Azt mondja Körmendi János, a főépítész: – Sajnos az idő rövid, mert mostoha sorsú kastély, régi épület volna még szép számmal. S legtöbbjükön ott a tábla: *ELADÓ.*

NÉMETH ENDRE
Fotó: SZABÓ BÉLA

Fertőszéplak

Rabatta-térkép

1687-ből való

(Staatsarchiv, Hungaria, Bécs.)

Ezen a budavári Boldogasszony előtti teljesen beépített terület valószínűleg a későközépkori állapotot tükrözi – írja Gerevich László.

Gerevich László: Gotikus házak Budán, Budapest Régiségei, 1950. 126. l.

szíves jóindulatú támogatásáért, vagyok szolgálataira mindig kész őszinte igaz tisztelője

Pécs, 1929. évi június hó 9-én

Kálmán Ede

(: műterem Zsolnay Vilmos utca 46:)

Rabcsák Gy.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

IKARUS

1970 SEP 2

az AGFOR-t elérjük.

Huszár Attila

1021

Rabcsák Gy.: Falítery

Berkes János és Varga Gyula, r
gozik, a léghenger-dobozokat é
Szorgalmasak és ügyesek. Bár a
reket rendszeresen későn kapjá
kell szerelniök, soha sem kell ő
erre a munkára. Úgy oldják me
végzik előbb teendőiket a vonal
maguktól mennek és műszakon b
radt alkatrész

X KÁLMÁN ÉPÍTÉSZ
ŰEGYETEMI MAGÁNTANÁR
ST, X., SZABÓKY-UTCA 40. SZ.
TELEFON: 37-8-83

A Műemlékek magyarországi
Országos Bizottsága
Budapest
VI Aréna u. 41
Képzőművészeti Múzeum

Rábl Mátyás

Köfargó Sütő

Lamagyparalm II. r/354. l.

RABEL (kereszt nélkül)
RABL ÁDÁM JÁNOS
RABC MÁTYÁS
RABL PÁL

III

QUEEN TOURS
HUNGARY – EGYPT – FRANCE – GERMANY – USA

8 FELEJTHETETLEN NAP 1 PERC FIGYELEMÉRT

Olvassa végig hirdetésünket és döntsön!

NÍLUSI HAJÓÚT

*8 nap/7 éj ****-os hajón, 29-re*
50 férőhely van még 59 900 Ft-tól

ÚJÉVI AJÁNLATUNK

Jan. 5-i indulással csak 54 900 Ft-tól

AJÁNLATUNK SÍELŐKNEK:
SZLOVÁKIA, TÁTRA
1 hét, félpanzióval 17 000 Ft.
SZLOVÉNIA, KRANPSKA GORA
1 hét, félpanzióval 35 000 Ft
OLASZORSZÁG, TRENTÓ
1 hét, teljes ellátás 40 000 Ft.

A Queen Tours 100% garanciát vállal!

Utazzon fejedelmi biztonsággal és kényelemmel!

1114 Bp., Bartók B. út 49. Tel.: 267-1262, 267-1263, 209-2549 Fax: 166-4020

Penta Tours
Az OTP PENTA TOURS szilveszteri ajánlatai gazdag programmal:

BALI—SZINGAPÚR dec. 29.—jan. 11-i svédasztalos reggelivel **235 000 Ft,**
CIPRUSON dec. 29.—jan. 2-ig svédasztalos reggelivel, szilveszteri vacsorával **76 900 Ft,**
DUBAIBAN dec. 28.—jan. 5-ig félpanzióval a Ramada Hotelben **198 900 Ft.**

Az OTP Penta Tours-szal az év zárása és az új év kezdete maradandó élményt jelent.

Részletes felvilágosítás:
OTP PENTA TOURS,
Budapest V., Váci u. 19—21.
Telefon: 118-8692, 118-8795, 118-8840.

FavoritTOURS
SÍPROGRAMOK OLASZORSZÁGBAN!
Apartmanok 27 900 Ft-tól
Szálloda félpanzióval 30 000 Ft/főtől
a Dolomitokban!
Diákszálló **Sappadában** félpanzióval és síbérlettel 25 000 Ft-tól! Hetenként!

SZILVESZTERI AJÁNLATOK EGZOTIKUS UTAKON!
FAVORITOURS
1126 Bp., Beck Ö. Fülöp u. 5.
Telefon:
202-2017, 202-2046, 202-2162.
Telex: 22-3830. Fax: 156-4995.

A CIPOLLINO UTAZÁSI IRODA AJÁNLATAI:
Szenzációs síutak!

* **Szilveszter** Ausztria legszebb vidékein: **Bad Kleinkirchheim,**

Turracherhöhe 7 nap szállás, reggelivel **19 800 Ft/fő!**

* **Újdonság!**

Síelés a tenger mellett: 7 nap, 3*-os szállodában, félpanzióval, uszodahasználattal **13 800 Ft/fő!**

Jelentkezés: 1066 Bp., Teréz krt. 32.
Tel./fax: 131-6968, 132-8330, 112-8206, 131-2913

Napfény, te
Társasutak

NÍLUSI HAJÓÚT — 1 hét, ja
SZENTFÖLDI KÖRÚT — 1 h
— 79
KENYA — 2 hét, jan. 8-tól, két
THAIFÖLD — 2 hét, jan. 25
9 éj tengerparti üdülés
EGYIPTOM — TENGERF
jan. 16., 23., 3(

TAN TÚRA
1065 Budapest, Lázár u.
6722 Szeged, Kálvária

"Szeretem a kellemes meglepetéseket. Például amikor kiderül, hogy a pénzemért sokkal nagyobb teljesítményt kapok mint gondolhattam volna."

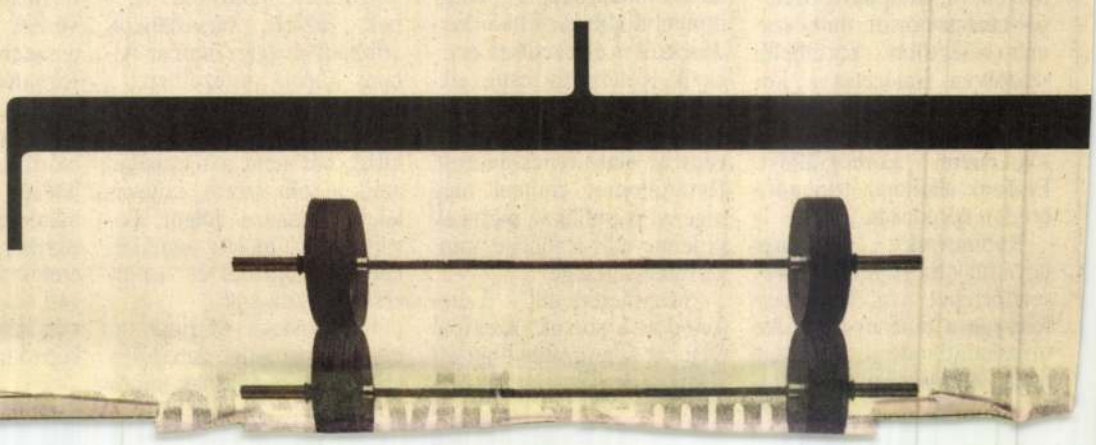

Olga és Máriusz

Szentpál Olga és Rabinovszky Máriusz ma lennének százévesek. Egy évben, egy hónapban, egy napon születtek, 1895. december 14-én. Kernstok Károly festőművész lakásán ismerkedtek össze, tizenkilenc évesen. Mintha sorsszerűen történt volna minden, ahogy a nagykönyvben meg van írva, meglátták egymást, és megszerették. 1919-ben össze is házasodtak. A feleség, Szentpál Olga tánccal foglalkozott. Táncolt, koreografált, iskolát alapított, tanított, elméleti könyveket írt. A férj, Rabinovszky Máriusz is tanított, ő is írt elméleti könyveket, még a táncról is, fő területe azonban a művészettörténet volt.

A házaspár állandóan segítette egymást a munkában, nem véletlen például, hogy a Kiűzetés a paradicsomból című táncjátékot a bizánci mozaikok ihlették. A képzőművészet elemei Szentpál Olga koreográfiáiban szorosan „simultak" a tánchoz. Nem balett volt ez, hanem úgynevezett mozgásművészet. Hadat üzent az avíttnak tartott, mereven pipiskedő „tütükézésnek". Fölszabadította a testet, a görög vázákra festett alakok természetes mozdulatait követte. Hihetetlenül modernnek hatnak a fotókon megörökített mozdulatok. Elementáris érzések áradnak a fakuló felvételekről. A düh, a zsigerekbe hatoló fájdalom, az öröm minden gátat átszakító, sugárzó kitörése egy-egy mozdulatban rögzül, a neves színházi fotós, Angelo kamerája előtt különösen érzékletesen.

Szentpál Olga 1927-ben saját mozgásművészeti iskolát nyit, a mai artistaképző helyén. Megalapítja a Szentpál-tánccsoportot, mely számára a legtöbb – körülbelül százötven ismeretes – koreográfiát készíti. Táncjátékait modern, gyakran Bartók-zenére koreografálja. Elsőnek alkalmaz színpadra eredeti néptáncot.

Rabinovszky Máriusz ugyanúgy megújítja a művészettörténet nyelvét, ahogy felesége a tánc nyelvét. Az olvashatatlanul nyársat nyelt, tudóskodó szövegek helyett lázas, sodróan lendületes mondatokat ír. A legbonyolultabb esztétikai kérdésekről is élvezetesen értekezik. Kétezer év festészetéről éppúgy ír könyvet, mint az új festészet történetéről vagy az olasz reneszánszról. Határállomás címmel még regényt is publikál, melynek ki lenne más a főhőse, mint szeretett felesége.

„Menthetetlenül" összefonódott a sorsuk. Szentpál Olga az államosítás után elveszti saját iskoláját, őt magát és a mozgásművészetet is polgárinak minősítik. Többek között társastáncot, színpadi mozgást tanít az Állami Balett Intézetben, a Színművészeti Főiskolán, a Zeneakadémián. Dolgozik, küzd, bár nem azt csinálja, amit igazán szeret, szívvel-lélekkel teszi a dolgát. Tovább írja elméleti munkáit, néptáncgyűjtéssel és -elemzéssel foglalkozik.

Rabinovszky Máriusz tanít a Képzőművészeti Főiskolán, ő is polgárinak minősül, mert kiáll az impresszionizmus, az igazi modern művészet mellett, és pedzegeti a szocialista realizmus erős fogyatékosságait. Jóval korábban „feladja", mint felesége, még a nyugdíjaskora előtt, 1953-ban meghal. Születésük századik évfordulója alkalmából ma délután háromkor koszorúzzák meg az emléktáblájukat (a Városligeti fasor 3. szám alatt), egykori lakásuk falán, az artistaképző mellett.

BÓTA GÁBOR

Jelenet a Tenger mélye című, 1926-ban készült tánckompozícióból FOTÓ: ANGELO

Rabinovszky Máriusz

QUEEN TOURS
HUNGARY – EGYPT – FRANCE – GERMANY – USA

8 FELEJTHETETLEN NAP 1 PERC FIGYELEMÉRT

Olvassa végig hirdetésünket és döntsön!

NÍLUSI HAJÓÚT
*8 nap/7 éj ****-os hajón, 29-re*
50 férőhely van még 59 900 Ft-tól

ÚJÉVI AJÁNLATUNK
Jan. 5-i indulással csak 54 900 Ft-tól

AJÁNLATUNK SÍELŐKNEK:
SZLOVÁKIA, TÁTRA
1 hét, félpanzióval 17 000 Ft.
SZLOVÉNIA, KRANPSKA GORA
1 hét, félpanzióval 35 000 Ft
OLASZORSZÁG, TRENTÓ
1 hét, teljes ellátás 40 000 Ft.

A Queen Tours 100% garanciát vállal!

Utazzon fejedelmi biztonsággal és kényelemmel!

1114 Bp., Bartók B. út 49. Tel.: 267-1262, 267-1263, 209-2549 Fax: 166-4020

Penta Tours

Az OTP PENTA TOURS szilveszteri ajánlatai gazdag programmal:

BALI—SZINGAPÚR dec. 29.—jan. 11-i svédasztalos reggelivel **235 000 Ft,**
CIPRUSON dec. 29.—jan. 2-ig svédasztalos reggelivel, szilveszteri vacsorával **76 900 Ft,**
DUBAIBAN dec. 28.—jan. 5-ig félpanzióval a Ramada Hotelben **198 900 Ft.**

Az OTP Penta Tours-szal az év zárása és az új év kezdete maradandó élményt jelent.

Részletes felvilágosítás:
OTP PENTA TOURS,
Budapest V., Váci u. 19—21.
Telefon: 118-8692, 118-8795, 118-8840.

PANNÓNIA TOURIST SERVICE

SZILVESZTER IZRAELBEN!
Körutazás gazdag programmal, félpanzióval
dec. 26.—jan. 2-ig, 102 800 Ft

SZILVESZTER a napfényes HVAR szigetén!
repülővel, hajóval dec. 28.—jan. 1-ig
****-os szállodában, teljes ellátással 41 000 Ft

SZILVESZTER MÁLTÁN!
dec. 29.—jan. 3., 6 nap
repülővel, félpanzióval 86 900 Ft-tól

BÉCS — Hotel Mercure****
a belvárosban 9900 Ft-tól/szoba

Pannónia Tourist Service
1088 Bp., Rákóczi út 9. Tel.: 138-4225
és 1052 Bp., Kígyó u. 4—6. Tel.: 118-3910.

FOCUS TRAVEL

A leggazdagabb kínálat EGYIPTOMBA

KAIRÓ	— városlátogatás, 8 nap félpanzióval	48 900 Ft-tól.
KAIRÓ—LUXOR	— 8 nap félpanzióval	76 900 Ft-tól.
KÖRUTAZÁS	— 8 nap félpanzióval 7	9 900 Ft-tól.
NÍLUSI HAJÓÚT	— 8 nap	76 900 Ft-tól.
	15 nap (5 éj Hurghada)	97 900 Ft-tól.
	teljes ellátással a hajón, szállodában félpanzióval	
HURGHADA	— 8 nap, félpanzióval	
	kairói városnézéssel	67 900 Ft-tól.
	kairói városnézés nélkül	58 900 Ft-tól.

REPÜLÉS MINDEN HÉTEN PÉNTEKEN.

Jelentkezni lehet: FOCUS TRAVEL Budapest, Köztársaság tér 10.
Telefon: 134-0966, 114-1613, 114-0459.
valamint többek között a CIKLÁMEN TOURIST, SAVÁRIA TOURIST utazási irodákban.

Szabad egy útra?

A **Malév Air Tours**
utazások gazdag kínálatát nyújtja
a leggyorsabb és legkényelmesebb
közlekedési eszközzel, repülőgéppel.

Városlátogatások

Párizs
4 nap reggelivel **59.900** Ft.-tól

London
5 nap reggelivel **69.900** Ft.-tól

Róma
4 nap félpanzióval **62.900** Ft.

Athén
5 nap reggelivel **37.900** Ft.-tól

Felvilágosítás és helyfoglalás:
1051 Budapest, Roosevelt tér 2.
Tel: 266 6614, 267 4212
és a vidéki Malév képviseleteken:
Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged.

A TAPASZTALT UTAZTATÓ
MALÉV Air Tours

FavoritTOURS

SÍPROGRAMOK OLASZORSZÁGBAN!
Apartmanok 27 900 Ft-tól
Szálloda félpanzióval 30 000 Ft/főtől
a Dolomitokban!
Diákszálló **Sappadában** félpanzióval és sibérlettel 25 000 Ft-tól! Hetenként!

SZILVESZTERI AJÁNLATOK EGZOTIKUS UTAKON!
FAVORITOURS
1126 Bp., Beck Ö. Fülöp u. 5.
Telefon:
202-2017, 202-2046, 202-2162.
Telex: 22-3830. Fax: 156-4995.

A CIPOLLINO UTAZÁSI IRODA AJÁNLATAI:
Szenzációs síutak!

*** Szilveszter**
Ausztria legszebb vidékein:
Bad Klein-kirchheim,

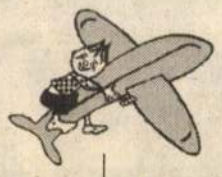

Turracherhöhe 7 nap szállás, reggelivel
19 800 Ft/fő!

*** Újdonság!**

Síelés a tenger mellett:
7 nap, 3*-os szállodában, félpanzióval, uszoda-használattal
13 800 Ft/fő!

Jelentkezés: 1066 Bp., Teréz krt. 32.
Tel./fax: 131-6968, 132-8330, 112-8206, 131-2913

Napfény, tenger, egzotikum...'96.
Társasutak gazdag programokkal!

NÍLUSI HAJÓÚT — 1 hét, jan. 19-től, hetente — 84 900 Ft
SZENTFÖLDI KÖRÚT — 1 hét, jan. 21., febr. 11., márc. 10. — 79 900 Ft
KENYA — 2 hét, jan. 8-tól, kéthetente áprilisig — 159 900 Ft-tól
THAIFÖLD — 2 hét, jan. 25-től, kéthetente, 5 éj Bangkok, 9 éj tengerparti üdülés Pattayán — 129 900 Ft-tól
EGYIPTOM — TENGERPARTI ÜDÜLÉS — 9 nap/7éj, jan. 16., 23., 30., — 64 900 Ft-tól.

TAN TÚRA Utazási Iroda
1065 Budapest, Lázár u. 6. Tel.: 266-1386, 131-5368.
6722 Szeged, Kálvária sgt. Tel.: (06-62) 325-488.

PAR AVION

B. Ú. É. K. '96 a Par Avion Travellel

Köszöntse az új évet a világ nagyvárosaiban!

London: 59 900 Ft/főtől; Párizs: 34 500 Ft/főtől;
Róma: 34 900 Ft/főtől; Sorrento: 54 900 Ft/főtől;
Szentpétervár: 55 900 Ft/főtől; Athén: 54 900 Ft/főtől;
Málta: 79 900 Ft/főtől; Izrael: 86 900 Ft/főtől.

A részletekről érdeklődjön irodáinkban!

1061 Budapest, Andrássy út 5. Tel.: 269-6532, 268-0627.
1013 Budapest, Pauler u. 11. Tel.: 202-3764, 202-6419.
valamint az ismert vidéki irodáinkban Siófokon, Zalaegerszegen, Debrecenben, Szegeden, Kaposváron.

Velünk szilveszterezzen — Par Avion Travel!

"Szeretem a kellemes meglepetéseket. Például amikor kiderül, hogy a pénzemért sokkal nagyobb teljesítményt kapok mint gondolhattam volna."

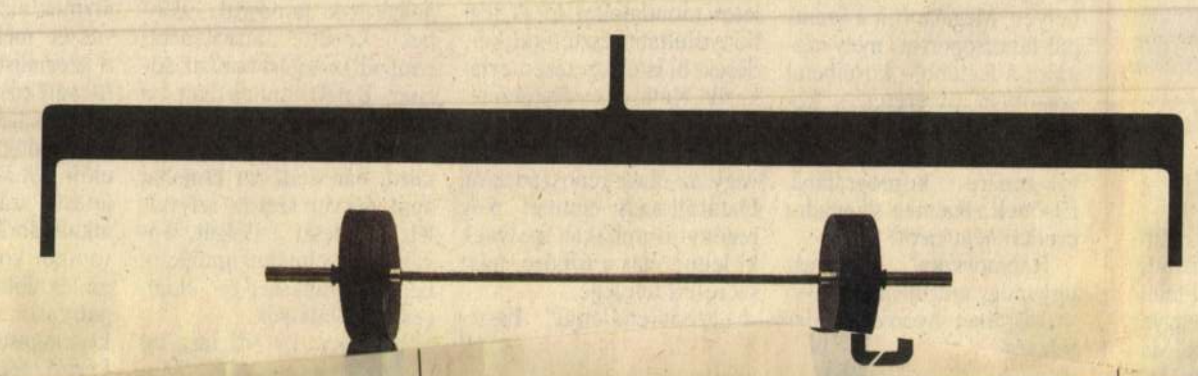

EXPRESS RT

Szilveszterezzen az Express-szel!

KAIRÓ (5 nap)
Utazás: repülőgéppel
Elhelyezés: 4 csillagos szállodában, félpanzió
Időpont: dec. 29.—jan. 2. Részvételi díj: 77 900 Ft.

TUNÉZIA (8 nap)
Utazás: repülőgéppel
Elhelyezés: 4 csillagos szállodában, félpanzió
Időpont: dec. 28.—jan. 4. Részvételi díj: 75 400 Ft.

AJÁNLATAINK: Télből a nyárba:
Kanári-szigetek (6 nap)
Utazás: repülőgéppel
Elhelyezés: 2 csillagos apartman, önellátás
Időpont: dec. 22—27-ig. Részvételi díj: 89 900 Ft

Jelentkezés és részletes felvilágosítás:
EXPRESS UTAZÁSI ÉS SZÁLLODA Rt.
1054 Bp., Szabadság tér 16.
Tel./fax: 131-6393.

SZILVESZTER
az Indiai-óceán gyöngyszemén
MAURITIUSON
10 nap, hét éjszaka, félpanzióval
199 900 Ft-ért

SZILVESZTER
RIO DE JANEIRÓBAN
10 nap, 7 éjszaka, reggelivel
219 900 Ft-ért.

További egzotikus üdülések, a SEYCHELLES-SZIGETEKEN, BALIN, a MALDÍV- és a KARIB-SZIGETEKEN

Viva Tours
Bp. XII., Ugocsa u. 4/A
Tel./fax: 202-2499

Touristic Service

SZILVESZTER BELFÖLDÖN

Panziók 8900 Ft/főtől
3 éj reggelivel, szilveszteri vacsorával.
Erdei házak, tanyák, üdülőházak társaságoknak 850—1500 Ft/fő/nap.

Jelentkezés:
1011 Budapest, Fő u. 26.
Tel./fax.: 201-1877.

Gyulai reprezentatív hotel tulajdonjoga eladó!

A szálloda 64 szobás, a Várfürdő közvetlen szomszédságában található.
Kialakult vendégkörrel rendelkezik, éves árbevétele 55 M Ft.
Az épületben 2 étterem, 300 adagos konyha, konferenciaterem, drinkbár, szauna, szolárium található.
Részletes információt nyújt:

Nagy Zsigmond
NELSON CONSULTING KFT.,
az (52) 410-261-es vagy a (20) 416-803-as telefonon

Elege van a télből? Napsütésre, szórakozásra vágyik? Engedjen a csábításnak!

TENERIFE,
ahol 340 napon át süt a nap!
Már 49 900 Ft/főtől
(repülőjegy + szállás, nívós apartmanban)

MALLORCA TRAVEL
1053 Bp., Károlyi M. u. 17.
Telefon: 267-2738, 267-2739

RABINOVSZKY Márius

Virágzó kalózkiadók, milliárdos károk, enyhe büntetések

Kis magyar karácsonyi CD-körkép

A Magyar Hanglemezkiadók Szövetsége (Mahasz) adatai alapján 1994-ben több mint másfél millió CD-t adtak el Magyarországon, 96 százalékkal többet, mint 1993-ban. Ha nem is ilyen látványosan, de idén is tovább nőtt az eladott CD-lemezek száma. A kiadók és a kereskedők a közeljövőben komolyabb fellendülésre már nem számítanak. Ám a hanghordozók feketekereskedelme újra virágzik, mindenekelőtt a szerzői jogok részleges rendezetlensége s a hamisítókra kiszabott enyhe büntetés miatt.

A hanghordozók hazai piacán legjelentősebb piaci részesedéssel (23,7 százalékkal) rendelkező PolyGram Kft. ügyvezető igazgatója, Hegedűs László munkatársunknak elmondta: a kalózkiadások elleni harc és a szerzői és kiadói jogdíjak magyarországi részleges rendezetlensége jelenti a hanglemezkiadók számára az egyik legnagyobb gondot. A Magyarországon felbukkanó hamisított CD-k nem itthon készülnek, hanem főleg Csehországból és Bulgáriából kerülnek be az országba. A Mahasz ugyan létrehozott egy ellenőrző csoportot a kalózkiadások forgalmazásának megakadályozására, és az utóbbi időben a rendőrség is komoly eredményeket ért el, de az ügyészségek és a bíróságok olyan enyhe ítéleteket hoztak a hamisítók ellen, amelyeknek alig van visszatartó erejük.

A kiadók számára másik igen kellemetlen jogi kérdés az előadói és kiadói jogdíjak magyarországi felemás rendezése. Az előadói és kiadói jogdíjakat a nyugat-európai országokhoz hasonlóan 1994. július elsejei hatállyal Magyarországon is felemelték 20-ról 50 évre. Ám míg Nyugat-Európában a törvény visszamenőlegesen is érvényes (tehát a törvény életbe lépése után kiadott 50 évnél fiatalabb művek után jogdíjat kell fizetni), nálunk – az 1994 márciusában elfogadott törvény szerint – csak azoknak a műveknek lehet a védelmét 50 évre meghosszabbítani, amelyek 1994. július elsején (a törvény életbe lépése napján) jogvédelem alatt álltak. Így hazánkban továbbra sem kell kifizetni az 1974. május elseje előtt keltezett művek jogdíját – Hegedűs László becslése szerint évente körülbelül egy-egy milliárd forint kár éri mind a lemezkiadókat, mind az államot.

– A CD-lemezek és -lejátszók 8-10 évvel ezelőtti itthoni megjelenésével körülbelül egy időben a társadalmi változások hatására a vásárlók pénze fogyni kezdett – mondta Hutira Albin, a Rózsavölgyi Zeneműbolt igazgatója – a CD forgalma megjelenése évében az összes hangzóanyag-forgalom alig 3-4 százalékát érte el. (Összehasonlításul: 8-10 évvel ezelőtt a bakelitlemez 100-300 forintba került, a CD 1000 forintba). Magyarországon a kompakt lemezek 1991–92-ben a hangzóanyag-forgalomból 20-25 százalékkal, ma pedig már 60-65 százalékkal részesednek, de két-három év múlva ez elérheti a 70-80 százalékot is.

A Rózsavölgyiben a legnagyobb problémának a magas kiadói árat érzik. Igaz, hogy az elmúlt 15-20 évben forintban kifejezve folyamatos a forgalomnövekedés, de ha a statisztikákat darabszámra vetítve nézzük, a 15-20 évvel ezelőtti forgalom a 20-25 százalékára esett vissza. (Míg 1981-ben a legsikeresebb magyar lemezből, a Hotel Mentholból 66 forintos példányáron 12 ezer darab fogyott el egy hónap alatt, addig ma örülnek, ha egy közel 2000 forintos, szintén népszerű CD-lemezből karácsonyig 300 db elfogy.)

A világcégek által diktált magas árak, az emelkedő beszerzési és raktározási költségek miatt egyre nagyobb tőkét kell megmozgatni, ha valóban gazdag választékkal kívánják megtartani az amúgy is megfogyatkozott vásárlókört.

Gecser Ottó, a Fotex Rt. vezérigazgató-helyettese bizakodó, elégedett az egy esztendeje alakult cég eddig elért forgalmával. Lemezboltjaikat hosszú távú befektetésként kezelik. A jelenlegi átmeneti időszakban egy olyan lemezbolthálózat kiépítését tervezik, ami alkalmas arra, hogy a vásárlókat magas színvonalon kiszolgálva, minél nagyobb arányban vehessenek részt a CD-k magyarországi kereskedelmében.

A Fotex Recordsnál úgy látják, hogy a kereskedők nehezen birkóznak meg a folyamatos forintleértékeléssel és az idén bevezetett vámpótlékkal, hiszen ezek a tényezők 1995-ben a beszerzési árban körülbelül 35 százalékos növekedést eredményeztek. Az árdrágulást pedig minden esetben a vásárló fizeti meg, s persze a kereskedők sem járnak jól, ha egyre kevesebb árut tudnak eladni.

• Almási Tamás

Folyóiratszemle

Csak nekünk honfoglalás

Magyar Tudomány 1995. 12. szám

Jó néhány ország történetírói ma is „hódításként" kezelik az eseményt, amelyet mi, magyarok büszkélkedve következetesen „honfoglalásunknak" nevezünk. Az általunk kedélyesen „kalandozásokként" számon tartott hadjáratokat „vérszomjas ázsiai hordák kegyetlen pusztí-

emelkedjék. Ehhez ki kell engedni a millenniumi nemzeti gőzt.

A felvilágosítás igazi eleményének te-

mertet. Palacky történetszemlélete táplálja a mai cseh és szlovák nacionalizmust is: „a szlávok az őshazában mindig felülmúlták szomszédaikat", vagy „A magyar nemzet betörése és megtelepedése Magyarországon az egész történelem legfontosabb tényei közé tartozik, és száza-

Olga és Máriusz

Szentpál Olga és Rabinovszky Máriusz ma lennének százévesek. Egy évben, egy hónapban, egy napon születtek, 1895. december 14-én. Kernstok Károly festőművész lakásán ismerkedtek össze, tizenkilenc évesen. Mintha sorsszerűen történt volna minden, ahogy a nagykönyvben meg van írva, meglátták egymást, és megszerették. 1919-ben össze is házasodtak. A feleség, Szentpál Olga tánccal foglalkozott. Táncolt, koreografált, iskolát alapított, tanított, elméleti könyveket írt. A férj, Rabinovszky Máriusz is tanított, ő is írt elméleti könyveket, még a táncról is, fő területe azonban a művészettörténet volt.

A házaspár állandóan segítette egymást a munkában, nem véletlen például, hogy a Kiűzetés a paradicsomból című táncjátékot a bizánci mozaikok ihlették. A képzőművészet elemei Szentpál Olga koreográfiáiban szorosan „simultak" a tánchoz. Nem balett volt ez, hanem úgynevezett mozgásművészet. Hadat üzent az avíttnak tartott, mereven pipiskedő „tütükézésnek". Fölszabadította a testet, a görög vázákra festett alakok természetes mozdulatait követte. Hihetetlenül modernnek hatnak a fotókon megörökített mozdulatok. Elementáris érzések áradnak a fakuló felvételekről. A düh, a zsigerekbe hatoló fájdalom, az öröm minden gátat átszakító, sugárzó kitörése egy-egy mozdulatban rögzül, a neves színházi fotós, Angelo kamerája előtt különösen érzékletesen.

Jelenet a Tenger mélye című, 1926-ban készült tánckompozícióból FOTÓ: ANGELO

Szentpál Olga 1927-ben saját mozgásművészeti iskolát nyit, a mai artistaképző helyén. Megalapítja a Szentpál-tánccsoportot, mely számára a legtöbb – körülbelül százötven ismeretes – koreográfiát készíti. Táncjátékait modern, gyakran Bartók-zenére koreografálja. Elsőnek alkalmaz színpadra eredeti néptáncot.

Rabinovszky Máriusz ugyanúgy megújítja a művészettörténet nyelvét, ahogy felesége a tánc nyelvét. Az olvashatatlanul nyársat nyelt, tudóskodó szövegek helyett lázas, sodróan lendületes mondatokat ír. A legbonyolultabb esztétikai kérdésekről is élvezetesen értekezik. Kétezer év festészetéről éppúgy ír könyvet, mint az új festészet történetéről vagy az olasz reneszánszról. Határállomás címmel még regényt is publikál, melynek ki lenne más a főhőse, mint szeretett felesége.

„Menthetetlenül" összefonódott a sorsuk. Szentpál Olga az államosítás után elveszti saját iskoláját, őt magát és a mozgásművészetet is polgárinak minősítik. Többek között társastáncot, színpadi mozgást tanít az Állami Balett Intézetben, a Színművészeti Főiskolán, a Zeneakadémián. Dolgozik, küzd, bár nem azt csinálja, amit igazán szeret, szívvel-lélekkel teszi a dolgát. Tovább írja elméleti munkáit, néptáncgyűjtéssel és -elemzéssel foglalkozik.

Rabinovszky Máriusz tanít a Képzőművészeti Főiskolán, ő is polgárinak minősül, mert kiáll az impresszionizmus, az igazi modern művészet mellett, és pedzegeti a szocialista realizmus erős fogyatékosságait. Jóval korábban „feladja", mint felesége, még a nyugdíjaskora előtt, 1953-ban meghal. Születésük századik évfordulója alkalmából ma délután háromkor koszorúzzák meg az emléktáblájukat (a Városligeti fasor 3. szám alatt), egykori lakásuk falán, az artistaképző mellett.

BÓTA GÁBOR

QUEEN TOURS
HUNGARY – EGYPT – FRANCE – GERMANY – USA

8 FELEJTHETETLEN NAP 1 PERC FIGYELEMÉRT

Olvassa végig hirdetésünket és döntsön!

NÍLUSI HAJÓÚT
*8 nap/7 éj ****-os hajón, 29-re*
50 férőhely van még 59 900 Ft-tól

ÚJÉVI AJÁNLATUNK
Jan. 5-i indulással csak 54 900 Ft-tól

AJÁNLATUNK SÍELŐKNEK:
SZLOVÁKIA, TÁTRA
1 hét, félpanzióval 17 000 Ft.
SZLOVÉNIA, KRANPSKA GORA
1 hét, félpanzióval 35 000 Ft
OLASZORSZÁG, TRENTÓ
1 hét, teljes ellátás 40 000 Ft.

A Queen Tours 100% garanciát vállal!

Utazzon fejedelmi biztonsággal és kényelemmel!

1114 Bp., Bartók B. út 49. Tel.: 267-1262, 267-1263, 209-2549 Fax: 166-4020

Penta Tours
Az OTP PENTA TOURS szilveszteri ajánlatai gazdag programmal:

BALI—SZINGAPÚR dec. 29.—jan. 11-i svédasztalos reggelivel **235 000 Ft,**
CIPRUSON dec. 29.—jan. 2-ig svédasztalos reggelivel, szilveszteri vacsorával **76 900 Ft**
DUBAIBAN dec. 28.—jan. 5-ig félpanzióval a Ramada Hotelben **198 900 Ft.**

Az OTP Penta Tours-szal az év zárása és az új év kezdete maradandó élményt jelent.

Részletes felvilágosítás:
OTP PENTA TOURS,
Budapest V., Váci u. 19—21.
Telefon: 118-8692, 118-8795, 118-8840.

FavoritTOURS
SÍPROGRAMOK OLASZORSZÁGBAN!
Apartmanok 27 900 Ft-tól
Szálloda félpanzióval 30 000 Ft/főtől
a Dolomitokban!
Diákszálló **Sappadában** félpanzióval és sibérlettel 25 000 Ft-tól! Hetenként!

SZILVESZTERI AJÁNLATOK EGZOTIKUS UTAKON!
FAVORITOURS
1126 Bp., Beck Ö. Fülöp u. 5.
Telefon:
202-2017, 202-2046, 202-2162.
Telex: 22-3830. Fax: 156-4995.

A CIPOLLINO UTAZÁSI IRODA AJÁNLATAI:
Szenzációs síutak!

* **Szilveszter** Ausztria legszebb vidékein: **Bad Klein-kirchheim,**

Turracherhöhe 7 nap szállás, reggelivel **19 800 Ft/fő!**

* **Újdonság!**

Síelés a tenger mellett: 7 nap, 3*-os szállodában, félpanzióval, uszoda-használattal **13 800 Ft/fő!**

Jelentkezés: 1066 Bp., Teréz krt. 32.
Tel./fax: 131-6968, 132-8330, 112-8206, 131-2913

Napfény, Társasuta

NÍLUSI HAJÓÚT — 1 hét,
SZENTFÖLDI KÖRÚT —
—
KENYA — 2 hét, jan. 8-tól, k
THAIFÖLD — 2 hét, jan.
9 éj tengerparti üdülé
EGYIPTOM — TENGEI
jan. 16., 23.,

TAN TÚR
1065 Budapest, Lázár
6722 Szeged, Kálvári

"Szeretem a kellemes meglepetéseket. Például amikor kiderül, hogy a pénzemért sokkal nagyobb teljesítményt kapok mint gondolhattam volna."

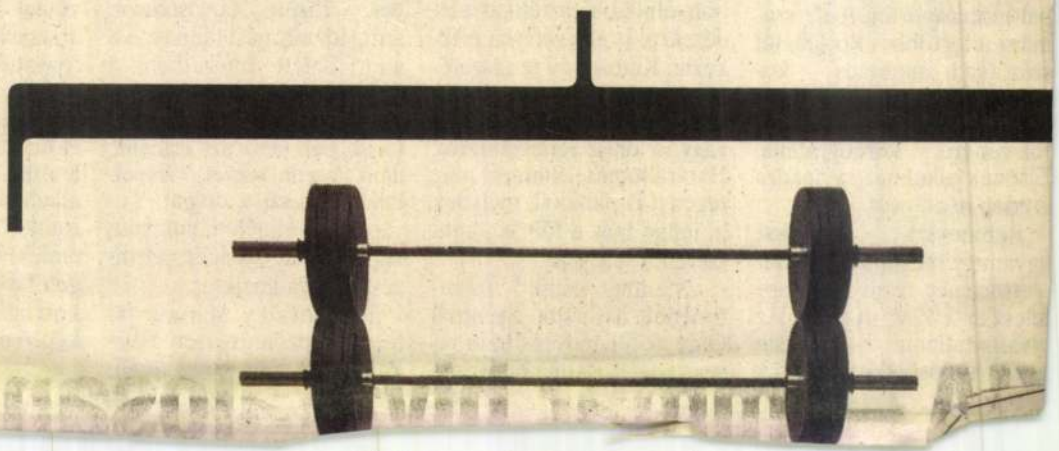

RABINOVSZKY Mariusz 1995 XII. 14

Olga és Máriusz

Szentpál Olga és Rabinovszky Máriusz ma lennének százévesek. Egy évben, egy hónapban, egy napon születtek, 1895. december 14-én. Kernstok Károly festőművész lakásán ismerkedtek össze, tizenkilenc évesen. Mintha sorsszerűen történt volna minden, hogy a nagykönyvben meg van írva, meglátták egymást, és megszerették. 1919-ben össze is házasodtak. A feleség, Szentpál Olga tánccal foglalkozott. Táncolt, koreografált, iskolát alapított, tanított, elméleti könyveket írt. A férj, Rabinovszky Máriusz is tanított, ő is írt elméleti könyveket, még a táncról is, fő területe azonban a képzőművészettörténet volt.

A házaspár állandóan segítette egymást a munkában, nem véletlen például, hogy a Kilőzetés a paradicsomból című táncjátékot a bizánci mozaikok ihlették. A képzőművészet elemei Szentpál Olga koreográfiáiban szorosan „kimultak" a tánchoz. Nem volt ez, hanem úgynevezett mozgásművészet. Hatüzent az avíttnak tartott, ezüstös pipiskedő „tütükének". Fölszabadította a testet, a görög vázákra festett alakok természetes mozgásait követte. Hihetetlenül modernnek hatnak a fotón megörökített mozdulatok. Elementáris érzések adnak a fakuló felvételek. A düh, a zsigerekbe ható fájdalom, az öröm minden gátat átszakító, sugárzó ereje egy-egy mozdulatban rögzül, a neves színházi ősök, Angelo kamerája előtt különösen érzékletesen.

Szentpál Olga 1927-ben megnyitotta a mozgásművészeti iskolát, a mai artistaképző elődjét. Megalapítja a Szentpál-tánccsoportot, mely számos a legtöbb – körülbelül ötven ismeretes – koreográfiát készíti. Táncjátéka modern, gyakran Bartók-zenére koreografálja. Önálló estet alkalmaz színpadra népi néptáncot.

Rabinovszky Máriusz ugyanúgy megújítja a művészettörténet nyelvét, ahogy Olga a tánc nyelvét. Az elhatatlanul nyársat tudóskodó szövegek

Jelenet a Tenger mélye című, 1926-ban készült tánckompozícióból FOTÓ: ANGELO

helyett lázas, sodróan lendületes mondatokat ír. A legbonyolultabb esztétikai kérdésekről is élvezetesen értekezik. Kétezer év festészetéről éppúgy ír könyvet, mint az új festészet történetéről vagy az olasz reneszánszról. Határállomás címmel még regényt is publikál, melynek ki lenne más a főhőse, mint szeretett felesége.

„Menthetetlenül" összefonódott a sorsuk. Szentpál Olga az államosítás után elveszti saját iskoláját, őt magát és a mozgásművészetet is polgárinak minősítik. Többek között társastáncot, színpadi mozgást tanít az Állami Balett Intézetben, a Színművészeti Főiskolán, a Zeneakadémián. Dolgozik, küzd, bár nem azt csinálja, amit igazán szeret, szívvel-lélekkel teszi a dolgát. Tovább írja elméleti munkáit, néptáncgyűjtéssel és -elemzéssel foglalkozik.

Rabinovszky Máriusz tanít a Képzőművészeti Főiskolán, ő is polgárinak minősül, mert kiáll az impresszionizmus, az igazi modern művészet mellett, és pedzegeti a szocialista realizmus erős fogyatékosságait. Jóval korábban „feladja", mint felesége, még a nyugdíjaskora előtt, 1953-ban meghal. Születésük századik évfordulója alkalmából ma délután háromkor koszorúzzák meg az emléktáblájukat (a Városligeti fasor 3. szám alatt), egykori lakásuk falán, az artistaképző mellett.

BÓTA GÁBOR

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1969 SZEP. 21.

Rabinovszky Mária

1021

SUGÁR GYULÁNÁL

MŰTEREM

A negyvenesek generációjának szólíd, tekintélyes tagja. A Képzőművészeti Főiskolán — noha festő — művészettörténeti tanársegéd volt Rabinovszky Máriusz mellett. Húsz éve rendezték első kiállítását Rómában, a másodikat 1962-ben a Fényes Adolf teremben. Ennél több bevezető adatot nem is tudnék mondani. Illetve annyit, hogy keveset hallani róla, csend van körülötte.

— Csend van, de jobb csendben dolgozni. Különben szerepelek a kiállításokon, megélek a festészetből és sokat dolgozom. Könnyebb a figyelmet felkelteni, mint azt fenntartani. Én az egyenletes nívót szeretem. Szerintem a magyar művészetnek minimális lehetősége van új felfedezésekre: az egyetlen lehetőség a *kvalitás*. De azért a magyar művész is — hacsak nem ragad meg egy szűk stílusigény mellett — elérhet eredményeket, létre hozhat egészséges harmóniákat. A kvalitás a formai és szellemi tartalom egy környezeten belüli optimális alkalmazása.

— Nem túlságosan leszűkített, túl pesszimista ars poetica ez?

— Szerény, nem szerény, én így látom.

— A legutóbbi kiállításán már-már beskatulyázták pesti városkép festőnek. Most egészen másfajta festményeket látok itt a műtermében.

— Egyre inkább úgy éreztem, hogy a városképből hiányzik az élet. A belvárosi tatarozások — persze örülök is ennek — megszűntették a város karakterét, az új karakter még nem fejlődött ki, az életritmus még nem rakódott le a város arcára... Csendéleteket kezdtem festeni. Érdekelt, hogyan fejezi ki önmagát a virág, vagy a levél, hogyan fejeznek ki egy vagy két arányt. A növények mellé aztán a tárgyakat is besoroltam. És a kép átalakult színpadi térré. Sok régi drámában, amikor felrántódott a függöny, a díszletek, bútorok, előtt jelen volt két-három szereplő. Már látszott: ki az intrikus, ki a szűz, és ki az, aki a harmadik felvonásban hősként fog meghalni. Néhány másodpercig mereven álltak a karakterüknek megfelelő testtartással. Állítom, hogy ugyanígy van a képnél is, akárha csak két tárgy van egymás mellett, a karaktereknek ez a szétválasztása már megtörtént. Az egyik tárgy kövér, a másik sovány. Ha a festő nem veszi tudomásul ezeket, az élet akkor is létre jön a képen, de mindjárt minden ellentmondásba kerül, s végül a kép nem fejez ki semmit. Mondjuk, három intrikus jelent meg és egyáltalán nincs főhős. A tárgyakkal is olyan széles skálán lehet mozogni, mint a szereplőkkel a színpadon. A tárgyak asszociációkat keltenek a nézőben: a csendéleten nem tehetek egymás mellé egy *chiantis* palackot és egy ecetesüveget. Vérző dráma lenne belőle.

— Bizonyos fokon túl azonban nem lehet karakterrel ellátni a tárgyakat. Kezdett érdekelni maga az ember. És ugyanakkor, egyszerre a mitológia. A görög-római mitológiában olyan típusokat találtam, melyek ma is érvényesek; ezek a típusok szinte az egész életet felölelik, és közismertek is. A görögöknél a mitológia úgyszólván *egy az egyhez* valóság volt, csak az idők folyamán vált ez a tartalom irreálissá. Szeretném a mitológia *mai* értelmét megtalálni és ezzel az új világképet láthatóan, festőként ábrázolni.

— Tervei?

— Jövő ősszel kiállítást rendezek a *Csók Galériában*. Az utolsó két-három év anyagából válogatnék, és szeretném, ha sikerülne anyagomat a mitológia témaköréből összeállítani.

Szemben Sugár Gyula nyilatkozatával, festészetében ő nem marad meg ezeknél a — mintegy — kismesteri igényeknél. A kvalitás fontos tényezője képeinek, de csak az egyik tényezője. Rendet, újfajta rendet keres a vásznán; a térnek, a képelemek egymáshoz való kapcsolatának keményebb harmoniáit. Oly módon, hogy nem tagadja meg mestereit, egykori példaképeit, nem tagadja meg saját régebbi munkáit sem. Lassan, egymásra építve eddigi eredményeit, a maga erejéből igyekszik eljutni festészetének korszerűbb, többrétű és határozottabb hangú kifejezéséhez. Csendéletei nemcsak csendéletek, arcképei nemcsak arcképek, Ceres ábrázolásának tulajdonképpen már csak kevés köze van a mitológiai alakhoz: ez már — és a művész itt teljesítette programját — mai, modern Ceres.

Frank János

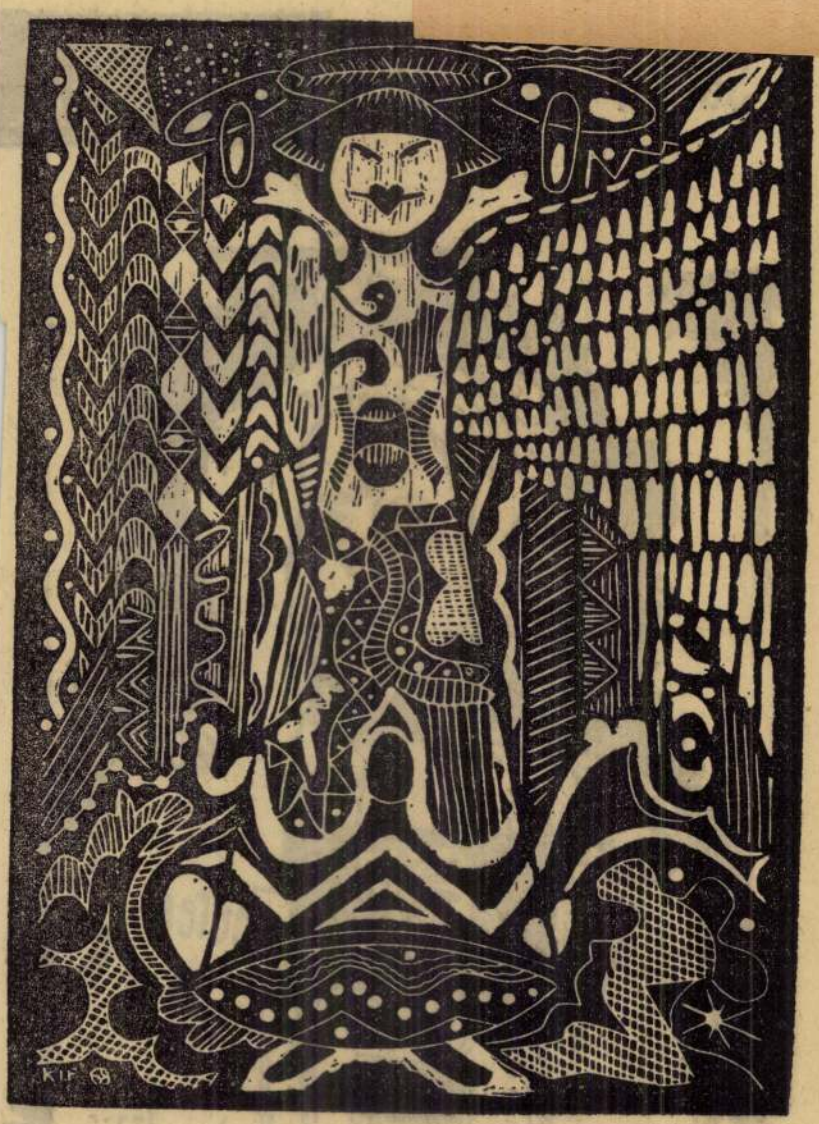

Kutassy Imre Ferenc: Angyalka

lóták, szovhozelnökök, hiába ír (egyébként: tisztes szándékkal) a gyanakvás légkörének a XX. kongresszust túlélő maradványairól is — terjengőssége, szentimentalizmusa, szabványjellemei, minduntalan előbukkanó hangzatosságai a sematikus irodalom túlhaladott tartományába utalják.

*

Öt kötetből két kiváló regény, három kellemes, jól megírt, élvezetes olvasmány, egy gyenge könyv. Nem rossz arány. Akad még a szovjet irodalomban jócskán felfedezni való.

A fordítókról is illenék beszélnem. Általában kulturált, szép munkát végeztek. De csak a kivételes teljesítményt, Szöllősy Klára *Színházi regény* fordítását emelném ki (vajon nem unja még kitűnő műfordítónőnk a sok dicséretet?), és egy új kezdeményezést: Bojtár Anna Scserbak-fordítását, mely, szokásainktól eltérően, ukrán eredetiből történt. Igaz, furcsa egy kicsit ismerős helység- és személynevek ukrán kiejtés szerinti átírását olvasni. De jó lesz megszoknunk. Az ukrán irodalom ugyanis mostanában újabb, sokatígérő fejlődésnek indult. És mindig hasznosabb eredetiből fordítani.

gondolom, — ősz van.
a régi ismerősökkel ta-
s beszélgetésünkben mint-
na a lépteik nyomán, akik

mondja a barátom, és fel-
arc.
is.
ondom én, mintha semmi

gy Imre bácsi meghalt,
re bácsi közel volt a ki-
gglegény volt. Az egész
, és egy-két csendes szó.
l, szék, ágy. Sok könyv,
ott, Kati néni, a testvére

fiam, mert elhibázza...
bácsi — ahogy mondani
ó volt, akit nem kell fél-
l.

t se féltem, aki bohém
gyon szegény bohém, Im-
ki soha nem ivott bort,
ros volt a tájtól, ahol
nk, az erdőtől, ahol gom-
os-vízétől, ahol újjnyi ha-
ki a vízből, amit otthon
magunk sütöttük meg
és olyan kicsinyek vol-

IHÁLY:

Kavics

ék mosta
artak bele

És Gyula bácsi is hetvenöt éves volt és semmiképpen nem juttatta eszembe, hogy ősz van. Hetvenöt év már szép idő, hát Isten nyugosztalja.

De itt van a Sasvári Pista esete. Ezt már sehogy se szeretem. Annyi, igen, sajnos, annyi idős volt, mint én, ezt nem lehet letagadni. Együtt jártunk iskolába és együtt lettünk rosszul az érettségi banketten. De milyen rosszul! És most kapok egy olyan feketekeretes cédulát, hogy élt ennyit, meg ennyit... annyit, mint én... hát ezt nem szeretem. Gondolataim között levelek hullanak az őszi avarra, susogva mondanak valamit a tegnapról és eltakarják a holnapot, ami talán nincs is...

Nono — gondolom —, miért ne lenne?

Vagy itt van Bíró Sándor dolga, aki pláne egy évvel fiatalabb volt. Ejnye! Ez a Sándor, ez a Sándor!... Pedig milyen jó gyomra volt. Kézzel ette az olajos káposztát, amitől én napokig nyomtam az ágyat és most mégis. Ilyen remek gyomorral...

Ülünk Jóskával a restiben, mondom neki a Pistát, meg a Sándort; cigarettát vesz elő, rágyújt, kifújja a füstöt, s azt mondja: ejnye... köhint egyet, mint aki meggondolta magát és elindul. Gőz szállong utána, nézzük az ablakot, hallgatunk.

Jövőre talán mással ül itt ez a Jóska, valami közös baráttal, issza a sört, rágyújt, és azt mondja:

— Hallottad, ez a Pista is meghalt.

(Már mint, hogy én!...)

— Hallottam.

Aztán másról beszélnek.

Elgondolkodom és magam felett se sajnálkozom különösebben, mert az lehetséges, hogy én beszélek másról így, és én mondom, hogy Isten nyugtassa, de hogy rólam..., hogy én is..., hogy élt ennyit, meg ennyit...

Nem, ez lehetetlen!

Ennyire azért nincsen ősz....

a hallott tapasztalati valóságot, mint a programzenében meg is tette, az építészet felveheti természeti alakzatok formáját, s kerámiával, fémmel, üveggel, de még bútorral is ábrázolhatunk). A különbség csupán annyi, hogy az architekturális művészetnek nem feladata az ábrázolás, a festészet és grafika pedig az utóbbi száz évben mindinkább efelé tart.

Hogy a kiindulás mennyire és mindig a természet, *Kolbe Mihály* fekete filctollal készült lapjai példázzák legjobban. Valójában igen egyszerű módszerrel él Kolbe. Lágyrajzú filccel ír egymás mellé, a poentilistákhoz hasonlóan, apró s tónusban szinte egyenletes vonalakat. A vonalkák foltszerű sziluettjét adják felhőnek-esőnek, falunak, kiszáradt fának, halászhálónak, de inkább szuggerálják a „témát", mint mondják, hiszen csak végső formáikban, körvonalaikban vannak jelen. Grafikáit nem a „felismerhetőség" teszi vonzóvá, hanem sejtelmes világuk, mely puhán és álomszerűen simul a tapasztalati világ szerkezetére.

Nehéz volna eldönteni, hogy ki áll felfogásban közelebb hozzá, *Simon Béla*-e, ha még tematikailag felfogható és értelmezhető toll- és ecsetrajzaira tekintünk, vagy *Soltra Elemér*, amikor összefogott tusrajzaiban (Táj, Kompozíció) rokon felfogással él mint Kolbe, de kizárva minden impressziót. A furcsa ellentét Simon és Soltra között az, hogy bár Simon Bélánál felismerhető egy-egy udvar, fa, alak, valójában elvontabb Soltránál, akinél fölösleges minden visszakövetkeztetés, mert a kép önálló, szuverén valóság, realitás. Simon Béla a sötét és világos, fényárnyék expresszív kontrasztjára épít, Gesztenyefá-jának sötét egységében különösen robusztus, drámai feszültséggel. Soltránál, miként Simon Béla új rajzaiban is, sokkal több fegyelmet látunk, mint a néhány év előttiekben. Ahogy a régebbiek kuszált nyugtalanságával szemben ezek belső logikája világosabb, úgy vált hasznára Soltra Elemérnek ez a legjobb képességeit versenyre hívó pécsi közösség. Kétségtelen, hogy néhány mostani grafikája nem idegen Martyn hálós, fátyolszerű vízióitól, de aki vonalvezetésének ritmusa felől közelíti meg, érezni fogja amazok lebegő könnyedsége mellett ezek sűrűségét, a kétféle kompozíciós felfogást elválasztó különbséget.

Bizse János is megőrzi szerkesztő elemeiben a látható világ képét. Bármily idegenkedéssel is találkozzék, csak a kulcsot kell nézői kezébe adnunk. Gondoljunk Úti élményei-nek nevezett tollrajzára, s emlékezzünk a jugoszláviai Dubrovnik városára. Hegyoldalba, tenger partjára épült házak lépcsős ritmusára, húzzuk meg azt a láthatatlan vonalat, mellyel ezt a ritmust, a házak, vízben való tükrük, vitorlások, csónakok egészét kifejezhetjük, hagyjuk el a fölösleges részleteket, de vegyük még hozzá a szikrázó fehérséget, a napfény rezdüléseit s íme: nemigen kell több magyarázat, hogy Bizse János világában otthon érezzük magunkat, legyen bár rajzainak neve: Vízparton, vagy éppen Szerkezet és Dinamikus Táj. Azt is megfigyelhetjük immár, hogy témák szerint mennyire változik a ritmus s hol térfelbontással találkozunk (Úti élmeny), hol meg ívek, körök, négyszögek szintézisével (Vízparton). Mindez egyben kizárja azt a gyanakvást, hogy Bizse János valamiféle séma szerint dolgoznék, s a világ különböző jelenségeit egy szemléletbe préselné bele. Nem, nála is, a többieknél is természet-indíttatású új és új megfogalmazással találkozunk.

Lantos Ferenc érett, gondosan megmunkált lapjai megint más alkotó természetre mutatnak. Ecsetet és tollat használ ő is, sárgás papíron fehérrel, szürkével, feketével. A térbeliség illúzióját mindig megőrzi s főleg horizontálisan futó nyílt síkokra és ezekbe helyezett zárt körformákra épít. Egyik recenzora Paul Kleet említi hozzá. Azt felelhetnénk erre: a kiindulásuk talán közös, mindketten zeneileg építenek: vonalat, síkot, tónust – akár a hangokat – egymás mellé s egymás ellenébe, mindég mélyítve, szélesítve, variálva, témába kötve, kioldva, párhuzamosan és kontrapunktikusan, opálos gyengédséggel, finoman porciózott vonalak halk remegésében. Táj? Levegőben és vízben? Lebegés? Mondanak ezek a jelzések valamit? Aligha. S Lantos mintha drámaibb is lenne Kleenél, komorabb, kevésbé játékos.

Álló alak. Ezt a címet *Martyn Ferenc* adta akvarellel variált tusrajzainak. Mindenféle képaláírást el kellene törölni. Olyan mankó ez, mely megközelíteni ugyan alig engedi a képet, de annál könnyebben megzavar. Még a történelmi freskóknál is fölösleges (mert, ha az a kép nem beszél a felirat helyett, ugyan mit ér?), nemhogy

van benne egy kicsi a képzeletbeli vasorrú bába riadt megtorpanásából, görnyedt tartása is ezt a mesebeli figurát emlékezteti. Dalmát parasztja is inkább népmesék hőse, mintsem valóságos élő személy. Smajić azok közül a jugoszláv naivisták közül való, akiknek varázslatos művészetét a közelmúltban Budapesten is megismerhettük. Nálunk a két világháború közti időben tűnt fel és vált népszerűvé a naivista festő Benedek Péter, ő volt a legnépszerűbb azok közül az ösztönös őstehetségek közül, akik elsődlegesen a népművészet hagyományaiból merítettek ihletet, megőrizve a gyermeki lélek öntudatlan hamvasságát is. Nálunk ez a gyakorlat nem vált hagyománnyá, a jugoszláv művészet azonban fokozottan megbecsüli és számontartja, egyenrangúnak elfogadja az autodidakta naivokat.

Spontán szellemi légkör, felfogás- és stílusbeli változatosság jellemző ma a jugoszláv képzőművészetre. Ezt igazolja a szlavóniai festők és szobrászok pécsi kiállítása is.

1021

KOCZOGH ÁKOS

Pécsi grafikusok a Dürer-teremben

A sajtó örömmel és ritka megbecsüléssel köszöntötte ezt a várt és régóta aktuális kiállítást. A tisztelgés nyilván s elsősorban annak a művészi felkészülésnek, figyelmes válogatásnak, egységes magatartásnak szólt, mely kizárt kétes értékű lapokat, s valamennyi kiállítót határozott, világos, egyértelmű mozdulattal reprezentált. A találkozás első pillanataiban az egység megtévesztő, s inkább a rokon vonásokra figyelmeztet, mintsem az egyéniekre. *Rabinovszky Máriusz* Martyn Ferenchez címzett nyílt levelében, még 1948-ban, feleletet keres arra a lukácsgyörgyi aggodalomra, hogy vajon az absztrakt művészet nem kapcsolja-e ki az egyedi élmény közegét akkor, amikor a természet alakvilágát, az ember, a növényzet, a talaj, a tárgyak ábrázolását kirekeszti? Nos, ez a kiállítás pontos választ ad az aggodalomra: nem. A magatartás lehet rokon, de valamennyi művésznek sajátos, egyéni, következetes élményvilága van, ebből következően egyéni fogalmazása, formavilága. Ha pedig ez így van, a nonfiguratív művészet (hagyjuk el végre a megtévesztő „absztrakt" jelzőt!) is kialakíthatja egyéni és egyetemes jelképrendszerét, s míg erejét az egyéni átélés hitele, a kifejezés teljessége határozza meg, éppen ez határolja el a sarlatánoktól és dilettánsoktól.

Az aggodalmat már azzal csökkenthetnénk, hogy az ábrázoló művészetek mellett a kifejező és architekturális művészetekre is gondoluk (építészet, tárgyformáló művészet, zene) s így ezen a kiállításon sem az ábrázolás feltételeit és eredményeit keressük, hanem azt: mennyire sikerült a kép öntörvényeit megtalálni. Nyilvánvaló, hogy minden természeti jelenségnek és minden emberi alkotásnak megvan a saját rendje, felépítése, szerkezete, mely legfeljebb csak általánosságokban vonatkozik más hasonló jelenségre. Ha pedig a fűnek, madárdalnak, széknek, villanymotornak különkülön, egyedenként saját világa van, miért ne lenne a képnek, különösképpen akkor, ha nem szándéka az, hogy bármely tőlünk függetlenül is létező valóságot ábrázoljon? Végső fokon természetesen minden műalkotás ábrázol s kifejez valamit (az építészet a legelvontabban: a technikai fejlettséget, a lakásigényt, a világosságra való igényt, népesedést stb., stb.) s valamennyi képteremtő képességével teszi ezt, legyen az zene, építészet, vagy tárgyformáló művészet (kerámia, fémművesség, bútor stb.). Ám senki sem kérné számon az építészettől, zenétől vagy ipari művészettől, hogy ábrázoljon is valamit, pedig az ábrázolás lehetőségének birtokában vannak (a zene utánozhatja

SZÍNHÁZ

ZIRCZ PÉTER

A vidéki színházak gondjai

„Aki a színházat meg akarja reformálni, az mondja meg csak előre, hogy melyik színháztípusra gondol" – mondotta egyszer Leon Schiller, akinek szavait akkor is érdemes megfogadnunk, ha nincs szándékunkban reformtervekkel előállni, csupán magánaggodalmainkat szeretnénk közüggyé tenni.

A vidéki színház működési feltételeit nem annyira a társadalmi elvárás, inkább a vidéki város – a sajátos fejlődésű magyar vidéki város – különleges körülményei különböztetik meg elsősorban a fővárosi színházakétól. És elütő természetesen a vidék színházkultúrájának összképe is. Ami jelenlegi viszonyaink között kézenfekvő, hiszen a vidék színházi igényeit (az Állami Déryné Színház és az Állami Bábszínház kivételével) majnem kizárólag vidéki színházak elégítik ki.

A vidéki városokban működő 12 önálló társulat mindegyike egy-egy régiót (várost és vidékét) szolgálja ki. Bázisuk a befogadó város, amely állandó telephelyet és állandó előadási lehetőséget nyújt a társulatnak. Csak előnyös lehet, ha egy város összeforr színházával, hiszen a közvetlen (színházi előadásokban megnyilvánuló) kulturális hatáson kívül a társulat tagjai a művelődésügy-népművelés egyéb területeit is jótékonyan befolyásolhatják.

Vidéki városainkban az „egy város – egy társulat" elve érvényesül, ami gyakorlatilag monopolhelyzetet jelent, magyarul: más társulat gyér kivétellel nem teszi be oda a lábát. Ennek a művészi verseny hiányán kívül egyéb árnyoldala is van: az előadásválaszték korlátozottsága. A statisztikai adatok szerint a vidéki város nézője évi átlagban 15 féle előadás között válogathat (operaelőadások nélkül), a fővárosi néző viszont átlagosan 150 között (ugyancsak opera- valamint gyermekelőadások nélkül).

A vidéki színházak műsora már aligha bővíthető (legfeljebb felújításokkal). Mihályi Gábornak a Nagyvilág 1966. 6. számában kifejtett gondolata – a vidéki színházak zenés részlegeinek önállósítása – viszont feltétlenül megfontolást érdemelne s úgy látszik a színházak zenei vezetői is támogatják, erre utal a miskolci színház zenei igazgatójának a „Napjaink"-ban tett nyilatkozata is. A prózai társulat különválasztása az előadásféleségek számát is gyarapíthatná (a színvonal-javuláson kívül). De akadna egy másik megoldás is: a társulati vendégjátékok rendszeresítése. Apránként már bevett szokássá válik, hogy külföldi társulatok Budapesten, magyar társulatok külföldön vendégszerepelnek. Mindkettőre szükség van. De arra is, hogy a fővárosi társulatok vidéki városokban is játsszanak. Ma ugyanis legfeljebb a főváros peremkerületeiben vagy Székesfehérvárott teszik. Vajon miért? S milyen szerepet játszik ebben a kétségtelen (de a külföldi utazások alkalmával leküzdhető) technikai nehézségeken kívül a kényelmesség?

De ugyanígy tesznek a vidéki társulatok is. Nyaranta – érthető módon – szívesen játszanak Budapesten, de egy másik vidéki városban csak ritka alkalmakkor (például: fesztiválon) hajlandók tudásukat megmutatni. Vagy talán meg is lenne a hajlandóság bennük, csak pénzügyi nehézségek, esetleg helyhiány akadályozzák őket? S nem lehetne ezt mérsékelten felemelt helyárakkal (amit szívesen megfizetne a kiéhezett közönség), a vendéglátó színház már „lefutott" előadásainak ideiglenes szüneteltetésével kiküszöbölni? Az ötlet igazán nem új, de a megoldás mégis késik. S ez annál érthetetlenebb, mert valaha – még harminc-negyven évvel ezelőtt is – a fővárosi színházak rendszeresen látogatták a vidéki városokat. Ma már nemhogy

...agyar Hir...
...pest, V...
Budap... DEC 12

ott, amikor alakra sem emlékeztetni, sem visszakövetkeztetni nem tudunk. Csupa titok és kitárulkozás ez a sorozat, zárt és nyílt formák pompás tömbjei, s mily bizonytalanná válna, aki szélmalmokat vagy megtört kereszteket látna fejek helyett, szélmalomharcra, kudarcokra utalón. Martynnál nincsenek utalások, szimbólumok, szürreális sejtetések, alak-variációiról nem kell hogy „eszünkbe jusson" semmi, nem kell felismernünk senkit, egyszerűen mert: nem ez a céljuk. Ezek új valóságok immár, a világ milliárdnyi alakzata mellett újabbak. Nem hasonlítanak önmagukon kívül semmi egyébre, de ettől az időtől fogva vannak, több velük a világ s ahogy a fűszál nem felel a miértre és hogyanra, ezek is némán és drámai erővel sorakoznak föl. Nem megnyugtatóak, – ennyit bárki megállapíthat, – fenyegetők és sötétek, terpeszkedők és telhetetlenek. Nem őslények és marslakók, nem szerves lények s nem szervetlenek. Martyn Ferenc Alak-jai, nem többek és nem kevesebbek. Bármily furcsán hangzik ez így, de minden egyéb belemagyarázás, hamisítás lenne, hacsak nem a biztos kezű, mesterségét kitűnően ismerő alkotó kulturált ízléséről, képteremtő képzeletéről szólna.

Ma már talán meg sem kellene említeni, hogy Martyn Ferenc nesztora ennek a pécsi közösségnek, hogy ő szabadította fel alkotó erejüket, vezette őket vissza önmagukhoz, a mához, s a sok művészi út között a tisztes műhelymunkát megbecsülőhöz. Sohasem vallották, hogy az egyetlen lehetséges úthoz. A művészi fegyelem, az őszinteségre törekvés, a magátkereső szókimondás, a biztos kompozíció, a képi tisztaság – ezek a meghatározók, sok tekintetben elhatároló s elkötelező jelzők kívánkoznak most ide: tiszteletünk mellé, mely a munkát illeti, s várakozásunk elé, amely jövőjükhöz ad reményt.

SIMON BÉLA rajza

Rabinovszky Mánus

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

lap: Esti Sző

Megjelent: 1948 JAN. 21.

RÉGI IGAZSÁGTALANSÁGOT tesz jóvá most a kultuszminiszter Rabinovszky Mariusszal, a kiváló művészettörténésszel és esztétikussal, akit az ellenforradalom idején politikai magatartása miatt megfosztottak állásától. Rabinovszkyt a miniszter javaslatára most visszahelyezik állásába a Képzőművészeti Főiskolára tanárhelyettesként.

*

A m. kir. vallás- és kö

Budapest

211.266/1949. szám.

VI.2.

— akárcsak a primitív művészetek esetében — összetéveszti magával a megvalósult alkotás értékével. Elfogulatlan szemmel nézve például nem lehetséges Michelangelo Pieta Rondaninijét, bármily tragikum és lelki magábaszállás rejlik e csoport mögött, művészi szempontból a nagymester korábbi, formailag megoldott alkotásai fölé emelni, vagy akár mellé állítani. Műalkotások értékét mindig az határozza meg, hogy a művész mit fejezett ki tényleg a formáival és nem pedig az, hogy minő gondolatok és érzések hevítették a művészt. Ennek hangsúlyozása, különösen ma fontos, mert egyes túlzó modern irányoknál ugyanezzel a jelenséggel találkozunk. Itt is összetévesztik a belemagyarázók és a művészek az eszme, az érzés értékét azzal a furcsa ákombákommal, melyről azt hiszik, hogy eszméjüket, érzésüket kifejezi. Pedig ezek nem egyebek, mint csak emlékeztető jelei, szimbolumai az őket hevítő eszmének, érzésnek. Viszont a Dvořáktól megfigyelt szellemi ható erők hangsúlyozása azért fontos számunkra, mert ezzel ismét kapcsolatossá vált egyes művészek oeuvrejében a szellemi momentumok értékelése. Nemrégen ugyanis csak formális szempontokból méltatták az alkotásokat. Kizárólag azt nézték, hogy milyen plasztikai vagy festői problémákat valósítanak meg, ezzel szemben a kifejezett érzés vagy a témából eredő lelki beállítás értékelése teljesen háttérbe szorult. Munkácsy Siralomházában például csak azt látták, hogy minő festői eszközökkel fejezte ki a mester ezt a tárgyát, de a téma pszichológiai interpretálását figyelmen kívül hagyták. Pedig Munkácsy egyéniségéhez, nagyságához ez éppúgy hozzátartozik, mint kiváló festői kvalitásai, sőt éppen ezen a ponton múlja felül mélyebb géniuszával Courbet-t és Leibl-t.

Dvořák könyvének eszmei gazdagsága, finom megfigyelései rendkívül gondolatébresztő hatást gyakorolnak az olvasóra. Meglátszik a munkán, hogy olyan tudós írta, aki komoly megilletődéssel merült el témáiba, melyeknek tudományos beállítását évek hosszú során érlelte ki. Sőt Dvořák rendkívüli tudása folytán, mely a legkülönbözőbb tényezőkkel számol, néhol túlbonyolulttá is lesz a könyv gondolathálózata. Ezt különösen a gótikáról írott nagy tanulmányára értjük, melyben a mellékes szempontok nem hagyják a főgondolatot elég plasztikusan érvényesülni. Annál szebb viszont a katakombák festészetéről és Grecoról, valamint a manirizmusról szóló értekezései. Ezek világos, élvezetes olvasmányok, gyöngyei a művészettörténeti irodalomnak. Közzétételükért különösen hálásak lehetünk Wildének és Swobodának. E két fejezet és a Dürer Apokalipsisét tárgyaló rövid tanulmány legjobban bizonyítja a korán elhúnyt nagy bécsi professzor rendkívüli tehetségét, művészettörténeti munkásságának el nem múló jelentőségét. *Ybl Ervin.*

AZ ÚJ FESTÉSZET TÖRTÉNETE 1770—1925. *A nyugateurópai festészet kialakulása.* Írta Rabinovszky Márius. Budapest, Amicus kiadása, 1926. 171 old., számos képpel. — Nehéz és bonyolult munkára vállalkozott ebben a kötetben a szerző: a rendkívül sokszínű új festészet irányainak, célzatainak, sorsának elénk tárására. Mindössze annyiban könnyített munkáján, hogy egyelőre kirekesztette tárgyalásából a magyar művészetet, amellyel külön kötetben fog foglalkozni s kirekesztette a festők ama nagy tömegét, akik nem szerepeltek vezető egyéniségekként. De e kettős kirekesztés után is rendkívül bő anyag várt a feldolgozásra. Ennek puszta áttekintése és csoportokba való foglalása maga is nagy erélyt, gondos körültekintést igényel s mert ennek a másfél évszázadnak festészete — legalább is a huszadik századbeli szemlélő számára — oly igen sokféle, oly heterogén: maga ez a kiválasztó, selejtező, elemző munka is a legnagyobb éberséget, igen sokféle szempont figyelembevételét kívánja. A szerző gondossága és szorgalma valóban meg is érzik munkáján, amelyet, hogy egy kötet keretébe illeszkedjék, az előadás szempontjából is nagyfokú sűrítésnek kellett alávetnie, ami azonban nem jelent hátrányt.

Az adatok és tömörített megjegyzések ekkora tömegével szemben az ismertető alig tehet egyebet, mint hogy az olvasó elé tárja a munka főbb jellemvonásait, sommázza végső megállapításait.

A mű mindenekfelett nem a tárgyalt kor „abszolút értékeinek", hanem festészeti *irányainak* története. Az irányok csapatszemléjén, amelyet itt szemünk előtt rendez a szerző, harmincnál több az oly csoport, amelynek neve *izmussal* végződik vagy végződhetnék. Azt hisszük, hogy többet, erőszakolás nélkül, nem is lehetne felhajtani ebből a fajtából, amely proteus-természete miatt már annyi gondot okozott a modern művészeti kritikák olvasóközönségének. A szerző teljességre törekedett, csapatában tehát felvonul egy-két oly halvaszületett „irány" is, mint amilyen pl. a *merzizmus*. Az olvasó azonban nem fogja kifogásolni ezt az eljárást, mert legalább megtudja, hogy a művészet sokatmondó címszava alá olykor-olykor a legnagyobb bárgyúságok is belesettenkednek. Ez a sokféle irány egy-egy keretet jelent, amelyek mindegyikében a festőknek egy-egy többé-kevésbbé homogén csoportja helyezhető el. Ámde a keretek nem merevek, azonkívül temérdek szál nyúlik át az egyikből a másikba, sőt valóságos hálórendszer szövi össze őket, gyakran oly finom szálakkal, hogy a szerzőnek olykor szinte mikrotechnikai eljárásokhoz kell fordulnia e szövedék helyes kibogozására, a szálak menetének megállapítására. Mi a kibogozás e fáradságos munkáját szívesen látjuk, mert megvan az a haszna, hogy az olvasó az „irány"-ban

Magyar Művészet
1926.

ne lásson egy magában álló, minden egyébtől elszigetelt jelenséget. Hisz némely művészeti könyvben már-már úgy jelenik meg előttünk egy-egy „irány", mint valami külön létező, mint valami láthatatlan magában élő rejtélyes erő, amely íme, kezébe veszi a palettát és megfesti saját magának illusztrációját; a festők pedig egészen fölöslegesek, mert hisz itt van maga az irány. Valóban sokszor tárul elénk egy ily fétis képe, különösen a programmatikus irodalomban.

Tehát: *panta rei*, minden folyik, minden egymásba folyik s mint az élet összes jelenségeiben, itt is mindennek van egy s más köze mindenhez. Ez a — nézetünk szerint helyes — megállapítás tehát éppen nem volt fölösleges.

Ezek az irányok, főkép mivel többkevesebb közük is van egymáshoz, a szerző csapatszemléjében bizonyos rendben helyezkednek el, eredetük ideje, kialakulásuk menete, hatásuk stb. alapján. Ha helyesen interpretáljuk a szerző felfogását, organizáltnak látjuk az irányok elhelyezkedésének rendjét s ez megfelel e sorok írója felfogásának is. E rend szemléltetésére nagyon érdekes technikához nyúl a szerző: rovatos táblázatot állított össze, amely szinte grafikonszerüen mutatja be, hogy egy-egy irány megindítója mely évben lépett fel motorikus erejű művével, mennyi éven át gördül a jövő felé a megindított lavina s mikor tesped el holt ponton. Ebből a táblázatból azt a következtetést vonja le, hogy „az egyes stílusok nem váltják fel egymást, hanem egymás mellett léteznek". Ha már különböző okokból használnunk kell az „irány", a „stílus" mesterszókat, úgy odáig szívesen követjük a szerző megállapítását, hogy valamely irány vagy stílus egyszer valamikor valahol kialakul, végre pedig valamikor és valahol elsenyved, bár a határvonalak itt gyakran époly nehezen rajzolhatók meg, mint például a szivárvány színei közt. Meddig halad két irány szimultán módon, hol válnak el egymástól időben, valóban kockázatos megállapítás, főkép, ha hozzávesszük, hogy itt nemcsak időbeli, de térbeli jelenségekkel is van dolgunk. A kronológiai elhelyezettség könnyen megkívánhatja a korrektúrát, aszerint, hogy mily földrajzi alaphoz fűzzük. Bizonyos irányok messze túlcsapnak szülőhazájukon, de más kultúrterületek eltérő kultúrklimája alatt más lehet a sorsuk is. Ha tehát itt némileg elkanyarodunk a szerző preciziós szerkesztő asztalától, mégsem tartjuk ezt a nagy fáradsággal összeállított táblázatot, amely a mű egész első részének mintegy eredményeit tárja elénk, fölöslegesnek: újabb vizsgálatokat indíthat meg e nem érdektelen tárgy dolgában. Persze számba kell venni azt is, hogy a szerző némely — irányt jelző — mesterszót más, hol szűkített, hol tágabb értelemben használ, mint ahogy a művészeti irodalomban eddig megszoktuk, ami azonban a figyelmes olvasót nem fogja zavarba ejteni, mert a szerző mindig pontos definiciót is ad arról, hogy ezt vagy azt a terminus technikust mily értelemben használja.

Külön ki szeretnők emelni épp e definíciók említésénél a szerző pártatlanságát a könyv ama részében, amelyben az irányok felbukkanásával, jellemvonásaik magyarázásával foglalkozik. Itt nem éreztet sem rokonszenvet, sem ellenszenvet a legfényesebb ívelésű pálya, a legnevetségesebb erőlködés rajzolásánál. Helytelen lenne ebből arra következtetni, mintha vonakodnék az értékeléstől. Sőt a Legújabb törekvések című fejezet valódi kritika és nagyon éles állásfoglalás, amely miatt bizonyos helyekről a szerző biztosan megkapja a vaskalapos címet és jelleget. Egy-két ily kritikai megjegyzése oly jól megokolt, hogy külön is idézzük: „A kubizmus, ha jól meggondoljuk, nem művészi irány, hanem módszer. Önmagában semmi tartalmat sem ad, pusztán formai eszközt. Oly végletesen doktriner, oly elvszerűen vaskalapos, hogy csirájában fojt el — ha következetesen viszik keresztül — minden érzéskiélést." „A konstruktivizmus bizonyos értelemben becsületesebb a kubizmusnál, mert nem állítja magáról, hogy művészet és hogy a „tér" egyedüli helyes ábrázolása. De ebben a becsületességben ki is merül elvi értéke. Az élettől való elidegenedésével akarja a leggyakorlatibb életet szolgálni; olyan egyének szüleményeként, akiknél úgy látszik az egész érzésélet teljes kiesése uralkodik." „Az abszolút festészet gyakorlati őshibája, hogy az alkotó élményeit nem tudja közvetíteni a szemlélőnek." „Az aktivizmus csömöre hamarább állott be, semmint hinni lehetett volna. A spekuláció és extázis gyümölcsözőtlensége egyszeriben gátat állított a további alakulásnak. Bekövetkezett a reakció. Az aktivisták egyik része egyszerűen visszafordult a festőiség vagy az impresszionizmus felé; a másik része — élükön Picassóval — az új klasszicisztikát, az „ingricizmust" statuálja" stb.

A könyv másik fele egyes irányok főképviselőinek egy-egy festményét reprodukálja, tíz-húsz soros művészi kép-analizissel, sok szép találó ujjmutatással. Ennél a pontnál derül ki (amit e sorok írója a saját bőrén elég gyakran tapasztalt), hogy végeredményben a legszebb művészet-magyarázás is kockázatos kísérlet. A szerzőnek ily magyarázatai közt vannak valóban mintaszerűek is. S mégis: hova bágyad a szó a művészet autonom nyelve, önmagát direkt adó közvetlensége mellett. Mégsem egészen fölösleges az ily kísérlet, mert ha nem is magyarázza meg a művészet végső szukkuszát, legalább megérteti sok nézővel az alakítás sajátságait, ami mégis csak elválaszthatatlan eleme minden művészi alkotásnak. De ha csak része is egy örökké rejtélyes egésznek, az egész nem lehet meg

nélküle, valami töredéket tehát ennek a megértése is közvetít velünk abból, ami alapjában nem megértésre, de átélésre született. *(L. K.)*

MAGYAR NÉPMŰVÉSZET. Mult évi 3-ik számunkban megemlékeztünk a Nemzeti Múzeum Néprajzi Tárának ily című kiadványáról. Azóta újabb két füzet került ki a sajtó alól, a X. *Dunántúli bútorok.* 1. *Székek* címmel (összeállította Viski Károly) és a XI., mely a *Nagykúnsági szűrhímzések* címet viseli. (Alapára 15 K, kapható a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Tárában, X., Hungária-körút 347.) A füzet szerzője az anyag legnagyobb részének gyüjtője is, dr. Győrffy István, a magyar tarkahímzés virágának, a szűrnek s a rátartozó kismesterségnek, a szűrszabóságnak évek hosszú sora óta fáradhatatlan gyüjtője, szerencsés kutatója és hivatott magyarázója. Ezúttal dús kincsű tulipántos ládájából csupán 8 nagykún község szűrhímző művészetét mutatja be, még pedig 32 tábla közül 16-on a szűrök ragyogó színeivel pompázó litográfiákban. Ennyi szépség láttán szomorúan vesszük tudomásul, hogy ötven évvel ezelőtt e 8 községben 100 szűrszabó dolgozott, ma pedig csak két köhögős mester tud *beszélni* szűrük régi kivirágozásáról, a legmagyarabb mesterség virágkoráról, mikor urak sem átallották szűrben tüntetni magyarságukkal. Ötven év mulva talán a karcagi gimnáziumban sem lehet *„tárgyi"* magyarázat nélkül idézni a népdalt:

Be van az én szűröm ujja kötve,
Barna babám, ne kotorássz benne.

S milyen lesz a magyar legény „kényes és negédes" megjelenése, ha a kacagány, suba után sutra kerül az utolsó szűr is... De a magyar szép szeretői a messzi jövendőben is hálásan említik majd a Győrffy Istvánok áldásos erőfeszítéseit, akik a magyar hagyományt hordozó nép sajátos kultúrájának egy-egy nagymultú ragyogó foltját, töredékét a porráomlás végső percében alaposan megnézik s — másoknak is megmutatják. *V.*

HÍRLAPOK ÉS FOLYÓIRATOK (IDŐSZAKI NYOMTATVÁNYOK) KÉPZŐMŰVÉSZETI BIBLIOGRÁFIÁJA AZ 1925. ÉV I. FELÉRŐL

1. ÉPÍTŐMŰVÉSZET

A romantikus építőművészet. Nemzeti Ujság, jan. 6. Írta: Ybl Ervin.
Gebäudekritik. Pester Lloyd (Morgenblatt), jan. 6. Írta: Ligeti Pál.
Ehrung Ignaz Alpárs. Neues Pester Journal, jan. 20. Jeltelen cikk.
Az udvari kamara építészei. Nemzeti Ujság, febr. 14. Írta: Ybl Ervin.
„50 esztendő mulva." Hogyan képzelik az amerikai technikusok a jövő városát? Nemzeti Ujság, márc. 15. Írta: —t. —t. dr.
Egy névtelen palotáról. Uj Idők, április 12. Írta: Krónikás.
Feszl Frigyes és kora. Előadás az Építész- és Mérnök-Egyesületben. Az Ujság, ápr. 21.
A zsámbéki templom. Technika, 5—6. szám. Írta: Möller István.
Építészkiállítás a Müegyetemen. Technika, 5—6. sz. Írta: Brestyánszky Tibor.

2. FESTÉSZET

Abel Pann bibliája. Mult és Jövő, jan. Írta: Patai Edit.
Kiállítások. Protestáns Szemle, jan. Írta: Oroszlán Zoltán.
Plaszticizmus. Pesti Napló, jan. 4. Írta: Lázár Béla.
Látogatás Glatz Oszkárnál. Szózat, jan. 10. Irta: Genthon.
Magyar művészek. Mihalovics Miklós. A Nép, jan. 11. Írta: Kiss Menyhért.
Látogatás Iványi Grünwald Bélánál. Az Est, jan. 11. Írta: Szomaházy István.
Bosznay István műtermében. Magyarság, jan. 11. Irta: Szokolay Béla.
Iványi-Grünwald Béla. Kiállítás az Ernszt Múzeumban. Népszava, jan. 11. Írta: i. e.
Béla Iványi-Grünwald. Neues Politisches Volksblatt jan 11. Írta: M. R.
Iványi-Grünwald Béla. Világ, jan. 11. Jeltelen cikk.
Ausstellung im Nemzeti Szalon. Pester Lloyd (Morgenblatt), jan. 13. Írta: g.
Az Országos Levéltár freskói. Budapesti Hirlap, jan 14. Jeltelen cikk.
Iványi-Grünwald Béla önvallomása. Ma Este, jan. 15. Jeltelen cikk.
Iványi-Grünwald Béla a pásztorokról, a napsütésről és ifjuságról. Világ, jan. 16. Írta: Keller Andor.
Magyar-Mannheimer Gusztáv szalónjában. Esti Kurir, jan. 17. Írta: Boross Mihály.
Vidovszky Béla műtermében. Élet, jan. 18. Írta: Décsei Géza.
Magyar művészek. Rudnay Gyula. A Nép, jan. 25. Írta: (kas).
Basch Árpád képei. Esti Kurir, jan. 25. Írta: Lyka Károly.
Látogatás Udvary Gézánál. Szózat, jan. 25. Jeltelen cikk.
Magyar művészek. Látogatás Éder Gyulánál. A Nép, febr. 1. Írta: Zsirkay János.
Szinyei líráját Szinyei-éposszá dolgozza át a Szinyei-Merse Társaság. Nemzeti Ujság, febr. 1. Jeltelen cikk.
Basch Árpád kiállítása. Népszava, febr. 1. Írta: i. e.
A magyar képzőművészet újabb diadalai Olaszországban. Pesti Hirlap, febr. 1. Írta: Fóthy János.
Szinyei-Merse Pál emlékünnep. Budapesti Hirlap, febr. 4. Jeltelen cikk.
Szinyei-Merse Pál emlékünnepély az Akadémián. Magyarság, febr. 4. Jeltelen cikk.
Rudnay Gyula küzdelmes évei. Az Ujság, febr. 8. Jeltelen cikk.
Ausstellungen. Neues Politisches Volksblatt, febr. 8. Irta: M. R.
Julius Rudnay und Johann Pásztor. Ausstellung im Ernst-Museum. Pester Lloyd (Morgenblatt), febr. 8. Írta: Gerő Ödön.
Festőink sikere Velencében. Pesti Hirlap, febr. 8. Írta: H. P.
Rudnay Gyula kiállítása. Szózat, febr. 8. Írta: Mariay Ödön.
Aquarellisten im Nemzeti Szalon. Pester Lloyd (Abendblatt), febr. 9. Írta: G.
A Magyar Akvarell- és Pastellfestők kiállítása a Nemzeti Szalonban. Nemzeti Ujság, febr. 10. Írta: Kállay Miklós.
Nemzeti Szalon. Aquarellisten und Pastellisten. Neues Pester Journal, febr. 10. Jeltelen cikk.
Germánok és latinok a pikturában. Nemzeti Ujság, febr. 12. Írta: Surányi Miklós.
Magyar művészek. Karlovszky Bertalan. A Nép, febr. 15. Írta: F. S.
Feszty Árpád. Élet, febr. 15. Írta: Szokolay Béla.

Magyar művész díszalbuma a Szent Évről. Pesti Hirlap, febr. 15. Írta: G. Angelotti Mária.
Der sechzigjährige Stefan Csók. Pester Lloyd (Abendblatt), febr. 16. Írta: g.
Csók István a londoni világkiállításra készül. Esti Kurir, febr. 17. Jeltelen cikk.
Ernst Barthas aquarellierte Steinzeichnungen. Pester Lloyd (Morgenblatt), febr. 17. Írta: G.
Látogatás Dudits Andornál. Szózat, febr. 22. Jeltelen cikk.
Látogatás Boruth Andor festőművésznél. Az Ujság, febr. 28. Írta: Simán Erzsébet.
Rudnay Gyula képei. Nyugat, márc. Írta: Marsovszky Miklós.
Komáromi Kacz Endre műtermében. Magyarság, márc. 1. Írta: Szokolay Béla.
Bilderausstellungen. Neues Pester Journal, márc. 1. Írta: Zs.
A nagybányaiak küldetése. Lyka Károly székfoglalója a Kisfaludy-Társaságban. Budapesti Hirlap, márc. 5. Jeltelen cikk.
Előszó a Benczur-Társaság kiállításához. Nemzeti Ujság, márc. 7. Írta: Ybl Ervin.
Magyar művészek. Haranghy Jenő. A Nép, márc. 8. Írta: Farkas Sándor.
Csók István 60 éves. Képes Krónika, márc. 8 Jeltelen cikk.
Beszélgetés Csók Istvánnal, küzdelmeiről és sikereiről. Nemzeti Ujság, márc. 8. Jeltelen cikk.
Festőművészetünk és a közönség. Szózat, márc. 10. Írta: ifj. Gonda Béla.
Rudnay Gyula. Élet, márc. 15. Írta: Décsey Géza.
Die Ausstellung der durch die Szinyei-Merse Gesellschaft prämiierten Künstler. Neues Politisches Volksblatt, márc. 15. Írta: P. P.
Egy művészi match. Uj Idők, márc. 15. Írta: Lyka Károly.
A Benczúr-Társaság kiállítása. Ma Este, márc. 19. Írta: (gy. n.)
A Szinyei Társaság által díjazott művészek kiállítása. A Nép, márc. 20. Jeltelen cikk.
Nádler Róbert kiállítása. Szózat, márc. 22. Írta: (Myn.).
Magyar művészek. Ungváry Sándor. A Nép, márc. 29. Írta: (kas).
Abel Pann. Népszava, márc. 29. Írta: i. e.
Abel Pann. Seine Bilder-Bibel im Nemzeti Szalon. Neues Pester Journal, márc. 29. Írta: zs.
Abel Pann kiállítása. 8 órai Ujság, márc. 29. Írta: (gy. t.)
Abel Panns Ausstellung. Pester Lloyd (Morgenblatt), márc. 29. Írta: Gerő Ödön.
Abel Pann gyüjteményes kiállítása a Nemzeti Szalonban. Pesti Napló, márc. 29. Írta: Carpaccio.
A Benczúr-pályázat kiállítása. Az Ujság, ápr. 2. Írta: (e. a.)
Abel Pann jeruzsálemi festőművész a bibliát akarja megfesteni ötszáz képben. Ma Este, ápr. 2. Írta: t. p.
A Benczúr-Társaság díjazottjai a régi Műcsarnokban. Magyarország, ápr. 2. Írta: (T—th.).
Ausstellung Vilma Kiss. Neues Politisches Volksblatt, ápr. 4. Írta: R.
Mányoky Ádám Rákóczi-képmása. Pesti Napló, ápr. 4. Írta: Lázár Béla.
Képek, rajzok. Népszava, ápr. 5. Írta: (i. e.)
Atelierausstellung Ivan Pólyas. Pester Lloyd (Abendblatt), ápr. 7. Írta: g.
Uj Munkácsy-kép a Szépművészeti Múzeumban. Nemzeti Ujság, ápr. 9. Írta: Dömötör István.
A katakombák művészetéről. Élet, ápr. 12. Írta: Décsey Géza.
Csók István: Nem minden új irány olyan új, mint hiszik. Félóra a művész műtermében. Esti Kurir, ápr. 12. Írta: Sós Endre.
Mányoky Ádám életéből. Ismeretlen adatok és a mester ismeretlen művei. Pesti Hírlap, ápr. 12. Írta: dr. Lázár Béla.
Hazakerült Brocky-képek. Egy idegenben meghalt magyar művész ismeretlen alkotásai. Az Ujság, ápr. 16. Jeltelen cikk.
Hogyan született meg a festészet? Ma Este, ápr. 16. Jeltelen cikk.
„Farblichtmusik„ Pester Lloyd (Morgenblatt), ápr. 16. Jeltelen cikk.
Gauguin feltámadása. Pesti Napló, ápr. 16. Írta: dr. Lázár Béla.
„Borbélyinas"-ból udvarok ünnepelt festője. Brocky Károly két műve került haza. Népszava, ápr. 17. Írta: i. e.
Magyar művészek. Romek Árpád. A Nép, ápr. 19. Írta: F. S.
A „Szövetség" II. kiállítása. A Társaság, ápr. 19. Jeltelen cikk.
Mányoky Ádám. Nemzeti Ujság, ápr. 21. Írta: Mados György.
Das Rákóczi-Bildnis Mányokys. Pester Lloyd (Abendblatt), ápr 21. Jeltelen cikk.
Mányoky Ádámnak II. Rákóczi Ferenc képe. Budapesti Hirlap, ápr. 22. Írta: Y. E.
Mányoky Ádám képe a Szépművészeti Múzeumban. Nemzeti Ujság, ápr. 22. Jeltelen cikk.
Franz Paczka †. Pester Lloyd (Morgenblatt), ápr. 22. Írta: E. G.
Mányoky Rákóczi-arcképe a Szépművészeti Múzeumban. Népszava, ápr. 23. Írta: (r. e.)
Mányokys Rákóczi-Bildnis. Pester Lloyd (Morgenblatt), ápr. 23. Jeltelen cikk.
A magyar grafikai művészet megújítása. Beszélgetés Olgyai Viktorral, a mesterrel és tanítóval. Az Ujság, ápr. 26. Jeltelen cikk.
Makoldy József festőművész. Élet, ápr. 26. Írta: Szokolay Béla.
Erinnerungen an Franz Paczka. Pester Lloyd (Abendblatt), ápr. 29. Írta: Cornelie Paczka szül. Wagner (Berlin).
A Nemzeti Szalon levele a Mult és Jövőhöz. Mult és Jövő, máj. Írta: Déry Béla.
Mányoky Ádám. Napkelet, máj. Írta: Farkas Zoltán.
Kiállítások. Protestáns Szemle, máj. Írta: Oroszlán Zoltán.
Munkácsy Mihály. Budapesti Hirlap, máj. 1. Írta: Ybl Ervin.
Munkácsy. Halálának huszonötödik évfordulójára. Esti Kurir, máj. 1. Írta: Lyka Károly.
Das Gedächtnis Michael Munkácsys. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 1. Írta: E. G.
Unbekannte Briefe Leibls an Munkácsy. Pester Lloyd (Morgenblatt), máj. 1. Közzétette dr. Lázár Béla.
A szórakozott Munkácsy. Halálának huszonötödik évfordulója alkalmából. Pesti Napló, máj. 1. Írta: Lázár Béla.

A SZINYEI-TÁRSASÁG első kiadványának, a *„Szinyei-Emlékkönyv"*-nek néhány példánya még kapható. Ebben a könyvben Berzeviczy Albert, Divald Kornél, Lázár Béla, Lyka Károly, Meller Simon, Molnár Géza és Petrovics Elek írtak a nagy mesterről cikkeket és tanulmányokat. E könyv levelezőlapon (Szinyei-Társaság Budapest, I., Villányi-út 12.) rendelhető meg.

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál.

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla.

Kiadó: Ormos György.

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. II.

Magyar Művészet. 1926. 1. szám.

Az Athenaeum r.-t. mély- és könyvnyomása.

RABINOVSZKY, *Máriusz*, mův. író, Budapest 1895. Folyóiratokba, napilapokba írt számos cikkében a modern művészet problémáival foglalkozik. Önállóan megjelent műve: Az új festészet története (Budapest, 1926).

bővebben jelent meg

E. G. II 340 l

Fiatal lány

Méretei 7·4 : 9·2 cm.

és válsága (Bp., 1945); Bortnyik Sándorral és Kevesy Ivánnal együtt társszerzője a Kétezer év festészete c. münek (Bp., 1943); Két korszak határán (válogatott művészeti irások Vayer Lajos méltatásával és önéletrajz részlettel. Bp., 1965). Merényi Máriusz néven regényt irt, Határállomás cimen (Bp., 1942). A Művészettörténeti Dokumentációs Központ emlékülést rendezett halálának 10. évf. alkalmából 1968. máj. 22.-én. -- Irod. Artner Tivadar: Vallomás egy esztétáról. Emlékezés A.L.-ra (Alföld, 1965. 4. sz.).

Rabinovszky Máriusz (Bp., 1895. dec. 14. -- Bp., 1953. febr. 7.): művészettörténész, kandidátus (1952). Tanulmányait a müncheni, berlini és bp.-i egy.-eken végezte. A modern képzőművészeti törekvések egyik legavatottabb kritikusa volt, jelentős tevékenységet folytatott a haladó m. művészet elismertetéséért. 1948-tól a Képzőművészeti Főisk.-n a művészet történet tanára volt. Számos cikke jelent meg művészeti folyóiratokban. -- M. Az uj festészet története (Bp., 1926); Daumier (Bp., 1927); Itália festészete. A trecento (Bp., 1947); Művészet

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

JELENKOR

1963 3-7. szám

Rabinovszky Mária

EMLÉKEZÉS RABINOVSZKY MÁRIUSZRA*

Minden nap gondolok Rá, az élő barátra. Megtörténik, hogy hosszú ideig nem találkozunk, ő itthon, én meg idegenben. Most azt mondom, fordítva van, majd megjön. Majd folytatjuk a félbeszakadt mondatot.

Csak öt évvel idősebb nálam; ha vagyok, neki is kell élnie, hol van még a száztól. Utána számolok, most hatvannyolcadik évében jár, barátságunk meg – egész emberöltő – éppen negyven esztendeje tart.

Bárhol nyitom föl, mert e barátság könyve ép úgy él, mint ő, magától oldódik, mindig ugyanaz a kép: mint világos vizen érzékeny hullámok rendje.

És míly szerencse – mozdulatai a régiek, haja nem fehéredik, semmit sem öregszik.

*

Az én Máriuszom magas termetű, sovány és fiatal. Keresztneve derűt, vezetékneve pedig a képek világában, Budapesten világosságot jelent. Külseje szerint tudósra, egyetemi hallgatóra formál, ez az ember – gondolod – könyvek barátja, bizonyosan ír egy könyvet. Otthona Pesten a város belsejében fák között van; háza előtt két platán óriás, mögötte egy harmadik, még hatalmasabb. Ez a platánszomszéd, ha nyitva Máriusz dolgozószobája, behajol, benéz íróasztalára és néha elküldi egy-egy levelét.

Máriusznak nincsenek festményei, dolgozószobájának mindegyik oldala könyv és ezek a könyvből épült bástyák, a bástya fokán füzérben fából faragott szobrok valóságos erődöt alkotnak.

Íróasztala?

– Et surtout ne touche pas á mon désordre – mondja, melyben józan nem, csak író ismeri ki magát. Egy pohárban három szál virág, előtte odatámasztva papíroson ceruzával két név: Charonton és Bernard Palissy – nyilván a virágoknak szólnak.

Nem nagy család, azaz találóbban hangos beszéd nélküli otthon.

Máriusz feleségének Olgának igazi neve Terpsichore, mert olyan a járása, mint enyhe szélben gabonatáblák hullámzása. A formák párbeszéde az ő élete és világa, keze érintésére, ha akarja, az a tér is megszólal, melyet eltakar a forma. Ha meglátja Máriuszt, előbb szemével mondja keresztnevét, aztán megsimogatja férje karját és most már alig hallhatóan kiejti nevét.

Egy fiúk, két leányuk van, Máté, Mária és Monika. Máriusz egyik keze a szeretet, másik az óvás. Szeme a figyelem, azt vizsgálja, ami naponta új bennük, ami a gyermekben már a felnőtt apja. Ma is sorra veszi őket és újból valami fölfokozott, szinte aggodalmas gondossággal Monikáról beszél:

„Édes gyermek, a hajad, a barna
fonata csüng és nyúlik a napra,
pergeti szálait, csakúgy mint ágait
szomorú fűz a bomló patakra."

Ismerem a családot, az öregeket itthon, meg Máriusz testvéreit, kik déli vizeken halászok, reggelenként, visszatérve a tengerről, hálót aggatnak szárítókra. Mindegyik sötét bőrű, sötét hajukat hátra gereblyézik, szemöldöküket, mikor már elkészült az arckép, szénnel vízszintesen megerősítette a festő.

Ha így, a városra nehezedő ködöt, a teleket miért is szeretné Máriusz – ámbár az ő Budapestje még szürkén is telve színértékekkel, rózsaszínnel, meg halványkékkel. Aztán az év nagyobb részében – ahogy jókedvvel elmondja – Buda mindmegannyi Fouquet a chantilly-i kastélyból, a Duna-part pedig, a környékből érkező hajós néppel festmény-sorozat Carpaccio számára.

* Elhangzott a Művészettörténeti Dokumentációs Központ 1963. május 22-én, a Magyar Tudományos Akadémián rendezett emlékülésén.

Barátságunk, az „attachement m[illegible]net magyarázni. Ha a szegénységet pénzzé[illegible]ki-állításokat, ismételten meg kell javít[illegible]va-gyunk, miénk minden országút, az ég[illegible]ól, elhatározásból való, hanem a szegény-[illegible]ös sorsnak, a közösen elvégzendőnek le[illegible] ez olyan ellenséggel szemben, mely most kél, minden nappal, minden órával nől, és már lánggal lobban. Mert bizonyos, majdan elbocsátják Máriuszt az egyik napilaptól, hogy a német követség „kívánságára" elbocsássák a másiktól, hogy majdan egy előre elvesztett háborúban hiábavaló árkokat kell ásnia – ha ugyan életben maradunk és lesz erő újra kezdeni.

Szövetség ez a germán übermensch-ek, az olasz feketeingesek, szövetség hazai szállascsinálóikkal szemben, szemben azzal az egész világgal, mely itt, Európa közepén végzetes konoksággal ellenáll időnek, értelemnek, emberi hivatásnak.

Milyen túlzó sötéten látás! – mert hiszen itt a teraszon, ahol ketten ülünk, igazi béke és csend van, talán túlságosan nagy csendesség. Mi hát a sugallat, mely nem hágy nyugtot és siettet és úgy hajtja a munkát, mint vihar közeledtekor a gabonakeresztek összehordóit?

Pedig Máriusz nem tartozik a nagy verekedők közé, nem szereti a túl hangos beszédet, a forte is, ha szól, csak annyira hangos, mintha előadó pulpitus mellől szólna. És munkabírása sem rendkívüli, hiszen – látom – ahogy szemlél egy képet, ahogy lehajol egy könyvért, mennyi energiát emészt.

Ez a törékeny, érzékeny ember, akinek keze soha senkit és semmit nem ütött meg, az ünnepnap írója.

Arról beszél, mert megtörténik, hogy nem gondterhelt az ember, ha összeszedné, összegyűjtené valamennyi írását, tellenék-e belőle örömére.

Tudom én, ismerem a mozdulatot, ahogy írók előveszik a dísz nélküli papíros köteget, írásaikat – nem nagy látvány. Meg kell várni, míg kinyílnak a lapok, fölszáll belőlük ezer kép és gondolat. Máriusz a térdén tartja a papírost, olyan, mint az a kisfiú, aki csatába indul.

Nem életműről, már befejezett alkotásról van szó, hanem a jelenről és még inkább a jövőről. Máriusz azok közül a tudósok közül való, akiknél az ismeret – oui, il a le sens relatif du vrai savant, aki tájékozottságáról szinte szemérmesen hallgat. Látom őt olyan művek előtt, melyeket hódolattal köszönt, – ilyenkor előbb bemutatkozik, meghajol, elmosolyodik és hallom, ahogy bizalmasan szót váltanak. Mert az egyszerűség a tapasztalatok vége – mondja, olyat kell írni, ami röviden, világosan a művek bensőjéből szólal.

Máriusz ott van minden kiállításon, ha kell ismételten fölkeres képeket. Minden nap ugyanaz: budapesti lépcsőházak, szerkesztőségi szobák tele cigarettafüsttel, papiros és gépzörej, írásainak nagy része olyan újságokban jelenik meg, melyeknek látszólagos vagy igazi élete pár óra.

Nos, a papiroslapon egy vers szövege – az író, akiről csak egy-két nagyon közeli barátja tudja, hogy regénykönyvet, költeményeket forgat a fejében, kinek tekintetében mindig ott a gond, a gondterheltség fátyola, így fordul „Az örömhöz":

„Azóta, ős-öröm, megtudtam titkodat.
Nem kényúr vagy te, nagy öröm,
Kegyenceit kitüntető,
Nem céda vagy te, szép öröm,
Parázna kegy-kereskedő,
Nem kocka, vagy te, jó öröm,
Véletlen, tétlen perdülő –
Te forrás vagy, mely nem apad,
Zavarhatatlan tiszta víz,
Te kristály vagy, szűzen fakadt,
Mely nem tükör, mely nem takar,

Rabinovszky

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

Mátrix

MAGYAR NEMZET

1963 MÁJ 17

♀

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Rabinovszky Máriusz halálának 10. évfordulója alkalmából május 22-én délelőtt emlékülést tart az Akadémia 100-as termében. Előadást tart Dávid Katalin, Vayer Lajos, Martyn Ferenc és Végvári

¡LI ELÓADÁS

der neuen Malerei), „A nyugateurópai festészet kialakulása" (Enstehung der westeuropäischen Malerei) Budapest 1926, „Művészet és válság" (Kunst und Krise) Budapest 1945 sowie „Itália festészete. A trecento" (die Malerei Italiens. Das Trecento). Budapest 1947 die beduetendsten.

Ein Teil seines Nachlasses kam ins Archiv der Forschungsgruppe für Kunstgeschichte der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, so auch das hier veröffentlichte Manuskript aus dem Jahr 1916, aus seiner Studienzeit in München, mit dem Titel „Ästhetische Grundprinzipien". Der angehende Wissenschaftler und Erforscher der modernen Kunst setzte sich darin mit den ästhetischen und methodologischen Grundsätzen auseinander, indem er seine Kenntnisse, die er aus dem Studium der Geistesgeschichte, der Werke von Croce und Worringer gewonnen hatte, mit seinen Kunsterfahrungen in der neuesten Kunstentwicklung, aus seiner Bekanntschaft mit den Werken Cézannes, der Futuristen, Picassos und Kandinskys, in Einklang zu bringen suchte.

a felszínen marad, mindenképpen az irodalmi hatást hangsúlyozza. S mily szegényes másrészt eme anekdóta, mily kevéssé elégíthet ki csak valamennyire műélvezethez szokott lelket!

Nehogy szememre vettessék a Rembrandt–Vautier féle horribilis összehasonlítás, válasszunk nagyobb mestert a düsseldorfi genre-mázolónál, válasszuk Böcklint, a nagymesterek egyikét s egyúttal egyik oly képét, mely egy másik hamis tartalomhoz vezet, ezúttal a filozófiához.

„Vita somnium breve". A művész az emberi múlandóság gondolatára reagáló világérzéséhez akar közvetíteni e képpel. De lássuk ám, mi történik ezen a festményen. Lent a csecsemő játszik a tarka virágokkal; majd a serdülő gyermek futkos a zöld bokrok közt; feljebb a szerelmes pár ifjú boldogságában; még odébb az érett ember, s a teljes kört az agg zárja be. De ez több ám puszta formánál! Ez filozófiai világnézet! S bármily szoros a viszony világnézet s világérzés közt, e kettőt egyesíteni már csak azért sem lehet a képzőművészet feladata, mert a filozófia csakis rendkívüli mértékben rövidséget szenvedhet az ilyen poétikus szimbólumokba való zárattatása által. Uti figura docet.

Az ilyen filozofálás még a leghatalmasabb óriások egyikének élte végén, Dürernek is megártott kissé. Szimbolikus képei a sok titkos értelem felett gyakran elvesztik kellő áttekinthetőségüket.

„Történelmi", moralizáló, propagandát űző képekre nem is kell kitérnünk. Elég illusztrációul szolgálhatnak az érdeklődőknek a múlt évtizedbeli német hetilapok reprodukciói.

A képzőművészet egyetlen neménél bocsátható meg az irodalmi hangsúly, az illusztrációnál. De meg kell állapítanunk, hogy igaz művészek itt is, régi időktől fogva mind a mai napig, teljes *kép*hatásra törekedtek, az illusztráció feladatát nem a szöveg megérzékítésében, hanem az olvasást üdítőleg való megszakításában látván.

VI. Utólagos megjegyzések

Dolgozatomat rövidebb szünet múltán átolvasván, szükségesnek érzem az egyes fejezetek tartalmát rövid kivonatban összefoglalni, s egy nem eléggé hangsúlyozott szempontra felhívni a figyelmet.

(I. fej.) A művész az önmaga alkotásával világérzését akarja publikálni, a közönség beleérzésének tárgyává tenni. Amely mértékben a művésznek sikerül világérzését átérezhetővé tenni a közönség által, oly mértékben művészi az egyénisége, ill. alkotása. (II. fej.) A közönség feladata viszont a beleérzés (intuíció), mert enélkül nem férkőzhet a művész világérzéséhez. A dolgozatomban szinte csak mellékesen jegyzem meg ama elsőrangúan fontos mozzanatot, hogy a művész különösen intenzív órákban teszi világérzését a megérzékítés tárgyává, azt fokozva, ami a döntő s egyéni a világérzésében, s azt elhagyva, ami mellékes, mindennapi. (III. fej.) Minden cselekedetünk abban a pillanatban s mértékben válik művészivé, mely pillanatban s mértékben világérzésünket megérzékíti. (IV. fej.) Igy a teóriában. De a praxisban követeljük a művész világérzésétől, hogy a mienkkel ne mondjon ellent. Mindenki számára az a legnagyobb műalkotá, mely legjobban felel meg a maga világérzésének, de egyúttal (s ezt dolgozatomban nem közvetlenül fogalmaztam meg) a világérzést sokkal erősebben, világosabban fejezi ki, mint ez a szemlélő tudatában él. – A műalkotást kétféle szempontból kell értékelnünk: 1. mennyiben felel meg a forma a tartalomnak (megérzékítés a világérzésnek) és – e szemponttól függetlenül – 2. mily nagy fokú nemesség, választék s intenzitás rejlik a művész világérzésében.

A külalak pongyola volta hűen tükrözteti ez alkalommal a tartalom rendezetlenségét. Az idő hiánya szolgáljon mentségemül!

Ein Jugendaufsatz von Márius Rabinovszky (Herausgegeben von Árpád Tímár)

Der Kunsthistoriker und Kunstkritiker Máriusz Rabinovszky (1895–1953) war in der ersten Hälfte unseres Jahrhunderts einer der besten ungarischen Kenner der modernen Kunst. In Budapest geboren, begann er seine Schulen in seiner Geburtstadt, schloß aber das Gymnasium bereits in Deutschland, in Barmen ab. Er begann seine Studien an der Budapester Universität bei Gyula Pasteiner, dann studierte er in München bei Wölfflin und in Berlin bei Goldschmidt. Ab 1918 journalistisch tätig, zunächst beim Pester Lloyd, dann beim Neues Pester Volksblatt. Er war auch Mitarbeiter der anspruchsvollsten Fachzeitschriften wie Magyar Iparművészet (Ungarische Kunstgewerbe), Ars Una, Magyar Grafika (Ungarische Graphik), Nyugat (Westen), Cicerone, sodann nach dem zweiten Weltkrieg von Magyarok (Ungarn) und Szabad Művészet (Freie Kunst). Zwischen 1917 und 1953 veröffentlichte er mehrere Hundert Artikeln, Aufsätze, Ausstellungskritiken. Unter seinen Büchern sind „Az új festészet története. 1770–1925" (Geschichte

kezet és a határozott alliteráció, melyet még újdonsága dacára is mindenképpen követni és kifejező erejében teljesen átérezni tudunk. Ady, Rilke s követőik a „szokatlan"-t gyakran oly erősen fokozzák, hogy „absztrahálás"-ukat követni nem tudjuk többé, sok jóindulattal valami bizonytalan értelmet belemagyarázunk verseikbe, de aligha azt, amit a költő akart. Olyan jelenség pláne, mint Ernst Schnur,* teljesen elvesztette létezési jogát; mert kifejező eszközei éppen oly alkalmatlanok a tartalom kifejezésére, mint a sétabot a kaszálásra.

S ugyanígy áll a festészetre nézve is. Cézanne elmosódott ecsetelésével az utolsó lehetséges lépést teszi meg az egybefolyó, de még teljes kifejező erejű forma felé. Picasso formája a korai képekben már-már szinte túl üres. A késői Picassókban s társaikban mindent inkább fogunk érezni, semmint azt, ami a művész célja. Amit Picasso kifejezni akar: mint oszlik fel az egyén a világmindenségben, mennyire csak *egy* ritmikus mozzanata a végtelen össznek, abból bizony semmit sem érezhetünk. Gondolkodás árán kimagyarázhatunk a képekből egyet s mást, mint a képrejtvényből: találgatás útján; vagy pedig a művész kommentárjára szorulunk, mely nem is marad egyéb, „Bemenet"-et mutató táblánál egy ház előtt, melyet már régen porrá s omladékká rombolt az anarchista csőcselék.

Lehet, hogy valamikor az ilyen „absztrakt" kifejező eszközök fogják képezhetni a műalkotás formáját. De *csak ugyanoly mértékben*, mint esetleg majd tényleges, *gyakorlati kifejezési eszközeink* is „absztrahálódnak". De másmódon nem. –

Most térjünk vissza témánkhoz s vizsgáljuk meg, vajon annak, amit rendszerint „tartalom"-nak neveznek, ti. a tárgyinak (a sujet-nek) mennyi köze van ahhoz, amit mi tartalom alatt értünk s mekkora a tárgyi jogosultsága a képzőművészetekben.

(Utalunk mégegyszer a „tárgyi" definíciójára).

Ha a formába beleéljük magunkat s így elnyerjük a tartalmit, vajon érzünk-e valami mást is a világérzésen kívül? Nem. A tárgyi csak akkor foglalkoztat, ha szemünket a beléérzés előtt a formán legeltetjük; ha a beléérzés már egyszer megtörténik, akkor ugyan marad valami megfelelő érzés a tárgyiból is, de nem a tárgyi maga.

A *tárgyi* tehát forma. De nem a képzőművészet, hanem *az irodalom formája*. Fölöslegessége a képzőművészetekben így nyilvánvaló.** De bizonyos tekintetben mégis jogosult, mert hasznos. Teljes közvetlenséggel felkelthet bizonyos asszociációkat, melyek a formát gazdagítva, az út megtételét a tartalom felé megkönnyítik s gazdagítják. Addig, ameddig a tárgyi elég gyönge ahhoz, hogy semmilyen irodalmi tartalmat ne közvetítsen, addig megmarad jogosultsága a képzőművészet körében. De abban a pillanatban, mikor a tárgyi úgy irodalmi, mint képzőművészeti tartalmat közvetít, a műalkotást egységteleníti, igaz élvezetet lehetetlenné tesz: mert egyénünk (*egy*-én-ünk) nem képes két különböző tartalomban feloldódni.

Szolgáljunk egészen extrém példával. Rembrandt „Szamaritánus"-a Vautier „Történelemóra"-jával szemben. A „Szamaritánus"-nál a művész joggal feltételezi, hogy ismerjük a történetet, az kedélyünkre bizonyos módon hatott; a kedélybeli hatással asszociáltat halkan Rembrandt, mikor formáinak reális értelmet ad. De próbáljuk csak irodalomba lefordítani azt, ami ezen a képen látható: egy házba, melynek lépcsőjén egy alak áll, visz két ember egy harmadikat, kit úgy látszik a lóról emeltek volt le. Nos, ez túl sovány irodalmi forma ahhoz, semhogy irodalmi tartalmat közvetíthetne, mely a képzőművészeti tartalommal zavarólag konkurálna.

Ezzel szemben Vautier egy csapással két aranylegyet akar fogni s eközben mindkettőt agyonüti. Mit látunk ama képen, melynek címe „A történelemóra". Az ablak mellett ül hálóköntösben a pápaszemes öregúr, ki a kezében tartott könyvből a vele szemközt ülő fiatal leánynak felolvasni látszik. De az nem figyel ám oda! Hanem arra sandít az átellenben lévő ház felé, melynek ablakából egy fiatalúr serényen átfurulyázik. – Két sovány mócsingot dob elénk a festő: a forma mint képzőművészeti mindenképpen

---

* Engel (Gesch. d. deutschen Litter. II.) idézi egy strófáját:
Blutend hebt der Blick sich, der dich sucht –
– –
– – bleibe – –
– – – – – – –
– fleht –
? – – – – schon entglitten – – – – – ?

** Hogy a tárgyi az irodalom formája, legjobban mutatja a következő. A képnek címet adni, az az irodalomból kölcsönzött szokás. A cím kétségen kívül irodalmi elem, hisz *szavakból* áll. S ha megfigyeljük, látjuk, hogy a cím mindig csak a tárgyit határozza meg, az irodalmi elemet.

s kinek toleranciája a közfelfogástól megvetett műtermékben is keresni s megtalálni fogja azt a valami élvezhetőt, mely azon produkcióban többé-kevésbé még rejleni fog.*–

Továbbá, mint láttuk, nem mindenki képes világérzését úgy megérzékíteni, hogy a forma (a megérzékítés) megfeleljen a tartalomnak (világérzésnek). *Tökéletes műremek az lesz, melynél a forma teljes összhangban áll a tartalommal.* – A műremek nagyságának *foka* pedig mindig függ a tartalom fokától. *Mennél nemesebb a művész világérzése, annál nagyobb a művészete.* Két fő faktortól függ tehát, vajon a *műalkotás műremek*-e és *milyen magas fokú* művészet: 1. a tartalom többé-kevésbé magasfokú nemessége, 2. a forma s tartalom közti többé-kevésbé tökéletes összhang.

Ez egyúttal a két fő követelmény, mellyel a műalkotással szemben felléphetünk.

Kimerítőbb esztétikai munka feladata lesz megállapítani részletesen azokat a biztos követelményeket, melyekkel élnünk kell.

Egy döntő fontosságú pontra előzőleg reámutathatunk. A tartalommal szemben csak szubjektív követelményekkel léphetünk fel. Mert *világérzés*ből áll a tartalom. A világérzés az élmények s a belőlük levont elvek *értékelése*. Minden értékelés *szubjektív*. – Másképpen áll a formával. A forma hivatása: a lehető legintenzívebb *intuíció* lehetővé tételével, a tartalmat a lehető leghathatósabban megnyilvánítani. Az intuíció lelki folyamat, *tény*, s mint ilyen, *objektív* megítélés alá esik. A formát illetőleg igenis felléphetünk azzal a visszautasíthatatlan követelménnyel, hogy lelkünk struktúrájának feleljen meg. Ne nehezítse meg az intuíciót, de mindenképpen könnyítse azt. Hatalmas fegyver ez a kritika kezében! De pillanatig sem kételkedem benne, hogy – egyelőre legalább s feltételezve, hogy az elveim szerint megszerkesztett bővebb esztétika utat törne magának – a szűkeszű s maradi vagy majmoló és véleménytelen kritikusok száma e megismerés folytán aligha apadna, de inkább talán még növekedne. Mert, önhitt és önfegyelmezetlen eszükkel félre fogják érteni és magyarázni a tudomány szavát, és megdönthetetlen igazságok felett vélvén rendelkezhetni, csak majd még jobban önfejűsködnek és felfuvalkodnak.

Függelék:

V. A tárgyi asszociatív hatása

Elvünk végső értelmében arra a következtetésre kényszerítene, hogy a képzőművészeti alkotásnál – most csak erről legyen szó – csakis a forma meg a tartalom művészi elem. Ami azon kívül a műalkotásban létezik, az már nem művészet, hanem fölösleges cicoma. Pedig még egy elem lelhető fel a legtöbb műtárgyban a formain s tartalmin kívül is, a „sujet", a *tárgyi*. Tényleg oly mellékes-e az, amire a művészetek kezdete óta a kis és nagy mesterek túlnyomó többsége oly kifejezetten nagy súlyt helyezett?

A „tartalom" fogalma alatt mi nem akartunk egyebet érteni a műtárgyban intuíció által fellelhető világérzésnél. A „forma" alatt pedig azt a hidat értettük, mely az egyént a tartalmival összeköti, az érzéki megjelentetést.

A „tárgyi" pedig jelenti a formáknak a reális életből vett szituációkba való komponálását.

Egyetértünk-e tehát a futuristák azon anarchisztikus elvével, mely szerint képeiket teljesen tárgytalan színfoltokba vagy minden a természetben található képződménytől tökéletesen független vonalrendszerbe bontják?

Amennyiben most felhozom ellenérveimet a futuristák felfogásával szemben, gyakorlatilag alkalmazom a IV. fejezetben felállított elvemet.

A futuristák célja nyilvánvaló: megszabadítani a formát mindattól a valóságban lelhető sallangtól, mely a műtárgyban csak eltereli a figyelmet, nyárspolgári játékul szolgál s így hátráltatja a tartalomba való beleélést, mely tartalom absztrakt valami, tehát független minden „természetes", reális jelenségtől.** De a futuristák s a velük rokon felfogásúak rosszul számítanak. Ők formájukkal már erősen túlléptek azon a határon, melyen innen az érzéki eleme a műalkotásnak még közvetítheti a világérzésbelit, a tartalmit. Az ember ti. minden tekintetben kötött a reális világban előforduló formákhoz: a poézisben a használatos szavakhoz, a színművészetben a testies gesztusokhoz, a zenében melodiákhoz és harmóniákhoz stb. s a képzőművészetben a természet formáihoz. Babits verseiben például (irodalmi példát azért választunk, mert az ismertetbb az olvasó előtt) sok az új szóképzés, az egyáltalán nem „szokásos" mondatszer-

* A legigazibb keresztény lesz a legigazibb műélvező

** Kandinsky ideálja, a tartalmat lehető legközvetlenebbül nyújtani a közönségnek. Ezt az ő „absztrahált" formáival (contradictio in objecto!) szimbolikus színösszetételeivel véli elérhetni. Az eredmény valóságban éppen az ellenkező, mint amit e nagy idealista kissé zavaros fejében célul tűzött ki maga számára.

vedett gesztusaik is sokat árulnak el a figyelmes és intuitív szemlélőnek azon emberek világérzéséből. És közölünk nem egynek léteznek életében bizonyos magas lelki feszültségű pillanatok, melyek intenzitása oly fokot ért el, hogy a megkövült gesztust új tartalommal szellemítjük át. S vajon ki nem tapasztalta volna már, hogy bizonyos pillanatokban egyes emberek mozdulataiban, szavaiban (és bizonyos kiválasztottak „használati" gesztusaiban is) olyan kifejező erő rejlik, hogy az már „szinte" művészi. S tudatunkban volt, hogy az érzés, mely akkor bennünket eltöltött (feltételezve, hogy valamely még erősebb kedélybeli emóció – túl nagy meglepetés, ijedség stb. – azt el nem nyomta) rendkívül „hasonlított" a művészethez; de nem mertük önmagunk előtt bevallani, mert hisz „tudtuk", hogy amannak a művészethez ugyan semmi köze sem lehetett. Megelégedtünk tehát a puszta „hasonlat"-tal, nem lévén bátorságunk bevallani, hogy ott már magával a művészettel volt dolgunk.

Így még oly dilettáns vagy primitív produkcióban is, ha lelkileg intenzív intuícióra – mint akut vagy krónikus javunkra – képesek vagyunk, fogunk művészi elemekre lelhetni. Minden emberben rejlik többkevesebb művészi tehetség, melyet csak fel kell fedni s kifejleszteni. És sok minden jelenségben rejlik művészet, melyet csak a teljesen elfogulatlan vagy a teljesen beavatott képes felismerni. A művészet köre tágabb annál, amit múzeumok termeibe, színházak lámpásai elé, könyvek lapjaira rögzíteni lehet. –

Minden műremek más benyomást tesz reánk, más intuicionális élménnyel jár, még ha egy és ugyanazon mester műve is. Kétségtelen, hogy nem a művész világérzése változott meg annyira két művének esetleg igen rövid keletkezési időköze alatt. Miért oly különböző tehát az élmény, melyet két, esetleg fomailag is hasonló műalkotás reánk tesz?

A világérzés fejlődik lelkünkkel együtt. E fejlődéstől eltekintve épp oly mértékben változó és változatlan, mint az egész lelkünk. De az emberi élet élmények szakadatlan sorozatából áll. A lélek ténykedését az a reakció teszi ki, mellyel a kívülről behatoló élményre válaszol. Igy a világérzés is működését a külső élményre való reagálásban meríti ki. A külső élmény minden alkalommal más s a világérzés ellenhatása a külső élménynek megfelelőleg módosul. ***A műalkotás mindig lelki élmény.*** Lelki élmény kívülről jövő hatást feltételez,* ***melynek végtelen sokszerűsége maga után vonja a műalkotás végtelen sokszerűségét.***

IV. A műremek követelményei

A valódi ***műremek***** kritériumát kell keresnünk. A III. fejezetben megállapított formula ***elméletileg*** helyes, de ***gyakorlatilag módosul.*** Mert míg a teóriában bármely világérzés megnyilvánulása érzéki formában művészet, mégha a világ-érzés szánalmasan nyárspolgári vagy megvetendően elvetemült s romlott is, addig a gyakorlatban első fő követelményünk a műremekkel szemben, hogy tartalma*** az általános világérzésnek ne mondjon ellent.

A normális ember meg van róla győződve, hogy világérzése az egyedüli helyes. De ugyanúgy meg va győződve róla az általunk fajtalannak tartott ember, s a fajtalan kor, hogy az ő fajtalan művészete a valódi. Tekintve, hogy nem lehet abszolúte megítélni, melyik a helyes világérzés, éppen úgy nem lehet abszolúte megítélni, melyik a helyes művészet – elméletileg. A gyakorlatban azonban igen jól tudjuk, melyik világérzés egészséges és melyik nem az s így joggal fogjuk kiküszöbölni a teljesen egészségtelen műtermékeket a művészet praktikus kollektív fogalmából.

De még valamit. A zseni jelentősége részben abban is áll, hogy a jövő igéjét anticipálja. Mikor új szózatával a színtéren megjelenik, az általános világérzésnek ***még*** ellentmond. De nem tart soká – rendesen egy emberöltőig – s az, amit a zseni fellépésekor megvetettek, most a valódinak, a jelen szavának elismerik. A hamis zsenialitás azonban mindörökre elvész. Így tehát ez esetben is az „általános" világérzés a mérvadó, csak meg kell neki hagyni a maga harminc-negyven évnyi idejét.

Kétségtelen, hogy az az ember fog kvantitatíve legtöbb műélvezetben részesülhetni, ki a legtágabb szívű

---

* végértelemben feltételez

** Mű-„remek" alatt rendszerint a ***műtárgy***-ak remekeit értik. A rövidség kedvéért én a „műremek" szóval e helyen a tökéletes művészi cselekedetet foglalom össze, úgy az irodalmat, zenét és képzőművészeteket, mint a tánc-, színészi és reprodukáló zenészi produkciókat is.

Az előbbiek után tán fölösleges hangsúlyoznom, hogy a „tartalom" szót itt nem teljesen általános használati értelmében alkalmazzuk, értvén alatta nem a műalkotás ***tárgyát (sujet-jét), hanem az intuíció által nyert ***világérzés*** felfogását.

kából, melyben nagyonis erősen gyökereznek.) Hogy mégis ugyanabba a természeti tárgyba mindenki másképp fogja beleélni magát, az lelkeink teljes különbözőségének következménye.*

Lelkünk struktúrájához (a „medence" természetéhez) tartozik, hogy állandó változásnak van alávetve, bár alapelemei mindig ugyanazok maradnak. Ha a beleélés folyamatával minden más lelki életünk hirtelen megszűnt s csak az intuíció tölti meg lelkünket, természetes, hogy az intuíció tartama alatt sem marad változatlan lelki életünk, hanem az intuicionális élmény állandó változásnak lesz alárendelve, míg az alapelemei ama intuicionális élménynek mindig ugyanazok maradnak.

Most, hogy az intuíció folyamatával teljesen tisztában vagyunk, elengedhetjük önmagunknak a definiálás túl nehéz s tán – egyelőre – lehetetlen feladatát. –

Eddig csak a természetbe való beleélésről volt szó, melytől a művészi intuíció alaposan különbözik. A műtárgy már magában is intuíció produktuma! A műtárgynál nem a személytelen természettel van dolgunk, mely mögött legföljebb csak Istent a maga abszolút, tehát személytelen** tulajdonságaival érezhetjük. Nem: a műtárgyban elénk lép az a másik, idegen személy, a művész ti., kivel le kell számolnunk. A műtárgyban tendencia lép elénk, a művész világérzése, s ezzel a tendenciával ki kell magyarázkodnunk. Amidőn belééljük magunkat a műtárgyba, egyszerre csak átváltozunk ama műtárgy intuált tartalmává; de most ne számítsunk arra a kényelmes élvezetre, mely a természet tekintésekor töltött el, most egyszerre csak benne vagyunk annak a másik egyénnek a világérzésében, abban a Prokrustes-ágyban, mely a mi világérzésünk termete számára vagy túl hosszú, vagy túl rövid, s most megkezdődik a nyújtózkodás, hentergőzés, kimagyarázkodás az ággyal, igen ritka az az eset, hogy a fekhely hossza, puhasága megfelel éppen a mi tagjaink akaratának, hogy a kényelem tökéletes s nálánál megfelelőbb fekhelyet el se tudunk képzelni. Az eredeti beléélés csak egy pillanatig tart; akkor a műtárgyban tapasztalt világérzés szembekerül a mienkével: s most aztán attól függ az élvezet foka, mennyiben egyezik meg a művész világérzése az enyémmel. Ha pedig semmiképpen sem tudunk kiegyezni, akkor a műtárgyat csúnyának, ízléstelennek, utálatosnak nevezzük. Hogy e leszámolás pusztán érzésbeli, azt az előbbiek után mondani felesleges.

Az *élvezetet* pedig, mely az intuíció alkalmával megtölt, az teszi az igaz műalkotásnál oly naggyá, hogy a művész a világérzéseit fokozott feszültség alatt tartja s úgy helyezi az alkotásába.

III. A művészet lényege

A művészet megérzékített világérzés.

Vajon kimerítettük-e e formulával a művészet lényegét; nem túl tág, nem túl szűk e megfogalmazás?

Ám fogjunk az ellenpróbához. Művészet-e minden érzéki jelenség, melyben egy vagy több egyén világérzése nyilvánul meg? Sőt, nem indultunk ki éppen abból, hogy *minden* cselekedet az ő egyéni bélyegét viseli magán? Hisz akkor arra az eredményre jutunk, hogy bárkinek bármely érzékileg megnyilvánuló cselekedete – művészet! S ezzel érvelésemet ad absurdum vezettük volna.

Nem vagyunk ennyire. Kétségtelen, hogy minden gesztusunk mögött eredetileg a világérzésünk is rejlett. De ugyanazon mozdulatok mindennapi ismétlése, ugyanazon hangok s szavak gyakori használata folytán azok annyira megmerevednek, elcsiszolódnak, ellaposodnak, hogy a magjukra, a bennük szunnyadó világérzésre csak roppant megerőltetés (és gyakran észbeli következtetés) árán bukkanunk, s az eredmény akkor is homályos, bizonytalan. Az ember „használati" gesztusainak művészietlensége éppen abból áll, hogy a világérzést egyáltalán nem, vagy csak elenyésző jelentéktelenségben tükrözi. (Persze e megkövesedés mindannyiszor más körülmények közt történik és mindenkinél egyéni marad.) Másrészt azonban léteznek emberek, kik a köznapit oly biztos távolságban tudják tartani önmaguktól, hogy még megmere-

---

* Abból indulok ki feltételként, hogy az emberi lélek nem formátlan viasztömb, melyet a születés pillanatától fogva belévésődő benyomások formálnak lélekké s minden más lélektől különbözővé, hanem ab ovo kidolgozott modell, mely a beléhulló benyomások alakját meghatározza, mint a kőmedence a vízcseppekét, de egyúttal a benyomások is bizonyos változást eszközölnek rajta, de még erősebb mértékben, mint a „sok vízcsepp" a természetben, mely a „követ vájja". Az intuíció alkalmával csak a víz szivárog be a medence pórusaiba, az öntudatlanba, helyet engedvén az új tartalomnak, az *intuíció* folyadékának, de maga a medence, mely mindenkinél és minden pillanatban másmilyen, az – a maga eredeti és az idők folyamával át meg átformált alakjával – az intuícióval megtöltetett és annak egyéni, csak egyszer előforduló alakot, a saját alakját kölcsönzi.

** Megkülönböztetünk egyénietlen s személytelen közt. Istent felfoghatjuk indivíduumként, de tulajdonságai minden emberi lehetőségen s felfogási lehetőségen túliak: személytelenek.

Jóeleve óvakodnunk kell attól, a világérzés alatt valami olyasmit érteni, mint teoretikus vagy praktikus filozófiát.* A művészember nemigen vagy csak egyoldalúan szokott filozofálni. Egyáltalán: miként a bölcsészet számára a művészet túl szűk forma volna, ugyanúgy túl szegényes tartalom a művészet számára a nagyonis száraz, véges filozófia. Sokkal gazdagabb tartalom az érzés: nem ismer határt; árnyékolásaiban, átmeneteiben, társulásaiban végtelen; mozgékony, sokoldalú és kimeríthetetlen. Ha meg akarnók határozni, mit élvezünk valamely műalkotásban, érzéseinket szorgosan analizálnók s értelmi szintézissel szavakba igyekeznők átültetni: ez alkalommal észlelhetnők, hogy az értelmi él és következetesség végsőkig való fokozása sem fogja visszaadhatni az egészen sajátos kedélybeli hatóerőt, továbbá a gazdag differenciáltságot és a szervesen összefüggő hangulatbeli élménykomplexumot, melyet a műélvezet közben *átérzünk*. –

Eddig tehát azt fejtettük ki, hogy az ember minden cselekedetére rányomja saját érzésbeli világfelfogásának, világérzésének bélyegét, tehát hogy a művész az ő művét is a saját világérzésével tölti meg. De a közönséges cselekedet s a műalkotás közt igen nagy a különbség, bár e különbség mindenesetre csak a *fokozatbeli* távolság javára írandó. Míg a nem-művészi cselekedetünk csak halovány, elmosódott, jelentéktelen részecseit tartalmazza világérzésünknek, addig a művészi cselekedet az érzések tömör, dús gazdagságát rejti magában. De, ha a művészi cselekedet rendkívüli nagy mértékben tartalmaz világérzést a nem-művészivel szemben, úgy ebből még nem következik, hogy minden magasfeszültségű lelki hangulatból fakadó cselekedet művészi is. Mert: először is nem mindenki képes a maga, ha mégoly gazdag világérzését kellő kifejezésre juttatni a cselekedetben. Sőt a *művészember* kritériuma a világérzés teljesen kifejező interpretációja : a cselekedetben.** – Másodszor pedig: abból, hogy valaki világérzését cselekedetében megérezteti, még nem következik e cselekedet *kellemes* hatása rám. Ha az én világérzésem hasonló a kifejezettel (a művészével), a hatás előnyös lesz – mennél távolabb állunk, annál előnytelenebb. Tekintve, hogy az emberek közt létezik egy normál világérzés – (amelyen belül mindenkinek meg lehet és meg is van a *maga* egyéni, egyedülálló világérzése) -, amelytől való eltérés perverzitást jelent, magától értetődik, hogy létezik egy többé-kevésbé tiszta s egy többé-kevésbé pervertált művészet. Utóbbit a tiszta érzésű nem nevezi művészetnek, hanem csúnyának, ízléstelennek, utálatosnak.

A művészetnek tehát két fő követelményével ismerkedtünk meg s ezzel beláttunk az ő legmélyebb misztériumába; ezt a pontot még bővebben ki fogjuk fejteni a 3. fejezetben.

II. Az intuíció fogalma

Az intuíció lelkünk tisztán érzésbeli ténykedése, mely tehát minden értelmivel merő ellentétben áll, mert minden gondolkodási formától, mely oly tisztán a kedély dolga, mint akár a hit; mindkettőt aligha lehet a definíció szűk, durva falai közt megrögzíteni.

E helyen teljesen eltekinthetünk a beléérzés (intuíció) magyarázatától, joggal feltételezve, hogy e sorok olvasója a természet élvezete folyamán önmaga is megfigyelte, miként oldódik fel lénye, egyénisége a zúgó falombokban, a serkedő fűszálakban, a bokrok közt húzódó útban, miként veszti ilyenkor el mindazt a jót s rosszat, ami lelkét megtöltötte volt, hogy átváltozzék – nem falombbá, fűszállá avagy kacskaringós úttá – de azzá a formai komplexummá, mely, a nem-intuitív szemléletben pusztán érzéki ingert okoz, de a beléérzés folyamatával egészen sajátos lelki mozgások s élmények felkeltője. Abban a pillanatban, tehát mikor benne érezzük magunkat valamely tárgyban, az a tárgy mint olyan *megszűnt létezni* s az, ami öntudatunkat eddig megtöltötte, mindaz az emlékezés,érzés, akarás, *megszűnt létezni* s a mi egyéniségünk *csak a beléélés tartalma által létezik:* ez az egyedüli öntudati állapota. (N. b. az ilyen abszolút intuíció rendkívül ritkán sikerül, de az irányt mutatja, mely felé törekednünk kell. A tömérdek gondolatot, mely foglalkoztat , érzést, mely éltet, akaratot, mely hajt, nem tudjuk egy csapásra kiűzni öntudatunk hajlé-

* A kettő közt az ellentétet a legjobban mutatja az, hogy míg gondolkozni szavak nélkül lehetetlen, úgy érezni szavakban, ugyanolyan mértékben abszurd dolog.

** Dilettáns művész az, kinek nem állnak a technikai (megtanulható) eszközök rendelkezésére, világérzését kifejezhetni. (Ha az illető dilettáns azonban igazán nagy szellem, a technikát is rendszerint idővel el tudja sajátítani.)

Esztétikai alapelvek

Olgának, 1916. dec. 14-ére

Előszó

Ez itt nem az utolsó szavam az esztétikáról. Sőt: új, még kiforratlan érzések és gondolatok, ideiglenes szisztémába összefoglalva. Részint idő hiánya, részint elégtelen felkészültségem az esztétikai s filozófiai irodalom terén szolgáljanak mentségül.

Az alapgondolatok érvényesek úgy a zenére, mint irodalomra, mint a képző- s alkalmazott művészetekre nézve is. De ott, hol bővebb kitérésről s példák felhozásáról volt szó, elsősorban a képzőművészetekre szorítkoztam, mert egyelőre tapasztalataim itt a leggazdagabbak.

Bocsánatot kell végül is kérnem azért, ha egyes gondolatokat kevéssé érthetően fejeztem ki; előttem minden roppantul világos s hiányzik a kellő időbeli távolság annak megítélésére, vajon mások számára is minden oly természetes, mint számomra.

München, 1916. november havában

I. A művészi világérzés.

Mindenki lelkében él valamelyes világnézet: öntudatosan avagy öntudatlanul; rendszerint azonban mindkét módon. Általában mindnyájunk lelke reagál a külvilágra, mégpedig dupla relációban: értelmileg és érzésbelileg. Tegyük fel, hogy valakinek világnézete pesszimista: az emberek rosszak, a sors kegyetlen, az élet hiábavaló, mindnyájan csak tehetetlen s keresztül-kasul romlott parányai vagyunk a végtelen világegyetemnek; akkor e felfogás kétféle módon fog élni az illető egyén lelkében: úgy mint gondolat, de egyúttal úgyis, mint érzés. (Valóságban e kettő nem mindig fedi egymást, de ez most bennünket nem érdekelhet.) Az érzésbeli s értelembeli mindig együtt lép fel, a kettőt elkülöníteni egymástól a lelki funkción belül lehetetlen. De a praxisban az egyik vagy másik, adott esetekben olyannyira túlnyomó lehet, hogy bátran beszélhetünk az érzésbeli vagy értelmi világnézet egyeduralmáról.

Az értelmi világnézet a filozófia tartalma, az érzésbeli a művészeteké.* A világ hat reám, én e hatást felfogom, s valamely érzéssel (recte érzéskomplexummal) reagálok reá: bármely sajátságosan hangzik is, a művészeteknek ez s csakis ez a tartalma. Miután „világnézet" alatt inkább a gondolatbelit értik, használjuk a „világérzés" szót ezen egyéni, a külvilágra való érzésbeli reakció kifejezésére. Idővel s gyakorlat által a világérzés konszolidálódik, hasonló akciókra hasonlóan reagál a lélek; lelkünk sajátságánál fogva azért szakadatlanul változni fog, de gyakorlatilag jelentéktelenül; csak hosszabb idő folyamán fog kialakulni döntőbb változás, azaz fejlődés. – Mindez magától értetődik, mert a világérzés lelkünk egy része s mint ilyen, annak természettörvényeinek van alávetve.

Egyéni világérzésünk éltünk minden pillanatát, minden cselekedetünket, minden élményünket mint egyik főtényező határozza meg, sokkal közvetlenebbül, mint az értelmi világnézet. Ugyanazt az életet ugyanolyan körülmények közt két ember nem élné egyenlően végig. Ugyanarra a benyomásra minden ember másképpen reagál, ha néha jelentős árnyalatokról van is csak szó. Mindenki mindent a maga lelki egyéniségének megfelelőleg tesz. Még a külső, testi megnyilvánulások legnagyobbrészt is közvetlenül az egyes lélek sajátságától függenek. (L. freudizmus, grafológia, fiziognómia stb.). Csak annál természetesebb, hogy minden szellemi produktum teljesen magán fogja viselni az egyéni életérzés bélyegét, többé-kevésbé rejtetten, többé vagy kevésbé könnyen fel- s meglelhetően. Ugyanazt a falevelet nem fogja két ember egyenlően lerajzolni. Lévén ez mindenkire vonatkozólag érvényes, mennél inkább lesz így a művészembernél, kinek egész lelkülete jóeleve egyoldalúan kristályosodik ki a maga művész-emberi sajátságaiba.

---

* A pszichológia *tárgyául* veszi a lélek összes funkcióit, az etika *tárgyául* veszi a tett-életet. De mindkettőben a *tartalom* ismét csak értelmi. Az esztétikának is csak *tárgya* az érzés, de *tartalma* értelmi: a filozófus *gondolatai* az érzés felől; amott meg a lélek s a tett felől.

Magától adódik az ellenvetés, a gondolat-líra (pl. Kazinczy epigrammái, Goethe-Schiller Xéniái stb.) s a gondolat-dráma (Bölcs Náthán, Faust, Ember tragédiája) nem tartoznak-e a művészetekhez? Ami az értelmi, a filozófia az ilyen műtermékekben, az tényleg nem az irodalom belletrisztikai részéhez, hanem a filozófiához tartozik: bölcselet művészi formában. Ahol az értelmi szimbolikus öltözetben jelenik meg (Faust I. s a többi például felhozott dráma), ott önmagában, minden bölcsességtől eltekintve, mint színjáték is mélyen költői, tehát művészi. – Mindez világosabb lesz előttünk, ha a Függelékben a képzőművészetben előforduló analóg jelenségekről lesz szó.

DOKUMENTUM

PÁLYAKEZDÉS – ELMÉLETI ALAPVETÉSSEL.
Rabinovszky Máriusz ifjúkori tanulmánya
(Közli: Tímár Árpád)

Rabinovszky Máriusznak az MTA Művészettörténeti Kutatócsoportjához került hagyatékában található egy kéziratos füzet, melynek címe: „Esztétikai alapelvek" (MKCs–C–I–64/53); ajánlása későbbi feleségének szól: „Olgának 1916. dec. 14-re", (Dec. 14. Szentpál Olga születésnapja); az előszó végén a keletkezés helye és ideje is jelezve van: „München, 1916. november havában."

Rabinovszky önéletrajzából ismeretes (Két korszak határán. Bp. 1965. 263. lap), hogy Budapesten, Münchenben és Berlinben folytatott egyetemi tanulmányait 1918-ban fejezte be. Münchenben Wölfflin tanítványa volt, s a kéziratból most már azt is tudjuk, hogy 1916-ban tartózkodott ott.

Egy tudós művészettörténésznek készülő fiatalember pályakezdésének rendkívül érdekes dokumentuma az „Esztétikai alapelvek". Fontos bizonyíték arra, hogy Rabinovszky már egyetemi hallgató korában törekedett arra, hogy tisztázza módszertani elveit, kidolgozza azokat az esztétikai kategóriákat, amelyek segítségével el tud igazodni a modern művészet, a legújabb törekvések – közelről tekintve bizonyára kaotikusnak látszó – sokféleségében. Nyilvánvaló, hogy az egyetemen és olvasmányaiból frissen elsajátított ismereteit próbálta meg elrendezni. Feltűnő, hogy nem Wölfflin nyomdokain indult el. Dolgozatában első helyre a tízes években győzelmesen tért hódító szellemtörténeti módszer központi kategóriája a világnézet, illetve ennek Rabinovszky teremtette változata, a világérzés került. A másik alapkategória pedig az intuíció, a beleérzés, a beleélés lett, feltehetően nem függetlenül Croce tanításától s talán Worringer művétől sem (Abstraktion und Einfühlung, 1908).

A szerény terjedelem – és a felkészültség bevallott hiányosságai – ellenére a dolgozat eljut az alapkérdésekig: megpróbálja megközelíteni a művészet lényegét, megkíséreli a művészetről való ítélkezés alapjait objektívebbé tenni.

Ezek a kissé még iskolás filozófiai elmélkedések termsézetesen vitatható színvonaluk vagy elmélyültségük ellenére jelentősek, hiszen egy fontos életmű indulását dokumentálják. Tudjuk, hogy a forradalmak bukása, a „keresztény kurzus" diszkriminatív intézkedései miatt Rabinovszkynak nem sikerült tudományos pályán elhelyezkednie. Újságíró, szerkesztő, művészeti kritikus lett, tudományos kutatásait csak szabadidejében – a napi újságírói robot mellett – folytathatta. Igényességét, a tudományos megalapozottságra való törekvését azonban töretlenül megőrizte. Sok évtizedes munkásságában döntő szerepet játszott a modern művészet problematikája, mind napi kritikusi tevékenységében, mind pedig nagyobb igényű elméleti és történeti tanulmányok írójaként újra és újra szembekerült ezzel a kérdéssel.

A modern művészettel szemben kialakított sajátos pozíciójának alapjai már a müncheni dolgozat Függelékében világosan kirajzolódnak. Nyilvánvaló, hogy fiatal korától kezdve benne élt a kortárs képzőművészet eleven mozgalmaiban, ismerte a legújabb törekvéseket, igyekezett megérteni céljaikat, szándékaikat, de nem vált feltétlen hívükké. Nem az avangarde, hanem a hagyományok, az európai művészeti fejlődés évszázados múltja felől közelítette meg a legújabb fejleményeket. Sok más kritikushoz, teoretikushoz hasonlóan ő is Cézanne-ban látta a tradicionális európai művészet utolsó nagy képviselőjét, s ami utána következett – futuristák, Picasso, Kandinsky – azt már szigorú kritikával fogadta. Nyilvánvaló, hogy az „alapelvek" írásakor már szembetalálkozott az absztrakció, a tárgynélküli művészet problémájával. Túl volt már a századvég naturalizmusának és impresszionizmusának tárgy iránti teljes közömbösségén, de az akadémizmus irodalmiasságától is el akarta magát teoretikusan határolni. Ezt a kényes egyensúlyt kereste egész életében, ezekkel a problémákkal került szembe később történeti összefoglalásaiban is, sőt az e kérdéskörrel való vívódása még a negyvenes évek végén lezajlott – Martyn Ferenc művészetének értékeléséhez kapcsolódó – absztrakció-vitában is érezhető. Ennek az egész életművén végigvonuló problematikának az első megfogalmazása a kéziratból most közzétett „Esztétikai alapelvek".

Tímár Árpád

Una, 1924. január 16.

16. A 11. sz. levélben a debreceni kiadású Tiszántúli Figyelő-ről és Medgyessyről van szó. A küldemény Senyei két említett cikke lehetett.

17. A 11. sz. levél végén Gáborjáni Szabó Kálmán könyvjegyei című cikkről van szó, amely név nélkül jelent meg a Magyar Művészet 1934. X. évf. 11–12. sz. 371. lapján.

Briefe von Máriusz Rabinovszky an den Maler István Senyei Oláh (Herausgegeben von Katalin Sz. Kürti)

Máriusz Rabinovszky, der namhafte Kunsthistoriker der ersten Jahrhunderthälfte, beschäftigte sich seit dem Beginn der zwanziger Jahre mit der Kunst des Bildhauers Ferenc Medgyessy. Der aus Debrecen gebürtige Medgyessy war Gründungsmitglied der Ady-Gesellschaft von Debrecen (seit 1927), die neben der Sektion Literatur, Musik und Hungarologie auch eine starke Kunstabteilung unterhielt. Zu den Mitgliedern gehörten außer Medgyessy die Graphiker Kálmán Gáborjáni Szabó, und Endre Vadász, die Maler László Holló, Miklós Káplár, Irma Berki, László Félegyházi und István Senyei Oláh sowie der Kunstgewerbler József Smurák. Im Rahmen der Sektion Kunst hielt auch Máriusz Rabinovszky wiederholt Vorträge über Gegenwartskunst in Debrecen, er eröffnete (und rezensierte) ihre Kunstausstellungen zwischen 1931 und 1936. Die hier veröffentlichten Briefe an den Sekretär der Sektion, den Maler István Senyei Oláh, betreffen Vorträge und Ausstellungen, geben aber zugleich auch Aufschlüsse über die Meinungen Rabinovszkys zum Kunstleben des Landes und vermitteln ein Bild von der Selbstlosigkeit dieses Wissenschaftlers und seiner begeisterten Tätigkeit als Propagator der neuen Kunst.

tóőre) Hogy jó, ha 20 pengőért el lehet adni! Gombos-barátom, aki a „piac" igen jó ismerője, azt mondja, hogy meg lehet próbálni Ernst-aukcióra adni, hátha akad tisztára véletlen folytán érdeklődő – de akkor se szabadna száz P.-nél magasabbra limitálni (ebből eladás esetén 10 % az aukcióé). Azt meg tudnám csinálni, hogy el nem adás esetén ne kerüljön pénzedbe.

Kérem tehát válaszodat, adjam-e az aukcióra (ahol a sanszok szintén minimálisak) vagy küldjem-e vissza? – Még csak azt akarom megjegyezni, hogy ismerőseim körében igyekeztem érdeklődést felkelteni a vázlat-könyv iránt, de eredmény nélkül. Tényleg, mint egyik „gyűjtő" mondta, M.-val Dunát lehet rekeszteni.

Hát ilyen szomorú, nyavalyás hírrel szolgálhatok csak!

Szeretettel üdvözöl s mindnyájatokat ölelem:

R. Március

13. levél: postai lap, géppel írt, dátum nélkül (1938. ápr. 24-i postabélyegzővel)

Kedves Pista Barátom!

Május 9.-én feleségem tánccsoportjával lejövünk Debrecenbe, és így – talán nem legszerencsésebb időpontban – megvalósul a már évek óta pengetett terv. Már most azzal a kéréssel fordulok Hozzád, Kálmánhoz és az összes Adyakhoz, lennétek oly jók és csinálnátok ennek az ügynek, mely igazán komoly és modern művészi célok szolgálatában áll, annyi propagandát, amennyicsak lehetséges. Nagyon kérnélek, sajtó irányban is. Horváthnak : küldtem propaganda-anyagot, nem tudom felhasználta-e már. Ha valami különleges cikk-kívánság vagy elhelyezés lehetőség volna, természetesen a tetszés szerintit szállíthatnám.

Nagyon örülök, hogy viszontláthatlak! Szeretettel:

R. Március

(*Hátoldalon kézírással:*)

Hálás volnék értesítésedért, hogy *hirdették-e már* valamilyen formában az előadásunkat?

JEGYZETEK

1. Összefoglaló írások: KARDOS P.: A debreceni Ady Társaság húszéves története (1927–1947) – Debrecen, 1947, JUHÁSZ I.:A debreceni Ady Társaság bibliográfiája (1927–1951) – A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtárának bibliográfiai kiadványai, 3. Debrecen, 1977. Az idézett levél a Petőfi Irodalmi Múzeum Ady Társaság dokumentumaiban található V. 84. sz. alatt.

2. Írások a képzőművészeti osztályról: RABINOVSZKY M.: A debreceni Ady Társaság képzőművészei. Debrecen, 1931, Uő: A debreceni Ady Társaság képzőművészeti kiállítása – Nyugat, 1933. 26. évf. 1. köt. 380–381. KÓNYA J.: Az Ady Társaság képzőművészei. Vándortűz, 1947. 6. sz. 89–91. Sz. KÜRTI K.: A debreceni Ady Társaság képzőművészei. Déri Múzeum 1974. évkönyve, 751–778. Uő: Debrecen képzőművészete 1919–1945. Debrecen, 1986.

3. L. Rabinovszky 4.–5. és 6. levelét!

4. RABINOVSZKY M.: Medgyessy Ferenc. Ars Una, 1923–24. 1. köt. 145. Uő: Egry József és Medgyessy Ferenc. Nyugat 1928. 21. évf. 2. köt. 848–849.

5. NN: Rabinovszky Márius előadása a modern művészetről. Debreceni Független Ujság, 1928. márc. 27. 5.

6. RABINOVSZKY M.: i. m. 1931. 3–6.

7. RABINOVSZKY M.: i. m. 1933. 380–381.

8. Levélmásolat részlet Senyei hagyatékában, amelynek eredetije talán Gáborjáninak, vagy Medgyessynek szólt.

9. HOLLÓ L.: Életem = Építünk, V. 1954. 1. 26–29. Idézet a 28–29. lapról.

10. Előzetes a Debreceni Független Ujság 1936. febr. 6-i számában, 4. és NN. cikke: Nagy sikert ért el az Ady Társaság kiállítása. Rabinovszky Máriusz páratlanul érdekes előadása a művészet és a tömegek szociális helyzetének összefüggéséről (uott, febr. 11. 4.)

11. A 60x100 cm-es műkő relief leletmentés során került a Magyar Nemzeti Galériába. A gipsz eredeti a debreceni Medgyessy Múzeum kiállításán látható.

12. NN: Egy harcos debreceni művészről. Debreczen, 1934. febr. 11. 20. MÓDY Gy.: Képzőművészeti írások – Senyei Oláh István (1893–1963). Déri Múzeum 1977-es évkönyve, 417–435.

13. SENYEI OLÁH I.: Medgyessy Ferenc, a művész. Tiszántúli Figyelő, 1934. december 1. Uő:: Könyv Derkovits Gyula művészetéről. – Uott. 1935. január 11. Uő: Farkas Zoltán könyve Medgyessy Ferencről – uott. 1934. október 10. Debrecen sz. kir. város és Hajdú vármegye (szerk. Csobán Endre). Budapest, 1940. 295–305.

14. Déri Múzeum adattára: 19/1965. sz. Az. 1–4., a 8., 10., 12. sz. levél boríték nélküli. A postai lapokon szerepel a feladó neve és címe: dr. Rabinovsky, VII. Vilma királyné út 13. fsz. 2. Címzés: Tek. Debreceni Ady Társaság – Senyei Oláh István festőművész úr kezéhez, Debrecen, Bárczy u. 2. (később: Poroszlay út 6.) Érintetlenül hagytuk Rabinovszky helyesírási sajátosságait (bekezdés nélküliség, gyakori egybeírások, vessző,-pont hiánya.)

15. Holló Lászlóról ugyancsak írt Rabinovszky = szky: Holló László, Bató Viola kiállítása – Ars

9. levél: postai lap, autográf 1933. II. 9.

Kedves Barátom!
Mégis a diapozitív mellett döntöttem. Hozok magammal 35 képet s az bőségesen elég lesz. Az előadás tartama 5/4 óránál nemigen lehet rövidebb, de ha kívánjátok, megy rövidebben is. Tehát vasárnap a d.e.-i gyorssal jövök.
Szeretettel üdvözöllek mindannyiotokat.

R.Március

10. levél: egylapos, géppel írt 1933. VI. 12.

Kedves Barátom!
Április 6-i leveledre csak most válaszolok, most is csak azért – ó aljas jellem! – mert valamit szeretnék Tőled kérni. Most csak annyit, hogy Debrecenre visszagondolva végtelen jóleső érzéseim vannak. Voltam májusban Pécsett s mondhatom, képzőművészetileg az a gyönyörű kis város nem-igen nyújt valamit. Ismétlem csak meggyőződésemet: ha kitarttok, az eredmény biztos lesz. Nem kell félni az elmaradhatatlan reakciótól sem.
A mi Téged személyesen illet, Neked nagyon tudnám kívánni, ha megadhatná sorsod egy pár hónapos környezetváltoztatást, amire kivétel nélkül minden nem csak ösztönösen dolgozó alkotó művésznek szüksége van. Tehetségedet oly jól megalapozottnak, egyéni ízűnek tartom, hogy idegen hatásoktól nem kellene Téged félteni.
Kérésem most cím-anyagra vonatkozik: nagyon kérlek, közöld velem amily hamar lehet, oly fiatal lányok (16-tól) címét, akik számára a mellékelt prospektuson jelölt tanfolyam tekintetbe jöhet. A prospektusokat persze mi küldjük. Hasonló kéréssel fordulok Szabóékhoz is; ők talán valami középiskolai címanyagot tudnának nekünk adni?
Hogy egyébként mi újság itten? Sok a munka és semmire sincs időm, csak az influenzára kell időt szakítani.
Szeretettel üdvözöl:

R. Március

11. levél: postai lap, géppel írt 1935. január 25.

Kedves Pista Barátom!
Köszönöm a figyelmes küldeményt, mely tartalmánál fogva duplán érdekelt, úgy is, mint igen jó vidéki orgánum, melyet eddig nem ismertem. Öröm látni az általános ébredést az összes széleken! M. mester tényleg arrivált, de mily keveset, mily keservesen keveset jelent a mai viszonyok között egy ilyen arriválás![16] – Nagyon örülök, hogy Pestre jössz, akkor mindenről fogunk beszélni tudni. Hozol magaddal munkát is, ugye? – Arra kérlek, hogyha jössz, hívj fel délben 3 körül a lakásomon (348-09) vagy hétköznap d.u. 4–8 közt a szerkesztőségben (242-99) hogy biztosan megtaláljalak.
Szeretettel ölel, az egész Ady-társaságot legszívélyesebben üdvözlöm, a kedves hölgyek kezét csókolom:

R. Március

A M. Műv.-ben írtam Szabó könyvéről kis ismertetést, most jelent meg.[17]

12. levél: egylapos, géppel írt 1936. III. 27.

Kedves Barátom Pista!
Azért nem írtam Neked eddig, mert nagyon szerettem volna Mednyánszkyddal valami eredményt produkálni. Sajnos lehetetlen! Az oka igen plauzibilis: Magyarországon nincs magyar rajzok gyűjtője, tehát az a rengeteg rajz, kis akvarell, tussvázlat stb., ami neves festők keze alól kikerül, potom pénzért cserél gazdát, ha ugyan nem marad gazdájuk nyakán. Mednyánszky specálisan rengeteg vázlatot, skizzet készített. Az a körülmény, hogy a Szépművészeti 120 (!) drb. M.-vázlatkönyv birtokában van, nem könnyített a piacon. Mert M.-nak százszámra vannak forgalomban jó vagy gyenge képei, és fenti oknál fogva a gyűjtő-Palik inkább vesznek a vagyonmentőn potom áron egy rossz festményt, mint egy jó vázlatkönyvet.
Mondjam-e egyáltalán meg, mit mondott Hoffmann Edit? (Aki tudvalevőleg a metszetgyűjtemény igazga-

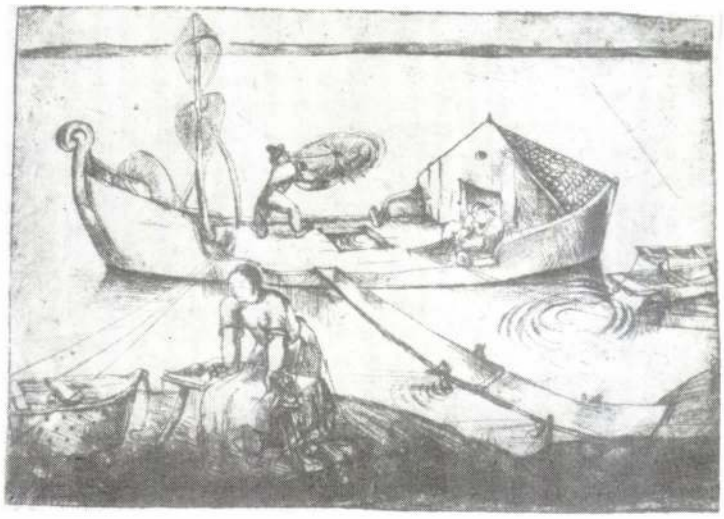

62. Vadász Endre: Halászbárka, 1930 k. Debrecen, Déri Múzeum

63. Medgyessy Ferenc: Káplár Miklós síremléke, 1936. Hajdúböszörmény

64. Medgyessy Ferenc: Dr. Rácz Lajos síremléke, 1932. Medgyessy Múzeum

A DEBRECENI

ADY-TÁRSASÁG

KÉPZŐMŰVÉSZEI

BERKI IRMA, HOLLÓ LÁSZLÓ,
KÁPLÁR MIKLÓS, MEDGYESSY FERENC,
SENYEI OLÁH ISTVÁN, VADÁSZ ENDRE

RABINOVSZKY MÁRIUS
BEVEZETÉSÉVEL.

A DEBRECENI ADY-TÁRSASÁG KIADÁSA
1931.

58. Kiállítási katalógus címlapja, 1931.

MEGHIVÓ

A DEBRECENI ADY-TÁRSASÁG
KÉPZŐMŰVÉSZETI OSZTÁLYÁNAK
1928 MÁRCIUS 25-ÉN, VASÁRNAP DÉLUTÁN
½6 ÓRAKOR A KOLLÉGIUM DISZTERMÉBEN
TARTANDÓ ELŐADÁSÁRA.

MŰSOR:

1. Bevezető beszédet mond Sennyei Oláh István, az Ady-társaság titkára.
2. Az uj művészetről előadást tart vetített képekkel dr. Rabinovsky Máriusz, az Ady-társaság vendége.

Jegyek a Hegedüs és Sándor rt., valamint a Csáthy Ferenc rt. könyvkereskedésében kaphatók.
Ülőhely 1 pengő, állóhely 50 fillér.

59. Meghívó Rabinovszky debreceni előadására, 1928.

60. Senyei Oláh István: Koratavasz, 1926. Debrecen, Déri Múzeum

61. Senyei Oláh István: Villanyszerelő, 1940 k. Debrecen, Déri Múzeum

7. levél: egylapos, géppel írt 1933. I. 28.

Kedves Barátom!
27-i leveledet nagy örömmel vettem: örülök neki, hogy dolgoztok és most ismét kiállításra szántátok rá magatokat. Ha gondoljátok, hogy ebben a nehéz úttörő munkátokban segítségetekre lehetek: rendelkezéstekre állok. A II. 5-i dátum történetesen megfelel s így az előadást vállalom.
A mi a témát illeti: szabad előadást fogok tartani, mert utóbbi években teljesen áttértem a szabad előadásrendszerre: ez elevenebb és közönség esetről-esetre változó reagáló-képességéhez jobban tud alkalmazkodni.
Témának ajánlanám: *„A művészet ma"*. Volna benne valami építészet is, kevés szobrászat és festészet. Megfelel? Megjegyzem, hogy kifejezetten belekalkulálom a könyvillusztrációt vetíteni tudó gépet is s így nem csak diapozitívet hozok. Ha a könyvből való vetítésnek akadálya volna, kérek azonnali értesítést, mert akkor a témát is módosítani kellene, mivel új diapozitívek készítéséhez most már nincs idő (a délelőtti órákban terminus-munkával vagyok elfoglalva, nem tudok otthonról elmozdulni.)
Mindaz, amit írsz, rendkívül érdekel s már előre örülök, hogy bőven lesz róla alkalmunk beszélhetni. Jó volna, ha táncilag is lehetne valamit realizálni.
És a pesti kiállítások tervét elejtettétek? Erről is majd szóbelileg.
Végül még csak felhívom figyelmedet 31-i rádióelőadásomra. A téma úgyhiszem érdekelni fog, bár persze a rádiónál száz mellékszempontra kell ügyelni, mely a szabad véleményfejlesztést lényegesen korlátozza.
A felajánlott 50 P. honoráriumot köszönettel elfogadom. Igazán nem az összeg nagysága a fontos, hanem a munka esetleges haszna. Legnagyobb elégtételemül szolgálna, ha az előadásnak valamilyen jó eredménye mutatkozna.
Szeretettel üdvözöl Téged és az egész baráti kört:

R. Márius

8. levél: egylapos géppel írt 1933. II. 2.

Kedves Barátom!
31.-i leveledre: a 12.-i dátum még inkább megfelel, mint a 11.-i, mert így nem kell szerkesztőségi napot mulasztanom. Kívánságodhoz mérten az előadás címét módosítottuk: „A festészet ma". Így is jó.
A mi a vetítést illeti, e pillanatban még nem szeretnék dönteni, csak arra kérek választ, keresztülvihető-e, hogy előbb az egyik gépen vetítsünk, azután a másikon, tehát *egy* gépésszel? – A kezdés idejét természetesen Rátok bízom.
Kommüniké-anyag? Alább írok valamit, majd kérlek szépen, hogy cicomázzátok ki gusztus és szükséglet szerint.
Arról bizonyára majd kapok értesítést, hogy hol hálok. Természetesen a déli gyorssal érkezem és másnap a reggeli gyorssal utazom újra.
Szeretettel üdvözöllek mindannyiotokat, őszinte hívetek:

R. Márius

Kommüniké-nyersanyag.

Az a gazdag, sokrétű kép, melyet a háború előtti festészet mutat, a háború után még csak jobban gazdagodik és bonyolódik. Az előadó megkísérli a háború utáni főbb áramlatok áttekintését nyújtani, úgy, hogy ezen áramlatok szellemi háttere is érthető legyen. Így bevezeti hallgatóit a kubizmus újabb fejleményeinek, a konstruktivizmusnak, a szürrealizmusnak, a purizmusnak stb. rejtelmeibe, de tájékoztatni kíván a kevésbé elvont és végleges irányok felett is.

Ez az előadás beszámoló és nem propaganda-előadás (pro domo: célja persze, hogy a propaganda). A sok modern művészi kísérlet csak addig érthetetlen és ellenszenves, amíg nem értjük indokait, titkos forrásait, eszközeit és céljait. Ezekhez akarja az előadó közel hozni közönségét. A közönségre bízza, hogy a modern mozgalmakat azután akceptálni kívánja-e vagy sem.

Ki fog térni a konzervativizmus kérdésére is és ki fogja fejteni, mi a szó magasabb értelmében vett konzervativizmus.

A magyar művészet a háború után néhány évig szinte aléltságban élt. Az utolsó tíz év alatt azonban nem is sejtett újabb lendületet vett, szerves kapcsolatban a külföldi áramlatokkal, de azokat akaratlanul is magyar értelemben értelmezve át.
Fenti szövegek tetszés szerint kombinálhatók és variálhatók!
---

4. levél: egylapos, géppel írt Budapest, 1931. IV. 2.

Kedves Barátom!
Beszéltem Walleshausen Zsigával és a következőkben állapodtunk meg:
az általad jelzett alapon megvalósítható a debreceni kiállítás ősszel. A helyiség, ugy-e díjmentes; ha eladások után százalékot kell fizetni, az nem baj. A kiállító festők a szállítási költséget szívesen vállalják, de jó volna tudni, van-e ezen kívül más költség is (pl. meghívó) és mekkora.
A kiállítást nem a KUT rendezné, mert nincs értelme 30 embertől á 2–3 képet hozni (egyébként a sok között sok volna olyan, amilyet Debrecen még nem tudna megemészteni) és az ilyenfajta kiállításoknál tapasztalat szerint nem-igen lehet eladni. Ehelyett a KUT 4–6 reprezentatív emberét hoznók. Walleshausenon kívül én a következőkre gondolok: Márffy, Derkovits, Egry, Szobotka, esetleg Lehel Mária, Gráber Mária (sic!) és, ha megfelelő a helyiség, Gádor István kerámikus. Ez olyan előkelő gárda volna, amelynél különbet kívánni sem lehet. Egyikükkel sem beszéltem még,de a helyzetet ismerve, tudom, hogy a legtöbben szívesen jönnének. Más nevek is jöhetnek tekintetbe: Aba Novák, Berény stb.
Kérek tehát a következő kérdésekre választ:

1. milyen időre lehetne a Déry-termeket megkapni?
2. mi az a bármely néven nevezendő költség, melyet a művészeknek a szállításon kívül viselniök kellene?
3. hány folyóméter kiállítási fal áll rendelkezésre és lehet-e szobrot vagy kerámiát is vinni?

A kiállítás természetesen az Ady-Társaság égisze alatt menjen. Kardosnak említettem, nem lehetne-e egy Ady-Társaság kiállítást rendezni Pesten? Ezt jó volna, Ha Nektek tetszik, előzetesen megbeszélni, és amennyiben a dolog elvben sikerül, az anyagot együttesen Debrecenben kiválogatni. – Kérlek add át Kardosnak legszívélyesebb gratulációmat. Hollóékat[15] és az egész Társaságot Veled együtt szeretettel üdvözlöm.

Rabinovsky Márius

5. levél: postai lap, autográf 1931. IV. 18.

Kedves Barátom!
W Zsiga s a magam nevében kérlek, hogy a termeket 1931 X. 25–XI. 1.-i terminusra kösd le. 8-i leveledben közölt feltételek megfelelnek. Tehát kb. 140 P. összköltség és a szállítás, amiből remélhető, hogy valami a beléptidíjakból megtérül.
Azon vagyunk, hogy *elsőrendű* anyagot állítsunk össze. A következőket fogjuk részvételre felkérni: Egry, Márffy, Berény, Szobotka, Derkovits, Bornemissza, Medgyessy, Gádor, Pátzay. Egry, a legnehezebb dió, már csatlakozott. A többivel pár napon belül beszélünk. Ha egyik-másik nem jön, helyettük más elsőrendű garnitúrát hozunk. Mihelyst a termet lefoglaltad és az ügy fix, kérnék értesítést. Jó volna az itteniek megnyugtatására valami levél a Déry-múzeum részéről.
Szeretettel üdvözöl:

R. Márius

6. levél: postai lap, autográf 1931. aug. 1-i postabélyegzővel

Kedves Barátom!
Köszönet VII. 22-i soraidért. Reméljük, hogy minden simán fog menni. Részvételüket eddig megígérték: *Egry, Berény, Bornemissza, Walleshausen, Medgyessy, Mészáros. Talán Márffy is.* A többi már nem gond.
Szeptember elején megkezdjük itt a szervezést és Te megírod, mily tekintetben lehetünk segítségedre Debrecenben, pl. cikkek, interjúk küldésével. Tudjuk azt is, hogy eladásra mai körülmények közt alig van remény, de minden lehetőt el akarunk követni.
Szeretettel üdvözöl:

Rabinovsky

Mivel a vasúton szabadjegyet remélek kaphatni, az útiköltségre szánt összeget új diapozitívok készítésére fogom felhasználni.

Történetesen feleségem 24.-én este Nyíregyházán szerepel és így ő is elkísér Debrecenbe, én pedig őt Nyíregyházára. Ennek következtében kérnék egy kétágyas szobát rezerváltatni. A feleségem egyéb otttartózkodási költsége természetesen nem terheli Önöket.

Diapozitívjeim nagysága 8 1/2 x 8 1/2, illetve 8 1/2 x 10, utóbbi fekvő.

A fénykép küldését engedjék el nekem az urak, nem vagyok olyan mutatós fiú mint Kosztolányi Dezső. Ellenben ha kommüniké-szöveg vagy eféle gusztuscsináló kell, azzal szolgálhatok.

Szivélyes üdvözlettel

igaz hívük

Rabinovsky Márius

2. levél: kétlapos, géppel írt

Budapest, 1928. III. 19.

Igen tisztelt kedves Uram!

Köszönöm 17.-i levelét, örülök, hogy a választott téma megfelel. Hogy aztán a közönség egy töredéke nem fogja-e elnevetni az előadást, az más kérdés. Mindenesetre úgy rendeztem be, hogy a vadabb dolgok a végén jönnek, közben szünetet tartunk és ha látjuk, hogy a kedélyek forronganak, úgy a legvadabbat kihagyjuk. (Pedig az igazán vadat le sem hozom.) De azt hiszem, hogy a Nagytemplom árnyékában nem hevülnek oly egykönnyen a kedélyek, különösen uzsonna után, és így rendőri beavatkozás nélkül fog lezajlani az előadás. Szokásom egyébként, hogy szelíden és minden nagyképűség lehető kerülésével adom be a dolgokat, úgy hogy nem hívom ki fölöslegesen az ellentmondást.

Az előadás menete a következő: Bevezetés után: az impresszionizmus. (Képek: Monet; mint történelmi előzmény Constable és Pettenkofen. Továbbá: Jongkind, Liebermann, Renoir, Rodin)
A szintézis. (Cézanne, Gauguin, Rippl-Rónai, Maillol, Medgyessy) Expreszionizmus. (Munch, Meidner, Mint történelmi visszapillantás egy gótikus miniatura, továbbá: Csotnváry, Kernstok, Kiss Vilma, Vaszary, Egry, Márffy, Lehmbruck, Hötger, Csáky). Posztexpresszionizmus (Coubine, mint történelmi háttér Ingres, Továbbá Márffy, Rousseau, Schrimpf, Rauscher.

Az előadás tartama másfél óra, két harmada után szünetet tartunk.

Terv szerint érkezünk Nyíregyházáról vasárnap déli 12 órakor.

Remélem lehetséges lesz mindent megbeszélni, a mi kölcsönösen szívünkön fekszik. Feleségem igen szívesen jönne le csoportjával Debrecenbe, volt is róla szó, de nem tudtunk megegyezni a színházigazgatóval.

Tehát az óra alatt találkozunk.

Legszívélyesebb üdvözlettel:

Rabinovsky Márius

(kézzel írott szöveg következik:)

Nem jönnének át az urak Nyíregyházára feleségem előadására?

3. levél: egylapos, géppel írt

Budapest, 1928. IV. 3.

Kedves Barátom!

Megkaptam Kardos Pali által küldött kritikatömeget és ezért is hálás köszönetet mondok mindnyájatoknak. Bizonyára éreztétek, mily jól voltam meg körötökben és elhihetitek, hogy szívesen jönnék újra Debrecenbe, ha úgy fogjátok gondolni, hogy szükség lehet rám. Az általatok beküldött sajtótudósításokból látom, hogy szavaim megtették a kellő hatást. Nagyon kérlek Benneteket, ne hagyjátok abba a küzdelmet a jó ügyért. Főleg a kiállítások rendezését ne hanyagoljátok el és tanácskozzátok talán még egyszer meg a havi egyéni kollektív kiállításokat illető tippet. Egy-két itteni embernek említettem az ügyet és a legnagyobb szimpátiával fogadták.

Szó volt róla, hogy feleségemék 15.-én lemennek Debrecenbe, a színház írt is nekünk, de egy csekély anyagi differencián a dolog úgylátszik mégis megbicsaklik. Talán jövőre. Nyíregyházán 15.én este lesznek. Nagyon örülnék, ha valamelyiktek átmenne megnézni az ügyet.

Mindegyikteket külön-külön és összevéve a legszívélyesebben üdvözlöm, a hölgyek kezét csókolom igaz hívetek:

Rabinovsky Márius

meneti sikere lesz. Ez törvényszerű jelenség. Most pedig szeretnék mindnyájótokkal kezet fogni. Félegyházit, Senyei Pistát, Káplárt, Vadászt külön üdvözlöm: R. M."[8]

Az elkövetkező 1934-es csoporttárlat, az azt követő – Műpártoló Egyesülettel egy időben rendezett – bemutatkozás (a Debereceni Hét keretében) Rabinovszkyt igazolta. A végletekig kiélesedett helyzetben többek között Csók István és Vaszary János védte az Ady Társaság érdekeit. Holló László utólag visszatekintve így jellemezte a helyzetet: „debreceni életemben jelentős szerepet játszott az ‚Ady Társaság'... A keret kielégítő volt, dolgoztunk, kiállítgattunk, de végeredményben mégis csak irodalmi társaság bontakozott ki belőle. Szép megnyitások voltak, ahol – úgy érzem – a megnyitások voltak fontosabbak, mint a kiállítások (Ady Lajosra gondolok). Tehát a debreceni működésünk ebben a körben is meddő maradt. Nem a társaság hibájából – távolról sem – hanem mert Debrecenben voltunk, s a debreceni polgárok bizony nem támogattak bennünket."[9]

1936 februárjában került sor az V. csoportkiállításra. A megnyitó előtt sajtótájékoztató, utána Rabinovszky előadása keretezte a bemutatót: a művészet és a tömegek szociális helyzetének összefüggéséről beszélt.[10]

1936 után nem jött, vagy nem hívták Debrecenbe. Senyeivel azonban nem szakadt meg kapcsolata, ezt bizonyítja több 1935–1938. közötti levele. Ezek tárgya egy Medgyessy recenzió, amelyet Farkas Zoltán Medgyessy könyvéről írt Senyei, valamint egy Medgyessyt méltató cikk (11. levél), egy Senyei tulajdonát képező Mednyánszky rajzalbum (12. levél), valamint Senyei művészete (több levélben olvasható biztatás).

Utalnunk kell Rabinovszky feleségének, Szentpál Olgának debreceni kapcsolataira, hiszen majd mindegyik levélben van róla szó. Ő a magyar mozgásművészet megteremtője, akinek tánciskolája falára Medgyessy egy izgalmas reliefet mintázott: az 1927-es „Táncolók"-at.[11] Mint Rabinovszky 1. és 2. leveléből kiderül: Szentpál Olga már 1928-ban szeretett volna műsort adni a debreceni színházban, de csak 1938. május 9-én került rá sor (13. levél). E rendezvényhez kérte Rabinovszky Gáborjáni Szabó Kálmán és Senyei segítségét, s utalt Horváth Árpáddal, a Csokonai Színház igazgatójával történt tárgyalásaira.

Végül meg kell emlékeznünk a levelek címzettjéről, Senyei Oláh Istvánról (1893–1963), Debrecen képzőművészeti „mindeneséről".[12] Debreceni származású művész, aki szervező, ügyintéző, kritikus, előadó, vitavezető és művész volt egyszemélyben, s mindez magas színvonalon és hőfokon. Életét a művészetnek és a művészetben élte le. Az Ady Társasághoz igényessége, kvalitásérzéke és a modern művészetek iránti érdeklődése vezette el. Szenvedélyesen gyűjtötte ismereteit az európai művészet nagy, haladó korszakairól és a kortárs magyar művészetről. Az első között méltatta pl. Derkovits, Nagy Balogh János, Medgyessy életművét. Ugyanakkor elmerült Debrecen múltjában s kisebb publikációk után megírta „A képzőművészetek Debrecenben" című tanulmányát a debreceni és Hajdú vármegyei monográfia részeként.[13] Minden tudását és ismeretségét a debreceni modern képzőművészeti szellem kialakítására, országos vérkeringésbe kapcsolására használt fel. Modorára, de művészetére is jellemző volt a gunyorosság, a polgárpukkasztó, civisostorozó hajlam, a különleges, a groteszk érvényesítése. Ez a szellem mélységes magányt, közösség utáni vágyódást, s ugyanakkor mély részvétet takart. Úgy ábrázolta a város „érdes részeit", hogy azokat mindig szembeállította a „disznók utcájával", a zsíros, csöpögő jólét kifejezőivel. Művei nem krónikásai a debreceni életnek, hanem kritikai megjelenítői. Piktúrája az alföldi festészet expresszív ágába sorolható.

A hozzá írt Rabinovszky levelek a Déri Múzeum adattárában találhatók, hagyatéka részeként.[14]

Sz. Kürti Katalin

1. levél: kétlapos, géppel írt, dátum nélküli (kb. 1928. március 15. vagy 16.)

Igen tisztelt Uram!

E hó 1.-i levelét köszönettel nyugtázom. Éppen tegnap kértem meg Medgyessy Feri bátyámat, hogy kérjen Debrecenből biztos választ, mert szűken szabott időmmel aszerint kell gazdálkodnom. Igen megtiszteltő meghívásukat tehát köszönettel elfogadom. Kitüntetésnek veszem, hogy abban a társaságban beszélhetek a művészetről, mely Ady Endréről nevezte el magát.

A mi a témát illeti, úgy nem ajánlanám azt az előadásomat, melyet Daumiertől a kubizmusig címen tartottam, mert az bizonyos előismereteket követel meg (speciálisabb, nem az egész fejlődést felölelő téma), melyeket csak művészekről és műértőkről, nem pedig a közönség szélesebb rétegeiről tételezhetek fel. Azért talán egy „Az újabb és legújabb művészetről" című előadásomat ajánlanám, melyet erre a célra a szobrászattal is kibővíteném. Ebben az előadásban nem ismertetném az összes újabb irányokat (hisz erre idő sem volna) csak egy néhány fontos mozzanatot ragadnék ki. Az előadást vetített képekkel kísérném.

tagjai a Műpártoló Egyesület tárlatain szerepeltek. Az ellentét 1931-től mélyült el a progresszív és konzervatív csoport között, de végleges szakítás nem történt.

1931-ben került sor az Ady Társaság I. önálló kiállítására február 5-én dr. Ady Lajos mondott megnyitót, ezt követte Rabinovszky tárlatvezetése, majd előadása február 11-én a Déri Múzeum nagytermében. „A festészet ma" című előadás előkészületeiről három levelet is írt Senyeinek, sőt kommüniké nyersanyagot is küldött (7., 8. és 9. levél).

A kiváló esztéta írta az egy-egy művésztől több reprodukciót is tartalmazó katalógus előszavát, amelyben – az egyes művészek méltatásán túl – ezt állapította meg: „Hat képzőművész tagja van a debreceni Ady Társaságnak. Hat külön egyéniség. Egyik sem igen hasonlít a másikra. Ez a különvalóság éppenséggel nem lehet program. Ugyanolyan kevéssé lehet program a különvalóság megszüntetése. Helyi stílust nem lehet elhatározni, helyi stílus lesz. Mennél hatékonyabbá alakul Debrecenben a szellemi élet, annál élénkebben cserélődnek ki a szellemi javak és láthatatlanul színeződik a helyi jelleg... Ady útján nincs megállás. Ady asztalán csak az ihat, aki szellemi célkitűzését feszítő erővel hatja át és kész az önmagával szemben felállított követelményeket fokról-fokra emelni. Az Ady Társaság tagjai érzik és tudják, hogy Ady neve kötelez".

A kiállító művészek közül elsőként Medgyessyt üdvözölte, „akiben megtestesül fajának és szülővárosának minden törzsökös valóságérzéke és robusztus keménysége... Ő a legnagyobb magyar szobrászegyéniség, még pedig nem csak az élők között". Holló László művészete ezzel szemben „csupa lángoló szenvedély, lázas látomás, mámoros kitörés. Lelki ősei Greco és Delacroix".[6] Senyeiről, Káplárról, Berkiről, Vadász Endréről ugyancsak elismeréssel írt a katalógusban s ugyanezt tette 1933-ban, amikor a Nyugatban ismertette a társaság II. csoporttárlatát. Ezen a kiállításon nem vett részt az első osztályelnök, Holló László, de új tagként jelen volt Félegyházi László festőművész és Smurák József kerámikus s a Rómából hazatért Gáborjáni Szabó Kálmán.

Fontosak és Rabinovszky véleményváltozását tükrözőek azok a sorok, amelyekkel Debrecent illette, hiszen 1928-ban azt írta Senyeinek, hogy „a Nagytemplom árnyékában nem hevülnek egykönnyen a kedélyek". (2. levél). A Nyugat-ban így jellemezte az alföldi metropoliszt: „Debrecen az első és egyetlen magyar vidéki város, melyben modern képzőművészeti egyesülés létrejött és eredménnyel működik. A debreceni Ady Társaság néhány lelkes tagja hosszú évek óta küzdött, hogy megtörje a keleti vég súlyos közönyét az ábrázolóművészetekkel szemben. Ennek előfeltételét mégis csak az a miliő teremtette meg, melyet ma a Déri-múzeum nyújt. A Déri Múzeum a hajdúság népszerű kulturális centruma lett. Évente tízezrek látogatják, a környező tanyákról beözönlő ünneplők csakúgy, mint az egyszerű városi polgárság. A múzeum kitűnő szemléletességgel elrendezett archeológiai, néprajzi és művészeti anyaga, a pompás, kényelmes előadóterem s a két kiállítóhelyiség bő lehetőséget nyújt hatékony művészet-népszerűsítő tevékenység számára.

Ami a debreceni Ady Társaság képzőművészeti kiállításán meglepett, az e kis tárlat nyugateurópai szelleme volt, anélkül, hogy helyi és általános magyar vonatkozásokat nélkülöznünk kellett volna. A két teremben hat festő állított ki s egy szobrász. Medgyessy Ferenc, akit, bár Pesten él, Debrecen ma már büszkeséggel vall magáénak. A Társaság hat festője közül Budpaesten még kevéssé ismert tehetség Senyei Oláh István, aki zsíros, nehézvonalú tájakat fest és parasztian lomha, groteszk figurákat. Káplár Miklós, aki Rippl-Rónainál tanult, ma külön utakon jár: hortobágyi tájai, tiszta magas égboltukkal, éles, híg levegőjükkel, minden romantikától mentesen szuggerálják a pusztai hangulatot. Vadász Endrét (mostani kiállításai az Ernstben) pikáns rézkarcai alapján ismertük (ő ma a fiatal nemzedék legeredetibb rézgrafikusa); a festészet területén még nem egészen otthonos, de nem kevésbé tehetséges; sokat ígérnek fanyarédes színösszetételei és szeszélyes akcentusai. Nem eléggé élesen rajzolódott ki a debreceni kiállításon Berki Irma művészi profilja. Nem úgy Gáborjáni Szabó Kálmáné, akinek izmos, eleven, egyéni fametszőstílusa már régen beérkezett s máris félreismerhetetlen hatással volt egynémely fa- és linómetsző grafikusra. Szabó festményei még nem jutottak el a grafikák érettségi fokáig, szerkezeti gazdagságáig, de koncepciója évről-évre tisztul... Félegyházy László a legabsztraktabb fantáziájú. Képeinek festői alapja a tárgyi elemet csak alig sejtető elvont sík-szerkezet, melyen körvonallal jelzett figurák hatolnak át."[7]

Ez a csoporttárlat közepes sikerrel zárult. Rabinovszky így biztatta a képzőművészeket 1933. február 21-én kelt levelében: „Az anyagi siker nem következett be... De meg fogjátok látni, h. céltudatos és szívós munka árán az is megjön. Nem szabad elkedvetlenedni: ne feledjétek el, ma vidéki városban éltek, melynek szellemi múltja egyoldalú és a-muzikus. Itt k. művészet (városi) soha nem volt. E téren Ti nem utódok vagytok, hanem ősökké kell válnotok. Ès ha a közönségtek s főleg a hivatalos emberek újra cserben is hagynak, ti számítsatok eleve ezzel a körülménnyel és ne veszítsétek el kedveteket és agitációs készségeteket... Egyébként szabadjon egyetlen jóslásba bocsátkoznom: mihelyt valódi és komoly társadalmi sikereket fogtok elérni, a régi ‚művész'-bácsik meglepő erővel ellenakcióba fognak kezdeni és ennek át-

DOKUMENTUM

RABINOVSZKY MÁRIUSZ LEVELEI SENYEI OLÁH ISTVÁNNAK

(Közli: Sz. Kürti Katalin)

Kilencven éve született Rabinovszky Máriusz, a haladó magyar művészet egyik legfőbb propagátora. Számtalan cikke, katalógus bevezetője (amelyek egy része és teljes bibliográfiája hozzáférhető az 1965-ben kiadott „Két korszak határán" című könyvében – szerk. Dávid Katalin) népszerűsítette a progresszív művészcsoportokat: a Képzőművészek Új Társaságát, az Új Művészek Egyesületét s a Debreceni Ady Társaságot. Az alábbiakban ez utóbbi kapcsolattal foglalkozunk Rabinovszky levelei, katalógus bevezetői és cikkei tükrében.

A debreceni Ady Társaság 1927-ben alakult és 1951-ben szűnt meg. Elsősorban irodalmi társaság volt, de zenei, hungarológiai és képzőművészeti osztálya is működött. Elnöke Ady Endre fivére, Ady Lajos tankerületi felügyelő volt, titkára Juhász Géza, majd Gulyás Pál. Az Ady Társaság célja induláskor a tiszta művészet hirdetése, távolállás minden faji- és egyéb előítélettől, a politikától, s ugyanakkor a debreceni művészeti élet és művészek közelítése az ország haladó irányzataihoz, illetve köreihez, elsősorban a Nyugathoz. Mindehhez Ady Endre nevét tűzte zászlajára ez a kis haladó csoport, s nevével együtt vállalta kultusza, emléke ápolását: évente, novemberben, a költő születésnapján emlékünnepség rendezésével: az első évben, 1927-ben emléktábla elhelyezésével, a későbbiekben koszorúzásokkal, emlékestekkel, műsorral.

Az ország közvéleménye rövidesen érdeklődéssel fordult a debreceni zászlóbontás felé. A Vajda Társaság pl. így üdvözölte a fiatal debreceni egyesületet: „Az Ady Endre Társaság – hisszük – el fogja majd érni – kemény munkával – hogy a Maradandóság Városát bekapcsolja az európai szellemi áramlatok vérkeringésébe. Egyben pedig előmozdítja majd a magyar irodalmi élet régóta kívánatos decentralizációját."[1]

Az ország vezető művészei, esztétái rendszeresen látogatták a társaság matinéit, emlékünnepségeit, vitáit. Móricz Zsigmond, Németh László, Veres Péter gyakori vendég volt, több ízben jött Debrecenbe Csók István, Vaszary János, Kassák Lajos, Kodály Zoltán, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula. Dísztaggá választották pl. Bartók Bélát, Babits Mihályt, Csókot, Vaszaryt. Ugyanakkor a társaság írói, költői állandó munkatársai voltak a Nyugat-nak, a Kelet Népé-nek, majd a közreműködésükkel beindult Válasz-nak. A népi írók mellett a Márciusi Front debreceni szárnyával, a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumával, a debreceni Reform Társasággal tartották a kapcsolatot.

Jelentősnek mondható a képzőművészeti osztály, amelynek Medgyessy Ferenc szobrász, Gáborjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre grafikus, Holló László, Berki Irma, Senyei Oláh István, Káplár Miklós, Félegyházi László festőművész és Smurák József kerámikus voltak tagjai.[2] A képzőművészeti osztály kapcsolatot tartott a KUT-tal, az UME-val: 1929 őszén pl. Kmetty Jánost és körét, 1934-ben Aba-Novákot, Csók Istvánt és Vaszary Jánost hívta meg kiállításra, 1931-ben tervezték a KUT újabb kiállítását.[3] Budapesti bemutatkozásra is sor került: 1941 októberében a Nemzeti Szalonban rendezett „Debreceni festők" címmel kiállítást. Ez volt a csoport utolsó jelentkezése, bár 1945–48 közötti művelődéspolitikai szereplése nem elhanyagolandó Debrecen képzőművészeti életében.

Rabinovszky Medgyessy Ferenc kérésére, ösztönzésére tett eleget az Ady Társaság felkérésének 1928–1936 között. 1924 körül ismerkedhettek meg, ezt tanúsítja Rabinovszky 1924-ben írt „Ars Una"-beli tanulmánya, valamint cikke a „Nyugat"-ban, 1928-ban.[4]

Az Ady Társaság nevében Senyei Oláh István, a képzőművészeti osztály titkára kérte fel Rabinovszkyt egy előadásra 1928 márciusában. Erre az esztéta két levélben is válaszolt, megjelölve előadása témáját és szemléltető anyagát (1. és 2. levél). „Az új és legújabb művészet" című vetítettképes előadásra 1928 március 25-én került sor a Református Kollégium dísztermében, amit nagyszámú közönség hallgatott végig. A magyar művészek közül Rippl-Rónai, Vaszary, Kernstok kapott kiemelést s természetesen Medgyessy. Az előadás után társas vacsorára került sor, amelyen a fiatal Rabinovszky azt kérte a közönségtől, hogy „azt a szeretetet, amely a művészet iránt egy-egy ilyen ünnepi alkalommal megnyilvánul, ne csak ünnepi érzésnek tekintsék, hanem vigyék be a hétköznapi életbe is." Utána Toroczkai Oszwald, a konzervatívabb Műpártoló Egyesület vezetője kért szót s baráti együttműködésre szólította fel az Ady Társaság tagjait.[5] A két egyesület viszonya addig jónak volt mondható: 1927–1930 között az Ady Társaság

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

Rabinovszky Máriusz

1021

Vallomás az esztétáról

Rabinovszky Máriusz minden művészethez értő tudós volt. Eredeti meglátásokban gazdag munkája, az új festészet története. Oroszlánrésze volt a 2000 év festészete nagyszabású vállalkozásában, Trecento-kötete pedig nemzetközi sikert aratott. Azok közé a ritka szakírók közé tartozott, akik a kórosan elvont szaknyelv helyett mertek és főképpen: tudtak színesen írni. Még oly elvont esztétikai jelenségekről is lebilincselő egyszerűséggel értekezett, rajongó műelemzéseivel a laikusban is fel tudta kelteni a szépség élményét. Tollának ezek az erényei tették kiváló újságíróvá. Kritikai munkásságában sohasem volt tekintettel a klikkekre, tárlatbeszámolói a sommázó és találó jellemzés, a bátor, éles, de sohasem sértő műbírálat iskolapéldái.

1945-ben friss erővel látott munkához. Írt és agitált az új, „közösségi szocialista művészetért", kiállításokat rendezett, és okos érvekkel vitázott a dekadencia és a naturalizmus szószólóival egyaránt, majd tudós terveit félretéve, 1948-ban elvállalta a megreformált Képzőművészeti Főiskola művészettörténeti tanszékének a vezetését. Olyanokat kellett megismertetnie az esztétika bonyolult törvényeivel, akik húszéves korukban láttak először eredeti műalkotást, hallottak Beethoven-szimfóniát, és ekkor ismerték meg Goethe, Tolsztoj nevét.

Kommunista volt. Az volt emberi magatartása és szellemi hitvallása. — Önöknek, kérem, az emberiség egész eddigi felhalmozott kultúráját birtokukba kell venniök, mint azt Lenin célul tűzte ki a nép fiai számára — szokta volt mondani bevezetőül, amikor önművelésre bíztatta tanítványait.

Konzultációs órákat tartott, és alapfokú szakmai szemináriumokat vezetett, múzeumokba vitte a tanítványait, és meglátogatta őket a kollégiumban. Listát állított össze a világirodalom legfontosabb műveiről, melegen ajánlva olvasásukat, s az ő tanácsára kezdtek járni a növendékek a Zeneművészeti Főiskola zenetörténeti előadásaira.

Az ötvenes években, amikor a modernség vállalása „reakciós" tettnek számított, a Főiskola előcsarnokában egy alkalommal néhány ifjú titán nyersen nekitámadt:

— Tanár úr antimarxista, mert nem szólalt fel az impresszionisták ellen.

Rabinovszky Máriusz elmosolyodott az ifjúi hév láttán, aztán komolyan nézett tanítványára, és halkan így szólt:

— Én, kedves barátom, nagy művésznek, sőt, tovább megyek, korszakalkotó, zseniális mesternek tartom Mane-t és Cézanne-t, és meggyőződésem, hogy magasrendű szocialista művészet az ő életművük vállalása nélkül nem jöhet létre. Ha valaki egyszer meggyőz az ellenkezőjéről, nyílt színen fogom korrigálni tévedésemet. Maga még fiatal, kedves kolléga, de egyszer majd rájön arra, hogy a szellemnek is van lelkiismerete. Mégpedig mindenfajta lelkiismeretnél szigorúbb és gyötrőbb...

Amikor halála előtt néhány héttel utoljára meglátogattam, párnák közt fogadott. Szomorú mosollyal tette félre a német nyelvű Varázshegyet az íróasztalán tornyosuló jelzőcédulás kötetek mellé. Első kérdéseivel a Főiskoláról elkerült tanítványai után tudakozódott. Mi van ezzel és azzal? Hol él, hogyan él? Ha találkozom vele, feltétlenül adjam át neki „szívélyes üdvözletét"...

Aztán a muzsikáról beszélt, a lombard madrigálokat a francia gót kárpitok liliom virágaihoz hasonlítva, a csúcsíves dómok akusztikájának a protestáns zsoltárokra való hatásáról értekezett, és hosszan beszélt arról, hogy Bach abszolút zenéje menynyire kirí a barokkból. Búcsúzóul Chardin csendéleteiről beszélt hosszan, rajongva, finom metszésű, húsos szájáin élvezettel ejtve a szókat, és szokása szerint meg-megállt közben, szelíden mélyesztve tekintetét a hallgató szemébe, mintha időt akarna adni arra, hogy mondatainak minden árnyalatát megértse. Mindig sajnálni fogom, hogy ezt a ragyogóan improvizált elemzést nem sztenografáltam le — esszé-irodalmunk egy gyöngyszemmel volna gazdagabb.

Hetvenöt éve született, s tizenhét éve, 1953-ban, 58 éves korában hunyt el. Korán ment el tőlünk. Mindannyian, akik hallottuk rajongó szavú múzeumi elemzéseit, reá emlékezünk: az ő szemével nézzük és szívével éljük a remekműveket.

Artner Tivadar

... talán azért örültem olyan igazán, mert hát egy szép barna bögréből ittam. Ez a barna bögre szinte hozzámnőtt. Nagyon szerettem. Mindig szomorú vagyok, ha arra gondolok, hogy a malátakávé is elmaradt, meg a bögre sincs többé.

A petróleumlámpa már gyengén világított. A falra rajzolódó karikák egyre kisebbek lettek, majd a szobára lassan ráborult az éjszaka.

Másnap reggel Jancsi az iskola után a boltos fiához szegődött.

— Nagyanyámnak karácsonyra szeretnék venni egy szép barna bögrét. Szegény vagyok, de meglátod, megadom majd az árát, ha kaphatnék egyet hitelbe.

A boltos fiú először durván leszólta a társát, de egyszerre csak tágra nyílt a szeme, kaján ötlete támadt.

— Ide hallgass, nem bánom, megkapod karácsonyra a barna bögrét, de azért meg kell, hogy dolgozzál.

— Megdolgozni? De hát hol és mit dolgozhatnék?

— A karácsonyi szünidőig minden reggel eljössz a házunk sarkához és a táskámat elviszed az iskoláig. Ha megteszed, megkapod a bögrét hitelbe.

Csípős ... szaka vol... másnál m... olyan hat...

— Jól ... visz Érdr...

— Haza... csoljon.

S már indult is a taxi. Az utasból áradt a szó:

— Kis házam, gyümölcsösöm van Érden. Naponta busszal járok be a műhelyembe. Maszek vagyok. Iparom van...

A sofőr csak hallgatott, nem volt kenyere a sok beszéd. Közben, régi sofőr-szokás szerint jól megnézte utasát a visszapillantó tükörben. Nem tudta hová tenni ezt az arcot. Valami motoszkált az agyában. Hol is látta ezt az embert? De az istennek sem tudott rájönni.

— Tudja — dőlt a szó a másikból —, Szatmár megyéből jöttem fel Pestre, ott születtem Kocsordon...

A sofőr szeméről egyszerre lehullott a hályog. Ez a kocsordi boltos gyereke! Keserű történet pergett le az agyában. Lázas izgalom forrósította a homlokát. Lám, a Varga boltos vásott kölyke most itt ül mellette. Rövid percek

...yok

...va-
Ba-
hu-

nyorított a szemével.

— Maga a Balázs, a Jancsi? — vidult fel a másik. — Hát ez nagyszerű, hogy így összetalálkoztunk. Micsoda szerencse...!

— Lehet, hogy magának szerencse. Nekünk azonban van egy kis elszámolni valónk. Sejti, úgye, hogy mi? Egy barna bögrét vettem egyszer magától hitelbe.

Varga Imre elvigyorogta magát.

— Nahát, ez igaz; milyen jó az emlékezete.

— Jó bizony. Idehallgasson Varga úr. A barna bögre ára pontosan annyi, mint amennyit idáig az óra mutat. Igy hát kvittek volnánk. De ami hátra van az útból, azt a hat—hét kilométert most már a saját lábán fogja megtenni. Jó éjszakát!

Beindította a motort, s már futott visszafelé a taxi.

— Ki ő? — kérdeztem. — És miért ül mindig egyedül háttal nekünk.

— Ah! — suttogta a Frau Oberregierungsraz. — Mer báró.

Diadalmasan és egy icipici megvetően nézett rám, a tekintete azt mondta: „Hogy hogy nem láttad meg rajta első pillantásra?"

— Szegényke, hisz nem tehet róla — mondtam. — F...

Gyermek

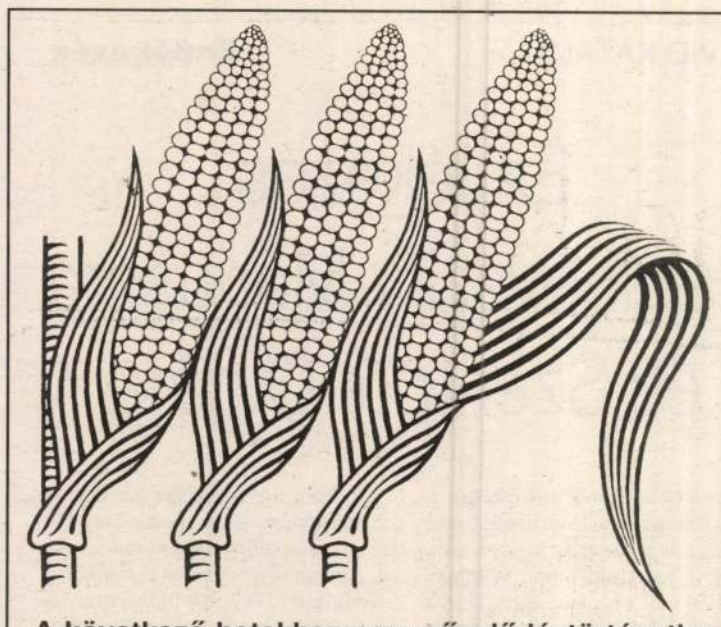

IKR BÁBOLNA

A következő hetekben egy művelődéstörténeti sorozattal kínáljuk meg olvasóinkat. A nagy múltú Bábolna köré szervezzük a sorozatot, mert azt szeretnénk dokumentálni, hogy az egykorú Hadipénztár kezdeményezte ménesbirtokot egy sajátos polgári fejlődésű régió öleli körül, s a kettő — bár rejtetten — kölcsönhatásban van. Komárom és vidéke polgárosodásáról lesz szó, ahogy az a felvilágosodástól napjainkig alakult. Az állattenyésztés és földművelés kétszáz esztendő óta gyakorolt magas nívója és Komárom meg a régió polgárosulása egymást erősítő két mozzanat, ezt értelmezzük sorozatunkkal. Előző számunkban megjelent Imreh Gábor: Komárom templomépítő papja. A következő írás egy hét múlva olvasható (Gazda István: Komárom vármegye tudós csillaghírnöke).

KÓKAY GYÖRGY:

Kultsár István, a hírlap-alapító

235 esztendővel ezelőtt, 1760 szeptemberében született Komáromban, abban a városban, amely a magyar felvilágosodásnak oly kiváló folyóiratot adott mint Péczeli József Mindenes Gyűjteménye, és a magyar irodalomnak oly nagy írót mint Jókai Mór. Kultsár István neve is méltán kívánkozik a város e korábbi századokban született, neves irodalmárai mellé, hiszen az első pesti magyar újság szerkesztője Péczeliék kezdeményezéseit folytatta és Jókaiék munkásságát készítette elő.

A kor, melyben élt, egyike volt a – művelődésünk történetében egyébként sajnos nem ritka – szinte kilátástalanul sötét és reménytelennek látszó időszakoknak. Azt a szellemi pezsgést, ami a 18. század hetvenes-nyolcvanas éveiben a felvilágosodás eszméinek terjedése nyomán nálunk is megindult, I. Ferenc trónralépése, a Vérmező, a rendi kompromisszum, a rendőri cenzúra, Metternich és a Szentszövetség gyökeresen elfojtotta. Kultsár így vázolta még 1820-ban is ezt a katasztrofális visszaesést: „Ki gondolhatta volna, hogy azon nemzet, mely 1790-ikben oly nagy tűzre gerjedt, ennyi idő alatt oly kevés előmenetelt tégyen nyelvének virágoztatásában? Alig készültek egy néhány tudománybeli könyvek, a folyó ékesen szólásban semmi remek munkák nincsenek; a jó poétai költemények csak imitt-amott csillognak... A tudósok nem dolgoznak, a nemesek nem olvasnak, a gazdagok a nemzeti literatúrára semmit sem áldoznak... Falusi nemesek nem csak könyveket... hanem újságokat sem olvasnak. Lehet-e ennél nagyobb aluszékonyság, gondatlanság, elvadultság?!... Mikor ébredünk fel igazán?" Hogy e csüggesztő helyzetből is vezetett út kifelé, abban nem kis része volt Kultsár István életművének, amely előkészítette a magyar irodalmi élet reformkori fellendülését.

Pedig a történelem már ifjúkorában az ő életébe is beleszólt, hiszen eredetileg választott hivatásáról – tanára, Baróti Szabó Dávid példájára maga is szerzetes tanárnak készült – II. József rendelkezése nyomán lemondott. Nemcsak az 1786-ban feloszlatott bencés rendnek mondott búcsút, hanem a papi pályának is. Egy ideig nevelőként, majd világi tanárként tevékenykedett szülővárosában, Szombathelyen és Esztergomban, míg nem találta meg végleges hivatását, az újságszerkesztést.

Szombathelyi évei során megpróbálkozott az eposz-költészettel, de szépirodalmi tevékenysége nem tette volna őt halhatatlanná. Sokkal jelentősebb volt ezekben az években – történetesen éppen a magyar jakobinusok perének idején, 1794-ben – Mikes Kelemen leveleinek kiadása, a Bécsből hazakerült kézirat alapján, melynek jó politikai és stiláris érzékkel ismerte fel aktualitását, valamint „szép és értelmes magyarságát."

Érthető, ha a Rákóczi emlékét ébresztgető kiadványt nem fogadta kitörő örömmel sem az udvar, sem az egyházi felettesei, akik úgyis bírálták pedagógiájának modernségét és liberalizmusát. Egy évvel később Szily János püspök „gyanús nőszemélyekkel" fenntartott kapcsolatainak ürügyén megrótta, és Esztergomba helyeztette át az egész életében szolíd magatartásáról közismert és mind a diákok, mind pedig tanártársai előtt népszerű tanárt.

Esztergomban azzal a Révai Miklóssal tanított egy iskolában, aki két évtizeddel korábban, a nyolcvanas évek elején, hozzá nagyon hasonló tervekkel és nézetekkel szerkesztette a pozsonyi Magyar Hírmondót. Ám a Bessenyeiféle nemzeti nyelvi és művelődési program tervezett, sajtóbeli megvalósítása hamarosan meghiúsult, mert Révai egyházi felettesei nem engedélyezték számára az újságírói tevékenységet. E tilalomhoz hozzájárulhatott az is, hogy a fiatal piarista tanár szerkesztői beköszöntőjében kritikusan szólt a „fenyítékes erkölcsoktatók" „komor szabású iskolái"-ról, és elítélte a képmutatókat. Szomorú, hogy nem is kellett két évtizednek eltelnie, és ugyanaz a Révai Esztergomban az odakerülő fiatal Kultsárt nem csak elítélte szabadabb pedagógiai gyakorlatáért, hanem még be is panaszolta őt a tanügyi hatóságoknál. Kultsár elmenekült Esztergomból, választva inkább a főúri családnál való nevelősködést. Igaz, hogy ez a család – Festetics György fiának lett a nevelője – nem üldözte őt liberális nevelői elvei miatt. Kapcsolatba került a családdal rokoni viszonyban lévő Széchényi Ferenc gróffal is, e kapcsolatok, valamint a tanítványával együtt megtett külföldi utazásai révén sikerült növelnie műveltségét és látókörét.

Kultsár e kulturált főrangú családok körében talán nem érezte azt a megalázó érzést, amiről oly sokan panaszkodtak a sorstársak közül. Révai Miklós például egy 1785-ös Paintner Mihályhoz írt levelében így panaszolta el a főúri házaknál nevelősködni kényszerülők társadalmi megbecsülésének hiányát: „Egy lovász, egy vadász, egy s... törlő, tisztességgel mondván, nagyobb becsben van mint a nevelő..." Amint lehetősége nyílt egy szabadabb értelmiségi foglakozásra – kedvezőbb körülményei ellenére –, Kultsár is sietett távozni e pályáról.

Figyelme egy újság alapítása felé fordult. Ez nem csak függetlenebb értelmiségi pályát ígért, hanem alkalmat is arra, hogy – miként az első magyar újságok szerkesztői – ő is hatékonyabban támogathassa az elalélt magyar szellemi élet kibontakozását. A magyar nyelvű újságok száma a 19. század elején már csak egyetlen egyre zsugorodott össze, és az is – a Magyar Kurír – Bécsben jelent meg. Ez megfelelt a bécsi sajtópolitikának, amely még ekkor nem jutott el ahhoz a Metternich által Párizsból importált napóleoni felismeréshez, hogy az újságokat nem csak cenzúrázni és elnémíteni lehet, hanem a kormány céljainak támogatására fel is használhatják őket.

Nem kis fáradsággal, de 1806-ban Kultsárnak mégis sikerült *Hazai Tudósítások* címmel Pesten újságot indítani. A vállalkozást elgáncsolni kívánók között élen jártak a korabeli bécsi magyar újságrók: Detsy Sámuel és Pánczél Dániel, akikben a konkurenciától való félelem nagyobb volt a szolidaritásnál. Annyit sikerült is elérniök, hogy a külföldi híreket csak ők közölhették, a pesti lap nem. Bár Kultsár örült annak, hogy így több tere nyílt a nemzeti kultúra kérdései számára, de mégis tiltakozott a korlátozó rendelkezés miatt; ezt végül is két év múlva Pest vármegye közbenjárásával feloldották, és a lap ettől kezdve *Hazai és Külföldi Tudósítások* címmel jelent meg.

A lap a nagy jövő előtt álló fővárosi magyar sajtó első képviselője volt. A nyolcvanas évek végén rövid időre már jelent meg itt magyar nyelvű újság, a *Magyar Hírmondó* folytatásaként, *Magyar Merkur* címmel, de hamar meg is szűnt. Kármán József *Uránia* című folyóiratával pedig már korábban is megkísérelte, hogy Pestet a szellemi élet központjává tegye. Kultsár reálisan felmérte, hogy ugyanezen célból előnyösebb, ha újságot indít és nem folyóiratot, hiszen amíg a korábbi magyar újságok olvasóinak számára laponként elérte az ezret, addig a folyóiratok iránt sokkal kisebb igény mutatkozott: az Urániára mindössze 142 előfizető volt kíváncsi.

Kultsár közben kísérletet tett a Révai halálával a pesti egyetemen megüresedő katedra elnyerésére, de ennek sikertelensége után végleg úgy döntött, hogy az ő katedrája az általa szerkesztett újság lesz. Indulását a kortársak, köztük Kazinczy is örömmel fogadták. „Íme, amit mindig óhajtottam, megvagyon! Van tehát egy folyó munkánk, amelyben a hazai literatúra productumai a publicumnak tudatára adatnak és talán recenseáltatnak is. Jól-rosszul, az csak nem egyenlő, mert ez által az írók felriasztatnának álmosságokból s inkább fognak igyekezni a publicum javallásának megnyerésére."

Bár Kazinczy a későbbiek során többször elégedetlen volt Kultsárral, de ez többnyire szubjektív okokra vezethető vissza. A szerkesztő ugyanis helyt adtott a nyelvújítási vitáknak, de nem támogatta egyértelműen Kazinczyt, hanem az ortológus és neológus irányzat összeegyeztetésén fáradozott. A széphalmi mester másik sérelme az volt, hogy a Csokonai síremléke körül támadt ún. „Árkádiai pör"-ben a pesti újság közölte a debreceniek véleményét is. Vitkovics szemrehányó megállapításait azzal kapcsolatban, hogy Kultsár nyitott volt különböző irányzatok és rétegek irányában, ma inkább újságírói erénynek, tárgyilagosságra való törekvésnek érezzük: „Csak azt hallgattad összegyüttünkkor – írja Kazinczynak –: ennek munkáját be kell venni, mert pap, mert báró, mert pápista, mert protestáns, mert professzor, mert ifjú, mert tehetős, mert annyi prenumeránst szerzett..."

A Hatvani (ma Kossuth Lajos) utcai ház központja lett a pesti íróknak éppenúgy, mint a fővárosba látogató vidékieknek. A szerkesztőség munkatársai fiatal írók voltak: Légrády Imre, majd – a Weöres Sándor által ismét felfedezett költő: – Ungvárnémeti Tóth László és egy rövid ideig Kölcsey Ferenc. Írói körében megtalálhatók voltak a konzervatív nemzedék tagjai: Horvát István, Fejér György, Vitkovics Mihály, és az újabb, romantikus irányt előkészítő ifjabb generáció képviselői, mint Kisfaludy Károly, Szemere Pál és mások.

Miként egyik elődje, Görög Demeter, a bécsi Magyar Hírmondó szerkesztője, ő is igyekezett a magyar nyelv ügyét pályázatokkal is népszerűsíteni. Első pályázatát még 1804-ben, Schedius folyóiratában hirdette meg. A kérdés, melynek legjobb megválaszolóit jutalomban részesítette, így hangzott: „Mennyire ment már a magyar nyelv kimíveltetése?" Az újabb pályázatok meghirdetésére a későbbiek során már saját újságát használta fel.

1817-től *Hasznos Mulatságok* című melléklapot indított az irodalmi és az ismeretterjesztő közlemények számára. Ebben más nemzetek példájára hivatkozva, népdalok gyűjtésére vonatkozó felhívást tett közzé. Maga a „népdal" szó is általa honosodott meg nyelvünkben, korábban csak 3-4 szóval körülírva használták.

Kultsár irodalompártoló és szervező tevékenységének kiemelkedő teljesítménye volt az a támogatás, amelyben a korszakalkotó jelentőségű irodalmi almanachot, az *Aurorát* részesítette. Állítólag magának az irodalmi zsebkönyvnek a terve is Kultsár buzdítására született meg Kisfaludy Károlyban, de a szerkesztő a megvalósításhoz is tevékenyen hozzájárult. Görög Demeter által – aki ekkor udvari nevelőként tevékenykedett – sikerült elérnie, hogy a királyné támogatta a vállalkozást, ő maga pedig anyagi segítséget nyújtott az Aurora megjelentetéséhez. Jövedelméből más irodalmi művek kiadását és térképek készítését is lehetővé tette; őt tekintik az első olyan magyar újságszerkesztőnek, aki a megjelent közleményekért tiszteletdíjat fizetett. Ez annyira szokatlannak tűnt, hogy egyesek meg is verselték: „Egy-két versemért aranyat jutalomba fizettél / Esküszöm, ezt még más senki se tette velem."

Értékes anyagi és erkölcsi támogatásban részesítette a korban oly sok viszontagságoknak kitett magyar színjátszó társulatokat is. Bátran dacolt azzal a még mindig elterjedt véleménnyel, amely a színjátszásban az „erkölcstelenség" előidézőjét látta. Lapjában kezdettől fogva szót emelt a magyar dráma megteremtése érdekében is. A Pesten működő magyar színtársulatok személyében nagy pártfogóra találtak. A magyar játékszín megteremtéséért közadakozásra szólított fel, de mivel ez nem járt eredménnyel, maga nyújtott hatékony és sokrétű támogatást. Áldozatos tevékenységéről Déryné is nagy elismeréssel írt naplójában. Amikor a társulat búcsúelőadása alkalmából végleg legördült a függöny, a színészek háláját a függöny elé kilépő egyik színész így fejezte ki: „... annyit tettél érettünk, hogy csak Te tehetted azt, hazafi polgár társaid előtt szószólónk és gyámolítónk voltál. Fizesse meg az Isten!"

Kultsár lapja viszonylag népszerű volt, hiszen a mintegy 800 előfizetőjével csaknem elérte a 18. század végi magyar újságok elterjedését. A szerkesztő ezzel sem volt megelégedve, mert az ország ötmillió magyar lakójához képest keveselte az olvasók számát. Az angliai sajtóviszonyokra hivatkozva írta: „Londonban 42 újságok és folyóiratok jönnek ki, s mindeniknek 1, 2, 3, 4, 5 ezer példányi elkelnek."

A Hazai és Külföldi Tudósítások 1828. április 2-i száma gyászkeretben adta hírül Kultsár István halálát. Temetésén megjelentek az egyetemek és középiskolák tanárainak küldöttségei, de ott voltak annak a Magyar Tudós Társaságnak a képviselői is, amelynek megalapítását az előző évben mondta ki az országgyűlés, és amiért ő maga is sokat tett. Eljött a végső búcsúztatására a bencés rend nevében Guzmics Izidor is, aki rendszeres olvasója volt lapjának és aki a Hatvani utcai házában, két pint bársonyosi borral, meg-meglátogatta egykori rendtársat.

Kultsárt életében is sokan tisztelték és szerették, de bírálói is voltak konzervatív részről csakúgy, mint a radikálisabb írók közül. Toldy Ferenc megállapítása, mely szerint Kultsár „lassanként előkészítette átváltozásunkat" már a későbbi, lehiggadt értékelést fejezte ki. E kevésbé látványos, de annál fontosabb „előkészítő" szerep mellett ma már azért is nagyra értékeljük életművét, mert mint szerkesztő igazi toleranciáról tett tanúbizonyságot a különböző vallási, irodalmi és világnézeti irányzatok és csoportosulások irányában. A kultúra és a humán értékek jelenkori újabb megkérdőjelezése idején talán még fokozottabban tiszteljük Kultsár István azért is, mivel egy idegen hatalom közönye és egy szellemi értékek – újság, könyv, színjátszás – iránt érdeklődést alig mutató hazai társadalom ellenében is mert és tudott cselekedni és áldozatot hozni a magyar irodalomért és kultúráért.

RABINOVSZKY Mária

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Mire megy ki a játék?

Kérdezi a Pincér. A Pincér *Forgách András* egyfelvonásosának, *A pincér*nek a címszereplője. A játék arra megy ki, hogy őt a Színésznő megpróbálja az ágyába bújtatni egy szállodai szobában. A Színésznő vidéken vendégszerepel, Csehovot játszott, úgy érzi, pocsékul, emiatt nyűgös, részeg is, nem szólva arról, hogy már nem egészen fiatal, anyja lehetne a Pincérnek, aki nem hagyja magát molesztálni, bepöccen, különösképp, amikor a Színésznő át akarja rendezni a szobájában a bútorokat. Úgy értve, a Pincér szobájában, ahová a plafonon is át lehet járni, ugyanis egy lyuk van rajta. Az átjárhatóság egyébként alapélmény, ez egy határokat légiesítő előadás, a *miskolci Nemzeti Színházé*, a szereplők úgy járnak át egyik darabból a másikba, nevezetesen *Seneca Phaedrájá*ból Forgách András Pincérébe, mint *Margitai Ági* és *Quintus Konrád* a falon.

Odaát, az ikerdarabban — a Senecáéban — Margitai a címszereplő, ő Phaedra, aki el akarja csábítani Hippolytust, aki a fia lehetne, pontosabban az is, a mostohafia, őt játssza Quintus, és itt is bepöccen, annyira, hogy megtréfálja a kedves mamát, amiért megzavarta kamaszos enyelgését Artemisszal, akit különben bábu formájában a szekrénybe akasztva tart, no szóval, ott tartottam, hogy Quintus-Hippolytus a tréfa kedvéért búvárszemüveget és fürdősapkát ölt, mi több, bajuszt ragaszt, ezáltal kiköpött Theseusszá válik, amit onnan lehet tudni, hogy apukájának búvárszemüvegesfürdősapkás-bajuszos fotója ki van ragasztva a szekrényére. Elég az hozzá, hogy Theseusként látogatja meg mostohaanyját, aki azt hiszi, hogy a férjével van dolga, az, hogy „dolga van vele« eufémisztikus megfogalmazása annak, ami történik, tudniillik, hogy Phaedra egy látványosan stilizált nemi aktus keretében tudja meg – amikor is a Theseust játszó Hippolytusszal (akit Quintus játszik) hál –, hogy Hippolytus meghalt, azaz hogy nem halt meg, csak ő azt hiszi, minek következtében a zuhanytálcában fölvágja az ereit.

Érdekesség, mit mondjak, az eddigieken kívül is van bőven, Phaedra az alsó szobából videón figyeli Hippolytus kisfiús játékait a felsőben, amíg az le nem takarja a kamerát egy T-shirttel, van labirintus és Minótaurusz (az utóbbi dián), van libikóka-hintaszék, amelyen hol az egyik, hol a másik szereplő kerekedik a másik, illetve az egyik fölé, vannak hideg és színes neonfények, van hálóágy mint csapda, van gumifal erotikus test-relieffel, a zuhanytálcából véres szökőkút folyik, és Margitai Ági, miközben egyenlőtlen küzdelmet folytat Seneca retorikájával, nyers karajból rakosgatja össze Hippolytus föltételezett maradékát. (Az előadást a Gazda Kft. prügyi húsüzeme támogatta.)

Seneca és Forgách a látottak alapján megítélhetetlen, a színészek dettó, egyedül a rendező *Zsótér Sándor* ítélhető meg. Bevallom, remekül mulattam magamban. Hangosan nem mertem, úgy tűnt, a színpadon valami komoly dolog zajlik.

Mármost a *kassai Thália Színház Bánk bán*jában, amelyet *Verebes István* rendezett, szándékos a komolytalanság, annak ellenére, hogy Verebes komolyan veszi a darabot. „Történelmi divatrevü«, mondja mindjárt a műfaji megjelölés, és a mellékelt előadás illusztrálja a hirdetményt. A szereplők különböző korok viseleteiben tündökölnek, Gertrudis a közelmúlt sötétkék káder-kiskosztümjét hordja, Melinda rózsaszín tüll kisestélyiben pompázik, a bojótiak egyike klasszikus spanyol galléros grand, másika baszk sapkás szeparatista, Ottón partedliként fityeg az ingmell a kiskirályfi-jelmez fölött, Biberach a betétes cipőjével, sáljával és csokornyakkendőjével a két háború közti kávéházi zugriporter, igazolványa is van, meg fényképezőgépe, amellyel megörökítette Fülöp király gyilkosát, úgyhogy a filmet Ottó mindenesetre kitépi belőle... És így tovább, középkori alabárdos és revolver, a békétlen magyarok között pajeszos zsidó, s hogy Petur szájából minél ostobábban hangozzék a magyarkodás, nem díszmagyart visel, mint várnánk, hanem udvarképes osztrák öltözetet. Az eklektikus divatbemutató top-modellje Bánk bán, az értelmiségi: öltöny, világos ing, nyakkendő, hosszú ballon, fölhajtott gallérral, mint egykor Mastroianni a Nyolc és félben.

Dőry Virág ruhái megszabják a figurát, illetve a viselkedést, mert jellemről nemigen beszélhetünk. Az *Illyés* magyarította *Katona*-szöveg tekintélyes része nem hangzik el, amit látunk, gesztusjáték, nem szituációs játék. A pamfletírozási szándék nyilvánvaló, Verebes folyamatos átöltözéses panoptikumnak látja a történelmet, Biberach a királyi adományleveleket lapozgatva a „Hazám, hazám«-ot fütyörészi, Melinda bilincsbe verve, kifeszítve fekszik a hitvesi ágyon, nem tudni, elégtelenül vagy túl jól hatott-e a hevítő (és vajon ott volt-e Biberach a fényképezőgépével), II. Endre Galíciából hazajövet spagettit vacsorálva hallgatja a királynégyilkosságról szóló beszámolót, miközben odakint puffognak a polgárháborús lövegek.

Az anyagkezelés ilyetén módja önmagában sem nem erény, sem nem vétek, megvilágító értelmezésről beszélni éppúgy kár volna, mint blaszfémiáról, az eljárás nem árt és nem használ Katonának, a Bánk bán nem szent, de sérthetetlen, amennyiben minden egyes betüje épen marad *bármely* előadás után. Az a kérdés, hogy érzi magát a néző. Én eléggé jól éreztem magam, bár megjegyeztem, hogy a manökenek többsége *rangaszul* hordja a ruhát, ami lerontja a divatbemutatót. Legjobban *Kövesdi Szabó Mária*nak áll a kisvárosi tanácselnökasszony szerepe, természetesen mozog benne, ez a Gertrudis Aranka létező figura a történelmi kifutón. Biberach szignóval is nyüzsöghettek hasonló alakok a Simplon kávéházban, fekélyükre szorított kézzel.

Mindamellett e zsurnálteátrumi röpdolgozat alatt éppúgy, mint ama másik, spirituális experimentum közben többször is az órámra pillantva, volt időm eltöprengeni azon, hogy miért hosszú a rövid, s hogy végeredményben mért ülök én ott, ahol ülök. És ekkor ugyanazt kérdeztem magamtól, mint a Pincér, és ültem tovább anélkül, hogy válaszolni tudtam volna rá.

DÁVID KATALIN: **Emlékezés**

Emlékezés Rabinovszky Máriuszra és Szentpál Olgára

Tisztem szerint a művészettörténész Rabinovszky Máriuszról szólhatnék, de a barátság jogán a táncművész Szentpál Olgát is joggal idézhetem. És így igazságos, hogy e nagyszerű házaspárt együtt említsük most születésük centenáriumának – 1995. december 14. – ünnepén, hiszen szorosan kapcsolta össze őket az azonos akarat. A modern magyar kultúra kibontakozásához közösen teremtették meg azt a szellemi műhelyet, amely a két világháború közötti értelmiség egyik kiemelkedő otthona lett. Szentpál Olga több száz koreográfiája, táncelméleti tanulmányai, Rabinovszky művészetfilozófiai, művészettörténeti és kritikai tanulmányai korszakunkat és múltunkat egyaránt értő és e kultúrát tovább fejlesztő munkásságáról tanúskodnak és arról is, hogy együttlétük, együtt-gondolkodásuk érlelte meg a személyes eredményeket.

Ha valaki azt kérdezné tőlem, mi az, amivel mindketten valami sajátossal kiemelkednek a magyar kulturális életből, természetesen ki-ki a maga szakmáján belül, akkor azt kell mondanom, hogy senki úgy nem tudta integrálni a hazai művészetet az egyetemesbe, mint tették ők. Nálunk az egyetemes művészet nem analógia vagy mérce, esetleg kapaszkodó a magyar megértéshez, hanem a kettő úgy ölelkezik össze, mint egyetlen építmény, amelyhez minden ország a maga szépségét, alkotó erejét adta. És ez bizony ritka szemlélet a magyar művészettudományokban.

Szentpál Olga munkássága korszakos jelentőségű a magyar táncművészet történetében. Koreográfiái a zene és irodalom sok jeles alkotását dolgozták fel. Mendelssohn, Berlioz és Bach munkái mellett már a 20-as években felfedezi a táncművészet számára Bartókot, akinek Allegro barbarójából komponálja a nagyszerű Barbár táncot. Szophoklész, Shakespeare vagy Madách drámáihoz készült táncai máig kimagasló eredményei tánctörténetünknek, és egyik utolsó munkája, a Kiűzetés a Paradicsomból már a 20. század végének modernségét hordozza. De megeleveníti Csajkovszkij, Muszorgszkij, Chopin, Debussy zenéjét, és külön kell megemlítenünk azokat a munkáit, amelyek a magyar népművészet elemeiből épültek.

Szakmám alapján Rabinovszky Máriusszal kerültem munkatársi kapcsolatba. 1965-ben módon adódott sajtó alá rendezni azt a tanulmánykötetét – *Két korszak határán* címmel –, amely munkásságából ad válogatást. Most kezemben a kötet, amelynek minden mondata egy mélyen gondolkodó tudós üzenete a művészetről. Sok száz régi és modern, magyar és külföldi mesterről ír egy-egy tanulmányt, máskor csupán néhány mondattal fogalmaz meg valakit, de mindig művészetük lényegét, jelentőségét közvetíti. Nagyszerű ez az átfogó tudás, a megértés és tisztánlátás, melyek annyira jellemzik munkásságát. A könyv most felidézi alakját, az elmélyült kutatót, a kiváló tudóst és nem utolsó sorban magát az embert, aki halála előtt röviddel ezt írta naplójába: „higgyék el egy gondolkodó, vizsgálódó, tárgyilagos embernek, az egyetlen érték, az egyetlen konstruktív erő az életemben a szeretet." Csodálatos szavak, amelyek azok számára is, akik nem ismerhették, valamit megformálnak tiszta személyiségéből.

Sokáig hallgattunk felőlük, és bizony felnőtt néhány generáció, akik alig vagy semmit sem tudnak munkásságukról. Márpedig tudom, hogy a múlt értékeinek őrzése nélkül nem építhető a jelen. És ehhez kevés az emlékezés.

BUDAI KATALIN: **Rádió**

Téglák égbe álmodója

Izgatott, crescendós krimi-zene, a hetvenes évek „Moszkvics üldöz Trabantot a gépállomás tövében" körítését idézve. A cím is ilyen múltidézősen sete-suta, némiképp a „harminckét nevem volt" antológiájára: *Hat kapitányság körözte.*

Bevallom, történelmi időket bevilágító, új adalékokkal szolgáló mélyinterjút vártam Martinkó Károly dokumentumjátékától, a Rádiószínház Dokumentumműhelyének bemutatójától, gondolván, távolodjunk kissé az irodalomtól az élet eleven, megrendítő áradása felé. De megint vegytiszta irodalom, léleknyitogató fikció tárult elénk.

Már a hős neve is: Annaházy András. Kell ennél szépségesebb? Jókai, Kemény, Asbóth sárgul az irigységtől odafönn. Igaz, ez bitorolt név, derék békéscsabai polgár viselte, míg egy nap el nem veszítette személyi igazolványát. Korunk hőse, Zoltán orozta el, aki káeftét alapított, irodát nyitott, téglát vett és adott, autózott és vacsorált e néven, majd – van, aki pontosan bevallotta, van, aki nem, de – hozzávetőlegesen egy prémiumnyit vagy kárpótlásnyit, azaz harminc milliós adósságot hagyott maga után.

A jól öltözött, „megnyerő modorú" férfi nyomát bottal ütögette vezérigazgató, megyei rendőrkapitány, ügyvéd, noha, mint kiderült, negyedik éve körözték már, maga az Interpol is. Végül Agárdon, egy zsákutcába szorítva tette ártalmatlanná őkelmét az éber magyar rendőrség. Számláján az 1987-es keltezésű priusz homályos deviza-csalás ügyben, s tavalyig büntetlenül, kb. harminc darab kölcsönzői autó Romániába csempészése. Mihez is kezdett volna három év börtön után, 1990-ben, egy új helyzetben? Kölcsön, uzsorakamattal, de visszafizetni miből? Zoltán tehát nekiállt jogszabályokat tanulmányozni, rálelt néhány hézagra, így okosan, értelmesen, előreláthatóan kezdett vállalkozni. Egy hónap kell, míg a körözött kocsi adatai körbejárnak a kölcsönzőknél és a határig jutnak: addig éjjel, különösebb ellenőrzés nélkül ki lehet gördülni az országból. Aztán meg cégbíróság, közjegyző, szerződés: az is könnyűszerrel elintézhető, csak egy hamis identitás és egy jobb nyakkendő vagy karóra kérdése.

A koncepciózus, felkészült gazdaságjogi szakértőt fura módon a börtönbe utalják majd vissza. A műsort is gyorsan berekesztették, mikor már a TB-s tartozásokat kezdte elemezni.

Ezredforduló egyébként a dokumentum-sorozat főcíme. Zoltán pedig a fordulóra várók sorának picinyke, balek láncszeme: ő valóban szervezett, dolgozott, szállított, teljesített a harminc millióért, s a jó téglának őrült Dél-Magyarország népe.

(Elhangzott dec. 10-én, 15 órakor a Kossuth adón.)

TÓT AMBRUS: **Televízió**

Békavíz

Néztem a Duna Tévén hat darab párt hat darab médiaszakértőjét, egyik okosabb volt, mint a másik, plusz valamennyien józanok és kimértek, sugárzott belőlük, hogy megegyezni akarnak, az ország felvirágzása (mely ez esetben a tévénéző egyed felvirágzása volna) vezérli minden lépésüket, gondolatukat, mégis az egész olyan szánalmas és reménytelen volt.

Ehhez a Duna Tévének semmi köze. A Duna Tévé jó tévé, príma filmeket adnak, ismeretterjesztő műsoraik kifejezetten érdekfeszítők, de felhívnám még a figyelmet a sportrovatra is, jobbak, mint a Telesport, természetesebbek a fiúk. Nem mintha a médiavitának az állami vagy nemzeti tévéhez olyan sok köze volna. Már nincs. Alighanem Horváth Ádám leköszönő elnöknek van igaza, aki azt mondta, ezek a médiapolitikusok abszolút nem a tévé lényegéről vitakoztak, semmi más nem vezérelte őket tárgyalásaik során, mint hogy minél nagyobb részt szakítsanak ki a közvélemény formálásának legfőbb eszközéből, de legalább kiegyensúlyozzák a másik fél politikai erőfölényét.

Fél évvel ezelőtt még az jutott eszembe, miért nincs szolidaritás a tévésekben. A tévét, így végül is a tévéseket, nap nap után megalázzák a politikusok, a médiaszakértők úgy beszélnek műsorokról, azok készítőiről, mint valami tárgyról, sőt, inkább egy jópofa, esetleg nagy büdös állatról, amit természettudományos filmekben szoktak megfigyelni, látják kérem, ezek ilyen állatok. Én a tévések helyében – ha volna szolidaritás – a szükséges információkon felül nem közölnék semmit a politikusokról, nem hívnám meg őket kerekasztalokra, nem ruletteztetném őket a feleségükkel, nem készítenék róluk vicces betétet szilveszterkor, nem érdekelne, mi a kedvenc versük, ki a kedvenc zeneszerzőjük, ha fociznak, nem raknám be őket a sporthírek végére, hogy milyen jópofák, és még a sajtótájékoztatójukról se mondanék többet két mondatnál, kivéve, ha egyszer végre már tényleg fontos dolgokról beszélnének.

Nem nyalnám a feneküket. Menjenek a francba.

De ilyet nem lehet megcsinálni. Itt gusztustalan alkudozás és beleszólás folyik, egyiknek sincs mersze kimondani, hogy a médiatörvény (miként a reklám-, a sajtó- meg a kábeltörvény) nem azért nem született meg, mert a politikai ellenfeleink nem akarták, hogy megszülessen, hanem mert mi se akartuk.

Így jó, ahogy van.

Ez a tévé már menthetetlen. Ám ez a tévé nem lehet annyira menthetetlen, hogy ne találjon benne az ember kedvére való műsort, valami fogódzót, amely átsegíti őt a nehéz napokon, s nem feltétlen tamponra gondolok. Sokkal magasabb rendű minőségre. A jó tévéhez hiányzik az átgondoltság, a nyugodt munkakörülmény, minden hülye politikus belepofázik műsorba, menetrendbe, ebből azonban nem következik, hogy a káosz ne termelhetne értéket.

Termel. Erre szombaton délelőtt jöttem rá, amikor hosszú szünet után felbukkant újra a képernyőn a vadon vándora, Les Hiddins őrnagy. Ez az ember igazi túlélési szakember, képes egy kopár szikla tövében is éveken át elélni, olyan növényeket elrágcsálni, melyeknek mi már a látványától is okádni kezdünk, mirigyeink pedig megduzzadnak, sőt, képes avartüzön készült rántott bazaltsziklát feltálalni, de úgy, hogy az embernek folyni kezd a nyála.

Mindent túl lehet élni.

Beszélhetnek össze-vissza jövőről, jövőképről, Hiddins őrnagyot nem pipálja le senki. Múltkor nem volt vize. A nagy ausztrál sivatagban. Azonnal szerzett egy botot és ásni kezdett, de olyan gyorsan és bravúrosan fúrta a homokot, hogy már az maga volt a gyönyörűség. S nem is hiába fúrt: a homok alján ott lapult egy béka. Hiddins őrnagy nyakon ragadta, s úgy mutatta a kamerának, hol tárol ez a béka édes vizet a saját mirigyében, s nem is keveset. Majd, hopp, leszívta a hólyagját, az ember csak ámult.

Utána jóízűen böffentett, s ment tovább a dolgára, míg el nem nyelte a sivatag.

Ezek után média- meg mindenféle ügyekben tehetnek egy szívességet az urak, hatpártilag meg egyenként is.

sége, ízlése, tág befogadó készsége szerencsésen óvja meg bármiféle elhamarkodott előítélettől. De nem lesz az avantgarde lelkes propagátora sem. Sem most, sem később, 45 és 48 között, az absztrakt művészet erőteljesebb térhódítása idején. Az ügy védelmét „a Kállai Ernő-fajta fanatikus angyaloknak" engedi át, bár egyik legtisztább írását (*Művészeti relativizmus*, 1929) Martyn Ferenc képei inspirálják, s a művészhez mindvégig mély belső barátság fűzi. *Az új festészet történetében* a modern törekvéseket az előző század felől közelítette meg. A barokk egységes világképe után a XIX. századot is túlontúl heterogénnek s — tényleges értékei ellenére — lényegében széthullásnak érezte. S ezzel a szellemi és formai heterogenitással találja magát szemben századunk elején. De legalább a fontosabb erővonalakat húzza meg, pontosan és világosan. Könyvét azzal a végső óhajjal zárja, hogy „*ennek* a kornak (is) meglesz a maga általános érvényű művészete, mert meglesz közös hitünk és tudásunk, közös érzésélményünk, és lesznek közös szimbólumaink".

Figyelme a könyv megjelenését követő évtizedben egyre inkább az egyes törekvéseket átható közös szellemiségre irányul. Megjelenését, kialakulásának folyamatát legvilágosabban *A kubizmustól a konstruktivizmusig* (1931) című tanulmányában rajzolja meg. Egyes törekvésekkel szemben (a mondriani geometrizálás, merzizmus, futurizmus) változatlanul megőrzi korábbi fenntartásait, de mindez a végső képet legkevésbé sem módosítja. Már az impresszionizmus jelentőségét „a valóságtól való roppant merész elvonatkoztatásban, nem pedig a naturalizmus teljesítésében" látja. A kubizmus s a konstruktivizmus — s végső fokon valamennyi modern törekvés — meg kimondottan „új abszolút értékű szellemiség realizálását" tűzi ki célul. A részeredmény kvalitása olykor vitatható, de a közös szándékhoz, a „spiritualizálási kísérlethez" nem férhet kétség. „Elvonatkoztatni az anyag eredeti rendeltetésétől — írja a kubizmusról —, átformálni úgy, hogy anyagi jellegéből nem marad semmi": művészeit ez az elv vezeti. „A kubizmus annyira spirituálisnak tartja magát, hogy általa a merő realitás is szellemi természetet nyer." Így vélekedik az úgynevezett mágikus realizmusról is: „. . .ezt a realizmust — írja Martyn Ferencről szóló 1929-es tanulmányában — minden előbbi újkorbeli realizmustól »mágikus« volta különbözteti meg, az a démonikus tűz, mely még az »új tárgyilagosság« megnyilvánulásait is fűti, amennyiben azok művésziek, és mögöttük nemcsak leplezett epigonizmus áll." Így indul neki Rabinovszky, újra meg újra, az avantgarde szellemiség meghódítására, fogalmi birtokbavételére. Megújuló erőfeszítése, őszinte hevülete elismerésre késztet. Különösen ma, amikor a komplex módszer eredményeként az avantgarde egész történetét, korszakos jelentőségét világosabban látjuk. De nyugodtan bevallhatjuk: egy igényesebb kézikönyvben az ő gondolatai is helyet kaphatnának, még ha csak láncszemei lennének is a megírandó műnek.

A kötet nem csupán a szakma kevés számú művelőjéhez szól. A műalkotás *önmagában* nem mindig nyilatkozik meg az első szóra. Faggatni kell, vallatóra fogni, türelemmel és kitartással. Csakhogy ehhez is meg kell találni az utat; ha másként nem megy, olyantól, akinek ebben példás gyakorlata van. A szem csak így lehet nevelője szívnek és léleknek. Ehhez a munkához Rabinovszky kiváló tanítómesternek bizonyul — halálában is.

MEZEI OTTÓ

Gyulai Elemér: A látható zene

Különös dolog, hogy bár magyar zenepszichológiai iskola, tanszék, irányzat nincs, nem is volt, magyar szerzők mégis jelentőset alkottak ebben a tudományban. A külföldön működő Révész Géza egyik legnagyobb tekintélye volt a zene lélektanának, munkái ma is az alapvető művek közé tartoznak. Élénk külföldi visszhangot váltott ki az 1918-ban fiatalon elhunyt Kovács Sándor munkássága, aki az akkori legújabb pszichológiai irányzatok eredményeit az elsők között próbálta a művészetre alkalmazni. Mosonyi Dezső kitűnő munkája (*A zene lélektana új utakon*) viszont hazánkban sem váltott ki méltó visszhangot (neve még a most megjelent *Zenei lexikon*ból is kimaradt), holott a pszichoanalitikai irányzat egyik legjobb, legárnyaltabb és legszakszerűbb művészetlélektani összefoglalása. Végül gazdag lélektani anyaggal találkozunk Siklós Albert és Molnár Antal munkáiban, az utóbbinak a zene lélektanáról szóló összefoglaló írása ma is kiadásra vár.

Gyulai Elemér neve ennek az impozáns sornak is az élére kívánkozik. Az 1945-ben

nyitunk, a frisseség, elevenség levegője csapja meg az olvasót; gondolatai, problémái hozzánk szólnak, a múltból a mának üzen. Nyelve színes és világos, könnyed és közvetlen. Modora példamutató: akár elméleti kérdéshez nyúl, akár egy-egy művészre veti tekintetét, szerető gyengédséggel, de határozott eréllyel teszi, a kritikusi bátorság s az etikai felelősség rokonszenves gesztusával.

A köztudat kritikusként is tartja számon, közelebbről azzal a szóval illetvén, amelynek az ő esetében mindig nemes csengése van: esztéta. Rabinovszky ugyanis a műalkotást belülről átélők szerencsés típusához tartozott. A beleélés számára a művészi megértés alapja. „A művészet kizárólagos területe nem az értelem, sem az érzékiség, hanem az érzésvilág, *kizárólagosan az érzésvilág*, és ebben különbözik az irodalomtól, mely átmeneti jelenség az érzésbeli és az értelmi alkotások között" — írja 1921-ben, alig néhány évvel tanulmányai befejezése után. „Teljes odaadással *bele kell magam élnem* a műalkotásba — folytatja —, annak minden részletével meg kell ismerkednem, ki kell magam szolgáltatnom azon belső rezgéseknek, melyeket a színek, formák, vonalak vagy fények átható szemlélete belőlem kivált." Ma is megszívlelendő szavai ezek egy olyan kritikusnak és művészettörténésznek, aki ilyenformán az egész európai művészetet látómezejébe vonta, a régieket s a legfrissebbeket egyaránt, minden elméleti elfogultság, művészi előítélet nélkül. E készség ritka adománya színezi át olaszországi naplójegyzeteit — a *Trecento* kötet érzelmi pilléreit — s a kortárs művészekről szóló írásait egyaránt.

Tulajdonképpen nem az „alkalmazott művészettörténet" művelőjének indult. Korai cikkeit akár előmunkálatnak is tekinthetjük *Az új festészet történetéhez* (1926), amely újabb kiadást — sajnos — azóta sem ért meg. Pedig az alkalmas pillanatban sok zavart és félreértést eloszlatott volna, különösen a XIX. század objektívebb értékelése körül. A könyv anyagának rendszerezése során Rabinovszky számos művészettörténeti, technikai alapfogalom tisztázására kényszerült, s ezek mind olyanok, amiket ma is használ a kritikai vagy a pedagógiai gyakorlat. Rabinovszkynál e fogalmak mindig a hitelesség bélyegét hordozzák: a *közvetlen* megismerés a művészet immanens világából szűrte ki valamennyit. „Nem nevezhetem tartalomnak azt — írja fentebb idézett tanulmányában, a *Tárgy és tartalom*ban —, amit csak értelmemmel foghatok fel . . . Nevezzük a képzőművészeti alkotásban értelmileg felfogható elemet tárgynak. Az *V. László és Cillei* című kép tárgya . . . az, amit dolgozatában a harmadik gimnazista megír. Ellenben a tartalma egészen más valami; a képtartalom összetétele mindazon érzésbeli rezgéseknek, melyeket a tömegek, a fény és árny eloszlása, a színek, a formák, az arányok belőlem kiváltanak. Ha ezen érzésbeli tartalom kicsiny, a gondolatbeli tárgy pedig bő, akkor a festő a hibás . . . Megszűnik élvezhetővé lenni, mert megszűnik *egy* lenni." Ezekből az évekből származik a *Naturalizmus a képzőművészetben* és *Az akadémiák halálára* című tanulmánya is. Mindkettőben ugyancsak alapvető fogalmakat tisztáz; nélkülük a XIX. század művészetéhez nyúlni szinte lehetetlen.

Az új festészet története a kritikust és esztétát végérvényesen a XIX. és a XX. századhoz köti. Írásai — bármilyen rövid terjedelműek is — mindig elevenbe vágnak, s reflektorként világítják meg egy-egy művész jelentőségét, egy-egy kiállítás vitathatatlan értékeit, vagy a korabeli művészetpolitika égető kérdéseit. Mint esztéta, intenzív erővel szívja magába a művek sugárzását, s mint kritikus és művészettörténész, azonnal keresi a szálakat, amelyek a művészt hazai vagy európai társaihoz, a megfelelő művészeti irányzathoz kötik. Nem a „foglalkozás" kényszere, a rutin alakítja ki benne ezt a módszert, „az élmények objektiválása" — így nevezte ő — életelve volt. „Úgy látszik, ez a kulcsa minden életbölcsességnek" — írja naplójába. Akár a *Munkácsy-kérdéshez* fűz megjegyzést, akár *Szinyei Merse nagyságának és hanyatlásának* társadalmi vagy személyes okait kutatja, megállapításai nyomán az egész oeuvre más színt, más jelentést kap. Szóljon az írás Kmettyről, a fiatal Derkovitsról, Perlrott Csabáról, a kiteljesedő Szőnyiről: máig nyitva hagyott kérdések merednek elénk, mindmegannyi megoldatlan probléma. Medgyessyről szóló monografikus tanulmányát — amint mondani szokás — tanítani kellene, mint a műfaj mesterdarabját. Élmény és analízis felelget egymásnak benne; minél mélyebbre hatol az élmény átvilágító sugara, annál teljesebben bontakozik ki az egyes darabok s az egymáshoz kapcsolódó művek jelentősége.

Akinek szemében a műalkotásban testet öltött tárgyi világ átélése a művészi megértés feltétele, az avantgarde törekvések megítélésekor egykönnyen zavarba jöhet. Különösen nehéz a feladata, ha mint historikus nyúl az anyaghoz. S negyven évvel ezelőtt — *Az új festészet* megjelenésekor — még a kellő történelmi távlatnak is híjával voltunk. Rabinovszkyt elméleti felkészült-

KÖNYVEKRŐL

Az egzisztencializmus

Egy nő és egy férfi karácsonyfát díszít. Gondosan elhelyezik a gyertyákat, arányosan elosztják a csillagszórókat és csengetyűket. Fáradtak és lelkesek. Mögöttük öt év háború, az ellenállási mozgalom szigorú fegyelme, a mindennapos halálveszedelem. Előttük Európa bizonytalan jövője. Északkeletre tőlük, nem is olyan messze még dörögnek a fegyverek. A színhely: Párizs; idő: 1944 december. — Ezzel a jelenettel kezdődik Simone de Beauvoir *Les Mandarins* c. regénye. Az írónő a művészet képszerű ábrázolásával néhány lapba sűríti azt, amit a filozófiatörténet csak vaskos tanulmányokban tud elmondani. Azt a történelmi pillanatot ábrázolja, azt a légkört sugallja, amelyben az egzisztencializmus — a modern polgári filozófia történetében oly páratlan — hódító útjára indult. A reménység és reménytelenség, a fáradtság és új harcok tüze, a polgárság leleplezése és mégis védelmének óhaja — ezek az ellentétpárok alkották e történelmi pillanatot.

A regény ennek felvillantásával akaratlanul azt is megmagyarázza, hogy a reménységtől és új harcoktól egyértelműbben tüzelt kelet-európai országokban miért korlátozódott sokkal szűkebb értelmiségi körre azokban az években az egzisztencializmus hatása. Jelentős nyomot nálunk sem hagyott. Pedig mindjárt 1945-ben megjelent magyarul Heidegger *Mi a metafizika* c. füzete, 1946-ban pedig Sartre *Az egzisztencializmus* c. népszerűsítő irata. Számos tanulmány is foglalkozott ezzel a ha nem is új, de új hatású filozófiai iskolával. Az ismertető-vitatkozó esszékből Mátrai Lászlóé emelkedik ki két évtized távlatából. 1957-ben pedig megjelent az első részletes, átfogó marxista elemzés Lukács György *A polgári filozófia válsága* c. könyvében. E könyv Franciaországban nagyobb visszhangot keltett, mint idehaza, ahol az egzisztencializmus körül fellángoló viták is csak egy igen szűk szakmai réteget érintettek. De tíz évvel később, a személyi kultusz okozta ideiglenes csüggedés és ideológiai zavarok nyomán nálunk is fellobbant az egzisztencializmus divatja. Mert divat lett belőle. Egyre többen beszéltek róla, bár valójában még mindig nagyon kevesen ismerték. Az ismeretlenség pedig, mint mindig, ezúttal is mítoszt teremtett. Az egzisztencializmus divatjából kialakult az egzisztencializmus sejtelmes mítosza: egy mindent feltáró és orvosló filozófia hamis képzete. E hamis képzetet csak az alaposabb ismeretek oszlathatták el. Ezért volt örvendetes, hogy az ötvenes évek végétől kezdve megjelentek magyarul Sartre, Camus, Beauvoir jelentős szépirodalmi művei. Akik féltek addig kiadásuktól, be kellett lássák, hogy nem a megjelenésük, hanem hosszú meg nem jelentetésük hatott károsan szellemi életünkre.

A mítoszromboló és divatoszlató ismeretterjesztés sorában fordulópontot jelent a Nagy Géza közreműködésével, Köpeczi Béla válogatásában és bevezető tanulmányával megjelent antológia, amely a Gondolat Könyvkiadó méltán népszerű „izmus"-sorozatában látott napvilágot. Ez a kötet ad először magyar nyelven keresztmetszetet az egzisztencializmus filozófiájáról, eredeti szövegek alapján. Róla szóló vitairatok eddig is szép számmal kerültek az olvasók kezébe, de hosszú idő után most nyílik először alkalmuk arra, hogy maguk döntsenek az egzisztencializmus gondolatainak értékéről. A szemelvények között olvashatók e filozófia irracionalista hitvallásai, nyílt polémái a marxizmussal, a tükröződés-elmélet tagadása, megannyi vitaébresztő tétele. Egészséges vita azonban csak közvetlen ismeretek birtokában kerekedhet. Mivel ehhez juttatja olvasóit, ezért üdvözlendő elsősorban ez a tartalmas kötet.

Az egzisztencializmus olyan filozófiai mozgalom, amelyet az emberi létre vonat-

RABINOVSZKY Máriusz

kozó közös kérdésfeltevése tart össze. De a közös kérdésre különböző válaszokat ad, s így különböző irányzatokra bomlik. A kötet szemelvényeinek kiválogatását ez feletté megnehezítette. Esszékben, filozófiai traktátusokban ugyanis még nehezebb feladat az egész gondolatmenetet tükröző részleteket találni, mint szépirodalmi művekben. A jó filozófiai mű olyan, mint a matematikai levezetés: szorosan összefüggő rendszert alkot, s a részletek kiemelése éppen a lényegét alkotó gondolati láncolatot bonthatja meg. A mennyiség és minőség itt karöltve jár együtt: a mozaikszerűség, a túl rövid szemelvényekre való széttöredezés a gondolatok önkényes megbontását eredményezi, és a bemutatás helyett elködösíti a műveket, amelyeket ismertetni akar. Köpeczi Bélának tehát választania kellett, hogy az egzisztencializmus minden áramlatát szerepelteti-e a gyűjteményben, semmitmondóan rövid szemelvényekkel, vagy pedig nagy hiánylistát hagyva kritikusainak csak egyes gondolatköröket mutat be, de aránylag kerek, önálló részletekkel. A választás helyesen ez utóbbira esett, s a válogatásba csak a négy legnevesebb egzisztencialista filozófus, Jaspers, Heidegger, Sartre és Camus került be, az elődök közül pedig csak Kierkegaard. Kimaradt Bergyajev, Buber, G. Marcel, Jeanson, M. Merleau-Ponty, Beauvoir, Lavelle, Gusdorf, az elődök közül pedig az életfilozófia és a fenomenológia képviselői. Ám ha mindezek belekerültek volna, akkor az adott terjedelemben használhatatlanná vált volna a kötet. A hiányokat Köpeczi Béla, tömör, világos bevezető tanulmánya pótolja, és ha nem is lexikai teljességében, de legfőbb történeti vonulatában elemzi az egzisztencializmus elődeit, kialakulását, valamint filozófiájának, esztétikájának és irodalmának fejlődését. Elsősorban az összefüggéseket világítja meg, ezáltal segítve a cseppet sem könnyű szövegek megértését.

E kötet abban a sorozatban jelent meg, amelyben eddig a barokktól az expresszionizmusig hat különböző művészeti korszakról vagy stílusirányzatról esett szó. Az egzisztencializmus azért illik bele ebbe a sorozatba, mert bár nem nyitott új művészeti korszakot és új stílusirányzatot sem kezdeményezett, mégis jelentős nyomot hagyott az elmúlt évtizedek művészetében. Egyrészt ugyanis a modern polgári filozófiai iskolák közül a legbehatóbban foglalkozik esztétikával és általában a művészet kérdéseivel, másrészt pedig tanítását, elméleti tételeit előszeretettel illusztrálja szépirodalmi művekben. Mindkét vonás végigkíséri az egzisztencializmus történetét a kezdetektől máig. A kötetben olvasható Kierkegaard elemzése Mozart *Don Juan*járól, Jaspers egy tanulmányrészlete Goethéről, Heidegger rendkívül érdekes eszmefuttatása Van Gogh *Parasztcipők* c. festményéről, s a terjedelem arányában bőséges szemelvények Sartre és Camus szépirodalmi műveiből.

A válogatás éppen a sorozat jellegét szem előtt tartva elsősorban az egzisztencializmus esztétikájára fordít figyelmet, s ezen belül mutatja fel egész gondolatrendszerének összefüggéseit. Erőltetettség és torzítás nélkül megteheti ezt, hiszen az egzisztencializmus maga is közel érzi köreihez a művészet világát. Amint Heidegger mondja, „az emberi létezés alapjában költői", márpedig e filozófia éppen azt a „létezést" akarja megragadni. A kötet sikerrel bizonyítja, hogy e törekvés végül is milyen eklektikus filozófiát eredményezett, amelyben a romantikus esztétika, a fenomenológia, a pszichoanalízis, a történelmi materializmus és számos polgári szociológiai irányzat nézetei keverednek össze meg nem emésztett masszává. A bemutatás, a közvetlen megismertetés a legjobb leleplezés — módszertanilag ez a kötet végső tanulsága. Ezt a módszert kell követni a jövőben is.

KENYERES ZOLTÁN

Rabinovszky Máriusz művészeti írásairól

A két világháború közötti magyar művészetről máig sincs részleteiben kimunkált képünk, s a sorsa felett őrködő kritikusok, művészettörténészek munkásságát sem ismerjük kellőképpen. Egy-egy szaktanulmány, monográfia apróbetűs hivatkozásai, kevesek által forgatott folyóiratok, olykor napilapok hasábjai ébresztik rá az olvasót, mennyi összegyűjtésre méltó írás porlad a jobb sorsa érdemes kötetekben. Rabinovszky Máriusz mindössze tizenkét éve távozott az élők sorából. Személyes ismerősei, barátai, tanítványai itt élnek közöttünk, s valamennyien szeretettel emlékeznek vissza vonzó emberi alajára. Így még azt sem mondhatjuk, hogy az ismeretlenség homálya övezi. Válogatott írásainak gyűjteménye (*Két korszak határán*, válogatta és jegyzetekkel ellátta: Dávid Katalin, Corvina, 1965) mégis reveláció. Bárhol bele-

MOK TELJES VÁLASZTEKA EGYÜTT, EGY HELYEN, A SUNDAY UDVARBAN, Budapest V., Petőfi Sándor u. 5. Tel./fax: 266-5792, 118-5069 (A004953)

Engedjen a csábításnak! **Tenerife** már 49 950 Ft-tól. **Mallorca Travel,** Budapest V., Károlyi M. u. 17. Tel.: 267-2738. (F)

☎ **MÉG NEM DÖNTÖTT, HOL SZILVESZTEREZIK?** Ajánlataink: Hajdúszoboszló 14 200 Ft, Hévíz 11 980 Ft-tól, Visegrád 25 490 Ft, Ausztria 12 990 Ft-tól, Szlovákia 6490 Ft, Málta 78 990 Ft. **MINITOURS,** XII., Győri út 2/B, 175-0019, 201-2762, társirodánk: **Káposztás–I.,** IV., Farkaserdő u. 23. 180-7554. (A006584)

☎ **Soproni** szilveszter; januárban, februárban olasz síapartmanok. Capri Travel, 188-6299. (A006238)

☎ **SZILVESZTER ISZTAMBULBAN!** Utazás repülővel, félpanzió ellátás december 29.–január 2. között. Egész napos városnézés, szilveszteri mulatság, fakultatív programlehetőségek. Részvételi díj: 55 400 Ft/fő. **Jelentkezés: SIOTOUR** 1051 Budapest, Erzsébet tér 1. 117-3276, 266-6216, valamint a Somogy megyei irodáinkban. (A003421)

☎ **SZILVESZTERI GLECCSERSÍUTAK!** Alpine síklub, 183-6736. (A003936)

☎ **Szilveszteri** ajánlatok börzéje. 322-5219. (A006585)

☎ **Szilveszterezzen Szlovákiában** – pályaszállás. Dedinkyben, gyönyörű környezetben, háromcsillagos szálloda zuhanyzós szobái félpanzióval, december 27-től január 2-ig, 17 500 Ft. Zenit Tours, Békéscsaba, (66) 453-210. (A006582)

☎ **SZAKKÖZÉPISKOLA** 1996. januártól **SZAKKÉPESÍTŐ SZÁMÍTÓGÉPKEZELŐ-TANFOLYAMOT** indít felnőtteknek. JELENTKEZNI: 215-7313, vagy Soroksári út 75–77. (A005526)

☎ **ANGOLTANFOLYAMOK** minden szinten az **INTERNATIONAL HOUSE** világszervezet budapesti intézetében. Intenzív tanfolyamok heti 3x3 és 5x4 órában, gyerektanfolyamok 2x2 órában, január 8-tól. Beszédcentrikus Cambridge és Rigó vizsgaelőkészítő tanfolyamok heti 2x2 órában, január 15-től. RSA/Cambridge nemzetközi tanárképző tanfolyam, február 26-tól. Beiratkozás, szintfelmérés **december 22-ig kedvezménnyel,** 9 és 18 óra között, Budapest II., Bimbó út 7., tel.: 212-4010. INTERNATIONAL HOUSE – **Öt kontinens, 90 városában.** (A006514)

Az INTERNET KEZELÉSE címmel gyakorlatorientált egynapos tanfolyam indul január 12-én. EUROTREND, XIV., Komócsy u. 5. Tel.: 251-8455. (F)

HÉTVÉGI, 6 hónapos nyelvtanfolyamok kezdőtől a középfokú nyelvvizsgáig! Sikertelen nyelvvizsga esetén tandíj-visszatérítés! Tel.: 201-6158, 201-7669. (341891/1K)

RELAXÁCIÓS nyelvoktatás: 112-0290. (339106/1K)

☎ **Teniszoktatás** a XII. kerületben, az amerikai iskola mellett. Fütött pálya bérelhető egész szezonra. 274-4153, 06 (20) 344-103. (A005763)

...mint a Magyar Nemzeti Bank pénztárainak 1996. első heti állampapír-forgalmazásáról. Az 1997/J államkötvény 1995. december 24-től 1996. június 24-ig érvényes éves kamata (a kamatmegállapítás időpontját megelőző 1 naptári hónap 1, 3 6 hónapos lejáratú diszkont kincstárjegy aukcióin kialakult átlaghozamok adott aukción elfogadott ajánlatok összegével súlyozott átlagaiból számított számtani átlaga [0,01 százalékra kerekítve] + 1,75 százalék kamatprémiummal növelve): 31,52 százalék. A kötvényre az 1996. június 24-én kifizetendő féléves kamat mértéke (182 napra) 15,72 százalék. A 2000/B államkötvény 1995. december 15-től 1996. június 15-ig érvényes éves kamata (a kamatidőszak első napját megelőző ötödik munkanapon érvényes DWIX index + 2,25 százalék kamatprémium): 32,42 százalék. A kötvényre az 1996. június 15-én kifizetendő féléves kamat mértéke (182 napra) 16,17 százalék. A Magyar Nemzeti Bank ezúton tájékoztatja t. ügyfeleit és a befektetőket, hogy az 1995. évi zárlati munkálatok miatt értékpapírpénztárában Budapesten és a megyei igazgatóságok pénztáraiban az állampapír-forgalmazás 1996. év első hetében az alábbiak szerint történik: 1996. január 2., kedd: az állampapír-forgalmazás szünetel. 1996. január 3., szerda: állampapír-forgalmazás szünetel. 1996. január 4., csütörtök: ügyfélfogadás 8–10 óráig. 1996. január 5., péntek: ügyfélfogadás 8–10 óráig. Magyar Nemzeti Bank.

Szabolcsbáka Község Földkiadó Bizottsága a működési területén lévő és kiadásra nem kérelmezett földek részarány-tulajdonosai számára nyilvános sorsolást tart. A sorsolás ideje: 1995. december 29-én de. 10 órakor. Helye: Faluház.

Értékpapír

☎ **KÁRPÓTLÁSI JEGYEK, RÉSZVÉNYEK** vétele és eladása, tőzsdei megbízások, diszkont kincstárjegy, adótőkeszámla. Procent Hungária Rt., Budapest V., Belgrád rakpart 26. Tel.: 266-6522. (A005777)

KÁRPÓTLÁSI jegyet, részvényeket, napi árfolyamon, készpénzért vásárolok. V., Kálvin tér 4. I/6. 138-3834, 117-9525. (341906/1K)

Szolgáltatás

☎ **ABLAKTISZTÍTÁS, SZŐNYEG-, kárpit-,** irodatakarítás. 112-4127. (0110823)

☎ **ASZTALOS** egyedi ajtók, ablakok, üvegfalak gyártását vállalja. 262-8008. (A006403)

BENCSICS KONTÉNER, sittszállítás olcsón. 322-8852, 06 (30) 508-224. (341709/1K)

BÁDOGOS és hőszigetelő munkákat vállalok közületeknek is. 149-6879, 06 (30) 486-119. (341560/1K)

☎ **Cégalapítás,** ingatlanok adásvétele. 186-753. (A006026)

☎ **Csapadékvíz** elleni szigetelés hibaelhárítását nálunk megrendelheti. Önálló Bt., tel./fax: 216-1656. (A006569)

☎ **Csempe-,** padló- és márványburkolatok készítését vállalom garanciával, azonnalra. Tel.: 162-2050. (A006486)

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! 120-9452.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS korszerű gépekkel, nagy gyakorlattal: 420-5860. (56296/1K)

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! 280-3552. (341395/1K)

FAKIVÁGÁS! 168-3193. (A006243)

FUVAREXPRESS 169-5305, FUVAREXPRESS 169-5528. Fuvarozás felsőfokon. (2124/1K)

Fürdőkádak felújítása garanciával, vízre is. 115-3161. (A001242)

☎ **GÁZKÉSZÜLÉK-GYORSSZERVIZ. Minden típusú gázkészülék javítását vállaljuk, hétvégén is! 115-6264, 06 (20) 460-890.** (0155009)

IRODATAKARÍTÁS! Ablaktisztítás! Szőnyegtisztítás! Ablakszigetelés! 173-1235. (341337/1K)

KÖLTÖZZÖN szakszerűen, olcsón! 122-6355. (342016/1K)

☎ **KÖLTÖZTETÉS,** olcsón, garanciával. 173-2090. (A005162)

☎ **Kőművesmunka.** 407-2495. (A006177)

KONTÉNERRENDELÉS, 251-8548. (341885/1K)

KONTÉNERES sittszállítás: 405-0214. (341586/1K)

KÖNYVELÉS! Szakszerűen, felelősséggel vállalunk: kettős könyvvitelt, pénzügyi és folyószámla-nyilvántartást, bérszámfejtést, adóbevallás és mérleg készítését. FINCONNIS PÉNZÜGYI KFT. 1137 Bp., Katona J. u. 9–11. Telefon: 269-3880. (56582/1K)

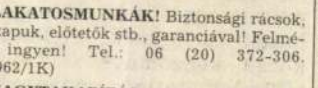

LAKATOSMUNKÁK! Biztonsági rácsok, tolókapuk, előtetők stb., garanciával! Felmérés ingyen! Tel.: 06 (20) 372-306. (341962/1K)

NAGYTAKARÍTÁS, irodatakarítás! 189-1586, 120-7427. (342148/1K)

☎ **Okleveles** grafológus, kézírása alapján személyiségéről átfogó képet készít. 290-8778. (A005789)

☎ **PARKETTÁSMUNKÁK:** 173-2386. (A002434)

PARKETTACSISZOLÁS árkedvezménnyel! 294-4808. (342285/1K)

PARKETTÁSMUNKÁK! 153-1586. (342263/1K)

☎ **Redőnyösmunkák,** részletre. 260-0939. (A005825)

REDŐNYJAVÍTÁS: 149-0048. (341785/1K)

☎ **Szobafestés** azonnalra. Olcsó tapéták! 133-4381. (A006573)

Társas- és családiház-építések, átalakítások. 282-5381. (342242/1K)

☎ **Üzemorvosi** ellátást biztosít az Aranykereszt Foglalkozás-egészségügyi Központ. Tel.: 270-0999, 140-9109. (A005452)

☎ **VILLANYSZERELÉS,** BOJLERSZERVIZ. 227-0744. (A001138)

☎ **Villanyszerelés,** éjjel-nappal. 122-4929. (A006335)

☎ **Villanyszerelés,** villanytűzhely és bojlerjavítás. Tel.: 227-6583. (A005373)

☎ **Vízszerelés,** javítás azonnalra. 284-0302. (A006141)

☎ **Ágytolltisztítás, paplankészítés.** 112-2516. (A002705)

Oktatás

☎ **A 13** éve működő Nebuló Óvoda több férőhely létesítése érdekében, újabb nagyobb zöldövezeti telephelyre költözött, ezért korlátozott számú, 2–7 éves korú gyermekeknek kiváló színvonalú (angol, úszás, lovaglás, torna, illetve aerobik, szolfézs, zongora, logopédia, fogorvos, házi koszt, szállítás) óvodai ellátást tud biztosítani. Jelentkezés: Varga Zsuzsánál, tel.: 176-9088, 176-9775, 275-7840. (A005801)

☎ **English** from slang to academic writing! Experience and patience. Kezdőknek is. 290-7814. (A006553)

SZAKKÉPESÍTŐ tanfolyamok: számítógépkezelő, mérlegképes könyvelő, vállalkozási ügyintéző. Gépírásoktatás. Állásleshetőségek!!! Tel.: 217-5192, 251-6585, 06 (20) 410-804. (341703/1K)

2-69-71-00

Családi kép – 1929

gyűjtés munkájának és keretei-
nek kiépítésében.

Munkájának hatása közvetlenül vagy áttételesen ott van az egész mai magyar táncművészetben. Ne feledkezzünk tehát emlékéről, művészetének és pedagógiai munkásságának értékéről és máig ható érvényéről.

Vitányi Iván

Száz éve született Rabinovszky Máriusz is

Nem, kérem, ne méricskéljenek: Rabinovszky Máriusz, a férj nem volt kisebb, és Szentpál Olga, a feleség nem volt nagyobb: ennek a passzusnak a terjedelmét nem az érdem, nem is a protokoll szabta rövidebbre, hanem az a tény, hogy egy napon születtek, éppen száz éve, december tizennegyedikén, meg az a másik tény, hogy egy napilap nehezen bír el két terjedelmes évfordulói cikket egy napon. Rabinovszky Máriusz ezt tudta, elődünk volt a tőkére alapozott napilapkészítésben is, a Pester Lloyd kritikusaként, a Neues Politisches Volksblatt szerkesztőjeként írta művészettörténész alapműveit, szabadidőben.

Más kérdés, hogy a Lloydtól a tanácsköztársaság után elbocsátották, a N. P. Volksblatt-tól harminckilencben német követségi követelésre eltávolították; a politika – akkoriban még – igyekezett beleszólni a tisztán üzleti alapú zsurnalisztikába. Mindazonáltal nincs párhuzam: a Rábinovszky Máriusz nevét akkor is, később is többen ismerték, hivatásánál fogva. Nem biztos, hogy azt is tudták, Budapesten, Münchenben és Berlinben végzett művészettörténész ül a szerkesztői székben, hogy azért doktorált Csokonaiból, mert a húszas években művészettörténetből nem hagyták idehaza, de azt tudták a Nyugat olvasói – korábban az Ars Una, később a polgári-haladó folyóiratok közönsége is –, hogy szépen író tudós szerző kritikáit és esszéit kapják hónapról hónapra, két hétről két hétre.

Türelmes és kiegyensúlyozott szerzőét. A házastársi párhuzam ebben is erőltetett volna: ha Magyarország kezdettől fogva része volt a modern nemzetközi táncmozgalomnak, a két háború közötti Magyarország tudatosan és programosan zárkózott el – záratott el – a modern képzőművészeti mozgalmaktól. Aki a provinciát nem bírta, a forradalmak után emigrált, aki nem emigrált, itthon kétféle műkritikát művelt; legalábbis a modernség felől közelítve. A többség, a könnyebb természetűek a provincia szószólói lettek, hivatalos vagy önkéntes méltatói a konzervatív tendenciáknak, gyanakvó ellenségei minden kortárs európai törekvésnek. A „franciás igazodás" ekkor már negatív minősítés volt. Az izmusok letéteményesei – utóhadai – viszont rajtaütésszerűen jöttek, közönybe fulladtak, esetleg dezertáltak – és szükségszerűen kellett eltökéltnek, szélsőségesnek lenniük. Támadónak, célratörőnek, küldetéses elfogultságban a tagadott és a védett iránt. Annál nehezebb volt a nem besoroló keveseknek. Rabinovszkynak és néhány társának, akik művészettörténeti értékek iránti felelősséggel és az új értékek iránti nyitottsággal nézték, egyben látták és egynek értelmezték koruk képzőművészeti életét; elképzelhetetlen magányban kellett ezt megcselekedni.

Nincs más magyarázat, bizonyára végig eleven művészettörténész fegyelme őrizte meg. Mert pillanatnyi foglalkozásától függetlenül és napi szakírói tevékenységét ellenpontozva végig kutatott, s amikor lehetősége volt rá, írt és publikált a történeti tartományok köréből is. Aki pedig a XIX. század rob-banásokkal teli festészettörténetének szakértője, nem intézhette el legyintő elfogultságokkal a huszadik század még nagyobb detonációit. Aki Kelen Gusztáv, a műkritikus bonyolult pályáját taglalta, nem lehet maga szemellenzős műkritikus a saját századában.

Nem könnyítette meg ez a magatartás a felszabadulás utáni csonka évtizedet sem. Pe Rabinovszky valóban felszabadult: a művészeti közélet for szereplője és szervezője let képzőművészeti főiskola leg dás mütörténet-professz látszólag minden helyreállt rülötte. De ahogyan torzó radt olasz festészettörtén vállalkozása – a negyvenhe Trecento e műfaj egyik legsze és legszebb szavú kötete –, kellett feladnia terveit és am cióit. Az 1953-as halálát m előző esztendők megint ne Rabinovszky Máriusz-méret működésének kedveztek.

Nincs magyarázkodnival ez is a különbség. Válog művei, fontosabb írásai m lentek, kis könyvét újra k téka, ha példaképként most ban nem emlegetjük is. Ir mi tökéletességgel, tiszta gyar nyelven írt a művés és huszonkilencben azt írt a Nyugatban, hogy mű életünk pang, az értékrer város, a közönség érettsé ségbeejtő, a mükeresk konfúzus, a műkritika p fogult és óvatoskodó. M denénk egy ilyen szakel

Rózs

lel a művész
:us pátosszal
gendát, amely
és mint ilyen,
ék híjával va-
tő kommen-
a ma Haft-
mazott véle-
ink festészeté-
A monográ-
ban végigvo-
a természet
ájára alkotja
ikolt képzet-
lolat juthat
pen hasonla-
zázad pictor
nardo előle-
joggal jelöl-
ndtban. Ezt
sso – Picas-
számomra a
nényét nyúj-
valóan Per-
nelyről csak
iszem, hogy
ná olvasni Pi-
ban tájéko-
nem hagyja
éneti babo-
vagy még in-
t, korrajzot,
en mellőzve,
:tat bennün-
s pillanatok-
. Meglehet –
ıyilatkozhat-
y gondolatai
ől szóló ton-
zerveződnek
atfolyammá.
landó ténye-
az *„elrejtő át-*
tradícióit rej-
lített eufemiz-
tusával épít-
rdulattal: *„az*
Abszolút hi-
írás egymást
gától tagoló-
Ez a három
gül a műfaji

átírás. A művész, akárhány arcát mutatta, *„egész életében jelentéstani kérdésekkel foglalkozott"*: akkor is, amikor *„a szentimentálisból az archaikusba menekült"*, akkor is, amikor mitikus vagy inkább még mítosz előtti archetipikus helyzeteket jelenített meg, és akkor is, amikor mint Isten *„magányosan játszott teremtményeivel"*. Perneczky, a nagy formátumú esszéíró – ami annyi mint nagy formátumú művészettörténész és kritikus – egy-egy mondattal vagy akár csak egy jelzővel művek egész csoportját világítja be láttató fénnyel: a kék korszak szereplői *„az idő ólomkamráiban élnek"*, a rózsaszín korszakéi *„kiléptek az árnyékból, és alig melengető napfényben mozognak"*, *„elfordulnak a nézőtől, és mintha bezáruló kagylóba vetnének egy utolsó pillantást"*, a neoklasszikus korszak nőalakjai *„kívül antik kulisszák, belül avantgardista gépek"*, a Zenészek című kép *„egy varázsobjekt, amely fenyegető, hangokon túli szerszámaival előbb-utóbb a nézőt is elvarázsolja"*, a késői korszak néhány figurája láttán *„a néző a deformációt a saját bőrén érzi"*, a picassói *„világszínházban" „élethelyzetek és alapjellemek roppant karusszelje forog"*. Külön irigylem Perneczky nyelvi találékonyságát. Csak egy apróság: ha pályázatot hirdetnének a „trompe-l'oeil" műszó magyar megfelelőjére, én biztosan az ő „csali-képére" szavaznék.

Az *Irisz* sorozatnak is javára válik, hogy A korszak mint műalkotás címmel keretein belül jelent meg Perneczky 1978–81 között írt három további tanulmánya. Itt csak egy reklámízű utalásra telik: a harmadik tanulmányból kiderül, hogy Európa két felén még a négyzet sem ugyanaz.

Perneczky a magyar művészettörténet-írásnak azt a legjobb hagyományát folytatja, amelynek Rabinovszky Máriusz munkássága is részét képezi. Közös bennük az etikus értelmiségi magatartás, a jelen művészete iránti szenvedélyes érdeklődés, a minőség-központúság, tények és értelmezéseik újra- és végiggondolása, az átlagosat magasan meghaladó íráskészség. Rabinovszky 1945-ben publikált Művészet és válság-át jó választás volt újra közreadni, de meg lehetett volna tenni reprezentatív album kísérőszövegének is, az egyszerre szép és okos könyvek számát gyarapítandó. A klasszicizmussal kezdődő kort Rabinovszky szerint végig a művészet válsága, *„a szellemi egység és folyamatosság hiánya"*, *„a lelki tájékozódás zavara"* jellemzi, amelyben az *„amuzikus polgárság"* képtelen betölteni pozitív mecénási szerepet, az értékes művészet az értelmiség egy szűk körében talál csak befogadóra, az a művészet pedig, amely a polgárság szívéhez közel állt vagy áll, felette kétes értékű. Íme három részlet az utóbbi kategóriába tartozó biedermeier *„kávéfindzsagőzös kedélyességét"* leíró miniatűrből: *„A biedermeier mindig ápolt, mértékletes, kissé gyermekded és elégedett, erotikus kacérságában leplezett, birálatában »gutgesinnt«, amely szóval az osztrák titkosrendőri szaknyelv megbízható dinasztiahű elemeket jelölte meg... A fák és sziklák jól fésültek, még az északi szél sem rúg ki a hámból, és szelíden ringatja a part menti vitorlásokat... A zsáner műfaja kedveli a »pendant«-okat: a vadász kivonulását balra, hazatérését jobbra, hű ebével, integető és szemérmesen ölelő hitvesével, almaképű gyermekével."* A hasonlóan szellemes és pontos jellemzések sorát nyújtó könyv voltaképpeni célját az utolsó oldalakon tudjuk meg: a szerző 1945-ben *„bölcs vezetést"* kíván a válságból való kijutáshoz, visszatérést a *„műhely szelleméhez"*, de óva inti a kultúrpolitikát bárminemű *„erőszakos beavatkozástól"*, a közösségi műfajok erőltetésétől, mivel minden igazi művészet előfeltételének az őszinteséget tekinti. Szelíd szavára biztosan sokan odafigyeltek, történészek megmondták, megmondják és meg fogják mondani, hogy miért épp azok nem, akikhez intézte őket.

A magyar olvasók előtt már több munkájából ismert Ernst H. Gombrich 1971-es Művészet és fejlődés-ében jóval konszolidáltabb jelenből tekint előre a jövőbe. Ő maga árulja el egy helyütt, hogy hisz a művészetelméletnek és a kritikának a művészeti gyakorlatot befolyásoló hatásában, így feltehetőleg saját intelmét is ennek a hatásnak a reményében írta le: *„...egyáltalán nem szükségszerű, hogy valamit egyszerűen csak azért tegyünk meg, mert adottak rá a lehetőségek. Ott, ahol ezek a lehetőségek a saját magunk által tételezett értékekkel kerülnek összeütközésbe, arra van szükség, hogy képesek legyünk nyugodtan »nem«-et is mondani"*. A kontextus szerint ezek a szavak még elsősorban a tudományra vonatkoznak, de a következő passzus már világosan a művészetről szól: *„A mindenkori újítások iránti kritikai csodálat sohasem pótolhatja azokat az emberi értékeket, amelyeknek végső soron a művészetnek is alapjául kell szolgálniuk."* Ez a nálunk a közismert előzmények miatt a művészettel kapcsolatban egyszerűen nem szalonképes *kell* két csevegő hangvételű tanulmányt zár le. Az első azon kapja
apostolát, Winckelmannt,
romlatlanságkultuszával a
tív"-hez vonzódó ízlése sz
a talajt; a második arról sz
totta fel a XVI. század má
a ciklikus fejlődésképet a
élő eszméje, előbb a term
aztán a politikában és a b
művészetben. A folyamat
esztétikai normákhoz visz
tott *jó–rossz* ellentét helyéb
dó kontrasztja lépett. En
szernek a buktatóiról. Go
ból egy időben már Oto Bi
Él-é még a művészet a tu
ban? című írásában: *„Nap*
gosan könnyűvé vált, túl könn
vészetlétét. Ahogyan eszméktő
hibicionista játékait, divatos
garde alkotásai mellé állítja,
erőit támogatja." Egy *„kiber*
vészet" eljövetelében re
teammunkában születik, é
Enyhén falanszterillata va
halji-Merin könyvét elsős
hanem az ötvenes-hatv
szetének testközeli jellemz
vasni.

Szilágyi János György
ványai ürügyén lép át az ó
jelenbe (Legbölcsebb az
monstrálva az ókortudom
jelen dolgaiban. A hamisít
ben megmutatkozó buz
pótcselekvésgyanúsnak ta
neti besorolás nem kárpó
múlt művészetével való all
lat hiányáért; ezért a har
szétválasztásánál sokkal fo
szet és az igazi művészet
Sőt, a hamisítás egyenese
nek figyelmébe ajánlható:
művészet egyik klasszikus lehe
ne megragadni mint kifejezés
a demonstrálására, hogy szü
lágban élünk." Szilágyi Já
hogy görcsösen kapaszko
lusok teljességébe, viszony
gyományhoz őszintétlen.
vigasztalhatja magát, hog
a mi görcsös kapaszkodás

RABINOVSZKY Márius

Holmi, 1990.8.sz.

1988. dec. 35. évf. 12. sz.

Rabinovszky Máriusz: Művészet és válság

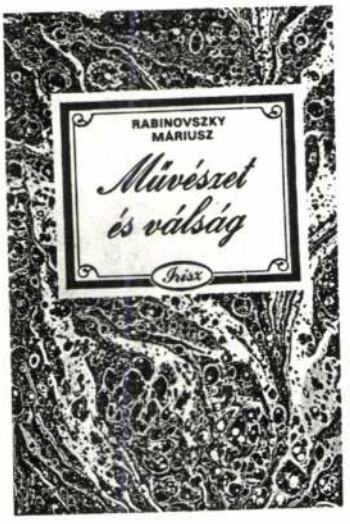

E könyv olvastán újólag levonható az a következtetés, hogy korunk kultúráját (illetve kultúra nélküliségét) szinte a szabadesés törvényéhez hasonló mozgások határozzák meg. Pedig *Rabinovszky* Máriusz e tanulmányát — melyet most a Corvina Kiadó jelentetett meg a vonzóan ízléses borítójú Írisz-könyvek sorozatában — még századunk derekán írta, s hol voltak még akkor a szocreál vagy a mindenkori „aktualizmus" különb-különb ízlésdiktátumai! Ki sejthette akkor még, hogy Magyarország ötvenes évekbeli képzőművész-sztárjainak „alapműveit" alig tíz év elteltével már csak riasztó példaként emlegeti a művészettörténet-írás, s hogy a hatvanas évek elátkozott, s „embertelen művészetként" emlegetett nonfiguratív vonulatainak paródiáit, s harmadízigleni felvizezését a nyolcvanas években már lelkes művészettörténészek kérik számon a főiskolák hallgatóin! Az ember megdöbben, hogy Rabinovszky Máriusz tanulmánya — több mint harminc év távlatából nézve is — milyen pontos diagnózisát adja az európai képzőművészet mozgásainak, s milyen megszívlelendő olvasmány lehet ma is. A városiasodás, az egyén individualizálódása, s a közösségi ember helyébe lépő, „kívülről irányított" (Riesmann) tömegember megjelenése, s ennélfogva a valaha volt egységes életérzés, erkölcs, hit és kultúra széthullása okozta a képzőművészetnek azt a válságát, melyet Rabinovszky lényegre törően felvázol. Gyakorlatilag arról a folyamatról ír, amely során az elburjánzó forma maga alá temette, szinte megfojtotta a tartalmat, s amelynek regisztrálása révén sokkal inkább vészjelzést kell látnunk a különböző izmusok és artok áradatában, semmint a „művészet forradalmát". Ha úgy tetszik: nagyon is „tiszteletlen" írás ez. Hisz olyasmiket mond ki, hogy míg a művész egyre heroikusabb erőfeszítésekre kényszerül, s permanens jelenséggé válik a „művészet forradalma", addig ezek az — egyre kisebb stílű — forradalmak a káoszt rajzolják ki korunk képzőművészetének összképéül. „Gondoljuk meg: Benczúr — és a párizsi Benczúrok — egyidőben él Picassóval! Benczúr és Picasso! Kell-e megdöbbentőbb jele annak, hogy a szellemi egység felbomlása tökéletes?" — írja Rabinovszky. Kmetty Jánosra hivatkozva leszögezi: „A legújabb kor művészetének roppant különneműségén, gyökértelenségén és változékonyságán, az irányok kaotikus sokaságán kívül még egy sajátsága van: legkülönb teljesítményei túlnyomóan kis méretűek és intim rendeltetésűek. Soha annyi középületet és emlékszobrot nem emeltek, freskót nem festettek, mint a XX. században. De éppen az a jellemző a középületekre, az emlékszobrokra és falfestményekre, hogy művészi értéküktúlnyomóan csekély jelentőségű, kétes, vagy egyenesen negatív: a selejtművészet körébe tartoznak." Az ember kénytelen e sorok olvastán az utóbbi években állított köztéri szobrokra gondolni.

A XX. századi ember egymás mellett létező szubkultúrák tömegében él, ahol a hagyományos mecenatúra szerepe is felismerhetetlenné torzult. Michelangelo korában például, figyelmeztet Rabinovszky: „A remekművek nem a dús élet feleslegeiből keletkeztek, hanem az egyetemes áldozatvállalásból, a szó eredeti értelmében". Gondolom: ezen ténymegállapítás kényes aktualitásához fölösleges bármit is hozzátenni egy olyan időszakban, amikor a műalkotások csak mint egy speciális jövedelemszerző tevékenység termékeiként jöhetnek szóba. „Ahol hiányzik a közös szellemi alap, ott nem találhatunk egységes művészetet. Ahol a tekintély lejáratta magát, ott nincs értéke az öregek tanításának. Ahol a fejlett technikai ügyesség művészileg értéktelennek bizonyul, ott ne várjuk a technika megbecsülését!" Máshol ezt írja a XX. század „művész-forradalmárairól": „Nem csoda, hogy az akadémiák nyűgös, gúzsba kötő rendszere elleni tiltakozásképpen, tiltakozásul a külsőséges utánzás módszertana ellen, megvetették a technikát, és hovatovább a legelemibb kérdésekkel sem jöttek tisztába, mesterségbeli leg elsatnyultak. A szakmabeli tudatlansághoz az egyéniséghajhászás járult, ami görcsös különcködésben nyilvánult meg."

Mondhatnók persze ezen elkeseredetten bátor, szigorú ítéletű írásra azt is, hogy a század első felének jellegzetes „válság-irodalmához" kapcsolódik, hogy egy sorba állítható Hamvas Béla *Modern apokalipszis* (1935), *Krizis és katarzis* (1936) és *A világválság* (1937) című tanulmányaival, hogy egy korhangulat fejeződik ki benne, hogy a háború rémisztő élménye is kellett létrejöttéhez, ám az mindenképp meggondolkodtató, hogy ma talán még aktuálisabbnak tűnik, mint amilyen aktuálisnak megírásakor (1945-ben) tűnhetett volna.

Szemadám György

Emléktábla a Városligeti fasor 3-ban

3. rész

– Legutóbb Édesapád munkásságáról kezdtünk beszélgetni. Most folytassuk a könyveivel!

– 1926-ban jelent meg első úttörő könyve: az Új Festészet története (1770-1925), a könyv alcíme: A nyugat-európai festészet kialakulása. Időrendben a követ-

Szentpál Olga

kező kis könyv Daumierről szól. Nagyon szerette Daumiert, többször is visszatért hozzá az évek folyamán. Szeretnék idézni egy kis részt, mert úgy érzem, ez őrá is jellemző (1951-ben írta): *„...Azok közül való volt, akiknek tűrhetetlenül fáj minden gonoszság, önzés, kapzsiság, hazugság és csalás. Fáj az intézmény, a rendszer, az uralkodó hatalom, és fáj az egyének aljassága. Fáj, egyszerűen, mert szereti az embert. Mert szabadnak, erősnek, igaznak és jónak szeretné."* 1943-ban jelent meg a Kétezer év festészete.

– Itt van előttem a vastag könyv. Alcíme: „A festői témák története az európai művészetben". Rendkívül érdekes, ahogyan egymás mellé teszi a különböző korok Madonnáit, női, férfi portréit, csendéleteit.

– A könyvet Bortnyik Sándorral és Hevesy Ivánnal együtt adták ki, de a több mint ezer illusztrációt maga válogatta, ő írta hozzá a szellemes elemzéseket és magyarázatokat. *„Egy magyar nyelvű egyetemes művészettörténet nagyszerű körvonalai bontakoztak itt ki a politikai katasztrófa vészes előestéjén"* – ezt Vayer Lajos írta a könyvről.

– A harmadik könyv címe Itália festészete. 1947-ben jelent meg.

– Négy kötetet tervezett, ez a könyv az első, a Trecento művészete. Sajnos, a folytatásban megakadályozta 1953-ban bekövetkezett, korai halála.

– S itt van még a többi könyv. Művészet és válság, Az olasz reneszánsz művészete, Leonardo. Művészet-pedagógusi működéséről van-e valamilyen személyes élményed?

– Mint a tánctanárképző növendékét, engem is tanított. Úgy kezdődött az óra, hogy elénk tett vagy húsz reprodukciót. Voltak köztük remekművek és voltak silányak is. Föl kellett állítani egy tetszési sorrendet. Ő a 6-8 növendék által összeállított sorrendet följegyezte. Év végén újra elénk tette a képeket. Gondolom, nagy öröm lehetett a számára, amikor látta, mennyire megváltozott az ízlésünk az ő előadásai nyomán. Vagy amikor elvitt bennünket a múzeumba, megállt egy kép előtt, sokáig, áhítattal nézte. Ez az áhítat ránk is átragadt. Hallatlan szeretettel hívta fel a figyelmünket a legkisebb részletre is.

1948-ban elvállalta a Képzőművészeti Főiskola művészettörténeti tanszékének vezetését. Olyanokkal kellett megismertetni a művészet bonyolult törvényeit, akik szinte sohasem láttak még eredeti műalkotást. Múzeumba vitte őket, meglátogatta növendékeit a kollégiumban. Figyelte és segítette a munkájukat.

Az ötvenes években azonban megindult a harc a modern művészet ellen. Artner Tivadar mesélte, hogy egy alkalommal néhány ifjú titán nekitámadt apámnak: – Tanár úr antimarxista, mert nem szólalt meg az impresszionisták ellen. – Ő halkan válaszolt: – Én, kedves barátom, nagy művésznek, sőt, továbbmegyek, korszakalkotó, zseniális mesternek tartom Manet-t és Cézanne-t, és meggyőződésem, hogy magas rendű művészet az ő oeuvrejük vállalása nélkül nem jöhet létre. Ha valaki egyszer meggyőz az ellenkezőjéről, nyílt színen fogom korrigálni a tévedésemet. Addig azonban nem tagadhatom meg a róluk szóban és írásban többször kifejtett véleményemet – mondta, majd kis szünet után halkan hozzátette: – Maga még fiatal, kedves kolléga, de tehetséges, és egyszer majd rájön arra, hogy a szellemnek is van lelkiismerete. Mégpedig mindenfajta lelkiismeretnél szigorúbb és gyötrőbb...

– Fejezzük be a róla szóló beszélgetést naplójának egy kis részletével:

„1951. III. 22. – A száraz kút mélyén is látszik fény – csak az jut ki a száraz kút mélyéről a napvilágra, aki felfelé néz, akit a fent, magasan fent beáradó fény igazít nehéz útján felfelé. Mily mélyre lehet esni! Mily magasra lehet emelkedni! Mily végtelen a szabadság!"

(folytatjuk)

Feljegyezte: Keresztes Szilvia

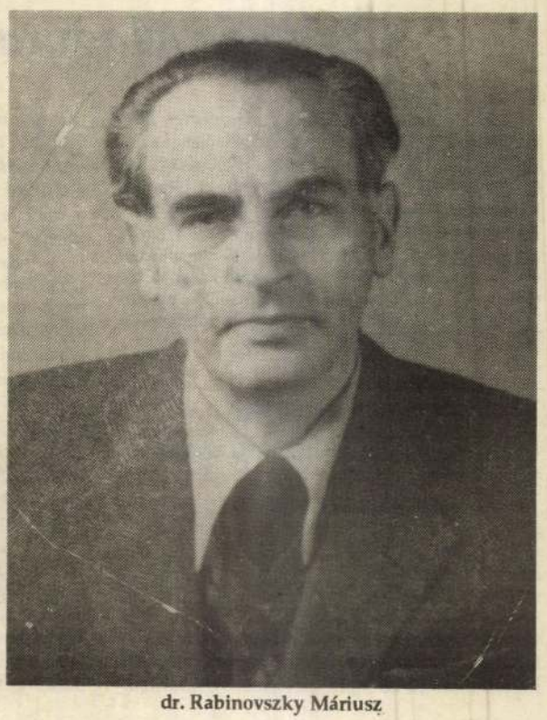

dr. Rabinovszky Máriusz

„AZ AGRESSZIVITÁS KIZÁRÓ OK"

Izraeli vendégek a rendőrkapitánynál

Mintha az időjárás is tisztában lett volna azzal: Erzsébetváros rendőrkapitánya olyan vendégeket fogad, akik meleghez szoktak. Ragyogó májusi napfény fürdette az utcákat, amikor *Hipp Károly* rendőrezredes kalauzolásával a nyugalmazott izraeli rendőrtábornokok, és a nemrég még országos főkapitány – ma Izrael állam magyarországi nagykövete –, *David Krausz* meglátogatta a VII. kerületben azokat az emlékhelyeket, amelyek a zsidóság hagyományait, a Holocaust soha el nem felejthető borzalmainak ma is keserű gondolatait idézik: az emléktáblát a valamikori gettó falán, a hősök emlékművét, a Dohány utcai zsinagógát.

A városnézés néhány perces szünetében kértünk interjút lapunk számára a nagykövettől.

– *Arról sokat tudunk, mennyire erős, fegyelmezett, remekül kiképzett a zsidó állam rendőrsége, sőt, sokat hallottunk arról is: számos magyarországi születésű, illetve magyar nyelvterületről származó városi parancsnokuk van, mint például Ön. A belső felépítését, mindennapi munkáját azonban kevésbé ismeri a budapesti polgár annak a rendőrségnek, amelyről talán túlzás nélkül állítható: az egyik legjobban megszervezett erő az egész világon.*

– Ez pontosan így van – válaszolta David Krausz –, Izraelben ugyanis nemcsak kifejezetten a bűnüldözés a feladat, hanem egyfajta polgári védelem, a mindennapi készültség is természetes állapot. Éppen ezért nagyon megválogatjuk: kit veszünk fel.

Pontosan tisztában vagyunk azzal, hogy a rendőrség az a szervezet, ahol állandóan

újítani kell, hiszen a bűnözők egy lépéssel mindig előbbre vannak. Természetesen őrizzük a hagyományokat is, hiszen aki a múltat nem becsüli, annak a jövőre sincs sok kilátása. Felhasználunk minden „fogást", amit elődeinktől megtanulhatunk. Ez a mai látogatás az erzsébetvárosi zsidó emlékhelyeken vacsorával végződik majd a Karmel étteremben, ahol az önök rendőrfőnökének módja lesz kötetlen beszélgetés során sokmindent megtudni a társaságában lévő izraeli rendőrtábornokoktól módszertanból, tapasztalatokból is.

– *Ahogy így elnézem a vendégeket, igazán nem mondanám meg senkiről, hogy már „nyugalmazott rendőrkapitány", annyira fiatalosak, energikusak mindannyian.*

– Valóban, nem idős emberek. Izraelben 55 éves korban mennek nyugdíjba a rendőrök, ez pedig – ugye nem kell mondani – egy férfinál még igazán nem jelent öregséget. Egyébként már-már általános gyakorlat, hogy nem is szűnik meg aktívan tovább dolgozni, csak éppen más területen szolgálja tovább a hazáját. Gyakran éppen diplomáciai testület vezetőjeként, hogy magamról ne is beszéljek, de például a brazíliai nagykövet is nyugalmazott rendőrtábornok.

– *Ugye nem tévedek, ha azt feltételezem: a zsidó államban nagy a becsülete a rendőrnek?*

– Feltétlenül. Hiszen nagy a felelőssége is. Ahhoz, hogy maradéktalanul elláthassa feladatát, anyagilag is úgy kell dotálni: ne legyenek napi személyes gondjai. Reméljük, tapasztalatainkból sokat hasznosíthat a magyar rendőrség.

– dali –

Ötéves a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület

Aki elolvassa a MAZSIKE rendszeres havi klubprogramját, roppant érdekes és széles skálájú egyesületi életről alkothat fogalmat: Társasági Kör (a májusi talk-show vendégei voltak: Hernádi Judit színművésznő, Szabó István Oscar-díjas filmrendező és Ember Mária írónő), Zenei Klub, Nyugdíjas Klub, Hóra Táncház, Vasárnapi kirándulások, Keresztény-zsidó párbeszéd, KUT (Közös Út Találkozó – Holocaust-túlélők beszélgetése pszichológussal), ezenkívül irodalmi estek, kiállítások, tudományos előadások.

Habsburg Ottó az első vendégek között

1988-ban alakult meg a MAZSIKE. Az „alapító atyák" elsősorban a magyar zsidó értelmiségi elit soraiból kerültek ki. Az egyesület tagsága azóta többszörösére gyarapodott, mondhatni, a magyar zsidóság teljes spektrumát tükrözi. A nem vallási, hanem tisztán kulturális alapon szerveződő egyesület azzal a céllal alakult, hogy felszínre hozza az évtizedeken át mesterségesen lefojtott, ám „a hó alatt" is virulens zsidó identitástudatot. Röviddel megalakulása után szerveződtek égisze alatt olyan alternatív egyesületek, mint a zsidó cserkészcsapat, a diákszövetség, a tánckör és mások. A következő évben indította meg az egyesület kulturális folyóiratát, a *Szombat*-ot.

Az első időkben – saját helyiség híján – a város különböző kulturális létesítményeiben rendezte programjait. Az első nagyobb szabású rendezvénye *Habsburg Ottó* „talk show"-ja volt a Gólyavárban. Később *Teller Ede, Szentágothai János* professzor és sok más kiváló személyiség látogatása fémjelezte az egyesület szellemi-kulturális műhelymunkáját.

Később a Garay utca 48. számú házban megnyílt klubban már lehetett tervezni és szervezni rendszeres programokat, társas összejöveteleket. (Mind a mai napig itt működik az Egyesület.)

A MAZSIKE karitatív tevékenységet is folytat. Támogatást nyújtott az átmenetileg ittrekedt szovjet zsidó kivándorlóknak. Klubjában otthont ad a magyar zsidó süketnémák és a nagyotthallók egyesületének. Ismét másféle terület: óvónőket, pedagógusokat ad az egyesület a Lauder óvodának és iskolának. Évente megszervezi a Budapesti Tavaszi Fesztivál egyik programpontját, a Zsidó Kultúra Napja egésznapos műsorát.

Nyitottság

A MAZSIKE alapelvei között megalakulásától fogva szerepel a nyitottság. Ennek egyik igen jellegzetes példája volt májusban a Keresztény-Zsidó Társasággal közösen rendezett előadás, amely a vészkorszak egyik kevésbé ismert emberbaráti akciójáról szólt. *Egy kolostor az Andrássy út 60. mellett* címmel *B. Molnár Mária*, a Szűz Mária Társasága általános főnöknője beszélt a nemrég elhunyt alapító rendfőnöknő, *Ván Zsuzsanna* és társnői mentési szolgálatáról. Az iskolanővérek a nyilas „Hűség Háza" tőszomszédságában, valóban az oroszlán torkában rejtegettek zsidó gyerekeket 1944-45-ben. Két, ma már ősz hajú, egykori „bújtatott gyerek" mondott köszönetet a nővérek szerető gondoskodásáért, bátorságáért.

„Mi nyitottak vagyunk" – mondta *Simonyi Péter* elnök. A MAZSIKE – felekezetre való tekintet nélkül – szívesen lát minden jóakaratú érdeklődőt, aki szeretne megismerkedni az európai szellemiség egyik forrásával, a zsidó kultúrával.

Aczél János

Emléktábla a Városligeti fasor 3-ban

2. rész

- Beszéljünk most a háború utáni időszakról.

- Még romokban hevert Budapest, amikor elkezdtünk gyakorolni, próbálni itt, a lakásban mi, a tánccsoport tagjai. (Akkor már én is az voltam.) Éheztünk, fáztunk, de örültünk az életnek, a munkának. Táncoltunk a Magyar Színházban a Csendháborító című darabban, a Nemzeti Színházban a Figaro házasságában, kint voltunk az első Világifjúsági Találkozón Prágában 1947-ben, több más néptánccsoporttal együtt. Ott anyám koreográfiája is szerepelt – az Aratótánc. És most csak tőmondatokban: 1945-ben táncrendezői szakot létesített a Színművészeti Főiskolán. Alapítója és vezetőségi tagja volt a Táncszövetségnek. De az ötvenes években - mint már említettem - nem folytathatta addigi művészi tevékenységét, mert nemcsak a mozgásművészet, de a színpadra feldolgozott néptánc is „polgári"-nak minősült.

- Mostanra már ez is teljesen megváltozott. A táncszínpadokon szinte kizárólag dramatizált néptáncot láthatunk. Édesanyád hogyan élte meg ezt az időszakot?

- Ő olyan ember volt, aki mindig újból – és újat tud kezdeni. Még hatvanéves kora után is. 1952-től a Balettintézetben tanított történelmi társastáncot. Ugyancsak 1952-től egészen súlyos betegségéig, 1968-ig a Zeneművészeti Főiskola ének tanszakán tanított. Sokszor léptem fel együtt hajdani növendékeivel, akik áradó szeretettel beszéltek róla. 1967-ben a Balettintézetből is nyugdíjazták (alkotó ereje teljében volt még). Ekkor kapta meg az érdemes művész címet. De ezután sem adta fel, belevetette magát a tudományos munkába. Megírta a Magyar néptánc formai elemzését.

- Itt van előttem két könyv. Úgy látom, régebben is foglalkozott tudományos munkával: a Tánc, a Mozgásművészet Könyve 1928-ban, a Csárdás 1954-ben jelent meg. Gondolom, hosszan beszélgethetnénk még a munkáiról. Befejezésül álljanak itt az ő szavai 1935-ből:

„Húsz év előtt megmosolyogtak, 15 év előtt felfigyeltek ránk. Talán már meg is értenek. S ha most nem, úgy újabb 15 vagy 20 év múltán bizonyára. Egy emberi élet rövid szakasz ugyan, de a művészet – hiszem, s tudom –, a művészet örök".

- Most beszélgessünk édesapádról. A Két korszak határán című könyv bevezetőjéből idézek (a könyv róla szól, és válogatást ad írásaiból). Dávid Katalin, a kötet szerkesztője írja: „A magyar művészettörténet és művészetkritikai irodalom egyik legjelentősebb egyénisége Rabinovszky Márius ... Meglátásai a művekkel kapcsolatban, véleményei a problémákról olyan tiszta ítéletet fogalmaznak meg, melyek tanulsága napjainkban sem szünt meg igaz lenni".

- 1895. december 14-én született. Édesanyám pontosan ugyanakkor. Tizenkilenc évesek voltak, amikor Kernstok Károly festőművész lakásán megismerkedtek, és 1919-ben házasodtak össze.

- Nagyon örülök, hogy ezt elmondtad. Úgy hiszem, nem szokványos, inkább sorsszerű találkozás lehetett. Egy házaspár egy évben, egy hónapban, egy napon született.

- Házasságuk szinte legendás volt. Mielőtt rátérnék apám művészettörténészi tevékenységére, ott folytatnám, hogy anyám munkatársa is volt tudományos és koreográfusi munkájában. A tánctanárképzősöknek filozófiát, kultúrtörténetet, pedagógiát és mimikát tanított. Társszerzője volt anyám két, táncról szóló könyvének. A Szentpál-iskola vizsgaelőadásain a növendék gyerekek táncjátékokat is előadtak, ezek szövegét gyakran apám írta.

A Putri Péter című táncjáték szövegének elejére most is emlékszem: „Putri Péter szegény ember/még a szakálla se kender/mert a kender az már vagyon/de a Péter koldus nagyon".

- Előttem van egy regény, amelyet ő írt. Határállomás a címe.

- Volt egy kiadatlan, kéziratban lévő könyve is, Pál apostolról.

- Térjünk vissza a művészettörténészhez!

- 1917-ben fejezte be művészettörténeti tanulmányait. Ekkor jelentek meg első írásai is a Nyugatban és a Magyar Iparművészet című folyóiratban. De sajnos, a tudományos munka akkor sem adott megélhetést, ezért újságíró lett. A szerkesztőségben délutántól késő estig kellett bent lennie, napközben viszont tudott tudományos és művészetkritikai munkával foglalkozni. Folyamatosan jelentek meg kritikái az említett két folyóiraton kívül többek között a Magyar Grafikában, az Auróra, az Ars Una című folyóiratokban is.

- Tudnál említeni olyan művészeket, akikről ebben az időszakban írt?

- Csak néhányat sorolok fel: Benczur Gyula, Nagy-Balogh János, Molnár C. Pál, Medgyessy Ferenc, Rudnay Gyula, Rippl-Rónai, Kassák Lajos, Csontváry és még folytathatnám. Artner Tivadar művészettörténész szerint azok közé a ritka szakírók közé tartozott, akik mertek, és főképpen tudtak színesen írni... Kritikai munkásságában sohasem volt tekintettel a klikkekre; tárlatbeszámolói a bátor, éles, de sohasem sértő műbírálat iskolapéldái.

Lejegyezte: Keresztes Szilvia

(folytatjuk)

TARKARUHÁS HÖLGYEMÉNY REPÜLT AZ UTCÁRA

Önvédelem a Garay téren

Aki néhány évvel ezelőtt Budapest egyik legforgalmasabb és legjobban ellátott piacán – a Garay térin – vásárolt, ahhoz volt szokva: legfeljebb az árusbódékat kell kerülgetnie, mérlegelve, hol, mit, mennyiért és milyen hosszú várakozás után tud megvenni. Az ABC Élelmiszer Áruházban is csak a pénztárak előtti álldogálás okozott gondot, ha sietős volt az útunk.

Aztán egyszercsak változni kezdett a kép: a teret kezdték ellepni a különféle feketeárusok, lengyel fehérneműt, mokaszint, apróbb háztartási cikkeket, román pólót, pulóvert, zseblámpát, orosz öngyújtót kínálgatva. Eleinte még érdekes is volt nézelődni, méricskélni: mennyit spórolhatok, ha nem megyek egy saroknyival tovább a rengeteg kötőde valamelyikébe, hanem a szatyorból szedem ki a pulóvert, még a próba lehetőségét sem tartva fontosnak.

Addig-addig folyt így ez az ügylet (valami titokzatos úton-módon a környező országok seftelői között a tér effajta lehetőségének hírét víve), míg odáig fajult a zsúfoltság, hogy mármár csak az árusok serege tolongott a járdákon, néha még a venni szándékozók előtt is torlaszt képezve. A legális bódék forgalma megcsappant, sorra-rendre érkeztek a bejelentések, panaszok. S mint ilyen helyzetekben általában lenni szokott: a fejetlenség, a káosz vonzotta a nem mindig tiszta kezű, ide-oda sündörgők seregét.

Hovatovább már félelmetes lett a tér híre. A sarki kocsmában mindennaposak lettek a verekedések, üvöltözések, hol egy tarkaruhás hölgyemény repült az utcára, hol tántorgó párja roskadt horkolva a fal mellé. A környező házak lakói nem hogy pihenni, de még otthon tartózkodni is csak néhány nyugtató lenyelése után voltak képesek. A rendőrség tette, amit tehetett: hol kitiltották a kétes alakokat, hol fokozottan ellenőrizték a terepet, de alig tűntek el az egyenruhások, máris folytatódott minden, ott, ahol néhány perce félbeszakadt.

Felépült a Garay Áruház. Akkor reménykedni kezdett a környék: rendezett, civilizált körülmények között zajlik majd az árusítás. Vállalkozói igazolvánnyal, kisiparos engedéllyel rendelkezők veszik majd át az uralmat. Nem így történt! Igaz, néhány hétig mintha normális kerékvágásban folytak volna a dolgok, de azután kezdődött minden elölről.

S akkor elegük lett a Garay térieknek. Úgy gondolták, egy filozófiát fogadhatnak el csak igazán: "Magad uram, ha szolgád nincsen!" – s megalakították saját védőtestületüket. A piac igazgatósága pedig az önkormányzathoz fordult segítségért, s nem hiába. Az Erzsébetvárosi Polgármesteri Hivatal a vásárlók és a piacon működő vállalkozók vagyonának védelmére – kísérletképpen – napi 24 órás vagyonvédő őrszolgálatot állított fel, nem utolsósorban azért, hogy biztosítsa a vásárlás zavartalanságát a piac területén és azt, hogy végre eredeti feladatának feleljen meg ez a terület. Mint az igazgatóság körlevele megállapította: immár elkerülhetetlenné vált ez az őrszolgálat, így aztán profikat: az Escort Védelmi Szolgálat embereit kérték fel a 24 órás biztosításra. Kutyás őrök róják azóta a kis utcácskákat, fekete egyenruhájukat immár megtanulták tisztelni a piti zsebtolvajok és a nagystílűbb rablók is.

– Induláskor összesen öt emberünk volt – mondja *Gyenes Levente*, a szolgálat vezetője -, de ma már 150 biztonsági őrt is tudunk aktivizálni szükség esetén. A hasonló cégek alakulásával persze, egyfajta túlkínálat van ezen a területen, ezért úgy próbálunk piacképesek maradni, sőt, növekedni, hogy teljes körű szolgáltatást nyújtunk minden felkérésre, magas szinten kiképzett, válogatott emberekkel, kutyákkal dolgozunk, speciális feladatokat is ellátunk szükség esetén és – természetesen – minden vállalkozásunkra garanciát vállalunk.

– Már eleve jól kiképzett embereket keresnek, vagy van lehetősége a jelentkezőnek arra, hogy önöknél tanuljon?

– Természetesen van. Tény, hogy igen magas felvételi követelményekhez társul a folyamatos képzés, tesztelés és szigorú az ellenőrzés a tanulóidő alatt. Viszont akit mi ajánlunk, abban maximálisan meg lehet bízni. Reméljük, helyreállíthatjuk a Garay tér nyugalmát.

«– dali –

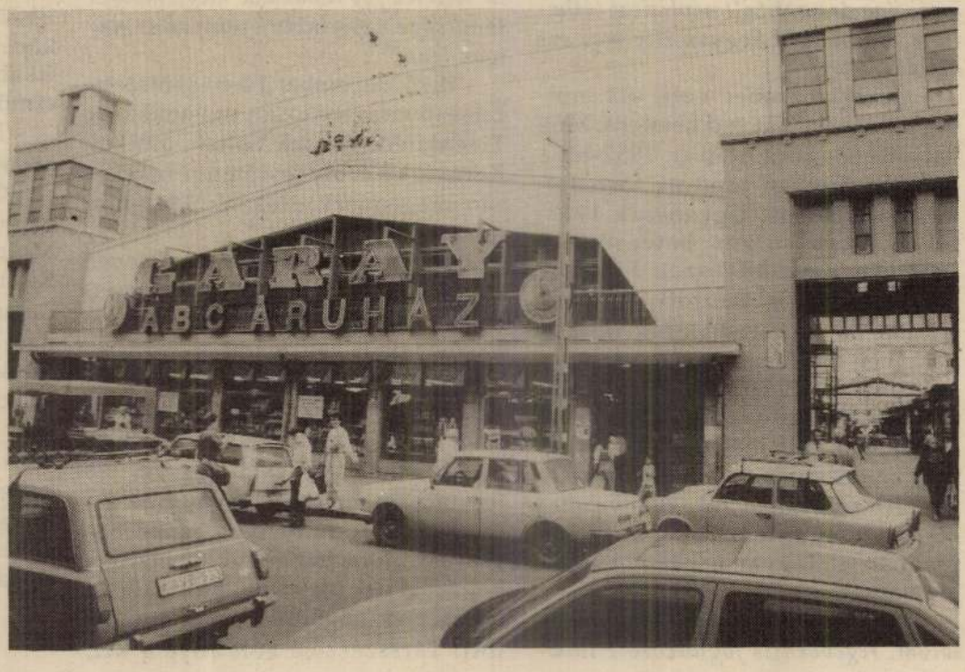

RABL, (RABEL, RABLY)
KÁROLY

Grófnői könnyesmesterek
(apa - 1746-1828 - és fia - 1778- ?)

Rabl Kornél

épitész

lásd

Kundeler

17. l.

20. l.

1820-ban már

özvegye anlitvé

az anódtápfeszültséget bevezethessük. A sávszélesség növelésével az illeszkedési impedancia csökken. Előnye e kapcsolóelemnek még az is, hogy a káros párhuzamos kapacitások úgyszólván „beleolvadnak" a kábel

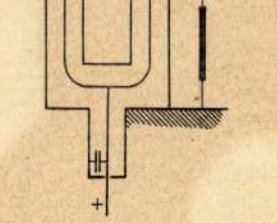

9. ábra. Vonalcsonk-sávszűrő.

elosztott kapacitásába, amennyiben a szándékosan kissé rövidebbre méretezett felső két kábelágat mintegy a teljes hullámra kiegészítik.

Kábelcsonk-ellenállás. Az ultrarövidhullámú üzem számára csaknem valamennyi szokásos típusú ellenállás induktivitása igen nagy, úgyhogy rajtuk állóhullámok keletkezhetnek s az áramhasakban izzó foltok jelentkeznek. Szénellenállások szemcséik miatt kapacitívek is. Fémrétegellenállások csak kisebb teljesítményre felelnek meg. Ideális ellenállás egy reflexiómentes végtelen vonal. Adott rezgésszámokra könnyű reaktanciamentes ellenállásokat készíteni behangolt kábelcsonkból, amelyet pl. nagyellenállású fémből készítünk és víztéssel látunk el. A 10. ábra léghűtéses ellenállást mutat.

Rabl (Rábl

Rábel) Károly

grönggösi épitész

lásd okv.

Kundebr. 16. l.

17. l. tölebször

28. l. 29. l.

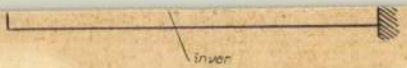

2. ábra. Kábelcsonk-rezgésmerevítéses adó.

A 2. ábra egy rezgésmerevített (frekvenciastabilizált) adó vázlatát mutatja. A visszacsatolásnak, mint mindenhol, ahol stabilitást akarunk elérni, gyengének kell lennie. A pushpull (ellenütemü) kapcsolásnak (l. 3. ábra) itt is előnye az, hogy az anódkör hangoló és kiegyenlítő kondenzátorai kisebbre adódnak s így rövidebb hullámok gerjeszthetők.

3. ábra. Ugyanaz ellenütemü kapcsolásban.

Kábelcsonk-szigetelő. Egy negyedhullámhossznyi kábelcsonkot egyik oldalán földelve, a másik, szabad végén bármekkora feszültséggel táplálhatjuk, a vonalcsonk úgy viselkedik, mintha ott sem volna, tökéletesen szigetel. E szigetelőhatás magyarázata az, hogy a szabadvégen levő feszültséghasnál a földvégen csomópont, azaz 0 feszültség keletkezik, mindegy tehát, hogy e pontot a földhöz kötjük-e vagy sem, másrészt a kábelrezonátor energiát sem emészt, sem sugároz, tehát ottléte gyakorlatilag semmi energiaelvonást nem jelent. Természetesen ez csupán *egy* adott hullámhosszra érvényes (a kiváltságos felhangoktól eltekintve). Adott r_k esetén a legnagyobb impedanciát $r_k/r_b = 9{,}18$ biztosítja. E szigetelőhatás felhasználható a fojtótekercsek

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután .... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

RABL (RABEL, RÁBLY) KÁROLY ÉPÍTÉSZ. Építő-tevékenysége a XIX. század legelején kiterjedt Gyöngyöstől Debrecenig. Az utóbbi városban 1808—21-ig az ő felügyelete mellett folyt a nagytemplom építése, előzőleg ő építette a kisújszállási, karcagi, törökszentmiklósi templomokat. Nem egyszerű kivitelezésről van itt szó, hanem, nevezetesen a debreceni nagyttemplomnál, az eredeti tervektől való jelentékeny eltérésről is (v. ö. *Kun* Á.: A debreceni ref. nagytemplom, 1930. 16—7.). *Feigl* L. H. gyöngyösi főrabbi úr szíves közlése szerint ő a tervezője és megépítője a gyöngyösi ó-zsinagógának is, amely 1820-ban épült. Ugyanott ő építette 1815-ben a sz. Benitalan-templom déli tornyát és mind a két torony barokk sisakját, ezek elpusztultak az 1917-i tűzvészben. A mester neve a gyöngyösi izr. hitközség jegyzőkönyveiben *Rábel*, a városi jegyzőkönyvekben *Rábly* néven szerepel.

Magyar Művészet
1935. 135, 136. l.

nek neveztem el. A bilincsek pedig, melyeket ezek a készülékek föloldanak: a tér, az idő, a súly és az erők szétszórtsága. Az ember szellemének ezek a korlátai, melyek miatt nem tud győzedelmeskedni az anyagon, le vannak győzve. Legalább is biztos záloga van már a legyőzésüknek.

— Hogyan? — kérdeztük izgatottan. Mutasd!

— Úgy, — felelte Péter, — hogy egy hatalmas tömegét az anyagnak, mely a tér nagy részét tölti be, teljesen jelentéktelenné tudok kisebbíteni, anélkül, hogy tömegéből veszítene. Úgyszólva kiveszem a térből. De ugyanakkor ezt a tömeget hasonló arányban súlytalanítom is, tehát kiveszem a súly alól. De anélkül, hogy valamit is veszítene az erőből, melyet súlya jelent. Most ezt a megkisebbített és súlytalanított tömeget egy hasonlóan kicsinnyé tett és könnyüvé változtatott miniatür gépbe helyezem, amely olyan erőkoncentrációra képes, mint sok nagy gyár egyesített gépenergiája. A szétszórtságban tehetetlen természeti erőket koncentrálja, fölszabadítja a munkára. És végre olyan gyorsasággal dolgozza föl a belehelyezett tömeget, hogy úgyszólva minden időt feleslegessé tesz.

— Lehetetlen, — volt az egyhangú vélemény.

— Megmagyarázhatatlan, — jelentette ki Péter. — De ne felejtsétek el, hogy csak ugyanaz történik itt a lelketlen anyagon, ami rajtam is végbement abban a titokzatos órában. Az nagyobb csoda volt, ez úgyszólva csak alkalmazása saját lelki élményemnek a technikai és kémiai valóságra. Nem tudom megmagyarázni, de be tudom bizonyítani. Ide nézzetek!

Fölnyitotta az egyik kis dobozt, amelynek jobboldalán vékony, hosszú nyilást vettünk észre. Belül két födött rekesze volt. Péter a baloldali rekeszt

gyermekei: Angela férjezett ifju Kolos

osváron, a-
Pécsett, Bu-
ges katonai
Máv kötelé-
ák letétele
alauzzá ne
nevezték ki
nult teljes
n mint ti-
redben tel-
ily Katalin,
llomási fel-

Kisharsány.
etett, apjá-
1935. óta
i képviselő.
ei: Sándor

rdisa. 1899-
háznál ta-
en hadba-

(felesége: Szabó Mária), unokája: Mária.

Gyuró Lajos birtokos, Gordisa. 1884-ben Gordisán született. A szülelnél tanulta a gazdálkodást, majd katonai szolgálatot teljesitett. 1914-ben hadbavonult az orosz és az olasz fronton harcolt. br. v. é., Kcsk. kitüntetést nyert. 1918-ban 14 holdon kezdett gazdálkodni. Volt közbirtokossági pénztárros, községi esküdt, volt ref. egyházi gondnok. Neje: Csöme Julianna, fia Lajos.

Gassi Sándor sütőmester, Pécs. — 1876-ban született Siklóson. Iskolázása után kitanulta iparát, mint segéd Pécsett, Kaposváron, Budapesten és más városokban dolgozott. 1927-ben önállósitotta magát Pécsett, saját házában nyitotta meg üzemét, amely kétkemencés. 1938-ban füszerüzletet is szerzett. Végigküzdötte a világháborut a szerb, montenegrói, albán és olasz fronton és mint 100 százalékos rokkant szerelt le. Kitünteté-

birtokossági elnök. A ref. egyház kuratori tisztét is viselte. A világháborut végigküzdötte a szerb, és az orosz fronton szakaszvezetői rangban. Első neje: Brum Anna Mária 1924-ben elhunyt, második felesége: Nagy Erzsébet, gyermekei: Lajos hentes és mészáros, Mária férjezett Vajda Józsefné és Irén.

Groll Mihály tejüzemvezető, Kisvaszar. Itt született 1908-ban. Édesatyja, — G. György 36 holdas birtokán gazdálkodik. Ő maga középiskolát végzett, majd apósa Markwart Ferenc gazdaságát vezette. 1935-ben Csermajorban tejkezelői tanfolyamot hallgatott és oklevelet nyert. — 1936. eleje óta a kisvaszari tejcsarnok vezetője. Naponkint 450 liter tejet fölöz le. Több egyesület tagja. Felesége: Markwart Katalin, egy fia van: János.

Grosz Péter gazdálkodó, Godisa. — 1878-ban született Felsőmindszenten. — 1902-ban telepedett le Godisán, ahol önálló gazda lett 30 holdon. Mai birtoka 43 hold. Végigküzdötte a világháborut

govics, --+ Lessenprandt, --+ Hartmann és --+ Fischer gyöngyösi mesterekkel dolgozik együtt. A következő évben javitja és meszeli a megyei nagy katonai kvártélyházat. Ez évben a tarnamérai rk. plébániaház helyreállitásánál --+ Valter fazekassal, --+ Gruber lakatossal, --+ Sárközy asztalossal és --+ Gruber asztalossal, valamint --+Stillesz ácspallérral - valamennyien gyöngyösi iparosok - dolgozik együtt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

a pásztói hidakat is tervezi. 1830-ban működik a pálosveresmarti rk. templom építésénél. 1833-ban a Gyöngyös-horti uton lévő, valamint a Gyöngyös-Karácsond közötti hidakat tervezi, majd a Gyöngyös-Három rózsa vendéglő-horti kőhid és a jandai hid tervei is elkészülnek. Ugyancak rajzai maradtak fenn 1835-ből a katonai kvártélyháznál épitendő halotti kamráról.Ebben az évben a hullakamrában [illegible] Sti-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

1826-ban megvizsgálja a gyöngyöshalmai templom épületét és --+ Rusz Mátyással együtt arról költségvetést készit. Az 1827-es gyöngyösi összeirás szerint Rabl Károly kőművesmester 2o segéddel dolgozik. Ő készíti 1928-ban a gyöngyöspatai, a Gyöngyös és Pata közötti, a Gyöngyöspata és Szurdokpüspöki közötti, a Balpüspöki és Kápolna közötti hidak tervét. Utóbbit már 1929-ben, amikor a gyöngyöspatai,

A Hevesmegyei Topográfia datgyüjtéséből.Voit.

Rabl Károly 2o.

1837-ben kifizetik a megyei magazin, hajduház, istállók stb. épi kőmüves munkáinak munkadiját, amelyért az épitőeszközökkel együtt 282o frt-ot számolnak el. Rabl Károly neve irataink ban utoljára 1839-ben merül fel a megyei levéltár mérnöki iratai között őrzött hídtervekkel kapcsolatban, amikoris benyujtja a gyöngyöspatai völgyön át épitendő hidak terveit.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

gozik a megyei hadfogadó /Kvártélyház/ épi-
tésén --+ Eichinger és --+ Hutterlerner mes-
terekkel együtt. Ebben az évben készül el a
gyöngyöspatai és gyöngyöshalmai hidak terve.
A vámosgyörki templom bővitését szintén 1825-
ben ő vállalja, ugyanitt a torony magasitásá-
nak tervét 1836-ban --+ Fischer M. épitő-
mesterrel és--+ Hartmann L. ácsal együtt vál-
lalja.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

a katonai kvártélyház terveiről is ő gondos-kodik. 1824-ben készül el a viszneki, a tarnabodi, a tari, a pásztói, a szurdokpüspöki Zagyva-hidak terve. 1824-ben végzi a visontai rk. templom átépitését és a következő évben a gyöngyöshalmai rk.templom bővitését, amelynek homlokzatáról 1830-ban ad szakvéleményt. 1825-ben a városi összeirás szerint a város I., illetve II. negyedének 4. fertályában lakik. Ugyanezen évben még dol-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

mint a városháza, a parochia, a normális iskola és a gimnázium reparációs munkadijait is. Horton 1820-ban és 1830-ban végez a templomban belső javitási munkákat. A nagyrédei kőhid tervét 1822-ben nyujtja be. Müszaki véleményt ad és uj terveket készit a szücsi rk. templomról 1822-ben, amelynek alapkőletérelére 1824-ben, tetőfelrakása 1826-ban, belső berendezés és felszerelése 1828-ban következik be. Feldebrőn 1823-ban

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

A gyöngyösi megyei katonai magazin épitése, illetve költségvetése 9763 forintot tesz ki és a munkát --+ Huttenlerner, --+ Kronberger, --+ Korinszki és --+ Brandspiegel mesterekkel együtt pályázza meg. Még 182o-ban elkésziti a gyöngyöspüspöki laposon épitendő kőhid tervét. Ugyancsak 182o-ban fizetik ki a gyöngyösi Farkas vendégfogadó, a cédulaház, az alsó parochiális tanitóház-nál eltört kereszt javitási munkáit, vala-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

javitása és ugyanott 1833-ben az rk. templom kórusának javitása is az ő nevéhez fűződik. 1820-ban --+ Stadler gyöngyösi ácsal, --+ Schutheiss asztalossal, --+ Lesenprandt lakatossal és --+ Sidló domoszlói üvegessel benyujtja a domoszlóir rk. templom tatarozási terveit. Ugyanezekkel és --+ Ziegler gyöngyösi fazekassal együtt pályázik ugyanekkor a domoszlói plébániaház tatarozására.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Ugyancsak ő vele és ugyanez időben készíti el a markazi rk. templom terveit és költségvetését. A visontai rk. templom plébánia-ház tervével, költségvetésével és építésével kapcsolatban 1819-25 között —+ Zwenger és —+ Povolny egri építőmesterekkel együtt szerepel. A gyöngyösi megyei raktár /magazinum/építését és tervezését 1814-2o között bonyolitja le. Horton 182o-ban az rk.templom

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

ben vásárolt szőlőjének dézsmája alól fiának Rably Antal „főhadnagy urnak java miatt."
1815-ben teszik le a gyöngyösi főtemplom második tornyának alapkövét, amelyet a gyöngyösi német polgárok egyesületének elnöke, Rabl Károly épit fel. 1815-19-ig emeli a megyei gabonaraktárat, 1817-ben benyujtja a markazi rk. templom terveit és költségvetését —+ Eichinger János ácsal együtt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

A detki kőhidat 1812-ben, a tarnamérai 1813-ban és a kápolnait 1814-ben tervezi. Utóbbi évben Karácsondon Kelemen László házának épitésénél szerepel. Még 1814-ben hozzáfog a gyöngyösi szent Bertalan templom második toronyának kiépitéséhez, amikoris a kőfaragó munkákat --+ Kromperger János készíti. Még ebben az évben elkészíti a szücsi uj rk. templom terveihz és a városi tanács felmenti az 1794-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

a Sárvizen is létesitendő kőhidhoz is rajzot készit. Fennmaradt az ecsédi plébánia épület kápolán szobájának bővitési rajza 1811-ből, /Tervj.272./ és a gyöngyöspüspöki marha akol terve ugyanezen évből /Tervj.103./. Ugyanezen évben elvállalja a gyöngyösi piactér kikövezését a szerződést köt a következő évben a gyöngyösi református templom épitésére.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

benyujtja az abasári rk. templom bővitésitervét /Tervj.252./, amely épitkezés 1826-ig huzódik. 1806-ban az Ispotály templom tornyát épiti és az ispotályban kamrát és mellékhelyiségeket létesit /1811/. Rabl Károly kőművesmestertől való a karácsondi plébániaház 1806. évi terve.iz. További hid terveket készit 1807-ben a Gyöngyös-horti postauton, továbbá a csányi Szarvágy számára, ugyanezen évben

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

veit készíti el és benyujtja 1802-ben a mezőtárkányi, 1804-ben a kápolnai és ugyanezen évben a gyöngyöshalászi és pásztói kőhidak terveit. Mialatt 1803 és 1804 között a megyei kvártélyházon —+ Kindornay, —+ Somogyi, —+ Handl és —+ Henczel mesterekkel együtt 1803 és 1804 között működik, elkészíti 1805-ben a tari, majd a kisrédei, továbbá az egri kőhidak terveit. Ugyanezen évben

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.

épületrészért járó 82 frt-os munkadiját. 1795-ben építi fel a gyöngyösi Kispatakon a hidat és benyujtja a tarnaőrsi hid tervét 1798-ban.

Rabl kőmüvesmester 1800-1801-ig a gyöngyösi megyeház számára dolgozik. 1801-ben elkészíti a református paplak épitésének költségvetését. Ugyanezen évben a pásztói Zagyva hidra és az adácsi Janda vizfolyásra kőhid ter-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

és a város a hid ujjáépitésére és a patak part biztositási munkáira kötelezi. 1788-ban a városházát archivum szobával és két tömlöccel bőviti. 1789-ben a benei pusztán a Veresmarti határban épitendő uj malom terveiért 1oo frt-ot vesz fel. 179o-ben vállalja -+ Handel Gáspár áccsal a Farkas vendégfogadó felépitését, amely munkánál 22oo frt-ban állapotnak meg. Ez évben veszi fel a városházánál épitett uj

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

a Tó utcai nagy hid terveit bemutatja. A következő évben elkészíti a gyöngyöshalászi káplán szoba tervét /Tervj.282./. A következő évben résztvez a gyöngyöshalászi templom épitési munkájában, és 1787-ben benyujtja a Gyöngyös városi nagy hid épitési számláját. A helytartótónács tervei között /Eccl.Cleri.1787-259-18./ a hatvani uj elemi iskola és a tanitói lakás alaprajzai megvannak. Ugyanezen évben beomlott az általa épitett nagypataki hid

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

adatunk arról, hogy a csányi templomot a jászberényi templom épitőmestere készíti /Rabl ?, Császka ?, Quadri ?/ . Az első hiteles adat idősebb Rabl Károly müködéséről 782-ből való, amikor a volt jezsuita rendház földszintjén elhelyezett elemi iskola átépitésekor az árnyékszéket áthelyezi. Ennek tervét az Orsz.Lltár őrzi. Ugyanezen évből származik a gyöngyösi református imaház terve és költségvetése „Carolus Rabl Jaziger districtnel Maurer m."-től. 1784-ben kijavitja a benei kocsmaházat és

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

RABL /RABEL/ Károly gyöngyösi kőművesmester. A XVIII. század második felétől 1839-ig mutatható ki, feltehetően és legalább két személy, apa és fiu között oszlanak meg az alább közölt épitési adatok, amelyeket csak személyükre vonatkozó anyakönyvi kutatásokkal lesz lehetséges szétválaztani. Rabl Károly gyöngyösi kőművesmestertől Az Orczy levéltár őriz egy tervet, amely a farkasmáli emeletes pince alaprajzát örökiti meg. 1776-ból van

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Rábl Károly

jászberény, kőműves mester. 1832-ben Bedekovich Lőrinc jászberényi kerületi mérnökkel tervet készitett a jászberényi. városháza építésére, amely terv azonban kivitelre nem került.

Komáromy József:
Adatok Jászberény multjából. Jászberény 1939. 1–2. l.

554. *Sréter János.*

Derékon alólig látható
áll. Jobb kezével botjának v

átvetett zsinóron lógó kardj
latát fogja. Középütt elvál
öldöke és bajusza sötétbar
leberetvált. Ezüst himzésű
ujja a kézfejet is fedi, a der
A háttérben terebélyes fa
épület (erőd) köti le figy
alatt három sorban : »VERA
LUSTRIS DNI JOANNIS SRETER
GRADIENSIS et ZOLIENSIS PRI
MILITIAEQUE CLARI ANNO 1

Vászon, méretei 99 : 76 c
tett az 1895 márczius 20-iki
26-iki 16399 sz. leirat alapjá
ményéből (81–895). — Értéke
jus 5. és 6. napján. — Az átvé
30-iki 28402 sz. határozat (
673. tétele.

K függesztésére vonatkozó
retlen festő a XVII. szból : Sréte
Ferencz tüzérségi főfelügyelője.

Rábl Károly

építőmester

Gyöngyös város meg-
bízásából ~~tervezte~~,
építette a gyöngyösi
Szt Bertalan tem-
plom déli tornyát.
1815 – 18.

Bachó gyöngyösi templ.

38. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
irópapír-lap; ceruzarajz,		Román stil 21/34 cm. tatarozási felvétel.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Rábl Károly

a gyöngyösi kálvárián
1827. remetelakot,
a kapu fölé tornyot,
1828. haranglábat
épített, 1832. u. ott
javító munkát végzett és a kerti növényeket mostani helyére vitte át

Bachó gyöngyösi templ.
139. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Fényrép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Rábl Károly

egri építőmester

1821. a gyöngyösi fe-
rendrendiek templo-
mának Almásy-
kriptáját megúji-
tottá-

Bachó gyöngyösi templ

77. l.

1082

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eger	Érseki palota kápolna belseje

RABO (Rabóczky Ferenc, 1959)
213. Aki legyőzte Al Capone-t, 1989
The Untouchables (film)
offset, 81x56 cm
j.b.l. Rabo '89 – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: xy 90.171

A változás jelei : Plakátok 1988-199(
: Magyar Nemzeti Galéria,1990.nov.14.
dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin.
Bp., MNG, 1990 27.

Rabocskay Béla dr

festő.

l.

Nemesvári

112. l.

Rakovskay Béla dr

Jesus.

L.

Rabaky Johann

Modelliener

1753

l.

Schirek Holitsch

122. l.

1936 március 1–30

Kiss Nagy András

1. Kenyérvivő - bronz
2. Találkozás - bronz
3. Hazafelé - bronz
4. Busó - ólom
5. Tavasz - gipszfotó

Miklósi Mária

1. Pásztor
2. Gyermekjátékok
3. Fej
4. Nemlétező lovag
5. Ajtó
6. Csiga
7. Asszonyok /terv/

Németh Éva

1. Kék szőnyeg
2. Lovas szőnyeg
3. Zöld szőnyeg
4. Szövött szőnyeg
5. Fehér szőnyeg
6. Barna szőnyeg

Radványi Kálmán

1. Sopron
2. Sikátor
3. Balta köz
4. Szentendre
5. Kompozició

Rác András

1. Plasztikus mozaik I.
2. Plasztikus mozaik II.
3. Plasztikus mozaik III.
4. Plasztikus mozaik IV.
5. Plasztikus mozaik V.
6. Üvegablak részlet I.
7. Üvegablak részlet II.
8. Üvegablak részlet III.
9. Mozaik - üveg
10. Mozaik terv
11. Üvegablak terv I.
12 Üvegablak terv II.

G.Staindl Katalin

1. Kerámia fal /Kőmüves Kelemen/
   vázlat
   1:1 részlet /3 db/
2. Kórus /rajz/ részlet női fej
3. Anyaság
4. Odisszeusz /vázlat/

Szenes Zsuzsa

1. Kék vászon nyomott függöny
2. Fehér vászon nyomott függöny
3. Fehér shantung " "
4. Fotó: "Szabadság Hotel"
5. Fotó: "Szabadság Hotel"
6. "Tanulmány" gyapju falikép
7. "Füvek" gyapju falikép
8. "Kék virág" gyapju falikép
9. "Makk király" gyapju falikép
10. "Ősök" gyapju falikép

mondások nyilvánvalóan az építtetők, a közönség ízlésében is keresendők. De éppen az építő- és képzőművészek célja az, hogy az ellentmondások minél hamarabb feloldódjanak. Ezért úgy érezzük, hogy a ma képző- és építőművészeinek együtt kell haladniok ezen a közös uton.

Ez a kiállitás lépcsőfoka legyen annak az utnak, melyen a kiállitó művészeket a szebbért, jobbért, nivósabb alkotásokért valóvágy kapcsol össze. Ezek a művészek nagyrészt fiatalok, illetve a középnemzedék tagjai. Legtöbbjük nem először került kapcsolatba az építészettel, számos alkotásuk Budapesten és szerte az országban bizonyitja, hogy közös és harmonikus együttmüködés jó eredményekre vezet.

Az utóbbi időben bizonyos tájékozatlanság lépett fel az építészeknél és a beruházóknál, akik nincsenek teljesen tisztában, hogy milyen módon lehet a képzőművészeti alkotásokat megrendelni, illetve kiviteleztetni. Jó volna tehát, ha a képzőművészeti lektorátus megfelelően tájékoztatná a tervezőket ezekről a problémákról.

Legyen ez a kiállitás egy láncszeme az építészek és képzőművészek között egyre jobban kialakuló kapcsolatoknak, melynek eredményeként reméljük, hogy érdekes, szép és maradandó müalkotások fognak születni egész társadalmunk hasznára.

Borsa Gábor
IPARTERV belsőép.oszt.vez.

- Balázs József 336-623
VIII, József-krt 55-57
- Garányi K. József 143-171
VIII, Vajda Péter 43
- Hegyi Csanádi-u 18
- Nagy András 351-498
XII, Trencsény-u 43
- Németh Éva 204-384
XIII, Váci-u 86/a
- Szenes Zsuzsa 365-476
II Virágárok 6/B.
- Radványi Kalmán
II Bölöni Gy.-u 365-208

ÉPITÉSZET - KÉPZŐMÜVÉSZET

Régi szokás bevezetőt irni kiállitási katalógus elé, de most annál inkább szivesen teszek ennek eleget, mert az épitészethez közelálló müvek bemutatásáról van szó.

Az épitő- és képzőmüvészet egymást kiegészitő, egymást segitő területei az egyetemes müvészetnek. Ez a kis kiállitás azt a célt szolgálja, hogy még jobban közelebb kerüljön ez a két, szorosan egymáshoz kapcsolódó müvészet.

Ugy érezzük, a modern épület sok mindent kifejez önmagában is, de ahogy a reneszánsz, gótika vagy a barokk nem tudott meglenni és teljes pompájában érvényesülni, csak a társmüvészetekkel együtt, ugy ma is egyre nehezebb, sőt néha megoldhatatlan egy-egy belső tér, vagy homlokzat kialakitása képzőmüvészeti alkotás nélkül.

Épitészet és a társmüvészetek mint eddig mindig, ma is segitik és fejlesztik egymást. Az uj anyagok /vas, beton,üveg, müanyagok/ uj formákat követelnek, uj kifejezési eszközökre ösztönzik az épitészeket, de nem csak őket, hanem velük együtt a képző- és iparmüvészetek müvelőit is. A kiállitás anyaga éppen arra mutat jó példát, hogy mai festőink, szobrászaink, iparmüvészeink kisérleteznek uj anyagokkal, feltámasztják az ősi technikákat /mozaik, üveg,szőnyeg/ és ezeket uj tartalommal töltik meg. A szerencsés és változatos anyag rácáfol arra a tévhitre, hogy müvészeink nehezen tudják a korszerü, modern épületeket, azok belső - és külső tereit megfelelő müvészi alkotásokkal kiegésziteni és gazdagitani.

A kiállitás egyik célja, hogy az épitő- és képzőmüvészek kapcsolata minél elmélyültebb legyen, s a születő müvek szinte együtt, szoros egységben alakuljanak ki az épületekkel és ne a falfelületekre aplikált, -formájában vagy anyagában oda nem illő-müvek kerüljenek a falakra az enteriörökbe, hanem az az egység, amely minden nagy müvészeti kornak sajátja volt, ma is teljesitse feladatát.

Ma, amikor a közösségi müvészet szinte elsődleges kell, hogy legyen a társadalom önkifejezése szempontjából, kétségtelen, ezen a téren vannak ellentmondások. Ezen ellent-

ÉPÍTÉSZET-
KÉPZŐMŰVÉSZET

KIÁLLÍTÁS

1968

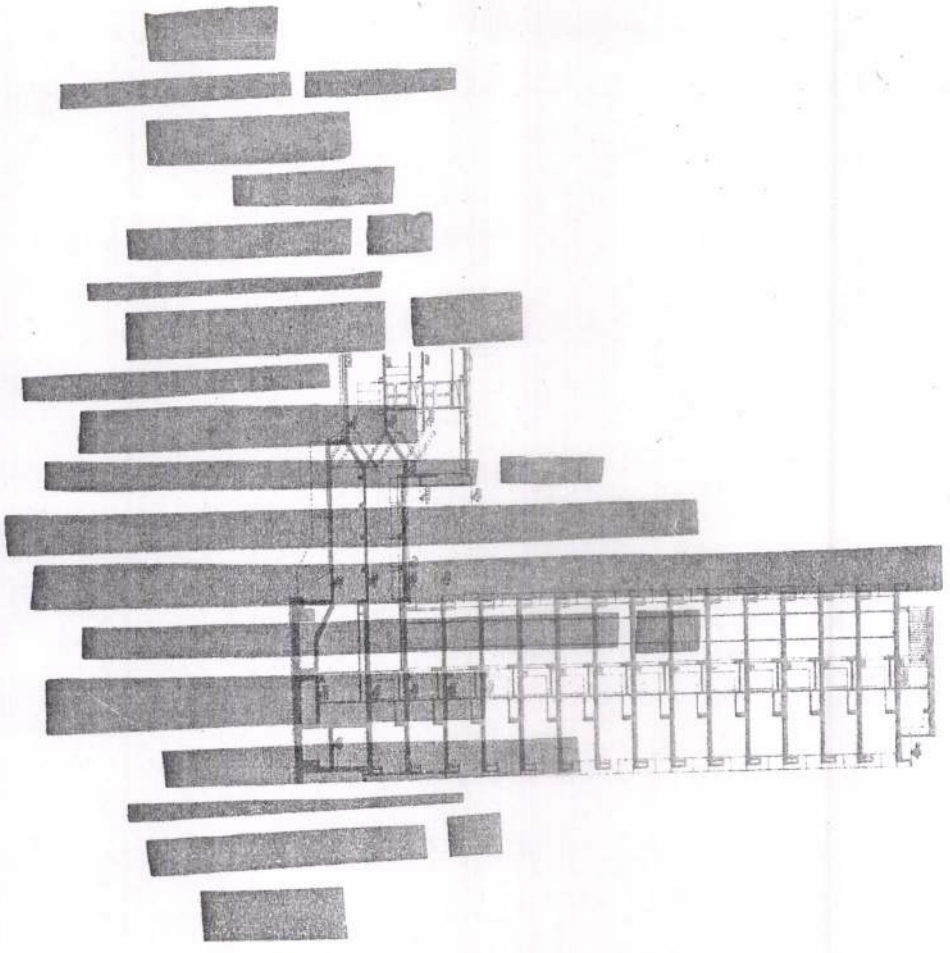

MEGHÍVÓ

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK
FESTŐSZAKOSZTÁLYA ÉS AZ IPARTERV MEGHÍVJA ÖNT

MURÁLIS TERVEK ÉS ANYAGKÍSÉRLETEK

SZAKMAI BEMUTATÓ MEGNYITÁSÁRA
AZ IPARTERV TANÁCSTERMÉBEN (DEÁK FERENC U. 10)
1972. MÁJUS 5-ÉN DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

MEGNYITJA JÁNOSSY GYÖRGY

A BEMUTATÓ RÉSZTVEVŐI:

ÁGH AJKELIN LAJOS	Z. GÁCS GYÖRGY	PAIZS LÁSZLÓ	SZÁNTÓ PIROSKA
BALOGH LÁSZLÓ	HEGYI GYÖRGY	POGÁNY GÉZA	SUGÁR GYULA
DURAY TIBOR	ILLÉS ÁRPÁD	PÓLYA JÓZSEF	SZINTE GÁBOR
FÓTH ERNŐ	MOLDOVÁN ISTVÁN	RÁC ANDRÁS	VERESS PÁL

A BEMUTATÓ MEGTEKINTHETŐ MÁJUS 5-TŐL 17-IG
HÉTKÖZNAP 10-TŐL 18 ÓRÁIG

Rác András

„A művészet túllép a tárgyon, túl a valóson csakúgy, mint a képzeletbelin. Ontudatlan játékot űz a dolgokkal."
(Paul Klee)

A kiállított képeimet mozaikreliefnek nevezem, bár ez a terminus nem fedi teljesen műfaji hovatartozásukat. Mondhattam volna „anyagkollázst" vagy „vegyes technikát" helyette, de ez homályos, inkább összezavarná a fogalmakat, mivel ezek több műfajra is érvényesek volnának.

A nézők és a képzőművészek többsége viszont megszokta, hogy minden műalkotás egyetlen, csakis egyetlen kategóriába sorolható, annak ellenére, hogy ez az erőszakos skatulyázás nemcsak az alkotást, hanem a megértést is gátolja. A képzőművészet hagyományos tagolása elsősorban a felhasznált anyagok különbözőségére, és részben a térbeli megjelenítésére épült. Kérdés, mennyire szükségesek ezek az elhatárolások, mennyi belőlük a kényelmes fölfogást elősegítő mankó a közönség, de a képzőművész számára is. Magam részéről feleslegesnek érzem ezt az elkülönítést, az ilyenféle határszabást, illetve szükségtelennek tartom a műfaji kötöttséget.

Szeretném néhány gondolattal illusztrálni a kiindulópontomat:

– Hatni, kifejezni! Ezt érzem a művészet fő feladatának. – A képzőművészet, a többi művészeti ágtól eltérően, csak a látható matériával éri el ezt a célt. Mindez nem tételezi fel szükségszerűen, hogy csak a láthatót ábrázolja. – Minden anyag felhasználható, ha tartós, változatlan, illetve változatlanná tehető a munka folyamán. – A képzőművészetben felhasználható anyagok nem rangsorolhatók, ahhoz kell nyúlnunk, amelyikkel a legerőteljesebb kifejezést, a legnagyobb hatást érjük el. – Nemcsak a műfajhatárokat hagyom figyelmen kívül, hanem a figuratív-nonfiguratív látszatellentétet is. – Amikor azt állítottam, hogy a hatás az elsődleges, úgy gondoltam, hogy nem a stíluskategóriák uralják az alkotást.

Tudom, fenti elgondolásaimat nem mindig sikerült következetesen megvalósítani mindenesetre képtelen volnék a munkáimat műfaji határok közé kényszeríteni. Remélem a kiállítás nézői sem ezt várják tőlem.

RÁC ANDRÁS

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

RÁC ANDRÁS

MOZAIKRELIEF-KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1981. ÁPRILIS 16-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
LUKIN LÁSZLÓ

MEGTEKINTHETŐ:
1981. ÁPRILIS 16–30.

KÉP CSAR NOK

PÉCS, KOSSUTH LAJOS UTCA 24.

RÁC ANDRÁS

Kolozsvárott született 1926-ban.
1951-ben fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola mozaik-szakán.
Falimozaikokat tervezett és kivitelezett Miskolcon, Pécsett, Ózdon és több helyre Budapesten.
Tanulmányutakon vett részt Olaszországban, Franciaországban és Angliában.
Rendszeresen szerepel hazai és külföldi kiállításokon is, 1968-ban Jugoszláviában. 1971-ben Japánban.

Egyéni kiállításai:

1967 Budapest, Műcsarnok
1969 Párizs
1970 Brüsszel
1973 London
1975 Szekszárd
1977 Győr
1980 Budapest
1981 ~~Bécs~~ Pécs
Frankfurt
Hamburg

A mozaikot általában a monumentális méretek művészetének tartják. Az antik mozaikok többnyire padlóburkolásra szolgáltak, a bizánci mozaikkal falakat, boltozatokat, néha egész szentélyeket borítottak. Ezek anyaga a zománccal színezett üveg volt. A mozaikok többsége templomok és paloták díszítésére szolgált, így a művészek témáikat nem választhatták szabadon. Az első kisméretű táblaképek, illetve vallási témájú ikonok Bizáncban készültek.
Ennek a korai művészetnek egyik jeles hazai képviselője Rác András, aki a ma embere számára megközelíthetővé, léptékben intimebbé tette a mozaikot. Számára a mozaik csak egy eszköz, amely arra szolgál, hogy kifejezze magát. A festménytől csak annyiban különbözik, hogy anyaga a közel 200 színben pompázó olasz üveg és rusztikus márvány. Kompozícióin a színes mozaikkövek mellett más anyagokat is felhasznál, ezzel fokozza a felületek játékosságát. A művész jelenlegi kiállításán a legújabb munkái és a korábbi évek jelentős alkotásai mellett a csurgatott, hideg zománc képeit is bemutatja.

A CELLDÖMÖLKI KEMENESALJAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

tisztelettel meghívja Önt

1983. április 15-én, pénteken 17 órára

RÁC ANDRÁS

iparművész

mozaik-, zománc-, és falikép

kiállításának megnyitására

Megnyitót mond: SZÉKELY ANDRÁS
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető: május 17-ig

83-547 DNy

Minden formának megvan a maga tartalma... Nincs olyan forma, ahogy egyébként semmi sincs a világon, aminek ne lenne valami „mondanivalója"... A szín olyan eszköz, mely alkalmas arra, hogy a lélekre könnyebben befolyást gyakoroljon. A szín a hangszer billentyűje, a szem a kalapács. A lélek a zongora, a maga sok-sok húrjával. A művész jelképezi a kezet, mely rezgésbe hozza a lelket, amint ezt vagy azt a billentyűt leüti.

W. Kandinszkij

Rác András festőművész 1926-ban született Kolozsvárt. 1951-ben fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola mozaik-szakán. Falimozaikokat tervezett és kivitelezett Miskolcon, Pécsett, Ózdon és több helyen Budapesten. Festményekkel, mozaikokkal rendszeresen szerepel magyarországi, főleg budapesti kiállításokon, részt vett jugoszláviai (1968), tokiói (1971) kiállításon. Egyéni bemutatkozása a budapesti Műcsarnokban 1967, Párizsban 1969, Brüsszelben 1970, Londonban 1973, a Szinyei Merse teremben Szekszárdon 1975-ben volt.

Tanulmányúton volt Olaszországban, Franciaországban és Angliában. Budapesten él és dolgozik.

Győr 1977

ANDRÁS RÁC

Paintings and Mosaics

PERRINS GALLERY

16 Perrins Court
London NW3
Off Hampstead High Street

May 1 to 19
Preview April 30
6 to 9 pm

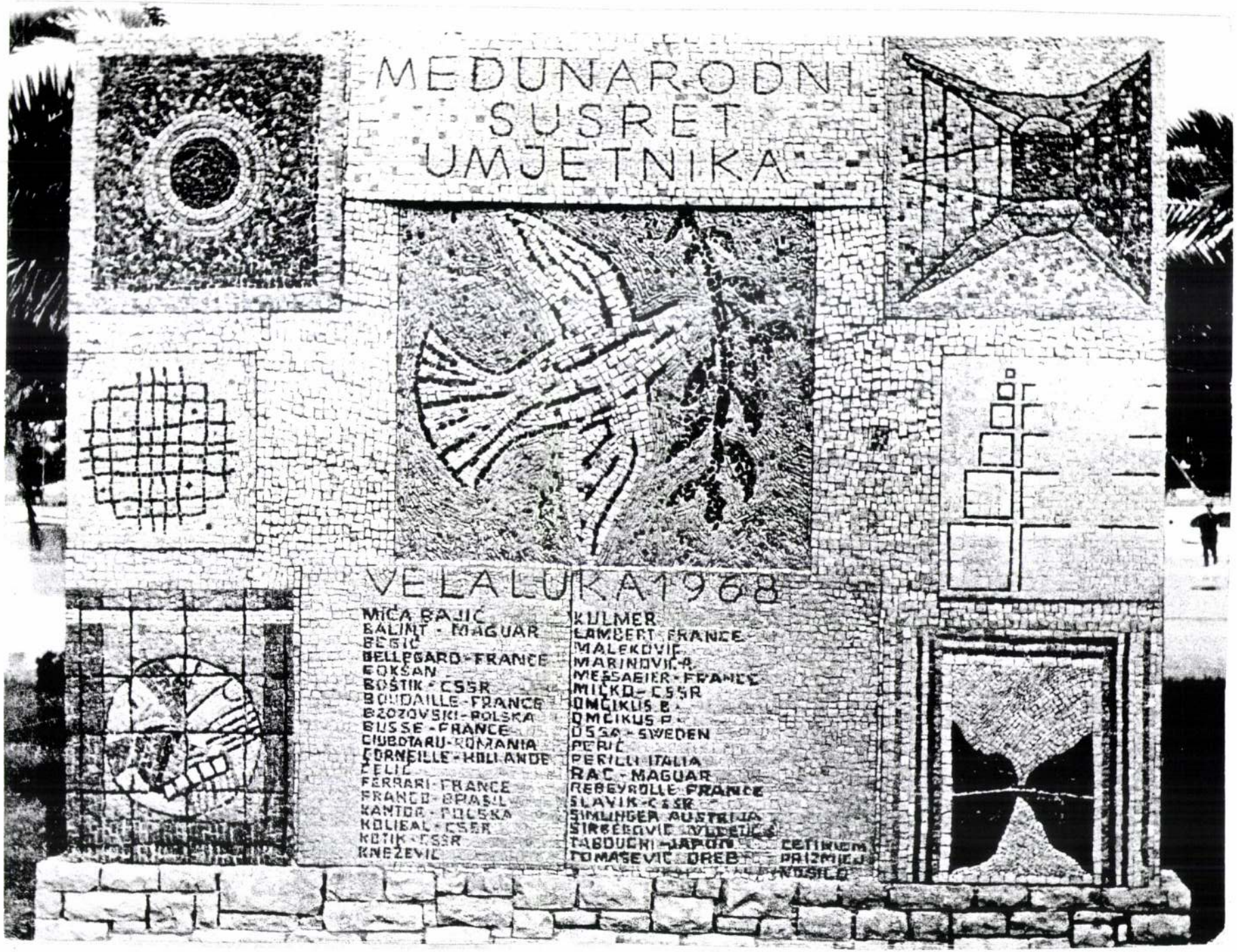
MEĐUNARODNI
SUSRET
UMJETNIKA
VELALUKA 1968
MIĆA BAJIĆ
BALINT - MAGUAR
BEGIĆ
BELLEGARD - FRANCE
BOKŠAN
BOŠTIK - CSSR
BOUDAILLE - FRANCE
BZOZOVSKI - POLSKA
BUSSE - FRANCE
CIUBOTARU - ROMANIA
CORNEILLE - HOLLANDE
ČELIĆ
FERRARI - FRANCE
FRANCO - BRASIL
KANTOR - POLSKA
KOLIBAL - CSSR
KOTIK - CSSR
KNEŽEVIĆ
KULMER
LAMBERT - FRANCE
MALEKOVIĆ
MARINOVIĆ - R.
MESSAGIER - FRANCE
MIČKO - CSSR
OMČIKUS B.
OMČIKUS P.
ÖSSA - SWEDEN
PERIĆ
PERILLI ITALIA
RAC - MAGUAR
REBEYROLLE FRANCE
SLAVIK - CSSR
SIMLINGER AUSTRIJA
ŠIRBEGOVIĆ VUDETIĆ
TABOUCHI - JAPON
TOMAŠEVIĆ DREB
CETINIEM
PRIZMIĆ
NOSILO

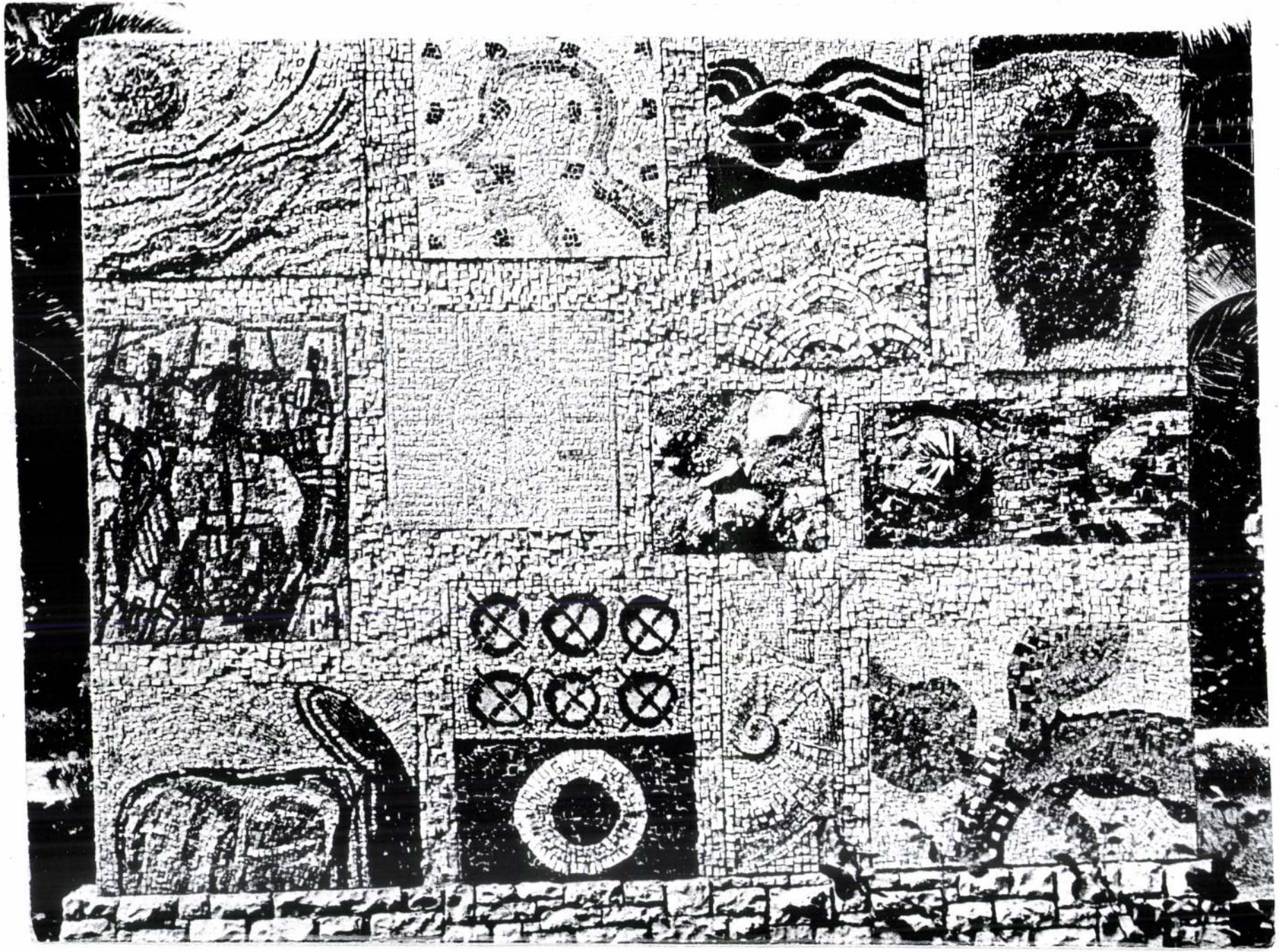

Muranói üvegtechnológiától az epoxigyantáig

Beszélgetés Rác András mozaikművésszel, akinek a talján mesterek árulták el a titkot

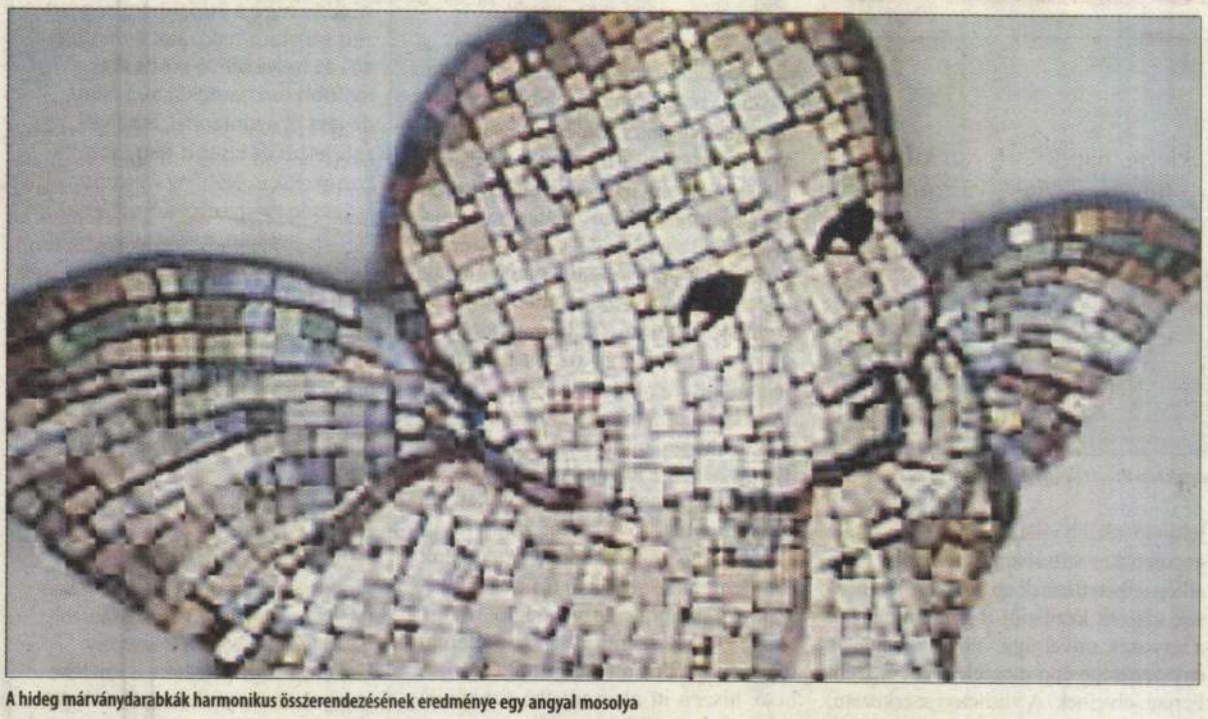

A hideg márványdarabkák harmonikus összerendezésének eredménye egy angyal mosolya

Rác András munkái bejárták szinte egész Európát. Párizs, London és Brüsszel után Hamburgban, Frankfurt am Mainban és Karlsruhéban is kiállított. Művészetének köszönhetően még ma is kétlaki életet él. Nyaranta a Szentendrei Régi Művésztelepen alkot, ha rossz az idő, akkor pedig a Retek utcai lakásban készíti vázlatait.

Rác András épp „útközben van", Szentendrére készül, amikor budapesti lakásának műteremsarkában fogad. A falakat körös-körül színes képek borítják. Némelyik csupán apró üvegkockákból, smaltiból készült, másokat határozott vonalú márványdarabok tagolnak. „Reliefszerű felületek", ahogy a mester mondja, és máris beavat az anyaghasználat titkaiba.

– A smalti színes üveg. Kizárólag Olaszországban készítik, több száz éves családi műhelyekben. Próbálkoztak előállításával mások is, például a csehek, de olyan tüzes színeket, mint a muránóiak, nem tudtak készíteni. Amikor anyagra van szükségem, nem rendelem meg, hanem magam utazom Velencébe, ahol vaporettóba szállok, és így jutok el Muranóba. Az a legbiztosabb, ha az ember maga választja ki a színeket.

Egy miskolci iskola tűzfalát borítja ez az alkotás

– Hogyan esett éppen a mozaikra a választása?

– A Budapesti Képzőművészeti Főiskolán, ahol Berény Róbert és Fónyi Géza tanítványa voltam, néhány társammal létrehoztuk a „mozaikosztályt". Ez kint volt az Epreskertben, ami távolabb esett a rektori hivataltól, így viszonylag szabadon dolgozhattunk. Kevésbé figyeltek ránk, hiszen a mozaik szakmának számított. Már korábban is vonzott ez a műfaj. Rendkívül érdekes ugyanis, hogy a kompozíciót színes üveg – és márványkockák hozzák létre, valamint a kockák közötti fúgák grafikája. A főiskola befejezése után is elsősorban mozaikkal foglalkoztam. Kaptam nagyobb murális munkákra is megbízásokat, a balatonalmádi autóbusz-pályaudvar vagy a budaörsi repülőtéri iroda díszítése is ezek közé tartozik. Az utolsó nagyobb munkám a békéscsabai sportcsarnok falán látható reliefmozaik volt. Sokszor dolgoztam együtt Hegyi György kollégámmal is, akivel mások által tervezett munkákat is kiviteleztünk, és gyakran saját mozaikjainkat is közösen készítettük el. A murális, tehát falra rakott mozaik ugyanis kollektív munkát igényel.

– Ami pedig falra akasztható, az a táblakép?

– Igen, mostanában inkább ezeket készítem, hiszen nagyobb munkákra nincsenek megbízások. De úgy látom, a kisebb táblaképek tetszenek az embereknek. Csak mindig figyelmeztetem a vásárlóimat, hogy jó erős tiplit tegyenek a falba, mert a kép nagyon súlyos. Nem törékeny, de annak, aki alatta van, komoly sérüléseket okozhat.

– A márványdarabok miatt?

– Igen, a mozaikot sokszor márvánnyal egészítem ki, amelyet magam vágok megfelelő méretűre. Ezt aztán a kevésbé színes részekhez alkalmazom, amelyek kiugranak a képből. Így jönnek létre a reliefszerű felületek. Cement helyett egy speciális kötőanyagot, az ún. epoxigyantát használom. A festményeknél is dolgozom vele, mert színezni is lehet. Acetonnal hígítva hasonlóvá válik az akvarellhez, és a mozaikot rendkívül időtállóvá teszi. Néha a technikámra büszkébb is vagyok, mint magára a képre.

– Fontosnak tartja a képek tartósságát?

– Főképp a mozaiknál, amelynek akár sok száz éven át kell hordoznia az üzenetét. A régi klasszikus mozaikok is megvannak még a nyolcadik, tizedik századból, amely a műfaj aranykorának számít. Időnként még javítgatják őket persze, de a színeik semmit sem változtak.

– A képei között gyakran találkozunk klasszikus témákkal, például Pán, Zeusz vagy Daphne figurájával.

– A mozaik maga antik műfaj. Pán alakját különben is rendkívül kedvesnek tartom. Vagy itt van például Dionüszosz, akinek a figurája egy antik vázán ihletett meg. Ez a kép az utóbbi idők egyik nagyobb munkája volt. Falra készített, mintegy tizenöt méteres alkotás. De a visszatérő témák közé tartozik az angyalka parafrázis is, amely Raffaello híres könyöklő angyalának átirata, újraértelmezése.

– Kiknek készülnek ezek az alkotások? Körülhatárolható vásárlóinak, megrendelőinek a köre?

– Nos, nem mondhatnám, hogy csupa értelmiségi érdeklődik a munkáim iránt. Sokszor egészen egyszerű embereknek is megtetszik egy-egy táblaképem. Persze az is előfordul, hogy nem eladom, hanem elajándékozom valamelyik munkámat. Számomra az a legfontosabb, hogy a kép jó helyen legyen. Olyan embereknél, akik megbecsülik, és akiknek örömet okoz.

– Nem nehéz megválni a műveitől?

– Nem, hiszen mindig újabbat készítek. Ez tulajdonképpen kényszer. Ha egy nap nem tudok dolgozni, nem sikerül beleraknom a képbe legalább öt-tíz követ, akkor már nem érzem jól magam. Ráadásul a dolgok nem mindig úgy sikerülnek, ahogy szeretném. De rájöttem, hogy nem szabad harcolni. A képnek megvannak a maga törvényszerűségei, amelyekhez alkalmazkodni kell. Érezni kell, hogy a kép mit „akar". Én legalábbis úgy gondolom, hogy párbeszédet folytatok a készülő művel. Hiába dolgozom egyedül, mégis olyan, mintha egy közösségben volnék.

Iváncsik Edda

NÉVJEGY

Rác András mozaikművész

1926. április 12-én született Kolozsvárott
1945–46: Szabadiskolák, művésztelep Szentendrén és Budafokon Vilt Tibor vezetésével
1946–51: Budapesti Képzőművészeti Főiskola, mesterek: Berény Róbert és Fónyi Géza
1951-től tagja a Művészeti Alapnak
1952-től tagja a Képző- és Iparművészeti Szövetségnek
1985-től tagja a Szentendrei Régi Művésztelepnek
1992-től a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja
Fontosabb egyéni kiállítások:
1967: Budapest, Műcsarnok
1969: Párizs, Galerie Lambert
1970: Brüsszel, Galerie Le Rempart
1973: London, Perrins Gallery
1975–81: Itthoni képcsarnokok: Szekszárd, Győr, Kőszeg, Pécs
1980: Budapest, Dorottya utcai kiállítóhelyiség
1981–83: Hamburg: Galerie Preuss, Salon für Abstrakte Kunst
1981, 1985: Frankfurt am Main, városi kiállítócsarnok
1983: Karlsruhe, Hotel Hilton
1989: Szentendre, Művésztelepi Galéria
1992: Budapest, Visual Art Galéria
1998: Budapesti Kongresszusi Központ
2006: Szentendrei Műhely Galéria
2007: Körmendi Galéria

II. ker Budapesti 7 nap 2007. VIII. 31.
I. évf. / 3. sz.

Pasarét, végállomás

A Bauhaus stílusú tér egyedülálló építészeti együttes a Látó-hegy tövében

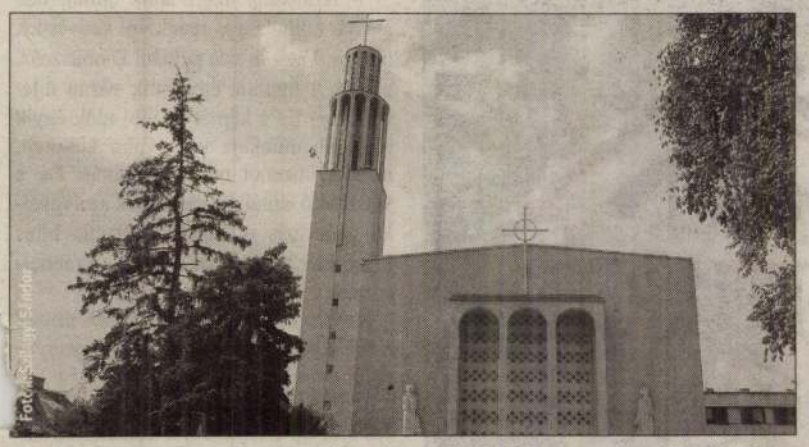

A XX. század elején épült templom stílusa tükrözi a ferencesek hitvallását az egyszerű, tiszta gondolatról

Kevés olyan tér, buszvégállomás van Budapesten, ahol az ember úgy érzi, valóban megérkezett. Ezek közé tartozik a Pasaréti tér, amely emberléptékű és nemesen egyszerű kis központja a második kerületnek. A hatalmas átmenő forgalom ellenére jó a levegő, hiszen Budakeszi felől állandó a légmozgás. Bár jellegét a bauhaus stílusú épületegyüttes határozza meg, a tér mégis hasonlít az északolaszországi piazzákra.

Valószínűleg a templomtól különépített torony az oka, hogy kicsit Itáliában érezzük magunkat. Ám barokkos cirádákat hiába keresünk. Rimanóczy Gyula a harmincas évek modernsége szerint tervezte meg az épületegyüttest alkotó templomot, rendházat és harangtornyot, tudatosan szakítva a történeti stílusokkal. A Páduai Szent Antalról elnevezett templom a város első modern stílusú temploma lett volna, ha a városvezetés konzervativizmusa nem hátráltatja az építkezést. Csakhogy akkoriban inkább villákat emeltek ilyesféle geometrikus stílusban, és szakrális célra elképzelhetetlennek tartották. A ferencesek viszont kezdettől fogva támogatták a terveket, mivel úgy vélték, a bauhaus egyszerűsége épp megfelel Assisi Szent Ferenc elveinek. A vasbeton szerkezetű, háromhajós épületet a karcsú harangtoronnyal, 1934. október 10-én szentelték fel. Ám a városmajori modern templom – még harangtorony nélkül – megelőzte a pasarétit. Az építkezés körüli vita nagy sajtóvisszhangot is kapott. Rimanóczy végül győztesen került ki az ügyből, hiszen néhány évvel később megbízást kapott a Beszkárt közlekedési vállalattól, az autóbusz-végállomás megtervezésére. 1937-re a Pasaréti tér már elnyerte mai arculatát. A templom és a harangtorony statikus komolyságát kiegészítette a dinamikusabb, félköríves végállomás. Csupán a buszok álltak fordítva, hiszen a háború előtt nálunk is ellentétes irányú volt a közlekedés.

A nyolcvanas évekre azonban a végállomás állapota kritikussá vált. Mivel romlékony bauxitbetonból készült, egyes elemeit vasbetonra cserélték. A 2001-re befejeződő felújítást Sólyom Benedek irányította. Ekkor kapták vissza eredeti szerepüket a földszintes épület helyiségei is. A gyógyszertár, valamint a dohánybolt a harmincas években is működött. Sőt üzemelt a kávézó is, bár akkor még kevésbé elegánsan Központi Tejcsarnoknak hívták. Ma a Café Picard igazi olasz bárként funkcionál. Kora reggel kinyit, hogy munkába menet elfogyaszthassuk a kávét, briót miközben átlapozzuk a legfrissebb újságokat. Ha egy hangulatos vacsorát vagy nyugalmas vasárnapi ebédet szeretnénk elkölteni, akkor a hátsó traktusban kialakított, mediterrán vendéglő, a Don Matteo jöhet számításba. Az étterem teljes egészében a felújításnak köszönhető, hiszen itt alacsonyabb funkciójú helyiségek voltak korábban, s csak napjainkban ereszkedhetünk alá karcsú csigalépcsőkön a kertbe.

Az étterem és kávézó külső részei amúgy is sokkal hangulatosabbak. A teraszán üldögélve például visszaálmodhatjuk magunkat a múltba, ha erősen koncentrálunk a geometrikus formákra. A szelíd révedezést csak az időnként begördülő buszok zavarhatják meg, esetleg a szemközti élelmiszer-áruház látványa, amely sem anyag, sem forma tekintetében nem nevezhető bauhaus stílusúnak. Majdani átalakításakor csak remélhető, hogy a tér hangulatához illeszkedő formát terveznek majd.

Iváncsik Edda

HÍREK

Változnak a turistautak a Budai-hegységben

Tizennyolc év után az idén nyáron változik meg a Budai-hegység jelzett turistaút-hálózata. A mintegy 40–45 helyen lévő módosítás a legfőbb turistautakat alig érinti, de lesz új nyomvonal, áthelyezett jelzés és kisebb-nagyobb korrekciók is. Néhány változás a teljesség igénye nélkül: a II. és a III. kerület határán, a Csúcs-hegy és a Tök-hegy nyergébe a Solymár felől érkező zöld sáv jelzés nem meredeken, hanem kényelmes kanyarulattal, részben az országos kék jelzéssel összefonódva érkezik fel. Így egy kellemetlen és nem is látványos szakaszt sikerült kiiktatni.

Pesthidegkúti lakosságszolgálat

A pesthidegkúti kihelyezett irodában (Máriaremetei út 37.) a lakosságszolgálati feladatokon kívül személyi okmányok ügyintézésére is van lehetőség. A személyi okmányokon belül: vezetői engedélyt, személyazonosító igazolványt, lakcímigazolványt, útlevelet, mozgáskorlátozottak parkolási igazolványát és ügyfélkapu- regisztrációt lehet intézni. Hétfőn és pénteken délelőtt időpontra bejelentkezett ügyfeleket fogad az iroda, a többi munkanapon a reggel kiosztott sorszámmal történik az ügyintézés. Időpontfoglalásra a 376-8678-as telefonszámon van lehetőség. A kirendeltség január 1-jétől csak II. kerületi lakosokat fogad. Az iroda két okmánygéppel működik, kis kapacitású, így lényegesen kevesebb ügyfelet tud fogadni.

Tényleg bezár az utolsó budai kalapos?

Rendszeresen látogatta az üzletet a legendás Ajtay Andor és Básti Lajos színész is

Az apró bolt a Margit körúton található. Csupán néhány lépcsőfokot kell megtennünk lefelé, hogy egy másik, csendesebb világba érkezzünk. Cilinder, kemény és florentin, hajdan volt kalapok emléke lengi be a polcokat. A pult mögött egy kedves arcú, idős hölgy áll. Azt mondja, egy kicsit panaszkodni fog. Nemrégiben értesült róla ugyanis, hogy az önkormányzat el akarja adni az üzlethelyiséget.

– Lassan már ötven éve vagyok itt – meséli. – A férjem volt a mester, aki iparos családból származott. A boltot különben már 1920 körül nyitotta meg az elődünk. Ezekből az évekből való a berendezés.

Valóban, két oldalon elegáns vitrinek sorakoznak. A gépek is mind nagyon régiek – teszi hozzá a hölgy, majd hátrakísér a műhelybe.

Megcsodálom az alumíniumformákat, a szárítót, a varrógépeket. A munkaasztal fiókjából a legkülönfélébb ollók, valamint kalapkefék kerülnek elő.

– Én már nem készítek kalapot – folytatja. – Igen nehéz fizikai munka. Amíg a férjem élt, inkább a díszítéssel foglalkoztam, de azután meg kellett tanulnom a mesterséget is.

– Úri kalapok és úri vevők?

– Igen, voltak elegáns vevőink is. Persze sokan jártak hozzánk a Ganzgyárból és a környékbeli hivatalokból is. Csak meg kell nézni az '56-os fotókat, minden férfi kalapot viselt akkoriban. Az egyik legkedvesebb emlékem pedig Ajtay Andorhoz fűződik. Ma már nem sokan emlékeznek rá, pedig sármos, szép ember volt. A házvezetőnője hozta ide a kalapjait. Egyszer csináltatni szeretett volna egy újat is, de minden kalapja más méretűnek látszott. Így aztán üzennem kellett neki, hogy a művész úr hozza el a fejét is.

– És a mai vásárlók? Ki hord ma egyáltalán kalapot?

– Nagyon kevesen. Inkább az idősebbek. A törzsvevőink persze még megvannak, de sokszor már csak beszélgetni jönnek be. Bizony, lassan kihal a szakma. Ötven év alatt mindössze egyetlen tanulónk volt.

Ha ideje volt, maga választotta kalapját

– Akkor hogyan tovább?

– Nem tudom. Szerettem volna tovább vinni a boltot, amíg az egészségem engedi. De most az önkormányzat eladná az üzletet. Én sajnos nem tudom a tulajdonjogot megvásárolni, és félek tőle, hogy az új tulajdonos felemeli a bérleti díjat. Nagyon aggaszt ez a bizonytalanság. Már az őszi árut kellene előkészítenem. Ha végül mégis felszámoljuk az üzletet, akkor ahhoz is időre lesz szükség, amíg mindennek helyet találunk. Arra is gondoltam, hogy a gépeket és a berendezést odaajándékoznám egy múzeumnak. Csak ne volna olyan költséges a szállítás!

Néhány lépcsőfok felfelé, és a boltajtó csilingelve zárul. Reméljük, nem örökre!

Iváncsik Edda

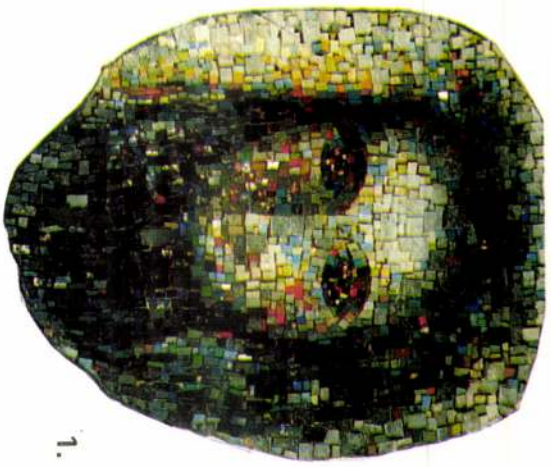

1.

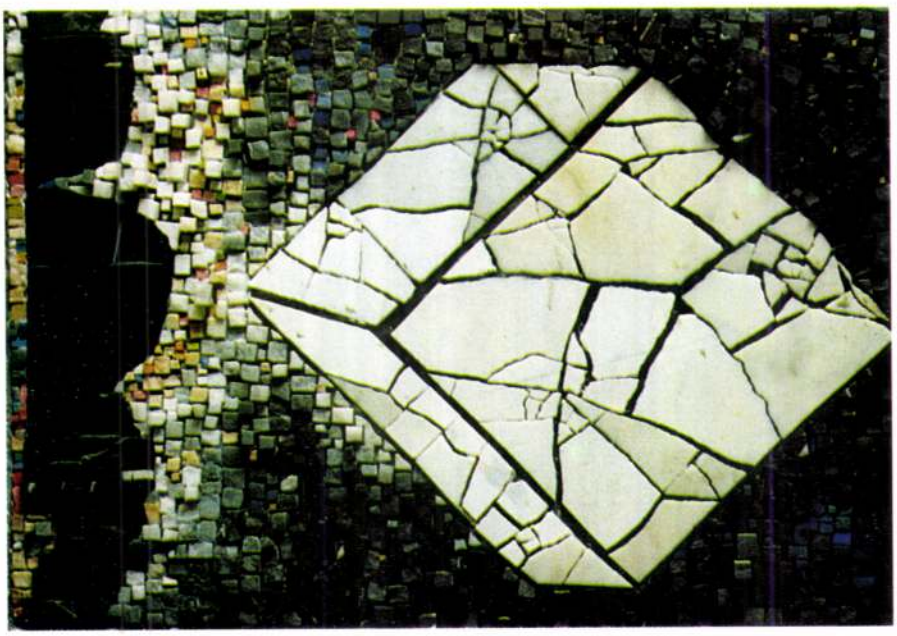

2.

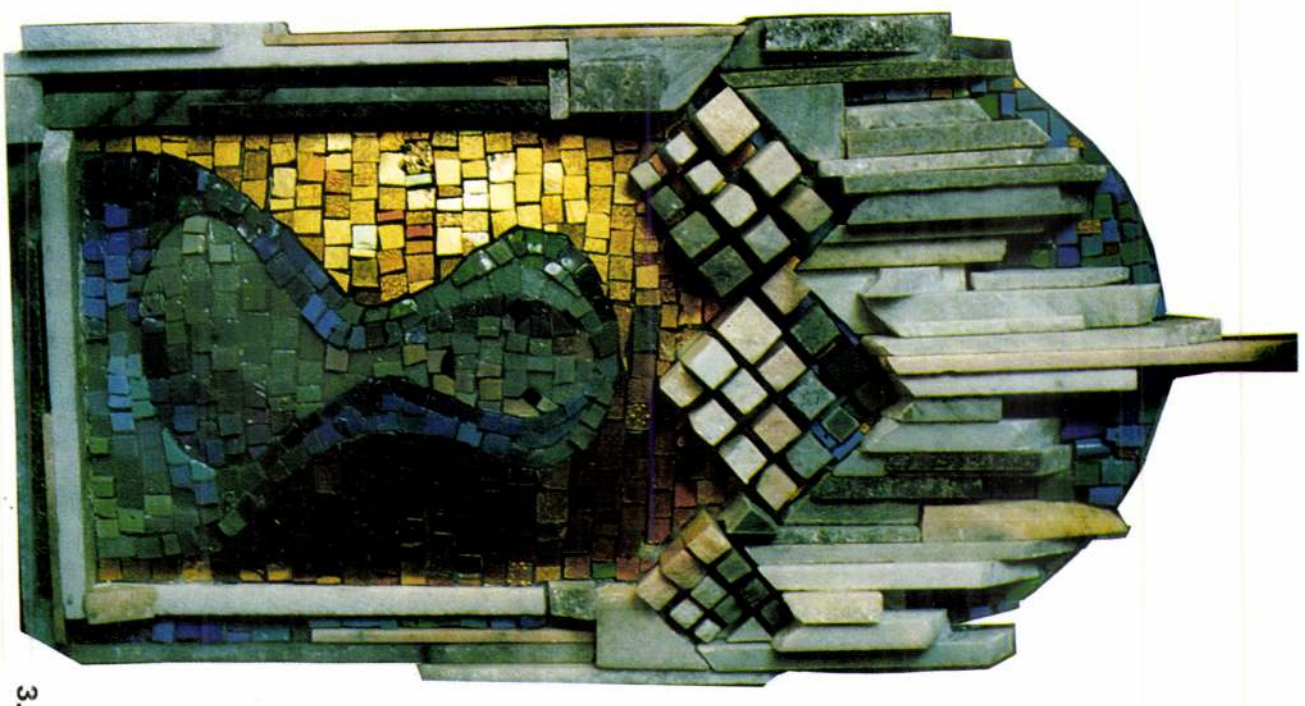

3.

Perrinis J.

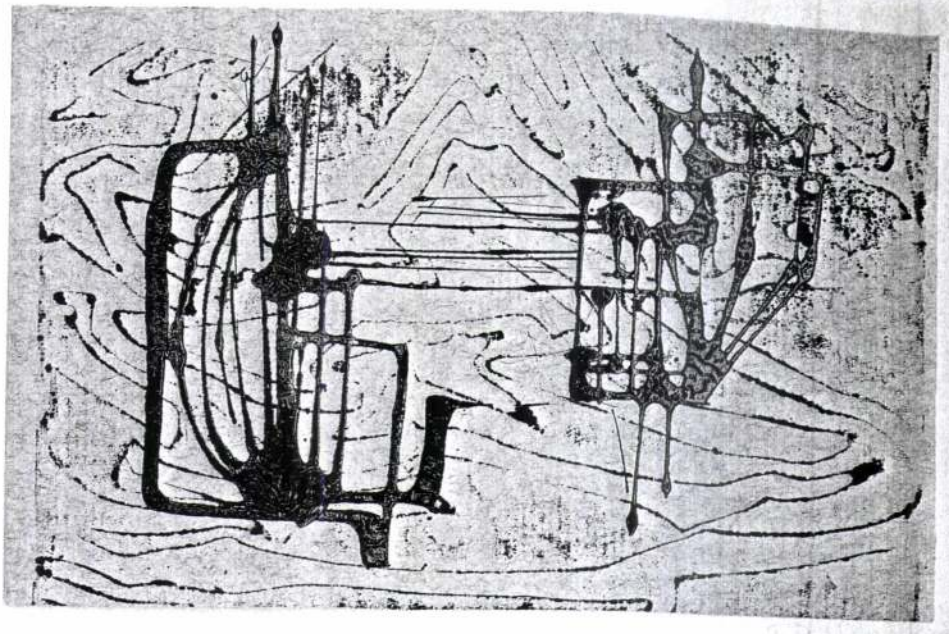

MŰVEK JEGYZÉKE

MOZAIKRELIEF	
Az áldozat	44 × 69
Madarak	56 × 56
Fej sárga háttérrel	46 × 45
Fehér kompozíció	61 × 40
Kompozíció fejjel	45 × 29
Nagy kompozíció	108 × 70
Sárkány — mese	53 × 82
Bordó kompozíció	30 × 16
Fehér madarak	69 átm.
Vörös-zöld kompozíció	70 × 26
Kis vörös-zöld kompozíció	30 × 23
Fekete figura	62 × 20
Sárga kompozíció	48 × 30
Félkörök	43 × 24
Kompozíció sötétzöld háttérrel	26 × 34
Piros-fekete kompozíció	83 × 31
Mozgás	24 × 34
Színes kontúrok	37 × 24
Kis női figura	45 × 19
Fekete kompozíció	30 × 35
Fekete katedrális	46 × 23
Fej	50 × 27
Város fekete háttérrel	57 × 24
Kék-fehér kompozíció	58 × 39
Kis fehér kompozíció	50 × 42
Hosszú kompozíció	92 × 26
Két kis figura	49 × 31
Kompozíció szürke háttérrel	61 × 32
Fehér katedrális	54 × 24
Kettős figura	51 × 34
Kis kék-okker kompozíció	40 × 20
Kis fej	31 × 27
VEGYES TECHNIKA	
Zsoldosok	70 × 90
Miniaturák I—XXX.	10 × 20
Hideg zománc I—VII.	10 × 25

Szúr 1977

FOTÓ: MILOS JÓZSEF

Fk.: Köteles István

77,208 - Képcsarnok V. ny.

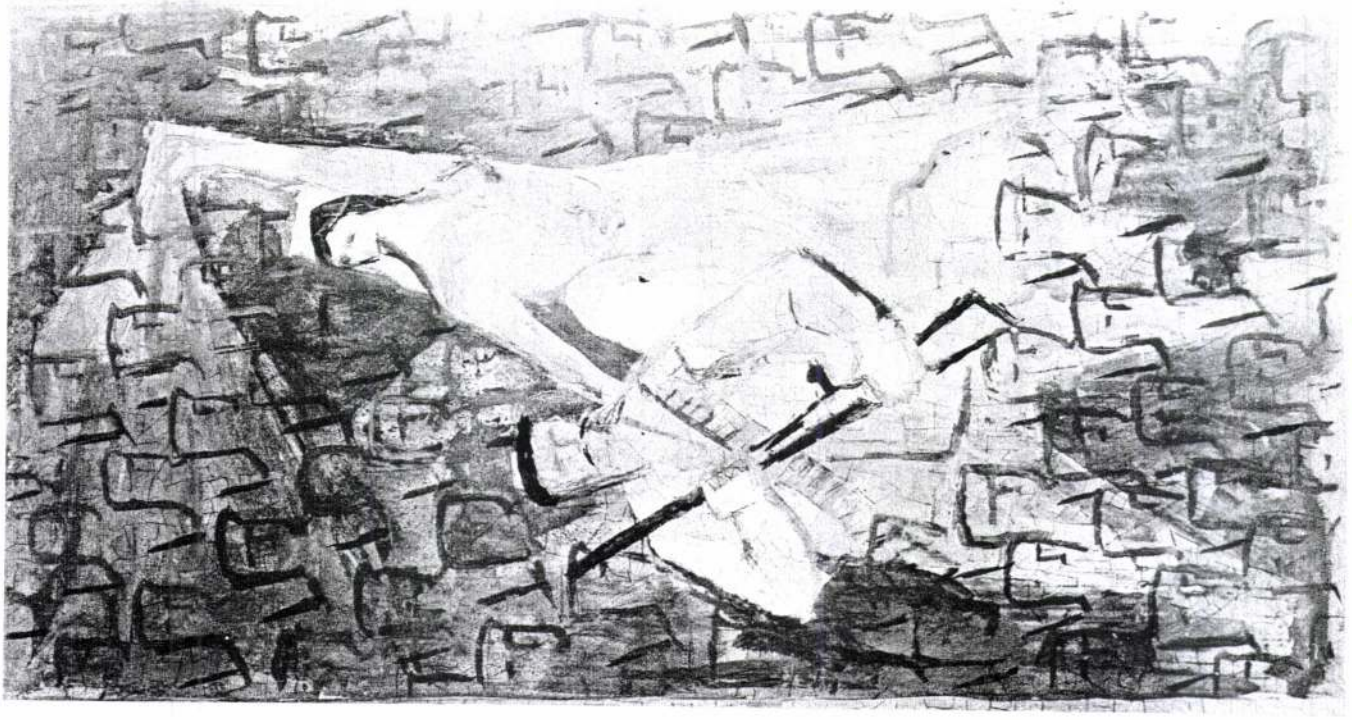

Rác András: Mozaiktery

4

KÁRPIT

DOMANOVSZKY ENDRE (1907—1974)
Zenélők
gobelin, 210×400 cm
A Kulturális Minisztérium tulajdona

FETT JOLÁN
Virágos
gobelin, 200×400 cm
(A XIV. ker. házasságkötő terem részére)

HAJNAL GABRIELLA
Chile 72.
falikárpit, 156×128 cm

HINCZ GYULA
Lila kompozíció
gobelin, 200×200 cm
A Kulturális Minisztérium tulajdona

LIEBER ÉVA
Házasság
varrott szőnyeg, 200×400 cm

MIZSER PÁL
Keletkezés és átalakulás
gobelin, 200×600 cm

REDŐ FERENC
A vörös tölgy
gobelin, 108×130 cm
A Kulturális Minisztérium tulajdona

SOMOGYI JÁNOS
Ritmusok
gobelin, 140×110 cm

SZABÓ ZOLTÁN
Nők gyermekkel
gobelin, 295×289 cm

SZÁNTÓ PIROSKA
Cantata Profana
gobelin
Bartók Béla Zeneiskola (Szombathely) tulajdona

SZURCSIK JÁNOS
Dózsa
gobelin, 170×200 cm
A Kulturális Minisztérium megbízása

TASSY KLÁRA
Virágok hatalma
gobelin, 145×240
A Kulturális Minisztérium megbízása

TÜRY MÁRIA
Orange-fekete kompozíció
gobelin, 165×250 cm
A Kulturális Minisztérium megbízása

TŰZZOMÁNC

KÁTAI MIHÁLY
Önarckép sárga lovassal
tűzzománc, 100×100 cm

MAYER BERTA
Kék és arany
tűzzománc, 52×52 cm

PARÓCZI ÁGNES
Variációk
tűzzománc, 40×100 cm

RÁC ANDRÁS
Változatok egy arcképre
mozaik vegyes technika, 68×60 cm

FA-INTARZIA

BLASKI JÁNOS
Kompozíció
fa-intarzia, 120×185

ÜVEG-BETON

Z. GÁCS GYÖRGY
Kakas
üveg-beton, 77×61

The 6th International young artists Exhibition
USSR - East Europe Japan
Japan Cultural Forum
? Takanawa Art Museum
Takanawa TOKYO
Apr 25 - May 16

22 " Toilette"
JAN LEBENSTEIN – POLAND.
23 " Maitresse de Maison"
JAN LEBENSTEIN – POLAND.
24 " Figures en noir"
ANDRAS RAC – HUNGARY
25 " Reflets"
ANDRAS RAC – HUNGARY.
26 " Ombre"
ANDRAS RAC – HUNGARY.
27 " Des Reflets"
ANDRAS RAC – HUNGRY.
28 " Iskadlo"
TADEUSZ BRZ
29 " Lajbwacha"
TADEUSZ BRZ
30 " Pinda i Prik"
TADEUSZ BRZ

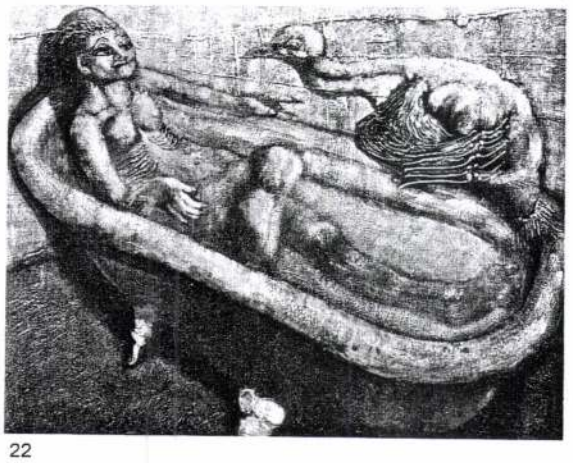
22

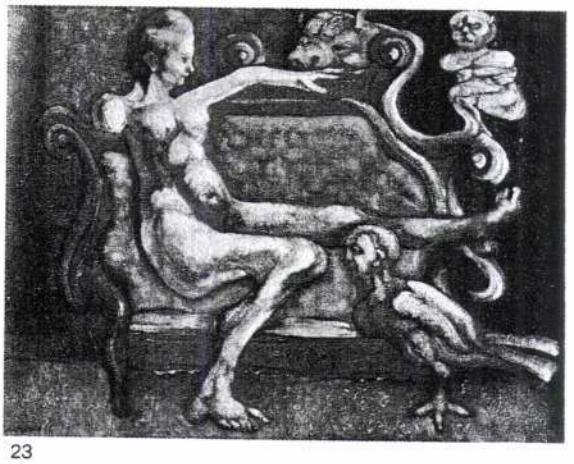
23

28

30

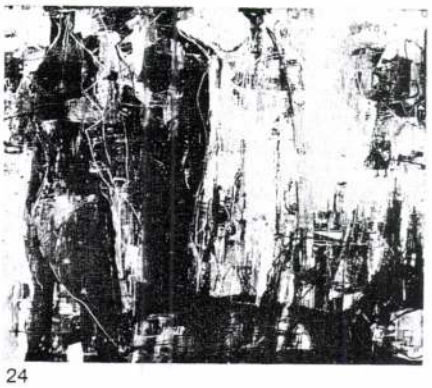
24

25

26

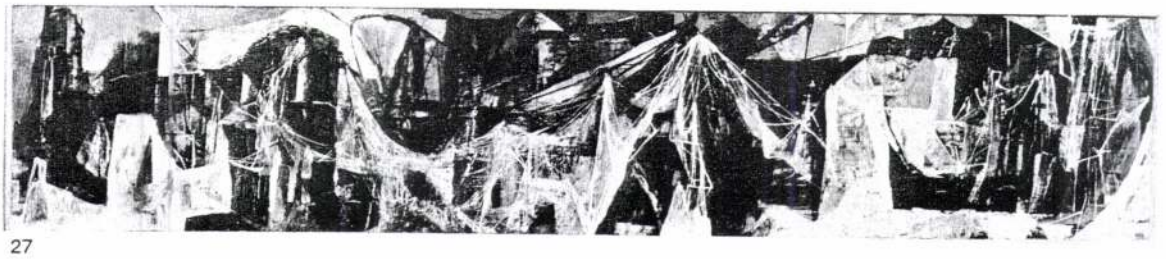
27

32

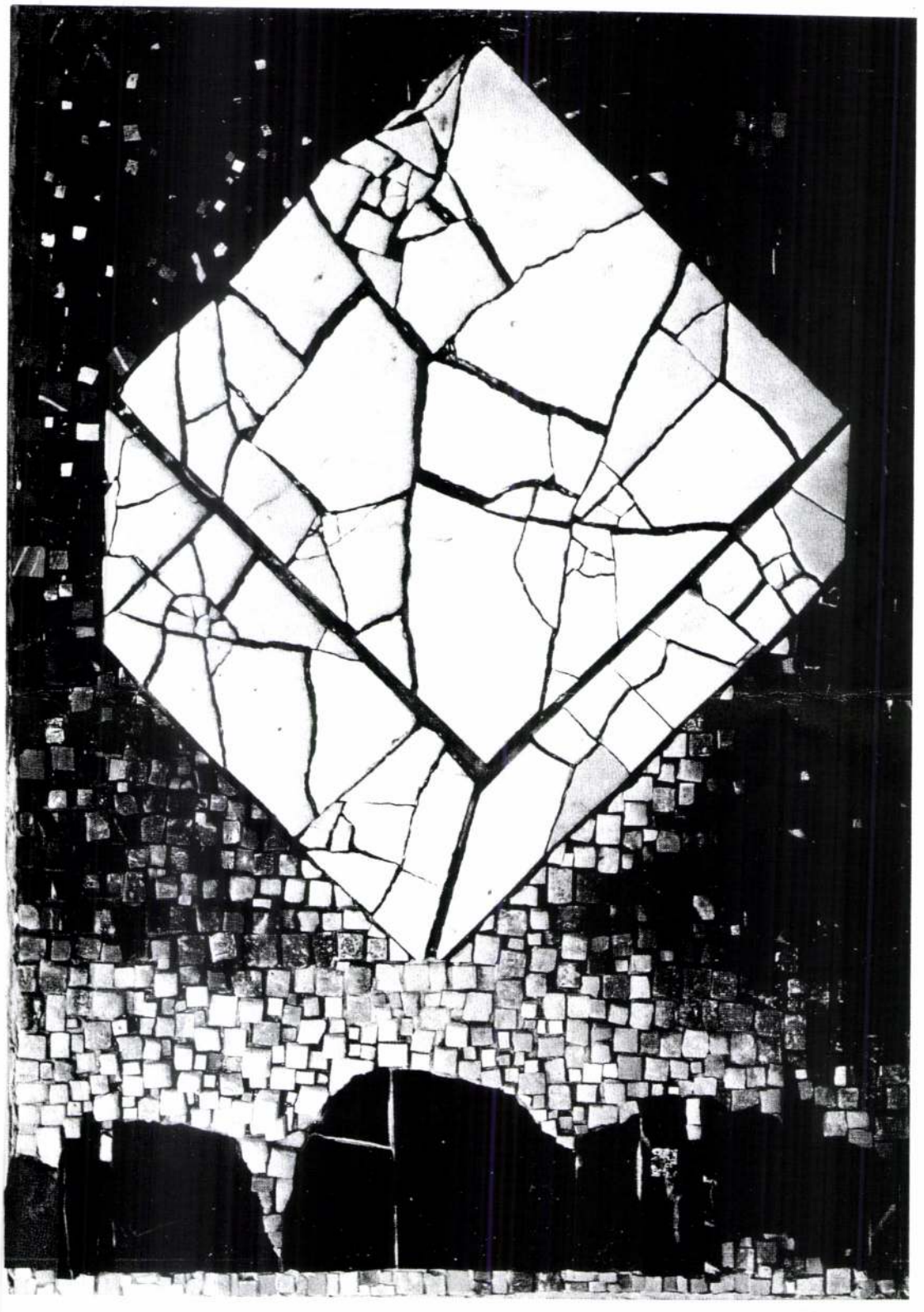

RÁC András - A kocka feltámadása / The resurrection of cube / Die Auferstehung des Würfels, 1986

reliefmozaik / relief mosaic / Reliefmosaik, 72 × 50 cm

Szentendrei Tárlat 1999

Rác András: V.L. Szentendrén telïef, mozaik 105x75 cm

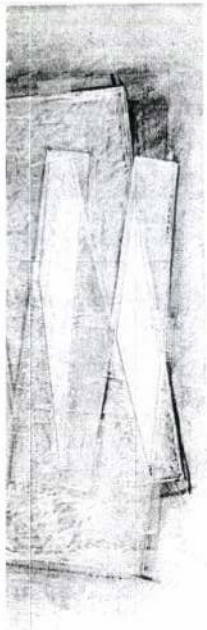

a 140x102 cm

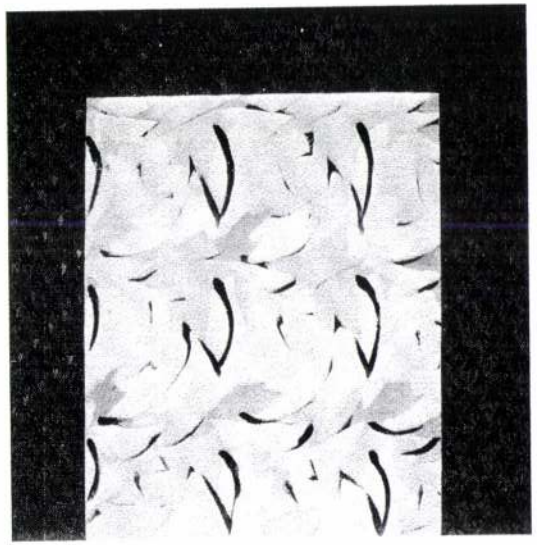

Rákossy Anikó: Ritmusban vegyes 150x150 cm

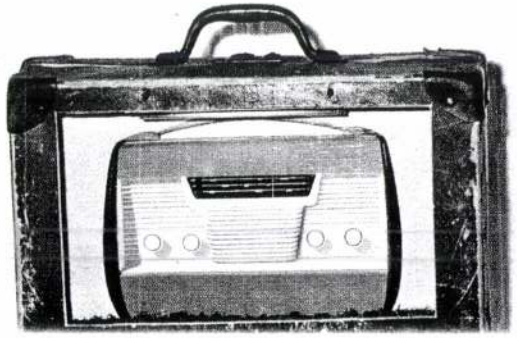

MKICZ BP Ecce Homo, 1998

ıdrás

ıdapest, Retek u. 5.

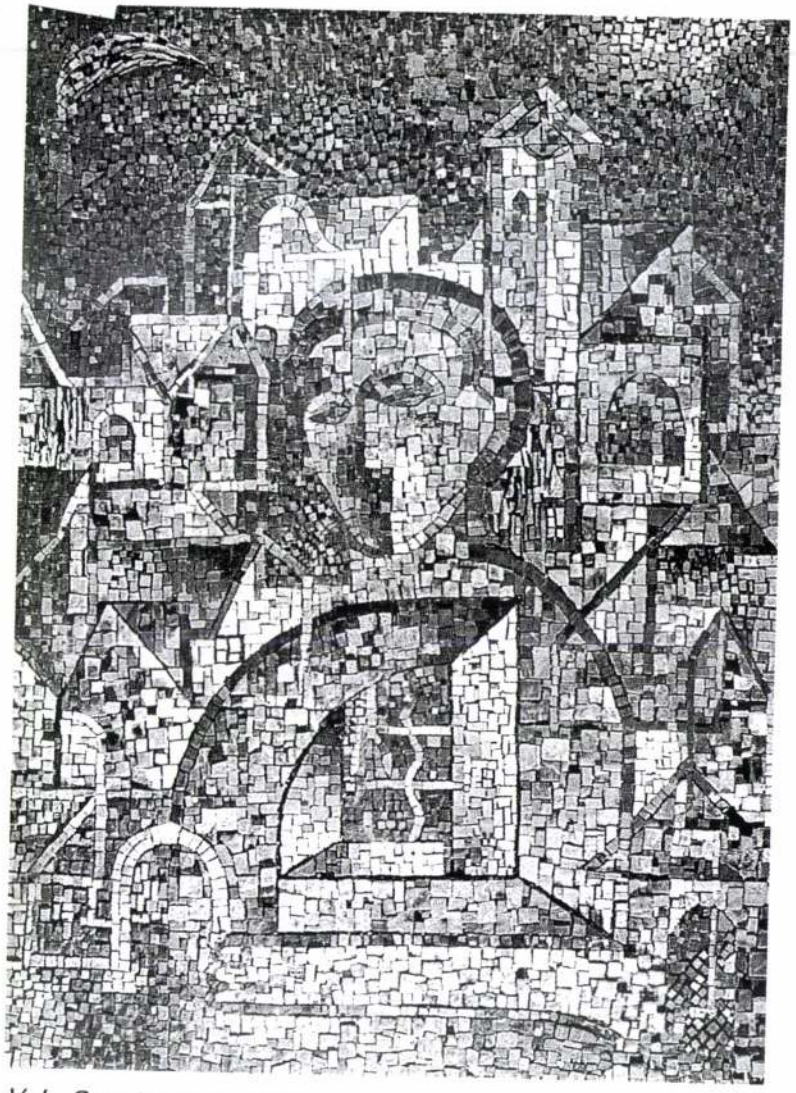

V. L. Szentendrén, 1997.
100x75 cm, ... mozaik

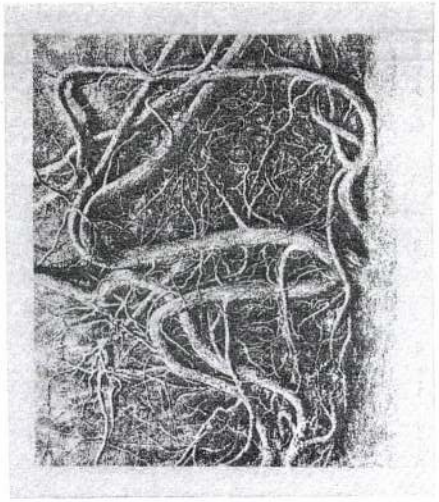

111.

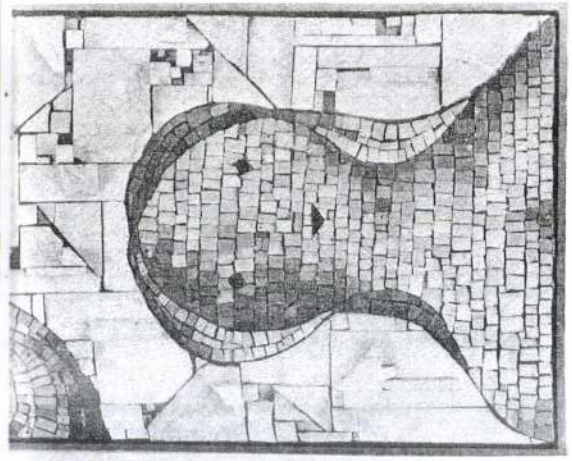

108.

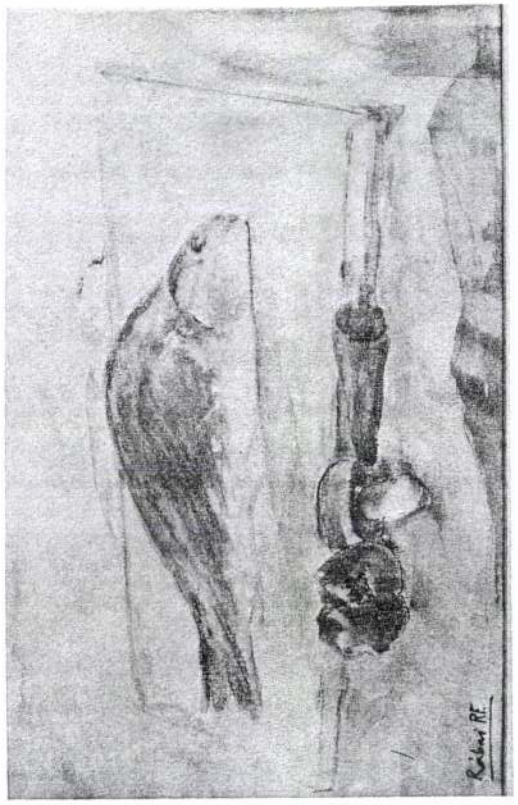

107.

PERHÁCS LÁSZLÓ
Kamakura, 1989
olaj, farost
88x88 cm

PÉTER ÁGNES
Emberek, 1989
vas, acél, vegyes technika
160x85 cm

PINTÉR JÓZSEF
A természet örök mozgása, 1990
olaj, farost
70x100 cm

POGÁNY GÉZA
De Profundis, 1990
olaj, plextol
70x50 cm

PÓLYA JÓZSEF
Kék és vörös, 1990
olaj-kollázs, farost
80x60 cm

PORKOLÁB SÁNDOR
Fiastyúk, 1990
olaj, vászon
90x90 cm

RADÓ KÁROLY
Anyám, 1989
mészkő
40x38 cm

RÁC ANDRÁS
Szabadesés, 1990
mozaik
110x46 cm

RÁTONYI JÓZSEF
Csend, 1990
bronz

Szántó Piroska:
Velencei kalmárok

KOLOZSVÁRI MŰVÉSZETI MÚZEUM

KÖRMENDI GALÉRIA
BUDAPEST SOPRON

KOLOZSVÁRI MŰVÉSZETI MÚZEUM

2009. február 26 - március 15.

JELEK ÉS JELKÉPEK

RÁC ANDRÁS kolozsvári születésű festő- és mozaikművész életműkiállítása

megnyitó:

2009. február 26. csütörtök 17 óra

megnyitja:

Kovács Árpád művészettörténész

AGYAR IFJAK KÖZÖTT

napenteléről a VIT tiszteletére

tkezés egy mozzanatát ábrázoló kollektív festmény a gyszerű építőmunkájáról és a magyar-szovjet barátságról szél majd a berlini VIT résztvevőinek.

k tövében *Amoszov* entelei ifjúmunká- et sztahánovisták mertette meg —, sztahánovistákkal i tervét. A kép sze- alkotó munka ön- m a baráti segítsé- elvtárs iránt.

a Dekoráció Vál- estőművésze kollek- idban alkotta meg: *Cselényi* József, és *Horescu* Já- jai. Nálunk még tív képzőművészeti tunióban azonban *négy fiatal művész vállalta ezen a te-* versengve magya- munka előnyeit és lelkesen számolnak be dunapentelei élményeikről. Elmondják, *milyen érdeklődéssel és szeretettel figyelték munkájukat a Vasmű ifjú építői és egészséges bírálatukkal segítették őket.* Ugyanakkor példát mutattak nekik lendületességben és akadályt nem ismerő szívósságban.

— *Szinte ránkragadt a tempójuk, azért készült el a kép a reméltnél sokkal gyorsabban* — mondja *Horescu* János. — *Méltók akartunk lenni azokhoz az ifjúmunkásokhoz, akik egyik napról a másikra hatalmas házakat emelnek.*

A négy fiatal művész festménye témájában és születésének körülményeiben a magyar dolgozó ifjúság egységes, harcos építő akaratát juttatja kifejezésre.

...ornoz. De van további száz-

Külföldi Sajtószolgálat
FIGYELŐSZOLGÁLATA
Bp. VI. Dalszínház-u.1.
Tel.: 227-651; 227-488

VILÁGOSSÁG 1951 JUL. 17.

Rácz 276 András

AMOSZOV ELVTÁRS A M

Négy fiatal festő közös műve Du

Többszörös komoly zsűrizés előzte meg, amíg a Fővárosi Képtárba eljutottak azok a képzőművészeti alkotások, amelyek tartalmukkal és művészi színvonalukkal méltóképpen képviselik majd a magyar képzőművészetet a berlini VIT-tel kapcsolatos nemzetközi kiállításon. Már csupán csomagolásra várnak a kisebb-nagyobb festmények, szobrok, hogy *útnak indulhassanak Berlin felé.* Nagyon kedves, üde mozaikot pillantottunk meg mindjárt a bejáratnál: *facsemetét ültető úttörőket ábrázol. Rácz* András ötöd-éves főiskolai hallgató munkája ez, és olyan jól sikerült, hogy *odakint a Komszomolnak ajándékozza a küldöttség.* Néhány festményt és szobrot már ismerünk az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításról, de vannak egyenesen a VIT-re készült művek is. Hogy a gyűjtemény teljesebb és kifejezőbb legyen, a jelenleg Varsóban kiállított művek közül is Berlinbe visznek körülbelül nyolc darabot. Ezek között van *Benedek* Jenő nagy sikert aratott „Mit láttam a Szovjetunióban?" című képe, *Felekiné Gáspár* Anni „Füttyös"-e, *Somogyi* Árpád „Traktoristalány" című szobra.

Berlinben nemzetközi bizottság bírálja el versenyszerűen a harminc éven aluli művészek munkáit. A jelentős pénzjutalmakon kívül *a helyezést elérők meghivást kapnak a VIT-re.* Megkérdeztük *Kovács* Endre grafikusművészt, aki a VIT-irodán a képzőművészeti előkészületeket irányítja, milyennek látja a fiatal magyar képzőművészek versenyesélyeit.

— *Uj arcot mutat a magyar képzőművészet, és feltétlenül versenyképes nemzetközi viszonylatban is. Uj törekvéseink próbája lesz ez a kiállítás* — válaszolta Kovács elvtárs.

A legnagyobb méretű festmény témájának időszerűségével vonja magára a figyelmet. A *magyar ifjúság ezzel a képpel tárja a nemzetközi ifjúság elé készülő nagy békeművét.* A dunapentelei új házak

A dunapentelei épi magyar ifjúság na b

és szovjet gépcsodá elvtárs —, aki a p sokkal a szovj munkamódszerét is megbeszéli az ifjú az építkezés tovább replőinek arcán az tudata ül és bizalo get nyujtó szovjet

Ezt a festményt lalat négy fiatal f tív munkával brig *Szemerei* Zoltán, *Csizmadia* Emil nos a brigád tag szokatlan a kollek munka, a Szovje igen elterjedt. *A az úttörő szerepét rületen.* Egymássa rázzák a kollektív

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Rác András

1967 JAN 18

— RÁC ANDRÁS festőművész munkáiból nyílik kiállítás februárban a Műcsarnok kamaratermében.

RÁC ANDRÁS festő
Kolozsvár, 1926

A Képzőművészeti Főiskolán 1946-51-ben Berény Róbert és Fónyi Géza tanitványa volt. Tanulmányutakat tett Olasz- és Franciaországban, valamint Angliában. 1950 óta kiállító művész; gyüjteményes anyagát 1967-ben mutatta be a Műcsarnokban. Külföldön Londonban (1963, 1973), Párizsban (1969) és Brüsszelben (1970) rendezett önálló tárlatokat.1968-ban Jugoszláviában, 71-ben Japánban szerepelt csoportkiállitás keretében. - Érzelmi indittatásu, kötetlen, szubjektiv stilusban dolgozó festő, a természeti látványból csupán annyit őriz meg, amelynek segitségével a néző is befogadhatja, átélheti és ellenőrizheti a felidézett élményeket. Képein és grafikáin gyakran jelennek meg gótikus templomok, középkori épületek, de sosem egy bizonyos motivum ábrázolásaként, hanem a korabeli atmoszféra, szépségeszmény kifejezéseként. Dekorativ érzékenysége különösen jól érvényesül beruházási munkaként készült üvegablakain és márványmozaikjain.

SzeKKo

Szentendrei Képzőművész Kortársaink

2009. Július 3-4-5. Szentendrei Képtár (Fő tér 2 - 5.)

Ha Ön eljön Szentendrére július első hétvégéjén, a Fő téri Képtárban olyan SzeKKo várja, ami csak most és csak itt látható. Secco falfestményt készít a művész, ha teljesen száraz vakolatra dolgozik. Ez a SzeKKo egészen más, mint azonos hangzású, de eltérő tartalmú névrokona. Ami bennük közös, hogy mind a ketten a művészet tárgykörébe tartoznak.
A Szentendrei Képzőművész Kortársaink - SzeKKo - programmal a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága új szerepkörben jelentkezik, közvetítőként a kiállító szentendrei művészek és a gyűjtő, műpártoló közönség között.
A Szentendrei Nyár három napos nyitóprogramja, a Szentendre Art Fest (SzAFt) keretében kiállítási teret biztosít a városban élő, vagy művészetével a genius loci-hoz kötődő több mint ötven képzőművésznek. Ebben idáig nincs újdonság.
Abban viszont már van, hogy telefonos egyeztetés útján segít élő kapcsolatot létesíteni kiállító művész és érdeklődő látogató között. Mindezt tesz azzal a céllal, hogy a kiállított művek ne csak szemlélődés tárgyai legyenek, hanem hogy - akinek kedve és lehetősége van hozzá - akár vásárolhasson is, mégpedig műtermi áron, közvetítői díj, jutalék felszámítása nélkül.
A Képtár mellett, a Fő téren a közelmúltban megnyílt Kereskedőház Cafében egy kávé, egy pohár bor mellett elbeszélgetve a SzeKKo remélhetően friss vért pumpál a műalkotások és közönsége, alkotó és gyűjtő, intézmény és város egymásra épülő szövedékébe.

SZERETETTEL VÁRJUK ÖNT IS ERRE AZ EGYÚTTAL SZENTENDREI KÉPZŐMŰVÉSZETI KÖRKÉPET IS NYÚJTÓ KIÁLLÍTÁSRA, MELY

2009.július 3-án, pénteken, 4-én, szombaton és 5-én, vasárnap díjtalanul látogatható, mindhárom napon délelőtt 10-től éjfélig

A tárlatot július 3-án 17.00 órakor dr.Török Katalin művészeti író nyitja meg.

Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága

SZAFT SZENTENDRE ART FEST 2009

„MŰVÉSZETI HÍZÓKÚRA" -.JÚLIUS 3-5.
KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI-, INTERMÉDIA KIÁLLÍTÁSOK, DESIGN, FILM, SZÍNHÁZ, JAZZ KONCERTEK, UTCATÁRLAT SZENTENDRÉN

136

MÚZEUMOK

A budapesti múzeumok általában 10—18 óráig tartanak nyitva.
Április 19-én, vasárnap, hétfőn, 20-án nyitva, 21-én, kedden, 22-én, szerdán zárva vannak.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14—16.. Tel.: 134—400) Magyarország népeinek története az őskőkortól a honfoglalásig (régészeti áll. kiáll.) Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig (történeti áll. kiáll.). A magyar koronázási jelvények — kiállítás a diszteremben Megtekinthető: szomb., vas. 10—18 óráig. Csüt. 11—19 óráig.

KIÁLLÍTÁSOK A VÁRBAN:

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Szent György tér 2. Tel.: 160—100). Régészeti ásatások Budapesten. Budapest két évezrede. A középkori Buda királyi várpalotája és gótikus szobrai. (áll. kiáll.) Régi térképek Pest-Budáról és környékéről. Idősz. kiáll.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I. Tóth Árpád sétány 40. Tel.: 160—184). Az 1848—49-es forradalom és szabadságharc. Az Osztrák—Magyar Monarchia és az első világháború. A kézifegyverek története, vadász- és céllövő fegyverek. A Magyar Tanácsköztársaság forradalmi honvédő háborúja. Magyarország a két világháború között és a második világháborúban. Hazánk felszabadítása. A néphadsereg fejlődése. Nyitva: 9—17 óráig.

MAGYAR MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM (Budavári Palota „A" ép. Tel.: 160—100). A magyarországi munkásmozgalom története (áll. kiáll.).

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA B, C, D. ép. (Budavári Palota, Tel.: 160—170). Középkori kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek a XIV. és XV. században. Késéreneszánsz és barokk művészet 1550-től 1800-ig XIX. századi magyar festészet. Nagybányai festészet. XIX. századi magyar szobrászat. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Magyar éremművészet. A hónap műtárgya: Bálint Endre: Ibizától Szentendréig. Medgyessy Ferenc szobrászművész emlékkiállítása. Nyolcak és Aktivisták c. kiáll. Barokk tervek és vázlatok. Corneliu Baba festőművész (Románia) kiállítása. Műhelysorozat: Kő Pál szobrászművész kiállítása.

MÁTYÁS TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény. Nyitva: mindennap 9—19 óráig.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4; Tel.: 161—024) A kereskedelmi szakmák kialakulása a XIX. században. Vendégfogadótól a szállodáig.

ARANY SÁS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.)

KÖZÉPKORI ZSIDÓ IMAHÁZ (I., Táncsics M. u. 26.).

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Hősök tere Tel.: 429—759). Egyiptomi kiállítás. Görögrómai kiállítás Régi képtár. XIX. századi európai festészet. XIX—XX. századi európai szobrászat. A XX. század művészete (áll. kiáll.).

GÜL BABA TÜRBE (II. Mecset u. 14.)

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM (III., Fő tér 1.. 686—020) Kun Zsigmond népművészeti gyűjteménye. Egy születő városrész múltjából — Békásmegyer. Tóbiás Simon kádárműhelye. Nyitva: du. 14—18 óráig, szomb 10—18 óráig.

NEPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth L. tér 12. Tel.: 326—340) Paraszti konyha. Guzsalyas. Idősz kiáll. Az őstársadalmaktól a civilizációkig (áll. kiáll.).

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33—37. Tel.: 257—474). Európai kerámiaművészet (áll. kiáll.). Az Iparművészeti Múzeum szecessziós üveggyűjteménye. Lamaista hitvilág c. kiállítás ápr. 20-ig. A hónap műtárgya: XVIII. századi viaszplasztika (Szt. Péter keserve).

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM (XXI., Csókási Pál u. 9—11.) Európai bútorok a XV—XVII. században. Magyar bútorművészet a XVIII. században. Bútorművészet a XIX. században. Kályha és kályhacsempe. Római lapidárium (áll. kiáll.) Netsuke — miniatűr japán faragványok. Perzsa szőnyegek.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi Mihály u. 16 Tel.: 173—611) Petőfi Sándor, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós emlékkiállítás. Gábor Andor emlékszoba. Károlyi emlékszobák a Magyar Nemzeti Múzeum anyagából. (Nyitva 10—14 óráig.) A német klasszikus irodalom az NDK képzőművészetében (vendégtárlat Weimarból).

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4—6.) Nyitva: 10—14 óráig.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.). Nyitva: 10—14 óráig.

NYUGAT IRODALMI MÚZEUM (XII., Városmajor u. 43/b.) Rudnay György tróportréi. Nyitva: 10—14 óráig.

JÓZSEF ATTILA EMLÉKMÚZEUM (IX., Gát u. 3.):

KASSÁK EMLÉKMÚZEUM (III., Fő tér 1.). „Tisztelgés Bartóknak" (kortárs költők Bartókról)

A KMP MEGALAKULÁSÁNAK EMLÉKMÚZEUMA (XIII., Visegrádi u. 15. Tel.: 314—342). Áll. kiáll. Vas. zárva.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM (Baross u. 13.) A Nemzeti Múzeumban: Az őslények világa. Ásványok és kőzetek világa. Bemutató Magyarország állatvilágából. Kittenberger Kálmán emlékkiállítás. (Idősz. kiáll.). A földtörténet emlékei Magyarországon (csütörtökön 11—19 óráig.).

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11. Tel.: 420—565): A vasút története a lóvasúttól 1945-ig A mai vasút. A repülés története. A hajózás története Az autó és a motor A városi közlekedés kialakulása (áll. kiáll.). Ember a világűrben (idősz. kiáll.).

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Vajdahunyad-vár Tel.: 420—573) Ekék a XVIII—XIX. században. Az erőgép története. Erdőművelési kiállítás. Borászat. Halászat. Vadászat. Vadászat és vadgazdálkodás. Fahasználati és faipari kiállítás.

SEMMELWEIS ORVOSTUDOMÁNYI MÚZEUM (I., Apród u. 1—3 Tel.: 351—934) Képek a gyógyítás múltjából (áll. kiáll.). Az állat-

orvoslás múltjából Magyarországon (időszaki kiáll.) Nyitva: 10.30—18.00 óráig.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12. Tel.: 572—190). A tűzvédelem fejlődése (áll. kiáll.). Gépkocsitűzesetek (időszaki kiáll.). Nyitva: szerdán, csüt., pént. 9—16 óráig, vas. 9—13-ig.

POSTAMÚZEUM (VI., Népköztársaság útja 3. Tel.: 427—939). Posta — posta-műszaktörténeti áll kiállítás.

ONTODEI MÚZEUM (II., Bem József u. 20.) Nyitva: naponta 10—17 óráig.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.)

LISZT FERENC EMLÉKSZOBA (VI., Liszt Ferenc tér 8. III. em.). Nyitva: hétfőn és csüt. 14.00—16.30-ig.

PESTERZSEBETI MÚZEUM (XX., Kossuth L. u. 93.) Helytörténeti emlékek a XX. kerület múltjából (áll. kiáll.).

RÁKOSPALOTAI MÚZEUM (XV., Kossuth u. 39.). Rákospalota néprajza a XIX—XX. században. Nyitva: kedden 10—14 óráig, csütörtökön 14—18 óráig, vasárnap 9—13 óráig.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 3.) Magyarok az olimpiai játékokon c. kiáll.

MAGYAR BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.)

BARTÓK MÚZEUM (II., Csalán út 29. Tel.: 164—123).

A KIÁLLÍTÓTERMEK PROGRAMJÁBÓL

A kiállítások naponta 10—18 óráig látogathatók. Április 19-én, vasárnap, 20-án, hétfőn nyitva, 21-én, kedden, 22-én, szerdán zárva tartanak. Az ettől eltérő nyitvatartásokat külön jelezzük.

MŰCSARNOK (Hősök tere) Eigel István és Tassy Klára festőművészek kiállítása ápr. 20-ig. Kádár János Miklós festőművész kiállítása ápr. 20-ig.

FÉNYES ADOLF TEREM (VII., Rákóczi út 30.) Galambosi Edit festőművész (Spanyol tájak, spanyol emberek) c. kiáll., ápr. 16-tól.

HELIKON GALÉRIA (V., Eötvös Lóránd utca 8.) Szávoszt Katalin keramikusművész kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Reflektor '80. — Kritikusok tárlata.

DUNA GALÉRIA (XIII., Rajk László utca 95.) Alkalmazott grafikai kiállítás Bartók Béla emlékére.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Műanyag a vizualitásban.

FŐVÁROSI TANÁCS SZABADTÉRI GALÉRIA (VIII., Vas u. 15.) Papachristos Andreas szobrászművész kiállítása.

BARTÓK '32 GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.) Az Út elején? Közben? Nyolc fiatal művész kiállítása. Nyitva: hétfő kivételével, hétköznapokon 2—7-ig, szombat—vasárnap 10—7-ig.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Vasmunkás tér) Szabó Vladimir festőművész kiállítása. Nyitva: hétfő kivételével, naponta 13—19 óráig.

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA (I., Színház utca 1—3.) Vámos László fotóművész — Reflektorfényben című kiállítása. Nyitva: naponta 2—½7-ig.

Az alábbi kiállítótermek naponta 9.30—18 óráig, szombaton, 9—14 óráig látogathatók. Vasárnap, 19-én, hétfőn, 20-án zárva tartanak.

STÚDIÓ GALÉRIA (V., Bajcsy-Zs. u. 52.) Karikatúra trió (Tettamanti, Dunai, Jelenszky) kiállítása, ápr. 18-ig. Bíró Gábor festőművész kiállítása, ápr. 22-től.

DERKOVITS TEREM (VI., Lenin krt. 63.) Ezüst György festőművész kiállítása.

CSONTVÁRY TEREM (V., Vörösmarty tér 1.) Pleidell János festőművész kiállítása.

MÚZEUMI ÓRÁK, ELŐADÁSOK, HANGVERSENYEK

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

Vasárnap, 19-én, de. 11-kor: Tárlatvezetés — magyar koronázási jelvények.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Szombaton, 18-án, du. 3-kor: Magyar népművészet — filmvetítés.

Vasárnap, 19-én, de. 11-kor: Vasárnapi Kórusmuzsika. Közreműködik: a Magyar Kábelművek Férfikara. Vezényel: Kalmár Márton.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

Pénteken, 17-én, du. 5-kor: A Tájak, Korok, Múzeumok Klubjának összejövetele a Fővárosi Műv. Házban. (XI., Fehérvári út 47.)

Vasárnap, 19-én, de. 11.30-kor: Reneszánsz Kórusmuzsika. Közreműködik: az Allan Hancock College (California). Karnagy: Glenn A. Montague. A Budai Nagy Antal Gimnázium Kamarakórusa. Karnagy: Sisak András.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Csütörtökön, 16-án, du. 4-kor: Történelmi Szakkör.

Csütörtökön, 16-án, kedden, 21-én, du. ½3-kor: Műelemzés gyermekeknek.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Vasárnap, 19-én, de. 10.30-kor: Eke az őskorban és a középkorban — szakelőadás. Filmvetítés de. 11-kor: a Népvándorláskor — Az ősember művészete. Du. 3-kor: a „Mese világa" — filmvetítés gyermekeknek.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM

Csütörtökön, 16-án, de. 11-kor: Közlekedéssel kapcsolatos kisfilmek vetítése. Du. 3-kor: Érettségi előkészítő a múzeumban. — Az ipari forradalom.

Kedden, 21-én, du. 1-kor: Közlekedésismereti szakkör — középiskolások részére.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM

Szombaton, 19-én, de. ½11-kor, **szerdán, 22-én,** de. ½11-kor és du. 3-kor: Természetfilmek vetítése.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

PESTI MŰSOR

1981 ÁPR 22

BARTÓK '32 GALÉRIA

Az út elején? Közben?

● A XI. kerületi Tanács művelődési osztálya mellett működő *Művészeti Tanács* (amelynek én is tagja vagyok) állítja össze a galéria kiállítási programját. Arra gondoltunk, hogy a kerületben élő fiatal, jó képességű művészek közül kellene bemutatni azokat, akik nemcsak tehetségesek, de fejlődőképesek is, és eddig keveset vagy még egyáltalán nem állítottak ki galériánkban. Ez az általunk kiválasztott néhány művész nem alkot csoportot. Korban közel állnak egymáshoz, s egymás alkotásait is vállalják ezen a tárlaton. *Babos Éva* — aki *Szentiványi-növendék* volt — táblaképein romantikus elemekkel, finom humorral

Ezzel a címmel tárja a látogatók elé a Bartók '32 Galéria nyolc fiatal művész alkotásait április 10—26-ig. A kiállítás rendezőjét, Bráda Tibor festőművészt, a Képzőművészeti Főiskola tanárát kérdeztem meg, milyen szempontok szerint választották ki a résztvevőket?

eleveníti meg sajátos világát. *Duschanek János* hallatlan nagy rajztudással, lírai és szürrealista elemek keverésével, szuggesztív szimbolikával készíti képeit. *Szikora Tamás* elsősorban az anyagszépségre, a ritmusra, a foltokra, a hangulati elemekre koncentrál. *Vojnich Erzsébet* finom színvilágú alkotásain hatalmas térben helyezi el piciny, szorongó, befelé forduló figuráit. *Kéri László* kollázselvű, expresszív hatású művei realisztikusak. *Veszely Ferenc* grafikáin sziporkázóan szellemes, abszolút finom, ironikus humor érződik. A legfiatalabb *Széchy Bea* reklámgrafikus, plakátokat állít ki. A hazánkban élő *Mit Sui Sen* japán szobrászművész nonfiguratív bronz- és terakotta kisplasztikái összefogják s önálló egységgé kovácsolják majd a kiállítás sokféle anyagát.

csorba

Pécs:

Rác András kiállítása

A művész mozaikreliefeknek nevezi kiállított alkotásait. Bár ez a szó sem fedi teljesen műfaji hovatartozásukat, mint ahogy az anyagkollázs vagy a vegyes technika sem fedte volna. Rác András nem szereti és szükségtelennek is tartja a műfaji kötöttségeket, tagolásokat, elkülönítéseket, erőszakos skatulyázásokat. Szerinte „a képzőművészetben felhasználható anyagok nem rangsorolhatók, ahhoz kell nyúlnunk, amelyikkel a legerőteljesebb kifejezést, a legnagyobb hatást tudjuk elérni".

A kiállítás április 16—30-ig tekinthető meg

PM 65

CSEPEL és
KÁLVIN TÉRI
Áruház

Ajándék és díszműáruk
Női, férfi karórák
Hazai és import kozmetikai cikkek
Hanglemezek nagy választékban kaphatók!

Udvarias kiszolgálással várjuk kedves vásárlóinkat!

Tükör 77. VI. 5

RÁC ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ TÁRLATA

Győr

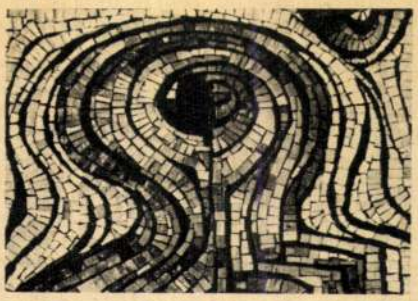

Rác András olyan festő — aki mozaikot csinál. Van belőle probléma elég: műveit (tudniillik mozaikból és különféle gyantákból-lakkokból épített képeit) mindmostanáig nehezen emészti meg a „szakmai közvélemény", hiába keresvén rajta a „megszokott és bevált" ecsetvonásokat és festékeket. Pedig hát Rác András minden kétséget kizárólag festői érzésekkel és módszerekkel dolgozik. Ha ugyanis kikapcsoljuk képeinek elemzéséből a megvalósítás manuális részét, s csupán felépítésükre, illetve nagyobb látványelemeire figyelünk, egyhamar kiderül: mozaikműveit ugyanúgy a testté lett színek építik föl, mint a „normális" módon festett munkákat. Csak éppen a mozaik még intenzívebbé fejleszti lehetőségeit: belső tüzei, munka közben előálló örvénylései, torlódásai a színek ritmusával egyesülve tovább hangolnak minden művet.

H. Gy.

T3

Eva, Gutai Magda írásait és Jókai Anna nyilatkozatát olvashatjuk a júniusi számban. Alkalmat ne keressünk ehhez; a férfiak jelenlétét mindig elfogadjuk anélkül is. Még sohase kérdezte senki, mit akar a Kortárs (Új Írás, Nagyvilág) azzal a sok férfival?

A Kortárs „női számának" verseiből, novelláiból, elmélkedéseiből mindenesetre felfokozottság, izgatottság árad, hűvös tárgyilagosságnak nyoma sincs, íróik képtelenek szenvtelenül nézni a világot és a témát, amelyről beszélnek. Számukra az írás jóval több a puszta mesterségnél, valahogyan azonosul szinte magával az élettel; ennyiben tényleg és vitathatatlanul „nőiesek". De nagyon fontos dolgokról szólnak, s mindig okosan — néha bölcsen és gyönyörűen — verekednek a (férfi) értetlenséggel, amely körülveszi és gúzsbaköti őket.

Hogy itt-ott vitára is kedvet és okot adnak? Ez csak fontosságukat igazolja: végül is mindannyiunk, a társadalom dolgait idézik meg lapjaikon.

Ökrös László

---

valóság

Van-e „lakásrejtély" Magyarországon? Hogy lehet az, hogy minél több lakás épül, annál több az igénylő? Káros-e a mennyiségi szemlélet? Mi az olcsóbb: a nagy lakás vagy a kis lakás? Miért drágulnak és húzódnak el a munkáslakás-építkezések?

Ezeket a kérdéseket dolgozta fel a VALÓSÁG májusi száma alaposan,

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK, MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

RÁC ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ
MOZAIKRELIEF KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

LATOR LÁSZLÓ

1980. MÁRCIUS 27-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN DU. 1/2 5 ÓRAKOR

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERMÉBEN
BUDAPEST, V., DOROTTYA UTCA 8.

FNYV 1

Rác András festőművész

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK, MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

RÁC ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ
MOZAIKRELIEF KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:
LATOR LÁSZLÓ

1980. MÁRCIUS 27-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN DU. 1/2 5 ÓRAKOR

A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓTERMÉBEN
BUDAPEST, V., DOROTTYA UTCA 8.

FNYV 1

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 MÁR 26

ESTI HÍRLAP

RÁC ANDRÁS festőművész kiállítása holnap délután fél 5 órakor nyílik a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítótermében. (V., Dorottya utca 8.) Megnyitót mond Lator László.

MAGYAR TÖRVÉNYKÖNYVEK
KIADÓHIVATALA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31.
Telefon: 337-710, 340-730

ESTI HÍRLAP

Rác András, festő

□ RÁC ANDRÁS festőművész kiállítása holnap délután fél 5 órakor nyílik a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítótermében. (V., Dorottya utca 8.) Megnyitót mond Lator László.

-: □ Rác András

2

Esti Hirlap, Bp. 1980. márc. 26.

András mozaikreliefjei

Megnevezni alighanem nehezebb dolog volt Rác András számára ezeket a — *Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében* szereplő — mozaikmunkákat, mint megcsinálni. Kitalálásukig ugyanis logikus volt az út. Lévén Rác András az a művész, aki — *Hegyi* Györggyel együtt — körülbelül a legtöbbet tudja ma Magyarországon a mozaiktechnikáról. S ennek következtében éppen az, aki evvel az eszközzel a legtöbbet „engedheti meg" magának.

A kezdet, természetesen, egészen szabályos volt. Rác András mozaikjai nemhogy a falhoz, de a falba simultak, beépített, állandó helyre tervezett és oda is kötött művek, egyszóval klasszikus hagyományokat őrző falképek voltak. Ámde a mozaik drága műfaj. Így, hagyományos formájában, csak mecénási támogatással, megbízásra, megrendelésre készülhet. A művésznek egyik alkalomtól a másikig — hisz mások is élnek, dolgoznak — sokáig kell várnia. Igen ám, de mit csináljon közben? Éppen azt dobja sutba, ami a legjobban érdekli?

Rác Andrást nem ilyen fából faragták. Ő megbízás nélkül is mozaikokat kezdett csinálni, s mert nem önmagának dolgozot, hanem azért, hogy lássák a műveit, keretbe tett, hordozható mozaikképek konstruálásába fogott. Azán elragadta a fölfedezett erő, s már nem is avval törődött, hogy kap-e lehetőséget, vagy látják-e — és helyeslik-e mások, mit csinált. Ráébredt, hogy a mozaik köveiből nem csak sima, dekoratívan színes felület építhető. Plasztikus is. És hogy nem feltétlenül szükséges a kövecskéknek vagy az üvegtéglácskáknak szorosan simulniuk a mű felületén. Lehetnek köztük hézagok is, intenzív színű anyagokkal kitöltötten, s a kettő szembesülése még inkább fokozni képes a hatást.

Rác munkássága most itt, e kettős felfedezés kötésében él. Ez — az ő elnevezése szerint — a mozaikrelief. Az a valóban plasztikus mozaikkompozíció, melyben a kövecskék örvényei közt mélységeket nyit a gyantafestékkel töltött hasadék, s melyből szigetekként kis felhőkarcolókként, monumentális tüskékként állnak ki a márványlapok. Közibük itt-ott további — kollázs-típusú — elemek, például porcelántányér-töredékek épülnek. Ez a *Tányéros fej* egyébként Rác tárlatának egyik legjobban sikerült darabja; újabb telitalálat a *Mandorla*. Kedvesen játékos a *Nő ablakban* című, s *Az elhagyott menyasszony* nevet viselő plasztikus „sarokkép" és a sor harmadikа: az *Angyalka parafrázis*.

h. gy.

A szovjet filmek évenként megrendezett seregszemléjén a különdíjat Danyiil Hrabovickij kapta. Első díjban három filmet részesítettek — közülük az Őszi Maraton magyarországi bemutatására már létrejött a megállapodás. A dokumentumfilmek kategóriájában két olyan filmet részesítettek elismerésben, amely Lenin születésének 110. évfordulójára készült.

#

Szántó Piroska olajfestményeiből és pasztellképeiből rendezett kiállítás nyílik meg ma, délután ötkor, Tatabányán, a Puskin Művelődési Ház Kernstok Termében. Bereczky Loránd művészettörténész beszédével. A bemutatott művek május 11-éig lesznek láthatók.

♠

Tavaszi tárlat nyílik meg április 20-án, vasárnap, délelőtt 11-kor Tatán, a Kuny Domokos Múzeumban.

világban, figyeljük az atlanti országok vitáit, szembe vesszük az okokat és látjuk a személyeket, akik a főszerepeket játsszák — nem lehet elnyomni az érzést, hogy *Carter* elnök és nemzetbiztonsági tanácsadója feszíti a húrt.

Válságba került a nyugati szövetségi rendszer. Visszatekintve a múlt három-négy hónapra kibukkan a folyamat néhány jellegzetes vonása, láthatóvá lesznek annak a politikai gépezetnek a fogaskerekei, amelyet az amerikaiak megindítottak. Szilárdsági próba alá vetik a szövetségi rendszert, fegyelmezési gyakorlat zajlik a szemünk előtt.

Meglehetősen felkorbácsolódtak az Egyesült Államok közvéleményének a kedélyei, a sajtó pedig éles szemrehányásokat intéz Nyugat-Európához. Fölhánytorgatja a múltat, a háború utáni időket, a pénzbeli és a másfajta segítséget. Ott tartana-e Franciaország vagy az NSZK, ahol ma van, az amerikaiak nélkül? — kérdezik. S most, amikor az Egyesült Államoknak van szüksége rájuk, nem akarják viszonozni a támogatást, csak szavakban állnak mellé. Formailag mintha igaza volna az amerikai sajtónak, a do ut des (adok, hogy adj) elve szerint. A történelmi szembeállítás azonban nem helyénvaló. Legalább egy lényeges különbség van a múlt és a jelen között, nevezetesen: a háború utáni támogatás, amelyben a nyugat-európaiak részesültek, nem mondott ellent az amerikai érdekeknek, nagyon is megfelelt neki. Most azonban az Egyesült Államok olyasmire akarja kényszeríteni Nyugat-Európát, amelyet az utóbbi az érdekeivel ellentétesnek tart.

ELŐSZÖR az afganisztáni szovjet lépést követően ütköztek az amerikai és a nyugat-európai nézetek. Carter elnök akkor — az év elején kezdődött az emlékezetes bejelentéssorozat —, megtorló intézkedéseket indított el a Szovjetunió ellen. Meghirdette az olimpia bojkottját, exportkorlátozásokat hatnak, s az Egyes[illegible] kénytelen lesz más[illegible]höz (értsd: katonai [illegible] folyamodni. Ennek a következményei pedig beláthatatlanok, legjobb esetben is az olajszállítások megszakítását hozná.

De ha Nyugat-Európa minamerikaiakhoz, maga ellen den tekintetben csatlakozik az hangolja nemcsak Irán, hanem a vele baráti viszonyban levő arab államokat is. A Szilárdság Frontjának e napokban kelt határozata szerint korlátozni fogják gazdasági kapcsolataikat Nyugat-Európával, ha az „a közel-keleti rendezéssel kapcsolatban elfogadja az Egyesült Államoktól való függőséget". Íme a két ujj. Melyiket harapja meg Nyugat-Európa?

WASHINGTON tehát egyszer (ez volt az „afganisztáni fejezet") a Szovjetunióval kívánja nagyobb mértékben szembeállítani a nyugat-európaiakat, mint amennyire azok ezt kívánnák. A „második fejezettel" Irán kiindulópontnak tekinti, s az arab világ és Nyugat-Európa közé ver éket. Megcsattogtatja az ostort, mert Nyugat-Európa csak vonakodva, fogcsikorgatva enged. Pontosabban szólva egy időben nő és csökken ellenállása. Nem szabad elfelejteni, hogy alapvető társadalmi kérdésekben közös nevezőn vannak, de túl és innen ezen, a megfontolásaik eltérők. Az olimpiai bojkott kérdésében kezdenek fölsorakozni az amerikaiak mögé, de ahol veszélyesebbnek látszik a játszma, ott — egyelőre — igyekeznek ellenállni, vagy csak lépésről lépésre beadni a derekukat. Még a konzervatív angol kormány is tartózkodóbb most Irán, mint volt Afganisztán ügyében.

Mint olyan sok nyugati válsághelyzetben, jelenleg is kulcsszerepe van az NSZK-nak. Gazdasági és katonai helyzete, földrajzi fekvése, politikai és más kapcsolatai folytán antennái a legérzékenyebbek a keleti és a nyugati változások és veszélyek felfogá[illegible] NSZK inkább függ az

RÁC ANDRÁS

Magyar Nemzet
1980. IV. 18.

Rác András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1968 OKI 2.1.

ESTI HÍRLAP

Rác András

□ RÁC ANDRÁS festő-művész képeiből Martos Flóra Kollégium (XI., Stoczek utca 5—7.) rendeznek kiállítást.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1969 MÁR 6

Rác András festőművész

RÁC ANDRÁS festőművész kiállításának katalógusát küldte meg a párizsi Galerie Lambert. A kiállítás március 12-én nyílik.

Rác András festő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1969 MÁR. 6

A PÁRIZSI LAMBERT GALÉRIÁBAN március 12-én nyitják meg Rác András festőművész tárlatát.

1021

Rácz András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP

1969 APR 20

▲ PÁRIZSBAN SIKERREL ZÁRULT Rácz András magyar festőművész egyhónapos kiállítása a Lambert képcsarnokban. Több francia napilap és irodalmi hetilap, közöttük a Figaró és a Les Lettres Francaises elismerő kritikákat közölt a tárlatról.

1021

ben a

gok?

licska

— Talá
hogy a Gy
16 intéző
a tanácsi
sonló elos
tagú bizot
részközgyi
ták meg 5
zottságok *széles hatáskörrel rendelkeznek.* A kezükben van a tagsági érdekeltségi alap, amelyet — együttműködve a helyi szakcsoportokkal — felhasználhatják a termelés segítésére. Joguk van a dolgozók felvételéhez, elbocsátásához, jutalmazásához, kitüntetéséhez. Negyedévenként a dolgozókkal együtt értékelik a terület munkáját, a versenymozgalmat. Most készülnek az első negyedév értékelésére, az előzetes számítások szerint szövetkezetünk eredményes volt az év első három hónapjában. *16 százalékkal növekedett az áruforgalom a tavalyi év hasonló időszakához képest.* Az országos 9,5 százalékkal szemben.

— Feltétlenül el kell mondanom azt is, hogy a kereskedelemmel, áruforgalommal foglalkozó, úgynevezett körzeti áruforgalmi ügyvezetők *választott tagjai lettek az intéző bizottságoknak.* Ők tehát amellett, hogy az áfész fizetett központi dolgozói, erkölcsileg nagy mértékben felelősek a körzeti munkáért is, hiszen választották őket. Ha a helyi intéző bizottság, vagy a részközgyűlés alkalmatlannak találja valamelyiket, *le is válthatja.* Ilyen esetben nem maradhat a munkakörében sem, hiszen elvesztette a bizalmat, más munkaterületen foglalkoztatjuk. Az intéző bizottságok megszervezésével jobb, szorosabb lett a kapcsolat a tagsággal, a dolgozókkal és a különböző társadalmi szervezetekkel. Többet tudnak segíteni a dolgozóknak, akár az eszközök felmérését, akár az árukészlet kialakítását nézzük.

— Mi a sorsa a vásárlási visszatérítésként összegyűlt összegnek?

— Ezt, az úgynevezett tagsági érdekeltségi alapot — 2 millió 200 ezer forint — a szövetkezeti tagság egyetértésével a helyi intéző bizottságok osztják fel. Ide kívánkozik, hogy — bár a többi szövetkezet ebben nem ért egyet velünk, merész lépésnek tartják — a tavaszi részközgyűléseken egyetlen helyi szervezet kivételével valamennyien egyetértettek az érdekeltségi alap felhasználásával. A küldöttgyűlésünkön viszont már ez az egy szervezet is bejelentette a csatlakozását. A helyi intéző bizottságok az alap felosztását véleményezésre egy hónapig kifüggesztik a körzetben.

esetleg a másik megtakarítás összegével. Mivel *a szövetkezeti demokrácia jelentős segítője a helyi intéző bizottság,* a szövetkezeti vezetés az alappal való gazdálkodásban teljes önállóságot biztosít. Örülünk, hogy a tagság megértette, többre lehet menni az összegyűjtött százezrekkel, mintha egy fazekat vagy lábost vinnének haza — visszatérítésként. Természetesen a tagsági alap felhasználásáról az intéző bizottságnak be kell számolnia a következő részközgyűlésen.

— Sok a vendég a szövetkezetnél. Mire kíváncsiak az ide látogató szövetkezeti vezetők?

— Hetenként felkeres bennünket egy-egy szövetkezet az ország különböző tájairól. Az új, a szervezeti felépítésünk érdekli őket. Értékelik a hálózatfejlesztési munkánkat is, amely a tagsággal való jó kapcsolat eredménye. Ma már ott tartunk, hogy *a szövetkezetben összesen 40 millió forint a tagság személyes tulajdona.* Ennyi a hozzájárulásuk. S ha azt mondják például, hogy adnak egymillió forintot célrészjegyre, s építsünk egy ABC-áruházat, ak-

Nag

Királyi föld cseréjekor írott 1277-es okmány említi először Lous, a mai Nagylózs nevét. A dátum nem merült feledésbe. Megkapó volt az igyekezet, amellyel Nagylózs lakói jóval az eseményt megelőzően a község 700. évfordulójára készülődtek. Díszfákkal, cserjékkel, virágokkal szépítették az utcákat, csinosították a házakat és udvarokat, néprajzi gyűjtést szerveztek, s kutatták ősi templomuk eredetét.

Lous — Loós — végezetül Nagylózs valóban emlékezetes történelmi időszakra tekinthet vissza. Földjein már a római időkben is gazdálkodtak. Később királyi birtok lett, hét jobbágycsalád művelte, majd földesurak gazdaságát gyarapította a termékeny határ. Fénykorát mezővárosként élte, de gyakrabban látogatta a szomorúság, mint az öröm. Már II. Ottokár betörése idején harcok folytak ezen a tájon. Az uraság sanyargatása

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 MÁJ 31
KISALFÖLD

Mozaik — domborművek

136 Bemutató a képcsarnokban

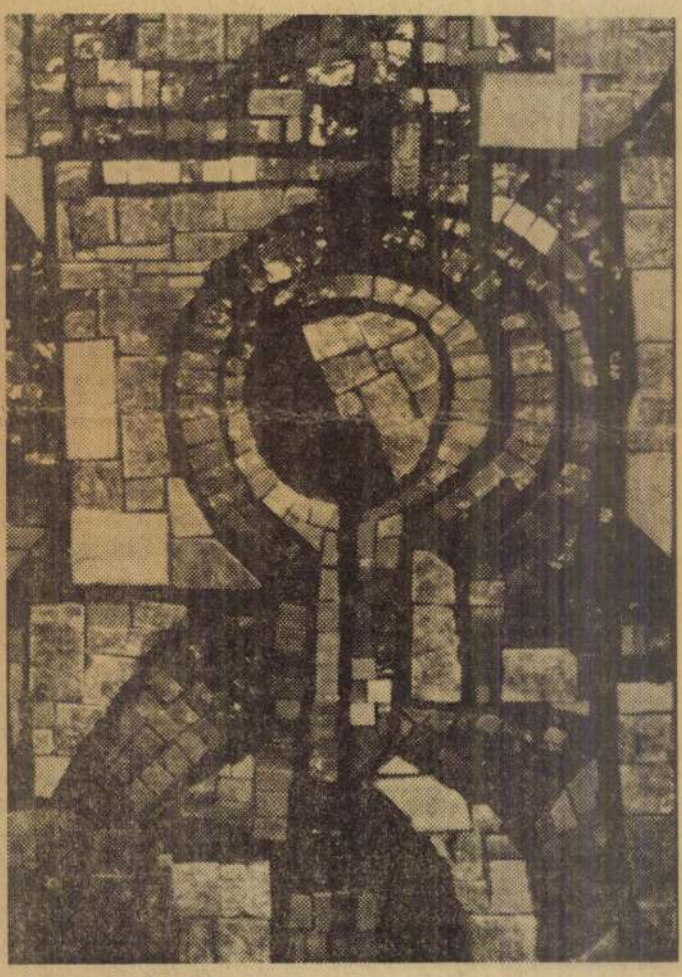

Kompozíció fejjel.

Rác András, budapesti festőművész mozaikdomborműveiből rendezett bemutatót a győri képcsarnok. A mozaik- és domborműtechnika korszerű eredményeit és törekvéseit szerencsésen ötvöző művek arról győzik meg a tárlat látogatóját, hogy a modern építőművészet bizonyos vonulatával kapcsolatban gyakran emlegetett egyhangúság vagy éppen a sivárság egyáltalában nem szükségszerű. Ha ugyanis az építőművészet bátran merít a társművészetek eredményeiből és alkalmazza azokat, akkor otthonos, hangulatos belső tereket, érdekes, esztétikailag izgalmas épületegyütteseket hozhat létre.

Rác András a képcsarnokban kiállított művei tanúsága szerint mindennek messzemenően tudatában van, s alkotásaival láthatóan az előregyártott elemekből készült épületeket, ösztövér falfelületeket kívánja érdekessé, változatossá, szemet gyönyörködtetővé tenni. Mozaik domborművein elsőrangúan nem ábrázolásra törekszik, hanem a színek és a formák belső ritmusának kifejezésére, a színek és a formák kapcsolatrendszeréből adódó jellegzetes hangulatok érzékeltetésére. Leggyakrabban magasba törő katedrálisokra emlékeztető formákból építkezik, de nem idegen tőle a természet és a mesék változatos alakzatvilága sem. Újszerű hatások eléréséért szívesen kísérletezik különféle technikák egységének megteremtésével. (Kompozíció szürke háttérrel, Zsoldosok, Miniatúrák I—XXX., Hideg zománc I—VII.)

A bemutató szombatig tekinthető meg.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 APR 30

Magyar Nemzet

Rác András festőművész

Rác András festőművész festményeit és mozaikjait mutatja be új kiállításán a londoni Perrins Galéria.

1023/1

Rác András

Rác András

munkáiról beszélve is. A Képcsarnok *szekszárdi Galériájában* bemutatott kompozíciói ugyanis jócskán eltávolodtak már a „szabályos" képformától: nagyobbik részüket műgyantába épített mozaikszemek építik. Rác András útkeresése mégsem redukálható pusztán technikai kísérleteire. A mozaikszemek plasztikai értéket kapnak az új rendben, a gyanták dekoratív áttűnéseit tágabb összefüggések fegyelmezik — s adalékanyagok, kezelési eljárások bírják a kívánt engedelmességre — a perdülő formaritmusok pedig ismét a képértelemhez húzzák vissza a kalandozó műveket. Útja elején tart még Rác András. Töprengéseinek még nem ért a végére; a követett irány azonban eredményekkel biztat.

h.

h.: Négy kamaratárlat,

Magyar Nemzet, 1975, okt. 24.

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1967 FEB 23

Jegyzetek KIÁLLÍTÁSOKRÓL

Rác András képei a Műcsarnok kamaratermében

Velencei városképek, tengeri halászfaluk és hozzá építkezések *látványa* helyett elsősorban a téma keltette *érzelmi élményeit*, színes *benyomásait* festi *Rác András*. A *Műcsarnok* kamaratermében most látható képei a természeti motívumnak csak néhány töredékét — épületek homlokzati ritmusát, katedrálisablakok színes játékát, egy utca fényeit — őrzik meg. Csupán annyit, amennyi biztosan emlékezteti a kívülállót is az eredeti látványra, és amelynek segítségével a néző is befogadhatja, átélheti és ellenőrizheti a kötetlenebb eszközökkel — elsősorban foltokkal — felidézett érzelmeket.

Egyéni élmények, lírai mondanivalók megszólaltatását jól szolgálja ez a kötetlenebb, szubjektívebb festésmód. Bizonyos — elsősorban racionális, gondolati — tartalmak kifejezését azonban eleve nem teszi lehetővé, s művelőjének vállalnia kell, hogy csupán érzelmi alapon ragadhatja meg, fejezheti ki a világot. Ezzel a problémával láthatóan sokat küszködött Rác András is a korábbi években; első képeinek bizonytalanabb stílusa, kettőssége bizonyítja, hogy maga sem bízott csupán a festői hangvételben. Öthat évvel ezelőtti műveinek színharmóniáját ezért szabdalja szét határozott, de egyben határozottan iskolás szerkesztéssel, zavaró geometrizálással; ez a segítség nem tette szilárddá műveit, csak egyenetlenné.

E szerkezetesdítől láthatóan a teljesen kötetlen foltfestés irányába szeretett volna eljutni. Kötetlensége azonban igen gyakran zűrzavarba, önkényes szervezetlenségbe csúszott *(Kék kompozíció)*, mutatva, hogy igen sokáig nehezen élt a látványtól függetlenített, maga választotta formai szabadsággal.

Néhány mélyen átélt festői élményből azonban már ezekben az években is érett alkotások születtek. Elsősorban a középkori-bizánci művészet élményére utaló művek *(Velencei fények, Rozetta, Katedrális)* eleven színessége vált érzelmileg telítetté s határozottá anélkül, hogy iskolásan kiszámított maradt volna.

A formai bizonytalanság veszélyétől — elsősorban a nyers egyenetlenségtől — máig sem szabadult meg teljesen Rác festészete, a legutóbbi években azonban gyarapodik az érett, valóban költői képek száma. Közülük is talán a *Tömeg* sajátos látványszerű-elvonatkoztatott kompozíciója, drámai színellentétekre épített, és mégis színesen emberi elevensége szólaltatja meg legérettebben a festő sajátosan összetett, feszültségekre érzékeny, de igen humánus érzelmi világát; anélkül, hogy — amint ez néhány újabb művén érezhető — felszínes hatásokkal élne.

A legújabb vázlatok, kísérletek — közülük jó néhány több mint szellemes dekoratív játék — igérik, hogy a teljesebb igényű képeken is végképp megtalálja majd a biztonságát.

R. Gy.

Bakallár József festményei a Mednyánszky Teremben

Fiatal, pályája kezdetén álló festő, *Bakallár József* mutatja be munkásságát a Képcsarnok Mednyánszky Termében, számot adva a főiskola elvégzése óta eltelt néhány év eredményeiről. Viszonylag szerény feladatot tűzött maga elé a művész: a város szélén élő emberek legszűkebb hétköznapi környezetét, s ezen belül saját kis világát próbálja művészileg megragadni. Ábrázolásai nem epikusak, némi cselekmény, mozgás van a képein, de inkább a tájhoz, a művészt körülvevő tárgyakhoz és emberekhez való érzelmi viszony dominál bennük. Ezen a tematikai körön — a maga választotta kereteken belül — saját képességeit, lehetőségeit jól felismerve, sikerült egy egyéni hangú szemléleti-hangulati egységet megvalósítania, bár az egyes részletproblémák megoldása nem mindig sikerült.

A *Kavicsszedő*, a *Diószemek* és a kis méretű trombitás *Csendélet* érett színeivel, biztos kompozíciójával azt bizonyítja, hogy a lírai hangvételnek sokkal jobban megfelelnek az intim méretek, míg nagyméretű csendéletein még valami bizonytalanság, megoldatlanság érezhető. Mintha nem döntött volna még a művész, hogy csendéleteinek tárgyait szilárd térbeli rendben vagy csak újszerű színharmóniára épülő, síkban kiteregetett dekoratív kompozícióban ábrázolja. Lehet, hogy az utóbbi volt a célja — a képek felépítése ehhez áll közelebb —, de a *Napraforgók* vagy a *Műteremrészlet* még tartalmaz olyan térmélységet keltő elemeket is, amelyek bizonytalanná teszik a kép kompozícióját. E csendéleteken felvetett egyéni színharmónia-problémák is közelebb állnak a megoldáshoz más kisebb képein, a többi közt jól sikerült akvarelljein.

Más képeknél viszont határozott térbeli felépítés jellemzi a kompozíciót, tanúskodva arról, hogy a művész számára a bonyolult térszerkesztés sem megoldhatatlan feladat. Ez irányú kísérletei közül az *Ablakból* című emelkedik ki.

A festményeken bemutatott Duna-part és műteremrészletek mellett két kisgyermek is tartozik a művész közvetlen környezetéhez. Festészetünk nem bővelkedik gyermekábrázolásokban, talán az érzelgősségtől, az olcsó hatáskeltéstől való félelem miatt. A kiállított két gyermekportré azonban szerencsésen elkerüli ezeket a veszélyeket, az érzelemgazdag, szeretetteljes ábrázolásmód szervesen beleilleszkedik a művész szemléletmódjába, stílárisan is töretlen egységben van korszerű festői eszközeivel.

T. A.

Magyar Hirdető

ban tekintélyes tudó
előtt védte meg
amelynek alapján a t
doktora címet nyerte

— NAPKÖZI OTTHO
nek be Fejér megyé
álló, gondozásra n
öregek részére. Már
ben működik ilyen
a megyei tanács végrehajtó bizottsága határozatot hozott, hogy a jövőben minden háromezer lakoson felüli faluban kell létesíteni napközi otthont az öregek részére. Az idén Ercsiben és Polgárdiban nyílik ilyen intézmény.

— *PÉNTEKEN TÖLTI BE 75. életévét Konsztantyin Fegyin szovjet író. Az évforduló alkalmával a Szovjetunióban könyvet jelentettek meg — 30 szerző tollából —, amely méltatja Fegyin munkásságát.*

— **Évi 20 millió tonna barnaszenet** termel majd az az új külfejtésű bánya, amelynek feltárási munkáit most kezdték meg az NDK-beli Nochtenben.

— *A KÉK DUNA KERINGŐ 100 éves évfordulója alkalmából az osztrák kormány 50 schilling névértékű ezüstérmét szándékozik kibocsátani.*

— *A VIRÁGOS DUNAKANYARÉRT. A növekvő idegenforgalmú Dunakanyar még szebbé, vonzóbbá tételére a Dunakanyar Intéző Bizottság versenyt hirdetett a legcsinosabb község címért. A júliusban sorra kerülő értékelésnél elsősorban azt veszik számításba, hogy a községeken átvezető útvonalakat és környéküket hol · díszítették, rendezték a legszebben. Az első három helyezett között 100 ezer forint jutalmat osztanak szét.*

— **A kibővített kaposvári telefonközpontot** szerdán adták át rendeltetésének; ez lehetővé teszi, hogy a következő években 2000 új előfizetőt kapcsoljanak be a városi telefonhálózatba

— **Az Alföld legnagyobb borkombinátját** Kunbaján építik Bács megye híres szőlőtermelő állami gazdaságában. A szüreti időszakban csaknem 150 ezer mázsa szőlőt feldolgozó borkombinát 1969-re készül el, de már az idén befogad 50 ezer hektoliter bort.

— **Sok baleset** történt az Alpokban a sportolók fegyelmezetlensége miatt. A bajor Alpokban most életbeléptetett „síelőkresz" alapján veszélyeztetés címen súlyos esetekben magas pénzbírságra, illetve börtönbüntetésre ítélhetők ezentúl a mások testi épségét veszélyeztető turisták.

— **Vasúti hídnak rohant** szerdán Nürnbergben egy munkásokkal megrakott teherautó. A karambolnál húsz munkás szenvedett súlyos sérüléseket.

— **Az első sugárzócsöves hőkezelő kemencét** Csepelen építi fel a Miskolci Tüzeléstechnikai Kutató Intézet. E fűtés lényege, hogy a melegítendő munkadarab nem érintkezik közvetlenül az égési termékkel, a hőt felizzított csövek közvetítésével juttatják az anyag felületére.

— *FELÉPÍTIK a Hold-beli Viharok Tengerének modelljét a montreali világkiállítás szovjet pavilonjában. A 200 négyzetméternyi területen a Luna 9. makettjét is láthatják majd a látogatók, amint simán Holdat ér.*

— **Kifizették az öttalálatos lottónyereményt.** Szerdán az OTP VIII. kerületi fiókjában kifizették a nyertesnek, egy budapesti nyugdíjas asszonynak a 6. heti öttalálatos lottónyereményt: 1 947 953 forintot. A nyertes az összeg többségét takarékbetétben helyezte el.

— **Édesvízforrásra** bukkantak a tengerben Tripolitól délre mintegy fél kilométernyire a parttól. Libanoni vízügyi szakemberek most a hasznosítás módján dolgoznak, mivel az országban nagy a vízhiány.

— *VERES PÉTER szerzői estjét rendezi meg ma este Nagykanizsán a Szépirodalmi Könyvkiadó és a TIT Zala megyei szervezete. Az esten az író műveiből Palotai Erzsi és Szabó Gyula ad elő.*

— **Az Egyesült Államok** lakosainak száma elérte a 198 milliót — a legújabb statisztikai kimutatás szerint.

— **Féktávolságon belül** egy személyautó elé lépett a IV. kerületi Váci úton Hofner János 42 éves segédmunkás. A gépkocsi elütötte, a férfit súlyos sérüléssel szállították kórházba.

UTÓSZ

Magyar film. Rónay György „
alapötletéből írt
Rendezte: FAE
Főszerepben: Páger Antal,
Kőmíves Sándor, Rajz János, Sz
Balázs Samu, Tolnay
Február 23-tól a Puskin (du.), Bo
filmszínháza
Csak 16 éven felüli

EGY HÉTEN KÉT SZÁMSORSOLÁS: L
MÁ
AZ
AZ ÉVFORDULÓ SZELVÉNNYEL RÉSZTVESZ
EGY BERENDEZETT ÖRÖKLAKÁST ÉS
VÁSÁROLJON MINI
MINDKÉT SZELVÉNY

Die Öffentliche Stiftung Bildender Künstler Ungarns,
der Landesverein Bildender Künstler Ungarns und
der Kulturelle Verein der Alten Künstlerkolonie von Szentendre
lädt Sie und Ihre Freunde herzlich
am 24. Mai 2008 um 16 Uhr
in die **Galerie der Künstlerkolonie** (Szentendre, Bogdányi u. 51) zur
Ausstellungseröffnung ein
Prien am Chiemsee und Szentendre, zwei lebendige Künstlerkolonien
Grußworte:
István Bauer, Vorsitzender des LBKU
Dr. Ferenc Dietz, Bürgermeister
Walter Haßmann, Botschaft der Bundesrepublik Deutschland
Budapest
Dr. Friedrich von Daumiller, 1. Vorsitzender des
Kulturfördervereins Prien
Imre Szakács, Vorsitzender des KVAKSZ
Programm: Vujicsics Tihamér Musikschule
Kurator der Ausstellung: Imre Szakács, Maler
Die Ausstellung kann bis zum 24. August 2008 täglich
von 10 bis 18 Uhr besichtigt werden.
Sponsoren: ÖStBKU, LBKU, MEK, KVAKSZ, EuroArt, Café Rodin

PRIEN AM CHIEMSEE ÉS SZENTENDRE, KÉT ÉLŐ MŰVÉSZTELEP

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány,
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete és
a Szentendrei Régi Művésztelep Kulturális Egyesület
tisztelettel meghívja Önt és barátait
a **Művésztelepi Galériába** (Bogdányi u. 51.)
2008. május 24-én 16 órára
Prien am Chiemsee és Szentendre, két élő művésztelep
című kiállításának megnyitójára.
Köszöntőt mond:
Bauer István, MAOE elnöke
Dr. Dietz Ferenc, polgármester
Walter Haßmann, Német Szövetségi Köztársaság nagykövetsége,
Budapest
Dr. Friedrich von Daumiller, Prieni Kulturális Egyesület elnöke
Szakács Imre, SZRMKE elnöke
Közreműködik a Vujicsics Tihamér Zeneiskola
Kiállítás kurátora: Szakács Imre, festőművész
A tárlat megtekinthető 2008. augusztus 24-ig
naponta 10 és 18 óra között
A program támogatói: MAK, MAOE, OKM, SZRMKE,
EuroArt, Rodin Kávéház

PRIEN AM CHIMSEE ÉS SZENTENDRE KÉT ÉLŐ MŰVÉSZTELEP

1966?
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1966 NOV 12
MAGYAR NEMZET
Rácz András

MSZBT-kiállítás a Radnóti Klubban

A II. kerületi képzőművészek elsőként fedezték fel a szűkebb lokálpatriotizmus ösztönzését és csaknem két évtizede mutatják be munkáikat a Hazafias Népfront *Radnóti Klubjában* minden év április 4-re és november 7-re.

Az együttes kiállítás mindig ünnepi. Ha az alkalmat tekintjük, azt most legjobban kifejezi *Rácz* András nagy kompozíciója, a *Tömeg*, amelyen semleges térben fekete figurák alig bontott háromszögű masszája felett egy kis zászló piroslik. A kiállítók között örvendetesen sok új név van, a bevált régi gárdához fiatal művészek sorakoznak. Az »öregek« között mindenekelőtt az örökifjú *Frank* Frigyest említjük, mellette *Ebergényi* Amadil, *Farkas* György, *P. Bak* János, *Batári* László, *B. Sédai* Mária, *Fónyi* Géza, *Gádor* Emil, *Hegyi* György, *Kádár* J. Miklós, *K. Nagy* Ira, *Pleidell* János, *Szentgyörgyi* Kornél, *Urbán* György művei képviselik a legjobb színvonalat. A sajnálatosan kevés figurális kompozícióból kiemelkedik *Anna* Margit *Elégia* című kis képe.

Szép *grafikai* anyag fogadja a belépőt és ebben a legtartalmasabb *Göllner* Miklós *Hálók* című krétarajza. *Csurgói* Máté Lajos és *Diskay* Lenke szép munkákkal szerepel. A fiatal *Koffán* Károlytól finom ceruzarajzokat láthatunk. Az iparművészek közül *Simon* János eredeti formájú vázáit küldte be, és a gobelin műfaját *Benkő* Erzsébet munkái képviselik.

Sok és érdekes szobrot küldtek be a művészek és ez igazán gazdaggá és változatossá teszi a kiállítást. *Olcsai Kiss* Zoltán, *Szöllősi* Endre és *Somogyi* Árpád az élenjárók, de épp a szobrászok között találjuk az ígéretes fiatalokat, *Árvai* Ferenc, *Kálmán* Kató, *Mészáros* Mihály, *Rajna* Ágnes, *Szaladi* Veronika alkotásai értékei a kiállításnak.

Hiányosság az emberábrázolás nagymérvű elhanyagolása a festészetben. De hát nemcsak itt, hanem országszerte csend-élet- és tájkép-dömping van, minden minőségben. Pozitív és negatív állásfoglalást képviselhet a tájkép is, a csend-élet is, és — fájdalmas leírni épp egy november 7-i kiállítás kapcsán, hogy — ez esetben nagyrészt negatívnak tűnnek. Ezért már most jó lenne a legkonkrétebben körvonalazott feladatokat, megbízásokat kiadni a képzőművészeknek, nehogy a Nagy Októberi Forradalom félévszázados fordulóját is köcsögökkel és tűzfalakkal ünnepeljünk. Az emberműből nem illik kirekeszteni az embert, minden jávak létrehozóját.

o. a.

előlegzel, havi részletre. — Rákospalota, Klapka u. 45.

Dió hálószoba, kombinált szekrény, háromajtós szekrény, hagyományos és modern kiviteliben kapható. Bp. Kertész u. 39.

Cseresznyefa szekreter (írósztal), gobelin székek, asztal, csillár eladók. Megtekinthető kedden, pénteken, Baross u. 32. III. 30.

Bélyeggyűjtőknek is alkalmas antik szekrény, 12 fiókkal eladó XI., Szabolcska u. 5. III. 3. Esti órákban.

Kétszemélyes rekamié 3600 forintól, fotelek, székek, szelonok, hathavi részletfizetésre kaphatók. Bp. VIII., Népszínház utca 25. Kárpitos.

Neobarokk intarziás háromajtós gyönyörű szekrény, középső ajtó vitrin csiszolt üvegge, dohánybarna neobarokk garnitúra, prima állapotban, 1 rekamié, 2 asztal, 4 szék, 2 fotel, igényesnek, informálhatónak fizetési könnyítéssel eladó »Neobarokk 10« jelig. a tatabányai hirdetőbe.

SZŐNYEG

Keleti összkötők, — antik képek eladók. — »Jó állapotban — N. 2811« jelig. a kiadóba

Szőnyegjavítás, tisztítás, rojtozás, átszabás XI. Eszék u. 4. 467-837.

Tökéletes szőnyegjavítás, tisztítás, rojtozás, átalakítás, — Gordon VI., Jókai u. hét. 319—996. Üzlethelyiségemben.

Szőnyegjavítás, szőnyegtisztítás, szőnyegátalakítás, szőnyegrol-

állapotban, középtermetre eladó. Tel. 361-403.

Veszek ágytollat, szőrpet, régiséget, festeleségessé vált ruhaneműt, jmlomot. Tel. 210-138, 212-211.

Szkunksz bunda igényesnek eladó. Telefon 342-260.

Sötétbarna irhabundát férfi középtermetre veszek. »Kifogástalan N. 809« jelig. a kiadóba.

JÁRMŰ

Skoda Octavia Super, kifogástalan állapotban eladó. Megtek. nov. 13-án de. 10—12 óráig. Bp. XXII. ker. Budafok, Magdolna u. 6. sz.

Először generálozott, 61-es kiadású, 85 ezer km-t futott Warszawa igényesnek eladó. — Budakalász, Mozi-épület.

KERESÜNK SÜRGŐSEN MEGVÉTELRE,

vagy

könyvjóváírásra

1 db

Gépmunkát.

Jó állapotban levő 1959-es fekete Volkswagen eladó. Bpest, XIV., Mimóza u. 16. Tel. 211-729.

Wartburg 1000-es eladó vagy Trabantra cserélhető. Tel. 151-272.

Autókerék javítás, — centírozás, dinamikus egyensúlyozás, Kisdaróczi, Bp. VI., Eötvös u. 37.

Fázik? Kormányszélvédőt, lábvédőt, oldalkocsit Szentesitől, VI., Rippl Rónai 40.

Elcserélném Orbán téri KIK garázsomat, pasaréti hasonlóra. Tel. 388-177, Hauberné

Wartburg de Luxe — garazsirozott, kitűnő állapotban sürgősen eladó. Tel. 294-318.

Skoda MB. 1000-es személygépkocsi 0 km-rel eladó. Tel 7—16 óráig 223-872, 17 óratól 208-739.

Figyelem! Motorkerékpár hengerek precizós köszörülése, dugattyúk esztergálása, görgőscsapágyak, speciálla javítása, legrégebbi szakmühely, Kiss M. Antal utóda fia Kiss Károly, VI., Szinyei Merse u. 10. — Címre ügyelni.

ADÁSVÉTEL

Dísztárgyakat, régiséget, porcelánt, köny-

vannyolc végállom re kétsz első em kélyes, mat, komfort zonra Budai tek, hé óráig.

Három összkom leti dél kásunka két kise 108.

Belváros közp. f lakásom szobás l mélyzeti sira c romnyo kilenc órától.

Modern utcai, fűtéses cserél négyszo leválasz Megtek között: út 74.

Költségt rélném lakásom ra, Te órákban

Széttöl három leten (telefono 5—6 sz kást, le Tel. 3 óráig.

1021

Rác András festőművész

1980.VI.1o.Petőfi,11.3o/KJné/
Néhány szó zene közben

- Rác András munkáit nagyon nehéz megnevezni. Tiltakozik ha azt mondom mozaik, tiltakozik azellen is hogyha azt mondom festészet, valahol átlépi a müfaj határokat.

- Én mozaik reliefnek nevezem őket, de szerintem nem rossz az hogy festés, csak a festés ebben az esetben nem olajfesték és nem ecsettel festek, hanem különböző anyagokkal, elsősorban mozaik anyaggal, üveggel, márvánnyal, de festékkel is, és mügyantával is színekkel, mügyantával.
Ez felhők között. Az egész képen nagyon kevés szin van, tulajdonképpen fehérek, világosszürkék és rózsaszint és világos szürke van. Elsősorban plasztika a márványnak és magának a festéknek ami hátteret alkotja annak a plasztikája adja a jelentését ennek a képnek, illetve a mozaikoknak a ritmusa. A mozaik fugája játékot ad. Egy kicsit zenei hatásra törekedne az ember hogyha lehetne, olyan mint hogyha egy barokk jelü felépitett zenemü volna, ami ebből a grafikából adódik, s amelyik megszólal akkor is, hogyha a szint is kihagyom. EZ a próbája szerintem a jó mozaiknak a fuga rajza, amelyik érdekes koronként változik

- Egyébként valamit nem mondott el erről a képről. Magára a szemléletre azt hiszem nem is tartozik, de ezt a felhős látványt éppen ilyen sajátos eljárás, hogy a festék alatt rongy van.

- Összegyürt vászon

- Pontosan azért ennyire izgalmas a látvány, mert a márványnak, a mozaiknak a vonala s zögletesek és valami egészen ellentmondásos hatás jön elő azzal, hogy egy lágyabb rongy van a festék alatt.

- Nagyon fontos a kontraszt, az ellentét. Tehát ebben az esetben s ennek örülök, hogy más is észerveszi, a kontraszt a szögletes és ki-beugró formák és a lágyabb festet formák között. Énszerintem minden képen kell legalább egy alapvető kontrasztnak lenni, ez adja meg azt a lökést, ami a nézőt megfogja. Ebben az esetben pl. a puha formák és a kemény modndhatnám kalapáló formák közötti ellentét az , ami a képnek többé-kevésbé kiinduló pontja

- Ez a legujabb képe, vagy melyik a legujabb ?

- Amit fára nem festettem, fára mozaikoztam, de ahogy kilátszik a fa. Itt ez a kontraszt a fának a természetes erezete és megint csak a mozaikok kissé kemény játéka.

- És a fának a természetes melegsége

- A két anyagnak a kontrasztja. Nagyon elterjedt az, hogy a fa és a kő a fa és a mozaik az nem fér meg egymással. Ezeket az előitéleteket lassanként le lehetne épiteni és éppen azért próbálkozom ilyen látszólag ellentétes anya-

gokkal, hogy kideritsem, hogy mit lehet ebből kihozni. Szereintem sokat lehet.

- Emlitette a sarok képeit, egyik legszebb itt szemközt van velem és itt a hagyományos festési mód tulajdonképpen keveredik a mozaikkal, ugyanakkor ablak van ak közepén

- A lényege az, hogy épp az áttörtséget, tehát az, hogy mögötte látszik a sarok, látszik a falnak egy bizonyos plasztikája. Nemcsak előre tudok jönni, tehát a faltól el tudom a plasztikát vinni, hanem a kép mögé tudok menni a plasztikával, tehát még egy ujabb teret kap a kép.

- Közben előszedett jónéhány papirlapot. Ezeken a papirlapokon zománg hatásu képek vannak.

- Évek óta próbálkozom ilyenfajta hideg zománccal igy szoktam nevezni csak azért, mert hasonlit a zománchoz, de hiszen nem égetett, egyik fajta mügyanta amivel a mozaikokat összeragasztom. Ez nagyon jól szinezhető porfestékkel, nagyon szép szinek jönnek létre. De nemcsak szinek jönnek létra, hanem az anyag maga dolgozik, összefolyik, szétreped, érdekes hatásokat lehet vele elérni és rajzolni is lehet vele, persze nem ecsettel, vagy kis spahlival, de csurgatni lehet bele ujabb szineket, azok megint szétterülnek, néha keményen megmaradnak és igy nagyon érdekes kompozicikat lehet kihozni. Egyfajta kontrasztot ad a mozaik munkához. Sokkal oldottabb, játékosabb mint a mozaik, nem olyan szigoruan megkötött, tehát tulajdonképpen ez a pihenés két mozaik között. Ez a kettő kiegészíti egymást számomra.

- Nagy Izabella riportját hallották.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rác András

ESTI HIRLAP
1967 MÁR. 3.

1021

Fekete — fehér

A fekete alapon keringőcikázó vékony és még vékonyabb fehér vonalak a rittmus és a játékosság jegyében állnak össze renddé: *Rác András* műcsarnoki kiállításának plakátja érdekes piktúrát ígér, s az itt nyüzsgő közönség valóban érdekeset, rokonszenves, érzékeny, remek technikájú, friss képeket láthat.

Ezek nemegyszer a síkból is kilépnek: nemcsak a vastagon csurgatott, kidomborodó, sűrű festékkel, vagy a ráncosra, töredezettre száradó anyaggal éri el ezeket a mozgékony, plasztikai hatásokat — egyik-másik képén célúckel a vászonra, vagy a fába aplikált és lefestett márványmozaik-darabkákkal lép ki a síkból, és ér el nagyon érdekesen dekoratív hatást. De ezek a játékok az anyaggal és a technikával csak látványos formai trükkök maradnának *gondolat* nélkül. Rác András azonban nagyon is gondolkodó, tudatos festő. Főleg az ellentétek, a kontrasztok drámaisága vonzza, ezek képi kifejezését keresi; hisz benne, hogy a szín és a forma önmagában, konkrét ábrázolás nélkül is hat.

Saját árnyékát azonban ő sem tudja átlépni, látványélményei benyomulnak a képekbe: egy velencei palota vagy párizsi katedrális szerkezetének emléke éppúgy beszökik a lélek útjait megjárva képeibe, mint a csillogó, vibráló nagyvárosi utca párhuzamosainak szálkás összeszaladása, vagy egy izgatott gótikus égbe törés, és a színes üvegablakok kerek nyugalmának kontrasztja. Vagy itt van a *Tömeg* című nagy kompozíciója: kettős értelmű, akár a címe — a fehér alapra felülről ránehezedő sötét folt a tömeg fizikai fogalmát éppúgy felidézi, akár a közeledő embertömeg sűrű élményét. *Fekete-fehér* című képe pedig, ha áttételesen is — a *sötétlő* vihartól körülvett, összebújó nyáj látomásával — az emberi összetartozást, egymásra utaltságot példázza.

Az érdekes kiállítás a Műcsarnok kamaratermében a hét végéig nézhető meg.

(f. f.)

• NEW

A *New Yor*
vezércikkében
Robert Kenne
csütörtöki bes
ben a VDK bombázásainak
felfüggesztését követelte,

„egyenes kihívás" Johnson politikája ellen,

miután a kormány politikája ma az, hogy *fokozza a katonai offenzívát.* A „kihívás" szó azonban csak a washingtoni kormánypolitika szemszögéből állja meg a helyét, mert — mint az MTI washingtoni tudósítója rámutat — *Robert Kennedy*

elképzelései irreálisak.

Kennedy szenátor ugyanis a bombázások *egyheti felfüggesztéséről* beszél, azzal, hogy ebben a szünetben az USA-nak kezdeményeznie kell a tárgyalások megindulását, ha azonban ez alatt a VDK nem válaszol a javaslatra, vagy „nem tekinti kolynak" a megbeszéléseket, *a hadműveleteket fel kell újítani.* Ismeretes azonban, hogy a VDK *nem hajlandó a bombázások újrakezdésének zsaroló árnyékában tárgyalni.*

Hanoi álláspontja az, hogy a bombázásokat minden feltétel nélkül be kell szüntetni,

és csak ezt követően kerülhet sor az érintkezés felvételére a két fél között. Ezért is mondotta *Rusk* külügyminiszter Kennedy nyilatkozatáról, hogy az abban foglalt javaslatokat Washington *„lényegében már kipróbálta".* Robert Kennedy beszéde az előzetes hírverésen túl tehát inkább azzal érdemel figyelmet, hogy *bár óvatos fogalmazásban, de megállapította, hogy a VDK elleni*

után — fegyverletételre szólíthatja fel a szabadságharcosokat, ugyanakkor pedig az USA is tárgyalásokat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Rác András, szobrászművész

PESTI MŰSOR

1981 ÁPR 22

1021

Pécs:

Rác András kiáll

A művész mozaikreliefekn állított alkotásait. Bár ez fedi teljesen műfaji hov mint ahogy az anyagkolláz gyes technika sem fedte vo rás nem szereti és szüks tartja a műfaji kötöttsége kat, elkülönítéseket, erőszak zásokat. Szerinte „a képz felhasználható anyagok ne hatók, ahhoz kell nyúlnun a legerőteljesebb kifejezést, hatást tudjuk elérni".

A kiállítás április 16—30-ig

tása

ek nevezi ki-
a szó sem
atartozásukat,
s vagy a ve-
lna. Rác And-
égtelennek is
ket, tagolásо-
kos skatulyá-
őm művészetben
m rangsorol-
k, amelyikkel
a legnagyobb

tekintbető meg

ándék és díszműáruk
Női, férfi karórák
s import kozmetikai cikkek
emezek nagy választékban
kaphatók!
gálással várjuk kedves vásárlóinkat!

Ajándék és díszműáruk
Női, férfi karórák
Hazai és import kozmetikai cikkek
Hanglemezek nagy választékban kaphatók!

Udvarias kiszolgálással várjuk kedves vásárlóinkat!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Rác András, festőművész

PESTI MŰSOR

1981 ÁPR 22

1021

Pécs:

Rác András kiállítása

A művész mozaikreliefeknek nevezi kiállított alkotásait. Bár ez a szó sem fedi teljesen műfaji hovatartozásukat, mint ahogy az anyagkollázs vagy a vegyes technika sem fedte volna. Rác András nem szereti és szükségtelennek is tartja a műfaji kötöttségeket, tagolásokat, elkülönítéseket, erőszakos skatulyázásokat. Szerinte „a képzőművészetben felhasználható anyagok nem rangsorolhatók, ahhoz kell nyúlnunk, amelyikkel a legerőteljesebb kifejezést, a legnagyobb hatást tudjuk elérni".

A kiállítás április 16—30-ig tekinthető meg

PM 65

La Galerie Le Rempart vous prie d'honorer de votre présence l'exposition

RAC

Peintures

du 12 au 26 MARS 1970

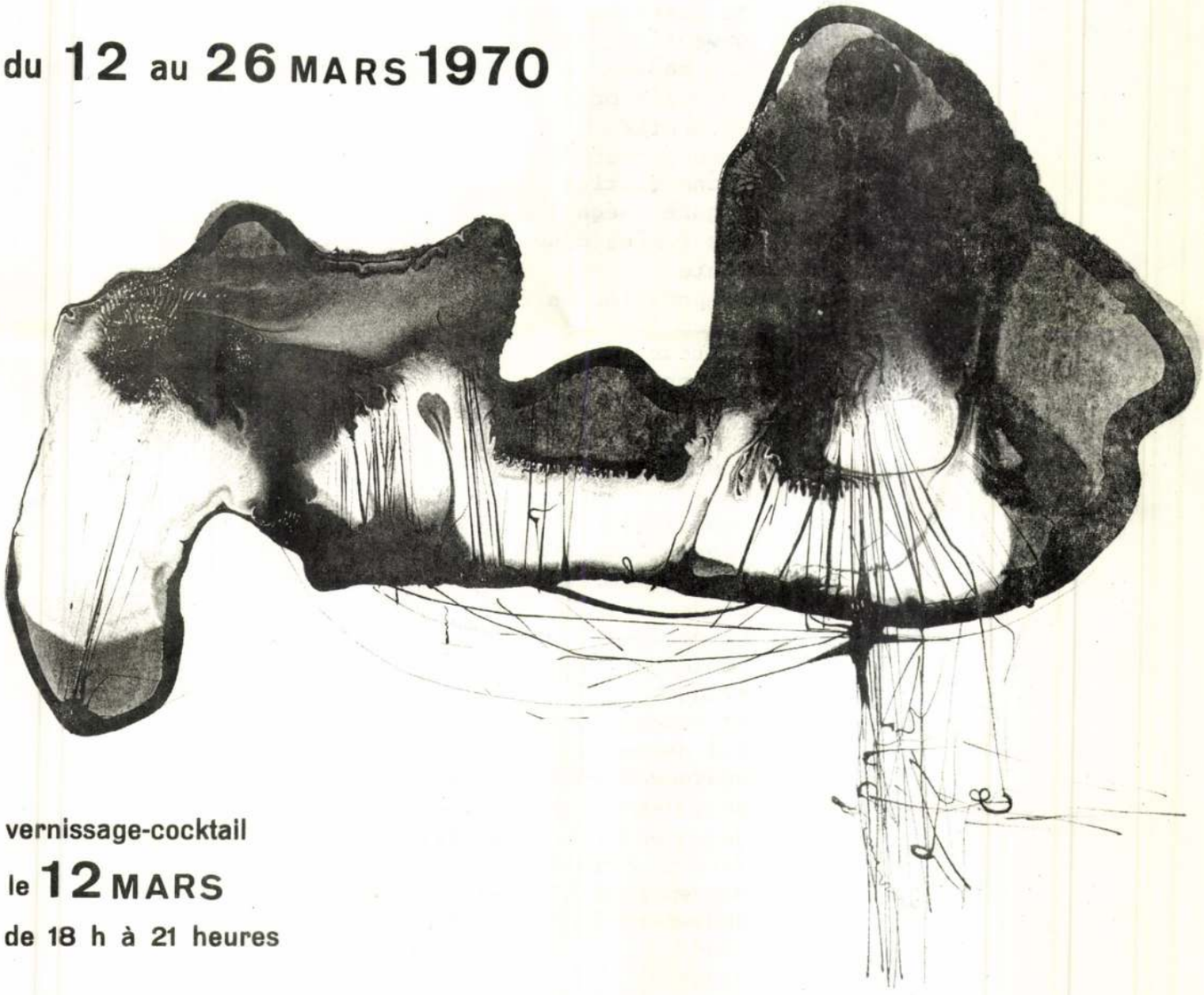

vernissage-cocktail
le 12 MARS
de 18 h à 21 heures

GALERIE LE REMPART

172, avenue Louise, Bruxelles 5

Ouvert de 14 à 18 h 30 sauf le dimanche

1. Les filets
2. Petit mouvement de cubes
3. Aquis submersus I
4. Composition au coin rouge
5. Aquis submersus 2
6. Un commencement
7. Forme organique sur fond bleu
8. Composition 12
9. Naissance d'une matière
10. Forme sur fond rouge
11. X Rays
12. Equilibre inassuré
13. Torso
14. Les coulisses
15. Au dessus du paysage
16. Eclatement
17. Les arcades
18. Composition 5
19. Scintillement
20. Lumières
21. Illustration
22. Devant la fenêtre
23. Une masse
24. Composition I
25. Figuratif
26. Composition 10
27. Décomposition
28. Figure négative
29. Les fumées d'une ville
30. Conte
31. Composition en bleu
32. Ombre
33. La tour
34. Composition 6
35. Campo
36. Reflets
37. Composition 2
38. Tête
39. Composition 9
40. Composition 1969
41. Paysage morne
42. Etude
43. Etude
44. Boules
45. Etude
46. Mouvement de la matière 4
47. Les passants
48. Mouvement de la matière 2
49. Mouvement d'une matière 6
50. Mouvement d'une matière I
51. Baroque irrégulier
52. Mouvement de la matière 5
54. Mouvement de la matière I
55. Etude
56. Etude
57. Etude
58. Etude
59. Etude
60. Mouvement de la matière 3
61. Construction
62. Etude

Győrben a Bayern

Ma délután hat órakor Győrben az idén százéves ETO a Bayernt fogadja. A müncheniek legerősebb csapatukkal lépnek pályára, és a meccs után haza is utaznak. A kiruccanást az Audi finanszírozza.

Mostanában nem állunk rosszul ellenfelek dolgában. Az idén játszott már Magyarországon a világbajnok kanadai jégkorong-válogatott, a világbajnok brazil futballválogatott, és ma jön az újabb sztárvendég, a Bayern München. Más kérdés, hogy ezúttal sincs szó tétmérkőzésről, de hát örüljünk annak is, ha legalább barátkoznak velünk.

A világhírű német csapatot a városban gyárat üzemeltető Audi cég hozza Győrbe, s a százéves ETO még vereség esetén is nyer a bolton, mert a számlát az autógyár állja.

A Bayern lendületből veszi az akadályt, a klub különgépe ma délután négy óra körül érkezik a Győrtől tíz kilométerre található péri repülőtérre, onnan új Audi gépkocsikkal szállítják a játékosokat és a vezetőket a győri stadionba. A németeknek nem voltak különleges kívánságaik, csak azt kérték, az érkezés után rövid pihenőre legyen lehetőségük, s aztán melegítés, és kezdődhet az ünnepi mérkőzés. A Győr amúgy rangos körbe került a mérkőzéssel, mert a Bayern május végén még Wolfratshausenben és Haushamban játszik barátságos meccset, aztán júliusban a Manchester Uniteddel Chicagóban.

A győri összecsapásra, amelyet különböző programok előznek meg a telt házat régen látott stadionban, majdnem minden jegy elővételben elkelt. Sok díszvendéget is várnak az eseményre, többek között Edmund Stoiber bajor tartományi miniszterelnököt és Medgyessy Péter miniszterelnököt is. A szövetségi kapitány, Lothar Matthäus is ott lesz a lelátón.

A mérkőzés után a német csapat vezetői és játékosai még sajtótájékoztatót tartanak, aztán fél kilenc körül újra Pér felé veszik az irányt. Pedig a Bayern csak szombaton játszik a Freiburggal a Bundesligában, míg a Győrnek már szerdán bajnokija lesz Békéscsabán. A centenáriumi ünnepség tűzijátékkal zárul. Talán a müncheni kapu előtt.

bf

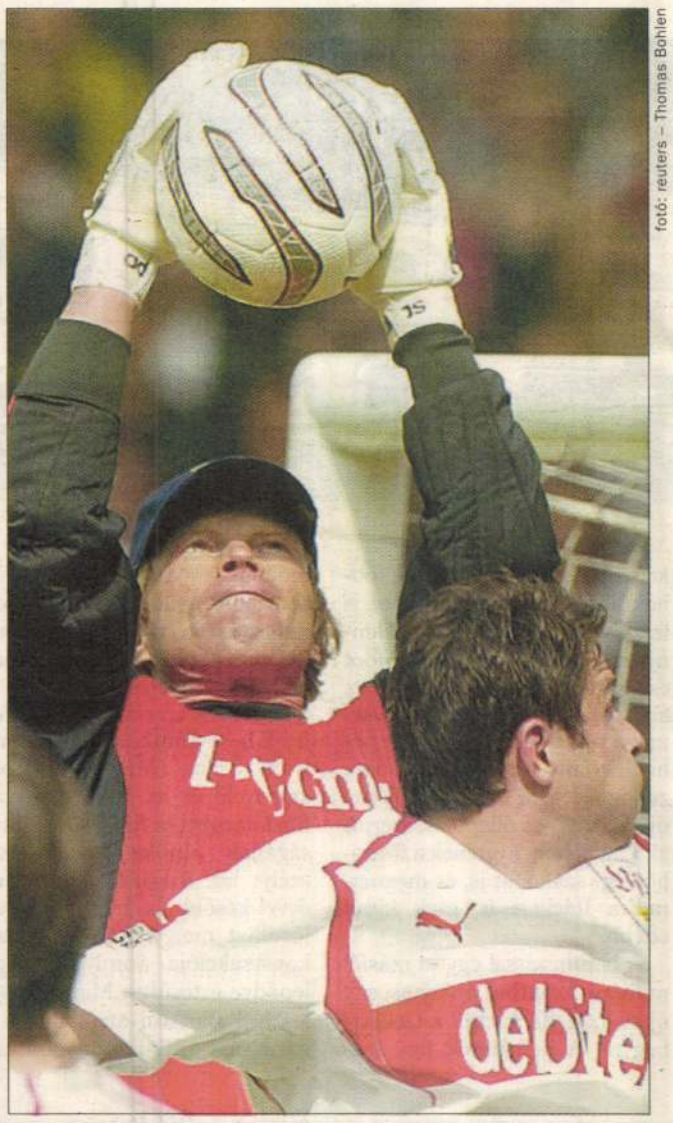

fotó: reuters – Thomas Bohlen

Kahn kapusnak már a szombati német fordulóban volt baja egy magyar játékossal, Szabics Imrével

Simon-ügy: tanulságos tanúvallomások

Továbbra sem világos, pontosan mitől halt meg Simon Tibor volt válogatott labdarúgó. Másfél hónapos szünet után folytatódott a Fővárosi Bíróságon a 2002 májusában egy budai szórakozóhely előtt agyonvert Simon halála ügyében indított büntetőper. A bíróság tegnap tanúkat hallgatott meg. Egy, a bűncselekmény idején a barátnőjével a vendéglátóhelyen szórakozó tanárnő elmondta, semmire nem emlékszik, csak a hang maradt meg benne, ahogy Simon Tibor feje csattan az aszfalton. Egy nyugdíjas hölgytől az egyetlen érdemleges információ az volt, hogy néhány hónappal ezelőtt telefonon megfenyegették, ha nem megfelelően nyilatkozik a hatóságok előtt, akkor az egész családját kiirtják, pedig csak azt látta a helyszínen, amint Simont verik, s azt kérte, fejezzék be az ütlegelést.

A Simon Tibor társaságában szórakozó Turai Miklós követte a menekülő Simont, de mivel erősen ittas volt, csak akkor érkezett az utcára, amikor a verőlegények elvégezték munkájukat, és Simon magatehetetlenül feküdt az aszfalton.

Két tanú idézés ellenére sem jelent meg, egyikőjüket rendőri elővezetéssel várják a szerdán folytatódó tárgyalásra. Akkor hallgatja meg a bíróság az orvos szakértőket, s az új vélemény szó szerint perdöntő lehet. A négy elkövetőt, aki továbbra is előzetes letartóztatásban van, halált okozó súlyos testi sértéssel vádolják, ám a szakvélemény ismeretében akár emberölésre is módosíthatják a vádat. Ítélet jövő szerdán várható.

bf

Olimpia

Szűkül a pályázók mezőnye Ma jelentik be Lausanneban, hogy a NOB végrehajtó bizottságának határozata alapján a kilenc jelentkező – Párizs, Lipcse, New York, Moszkva, Isztambul, Havanna, London, Madrid és Rio de Janeiro – közül melyik öthat lesz a 2012-es játékok hivatalos pályázója. *(mti)*

Eredmények

Jégkorong – NHL, rájátszás, Nyugati főcsoport, döntő: Calgary–San Jose 2:4. A párharc állása: 2:2.

Kerékpár – Az amerikai Fred Rodriguez nyerte a Giro d'Italia kilencedik szakaszát, összetettben az olasz Damiano Cunego vezet.

Tenisz – Kikapott 6:2, 7:6-ra az első helyen kiemelt Andre Agassi a 375 ezer dollár összdíjazású St. Pölten-i torna első fordulójában; a világranglistán 339. szerbia-montenegrói Nenad Zimonjic győzte le.

HIRDETÉS

Megjelent!

- Brad Pitt: Akhilleuszként hősködik és mezítelenkedik
- Receptgyűjtemény: gyorsan elkészíthető, ízletes pizzák
- Sikeres sztárfogyókúrák Hollywoodból és Budapestről
- Hatásos tornagyakorlatok a lapos és feszes hasért
- A kutyák csak gazdájukkal szeretetteljesek és együttérzők
- Mallorca: nagyvárosi pezsgés és paradicsomi környezet

Megjelenik minden kedden. Keresse az újságárusoknál!

CSAK 195 forint

Már kapható a legfrissebb Képes Sport!

Győr–Bayern
Futballünnep a Rába partján

Albert Flórián
A Nemzet Sportolója arról, mi mindent jelent neki a Fradi

Utánpótlás
Hova kerülnek a Góliát-programban felfedezett tehetségek

Mirza Dzomba
Három év után költözik a Fotex világválogatott csillaga

Athén 2004
Ezúttal két aranyesélyes vízilabdacsapat utazik az olimpiára

Forma–1
Az Alfától Schumacherig, vagyis a múlt és a jelen autói

Utcai harcosok
Ezúttal a Fővárosi Nagycirkusz ketrecében harcolnak

Testkontroll
Irány az edzőterem!

Neckermann Utazás

Teneriffa csak repülőjegy - május 21-én már 49 900 Ft/fő + illeték áron!

www.neckermann.hu vagy 06 40 200 776

Neckermann Utazás

Péntekig melegszik

Ma napközben, nagyobbrészt szép, napos idő lesz. Jelentős eső nem várható, de délután északon erősebb felhősödés kezdődik. A szél gyenge, változó irányú lesz. A hőmérséklet délutánra 21, késő estére 17 fok köré várható.

Szerdán erősen felhős nap következik, délutáni záporokkal, élénk széllel.

Csütörtökön szép, napos, északkeleten kissé felhősebb időre van kilátás.

Pénteken, napközben meleg déli széllel záporok valószínűek.

A hét végére ismét hűvösebb, szombaton felhős, vasárnap derűs idő várható.

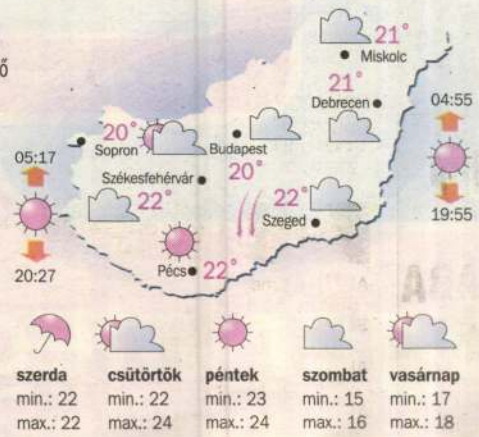

	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
	min.: 22	min.: 22	min.: 23	min.: 15	min.: 17
	max.: 22	max.: 24	max.: 24	max.: 16	max.: 18

Vízhőmérsékletek

Duna	14–18 °C
Tisza	11–16 °C
Velencei-tó	16 °C
Fertő-tó	14 °C
Balaton	15 °C

Pollen

eperfa	magas
fűfélék	magas
vadgesztenye	magas
csalán	alacsony
hársfa	alacsony

Orvosmeteorológia: melegfronthatás

Nagyvárosaink levegőminősége: az egészségügyi határérték kb. 12%-a

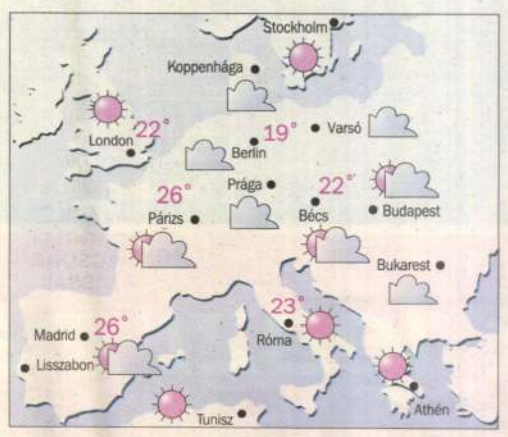

Magyar városok

Budapest	felhős	21°
Békéscsaba	napos	21°
Debrecen	felhős	21°
Győr	felhősödő	21°
Kaposvár	napos	22°
Miskolc	felhős	21°
Nyíregyháza	felhős	21°
Pécs	napos	22°
Szeged	napos	22°
Székesfehérvár	felhős	22°

Világvárosok

Bangkok	zivatar	35°
Buenos Aires	változó	15°
Los Angeles	napos	22°
Miami	napos	29°
Moszkva	felhős	14°
New York	zivatar	25°
Peking	zápor	24°
Rio de Janeiro	zivatar	26°
Sydney	derűs	19°
Tokió	felhős	22°

Az előrejelzés meghatározottsága (sikerességének valószínűsége): "ÁTLAGOS".
További folyamatos, helyfüggő információk a Westel WAP-on.

Rác fürdő

panoráma

Az al-Keida nevében zsarolt egy fiatal

Akár nyolc év börtönbüntetést is kaphat az a tizenéves, aki az al-Keida terrorszervezetre hivatkozva 368 millió forint kifizetését követelte. V. Dániel május 6-án Jászberényből adta postára levelét, amelyben fővárosi robbantásokkal fenyegetőzött, ha nem teljesítik követelését. A küldemény a Budapesti Rendőrfőkapitányságra érkezett. A zsaroló rendelkezése szerint a kétbőröndnyi pénzt múlt pénteken két rendőrnek kellett elhelyezni a szolnoki pályaudvar egyik férfivécéjében. A két táskát – üresen – betették a nyomozók, majd távoztak. A lesben álló kommandósok látták a percekkel később betérő fiatalembert, aki megpróbált ugyan elmenekülni, ám pillanatok alatt megbilincselték. *(mh)*

•1 mondatban

• **Egynemű párok tegnaptól** Massachusettsben házasságot köthetnek, a házasságkötési turizmus megakadályozása végett más amerikai államokból érkező egynemű párokat tilos összeadni. *(mti)*

• **Egyszerre tízezer adag** gulyás elkészítését tervezi Dósa Tibor királyi főszakács: a Guinness-rekorddal Egerben, a Végvári Vigasságok keretében próbálkozik július 17-én. *(mti)*

• **Százegy elítéltet megölt** egy rövidzárlat miatt keletkezett tűz Honduras egy északi börtönében. *(mti)*

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII., Auróra u. 11.,
telefon: 303-4738, fax: 303-4744,
internet: www.observer.hu

LAPUNK 2003. 04. 01-JÉTŐL ÉRVÉNYES ELŐFIZETÉSI DÍJAI	
1 hónap	1 990 Ft
negyedév	5 970 Ft
fél év	11 940 Ft
1 év	23 880 Ft
Az előfizetés kék száma: 06-40-200-549	
Ringier	

Örvény és jakuzzi a Ráckert helyén

Budapest legnagyobb fedett strandját és gyógyfürdőjét építik meg két éven belül a Tabánban, és eredeti, XVI. századi állapotában állítják helyre a Rác fürdőt. A beruházókat az sem tántorítja el a hatmilliárdos beruházástól, hogy az állam – korábbi ígéretét megszegve – mégsem támogatja a turistacsalogató projektet a fürdők városában.

Így fest majd kívülről Budapest legnagyobb télennyáron üzemelő fürdője, a Rác. Bent nemcsak török fürdő, hanem élménymedencék is lesznek

Vajta Zoltán

Mégis megnyílik júniusban a Ráckert, mivel csúszik a szomszédos Rác fürdő felújítása, a szálloda és a Gellért-hegyre vezető sikló építése. Hogy pontosan mennyi ideig állnak a munkák, azt egyelőre nem tudni, csak az biztos, hogy ezen a nyáron még nem kell új szabadtéri szórakozóhely után nézniük a Ráckert törzsvendégeinek.

A késlekedés oka az, hogy a mintegy hatmilliárd forintos projekt mégsem kapja meg a Széchenyi terv korábban már megítélt támogatását, ezért át kell szervezni a finanszírozást. Bornemisza Miklós, a beruházást irányító Rác Nosztalgia Kft. ügyvezetője szerint ez két-három hónapig tarthat. Utána azonban megkezdődnek a munkák. A befektetők készek állami támogatás nélkül is befejezni a kivitelezést. Azt legalábbis tudomásul veszik, hogy „az állam bármit megengedhet magának, még a korábban odaítélt támogatásokat is visszavonhatja" – mondta Bornemisza Miklós.

A beruházás során teljesen felújítják, eredeti állapotában állítják helyre a ma csak részben álló Rác fürdőt, és jelentősen bővítik is a létesítményt. A 3700 négyzetméteres, 4,7 milliárd forintba kerülő fürdőkomplexum nagyobb és összetettebb lesz a jelenlegi budapesti fürdőknél.

Az új medencék a mai Ráckert helyén állnak majd, és többek között gyermekmedence is lesz a létesítményben. Télennyáron üzemelő, fedett strandot és gyógyfürdőt hoznak létre, ahova nemcsak szieszтázni járnak a vendégek, hiszen a víz néhol örvényleni, bugyborékolni, zubogni fog. A török fürdőt pedig az 1550-es állapotok szerint állítják helyre. Építenek a fürdőhöz egy szállodát is, és megmarad a Ráckert is, csak kicsit odébb.

A beruházással együtt másfél milliárd forintból építenek egy új siklót a Ráckerttől a Gellért-hegyre. A befektetők úgy számolnak, hogy a fürdő és a szálloda tizenöt, a sikló tíz év alatt hozza be az árát. A belépőjegyek pedig nem lesznek drágábbak a jelenlegi fürdőbelépőknél.

A tervek szerint 2006-ra fejezik be a munkákat, ám Somlyódi Csaba (MSZP) fővárosi képviselő és az önkormányzat fürdőtársasága felügyelőbizottságának elnöke erre kevés esélyt lát. Szerinte két-három évvel később és drágábban valósulhat meg a Rác fürdő rekonstrukciója. Somlyódi meglepődve értesült a Magyar Fejlesztési Banktól arról, hogy a gazdasági miniszter döntése alapján nem kapják meg a remélt 750 millió forintos vissza nem térítendő Széchenyi terves támogatást. Somlyódi szerint mivel Csillag István nem járult hozzá a pályázati határidő meghosszabbításához, a beruházóknak kereskedelmi bankoktól kell hitelt felvenniük, így viszont drágább lesz a beruházás. „Érthetetlen, hogy miközben külföldön az összes promóciós anyagban a gyógyfürdőkkel kívánják népszerűsíteni Magyarországot, egy ilyen fontos terv mégsem kap állami támogatást" – méltatlankodott a politikus.

Rökk Marika halálára

Kilencvenéves korában, szívelégtelenségben meghalt Rökk Marika a Bécs melletti Badenban.

Hatvan éve nem játszott Magyarországon, amikor több mint tíz évvel ezelőtt a kedvéért átírt – megnagyobbították a szerepét – Marica grófnőben fellépett a Fővárosi Operettszínházban. Egy hercegnőt adott. Már akkor is matrónakorban volt, mégis hihetetlen energiával táncolt, sőt akrobatikázott, pörgették, forgatták, fejjel lefelé tartották, simizett, szteppelt, csárdásozott, egészen valószínűtlen mozgásokra volt képes. Nem fiatalabbnak akart látszani a koránál, hanem meghazudtolta azt. Fizikailag elképzelhetetlennek tűnt, hogy egy ilyen korú hölgy ennyire rugalmas, és letáncol nála akár fél évszázaddal fiatalabbakat is. Mindehhez pikírt, öngúnnyal teli humor társult könnyed természetességgel. Rökk Marika kirázott mindent a kisujjából, minden porcikájában benne volt az, amit a színpadon csinálnia kellett.

Gyerekkora óta fellépett, folyamatos edzésben volt. Kilenc és fél évesen már önálló táncestet adott a Vigadóban. Aztán az infláció elől a család egészen Párizsig futott. És Rökk Marika tizenkét esztendősen már a párizsi Moulin Rougeban táncol, a Moulin csapatával New Yorkba is eljut, a Broadwayn tündököl. Jó az alakja, szép az arca, tizenhat szaltót képes csinálni egymás után, hamar sztár lesz. Az UFA-nál egyik filmet forgatja a másik után. Később hitlerizmussal vádolják, azzal, hogy Hitler, Göbbels, Göring és akkori kormányemberek szeretője volt. Kémnőnek, egyenesen Mata Harinak titulálják. Amerikában nem is dolgozhat emiatt. De a német nyelvterületet meghódítja a színpadokon is.

Amikor itthon járt, interjút készítettem vele. Flott volt, gördülékeny, és színésznősen szemérmesen lesütötte a szemét, amikor nyilas kapcsolatairól faggattam. Tagadott mindent, miközben bevetette művésznős képességeit. Öregkorában is mutatósan öltözködött, karbantartott volt a teste, sikkesen kiműveltek a mozdulatai, rafinált a mimikája, megőrizte nőies vonzását. Ízig-vérig színésznő volt színpadon kívül is. Emberi cselekedetei vitatottak, de hogy a zenés színpad óriása volt, az kétségtelen. A kilencvenegyedik évében igazolt át valamelyik égi társulatba.

Bóta Gábor

fotó: mti/epa – Hermann Wöstmann

Az operettcsillag egy 1992-es képen

HIRDETÉS

Rabocskay Lestő

8 ocsa. Lyrág

1925 máj. 16.

Ifj. Rabl Károly győngyösi épitőmester.
18. rd. Közepe.

Tud. gyüjt.
1827. X. / 20-31.

Rabinovszky Máriusz művészettörténész

Szabad Művészet. 1950 IV. 12. 465-468

A művészet ed az uj Rszörség

Rabinovszky Márius művészettörténész

Szabad művészet. 1900 IV. 11. 457-460

„Művészetünk haladó hagyományai és a I. Magyar képzőművészeti kiállítás"

Rebicovszky Mátyás művészet-
kritikus

Szabad Művészet. 1957 V. 2. 69-74

Adalék a kritika feladatairól és a
magyar képzőművészeti kritika
munkájáról

Rabinovszky Máriusz művészettörténész

Szabad Művészet. 1950 IV. 10. 392-395

Végvári Lajos: Hozzászólás Rabinovszky Máriusz kritikájához

RAÁB ERVINNÉ RÁTH PANNI

Dohányfüzők. Pasztell.
Kertrészlet. Pasztell.

MAPE kiáll. Nemzeti Szalon 1942.dec.-1943.jan.

Raáb Ervinné, Ráth Panni
Dohányfüzők, paszt.
Kertrészlet, paszt.

Magyar akvarell és pasztellfestők Egyesülete.
Kiállítás
Nemzeti Szalon, 1942, december, 9 l.

329. kép. *21. Horae Beatae Ma*

MDK

Raáb Ervinné, festö

5o9. Margithid. Szenes rajz.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért. Képzöm. Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat. 2o.1.

Raab Erzsiné, Rátki Anna

Kiállít 1936. nov.

a Tamás Galéria archívuja

Raáb ne Ráth Anna

2 pastell

Nemzeti Szalon

MAPÉ 20ik jub.
kiáll. kat.
1935. dec. 20 –
1936. jan. 6.

Budapest, 19

MDK

Raábné Ráth Anna, festö

Tornácos udvar. Pasztell.
Rostálók. "

Nemzeti Szalon.-KAPE XX.Jub.Kiáll. 1935.dec.2o.-1936. jan.6. Kat.

Raáb Ervinné

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Mü-csarnokban neve szerepel.

ZH. 934. III. 4.

Raábné Ráth P.festőművész

Arckép

- Dohányfüzés

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás tárgy-mutatója. Mücsarnok.

Raábné Ráth P.festőművész

Folyó partja ősszel

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás
tárgymutatója. Műcsarnok

Raábné Ráth P. MDK

Dohányfüzés

Műcsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Raábné Ráth P. MDK

Arckép

Mücsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Raábná Ráth P.

MDK

Folyó partja őszel

Műcsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Raábné Ráth P. MDK

Dohányfüzés

Műcsarnok 1934 márc.-ápr.

Raábné Ráth P. MDK

Folyó partja ősszel

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Műcsarnok 1934. márc-ápr.

Raábné Ráth P. MDK

Arckép

Műcsarnok 1934. márc.-ápr.

Raabné Rath Anna

festő

I. Mészáros u. 32.

MKSz 1947

Raáb Ervinné

Kertrészlet olvadáskor, olaj
Parkrészlet, paszt.
Olasz tavak vidéke, rajz
Akt tanulmány, szénr.
" " "

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 11 1.

Rab Ernő

festőművész.

A Győri Textil kiállításon műveivel szerepel.

Győr-Sopronmegyei Hírlap, Győr, 1952 dec. 3.

Ráb Ferenc.

a Műcsarnokban bemutatott ady-síremlékpályázaton pályanűvét, -mely ülő halált ábrázol-, szerepel. (említve.)

a Reggel, 1928. febr. 13.

Ráb Ferenc.

Részt vesz az Ady Endre-
szerémlék pályázatra.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 9.

Ráb Ferenc.

Részt vesz az Ady Endre – szérmlék elkészítésének pályázatán.

Magyarság, 1928. [illegible] febr. 9.

MDK

Ráb Ferenc

részt vett az alábbi pályázaton

Kik pályáztak az Ady-síremlékre? Képzőművészet 1928. 7. sz. 64.l.

Rab József festő

Szöveg említi debreceni tájait.

Lázár István
Murakózi Ágota
Két kritika a XX. őszi tárlatom

Hajdúbiharm. Népújság. 1964. dec. 13.

Rats Kovács Éve

Tóparti nyz

Wéporana 1985. X. 12.

Rab - Kovits Éva

Rajz

Veszprém 1986. II. 1.

Rab. Lukács festő MDK

Neve megemlítve

Martyn Ferenc: „Pécsi munkásfestők és szobrászok kiállítása"

Dunántúli Napló. 1948. V. évf. dec. 18. 4 l.

Rab Lukács vájár

Cigányok, of.

Munkásasszony, r.

Anya gyermekével, f.

Pécsi és baranyai munkásfestők és szobrászok kiáll.
Pécs, 1946. dec.

MDK

Rab Lukács vájár

Tanulmányfej, r.

Öreg paraszt, paszt.

Pécsi és baranyai munkásfestők és szobrászok kiáll.
Pécs, 1980, dec.

M.D.K.

Rab Mátyás,festő

Pesti festő,Bátya község templomában festett,majd 1780-ban Kunszentmiklóson hagyott ránk egy oltárképet. 450.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa?III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

mdk

Rab Pál

1776-1777-ben

Stücseichmester

Horváth Zoltán; Egy Mezőváros Ecker Ispara
Nagykőrös, 1943. 99.l

Raaber Pál

ötvös

irod belép. 1781. márc. 15.
+ 1815. máj. 5.

Gy. Brassó Erd. Muz.

385.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191... é

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ..., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Raaber Paul

ötvös 1781–1815.

Lajta

Gyarfás Brassó 324

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Raaber Pál

ötv.

Kőmagyótúj 281 sz.

Raabe Paul

ötvös 1777

Sárd

Gyárfás Brassó '39

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

ügy helyettesének
írása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Raaber Pál

ötvös 1781–1815

Lásd

Gyárfás Brassó 268.

J

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Raaber Paul

ötvös

1781 mesterré lett.
1815 meghalt.

BRASSO
RE. 23 l

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Raabl Adám
budai kőfarapó
XVIII. 11

Miller i Epitome
171. l.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 évi hó n napján

délelőtt / délután órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

M.D.K.

Rab Ulrich, ötvös

1455-1498. körül szerepel
a pozsonyi telekkönyvekben.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett
művészek, elpusztult emlékek, Bp. é.n. 54. old.

Rab harangöntö

(Rab gisser)

1398. Kassa

l.

Arch. Ert

1903. 216. l.

2.Alrovat. Munkabérek.

Létszám

1938.évi tényleges: 383

Elő

871.

Kevesebb: 66.317.28 Pvel.

Az 1938.évben 904.719.03 P

és a munkabérek alakulását az általán

3.Alrovat. Anyag- és Erő: zükséglet.

Elő

1,5

Kevesebb: 137.967.67 Pvel.

A gázolajbeszerzés nehézsé

leszoritottuk még a biztonsági járato

nél 63.547.57 Ps csökkenés mutatkozi

Rab

haraergonto (gisser)

Kassa 1398.

Rab Dániel

ötvös úras.

Született Szebenben.
Stark Tanosnál Kassán
1813. aug. 10 – 1818.
jun. 29 ig mikor fel-
szabadult.

Mihalik József. Kassavárosi
ötvösségének története.
Bpest. 1900. 328. l.

Brestyánszky Béla

Szobász

Rab Ulrich

Stros 1455-1498

l.

Hoffmann Possony

54. l

Hoffmann Südost

Hamburger Kunsthalle

M.D.K.

Rába Fülöp, jászberényi festő

„Zapva menti részlet"
c. képével vett részt a Szolnoki Téli Tárlaton.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1964. X. évf. 1-2. sz.
38. old.

RÁBACSANAK (Sopron)

Rábacsanak

(Genthon, 1937 jun. 28.)

MÁRIA-OSZLOP, szőlőleveles-indás oszlopon lenn Gr. Mária-szobor, lenn előtte Gr. Gebeczyén. 1720 körül.

Rábai Ferenc
festő

MDV.

„Önarckép"

Élet és Irodalom, 1966. július 30, 11 lap

M.D.K.

Rábai Ferenc
grafikus

„Tavasz"

Élet és Irodalom, 1966. ápr. 2. – 10 kép.

MDK

Rábai /Ridovics/ Ferenc

Olvasó nő, o.

Vas megyéből szárm. képzőművészek kiáll.
1968. Savaria Muz. Szombathely

MDK

Rábai Vidovics Ferenc

Kiállitási kritika

Vas népe 1968 juli.28.

MDK

Rábai Ridovics Ferenc

Kiállitási kritika

Vas népe 1968 juli.29.

Rábai (Ridovics) Ferenc

A Savaria Mus.-ban „Visszavár a vasi föld" címmel kiállítást rendeztet, melyen R. F. is részt vett

Vas Népe, 1968, jun. 30.
12 művén félnár alkotását
várját a szombathelyi tárlatra.

5
37

Rábai Ferenc, tanár

Egerben, a „Sétáló udvar" boltívcire festett freskókat restaurálja Rábai Ferenc, a bpesti Iparművészeti Gimnázium tanára és Tüske István festőművész.

(mentusz): Restaurátorok a boltív alatt.

Népújság (Heves), 1976. júl. 9.

Rábai /Ridovics/ Ferenc

"Kakas" cimü festményét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 10.
XVII. évf. 45. sz. 14. lap.

Rábai Ferenc
festő

Rábai Ferenc kiállításán 38
munkát állít ki, majdnem
mind gouache-festmény.
Munkáinak fölösége tájkép.

--------: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973.november - 46. oldal

Rábai Ferenc festőművész

Szombathelyen, a Derkovits Gyula-teremben rendezett kiállitását nov. 1.-én nyitják meg, -közli a lap kulturális eseményekkel foglalkozó rovata,

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 27.
XVII. évf. 43. sz. 2. lap.

Rábai Ferenc
festő

Rábai Ferenc alkotó tevékenysége mellett jelentős művészpedagógiai munkásságot is fejt ki. A Képző- és Iparművészeti Gimnázium tanára.

---------: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. november - 46. oldal

Ráabai Ferenc
festő

Ráabai Ferenc harmadik önálló ki állítása ez a Szombathelyen, született és kiszeivig itt élő művésznek.

--------: Xiállitási naptár.

Müvészet, 1973.november - 46. oldal

Rábai Ferenc
festő

Rábai Ferenc festőművész
kiállítása a Szombathelyi
Derkovits Teremben november
1-én nyílt meg.

--------: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973.november - 46. oldal

Rábai Ferenc

Kiállít a szombathelyi Derkovits Gyula Teremben.

Műgyűjtő 1972/V.22. „kiállítási naptár"

Róbai - Ridovics Ferenc

1973. okt. 31-én a szombathelyi Derkovits-teremben kiállítása nyílt.

Népszava, 1973. nov. 1. 101. évf. 256 sz. 6 p.

Ráhai (Ridonics) Ferenc

1973. november 23-án a szombathelyi Képcsarnokban kiállítása nyílt.

Népszava, 1973. nov. 23. 101. évf. 274 sz. 4p.

Rábai Ferenc

1973. okt. 31 – nov. 16-ig a szombathelyi Derkovits-terenben mutatta be képeit.

Népszava, 1973. okt. 26. 101. évf. 251 sz. 6 p.

Rábai Ferenc

Lakatos (grafika)

Népszava, 1974. júl. 6. 102 cíg. 156 sz. 6p.

MDK

Rábai Ferenc, grafikus

Rajz: Repr.

Rábai Ferenc: Asztalnál

M. 9.

Népszabadság, Bp. 1969. okt. 19.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D4.

Rabai Ferenc
Grafikus

„Ex libris"

Élet és Irodalom, 1967. nov. 11 – 6 lap.

Rábai Ferenc
grafikus

M.D.L.

Tancosnó

Élet és Irodalom, 1966. március 26 - 7 lap.

MDK

Rábai István

nyomdász

vezette 1795-ig Megyesi Pál halála után a diószegi nyomdát.

Firlinger Károly: Hazánk könyvnyomdái

Grafikai Szemle 1893 évf. 17 6 l.

MDK.

Rábai István
nyomdász

1798-ban működött a nagykárolyi „Seminarium" nyomdában.

Firlinger Károly: Hazánk könyvnyomdái.
Grafikai Szemle 1893 évf. 1sz. 6 l.

Rábai Kiss Lenke

Mikroszkóp. érmék II–III. 12 cm ∅

XIII. Szegedi Nyári Tárlat

1972. jul.–szept.

Rábai Kiss Lenke

Balaton bronz 44 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – szept.

Rábai Kiss Lenke

a XIII. szegedi nyári tárlaton „Balaton" c. alkotása szerepel. (említve)

Dél Magyarország, 1972. júl. 25.

le. D. K

RÁBAINÉ KISS Lenke szobrász

a fóti gyermekvárosba készülő szobra modelljén dolgozik

Napló
Magyar Nemzet 1962. julius 17. 4.l.

Rábainé Kiss Lenke szobrász M.D.K.

A modellek tervein dolgozik

Uj szobrokat kap a fóti Gyermekváros

Pestmegyei Hirlap 1962. julius 17.3.1.

mdk

Rabainé Kiss Lenke Szpanki József,
Rózsa Péter és Nagy Sándor

Terveznek a fóti gyermekváros új épületeit

Mozaik: Fóti gyermekváros

Népszava, 90. évf. 166. sz. 1962 jul 17

Rabai Jánosné
gobelinszövő

Szabó Zoltán gobelinjeit Rabai János-
né gobelin-műtermében keresték.

Egri Márta: Szabó Zoltán gobelinjei.
Művészet, 1974. november - 28 lap.

Rábai Zigmond

műredvelő festő és

szobrász

Körmend

Ezredéves kiáll

XX. csop. 33. l.

Rábai Ferenc

"Borju" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. márc. 6.
XV. évf. 1o. sz. 7. lap

Rábainé M.D.K.

A Iparművészeti Váll. goblin-műtermének vezetője.

Csik Jolán textiltervező gobelintervének egyik kivitelezője.

Vajna Éva: Uj gobelinek Szegedd Városának

Magyar Nemzet 1963. október 17. 4.l.

Rabany

hadnagynak születését (Krisztinaváros, 1784) közli:

Gál Éva: Kétszáz éves a Krisztinaváros II.

Budapest, 1971. 3. sz. 18-20.

Rabany

kartogr. 1781.

lásd okv

Eperjesy 1929

92. l.

Rába szentmiklós

Győrm

v. h. templom

Henr. 1890

1) alapvajz 6 m 1 ól

2) 1 távlati kép. –

20.

Rábaszentmiklósi

rk. templom
(Győr vm.)

köralakú templom, három karéllyal, mely közül a bejárattal szemben levő a szentély, az oldalkorélyok pedig a hajó területét bővítik.

XIII. századból való, tornya a XVIII. századból.

Lux Géza dr: Kevessé ismert műemlékeink. Magyar Építőművészet 1943. 117. l.
(Képpel is alaprajzzal)

netünk, hogy maga a Képes Krónika
ból készült.
tották meg a királyi eljegyzéseket,
yik legszívesebben használt eszközei
zések, esküvők lefolyásáról. A Képes
sküvőjét, de csak a legszükségesebb
nás Erzsébetet két idősebb násznagy
ttja felé. Két harsonás hosszúnyakú,
egészíti ki a képet. Lajos mindkét
bár második feleségét, Erzsébetet,
sszabb időt tölt udvarában ifjú nejé-

ıtjának kell tartanunk a koronázást.
űkszavúan beszél. Megemlíti, hogy
ı, a nádor és az erdélyi vajda vezeté-
i, hogy a jelenlévők egyértelműen
oz, majd Telegdi Csanád a szent
b, sőt több következtetésre alkalmat
evél és a Képes Krónika koronázást
rolyt háromszor koronázták magyar
ékesegyházban, másodszor Budán a
a szent koronával 1310. aug. 20-án.
A koronázás Gentilétől miseközben
al ment végbe, mivel a szent korona
Nagyboldogasszony templomban az
[illegible] Tamás székes-

Rábaszentmiklósi

Kőrkápolna

(Győr vm.)

l. GerMRE. 835.1

MEGJE

FORG

nagyfontossá

ÚJ ÉPI

Kiállitása egyedül áll a

160 oldal,

Diszes kartonk
Diszes vászonk

Lapunk előfizetői
hat havi részletfiz

A VÁLLALKOZÓK LAPJA KÖ

Rábaszentmiklósi

románkori templom

l.

Szabóárpép

324, 325 l.

tejekkel

Rábaszentmiklós

RÁBASZENTMIKLÓS (Győr)

√ Kőből, 1936-ban kimeszelve.

R. K. TEMPLOM, Szent Miklós tiszteletére szentelve. √ Háromkarélyos alaprajz, a negyedik helyén ~~[illegible]~~ háromemeletes torony, ~~[illegible]~~ palázott (kő) sisakkal. Románstilű; XII. század, a torony újabb. Nyílások és badogfedés új. Bent oltárkép: Sz. Miklós megmenti a hajótörötteket, XVIII. sz. Immaculata-kép: Julius 1858 Raab. — Rokokó ereklyetartó-kereszt, ezüstözött réz. — Aranyozott rézkehely hatkarélyos gotikus talppal 1500 körülről. Kertenodus és kuppa XVIII. sz. — Egyszerűsítő Ontányér, Josef Lederer in Raab 1773.

(Genthon 1937 jul. 28).

RÁBASZENTMIKLÓS

SZENT MIKLÓS-TEMPLOM. 1287 UTÁN

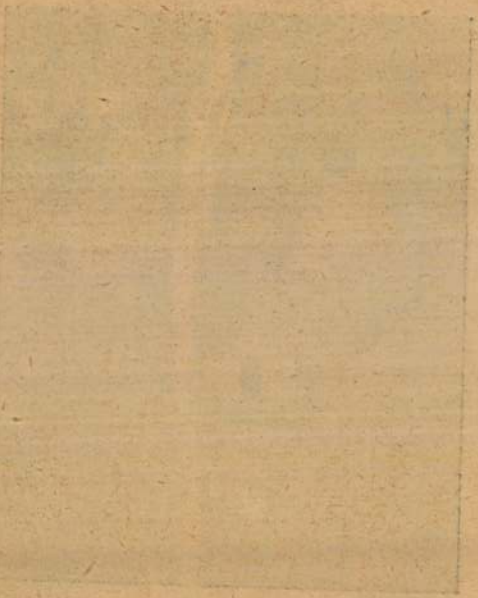

Rabat Ferenc

Könyvkötő

Pozsonyban.

Führer durch Pressburg und seine Umgebungen. Pressburg 1873. Hirdetés.

MDK

1

Rabatta térképe

a mai Verbőczy" utcát „Quartier Juifs"-nek "zsidó negjednek nevezi. A zsinagoga a boltivvel jelölt helyen állt a zsidó utcában lásd: Mellékleti: Rabatta térkép részlete, Károlyi Árpád Buda és Pest visszavivása 1686.

Grünwald Fülöp: A Buda-Várlegyi zsinagoga és zsidó temető helye török időkben Bpest 1941

Grünvald

Zsinagoga
Zs. tanalö
töröl idökbe

Karl

MBK

2

Rabatta

térképen 2 vonal jelöli a boltivet a zsidó.
utcában amely átvezetett a zsinagogába
Kohen Efrajim rabbisága alatt.

Térkép melléklet

Grünwald Arnold: A Buda-Várlegyi zsinagoga stb
Budapest 1941.

Rabatinszky Mária

Jertonó

Laid

Szikl. Borov. 80. l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

r.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

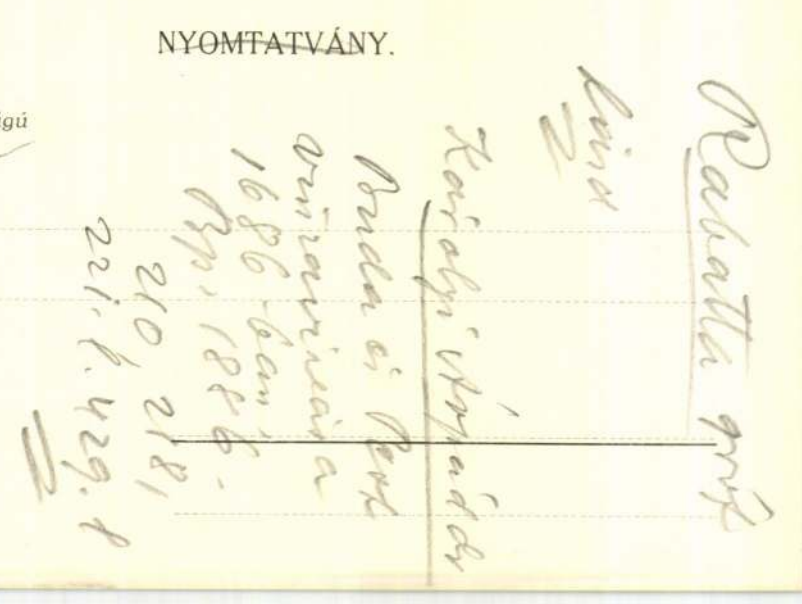

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Rabatta gróf
vezérhadbiztos
1687-es helyszínrajza
Budáról a bécsi állami
levéltárban

Repr.

Károlyi Árpád: Buda
és Pest visszavívása
1686-ban. Bp. 1886.

Emlékül
Pásztori Bp

25. P.

Á S

s Bizottsága

E.-u.10/.

felsoroltak részére kérem a vasuti

nyesitését, illetve kiállitását.

ótt érv. iáll.dij.	Téritési összege	Érv.bélyeg száma	Jegyzet
4.-	20.-		
4.-	20.-		
4.-	20.-		
4.-	20.-		
4.-	20.-		
4.-	20.-		

Rakatta

l.

Tanulmányok Bp.
múltjából. X. 6. l.

Zlinszky György 85
Zimmermann Ágoston dr. 5, 28, 85, 86
Zimmermann Gusztáv dr. . . 72
Zombori István 94
Zipernovszky Károly 42
Zsigmondy József 99
Zsolnay Endre 100
Zubriczky József dr. 80
Zucker Ferenc dr. 65

Rabatta
l. Uka. 124. l.
127. l.

TARTALOM

Első rész.

1. Müegyetemi Tanács 5
2/A. Nyilvános tanárok 6
2/B. Kari- és Osztályülési joggal felruházott, tanszékvezető c. nyilvános rendkívüli tanárok 38
3. Helyettes tanárok 39
4. Nyugalmazott tanárok 42
5. Tiszteletbeli nyilvános rendes tanárok 48
6. Tiszteletbeli rendes tanárok 48
7. Nyilvános rendes tanári címmel és jelleggel felruházott tanárok 49
8. Nyilvános rendes tanári címmel felruházott tanárok 49
9. Nyilvános rendkívüli tanári címmel és jelleggel felruházott tanár 50
10. Rendkívüli tanári címmel felruházott tanárok 51
11. Magántanárok 58
12. Meghívott előadók 79
13. Intézeti tanárok 92
14. Beosztott középiskolai tanárok 93
15. Laboratórium-vezetők 93
16. Adjunktusok, tanársegédek, gyakornokok és szakdíjnokok . . . 94

Rabatta

hadi mérnök

cred

u

Maggiorotti - Bauft Buda -

Pest

34. f.

Nagyon sürgős.

k Tekintetes Országos
ságának

Budapest.

zással folyó év október
m alatt kelt jelentésemre
u szíveskedjék lehetőleg
l értesíteni, hogy a kátrá-
való tedél savitást vállal

MDK

1

Rabatta

vezérhadbiztos térképének

mása (kicsinyített) Károly i Arpád:
Buda és Pest vissza vivása 1686-ban. Mellékelt
a rabatta féle térkép a mai Verbőczy (mot
"Tancsics) utcát „Quartier Juif"-nek = zsidó-
negyednek nevezi. A zsidó utcában volta zsinagoga
Grünwald Fülöp: A Buda-Várlegyi zsinagoga stb.
Budapest 1941.

Rabbata-térkép

a koraiközéphori budai

Várról

emlitve

Patbudvár

251. l.

252. l.

58. szám. 19

2007 szám.

A müemlékek orsz. Bizottságának, 1902 évi 617 sz. felterjesztésére, tudomás és Nán László értesitése végett kiadom.-

Budapest, 1903. január hó 22-én.

A minister meghagyásából:

Rabbata-tele

térkép

a török uralmi

időkben épült.

Patbudvár

264:l.

augusztus 15 től fémtartó.

...sítek gyanánt visszatartandó. –
...0 korona a lakatos, mázoló és
...ő augustus ~~oktober~~ hó 15-ike, a fenmaradó
...üves, ács, asztalos munkáknak
... után tartandó utófelülvizs-
...allapítottakhoz képest lesz

...mint fent

Feldítzely
kir. Jáměrnök

...lkozóval közöltetett s erre vállal-
...elő:
...bírói hivatal, mint a kir. járásbí-
...lakás munkálatai 1899. évben;
...akás és két szolga lakás munká-

Rabatta Rudolf gr

vezérhadbírtos,
lovassági tábornok

l.

Kár Well. XIX. l.

8, 34, 46, 52, 62, 65,
77, 97, 103, 110, 116,
122. l. 130–132, 241.
286, 337. l.

XVII. évf.

Graphica. (Budapest.) XXV. évf.

Hírharang. (Budapest.) IV. évf.

Húsipari munkások lapja. (Budapest.) VIII. évf.

Az igazság tanuja. (Budapest.) XIX. évf.

Iparállam. (Budapest.) II. évf.

Kassavidéke. (Kassa.) XIV. évf.

Katolikus háziasszonyok lapja. (Budapest.) VI. évf. Lásd: A mi lapunk.

Keresztény leányok lapja. (Magyarkimle.) II. évf.

Kertészeti lapok. (Budapest. XXVIII. évf.

Kiskereskedők lapja. (Nagyvárad.) XIII. évf.

Komáromi szemle. (Komárom.) III. évf.

Magyar festékkereskedő. (Budapest.) II. évf.

Magyar gummi- és asbestujság. (Budapest.) II. évf.

Magyar kalász. (Hontszob.) II. évf.

X. évf.

Polgár-őr. (Losoncz.) V. évf.

Szabad szó. (Ujvidék.) II. évf.

Szakács. (Budapest.) VI. évf.

A szikvíz- és szénsavipar lapja. (Budapest.) V. évf.

Tanügyi értesítő. (Besztercze.) XVIII. évf.

Tanügyi tanácskozó. (Dés.) XX. évf.

Természet. (Budapest.) II. köt.

Történelmi közlemények. (Kassa.) IV. évf.

Trencsénvármegyei tanügy. (Trencsén.) III. évf.

Ujszentanna. (Ujszentanna.) III. évf.

Útközben. (Budapest.) VI. évf.

Ügyvédjelöltek lapja. (Budapest.) IV. évf.

Városi közlöny. (Kolozsvár.) IV. évf.

Védjegyügyi közlöny. (Budapest.) II. évf.

Vezércsillagunk. (Budapest.) III. évf.

Összesen: Budapesten 23.
Vidéken 31.

D.RABAUSCH és A.NEUSS, éremvésnökök

Szabadságharc.-17.-Két szimbolikus alak, előttük papirtekercsen: CONSTITUTION OHNE RELIGION stb. Hátlap: császári sas, körülötte 10 országcímer. OESTERREICHE GESAMMTMONARCHIE stb.-Ezüst és ón. 41 mm./A.Neuss és D.Rabausch. 28.old.

DR.KARNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old.

Az érem, VIII.évf. BP. 1934. jan-dec

D. RAU

RABAUSCH, éremvésnök

Szabadságharc.-14.-I.Ferenc József mellképe.-Hátlap:A trón.DES HIMMELS SEGEN stb.Ezüst és ón.⌀ 41 mmR.mesterjegy/Rabausch. 28.old.

DR.KÁRNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old.

AZ ÉREM, VII. évf. 1934. BP. jan-dec

Rabb Ernő, [festő ?] Dok

Dilettáns. A Richards-gyár dolgozója.
„Szabad idejében festeget".

Buzási János: A két műszak után

2. l

Sp. 1961. július 16.

NÉPSZABADSÁG

Rabb Ernő

győri festő

Szabad Művészet

1952. 7 sz. 332. l.

kelet alatt a Magyar Tudományos Aka-
ekre, az 1913 évre is rendes állam-
orona segélyt utalványoztam ki.
ot tudomásvétel végett egyidejüleg

.január hó 28-án.

Rabb István, f.ép-ip.isk.
tanuló

MDK

Dr.Rados Jenö ép.tanár irányitása mellett végezte az egyes müemlékek felvételezését és megrajzolását.

8. A Szt.Mihály templom homlokzetszete.
Megrajzolta: R.I.

Dr.Rados Jenö:Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.felsö ép.-ip.isk. 1941-2 évi szünidei felvételei. Bp.1943.

Rábcakapi ev. templom

Takács Gyula: A rábcakapi ev. keresztyén egyházközség története. 1870-1907. Komárom, 1912. 8-r, 15 l.

DEJTÁR

templom.

Höke Lajos: Drégely-Palánk. VV 1868, 623 l

Rabesák Aurél

1893/94

Ferkèpzomfoiskèvk

124. (

vel és az egyes népek szerinti különbözőségével, az egyiptomiak, phöniciaiak, perzsák, etruszkok és rómaiak művészetével, beszél a görög művészet kiválóságának okairól, megállapítja stílusait és korszakait, teljes esztétikáját adja a görög művészetnek s meghatározza a görög ideáltípust A műnek, bár új szempontok, új ideák, új gondolatok tömegét hozta, sok fogyatékossága volt, amikről részben W. maga is tudott, de a hozzáértők mégis érezték, hogy e munka egy új tudomány hajnalhasadását jelenti. A görög művészet megszűnt kaotikus konglomerátum lenni; a klasszikus művészet emlékei immár magukért való műalkotásokká lettek s nem voltak már többé a régi értelemben vett archeológia segédeszközei. Két évre rá jelent meg Drezdában Versuch einer Allegorie című tanulmánya (1766), egy évvel később megjegyzéseket tett közzé a Művészettörténethez s egyidejűleg valóra válthatta kedvenc ideáját, az antik művészet emlékeinek publikálását (Monumenti antichi inediti, 2 kötet, Róma, 1767), kétszáznál több rézmetszetű táblán. A mű nagy sikerét többek közt frappáns megállapításainak köszönhette: így kimutatja, hogy a régiek művészetében rendszer volt, csak bizonyos témakörökből vett jeleneteket ábrázoltak, a Theogoniától az Odysseáig. Az öregedő W.-t ekkor honvágy kezdi gyötörni. Római évei alatt többször volt szó hazahívásáról, de különféle okok mindannyiszor meghiusították elköltözését. 1768-ban végre hazaindul, hogy egyes városokat meglátogasson. Ekkor tűnt ki, hogy az évek során mennyire kivetkőzött germán lényéből: Tirolban akkora undor fogja el az architektúrától, hogy vissza akar fordulni. Útitársa nagynehezen elviszi Bécsig, ahol hivatalos küldetést kell teljesítenie; tovább-

Rabcsák Aurél

szül. Szomolnok 1871

Rk. Gim. sztg.

1893/94 I. I osztály

rajztanár/pótl.

Temesvári régészeti Múzeum

1911. é. regelő V. 304.

RABEC24 Ilona

M.D.K.

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola t gja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 338.l.

Rabek Ötvös György

Szombathely 1708-1712.

d.

Horváth Tibor

33, 34. l.

K. D. K

RÁBEL

Lajos Rábel

Rabel Pál

l.

Zádor – Rados

279. l.

Száma		A mű szerzője, címe, anyaga stb.
sor szerint	leltár szerint	

Rabel Ádám

László

Rech 85.1.

HELYSÉG

ALSÓCSERNÁTON.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Ötvö

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

Ref. templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Patena.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

FÉNYKÉP, RAJZ

Rabel Ádám János

kőfaragóm.

1743. Buda

Les Pbreg

81. l

M.D.K.

RABI Adám János Kóparagó

1733. Pesten polgár, vele volt vitája Mossleuthner Rupertnek

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 258. l.

Rabel MDK

Eszterházy tüzijátékmestere.

Az 1773 szept. 2.án rendezett tüzijátékot készitette.

Horányi Mátyás: Eszterházi vigasságok. Bp. 1959.

91.l.

RÁBEL ALBERT, cukrasz

--

Rábel Antal szintén svájci szarmazasu volt. Miskolci cukraszdajanak 1913-ban volt 40 éves évfordulója. Erről több cikk is megjelent. Henszelmann Aladártól, Zsemlyei Oszkartól. stb. 243. old. 25-26. jegyz

RÓZSA MIKLÓS: Svájci cukrászok Miskolcon 241. old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

RÁBEL ALBERT, cukrász

1895-ben 70 éves korában meghalt Silvester Jakab özvegy gye ,Prevosti Sára.Házát örökli Prevosti Oszkár,1905-ben eladta 54 ezer koronáért Rábel Albertnak.Prevosti 1912-ben tért haza vájcba.1928-ban halt meg. 255.old. 131.j

RÓZSA MIKLÓS: Svájci cukrászok Miskolcon 241.old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve. XIII-XIV. Miskolc, 1975

RÁBEL ALBERT, cukrasz

Prevosti Oszkár az üzletet később tulajdonúl szerezte m
özv.Giovanninininétól és 1895-ben eladta Rabel Albert
cukrásznak.,aki 1898.ápr.8-án kapott iparjoga alapján
lett az üzlet cukrásza. 255.old. 127.dV jegyz

RÓZSA MIKLÓS: Svájci cukraszok Miskolcon 241.old

A Herman Ottó Muz.Evkönyve. XIII-XIV. Miskolc, 1975

RÁBEL ALBERT, cukrász

A cukrászdát Rábel Albert átadta 1938-ban Korasiusz Gyula addigi ceglédi cukrásznak, aki 1938. okt. 31-én elnyert iparigazolvanya alapjan kezdte meg miskolci iparüzését. 255. old. 133-136. jegyz

RÓZSA MIKLÓS: Svájci cukrászok Miskolcon 241. old

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

KÁBEL ALBERT, cukrasz

A miskloci Korariusz cukraszda pultja,üveges szekrányei a budai Kusswurm cukraszda,és a budai Fő-utcai Friedl cukraszda klasszicizáló üzleti berendezése mellett.mint a 3 legrégebbi magyarorszagi cukraszati berendezés egyikének butorai maradtak meg. 256.old

KÓZSA MIKLÓS: Svájci cukrászok Miskolcon 241.old

A Herman Ottó Múz.Evkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

RÁBEL Károly ifj. épitőmester

RÉDEI István: A jászberényi Rozália kápolna. = Zounuk 6. (1991) 39.p.

A Rozália kápolna mestere nem idősebb hanem ifjabb Rábel Károly gyöngyösi épitőmester.

BUDAPEST, 19 9o.március 26.
1361 MÜNNICH FERENC u. 7.

TELEFON:

ÜGYIRATSZÁM: 10.021/h1/90.

ELŐADÓ:

MELLÉKLET:

oport

TÁRGY:

1990 április 03
226/1990
Tímár Árpád nemzetei.

n kerül sor a Bolgár Tudományos
ányos Akadémia közötti 1991-1995-re
ödési munkaterv aláirására.

s 30.-ig - a mellékelt Témalap
ékeljék az előző időszak együtt-
ak az uj együttmüködésre vonatkozó

Rábelné Bachmann
Henriette

Mücsarnok
1927. 735

Kesztheby VIII. 139.

Rábelné Bachmann Henriette MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Joseph Rebell

Szabó Júlia: A XIX. sz. Galerie Mon.

Bp. 1985

102 (40-es kép)

le. D. K

RABELLA

Buda térképe az 1686. i felszabadító ostrom után

Precsich Gábor: Bp. városépítészetének története.... Bp. 1960. 10. l.

M. D. K.

RABENEK, Heinrich

Vogel alkalmasottja 1802

L. S. Vogel 205

MDK

Rabensperger Ferdinánd kőmives

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? MMvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

RABENSTEINER, Philipp Ulrich

1667

WAB 100. 193.

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, főhajó pillérei
1904 körül
pozitív: celloidin, 12,5x17 cm. OMvH ltsz. 1385

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, a fő-, és a mellékhajó pil
pozitív: celloidin, 12,5x17 cm. OMvH ltsz. 1384

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, belső részlete a szentélyi
1916 körül
pozitív: celloidin, 12x16,5 cm. OMvH ltsz. 1308
pozitív: brómezüst, 12x16,5 cm. OMvH ltsz.122

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, gyámkő az északi hajóba
1904
pozitív: celloidin, 12x17 cm. OMvH ltsz. 1324

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, főoltár Mária, Szent Ada
1904 körül

RABER Károly gyöngyösi kőműves

Szentes, ref tpl.

Kiss Bálint: A békési-bánáti ref. egyházmegye története (1836). Békéscsaba, 1992 326-327

Köszönettel:

Granasztói György

dr. Granasztói Györgyné
főosztályvezető

!

tcem mega kérd

ónállóan kérem!

magammal vinni!

Kata

Ráber László

Rajz

Hét

1974 I. 7 oldal

Rabi Adorján (képzőművész)

Táncolók c. vázlata repr.

(Képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged 1961. szeptember.

3. l.

mdk

Rabi Adorján

Falusi utca" c. mű
reprodukció

Tiszatáj, 1962, 5. sz 7. l.

RABI, Emerich, pozsonyi avztalonegéd

E. R., Tischlergesell, †45 éves korában, 1833 április 25. (1833, 492 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

RABI, Emerich, pozsonyi asztalossegéd

E.R., Tischlergesell,
† 45 évesen, 1833 ápr.25. [1833, 492 l.]

Pr.Z.

RABINGER Mihály egri asztalos. Az adókönyvekben 1827-ben az egri belvárosban irják összesze, a következő összeirás 1834-ben emliti.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Rabinger Mihály, egri asztalost

az adókönyvek 1827-ben, majd 1834-ben említik.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szekk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 387. old.

MDK

Rabinovszki Máriusz

orosz, hogyan művészeti tanulmányozza

orosz és a szovjet művészetet tanulmányozza

...

Ceruzával, ecsettel, vésővel...
Kis Ujság 1950.dec.22

Fénykép

Magyar Foto: BtU/1121/10 Hegedűsné

Rabinovszki Máriusz főiskolai tanítványai-
val a szépművészeti Múzeumban

1952.

Neg. van

Rabinovszky Máriusz

MDK

Uj Magy.Képzőm. Főv.Képt. vándorkiáll.1948.jun.

21 l.

Dr.Rabinovszky Máriusz MDK

ir Kmetty János festömüvész ujabb akvareljeiröl. K. a kubizmusnak szolgáló korszaka után ujabb vizfestményein szineiben és formáiban közeledik a természet felé, a belsö szerkezeti egység megörzése mellett.

Ir nyergesi tájképeiröl. Kernstock tanitotta müvészeti szemléletre, azért megmarad "Földszagu" festönek. Egyszinben is szines tud lenni. Tuss és krétarajzain kevés vonallal érzékelteti témái hangulatát.
/5 illusztráció/

V.: /Müvészettörténészek feljegyzéseiböl./
Magyar Müvészet. 1927. 487.l.

Fn.

Rabinovszky Márius MDK

Rabinovszky Márius festőművész levele Martyn Ferenchez az absztrakt művészetről.

Sorsunk. 1948. február.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti élettre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l. 240.l.

Dr.Rabinovszky Máriusz MDK

irta az elöszót az Önarckép-kiáll.katalogusához.

Az Alkotás Müvészház XXXII. kiállitásának katal. -a
"A Müvész Két Arca" .1947. III. 9-25.

MDK .

Rabinovszky Máriusz

Munkásságának méltatása

Alföld 1965 4. 141-143 lap.

Rabinovsky Mózsinn esztéta 1

Bécsben tanult. Művei:
Az új festenek története
2000 év festénete
A trecento festénete
Sok négyszemszítő cikket írt.
1948 tól a Főiskola műv. tört
tanszék vezetője.

Aktuál Tivadar: Valamás egy esztétáról

Alföld, 1965, 4 sz., 141 old

Rabinovitz Mózsi -2-

Kommisto volt. A ötvenes években is
kiált a modelu tőrét vés el mellem.
Tanítányait is gyakran mentette.
58 éve karában hagt meg,
10 évvel ezelőtt

Alföld, 1965, 4 sz., 142,43.

MDK

Rabinovszky Máriusz

neve emlitve

Ń.Szel. 73.csop.kiáll. 1931. okt.

MDK

Rabinovszky Márius

Rabinovszky M.:Az Archiv für Buchgewerbe magyar száma /1930,Heft 10/.Magyar Müvészet 1931. 309.1.

MDK

Rabinovszky Máriusz

Szabad Művészet 1947. 9-10. sz.

MDK

Rabinovszky Márius

Magyar Iparmüvészet 1930. 137.l.

MDK

Rabinovszky Máriusz

Rabinovszky Máriusz: Kiállítások szüretje.
Magyarok, 1947. 466 l.

MDK

Rabinovszky Máriusz

Rabinovszky M: Egri József és Medgyessy Ferenc.
Nyugat, 1928. dec. 16. 848-9.l.

Rabinovszky Márius
műtörténész

M.D.K.

1953. február 7-én halt meg
Rabinovszky Márius

— : Emlékezni

Művészet, 1963. február — 12 lap

MDK

Rabinovszky Máriusz

Rabinovszky M: Müvészet és müv.politika.
Nagyvilág, 1948. II.15.

132590	2974	Kecskemét, Pest m.	Kara
132591	2974	"	Kasa
132592	2974	Tatárszentgyörgy, Pest m.	Kere
132593	2974	Kecskemét, Pest m.	Oltó
132593			

MDK

Rabinovszky Máriusz

Sugár Gyula kiáll. 1962.máj. Fényes A.terem

M.D.K.

Rabinovszky Máriusz művészettörténész

"Uj magyar rajzmüvészet" cimmel ir a művészek rajzairól és munkája során bemutatja a művészek rajzait.

Szinház, Bp. 1946. márc. 1-8. II. évf. 8. sz. 19. lap.

RABINOVSZKY Mária

1948-ban a Képzőművészek Szakszervezetének helyiségében vitát rendeztek a nonfiguratív művészetről, ahol is Gyarmathy emlékezései szerint ~~Bortnyik~~, Pogány Ö.Gábor,Pátzay Pál és Bortnyik Sándor képviselte az elutasító, konzervatív vonalat.

ld. Sinkovits Péter: Gyarmathy Tihamér. Bp., 1991. 14.p.

Venus és Ámor-ja, Maillol Fehérruhás
me, Monet 1874-ben festett és a pári-
uil-i táj-a, Manet vázlatszerü Női
, van Gogh Olajerdő, Signac 19xx
stantinápolyban és 1910-es Antibes
ltak. - A németek közül Fr .v. Thau-
1889-ben festett Pásztorlányka és a
vas az udvarban képei vel szerepel-
rákok közül Dettenkofent négy, Tina
Tiszán, Karl Leopold Müller-t kép

kiemelkedett Munkácsy hat kép
Vajkönülés képe, anelyet Kohner Pá-
k igen jelentős müve volt az 1883-ban
elmeyer gy.ből hazakerült Mély ut
t képvisl ve. Ezek között az 1872-i
yeiMerse u.csak hat képpel alkotásá-
szerepelt. Négy kép és ezek között
z 1873ban festett Mondai jelenet még
nagybányaiak mestere, Hollósy négy
sége, Ferenczy Károly 12 képpel
903-ban készült Október, az 1904-
3-ban festett Maria Magdaléna a mes-
p müvészei közül Fényes Adolf a
yán hat, Rippl öt képpel, az utób-
s a Revue Blanche szerkesztője, Th.
ard portréjával. Nathanson portré-
z. igazgatója vette meg és a párizsi
ándékozta.

RABINOVSZKY Mátyás

PEÁK Ildikó: Külföldi modern képzőművészeti kiállítások és fogadtatásuk a két világháboru között. = A Nógrád Megyei M Muzeumok Évkönyve XVI 1990 321 - 339. p. G

325. sbb

RABINOVSZKY Mária

György – Patay 1990 39, 40, 42, 68, 109, 159–162, 170, 171, 175, 178, 179, 183, 185, 187, 191, 197–199.

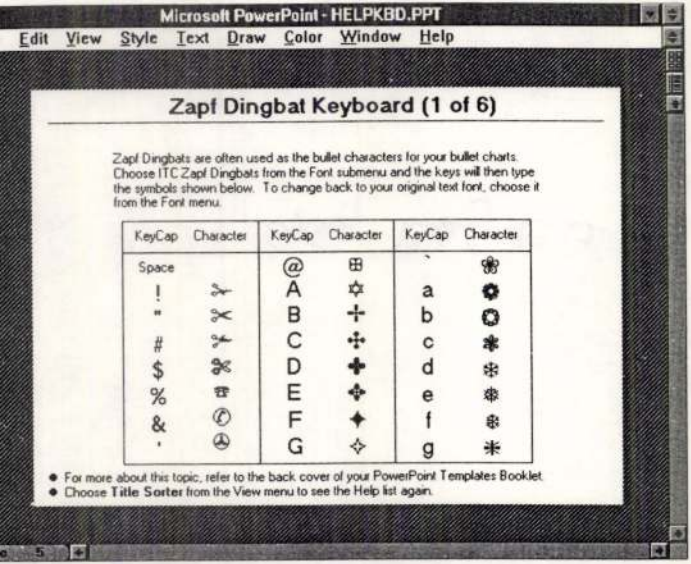
Microsoft PowerPoint - HELPKBD.PPT
Edit View Style Text Draw Color Window Help
Zapf Dingbat Keyboard (1 of 6)
Zapf Dingbats are often used as the bullet characters for your bullet charts. Choose ITC Zapf Dingbats from the Font submenu and the keys will then type the symbols shown below. To change back to your original text font, choose it from the Font menu.
KeyCap Character KeyCap Character KeyCap Character
Space @ `
! A a
" B b
C c
$ D d
% E e
& F f
' G g
For more about this topic, refer to the back cover of your PowerPoint Templates Booklet.
Choose Title Sorter from the View menu to see the Help list again.

RABINOVSZKY Márium

91 2. 29

10. 28

Új Művészet

RABINOVSZKY Mária

E. M. [Ember Mária]: In memoriam Rabinovszky Mária és Szentpál Olga.= M. Nemzet, 1985. dec. 14. 8.

Rabinovszky Máriusz művészettörténész

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Rabinovszky Márius

A debreceni Ady-Társ. képzőművészei kiáll. 1931.

Rabinovszky Márius
műtörténész

M.D.V.

Szugár Gyula festő Rabinovszky
mellett működött az egyetemen

Frank János: Szugár Gyulánál
Élet és Hodalom, 1968. szept 21-8 lap.

MDK

Rabinovszky Márius

Rabinovszky: KUT kiáll. N.Szal.ban.

Nyugat, 1929. jan. 16. 146. l.

MÜVTÖRT DOK.

RABINOVSZKY MÁRIUSZ

Rippl-Rónai emlékkiállitás.

Szabad Müvészet VII.éf.
1953.I-II.sz.35-36 lap.

MDK

Rabinovszky Márius

Kut. 1927. 2. sz.

Rabinovszky Marius.

Bohum, Barmen, Düsseldorf, és Frankfurtben rendezett grafikai kiállitásokat.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Rabinovszky Márius

A Magyar művészeti könyvtár uj füzetei. Nyugat 1927. febr. 1. 291.l.

Rabinovszky Máriusz

Kmetty János krónikása.

Bodri Ferenc: Kmetty János

Látóhatár 1971/1-2 144 old.

Rabinovszky Máriusz művészettörténész 1925-ben a Nyugat hasábjain Gádor István értékelte tevékenységét, néhány mondatban összefoglalta művészetének lényegét: „A primitív népek, különösen a négerek szobrászatát mély intuícióval érzi fel és alvasztja egybe a népi barokkal. Szinízlését a bécsi hagyományon nevelte. Torz esettensége virtuóz...”

Chikán Bálint: Hanmutartótól a szoborig.

Budapest, 1978. 2.

RABINOVSZKY MÁRIUS,

Horváth János szombathelyi festőművész 1950-1954 között végezte el a Képzőművészeti Főiskolat,ahol tanári oklevelet szerzett.-Tanárai: Honcz Gyula,Barcsay Jenő,Koffán Károly, Feledy Gyula és Rabinovszky Márius voltak. 436.old.

Vasi

HORVÁTH JÁNOS: Vasi művészportrék Horvath János 436.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966 3.szám Szombathely, 1966

Rabinovszky Máriusz

Hevesy Ivánnal és Bortnyik Sándorral
közösen szerkesztett és összeállított album,
a Kétezer év festészete (Bp. 1943, Dante K.)
az európai stílustörténet gazdag képeskönyve.

Bodri Ferenc: Bortnyik Sándor

Látóhatár 1971/5-6 563 old.

Rabinovszky Máriusz.

irt pikket. tanulmányt Mihältz Pál munkásságáról.

Dévényi Iván: Mihältz Pál

Látóhatár 1971/1-2 159 old

Rabinovszky Máriusz művészettörténész.

Húsz esztendeje halt meg.

Évforduló.

Népszava, 1973. febr. 7.

Rabinovszky Máriusz művészettörténész

a Szabad Művészet c. folyóiratban cikket ír Kerényi Jenő sátoraljaújhelyi partizán-emlékművéről, melyet 1948. aug.-ban a Fővárosi Képtár illetve a bpesti Károlyi-palotában állítottak ki, megtekintésre,

Rózsa Gyula: Kerényi Jenő: a sátoraljaújhelyi emlékmű:

Népszabadság, 1974. nov. 7.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

1925-ben egy cikk keretében megemlékezett Gádor Istvánról a „Nyugat"-ban. Ez anyagilag semmit sem jelentett a művésznek, de erkölcsileg igen. A „Nyugat" tekintély volt. És Rabinovszky is. A cikk a „Nyugat" 1925. novemberi számában jelent meg. E cikk újra önbizalmat és munkakedvet adott a művésznek.

Gádor István: Pályám emlékei.
Kritika, Budapest, 1976. aug. 9. old.

Rabinovszky Márinsz, művészettörténész

Kerényi Jenő 1948-ban felavatott partizán-emlékművéről a „Magyar Művészet" 1948. szept. 1.-i számában Rabinovszky joggal nevezte „rémek látomásnak" olyan szimbolumnak, „amelyet mindenki ért és amely mindenkit szíven üt".

D. J.: Lesznai Anna és Kerényi Jenő emlékkiállítása.

Vigilia, Budapest, 1976. 9.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

„Kmetty János képeiből idegnyugtató csend árad" – így fogalmazta Kmettyről Rabinovszky a Nyugatban, 1929. – ben.

H.F.: Kmetty János képei Vecskeméten.
Petőfi Népe, 1971 márc. 16.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész.
Kmetty János ról fogalmazta, hogy kékeiből „idegnyugtató csend" árad — Nyugat, 1929.-

Napló, Veszprém, 1977. febr. 5.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

Pap Gyula festőművész egyik méltatója Rabinovszky Máriusz művészettörténész.

Tasnádi Attila: Pap Gyula szárnyalása.
Népszava, 1980. febr. 29.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

A magyar művészettörténet irodalmában ~~[illegible]~~ jelentősek Éber László, Rabinovszky Máriusz, Nádai Pál cikkei.

Szabó Júlia: A direktórium elnöke: Pogány Kálmán. Kritika, Budapest, 1979. 3.

Rabinovszky Márius, művészettörténész

Feledy Gyulát a felszabadulás után 1946-ban a Bpesti Derkovits Képzőművészeti Kollégium sikeres felvételi vizsga után felvette, – tanárai voltak Koffán Károly, Kmetty János, Rabinovszky Márius, Hevesy Iván.

A miskolci stúdió mikrofonja előtt Feledy Gyula grafikusművész

1980.III.9. URH 22.05 | Gné |.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

Móré Mihály 1948-ban a Derkovits-kollégiumba jutott, ahol Deák András, Rabinovszky Máriusz, Kallós Károly és Kmetty János tanított. Egy évvel később a három szabadiskolát, köztük a Derkovits-kollégiumot is megszüntették, de a Főiskola minden-kit átvett.

Bakó Endre: A Napló történet: Móré Mihály.
Hajdú-Bihari Napló, 1982. június 6.

Rabinovszky Mária, művészettörténész

a Derkovits-kollégiumban Batári László és a többi hallgatókat művészettörténetre Rabinovszky Mária és Pogány Ö. Gábor tanította.

Tasnády Péter: Batári László festőművésszé portréjához.
Kelet-Magyarország, 1982. jan. 16.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

Derkovits Gyula születésének 90. évfordulója tiszteletére a Televízió filmet készített a festőművészről. Nevezetes kortársak, így pld. Bálint György, Rabinovszky Máriusz – Derkovitsról írott vélekedését, kritikáját is felhasználva igyekeztek megmutatni e rendkívüli pálya ívét és napjainkhoz szóló jelentéseit.

(hm): Derkovits szép portréja.
Esti Hírlap, 1984 ápr. 16.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

A portré lehet egészalakos és fejkép – az arcot szemben, en face és profilban ábrázolható. A portré sajátos formája az önarckép, mely Rabinovszky Máriusz szerint „önvallomás művészi formában".

Losonczi Miklós: Portrék Hincz Gyula műhelyéből.

Hevesi Szemle, 1982. márc. 2. old.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

Maghy Zoltán 1924-ben Vaszary tanítványaként lépett a nyilvánosság elé, hogy mindjárt a nagy tekintélyű Kállai Ernő és Rabinovszky Máriusz fogadja a céhbe, „iránymutatásra alkalmas tehetségként".

Székelyhidi Ágoston: Maghy Zoltán gyűjteményes kiállítása. Tükör, Budapest, 1983. máj. 1.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

Berki Irma festőművész 1928-ban tagja lett az Ady-Társaság képzőművészeti osztályának. A művész 1927–31 között egyaránt részt vett a Műpártoló egyesület és az Ady Társaság kiállításain. Rabinovszky Máriusz az Ady-Társaság 1931-es csoportkiállításának katalógusában „a gótikus elmény finom érzékű modern értelmezését" látta műveit és dicsérte „világos, folyékony, derűs színeit, szerkezeti biztonságát".

Sz. Kürti Katalin: Berki Irma (1900–1945).
Hajdú-Bihari Napló, 1984. márc. 31.

Rabinovszky Máriusz, művészettörténész

Koszta Rozáliát a Főiskolában Barcsay Jenő tanította anatómiára, Rabinovszky Máriusz művészettörténetre.

Laczkó András: Látogatóban a szot-díjas Koszta Rozáliánál. Népszava, 1983. júl. 8.

Rabinovszky Márkusz, művészettörténész.

Nyerspi János művészetét olyan kiváló szakemberek és kortársak ismerték, mint Rabinovszky Márkusz, Ernszinger Ferenc, Dévényi Iván, Prokopp Mária, Frank János, Keittel László.

Wehner Tibor: Életműmetszet.
Dolgozók Lapja, 1984. jan. 8. 4.-old.

Rabinovszky Máriusz

Káplár Miklós mostoha
száz esztendeje

Magyar Nemzet 1987. II. 12.

RABINOVSZKY Márius

levelének rosszlete - felszégeher

Demény János: Roma sotterranae.

Dunatáj 1988. 4. sz 16-17. p

Rabinovszky Máriusz, műnészettörténész

dr. David Katalin mondja: „Rabinovszky Máriusz gondolata volt, hogy csináljunk egy olyan intézetet, amelynek feladata a levéltári bibliográfia, nagy műnészettörténeti kutatások. Tehát egy ilyen nagy dokumentáció összegyűjtése, hogy végre nagyipari módon üzzük ezt a szakmát, a műnészettörténetet."

A hét embere.

1984. aug. 18., Kossuth 14.05 (Braikoff).

Robinovszky Mátyás : Művészet és valóság.
Bp. Corvina, 1988. (Írás). rec. Baros
Géza. = Kritika, 88. 8. 44.

A'M | Tud. fő A.

fölötti falazás mutatta még a gerincmagasság utólagos
A főhajót fiókos dongaboltozat fedte, nyugati végfalába
ikerablak, közöttük egy utólagosan megnyitott széles, sz
(2. kép) A déli mellékhajót szintén fiókos dongaboltoza
dalán utólagosan kialakított ablakokon át kapta megvilá
soros párkánya fölött falmagasítás, benne két négyzetes
lakok a mellékhajó fölött húzódó fiókos dongaboltozatt
badba, ezt nevezi Möller granariumnak. Megközelítését
tapadó egykarú fedett lépcső biztosította. A sekrestye
mindkét szintjét élkeresztboltozat fedte. A déli épület
északihoz hasonlóan a főhajó főpárkányának magasság
szentélynégyszög északi és déli falának közepén egy-eg
radékú, másodlagosan kialakított ablak helyezkedett e
egészen eltérő kialakítású volt; az ablaktalan déli gádor
radékú árkádívek tartották, ezek sarkaikon hengertagot
maszkodtak. A templombelső sötét és barlangszerű hat
fazsindely, a hajókat cseréphéjazat borította. A nyugati t
a szombathelyi püspöki székesegyházéra emlékeztető f
sisakok fedték, melyeket a tornyok sarkai felől voluták

RABINOVSZKY Máriusz

Szemadám György: Rabinovszky M.:
Művészet és valóság. Rec. Fotó
1988.12.sz. 554.p.

248/147
ILLÉS Béla: Az aranyliba. [Novellák.] (2. bőv. kiad.) Bp. Szépirod. K. 649,[3] p. 19 cm.

249/146
ILLÉS Béla: Ég a Tisza. Regény. ([Bev.] Kun Béla. Ill. Würtz Ádám. 4. kiad.) (Bp.) 1962, Szépirod. K. 792 p. táblák. 22 cm.

250/145
ILLÉS Béla: Ég a Tisza. [Regény.] ([Bev.] Kun Béla. 5. kiad.) Bp. 1966, Szépirod. K. 689 p. 19 cm.

251/151
ILLÉS Béla: Ég a Tisza. Regény. ([Bev.] Kun Béla. 8. kiad.)

lása biztositva legyen,

3./ kiküszöbölni azt a lehetőséget, h
nagyszabásu fegyvert, amely al kalmas
sen felhasználni,

4./ hatásos vizsgálat és más módszer
lyek aláirták az egyezményt, az egyezm
ellen.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a civil
jesen az elpusztulástól, ha sikerül a
olyan megállapodást létesiteni, amely
arra nézve, hogy egy támadó szándéku
hagyható figyelemen kivül az a lehet
kifejlesztése, s ezek époly nagy vesz
erő katonai felhasználása.

Különbséget teszünk az alapvető tudom
praktikus alakalmazására vonatkozó sp
dományos tények már ismeretesek az eg

Rábl Károly

gyöngyösi kőműves

1815-ben a város szerzödést köt vele az alábbi templom tornyának felépítésére, amit 3 év alatt kell neki elvégezni

Csem Bárt gyöngyös

15. l.

A befejező munkálatokat 1818-ban Ajthinger-Júnus a öngyösi kőműves végezte.

M.D.K.

RABEL Carolus

murariorum magister

Gyöngyös

1952.)

Müvért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és ~~szobrászokx~~ grafikusok Magyarországon 1828-ba

137. l.

MDK

Rábel Károly épitész XIX. sz.

Nagykőrösön dolgozott

Kardos Gy:A magyar klasszicista épitészet tárdadalmi.gazdasági és politikai alapjai.Bp.1952
33.

Rabl

l.

LykaMagyműI300-50

300,393,l.

M. D. K.

RABL Károly (~~asztalos~~) építőmester!

1781-1784. Kunszentmárton, r. k. templom, bőoltár építője

Vegházy: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.

I. 258. II. 155. l.

Rábel Károly

építész

l.

Zador - Rados

274. l.

Rabel (Rábli)
Károly

l.
Zádor – Rados
59, 200, 211, 212, 217,
220, 273, 279. l.

Rábl Károly

a később Gyöngyösön letelepedett kőmüvesmester 1773-80 körül Jung József-nél dolgozott.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V (1967-68) Bpest, 1970.

2091.

Rábl Károly

vette át a munkálatok vezetését a kunszentmártoni ref. templom átépítésével kapcsolatosan Jung József nek 1782-ben történt távozása után.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, V. (1967-68) Budapest, 1970. 200 l.

Rabal Károly

MDK

gyöngyösi építőmester
Az 1828-beli összeirás szerint

20 legényt foglalkoztat.

246.o. 106.jegyz.
ZÁDOR ANNA:Pollack Mihály. Bp. 1960.

Rabel Károly MDK

gyöngyösi épitészmester

Jászberényben is dolgozik. Valószinüleg ő az a gyöngyösi mester, akinek városházatervét a gyön- gyösi jászberényiek a národhoz küldték. /1832 ?/

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

277.o.

Rabl

MDK

az 1827-38 közt átépitett Jászkun Székház /majárás-bíróság/ talán Pollack-kal hozható kapcsolatba.
A fennálló épület a Rabl-jelzésü tervtől több pontban eltér, pl az emeleti ablak középső hármas tagolása olyan mint Pollack pesti házán.

280.o.

ZÁDOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Rabel Károly építőmester M.D.K.

gyöngyösi

1839. a Jászságban dolgozott.

Vargha L., Klasszicista jelleg a nagykunsági népi ép.-ben. hűvtört. Ért. 1954 1 sz. 82

M. D. K.

Rabel Károly épitömester

Dolgozott: Gyöngyös, Debrecen, Török Szentmiklós, Kisujszállás, Karcag.

Karcagi kórházat épitette. A ref. typlomot a 19 sz. első harmadában alakitotta át. Feltehetően ő épitette a volt ref. iskolát is.

Vargha L., Klasszicista jelleg a nagykunsági népi ép. ben. hiv. tört. Ér. 1954 1 sz.

82

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Rábl Károly

Kísérlette a detaki hidat

Könnöver mester

Dr. Gáll Imre: Két híd jubilát Heves-m.-ben

Műemlékvédelem 1963. 2 sz. 89. l.

Rábli károly
építén

mester az 1793-as gyöngyösi tűzvén
után szabályozási tervet dolgoz ki

A mo-gyorosszági műv. tört. I. 321
Corvina 1970.

M. D. K.

RÁBLI Károly építőmester

(XVIII. sz. vége)

Gyöngyös szabályozási terve

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800 1945
Bp. 1962. 17.

M. D. K.

RABLI Károly építőmester

(XVIII. sz. vége)

A gyöngyösi tűzvész után szabályozási tervet dolgoz ki és egyúttal az utcák kövezését is megindítja.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945 Bp. 1958. 17. l.

M. D. K

RABEL K. építész

Gyöngyös Arany János u. ref.
templom
" Zsinagóga (1816 - 1820)

Gerő László: Építészeti stilusok
Bp. 1957. 108. l

M. D. K.

RABEL K. építész

~~Eger~~, Gyöngyös, Lenin u. 3. (1784)

Gerő László: Építészeti stilusok

Bp. 1957. 90. l

M. D. U.

RÁBEL K. építén

Törökszentmiklós ref. templom

Gerő László. Építészeti sklusor

Bp. 1957. 108.

M. D. K

RABEL Károly építész

Györgyös, Régi zsinagóga, ma Jessöh Temploma (1816-20)

Gerő László. Magyar építészet haladó hagyományai Bp. 1951. 55. l.

M.D.K.

RABEL Károly építész

1827-1832. Gyöngyös, Kálvária kapuépítmény, torony, az egész épület javítása

Gyöngyös városképi és műemléki vizsgálata Bp. 1951. MUMOK. 3. l.

Kézirat a.

K. D. K.

RÁBEL Károly életére

1792 – 1815 Nyöngyös, ref. Templom (?)

Nyöngyös városképi és műemléki vizs-
gálata Bp. 1951. KUMOK 1. l.
kézirat gy.

M. D. K.

RÁBEL (RÁBL) Károly épületei

1816-1820. Gyöngyös, régi városháza

Gyöngyös városképi és műemléki
vizsgálata. Bp. 1951. KUMOK. 22. l.

K. D. V.

RABL Károly Kőművesmester

1784. Gyöngyös, Lakóház (jelenleg rk. plébánia) Lenin-u 3.

Gyöngyös városképi és műemlékvizsgálata Bp. 1951. MUMOK. 10. l.

K. D. K.

RABEL Károly építész

1816-20. Gyöngyös, Zsidó templom

Grünwald Fülöp-Naményi Ernő: Budapesti zsinagógák Bp. 1949. 25. l.

M. T. A.

RÁBEL Károly építész

Győngyös. Kálvária kápolnájának és tornya, 1827-32.

Magyar építészet. Bp. 1954. 97. o.

M. D. K.

RÁBEL Károly építész

Nyöngyös. Lenin u 1. Emeletes lakóház, 1784.

Magyar építészet. Bp. 1954. 74. l.

R. D. C.

RÁBEL Károly építész

Gyöngyös. Ref. templom?, 1792-94

Magyar építészet. Bp. 1954. 97. l.

M. D. K.

RABEL Károly építész

Karcag. Ref. templom átépítése XIX sz. első felében

Kisújszállás. Ref. templom átépítése. XIX. sz. első negyedében

Magyar építészet. Bp. 1954. 99. l.

M. D. K.

RÁBEL Mihály építész

Gyöngyös. Régi zsinagoga, ma Hősök temploma, 1816-20.

Magyar építészet. Bp. 1954. 97. l.

M. D. K.

RÁBEL Károly építész

Törökszentmiklós. Ref. Templom. XIX. sz. elején

Magyar építészet. Bp. 1954. 100. l.

Rabl Károly és kőmél építőmesterek

A debreceni Kollégium kivitelezői
1811-Től
1808-Tól R. Károly a ref. Nagy-
templom kivitelezője, sőt
részben áttervezője

A képzőművészetek Debrecenben. 1961.

29 oldal

M.D.K.

Rabl Kornél

A debreceni Nagytemplom épitésén dolgozott

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958, 31.1.

M.D.K.

Rabl Károly

A debreceni Nagytemplom épitésén dolgozott

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958, 31.l.

M. D. K.

RABL Károly énitőmester

Miskolc templom

Törökszentmiklós templom

Debrecen Nagytemplom

Debrecen Kollegium

Balogh István: Debrecen. Jl. l. 48., 55.

M. D. K.

RABL Kornice épitőmester.

Balogh István: Debrecen. 31. l. 56. l.

Rabl Cornelius épitőmester M.D.K.

a debreceni nagytemplom belső ki-
képzésében vett részt.

Balogh J.: Péchy Mihály és a debreceni
nagytemplom épitése. Művtört. Ért. 1958 4 sz.
291

Rabl Károly építőmester M.D.K.

1819 ig vezette a debreceni nagytemplom építését. Az ő munkája a boltozatok elkészítése, a déli főhomlokzat és a tornyok végleges formájának megadása.

Balogh J.: Péchy Mihály és a debreceni nagytemplom építése. hüvtört. Ért. 1958 4 sz.
291

Rabl Károly építőmester M. D. H.

1808-tavaszától ő vette át a debreceni naptemplom építésének vezetését. A templom belső átalakításait is ő végezte.

Balogh J.: P. M. és a debreceni naptemplom építése. Művtört. Ért. 1958 4 n. 290.

Rabl Károly építőmester M. D. K.

végezte a debreceni nagytemplom főhajójának boltozását Hild javaslatai alapján.

Balogh J.: Péchy M. és a debreceni nagytemplom építése. Művtört. Ért. 1958 4 n.
29,0

1.

Rabl Károly

híres görnyösi építőmester. 1807-ben bízták meg a debreceni Nagytemplom építésének vezetésével. 1820-ig (haláláig) dolgozott itt, a munkát tényleges öccse, Kornél és pallérja, Köhler György vezette.

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp. 1962. Képzőmüv. Alap k., 36 l., 2o kép. /Müemlékeink,/

20.l.

Rabl Károly

Indósa a nokványos munkák mértékét meghaladta, de a Péchy-féle kupola megépítését nem merte vállalni. A terv elutasításában nagy szerepe volt, bár Mild János is támogatta a tervet, , csak a falak erőssége ellen voltak kifogásai.

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp. 1962. Képzőmüv. Alap k., 36 l., 2o kép. /Müemlékeink./

20. l.

5

Rabl Károly

hancolta ki a templom belső pilléreinek korrozúpárkányát, melyet az egyház vezetősége takarékosságból el akart hagyni, majd hiszőbb fából kifaragtatni. Halála után Köhler György épitette a 2 torony között a kupola pótlásaz mint mellvédfalat.

Balogh István: A Debreceni Nagytemplom. Bp. 1962. Képzőmüv. Alap k., 36 l., ~~kép~~ 2o kép. /Müemlékeink./

4.

Rabl Károly

műszaki tudását mutatja a fő- és
kereszthajók beboltozása, a középtér
belső pillérekre támaszkodó dongaboltívekkel alátámasztott csehsüveg
boltozaba, mely kiállta az 1929. évi
földrengést és 1944. őszi bombázást.

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp. 1962.
Képzőmüv. Alap k., 36 l., ~~kép~~ 2o kép. /Müemlékeink./

20. l.

Rabl Károly

A debreceni Nagytemplom Thallherr féle alapvajzi elrendezésben, Péchy Kihály homlokzati tervei szerint folyt, de Rabl és Köhler elég sokat változtatott. Hogy ezek mennyire változtattak meg a Péchy féle részletterveket, nem lehet megállapítani.

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp. 1962. Képzőmüv. Alap k., 36 l., 20 kép. /Müemlékeink./

M.D.K.

Rabl Károly, gyöngyösi épitész
1
18o7-ben megbizzák a debreceni Nagytemplom épitésének vezetésével; 182o-ban bekövetkezett haláláig vezeti a munkát, ténylegesen azonban öccse, Kornél és pallérja, Köhler György dolgoznak. Nem vállalja a Péchy Mihály által tervezett kupola kivitelezését

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp. 1962.
20. l. /Műemlékeink/

Rabl Kornél

Rabl Károly öcse. Ő és Rabl Károly pallérja, Köhler György vezette ~~a~~ ~~a~~ témplegesen a debreceni Nagytemplom építését 1807-1820-ig (Rabl Károly haláláig, aki az építés vezetésével volt megbízva).

Balogh István: A debreceni Nagytemplom. Bp. 1962. Képzőmüv. Alap k., 36 l., 20 kép. /Müemlékeink./

20. l.

M.D.K.

Rabl Kornél

Rabl Károly gyöngyösi épitőmester öccse, aki Károly testvére helyett a debreceni Nagytemplom épitését 18o7-182o között ténylegesen vezeti.

A Péchy Mihály által készitett terveket kevéssé módosit.

Balogh István: A debreceni Nagyttemplom. Bp. 1962.
2o.1. /Tanulókéink/

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Hartmann Lipót gyöngyösi ácsmesterrel és a vámosgyörki. 1837-ben épült templomtoronnyal kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. AkadémiaiKiadó, 337. old.

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Handel
Gáspár asztalosával kapcsolatban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Akadémiai Kiadó, 337 old.

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Gruber
József lakatossal kapcsolat-
ban

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

334. old.

M.D.K.

Rabl Károly (id. és ifj.) gyöngyösi építőmesterek

a XVIII. sz. második felétől 1839-ig mutatható ki működésük. Id. Rabl K. 1748-ban sz. és 1828-ápr. 16-án halt meg. 1773-80 között Pesten Jung építőmesternél dolgozott. Szerző munkásságukra vonatkozó adatokat négy hasábon át közli, valamint a besnyőtelebi r.k. templom képét (1807-1822).

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 321+387. old.
388. "

358. á

M.D.K.

Rabl (Rabel) Károly, (idősebb és ifjabb) gyöngyösi kőművesmesterek

a XVIII. sz. második feletől 1839-ig mutatkatók hi. Id. R.K. 1748-ban született és 1773-80 körül Pesten dolgozott Jung kőművesmesternél. Meghalt 1828. ápr. 15-én. Szerző az Adattárban 2 és fél hasábon át sorolja fel a műveret, melyek apa és fia körök vezlanak meg, s amelyekbe gyarran más mesterek is belekapcsolódtak. Már a szövegrezi alapján több cédula készült rólik.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szekk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 387-88. old.

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Huttenleitner József gyöngyösi kőfaragóval kapcsolatban. Ugyanitt Lessenprandt Ferdinánd asztalossal kapcsolatban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 343 old.
+ 359. "

-1-

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Korinszki képfaragóval, s a gyüggyi katonai magazinnal kapcsolatban. U.o. Hentzel József lakatossal kapcsolatban. – Nevét említik Hoffenmayr hidépítésével kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

339. old.
+ 351. old.
+ 340. "
+ 388

M.D.K.

Rabl Károly

nevét emlitik Kromberger gyöngyösi kőfaragóval kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál.
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 356. old.

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Hutten-leitner József kőfaragóval kapcsolatban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 343 .old.

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

nevét említik Hofbauer Mátyás 1827-ben tervezett hídjaival kapcsolatban

Heves megye műemlékei T. írta Volt Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó. 340 old.

M.D.K.

Rabl Károly, építőmester

, nevét emlitik Hentzel József gjöngjösi lakatossal kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 339. old.

M.D.K.

Rabl Károly, gyöngyösi kőművesmester

1820-ban 464 Ft-t vesz fel a domoszlói templom javításáért.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 609. old.

-2-

M.D.K.

Rábl Károly, gyöngösi hőműves mester

... „1801-ben, a déli oldalon is bővítette az átányi református templomot. Ez alkalommal lebontották a régi tornyot és ujat építettek, a templom deszkamennyezetét stukaturral cserélték fel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemlékei topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969 . Akadémiai Kiadó, 502-503. old.

M.D.K.

Rábl Károly, gyöngyösi kőműves mesterrel

kötöttér meg a szerződést 1781-ben az átányi református templom (északi oldalának) bővítésére, mely feltéretőleg 1783-ban készült el. Ekkor kapta táblás famennyezetét és szó szerét, melynek hátoldalán a bővítés emléktáblája olvasható.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969 . Akadémiai Kiadó, 502. old.

492. á. belső nézet

1/.

M.D.K.

Rabl Károly, göngösi építőmester

az abasári templom 1826-évi bővítésénél, régi terve szerepel, így Rusz Mátyás ácsmester csak a tornyot állítja helyre. Rabl K. pedig nagyobb mennyiségű téglát és cserepet adott a templom számára

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topografiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 460 old.
+428. á. a templom bővítési terve 1805-ből

M.D.K.

Ifj. Rábl Károly, építőmester

1830-ban tervet és 40,000 forintos költségvetést mutat be a Veresmarton építendő templomra, mely összeget, nem tudván előteremteni, továbbra is csak a kápolnát használjuk.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 468. old.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rábel

épitett

1813-ban épitette
a gyöngyösi zsidó
templomot.
Arata ma
zsidó
templom
is épitett
Nagyon

Izsó

Byle 131. l.

Rábel Károly

építész

Szöngyösi régi Szidó

templom 1816–20

Szorott

A 90

25. l.

y ezen indokolt kérésem a beállott al-
tében állott elő, bátorkodom reméleni,
ől nem fog elzárkozni, vagyok

teljes tisztelettel

Kovách Gyula

Rabel Károly

épitész

Gentmüeul

285 (többsz.), 418,
420 (többsz.), 424
(többsz.) l.

ázezer koronáról,
náctonyi jutalmam
apon hiány nélkül

ber 22.

ky Larder Dezsőné

RÁBEL KÁROLY
kőművesmester

résztvett a miskolci ref templom épitési munkálatai-
ban /1786-1808./

ifj. horváth Béla-Marjalaki Kiss L.-Valentiny Károly
Miskolc, 1962 210.l.

XXXXXXXXX
XXXXXXXXX

mjk.

Rábel Károly, Kun János, Klir Vencel

Könnyvesek

munkálkodtak a Kossuth utcai ref.

templom épitésén. Kép

ifj. Horváth Béla Miskolc

1962

210 - 211. L

mdk.

Rábel Károly gyöngyösi építőmester

1805-ben folytatja a ref. templom boltozatainak építését.

ifj. Horváth Béla Miskolc.

1962 Bpest 261. l 17. jegyzet.

MDK

Rábel Károly, gyöngyösi építőmester

1805 ben a miskolci új ref. templom boltozatának építését folytatta 74 old.

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci épitkezési adatok a 18.századból. 74.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz.Közleményei.1956.jún.
Borsodmegyei Nyomdaipari Váll.Miskolc.

RÁBEL KÁROLY, építőmester

A miskolci ref. templom boltozatának építését 1805-ben Rábel, gyöngyösi építőmester folytetja. Ekkor készült el a torony lépcsője is. 74.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Miskolci építkezési adatok a 18. századból 74.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún. Miskolc

M.D.K.

Rabl Károly, építész

1821-ben a debreceni szinház átalakitásán dolgozik.
22.40+11.78 m. termet alakit ki. Az ő rajza az első hiteles rajz a debreceni szinház régi játékszinéről. 164.o

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai Szinház 100 éves Története. 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen. 1966
Alföldi Nyomda. Debrecen

M.D.K.

Rabl Károly, építész

I. kép. Piac-Kossuth utca sarkán állott Varga szin homlokzata és alaprajza, "Cornely Rabl maurermeister" felvétele alapján. 165.o. Fekete repr./Debrecen

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai szinház 100 éves története. 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen. 1966
Alföldi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Rábl Károly
építőmester

1827-ben Rábl Károly építőmester belekezdett a megrendelt munkába; a templomudvar keleti oldalára remetelakot és a kapu fölé tornyot emelni, volt az elhatározás. 1828-ban 1505 forintot fizettek Ráblnak az elvégzett munkáért. 1832-ben a főépületet jávitotta ki és a kerti szószéket a mostani helyére vitette át.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története 139 l.
A Kálvária templom története.

Rábly Károly
epitész

M.D.K.

A főtemplom második tornyát ő készitette el.

Bachóhászló: A gyöngyösi templomok története 36 l.
A Szent Bertalan templom története.

Rábl Károly
Építész

M.D.K.

1821-ben az Almásy-kriptát megnyitotta.

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 77 l.
A Ferencrendiek templomának története.

KÁROLY, biztos! M.D.R.
Bibó István
1984.1.23.

RÁBEL (~~GYÖRGY~~)

Göngyösi mester építi a dorozsmai Temp-lomot. (1793-ban kerdik.)

Bálint Sándor, Szeged városa
Budapest, 1959. 78. o.

Rabl Károly
épitész

l.

Jászbunszék
1938-43. 163. l.
168. l. 176. l.

F (Rabel)

~~Bedekovich Lőrinc~~

jászberényi ~~városi~~ kerületi mérnök

és Rábl Károly

jászberényi kőműves mes-
terre bízta 1832-ben Jász-
berény városa az új város-
ház tervének elkészítését.
A város a tervet jóvahagyás
végett felterjesztette a nádori
főkapitányhoz. A tervet nem
hagyták jóvá, az új terv elkészí-
tésével Pollach Mihály pesti
építészt bízták meg. Maga József
nádor ajánlotta a Pollák-féle terv
kivitelét, amely eredeti alakjá-
ban költséges volta miatt nem
valósulhatott meg. A ~~tanács~~ a Pollák-féle tervet
kiadta ~~a tervet~~ Bedekovich Lőrinc
kerületi mérnöknek s újabb terv készí-
tésével bízta meg. ~~végett~~, ~~amelynek~~ terv homlokzati
rajza sok azonos vonást tüntet
fel a Pollack-féle tervvel.
Ennek ~~terv~~ alapján 1838-40. felépült
fordits.

az uj városháza, amely
később ismételten ~~[illegible]~~
átalakításokon eset át.
~~Szapáry~~ A városháza
homlokzata azonban ma is
őrzi Pollack
kezenyomát.
(Saját fogalmazás.)

~~Jerékig s kissé balra ne-
sza nincs. Nyakravaló-
nya s vállravetett men-
halad, melyen a magya-~~

~~alól jobbra: Lith bei J. S~~
~~Könyomat, az a~~
~~9930.~~

Sz. N. 491/98

Komáromy József: Ada-
tok Jászberény multjából.
Jászberény, 1939. 1—17. l.

MDK

Rabl Károly

B. Bakay M: A biedermeier kor elfelejtett festője: Györgyi Giergl Alajos. Bp. 1938. 31-34 l.

M.O.K.

Rábel Károly

A gyöngyösi Szt. Bertalan templom tornyai Pilgram toronyépitési rendszeréből átvett régebbi barokkosabb forma, mint ahogy a jászberényi templom tornya Mayerhoffer János müvében.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Mojzer Miklós: A váci barokk rezidencia.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 282. old.

So.

Rábel

debreceni kőművesmester, régi 1818-ban megvizsgálta a debreceni városházat s azt közveszélyesnek találta.

Irod

Zoltai Sajós dr.: A debreceni városháza megjszázéves tört. Debrecen, 1931. 12. l.

~~Viselet.~~ Térkép.

AZ UNIVERSUS TERRARUM C
tó Vngariae Incola ex Titiano e
van ábrázolva, jobb kezében röv
kardján nyugtatja.

Fm., mér. 10.1 : 5

140-95.

RABL Károly (1748-1828)

JÓZSA László: A kunszentmártoni nagytemplom két évszázada. = Magyar Egyháztörténeti Vázlatok,2. 1990 (1991) 97,1o3.p.

A főoltár monumentális háttérépitményét és a két mellékoltárt épitette kőből és téglából - 1784-után

núgy kortárs művészettel foglalkozó intézmény -
ő, névtelen fotográfusok, mivel keltették fel
egy kortárs kiállításnak?
bkori Történeti Múzeum segítségével. A fényképezést
a válogatásnál ez sem volt elhanyagolható szempont
mezve amely szerint a fotó mindig az adott virtuális

szok útján elevenedik meg a falakon. Habár a fotó
ális erők metszéspontja is egyszerre. Tényfeltáró
erőtér. A kellő távolságtartás visszájára fordítja a
váratlan felfedezések a kortárs nézőnek gazdag
utalásaihoz.
gen túlmutató fotók megörökítették. A technika
sajátító szándékait. E dokumentumok arra intenek,

RÁBL Károly építőmester, Gyöngyös

Kisujszállás, ref.t. 1785

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II. köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991 237, + ill.

Rabl Károly, [ ]

L: Péchy Mihály

– Debrecen dísze 6.

[illegible] BM.1981 aug. 25

ifj RABL Károly epitömester

AH 1994/1. 87 sk.

– Janapati, sk. tpl. kiböviteje 1825–1827

Helyi közlés szerint ebben az olt
méltatlan körülmények között szintén a
Oromzati része és ajtaja hiányzik, elpu
is. Óriási szerencse, hogy az ovális ala
gyűrötten, kopottan de mégis fennmar
zol, aki zárt koronát visel, vállát vörös
az égre emeli. Az ábrázolt szent – vag
fedi szakáll. Itteni megjelenése különös,
ferences tematikájú – nehezen illeszthe

A Szeplőtelen Fogantatás-oltár tabe
egyezik, de ajtónyílása más alakú. Ism
ban azonos felépítésű tabernákulumoka
hogy inkább a Szent Erzsébet-oltárhoz

Szent Antal-oltár (8. ábra)

Falképeit a Szeplőtelen Fogantatás
képet egy keresztet tartó ferences szent
re. A hegedűablak bélletében nagyrészt
boltozaton puttófejektől körülvéve lilio
feje fölött hatágú csillag. Attribútumai

A lizénák hajó felé eső kifordulá
gyelni azt, hogy a festés eredetileg csak
leg fehérre meszelt falakra egy új, 0,5

RABLIN JÓZSEF,péklegény,pecsétje

Galiciai péklegény vándorkönyvének 9.lapján Szentandrássy Antal,miskolci pékmester pecsétje.191.old. 3.kép. 17.jegyz

BODÓ SÁNDOR: Borsodi,abaúj-i,és zemplén i céhpecsétek 189.old

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE,IX. 1970
Miskolc, 1971

RABO, építész

Két RAVA dolgozott egyidőben Keresztúron 1628 körül. /nagybaty és unokaöcs ?/. Az egyik a győri székesegyház átépitője 1639 és 45 között. A másik RABO, 1628-ban hal meg Sopronban és Nádasdy adós marad neki. 246.old 223.jegy

TÓTH MELINDA: A sárvári vár építéstörténete 193.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

Rabóczki István, [ötvösművész] MDK

Ötvöstanulókat oktat
az Állami Pénzverdében.

— : Ötvöstanulók — új tanműhelyben
13

Népszabadság, Bp., 1967. dec. 30

Rabóczki István ötvös [iparművész ?] MDK

Az Áll. Pénzverde tanműhelyében oktat.

—: (— szöveg — fénykép —) 6

ESTI HIRLAP, bp. 1967. nov. 27.

Rakovszky Béla dr.

életrajz

irod.

Csokonay 125. l.

caputiummal, a háttérben függönnyel
p alatt két sorban:

n Göz
zlár

cm.

Rabovszky Béla

Jesko

XI. Orlay u. 2/6.

MKSz 1947

Rabocskay Béla

Thieme Becker

XXVII. 540. l.

Lyka

Budapest, V., Visegrádi-u. 36.
Telefon: 493-947.

T. Sipos László úr

hirlapbizományos úrnő

Lajosmizse

Rabovskay Béla

festő

Műtsernok

1919-20. téli kiáll. 311.

1920-21. téli kiáll. 257

1921. tav. kiáll. 254

1922. jub. kiáll. 385.

1922. őszi kiáll. 274

1923. tav. kiáll. 470

1924. őszi kiáll. 126.

1925. tav. kiáll. 304.

1926. angol-magy. kiáll. 223.

Szárados út 28

1926. téli kiáll. 273

1928. tav. kiáll. 432

Mester u. 37

1928/29. téli kiáll. 582

Stockstadt castellum V. 57

Rabocskay Béla

1920. jan. – febr.

kiáll. Nemzeti szalonban

Zsófi, olajf. 3000.–

1920. szept. n.o.

Női akt, olajf. 4000.–

Hunyadmegyei tört. és rég. társulat

V. 310.

Rabocskay Béla

alakrajz

1917

Éimisk 1930. 87. l.

RABOCSKAY *Béla*, festő, * Segesvár 1882 aug. 13. A bírói, majd ügyészi pályán működött, jelenleg ügyvéd. Művészeti tanulmányait Münchenben végezte, főleg arcképeket fest. 1919 óta állít ki a Műcsarnokban.

K. G. II 3401

koronával, baljában az almával, jobbjában jogarral.

Méretei 7·4 : 9·2 cm.

Rabocskay Béla

festő

Szül. Segesvár 1882

aug. 13.

lásd

Lex Magy Társ

460. b. l.

Rabocskay Béla

RABOCSKAY BÉLA dr.

szül. Segesvárott, 1882. Művészeti tanulmányait Münchenben és Olaszországban végezte, aztán bírói szolgálatba lépett, de 1923-ban nyugdíjaztatta magát. A világháborúban három évig állandó frontszolgálatott teljesített. 1919 óta szerepel a kiállításokon, portrékkal és tájképekkel. Ismertebb művei: Huszártiszt, Prónay Pál, Kunst Rezsőné, Nickl Alfrédné stb. arcképei.

RABOCSKAY dott. ADALBERTO

nato a Segesvár, nel 1882. Ha studiato a Monaco ed in Italia, poi entrò al servizio del Tribunale, ma nel 1923 passò a riposo. Durante la guerra mondiale, ha prestato servizio al fronte per tre anni consecutivi. Dal 1919 in poi partecipa ad esposizioni con ritratti e paesaggi. Fra le sue opere più note, registriamo: Ufficiale degli Ussari, Ritratti di Paolo Prónay, della signora Rezsö Kun, della signora Alfredo Nickl, ecc.

Rabocskay Béla 125.

nei circoli artistici d'Italia
e destera in essi, se possibile, anche maggiore interessamento per gli sforzi eroici degli artisti dell'Ungheria crocifissa e mutilata dal trattato del Trianon, verso l'opera veramente degna di encomio degli artisti, i quali, anche in mezzo alle più dolorose circostanze, non hanno perduto il loro amore per l'arte e la loro volontà di creare, perchè sanno che la loro Grande Madre, la loro tormentata Ungheria ha ora più che mai bisogno che i suoi figli dimostrino al mondo come la mutilata terra magiara, ad onta di tutto, continui a vivere e continui a vivere in essa, fondata su di una millenaria tradizione, la fede nell'avvenire, essendo capace di sfidare ogni tempesta la forza indistruttibile del Genio Ungherese tante volte messo alla prova e sempre, da ogni battaglia, uscito vittorioso!

Budapest, Gennaio 1933.

ROBERTO K. KERTÉSZ
Vice-Sottosegretario di Stato al Ministero dei Culti e della Publica Istruzione d'Ungheria.

Rabovszky Béla

arch. repr.

Lex Magyarország

61. fabl.

MDK

Rabocskai Béla

Vázlat, gouache

Békeplakát és 5 éves terv graf. kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept.

MDK

Rabocskay Béla, festö

Arckép. Olf.

Ta vazai tárlat. 1923 ápr.-máj. [illegible] Kat. 34.

Rabocskay Béla
festőművész
75 éves
születésünkor
† 1956 X. 25
Farkasréti temető

Halotti főkönyv
539 folyósz

Rabocskay Béla

MDK

Arckép

Műcsarnok 1942–43 téli kiállitás

Rabocskay Béla

Szerepel a Műcsarnok Jawan kiállításán

Az Est, 1926. V. 16.

Rabocskay Béla MDK

Falkavadász

Draganyos

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Rabocskai Béla festőművész

1882-ben szül. Segesvárott.

Meghalt 1957-ben Bp. Művészeti tanulmányait Münchenben és Olaszorsz. végezte, azután bírói szolgálatba lépett. 1923-ban nyugdíjaztatta magát és a műv. telepre Tölttörött. Itt élt 1934-ig.

Századosuti művésztelep kiállítása. A kat. ismeáll. csap. Erzsébet, Elischer Brigitta. Bp. 1965.

22.

Rabocskay Béla MDK

Lenkey százada

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

MDK

Rabocskay Béla

Női akt, of.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept. 23. l.

MDK

Rabocskay Béla, festö

Férfiarckép. - OF.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt. kiáll. 1925 máj.-jun
Kat. 21.l.

Rabocskay Béla MDK

Huszárvágás

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

MDK

Rabocskay Béla

Arckép.

KMTárs kiáll. Mücs. 1941. dec. 16. l.

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Rabocskay Béla

MDK

Arckép

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Rabocskay Béla, festöm.

Arckép. olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 13.1.

Rabocskay Béla

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1919-20. Téli tárlat

M.D.K.

Rabocskay Béla

A Mücsarnok tavaszi nagy tárlatán kiállitott 443 kép és szobor között szerepel müve.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26.-juli. 2.
X. évf. 26. sz. 22. l.

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Férfiarckép, olf.

Mücsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

MDK

Rabocskay Béla

Arckép, of.

Mücs. 1926. téli kiáll.

MDK

Rabocskay Béla

Férfiarckép, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 21. l.

Rabocskay Béla

MDK

Huszárvágás

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Lenkey százada

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

MDK

Rabocskay Béla f.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 37. l.

Rabocskay Béla
Arckép, olaj

Őszi Tárlat. Műcs. kiállitása. 1922. nov. 21 l.

Rabocskay Béla festőművész
Kovács János kőmives
XI.ker.képzőművészek kiállitása, 1951.február

5. kép. *Kolozsvári Tamás*

Rabocskay Béla
Arckép, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 17 l.

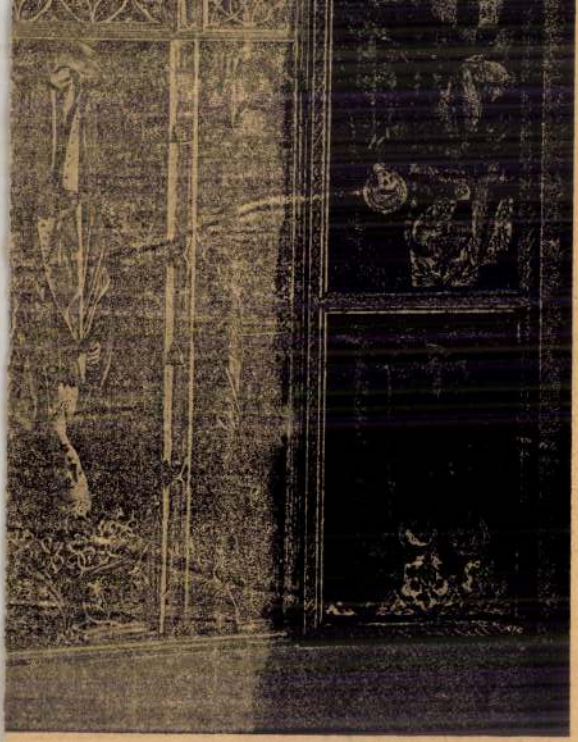

Rabocskay Béla

Férfiarckép, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 21 1.

Rabocskay Béla

MDK

Arckép, olff

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Férfiarckép

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Rabocskay Béla

MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Rabocskay Béla

Prónay Pál pesztréja c. műve nezepel a hűnaznok tél. tárlatán (emeltve)

Magyarság 1926 II. 27

Rabocskay Béla

MDK

Arckép

Műcsarnok 1924 őszi tárlat

Rabocskay Béla MDK

"rckép, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Rabocskay Béla MDK

Arcképp, olf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Rabocskay Béla

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Rabocskay Béla

Huszár c. festménye a Műcsarnok 1943/44 évi téli tárlatán.

Pipics Zoltán:Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1943.nov.21. 14.1.

Rabocskay Béla MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1926 téli kiállitás

Rabong János

textil 1925-27

Éimisk 1930.87. l.

Ráboschy Ignác

őrás Beszercebánya

XVIII. sz

Lásd

Csatőrásceh

46 l –

~~7. PRÉDIKÁCIÓ~~

dabban, virágosabban, egyre költőibb hangulatok felé szárnyalva. Igaz, hogy témái most már nem a szociális valóságból erednek, mint valaha, amikor nyomorgó proletárokat festett, hanem a bibliából, szentek életéből és holdvilágos kalandok szenvedélyfűtötte révületéből.

Fényes Adolf fejlődésében a képzelet romantikus szárnyalása együttjár a festői képzés színfakasztó temperamentumos elszabadulásával. A „Prédikáció" kompozíciója még ünnepiesen szimmetrikus ugyan, de a rajzos kontúrok fölengedtek és a formákból mély tüzekre gyúlva, ragyogóan árad a szín, a fények és árnyékok pompás köntösében.

Fény és árnyék: az elbeszélő tematikán és a kompozíción kívül íme még egy stílusbeli tényező támadt fel újra az akadémizmus idejéből. De akárcsak az előbbiek, ez is nagyot változott. Gyökeres metamorfózison esett át. Az akadémizmus kezén a fény és az árnyék testet, anyagot mintázott, a tárgyi valószerűség eszköze volt. A romantikus képek fény- és árnyékvetése „nem erről a világról való", hanem lelki színezetű. Hangulatot, érzést kelt, az átszellemülést szolgálja.

Raboschi Ignác MIK

- órásmester
Besztercebánya.

18. sz.

A milleneumi kiállitáson 7695.sz.

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159.l.
158.l.

RABSCHANSKY, Stephan, pozsonyi kártyafestő mester

S. R., bürgerl. Kartenmahler, † 62 éves korában, Pozsony, saját házában, 1781 augusztus 25. (1781, 70. szám, 8.)

Preßburger Zeitung
(Gauthon)

Rabonné vára

Udvarhelyszék

l. Gadó I. 90. l.

Rabsonnévára

Orbán B. I. 137 l

Könyöki

588, 589. l.

Rabatzky János

Komáromi építőmester

1858. ban renováltatta az alább, az 1848-ki tűzvészben elpusztult templom helyén.

Gyulai Rudolf

A Komáromi Szent András-templom és Kath. elemi iskola történeti vázlata.

Magyar Sion

1897. Uj sorozat XI. k. 355. l.

vegyes

h. 34

1 köt. 8°

Bolle

János

A selyemtenyésztés Japánban.

47 átrával

Függelék a szerzőtől: A selyemtenyő sárgaságáról és hájkörjáról mint élősdi-betegségekről.

Rábszky János építőmester M.O.L.

1850 ben ajánlatot nyujt be a leégett komáromi ref. templom felépítésére.

Fabó Zigmond: A komáromi ref. templom történetéből. Komárom 1931 27

RÁC András mozaikművére

és Gulyás Dénes fertő, 1991

Fasori Ev. Gimn

Keszthely S.: Mo. napórái. Bp. 1998. 34., ill

fruchtbar sprieß
rung und Gege
geradezu textil
Flächenbildern
erforderten Spa
gezogenen mitt
ren, um seinem
auch innerhalb
Atmens zu vers
ihm, das man,
entstünde eine
variationen ge
Bauern. Die va
wird nicht allei
Auswege angev
auch der Tiefe
Schichten versc
ren Verflechtun
der Farben ver
men scheinen
den Eindruck, d
gemusterten G

Die auf Tafel
drücklich ornar
baugesetzliche
sche Gliederun
sen formale G
druck erweckt,
daß sie den Sc

Rác András

Vitorlások 51x23 mozaik
Katedrális 61x25 —"—

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Szekszárd 1975.

Rác András

Madarak 49x49 falikép
kék kompozíció 42x20 — " —

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Szekszárd 1975.

Rác András

Tükröződés 78x52 fulihéj
Zöld kompozíció 20x30 — " —

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Szekszárd 1975.

Rác András

Menekülő 13x22 kidegzománc
kettős mellkép 12x20 — " —

Rác András festőművész
mozaik kiállítása
Szinyei Merse Terem, Szekszárd
1975.

Rác András

Kompozíció 33x30 hidegrománc

Rác András festőművész
mozaik kiállítása
Szinyei Merse Terem, Szekszárd
1925.

Rác András

Vízalatti növény 50x28 falikép
kompozíció fehér körrel 52x49 —"—

Rác András festőművész mozaik
kiállítása Szinyei Merse Terem
Szekszárd 1975.

Rácz András
festő

Szelszaidon a Szinyei Merse Terem-
ben volt Rácz András tárlata.

--------:Kiállitási naptár.
Művészet,1975.október - 45.oldal

Rác András

Meghiást kapott Rác András a Balatonalmádi MAVAUT Pátyaudvar váróczaruchá dekorativ falkép márvány és műanyag burkolására.

------:Köztéri munkák:

Művészet, 1976.szeptember - 48.oldal.

Rác András

Rác András festőművész
tárlata Győrött megnyílt.
Mozaikokat ábrázolt ki a művész.

H. Gy.: Rác András festőművész.
Tükör, 1977. jun. 5 - 3 lap.

Rácz András

RÁCZ ANDRÁS festőművész mozaikreliefjeit bemutató kiállítás nyílt tegnap a Győri Képcsarnokban. A tárlaton a művész 35 alkotása látható. V.19.

Magyar Hirlap 1977/117/1o

Rácz András

A Rádió januári adásában megszólalta Rácz Andrást és Hegyi Györgyöt, hogy beszéljének a mozaikterverők lehetőségéről.

sz. A.: A látvány világa.
Új Tükör, 1978. január 8–27 lap.

Rácz András. festőművész

A Rádió vizuális kultúrával foglalkozó prozatának januári adása a nagy múltú, színpompás területével, a mozaikkal foglalkozik. – a riporter két fiatal festőművészt szólaltat meg. Hegyi György-öt és Rácz Andrást.

Sz. A.: A látvány világa.
Tükör, Bpest, 1948. jan. 8. 27. old.

Rácz András, festő

A Martos Flóra Kollégium ban (XI. ker.) kiállítást rendezvek képeiből.

— : Hallottuk

2

ES[illegible]RLAP, bu. 1968. okt. 21.

MDK

Rácz István

a művészeti szezon egy sikeresen szereplő festője, a mozaik egy jól ismert művésze, kinek pompás dekoratív és monumentális mozaikja az ország különböző részein láthatók.

Németh Lajos: Current Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 27. sz. 177.

Rácz András

Képeinek uj stílusa a kezdet kezdetétől szoros kapcsolatban áll az architektúrával. Hazszországi, de különösen angliai tanulmányutja után kezdett el székesegyházakat festeni.

Németh Lajos: Current Exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1967. 27 sz. 1771.

Rácz András

E művek egyáltalán nem tartoztak sem a naturalista sem pedig az impresszionista stílushoz; ami után a művész kutat az a bonyolult motívuma az épületnek, mely olyan mint az organizmus.

Németh Lajos: Current Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Bp. 1967. 27sz. 177 l.

Rácz András

Amit pedig kifejezni óhajt, az az ötvözés az architektúrán keresztül. Első képei felismerhetően vonatkoztak a városok és a pólusegyházak világára.

Németh Lajos: Current Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 27 sz. 177 l.

Rácz András

Az intenzivebb emocionális ötélés növekvően valósult meg a természettől elvonatkozottan, szinben és formában.

Németh Lajos: Current Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 27. sz. 177 l.

Rácz András

Számos műve félmárvány mozaik-
félmárvány relief kivitelezésben és
egész eredeti stílusban szerepelt a
kiállításon.

Németh Lajos: Current Exhibition. The
New Hungarian Quarterly, Budapest,
1967. 27 sz. 177 l.

Rácz András

Csillogó, félig zomancos szinben, felfelé törő formák összefonódott formában rendeződnek el. Architekturális koncepciója kisméretü mozaikokban is megnyilvánul.

Németh Lajos: Current Exhibitions. The New Hung. Quarterly, Bp. 1967. 27sz. 1771.

Rácz András

„Márvány kompozíció" fekete alakok, fekete-fehér egész tábla reprodukció.

Németh Lajos: Current Exhibitions.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 27 sz. 176-77 l kőzött

MDK

Rác András festő

olajf.:

Fekete figurák

Szigeten

Boltivek

Rác András festőm. kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Falak

Tükörkép

Epitkezés I.

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Vázlat

Este

Fekete torony

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Velencei emlék

Epület

Fekete hajó

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Vörösek

Hálók

Lavina

Rác András festőm. kiáll. Mücs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Fekete nap

Bizánc

Ejszaka 1944-ben

Rác András festőm. kiáll. Mücs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Felhőkarcoló

Utca

Kék-piros forma

Rác András festőm. kiáll. Mücs. 1967.

NDK

Réz András festő

olajf.:

Kupola

Fények

Lebegés

Réz András festőm. Kiáll. Miskc. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf., repr.:

Lebegés

Velencei fények

Lavina

Kupola

Rác András festőm. kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Réz András festő

olajf.:

Tömeg

Kompozició III.

Romváros

Réz András festőm. kiáll. Miec. 1967.

MDK.

Rácz András

Kupola c. képe

Müvészet 1967 juni.p.38.

NDK.

Rác András festő

szerepel az „Építészet - Képzőművészet"
c. kiállításon az Sparterv
kulturtermében

Magyar Nemzet 1968 XI. 16

Rácz András

Plasztikus mozaikokkal és szines üvegablaktervekkel (ehl.) az Sparterben az alábbi tárlaton

N.N: Építészet – képzőművészet

Művészet 1969 II. sz.

MDK

Rác András, grafikus

Szerepel a M. képzőművi kiállításon.

(fenesik): Kurtosok az előcsarnok ban 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. ápr. 11

Rác András

Bemutatott műve:

" Hálók", olaj, 25 x 125

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,
Budapest, 1968.

MDK

Rác András

Hálók, o.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

M.D.K.

Rác András, festő (1926-

jelentős mint mozaicista
és Kassák ter-szerkesztéseinek
követője.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 958 old.

Rác András festő

Szerepel az Építészet, Képző-
művészet c. Vállalaton az Iparterv Tulton-
termében.

Magyar Nemzet 1968 nov 16
—Naplo—

M.D.

Rácz András

szobrász

Plasztikus mozaikjai és színes üvegablak tervei szépek.

Bauer Jenő: Építészet – Képzőművészet.

Művészet, 1969. február – 23 lap.

Rác András, festő

MDK

Márc. 12-én kiállítása
nyílik meg Párizsban, a
Galerie Lambert-ben.

— : Hallottuk

2

ESTI HIRLAP. Bp. 1969. márc. 6.

MDK

Rác András, festő

Márc. 12-én tárlata nyílik meg
Párizsban, a Lambert Galériában.

— : Kulturális hírek 7.

Népszabadság Bp. 1969. márc. 6.

MDK

Raic Andrea, Jeri

Párizsban a Lambert kiállítási teremben tárlata nyílt meg.

– : Hír

12.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1969. március 30.

Rác András

h. gy.: Óriás mozaik készül a Damjanich utcai (Rác András) műteremben. – Magyar Nemzet, 1966. máj. 12.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodal om bibliográfiája /Müvtört. Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

261. l.

Rác András

Tencsik Ilóra: Kirakodójáték - nagyban. Mozaik a negyedik emeleten. (Rác András alkotása a miskolci Kilián-telepi iskola részére.) - Esti Hírlap, 1966. jún. 14.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört. Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

261. l.

Rácz András

festő egyhónapos kiállítása sikerrel zárnet Párizsban, a Lambert kiscsarnokban. A Figaro, Les Lettres Françaises stb. elismerő kritikát írt róla.

A nap hírei.

Magyar Hírlap, 1969. április 20. 8. l.

RÁC ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ. A BUDAPESTI ROYAL-NAGYSZÁLLÓ BÁRJÁBAN, A BEJÁRATTAL SZEMBENI VÉGFALON VAN SZÍNES ABLAKMOZAIKJA, AMI TÖBB VILÁGÍTÁSI FOKOZATTAL KÜLÖNBÖZŐ FÉNYHATÁSOKAT EREDMÉNYEZ.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/6. 21. LAP.

Rácz András

A párizsi Lambert Galéria bemutatta festményeit /1969. III. 12--IV. 5./.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 53.1.

Rác András

festőművész kiállítása. Bp. Műcsarnok, Kamaraterem. – Ism. Fóthy János, Művészet, 1967. 8. évf. 6. sz. 40. l. – H. Gy. Magyar Nemzet, 1967. febr. 17. – R. Gy. Népnabadság, 1967. febr. 23.

Bp. Fiatal Művészek Klubja. – Ism: Németh Lajos, The New Hungarian Quarterly, 1967. 7. évf. 27. sz. 174-178. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970. Lesz 68-107. l./

93. l.

Rácz András

neve említve

„Születésnapi beszélgetés a 70 éves Barcsay tanárral" c. cikk a 4. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1970 január 14

Rácz András

Barcsay Jenő „szentendrei mozaikjának" felrakását
vezette Hegyi Györggyel együtt.

Bojár Iván: Barcsay J. kiállításán a Műcsarnokban; Magyar Hírlap, 1970. IV. 19. 9.

Ráth Endre, festő

Barcsay Jenő munkatársa volt a Szentendrei református templom mozaik-kompozíciói kivitelezésében.

Miklós Pál: Hogyan készül a mozaik?

22-24. o.

KRITIKA, Bp. 1970. július

VIII/7

Rácz András

Szerepel a XIV. kez. Pandu Munkány

kép. mův. szakköre Tárlatán

Esti Hírlap 1970 VII. 9

RÁC ANDRÁS, festő

Barcsay aranymozaikjánál a milliméter pontosságú kép építés speciális mozaik-tirakótechnikát kíván. Ebben Hegyi György és Rác András festőművészek a mester segi társaivá léptek elő-Nem mechanikus munka,az anyag törse,vágása,a kisebb egységek kirakásbeli megtervezése is művészi koncepciót igényel. 25.old

D.Fehér Zsuzsa: Aranymozaik 24.old

Művészet, Múzeumi Magazin, 1970. 4.sz. Bp.

Rác András

Májusfa (vetroso-mozaik)
Kilián-déli Ált. Iskola, 1966.

Miskolc, 1971.
Kulturális Tajékoztató, 63. l.

Rác András

művét „Májusfa" (vetrosc mozaik) Miskolcon, a Kilián déli ált. iskolán helyeztéket.

Bartha László és Flach Antal: Miskolc 1971. Miskolc, 1971

631

Rác András

nevé emlétve a

Il. oldalon

Kritika 1971 január

Il. old.

Rác András

D.K.: Ózd, Tanácsháza. Építész Dósa Károly, statikus Szabó József, mélyépítő Árvai Károly. Belső képzőmív. díszítés: Patay László /secco/, Rác András /mozaik/. - Képes ismertetés.

667-669.1.

Magy. épip. 1971. 11-12.sz.

Rácz András

Barcsay „szentendrei mozaikjának" kirakását végezte Hegyi Györggyel. (Elkészült: 1970 jan.)

Dévényi Iván: Barcsay Jenőről műcsarnoki kiállítása alkalmából; Képzőművészeti Almanach 3, 31. l.

RÁCZ ANDRÁS, szobrász

Miskolc uj és helyreállitott létesitményei, 1945-1970
1.-Szobrok, kutak, ~~létesitmények~~ emlektáblák.
58.-Mozaik, Kilián Dél iskola belső udvar.-III.ker.
Rácz András müve.-202.old. &.jegyz

ifj. HORVÁTH BÉLA: A miskolci városkép változása 189.old

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc, 1972

Rác András

„Madarak" c. munkája szerepel a „Murális tervek és anyagtisztelet" c. kiállításon az Iparterv tanácstermében

Magyar Nemzet 1972 május 13
4. old.

Rác András festőművész

festményeit és monotípiáit

a londoni Perrins Galériában

mutatja be.

Magyar Nemzet 1973 április 30

11. old.

Rácz András

Készítette a XIV. Nagy Lajos úti lakótelep épületeinek mozaikdíszeit. /1955/

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc szt.: Budapest Sexikon, Budapest 1973. 1335 l

821 l

Rácz András

Neve említve.

Népszava, 1974. márc. 23. 102 cíf. 69 sz. 8 p.

Rácz András

"A közösségi Művészet felé" c. beszámolóban Vadas József: "Köztulajdon 1945-1975" címmel a Műcsarnokban rendezett kiállitáson szereplő művészeket sorolja fel: Csik István, Rácz András, Garányi József, Marton László, Tury Mária, Óvári László, Patay László, Eigel István, Bencze Lilla, Balázs József. Ezután mindegyikük munkáját megemlitve ő felteszi a kérdést: Rácz András kompozicijára vonatkozóan, s idézi: „egyszerre próbál eleget tenni a kohóbeli munkafolyamat ábrázolásának és a mozaikfal diszitő funkciójának."

Élet és Irodalom, Bp. 1975. febr. 15.
XIX.évf. 7. sz. 13. lap.

Rác András

kompozíció sárga háttérrel 47x30 falikép
Tehete kompozíció 59x25 — " —

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Szekszárd 1975.

Rác András

Táncos mozgás I 27x36 mozaik
— " — " — II. 40x20 — " —

Rác András festőművész mozaik
kiállítása Szinyei Merse Terem
Sukszárd 1975.

Rác András

Öböl I 56x35 mozaik
— " — II. 59x33 — " —

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Sekszárd 1975.

Rác András

Sünes fej I 37×24 mozaik
—"— II 40×30 —"—

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Sékszárd 1975.

Rác András

Zsoldosok 78×95 kidig románc

Próféta 28×23 —"—

Rác András festőművész
mozaik kiállítása
Szinyei Merse Terem, Szekszárd
1975.

Rác András

Fej I mozaik 46x46
Fej II. —"— 54x40

Rác András festőművész mozaik kiállítása Szinyei Merse Terem Szekszárd 1975.

Átnézésre, megbeszélésre

→ Dr. Matits F.

Rác András

Művészetének kiindulópontja az épület, hasonlóan Országh Lilihez. Ilyenkor város- és épületmotívumok játsszák ezt a szerepet. Velence és az angol gótikus katedrálisok architektúrája transzparálódik kissé festményein. A tárgyi motívumot mindinkább jellé absztrahálta.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1965

127.

Rác András festő MDK

Képeit a Műcsarnok kamaratermében állította ki.

A bizánci-középkori művészet élményére utaló művek érett alkotások (Velencei fények, Rozetta, Katedrális). Formai bizonytalanság és szervezetlenség zavarja némely művét (Kék kompozíció, A Tömeg viszont nem felszínes.

R. Gy.: Jegyzetek kiállításokról 7

Bp. 1967. febr. 23.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Rácz András

festő

Kiállításán bemutatta a „Fények", a „Variáció", a „Romváros" cimi művét.

Fóthy János: Rácz András

Művészet, 1967. prunis – 40 kap.

M.D.K.

Rácz András

festő

A Műcsarnok kamaraterme-
ben rendezett tárlatot: —
„Kupola" (1970)

Fáthy János: Rácz András.
Művészet, 1967. június - 40 lap.

Rác András, festő MDK

A Műcsarnokban nézhető meg táblata.

– : A hét végi kulturális programból 11

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. febr. 25 :

200
+6

MDK

Rác András, festő

A Műcsarnok kamaratermében megnyílt tárlatának ismertetése, elemzése.

Rác András gondolkodó, tudatos festő. Erre utalnak Tömeg c. nagy kompoziciója, s sok más mellett fekete-fehér c. képe.

(f.-f.): fekete — fehér 2

ESTI HIRLAP Bp. 1967. márc. 3.

Rác András, festő MDh

Tárlata a Műcsarnokban tekinthető meg.

-: A hét végi kulturális programból 11

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. márc. 4.

Rácz András
festő

M.Dj.

A Múcsarnok kamera-
termében tartott tartalot.

—: Kiállítások
Művészet, 1967. április – 47 kep

[illegible]

Rác András festő

olajf.:

Epitkezés II.

Kompozició I.

Kék kompozició

Rác András festő kiáll. [illegible]. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Rozetta

Palota Velencében

Katedrális

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Campo

Olasz házak

Kompozició II.

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Házak toronnyal

Velencei fények

Torony

Rác András festő kiáll. Mücs. 1967.

Rác András festő

olajf.:

Épitkezés III.

Halászfalu

Parton

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Árkádok

Lépcsők

Szfinx

Rác András festő kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Lépcsőházak

Keresztmetszet

Régi város

Rác András festőm. kiáll. Mücs. 1967.

Rác András festő

olajf.:

Kék fehér kompozició

Kompozició narancsban

Vár

Rác András festőm. kiáll. Műcs. 1967.

MDK

Rác András festő

olajf.:

Fekete-fehér

Kékek, okkerben

Sárga folyó

Rác András festőm. kiáll. Mücs. 1967.

Rác András, festő

L. Gross Arnold

– : O Gross Arnold

Esti Hírlap, Bp. 1981 ápr. 16.

12

Racz Andre festő

magyar kármozdsú művész, 83
Hardenburgh Ave, Demarest (N.Y.)
USA

International Directory of Arts I.
Berlin 1965/66 [8] közlése alapján

M.D.K

Rács Anna építészhallgató

Gáva faluközpontjának terve
/ diplomamunka/
A nyiregyházi járási tanács kérésére

Weichinger Károly növendékei

G. J. : Kórháztervek, mozi-tipusterv, emeletes családházak tervei a diplomamunkák között

Magyar Nemzet 1961. október 20. 5.1 .

Rész Attila
építész

Labocz Ferenc nobrász Felszabadulás
emlékművének építészeti megoldását
végezte el.

Ecsenyi Elmira: Uj felszabadulási emlékművek
Művészet, 1970. augusztus – 18 lap

Rácz Attila

Rajza a 4. oldalon

Érzelmapparozsáj 1971 junius 9

Rácz András

Született Kolozsvárott 1916-ban. Festő, grafikusművész. Az USA-ban telepedett le. A Columbiai Egyetem tanára. A Guggenheim alapította ösztöndíjat nyert.

Fehete Márton: Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966. 334 l

237 l.

Rác Emil

rajzoló Prágában,
Brünnben és Bécsben
* 1853 + 1900
nem magyar, nem
Zell.

Toman

538. l.

haletelemket, magyaros vacsoráinkat, kitűnő fajboráinkat, csapolt söreinket, hires feketekávénkat.

A tulajdonos maga főz. – Szatmári Balogh Imre többszörös aranyéremmel kitüntetett Erdély leghiresebb cigányprimása a magyarnóták nagymestere, most először Budapesten a Rigófészekben muzsikál.

Romantikus árnyas kert.

Egész napon át nyitva.

Különtermek.

Telefon: 456–489.

Nagybecsü látogatását továbbra is kérem

mély tisztelettel:

Sándor Károly

vendéglős.

Városi éttermünk a „Rigófészek-pince" a Kamara filmszinház alatt, lejárat a Hungária fürdő mellett, Dohány utca 42–44. Telefon: 223–421. – ÉJJEL 2 ÓRÁIG nyitva. – Zene. – Hangulat.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Rácz Attila

1021

Portré

(Rácz Attila rajza)

A láncos vonszolóval ellátott frontokon a géptér kiképzése bizt ását. Képünk egy ilyen munkáról készült Edelényben, a XV. József és Kiss József vastám előfeszítést végez

Gondolatok a határ

A TERVGAZDÁLKODÁSSAL terjedt el, s lett napjaink divatos kifejezése a határidő. A szó mindig ugyanazt jelenti, ha hallom, mégis mindig más jut róla eszembe. Attól függően, hogy ki, vagy kik mondják. Ha kohászok, gépipari üzemek dolgozói emlegetik, általában arról van szó, hogy bizonyos feladatot az előre meghatározott idő előtt elvégeznek. Ha viszont az építőiparral kapcsolatban hallom azt a kifejezést — kevés kivételtől eltekintve —, a téma a határidő „csúszása", vagyis az, hogy nem végeznek az előre meghatározott időre a munkával.

Hogy más példát ne említsek, Ózdon az elmúlt év elején kezdték meg házgyári lakásokból az építkezést. Az

lom, nem kis gondtól szabadulnának meg, ha végre megoldódna a csaknem háromszáz család lakáshelyzete, ami miatt nap mint nap ingerült ügyfelek kopogtatnak be hozzájuk.

KI AKKOR a felelős? Magam is gyakran elmegyek az építkezés telephelye mellett. Nem ritka látvány, hogy egy dolgozó fúr, farag, reszel, másik három pedig nézi. Ellenőrzik, hogy jól dolgozik-e az az egy. (Úgy tűnik, a minőségi ellenőrzés megoldott, az átadott épület vaskos, több dossziét kitöltő hiánylistája miatt mégis jobb, ha most nem beszélünk a munka minőségéről.) Könnyű megállapítani tehát, hogy baj van a munka intenzitásával. De ha ezt tudjuk, márpedig a vál-

lustaság is az, hogy nem fejezem ki a dolgokat, hagyom őket kaotikusan. A fogalmi káoszt nyugodtan tűröm, a formait nem. De nem hiszem, hogy a fogalmi rendezés lehetséges. Egy középkori ikonnak az értelmezése nemcsak emberenként, de koronként is természetesen változik. Ezt senki sem találja furcsának. Ma mégis mindenki azt szeretné, hogy egy mai műnek csak egyfajta értelmezése legyen. Ez már eleve helytelen.

Azt a művészetelméletet tartanám helyesnek, amely eleve abból indulna ki, hogy nincs egyfajta szempont, nincs egyfajta mérleg. Ha ezt elvben el is ismerik néha, gyakorlatilag, főleg a hivatalos emberek, próbálják a sokféleséget egy-két irányra leszűkíteni. Nem lehet. A mi korunk ellentétekből áll. Ezt ha nem is szítani kell, de fenntartani. Végül az ellentétek szintézise lehet csak élő organizmus.

ahhoz, amit szeretnék. Csakhogy még egy baj van: munka közben az ember nagyon keveset törődik a nézővel. Utána már más a helyzet. Elvben nincs dolgom a nézővel munka közben. Persze tudom, hogy ez fontos szempont.

– Csakhogy itt nem pusztán a néző egyensúlykereséséről van szó. Elsősorban te magad vagy a lelki egyensúly élvezője.

– Szeretnék lenni inkább. Mert ezt elérni nem tudom.

– Úgy is mondhatnám, hogy az ellentmondás hedonistája vagy. Az ember nem azért szerkeszt, mert az kötelessége vagy mert diplomája van.

– Igen, de az okát nem tudnám pontosan megmondani. Egész egyszerűen – mert ezt kell csinálni. Ha egy képet elindítok, azt valameddig el kell vinni. Nevezzük ezt belső kényszernek – amit nem tudok igazán véges-végig követni. Egy képet sem tudok befejezni anélkül az érzés nélkül, hogy abbahagytam. Valami után futok, amit néha 8-10 képen keresztül sem tudok elérni. Az stimmel, hogy az egyensúlyt próbálom elérni; de nem érem el. Úgyhogy néha már arra gondolok, nem is olyan fontos elérni.

– A képeid így is közönséget teremthetnek a magánélet szféráján belül. Illegális és titkos kéjelgéseket avathatnak konstruktív emberi kapcsolatokká.

– Csak önmagamnak nem festenék. Ha nem érezném, hogy ez egyben valami társadalmi kapcsolatot vagy szerepet is jelent. Ha tudnám előre biztosan, hogy amit csináltam, soha senki nem fogja látni, akkor nem csinálnám. Nem tudom magam kivonni a társadalom valósága alól, ami körülvesz és rajtam keresztül nyilvánul meg. A *Joseph der Ernährer* Thamarja azt akarja, hogy ő is bent legyen a történelemben, és ezért mindent megtesz. Kicsit Thamarnak érzi magát az ember, ha dolgozik. Ha néhány képet fest, amik megmaradhatnak, ezzel már úgyszólván beiratkozott az emberiségbe, már megváltotta a jegyét. Nagyon kínos volna úgy végigélni egy életet és meghalni úgy, hogy az ember a világon semmi olyasmire ne emlékezhessen, amivel valami nyomot hagyott. A halhatatlanság szerintem értelmetlen szó, de nyomot kell hagyni. Ez nem közvetlen indíték, mégis mindennek ott van a háta mögött. Persze olyan nyomot akarok hagyni, amilyet én helyesnek tartok. Ilyen szempontból már a néző vagy a társadalom is másodrendű. Én jobban tudom, hogy milyen nyomot kell hagynom, mint bárki más.

– Azt mesélted, hogy a képeidet sokáig nem is mutattad látogatóknak, és csak mostanában jöttél rá, hogy mégiscsak mutogatni kell őket. Most már nagy rutinnal tudod váltogatni őket az állványon, de nem hiszem, hogy kielégítene, amikor egy-egy magánzó gyönyörködik bennük. Az előbbi vallomásod is arra mutat, hogy az ember eléggé visszás módon akkor érkezik révbe, amikor akadémikusan kodifikált megítélése ellenében forradalmian újraértelmezik, nem amikor eltévedt partizánok szimatolják művében a forrásélményeket. Az önkifejezéshez, úgy látszik, lényegileg hozzátartozik, hogy az ember idegenként akar találkozni a rokonaival, kissé ünnepélyesen.

– Egy csomó dolgot fejezel ki, amire azt mondom: ez az! De ha az ellentétes értelemben fejeznéd ki magad, abban is valószínűleg sok olyan dolgot fedeznék föl, ami stimmel. És ezen magam is csodálkozom.

– Tőlem is csakolyan távol akarsz lenni, mint minden nézőtől – amit határozottan művészi törekvésként értékelek.

– Nem. Néha nagyon szeretném fogalmilag, szavakban tisztán kifejteni, amit mint festő csinálok. Nem tudom – és ezt egy mínusznak érzem. Kényelem, egyfajta

formai tekintetben véletlenszerű. A formai összefüggéseket nyilván az ikonfestő sem tartotta fontosnak. Én meg néha éppen az egészen véletlen formatalálkozásokban látok fantáziát, azokon a pontokon, ahol két formavilág tart egymás felé.

— De mért? Éppen azért, mert ezek eredetileg nem függenek össze. Az összefüggéstelenségben keresd a fantasztikus kapcsolódás lehetőségét. Adva van a kard és adva van a szélmalom — mért ne találkozzanak?

— Hogy ezt a hasonlatot folytassam, a kard és a szélmalom együtteséből véletlenül vagy nem véletlenül adódhat egy olyan újabb kifejezési lehetőség, ami már egészen független a kardtól és szélmalomtól. Hasonló ez ahhoz a játékhoz, amit Lionardo is nagyszerűen föl tudott használni: a fal véletlen repedéseiben is mindenki azt látja, amit akar.

— A szürrealizmus csak a plakátja volt a gondolkodásunk eredendő szürrealizmusának.

— A minket körülvevő optikai valóság olyan tippeket ad, amikkel egész új dolgokat lehetne kifejezni, új hatásokat lehetne elérni. Sikerül-e elérni a hatást vagy sem — én sokszor ilyesmiből indulok ki. Azt a hatást, amit a véletlen, a kaotikus formatalálkozás tett rám, azt próbálom befektetni, azt próbálom kihozni a képből.

— Számodra tehát a nem megalkotott világ a megalkotandó mintája? Nyilván azonos is, nem is a megalkotandóval az, amiből meríted. Az a vonása, amelyik számodra a legmegalkotandóbbnak tűnik, az a legkevésbé megalkotott jellegű. És a legkevésbé megalkotott jellegénél fogva kaotikusnak tűnik.

— Fontos ez vagy érdekes ez? Fontos az, amiből kiindulok? Fontos ez a néző szempontjából?

— Én mint néző ebbe a kérdésbe merültem bele. De helyezheted más síkra is a kérdést, ha azt mondod nekem, hogy nem ezen a síkon kell a képeidet tárgyalni. Mondd el annak a nézőnek az álláspontját, akit szívesebben látnál a képeid előtt.

— Nem tudom leírni. Ha tudnám, abban a pillanatban azt is tudnám, milyen képet kell festenem a számára. Nincsen ilyen elképzelésem. Különböző nézők ugyanazt a képet különbözőnek látják, és nem ragaszkodom ahhoz, hogy ugyanazt a képet lássák. Helyeslem azt, ha te a magad síkján valamilyen kifejezésformát látsz a képemben. De ugyancsak helyeslem, ha valaki más síkon másfajta kifejezésformát lát benne. Abból indulok ki, hogy több szempont, illetve végtelen sok szempont lehetséges. Ilyen értelemben énnekem nincs is igazam, egyáltalán nincs is meg az a szempontom, hogy hogyan kell azt a képet nézni. Én nem bánom azt, ha az architektonikából indulnak ki vagy akármilyen segédfogalomból. Csak azt kívánom, hogy ezen jussanak túl.

— Nem azért tartod fenn az egyes nézővel szemben a másikfajta értelmezés lehetőségét, mert alapjában minden nézőtől az ilyen és az olyan viszonyulást várod el? A legalább kétfélét? Ha lát valamit a képedben, nem azt várod, hogy lássa az ellenkezőjét is?

— Lássa az ellenkezőjét is, mert hiszen a képeket is lehetőleg úgy csinálom, hogy ellentét legyen bennük. Nem egysíkúak. Ismétlem, abban, amit mondok, és amit elméletileg vallok, abban nem vagyok olyan biztos, mint...

— Az nem elmélet, ha szeretnéd, hogy minél több elem szüntelen egymást kiegyensúlyozó lengése bizonyos játékot vigyen a néző szemléletébe.

— Ebben van valami. Azt hiszem, ez a megfogalmazás megy tán legközelebb

amit csináltam, sem előzőleg, sem utólag – ami valószínűleg hiba is. Mindenesetre ez szimpatikus hozzáállás.

– *Nem túl agresszív az értékelésem?*

– Nem. Azt hiszem, hogy túl pozitív.

– *Bizonytalanabbnak kellene lennem?*

– Én bizonytalanabb vagyok. Nem nagyon tudnám magam értékelni.

– *Akkor fölvetek még egy fonalat. – A monumentálisnak egy lírai változatával állok szemben. Hogy kiküszöböljem a kis méretek látszólagos ellentmondását, a házioltár fogalmát kölcsönzöm a szótárból. A tömeg monumentális, de akit lenyűgöz – pitiáner. A Hősök Terét megépíteni – talán semmi. De az ott zsúfolódó tömegen áttörni – heroizmus. Rendezett mozgásod a káoszban arra vall, hogy a káoszélmény monumentalitása nem nyűgöz le. Racionális szerkesztéssel sikerül kivetítened a tömeghez való viszonyulásod problémáját, aminek megfelel, hogy viszonylag kis méretek között méreten felüli szférákba hatolsz bele, s ezeket a kis mérettel idézőjelbe teszed, míg például Pollock bennük ugrál, amíg fest. A kis méret: talán idegenséged ezektől a kaotikus szféráktól, ahol a modern isten lakik. Ezt csak a modern házioltár szoríthatja keretek közé.*

– Lehetséges. Számomra nagyon érdekes, amit mondasz. Én másképp mondtam volna. Idáig nem jutottam el. A monumentalitás mindig izgatott, de nem mint fogalom, hanem mindig konkrétan. Egy látványról, a formák összeállításáról könnyen meg tudom állapítani, hogy az monumentális vagy sem. Már eleve mindig a monumentalitás felé próbálok igazodni – nem véletlen, hogy mozaikozom is. – Van egy dolog azonban, amit kifogásolnék abban, amit mondasz.

Te föltételezed, hogy én értékelem a káoszt, helyeslem vagy nem. Én nem értékelek munka közben, legalábbis nem tudatosan. Munka után sem, munka előtt sem. Én levetítek valamit, elég szolgai módon. Nagyon sok logikus dolgot mondasz, valóban a képeimről beszélsz, csak én nem emlékszem vissza arra, hogy ezt a káoszt helyeseltem-e vagy sem. Én csak rendszerezni akartam valamit.

– *Én mégis figyelmeztethetlek arra, ami benned nem volt tudatos.*

– Tudom. Es lehet, hogy neked van igazad.

– *Nem véletlenül vannak a falaidon pravoszláv ikonok.*

– Azokat nagyon szeretem. Jobban érdekelnek, mint igen sok, a reneszánsz óta élő művészeti forma.

– *Az egyik: vörös keretbe összefogott sok kis ikonból áll. Lehet, hogy van közöttük tartalmi-allegorikus összefüggés, de szívvidító itt a formai káosz, aminek az ikonfestő nincsen tudatában. A te képed is csupa ablak, amelyeket formanyúlványok, átfedések, metszések kötnek össze, míg végül minden architektonikus értelmüket elvesztik a Bábel-tornyod részletei. Romjaidban fested meg eleve, és csak megfogalmazás kérdése, hogy káosznak nevezzük-e, amit építesz. Formarendnek éppúgy hívhatom, kontrapunktikának, mely odáig szerveződik, hogy káoszt állít elő: minden megfogalmazásba belemegyek, de hogy te logikai működésként éled át a káosz előállítását – arra a nyakamat teszem.*

– Ebben, mondom, valószínűleg igazad van. Én csak nem gondoltam át, ezen a síkon. Egész más síkon gondolkozom, ha azt egyáltalán gondolkozásnak szabad nevezni. Például te mást látsz az ikonok egymásmellettiségében is, mint én. Számodra az

– Igen.

– Belőled nem fröcsköl a zürzavar, mint egy tasisztából. A zürzavarral szemben nem vagy passzív. A zürzavart bizonyos fokú szellemi aktivitással, állandó logikai kontroll alatt létesíted, a zürzavart építed. Néhány kísérőjelenség megerősít ebben az elgondolásomban. Az egyik, hogy a kép kivágása a horizontális végtelenből esetlegesnek tűnik.

– Arra igyekszem, hogy a kép a képkereten kimenjen.

– A másik az, hogy az architekturális elemek egymásra zsúfolásából keletkező ablakokban rengeteg kitekintés nyílik a spahtli nyomát őrző esetlegességek végtelenjére; egy olyan elemre és közegre, amely a szándékolatlanság eleme és közege.

Ellentmondásos építkezés, az ellentmondásosság logikus és fegyelmezett átélése megfér itt azzal, hogy az egész fölépítés nem következik szükségszerűen az elemek logikai párbeszédéből. Valamiféle fatalitás van a kép egészében. Mozaikszerű, tehát geometrikusan is zavart rendezettség az alapmotívumokban. A közeiben megfér egy bizonyos véletlenszerű szabadosság, körülbelül úgy, mint a kövezet réseiben a gyom.

– Úgy van. Bizonyos szempontból nagyon logikusnak, tulajdonképpen helyesnek tartom, amit elmondtál. De én nem ezt látom, legalábbis nem ezt akarom beletenni egy képbe. Másrészt utólag sem ezt látom benne. De tapasztalatból tudom, hogy a legritkább esetben látják azt meg benne, amit én. Ehhez nem is ragaszkodom, legfeljebb ahhoz, hogy a képnek valamilyen hatása legyen, hasson arra, aki nézi. Talán nem is olyan nagyon fontos, hogy az pontosan ugyanazt hámozza ki belőle, amit én szeretnék.

Számomra az architektonikus szerkezet – amiről te is beszéltél és amit mások is sokszor alapvetőnek tartanak – másod-, harmad- vagy ötödrendű dolog. Az architektonikus elemek majdnem véletlenszerűen kerültek a kezem alá, nálam is csak egy bizonyos időszakot jellemeznek. Könnyebben tudom magam velük kifejezni. De éppenséggel zavar, hogy mindenki elsősorban ezeket látja meg és épületet lát, ahol én inkább azt szeretném kifejezni, amiről te beszéltél. Én nem tudnám ezt szavakban kifejezni. Az tetszett nekem, amit a zürzavarról mondtál, a rendezett zürzavarról.

– Azt mondod, lényegében nem bánod, a néző mit gondol a te antiarchitektúrádról.

– Egy bizonyos szektoron belül nem bánom, ha különböző dolgokat látnak meg benne.

– De azt elvárod, hogy ellentmondásosságot érezzenek a képeidben, legalábbis érezzék a zürzavarhoz való aktív viszonyulásodat.

– Igen, ezt föltétlenül. Mondjuk, hogy érezzék a zürzavarnak egyfajta rendezését, olyasmit, mint amikor a közlekedési rendőrt látják az autók tömkelegében.

– Előfordul, hogy valakit halálra tapos a tömeg, és előfordul, hogy valaki pillanatok alatt kikeveredik belőle, mert jobban ismeri a statisztikai terepet, mint a statisztikának alárendelt egyedek. A te alámerülésed – az, hogy tömegeset és kaotikusat produkálsz – valamilyen vörös fonal mentén történik.

– Ez is nagyon szépen hangzik.

– Akkor már ellent is mondhatsz neki.

– Én nem tudnék ellentmondani, mert ennyire logikusan nem gondoltam át azt,

nem mint képet –, és a grafikai zsűri sok szempontból engedékenyebb. Amellett kis képek voltak és a kiállításon nem is nagyon lehetett észrevenni őket. Nagy zavart nem okoztak. Az egyik az *Építkezés*, a másik a *Tornyok* című képem volt.

– *Utóbbi abba a sorozatodba tartozik, amelyik Feiningert juttatja eszembe.*

– Ezekben a képekben építészeti formákkal szerettem volna kifejezni magamat.

– *De a festői munkálkodásodat talán nem ilyen képekkel kezdted.*

– Ezek a képek az első időkből valók: 60–62–63-ból.

– *Gótikus reminiszcenciák.*

– Nagyon átértékelt gótika. A gótika szelleméből csak a formát vettem át és nem az igazi tartalmat. A gótikus elemet mint formát szeretem és itt föl is használom. Majdnem önkénytelenül. Eredetileg nem akartam itt sem tornyokat csinálni.

– *Én is a gótika átértékeléséről beszélnék, mert hiszen a gótika egyirányú, egytörekvésű dolog, nálad viszont kezdettől fogva érezni, hogy a lehetőségig ellenpontos szerkesztéssel építed föl a képeidet.*

– Ez erre a legjobb kifejezés.

– *Ez egyúttal egyik legmegragadóbb tulajdonságuk is.*

– A gótika formavilágához önkéntelenül folyamodtam. Amit festek, nem is tudom, nem is próbálom kifejezni szavakban, még annyira sem, hogy egyáltalán gondoltam volna a gótikára. Ezt a vonatkozást, egyáltalán az építészeti formákkal való kapcsolatot többnyire én is csak utólag láttam meg. Elindulásul egy többnyire csak formai elképzelésem van, amelyik számomra valamilyen – esetleg érzelmi, de majdnem biztosan nem tudatos – tartalmat foglal magában. Hogy ez mivé alakul munka közben, ez – ha sokszor tőlem nem független is – de általam nehezen kormányozható. Vagy azt teszem, hogy erősen ragaszkodom az elképzelésemhez és akkor többnyire dugába dől az egész, vagy teljesen szabadjára engedem az alakulását – rendszerint ez sem jó. Néha eltalálja az ember a középutat, hogy mikor kell engedni, mikor nem, s akkor néha sikerül valami. Előre – szerencsére – nem pontosan kiszámítható az egész.

– *Ehhez – amit most a kép munka közben való alakulásáról elmondtál – egy rövid fél órás áttekintés alapján azt fűzném hozzá, hogy a képed formai indítékául szolgáló elemek végül is nem eredeti értelmük vagy értékeik szerint érvényesülnek a képen. Az egyes formai momentumokat figyelmes logikával hozod össze, méghozzá úgy, hogy ellentmondásaik mentén keresztezed őket: a konkávot a konvexszel, a lefele tendálót a fölfelé tendálóval. Ugyanezt a játékot érezni a háttér-előtér viszonylatában is, amikor térbe kiható átmetszések adódnak. A szín is inkább a formák keresztezésének logikai momentumait húzza alá, nem pedig a téri viszonyulásaikat.*

– Igen, ez föltétlenül így van.

– *A logikusan összeékelt elemek végül egy labirintusszerű tömeggé állnak össze, egy funkcióját vesztett architektúrává.*

– Igen.

– *Amelynek egészében nem terhelés vagy téri viszonylatok szabják meg a rendet. Az architektonikusan kapcsolódó részletek halmozódása végül is megsemmisíti a dolgok logikai összefüggéseit. Az architektonikus részletektől nem architektonikus egészhez jutunk el, hanem az architektonika misztifikálódásához, a logika misztifikálódásához: egy olyan architektúrához, amelyben elsősorban eltévedni lehet – és kell.*

RÁC András

Sokszólamú ellenpont

(RÁC ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ, 1965.)

Rongonyi 1988

– 1926-ban születtem Kolozsvárott. 1942 óta Pesten élek, itt is érettségiztem. 1946-ban kerültem a főiskolára, először Berény osztályába, két év múlva a mozaik-osztályra Fónyihoz.

Fónyi megtanított a szakmára, a mozaikra, de nem nagyon avatkozott bele abba, amit csináltunk. Technikai oldalról fogta fel a dolgokat.

– Mi a véleményed Fónyi koloritjáról? Befolyásolt?

– Inkább negatív értelemben. Ő a mozaikban is szerette a visszatartott színeket – a színeket a szürke, a fehér, az okker felé vinni. És én ezt nem nagyon szeretem.

46-tól 51-ig voltam főiskolás. Úgy emlékszem, 51-ben készült a diplomamunkám, egy elég közepes mozaik. Úgy tudom, a Szovjetunióban van. Faültető gyerekeket ábrázol. A berlini VIT alkalmából a DISZ ezt ajándékozta a Komszomolnak. Szerencsére nem tudom, mi lett belőle. Egy-két évre rá Sztálinvárosban csináltunk öten egy-egy mozaikot az üzletház falára; magam megint csak elég gyenge eredménnyel, ahogy így utólag látom. Az volt az első nagyobb mozaikom. Ezután hosszabb ideig nagyon kevés munkát kaptam. Elsősorban mozaikokból éltem. Jelenleg is egy nagyobb mozaikon dolgozom, amelynek a tervével pályázaton nyertem megbízást. Már több mozaikot csináltam, a legtöbbjét 56 után. 57-ben Hegyi Györggyel Hajdúnánáson közösen dolgoztunk. Egy másik mozaikom Pécsre került, Pesten a Nádor utcai [ma Münnich Ferenc utcai] iskolában, a Heim Pál kórházban és a MÁVAUT Bukaresti úti végállomásán van mozaikom.

– Kiállításokon mivel szerepeltél?

– Elsősorban mozaiktervekkel. Két-három évvel ezelőtt a nemzeti kiállításon néhány tervemen kívül két képem is szerepelt. Több fantáziát látok a magam számára a festészetben. A mozaik monumentális műfaj és viszonylag kötöttebb, tehát nem nyújthatja azt a szabadságot, amit egy-egy képem, egy-egy itthon, a magam kedvére készült festmény.

– A két kiállított képedben éltél-e már azzal a szabadsággal, amiről beszélsz?

– Igen. Viszonylag sokkal szabadabban dolgoztam azon a két képen, mint a mozaikon, amelyet ugyanakkor csináltam.

– Akkor nagy meglepetés lehetett számodra, hogy ki is állították őket.

– Nagy meglepetés volt. De mint grafikát adtam be őket, paszpartúzva – tehát

1021

Rácz András
kiállítása

1979. VII. 30. Kossuth 18,30 Áné

Esti Magazin

- Kőszegen a Jurisics vár galériájában nyilt meg Rácz András festőművész mozaiktáblakép kiállitása.
Csapó György erről szóló jegyzete előtt annyit, hogy Rácz András mozaikmunkái nem kapcsolódnak a szó klasszikus értelmében a festészethez, plasztikájuk sem szobrászi. A művész mozaikreliefeknek nevezi a kiállitott müveket.

- A mozaik mindenekelőtt a nagy formák művészete. Épülethomlokzatok, nagy belső terek, falrészek diszitésére szolgál, de Rácz András kezdettől fogva izgatta a kisméretü mozaiktábla, ami bekeretezve a falakra akasztható, kép gyanánt.

Kétségtelen, hogy a mozaikkockák ilyen alkalmazása szuvenirebb lehetőséget ad, mint egy nagyméretü, közületi rendelésre készitett mozaik, nem beszélve arról, hogy ilyenre ritkábban nyilik alkalom.
Mi mást tehet az olyan müvész, aki megszállottja a sokszinben ragyogó mozaikkockáknak? Kikisérletezett egy olyan technikát, amely lehetővé tette az üvegmozaik táblaképi felhasználását is. Régebben a kockákat ugyanis betonba ágyazták, ez még a kisméretü táblákat is nagyon sulyossá tette. A betonnak müanyagragasztóval való helyettesitése kellően csökkenti a mozaikreliefek sulyát, és Rácz András olyan sokszinü mügyantát használ kötőanyag gyanánt, amelyről kiderült, hogy erősebb, mint maga a ragasztott anyag.
Üvegmozaikkal dolgozik, és sokszinü, és fényü kockák elhelyezésével, a szinek kombinációival réteges, árnyalt felületeket alkot, jól kihasználja a mozaik anyagából adódó lehetőségeket.
A Kőszegen kiállitott ujabb müveiben is mindig érződik, hogy az anyagot kezessé téve a mondandó szolgálatába állitja, anélkül, hogy ezt különösebben hangsulyozná. Nem csinál trükköket, komolyan veszi az anyagot, szenvedélyesen szereti a technikát, amely a kisujjában van, de mindig az anyag adta lehetőségekből indul ki.
Ő maga szerényen ezt hangsulyozza. Mégis az ő müvészetének is, mint minden müvészetnek van felismerhető kritériuma, ami megkülönbözteti a müvészkedéstől. Ez utóbbi legfeljebb ha a vizuális konvenciókat szolgál ki, de többnyire csak gyártmányokat készit futószalagon. A müvészetben viszont állandó intellektuális erő, szünetelen kérdés feltevés a valódi érték, amely gyakran egy uj esztétikummal jelentkezik.
Hogy hova tartoznak Rácz András mozaikreliefjei? Müfajilag ennek eldöntését nem tartom fontosnak azért sem, mert mozaikjai tartósságuk miatt is fennmaradnak egy olyan korban, amikor a mai müfaji határok már talán egészen más értelmet nyernek.

1977. V. 29. Petőfi, 16.40 (K.-ine)

Látjuk, hallottuk

- A győri Képcsarnok kiállitó termében Rácz András festőmü vész mutatta be mozaik reliefjeit.

Ritka az olyan kiállitás, amelyben egyaránt örömét leli müvész, müértő és közönség. Rácz András kiállitása ezek közé tartozik.

Rácz András festőmüvész

Jó 25 esztendéje foglalkozik a mozaikkal és egyike azon keveseknek, akiknek munkája uj ésuj lehetőségeit tárja fel ez ősi multra visszatekintőmüvészetnek.
Mozaik táblaképei, reliefjei ahogy a müvész nevezi őket valami egészen sajátos hangon csengenek. Alkotójuk tökéletesen otthonos a mozaikok világában és kiváló kolorista.
Technikai ujitásai már régóta lehetővé tették a mozaik falikép készitését is.
Régebbe a mozaik kockákat ugyanis betonba ágyazták és ez még a kisméretü táblákat is tulságosan sulyossá tette. A betonnak müanyag ragasztóval való helyettesitése a tábla sulyát jelentősen csökkentette és lehetőséget adott arra is, hogy a mozaik képet a falra akasszák
Mindazonáltal a mozaik a nagy falfelületek után kivánkozik épületek belsejébe vagy homlokzatára.
Rácz András kisebb méretü kompozicióban is jól érzéklődik ez. Roppant erőteljesek. Még a bájos, figurális iskolába, óvodába jól elképzelhető faliképek is monumentális hatást keltenek. Rácz András mindig üvegmozaikkal dolgozik és a sokszinü, fényü kockák elhelyezésével kombinációival réteges árnyalt felületeket alkot, nagyszerüen kihasználva a mozaik funkcionális lehetőségeit és olyan intenzitással, mégis intimitással

szólalnak a már emlitett erős szerkezetü, monumentális hatásu képei is, hogy az ritkaság, boha a mozaik technikát immár sokan alkalmazzák nagy és kis felületeken egyaránt.

Rácz András mozaikjaiban, képeiben hatásosan érződik az anyagszerüségből adódó varázs anélkül, hogy ezt különösen hangsulyozná, de nem is leplezi persze. A kezessé lett mozaik kocka mindenkor a mondandót szolgálja.

Kiállitása láttán megint csak arra gondolok és nem első izben teszem szóvá, hogy épitészeink még korántsem élnek a mozaik müvészet adta lehetőséggel, amikor egy-egy nagy belső teret épületet vagy akár épületcsoportot terveznek.

- Csapó Györgyöt hallották,

Rác András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 MAR 30

NÉPSZABADSÁG

1021

— RAC ANDRÁS magyar festőművész kiállítást rendezett Párizsban a Lambert kiállítási teremben.

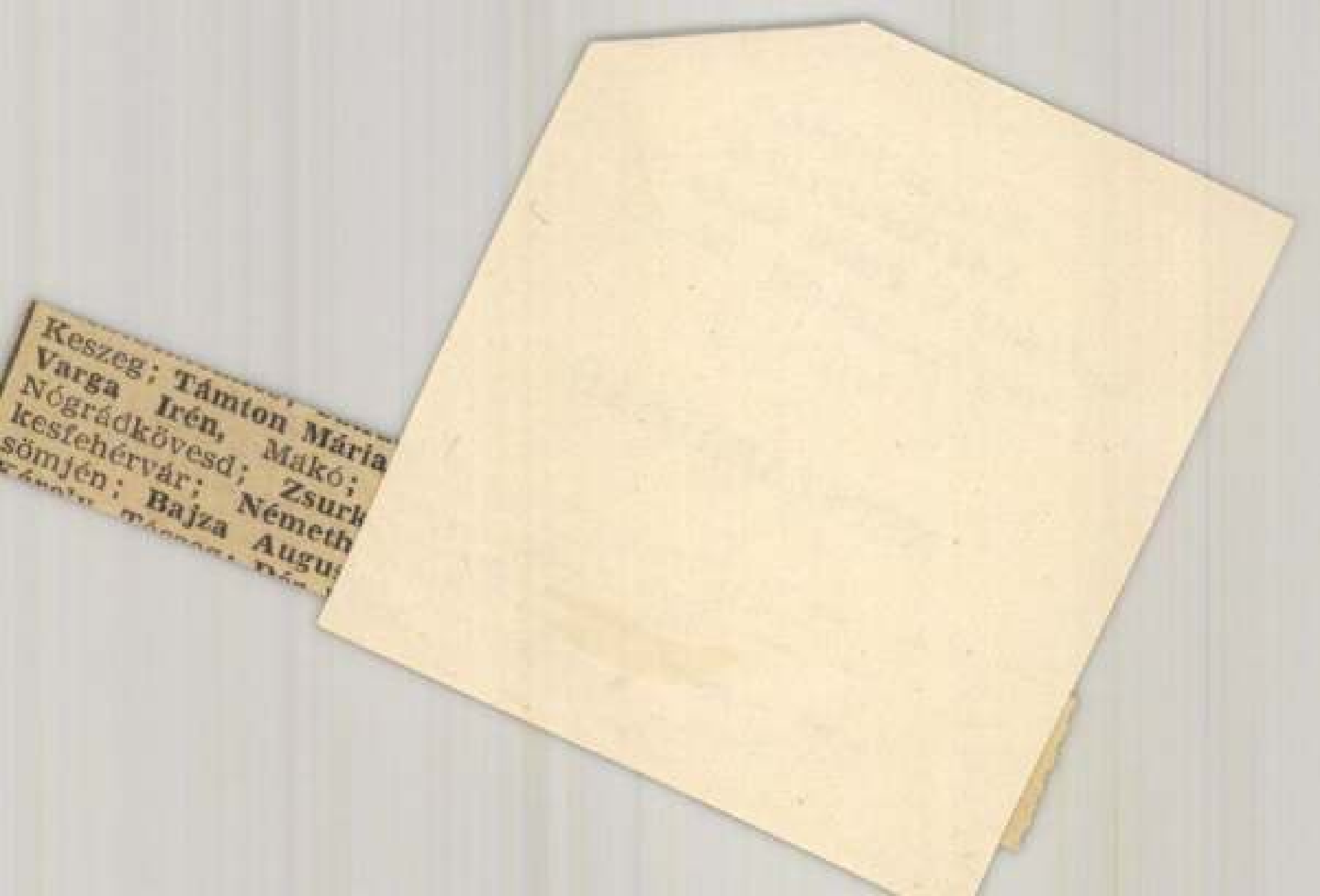
Keszeg; Támton Mária
Varga Irén, Makó;
Nógrádkövesd; Zsurk
kesfehérvár; Németh
sömjén; Bajza Augu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rác András

ESTI HIRLAP
1966 JÚN 14

1021

KIRAKÓJÁTÉK — NAGYBAN

Mozaik a negyedik emeleten

Ilyen még nem készült

Egy budapesti bérház negyedik emeletén aprólékos, gyönyörű munkával elkészült az ország, de talán Közép-Európa legnagyobb mozaikképe. A miskolci Kiliántelep — új lakónegyed — iskolájának egyik hatalmas homlokzati falán, 10x12 méteres, két emeletnyi felületen építik majd be: onnan néz fényes kékjeivel, boldog sárgáival a modern környékre. Májusfa szalagjait tartó úttörők stilizált csoportját ábrázolja a terv — *Rác András* pályadíjnyertes műve —, amelyet még két esztendeje készített.

Ezután következett a hosszadalmas kivitelezés. A két együtt dolgozó mozaikművész, *Rác András* és *Hegyi György* elkészítette a nagyméretű szénrajzot. Ennek a mozaiknak az esetében nem a végleges nagyságban, mert az még az óriási műteremfalon sem fért volna el —, csupán feles léptékben, s így is három falat foglal el a rajz a műteremben. Erről kétszáznegyven részletrajz készül, már a tényleges méretben, pauszpapírra. A pauszpapíron futó kontúrokat simára egyengetett, puha homokba karcolják — a homokot asztalnyi fakeret tartja össze.

A puha homokba azután megkezdődik a színes kövek kirakása. (Négy ember féléves munkája.) A kövek — Itáliából érkező százszínű, szín- és hőálló mozaiküvegdarabok — kirakása jó játéknak tűnik, ám nem is oly egyszerű művelet. A szabályos alakú, csöpp kövecskék és az amorf nagyobb darabok, a különböző színek váltakozása adja a ritmust, a sok kis részletből összeálló kép majdani végső hatását.

Amikor a részlet elkészült, felületére vásznat ragasztanak, s a vászonnal kiemelik a homokból: készülhet a következő részlet, a nagy sakktábla soron levő kockája. A vásznon tehát most ott a kép negatívja. Ezek már egymásra rakva sorakoznak a műteremben, gondosan megszámozva, szállításra készen — míg egy nap értük nem jön majd a nagy teherautó, s a tett helyszínére nem szállítja őket, a művészekkel együtt. A vászonhátú kőmozaik belekerül a nyers vakolatba, majd a vásznat leszedik felsz[illegible]ről.

Hogyan fest ma[illegible] ég alatt, a nap [illegible] nyiszor m[illegible] zaik? E[illegible] kíván[illegible]

GÖRZIG—MAGDEBURG —ROSTOCK

Körútra indult az NDK-ban a magyar párt- és kormányküldöttség

Kép a magyar és az ND
magyar, jobbról az NDK-de

Berlin, június 14.

Az NDK-ban tartózkodó
gyar párt- és kormány-
ség ma reggel fél ki-
berlin—nieder-
kastélyban le-
ől elindult
ki körút-

Rác József, grafikusművésznek
1021

AT, 1984. AUGUSZTUS 25. **NÉPSZAVA**

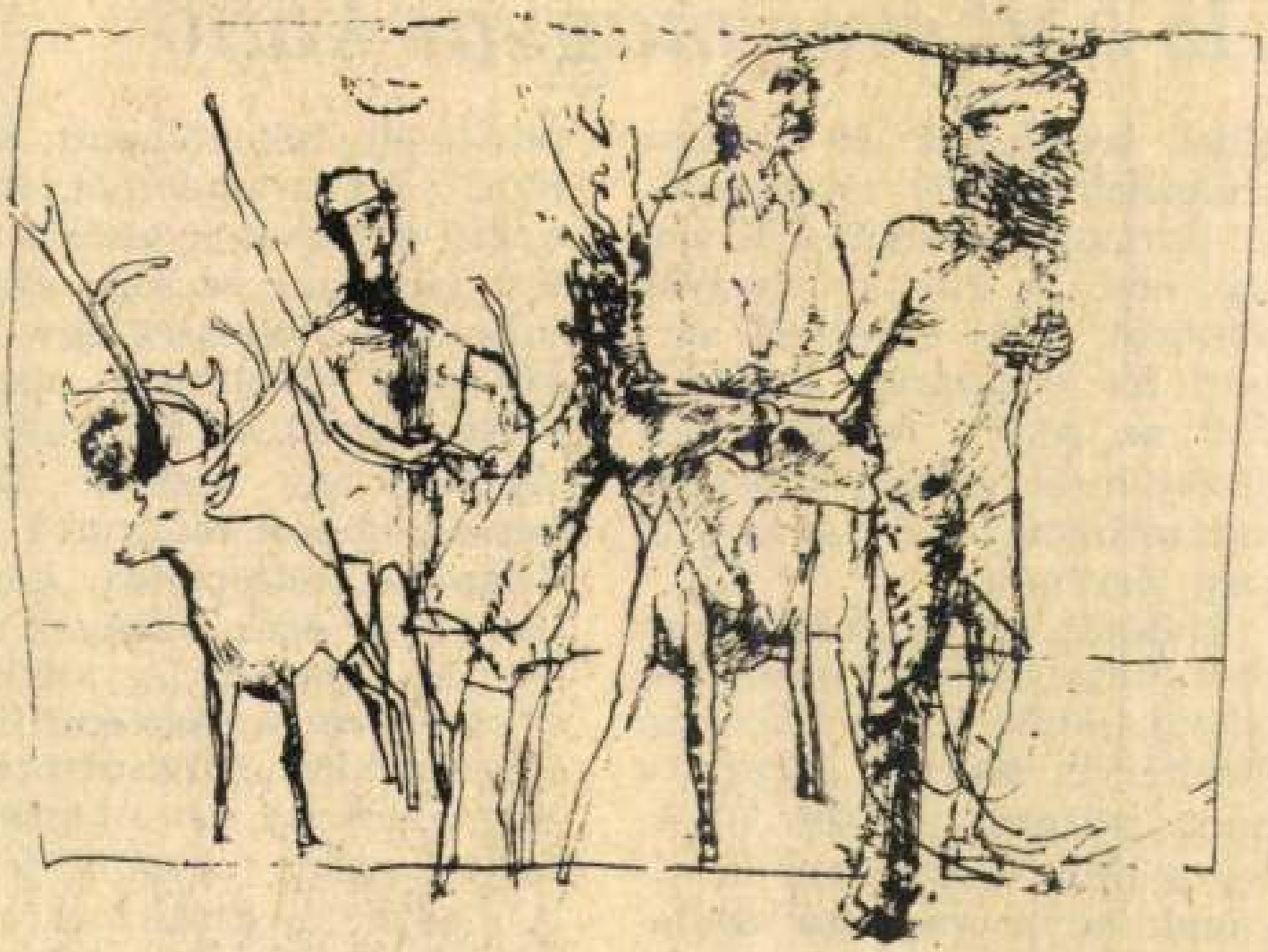

Rác József **VADÁSZOK**

NÉPSZAVA 1984. AUGUSZTUS 25., S

Csorba Győző

Az 550 éves magyar költő

Most, augusztus 29-én lesz születésének 550. évfordulója. Jannus Pannoniusról van szó, erről a különös magyar költőről, aki egyetlen sort sem írt magyarul, mégis ő volt az, aki a magyar költészet hírét először vitte túl határainkon, és ismertette meg Európával.

Életéről ezúttal csak annyit, hogy tizenegy esztendős itáliai tanulás után 1458-ban hazatérve Mátyás király a pécsi püspöki székbe ültette, s mint humanista udvarának egyik ragyogó szellemére különféle fontos politikai-diplomáciai feladatokat bízott rá. Költői híre is egyre nőtt.

1466 tál azonban viszonya

nös nyomatékot kapott, mer
lám: idegen nyelvből, még
hozzá egy holt nyelvből kel
lett fordítani verseit; erőse
mitológiai töltéssel egy XV
századi katolikus püspö
költeményeit és nem utolsó
sorban: egy magyar költ
verseit kellett magyarra for
dítani. A műfordítás „képte
lenség"-ét ezek a tények erő
sen felfokozták. Ugyanakko
a költő magyarsága épp ilye
nyomatékkal hangsúlyozta
szentenciának azt a részét i
hogy „mégis csinálni kell"
A magyar olvasóközönségne
erkölcsi joga volt saját nag
költőjéhez. S nyilvánvaló a
is, hogy gondolatnak is le
hetetlen volt elvárni a kö
zönségtől a latin nyelv tud

Rác József

Wéporaue
1986. III. 1.

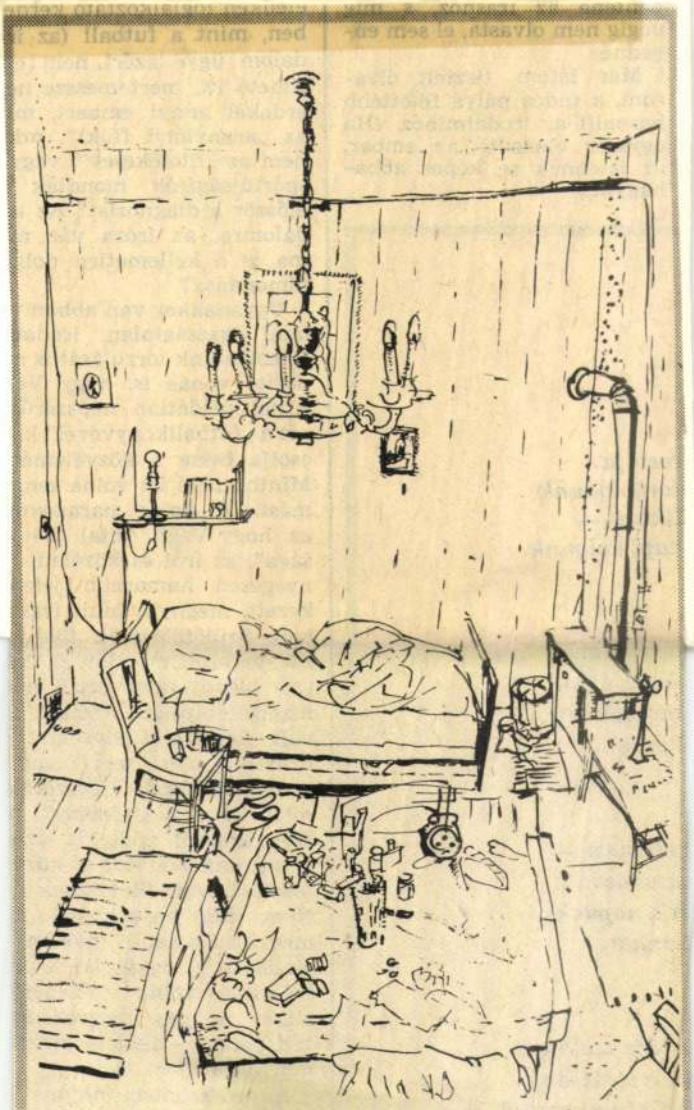

Rác József **ALBÉRLET**

ki moccan,
be az éjjel.
mi csak lesz,
l érvel.

pőtámasz —
atonásan . . .
r a napnak:
iánkat.

a lóra szökken,
ll a strázsán,
: György marad,
szent a sárkány.

ről, véreiről mondott el sol
szor bizony nem tetsző, nei
hízelgő dolgokat, s emiatt k
rült konfliktushelyzetbe.
futballügyben sem csupá
a „bundázások kibeszélés
miatt támadt „botrány", h
szen azokról addig is, azó
is sok mindent tud a közv
lemény. Az illetékesek
Nem, mert ha csupán a t
megszórakoztatás (panem
circenses?) egyik szeletér
mondott volna vélemény
akkor az ügy megrekedh
tett volna — akár — a sza
mai berkekben is.

Az író azonban minden j
lenséget társadalminak lát
ábrázol, s így maga a pusz
leírás is túlmutat önmagá

Rác József

Ujpraue
1986. I. 25.

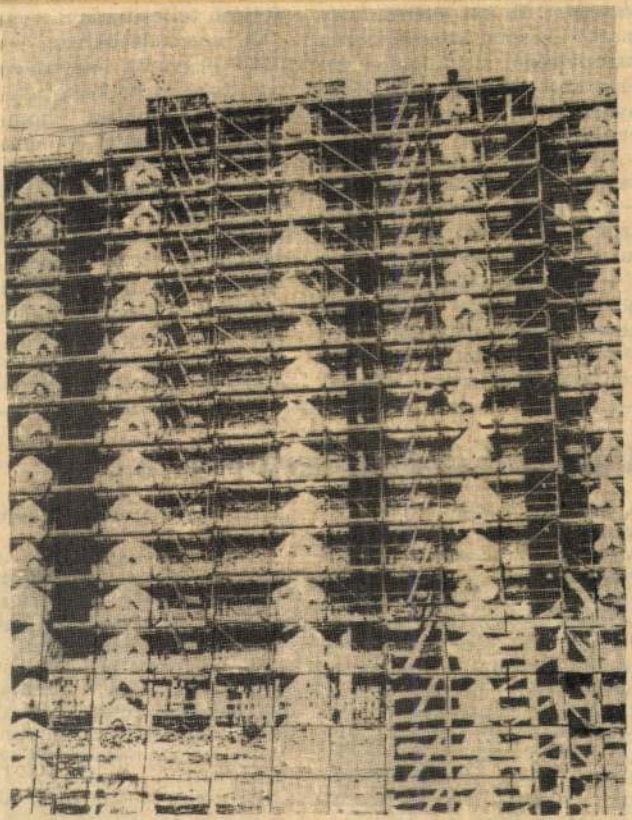

Rác József **ÁLLVÁNYOK**

programokat rendező megyei, városi (nagyközségi, kerületi) KISZ-bizottságokat a KISZ KB középiskolai és szakmunkástanuló tanácsa, valamint az Állami Ifjúsági Bizottság. Elsősorban a szűkebb pénzügyi lehetőségekkel rendelkező, közművelődési szempontból *kevésbé ellátott települések* KISZ-bizottságait, *illetve a helyi, lehetőségek kiaknázására törekvő*, ötletes, újszerű kezdeményezésekkel felléptő szakmunkástanuló tanácsa legfeljebb 40 ezer forinti terjedő támogatás odaítélése kor *megkülönböztetett figyelmet fordít* az iskolai, városi öntevékeny diákcsoportok tevékenységének, munkája eredményeinek nyilvánosság előtti bemutatására szóló városi, megyei szakjellegű táborokra, tapasztalatcserékre, találkozókra, fesztiválokra. A KISZ anyagiakkal ösztönzi ezeken kívül az újszerű, hagyományteremt

Rácz József

Rácz József grafikus kiállítása
február 5-én 16 órakor nyílik meg
a Duna Galériában.

Magyar Nemzet 1984. I.24.

Rác József

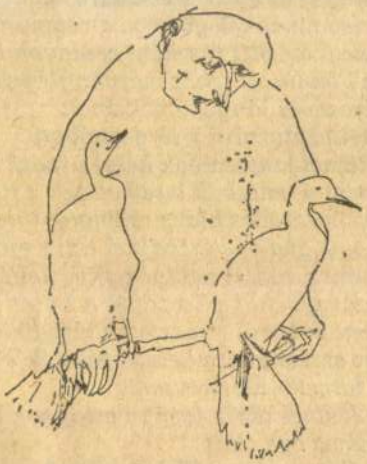

Rác József rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 1.
XXIII. évf. 35. sz. 7. lap.

Garas Dezső
Bencze Ferenc
Csákányi László

...cízmussal párosul az emberiség
...ársadalmi berendezkedést illetően...
/B.Nagy László Remenyik Zsigmondról,
A magyar irodalom története, VI. kötet/

...l ?–kérdezte Cassius úr elgondolkodva.
...lt az ajtóban, szemben a cigarettákat
...szortunkba–válaszolta az irodatiszt,
...a. –Az a hármas ügyosztály kereteibe

...gondolkodom.
..., hogy gondolkodol? Min gondolkodol?
...a munkanélküliekben és a hajléktalanokban
...válaszolta a fényképész, majd ő is fülére húz-
...még forgolódott, nekilapulva a falnak, és

/részletek a regényből/

...: 1979.

...cú testőr
...szendere
még nincs világossága a reggelnek
megkötözött túszként csillagok hadifoglya
a Flaviusok fehér márványlépcsein
ércalakú lányok énekelnek
hanyagtartású fiúk garbóban
Rafael lantosainak kései utódai hippik
mint a macskák leselkednek a nőkre
az évezredes hideg csillagok unott közönnyel
ragyognak az ércpajzsú latin éjben
mint a római sirályok akik nehéz
szárnyakkal a Sorsot és a Létet őrzik
veszik körül a meztelen lányok a márványho
az asszonyosan kecses paloták között
Marcello Mastroiannit
a kedves olasz férfit a csillagok lassan hullan
Róma ege alatt
a Város aranytálként ragyog
a lobogó ostorfények nyújtózkodnak
mint a viperák

Rác József

• Rác József grafikusművész kiállítása február 5-től március 1-ig látható a Duna Galériában.

○ A Műcsarnok Dorottya utcai ki-

Népszabadság, 1987. 1. 27

Rác József, grafikus

Sárközi

Élet

zott 13.

21. XXX/8

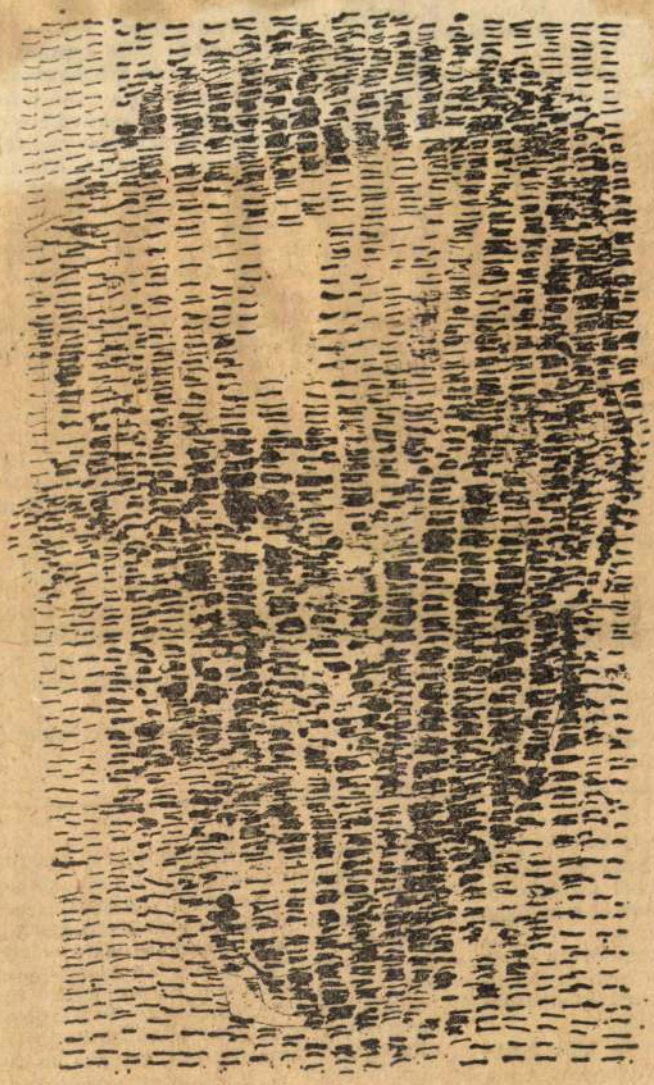

Bemutatjuk Rác József rajzait

Az iskolai rajzoktatásban sokáig kellett várnunk, amíg a gyermek megkapta azt a fajta szabadságát, hogy a napot akár lilában láttassa.

Azóta — szinte új szabályként — sárga napot alig vagy egyáltalán nem látunk.

Rác József különös kedvét leli abban a szabadságban, hogy „sárga nap"-ot fessen egyszerűen, úgy ahogyan érzékeli. A sárga nap pedig bevilágít olyan mezőket, melyeken apró DNS-molekulák végeznek különféle kényszermozgásokat. Tárgy- és témaközelítései sok tekintetben természettudományos ihletettségűek: könnyen rabjává lesz egy-egy vonal- vagy pontrendszer öntörvényeinek.

A legtöbb munkáján megjelenő térháló elsődleges funkciója a viszonyítás: kint és bent, elöl és hátul, lent és fent. Mindez a képi mezőben kompozíciós bázis. Tüskés és fésületlen munkáival már több országos grafikai tárlaton találkozhatott az olvasó. Egyéni karakterű „szálkái" huncut csapdái a tekintetnek.

Rác egyébiránt olyan, mint egy erdei manó: leteszi rajzait, vár kis ideig, cinkosan ránk vigyorog.

Sárközi Zoltán

e, hogy egy ilyen, kéttucatnyi fia-
al számára rendezett — pontosab-
an: összehívott — találkozón seho-
gyan sem akaródzott beindulni a
nuri. Elhozták a szendvicsnek va-

nak rá — nagy murit csapok. D
nem úrit. Amolyat, melynek kör
nyékén az igaz barátságok fakad
nak.

Hátha behozhatom lemaradás
mat.

---

sra vezettek elő. „*Két*
" — hangzott az „ítélet",
hogy amaci tartózkodá-
agyhattam el a szállás-

tcán hátbaszúrták egyik
Jómagam nem kerülhet-
— nekem laktanyafog-

zigazdám — idős tanár
dik történetemen. Ami-
gunkra hagy, lánya el
az utóbbi időben szin-
it észleli rajta.

újom a magam meséit,
újabb élményeim is
néhány hetet — egy
tt karhatalmi zászlóalj
gótarjáni bányavidéken

beszélni róla, de tény,
uber nyilaskeresztes or-
ő bújtogatására sztrájk
szénmedencében. Ezért
ennél megbízhatóbbnak
álogatott karhatalmat.

k a Kisterenye-közeli
ogy a nyilasok hozzá-
obbanóanyag-tornyának
*Tudjuk, hogy miért jöt-
az embereinkre!*" — ki-
tott bán ászasszonyok,
ratartási gyakorlatokat"
ortüzet súlykoljuk.

zárnunk a robbanó-
ető utakat is. Golyószó-
egy kereszteződésben —
pruszlikos palóc lányok-

asszonyok mégis megközelítenek, szidalmaz
nak és köpködnek felém. Az őr „kötelmei
ilyen esetben nemcsak engedik, hanem
egyenesen előírják a fegyverhasználatot
Igen ám — villan át az agyamon —, de h
én itt most közéjük lövök, országos botrán
tör ki, másnap már a Parlamentben inter
pellálnak a nyilasok. Ahogy leváltanak, ki
hallgatásra jelentkezem: „Alázatosan kérel
eligazítást: mint őr, mit tegyek, ha felén
köpdösnek?" A karhatalmi zászlóalj pa
rancsnoka okos ember. Szeme sem rebben
úgy mondja: „*Kapd el a fejed, fiam!*" — s
máris ellép a következő katona elé...

Aztán egy napon tiszti járőr érkezik, s
letartóztatja az egyik századparancsnokot
meg a zászlóalj fegyvermesterét, mert ki-
derült: puskát s lőszert juttattak a környék
nyilasainak.

...Mesélek, mesélek, észre sem veszem,
hogy a tanár úr már régóta nincs a szobá-
ban. Lánya is csak most eszmél, s nyilván
valami előérzettől vezérelve, kirohan.

Pár percig semmi, aztán szörnyű sikoltás
valahonnan a padlás felől. Fölszaladok a
nyitott padláslépcsőn, s már látom is: a
mestergerendán ott lóg a ház ura.

Nekem is volt előérzetem: ahogy elin-
dultam, magamhoz kaptam a szuronyomat.
Így most ezzel nyiszálom el a kötelet, oda-
ér a lány is, ketten emeljük a zsák-nehézzé
vált testet.

Ahogy a hurkot meglazítom, „*khhh...*"
hangot adva szökken ki a bácsi torkán a
bennrekedt levegő. Félreértem a hangot,
kétségbeesett lélegeztetésbe fogok — mind-
hiába.

Számomra e vasárnap délelőtt kezdődtek
igazán a tajtékos évek.

Rác József, grafikus

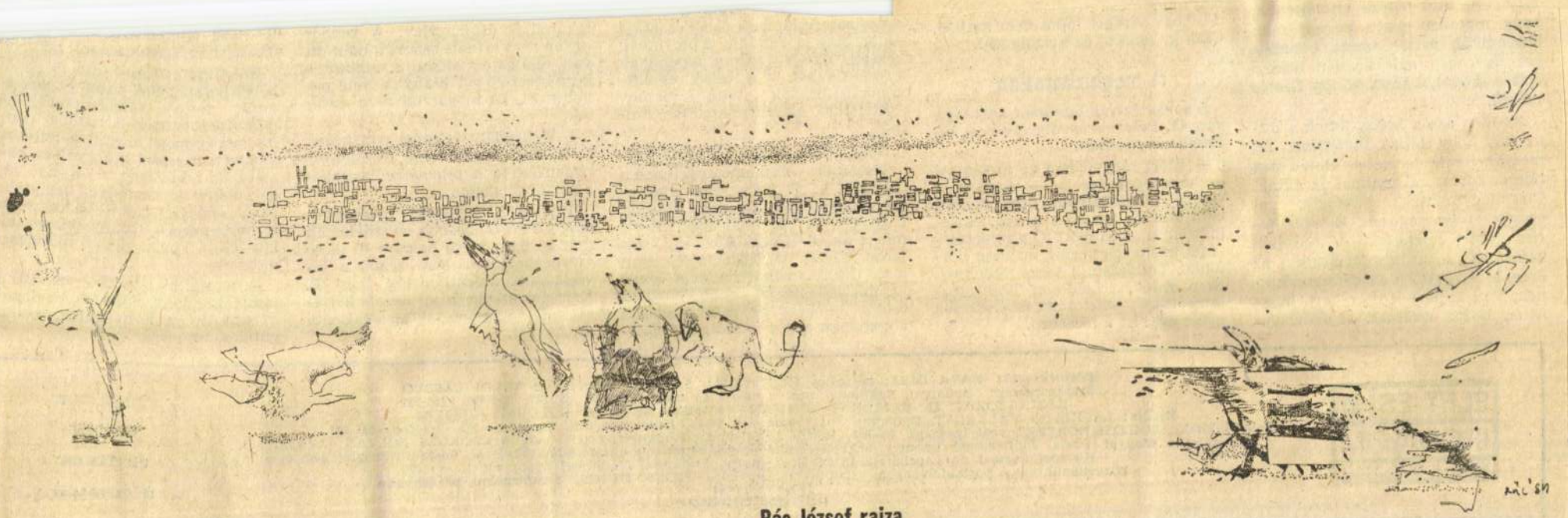

Rác József rajza

15.

H. 28. XXX/9

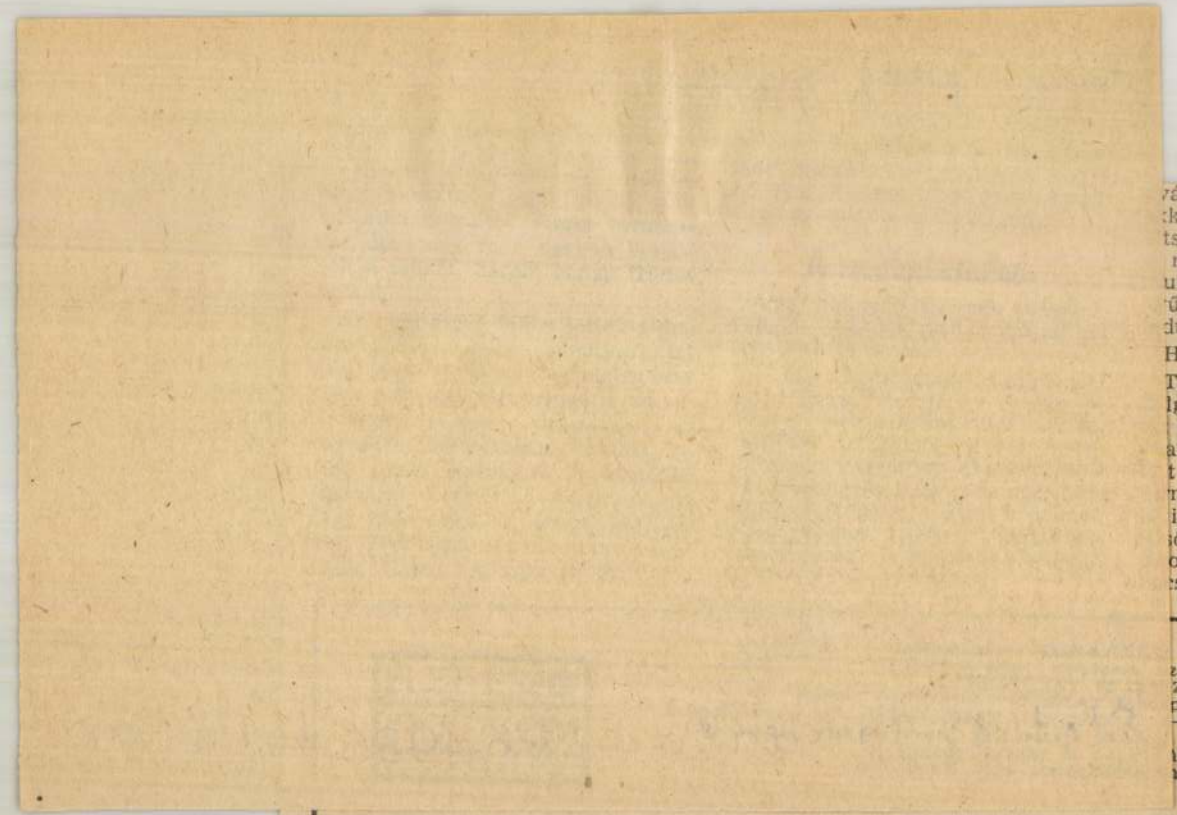

vári nap tette, de a fejlődés gátja
kor még a fejlődés motorjának
tszott. Aztán gyorsan leperegtek
mézeshetek, s a békés együtt-
unkálkodásnak indult viszony
ülölködő ellenségeskedésbe ful-
dt.

Hogy miért, szinte követhetetlen.
Tisztázása során egyszerű lenne a
lgunk, ha P. Kálmánból áldoza-
gyúrhatnánk. De nem áldozat.
ak vétlen, bár múltjában itt-ott
t is akad. Többek közt egy ittas
művezetés szabálysértése, amit
is titkolhatnánk, ha nem lenne
ább *jelentősége* annak, hogy az
oba tehenész '84 őszén a viszlói
smában épp a — szolgálati ügy-
takarodjak Hárságyból. A rendőr
ugyan nem csinált semmit, csak ott
volt. Hallgatott akkor is, amikor a
kerületvezető azt kiabálta, vele pa-
koltat ki, ha magamtól nem puco-
lok.

A kiebrudalt tehenész pedig ahe-
lyett, hogy fogta volna cókmókját,
bepanaszolta a tehenészet vezetőit
a pártbizottságon.

Telefon a gazdaság igazgatójá-
nak, s mert magasabb szintre került
már az ügy, drága benzint és olcsó
szürkeállományt nem kímélve ki-
vizsgálják. Megállapítják, hogy P.
Kálmán alkoholista, munkahelyé-
ről *több* alkalommal igazolatlanul
mulasztott.

Itt most gondolkod...
dásra, hőzöngésre semmi szükség.

Rábólintok, s hallgatva a „csak
belső használatra" szánt eszmefut-
tatást, csupán találgathatom, ha
már ilyen bölcsek is tudunk lenni,
mi nemzi mégis a gyatra tetteket,
amelyek nemcsak a kárvallott sze-
mély, de a közösség vékonyodó ön-
becsülését is semmivé koptatják.
Hogy ennyivel is kisebb veszteség
terhelje majd a várt nyereséget, ta-
lán csak annyit kéne mindössze
mondani:

— Sajnáljuk, pajtás, de itt a
munkakönyved! Fogd, és boldogulj
másutt, hogy könnyebben boldo-
gulhassunk mi is!

helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS és ZÖLDI LÁSZLÓ
zéchenyi utca 1. 1054. Telefon: 533-122, 533-287, 533-590, 113-221
ZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA!
pest, VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906. Postafiók 223. Telefon: 221-285
—894. Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató.
hírlapkézbesítő postahivatalainál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a
lsi Irodánál (HELIR). Budapest, V., József nádor tér 1. — 1900
, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
INDEX: 25 244
HU ISSN 0424—8848

MEGJELENIK
MINDEN
PÉNTEKEN
16 OLDALON

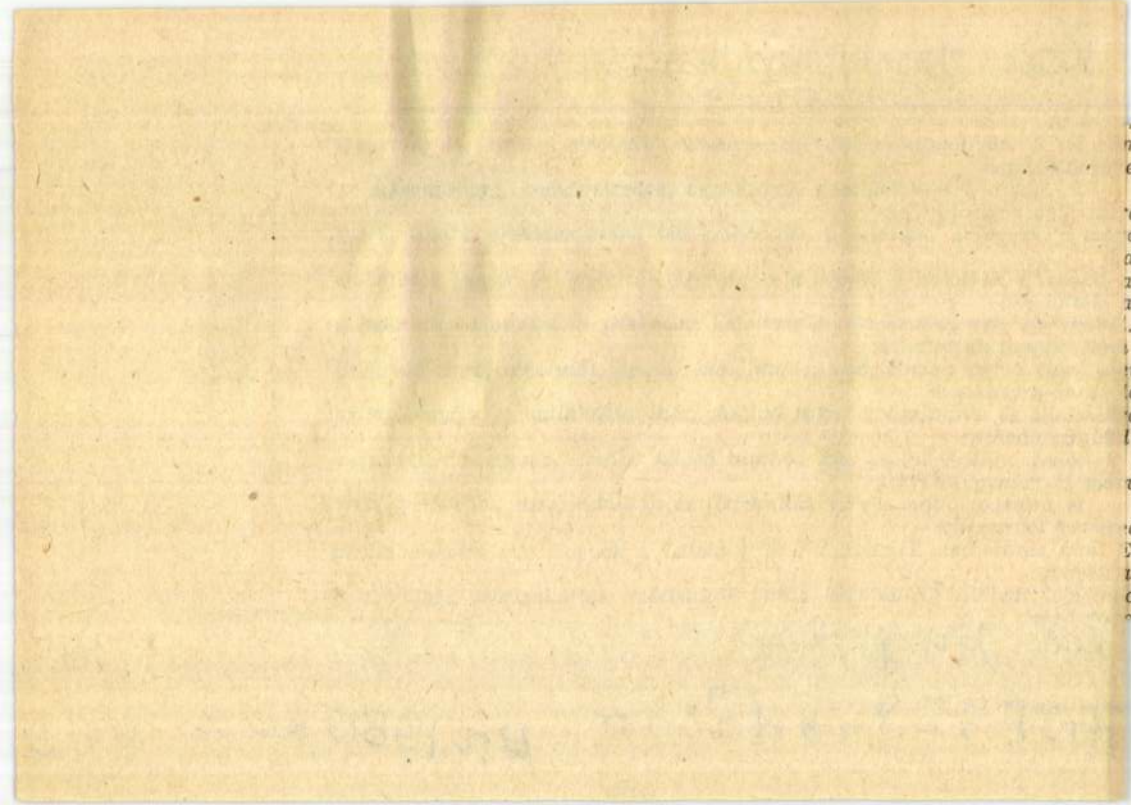

Rác József, grafikus

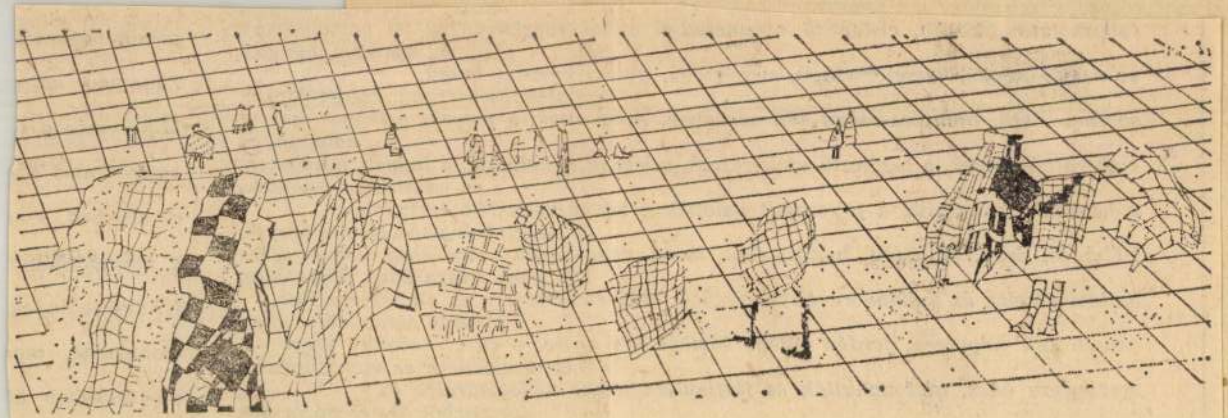

Rác József rajza

Rác József: Rajz

16.

Ész. i. Irodalom Bp. 1986. máj. 7. XXX/10

n egyformák voltak. Vízió volt
nkább. De a lényeg az, hogy
meg ezer ember, egy egész
ertömeg éhhalála korántsem
n megrázó, mint az egyetlen,
krét személyhez kötődő él-
y. Oppenheimert közelről is-
tem, ő nem általánosságban
ember volt számomra, akiről
mit sem tudok, akiről akármit
s tételezhetek. Most már kény-
n voltam ebből az egyetlen
krét esetből általánosítani.

— Otthon, az ön bajor falujában is észlelniök kellett a zsidók eltűnését. Hogy vélekedtek erről?

- Ki-ki a maga beállítottsága
rint. Azt mindenki tudta, hogy
sidókat Németországban nem-
ánatos elemmé nyilvánították.
propaganda, minden

Rác József, grafikus

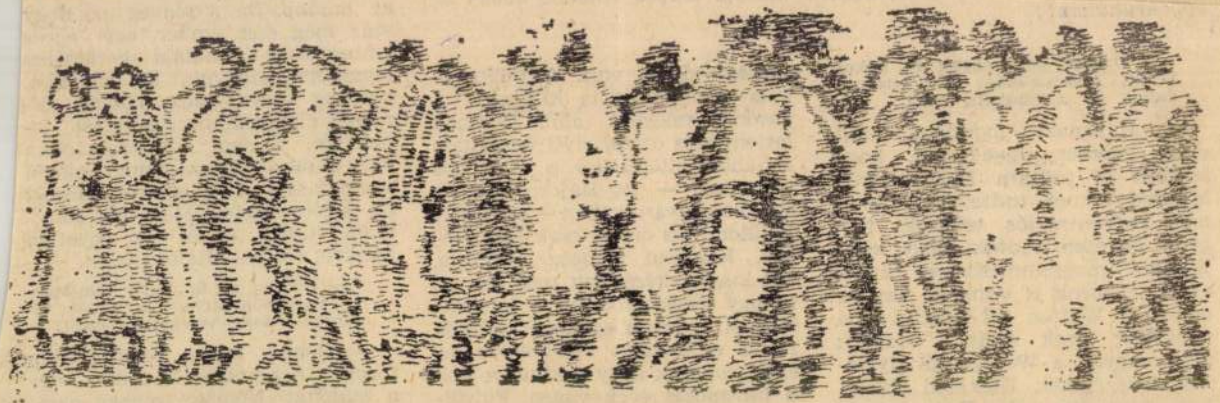

Rác József rajza

Rác József rajz

8.

Élet és Irodalom, Bp. 1986. márc. 28. XXX/13

Rác József, grafikus

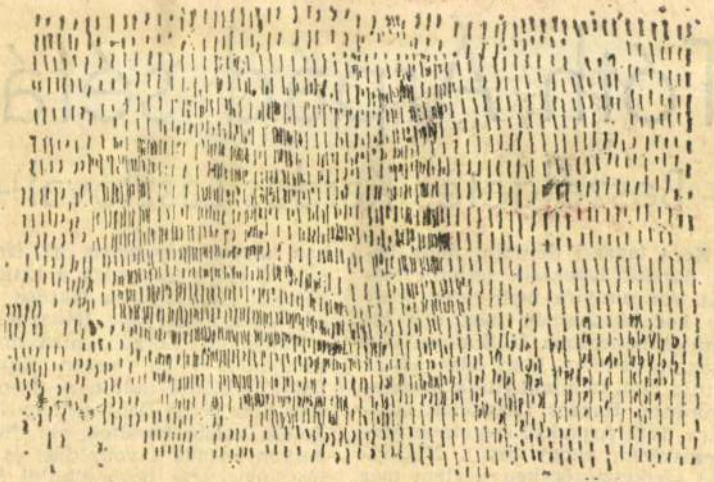

Rác József rajza

Rác Jó

&

Élet és Irodalom, 1986. ápr. 11. XXX/15

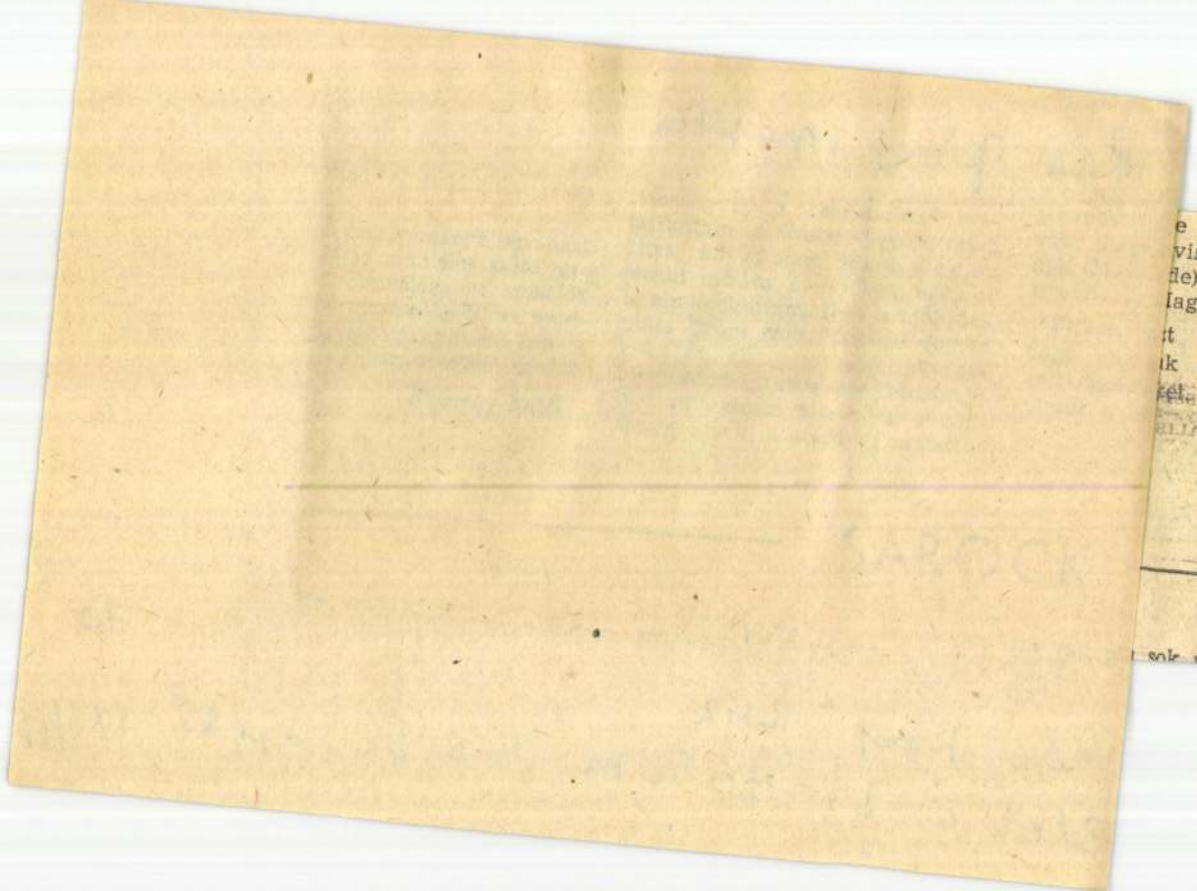

e Arijosi), skandiná-
vist, Undset), romá-
fle), lengyelek (Gomb-
lagyar egy sincs.

t nem azért from,
k abba szüsziphoszi
él. Hanem, hogy ket-

B. L. E.

Rác József, grafikus

... jelent meg
a helyszínen űzött test massage-t
hirdetvén, azóta is töröm a feje-
met, hogy vajon szolgáltatóipa-
runk nőtt fel az idegenforgalom
igényeihez, avagy a szalonnak a
body massage-t félig megmagyarí-
tó tulajdonosa nem tudja, hogy
mit kínál valójában. És bár nagy
valószínűséggel az utóbbira sza-
vazok, nem tudok igazán hara-
gudni az intézmény gazdájára
(*gazdasszonyára, madame-jára* —
nem kívánt törlendő), hiszen a
pesti flaszteron és a magyar pusz-
tán sebesen szaporodó gift shopok
és whisky bar-ok világában ő leg-
alább a szóösszetétel első tagját
lefordította magyarra.

Utóirat. De mi van ...

lettük az
is?!

Sok szá
mondja.
tekezletel
gondos ö
ményt:
lődéséről

10

Rác József: Rajz
Élet és Irodalom. Bp. 1986. ápr. 25. XXX/17

Rác József, grafikus

S mi haszna már, hogy szerencsehozóul
most száll fel épp az átelleni fákról
a Jupiter fény-helikoptere?

Képlet

Zeniten áll a nap

Rác József: Rajz

13.

Élet és Irodalom Bp. 1986. máj. 16 XXX/20

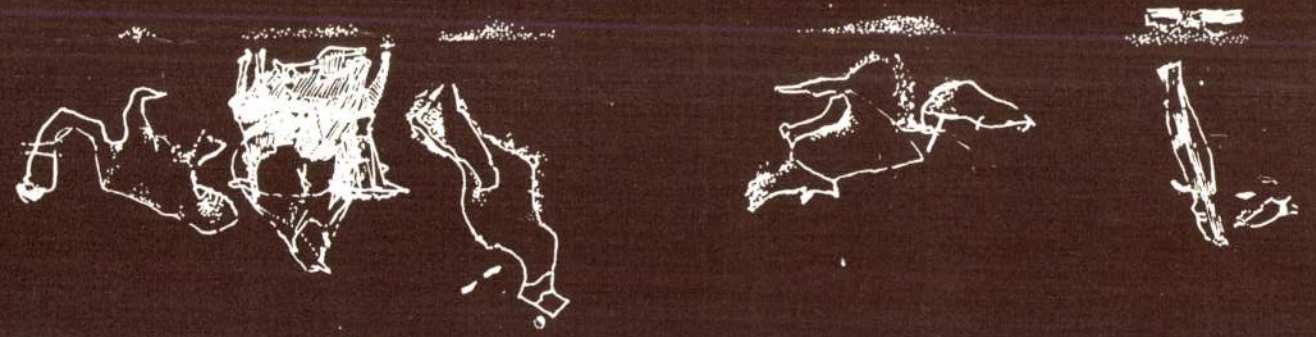

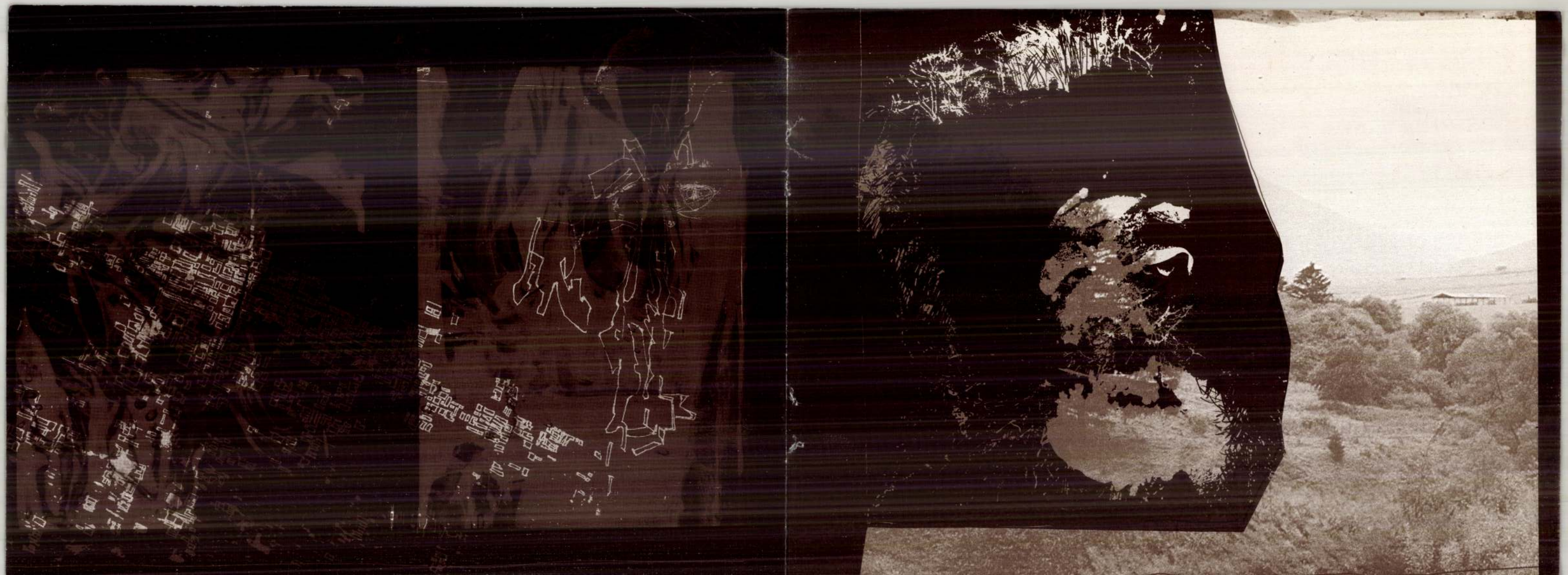

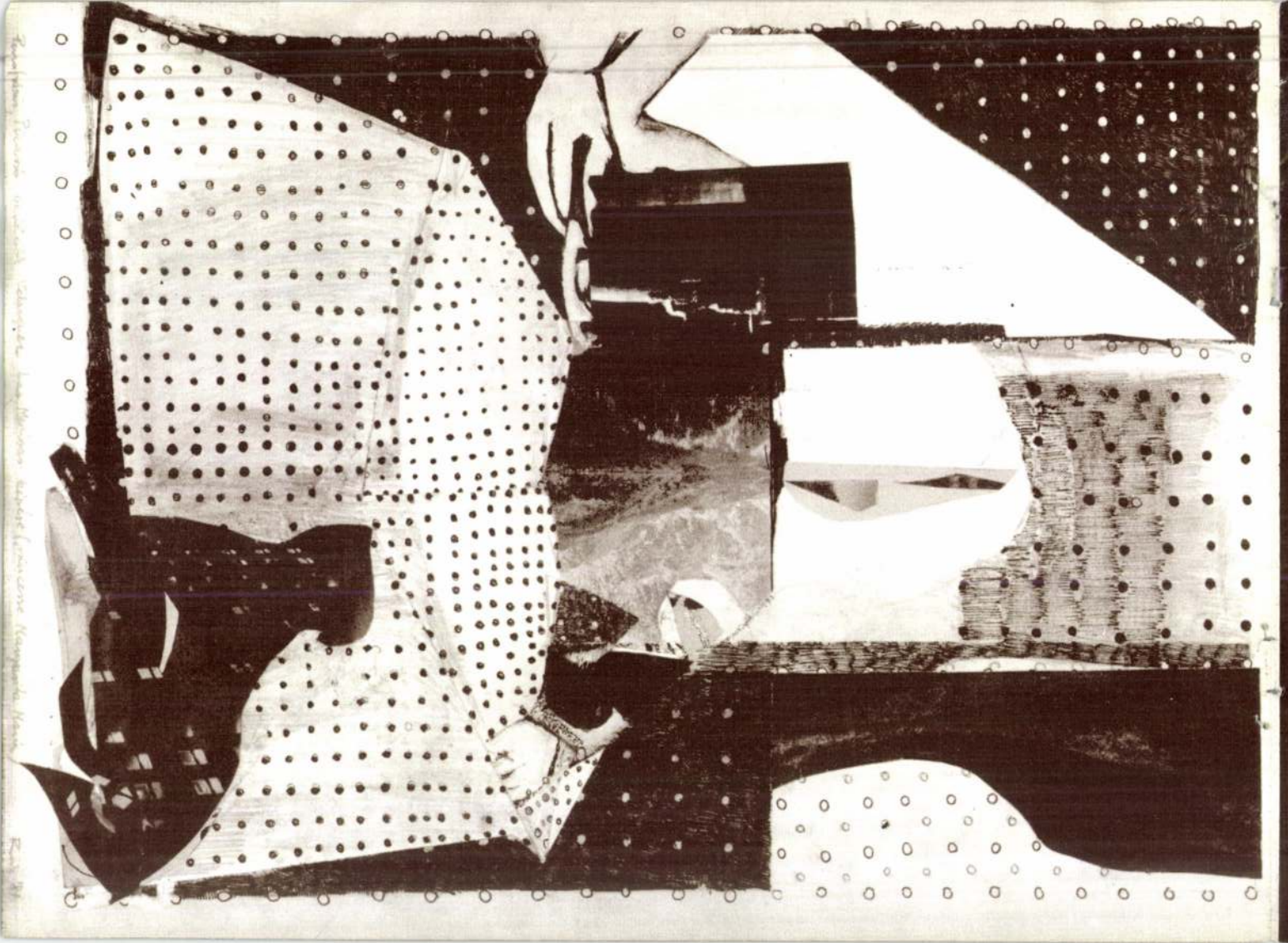

RÁC JÓZSEF grafikus vagyok

1947-ben születtem

1980-ban lettem Stúdió tag, azóta vagyok rendszeres kiállító.

Munkáim több országos és egyéni kiállításon szerepeltek.

Képeim:

Parafrázis	1	Ember mesék	1
Parafrázis	2	Ember mesék	2
Parafrázis	3	Ember mesék	3
Parafrázis	4	Ember mesék	4
Parafrázis	5	Ember mesék	5
Parafrázis	6	Ember mesék	6
Parafrázis	7	Ember mesék	7
Parafrázis	8	Ember mesék	8
Parafrázis	9	Ember mesék	9
Parafrázis	10	Ember mesék	10

A XV. kerületi Művelődési Központ, a Hazafias Népfront XV. kerületi Bizottsága és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója meghívja Önt

RÁC JÓZSEF

grafikusművész kiállítására

Megnyitó: 1982 szeptember 7-én 18 órakor

Megnyitja: Barabás Márton festőművész

PALOTAI TÁRLAT

LILA ISKOLA

Újpalota, Kavicsos köz 4.

Megközelíthető: Keleti pu.-tól a piros 73-as autóbusszal.

Megtekinthető: hétfőtől–péntekig 12–19 óráig.

KVNy Dorog

RÁC JÓZSEF KIÁLLÍTÁSA

Rác József, szobrász

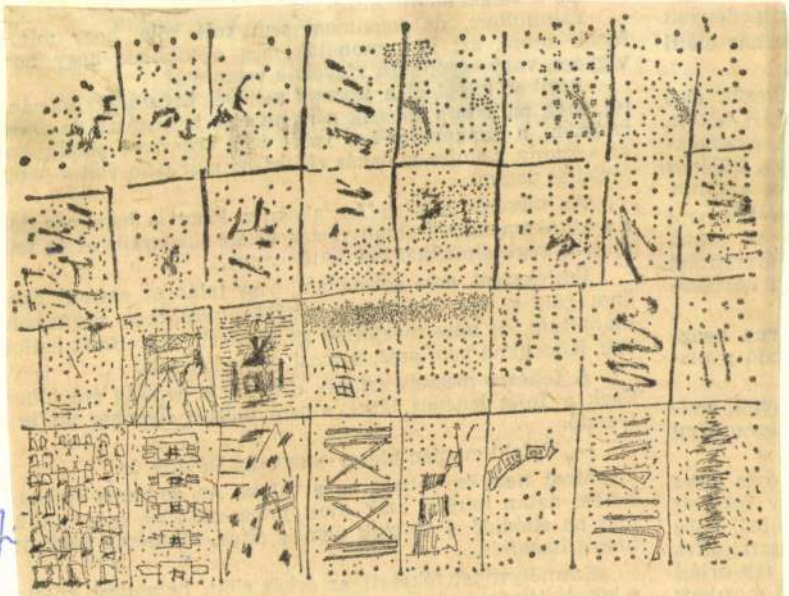

Rác József rajza

Rác J
Élet

13.
5. XXX/30

Rác József grafikus

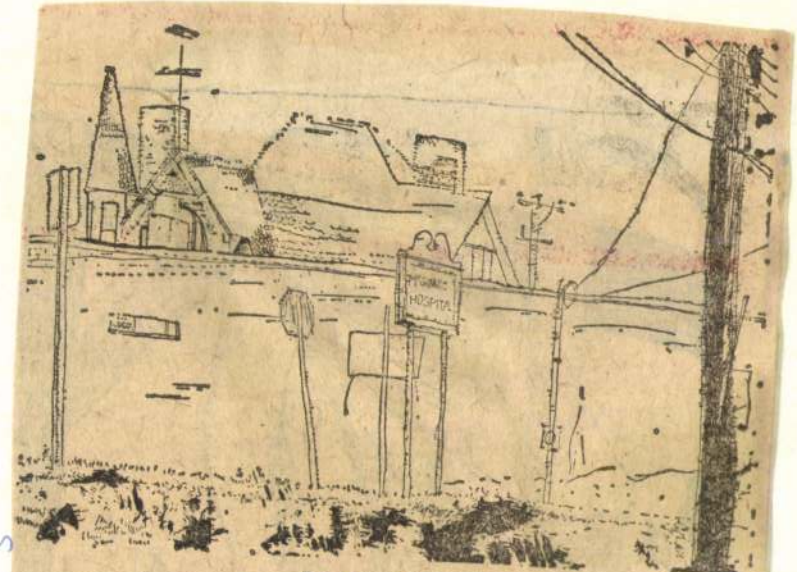

Rác József rajza

Rác Jós

8

Élet és

xxx/34

Rác József, grafikus

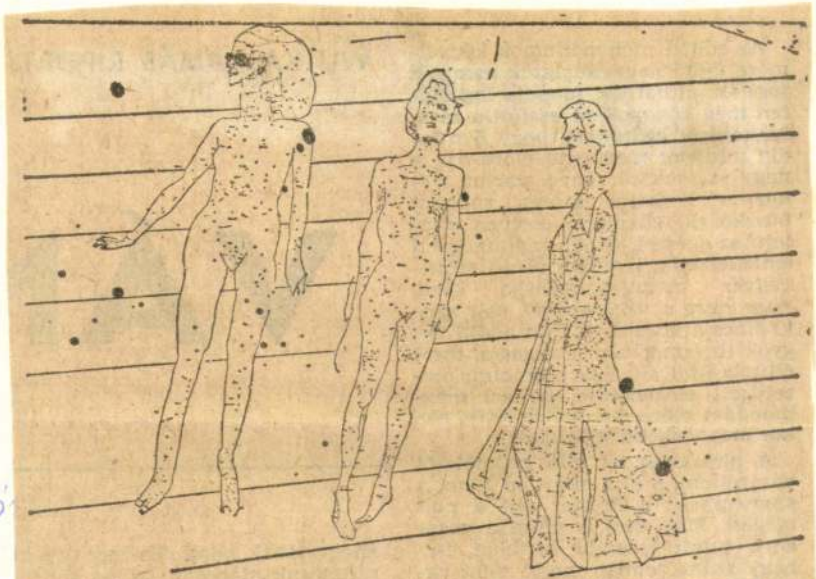

Rác József rajza

Rác Jó

Élet e

15

XXX/35

annyian vannak, az ember azt hin- kell beszámolnod

Rác József, grafikus

Rác József rajza

Rác József: Rajz

2.

Élet és Irodalom Bp. 1986. szept 26. XXX/39

Rácz József, grafikus

RÁCZ JÓZSEF RAJZA

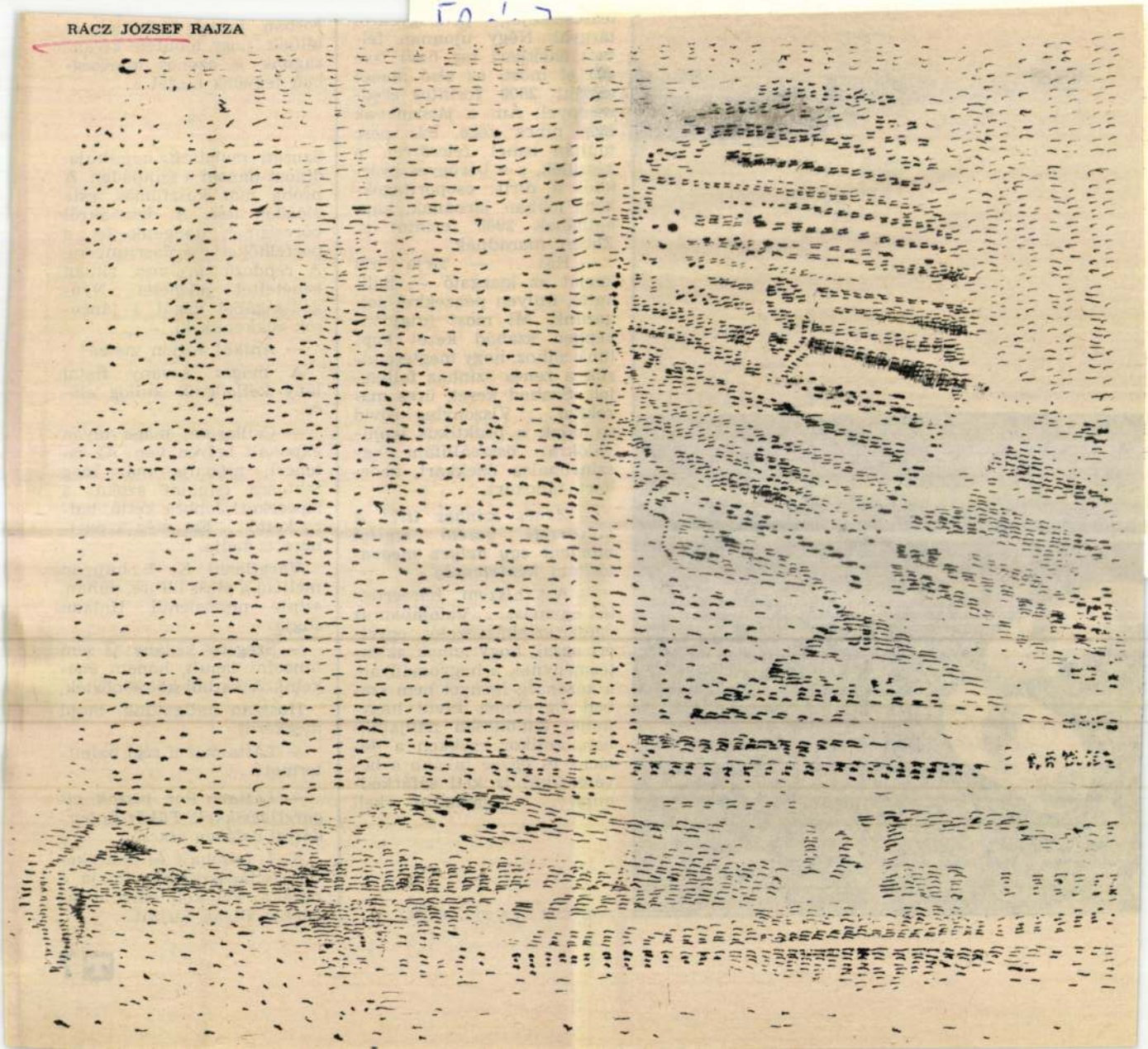

8.

XX III/9

n fel-
i fixe
menet
ered-
nának
perc
en a
győz-
agok-
kap-
ot is.

szét
hall-
l dol-
jdon-
kap-
remt-
ltéte-
ma-
rövid
enni-
egy
zene-

?! A
erint
gva-
tosítani képtelenség.

— Azt hiszem, félreértették egymást... Valójában az egész színházvezetés egyetért azzal, hogy ennek az intézménynek a hagyományait, a közönség igényét nem szabad figyelmen kívül hagynunk. Különösen napjainkban, amikor csökken a dotáció, és egyre inkább a bevételekből *is* kell sáfárkodnunk... Tudomásul kell

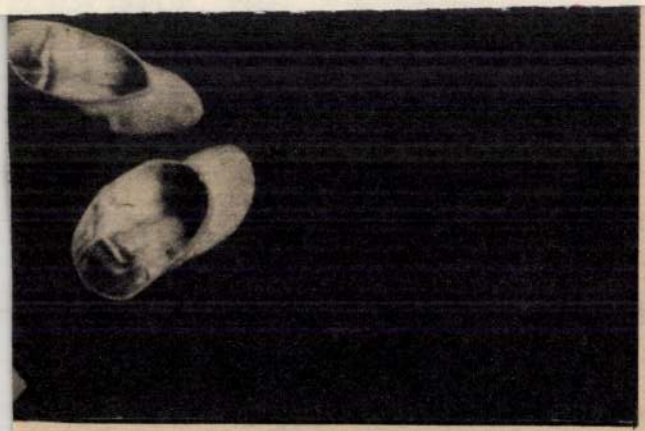

SOLTÉSZ ÉVA FELVÉTELE

rosban joggal várhatják el tőlünk, hogy többféle kívánságnak is azonos minőségben tegyünk eleget.

*

Szüreti mulatság, heje-huja, dínom-dánom a színpadon. A próba már kosztümös, este előadás lesz. A deszkákról bőrcsizmák döngetik fel a porfelhőket csárdásritmusra. A rendező türelmes, ritkán ismételtet jelenetet. Nyugodtságából végül a táncosok zökkentik ki.

— Anikó! Jöjjön vissza!

A magas, sovány fiatal lány kelletlenül kullog előre.

— Csillagom, maga olyan exponált helyen van. Az istenért, próbálja már meg taktusra csinálni azokat a lépéseket! Jobbra kettő, balra kettő... Ezt még a partnere is tudja.

Váratlanul K. I. huppan mellém a plüss ülésre, puhán, szinte nesztelenül. Halkan súgja:

— Szegény kislány. Ő sem táncolni tanult, hanem énekelni. A karból kölcsönözték.

Hosszan hallgatunk, majd megkérdi.

— Látta már a régi balettermet?

— *Láttam. Por, piszok, cigarettacsikkek. Tükör és bordásfal valóban nincs.*

K. I. felsóhajt és nehézkesen feltápászkodik. Várja a munka. Fel kell emelnie az éneklő Blaha Lujzát...

Rácalmási rk. templom

(Fejér vm)

A Fájdalmas Szűz tisz-
teletére épített Bíró
Márton püspök 1746-ban

Pehm. 459. l.

feladó: vitéz Szakály István Sz. fehérvár Rombert.

Rachbauer József (1732--1806): épitőmester. 1772-ben költözött Debrecenbe Bajoro.-ból. 1793-ban készitett terve a városháza ujjáépitésére nem valósult meg. 1802--06 között az Arany Bika fogadó épületét épitette. A klasszicista épületet 1872-ben bontották le. — Irod. Bádor Anna – Rados Jenő, + Zoltai Lajos: A debreceni városháza 400 éves története (Debrecen, 1932).

+ A klasszicizmus épitészete Magyarországon (Bp., 1943).

Rachbauer József építőmester

Magyar Életrajzi Lexikon

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ráckevei Savojai -

Kastély

kepi repr.

Pig. Müvel

533. l.

Ráczkeve

McNAUGHER, JOHN: The psalms in worship. Pittsburgh, 1907. Vk. 10.—

MACROBIUS: Opera ad optimas editiones collata. 2k. Biponti, 1788. 2 pk. 15.—

MAGDICS ISTVÁN: Diplomatarium Ráczkeviense. Ráczkevei okmánytár. Székesfehérvár, 1888. 10.—

MAGVETŐ. Az SHS. királysági református keresztyének egyházi lapja. Szerkesztő: Ágoston Sándor. Feketics, 1924—30. 1 fvk. (Megvan: 1924. 8—12, 1925. 1—3, 5—12, 1926. 1—12, 1927. 1—12, 1928. 1, 3—12, 1929. 1—12, 1930. 1—12.) 20.—

A MAGYAR EMBER KÖNYVTÁRA. Pákh Albert felügyelete alatt. 4k. Pest, 1863. 3k. fűzve, 1 fvk. 12.—

MAGYAR HELIKON. Jeles férfiak életrajzai. Első osztály: Jeles magyar írók életrajz-gyüjteménye. 4k. Szerk. Zólyomi Lajos. Bp., 1883—86. + II. osztály. Jeles magyar államférfiak életrajz-gyüjteménye. 2k. Szerk. Helmár Ágost és Mangold Lajos. Bp., 1884—86. 3 rongált kötetben. 16.—

MAGYARORSZÁG VÁRMEGYÉI ÉS VÁROSAI. Szerk. Sziklay János és Borovszky Samu. Eredeti vászonkötésekben.

Abauj-Torna vármegye és Kassa.	12.—
Bács-Bodrog vármegye. 2k.	30.—
Bars vármegye.	14.—
Esztergom vármegye. Győr vármegye.	18.—
Fiume és a magyar-horvát tengerpart.	10.—
Gömör-Kishont vármegye.	18.—
Hont vármegye és Selmeczbánya.	16.—
Komárom vármegye és Komárom.	18.—
Nyitra vármegye.	16.—
Sopron vármegye	24.—
Torontál vármegye.	20.—
Vas vármegye.	16.—
Zemplén vármegye és Sátoraljaujhely.	20.—

MAGYAR PRESBITER. Az Országos Református Pres-

Ginovszky, 19. század (Jahrhundert). 2 da

170. FÁCÁNCSENDÉLET. NYULCSEND
„Ginovszky 1838" és (und) „Ginovs
Vászon (Leinwand). 63×47 cm.

Gillis H., 18. század (Jahrhundert).

171. CSENDÉLET (Stilleben). Jelezve (B
Vászon (Leinwand). 47×63 cm.

Giordano Luca (1632—1705) **modorában** (In

172. CAMPOSTELAI SZT. JAKAB (Der
Vászon (Leinwand). 58×44 cm.

Giordano Luca (1632—1705) **modorában** (I

173. A KERESZT FELÁLLITÁSA (Aufr
Vászon (Leinwand). 85×70 cm.

Gisela, Joseph szül. (geb.) 1851.

174. TÁRSASJÁTÉK (Gesellschaftsspiel).
Vászon (Leinwand). 63×84 cm.

Glatter Gyula (Julius) (1886—1927).

175. NŐI ARCKÉP (Damenbildnis). Jele
Vászon (Leinwand). 41×24 cm.

Ráckeve

Magdics István: *Diplomatárium Raczkeviense.* (1888.)

Ráckevei ref. templom kelyhe.

Mihalik Sándor: A magyarországi ref. templomok műkincsei

194. l.

1.

Noha öncélú református egyházművészet soha sem volt s a református egyházaink mindenkor megelégedetten és szívesen vették az egyes hívők legváltozatosabb formájú s a legkülönbözőbb technikákkal előállított ajándékait, — mégis érdekesen figyelhető meg, hogy a XVII. század közepétől kezdve egyre-másra olyan jelenségek kezdenek mindjobban előbukkanni, melyek céltudatosabb református művészeti öncélú megoldásokat kezdenek kiformálni. Így alakul ki és válik szokássá a dunántúli református egyházaknál az, hogy kelyheiket a győri és komáromi ötvösöktől szerzik be. Az ezekben kialakult műhelygyakorlat és formai megoldások elsematizálódása folytán református egyházainknak e korban szerzett szentedényei között is bizonyos azonosság, vagy formai szoros rokonság van, mely azután a református egyházak liturgikus felszereléseinek egy különálló egységes és zárt sorozatát képezi. Azt látjuk, az e csoportba tartozó ráckevei református egyház XVII. század közepéről származó kelyhén is, hogy e szentedények az ellenreformáció stílusát s a szorosabban vett katholikus kehely típusát követik.

KIÁLLÍTÁSOK

Társulatunk karácsonyi kiállítása 23
Holland reprezentatív grafikai kiállítás..... 23
Györgyi Kálmán Emlékkiállítás 71
Frobenius professzor afrikai ősművészeti kiállítása 71
Húsz év szerzeményei 72
A milánói iparművészeti kiállítás magyar kitüntetetjei 72
Egy mintaszerű kiállítás 153
Őszi lakberendezési vásár 153
A társulat nyíregyházai kiállítása 206
Dán grafikusok 207

SZAKIRODALOM

A magyarság néprajza 24, 156
Szőnyi Ottó: Régi magyar templomok..... 33
A betű diadala 33
Az „Ember tragédiája" a színpadon 33
Hatvan esztendő 34
George Buday: Book of Ballads 34
Budapesti képeskönyv 73
A modern színpad díszletei és kosztümjei.... 73
A tér és forma 74
Modern Publicity 74
Petrovics Elek emlékkönyve..... 113
Ars Hungarica 113
Jákó Géza: Az agyagáruk ismertetése és gyártása 114
The Architectural Forum 155
Az angol könyvkiadás gazdagsága 155

Ráckevei Savoyai Jenő kastély

Savoyai Jenő herceg 1702-ben épült ráckevei kastélya.
(Münich Jenő felvétele.)

Csepelszigeti Duna Egyesület
Hivatalos Értesítője
1937. 4. szám

nult tavasszal a Csepelszigeti Duna
telt azzal, hogy vegyek részt egy,
körülhajókázó kiránduláson, rop-
n, mert annyit mégis tudtam a
ről, hogy a síkság iránti hajlan-
mértékben ki fogja elégíteni. —

vidékre kijutok, rabja maradok
és «idegenforgalmi» szemmel né-
vendezek, ha valami szépet látok
n, ha ízléstelenség kerül elibém.
vagyok annak, hogy mit jelent az
ellendülése csonka hazánkban. Tu-
nen megelégedetten távozó idegen
gyar igazság hirdetése szempontjá-
zt is, hogy válságokban sínylő né-
ent az a 40—50 millió pengő, amit
egy esztendőben itt elköltenek és
utában, támogatva ezzel országunk
!

járt hazánk földjén, milyen érdeklődéssel tekint ki a vagón vagy hajó, esetleg autó ablakán, szinte látjuk, mennyire keres valamit, ami megkapja, valamit, ami más, mint amit eddig látott. — Mindig hangoztatom, hogy úgy miként az embernek, az országnak, tájnak, viseletnek, építészetnek is megvan a maga egyénisége. Ez a nagy, kozmopolita városokban inkább elmosódik, de a vidéken erősebben érvényesül s mentől erősebben, annál érdekesebb, annál eredetibb s annál jobban érdekli az idegent.

Ilyesmire gondoltam, amikor társaságunk kiránduló hajója elsiklott a főváros hatalmas hídjai alatt és egyszeribe belevágtunk a nagy szabad Duna zöldelő partok közé szorított szabályos medrébe. Az egyik oldalon a budai part lankái, a másik oldalon hatalmas gyártelepek, a pompás lakihegyi nagy adó, majd hamarosan zöldelő ligetek és itt-ott már kandikáló sárga, kalászos gabonatáblák tették változatossá a képet. Aki nem járt a Duna partján, evezgetve a ligetek árnyékában, az nem tudja mi-

	Lap.
Érmek, somorjai lelet	155
„ Hunyadi Jánosé	162
„ Bogudinczén	165
„ Mosony megyei, BELA DVX	207
„ Kiadatlanok	256
„ Ligeten	260
Éremleletek: római érmek, Sargón (Erdélyben)	28
„ „ Csengeren 192,	301
„ „ Szamarkandi érem	117
„ „ Velenczei arany	240
„ gyüjtemény	262
Érmészeti adalékok 88, 100, 130, 190, 206, 256, 297,	322
Fa-házak (régiek)	229
Fiume	294
Földvár (szabolcsi)	236
Galgóczi lelet	117
Glembay Károly †	287
Gönczi pecsét	97
Házi iparunk a vidéken	29
Hajnald érsek, régész	31
Hídkapu Kolozsvártt	8
Honti köeszközök 15, 51,	84
Horvátországi úti naplómból 141, 157, 80, 195, 226, 250, 275, 294,	314
Húnsir (Szolyván)	201
Hunyadi János leiratlan érme	162
Ingó és ingatlan müemlékek	13
Írás (olvashatlan)	55
Irodalom: 62, 154, 238, 268, 285,	304
Jászka (Horvátországban)	275
Kaputorony Kolozsvári	11
„ vasvári	11
„ vajdahunyadi	284
Kard (vas) 139,	125
Kassai régiségek	96
„ székesegyház tatarozása	13
Kártyák (régiek)	108
Kismárton régi kapuja	103
Köeszközök Hontban 15,	16
„ Anarcson	21
„ Dobszán	27
„ Mérgesen	87
„ Baranyában	148
„ Vas- és Sza'a megyékben	308
Könyv (régi)	261
Könyvészet 72, 171,	244
Kolosvári müemlékek sorsa 8, 11, 30,	122
Könyvtár (régi)	163
Kúnhalom Érd és Batta közt	145
Kúnhalmok	33
II. Lajos király arczképe a znaimi codexen	216

	Lap.
Lánczos menykő (kőbalta)	20
Lapos guta (kövésö)	20
Lapujtöi pogány temetö	5
„ románkori templom	5
Magyar kapu (Kolozsvárt)	8
Mennyezetfestmények Gogányváralján és Tancson	68
Mi-ekánna románkori	140
Muzeum Békés-Gyulán	54
„ Szabolcsi	218
„ Zágrábi	226
„ Mitroviczon 241,	265
Muzeumunk szaporodása	54
Nagy Lajos király ajándékai Aachenben	123
Nemzeti becsület	306
Népvándorláskori lelet	280
Nyári serleg	29
Obsidián lelet 19, 23,	260
„ „ Fancsalon	105
„ „ Gibárton	60
„ „ Hugyajon	175
„ „ Padonyon	218
„ „ Regéczkén	60
„ „ Simán	61
„ „ Szántón	60
„ „ B.-Szolnok megyében	243
„ „ Ungmegyében	282
Ó-Budai római amphitheatrum	156
„ ásatások 241.	264
„ mértföldmutató	187
Pecsét (göncz)	97
„ alsoki (Pannonhalmi)	107
Pecséttani rejtély	77
Pest régi falai	47
Privigyei éremlelet	191
Ráczkevi templom	275
Régészeti bizottság Györ megyében 153,	194
Régészeti forgácsok	66
„ gyüjtemény Halason	91
„ kiállításaink	149
Régészeti-kör 91,	152
Régies szövetek	170
Régi falak (Pesten)	47
„ „ Székes-Fehérvárott	107
„ „ Kolozsvártt 8 11,	30
Római felírás	101
Római catakombákról	26
„ korsó	115
„ leletek Sziszeken	251
„ régiségek Szombathelyen 43,	82
„ „ Tárnokon	58
„ „ Ó-Szönyön 68, 69, 91,	137
„ „ Windischgarstenben	74
„ „ Sóskúton	30

	Lap.
Római régiségek Gyomán	104
„ „ Pécsett 105.,	122
„ „ Rómában (Emporium)	108
„ „ Dióson	169
„ sír Györött	169
„ „ Keszthelyen	187
„ „ Pécsett	188
„ „ Mohácson	293
Semringer szász gróf zászlóhegye	80
Szabolcsi földvár	236
Szent-benedeki (puszta) lelet	281
Szíhalom (nevezetes lelhely)	137
Sziszek	250
Szolyvai húnsír 201.,	284
Szombathelyen, római régiségek 43.	262
Temetö (pogány) Anarcson	220
„ „ Hugyaiban	176
„ „ Lapújtön	5
„ „ Pilinben	7
Templom: Lapújtön, románkori	5
„ Kassai	13
„ Tövisen	93
„ Tisza-Ö rvényen	165
Templom: Kopácson (románkoru)	189
„ várörségi Budán	191
„ Zsigrán (románkoru)	212
„ Székelyen	218
„ Ajakon	220
„ Kis-Várdán	223
„ löcsei	234
„ Ráczkevén	245
„ Pannonhalmán	264
„ magyar királyok temetkezési temploma	266
„ Pécsi	290
„ Demsusi	320
„ Öralya (Boldogaszonyi)	324
Törvényjavaslat a müemlékek érdekében	12
Vajda-Hunyad 90., 266., 284.,	307
Várhegyi lelhely	267
Vas állatok	169
Vas korona	168
Visegrád	108
Zágráb	157
Zala megyei falképek	20

Ráckeresi templom

TÁRGYMUTATÓ

AZ

ARCHAEOLOGIAI ÉRTESÍTŐ

III-DIK KÖTETÉHEZ. (1870)

	Lap.
Anarcsi lelet	21
Anthropologiai társulat Bécsben	20
Apátság (székudvári)	238
Aradi gyülés 20, 210	240
Agyag-állatok (Pilinből)	129
Agyag-edény czifra	18
„ Anarcsról	21
„ Jászságban	147
Agyag-edények nevei	87
„ minták (Pilinből)	126
„ síp	108
„ súly	166
Ágyú, Stainville-felé	70
Agyag zárkövek Vingárdon	29
Archaeologiai Bizottság ülései 19, 99, 133, 209, 231,	318
Archaeologiai levelek: 21, 55, 87, 102, 117, 136, 147, 164, 184, 212, 286, 259, 282, 301,	325
Archaeologiai mozgalmak 249, 263,	302
„ működés 1869—1870-ben	112
Archaeologiánk ügye az országgyülésen	49
Ásatások: Lapujtön 5.	19
„ Windischgarstenen	73
„ érdi Kunhalmon	145
Bácsi vár felásása	308
Báthory István kardjai	106
Biszak (Horvátországban)	142
Bronz-tárgyak	28
„ „ Liptóban	106
Bronz-tárgyak. edény a czakói	114
„ „ nagy-váradi kard	122
„ „ Madocsáról	123
„ „ szabolcsi muzeumban	218
„ „ Varasd mellett	267
„ „ Rákoson	288
„ „ Alsó-Némedin	307
Bronz-kori lelhelyek: Alcsúthon	164
„ „ Csikóvárban	187
„ „ Dobzsán	62
„ „ Szent-Erzsébetfalván 242,	269
„ „ Hadházon	138
„ „ Koronezón	166
„ „ Pilinben	126
„ „ Pókahegyen	5
„ „ Szíhalmon 137,	165
„ a Varsányon	22
Corvin János sírköve	107
Corvin Mátyás arczképe	83
— Codexek 20, 135,	308
Czímertani figyelmeztetés	30
Czímertanunk ügyében	242
Czímeren (magyaron) az angyalok	305
Dósa koronája	168
Dubovácz (Horvátországban)	276
Egresi maradványok	56
Érmek, barbarkoriak, Kudzsiron	88
„ Izsákon	240
„ görögök	28
„ Berzenczén	92
„ magyarok 100, 120.	130

mintha kissé távolabb került volna, ellenben szoros érintkezésben van Kuun Géza gróffal, hazánk másik orientálistájával az Akadémia későbbi másodelnökével, kit 1886 karácsonyán Maros-Németin meg is látogat.

1887 őszén Nagykőrösre hívják meg tanárnak. Itt csak négy hónapig tanít, mert Szilády Áron, országos hírű református lelkész kezdeményezésére még ez év novemberében Halasra hívták meg — bár oklevele nem volt, — a magyar és latin nyelv rendes tanárává. Nagykőrösiek nem akarták elengedni, de az ott járó Szász Károly püspök közbelépett érdekében. Halasra ő maga is nagy örömmel ment, hogy minél többet együtt lehessen és dolgozhassék Szilády Áronnal, a jeles irodalomtörténet íróval, ki maga is nagy tudósa volt a török-magyar rokonságnak.

Halason nyugodtan élhetett munkájának; élete utolsó hat évében még a tanítás terhe alól is felmentette a halasi egyház — igaz, ekkor már gyomrával sokat betegeskedett.

Kisebb cikkeit nem számítva — terjedelemre és értékre egyaránt — sok kiváló művet írt. Nyelvészeti munkái közül nevezetesebbek: «A török szókincs apológiája» és «Az ugor-magyar theoria». Történeti munkái közül: «A magyaroknak szavarti—aszfali neve» címen a magyar őstörténeti kutatás legértékesebb felfedezése. Rájött ugyanis arra, hogy a magyarságnak Perzsiába, illetőleg Örményországba szakadt töredékéről: arab, perzsa és örmény írók is szóltak. «A magyarok eredete, őshazája és vándorlása», «A székelyek eredete», «A törökhódítás kezdete Magyarországon» című történeti művei komoly kutatások eredménye. Irodalomtörténeti munkái közül megemlítem: «Szilágyi és Hajmási históriája», «Krónikáink és a nemzeti hagyomány», «Zrínyiász». Rendkívüli feladat megoldására vállalkozott, amikor a nagy terjedelmű s rendszeresen egyáltalában nem tanulmányozott középázsiai török irodalom történetét foglalta össze: «A közép-ázsiai török irodalom» című értekezésében, melyet az Akadémia 1904-ben adott ki.

Rövid, 15 évre terjedő életében a munkabírásnak és a sokoldalúságnak ritka jeleit mutatta meg. A könyörtelen végzet akkor szólította el az élők sorából, amikor tudományos munkásságának és érdemeinek a legszebb jutalmát kapta meg. 1903-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának választja. 1906 április 23-án tartott akadémiai ülésen Kőrösi Csoma Sándorról olvassa fel tanulmányát, pontosan egy hónapra meghal. Ugyancsak ez év tavaszán a budapesti egyetem meghívja a Vámbéry nyugalombavonultával megüresedett tanszékre, ahova rövid időn belül kinevezték volna a keleti nyelvek: arab, perzsa, török rendes tanárává. Sajnos, erre nem került sor, gyomorbaja miatt, mely évek óta kínozta. Szülei, kik, mint nős fiúkat sem hagyták sohasem el, Szabadkára vitték, hol megoperálták, de nem volt segítség. 1906 május 22-én a szabadkai kórházban, negyvenötéves korában meghalt. Halason temették el, hol nemcsak a két ősz szülő minden reménye szállt a sírba, hanem az egész ország tudományos társadalma döbbent meg korai halálán s osztozott a szülők és falunk veszteségében.

Halála után, 1913-ban, Köprülüzade Mehmet Fuat, a sztambuli egyetem tanára több értékes dolgozatát kiadta török nyelven.

Sokat gondolkoztam rajta, kerestem az indítást, ami Thúry Józsefet kiemelte a falu évszázadokon át megszokott életéből. Honnan kaphatta a hatásokat ez a falusi, kicsiny életformákban élő ifjú lélek a multba való visszanézésre? Honnan indultak el és hogyan tevődtek össze az erők, melyek ezt a fiúcskát az ősi multunk titokzatos világa felé hajtották? Talán a falunk természeti adottságai: erdők, vadvizek, nádasok, gazdag legelők, kövér szántóföldek összeházasodásának tiszta arca. Ezek még most is, 70 év multán, bár azóta a természettel örökös harcban álló ember megváltoztatta némileg a falu környékének képét, magukhoz lebilincselő erővel élnek a helységünk körül. Talán a minden gátlás nélkül lezuhogó fény, az égboltozat áttetsző kékje, talán a két Duna menti erdők, nádasok: állatainak, növényeinek ezerarcú élete? Vagy bennünk lévő ősi ösztönből eredő szeretete mindennek ami magyar, ami a multtal köt össze.

Adta az indítást, az erőt Thúry Józsefnek, az itt élő, vele egy levegőt szívó: Kisek, Nagyok, Ácsok, Kovácsok kerek arcából, símogató szeméből, meleg szívéből kiáradó lelkiség. *Adta az erőt, a jó Isten mindnyájunknak megadatott ajándéka: a hit és szeretet. Szeretni a multat, amire a jelent rakjuk, hinni a jövőbe, amit építünk. Hinni, szeretni és dolgozni, ez a mi kötelességünk is.*

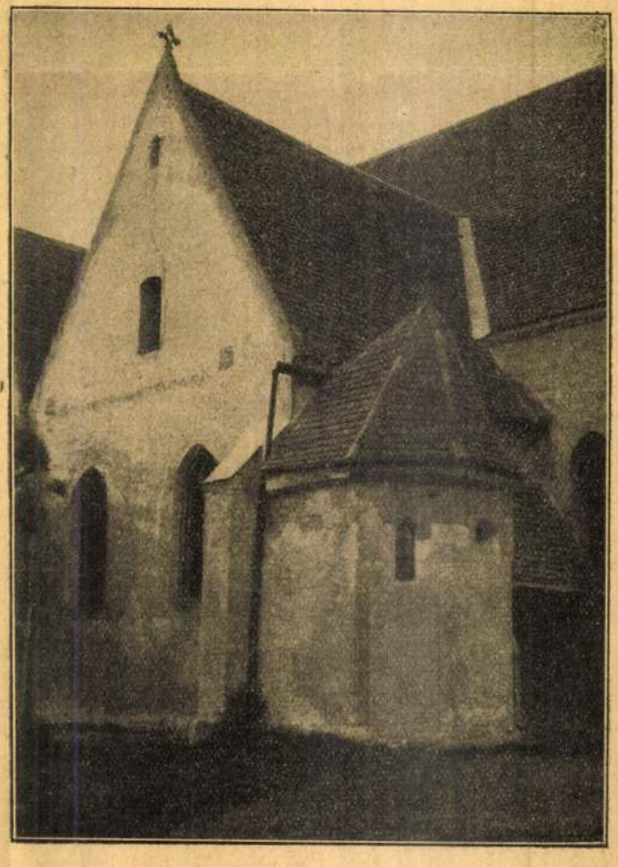

Ráckevei görög-keleti szerb templom.
(vitéz Nászay Miklós felvétele.)
(„A Csepelsziget és környéke népének építészete" képanyagából.)

Csepelszigeti Duna Egyesület
Hivatalos Értesítője
1937. 4. sz.
9.

Szent István Bajtársi Szövetség diáktábora Makádon

Közli Ollé Ferenc h. táborparancsnok

Borús, szürke délelőtt fehér tányérsapkás diákok gyülekeznek Budapest—Dömsöd hajójárat Ferenc József-rakparti állomásán. Idegenkedve közelítenek egymáshoz. Alig van egy-kettő, aki ismerős. Nem csodálkozom: van itt szegedi, pécsi, budapesti főiskolás, kik az életben most látják először egymást. Szent István Bajtársi Szövetség országos diáktáborába megyünk Makádra.

Jutalom ez a tábor az egész évben kifejtett bajtársi munkáért, melyet a szövetség részére végeztek.

Az ismerkedésen hamar túl esünk. A diákszívek igen hamar egymásra találnak. Megérkezik parancsnokunk is, Traisenhaini Reiner Rezső ny. őrnagy, Robi fiával, a táborunk legfiatalabb tagjával.

Rövid üdvözlés, rövid parancs: „Berakodás!" Mint a nyüzsgő hangyaboly, úgy mozognak a fiúk. Sátorok, ládák, kannák, hátizsákok, böröndök percek alatt a hajó fedélzetén vannak. Tíz óra! Indulunk! A kis propeller nagy ívben kanyarodva fordul a zsilipek felé. Már a csepeli Dunaágban vagyunk. Megered az eső. Panaszkodnak a fiúk, hogy nem jól indul a tábor. Vígasztalom őket, idézve a régen bevált mondást, ha első napon esőt kapunk, egész tábor alatt szép időnk lesz. Fázósan húzódunk össze, nincs jókedv, nincs nóta, ez az eső minden hangulatot leront. Kazánháznak dőlve szótlanul nézzük a vidéket. Milyen más erre minden! A vízimadarak százai kelnek szárnyra a hajó rikoltó gőzsípjára és gyors repüléssel vágódnak előre, ha beértük, ismét szárnyra kelnek és a végtelenségig folytatják ezt a játékot. Hajónk mintha idegen vizeken haladna. Más itt a növényzet, más a táj, más az állatvilág. Ezt sehol nem találja az ember, csak a csepeli Dunaágban.

Egymás után maradnak el a falvak, tarkítva a part mindkét oldalát szebbnél szebb apró színes vikendházikók, vadevezős sátrak és cserkésztáborok.

Szigetújfalu nagydunai strandja.

Dömsöd! Kirakodunk. Kár, hogy a hajó nem megy tovább. Így kénytelenek vagyunk a felszerelést csónakokon átszállítani a szigeti partra. Az út hátralevő részét a ráckevei királyi birtok jóvoltából kocsikon tesszük meg.

Táborunk helye Makád község határában lévő Sas-rét, a királyi család birtoka. Erre a helyre esett a választásunk, mint legalkalmasabbra a tábor részére. Napfény, levegő, víz, árnyék. Mi kell más egy nyári táborhoz? Ezt mind megtaláltuk egy helyen. Fürdővizünk hőmérséklete és tisztasága felveheti a Balatonéval a versenyt.

Tábori életünkről oldalakat lehetne írni, de én csak röviden vázolom az ott töltött három hetet.

Kétnapos munka után készen állott a tábor. Utána a rendes előírt napi foglalkozással telt az idő. Elméleti oktatás, távbecslés, hibaháromszögelés, céllövészet, különféle sportok és játékok.

Társadalmi szórakozások sem hiányoztak. Közel volt Dömsöd, egy óra gyalog vagy csónakon. A táncolni vágyó fiúk igen gyakori vendégei lettek. De táborunkat és hangulatos tábortüzeinket is szívesen felkeresték úgy a falubeliek, mint a fürdővendégek. Sőt pesti vendégekben sem volt hiány! Úgy a bajtársnők, mint a bajtársak és azok hozzátartozói vasárnaponként szép számmal meglátogattak és velünk együtt örültek a tábori életnek.

Itt mondok hálás köszönetet a Szövetség nevében dr. Rauer Róbert jószágkormányzó úrnak, továbbá Mózsa János, Makád község főjegyzőjének, Pataky Ferenc rektor úrnak, Prokopius főerdész úrnak, akik mindenben és mindenkor a legnagyobb készséggel rendelkezésünkre állottak, hogy táborunk kellemes és zavartalan legyen. Külön köszönet illeti Eötvös Ferencné ref. nagytiszteletű asszonyt, aki régi nagyasszonyokhoz illően igaz magyar szeretettel látta vendégül a látogatásunkra érkezett diáklányokat.

Egyetlen szomorú körülmény zavarta meg víg életünket. Szeretett parancsnokunk bátyja, Reiner Micsinay János m. kir. honvédezredes tragikus halála. A tábori zászlót félárbocra húztuk és fájó szívvel búcsúztunk a temetésre utazó parancsnokunktól, akiben a magas tudású, vasfegyelmet tartó katonát és melegszívű bajtársat ismertük meg.

Parancsnokságot átvettem és a hátralévő napokat pihenéssel és szórakozással töltöttük el.

Július 30-án bontottunk tábort. Rövid órák alatt csak a letaposott fű és egy hatalmas nyírfakereszt — mely alatt a vasárnapi ájtatosságainkat tartottuk — jelezte, hogy itt töltött három boldog hetet huszonöt szentistvános diák.

Testben, lélekben és bajtársi szellemben megerősödve indul neki az életnek, hogy frissen acélozott inakkal küzdjön a célért: „Istenért, Királyért és az integer Magyarországért".

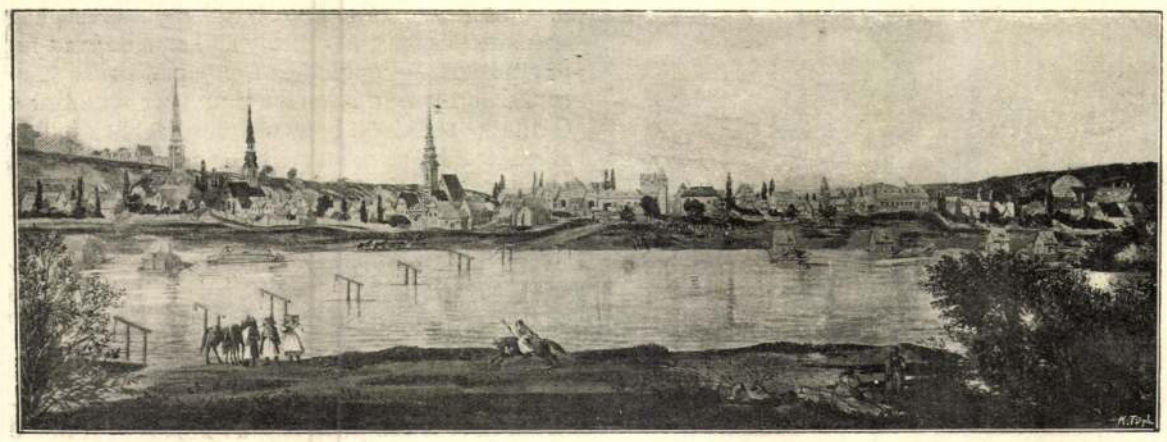

Egykorú festmény után

RÁCZKEVE A SZÁZAD ELEJÉN.

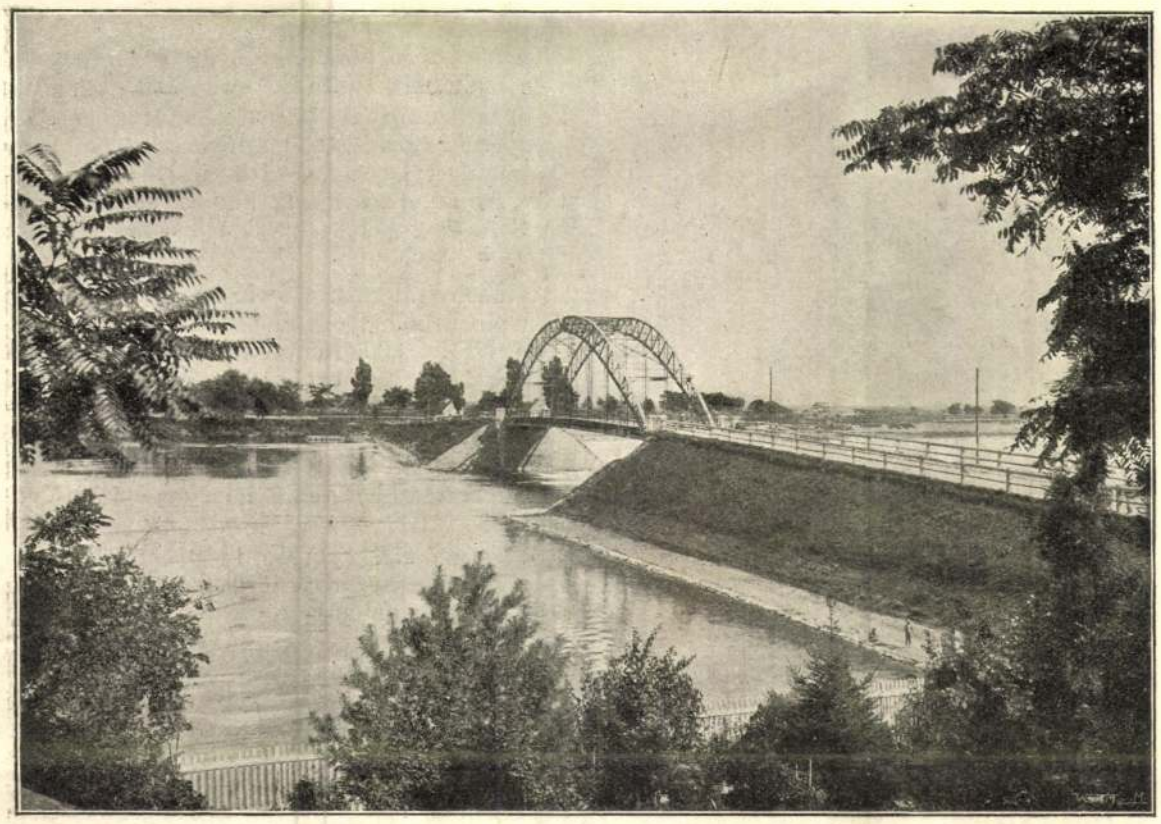

AZ ÁRPÁD-HÍD.

A SAVOYAI JENŐ-FÉLE KASTÉLY.

RÁCZKEVEI KÉPEK. — Wottiz fényképei.

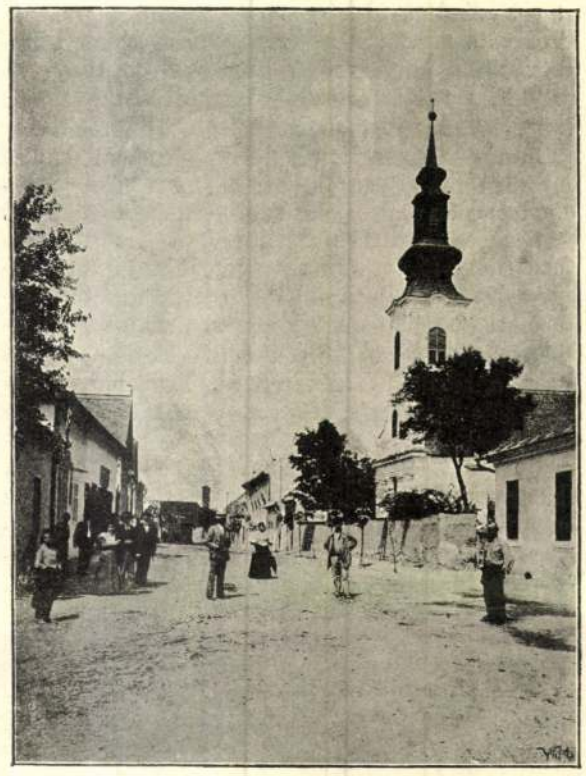

A RÁCZKEVEI REFORMÁTUS TEMPLOM.

Ez emlékszobrot
itt, a honfoglalás történetében
sokszor emlegetett »nagy szigeten«,
a honszerző, örökké nagy s dicső
Árpád vezérnek
kedves családi pihenő tanyáján,
— hol a harczok zajának
szünetei között
és a kiküzdött győzedelmek után
diadal koszoruzta fejét
szeretteinek ölén
édes nyugalomra lehajtá, —
az ő örömeinek, boldogságának
földjén, és méltó fiának
Zsolt vezérnek születése helyén,
hol egykor a honszerzette hős dalíák és deli ifjaik vidám torokat,
vitézi harczjátékokat tartanak
vala, a honfoglalás emlékére
az ősök iránti kegyeletből
Árpád vérének,
diesőségesen uralkodó
I. Ferencz József
apostoli királynak
nagylelkü ajándékából
e szent czélra örök időkre
általa adott telken
állitották,
a vármegye közönségének támogatásával a Csepelsziget és vidékének lakói 1896—1897. évben.

*

Állj emlékkö, időtlen időkig,
Állj, mig az ezeréves imádott haza áll!

*

De még máskép is óhajtotta a sziget és a megye hazafias közönsége a nagy honfoglaló emlékét megörökíteni, s ezért a ráczkevei új Duna-hidat is az ő nevéről nevezte el.

A Budapesttől Tassig mintegy 45 kilométer hosszúságban elnyuló Csepelsziget, melyen tíz község fekszik, csak egy fahidon át Ráczkevéről közlekedhetett a Duna balparti részekkel, jégzajlás idején pedig teljesen el volt zárva a külvilágtól. *Szilágyi* Lajos főszolgabiróé az érdem, hogy az ezzel járó hátrányokat felismerve, rábirta a várost, hogy egy állandó vashidat építtessen. A híd 110 ezer frtba került, melyből Pestmegye viselt 15 ezer frtot, 95 ezret pedig Ráczkeve.

A 370 méteres, két pilléren nyugvó, 50 méter nyilású, 3 csuklós-vonós szerkezetű vashidat mely egyetlen ilyen szerkezetű eddig hazánkban, *Zielinszky* Szilárd tervezte és építette, ki a kiállítási területen lévő hidakat s több vasúti hidat épített már az országban. Megemlítjük itt, hogy a hidvámjog a királyi uradalmat illeti, ez azonban ezt egy arany évi haszonbérért — helyesebben az úri jog elismeréséért fizetendő 1 aranyért — a városnak adta, mely 3000 frt hasznot húz belőle.

A híd már a mult évben elkészült ugyan, de ünnepélyes felavatása az Árpád-szobor leleplezésével egyidejüleg csak e hó 26-án lesz, hogy ezáltal is emeljék az ünnepély jelentőségét, melylyel a derék sziget lakossága Árpád és a honfoglalás ezredéves emlékének adózni kíván.

*

Ezúttal azon férfiak arczképeit is bemutatjuk, a kik kezdeményezésének s buzgalmának köszönhető első sorban az Árpád szobor létesítése, — egyszersmind rövid életrajzi adataikat is közöljük a következőkben:

Földváry Miklós 1858-ban a pestmegyei Tasson született; fia Földváry Mihálynak, a nem rég elhúnyt nagynevű pestmegyei alispánnak. Jog- és államtudományi tanulmányai végeztével 1880-ban megyéje szolgálatába lépett, mint aljegyző. A megyei gyüléseken több közérdekű és politikai kérdésben tartott beszédeivel s indít-

ványaival feltünést keltett s az 1884-iki választások alkalmával a ráczkevei kerület képviselőnek választotta, s az országgyülés megnyitásakor mint korjegyző szerepelt. Az 1887- és 1892-iki választások alkalmával is ugyanezen kerületben nyert mandátumot. 1896. október 28-án — három jelölt lévén — nem kapott absolut többséget, de a november 12-én megtartott pótválasztáson régi kerülete újból nagy többséggel választotta meg. A házban első beszédét a főrendiház reformjáról szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával mondotta. Felszólalt azóta is sok kérdésben s több bizottságban mint előadó is működött. Tevékeny részt vett a közélet más terén is. Tiszteletbeli főjegyzője Pestmegyének s mint a törvényhatóság bizottsági tagja, közigazgatási s minden fontosabb bizottságának tagja, élénk részt vett a közigazgatásban. Alapitó tagja az országos magyar gazdasági egyesületnek, vörös-keresztegyleti megbizott, sok más jótékony és kulturális egyesület buzgó pártolója. Az albertii ág. ev. egyház felügyelője, budapesti presbiter, bányakerületi törvényszéki biró, több egyetemes és kerületi bizottságnak is tagja. Pestmegye az ő kezdeményezésére létesitette a tisztviselői nyugdij-alapot, mielőtt erre az 1886-iki törvény a törvényhatóságokat kötelezte volna. Ugyancsak az ő inditványára határozta el a megye, hogy a képzőművészeti társulatnál nagyobb alapitványt tesz s festette meg Ő Felsége arczképét Benczúrral. 889 óta cs. és kir. kamarás. Tagja a képviselőház közigazgatási és gazdasági bizottságának.

Szilágyi Lajos, Laczházán született 1847-ben. Jogi tanulmányai befejeztével közszolgálatba lépett, melynek 25 éves évfordulóját tavaly ünnepelték meg nagy részvét mellett a solti járásban. Szilágyi Lajos közhasznú tevékenysége sok oldalú, egyike ő azon férfiaknak, kik nem csupán hivatalos feladatuk szük korlátai közt mozognak, hanem ezenkivül is teljes buzgósággal igyekeznek a közjót előmozditani. Igy főkép neki köszönhető a ráczkevei Duna-hid, a helyi érdekü vasút létesitése, az ottani tüzoltóság felállitása, több középület emelése, stb. De a vidék lakossága nagy mértékben méltányolja is kiváló érdemeit, igy többek közt az emlitett vasút megnyitása alkalmával 16 község választotta meg diszpolgárának.

Szász Gyula Székes-Fehérváron született 1850-ben. Tehetsége már korán feltünvén, atyja a bécsi képzőművészeti akadémiába küldte, hol tanárai figyelmét csakhamar magára vonta, s a művészeti ösztöndijat is elnyerte. Már növendék korában több számot tevő művet készitett, de a neves művészek sorába «Bacchus neveltetése» czimü szép szoborcsoportozata emelte, mely nevét egyszerre ismertté tette. Tanulmányai bevégzésére Olaszországban töltött hosszabb időt, honnan hazatérve, Budapesten telepedett le, hol a nemzeti szinház számára készitett mellszobrok által csakhamar magára vonta a közfigyelmet. Sok munka dicséri a fővárosban művészi tehetségét, igy pl. a Foncière palotáján a Merkur alakja, az operán a Mozart, Glück, Mayerbeer szobra. Több templom szobrászati diszitéseit is ő készitette. Újabban az országház számára készitett hét király alakot, a honvéd főparancsnoksági épülethez a pompás óriási méretü szobrokat, stb. Nagyon munkás ember Szász Gyula s azonkivül, hogy még folyvást sok művet alkot, 1883 óta a budai főreáliskolában, mint a gyakorlati mintázás tanára is működik.

Ellinger Ede fényképe után.

FÖLDVÁRY MIKLÓS, A RÁCZKEVEI KERÜLET ORSZ. KÉPVISELŐJE.

SZÁSZ GYULA SZOBRÁSZ.

SZILÁGYI LAJOS, RÁCZKEVEI FŐSZOLGABIRÓ.

RÁCZKEVE.

Irta Károly János.

Nem merengek el azon események fölött, melyek a két Duna közötti Csepelszigetet történelmi nevezetességüvé teszik; nem szólok arról, hogy Árpád, mielőtt a Dunántúl elfoglalására indult volna, családjával együtt a szigetre telepedett, hol a Duna biztonságot, erdei szórakozást adtak neki, hol dús mezőt, alkalmas itatót, árnyas delelőt találtak ménesei, a mely lovászmesterétől nyerte nevét — a hagyomány szerint — nemcsak Csepel falu, hanem az egész sziget is. Nem emlitem, hogy a honfoglalás befejezése után ismét ide tért vissza, a hol fia, Zsolt született és a hol ez Ménmarót lányával menyegzőt tartott. Csak annyit mondok, hogy Csepelsziget jogczime, mint királyi családi birtoké, Árpádtól származik, a ki azt egész Fehér- és Solt megyékkel együtt fejedelmi birtokká tette.

Mindezekről nem szólok, mert nem keresem ünneplő szülőhelyem alapitását Árpád udvarháza, királyi laka romjai fölött, hisz azt sem tudjuk, hol állt az egykor és azt sem tudjuk, mi volt annak a falunak a neve, a mely Szent-Ábrahám-Teleke előtt azon a helyen valamikor állott. Csak egyet tudunk, azt t. i., hogy a mai Ráczkeve 1440-ben tünik fel először a történelemben.

I. Ulászló király Budán 1440 október 10-én kelt oklevele szerint a török betört az ország déli részeibe, feldulta a Keve völgyében levő Keve — ma Kuvin — határvárost; lakosai, kik ráczok voltak, elmenekültek az ország szivébe és az irgalmas király letelepité őket az ő családi birtokán a «Csepelszigeten, egy puszta, üres helyen, az ott álló s Szent Ábrahám patriárka tiszteletére szentelt templom körül, a hol állitólag régenten falu volt»; s megengedte nekik, hogy ugyanazon szabadalmakkal élhessenek, melyeket még a határszélen laktukban, Kevében, Zsigmondtól, Alberttől és magától Ulászlótól kaptak.

Királyaink a jövevényeket kegyükbe fogadák, maga I. Ulászló a telepitési évben révjogot ad nekik. V. László 1453-ban a magukkal hozott régebbi kiváltságokat megerősiti és fölmenti őket minden adótól és idegen biró itélkezésétől; 1455-ben pedig Kevi város rácz polgárainak, kik Csepel királyi szigeten Szent-Ábrahám-Telekén, más néven Kis-Keviben megtelepedtek, mindaddig, még régi helyükre a határszéli Kevébe vissza nem mennek, mindazon kiváltságokban, melyekkel ott birtak, megerősiti. És ezen okle-

A RÁCZKEVEI VÁROSHÁZ. — Wottitz fényképei után.

vélben nevezi el az új telepet a régi «Szent-Ábrahám-Telkét» «Kis Kevinek» is.

Mátyás király 1458-ban szintén megerősíti mindazon szabadalmaikat, melyekkel a határszéli Keve városában birtak. 1464-ben pedig, mindaddig, míg a határszéli Keve városába vissza nem mennek, úgy a régi, mint a Kis-Keviben nyert szabadalmaikat helybenhagyja.

Úgy látszik azonban, hogy előbbi lakóhelyükre való visszatelepedéshez nem volt kilátás, mert Mátyás 1464-ben egyik korábbi keletű adománylevelét, melyben a Szent-Ábrahám-Telkén, máskép Kis-Keviben lakó rácz polgároknak Kis-Kevi szomszédságában, a Csepelszigetben fekvő bizonyos földterületet adományozott: újra adományozza.

És ez a földterület ma is Ráczkevének a Kis-Duna, Szent-Márton, Ujfalu, öreg Duna Lorév, Becse között elterülő határa.

Az 1481-ik évben Mátyás király nejének, Beatrixnak adta az egész Csepelszigetet. 1518-ban mint koronabirtok, a királyi konyha ellátására fordíttatott. A «Ráczkeve» név először Zápolya 1536-iki oklevelében fordul elő, a mely névvel a közhasználat a várost rácz lakosai után felruházta. 1628-ban Eszterházy Pál gróf az egész Csepelszigetet zálogba vette, majd pedig Heiszter Donát, azután 1696-ban Savoyai Jenő foglalta el, a kinek halála után aztán ismét a koronára szállott.

Megvan a város jegyzőkönyvében őrizve Skaricza Máténak, a ráczkevei reformátusok predikátorának verses krónikája a XVI. századból. Ebben elmondja Skaricza, hogy a templomokon kivűl diszes felházak, tágas raktárak valának Kevi-

PÉCHY TAMÁS. Ellinger fényképe

ben, hét piacz és még több utczával. Terjedelméről, kulturájáról, kereskedelméről a német császár konstantinápolyi követének jelentése is megemlékezik 1573-ból.

«Junius 23-án — mondja ez — 10 óra tájban elindultunk Budáról, a pasa harmincz személyt rendelt mellénk, kik bennünket Konstantinápolyig kisérjenek, köztük volt a fekete, de nyájas Szinán bég, két öreg csausz és három jancsár. Először is Ráczkevére érkeztünk. Ezen hosszadalmas nagy mezőváros hódol mind a töröknek, mind Salm-Eck grófoknak. Lakosai magyarok, kik nagyobbrészt kálvinisták és ráczok. Az utóbbiaknak szép templomuk van. A mezővárosban nagy vásár tartatik, melyet a bécsi kereskedők is szoktak látogatni, kik gyermekeiket ide küldik a magyar nyelv megtanulása végett.»

Hanyatlása a török hódoltság korával kezdődik; nyakába ült a török és ezerféle zsarolással terhelte. A török defterek szerint 1543-tól 1546-ig a kevei biró, Bokdán Gyurkó, az egész sziget bérletjövedelmei után félévenkint 100 ezer akcse-t volt kénytelen a töröknek fizetni, mely összeg, 60 akcset egy aranynyal számítva, 1666 aranyra rugott.

1556-ban már Piri Ali és Ibnamin zsidó bérlők kezén volt a sziget, s nem kevesebb mint 1.173,000 akcset szedtek a lakosságtól.

Alig hogy a kereszténység 1686-ban bevette Budát s az elbujdosott ráczkeviek tűzhelyeikhez visszatértek, rájuk rohant Fejérvárról a török és iszonyú sarczczal sujtotta őket, mit miután minden kigondolható kínzások daczára sem tudott rajtuk megvenni, fölgyujtotta a várost. Még ez sem volt elég, mert azon kevés népet, melyet életben hagyott a török, megtizedelte az éhség. A Rákóczi-korszakban a lakosság pártokra szakadt, megfogyatkozott, úgy, hogy Bél Mátyás 1730 táján már csak silány községet talált.

Vallás tekintetében a letelepedettek görögkeletiek voltak, később magyarok is jöttek, különösen Fejérvárról, mikor a török 1543-ban elfoglalta azt; ezek katholikusok voltak. A protestantismus első hirdetője Szegedi Kis István volt, a ki itt predikátoroskodott is, meg a kerület superintendensévé is lett, s működési köre leginkább Pest- és részben Fejérmegyére terjedt. Egy másik érdekes emberről is meg kell emlékeznünk.

A városnak e szülöttje *Horváth* János volt, huszárőrnagy a franczia háborúban, kit szabólegény korában fogtak kötéllel katonának. Vitézségével, hadi érdemeivel őrnagyságig vitte. Mikor I. Napoleon elbukott, a fogoly VII. Pius pápát Fontainebleauból ő kisérte Rómába, s midőn útközben egyszer a pápa a hidegtől didergett, ő adta rá fehér huszárköpönyegét. Elismerésül több kitüntetése mellé a Krisztus-rendet kapta a pápától, mely rendjel ma is a ráczkevei kath. templomban a ciborium takarót diszíti. Én még ismertem a nyugalmazott marczona vitéz katonát, a ki a negyvenes években halt meg Ráczkevén.

Ma három hitközség három templomban imádja az Istent. Hogy a mai ev. reformátusok vagy a görög-keletiek temploma áll-e az egykori Szt.-Ábrahám patriárka temploma helyén? sem Römer Flóris, sem Henszlman nem tudták megmondani, s bár a görög-keleti egyetlen a maga nemében, — három oltára lévén benne s ugyanegy időben három liturgia tartható — a XV. században épülhetett; az ev. református templomnak legalább is keleti részét régibbnek tartom, minthogy keletelve van, s az egykori szentély, sekrestye és czinterem katholikus jellegre mutat. Miután a protestansok ezt elfoglalták, a katholikusok a mai plebánia átellenében álló ház helyén építettek templomot, de ez 1791-ben elbontatván, a mai kath. templom a következő években épült.

A királyi család uradalmi kastélyát Savoyai Jenő herczeg építtette. Az egész épület M betű alakkal bir, középépülete az udvarba benyúlik, a nagy terem márvány padlóval bir, a szomszéd termek a herczeg lakosztályai voltak. Homlokzatát, mely oszlopokon áll, szobrok diszítik.

A város pecsétje 1520-ban készült, a czimer egy vértből áll, függélyes vonallal ketté választva, jobb mezején egy egyenes kard van függélyesen a földbe szurva, bal mezején pedig a négy folyamot jelentő sávolyok láthatók; körirata ez: «Vita mihi Christus, vorum concordia fiscus», azaz Krisztus az én életem, békesség a kincsem. És e jelmondat értelme vérébe is ment a lakosságnak, emberemlékezet óta a krisztusi szeretet és béke uralkodott köztük...

PÉCHY TAMÁS.

1829—1897.

A császárlátogatás izgalmai közt jött hire a felvidékről, hogy *Péchy* Tamás, egykori közmunka- és közlekedésügyi miniszter, a képviselőház volt elnöke, abaújmegyei birtokán, Alsó-Kázsmárkon e hó 17-ikén elhúnyt. Nagy részvéttel fogadták a gyászhirt mindenütt, hol figyelemmel kisérik a közéletet s pár év alatt el nem felejtik azokat, a kik a közügyek érdekében fáradoztak.

Pécsújfalusi *Péchy* Tamás 1829-ben született előkelő családjának ősi birtokán, Alsó-Kázsmárkon, Abaújmegyében. Iskolázását a szülői háznál, egy jeles nevelő, Lukács Pál vezetése alatt kezdte meg, középiskolai tanulmányait pedig Eperjesen és Sárospatakon végezte, miközben Tompa Mihály volt a nevelője. Aztán jogi tudományokat végzett. 1848-ban mint még alig 20 éves ifjú tiszteletbeli fogalmazó lett Deák Ferencz miniszteriumában; de hivatalát csak rövid ideig folytatta, mert a kitört vihar magával sodorta s beállott honvédnek. Az egész

Behr Dezső amateur fényképe.

WLASSICS MINISZTER ÉRKEZÉSE A NEMZETI MUZEUMHOZ A NÉMET CSÁSZÁR FOGADÁSÁRA.

Behr Dezső amateur fényképe.

II. VILMOS CSÁSZÁR MEGÉRKEZÉSE A NEMZETI MUZEUMHOZ.

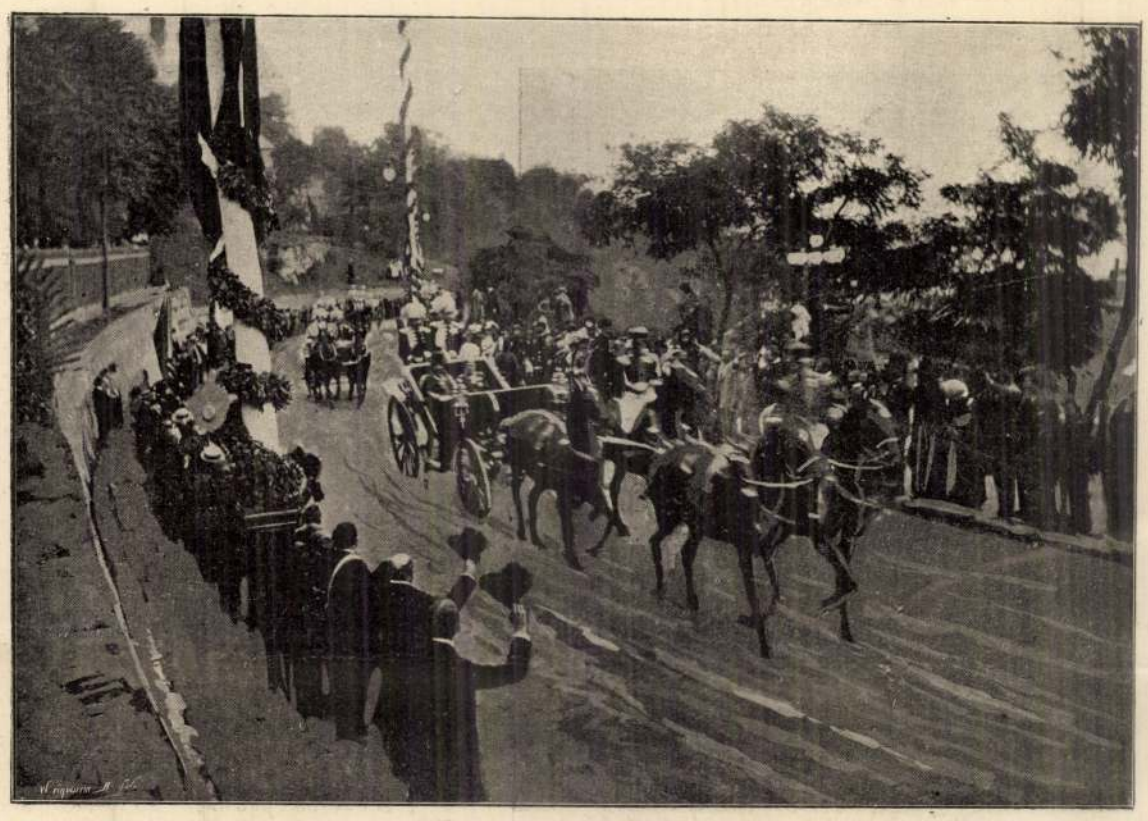

A BEVONULÁS AZ ALBRECHT-ÚTON. Hatsek Miksa fényképe után.

hadjáratot végig szolgálta, miközben kapitányságig emelkedett. A fegyverletétel után elfogták s besorozták közlegénynek az osztrák hadseregbe, de innen hatalmas pártfogók közbenjárására félév múlva megszabadult. Ekkor nagyobb utazást tett nyugati Európában, hol egyes egyetemeken is töltött több-kevesebb időt, miközben természettudományi, főleg pedig geologiai tanúlmányokkal foglalkozott. Hazatérte után birtokára vonúlt s ott gazdaságát vezette, de szorgalmas olvasgatással addig szerzett képzettségét is folyton gyarapította. 1857-ben vett nőül egy kiváló műveltségű hölgyet Menszáros Albertinát, s házasságukból több gyermek született.

Péchy Tamást az 1861-ik év szólította ki csöndes magányából. Megyei bizottsági tag lett, s a megye közügyei iránt való nagy érdeklődésével olyan népszerűségre emelkedett, hogy Abaújmegye 1867-ben egyhangú lelkesedéssel őt ültette első alispáni székébe. De e díszes állást csak egy évig viselhette, mert 1868-ban a szikszói kerület képviselővé választotta. Az országgyülésen a balközépi ellenzékhez csatlakozott, mint Tisza Kálmánnak már régebben is lelkes pártfele. Később a kormánypárttal való fuzió alkalmával az új szabadelvű pártba lépett át és közmunka- és közlekedésügyi miniszter lett. Ez állásában öt évig és emlékezetes sikerrel működött. A vasútak ügykezelési nyelvét ő tette magyarrá. Szintén az ő nevéhez fűződik a vasútak államosításának megkezdése, valamint általában a magyar állami vasúti politika megindítása, a mit aztán Baross Gábor oly sikeresen fejlesztett tovább.

1880-ban Szlávy József utódjául a képviselőház elnökévé választatván, ezt a tisztet tizenegy évig viselte, a mely idő alatt sok megtiszteltetésben részesült; a király is 1883-ban a vaskorona-rend I. osztályával, majd pedig a valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntette ki.

1892-ben, mikor a téli választások után a képviselőház újra összeült, az elnökválasztásnál a szabadelvü párt b. Bánffy Dezsőt emelte az elnöki székbe. Péchy Tamás ezután is a pártban maradt az egyházpolitikai törvényjavaslatok tárgyalásáig. Akkor azonban gróf Szapáry Gyulával és néhány más elégedetlennel együtt kilépett a szabadelvü pártból és a pártonkivüliek kisded csoportjához csatlakozott, mely aztán pártelnökévé választotta.

Egész életén át igen érdeklődött egyháza, az ág. evangelikus felekezet ügyei iránt. A tiszai egyházmegyének hosszu időn át főfelügyelője volt, s mint ilyen, a leghatározottabb harczot folytatta egyháza körében azok ellen, a kik pánszláv ábrándjaikban ellenséges magatartást tanusítottak a magyar állameszme iránt. E tekintetben megalkuvást nem ismerő, sőt kérlelhetetlen volt, mert azt a meggyőződést táplálta és hangoztatta, hogy a protestáns egyháznak sem hittani, sem önkormányzati tekintetben nem szabad a magyar állameszmével összeütközésbe jutnia. Csupán az egyházpolitikai törvények létesítéséhez és életbeléptetéséhez nem akart hozzájárulni.

A társadalmi életben általános tisztelet környezte, a családjában példás férj és atya volt. Már régebben gyöngélkedett, a legutóbbi időben pedig rohamosan pusztúltak testi erői. Az országgyülés nyári szünetére hazavonult Abaújba, s itt érte el halála e hó 17-én szülőhelyén, Alsó-Kázsmárkon. Szept. 21-én tették örök nyugalomra nagy részvét mellett alsó-kázsmárki családi sirboltjába.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Az egyetemi iskolai év. Szeptember 19-ikén nyilt meg ünnepélyesen a budapesti *tudományegyetem* iskolai éve, szeptember 22-ikén pedig a *műegyetemé*.

A *tudományegyetem* ünnepélye az új városház dísztermében ment végbe, *Wlassics* közoktatásügyi miniszter jelenlétében. Dr. *Bognár* István, a volt rektor, beszámolt az elmúlt év eseményeiről, azután átadta a rektori jelvényeket utódjának, *Herczegh* Mihálynak. Az új rektor tartalmas székfoglalóját nagy figyelemmel hallgatták. Első része tudományos alapon foglalkozik a rektori méltóság fejlődésével. A székfoglaló második része annak hangsulyozása és erős érvekkel való bizonyítása, hogy milyen fontos dolog az egyetemi önkormányzatnak fentartása és erősítése. «A négy kar és a tanács» czímű fejezetben foglalkozik az egyetem új rektora a tüntetésekkel is. A mi a tüntetéseket illeti, — ugymond — kötelessége a rektornak, ha kell, a legerélyesebben intézkedni arra nézve, hogy ezek a kellő korlátok között maradjanak. De midőn a rektor kötelességeit az ifjúsággal szemben erélyesen hangoztatja, ezzel nem az ifjúság lelkesedését akarja elitélni, sőt helyes irányban ezt ápolni is fogja, mert az egyetemnek nem csupán tudományos, de hazafias és nemzeti missziót is kell teljesítenie. Az igaz lelkesedés nagy gondolatokban és tettekben nyilatkozik, nem szavakban. — A beszédet a közönség és az ifjúság ismételten megéljenezte.

Végül *Zsögöd* Benő, a jogtudományi kar új dékánja tartott hosszabb megnyitó beszédet, a melyben szépen kifejti az egyetem hivatását. Nem kényszerzubbony ez, hanem tárháza a tudományoknak, a melyből mindenki meríthet annyit, a mennyit akar.

A miniszter, a ki mindvégig jelen volt, melegen üdvözölte a rektort és a dékánokat.

A *müegyetem* megnyitó ünnepének színhelye e hó 22-ikén az új nagy előadási terem volt, melyet a nyáron építettek 500 hallgató számára. Egészen megtelt ez. Az első padsorban *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Hollán* Ernő nyug. altábornagy, *Szily* Kálmán, akadémiai főtitkár, *Herczegh* Mihály, a tud. egyetem rektora, stb. foglaltak helyet.

Az emelvény piros bársonyból készült baldachinja alatt *Wartha* Vincze, műegyetemi rektor és *Ilosvai* Lajos, *Klein* Gyula és *Asbóth* Emil dékánok ültek, mindannyian díszmagyarban.

A megnyitó ünnepnek csupán egy tárgya volt: *Wartha* Vinczének, az újból megválasztott rektornak beszéde. Ebben megelégedéssel említette, hogy a helyszűke okozta bajokon immár segítve lesz, a műegyetemi építkezésekre előirányzott 600.000 frtról szóló törvényjavaslatot az országgyülés elfogadta. Ezután a műegyetem ötven éves történetét mondta el. A jelen század harminczas éveiben kezdettek nálunk egy különálló műszaki egyetem szervezéséről gondoskodni. E törekvés az 1844. június hó 20-án kelt legfelsőbb rendelettel nyert befejezést, a melylyel ugyan nem műszaki egyetemet, hanem egy ipartanodát szerveztek. Az ipari tanoda 1846. augusztus hó 27-én kelt udvari rendelettel József nádor ő fensége nevével diszíttetett és 1846. november 1-én megnyittatott Ez időponttól kezdve számítottuk volna az 50 éves jubileum évfordulóját. 1748. május havában az új intézet közel állott hozzá, hogy műegyetemmé átalakítva, áldásos működését a megfelelő eszközökkel folytathassa, de a szabadságharcz közbejött mozgalmai ez üdvös szándékot meghiusították. Az 1850 szeptember 29-én kelt legfelsőbb rendelet mondja ki, hogy az ipartanoda műegyetemmé emelendő, de ez tényleg csak 1857 ben következett be.

De az intézet helyzete műegyetemi rangra emelésével sem sokkal lett különb. 1860-ban, a legelső szabadabb szellőfuvalatra javaslat javaslatot ért. 1882-ben a mű be volt fejezve és a hosszú küzdelem méltó jutalmat nyer az elért fényes eredményben. Eddig pótoltuk a mulasztottakat, most immár törekednünk kell a nemes versenyben az elsők közé jutni. Majd a lefolyt év eseményeire tért vissza.

AZ ALBRECHT-ÚT SARKA A BEVONULÁSKOR. Paur Géza fényképe után.

II. VILMOS CSÁSZÁR BUDAPESTEN.

37. — RÁCZKEVE: Savojai Jenő herceg egykori kastélya
Ehemaliges Schloss des Prinzen Eugen v. Savoyen — Autrefois Château du Prince de Savoie
Former Castle of the Prince of Savoy
(1702.)

38. — RÁCZKEVE: A kastély főhomlokzata oldalról nézve
Die Hauptfasade des Schlosses — Façade principale du château
Main façade of the castle

39. — RÁCZKEVE: A kastély középrésze
Der Mittelteil des Schlosses — Partie centrale du château
Central portion of the castle

40. — RÁCZKEVE: A hátsó homlokzat déli része
Gartenfasade — Façade postérieure — Posterior façade

41. — RÁCZKEVE: Részlet
Detail — Détail — Detail

42. — RÁCZKEVE: Szoborcsoport
Statuen — Groupe de statues
Group of statues

43. — RÁCZKEVE: Részlet
Detail — Détail — Detail

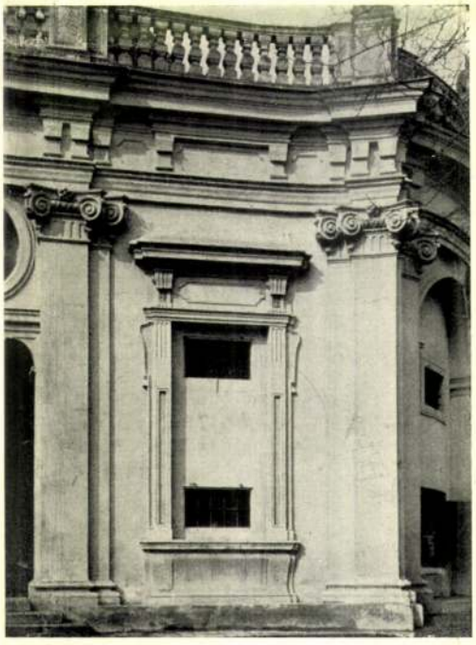

44. — RÁCZKEVE: Részlet
Detail — Détail — Detail

Rackeve

Jenő hg Gastelja

SOÓS TAMÁS *festő*

1056 Budapest, Váci utca 50.
Született: 1955
Diploma: Magyar Iparművészeti Főiskola, 1984

önálló kiállításai:

1980 Eötvös Klub, Budapest
1984 IH Galéria, Pécs
1985 Liget Galéria, Budapest
Stúdió Galéria, Budapest
1986 IH Galéria, Székesfehérvár
IH Galéria, Kecskemét

fontosabb csoportos kiállítások:

1979 -től a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves kiállításai
1983 XV. Nemzetközi Grafikai Biennále, Moderna Galerija, Ljubljana, Jugoszlávia
Magyar Grafika és Rajzművészet, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
1984 Fiatal Festőművészek Triennáléja, Szófia, Bulgária
IX. Nemzetközi Rajzbiennále, Moderna Galerija, Rijeka, Jugoszlávia
IX. Nemzetközi Akvarellpályázat, Fondazione Sinaide Ghi, Róma, Olaszország
1985 Fiatal Festőművészek III. Nemzetközi Pályázata,
Bolgár Képzőművészek Szövetségének Sipka utcai Kiállítóterme, Szófia, Bulgária
Tradíció és jelen, Fészek Galéria, Budapest
Hommage á Giorgio de Chirico, Fészek Galéria, Budapest
Új szenzibilitás, Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza, Budapest
Nemzetközi DAY ART Kiállítás, Liget Galéria, Budapest
Magyar Festők három nemzedéke, Neue Galerie, Künstlerhaus, Graz; Műcsarnok, Budapest
Magyar Festészet, Galerie des Beaux-Arts, Bordeaux, Franciaország
1986 "Elektika '85", Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
VIII Nemzetközi Grafikai Triennále, Kunstverein zu Frechen, Frechen, NSZK
1987 Új szenzibilitás, Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel, NSZK
A 80-as évek magyar festészete, Parkhalle im Westfalenpark, Dortmund, NSZK
Régi érzések, négy magyar festő, Biblioteca Communale, Tuscania, Olaszország;
Galerie Knoll, Bécs, Ausztria
Mítoszok Magyarországról, Club der Begegnung, Landeskulturzentrum, Linz, Ausztria
Európai Metszet Triennálé, Plazzo Regionale dei Congressi, Grado, Olaszország
Új szenzibilitás, Pécsi Galéria, Pécs
Új szenzibilitás, Berlini Magyar Kultúra Háza, Berlin, NSZK
Új magyar festészet, Művészetek Háza Brno; Városi Galéria, Karlovy Vary;
Prága Magyar Kulturális Központ; Klementinum, Prága, Csehszlovákia
Kortárs Magyar Képzőművészet, Műcsarnok, Budapest; Galerie der Künstler, München, NSZK

TÁJ, 1987
Olaj, vászon, 140x250 cm
LANDSCHAFT, 1987
Öl, Leinwand, 140x250 cm

RÁCMOLNÁR SÁNDOR *grafikus*

1096 Budapest, Hámán Kató út 16– 18.
Született: 1960
Diploma: Magyar Képzőművészeti Főiskola, 1987

önálló kiállítása:
1984 -től a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves kiállításai
1984 Radnóti Emlékkiállítás, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
XI. Alkalmazott Grafikai Biennále, Moralvska Galeria, Brno, Csehszlovákia
1985 Szép könyv '84, Megyei Művelősi Központ, Debrecen
XV. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat, József Attila Művelődési Központ, Salgótarján
Makói Művésztelep kiállítása, József Attila Múzeum, Makó
XIII. Országos Grafikai Beinnále, Miskolci Galéria, Miskolc
1986 Makói Művésztelep Kiállítása, József Attila Múzeum, Makó
XXVII. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum, Szeged
1987 II. Nagykőrösi Országos Grafikai Tárlat, Toldy Ferenc Élelmiszeripati Szakközépiskola, Nagykörös
Nemzetközi Grafikai Kiállítás, Tapani Tammenpää, Vaasa, Finnország
Válogatás a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának anyagából, Magyar Kultúra Háza, Helsinki, Finnország

díjak:
1984 Kondor Béla emlékérem, Radnóti Emlékkiállítás, Művelődési Minisztérium díja
Fiatal Képzőművészek Stúdiójának kiállítása, KISZ KB díja
1985 Szép könyv '84 kiállítás, Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus díja
1986 "Habent sua fata libelli" pályázat, Magyar Képzőművészeti Főiskola díja, 1987
II. Nagykőrösi Grafikai Tárlat, Nagykőrös, Fiatal Képzőművészek Stúdiójának díja

CÍM NÉLKÜL, 1987
tusrajz, 11,5x10,5 cm
OHNE TITEL, 1987
Tuschzeichnung, 11,5x10,5 cm

RÄCHOLNÄR Sándor

Enigma 1994/3 117, 121, 125 l.

Dolce far niente Nullità.

- Személyszállítás
- Egy autó – két vezető
- Vidéki utak esetén árengedmény
- Javító segélyszolgálat
- Autómentés
- Teherfuvarozás
- Esküvői autószolgáltatás

y velünk utazott!
andó utasunk!

6/481-481

NIVERZÁL
Kereskedelmi
tató Kft.
i vizsgálat,
R Root tachográf

ergépkocsik,
tközi vizsgára
5sítése, vizsgáztatása.
EPHELY:
, Csáktornyai u. 4–6.
81-067, 485-292

Saba

GUMIÁRU MÁRKABOLTOK

Kecskemét, Halasi út 16/b.
Kecskemét, Nyíl u. 4.
Telefon: 327-531

Személygépkocsi-, tehergépkocsi-, kerékpár-, motorkerékpár-, tömör targonca-, kisipari abroncsok, tömlők, védőszalagok

BÚTORBOLT
a Belvárosban!

KISSFA

Kecskemét,
Vörösmarty u. 6.
Tel.: 76/328-120
(Nagypostával szemben)

HAZAI ÉS IMPORT NÁDBÚTOROK!

Lakás- és irodaberendezések, egyedi bútorok tervezése.

BAMBUSZ és RATTAN BÚTOROK!

Egész évben
minden alkalomra
Kodak legyen az ajándéka!

Jöjjön be hozzánk –
MEGÉRI!

Ofotért KODAK

Kecskemét, Petőfi S. u. 12.
Telefon: 76/483-105
Nyitva tartás: 8.00–17.30

Kecskemét, Petőfi S. u. 14.
Kiskőrös, Kossuth L. u. 1.
Kellemes ünnepeket kívánunk!

beleteszem a tűzbe, felizzítom, majd kalapáccsal kiverem a fúrót.

Az edzés: a fúrót beleteszem ismét a tűzbe, és amikor vörösen izzik, kiveszem, és vízbe helyezem, de csak kicsit (rövid ideig), és hagyom, hogy magától kihűljön, megkéküljön. Amikor a fúró megkékült, ismét beleteszem a vízbe, és teljesen lehűtöm. Nagyon kell vigyázni az edzésnél, mert ha teljesen beleteszem a vízbe a fúrót, és rögtön kiveszem, a vas teljesen megszürkül, és ha kicsit ráverek a kalapáccsal, törik."

Melegen kovácsolják a kétnyelű kést, csizmapatkót, ecsetfogast, kaszakarikát, kaszaéket, cigányszöget, sínszöget, ácskapcsot, fogót, vésőt stb.

A városban dolgozó lakatosok mellett évszázadokon keresztül cigányok készítették a különféle csizmapatkókat. Ezeket többnyire odahaza készítették és a szögekkel, patkóvasakkal együtt magukkal vitték a vásárokra. A század elején kétféle patkó volt: rudaspatkó, magas csizmasarokra, és női patkó.

A csengőöntést cigányaink Európában tanulták meg. Minthogy nem általános a cigány csoportoknál, csak egyes vlach rétegek ismerik, valószínű, hogy csupán egyes balkáni vidékeken (a Balkán török megszállása után, esetleg török hatás alatt álló bolgár vagy román területen) tanulták meg. Technikáját így mondták el:

„A csengőöntés nagy ügyességet és türelmet kívánó munka. Elkezdése előtt összeszedjük a szükséges nyersanyagot: rezet, fát, homokot, a szerszámokat. Szerszámok: tűzifogó, kalapács, csengőszög, kés, birkabőr fúvó, pléhforma, üllőtartó, fil és szénpor. Az öntéshez rendszerint elrepedt csengőt, srapnelhüvelyt, törött mozsarat vagy törött rézkampót és egyéb rézhulladékot használnak fel. Tüzeléshez akácfából égetnek szenet. Fűzfa, nyárfa nem jó, mert nagyon pernyés, nem égeti ki a mintát."

A csengőöntés első fázisa a minta elkészítése. Egy sámlira ráállítják a repedt csengőt vagy csengőmintát, a pléhformán levő kis nyíláson és a csengő fülén átdugják a csengőszöget, homokot szórnak rá, majd tűzfogóval megbunkolják. „Egy konyhakéssel a felesleges homokot lefaragjuk, majd egy zsákdarabban faszenet törünk össze, és ezzel a formát leszeneljük. Ezután a másik felét helyezzük a formára, majd erre is iszapos homokot rakunk. Ezt is ledöngöljük, s a mintát szétvesszük, a csengő alakját leszénporozzuk, majd óvatosan visszahelyezzük. Ezután ismét visszafordítjuk a mintát, újból bedöngöljük, felfordítjuk, majd ismét óvatosan kettévesszük. Ezután megfújjuk, hogy ne maradjon rajta piszok, mert akkor göcsörtös lesz. Finoman megpermetezzük vízzel, hogy jobban lapuljon rá a réz. Ezután homokból sarat csinálunk, most beállítjuk az ütőakasztót, sárral szépen lesimítjuk. A csengőmintát óvatosan körülfaragjuk egy késsel, megvizezzük, a szöget a formából kihúzzuk, majd óvatos kopogtatás után a csengőt az ütőtartónál fogva kivesszük, s ezután a homoknegatívot vizezzük meg. A kettévett homokmintát kissé szikkadni hagyjuk, majd ismét összeillesztjük. Szikkadás közben előkészítjük a tüzeléshez szükséges fát. A faszénkészítés után a tüzet szétkaparjuk és beletesszük száradni az öntőmintát. A minta száradási ideje alatt agyagos földből sarat csinálunk, és a tűz mellé sárból elkészítjük a kohót, s azon a jobb kéz hüvelykujjával lyukat csinálunk a fújtatónak. Ezután kb. 30×30×30 cm-es gödröt ásunk, majd a szárításhoz egy kaparófát (husángot) készítünk elő, amivel a tüzet kotorjuk. A mintára rárakódott fasződarabokat lekaparjuk, a pernyét lefújjuk, majd a két formát egymásra illesztjük. Most sárból dugót csinálunk (kúp alakú sárdugó), ezt ráhelyezzük a formán lévő beöntőnyílásra, majd az összetett formát az összetételnél sárral körültapasztjuk, s közben a fogó két szárával a formát összeszorítjuk, hogy el ne mozduljon. A fogó szárával megmérjük a gödör mélységét, majd belehelyezzük a formát. Ilyenkor vigyázni kell arra, hogy a minta egyenesen álljon, s ezt minden oldalról ellenőrizzük. Ezután az egész formát befedjük földdel. A forma kb. 3 centiméterrel van lejjebb a föld színétől. Most ujjunkkal a dugó körül kikotorjuk a földet, és körülötte mélyedést, tányért készítünk. Ezután a forma körül a földet lapáttal egyenesre nyessük, az előbbi mélyedésbe homokot teszünk, s azt is tölcsér alakban ujjainkkal kidolgozzuk. A földet vízzel megöntözzük, hogy a réz ne menjen a földbe, ide fog folyni, az lesz a tányérja. Ujjunkkal azután szépen kisimítjuk a tányért.

Mielőtt a réz olvasztásához kezdünk, megnézzük, hogy merről fúj a szél, és úgy állítjuk be a fúvót. Leterítünk egy zsákdarabot, és arra helyezzük a fújtatót. A fúvó csövét átdugjuk a kohón, megnézzük, hogy jól vág-e a fúvó. Ha a kiáramló levegő kellően mozgatja a vizet a tányérban, akkor elegendő szelet ad. A szárításra használt tűzből előbb nagy égő fadarabokat rakunk a tűzbe, majd apróbb megszenesedett darabokat, ezeket fújtatjuk, s így szárítjuk a tányért. A minta és a tányér akkor van jól kiszárítva, ha a homok vörös és a tányér fehér. Ha a tányér jól kiszáradt, nagyobb tüzet rakunk fölé, majd bal kézzel folyamatosan fújtatjuk. A rezet kalapáccsal összetörjük, és a tűz tetejére rakjuk. Arról lehet megtudni, hogy olvad a réz, hogy a füstje kékül, megyen össze, mint a víz, folyik lefelé. Ha már olvad, könnyebben megy a fújtatás, a szén pedig sárgul. Miközben a réz megolvadt, az öntőnyíláson levő sárdugót a fogóval kilökjük, és a réz a mintába belefolyik. Ezután a kohót elvesszük, a szenet szétkotorjuk, és az apróbb pernyét a fúvóval lefúvatjuk. Egy fadarabot megvizesítünk, a fogóval megfogjuk, a rezet megkotorjuk, megkeressük a csengő fülét, majd a formát a lyukból kibontjuk. A kiemelt formából a csengőszöget, vigyázva, hogy a réz bele ne fagyjon, kihúzzuk. A homokot a forma tetejéről késsel leszedjük, a forma oldalára tapasztott sarat levágjuk, s a megmaradt rezet kiszedjük. Ezután szétvesszük a formát, majd a csengőt kalapáccsal kiütögetjük. Ezután várni kell, amíg a csengő kihűl, majd a homokot is kiszedjük belőle. A kész csengőt a homoktól megtisztítjuk, a durvább részeket lereszeljük, majd beleakasztjuk az ütőt. Az ütő vasból készült, a végére ólom van öntve. A kész csengőnek meghallgatjuk a hangját, megnézzük, hogy nem repedt-e, nincs-e rajta öntési hiba. Hogy a hangja szép legyen, régebben angolcint használtunk, vagy volt olyan juhász, hogy ezüst ötkoronást is belelökött, mikor a réz olvadt. Van böszörményi csengő, sima csengő. Háromfertályos csengőnek is hívják, ez félkilós."

Tipikus kovácsolási munka még a szegkészítés. Csobánkán még húsz évvel ezelőtt is nagy tömegben készítettek — elsősorban vasúti sínek rögzítéséhez — szeget.

A fémművességgel rokon mesterséget folytattak a kolompár — üstfoltozó — cigányok. Megfelelő felszerelés hiányában új rézüstöt nem készíthettek, de a foltozáshoz kitűnően értettek. Ezt a munkát rendszerint a helyszínen végezték. A foltozást még a múlt században eltanulták a vándor tótoktól, és még ma is, főleg Észak-Magyarországon, Szabolcs-Szatmár megyében űzik, abból élnek. Lakatos József (szül. 1921) így mondta el a mesterséggel kapcsolatos tudnivalókat:

„A mesterséget apámtól tanultam. Rosszul élek belőle. (A javításért) egy forintot kérek centiméterenként (1972-ben). Itt van ez a mosdótál. (Először) kivágom a rossz feneket, majd (a mosdótálon) a rámát. (Új) lemezből kivágom a másik feneket, azon elkészítem a peremet, és ráhelyezem a (mosdótálon levő) rámára. (Lapos) fogóval összenyomkodom, majd (kissé meghúzva) visszahajtom (a mosdótál oldala felé), és kalapáccsal leverem úgy, hogy az üllővel belül ellentartok. Semmivel sem ragasztok. Kis lyukat is foltozok. A szegecset a lyukba teszem, mindkét oldalára elhelyezem a lemezfoltot. A két lemez közé mészből és lisztből készített keveréket teszek. Ezzel kész is. Szerszámaim: üllő, olló, kalapács, láda (hátláda), lemez." (Szöveg cigányból készült fordítás.)

SZŐNYEGES CIGÁNYOK

A Kárpát-medencében a cigány házalók és vásárosok kétfajta szőnyeggel kereskedtek. Az egyik a tépett vagy vagdalt anyagból készült, általában kézi szövőszéken előállított rongyszőnyeg, és a kézi vagy gépi úton előállított csomózott szőnyeg, amit egyes vidékeken „torontáli", sőt „perzsa" szőnyegnek is neveznek.

Csomózott gyapjúszőnyeg előállításával a cigányok Magyarországon nem foglalkoznak. Évek óta nem találkoztunk olyan cigánnyal, még Jugoszláviában sem, aki tudta volna, miből és hogyan készül a „torontáli" szőnyeg. Hazánkban és Szlovákiában elsősorban a szövetkezeti kereskedelem foglalkozik mindenfajta szőnyeg gyártásával és forgalmazásával, a kiskereskedelem gyakorlatilag kihalt. Jugoszláviában és Erdélyben a szőnyegkereskedelem javarészt cigány viszonteladók kezén van, összekötve a használt ruha adásvételével. A cigány viszonteladók a csomózott szőnyegeket szövetkezetektől és kis állami vállalatoktól veszik át. A viszonylag durva csomózású szőnyegek a helyi igényeknek megfelelően élénk, nagy mintásak, amelyekben a piros szín minden árnyalata dominál. Érdemes megemlíteni, hogy a cigány kereskedők a máramarosi és székelyföldi csergével, valamint a székely szőnyegek árusításával nem foglalkoznak. Nálunk és kisebb részben a környező országokban a rongyszőnyeg készítése és házalással történő értékesítése szinte teljesen megszűnt, és így a „cigány rongyszőnyeg" szerte ismeretlenné vált.

Ma Magyarországon a cigány rongyszőnyegeket előállítási helyükön (Barcs, Baja, Gyula, Zsámbok) már nem cigányok készítik, azonban a korábbi szokás szerint előnyben részesítik az oláh cigánynők viseletéből ismert domináló színeket (fekete, sárga, piros).

A LÓ A CIGÁNY ÉLETÉBEN

A ló különös jelentőségű, főleg a lovári (lókupec) cigányok életében. A ló szabad mozgást és megélhetést biztosított számukra. A kupeckedés igen jól megfelelt kóborló életmódjuknak, és kevés munkával aránylag jó kereseti lehetőséget nyújtott. Gyakran visszaéltek a vevő bizalmával: a beteg, leromlott lovakat ideig-óráig kedvezőbb állapotba hozták, majd rendszerint parasztember — a cenzár — közreműködésével rábeszélték a vevőt a silány ló megvételére. Az állat hibáit már csak otthon vehette észre, amikor a gyógymód hatása elmúlt. Mire felismerte, hogy csúnyán rászedték, addigra a kupec cigány már odébbállt. Ha utolérték, akkor csak nagy huzavona után és jóval alacsonyabb áron vette vissza a lovat, amelyet újból és újból eladott más-más vásárokon.

FLORIDA RÁCMOLNÁR SÁNDOR GRAFIKÁJA

vül is és belül is iszapos agyaggal mázoltam be. A kemence alján találjuk a lábakat, amelyekre az edényeket rakom, a lábak alatt pedig a tűztér van. A kemencén felüli nyíláson, amelyet cserepekkel takarok be, két lyuk van az égés ellenőrzésére.

A XVIII. században a primitívebb (patics) építkezési formát felváltotta a viszonylag fejlettebb vályogépítkezés. A magyar nyelvű cigányok elsőként tanulták meg e mesterséget, és igen jó kereseti forrásnak tekintették. Ma már nemcsak a magyar nyelvű, hanem a cigány nyelvű cigányok is foglalkoznak vályogvetéssel, főleg az Alföldön. A bócsai oláh cigányok (Bács-Kiskun megye) főfoglalkozása még ma is nagyobbrészt a vályogvetés. A család minden tagjának megvan a saját feladata. Általában a családfő készíti az alapanyagot, tapossa a töreket (pelyvát) vízzel keverve az agyagba, amely lehet folyami iszap vagy vörösföld. A jól összedolgozott agyagot ezután a család nőtagjai gyömöszölik bele a formába. Naponta egy-egy család igen kényelmes munkatempó mellett 240—300 vályogot készít. A vályogtégla ára igen változó. A besenyőtelki (Heves megye) cigányok olcsóbban, az Alföldön valamivel drágábban árusítják. Ennek oka természetesen az, hogy Heves megyében a fő építkezési anyag ma a tégla és a kő, az Alföldön viszont még néhány évvel ezelőtt is sokhelyütt a vályog volt.

FÉMMŰVES CIGÁNYOK

Hazánkban a céhek kezdetben erélyesen felléptek a kontároknak vélt „ciganosok" ellen, és bármennyire is szigorú rendszabályokban korlátozták a kontárok munkáját, a kovácscéhekben, a cigányokkal mégis gyakran kivételeztek. Ez nemcsak a megnövekedett szükségletnek, hanem annak is köszönhető volt, hogy készítményeik minősége ellen nem emeltek kifogást. Ezt különösen különleges kovácsolási és edzési eljárásuknak köszönhették. A cigány kovácsok — ellentétben a lókupecokkal, a házaló szőnyeg- és edénykereskedőkkel — megbecsült mesteremberekнek számítottak. Példaként említhető II. Rákóczi Ferenc 1706-ban kiadott árszabályzata, amely a Csetnek és környékén dolgozó céhbeli mesterek és cigány kovácsok munkájának bérét határozza meg. Ebben harmincféle olyan vastárgy és szerszám készítésének díja szerepel, amilyeneket cigány kovácsok is előállíthattak, a többi között különféle „szegek, középfúrók, deszkafúrók, csapfúrók, kengyelvasak, cigány zabolák, pecsenyesütő öreg (nagy) nyársak." Az úgynevezett cigányfúró még ma is az ácsmesterek legféltettebb szerszámai közé tartozik, nemzedékeken keresztül használják.

Bodgál Ferenc *A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei cigányok fémművessége* című munkájában (Ethnographia, 1965. 4.) a cigány fémművességről, történetéről igen sok adatot ismertet. Sok város foglalkoztatta és szabályozta a cigány kovácsokat. Rákóczi limitációjához hasonlóan Borsod megye először 1706-ban adott ki, majd 1739-ben újította meg az árlimitációt, amely a csetnekihez hasonlóan, igen jól mutatja, mi mindennel foglalkoztak a cigány kovácsok.

A cigányok ma általában olyan kovácsmunkákat végeznek, amikre a kovácsmesterek nem mutatnak hajlandóságot. Erdős Kamill a cigány fémműveseket — aszerint, hogy mivel foglalkoznak ma — edényfoltozókra, kovácsokra, fúrókészítőkre, csengőöntőkre és szegkovácsokra osztályozta, de — mint írja —, nincs éles határvonal a különféle cigány fémművesek között.

A cigány kovácsnak műhelyre általában nincs szüksége, ritkán dolgozik egy helyben, többnyire a lakóhelyéhez közel eső falvakba vándorol.

A cigány kovácsok szerszámkészlete szegényes: fúró, kalapács, kapdosófúró, vágó, tűzfogó, lyukasztó, reszelő, üllő. A legfontosabb szerszám a fújtató (pisot). Ezt a cigány juh-, kecske-, vagy kutyabőrből többnyire maga készíti. Az állatot megnyúzza, bőrét kifeszíti, és a bőrt V alakban, zsákszerűen összevarrja. A csúcsába — fába ágyazott — vascsövet dug, a bőrzsák szélére két lécet, esetleg kis bőrdarabkát szögel, és kész a levegő fújtatására alkalmas szerszám. Néhány helyen a szőrzetet meszes oldattal távolítják el.

Igen kedvelt volt, s ma is megtalálható a cigányoknál a fújtatók egy másik típusa, a több részes, manufaktúrákban, később gyárakban készült, kis méretű szelepes fújtató is. A fújtatók harmadik típusa az előbbivel azonos elven működő, de ettől jóval nagyobb, szelepes, állványra szerelhető, voltaképpen kovácsfújtató. Ilyeneket találunk a kommenciós kovácsoknál, elvétve fúrókészítőknél is, például Göncruszkán, Borsodszirákon.

A másik legfontosabb szerszám az üllő (kovanca). Ez lehet kisebb vagy nagyobb, kopott, rendszerint valamilyen kovácsműhelyből kikerült ócska kovácsüllő, nemritkán vasúti sín darabja, de a bogácsi fúrókészítő cigányok középméretű, földbe szúrható üllőket készítettek maguknak. Használnak még szarvasüllőt is (koronca), a foltozók pedig földbe leverhető kis méretű patkolóvasat (dopo).

A fúrókészítők, foltozók mellett a cigányok között a leghíresebbek a csengőöntők. Ma már csengőöntő az országban nem él. Persze, többen állítják, hogy tudnak önteni, de ha rákerül a sor, kudarcot vallanak. Borsod megyében öt évvel ezelőtt már csak Kesznyétenben tudtak a cigányok csengőt önteni, s itt régebben is híres csengőöntők voltak, ezért csúfolják a kesznyétenieket ma is „csengősöknek".

A cigányok által végzett fémmunkákat technikailag három csoportra oszthatjuk:

1. hidegen végzett cigány munkák;
2. melegen végzett cigány munkák;
3. rézöntő munkák.

Hidegen dolgoznak az edényfoltozók. A drótosokhoz hasonlóan, a kilyukadt edényre foltot vágnak, szegeccsel mindkét oldalon eldolgozzák. Hidegen kalapálják a kemenceelőkét, hamuslapátot, sárkaparót, tepsit, fogast és a guzsalyszeget is.

A melegen végzett munkák közül a legfontosabb a fúrókészítés. Még ma sem ment ki a divatból. A különféle nagyságú és típusú fafúrók szinte valamennyi parasztgazdaságban ma is megtalálhatók. Fúrót a tanult kovácsok nem tudnak készíteni.

A fúró acélból készül, legmegfelelőbb anyaga a kaszaél, kaszaorom, fédervas, ócska szurony, használt reszelő. A fúrókészítéshez, ha a szabadban történik, a cigány kovács először elkészíti a „műhelyt". Sárból megcsinálja a lepényszerű kohót, és a melegítéshez szükséges szenet kiégeti. Régebben inkább faszenet használtak. A fát kb. 30 cmes darabokra vágták, kúp alakba összerakták, meggyújtották, majd egy darabig égve hagyták. Ezután leöntötték vízzel, s az így kapott faszenet használták. Ma már ritkán készítenek faszenet. Közönséges kőszenet vagy kokszot használnak.

A cigány kovács először kiválasztja a megfelelő nagyságú és vastagságú acéldarabot, ezt egy vágón vagy üllőre helyezett háromélű reszelőn a megfelelő hosszúságra elvágja, majd az egyik végét lenyújtja. A munkához általában két ember kell, az egyik, aki fújtat, a másik pedig ráver. Fúrónál az anyag végét ferdére kell levágni, és melegen csúcsosra kalapálni. Miután a fúró mindkét végét a kovács csúcsosra kidolgozta, egyik végét fából vagy rézcsőből készült nyélbe teszi. Újabb melegítés után a fúró hegyének készülő részt az üllőre teszi, és a kalapács smolljával meghajtja. Közben forgatja az üllőn, s a szélét úgy ütögeti, hogy a fúró öblösödjön. Közben az anyagot többször melegíti, végül a hegyét visszahajlítja.

A kovácsolás után a fúró kireszelése következik. A reszelés úgy történik, hogy a kalapácsnyelet nekitámasztja az üllőnek, majd a nyélbe beleüti a fúrót, hogy könnyebben lehessen forgatni. Bal kézzel forgatja a fúrót, jobb kézzel a kovácsreszelővel reszeli. Ezután a fűrészreszelő élével a fúró vintjét reszeli. Ez is lassú forgatás közben történik. A fúró vintjének elkészítése után következik az edzés.

Edzésnél a fúrót vörösre hevíti, majd kissé megreszeli, hogy a szennyeződéstől megtisztuljon. Végighúzza a fakarón, ezután közönséges vízbe mártja. A vízbe mártás után reszelővel kipróbálja, hogy milyen kemény. Ha a reszelő nem fogja, akkor megfelelő keménységű. Ha az edzés túl keményre sikerült, ismét melegíti, de csak annyira, hogy a fához érintve a hegyét, a fát kissé égesse. Az így elkészített fúrót nyélre erősíti.

Pusomai Aladár, bogácsi születésű lovári cigány a fúrókészítés fentiekben ismertetett munkamenetét cigányul a következőképpen mondta el (fordítás):

„Fúrókészítéshez szükségem van: üllő, fújtató, tűzfogó, reszelő, ráspoly, faszén, sárból készített lyuk a fújtató csövéhez, kalapács és fogóra. A legjobb vas, amit fúrókészítésnél használok: rugó, reszelő. Faszénnek galagonyafát használok, ezenkívül még jégerfát, somfát, szilvafát (ez a legjobb). A faszenet úgy készítem, hogy a kiválasztott fát levegőn kiégetem, amikor már teljesen kiégett, lelocsolom vízzel, majd kiszárítom.

A fúrókészítés: a reszelővasat méretre vágom. Tüzet csinálok, beleteszem a vasat és felizzítom. Ezután kalapáccsal kiverem. A vasnak a végét úgy csinálom, hogy elvékonyítom, majd a végét visszahajtom. Újból

Tőzsér Árpád

A cseh exuláns irodalomról

„menekült", „számkivetett" jelentésű „exuláns" címszó mellett az *Idegen szavak és kifejezések* szótárában az áll, hogy „ritk.", azaz ritkán használatos. Én azt mondanám: nálunk egyáltalán nem használatos. Mai nyelvünkből teljesen kiszorította az „emigráns". Pedig a kettő távolról sem ugyanaz. Aki politikai okokból, de önként hagyja el hazáját, az emigráns, akit száműznek, az exuláns.

A cseh irodalmi életben viszont (s a politikában is) húsz év óta fogalom az „exuláns író". Persze azt is mondhatnám, hogy három és fél évszázada az. Az első cseh „exuláns író" ugyanis (akit azóta is így emlegetnek az irodalomtörténetek) Comé-nius volt. A Cseh Testvérek utolsó püspökének protestáns hite miatt kellett külföldre menekülnie, az 1968-as cseh „exulánsoknak", Milan Kunderának, Josef Škvoreckýnek, Jiři Grušának és még másoknak pedig azért, mert Csehszlovákia 68-as szovjet megszállását nem voltak hajlandók „baráti segítségként" értelmezni.

A két írói „exodus" egyéb vonatkozásaiban viszont meglepően sok az egyezés.

1620-ban, az emlékezetes fehérhegyi csata után Csehországban kezdetét veszi a „sötétség kora". A tajtékzó Habsburgok, a vérengző ellenreformáció a szó szoros értelmében kiirtja a cseh nemességet, polgárságot és értelmiséget. Akiknek viszont sikerül a genocídium elől külföldre menekülniök, azok virágzó cseh kultúrát teremtenek. Coméniusnak csaknem minden jelentős műve, és más cseh írástudók alapjelentőségű írása külföldön születik.

Az 1969 és 1989 közötti húsz év a csehszlovák történelem második „sötétségkora". A cseh szellemi élet legjobbjai a megtorlás és terror elől megint tömegesen menekültek külföldre, az otthon maradottak pedig választhattak a megtűrt középszer (a szervilizmus) és a belső számkivetettség között. S nem kevesen döntöttek ez utóbbi, de még többen az előbbi modus vivendi mellett. A hazai cseh irodalmi produkció negyed évszázadon keresztül általában szürke, jellegtelen, középszerű (azért csak általában, mert Hrabal, Holan és még néhány szerző a régi gárdából valami csoda folytán mégiscsak megjelent), s az irodalmi élet érdektelen. (A 68-as irodalmi lapok garmadájának betiltása után húsz éven keresztül csak egyetlen cseh irodalmi folyóirat létezett, az is csak havonta jelent meg s alig olvasták.) A külföldi kiadók által megjelentetett cseh írásbeliség viszont annál gazdagabban virágzott, de meg kell mondanunk, hogy ennek egy nagyon jelentős részét az ellenállás itthon maradt írói, mintegy törvényen kívülre, belső exiliumba szorult szerzők írták.

Ezúttal vessünk egy pillantást egy olyan műre, amelynek a „belső exilium vagy külföldi menedék" dilemma a témája.

A mű címe *Nuda v Čechách* (Unalom Csehországban), szerzője Alexander Kliment (1929). A regény először 1977-ben jelent meg Svájcban, tehát azokban az években íródhatott, amikor Csehországban még ezrek számára volt aktuális a „menni vagy maradni" kínzó választja.

Az „Unalom" hőse, a nem harcolni, csak alkotni kívánó, de a csendes alkotómunkában is állandóan akadályozott építészmérnök otthon marad. Pedig egy napon azzal indul el kedveséhez, a Párizsba (és emigrálni) készülő Olgához, hogy közölje vele: ő is vele tart.

Az idő egyébként 1967 utolsó hónapja, közeledik karácsony. A Szent Vitus-székesegyház harangja, a Károly-híd szobrai, a barokk épületek díszei – mind megannyi „madeleine-motívum", mind megannyi prousti alkalom a „tudattalan emlékezésre", a múlt megidézésére. Kliment regényében minden tárgynak, mozzanatnak egyetlen mondanivalója van: az idő, a negyvenes s ötvenes évek keserves s a hatvanas évek megbolydult ideje. Míg Svoboda mérnök átér a Károly-hídon, egy negyed század személyes és társadalmi történelmével vet számot. S a keserves élmények felidézése után egy paradox tette: Olgának nem azt mondja, hogy „én is veled megyek", hanem azt, hogy *„Újév után megkezdjük új városterven realizálását"*. Svoboda mérnök nem tud környezetet, közeget váltani, itthon marad. Ettől a negatív tettétől viszont – megint csak paradox módon – ő szenved a leginkább. A könyv utolsó fejezetében, mikor Olga valóban elutazik, Svoboda valamiféle közönyös önkívületben, furcsa „unalomban" járja az Újévet köszöntő várost, s órák alatt – megőszül.

A történetnek ez az első síkja (mintegy két nap eseményei) természetesen csak mintegy váza a tulajdonképpeni mondanivalónak, a második „sötétség kora" megjelenítésének, a gyűlöletet vető s gyilkos politikai pereket arató osztályharc s minden alkotó erőt középszerbe, „unalomba" szorító „szocialista" lélektelenség megrázó és művészi képsorainak.

S a fogalmazás itt nem véletlen: a megjelenítés s a képsorok rendje az „Unalom"-ban valóban maga a mondanivaló. Olyan ember emlékezik e megjelenítésekben, képsorokban, aki mintha valami falon innen járkálna, úgy jár a tetteken innen. A múlt tele van mozgással, s a történelem mozgása alatti lapulással: a túlélés imperavítumával, a kicsiség és kicsinyesség tudatával, az Európa szellemével össze nem férő nemzeti gyűlöletkitörésekkel (*„Kiűztük a németeket Csehországból, s ezzel kiűztük magunkat Európából"*), a koncepciós perek kannibalizmusával, megalkuvásokkal, értelmetlen halálokkal, de a főhősnek egyetlen komoly tette: ezeknek a „mozgásoknak" a megjelenítése. Az emlékképek ugyan – à la Bergson – *„a virtualitásból szakadatlanul aktualitásba akarnak átmenni"*, de Svoboda mérnök, ez a cseh Oblomov, képtelen a harcra, képtelen az aktív ellenállásra. S mivel a megalázó kompromisszumokra is képtelen, végül is besorakozik azok közé a cseh regényhősök közé, akik közül számunkra Švejk a legismertebb, s akiknek a beilleszkedni nem tudás (vagy nem akarás) a közös nevezőjük. Ahogy Švejk bárgyú mellébeszélésével és „mellécselekvésével" egy háborús masinériát képes zavarba hozni (vagy ahogy Havelék, a „Charta 77" mozgalom képviselői sorozatosan meghökkentik a rendszert, aláírási akcióikkal egyre „feladják magukat", s így tulajdonképpen minden büntető paragrafusból kilógnak), úgy Svoboda mérnök is „hiba a rendszerben". „Belső exuláns", aki nem lázad (ennek a lázadásképtelenségnek a jelképe, s így önmagán túlmutató mozzanat a cselekményben az itthon maradása), ezért börtönbe nem zárható, de mivel naiv alkotásigenlése, idealizmusa a társadalmi manipulációknak is ellenáll, egyszerűen nem lehet vele mit kezdeni. Ez a fajta „belső exuláns" olyan hiba a rendben, aki léténél fogva bomlasztja a rendszert. S az már csak dúsítja a mondanivalót, hogy közben nemcsak a rendszer, hanem ő maga is felbomlik, s így a szerző – közvetve – a „belső exuláns" lét bírálatát is adja.

A cseh „exuláns irodalom" művei – tízhúsz éves késéssel – most kerülnek a csehszlovákiai olvasók elé. Köztük az „Unalom" valószínűleg nem a legreprezentatívabb darab, de az egyetlen, amelynek maga az exuláns lét a témája, s ezt a témát nem a politikum, hanem az alapvető emberi értékek összefüggésrendjében vizsgálja. □

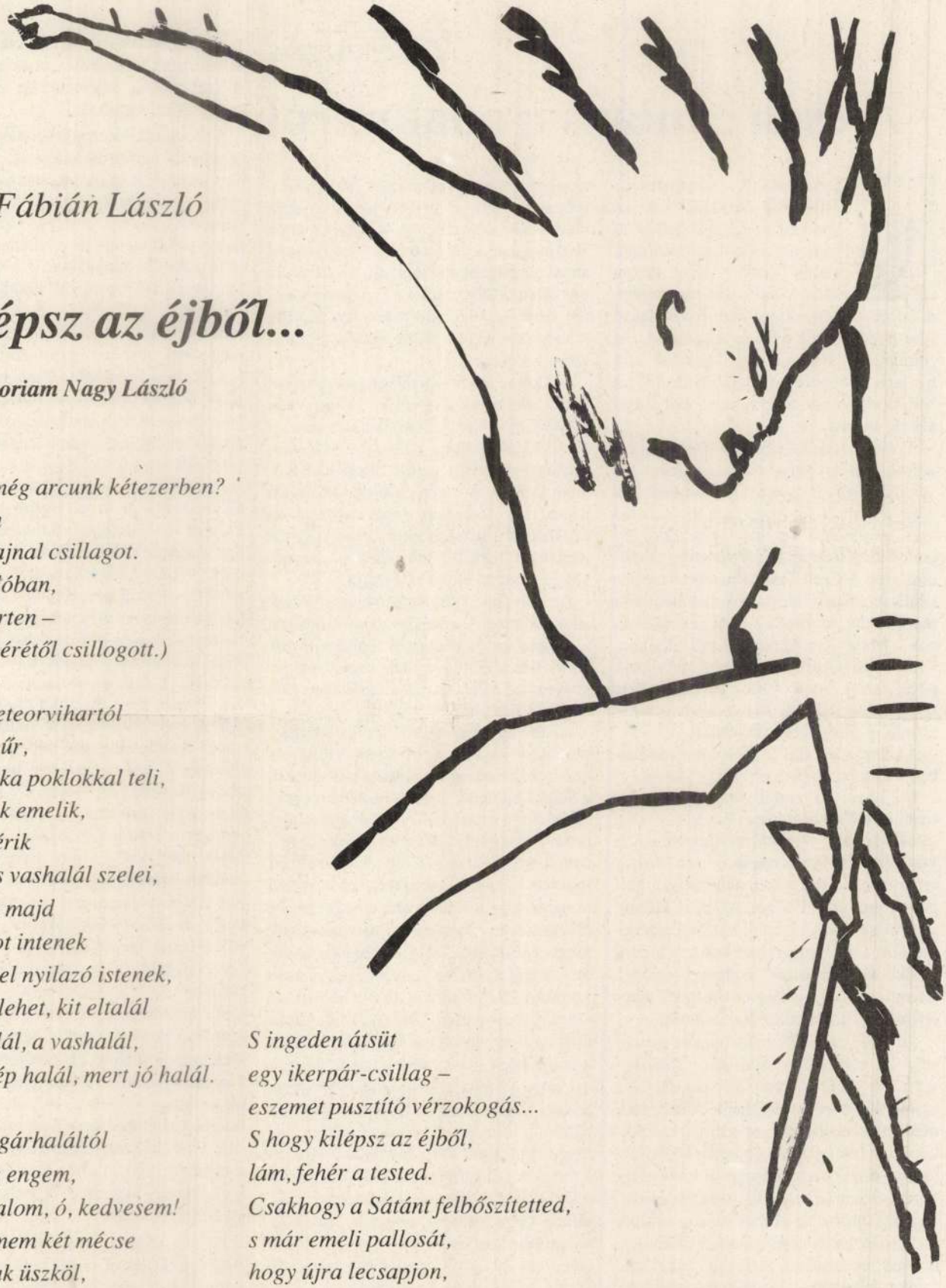

Vári Fábián László

Kilépsz az éjből...

***In memoriam* Nagy László**

Lesz-e még arcunk kétezerben?
(Néztem
az Esthajnal csillagot.
Alászállóban,
kékreverten –
önnön vérétől csillogott.)

Most meteorvihartól
zeng az űr,
az éjszaka poklokkal teli,
szárnyuk emelik,
összemérik
a tűz- és vashalál szelei,
s midőn majd
szabadot intenek
a lézerrel nyilazó istenek,
boldog lehet, kit eltalál
a tűzhalál, a vashalál,
mert szép halál, mert jó halál.

De a sugárhaláltól
óvj meg engem,
őrangyalom, ó, kedvesem!
Ha szemem két mécse
már csak üszköl,
de a sejtek még sejtenek,
te szívj magadba, senki más,
kit tenyerem
kolduló szavával hívlak!

S ingeden átsüt
egy ikerpár-csillag –
eszemet pusztító vérzokogás...
S hogy kilépsz az éjből,
lám, fehér a tested.
Csakhogy a Sátánt felbőszítetted,
s már emeli pallosát,
hogy újra lecsapjon,
hogy szívünkből
bővérű forrást fakasszon,
szomját hogy olthassa
valamely horda.

Hát inkább vissza az avarkorba!
Az temetőit
megnyitja sorba,
s illendőképpen eltemet.

Páskándi Géza

Az útkaparónál (2.)

Kovácsu a sarokban, mintha Delán izzadt arcát látta vóna maga előtt, amikor az még *annó* őnéki szónokolt.

– Tudod, mér félek én attól, ami körülöttünk történik? Hogy ottan magyarba sok pártok vannak és lesznek! Mert a *sok párt itt is csak két párt lesz végtére is:* Jaltások pártja és Jalta-ellenesek pártja, akár demokrata liberális, akár szocdem vagy keresztény vagy paraszt! Márpedig nekünk *egyetlen* párt kell, amék Jalta mellett áll! Ez pedig a szilárd román kommunista. És a mi vezérünk: Kárpátnak Vulturja![1] Na persze... te... hát te még emlékszel itt a magyarok múltjára...?[1]

Kovácsu akkor nem nézett Delánra.

– Nemigen emlékszem én a történelemre.

– Elég baj az! Mint ahogy a nyelvet se szabad elfelejcsd! Mer épp így használsz te nékünk! Megtiltom, hogy elfelejcsd a magyar dógokat! Román, aki mellettünk áll van épp elég, ha nem is épp mind, de magyar igen kevés... Ők pedig kiközösítenek, ha megtagadod őket. S akkor fuccs minden információnak! Őrizd meg, amit tudsz, mer abból fogsz élni, ez a hasznod, a karriered, Kovácsu!

Bandi emlékezett rá ma is: akkor ezen ő nagyon megdöbbent.

ert ő el akarta felejteni, hogy magyar. El akarta felejteni, hogy kik közül jött. *Ő a többséghez akart tartozni.* De a többségnek ő csak, mint kisebbségi kellett, aki „transzmissziós szíj", ahogy a szemináriomba a szakszervezetekről tanulták, aki afféle *híd*, mert ugyi, az is csak olyan bolsi szerkentyű, szóval a híd. Egy *mozgó híd.* Mint a mozgólépcső. A páter noszter a liftbe. Olyan e híd, amékben a nagy nemzet halad át a túlsó part felé, hogy ott is hódítson. Ez lenne hát a SZEREP, a dicső!

Bolsi észjárás, mármint ez a *hídlás*, mondta erre Ombodi doktor, teszem hozzá most én, mikor mesélek. Ez az orvos aszonta: jönnek a *nagy emberi jogi sóderral* ezek... hát az nem emberi jog, hogy én aszondjam: nem akarok hídláb lenni, legyen a franc cövek a szovjet–amerikai ponton hídba, hogy lerohadjon a vízbe a lábom. Csúzos hídlábam legyen! Reumás padlatom! Méghogy híd a Dunába! Félhíd, mint Esztergomba, mi? Nem azt kiabálták a tótok, hogy magyarok menjetek a Duna túlsó partjára! Mint Benes apjuk! Ezek a fasiszta Tiszó óta mit változtak, hajjam? De én benne vagyok: jöjjenek át a magyarok, települjenek ki, de fődestül, kutyástul, marhástul. Akkor oké! Minél előbb ezt az ENSZ gondolja meg! Meg legyen akár lakosságcsere is, mán akik igénylik, ez az *egyik* módszer a végleges megoldáshoz, hogy soha többé ne legyen itten háború! Igen, *békés úton.* Lássák: másképp sose lesz ott náluk se európai nívó, se pedig demokrácia! Az új cseh vezetés meg mismásol, halogat, hümmög... Túl nagyvonalú, gyanús...

Jól mondta az a „frakkos próféta" a múlt század végén, az a Hercl Tógyer vagy Tivadar[2], ki tiszta lélekkel s bölcsen szólt az ő zsidóihoz: azt hiszem, sose fognak nyugton hagyni bennünket, sose felejtik el, hogy zsidók vagyunk. Ezt mondta Hercl, aki nem vót rabbinus, csak civil újságíró, ilyesmi, de államot, hazát akart, ahol nagyjából az egész zsidóság otthunra talál. Mer hát miért is felejtsük el, hogy zsidók, magyarok, svédek, dánok, norvégek, hollandok s a többiek vagyunk? Írek vagy baszkok, baptisták vagy katolikusok? Méltósággal kell vállalnunk és legyen szabad vállalnunk, amik vagyunk.

Na ez az Ombodi valóságos „magyar Hercl"-nek adta ki magát. Mink is éppoly zsidók vagyunk! – mondta. Vélünk is megeshet, ami a zsidókkal, az a halálos főbűn és földigalázó szégyen, mer *részben* meg is esett. A nemzet több, mint egyharmada határon kívül él... és nagyrészüket üldözik...

atni tudott a környezetre, mer ez az Ombodi okos vót, akármilyen reakciós ürge. Ő mondta mindezt és azt is: a bolsevik internácik két legnagyobb veszélye ránk: mindenkitől tanulni akarnak, mint Lenin a német filozófiából, angol gazdáktul, és a francia ábrándozóktul is.[3] Meg előtte Marksz. És mi a második főveszélye a bolsevizmusnak? Hogy mindenkitől *rosszul s a rosszat* tanujják el. Hát nézzétek csak meg,

[1] Vulturul Carpaţilor (Kárpátok Sasmadara) – Ceauşescu egyik elnevezése e könyvben.

[2] *Theodor Herzl* „A zsidóállam" című híres munka szerzője, politikai harcos etc.

[3] Célzás Lenin munkájára: „A marxizmus három főforrása" (ti. a német materializmus és dialektika, az angol közgazdaságtan, és a francia utópikus szocializmus).

Korahalott nagybátyámért

Éneket szerzenem róla volna szép,
Korahalott nagybátyám, Kis Elek,
Dőljön szemükre a rengeteg éj,
kik miatt meg nem ismerhettelek!

Temetőn, hajdani fagyokon át
fiúi lényed át- meg átsugároz
az öröklött emlékek hullámain
László öcsédnek egyszülött fiához...

S harminc évekig várt rád Mamuka,
hiányod homlokon ütötte százszor.
S a szemfényvesztő doni hómezőkön
verte arcod a túlvilági zápor.

Bár golyókká dermedtek könnyeid is,
nem volt emberi kéz se, hogy lőjön.
Hollók sem indultak hazád felé,
lehulltak ők is az utolsó őszön...

Hát félti a föld az ő halottait,
pendül a fagyon az éjszakák éke.
De feltornyosul a csillagokig,
meghúzza harangjait a béke.

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

Rácmolnár Sándor rajzai

RÁCMOLNÁR SÁNDOR 1119 Budapest, Major u. 1.

1960-ban születtem Miskolcon.
1987-ben fejeztem be tanulmányaimat a Magyar Képzőművészeti Főiskolán.
1984 óta tagja vagyok a MK Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.
1984 óta állítok ki.
1987–1990. Derkovits ösztöndíjas.
1985-ben és 1989-ben a Makói Művésztelepen, 1986-ban a tamperei Mältinranta Művészeti Központban, 1989-ben a havannai René Portocarrero Szitaműhely Művésztelepén dolgoztam.
Egyéni kiállításom volt 1987-ben a Stúdió Galériában és 1989-ben a balassagyarmati Horváth Endre Galériában.

I was born in 1960 in Miskolc.
I graduated from the Hungarian College of Fine Arts in 1987.
I've been a member of the National Foundation of Fine Arts and the Studio of Young Artists since 1984.
My works are being displayed at exhibitions since 1984. Between 1987 and 1990 I received the „Derkovits" scholarship.
In 1985 and 1989 I worked at the Artist Workshop of Mako, in 1986 in the Maltinranta Art Centre in Tampere and in 1989 an the Rene Portocarrero bolting art workshop in Havanna. I had an individual exhibition in 1987 in the „Studio Gallery" and in 1989 in the „Horváth Endre" Gallery of Balassagyarmat.

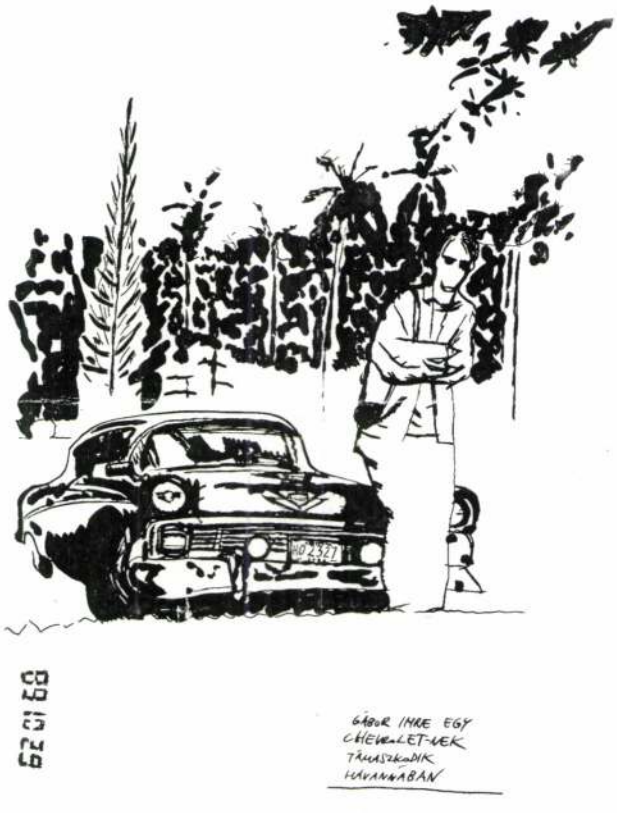

RÁCMOLNÁR Sándor

Köntös-Szabó Zoltán

Trianon gyermekei

Családi krónika (részlet) 1926.

cotus Viator néhány napig Kolozsváron repkedett, egy szemfüles román újságíró próbálta rábírni ökelmét: illusztris személyével tisztelje meg a választások idején Mathias Rex városát, szerezzen személyes tapasztalatokat: miként zajlanak a választások Nagy-Romániában. A Repülő Skót nem állt kötélnek, utóbbi időben megcsappant némileg elfogultsága román felebarátainkkal szemben. –

Gebe Biró Ferenc tordaszentlászlói kőmívesmestert alkalmaztuk a tanítói lak építésvezetőjének. –

Holló nagy diadalommal szállította haza az újdon méhkaptárakat: egekbe menesztette Biró Zatler asztalostudományát, aztán észbekapott, mondván: mindazonáltal Hanti vala Szentser felülmúlhatatlan deszkaművésze. Ím a bizonyság, toppantott szlavóniai tölgyből faragott pótlábával. 1921-ben repatriált asztalosunk Debrecenben kunkorítja a deszkaforgácsot, számolt be Ákos fivérem legutóbbi levelében. –

A harangozó tanácsomat kérte, mitévő legyen: komolyan fontolgatja, hogy kiválik bátyja és unokaöccse közösségéből, nélküle is elboldogulnak a Szél kisasszonyok földjével. Nagy lehetőségek rejlenek a méhészetben, lelkendezett Holló, legszívesebben minden erejét és idejét a kis szorgosokra áldozná, adjon tanácsot, tiszteletes úr. Nem adok, hárítottam el kérését, még véletlenül sem szívlelnéd meg tanácsaimat. S jól teszed, Jankó, egyéniség vagy, csak el ne bízd magad. –

*

Ilyen még nem volt, Isten tréfás kedvében vala tegnap: a széle-hossza főkurátor és a törpincs primnotar összetalálkozott a parókián. Egyik feszélyezettebb volt, mint a másik: kimérten viselkedtek, akárha egy udvari fogadáson. Mindkettőt szántam, hiszen egyik sem tehet róla, hogy az imperiumváltozás belegázolt karrierjükbe: Demeter kihurcolkodott a községházáról, a Moldvából „delegált" Enea Pop beült a helyébe, kis papném szavai szerint: akár vadpulyka az idegen fészekbe. A bor, a kiváló bukéjú csombordi némileg fellazította szegletes zavarukat. –

A főkurátor gyanakodva hallgatta a jászvásári születésű primnotart, aki így sommázta Anghelescu kultuszminiszter tevékenységét: züllesztő. Ezt minden jobb érzésű, és sok van ilyen, uraim, így a primnotar, minden jobb érzésű román entellektüel szégyelli, *pe cuvînt*, szavamra. –

Annánk pótkeresztapja lassacskán felbátorodott, egy-egy légyhessegetős mozdulattal is megpróbálkozott, bárha jóval visszafogottabban, mint amikor magunkra vagyunk. Két-három elemi osztályt kijárt egyének iskolaigazgatói posztra vetnek szemet Erdélyben, így Demeter, s még ha csak vetnének, főjegyző úr, de meg is szerzik azt. –

Minden bizonnyal, eresztette el levantei mosolyát a primnotar, minden bizonnyal így van, sőt, mondok pikánsabbat is, domnu Démétér: tudok olyan vidéki gimnáziumról, ahol kokottok működnek, mint francia és német nyelvtanárnők, *ne mai pomenit*, elképesztő. A lugosi általános líceum portása, oldódott meg a főjegyző fecsegőkéje, szóval a portás egyúttal a szépírás tanára is! –

Az exfőjegyző egyre jobban kibontakozott zárkózott feszélyezettségéből, a két jogász férfiú teljességgel hanyagolta társaságomat: az újonnan létesített állami gimnáziumok tanári karát, így Demeter, többségükben szenilis vének, tálentum nélküli ügyvédek, vasúti állomásfőnökök alkotják: nem ritka az analfabéta tanító sem, kutyafüle. –

Konstanca megyében, licitált elődje kiábrándító példáira a primnotar, Anghelescu olyan tanárnő kinevezéséhez járult hozzá, akiről csak három esztendő múltán derült ki: olvasni sem tud, nemhogy írni. Ez komoly, domnu D., s ezúttal nem románosított magyar iskoláról volt szó. Anghelescu tanügyi reformjai a magyarok ellen irányulnak, ösmerte be Pop, de az egész román közoktatást csődbe fogják vinni. –

Anghelescu doktor kinevezési módszerei ürügyén bátorkodtam előhozakodni az 1890-es hírhedt *Memorandum*mal, mely világgá kürtölte, hogy a magyarok lefoglalják az összes közhivatalokat, méghozzá a legcsekélyebb kvalifikáció nélkül, csuda hát, ha az egész magyar közéletet, így Slavici-ék emlékirata, elképesztő korrupció jellemzi. Csak utólag döbbentem rá: szerfölött belovaltam magam a Memorandum részleteibe, s a közhivatalokról szólván alighanem kínos helyzetbe hoztam a primnotart. –

Pop Eneát első ízben láttam lődörgősen távozni a parókiáról. –

emeter megnyugtatott: áh, ökelme képzett jogász, te pedig a kvalifikációt nélkülöző tisztviselők kinevezését kifogásoltad, amice. Egyébként, jegyezte meg Annánk pótkeresztapja, nem is annyira antipatikus ez a csepp ember, de azért, fogta vissza szimpátiáját kis papném magasodó homloka láttán, nem tudom, hová tenni. A tiszteletes asszony feltételezését >

támogatom: talán egy mindközönséges regáti fezőr, s hűtlenségét megpótolta egy rögtönzött bókkal: a szépnem intuíciójára bátran hagyatkozhatsz, Zoltán amice. –

*

A primnotar jobban neheztel zseniális miniszterére, mint Averescura és Gogára. Ionel Brătianu elképesztő taktikai hibát vétett, amikor benyújtotta lemondását az uralkodónak. Rutinszerűen tette, a formaságoknak megfelelően, *ne mai pomenit*, sopánkodott Pop, hihetetlen, hiszen tudnia kellett volna, hogy Ferdinand katapultálni fogja. Az uralkodó régóta lesi az alkalmat, most nyakonragadta a lehetőséget: kedvenc tábornokát nevezte ki kormányfőnek. –

*

Borbélyműhelyben, Gubici főbíró: maguk aztán jól cserben hagytak bennünket, tiszteletes úr, Octavian Gogát és Averescut juttatták a polcra. Értetlen orcát produkáltam, mire a primprétor: tudja, mi valósul meg a csucsai paktumból? Más mozdulatra lendült a karja, kishíján elragadtatta magát. Egy nagy nullát rajzolt a műhely arcszesz szagú levegőjébe, majd távozott: jól bevágta maga mögött az ajtót. Nem is tudtam, mondtam Puskásnak, hogy Gubici liberális érzelmű. Most, tiszteletes úr, engedelmével: *most* momentán, a primprétor örökké annak a pártnak a tagja, amelyik megerősíti őkelmét funkciójában. Román tempó, általánosított a hajművész. Nem álltam meg szó nélkül: miért, magyarban tán nem látott napraforgó embert? Az más, így a fodrász, akit hiába figyelmeztet Bogdán: rövidre kapcsolt nadrágtartójának családfája adja meg az árát. –

A szépítkezést nem úsztam meg Puskás-féle „maxima" nélkül, ezúttal legalább témába vágó bölcselemmel rukkolt elő: engedelmével, a lovakat vérük szerint, az embereket vagyonuk és rangjuk szerint szokás megbecsülni, szóval a lovak mindinkább nemesednek, az emberek hovatovább aljasodnak. –

*

A parasztpártiak nem tudnak belenyugodni vereségükbe: 15 magyar képviselő és 12 szenátor jutott be a román parlamentbe. Decebal országából, sírja a sajtónak Vaida-Voevod, a dicső Corvinok Hunyadjából jajszavak visszhangoznak: román csendőrök román választókat lőttek agyon, megölték őket, hogy ne szavazhassanak a románokra. Nagy-Romániában, panaszolta V.-V., a magyar, a szász, a zsidó és a cigány a román csendőr védelme alatt áll: egész falvakat vertek végig, románok százait kínozták meg csendőreink, akik sortüzet adtak le testvéreikre csak azért, hogy győzzön a magyarokkal cimboráló Goga és kompániája. –

Istennek s a tordaszentlászlói kőmíveseknek köszön-

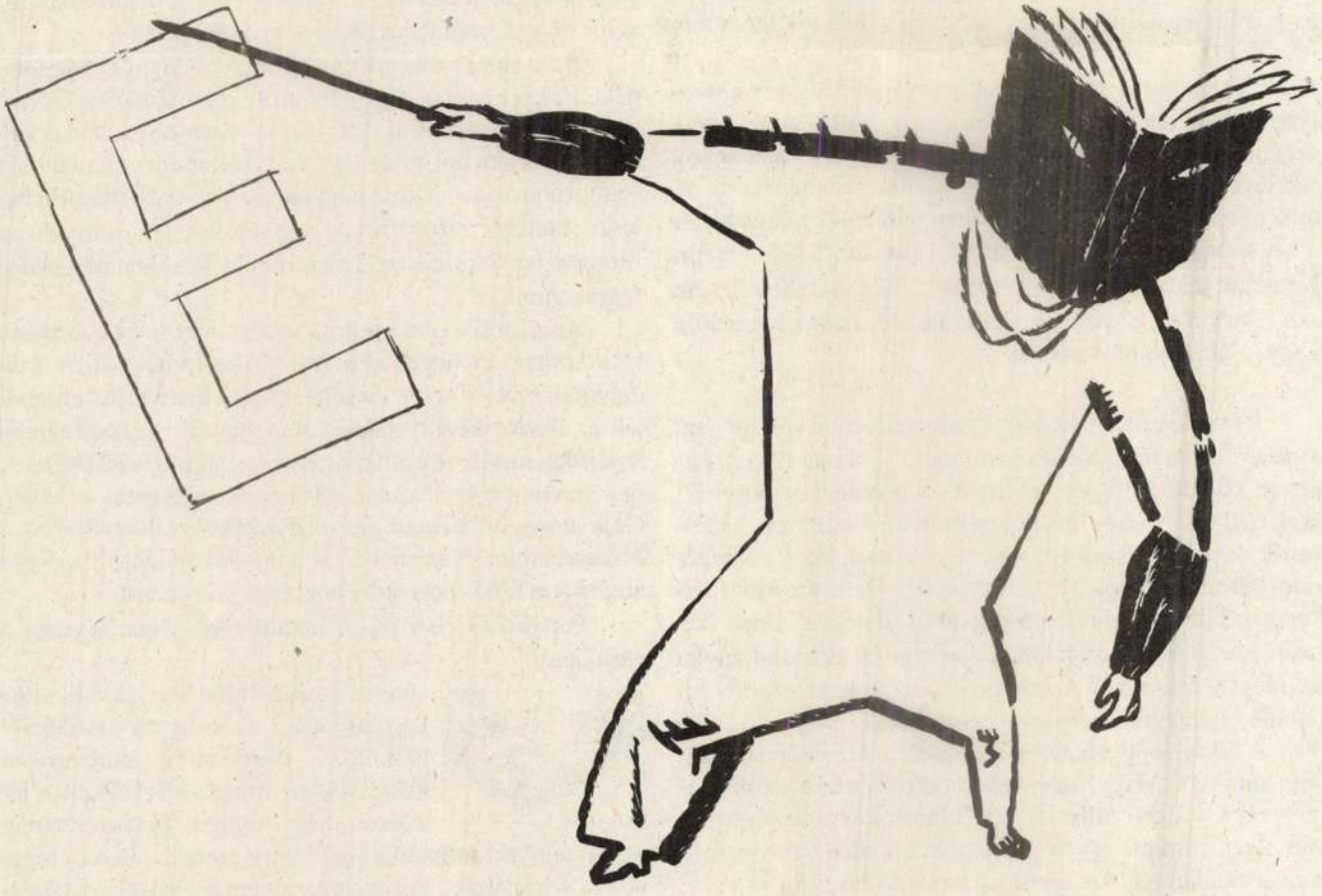

hetően: elkészült az új tanítói lak: beköltöztettük a Dezméri házaspárt, még hátra van a külső vakolás, valamint a csatornák felszrelése. A csatornatartó pipákat Blaga kovácsolta, nem akármilyenek: kosszarvba kunkorodó remekmívek. Megakadályoztam a régi hajlék lerontását, részint kegyeletből; e hajlék falai között élték népnevelő napjaikat Szentser oskolamesterei. Nem tudjuk pontosan, ki kezdte a sort az 1700-as esztendő fordulóján, az 1754-es egyházközségi ingatlanokról szóló kimutatás Sárközi Balázs oskolamestert említi. A megvalósult építkezés sikerén felbuzdult híveim nem fogják fel, miért ragaszkodom a régi tanítói lakhoz. Dezméri kántortanító akárha belelátna gondolataimba, ugyanazon ötlete támadt: rendezzük be iskolai bibliotékának! –

Vigasztalan állapotok, hét esztendővel a dér-duros gyulafehérvári ígéretek után. A kisebbségi állampolgárok mindahány hatósághoz, elöljáróságho anyanyelvükön folyamodhatnak, a minoritásokra vonatkozó szabályrendelet értelmében. A decizió kiegészítő pontja, úgy is mondhatnám, csapdája: folyamodványainkhoz hitelesített román fordítást kell mellékelnünk, továbbá: a kisebbségi községek hivatalnokainak beszélniök kell a lakosok nyelvét, a kisebbségi statútum értelmében, mindazonáltal: megszólalni csakis románul szabad. A kisebbségi magyarságnak joga van a magyar nyelvű állami iskolához, a kisebbségi szerződés értelmében, a valóságban: tovább tanulni szándékozó ivadékaink főleg román iskolákban tanulhatnak, s ez a késztetés avval indokoltatik, hogy az erdélyi magyarok zöme román származású, azaz a tanulóifjúságot vissza kell téríteni eredeti népük családjába. –

És a legeslegújabb: névelemzés! Covaciut kovácsolnak Kovácsból, Morart őrölnek Molnárból, egy napon engem is átszabnak: Manta leszek. –

A Gazdakörből a régi tanítói lakásba cipeltük a könyveket, Pop és Gubici tudtával, mégis jóval napszállta után, akárha tolvajok. Mi vagyunk a keleti majmocskák, kedélyeskedett a primnotar és a primprétor: nem látunk, nem hallunk, nem beszélünk, arra viszont legyenek felkészülve, hogy Ilarion segédjegyző jelentheti a költöztetést a tordai inspektorátusnak. –

*

zent Iván hava, két hét múlva születésem napja: akár van, akár nincs érkezésem, fel kell készülnöm kis papném által honosított családi ünnepségre. Csappant kedvem ellenére megdicsértem Holló Jankót, őkelme több mint három hete absztinens. Szerfölött jól mutatnak a gesztenyebarnára festett méhkaptárak, lapogattam botcsinálta „intézőm" araszos vállát. Jankó önelégülten mosolygott: berlini kékre gondolt, szabadkozott, aztán rájött, hogy a kék szín nem üt el eléggé a háttérül szolgáló gyümölcsös zöldjétől. –

*

Inspekció a tanügytől, mikor megláttam őkelmüket, belémnyilalt, hogy a segédjegyző feljelentett, éberségét bizonyítandó: hivatalos engedély nélkül rendeztük be könyvtárnak a régi tanítói lakot. Rosszhiszeműségem alaptalannak bizonyult. Nem a régi, ösmert képű inspektorok jöttek, Dezméri felfehérré fakult a drukktól. Az új tanügyi felügyelők is mogorva orcával, vont szemöldökkel nézdelődtek, somfordálták körül az új tanítói lakot: nincs levakolva, *vai, vai*, jajgattak, más hibát nem leltek, ezúttal. Új tanügyi csibészek, így Holló, a régi komédia. Biri-Borbála megterített a verandán, inspektoraink beszalonnáztak s -pálinkáztak, csombordit kortyoltak, igaz, mértékkel: még helyet kell hagyni a további bekebelezéseknek. Salamon korcsmája iránt ballagva jegyezte meg a főinspektor pálinkás-boros jóindulattal: nem ártana cseréppel ellátni a végtornácos oskolát, a tetőszerkezetét is revízió alá vehetnénk, kacsintgatott: tudjuk mi a helyzet. Tudjuk biza, bólogattam hálás mosollyal, bármikor jöhet egy kevésbé jóindulatú delegáció, aki a táskásodó vakolat, a repedezett zsindelytető miatt képes felfüggeszteni a lakhatási engedélyt és evvel együtt a tanmenetet. –

Salamon túlhajtott szivéllyel fogadta a tordai és kolozsvári tanügyi tekintélyeket, a korcsma zugolyában diszkréten hangolt Vitán Elemér bandája. –

*

Születésem napja. Viszontajándékként megleptem kis papnémat a szattyánba kötött Sara Teasdale verseskönyvvel, a kárminpiros lapjelzőt kedvenc verséhez helyeztem: *Langy esők jönnek s föld illata száll, / és köröz a légben majd fecskemadár, // és ungnak a békák az éji tavon, / és szilvafát lenget a lágy fuvalom...*

Ha nem volna szerfölött veszélyes hangulatteremtés, akár mosolyogni lehetne Vaida-Voevod képtelen vádjain: őkelme még mindig nem heverte ki az Averescuéktól elszenvedett vereséget. V.-V. szerint mi vagyunk Octavian Goga pártjának magyar szállácsinálói, ezt nyilatkozta legutóbb, most avval vádolja Gogáékat s velük együtt kisebbségi érdekképviseletünket, hogy felbujtatták a csendőröket, akik egész falvakat vertek végig, s Úrnapján román katonazenekar játszott a kolozsvári magyaroknak. Nem akárhonnan szárnyalt a muzsika: a Szent Mihály katedrális tornyából! A Fő téri harang, így Vaida-Voevod, gúnyolódva kongatta: Nagy-Románia, Nagy-Románia. –

Óva intem híveimet: tartózkodjanak a nyilvános politizálástól, annál is inkább, mivel Erdélyben megalapozatlan híreket terjesztenek román szélsőségesek: Genfben asztalhoz akarnak telepedni a szerbek s a magyarok, határrevíziót megvitatandó. –

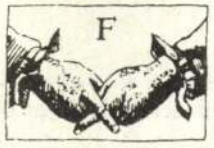

éltem híveimet, s okkal: sejtem, melyik templomozóm informálta a tordai szigurancát Aaron Pumnul békekiáltványára alapozott beszédemről. Annánk önszorgalomból írt cédulái, melyek a nyitó- és zárózsoltárokat tüntették fel, szolgáltak ürügyül, hogy becitáljanak a biztonsági szolgálat cseppet sem vonzó épületébe. –

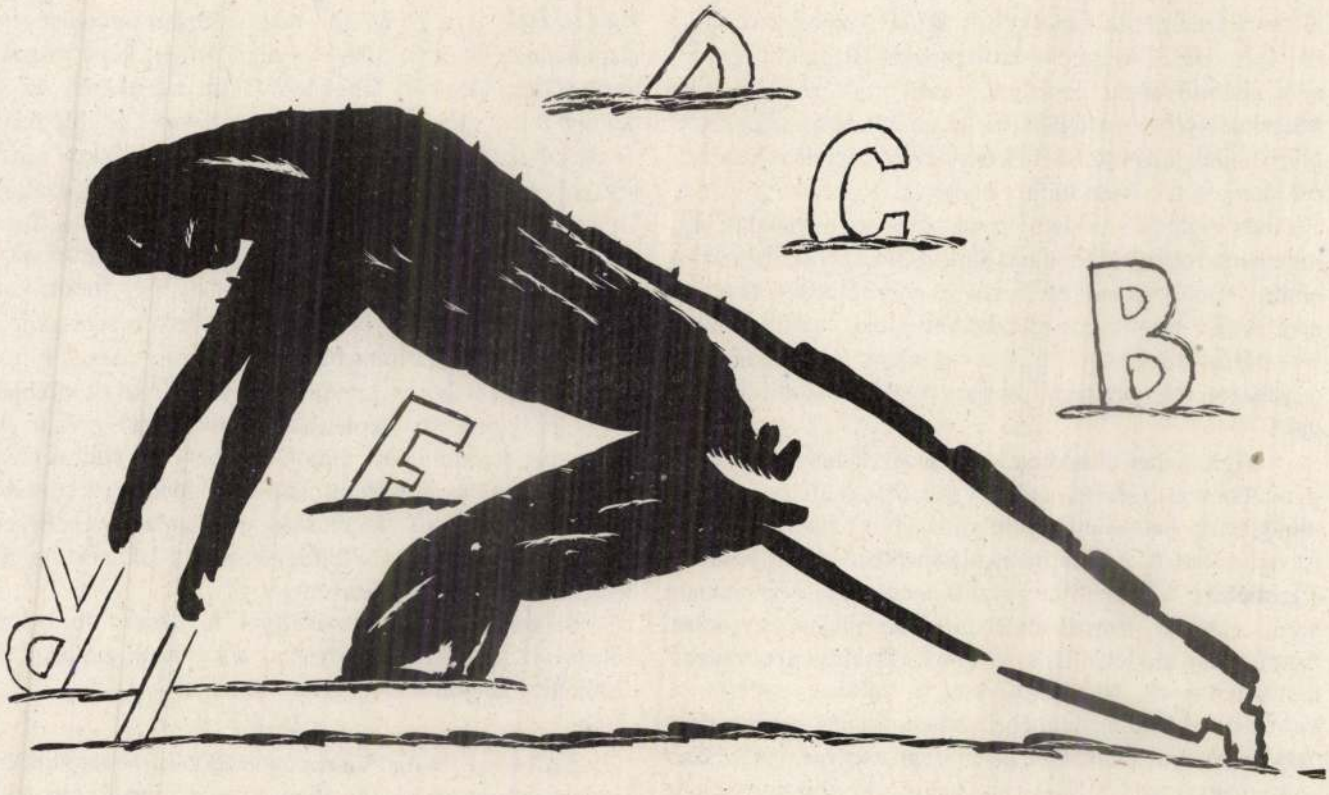

Úgy vagyok, mint vak a kukoricásban: eltévedek a napjaimat megmételyező gyanakvásban. Tegnap befejeztem a reformkori ágensekről szóló könyvet: legszívesebben visszavinném a kolozsvári antikváriumba, elég, ha ráesik nézésem a könyvre, máris elmegy kedvem a lelkészkedéstől. –

A nemrég nyitott ótordai Suciu-antikváriumban egy olajnyomatot vásároltam, David Taniers életképe: *Falusi ünnep*. Az antikvárium előtt Ilarion aljegyzővel találkoztam: ezúttal fényesen ragyogott ezüst szemfoga. Eddig nem futotta fogkefére s pasztára? –

*

Se eleje, se vége az állampolgársági huzavonának: százezrek várják állampolgárságuk elösmerését. Az impériumváltozás óta várják. Számosan élnek Nagy-Romániában, akik a mai Magyarország területén születtek, de 1914-ben még nem valának nagykorúak, ergó: 1918. december 1-jén nem szerezhettek állampolgárságot, ugyanakkor a trianoni diktátum folytán elveszítették magyar honosságukat. –

*

A tordai inspektorátus leiratban tájékoztatta a püspöki hivatalt, hogy Soltész József felsőszentseri kántortanító tavaly ősszel elhanyagolta a rábízott tanulók oktatását. Szemtanúk vallják, így a feljelentés, hogy S. kántortanító saját zöldségesében dolgoztatta a nebulókat – tanulás helyett. –

Azt mondom, amit Bogdán dr. szokott mondani vereskáposztás orcával: skandalózus. Tavaly ősszel Soltészék már Tordán tanítottak, minekutána sikerült átkecsegtetniök őkelmüket a román állami iskolába. Valakik alaptalanul szerkesztették a leiratot, esetleg késve postázták? A leirat megfogalmazása idején Soltész még nem szánta el magát, hogy elhagyja hitvallásos kicsi oskolánkat? –

Egyébként, jegyezte meg szerényen új kántortanítónk, aki tudja, milyen jövedelemből gazdálkodik manapság Nagy-Romániában egy felekezeti tanító, nem csudálkozik, ha betakarításkor igénybe kényszerül venni nebulói segítségét. –

Annánk jelessel végezte az első osztályt. Péterke sem maradt el sokkal mögötte. –

Pirulós mosolyú kántortanítónk
gépész szakmában: tegnap megjavította s beindította a bedöglött cséplőgépet, miközben a Szentmiklósvárról szegődtetett gépész Salamonnál emelgette a poharat, ragyásig. –

*

Enea Pop főjegyző sürget: kapjon végre vakolatot a tanítói lakás, őkelmének nem tetszik a Soltészt molesztáló leirat. Itt valaki rosszban sántikál, s az ösmeretlen perszóna igencsak jól tudja: Soltész rég elpályázott községünkből. Igen, mondotta a primnotar, ugyanarra a személyre gondolunk, tiszteletes úr. Csak néztem rá rebbenő szempillával, s kifutott a számon: Ilarion Ciobanu? –

A parlamentben Goga bevallottan ambicionálta a kisebbségi probléma megoldását, kifejtvén: a gyulafehérvári határozatokat lehetetlen valóra váltani, ergó: szakítani kell azokkal. Demeter főkurátor: Áh, amikor Goga azt mondja, hogy reálpolitika, azt úgy kell értelmezni: a népszerű poéta utópisztikus törekvéseknek tartja az „alba iuliai" határozatokat. –

Petroviciu miniszter őszintén beösmerte a parlamentben, hogy a kisebbségeket eddig vagy elnyomták, vagy tudomásul se vették létezését, ami szerfölött nagy ostobaság volt. Ezentúl, nagylelkűsködött P., a harmadik utat választják: szeretettel és jóindulattal közelednek hozzánk. –

*

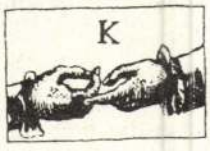

is papnémmal színházba Kolozsváron: az előadás szünetében hallottam, hogy új színházi törvény készülődik, mely szerint az állami teátrumokban csakis az állam nyelvén tarthatnak előadásokat. Az 1919-ben elvett Hunyadi téri színház nézőtere kong az ürességtől: zömmel bakák töltik meg a széksorokat, miközben a sétatéri Nyári Színházban táblás házzal játszanak a magyar histriók. –

Az etelkafalvi futás és templomba zárkózás tízesztendős fordulója: szívlubbogtatást okoz manapság is. Fehér zászlók lengtek Erdély templomtornyain: a polgári lakosság halálraváltan fohászkodott a Teremtőhöz: kíméld életünket! –

A pusztulás hetei az Úr 1916-ik esztendejében estek meg, Szent Mihály havában: ezenközben a Székesfővárosban az erdélyi katolikusok püspöke, Majláth Gusztáv szólalt fel a Főrendiházban: bizodalmának adott kifejezést, hogy Erdély fiai tűzhelyük elpusztulása dacára teljesíteni fogják minden fronton a kötelességüket. Továbbá reményét fejezte ki, hogy Isten vigasztaló örömmel fogja felváltani a megpróbáltatás napjait, és megóvja Erdélyt. –

És lőn: honvédségünk teljesítette kötelességét, s visszavívták bérces honunkat: a lakosság visszaszállingózott. széttiport tűzhelye mellé, megtajkolták bútoraikat, helyükre rakták a sarkukból kifordítottak ajtókat, kapukat, s nem lévén ablaküveg, irkacsomagolóval ragasztották be azokat: így köszöntött rájuk az erdélyi tél. –

Megérdemli tehát az erdélyi nép, hangzott Majláth szava a Főrendiházban, hogy kormányunk a legmesszebbmenő támogatásban részesítse, ne csak abban segítse, hogy elpusztult otthonát újjáépítse, hanem abban is: az eddig elannyira elhanyagolt országrész, amely annyi kincset rejt magában, s mely országrészt csak most kezdünk igazából megbecsülni, fejlesztessék, induljon virágzásnak, erősíttessék meg minden oldalról. Élénk tetszés fogadta Majláth Gusztáv szavait. –

Mi pedig maradunk evvel a tíz esztendővel ezelőtti tetszésnyilvánítás távoli s rég elenyészett morajával. Akkortájt számos bírálat érte a katolikusok püspökét: eltúlozta a 16-os betörés polgári áldozatainak a számát. Majláth 8 ezer lélekről számolt be, kik a menekülésnek, miegyébnek estek áldozatául. Nemcsak gyermekekről, felnőttekről is szólott a püspök, csak hát a magas, távoli Házban örökké jobban tudtak mindent. Nincs pontos statisztika, hányan fizettek életükkel a váratlan betörés során, azt viszont tudni: megelőzhető lett volna, ám nálunk Dénes nádor óta folyton folyvást baj van azokkal a fránya, üresen hagyott szorosokkal. –

*

émhírnek bizonyult az új színházi törvény: a magyar teátrumokban ezután is anyanyelvükön adhatnak elő a színészek. A Hunyadi téri román színház továbbra is állami dotációban részesül, a sétatéri Színkör úgy tartja fenn magát, mint eddig: tehetős pártoló tagjaira és hűséges közönségére hagyatkozva. –

Mátyás király városában a jászvásári keresztény liga erdélyi tagozatai tüntettek, üvöltözvén: az Averescu kormány vérlázító magyarbarát politikát folytat! Kirakatbezúzás is előfordult, a fáma hallgat a helyben hagyott magyarokról és zsidókról. Káli postamester részleteket is tud a cuzista diákság Kolozsváron és más erdélyi városokban elkövetett kilengéseiről. –

Nicolae Iorga újfent dákoromanozik: a székelyek eredetét osztja és szorozza, és kimondja kérlelhetetlen „objektivitás"-sal, hogy a székelyek nem magyar eredetű néptöredék, hanem többnyire elmagyarított románok. –

Tordai esperesünkkel utaztam Kolozsvártól Aranyosgyéresig, onnan Tordáig, fogaton. Lőrinczi érdekképviseletünk tagozati elnöke, őkelmétől tudom: a Magyar Párt panasszal fordul a Népszövetséghez, protestálni kíván a névelemzések ellen, úgyszintén az akadályoztatott iskolaválasztási jog megsértése miánt. Csak nehogy úgy járjunk, mint legutóbb genfi panaszunk ügyében, amikor egy „echt" angol lord is kézjegyével látta el a végzést, miszerint: a román kormány adott szava – biztosíték. Hogy erre mit mondott a főkurátor és az örmény doktorka, nem bírná el mártogatós tollam: kicsorbulna. –

Most is csikordul, talántán mert túlságosan megnyomom: a Keleti Újság, hivatkozván a Rador hírügynökségre, tudatja olvasóival, hogy mozgolódik a mozgófilm-törvény, eszerint megtiltatik a magyar feliratozás, egyúttal tudtunkra hozatik hivatalos fórumról: ne legyünk tévedésben, nyelvünk nem soroltatik az egyetemes kultúrnyelvek sorába. –

*

olló Jankó puffog, mióta megintettem a zugpálinka kotyvasztás miánt. Oldalbordájának akként számolt be, hogy alázó rekcumozásban részesítettem, hangomat felfuttattam a hancsokra. Értem észjárását, önérzetét méltányolom, ámbár őkelme is méltányolhatná egy mezei lelkész rációját: nem süthetik rám, hogy harangozóm, tudtommal, megszegi a szesztörvényt. Szinte látom román paptársam önelégült orcáját, hallom Onifor cujkás-rezes hangját: a bodoni pap felesége >

bűnbe rántotta a tapasztalatlan román ifjút, s lám a felsőfalvi magyar pap fedezi csibész harangozóját. –

A Jankóval való vita nekem se fényes emlék: akárha tetemnézésből, úgy jöttünk elé a gyümölcsös Berekre suvadó szegletéből. Lehet: elragadtattam magam, talán túlságosan is. Megszenvedtem érte: oly szánalmas látvány volt, amint szlavóniai tölgyből faragott pótlábával átalbicegett az udvaron, s csöndesen ráfordította a kapura a kallantyút. Hidegedő talajmenti szél lobogtatta nadrágszáramat: kishíján elérzékenyedtem. –

Az éjszaka azt álmodtam: a harangozó egy sántáló bárányt hozott engesztelő ajándékba: a bárány jobb mellső patája arannyal vala bevonva, olyan aranyfüstlemezzel, amilyennel Hirschfeld préseli a címeket a könyvek gerincére. –

Biztatóan gyűlöget a pénz a végtornácos oskola renoválására: Berkóci mellé felsorakozott Pálfi és Dávid Mózes, hozogatják kicsi lejeiket szőkös körülmények között élő híveim is. Ezúttal nincs vetélkedős nagygazda és nagygazda között: példázatos összefogás meghatott tanúja vagyok. –

Kis papnémmal Tordán, mozgóban: Jákob fiait néztük meg. Magyar feliratozás nélkül pergették a filmet. –

Iorga szerfölött jóindulattal viseltetett irántunk a Kamarában, kifejtvén: minden egyes román, aki hozzá hasonlóan gondolkodik, egyenrangú polgárt lát az erdélyi magyarokban, a békeszerető, felvilágosult román polgár segíti a magyar egyházakat, támogatja a magyar iskolákat, de nem éri be evvel az általános szeretettel, hanemha: megérti a minoritások kultúráját, de nem csak megérti, méltányolja is azt. A történészprofesszor meggyőződéssel vallja, hogy a kisebbségek kultúrája hasznára válik Nagy-Románia kultúrájának is. –

Valahol azt írtam diáriumomban: N. Iorga magatartása számomra olyan, mint az időjárás. Tépelődöm: vonjam vissza elmarasztaló megállapításomat? –

*

Vasárnapi beszédemben Szent Ágostontól kölcsönzöm az alapeszmét: Honnan származik a gonoszság, hol tör be az Isten által teremtett világba, mi a gyökere, hol lappangott a magva, honnét származik a rossz, ha az Isten jónak teremtett mindet. – □

A 6., 8. és 10 oldalakon: Rácmolnár Sándor illusztrációi

Jászi Oszkár leveleiből II.

Magyar utamnak valószínűleg befellegzett...

Károlyi Mihályhoz

Oberlin, 1947. május 24.

Igen tisztelt és kedves Barátom,

Nem minden habozás nélkül kezdek hozzá ehhez a levélhez, mivel utolsó, augusztus 26-i soraimat válasz nélkül hagytad. A magyar demokrácia problémái bizonyára annyira lefoglalnak, hogy személyi ügyekre képtelen vagy időt szakítani.

Mégis, elkerülhetetlennek érzem, hogy az alábbi üggyel háborgassalak, amely személyi természetű ugyan, de politikai és morális következményekkel járhat. A történet a következő: a magyar közoktatásügyi miniszter több mint egy évvel ezelőtt meghívott, hogy tartsak előadásokat a budapesti egyetemen. A meghívás a követség útján igen későn jutott el hozzám, később azonban meg is ismételték, sőt, a magyar kormány, amikor néhány hónappal utóbb tudomására jutott, hogy nincs elegendő pénzem az utazásra, az útiköltséget is felajánlotta.

Rossz egészségi állapotom miatt azonban nem tudtam útnak indulni. Közben az Amerikai Filozófiai Társaságtól és a Társadalomtudományi Kutatás Tanácsától ajánlatot kaptam egy olyan út anyagi támogatására, amelynek célja „Duna menti országok legutóbbi társadalmi és politikai fejlődésének tanulmányozása" lenne. Ez az ajánlat kedvezőbb volt számomra, mivel az egyetemi előadások megkezdéséhez már túl késő lett volna, másrészt pedig ez biztosította volna a viszonyok megfigyeléséhez és vizsgálatához szükséges teljes vall, hogy a kommunisták (vagy az engem előzőleg meghívó egész kormány?) szemében megbízhatatlan és nemkívánatos elemnek számítok. Természetesen soha nem tagadtam, hogy nem vagyok kommunista, s hogy több fontos morális és politikai kérdésben nem értek egyet a kommunistákkal. De úgy gondoltam, minden gondolkodó ember tisztában van azzal, hogy egész életemet az önkényuralom, a feudalizmus és az uzsorakapitalizmus elleni harcnak szenteltem, s nincs józan ember, aki feltételezhetné, hogy én képes lennék a Magyar Köztársaság ellen áskálódni vagy összeesküvést szőni annak a Horthy-rendszer vagy az azt követő rezsimnek a visszaállítására, amelyek útját állták minden gazdasági és politikai fejlődésnek. De azt sem képzelheti egyetlen józan ember sem, hogy néhány heti otthontartózkodás során, még ha valóban ellenforradalmár lennék is – én, aki fél évszázadon át küzdöttem népem felszabadulásáért –, aláaknáznám a magyar demokráciát.

Te, kedves Barátom, akivel együtt harcoltam, mindenki másnál jobban tudod ezt a mai Magyarországon. Azt is tudod, hogy nekem nincsenek szervezett tömegeim, sőt csoportjaim sem, s lévén tizenhat éve amerikai állampolgár, politikai ambícióim sincsenek Magyarországon. Tervezett utam célja semmi más, mint hogy elbúcsúzzam barátaimtól, és hogy meglátogassak néhány helyet, amely kedves nekem, és az enyéim sírját. Mindenekelőtt pedig szeretném megérteni a tényleges helyzetet a Duna menti országokban, s az egymásnak ellentmondó propaganda áradatában az igazat és csakis az igazat mondani erről független és jóhiszemű emberek számára.

országra utazzam.) Ilyen módszerekkel csak árthatnak a magyar demokrácia ügyének.

Nem szeretnék azonban Neked kellemetlenséget okozni. Ha úgy gondolod, hogy közbelépésedet félreértenék, vagy hogy ez gyengítené az új államra gyakorolt jótékony befolyásodat, tekints el a dologtól, és én meg fogom érteni indítékaidat.

Mivel még mindig nem vagyok egészen jól, Duna menti utamat Csehszlovákiában és Ausztriában legkorábban júliusban kezdhetem meg.

Meleg üdvözletemet küldve a Grófnénak, családodnak és Neked, kedves Barátom, maradok őszinte híved

Jászi Oszkár

Mivel nem nélkülözhetem titkárom segítségét, kénytelen voltam angolul diktálni ezt a levelet.
(Fordítás angolból.)

Lesznai Annához

Oberlin, 1947. július 10.

Drága Lelkem,

Hangodon éreztem tegnap a telefonon, hogy említett nyilatkozatom terve irritált. De hogy nem közöltem előre Veled, ez a szemrehányás nem jogosult, mivel ez a nyilatkozatom csak rövidítése az előbbinek. Álláspontodat teljesen ismertem, s tudom, hogy azon nem változtattál. Szerettem volna hallgatni: de ez a szerep egyre kellemetlenebb lett, amikor sorsfordulóhoz ért a magyar történelem. Csak természetes volt, hogy amerikaiak kérdezték, hogy voltaképp mi az álláspontom. Mikor aztán a Göndör undok kis levele megjelent, mellyel a Rákosiék szolgálatába lépett (hogy így beutazási engedélyét biztosítsa, mivel a régi bolsik gyűlölik őt), úgy éreztem, hogy tovább nem foghatom be a számat, ha a meg nem adott beutazási engedélyt kockáztatom is. Hogy felfogásom helyes volt, a későbbi események igazolják. A Károlyi és a Vámbéry neveit, teljesen tévesen, annyira azonosítják az enyimmel, hogy *hallgatásom azt jelentette volna, hogy politikájukat támogatom.* Ez erkölcsi lehetet-

Egyszerűen az elvek összeütköztek az exigenciák tudományával.

A Te helyzeted ezekével némileg rokon, nem ugyan a politikai taktika szempontjából, hanem ellentétes elv és meggyőződés perspektívájából. Épp azért *ne habozzál, Lelkem, nyíltan kárhoztatni azt az utat,* melyet választottam, s melytől nem lehet eltérés. A Vámbéry üzletes és a Károlyi supermarxista állásfoglalása csak megerősít hitemben.

Dixi et salvavi animam meam: sok keserves kínlódás után újra nyugodt vagyok, öregen, szegényen, betegen, hatalom nélkül. A fiaim meg fogják érteni ezt, és Recha is átérzi a helyzetet. Persze mindez nem változtat a Te és én sorsközösségünkön.

Örök szeretettel
Bátyád

Csécsy Imréhez

Cleveland, 1948. III. 9.

Drága Imrém,

Ez egy elkésett válasz kedves leveleidre. Az utolsó hetekben nagyon be voltam fogva munkával, és az idegállapotom sem volt jó. Az utazás izgalmait ma sokkal jobban érzem, mint a barangolás közben. Az út megsebzett, és eddig nem voltam képes szublimálni sötét tapasztalataimat. Ugyan már felolvastam a két papert, *Danubia: Old and New,* nagy és figyelmes közönség előtt," és tegnap rekordírozták egy radiotalkomat az óhazába, melyet a héten fognak továbbítani a Kossuth cécó kapcsán. De mindez csak sebeket tépett fel, és aligha lesz nyugalmam addig, míg nem írhatom meg kis könyvemet, *The Exile cannot return,* melyben szeretném a mai krízis lélektanát megírni a Nyugat és a Kelet áthidalhatatlan ellentétéről a mai nemzedék számára.

A cseh események után még tisztábban érzem, hogy a kis számú *szabad* magyarok kötelessége tisztán, világosan és minden szordinó nélkül beszélni. Ezt tettem, bár tudom, hogy ezzel kezdődik végleges száműzetésem. Nem segíthetek rajta. Teljes tudatában vagyok annak, hogy a fiaim

Valamit a sandaságról

VERESS MIKLÓS

Türelmesebb lettem, mióta – úgy tűnik – öregszem. Valamikor pedig éppen *Türelmetlenség* című versem miatt kerültem bajba Szegeden (nem először és nem utoljára) azokkal együtt, akik még mentegették is ifjúkori botlásomat, tehát a *Tiszatáj* szerkesztői sem kíméltettek. A megyei kultúrtitkár, alias Siklós János dörgedelmeit is kénytelenek voltak közölni, mely vezércikk sorsbélyegző lett további életem okmányain. Kénytelen voltam azokban az időkben elmélyedni a régi magyar költészet tanulmányozásában, no meg a nyelvészetében. Akkoriban vettem meg – nevetségesen alacsony összegért – a Czuczor–Fogarasi szótárat, melyet ma is föllapozok, ha valamihez magyarázatot keresek. Ez történt velem, amikor a *Mozgó Világ* idei negyedik számának főszerkesztői vallomását olvastam, tudhatni tehát, hogy P. Szűcs Julianna tollából. Annyi kancsalságot véltem fölfedezni írásában, mely egy fantomigazoló-bizottsághoz szólt, hogy eljutottam a bandzsaságig, melynek megfejtését így tartalmazza egy szócikk: „BANDSA... Akinek szemei nem párhuzamos irányban, hanem keresztben, vagy nem egyenesen, hanem félre néznek, minek oka abban rejlik, hogy a szemgolyók tengelyei nem párhuzamos irányúak. Tréfásan: *káposztáskertbe néző*, azaz, kecskeszemű." Minthogy a főszerkesztő asszony cikkében éppen egy sajátos látásmódra hivatkozik („E kettőslátásnak volt jó és rossz oldala." sic.), még az a versbéli alak is eszembe jutott, ki „kancsalul festett egekbe néz". Kettős látás: valaki kancsalul festette az egeket, vagy az a bandzsa, ki ilyen [illegible] hámul fohászkodni? Pedig – a lap megmaradása érdekében távoztam, úgy, hogy az a törekvés és eszmeiség kapjon még teret, mely kezdettől a miénk volt. Fölhatalmaztam munkatársaimat arra is – P. Szűcs ezt az egyetlen kezében maradt dokumentumot fakszimilézi kárörvendően –, hogy a föntebbiek érdekében és értelmében vállalják egy szerkesztőségi vezércikk megírását, melyet már nem vállalhattam. Ámde nem azért, mert munkatársaim lettek volna kannibálok, hanem mert éppenséggel az akkori kultúrpolitika fogyasztott el szódabikarbóna gyanánt, valószínűleg émelygés elleni gyógyszerül. A mostani főszerkesztőnő – ez soraiból is kitűnik – ugyan elfogyasztott néhány avantgárdnak titulált képzőművészt abban az időben, de ettől még nem volna szükséges, hogy mások is ilyen gyanúba keveredjenek! Csak egy tényt – ha már igazolóbizottságok szóba kerülnek –, 1981 márciusában, amikor a hónap elején megjelent a később bezúzásra ítélt, ám nevemet utólszor az impresszumában viselő lapszám –, már az *Élet és Irodalom* főmunkatársaként, de még a szerkesztőség vezetőjeként rendelkeztem a beérkezett tiszteletpéldányok azonnali kiküldéséről, szétosztásáról. Sajnos, többet már nem tehettem, mert ezt – új státusomra való hivatkozással – kárörvendve akadályozták meg a kiadó szervek. S a maradékot bezúzathatták.

Az igazoló jelentés további részében P. Szűcs Julianna „hiedelemvilág"-ára is hivatkozik. (Talán azért, mert egy szokásos MV-találkozón – állítólagosan kannibál szerkesztőtársaim – éppen Ipolyi Arnold Magyar mithológiájával ajándékoztak [illegible] folytati[illegible]

RÁCZMOLNÁR SÁNDOR: **Bonsai-t megfelelő formába szorítók**

magának. Szóval, ha P. Szűcs Juliannának az a célja, hogy most ország-világ elé tárja, ki, mikor és mit tett, akkor disztingváltabban kellene fogalmaznia. Igaz, feledhetetlen Nagy Lászlónk is idézte a népi rigmust: „TYUHAHÉ, RÓKAPRÉM, MÁS IS KURVA NEMCSAK ÉN..." ám más etikai alapról. A főszerkesztőnőnek éppen az a problémája, hogy, úgymond, akkor miért volna rosszabb elődeinél! Nos, ha[illegible]

hogy hol és mikor jelenik meg egy-egy mondat. Remélem, ennek a korszaknak már vége. Azaz, reméltem mindaddig, amíg el nem olvastam az áprilisi *Mozgó Világ*ot. Hosszas némaság után sem azért írom soraimat, mert valamiféle igazolóbizottságtól amnesztiát szeretnék kiérdemelni. Csak azért, mert nem szeretek sem[illegible]

Rácmolnár Sándor, nivó-díjas grafikusművész
Ludra Klára: Makói Mappa 89 sokszorosító grafika posztamens nélkül

2 Rácmolnár Sándor: Illusztráció a Rekordok könyvébe, színes rajz, 30 × 40 cm, 1989

2

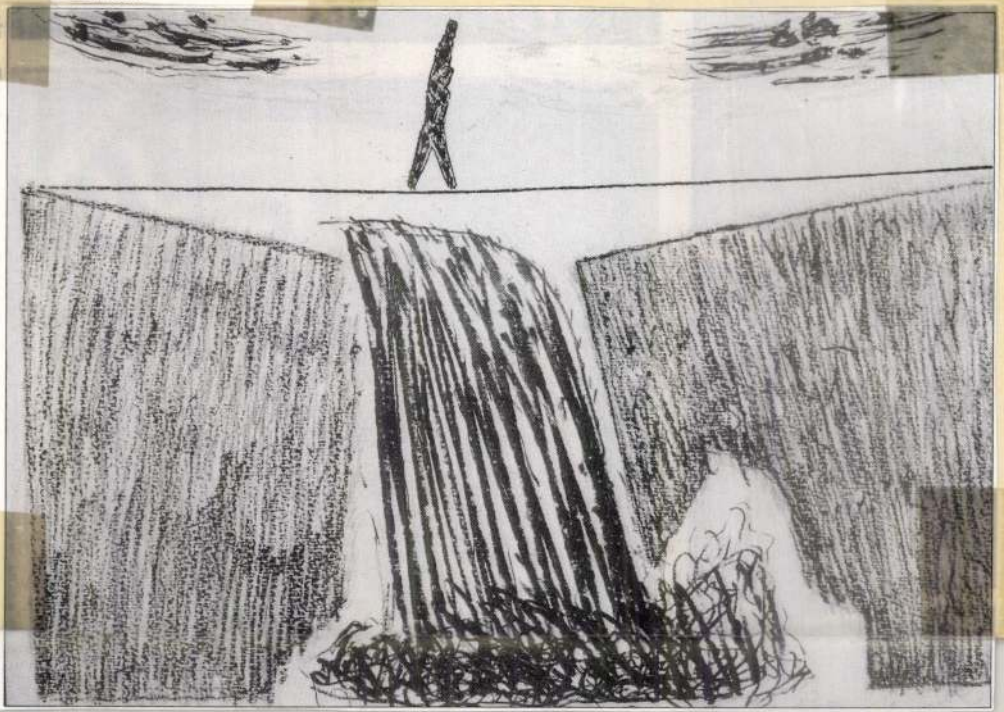

Mivészet, 1990/1., 48-old.

SZABAD KIKÖTŐ

KONTRA FERENC:

„...annak térkép e táj”

Nemrég jelent meg a budapesti Beremények Könyvkiadónál Rózsa Flores György Eduardo *Mocskos háború* című kötete. Mindjárt ott a borítón az eligazító mondat: EGY MAGYAR ÖNKÉNTES A JUGOSZLÁVIAI HÁBORÚBAN. A szerző a LA VANGUARDIA, valamint a BBC WORLD SERVICE spanyol tudósítója volt, 1991-ben belépett a Horvát Nemzeti Gárdába, majd megszervezte az Első Nemzetközi Egységet.

A színhely a háborús Szlavónia, innen küldi a szerző utolsó tudósítását, mielőtt harcossá vedlene át. 1991. szeptember 4-én feljegyzi egy idős szentlászlói férfi szavait: „A magyarok itt a horvátokkal együtt harcolnak a közös ellenség, a szerb ellen”, majd a tudósítás második részében így ír: „szerintem a csetnikek már csak 90 méterre voltak állásainktól, felugattak a horvát géppuskák, alaposan szétzilálva a szerbek sorait.” Már ezek a részletek is előrevetítik a kötet alapvető fogyatékosságát: Flores meglehetősen nagy ambícióval készít tablóképet a szerbek és horvátok ősi gyűlölködéséről és a mostani háború okairól, annak a térségnek a történelmét és közelmúltját viszont nem ismeri, ahol harcolt. Nagy vonalakban megvannak a „mocskos háború” jellemzői, koordinátái, tulajdonképpen elfogadható a könyvben felhozott érv is, hogy miért cseréli fel a tollat a fegyverrel, arról viszont alig beszél, hogy kikkel is állt konkrétan szemben a szlavóniai és baranyai fronton, mit jelentett ebben a térségben a háború, milyen konkrét emberi vonatkozásai voltak az itteni harcoknak. Flores rambós villámlátogatása ezen a vidéken leginkább Michael Jackson látogatására hasonlít a budapesti gyermekkórházban. A jugoszláv partizánfilmekre emlékeztet ez a könyv, amelynek szellemi színvonala kimerül abban, hogy velünk szemben ott voltak a bunkó, ügyetlen, primitív, jellemhibás, fasiszta németek, mi pedig fasza gyerekek voltunk.

De maradjunk még 1991. szeptember 4-énél, ugyanezt a dátumot viseli ugyanis az újvidéki Napló tudósítása is, ott olvashatjuk a szlavóniai háború alapvető dilemmáját: „Odaát, a másik pincében az imént arról beszélgettünk, hogy mi, vajdasági magyarok, eladtuk-e a lelkünket vagy sem.... Miért is haragudna bármelyik vajdasági magyar a szlavóniai és baranyai magyarokra?” Azért vetődött fel ilyen élesen a kérdés, mert a szlavóniai magyar őslakosság beállt a Horvát Nemzeti Gárdába, hogy faluikat megvédje az agresszorral szemben. Ugyanebben az időszakban széleskörű hajszával fogdosták össze a Vajdaságban a hadköteles férfiakat, és vitték őket többek között Szentlászlóra, mint ahogy az egyik magyar tartalékos visszaemlékezéséből is kiderül: „Szentlászlón a templom előtt terítették ki azokat az öregeket, akik nem akarták elhagyni a falujukat. A lerombolt templom elé. Mi Arkanék után mentünk, biztosítottuk a terepet, nehogy visszajöjjenek a horvátok.” Akkor lesz tehát teljesebb a kép, ha hozzátesszük a másik oldalt is, amit Flores nem ismert.

Pedig ismerhette volna. Hiszen ebben az időszakban Kabdebó Tamás Írországban a rádiót hallgatva a következőket jegyezte le: „Eszék térségében hősi halált hal négy katona. Egy eszéki horvát nemzetőr, egy eszéki magyar újonc, akit a horvát hadseregbe hívtak be, egy Novi Sad-i szerb katona a jugoszláv hadseregből, egy újvidéki magyar újonc, akit a szerbek verbuváltak. Kérdésem: ki kinek a hazájáért halt meg?” (Elhangzott 1992. augusztus 17-én, Keszthelyen, a Magyar Írók Világtalálkozóján.) Alapvető kérdés, amit Flores azért nem tud feltenni, mert nem ismeri ennek a régiónak a nyelvi-vallási összetettségét. Aki valóban otthon van a szlavóniai-baranyai tájban, az Flores leírásai alapján nem ismer a saját szülőföldjére, mert ilyen vonatkozásban nem talál fogódzókat. A szerzőt ugyanis a harcokon kívül nem érdekli semmi. Természetesen nem azt várja el tőle az olvasó, hogy balladát gyűjtsön az utolsó szentlászlói vagy kórógyi öregasszonytól. De a harcostársak, akiknek tragikus haláláról szó esik, azok csak mondtak valamit a saját falujukról, családjukról, amiről felismerhető lenne ez a nagyon jellegzetes tájegység. Közepes újságíró is képes arra, hogy egy vidéket megjelenítsen. Itt van példaként a kötetben sűrűn emlegetett Ernestinovo, hogy ne csak magyar hagyományt említsek, egy idegennek is feltűnhettek volna a King Kong nagyságú faszobrok, valamint az évszázados tölgyekbe faragott portrék, amiket még csak el sem mozdíthattak. Az a baj, hogy nincs ebben a könyvben egyetlen olyan hely, amit felismerhetnénk, pedig a mellékelt térképek pontosak, csak éppen a szlavóniai temetők csónaklapát-fejfái hiányoznak róluk.

Leginkább a P.J. O' Rurke-féle szemléletmódot hiányolom ebből a könyvből. Nem az iróniáját, mert ahhoz sajátos tehetség kell, hanem a „láttatást”. Amikor a *Gang Bang Banget* olvastam, akkor nevetve és megdöbbenve mondtam, hogy igen, mi vagyunk ezek a szerencsétlenek, mert itt olyan alakok vannak, akiket valamiről fel lehet ismerni, tömör párbeszédek, melyekből kiderül, hogy ezek tényleg így gondolkodnak. Konklúziója is sokkal közelebb áll a valósághoz: „Ha nyertek is, seggfejek, csak Jugoszláviát kapjátok!”

Ezért nem tetszik nekem, ha bármelyik oldalon „hősiségről” beszélnek. Flores Vukovárt „hős városként” emlegeti, majd leírja, hogy „meglátogatjuk Tomislav Mercepet, Vukovár hősét és Glavaš közeli barátját”. Bárhogyan is tegye a helyére a történelem a csetnikeket és usztasákat, Vukovárnak inkább SZÉGYEN marad a neve, mintsem hőstett. Vukovárnak éppúgy nincs hőse, ahogy Mauthausennek sincsen (pláne nem egy harmadrangú eszéki politikus jó barátja!)

Flores 1992 januárja és júniusa között Baranya erdőségei ellen intéz támadást Felderítési és Szabotázs Különleges Rohamszázadával. A harc leírása rendkívül dinamikus és részletes, az időpontok percnyi pontossággal szerepelnek benne. „A következő fegyverzet kerül bevetésre: 2db RPG-7, 21 db RBR-60 (LAW), 1 db 90 mm-es „OSA” M-79, 4 db RB M—57, egy MG-53 könnyűgéppuska, 31 db AK-64 és AKM-70-es, gránátvető kiegészítő szerelvénnyel, valamint egy 62 mm-es különleges aknavető.”

Hogy a harc milyen izgalmas és „érdekes” volt, azt a következő részlet illusztrálja: „Az első csapás után, az egyeztetett tervnek megfelelően, az aknavetőüteg végigszórja az egész ellenséges területet, beleértve a pillanatnyilag még reakcióképtelen csetnikek lehetséges menekülési útvonalait is. A arcvonalának jobb szárnyán felállított különleges aknavető lövedékei lángra lobbantják a központi szerb harcállás mögötti kiserdőben a tartalékállásokat... Mesterlövészeink ugyancsak jó munkát végeznek, több veszteséget is okozva kergetnek szét egy merészebb csetnik csoportot.”

A Flores vezette nemzetközi kommandó tagjaival név szerint is megismerkedhetünk az akció leírásakor, a túlsó oldal azonban arctalan marad, csupán annyit tudhatunk meg róluk, hogy a Dráva túlsó partján várakozik az ellenség, a csetnikek. Kik voltak ezek?

Vegyük sorra, hogy ebben az időszakban mi történt a baranyai oldalon: a magyar falvak lakosságának a fele elmenekült, főleg az idősebbek maradtak otthon, hogy őrizzék a házat az új honfoglalóktól, a tartalékos brigádok elsősorban a Vajdaságból érkeznek, a helybelieknek hamar feltűnik, hogy a katonák zömmel magyarul beszélnek, hiszen hadbírósággal fenyegették meg otthon őket. Kopácson és Laskón az elmenekült pedagógusok hiánya miatt összevont osztályokban folyt az oktatás. A tartalékosok az iskolák udvaráról lőtték Eszéket. A diákok tanítás után rendszeresen megkérdezték a magyar tartalékosoktól, hogy *mikor mennek már haza*. Később azonban megbarátkoztak velük, és együtt fociztak az iskola pályáján.

„Főleg idevalósiak voltak ott: szabadkai, adai, kanizsai, mohoi, pecellói tartalékosok. Az állománynak legalább a hetven százaléka magyar volt” — írja egy tartalékos katona pélmonostori naplójában az újvidéki Naplóban. Majd 1992. május 27-én ugyanitt konkrét adatokat is olvashatunk a vajdasági tartalékosok veszteségeiről: „Kocsis Róbert a harmadik áldozata ennek az észbontóan mocskos és értelmetlen háborúnak a csókai járásban. Gyors egymásutánban a második. És rengetegen vannak a potenciális áldozatok szerteszét a különböző harctereken, hisz a múlt héten is mozgósítás volt.”

Ha valóban ilyen félelmetesen dokumentálható ez a „mocskos háború”, akkor végül az is kiderül majd, hogy ki kit lőtt le. Flores könyvéhez egy tanulságos függelék is tartozik, amely különféle névjegyzékeket tartalmaz az alakulatokról, nyelvi és területi összetételükről, áldozatokról stb. Nyilván azok az adatok a legbiztosabbak, amelyeket a szemben álló fél is megerősít. Floresnél „a horvátországi Baranyai-háromszög elfoglalásakor életüket vesztették” többek között: Fehér József és felesége, Német Ferenc, Német Mária. (Zárójelben kell itt megjegyeznem, hogy a baranyai háromszögnek van hagyományos magyar elnevezése: a Drávaszög. És ez sajnos nem az egyetlen nyelvi-helyesírási hiba, hemzseg tőlük a könyv, a legszembeötlőbb a Kopački rit, amely magyarul Kopácsi-rétként ismert.)

Jó volna, ha lennének még a következőkhöz hasonló, tisztázódni látszó bűnügyek: a belgrádi Vreme című független hetilap 1994. április 11-i számában beszámol arról, hogy a 47 éves Dusan Boljevic és neje, a 45 éves Jagoda a pélmonostori körzet bíróságán ítéletre vár. A vád szerint Bellyén 18 helyi civil, nem szerb lakost öltek meg, köztük a Flores által fentebb említetteket is. A tudósítás szerint a Krajnai Szerb Köztársaság az ügyet a hágai nemzetközi bíróságnak utalja át, amely az egykori Jugoszlávia területén elkövetett bűntettekkel foglalkozik.

Azt kellene sugallnom, hogy végül nemzetközi szinten minden mérlegre kerül: területeket szerző területvédelmisek, védekező gárdisták, nemzetközi kommandósok, UNPROFOR-katonák. Ám ez a „szint” már többször bizonyította, hogy csak „térkép e táj”. De ma is élnek ott emberek, akiknek nem az.

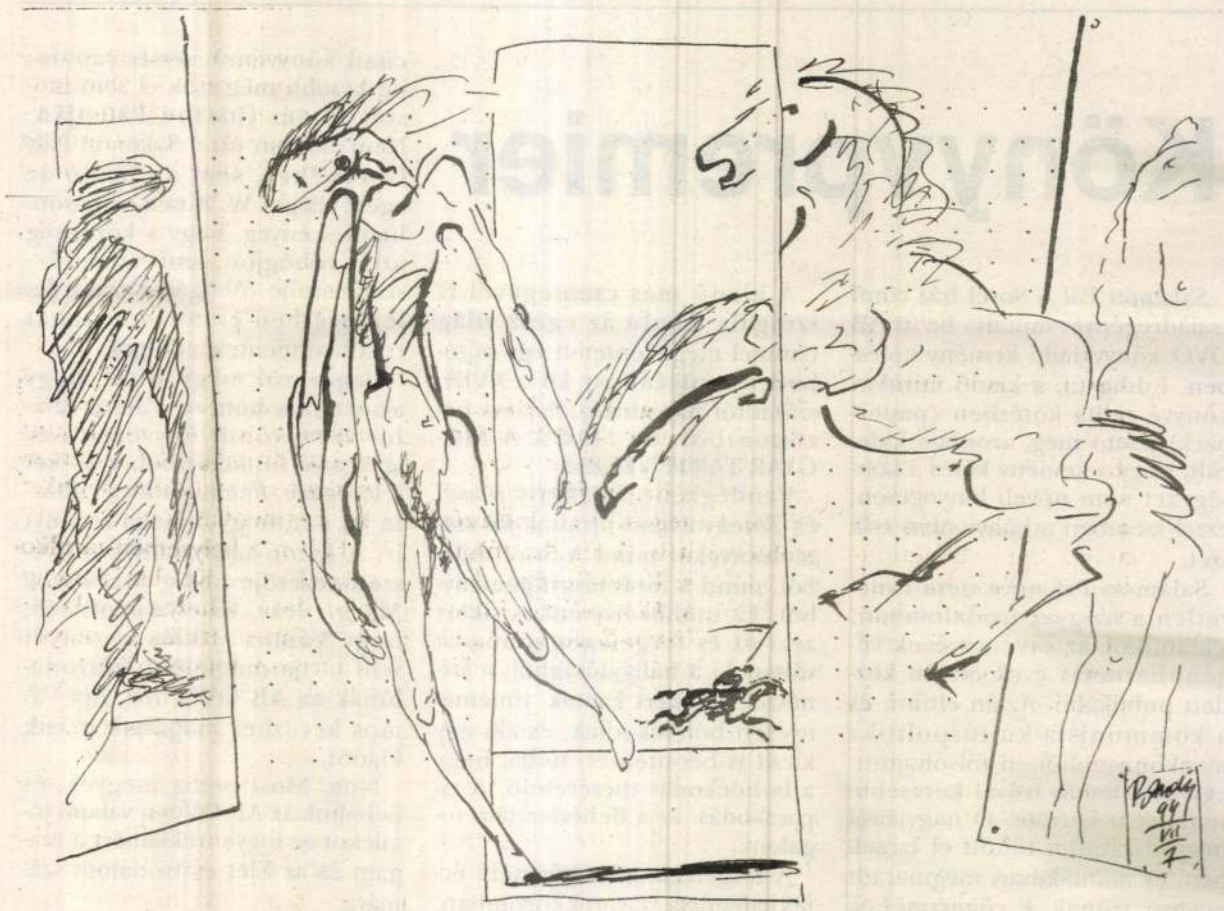

László Bandy rajza

HATÁR GYŐZŐ:

Caesar szónoklatírója voltam

Szép is, jó is Nyugaton élni; de egyvalamiért haragszom, attól undorodom, gyülöletesnek és kivetnivalónak találom, olyannyira, hogy nem találok szavakat és olyan, aki helyettem, nekem, szavakat találjon: nekem olyan nincsen.

Mert miért is volna, hogy is lehetne magamfajta közembernek súgója, aki a szárnyaló körmondatokat a fülébe súgja és megrángatja a kabátja szárnyát, amikor hatásszünetet kell tartania. Bezzeg van a Nagy Politikusnak, aki elvárja, hogy szavainak hatása alatt rászavazzak; holott én olyan politikusokra szeretek szavazni, akiknek szónoklatírójuk nincsen. Hanem van saját kútfejük (-főjük), és ők ezekből a saját kútfőből fejik ki és vágják hozzám karikásostor-formán cserdülő és szívembe csengő körmondataikat.

No lám, már el is köptem, mi is az, ami nekem olyan szörnyen nem tetszik Nyugaton. Nem szeretem a szónoklatírók intézményét. Büdösölöm. Nehezemre esik, hogy higgyek a a pártvezér, a miniszterelnök, az egyházfő rátermettségében, elmebeli igazándiságában, ha a saját kútfejéből a rosztrumon nevettető-ríkató dörgedelemre-zengedelemre nem telik; hanem az Országos Fontosságú, a Megnyitó, a Szentévszentelő, a Korszaklezáró, ill. Korszakavató nagy Beszéd előtt egy jól elfüggönyözött, titkos, piszoárral-vécével, felszerelt oldalbenyílóban a Nagy Politikus átveszi a Mitugrálsz Újságíróval azt a beszédet, amelyet az újságíró előző éjszaka, lobogó lámpafénynél összeirkált.

Sok híres anekdóta kering az angol szigetország nagyjairól, hogy ki mint-hogy járt a maga csicskásával (belszolgálatos újságíróival) és megfordítva, hogy egy-egy elménc hogy járt a maga született papjancsijával, ha a Nagy Politikusnak nem járta ki az esze, hogyan kell elsütni sziporkákat, tréfát, aranyköpést s kiaknázni a hatást. Wilson, miniszterelnök korábban ette a szónoklatírókat. Az volt a szokása, hogy az agyonjavított, törölt és tönkreradírozott oldalakat hátradobálta és csak a „jókat" hagyta meg. (Az, hogy a Végső Változatot még elmondás előtt ellenőrizte — és jóváhagyta titkárnője — és titkosa, Lady Marcia Williams, más lapra tartozik és szememben csak még jobban aláássa a Nagy Politikus arravalóságát). 1972-ben napokig készült az a programadó beszéd, amelyet Wilsonnak a munkáspárt évi konferenciáján kellett elmondania. Bele is kezdett; de ugyancsak beleverejtékezett, amikor a második oldal után a nagyedik oldal következett a gépiratban: jelekkel adta értésére az ügyeletes Mitugrálsznak (olvasd: szónoklatírónak) a bajt, aki visszarohant a „vágószobába", a földön megkereste a tévesen hátrahajított jó oldalt és óvatosan a pártvezér kezébe felcsúsztatta: addig Wilson várakozó álláspontra helyezkedett és himhám-formán hümmögött-hámogott (amire az angol nyelv kiválóan alkalmas). Heath miniszterelnök híres volt arról, hogy mihelyt kinyitja száját, halál unalom honol a teremben. Hívei kétségbeesetten iparkodtak teletüzdelni elmés fordulatokkal, merészebb állításokkal, vizionárius meghökkentésekkel a kottatartóra elébe felhelyezett beszédet. A miniszterelnök vagy sebtében, első elolvasásra kihúzta, vagy felmondáskor ösztönösen messze elkerülte, mint a sátán a kereszt jelét. Ettől függetlenül ő és az ország, továbbra is szónoklatíróit hibáztatta, amiért Heath beszéde alatt tömény unalom ereszkedik az ország dolgát intéző Teremre.

Thatcher asszony? Egy ideig bíztam benne. Ő azután igazán tudja, mit akar. Mint kiderült, az Akarat és a Tudás nem elég az üdvösséghez. Első alkalommal (1975-ben) amikor maga írta pártvezéri szűzbeszédét, 60 oldalt összefirkált: sem azt nem tudta, hogy tíz sor elmondva egy perc, sem azt, hogy 60 oldal: 5-6 óra... Szónoklatírói a hajukat tépték: nekiültek, hogy megírják 6 oldalon, de a Nagy Politikus Asszonynak semmi sem tetszett. Az első, akiről leszedte a keresztvizet, Sir Ronald Millar volt Anglia egyik élvonalbeli színdarabírója. Ő volt és ő maradt a pártvezér vezér-szónoklatírója, a bedolgozó segéd-szónoklatírók mellett. De milyen vezérürü az (kérdem én), aki súgó-ürü nélkül bégetni nem tud, respektíve a tévén megmukkanni nem tud, ha a teleprompteren nem szalad a szeme előtt a betű, hogy beosztott szónoklatíró-csicskása mimondó...? Amikor meghallottam, hogy újabban Sir Ronald Millar, a drámaíró még el is próbálja a miniszterelnökasszonnyal a beszédet, a gesztusokat, az ellenzéknek szánt fricskákat, a szárnyalást, a kulcsmondatok lejtését- és árnyalását, leesett az állam. Sir Ronald csak tudja: éveken át Hollywood filmforgatókönyv-írója volt. Színház a világ!...Csalódtam Thatcher asszonyban.

Elkeseredetten elmélődtem a világ talmi folyásán. Tán ezt a „folyást" is, hátulról igazgatják, holmi érő kezek, mesterséges történelmet előállító manipulátorok. Végképp kiábrándultam a Politikusból, akinek annyi sütnivalója sincs, hogy megformulálja politikáját. Világéletemben mélységes gyanakvással figyeltem azoknak a film- és színdarab íróknak az üzelmeit, akiknek külön „gag-man" kell, magyarán: sziporkaszakértő. Akik dögszürke szövegoldalait így kell életre galvanizálni, a szakértők bevonásával, hogy azok tűzdeljék meg azzal az „íz-csín-s tűzzel", ami benne nincs: sziporkákkal a szövegeket. Az én szememben ilyenek a politikusok is: nem elég, hogy idegen tollakkal (szónoklat- írókkal) ékeskednek, a turpisság amikor kiderül, hát ahelyett hogy kisülne a szemük, még kérkednek is vele: „neked csak három van, nekem két tucat". (Az Elnöknek — szónoklatírója.)

Persze engem se ma pottyantottak a falvédőről, tudom, hogy ez is, mint minden, hatalmi kérdés. Az Elnök, a Pártvezér, Őszentsége, stb. stb.: ezek Trónusok és Hatalmasságok, Szeráfok és Kerúbok, Erények és Birodalmak, valamint a Mennyekben, szintazonképpen itt a Földön is (ha Dionűsziosz Areiopagitésznek hihetünk). Hol az a Szeráf, akinek ideje lenne a maga szónoklatát megírni? A Hatalmasság, akinek bokros teendői mellett érkezése lenne piszlicsáré tintanyalással foglalkoznia? Arravalók a tetvek-tollforgatók, tinta- és tányérnyalók gyülevészhada. Így forog a világ, melynek eleve-elrendelt Világrendjében minden bizonnyal valami mélységesen, sőt szükségképpen elegendő oka van annak, hogy szónoklatírók soha Nagypolitika Egébe nem emeltetnek és politikusok soha a szónoklatírás mocsarába le nem süllyednek. És mégis! És mindazonáltal...

Képtelen vagyok leküzdeni viszolygásomat azoktól a „zeneszerzőktől", akik csak fütyölni tudnak (nem füttyművészi, csupán ügyetlenül füttyögő fokon), Halhatatlan Melódiákat belefütyölik az ágról-szakadt hivatásos zeneszerző fülébe, aki, helyettük a kottához is ért, a nangszereléshez is, és egy lyukas garasért „sínre teszi" nekik, helyettük azt a világslágert, amivel gennyesre keresik- és nemeztközi Pop-Potenttá növik ki magukat, s utána, már mint Hatalmasságok, bőven megengedik maguknak, hogy a profi-komponistát kutyába se vegyék vagy úgy rugják ki, hogy a lába-alá-kötött útilapu se érje a földet, ahol épp elnyekken.

És ne is jöjjenek nekem holmi fejedelmekkel, királyokkal a legújabb idők előtti zöldfülő, másmilyen világból, amikor a királykodás ma már elképzelhetetlen mesterség volt, a király urak szobaárnyékszéken fogadták a külföldi követeket és a Grande Levéenél a rangsorban felálló herceg urak kitüntetésnek érezték, hogy sajátkezűleg adhatták oda az Ő Tulajdon Kezébe Őfelsége Szaros Gatyáját. Persze hogy voltak szónoklatíróik, az a király, akinek nem volt, csak hápogott-tátogott és hang nem jött ki a torkán.

De ma? Modern időkben hogy az Országmentő Nagy Elménck — elme-mankóra legyen szüksége, mert tenni nélküle két lépést se tud? Bizalmam — az ilyen politikushoz?

Fikarcnyi se.

Idáig jutottam Nyugat-ellenes elmélődésemben, amikor tapasztalnom kellett, hogy az emberi gyarlóságok megértésétől való elzárkózás, a szeretetlenség és a harag milyen rossz tanácsadó. Morpheusz karjaiban találtam magam — elaludtam és azt álmodtam, hogy Caesar sátrában előszobázom. Nem sokáig, mindössze két hétig kellett várakoznom, amíg rám került a sor és a Nagyúr színe elé engedtek. A keresztbetett lándzsák szétváltak előttem, a pajzsok ledöndültek a földre.

— Ave Caesar! Szónoklatíró amanuensisznek jelentkezem.

— Szónoklatíró *minek?*

— Amanuenzisznek. Tudom, Caesar, a szónoklatírók virága vagy és az imperátorok gyöngye. Hadmeneteidben nemegyszer töltöttél új erőt, harcrakész, türelmetlen lelkesedést az imént — még — csüggedő légiókba s ha a katonai szónoklatírásban nincs is hozzád fogható, a lenyűgözött szenátus meg egyenesen abban a hiszemben hallgat, hogy megistenül bronzszobrod ajka nyílott szólásra — mégis.

— Mégis: mit?!

— Nincs az a tökéletesség, amelyen csiszolni nem lehet. S ebben profi vagyok. Íme Elbocsátásaim Dícsérettel, Ajánlóleveleim, amelyeket a századok folyamán összeszedtem: Kis Pipinntől, Nagy Károlytól, Őszentségeiktől Péter helytartói pecsétjével egy tucatnyi, VIII. Henriktől, Törökverő Mátyástól, a Bourbonoktól, Frigyestől, Katalintól. Szolgálatodra.

— Ilyesmikkel mertek zavarni, amikor hajnalban ütköznünk kell a gallokkal? Épp most a legrosszabbkor zavarsz, amikor harcra tüzelő szónoklatomat fogalmazom?

— Soha jobbkor! Épp abban lennék a legjobban szolgálatodra, s nagyot lendítene ügyeden, ha mint hétpróbás profi szónoklatírót, magad mellé vennél...

— El a szemem elől ezzel a dühöngővel, aki Caesarnek segíteni akar a szónoklatírásban. Centurió! Kergessétek a táboron kívülre s eresszetek a lapockái közé egy nyílvesszőt, ha mégegyszer tábortüzeinknél ólálkodni merészel.

...Azzal a nyílvesszővel a lapockáim közt ébredtem. Fájdalmas nyilallását még ma is érzem. Meg is fogadtam, soha többé, senki Nagy Emberfiának nem ajánlom fel szónoklatíró szolgálataimat.

Könyvpremier

Salamon Pál A Sorel ház című családregényét mutatta be az AB OVO könyvkiadó kemény kötésben. Eddig t.i. a kiadó minden könyve puha kötésben (paperback) jelent meg, azonban kiderült, hogy a kemény kötés a költségeket nem növeli lényegesen, ezzel szemben a könyv nem esik szét.

Salamon Pál neve nem ismeretlen a magyar irodalomban. Valamikor az ötvenes évek végén, hatvanas évek elején kezdett publikálni. Aztán eltűnt, és a kommunista kultúrpolitika megkönnyebbülten fölsóhajtott: egy problémás íróval kevesebb: senki sem kereste. Ő nagyjából negyedszázadot töltött el Izraelben, és mániákusan megmaradt magyar írónak. E rögeszmének az eredménye a jelen családregény.

A kiadó más csemegével is szolgált: Eladó az egész világ címmel megjelentetett egy sajtóhirdetés-gyűjteményt, kb. a XVIII. századtól napjainkig. Sajátos nézőpontból, de MAGA A MAGYAR TÖRTÉNELEM.

Vendégként *Székhelyi József* és *Töreky Zsuzsa* olvastak föl szemelvényeket mind A Sorel házból, mind a hirdetésgyűjteményből. Ez utóbbi frenetikus sikert aratott és fergeteges röhögést váltott ki a hallgatóságból, a színészek stenkert kaptak, tüneményesen bohóckodtak, és aki egy kicsit is bennfentes, tudja, hogy a bohóckodás dicsérendő. A ripacskodás, az a dehonesztáló fogalom.

A fergeteges röhögés nem értékkategória. Gyerekkoromban, például, rengeteget röhögtem Wilhelm Busch: Max und Moritz című könyvének verses rajzain, de később még csak el sem mosolyodtam Goethe Faustján. Nem akarom ezzel Salamon Pált Goethéhez, sem az Eladó az egész világot W. Busch-oz hasonlítani. Lényeg, hogy a közönség azon röhögjön, amit szerzője - szerkesztője röhögésre szánt. Jelen esetben ez történt, tehát rendben mentek a dolgok.

Végezetül megtudtuk, hogy akasztják a hóhért: *Vámos Miklós* visszavonul ügyvezetői és igazgatói funkciójából, s ezeket feleségére, *Pataki Judit*ra ruházza át, minthogy ő maga regényt ír. A kiadó teljhatalmú művészeti vezetője pedig *Szoboszlai Margit* lesz, és elképzelhető, hogy Vámos Miklós regényét sem tartja megfelelő színvonalúnak az AB OVO-hoz, így Vámos kereshet magának másik kiadót.

Nna. Most pedig megyek, és behajtok az AB OVO-n valami jutalékot az ingyenreklámért a magam és az Élet és Irodalom számára.

— ész —

Rácmolnár Sándor rajza

Tisztelettel meghívom Önt a VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIÁBA
1995 június 15-én, csütörtökön 17 órától 19 óráig

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

" PETS - KEDVENCEK "

című
kiállításának megnyitójára.

A kiállítás július 9-ig tart nyitva, szerdától vasárnapig 10 és 18 óra között.
Szünnap : hétfő és kedd.

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA
H - 1012 Budapest, Várfok u. 14.
Tel./Fax: 115 - 2165
Szalóky Károly
/A kiállítást a VOX CAFÉ és az INTERFACE KFT támogatta/

Sándor Rácmolnár

1096 Budapest
Hámán Kató u. 16–18.

1960
geboren in Miskolc
1980–1987
Studium an der Budapester Hochschule für Bildende Kunst
Seit 1985
Mitglied des Künstlerfonds der UVR und des Studios junger bildender Künstler
Seit 1987
Derkovits-Stipendium

Personalausstellung
1987
Studio-Galerie, Budapest

Ausstellungsbeteiligungen
1984
Studio '84, Budapester Internationale Messe; Miklós-Radnóti-Gedenkausstellung, Petőfi-Museum, Budapest; XI. Grafik-Biennale, Brno
1985
Schönes Buch 1984, Debrecen; Studio '85, Ernst-Museum, Budapest; XIII. Grafik-Biennale, Miskolc; Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó
1986
Studio-Ausstellung, Dunaujváros; Taideskus Möltinranta, Tampere; Haus der Ungarischen Kultur, Helsinki; Ausstellung der Künstlerkolonie, Makó; Plakat-Biennale, Warschau; Sommer-Ausstellung, Szeged; Studio '86, Historisches Museum der Stadt Budapest
1987
Grafik-Biennale, Nagykőrös; Ungarische Tage, Dortmund

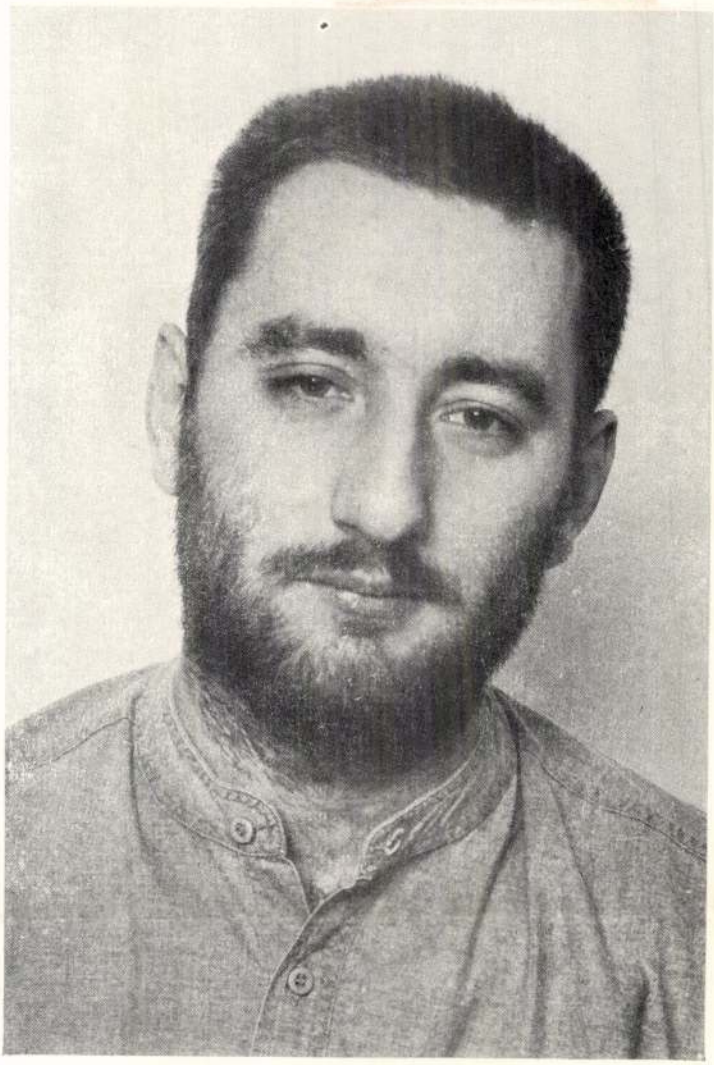

Zweites Signalsystem. 1984
Siebdruck, 100 x 70 cm ●

Tempel. 1986
Siebdruck, 70 x 100 cm

Vom Blitz getroffener Zombie mit Tornado. 1987
Farbstift, 50 x 70 cm

Zombie im rosa Auto. 1987
Farbstift, 21 x 30 cm

Stummer Gag I. 1987
Siebdruck, 50 x 70 cm

Frage an den Ethologen.
1987
Farblithografie, 70 x 100 cm

...NDK-beli állampol-
...ok előtt. A díjkiosztás december 3-
án lesz a Vígszínházban.

IV. Európa Filmhét
1994. december 1-8.

Művész mozi
Chaplin-terem
dec. 2., 18.00 — Hans-Ulrich Schlumpf: *Pingvinek kongresszusa* (svájci dokumentumjáték)
20.30 — Ken Loach: *Katicabogár, katicabogár* (angol)
dec. 3., 18.00 — Milko Mancevski: *Eső előtt* (macedón-angol)
20.30 — Teresa Villaverde: *Két fivér, egy nővér* (portugál)
dec. 4., 17.00 — Alain Resnais: *Smoking* (francia)
19.45 — Alain Resnais: *No smoking* (francia)
dec. 5., 18.00 — Christian Lindblad: *Ripa nekivág az éjszakának* (finn)
20.30 — Nicole Márgineau: *Nézz előre haraggal* (román)
dec. 6., 18.00 — Dusan Klein: *Angyali szemek* (cseh)
20.30 Michael Haneke: *Benny videója* (osztrák)
dec.7. 18.00 — Hans Günther Pflaum: *Nem csak azt akarom, hogy szeressetek* (német dokumentumfilm Fassbinderről)
20.30 — Jan Jakub Kolski: *János, a vízöntő* (lengyel)
18.00 — Ronald Eichhorn: *A madártollakon túl* (német)
20.30 — Krzysztof Kieslowski: *Három szín: piros* (francia-lengyel)

Huszárik-terem
Derek Jarman retrospektív
dec.2., 18.00 — *Jubilee*
20.00 — *Anglia Alkonya*
dec.3., 18.00 — *A vihar*
20.00 — *Caravaggio*
dec. 4., 18.00 — *Sloane Square; A nap árnyékában; T.G. Pszichikai rallyja a mennyben; Kalózszalag; Az álomgép*
20.00 — *Blue; Hát így vagyunk; John*
dec.5., 18.00 — *Háborús rekviem*
20.00 — *Októbert elképzelve; Angyali párbeszéd*
dec.6., 18.00 — *Sebastiane; Hát így vagyunk, John*
20.00 — *Jubilee*
dec.7., *A kert*
20.00 — *Sloane Square; A nap árnyékában; T.G. pszichikai rallyja a mennyben; Kalózszalag; Az álomgép*
dec. 8., 18.00 — *Wittgenstein*
19.30. — *Hát így vagyunk, John*
20.00 — *II. Edward*

Hangverseny

December 2., este 1/2 8
Zeneakadémia, Kisterem
Kiss András (hegedű), Jandó Jenő (zongora)
Beethoven szonátaestje

...Filharmónia Kamarazenekar
Vezényel: Kocsár Balázs
Közreműködik: Magyari Imre (kürt), Fejér András (harsona), Szabó Péter (gordonka)

December 6., este 1/2 8
Zeneakadémia
Szent István Király Szimfonikus Zenekar
Vezényel: Záborszky Kálmán
Közreműködik: Perényi Miklós (gordonka)

December 9., este 1/2 8
Zeneakadémia
ÁHZ - IBM Mozart-gála
Magyar Állami Hangversenyzenekar
Vezényel: Győriványi-Ráth György
Közreműködik: Bogányi Gergely, az 1993-as ÁHZ-IBM Mozart- zongoraverseny győztese

December 10., este 1/2 8
Körmendi Klára zongoraestje
Közreműködik: Horváth László (klarinét), Bársony László (brácsa)

December 10., este 1/2 8
Zeneakadémia, Nagyterem
Liszt Ferenc Kamarazenekar
Hangversenymester: Rolla János
Zongorán közreműködik: Murray Perahia (USA)

Karácsonyi lemezajánlat

New Years Concert
Az 1994. évi bécsi, újévi koncerten a Wiener Philharmonikert Lorin Maazel vezényli. A lemezen Johann Strauss és Josef Strauss szerzeményei hallhatóak.(Sony)

Christmas in Vienna I. (1992.)
Diana Ross, Plácido Domingóval és Jose Carreras-szal karácsonyi dalokat énekel.(Sony)

Christmas In Vienna II. (1993.)
Dionne Warwick partnerei Plácido Domingo és Vjekoszlav Sutej. A lemezen a legszebb karácsonyi dallamok hallhatóak, a Wiener Symphoniker és a Mozart Sängeknaben kíséretében.(Sony)

Johann Sebastian Bach: Karácsonyi oratórium
Éneklik: Nancy Argenta, Anne Sophie von Otter, Ruth Holton, Anthony Rolfe Johnson, Hans Peter Blochwitz, Olaf Bar, a Monteverdi Choir, a Baroque Soloists. Vezényel: John Eliot Gardiner.(PolyGram)

...Budapest Bábszínház
Tudnak-e a hollók víz alatt repülni, vagy megfulladnak? A Holló Színház előadása

December 4., este 8
Szkéné Színház
Lila köd
I. Frutta di Mare (Európai illatjáték)
II. Tuti Frutti (Nagy Bea erotikus show műsora)
Az Utolsó Vonal Színházi Érdektömörülés rétegműsora

December 5., 6. este 8
Szkéné Színház
Mese
A Sámán Színház bemutatója. Az érzékiségről, az érzékek soha nem múló párbajáról.

December 7. este 7
Karinthy Színház
Valló Péter rendezésében mutatja be a színház, Coburn Kopogós rómi című sikerdarabját. A kétszemélyes játékot Koós Olga és Kézdy György adják elő.

December 3. este 7
József Attila Színház
Mefiszto
A Klaus Mann regényéből készült darabot Magyar Fruzsina alkalmazta színpadra. A drámát Csiszár Imre rendezi, a mozgás Juhász Anikó, a zene Márta István munkája. A címszereplő Bregyán Péter, további szereplők Hegyi Barbara, Ráckevei Anna, Gáspár Tibor.

December 4. este 1/2 8
Shure Stúdió
Arthur Miller: Alku

December 5. este 1/2 8
Budapesti Kamaraszínház a Károly körúton
Shure Stúdió
Telihold

December 6. este 1/2 8
Shure Stúdió, a Közép-Európa Táncszínház előadása
Napközel - Mándy Ildikó és Bozsik Yvett koreográfia estje
I. rész Csendes játszma
II. rész Hungarian Rock

December 7. este 7
Merlin Színház
Mrozek: Emigránsok
A szatmárnémeti Északi Színház vendégjátéka.

Kiállítás

ART-X Galéria
Bertényi Katalin virágszirommű-vész figurális képeinek kiállítása — december 31-ig.

El-Kalászi Galéria
Cservenka Mariann festőművész kiállítása, december 10-ig.

Michelangelo Antonioni: *Napfogyatkozás*
1961-ben készült, fekete-fehér, szinkronizált, olasz film, 98 perc
Michelangelo Antonioni: *Egy nő azonosítása*
1982-ben készült, fekete-fehér, szinkronizált olasz film 125 perc

...írott anyagok révén, ismerkedhetnek a nyelv jellegzetességeivel, nyelvtörőket, verseket hallgathatnak és napjaink politikusait is elővarázsolhatják a rendelkezésre álló hanganyag segítségével.

ÉS Eredeti?

Századunk második fele mind tudományosabb igénnyel kutatja régi korok zenéjének eredeti megszólaltatásmódját: muzeális és kópiahangszereket vesz kézbe, azoknak a mai utódinstrumentumokétól eltérő fizikai tulajdonságait elemzi, hogy korhűen tolmácsolhassa a régi mesterek művészetét. Hinnők: egy ilyen kor megveti az átiratot, az eredeti szerzői gondolat más médiumra áthelyezését. Ám nem, sőt közkedveltek egyes klasszikus „slágerszámok" megannyi hangszeren. December 4-e mintha épp e kettős divatot illusztrálná. A Zeneakadémián a *Concerto Armonico*, egyik legkiválóbb régizene együttesünk két jól ismert *Bach*-mű mellett három felfedezésszámba menő zeneszerző művével lep meg. *Schmelzer*, az idősebb *Muffat* (Georg) és *Biber* a XVII. század kismesterei voltak. Ám e kismesterek néha revelációt jelentenek az utókornak, mint különösen Biber tette a közelmúltban. A Liszt-teremben (Régi Zeneakadémia) a *Budapesti Klarinétegyüttes* szórakoztatja közönségét. Eredeti *Mozart*-mű mellett meghallgathatjuk, milyen jól szólnak *Bartók* Magyar képei, vagy épp a Tere-fere polka, A dongó a klarinét széles családjának tagjain.

5-én *eredeti átiratot* hallhat a Zeneakadémia közönsége: a *Filharmónia Kamarazenekar Haydn*-kompozíciók gyűrűjében bemutatja *Kocsár Miklós* Elégiáját. Először hangzik el gordonkaszólóval a fagotton ismertté vált alkotás *Kocsár Balázs* apailag hitelesített vezényletével. Szintén az eredetiség élménye vár a *Szent István Szimfonikus Zenekar* 6-i zeneakadémiai estjének közönségére. Berlioz Ünnepi miséje itt csendül fel magyarországi bemutatóként. Nem évszázados késéssel, hiszen a mű csupán nemrég került elő a feledés homályából, nagy nemzetközi feltűnést keltve. 8-án a *Várszínház Refektóriuma* Rómába vezető énekes zarándokút színhelye lesz: a *Schola Hungarica* jövőre megjelenő lemezének műsorát adja elő.

9-e a zongoristák napja. Délután a Bartók Emlékházban a Lisztben egyre otthonosabb *Oravecz György* tolmácsol Magyar rapszódiákat. Este a Zeneakadémián a fiatal Oravecznél is ifjabb pianista tehetségek (*Bogányi Gergely, Bizják Dóra, Pátkai Imre) Mozartot* játszanak az *Állami Hangversenyzenekarral*, többek között a ritkán hallható három zongorára írt versenyművet. A pályakezdő tehetségeket szponzor segít felfedezni. Akit pedig már sikerült világszerte felfedeztetni, csak szponzori támogatás révén érhető el 10-én a *Liszt Ferenc Kamarazenekarral* adandó, szintén Mozart-estre: *Murray Perahia*. Míg ő a Nagyteremben muzsikál, a Kisterem klasszikus-romantikus műsornak ad otthont. A kamarazenévé szélesedő szólóest főszereplője *Körmendi Klára* zongoraművész.

Eredeti mű vagy átirat, ritkaság vagy repertoárdarab — a hangversenyeken az előadó szerezte élmény *eredeti* lesz!

Hollós Máté

nemzedék — a Nyugaté — Európában gondolkozott, a második nemzedék a népben, a harmadik pedig abban a krízisben, amelynek csak egyik — bár leglényegesebb — mozzanata volt a gazdasági válság. Ez az a krízis, amelynek alapján Radnóti éppúgy rokona Vas Istvánnak, mint Weöres Sándornak.

Költők általában két nagy ihletforrásból merítkeznek. Az egyiknek jelképe Erosz, a másiké Thanatosz. Erosz az életre nyit kaput, Thanatosz a halálra. Élet s halál együtt mérendők ugyan, de valamelyik dominál a másikon. Fiatal poéta domináns ihlet forrása a szerelem. Másként van ez a krízis lírikusainál, másképp Radnótinál. Életrajzi meghatározottsága is van ennek a sajátos dominanciának. Születésekor anyját és ikertestvérét veszítette, s bár atyja újra megházasodott, született féltestvére is, de atyja meghalt, s féltestvérétől is eltávolította a sorsa. Magányos lett, s ez az idegenségben való létezés csak fontosabbá tette számára a szerelmet. Egyetlen lehetősége a magányból kiszakadni: a páros magány; s talán még a férfibarátság biztosította közösség is, de leginkább maga a költészet. Radnótinak — mint egész generációjának — a költészet: világ a világban. Számára a dal lehetősége az közvetettségről beszélhetünk Radnótival kapcsolatban. A derűsen együgyű pásztori életforma és a krízis szorongatta fiatal férfi magányos szomorúsága végül is úgy elegyül, hogy amaz emezt enyhíti. Ahogy a szabadversben fogant verszenébe is egyre többet belejátszik az időmérték berzsenyis erővel egyre többször.

Ennek a pásztori karakterű idillnek és Berzsenyire emlékeztető ritmikai ösztönnek az együttes működése nyomán terem az ekloga, mely átíveli Radnóti egész — már érett — költészetét. Az ecloga eredeti mintája a párbeszéd hexameterekbe szedett változata. Utóbb azonban rejtett lesz a párbeszéd, mivel egy lélek belvilágának kettősségét fejezi ki. S ekkor már elmarad a hexameter is, de folyvást megszalad egy-egy váratlan daktilusszal a jambikus lejtés, s így képződik meg az a modern vers, amelynek lírai hőse megkettőződik, és mint antagonista meg protagonista feszül egymásnak a vers drámai terében: a nemzedék közös létélményének, a minden határon túlhabzó krízis kifejezése is, ez pedig maga a helytállás, a válság rendíthetetlen ellensúlya. Közvetlenül az írásban, mint cselekedetben jut kifejezésre. Radnóti a verset az utolsó pillanatig írta.

„Éppen a paradicsomjaimmal voltam elfoglalva a minap, amikor arra lettem figyelmes, hogy a szemközti, egy emelettel lejjebbi függőfolyosón végigmegy valaki, megáll az egyik ajtónál, s becsönget." – Balázs Attila: *Vég, paradicsommal*

E. M. Cioran: *Zuhanás az időből*
Márton László: *A leírhatatlan pillantás (Kleist prózájáról)*
Manuela Gretkowska: *... története*

VERSEK, PRÓZÁK
TÁRGYAK, EREDMÉNYHIRDETÉSEK
MELLÉKLET

„Nos, az a benyomásom, hogyha a folyóirat szerkesztősége tényleg lehozza Salamon János írását (meg az én viszontválaszomat), akkor a lap hasábjain ez lesz az első harsány, tényleg a napilapok vezércikkeire emlékeztető cikkváltás. Ha mélyen a lelkembe nézek, akkor bevallhatom, én bizony *nem* hoznám le ezt a vitát, mert úgy érzem, messze elkanyarodott a tárgytól." – Perneczky Géza a Karl Kraus-rovatban

Nappali ház
1994/4

„Thomas Mann az utolsó, aki mindazt, amit európai kultúrának nevezhetünk, egységként, zárt formaként értelmezi." Úgy látszik összebeszéltek. Vagy összegondolkodtak.

— A Közöny volt a következő meghatározó élményem. De nem feledkezhetem meg a zenéről sem, amelytől a formákat kölcsönzöm. A zene nagy formaadó.

A formát megelőzi a téma, feltehetően. Például a gyerekkor. Nádas jut eszembe megint. Pedig nincs is itt. „Amióta Proust az irodalomban, Freud a pszichológiában, szinte egy időben éles fordulatot tett a gyerekkor felé, megváltozott az irodalmi gondolkodás és a sémarendszer is."

— Lehetséges, hogy infantilizálódott a regény. Persze nem szeretnék úgy beszélni erről, mintha tudnék róla valamit, mert semmit sem tudok, természetszerűleg. Talán az érzékenységnek egy egészen új szférája ez, így lehetett újrafogalmazni a világot. Másrészt kezdett elviselhetetlenné válni a közvetlen környezet, fontos lett a mikroklíma. Tisztán látszott, hogy valami tűrhetetlen, és ez a gyerekkori szenvedésben feltárhatónak mutatta magát.

Tehát gyerekkor. Ki-ki a magát... Kérdés, hogy Auschwitz nélkül is író lenne az öreg? Vagy csak öreg?

— Kétségkívül innen eredeztetem, persze elképesztő dolog, hogy az inspirációt ide vezetem vissza, de azt hiszem, hogy az inspirációt ma mindenképpen negatívumokból eredeztetjük. Goethe szerint a dolgokra való lelkesültséget jelenti, de ma aligha lehet lelkesülni valamire csodálkozni. Nem csodálkozunk, nem áhitozunk.

Üresedés? És az elmúlt negyven év, vagy az utóbbi négy? Tiltások, letiltások, önletiltások... csodálatra sem méltók?

— Az elmúlt negyven évben az írók állandóan döntések előtt álltak, hogy mi az elképzelésük az írásról és milyen formát engedhetnek meg maguknak... Mindezt egy abszolút világban. Elutasítandó világban, és talán pont ez az elutasítás adott inspirációt. Magunkhoz édesgettük a negatív élményeket, lelkesültünk az undorért.

Az öregnek is írtak valami lelkesítőt: „lektoraink egybehangzó véleménye alapján,

Rácmolnár Sándor rajza

vum. Mégsem életrajzok. Formák. Az életünk teljes mértékben formátlan, az ember azért ír, hogy ebből a káoszból valamiféle formát menekítsen ki.

„az öreg úgy látta, hogy valószínűleg nincsen fantáziája, témáit többnyire a saját tapasztalataiból merítette." Akkor valaki nem mond igazat. Valamelyik ÖREG... tapasztalat vagy sem?

— Hihetetlen történelmi tapasztalatokkal rendelkezik ez a kor, de ezek a tapasztalatok nem születnek meg, nem válnak tapasztalattá. Azt lehet tapasztalni, hogy a tapasztalat két perc alatt elfelejtődik, nem lényegül. Miért? (kérdezte önmagától az öreg) Először is, mert nem lehet a túlsúlyos élményeket lényegíteni, hiszen nincsen folytatásuk, nem következik belőlük semmi sem. Az emberek nincsenek abban a történelmi helyzetben, hogy a tapasztalataikat tovább szabja meg a feltételeit." — írja az öreg egy elfeledett regényében.

— Tizenhét év után a napokban ismét elolvastam a Nyomkeresőt. Annak idején bukásnak ítéltetett, mert korai volt. Számomra ez nagyon fontos regény, mert segített a Sorstalanság befejezése után abból a rendkívül kötött, szürke nyelvből kiszabadulnom és megírhattam egy nyelvileg gazdagabb, totálisabb világot. Ez az regény vezetett a későbbiekben a Kudarc megírásához.

„Személyét tárggyá változtatta, makacs titkát általánossággá higította, kimondhatatlan valóját jelekké párolta. A számomra egyetlen regény könyv lesz a könyvek közt. Élete egy író életévé lesz, aki írja, írja a könyveit, míg teljesen ki nem fosztva magát és puszta csonvázzá nem tisztul, megszabadulva a fölös sallangtól: az élettől."

Tischtelettel
Borza-Tlr

Am Donnerstag, dem 25. Feber 1993,
um 18 Uhr

VERNISSAGE

TERÉZ BORZA, Porzellan
SÁNDOR RÁCMOLNÁR, Wandtextilien und Grafiken
Stipendiaten von KULTURKONTAKT,
einer Initiative des Bundesministeriums für Unterricht und Kunst
in der Künstlerkolonie Horn

Begrüßung:
Prof. Dr. Béla Balázs
Direktor des Collegium Hungaricum

Eröffnung:
Dr. Hilde Hawlicek
Abgeordnete zum Nationalrat

Die Ausstellung ist bis 18. März 1993,
Montag bis Freitag von 10 bis 18 Uhr,
geöffnet.

um 19 Uhr

KONZERT

MIKLÓS DALMAY
am Bösendorfer-Klavier des Collegium Hungaricum

Programm:

L. v. Beethoven:	Sonate d-Moll, op. 31
	Sonate c-Moll, op. 13
	*
	Sechs Variationen, op. 33
F. Chopin:	Ballade f-Moll
F. Liszt:	13. Rhapsodie

COLLEGIUM HUNGARICUM
(1020 Wien, Hollandstraße 4)

RÁCMOLNÁR Sándor

Teréz Borza

ist 1953 in Budapest geboren. 1979 erwarb sie ihr Künstlerdiplom an der Budapester Hochschule für angewandte Kunst. Sie arbeitet im eigenen Atelier mit 1280° C gebranntem Porzellan, auch unter Anwendung von selbstentwickelten Verfahren: ihr Porzellan wird durch die sehr dünne Wandung transparent. Durch die feine Bearbeitung ihres Materials will die Künstlerin die Schönheit und die Ewigkeit der Natur veranschaulichen.

Zahlreiche Ausstellungen in Europa, Japan und den USA.

Ehrenpreise in Zagreb (1984) und Mino (Japan, 1986).

Sándor Rácmolnár

ist 1960 in Miskolc geboren. Sein Grafikerdiplom erwarb er 1987 an der Budapester Hochschule für angewandte Kunst.

Seit 1984 ist er Mitglied des ungarischen Kunstfonds und des Studios junger Künstler, seit 1991 Mitglied des ungarischen Künstlerverbandes.

1987 bekam er das dreijährige Derkovits-Stipendium.

Seit 1987 Ausstellungen in Budapest, Balassagyarmat, Székesfehérvár und in Tokio (Galerie Seiyu).

Mit freundlicher Unterstützung der

Central Wechsel- und Creditbank Aktiengesellschaft

Miklós Dalmay

ist 1963 in Budapest geboren. Klavierstudien in Budapest und in Stockholm, bei Sándor Falvai, Tamás Vásári, György Sebők, György Cziffra und László Simon. Sein Künstlerdiplom erwarb er 1987 an der Budapester „Liszt Ferenc" Musikakademie.

Kunststipendium der Königlich-Schwedischen Akademie, 1990.

Erfolgreiche Teilnahme an den internationalen Wettbewerben in Valencia, Senigallia, Bozen, Karlsruhe.

Er unterrichtet an der Expositur Győr der Budapester Musikakademie.

EINLADUNG

A MAI NAP KRÓNIKÁJA

A gyorsírókról

Aki rákényszerül arra, hogy levelet, vagy egyéb írásban rögzítendő üzenetet diktáljon, hamar rádöbben arra, hogy mennyire kétes értékűek a gyakorlati hasznukat illetően a diktafonok, magnetofonok. Különösen akkor tapasztalható ezeknek a műszakilag egyébként kifogástalan eszközöknek a hátránya, ha a szöveget a fogalmazótól független, úgynevezett leíró irodákban gépelik át. Valamiért a személyes kapcsolat hiánya és az élőnyelv fogalmazási lazaságai miatt az „üzenet" stílusa következtében és nem egyszer „pongyola" lesz. Üléseken és felszólalásokon egyszerűen katasztrofális eredményt hozhat a hangfelévetel, ugyanis elkülöníthetetlen egymástól a lényegi hozzászólások sora az értelmezhetetlen és a tárgyhoz nem kötődő „háttérhangoktól". Ha egy ilyen anyagot adnak át legépelésre, szinte egészen bizonyos, hogy a nyers szöveget valakinek át kell néznie, értelmeznie kell és a kellő stilisztikai javítások után születhet a szövegből valamennyire fogyasztható és érthető szöveg. Ugyanakkor minden ilyen átírás a tartalmi torzulások forrása is és ez bizonyos esetekben teljességgel megengedhetetlen. Gondoljunk csak arra, hogy pl. a parlamenti jegyzőkönyvekben egyszerűen elfogadhatatlan és politikailag is veszélyes volna, hogy valaki „megberholja" a felszólaló politikus honatya szövegét. A problémákat ma is csak a helyszínen tartózkodó gyorsíró személye oldhatja fel, mindamellett, hogy a magnetofonon felvett szövegek végül is számára is segítséget jelentenek a szövegpontosításokban. Természetesen a hangdokumentumok egyben kizárják a későbbi vitát is, de a gyorsíró személye — legalábbis egyenlőre — nem helyettesíthető. Róluk és történetükről szólunk ma.

1820-ban ezen a napon jelent meg (legalábbis a szerző ekkor kapta meg az első példányt) Gáty István református lelkész könyve a „Tachigráfiáról". Ez pedig nem volt más, mint a klasszikus szótagíráson alapuló gyorsírási rendszer. A könyv sikerére jellemző, hogy 1889-ben Vikár Béla kiegészítéseivel ismét megjelent. A kötet egyik legfontosabb értéke, hogy a régebbi geometrikus gyorsírási szisztémák helyett a máig is alkalmazott kurzív (fordítandó: kisbetűs, folyóírásos alakzatú) jellegű, jelképekre épített és hangzókat pontokkal jelölő rendszer volt... Maga a gyorsírás történetileg a legrégebbi korokba visszanyúló tevékenység, hiszen nyomait már az egyiptomiaknál is megtaláljuk, merthogy jeleik alkalmasak is voltak arra, hogy összevont fogalmakat jelöljenek velük. Mindezek ellenére az elnevezés görög eredetű (tachy=gyors) és használatára viszont a rómaiaknál találunk legelőször egyértelmű adatokat. Náluk különösen szükség volt erre, mert a közélet leginkább a szenátusban elmondott beszédek tartalmától függő volt. Gondoljunk csak arra, hogy Cicero beszédei mit jelentettek az akkori „belpolitikában", vagy éppen Cato gúnnyal fűszerezett hozzászólásai akár Karthagó pusztulását is magukkal hozhatták. Ott tehát különösen nagy igény volt arra, hogy a szövegeket az élőbeszéd után rögzíteni lehessen. Ebben élen járt Cicero egyik szabadosa Marcus Tullius Tiro, aki számtalan régi jel rendszerezésével szinte föltalálói rangba került. Nem véletlenül még ma is használatos (bár némileg átalakított) régi jeleket „tiroi jegyeknek" neveznek a gyorsírók. Tiro összefoglalása — mint akkoriban sok római elgondolás — görög eredetre támaszkodott.

A görögök viszont nagyon komolyan átvették a héber írásbeliségben tapasztalható szótagrövidítési módszereket. Erről tanúskodik a Kr. e. IV. századból származó úgynevezett „Akroipolis kő", amely végül is egy gyorsíró tankönyv volt. Ebből kiderül, hogy a görögök a rövidítések megjelölésére (mint később a rómaiak) a pontot használták (ellentétben a héberek a vonalat). Talán csak manapság az angolszász szövegekben található annyi rövidítés, mint a régi rómaiaknál, ahol viszont görög rabszolgákat alkalmaztak a folyó szövegek lejegyzésére. Így szokás volt pl. egy ilyen rövidítés, minthogy: „S.P.Q.R." vagyis Senatus Populus Que Romanus, ami magyarul: „A szenátus és a római nép". De ez az „A" betű jelentette azt is, hogy Absolvo, Adisngatur, Amicus... a „C" pedig azt is, hogy: Caesar, Cajus, Candidatus... stb. Az akkori „stennogrammok" írásmódjáról jól tanúskodnak a gyorsíró rabszolgák sírkövei, amelyeken szintén megtaláljuk az egész ABC-jük kódrendszerét is. A latin írásbeliség jó ideig fennmaradt, de ugyanakkor egyre komolyabb igény merült fel a középkorban arra is, hogy a népek nyelvén elhangzott felszólalásokat és utasításokat is rögzítsék. Ezekre, különösen az angol, francia és német nemzeteknél már alkalmatlan volt a klasszikus latin rendszer. Az igényre mi sem jellemzőbb, mint hogy az angoloknál több mint 100 gyorsírórendszert találtak fel. Ugyanakkor ezek lényegében két-három alaprendszerből fejlődtek ki. Komoly hatással volt a gyorsírás fejlődésére Luther Márton gyorsírói kora, merthogy ők már a beszédek leírásakor a szavakban a magánhangzókat és néha egész szótagokat elhagytak, kicsit követve a héber írásmódot. A németek később áttértek a Gabelsberger rendszerére, amely a lutheri gyorsírás folytatása és ezt módosítva nálunk Markovits Iván 1863-ban dolgozott ki rendszert. Ez már alkalmas volt a magyar nyelv sztenografálására. Érdemes megjegyezni, hogy Gabelsberger a maga rendszerét 1834-ben hozta nyilvánosságra és ahhoz képest nagyon rövid idő telt el ahhoz, hogy módszerét nálunk is honosítsák. Igény erre nyilvánvalóan ott jelentkezett, ahonnan a feltaláló és „kényszerítve volt" rendszerének kifejlesztésére, és ez; a parlament. Gabelsberger is parlamenti gyorsíróként kezdte pályafutását. Talán ezért is írásmódját az országgyűlésekben minden európai nemzetnél alkalmazzák. Érdemes megjegyeznünk, hogy módszerét már 1832 és 1861 között használta Hajnik Károly hazánkfia, aki szakított a korábban használatba lévő magyar geometrikus gyorsírási rendszerrel, amely elképesztően lassú volt. A gyorsírás elterjedésére azért hadd hozzunk egy érdekes példát. A múlt század közepétől kezdve Magyarországon, Svédországban és Németországban működtek olyan nyomdák amelyekhez a szöveget gyorsírásos formában is le lehetett adni szedésre... Ugyanakkor történtek kísérletek arra is, hogy magát a gyorsírásos szöveget gyorsíró jelekkel, mozgatható betűkkel ki is szedjék...

Sokan úgy vélték még a múlt században, hogy a stennographia a jövő század írása... Valamiben mindenképpen igazuk lett. Ha elnézzük a parlamenti üléseket és Tiro modern utódjaiként az elnöki emelvény alatt jegyzetelő gyorsírókat, akik néha nem éppen épületes szövegek lejegyzésére is kötelezve vannak, lehet, hogy teljesítményük alapján az utókor ezt is fogja hinni.

Dömölki Lajos

KOSSUTH

04.30 Reggeli krónika 05.40 Falurádió 08.10 Törvénykönyv 08.20 Műsorismertetés 08.40 Napközben 10.30 Mindennapi tudomány 11.05 Társalgó 12.00 Déli krónika 12.30 Ki nyer ma? 12.50 Külpolitikai figyelő 13.05 Vendég a háznál 13.15 Filmzene 13.30 Hitélet — A római katolikus egyház félórája 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.55 Versarchívum 15.05 Lőrincz L. László: Gépkatica Hangjáték 15.50 Füleljen! 15.55 Cégér 16.00 Délutáni krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Zenefórum Talpalávaló 17.05 Történelmi tükör 17.25 A Szabó család 18.00 Esti krónika 18.30 Ráadás 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! Misi Mókus kalandjai 19.40 Összeállította: Végh Antal 20.05 Népi táncmuzsika 20.30 Határok nélkül 21.05 Médiavilág 22.00 Késő esti krónika 22.30 Mindennapi bosszúságaink 23.05 Egy énekes — több szerep

PETŐFI

04.30 Hírek, időjárás 04.33 Hajnali kalendárium 06.03 Reggeli csúcs 07.40 Sportreggel 08.00 Műsorajánlat 08.05 Europódium 08.50 Helykereső Munkáról, esélyekről, boldogulásról — percekben 09.00 Hírek, időjárás 09.03 Zöld telefon 09.10 Zene-szó 10.55 Gordiusz plusz 11.00 Hírek, időjárás 11.03 Családi persely, avagy a pénz is boldogít 11.15 Az én slágerlistám 12.00 Nóta-só 13.00 Hírpercek 13.10 Prímáspódium 14.00 Mindenki másképp csinálja... 15.00 Hírek, időjárás 15.03 Gallai-Fábri: Kolumbusz 16.00 Csúcsforgalom 17.00 Hírek, időjárás 17.05 Kamasz-panasz 17.32 Suli-só 18.30 Helykereső 19.00 Hírek19.05 Varázsgömb 19.50 World Music 20.20 Találkozás Taub János rendezővel 21.00 Hírpercek 21.10 Zeneközelben a hallgató 22.30 Férfiháztartás 23.00 Hírek 23.03 Sporthíradó 23.10 Napforduló

BARTÓK

06.00 Muzsikáló reggel 09.05 Pódium 10.05 Szabédi László: Az őrangyal 10.34 Zenekari muzsika 11.16 A King's Singers énekel 11.40 Országok, tájak zenéje 12.05 Hangverseny délidőben kb. 13.00 Elgar Howarth feldolgozások 13.15 Operakettősök 14.05 Német nyelvlecke kezdőknek 14.20 Venegyikt Jerofejev: Moszkva - Petuski 15.09 Zenekari muzsika 16.05 Hangpaletta A fúgáról 16.35 Fúvószene 17.00 Irodalmi Újság 17.50 Király László jegyzete 18.05 Beszélgetés Madarász Iván zeneszerzővel 18.57 Barokk kamarazene 19.30 Rossini: Tell Vilmos (részlet) 20.20 A Spanyol Nemzeti Zenekar hangversenye Közben: kb. 21.00 Teleobjektív kb. 21.15 Muzsikáló természet kb. 22.05 A Liszt Ferenc kamarakórus énekel 22.20 A kamarazene kedvelőinek 22.55 Az európai cigányság népzenéje 23.20 Dorogi Zsigmond rádiókompozíciója

JUVENTUS RÁDIÓ

6.00 Reggeli robogás 8.00 Áru-börze-valuta-munka 8.50 Rendőrségi hírek 9.00 Tetszik hallgatni? 10.00 Oskor a hőskor 11.00 Vicc verseny 12:00 Csevegő szaxi 13.00 Zenés beszélgetések 14.00 Tanuló-tanács, játékok 15.00 Tini óra16.00 Csevegő szaxi 17.00 Jazz műsor 18.00 Orvosi tanácsok 19.00 Falu TV 20.00 Juvestét

GYŐRI RÁDIÓ

06.55 Műsorismertetés 07.00 Budapesti krónika 07.30 Nyugat-Magyarországi Krónika 08.00-09.00 Második óra. Benne: Önkormányzati híradó, Reggeli telefon, Postazsák, Nyugdíjas percek, Baba-mama, Slágernaptár.

TV 1

06.05 Falutévé — adótippel **06.25 Határtól határig 06.35 Üzlet 06.45 Híradó 07.00-09.00 NAPKELTE** Reggeli információs magazin **09.00-12.00 Napközi** A TV1 napközi tájékoztató műsora Jakupcsek Gabriellával **Benne: 09.30 Anyagias világ** Kanadai tévéfilmsor. **10.00 Friderikusz-show kicsit másképp 11.30 Játék 12.00 Déli harangszó — Déli egyenleg 12.12 Iskolák figyelem!** Egyensúly a természetben **Az élő környezet 12.40 Deutschland Spiegel 12.55 Képújság**
16.00 Híradó
16.10 Telis-televideó
16.15 Dick Tracy-show
Amerikai rajzfilmsorozat
16.25 Hatalom és szenvedély
Ausztrál tévéfilmsorozat
17.15 Ombudsnő — Nőmagazin
17.40 Álljunk meg egy szóra!
17.50 Kapcsolj be!
Cimbória
18.05 hANGOLka
Kedvcsináló az angol nyelvlecke-sorozathoz
18.25 Betűpárbaj
18.50 Katolikus krónika
19.07 Esti mese
19.30 Híradó 20.05 Telesport
20.25 A Guldenburgok öröksége
NSZK tévéfilmsor., XIII/6.
21.15 Hitel, Világ, Stádium
Gazdasági magazin
21.55 Gondolkodó — A Televízió tudományos folyóirata
22.20 Titkok és talányok
Amerikai filmsorozat
XIII/11.: **Nostradamus**
22.40 TS - Sportvarázs
00.20 Híradó 00.25 BBC-híradó

TV 2

09.55 Képújság 10.00 Parlamenti Napló 16.00 Mit ér az ember, ha vidéki? Vállalkozók, vállalkozások **16.20 Észbontó** Szórakoztató ismeretterjesztő műsor gyerekeknek
16.40 Gyerekeknek
Könyvek könyve
Amerikai rajzfilmsorozat
Csak várd ki a végét!
17.05 Elektor kalandor
Telefonos videójáték
17.10 Viaje el espanol
A Spanyol Televízió nyelvleckesorozata kezdőknek
17.25 Korforduló
18.00 Délutáni egyenleg
Napi képes hírösszefoglaló
18.10 Körzeti híradók
18.30 Korkép
Magyarország jelenidőben
Magyarországról jövök kamerával
Húsz perc: Balogék
19.20 Stan és Pan
Amerikai rajzfilmsorozat
19.30 A boldog család
Német tévéfilmsorozat
XXVI/19.: **Csúcsok és szakadékok**
20.25 Stúdió '93 — A Magyar Televízió kulturális hetilapja
21.15 Stan és Pan
Amerikai rajzfilmsorozat
21.25 Mindent vagy semmit!
Műveltségi vetélkedő
22.00 Esti egyenleg
22.25 24 óra
22.50 Kis esti zene
Közreműködik:
az Intermoduláció Kamaraegyüttes

DUNA TV

16.00 Hírek 16.05 Évforduló
16.10 Tizenhat város tizenhat lánya - magyar tv-film (ism.)
17.20 Tiszán innen, Dunán túl
Néprajzi film
17.40 Corbusier nyomában Indiában, 1. rész
18.20 Mesesarok
18.45 Dunahíradó
19.00 Kordokumentum
Az Apokalipszis gyermekei, I. rész:
Buda pest
Rendezőpályaudvar
19.50 Dunasport
20.05 Határon Túli Műhelyek
20.35 Polip - olasz tvfilmsor. (ism.)
IV. sorozat, VI/2. rész
22.15 Évforduló

RTL

09.00 Ironside (ism.) 10.00 Gazdagok és szépek 10.30 227 Amerikai filmsorozat 11.00 Megéri az árát! Játékshow 11.30 Nemzetközi családi párbaj Vidám vetélkedő szupernyereményekkel 12.00 Hírmagazin 12.30 A springfieldiek története Amerikai családsor. 13.20 A kaliforniai klán Amerikai családsor. 14.10 Életünk napjai Amerikai filmsor. 15.00 Ilona Christen Naprakész talkshow 16.00 Hans Meiser Kerekasztalbeszélgetés. 17.00 Ki a főnök? Am. vígjátéksorozat (ism.) 17.30 Egy rém rendes család Am. családsor. 18.00 Te vagy az egyetlen Mexikói teleregény 19.10 Vigyázat, robban! Magazin 19.40 Jó idők, rossz idők Német családsor. 20.15 Columbo Am. bűnügyi filmsor. Gyilkosság à la carte 21.45 David Copperfield legveszélyesebb trükkjei 22.45 Dirk Bach-show 23.15 Gottschalk Késő esti show 24.00 Törvény és rend Amerikai krimisor. 01.05 Egy rém rendes család Amerikai családsor. 01.40 Ki a főnök? Amerikai vígjátéksor. 02.15 Ilona Christen

SUPER

08.30 Napirend 09.00 Super bevásárlás 12.00 Videodivat 12.30 Bennfentesek 13.00 Napirend 13.30 Európai mozimagazin 14.00 Videogenerátor 16.30 Hullámhosszon 18.30 Videodivat 19.00 Mark Jeffrie talkshow 19.30 Európai mozimagazin 20.00 Szupersportok 21.00 Napirend 21.30 Eco record Gazdasági magazin 22.30 Európai gazdasági magazin

SAT 1

09.10 Szomszédok (ism.) 09.35 Trapper John, M.D. (ism.) 10.25 Bonanza (ism.) 11.15 Kockáztass! (ism.) 11.45 Szerencsekerék (ism.) 12.25 A szenvedély árnyéka Am. filmsor. 13.15 Trapper John, M.D. Amerikai filmsorozat 14.10 Szomszédok Ausztrál családsorozat 14.40 Bonanza Amerikai westernsorozat Katasztrofális helyzetet idéz elő a szárazság. 15.40 Az Enterprise űrhajó Amerikai sci-fi-sorozat 16.45 Kockáztass! 17.20 Mindent vagy semmit! 18.30 Sugarbaker lányok Amerikai filmsorozat 19.18 Sporthírek 19.30 Szerencsekerék 20.15 Népzenei parádé Ramona Leiss műsora 21.10 Megmentők 22.00 Fellebbezés Ulrich Meyer vitaműsora 23.00 A Spiegel tévémagazinja 23.40 Electric Blue Angol erotikus sorozat 00.20 Férfi, ó férfi (ism.) 01.10 Az Enterprise űrhajó (ism) 02.05 Sugarbaker lányok

MTV

14.00 Délutáni egyveleg 16.40 Coca-Cola híradó 17.00 Új mozifilmekből 17.15 Egytől 3 Három klip egyazon sztártól 18.00 Hadd souljon! 18.30 Zene, megállás nélkül 20.30 A legnépszerűbb sztárok 22.00 Nagy slágerek 24.00 Angol slágerlista 02.00 Marijne klipműsora

PRO 7

07.45 Adderly (ism.) 08.45 Gördülő kommandó (ism.) 10.50 Csendes kis otthonunk (ism.) 11.20 Roseanne (ism.) 11.50 Matlock (ism.) 12.50 Családi ügy (ism.) 14.55 Adderly Amerikai krimisorozat 15.55 Mr. Belvedere Amerikai családsorozat 16.25 Varázslatos Jeannie Amerikai vígjátéksorozat Jeannie szeretné mesterének bebizonyítani, hogy varázslatok nélkül is van olyan jó háziasszony, mint Mrs. Bellows. Azonban semmi sem megy simán. 16.54 Rajzfilmek 18.25 Kőr bubi két dámával Amerikai vígjátéksorozat 18.55 Utcai flört Randevú-játék 19.25 Roseanne Amerikai vígjátéksorozat 20.15 Cserbenhagyás Kanadai film R: Robin Spig Fsz.: Kerrie Keane, Daniel Pilon Dinah és Max elváltak. Ami még mindig összefűzi őket, az Alex, a fiuk. 22.25 T. J. Hooker Amerikai krimisorozat 23.30 Az utolsó utáni nap Francia-olasz sci-fi 01.15 Speciel Squad Ausztrál krimisorozat 02.15 Gyilkosság a 3. cellában (ism.)

DSF

08.45 Reggeli tőzsdei jelentés 09.30 Sportkeresztmetszet 11.55 Tőzsdetávirat 12.00 Bajnokok (ism.) 12.30 Fitten a DSF-fel! (ism.) 13.00 Tévétőzsde 13.45 DSF-edzés 15.00 Délutáni sporthírek 17.00 Kötelező és szabadon választott 18.00 Sportvilág magazin 18.30 Sportextrém 19.30 Sportriportok 20.00 Labdarúgás Sport talkshow 23.00 Szabad a ring Profi boxolók mérkőzései az USA-ban

TV 5

16.00 Tv-híradó 16.25 Hogy tetszik lenni? 16.50 A muskétások konyhája 17.40 Perfecto Magazin 18.00 Kérdések egy bajnokhoz 18.30 Hírek 19.00 A médiák birodalma 20.00 Észak-Dél Kanadai riportmagazin 20.30 Olyan, amilyen Svájci társadalmi magazin 21.30 Rendkívüli tudósító 23.05 Kulturális erőleves

NAPI AJÁNLAT

TV1 — 20.25 — A Guldenburgok öröksége

NSZK tévéfilmsorozat, XIII/6. rész: Az üres bölcső

Az előző rész tartalma: A grófnőt egyre gyengédebb szálak fűzik Meerungenhez, s nem sejti, hogy a férfit felkeresi volt felesége, akiről ő mit sem tud. Evelyn ráveszi Kittyt, hogy az ő ruhakölteményében jelenjen meg a Balbeck sör tiszteletére adott fogadáson.

TV 2 — 19.30 — A boldog család

Német tévéfilmsorozat, XXVI/19. rész: Csúcsok és szakadékok

Katja új barátja részt vesz egyik főnöke állatkísérletében, de nem bírja látni a kísérleti állatok szenvedését. Christian végleg elhagyja Carlát és Ullával rendezi be az életét. Kirándulni mennek a hegyekbe, ahol tragikus baleset történik.

DUNA TV — 17.40 — Corbusier nyomában Indiában

1. rész — Charles Eduard Janneret, közismert nevén Le Corbusier a XX. század legnagyobb hatású építésze 1951-ben egy új város tervezésére kap megbízást a függetlenségét nemrég kivívó India első számú miniszterelnökétől, Nehrutól. Az első részben Chandigarh várossal ismerkedhetnek meg, Új-Delhi kormányzósági negyedével és a 250 éve tervezett Jaipurral.

HBO — Székesfehérváron és Dunaújvárosban

17.30 Kutyavilág — mb. kanadai rajzfilm
18.00 Végtelen történet — mb. amerikai film
19.40 Őrült vágta — mb. amerikai film
21.05 A fejvadász — mb. amerikai film
22.40 Zenemánia: Elthon John Barcelónában

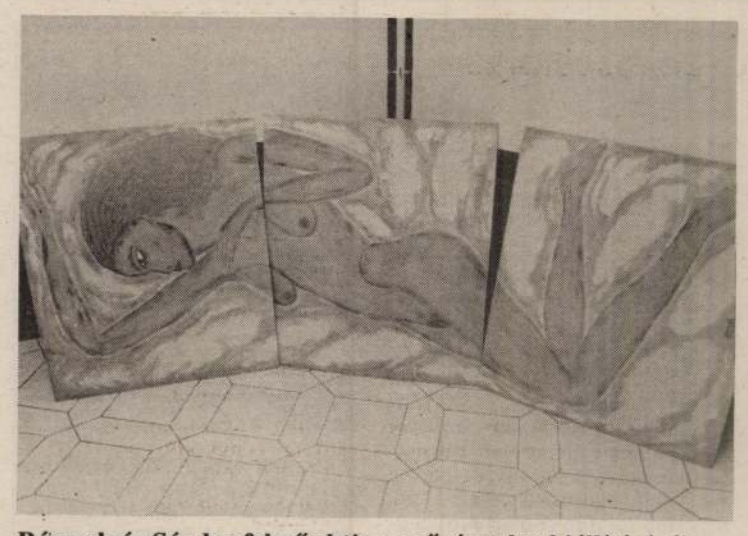

Rácmolnár Sándor fekvő aktja a művésztelep kiállításáról

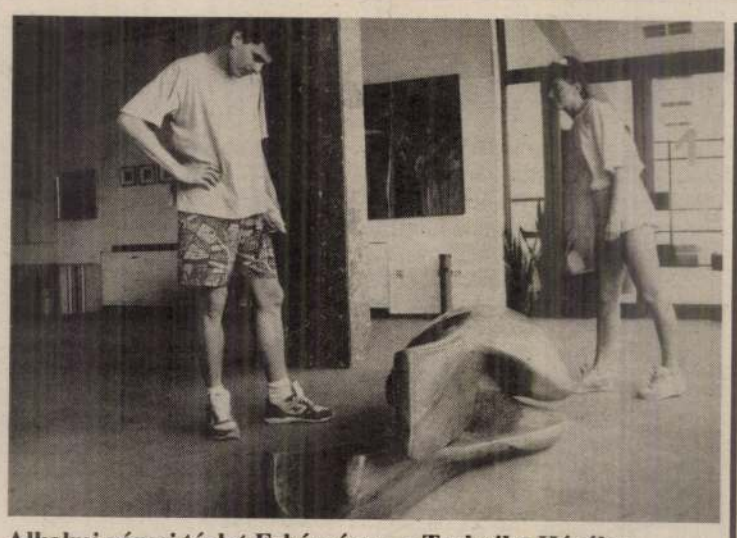

Alkalmi városi tárlat Fehérváron, a Technika Házában

Művek és mecénások

A vidéki képzőművészeti élet is megsinylette a rendszerváltás utáni időket. A Képző- és Iparművészek Észak-dunántúli Területi Szövetségét bár sok kritika érte, mégis valamiféle intézményi kerete volt az itt élő művészeknek. Szünetelését ma már sokan bánják. Az Alap is átalakult; lett belőle állandó pénzügyi nehézségekkel küszködő Magyar Alkotóművészek Egyesülete. S már korántsem ad olyan rangot és biztonságot a szabadúszóknak, mint régen. A végeredmény siralmas: a művészek meglehetősen magukra maradtak. Az alkotóművészek választmánya megyei képviselete az egyetlen komoly „láncszem", amitől szakmai és egzisztenciális közvetítést remélhetni. A nagy szellemi és anyagi beruházást igénylő, köztéri művek létrehozása mind kevésbé éri meg.(S mint tudjuk, egy megyében nincs túl sok ilyen lehetőség.) Maradna az eladások jövedelme, de ebben a szűkös időben nem tolonganak a vásárlók. (Különben is, a műpiac az egész világon pang.) A műtermeket egyre nehezebb fenntartani.

Mi hát a megoldás?

Ismét a városi és megyei önkormányzatoknak kellett belépniük a hirtelen támadt űrbe. Új szervezeti formák létrehívását kezdeményezték, próbálták meg- és újjászervezni a szétzilálódott helyi mecenatúrát. A legnehezebb helyzetbe a nagyobb városokon kívül élők kerültek, akiknek lehetlen bejutniuk a városi tárlatokra. S megyei szervezet, egyesület nincs. Az általános helyzetkép cseppet sem biztató.

Ezért volt meglepetés a szombathelyiek kezdeményezése: Ars Savaria címmel a megyében élő valamennyi „jegyzett" művész részvételével vaskos, színes albumot jelentettek meg. A megyei jogú város kiadványa nem volt „szűkkeblű", a teljességre törekedett: műfajilag és területileg. Ez csak azért jut eszembe, mert hamarosan megjelenik egy hasonló katalógus, melyben kizárólag a Székesfehérvári Művészek Társasága tagjai szerepelnek. Természetesen örülni kell ennek is. De azért elgondolkodtató, miért nincs igény valamiféle együttműködésre ezen a téren? Valóban olyan áthidalhatatlan a szakadék a megye és a megyei jogú városok között? Mindezt azért is érdemes firtatni, mert pozitív fejlemény is akad: ismét lesz megyei (őszi) tárlat. Valakik úgy egyeztek meg, hogy ezentúl csak két évente rendezik meg. Pedig hiányzik, kell, szükséges, éspedig évente. Mi több, kár volt azt a tradíciót is veszni hagyni, hogy évente tavaszi-őszi tárlaton mutatkozzanak be a megye képzőművészei. A rendszeresség inspirálóan hat, és sokak számára — akik között nagyszerű alkotók is vannak — bizonyos időszakokban ez az egyetlen megméretési lehetőség. Ezeknek azért már van szakmai rangja, hitele, amit az Új Művészet publikációi is igazolnak.

Wagner András, Szombathely polgármestere írja az Ars Savaria előszavában:„...nemcsak „jócselekedet", kötelessége is a városnak, hogy lehetőségeihez mérten támogassa az itt folyó művészeti életet."A példa adott, az önmagunkról adott (kulturális) kép minősít és viszszahat.

Péntek Imre

Kulturmix

Megyei művészek

Székesfehérváron, a Megyei Művelődési Központ kiállítótermében rendezik meg a Fejér megyei képzőművészek hagyományos őszi tárlatát, amelyet október 15-én, 17 órakor dr. Berecz Botond nyit meg. Az alkotásokat november 14-ig, naponta 10-18 óráig tekinthetik meg az érdeklődők.

Poéta a múzeumban

Weöres Sándor, a XX. századi magyar költészet világirodalmi rangú alkotója. Születésének 80. évfordulója alkalmából tisztelgő tárlat nyílt a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeumban. A kiváló műfordítót állítja középpontba az összeállítás. A keleti kultúra iránti vonzalmát jellegzetes műtárgyakkal érzékeltetik. Bemutatnak Weöres Sándorról készült portréfotót is. A kiállítás ez év végéig tekinthető meg.

A fehérvári jog

A Diploma Leopoldinum 1703., azaz Székesfehérvár Szabad Királyi Város jogállásának 290. évfordulója alkalmából rendez tudományos konferenciát a fehérvári önkormányzat és a városi levéltár október 28-án, 10 órakor a Városháza dísztermében. A tanácskozáson többek között Farkas Gábor: A fehérvári jog és a fehérvári jogcsalád; Kállay István: A szabad királyi város jogi, önkormányzati és gazdasági kiváltságok címmel tart előadást.

Az óvodazűrök folytatása, avagy

Az enyingi gumicsont

A gumicsont megjelölés az Enyingen élő országgyűlési képviselőtől, Hajdú Zoltántól származik, akitől az ügyben tanácsot kértem...

Hiszen tanácstalan voltam: mert úgy látszott, az enyingi óvódazűr nem akar véget érni. Lapunkban is megjelent: Enyingen aláírásokat gyűjtöttek az óvodavezetői pályázat elbírálásának tisztaságáért. Az intézményt 29 éve irányító H-né óvodavezetői megbizatása lejárt, így az állás betöltésére pályázatot írtak ki. A testület a kitűzött időpontban, július 29-én nem tudott dönteni: a képviselők szerint a polgármesteri hivatal késlekedett, s nem kérték ki a szülők, és a szakmai fórumok véleményét a pályázatokról. Pedig ekkorra már benyújtotta pályázatát az óvodát addig irányító H-né, és egy szintén köztiszteletben álló pedagógus is, G-né.

A testület szeptember 23-ára halasztotta a döntést. Addig az óvodavezetői teendők ellátásával az egyik helyettes vezetőt bízták meg, „hogy H-né ne tudja befolyásolni a nevelőtestületet a pályázatok értékelésében." Szeptember 23-án azonban hiába várták a képviselőket az ülésre összesereglett polgárok. S nem volt határozatképes a testület a következő ülésen sem.

Ekkor hívtam fel Hajdú Zoltánt, hogy tőle, a tájékozott, de a helyi ügyeket mégis kívülállóként figyelő politikus véleményét kérjem. Tőle tudom, hogy ez az óvodazűr valójában „eltakarja" a mélyebben gyökerező, nagyobb problémákat. A testület két részre szakadt: a „nyolcakként" emlegetett tábor és a polgármester között pedig állandósultak a viták...

Egy héttel később végre összeült a határozatképes testület, amelynek 14 tagjából csak ketten hiányoztak, betegség miatt. Óvodaügyben először a népi kezdeményezésről esett szó. A választási bizottság 620 aláírást hitelesített. A képviselők viszszautasították a vádat, amely szerint az enyingiek egy része azért adta aláírását, mert elterjedt: a testület nyolc tagja előre támogatást ígért az egyik pályázónak. Tény, hogy több óvónőt is felkértek, pályázzon. De hát hogyan is ígérhették volna szavazatukat mindegyiküknek? Mindenesetre megköszönték az enyingieknek, hogy figyelemmel kísérik munkájukat.

A pályázók meghallgatása előtt a jegyző ismertette a véleményező testületek álláspontját. A szülői munkaközösség, a szakszervezet H-né pályázatát támogatja, csakúgy mint a nevelőtestület, amely 49-14 arányban szintén eddigi vezetőjére voksolt. A több, mint egyórás meghallgatás G-né kérésére zárt ajtók mögött folyt. Aztán sor került a nyilvános szavazásra. A testület 7-5 arányban G-né pályázatára voksolt, de kiderült: a kétharmados többséghez 8 mellette szóló szavazat kell. Döntés tehát megint nem született... S hogy az óvoda mégse maradjon vezető nélkül, a következő ülésig ismét megbízták H-né helyettesét a vezetői feladatok ellátásával. Igaz, először ebben sem született döntés, mert felvetődött: most, hogy megismerték a nevelőtestület véleményét, átmenetileg H-né is irányíthatná az óvodát. Ebben a kérdésben is 7-5 volt a szavazati arány, s már félő volt, hogy az intézmény a végső döntésig vezető nélkül marad, ám ekkor újabb zárt tárgyaláson sikerült a képviselőknek megegyezniük...

A végső döntésre azonban még várni kell. Ahhoz képest, hogy egy 300 gyereket nevelő intézményről, és két köztiszteletben álló, kiváló pedagógus sorsáról van szó, máris túl sok idő telt el... Egy ilyen patthelyzetben sokféle megoldás létezhet: például az, hogy az „ötök" közül valaki meggondolja magát, s így G-né pályázata megkapja a kétharmados többséget. S ha nem? Történt már ilyesmi másutt is: az egyik fehérvári iskola igazgatói posztjára érkezett két pályázat egyike sem kapta meg a szükséges többséget. A testület így csupán egy évre ugyan, de a korábban is vezetői funkciókat ellátó pályázóra bízta az iskolát. Enyingen H-né 29 éve irányítja az óvodát, a pályázatát véleményező szakmai, szülői fórumok szerint közmegelégedésre. Ráadásul mindösszesze három éve van a nyugdíjig... Mindez persze, csak egy-egy lehetséges megoldás. Az igazán bölcs döntés a testületre vár.

Csak egy dolog nem hagy azóta sem nyugodni. Ha ez az óvodazűr csupán egy kisebb ügy, mennyi idő alatt születik döntés Enyingen az ennél is nagyobb jelentőségűekben? — **gábor** —

Sáttuz, hallottuz, olvastuz

Csoda a Börzsönyben?

Hogy valóban jártak-e ufók a Börzsönyben? Ki tudja? Rangos Katalin és Szente László mindenesetre Gyurcsok a csoda címmel tévéfilmet forgatott arról a vállalkozóról, aki azt állítja: meglátogatták a földönkívüliek, és megajándékozták a tisztánlátás képességével, hogy gyógyíthassa az embereket.

Tény, hogy manapság „megszaporodtak" a magukat természetgyógyásznak nevező honfitársaink, s egyikükről-másikukról nehéz eldönteni, valójában miféle szándék vezeti: „csendes" őrült, avagy pénzsóvár szélhámos, netán valóban különleges képességekkel, gyógyító energiával megáldott ember. „Hősünk" mindenesetre nem kér pénzt a kezelésért: az az eldugott, félreeső kemping azonban, amelyet sajátjának mondhat, egyre zsúfoltabb, mióta különleges képességeinek híre szárnyra kelt... Hiszen állandóan jönnek hozzá az emberek, s mert egy-egy betegre csak 20-25 perc jut, hát sokan kibérelnek egy faházat, és maradnak... Így tehát a gyógyítás üzleti szempontból sem rossz...A film nagy erénye: a riporterek szüntelen kételkedése. Persze, mi mást tehettek volna? Főként, amikor a vállalkozó és tanítványa — mert már követői is akadnak — elmesélték, milyennek látják a forgatást is figyelő (sic!) kékszínű emberkéket. Na és persze, orvosok véleményét is hallhattuk: egyikük betegként szerepelt, s ahogy mondta, számára ez a gyógymód az utolsó lehetőség. Kollégája a kórházban hitetlenül csak a fejét csóválta: az átmeneti javulás oka sokféle lehet.

Ki is voltaképpen ez az ember ott, a Börzsönyben? Szélhámos sarlatán vagy „ titkok" tudója? Vagy csupán (ahogy az utolsó képsorok sugallták) egy a földtől, azaz a valóságtól „elrugaszkodott", de üzleti érzékkel megáldott vállakozó... **G.G.**

Nem a módszer a fontos...

Új operatív vezetője van a hazai oktatási ügyeknek. Mint már több ízben hallhattunk róla, Dobos Krisztina közoktatási helyettes államtitkár ezentúl parlamenti képviselőként, illetve az MDF kommunikációval kapcsolatos szakembereként folytatja munkáját. A miniszter Szilágyiné dr. Szemkeő Juditot bízta meg az oktatás operatív irányításával.

A rádióban, legutóbb pedig a Köznevelés hasábjain fejtette ki a véleményét többek között a 9-10. osztályokról: „Európában az az általános elfogadott gondolat, hogy a gyerekeket támogatni, segíteni kell a tanulási kedv kibontakoztatásában. Azokat a mechanizmusokat, módszereket kell megtalálnunk, amelyek ahhoz segítik hozzá a gyerekeket, hogy megszeressék a tanulást, hogy az örömet okozzon nekik. A kilencedik-tizedik osztály csak az egyik lehetőség erre..." Ami a tanulási kedvet illeti, az olyan evidencia, amely nemcsak Európában, hanem mindenütt a világon a pedagógiai egyik alapvető feladata. De ezt az öröm-érzést már az első iskolai években meg kell tapasztalnia a gyermekeknek, mert 9-10. osztályok erre már kevésbé alkalmasak. Ha a gyereket olyan élmények, hatások érik, amelyek miatt utál tanulni, később sem fogja megszeretni, ha csak nem ad neki a jósors egy minden addigit fölforgató tanáregyéniséget.

Az iskolai örömöket egyébként nem módszerek teremtik, hanem tanáregyéniségek. A legkülönbözőbb szisztémákkal lehet kíváló eredményeket elérni, akár még elavult módszerekkel is. A legfontosabb, hogy a tanító, a tanár mindenekelőtt és mindenekfölött, élete minden erejével PEDAGÓGUS legyen és emlékezzen saját fiatalságára. **—zágoni—**

Naphimnusz a hitről

A Vigilia-könyvek új kötetének címlapján Borsos Miklós Naphimnusz című rajza maga is ima. Szép és egyszerű szimbólum, amelynek szemlélése közben is tudatosul, hogy „egyre nagyobb sugarú, egyre teljesebb körökben érjük el" a ragyogó centrum vonzását. A Hang szólít című antológia a huszadik század isten-kereső verseiből született igényes válogatás.

Ferencz Győző, a könyv szerkesztője maga is poéta, aki a mű előszavában az összeállítás szempontjairól ír, azt a szándékot juttatja kifejezésre, amely utat nyit a hit kérdéseinek mélyebb megértéséhez. Felkínál egy témát, felvillant egy jelenséget, arra ösztönözve az olvasót, hogy saját igényessége, erkölcsisége szerint értelmezze isten iránti szeretetét, vagy éppen kételyeit oszlassa el. A díszharmóniák felismerésével tartalmasabbá tegye a hitét. A válogatók kötetépítő filozófiája jól követhető. Az *Ecce homo* fejezet három kisebb egységet, *Az erősebb lét közelébe* fejezete négy „alfejezetet", végül *A leghatalmasabb hatalom* című egység öt egymáshoz illeszkedő részt foglal magába. Külön fejezet segíti az olvasókat a lépcsőzetes szerkesztési stílus megértésében.

Nemcsak istenes, hanem a hit után sóvárgó verseket is felfedezhetünk. Akad szerző, aki a fohász nyíltságával szólaltaja meg vallomását, míg mások szemérmesen írják meg „ imáikat". A vonzó egyszerűség, a modern költészet játéka jellemzi az antológiát. A kötetben szerepel Rilke, Apollinaire, de egészen ismeretlen költőktől is olvashatunk. Szabadon „pásztázhatjuk" a századok lelkiismeretét, s vele a sajátunkat. **—kulich—**

Rácmolnár Sándor, grafikus

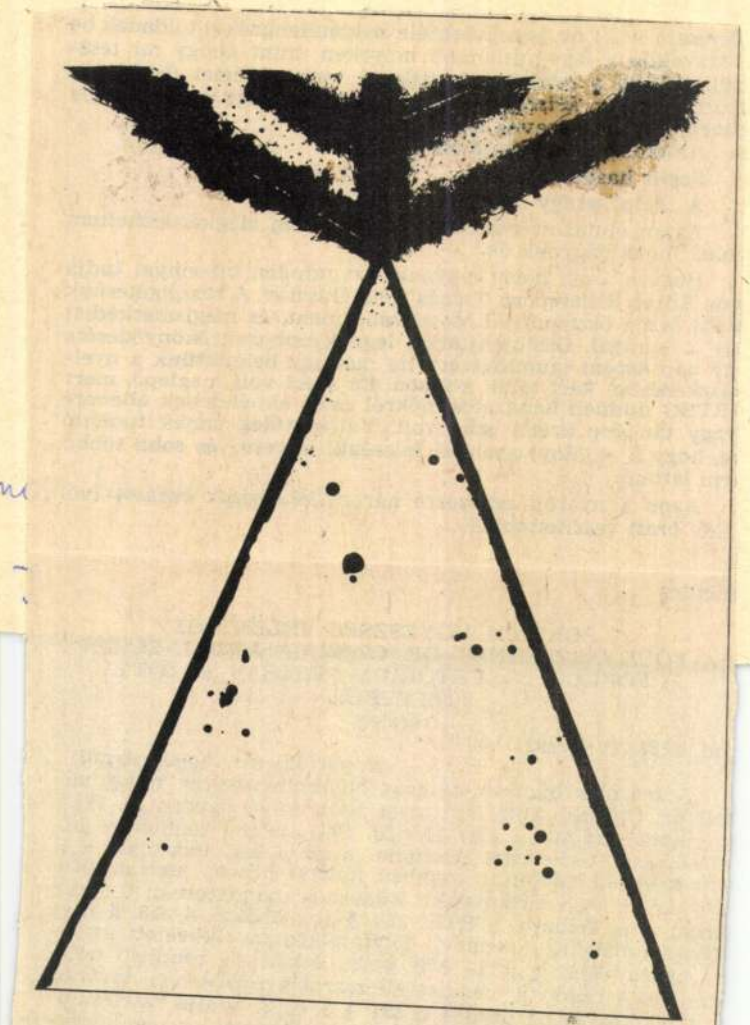

Rácmolnár Sándor rajza

Rácmolna

Élet és

10

XXVIII/51–52

A FŐÜGYÉSZSÉGNEK DR. CZIBULA ANTAL ELLEN
A PORLÓDI DIREKTÓRIUM PERÉBEN HOZOTT
ÍTÉLETRŐL
(részlet)

,ad. 1237. k. ü. 1921. sz.

A porlódi kir. ügyészségtől

A zsarolás bűntette és más bűncselekmények miatt vádolt dr. Czibula Antal és társai ellen folyó ügyben az 1921. évi január hó 18-án kelt 41/3-fü. 1921. számú rendeletre hivatkozással tisztelettel jelentem, hogy a kir. törvényszék a fent nevezett vádlottal szemben ítéletet hozott, melyet 1921. február hó 7-én hirdetett ki. Bűnösnek mondatott ki Czibula Antal mint felbujtó a BTK. 350. §-ába ütköző, a 353. § 1. p. szerint minősülő 1 rendbeli folytatólagosan elkövetett zsarolás bűntettében, a BTK. 350. §-ába ütköző 89 rendbeli befejezett és 4 rendbeli megkísérelt zsarolás vétségében, továbbá a BTK. 330. §-ába ütköző, a 331. § 2. és 3. pontja szerint minősülő egy rendbeli folytatólagosan elkövetett magánlaksértés bűntettében, és a BTK. 333. §-ába ütköző, a 336. § 3. és 4. pontja, a 337. § a BP. 48. § szerint minősülő és a BP. 49. § második bekezdése szerint büntetendő egy rendbeli szemé-

Rácmolnár Sándor, grafikus

Szeptemberi számunkból – sajnálatos technikai hiba folytán – kimaradt **RÁC – MOLNÁR SÁNDOR** grafikus neve, aki Rákos Sándor: Vegyétek, egyétek című kegyetlenjátékához az illusztrációkat készítette. A szerzőtől ezúton kérünk elnézést.

A szerkesztőség

104

– : Helyreigazítás 104

Mozgó Világ, Bp. 1984. okt. X/10

Rácmolnár Sándor, grafikus

RÁCMOLNÁR SÁNDOR 1960-ban született Miskolcon. Jelenleg a Képzőművészeti Főiskola sokszorosító-grafikai tanszékének művésztovábbképzős hallgatója.

—:

Mozgó-Lexikon

Borító 2

Mozgó Világ, Bp. 1984. szept.

x/9

bármennyire szeretem a régi tipusokat. Azt hiszem, a különféle piacokon működő tervezők más-más módon játsszák ezt a játékot. Ha egy nagy gyárnak tervezek valami hatalmas gépet, annak az élettartama húsz év is lehet, s a stílusa is addig él. A gemkapocsé csak egy pillanatig.

— Mi az oka, hogy a modern, „nemzetközi" stíluson belül is meg lehet különböztetni bizonyos nemzeti árnyalatokat? A japán autók például mintha elegánsabbak, ötletesebb formájúak volnának, mint, mondjuk, az amerikaiak.

— Nincs külön japán design. Az amerikai piacot tanulmányozzák ők is, ide járnak főiskolára, nekem is vannak japán hallgatóim. Ami a formatervezésben végbemegy, az szerintem épp az ellen-

Rácmolnár Sándor, grafikus

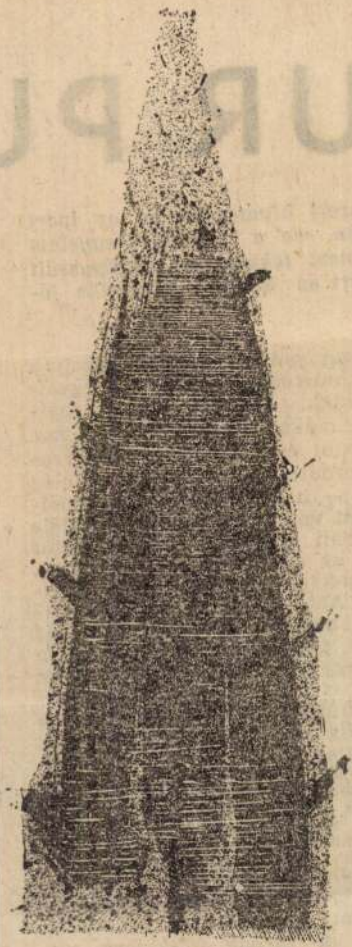

Rácmolnár Sándor: Kaktusz

Rácmolnár Sánd

Élet és Iro

nov. 8.

8.

XXIX/45

Rácmolnár Sándor, grafikus

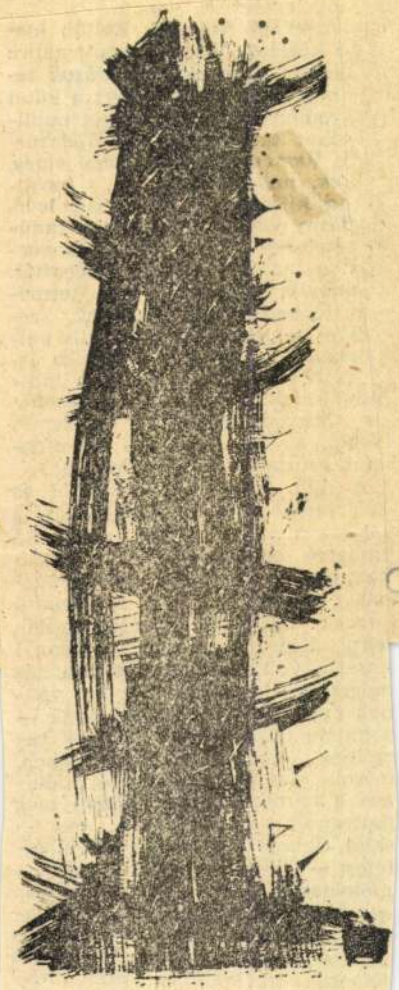

Rácmolnár Sándor rajza

11.

Rácmolnár Sán

985 aug. 16. XXIX/33

Élet és T

barátja volt, mennyi mentője, támogatója, legalább annyian vannak már, mint József Attilának — a halála után. Egyesek üzletet remélnek emléke melengetésében, mások jóvátételre szolgáló utólagos alkalmat. S akik tegnap még nyilvánosan megkövezték, ma — saját, akkori véleményükkel ellentétes — meggyőződésüket úgy ismételgetik, mint boszorkányüző, egzorcista varázsszavakat. Nyomtatásban éppolyan agresszivitást engednek meg maguknak Latinovits ellenfeleivel szemben, mint amiket az ellenfelek egykor Latinovits szemére vetettek.

Tíz évvel idősebbek lettünk, de mennyit tanultunk azóta?

Rácmolnár Sándor, grafikus

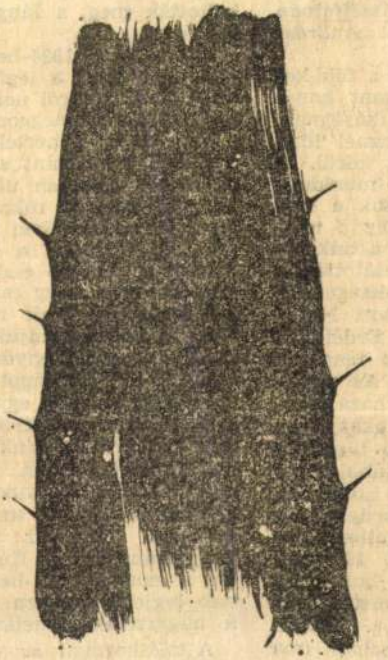

Rácmolnár Sándor rajza

Rácmolnár 4

Élet és Ir… nój 17 XXIX/20

ioz, a mai Pan-
ágába. Ekkor
ndyfalva (ma
gyháza (Ivano-
(Skorenovac).
áttelepüléskor
esedés, olyan
ztek az árterü-

nek legjobb esetében is legfel
a nagyszüleik lehettek testvé

A találkozókat, az elsőt és a
sodikat egyaránt, a reformá
gyülekezet szervezte meg, en
ellenére, aki részt vett ezen a
dasi ünnepségen és az azt köv
közös ebéden — amelyre jó

RÁCMOLNÁR Sándor

Nefmacut
1993. jan-2.

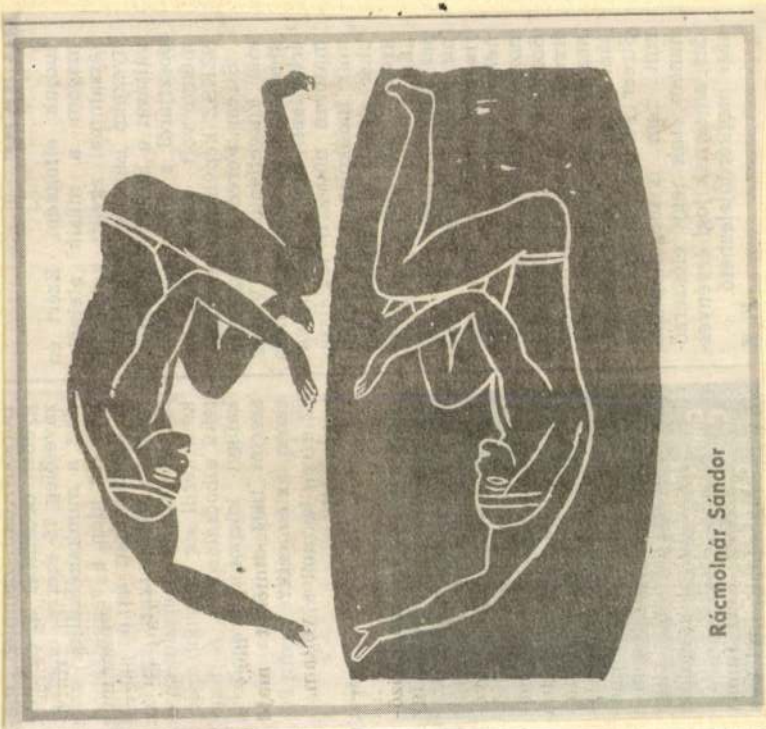

egyik épitésznél figyelemmel
násokat és a helyi viszonyok-
az átváltás folyamatában.
s Canevalenál mutatkozik meg.
túl a fejlődést, hanem müvei-
hazai
t mutat. A helyi hagyományok
ozások, olykor a retrográd
városi nagytemplomok/ éppen
legélesebben /Bibó I.kutatásai/.
rián felépitésü tömbjei
nló felfogású müveivel roko-
izásból keletkező e korból
ti izlést, az úgynevezett
nk is meghonositani. Csákvár,
tások egyben kifejezik az
a botanika tudománya iránt,
játékát mutató kertépületei

pénzű turista megkívánhat. A merészebbek közülünk egy-egy bukszanyitogatós estén még tengeri ínyencségek rendelését is fontolóra vehették magukban. Az étlapok soknullás számsorai riasztóan hatottak ugyan, de ez már csak pillanatnyi megingást okozott: mindenki fejből tudta a napi árfolyamokat dollárban, márkában. Turista valutaellátmányunk (és innen-onnan szerzett egyéb pénzeink) birtokában ilyenkor szinte egyenrangúnak érezhettük magunkat a kelet-európai hétköznapok kevésbé parádés valóságába: az üzletekben felhalmozott nyugati áruk mögött, a vendégcsalogatónak kitett tengeri halak és más furcsaságok közül mindenütt Tito marsall képmása lesett elő. Néhol amúgy egyszerű-hivatalnokosan széles válltöméssel, másutt hetyke-katonásan, de mindig az állandóság biztonságával.

mentum terített vissza bennünket a

És ez bizony a hazai tájak felé mutatott. Hiszen – gondoltuk ma-

emelkedett ki a tenger kékjéből, rajta fenyőfák zöld csoportja hívogatta korunk Robinsonjait. A felfedezést tett követte: hevenyészett gumitutajjal átkeltünk a szigetre, majd átadtuk magunkat a semmittevésnek. A távoli települések mintha nem is léteztek volna, ide még a tengerparti főútvonal zaja is alig hallatszott el. Idilli életünknek rajtaütés vetett véget: a milícia és a haditengerészet együttes partra szálló hadművelete. Még most is

kért, városokért nyújtogatja a mancsát, egy-két ember nem számít, milliónyi alattvaló meghódoltatása a tét.

A füstfellegek már nem a mediterrán bőséggel amúgy lépten-nyomon fellelhető szeméthalmok égetéséből származnak. Itt már igazi háború folyik.

Mikor fogunk újra homárt enni a tengerparton?

Zalaváry István
Budapest

Magyar Nemzet 1991. nov. 11. 11. p.

„Harmonizált életterek a Kék Iskolában" – Csepelen

A fenti mondat egy külső kerületi iskola magas színvonalú vizuális és esztétikai alapítványának elnevezése. Képzőművészek, előadóművészek és szakemberek körében sem ismeretlen már a csepeli Kék Iskola, melynek a „kiállítóhely" évek óta szinte szerves részét képezi. Már évek óta látogatták neves ma élő és elhunyt kortárs alkotóművészek kiállításait a tanulók és szülők mellett a kerület lakosai is. Az idei tanévet a négy éve működő rajztagozat növendékeinek szép kiállítása zárta; meghívójára a gyerekek jól sikerült, éles látásról, játékos kedvről tanúskodó rajzai kerültek. Az elsőtől a nyolcadik osztályig működő rajztagozattal a tanulók esztétikai nevelését kívánták segíteni. Szerencse, hogy az iskola építési, szerkezeti megoldása biztosítja a kiállítási, előadói, vetítési lehetőséget nagyobb hallgatóság részére is. Mi több, éppen az érdeklődés segíti a lehetőségek szélesebb körű kiterjesztését.

Az elmúlt hetekben az Iskola Galéria öt grafikusművész – *Bányai Péter, Gaál József, Kótai Tamás, Rácmolnár Sándor, Szurcsik József* – kiállítására hívott meg. „Kiállításaink értékké válhatnak a felnövekvő új generáció számára is, mert testközelbe hozhatunk olyan művészeti produktumokat, melyek egyébként alig jutnának el diákjainkhoz, lakókörnyezetünkhöz" – mondta köszöntőjében *Sütő István* igazgató.

Beszéltem az iskola diákjaival, de még inkább figyeltem őket: viselkedésükön is lemérhető, menynyire állnak közel az iskola nevelésközpontú elgondolásaihoz. A szülők szívesen mondtak véleményt az iskola nevelési, sokirányú oktatási módszeréről; azt is elmondták, hogy nem volt könnyű az igazgatónak új, többet adni akaró módszereit keresztülvinni, bár a lelkes, valóban egy véleményen lévő pedagógusok örömmel vállalták a több előkészítést, nagyobb körültekintést kívánó feladatokat – de vannak mások is... A megnyitón közreműködő TELURES kamaraegyüttes szépen hangzó Vivaldi-számai után az egyik szülő azt is elmondta, milyen hasznos, amikor az ének-zene órák egy részét kamarazenekar közreműködésével tartják, mit jelent a zenei stílusok megismerésében az élő muzsika varázsa. Gyermekeik erről is beszámolnak. A szülők és az iskolavezetés együttműködését bizonyítja az is, amit szülőktől hallottam, hogy az iskola gyermekmunkák, művésztanárok, művészeti csoportok bemutatását tervezi, és ehhez támogatását ígérte a Magyar Nemzeti Galéria Közművelődési Osztálya. A Fiatal Képzőművészek Stúdiója, a Fővárosi Pedagógiai Intézet is szívesen veszi tényked esüket, s a helyi önkormányzat is ígéri támogatását. Látható volt, hogy az ilyen tervek megvalósításába több szülő is bekapcsolódik. A lakótelepi iskola nevelési feladatai nagyobb területre is hatással lehetnek.

Schelken Pálma
Budapest

RÁCMOLNÁR Sándor

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

kiállítása

1993. május 20-tól június 13-ig

Megnyitó 1993. Május 20-án este 6 órakor Sáfrány Katalin és Mennhardt András
közreműködésével.

A kiállítás hétfő és kedd kivételével naponta 10 órától 18 óráig látható

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA
H-1012 Budapest, I.Várfok u. 14.
Telefon/fax: 115-2165
Szalóky Károly

RÁCMOLNÁR

A Műcsarnok meghívja önt

Rácmolnár Sándor

képzőművész

kiállításának megnyitására
1992. április 9-én,
csütörtökön 17 órakor

Megnyitja:

Mannhardt András

és

Sáfrány Katalin

Dorottya Utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

Megtekinthető: május 2-ig

vasárnap kivételével 10-18 óráig

MÁS

Szombathelyi Képtár

Július 15-én nyílik a Szombathelyi Képtárban (Szombathely, Rákóczi u. 12.) Keserű Ilona kiállítása. Megtekinthető: augusztus 22-ig, hétfő, kedd kivételével naponta 11—16 óráig.

A porciózó igyekezet Keserű Ilona számára is helyet keresett kortárs művészetünkben. Már csak a nemzedéki hovatartozás okán is neoavantgárd vonulathoz soroltatott. Különösen azt követően, hogy többszöri nekirugaszkodás után, a balatonudvari sírkövek szívmotívumaiban rátalál egy jelre, egy formára, egy vonalhullámzásra. Az irányszabó felfedezés nyomán született művek jó ideig az organizmussal társult geometrikus festészet köréhez kapcsolták. Ám Keserű művészete — közeledvén a „mesterek korához" — egyértelműen formálódik osztályozhatatlanul egyedi jelenséggé. „Tündöklően nyílt, barátságos és érzéki képei" (Szabadi Judit) már születésük pillanatában az időtlenséget célozzák meg. Felmagasodó csúcsai fényesen keményítik ki azokat — az életmű egészében rejtőzködő — összefüggéseket, amelyekből kiviláglik alkotómunkájának következetessége, formavilágának sajátossága. Csak a felkészülés menetében derül ki — alig hihetően —, hogy születésnap közelségét hozza az idő. Régen esedékes képtári kiállítása, amely az utóbbi évek termésére épül — de jelzi a stációkat —, legyen hát képletesen megelőlegezett virágcsokor hatvanadik születésnapjára.

A képtár Mini Galériájában Tóth Endre Kölnben élő képzőművész ZERO című sorozatát tekinthetik meg az érdeklődők. A művész a múzeumban letétbe helyezte mintegy másfél száz művét. Kiállítása vélhetően fontos állomás lesz a konceptuális művészet e nemzetközi nagymesterének hazai teljes megismeréséhez. Nyitva: augusztus elsejéig.

Nyáresti koncertek a Vajdahunyadvárban

A sorozat Budapest értékes komolyzenei hagyományait újítja fel, legrangosabb kamarazenekaraink közreműködésével. A Vajdahunyadvár fővárosunk egyik reprezentatív látványossága, amelynek hangulata és az előadott darabok együttesen különleges élményt nyújtanak a zeneszerető közönségnek.

Július 9-én este 9-kor kezdődik a Magyar Virtuózok koncertje. Műsoron: A. Vivaldi: A négy évszak, valamint Felix Mendelssohn: D-dúr vonósszimfónia.

Július 12-én az Erkel Ferenc Kamarazenekar ad hangversenyt Purcell, Händel, Vivaldi, Rossini és Mozart műveiből.

Rossz idő esetén a koncertet a következő napon tartják meg.

Hétköznapi dolgok metamorfózisa

Július 9. és 23.-a között tekinthető meg Werner Degreif fenti című kiállítása a Liget Galériában (Budapest XIV., Ajtósi Dürer sor 5.), kedd kivételével naponta 14—18 óráig.

Werner Degreif 39 éves hamburgi művész azokat a dolgokat tekinti plasztikai reflexiói kiindulópontjának, amelyek az életet „mindennapivá" teszik. A munkafolyamat időigényes és sok részből áll, a munka fázisai előre nem meghatározottak. A tárgyak, amelyeket a művész bemutat, nem másolatai a használati tárgyaknak: elidegeníti a mindennapok élményét. A tárgyakat használva nyomot hagyunk rajtuk. Test és környezet Degreif hétköznapi plasztikáinak alaptémája.

Székfoglaló

Veress Pál festőművész a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia friss tagjaként székfoglaló kiállítást tart a Budapesti Történeti Múzeumban (budai várpalota, E épület). Megtekinthető július 26-ig.

Veress Pál: Villám sújtotta bálvány

FMK Galéria

Megkérdezném azt, hogy „művészi" alkotás-e az, amit a létrehozója annak minősít? Vagy regressio ad absurdum nyilvánvaló, hisz a „művész" fogalma végleg rögzíthetetlen, így ki biztos abban, hogy felismerné, mi a művészet és ki a művész? — olvassuk azon a meghívón, amely Uwe Kunze és Vásárhelyi Antal kiállítására invitál a Fiatal Művészek Klubjába (Budapest VI., Andrássy út 112.).

Zsámbéki szombatok

Előadások július 10-én

15 órakor a Művelődési Házban:
Sárkányok ellen (Fehérlófia és társai).
A Kerekasztal Színházi Nevelési Központ előadása.

19 órakor a barokk plébániatemplomban:
Áchim Erzsébet orgonaművész hangversenye.
Bach, Johann Sebastian (1685-1750):
h-moll prelúdium és fúga BWV 544
Peeters, Flor (1903–1983): Aria
Karg-Elert, Sigfrid (1877–1933):
Rondo á la campanella
Liszt Ferenc (1811–1886): Consolation
Bossi, Marco Enrico (1861–1925): Scherzo

21 órakor a Romtemplomnál:
Paul Foster: I. Erzsébet.
A Kerekasztal Színházi Társulás előadása.

Szerkesztői üzenetek E héten válaszol:

Kovács Zoltán

WESSELY, TOLNAI NÉPÚJSÁG — Pár(t)atlan verseny címmel közölt glosszát: „Mint ahogy a napilapokat sokan a sportoldalon, úgy az az Élet és Irodalmat »a Páratlan oldal«-on kezdik. Apró, csattanós írások találhatók itt, nem akadémikus publicisztikák, nem bölcs fejtegetések, nem is agyonszellemeskedett epekedések. Ez az a hely, ahova a szerkesztők beengedik a náluknál szerényebb képességű egyéb szerzőket is.

Most éppen a Soros Alapítvány támogatását élvező glosszaverseny zajlik a páratlan oldal-on. Na de kinek a nevét fedezem fel a versengők között? Oravecz Imréét. Ő a lap egyik rovatvezetője, s úgy látszik, benevezett. Persze senki sem tiltja ezt, nem szerepel a kiírásban, hogy kizárólag amatőr tollforgatók, vagy kezdő zsurnaliszták, vagy máshol publikálók glosszázhatnak itten... De azért egy kicsikét furcsa a leányzó fekvése. Mintha a Szerencsejáték Rt. főnökének keresztfia nyerné a Bongón a VW-t. Hej, de sok igazságosságért kiáltó publicista emelne akkor tollat rája!"

— Nem tudom, hogy hány igazságosságért kiáltó publicista emelne tollat a Szerencsejáték Rt. főnökére, az is lehet, hogy egy sem. Azt azonban biztosan tudom, hogy Oravecz Imre nem fog díjat kapni a Soros Alapítvány támogatásával kiírt pályázaton, minthogy másfél évvel ezelőtt, a pályázat kiírásával egyidejűleg már közöltük, hogy a lap belső munkatársa nem kaphat díjat. Azt viszont nem jelentettük ki, hogy az életben soha többé nem írunk glosszát. Amúgy a másfél év alatt, úgy emlékszem, ez az első glossza, amelyiket belső munkatárs írt. Mindezek tetejébe egyetlen megjelent glosszával különben sem lehet nyerni, ahhoz legalább három kell. Ami pedig a „szerkesztők beengedik a náluknál szerényebb képességű egyéb szerzőket is" megállapítást illeti, az úgy, ahogy van, tévedés. A mérce ugyanaz, mint a többi rovatnál, tulajdonképpen miért lenne más?

DRAHÓ ERNŐNÉ, HALIMBA — Levelét minden kommentár nélkül, a legteljesebb egyetértésben tesszük közzé.

Az idei könyvhét első napján úgy adódott, hogy nem tudtam bemenni a városba, Ajkára. Ezért férjemet kértem meg, vegye meg gyorsan a Szép verseket, a a Körképet, meg amit még érdemesnek talál. Gondoltam, az évek óta tartó magas könyvárak mellett most felfrissíthetem könyvtárunkat, hiszen régóta nem vettünk arra érdemesnek ítélt művet. Hazaérkezvén nem akartam hinni a családnak. Egyetlen sátor sem volt kitéve, amely a Könyvhét sikerét segítette volna elő. Voltak persze ponyvák, eddig eladhatatlan olcsó könyvek, de ezek nap mint nap ott vannak a helyükön. Teljesen elkeseredtem, hiszen hallottam, hogy sok helyütt volt ez így. Most nagyon irigyeltem a pestieket, hiszen láttam a tévében, micsoda jó értelemben vett „felhajtás" volt ez alkalomból. Persze ez is csak úgy jöhetett létre, hogy volt egy ember, aki az egész ügyért síkra szállt. Pénz, időt nem kímélve, sokszor „őrültnek" titulált ember. Tiszteletel a híres személyiségeknek is, akik mint jó árusok kínálták a portékájukat, vagyis az irodalmat. Mert a mai világban azt is el kell adni. Az olvasó elé kell vinni a kultúrát a könyvterjesztés az írók, költők érdekében is. Remélem, jövőre már gazdája is lesz ennek az eseménynek, és akkor bátran kölcsönzök az olcsó szépirodalmat is.

GLOSSZISTÁK, RIPORTEREK — A Soros Alapítvány támogatásával folyó verseny ez évi második szakaszának végéhez értünk. Az értékelésre lapzárta után kerül sor, a díjátadásra pedig a következő lapszámban közölt időpontban, a Kéhly vendéglőben. A versenyfelhívás tovább, a feltételek változatlanok, a szerkesztőség várja a pályamunkákat.

„Anyáink, apáink bennünk élnek"

— beszélgetés Szelényi Iván szociológussal —

Sokat beszélünk, de keveset tudunk arról, pontosan miként is zajlik a rendszerváltozás Európa keleti felén. Folyik ugyan már néhány átfogó szociológiai felmérés, de az adatok feldolgozásáig még jó néhány hónapot várni kell. Egy ilyen nagyszabású, hat országra kiterjedő felmérést irányít Szelényi Iván, a Los Angelesben tanító, de évenként többször hazalátogató szociológus. Negyvenkétezer embert interjúvoltak meg Magyarországon, Lengyelországban, Csehországban, Szlovákiában, Oroszországban és Bulgáriában. Szelényi reméli, hogy fél év múlva az adatok birtokában pontosabb, tényekkel alátámasztott képet alkothat a magyar és általában a közép-európai átmenetről. Ezúttal az átalakulás habituális hatásairól, a folytonosság fontosságáról kérdeztem, és arról, miként éli meg magánemberként, állampolgárként, értelmiségiként a formálódó új világ történéseit.

— A szocializmus építésének kudarca után most sokan a kapitalizmus építését tűzik zászlójukra.

— Aggasztanak azok a célképzetekben gondolkodó közgazdasági és társadalmi víziók, amelyek azt hiszik, hogy van valahol ott kint egy modell, amit nekünk itt meg kell valósítani, föl kell építeni. A társadalom újra és újra kiharcolja a jónak tűnő megoldásokat. Meg kell tanulnunk önmagunkkal együtt élni, s úgy formálni magunkat, hogy az ügyes-bajos dolgainkat el tudjuk intézni. Ez nem morális kérdés. Férfi vagyok, és semmi érdemem nincs abban, hogy annak születtem. Fehér ember vagyok, megint nem hiszem, hogy különösebb okom volna ezzel büszkélkedni. Magyarnak születtem, megint nincs okom emiatt dicsekedni. De mert férfi vagyok, nem akarok úgy viselkedni, mintha nő lennék, mert fehér vagyok, nem akarok úgy viselkedni, mintha fekete lennék, s mert magyar vagyok, nem akarok úgy viselkedni, mintha román vagy osztrák lennék. Úgy fogok viselkedni, mint egy magyar ember. Amikor a magyar társadalom átalakulásáról gondolkozunk, tudnunk kell, hogy adott munkaerő-állomány van, adott humántőkével, adott infrastruktúra, gyárépületek, termelési hagyományok, a politikai kultúra öröksége, klimatikus viszonyok. A társadalom min[den] úgy változik, hogy az [adot]t körülmények között [kell] alkalmazkodni az új [kö]lekhez.

[A p]olitikusok viszont igye[kez]ninden szálat elvágni a [régi] rendszerrel, totálisan [el]visszataszítónak fest[ik]

[Tör]ténelmi borzasztó[an] [int]ellektuálisan szó[ra]itt most a ta[rt]dialektikája [ne]kerülhetet[len] [kap]ializmus [és] előző társadalom reaktiválásával járjon. Egy társadalom valóságát a társadalmi pozíciók és az azokat betöltő személyek kölcsönhatása alakítja. A habitusaink átalakulása borzasztó lassú folyamat. Annyira lassú, hogy gyakran mi magunk sem tudjuk önmagunkról, hogy mennyire nem szabadon választjuk meg azt, hogy miként viselkedünk. Öregedve veszem észre magamon, hogy kezdek úgy viselkedni, ahogy az apám annak idején. A hanghordozásomban, a gesztusaimban. Gyerekkorunkban belénk kerülnek minták, amiket az életünk egy időszakában kevésbé követünk, aztán valahogy előbújnak belőlünk.

— Talán erre ráérezve ostorozzák egymás stílusát mondjuk az Antall-korosztályhoz tartozók és a demokratikus ellenzék magját alkotók. Az egyiket a Horthy-korszak utánérzései miatt kritizálják, a másikat leliberál-bolsevistázzák, merthogy ifjúkorukban többen tényleg marxisták voltak.

— Politikailag nagyon rosszízűen fogalmazódott ez meg, de tény az, hogy apáink és anyáink bennünk vannak. Ahogy előbb utaltam arra, hogy férfinak, fehér embernek és magyarnak lenni adottság, hasonló adottság a származásom is, amiből szintén nem tudok kibújni. Megpróbálok ezzel békében élni. Életünk során nemegyszer hadakozunk apánkkal vagy anyánkkal, aztán ahogy öregszünk, jobban tesszük, ha megpróbálunk velük, magunkkal békét kötni. Nem azért, mert utánoznunk kellene őket, nem azért, mert büszkének kell lennünk rájuk. Hanem mert a habitusaink kialakításában ők voltak a főszereplők, amik mi vagyunk, azok ők voltak, s azért jobb ezt elfogadni, mert különben görcsösek, hiteltelenek leszünk.

— Sokan viszont éppen a hagyományokra hivatkozva utasítják el a változást, mondanak nemet a modernizálódásra.

— Akik arra a kérdésre, hogy mi a magyar, próbálnak valami általános történetfilozófiai választ adni, rossz helyen keresgélnek. Mert nincs ilyen változatlan jellemzője egy nemzetnek sem. A sajátos történelmi körülmények alakítják ilyenné vagy olyanná. A második világháború előttig a magyar képzete a világban a dzsentrivel azonosult. A magyar és a lengyel olyan sajátos társadalom volt, ahol a népesség harminc százalékának volt valamilyen kutyabőre. A nemesség Franciaországban és Angliában kivétel volt, a világnak ebben a részében szabály. A magyarról azt tartották, hogy az üzlet világában nem túl járatos, de tudja, hogy kell jól élni, mulatozni. A hetvenes-nyolcvanas években ez átalakult: a magyarok el tudnak dolgokat intézni, és tudnak üzletelni. És nagyvonalúan, nem úgy, mint a lengyelek, akik kisstílűen üzleteltek. A két világháború között a csehekről gondolkodtunk úgy, hogy polgáriasultak, s ők tartottak minket olyan dzsentrifélének. A nyolcvanas években meglátogattam egy régi barátomat Prágában, autóval mentünk a délcsehországi nyaralójába, arról beszélt, hogy a csehek nemzeti karakterében mennyire nincsen benne az üzletelés. Olyanok, mint Svejk, az egyenlősdit szeretik, nem akar senki sem gazdagodni, mert vigyáz arra, hogy ne menjen jobban neki, mint a szomszédjának. Szemben a magyarokkal, akik komoly üzletemberek. Az út mentén megpillantottunk egy embert, aki gyümölcsöt árult éppen, mutatom, lám, itt is vannak üzletemberek. Azt mondta, fogadok, hogy ez egy csallóközi magyar. Ezt csak azért mondom el, hogy hirtelen megfordultak a sztereotípiák. Vagyis egyéni és kollektív habitusaink nem teljesen változtathatatlanok, bár nem könnyen módosulnak.

— A legutóbbi budapesti előadásán többen összemosolyogtak egy-egy kifejezésen, amely ma nem igazán comme il faut. Egy baloldali értékrend vagy kategória használata érződik ki abból, ahogy a dolgokat megérteni próbálja Szelényi Iván. Annak idején, a rendszerváltozás idején viszont mintha inkább az MDF liberálisabb vonalához lett volna affinitása annak a gondolkodásnak, amit ön képviselt.

— A fogalomrendszernek és a politikai orientációnak van kapcsolata, de azért a fogalomrendszer független kell legyen a politikai nézőponttól. Ezt a kifejezést, hogy osztály vagy burzsoázia, használta Marx Károly, használta Max Weber, használta Mannheim Károly, C. Wright Mills, Ralph Dahrendorf, nagyon sokan használták, különböző politikai indíttatású emberek. Én ezt a fogalomrendszert azért használom, mert annak a szociológiai iskolának, amiből én szellemileg táplálkozom, ez az alapvető szótára.

Ez végül is a Marx és Weber vitájából született szociológiának a hagyománya. Én ezzel dolgoztam egész életemben. Marxistának soha nem vallottam magam, mert Marxot egy szerzőnek tartottam a többi közt, akinek a gondolatai nem a megvalósult szocializmus, hanem főként a kapitalizmus megértéséhez voltak használhatók. Egyébként van hajlandóságom arra, hogy ne comme il faut fogalmakba próbáljam belepréselni a gondolataimat. Elég nagy feladat, hogy a társadalom bonyolult dolgaihoz megtaláljuk a legpontosabb kifejezést. Én a tehetségemhez képest ezt próbálom megtalálni. Úgy sikerül, ahogy sikerül. Kicsit viszolygok viszont azoktól, akik elméleti orientációjukat és fogalmi apparátusukat úgy cserélgetik, mint a télikabátjukat tavaszi kabátra, attól függően, hogy éppen milyen az idő. Fölöttük sem akarok pálcát törni, van olyan, hogy valakinek megváltozik az álláspontja. Az egy kicsit gyanús, ha valaki mindig úgy változik, hogy a napos oldalon marad. Nekem, úgy látszik, vérmérsékletemből adódóan inkább arra van hajlandóságom, hogy elkerüljem a napos oldalt. Annak idején egyszer az intézeti igazgatóm mondta nekem, hogy ti a Konráddal olyan káderpukkasztók vagytok, csak azért mondogatjátok ezeket, hogy a káderekket bosszantsátok. Nem igazán sértődtem meg a szavain, mert kicsit ilyesminek gondoltam magam. Lehet, hogy a mostani gondolataim kicsit polgárpukkasztóak.

— Vagy dzsentripukkasztóak...

— Lehet. Az a szociológia, amit művelek, kritikai szociológia. Megpróbálom azokat az érdekeket megfogalmazni, amelyek alávetettek és elnyomottak. Akik fölül vannak, azoknak az érdekeit úgyis megfogalmazzák. Számomra érdekesebb, intellektuálisabb feladat azok érdekeit megfogalmazni, akik a társadalom alsó részére szorulnak, s akik talán nehezebben tudják a maguk helyzetét leírni. Ilyen típusú szociológiához vonzódom. De nem akarok az elől a kérdés elől sem kitérni, hogy magánemberként melyik párt iránt milyen érzésekkel viseltetek. Egy választópolgár vagyok a sok millió közül, a politikai véleményemnek annyit kell számítani, amennyit egy választópolgár véleményének. 1990-ben nem mentem el szavazni, mert egyik párt sem tetszett. Ebben a pillanatban úgy gondolom, hogy 1994-ben sem fogok elmenni, mert egyik párt sem tetszik. Ezt szomorúan mondom, mert nem tetszik, hogy az emberek nem szavaznak. Szeretném, ha a kilencvenöt százalékuk voksolna, s jobban érezném állampolgárként magam, ha lenne egy számomra lelkesítő párt, amelyik megfogalmazza azokat a gondolatokat, amelyek mint állampolgárt megérintenek. Ez teljesen személyes ügyem, remélem, ezt az emberek el tudják választani attól, amit szociológusként mondtam. A liberálisokat nem látom eléggé érzékenynek a szociális igazságtalanságok iránt, nem érzem azt, hogy eléggé megrázza őket a népesség jelentős részének a nyomorba süllyedése. Az MDF esetében tőlem idegen a nemzeti és keresztény értékek ilyen hangsúlyos középpontba állítása. Ráadásul e mozgalom egyes tagjai olyan jobboldali megnyilatkozásokat tettek, amelyeket kifejezetten antipatikusnak tartok. A mozgalomban nem is csekély szerepet játszó embereknek az antiszemitizmushoz vagy az irredentizmushoz közel álló megnyilvánulásaira gondolok. Ebben a politikai mezőnyben ezért egyelőre nem akadt olyan politikai mozgalom, amely állampolgárként hozzám szólna. De ez, remélem, nem befolyásolja túlságosan az elemzéseimet.

Javorniczky István

Rácmolnár Sándor rajza

RÁCMOLNÁR Sándor (1960)
215. Pat Garrett és Billy a Kölyök, 1988
Pat Garrett and Billy the Kid (film)
offset, 82x56 cm
j.n. – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: xy 89.308

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria,1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin. Bp., MNG, 1990 22.

FILMJEGYZET

Trükkös

Bryan Brown

Nemzedéke válogatja, hogy a mozibolondok közül kinek kitmit jelent ez a név: Devlin. Az idősebbeknek nyilván Cary Grantot, akit így hívtak Hitchcock sokat emlegetett *Notorious*-ában (magyarán: *Forgószél*, 1946), s aki oly nehezen szánta rá magát Rióban, hogy megmentse a beléje, amerikai hírszerzőbe. halálosan szerelmes és már épp halálosra mérgezett Ingrid Bergmant. A moziban múzeumilag és művelődéstörténetileg nem annyira érdekelt ifjabbaknak viszont minden bizonnyal semmi és senki nem jut eszébe e névről, s hogyha filmcímben látja, imigyen: *Devlin, a trükkös zsaru*, akkor nem a személynév, hanem legföljebb a jelző juttat eszébe valamit. Éspedig föltehetőleg azt, amire a magyar címadók is célozni bátorkodtak ezzel a fogalmazással, vagyis *A trükkös halál* magyar című, Robert Mandel rendezte filmet, amely elkészülte után egy évvel, 1986-ban volt látható mínálunk is, meg a folytatást, a *Trükkös halál 2*-t, amelyet Richard Franklin rendezett, s 1991-ben járta meg a magyar mozikat. Mi köze ezeknek a mostani trükkös filmhez? Csak annyi, hogy éppúgy Bryan Brown volt a főszereplőjük, mint a Flamex friss bemutatójának.

Sejtheti a nyájas olvasó, hogy azért beszélek ennyit jelentéktelen összefüggésekről, mert a jelentőseket nem találom. Hiányoznak, úgy vélem. A *Devlin, a trükkös zsaru* körülbelül a nyolcszázhuszonharmadik olyan film, amelyikben egy bőcsületes amerikai zsarut ideiglenesen fölfüggesztenek hivatalából, s nyakába akarnak varrni egy disznóságot, amiben, persze, a főnöke is benne van. A tisztesség azért mondat velem annyit minden bosszankodás után is: tisztességesen van megcsinálva ez a film, végtére is izgalmas thriller, a rendező Rick Rosenthal igyekvően megdolgozott a tiszteletdíjáért.

De az egészben mégis csupán Bryan Brown az, aki miatt a magamfajta (s egy pillanatig sem gondolom magamat az átlagos moziba járók elhivatott szószólójának) végignézi. Mármár röstellem fölhívni rá a figyelmet, annyi hasonló megjegyzést tettem az utóbbi időben, hogy ez a kiváló amerikai színész is – ausztrál. Az utóbbi másfél évtizedben életmentő vérátömlesztést kapott Hollywood ausztrálokból, főképpen rendezőkből és színészekből. Maguk ezek az ausztrálok hazájukért cserébe a világhírt kapják, amire – legyenek bár mégoly tehetségesek, sőt zseniálisak – aligha vergődtek volna otthonukban maradva. Hogy mi a „kis ország", elgondolkodtató. Ha Ausztrália is az...

És még egy töredelemmel tartozom, talán néhány olvasónak is, nemcsak magamnak. Dicsértem régebben a Richard Lester rendezte *Superman II*-őt és *III*-at. Kérem, régen láttam őket. Most megnéztem a héten elővett, annak idején nálunk a többivel együtt szintén nem játszott harmadik részt. Úgy látszik, hirtelen sikerült kinőnöm a hosszúra nyúlt gyermekkorból: a múltkor még jól mulattam ezen a filmen, most már nem. Richard Lester ide vagy oda. Kívánok, persze, a Moképnak sok nálam gyerekesebb, jobb nézőt.

Csala Károly

Romantikus tájak antiromantikus motívumokkal

Fenti cím *Gerber Pál* három ikerképére és a közelükben elhelyezett három ikerjelre vonatkozik. A táblákra egymáshoz hasonló kunyhókat, összerímelő vad sziklákat és jellegükben rokon viharтépázta fenyőket festett alkotója. Bármelyikük kelendő lehetne egy német kultúrkörű vevőre pályázó közép-európai bazárban, amennyiben a ház teteje piros, az ég kék, a fenyő meg haragos zöld. A potenciális vásárló – legalábbis amennyiben a festmény színhelyes – ilyenkor a dióbarna tiroli kakukkos órára gondol, meg az ónfedeles keménycserép kupára és arra, hogy a szívnek kedves vadregények szépen illenének az elektromos kandalló műparazsa fölé. Gerber tájai azonban rávicsorítanak nézőjére. A ház antracitszürke, a szikla ólomfehér, a fa halottfekete. Nyomott és tisztátalan, feszült és barátságtalan ez a kifakított giccstriptichon. Éppen olyan baljóslatúak a deklik, mint sarkukban a furcsa ornamensek. Mintha összegabalyodott meandermotívumok lennének. Vagy márkajelek egy csészealjról. Vagy arabeszkelemek egy szőnyegről. De jóságos isten! – hasít belénk a felismerés – ezek *majdnem horogkeresztek*. Épp annyira mutatják lényegüket, mint a kígyótojás hártyavékony bőre alatt a tekeredő hüllőivadékok. Valami készülődik, valami majdnem a szemünk előtt formálódik, valami nagyon bemasírozhat e visszájára fordított és elsápadt alpesi idillbe.

Az év végi nagy stúdiókiállítások mindig hangulatjelentés értékűek. Általában fiatalemberek alkotják és általában fiatalemberek nézik. Fél ecsetvonásokból is értik egymást. Még nem a galériásnak és még nem a minisztériumi főelőadónak dolgoznak. Egymástól – legföljebb volt tanáruktól – várnak elismerést. Ha nem is csúcsszínvonalon, de beépített gátlások nélkül fejezik ki a mindannyiunkban közös élményanyagot. Ezek a tárlatok nem arra valók, hogy itt fedeztessenek föl a korszakos tehetségek. A korszakos tehetségek manapság egyetlen műben meg se figyelhetők, termek sora kell ahhoz. Nem is arra, hogy megjelenítsék a szakmai képzés színvonalát. A szakmai képzés ma már becsület és dicsőség dolga, olykor meg is kerülhető. A *Stúdió* az adott történelmi pillanatról szól, de arról nagyon.

Például arról, hogy szegények vagyunk. *Beöthy Balázs* építkezésekből visszamaradt deszkákkal dolgozik. *Chilf Mária* kiszuperált kémcsövekkel. *Deli Ágnes* leselejtezett parkettákkal. Az *Eperjes–Várnagy* duó cseresznyemagokkal. *Gaál Tamás* ereszcsatorna-bádoglemezzel, *Gerhes Gábor* egy köbméter gyufaskatulyával. Az osztrák *Thomas Jäger* szögekkel és az örmény *Mamikon Jangibarjan* mindennel, ami lomtalanításkor felbukkanhat, szeneskannával, árboccal, madárkalitkával. És további két tucat művész papundekliből, hullámpapírból, vattából, csergemaradványból, kotonból, címkéből, tíz- és húszfilléresből variál műfélét.

Jó negyedszázada eminens modern irányzat volt az úgynevezett arte povera, a szegény művészet. Tiltakozásnak készült hajdan Olaszországban, Amerikában a milliomosok ízlése ellen, demokratikus tanúságtevésnek szánatott az elitre és tömegre szétvált kultúra újraegyesítésének reményében. Az az akkori szegénység fakultatív volt és lelki, önkéntes és hitbeli. Ezt a szegénységet a kényszer szülte. Ösztöndíjhiány és a művészellátó horribilis árképzése. A deszkák fele, a hullámpapír kétharmada nem divatból és jópofaságból, hökkenthetnékből és fiatalos extravaganciából ácsolódott, ragasztódott művé, hanem mert különben mesterük kimaradt volna a rendes évi seregszemléből. Ha hunyorítunk, a produkció egyelőre még elmegy az európai ízlésvonal kissé passzé megélésének. De félő, hogy a gazdag európaiak egyre inkább az anyagiakban toprongy, szellemiekben szakadt régió üzeneteként értelmezik a látottakat. A biennálék, dokumenták anyagfelhozatalát figyelve ez a műegyüttes a menekültügy kérdéskörébe vág. Meganyi életjel-bizonyíték és tábori kreativitás. A helyzet – európai olvasatban – valószínűleg enyhíthető segéllyel, de azért kívánatos egy cordon sanitaire-rel, egy egészségügyi határzárral a bakteriális gócot távol tartani a kontinens boldogabb felétől.

Nézem *Stössel Nánda* terrakottából és patinázott bronzból illesztett kompozícióját és *Szórádi Zsigmond* magas fényűre polírozott torzóját. *Barkóczi József* nemesgyapjúból szőtt gobelinjét és *Sándor János* bársonyból, ezüstfestékből, videoból kombinált gazdag installációját. Aggódom értük. Jó lesz, ha az alkotók szemmel tartják majd értékeiket, mert viszonylagos élet/mű színvonaluk bűnre csábít, mint lágerben a fölös kenyéradag és a szalmazsák alatt rejtegetett húskonzerv.

Továbbá arról is szól a Stúdió, hogy szeretnénk a dolgokat valahogy megúszni és kikeveredni a nyomorból. Szerezni egy-két pénztárcát, mindegy milyen áron, csak ki ebből a gödörből. *Hartung Sándor* élére állítja táblaképét, hogy flikk-flakkal engesztelje ki a modern ízlésűeket, de *Angyala* azért poszthollywoodi kellemmel udvarol feltételezett vevőjének, a koloniál-nappali díszítőkedvű lakójának. *Kisléghi-Nagy Ádám* szürreális szigorral bocsát festett fénycsóvát Kálvária-képének Krisztusára, de nem kell feltétlenül az egyházi avantgárd hívének lenni ahhoz, hogy a katolikusoknak eszébe jusson ilyféle vászonnal ékesíteni a templomot. Az életösztön dicséretes dolog, az iparkodás polgárnak, istennek egyaránt tetsző erkölcs. A baj mindössze annyi, hogy Hartung lényegesen alacsonyabb szakmai színvonalon célozza meg az áhított szalont, mint ami a szofisztikált rossz ízlés ünnepi galériáiban akár már nálunk is megfigyelhető. Azaz fantáziában, érdekességben, meg se közelíti rangidős példaképét, Herpai Zoltánt, hogy a „mesterről" Szász Endréről ne is essék szó. És Kisléghi-Nagy nem tudja úgy az anatómiai rajzot, lazuros színfelhordást, anyagszerű festést, hogy apparátusával feldézhesse nagy tekintélyű ideálját, a kora barokk példázatokhoz forduló párizsi Csernus Tibort. Ha a fiatal művészek ezzel a szakmai poggyásszal akarnak piacra menni, polgárt és hivatalosságot, műgyűjtőt és egyházat lázba hozni, könnyűeknek fognak találtatni a megmérettetés alkalmával. Az efféle ambíciók paraméterei kidolgozottak, az összehasonlítás mindenkor adott. Félő, a rostán ki fognak hullani, mint a privatizáció során a puhább fajta magyar édeskonfekció és ipar a falánk Nestlé és a rámenős Levi's stratégiája nyomán.

De az igazságnak tartozunk annyival, hogy a Stúdió azért nemcsak a szegények menekültáboráról és nemcsak a hamvába holt középosztálybeli konszolidációról szól. Nem csak kollektív hangulatunk nyomasztó elemeiről, és nem csak a nyilvánvaló társadalmi kudarcról. Szomorú, hogy idén nagyon rövidre sikeredik a „szükségből erényt faragók" és a „teher alatt növő pálmák" listája, de ne szenvedjenek kárt éppen azok, akik a kelet-európai nyomorúság tanulságaiból és a szakmai erőnlét edzéseredményeiből mégis kikínlódnak valami fontosat. Álljunk meg egy pillanatra tehát *Kentaur (Erkel László)* lepusztult vakolatra festett érzékenyen szép lépcsőfestményénél, a bánatos artisztikum új bizonyítéka előtt. *Rácmolnár Sándor* képregényről szalajtott fesztelen grafikus hőseinél, az új mitológiai figuraképző erő dokumentuma előtt. *Szurcsik József* rosszarcú *Figyelőinél*, a brutalizálódó közállapotok pontos diagnózisa előtt. Valamint *Erőss László Rajzainál*, az alaktalan önkénynek kitett védtelen lény látványa előtt.

Részlet Gerber Pál művéből

Sovány a névsor, szentigaz. De miközben a menedzselő intézmény, a *Fiatal Művészek Stúdiója* ebben az évben kénytelen volt élethalálharcot folytatni fennmaradásáért és az összeomló Művészeti Alap romjai alól a maltert leporolva feltápászkodott és egyesületté alakult, miközben szponzortól szponzorig futkosott, hogy ösztöndíjakat és rendezvényeket, Szent Lukács-díjat és Víznélküli Strandfesztivált szervezzen létét bizonyítandó, miközben csak a katalógus kinyomtatásához annyi szervezőmunkára volt szükség, hogy közben nem maradt energia a résztvevők neveit ábécébe rakni, azért a cég még áll, és ez mai pénzben nem kevés. A temérdek ideges zsizsegés ellenére még így is született olyan mű, amely beleég az emlékezetbe.

Mert ameddig *csak* formálódik a kép sarkában a szvasztika, de *még* nem fejlődik ki, ameddig *csak* unheimlich a táj, de *még* nem rom és üszök, addig mindannyiunk lába az asztal alatt. Addig a Stúdió viharos kronológiája jövőre is folytatódhat és addig a szemleírónak még jövőre is megadatik a kritika – netán fanyalgó hangvételű kritika – írásának a joga. Hogy is mondja a kávéreklám: „ez a legtöbb, mi adható". *(Ernst Múzeum)*

P. Szűcs Julianna

A fővárosi mozik műsora

JANUÁR 1–7.

BUDAPEST FILM

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések: mb: magyarul beszélő; *: 14 éven alul nem ajánlott; **: 16 éven felüli; ***: 18 éven felüli; K: kisérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

DEVLIN, A TRÜKKÖS ZSARU (Devlin). Színes, szinkronizált amerikai thriller** **Alkotmány, Duna, Flórián, Kossuth, Metró**

OROSZLÁNSZÍV (Lionheart). Színes, szinkronizált amerikai film** **Átrium, Bartók, Bástya, Corvin, Hunyadi, Kőbánya, Metró, Olimpia, Sport**

SUPERMAN III. Színes, szinkronizált amerikai sci-fi. **Duna, Olimpia, Tisza**

A BUDAPEST FILM INFORMÁCIÓS SZOLGÁLATA
a Metró moziban (VI., Teréz krt. 62.)
Telefon: 131-7302
Naponta reggel 10 órától este 8 óráig!
Felvilágosítás filmekről, műsorról személyesen vagy telefonon!

ALKOTÁS: A Szépség és a Szörnyeteg (mb. am. rajzf.) 10, 12. **Bumeráng** (mb. am.)* 2, 4, 6, 8. **Reszkessetek betörők II. Elveszve New Yorkban** (mb. am.) 1–3-ig éjjel 10.

ALKOTMÁNY: DEVLIN, A TRÜKKÖS ZSARU (mb. am.)** 4, 6, 8.

APOLLÓ: Átépítés miatt zárva!

ÁTRIUM: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 1-jén 4, 6, 8. 2–7-ig 10, 12, 2, 4, 6, 8. Dolby stereo.

BARTÓK: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 10, 12, 2. 1–2-án éjjel 10 is. **A fűnyíróember** (mb. am.)* Premier előtt! 4, 6, 8.

BÁSTYA: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 1-jén 12, 2, 4, 6, 8, 10. 2–7-ig 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10. Lege stereo.

BROADWAY: A Szépség meg a Szörnyeteg (mb. am. rajzf.) 1-jén, és 5–7-ig f3, f5, 6. 2–3-án 11, f1, f3, f5, 6. 4-én 6. Lege stereo. **Veszett a világ** (am.)** 4-én 8. Lege stereo. **9 és 1/2 hét** (am.)* 1-jén, 5-én 8. Lege stereo. **Revans** (am.)* 2, 6-án 8. **A postás mindig kétszer csenget** (mb. am.)** 3, 7-én 8.

CORVIN: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 4, 6, 8. Lege stereo.

CSOKONAI: Halálos fegyver 3. (am.)* f5, f7, f9.

DUNA: Tom és Jerry – A moziban (mb. am. rajzf.) 1-jén 4. 2–7-ig 10, f12, 1, f3, 4. SUPERMAN III. (mb. am.) 6, 8. DEVLIN, A TRÜKKÖS ZSARU (mb. am.)** éjjel 10.

E-KLUB: K (Rákóczi tér) (magy.) 1-jén 7. **K 2** (Az éjszakai lányok) (magy.) 2-án 7. (Egységes belépőjegyek – a bulira is érvényesek!)

ÉVA: Kikaparod, megkapod (mb. am.) 4. **Fekete macska** (hongkongi)*** 6, 8. **Beethoven** (mb. am.) 1–3-ig 2.

FLÓRIÁN: Reszkessetek betörők 2. Elveszve New Yorkban (mb. am.) f4, h6, 8. DEVLIN, A TRÜKKÖS ZSARU (mb. am.)** 1–3-ig éjjel n11. **A Szépség és a Szörnyeteg** (mb. am. rajzf.) 1-jén f2. 2–3-án 11, f2.

FÓRUM: Christopher Lambert: Fortress (mb. am.)** 4, 6, 8. **Mesés Amerika: Egérke vadnyugaton** (mb. am. rajzf.) 2–3-án f3. VIDEO: **Quasimodo szerelmei** (szexf.)*** 4. **Viva Vanessa** (szexf.)*** 6. **Cicababák** (szexf.)*** 8.

GORKIJ: Férfias játékok (am.)* 1–3-ig 3. **Egyedülálló nő megosztaná...** (am.)* 4–7-ig 3. **Micsoda csapat** (am.) 5. **Cindy meséi** (mb. ausztr. rajzf.) 2-án de. 11. (Matiné: egységes 30 Ft-os belépőjegyek!) **Wayne's world – Wayne világa** (am.) 2–7-ig 1. **Vinny, az ügyvéd** (am.) 3–7-ig 11. **Jöttem, láttam, beköltöztem...** (am.)* f8.

HORIZONT: A Szépség és a Szörnyeteg (mb. am. rajzf.) 1-jén 12, 2, 4. 2–7-ig 10, 12, 2, 4. Lege stereo. **Bumeráng** (mb. am.)* h6, 8, 10.

HUNYADI: Reszkessetek betörők 2. Elveszve New Yorkban (mb. am.) h4, 6, n9. OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 1–3-ig du. 2, éjjel n11. **Tom és Jerry – A moziban** (mb. am. rajzf.) 2–3-án 10, 12.

KOSSUTH: Terem 1.: Christopher Lambert: Fortress (mb. am.)** 1-jén h1, n3, 4, 6. 2–7-ig h10, n12, h1, n3, 4, 6. DEVLIN, A TRÜKKÖS ZSARU (mb. am.)** 8. **A fűnyíróember** (mb. am.)* Premier előtt! éjjel 10. **Terem 2.: Vadak ura** (mb. am.)* 2–7-ig de. f11. **Az időkapu – Vadak ura 2.** (mb. am.)* f1. **Férfias játékok** (am.)* f3, éjjel 10. **Isten veled, király!** (am.)* f5. **Őrült Stone, avagy 2008 – A patkány éve** (am.)* f7. **Christopher Lambert: Fortress** (mb. am.)** 8.

KŐBÁNYA: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 4, 6, 8. 1–2-án éjjel 10 is. Dolby stereo.

L'AMOUR: Álmoskönyv (am. forró szexfilm)*** **Örjítő fehérnemük** (am. forró szexf.)*** Előadások: felváltva folyamatosan reggel 9-től, utolsó előadás kezdete este 9, péntek-szombaton éjjel 11.

LUX: Reszkessetek betörők 2. Elveszve New Yorkban (mb. am.) 1-jén 2. 2–7-ig 10, 12, 2. **Bumeráng** (mb. am.)* 4, 6, 8. 1–3-ig éjjel 10 is. A moziban játékautomaták üzemelnek!

METRÓ: DEVLIN, A TRÜKKÖS ZSARU (mb. am.)** 1-jén 4, 6. 2–7-ig 10, 12, 2, 4, 6. **Roncsfilm** (magy.)* 8. OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** éjjel 10. Lege stereo. KAMARATEREM: **A hercegnő és a kobold** (magy.–ang.–jap. rajzf.) 2–7-ig 11. **Tök jó, válnak az öseim!** (mb. fr.) 2–7-ig 1. **Ördög vigye** (magy.)* 2–7-ig 3. **Legyek Úra** (am.)* 5. **Ghost** (mb. am.)* 7. **Where** (am.–magy.)** 9.

MONTEVIDEO: Karácsonyi éjjel (mb. am. forró szexf.)*** 4-én 4. 7-én 6. **A legnagyobb** (mb. am. forró szexf.)*** 4-én 6. 7-én 8. **Bombázók** (mb. am. forró szexf.)*** 4-én 8. **Rózsaszín cicák** (mb. am. forró szexf.)*** 7-én 4.

OLIMPIA: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** f5, f7, f9. Dolby stereo. SUPERMAN III. (mb. am.) 1–2-án éjjel n11. **Tom és Jerry – A moziban** (mb. am. rajzf.) 2–3-án 10, 12, 2.

PUSKIN: Tom és Jerry – A moziban (mb. am. rajzf.) 1-jén 4. 2–7-ig 10, f12, 1, f3, 4. **Hollywoodi lidércnyomás (Barton Fink)** (am.)* 6. **Minden reggel** (fr.)* 8. Lege stereo. **Bumeráng** (mb. am.)* 1–2-én éjjel 10.

SPORT: OROSZLÁNSZÍV (mb. am.)** 5, 7, 9.

TISZA: Christopher Lambert: Fortress (mb. am.)** 1-jén f3, f5, f7, f9. 1–2-án éjjel f11 is. 2–7-ig f1, f3, f5, f8, f9. SUPERMAN III. (mb. am.) 3–7-ig éjjel f11. Január 1-től sci-fi, horror, fantasy a Tisza mozi műsorán!

UGOCSA: Reszkessetek betörők 2. Elveszve New Yorkban (mb. am.) 2–7-ig 4, 6, 8. **Vuk** (magy. rajzf.) 2–3-án f3.

URÁNIA: Reszkessetek betörők 2. Elveszve New Yorkban (mb. am.) 10, f1, 3, f6, 8. 1–2-án éjjel f11 is.

VILÁG: Szünj meg, Fred! (mb. am.) 2-án 5. **New Jack City** (am.)* 2-án 7. **A hercegnő és a kobold** (magy.–ang.–jap. rajzf.) 3-án f4. **Nikita** (mb. fr.)** 3-án 6. **Kolombusz – A felfedező** (mb. am.) 7-én 7.

ZUGLÓI: Amerikai ninja IV. (am.) 2–7-ig 4. **Kétes döntés** (am. akcióf.) 2–7-ig 6. **A terror útja II.** (am. akcióf.) 2–7-ig 8.

AZ ART-HÁLÓZAT MŰSORA

BEM: Tom és Jerry – A moziban (mb. am. rajzf.) 1-jén 12, 2. 2–7-ig 10, 12, 2. 4–7-ig 4 is. **A brémai muzsikusok** (mb. sp. rajzf.) 1–3-ig 4. **A nagy postarablás** (magy.)* 1–3-ig 6. **A játékos** (am.)* 1–3-ig 8. **Boys** (belga)*** 4–7-ig 6. **A szerető** (fr.–ang.)*** 1–2-án éjjel 10. 4–7-ig 8.

BLUE BOX MOZIKLUB: Megáll az idő (magy.) 1-jén 4. **Jégkrémbalett** (magy.) 1-jén 6. **Egészséges erotika** (magy.) 1-jén 8, 11. **Könnyű testi sértés** (magy.) 2-án 4. **Városbujócska** (magy.) 2-án 6. **Kék bársony** (am.)** 2-án 8, 11. **Sárkány és papucs** (magy. rajzf.) 3-án f3. **Magic – Varázslat – A Queen Budapesten** (magy.) 3-án 6. **Zabriskie Point** (am.) 3-án 8. **Etűdök gépzongorára** (szovj.) 4-én 4. **Ítéletlenül** (magy.) 4-én 6. **Kopaszkutya** (magy.) 4-én 8. **Szarvasvadász I–II.** (am.)* 5-én 4. **„Minden idők legjobb filmjei"** 5-én 7. **Iskolakerülők** (magy.) 6-án 4. **Egy szöszi szerelme** (cseh) 6-án 6. **Hair** (am.)* 6-án 8. **Kutya éji dala** (magy.) 7-én 4. **„Az én tizenkettőm"** 7-én 7. **Lúdas Matyi** (magy. rajzf.) 2-án de. 10. „GYERMEKSZÍNHÁZ" Zengő ABC 3-án de. 11.

EURÓPA: Csapd le csacsi! (magy.)* 2–7-ig f2. **Tengeralattjáró** (ném.) 2–7-ig 3. **Thelma és Louise** (am.)* 2–7-ig f6. **Éjszaka a Földön** (am.)* 2–7-ig h8. KAMARATEREM: **J. F. K. – A nyitott dosszié** (am.)* 2–7-ig h1. **Jákob Lajtorjája** (mb. am.)** 2–7-ig 4. **Salon Kitty** (ném.–fr.–ang.)*** 2–7-ig 6. **Nikita** (mb. fr.)** 2–7-ig 8.

GRAFFITI: Eastwicki boszorkányok (mb. am.)* 2-án 4. **Krisztus utolsó megkísértése I–II.** (am.)* 3-án 3. **Veszedelmes viszonyok** (mb. am.)** 4-én f4. **Kék bársony** (am.)** 5-én f4. **Veszett a világ** (am.)** 6-án f4. **Nagymenők** (am.)*** 7-én f4. **Túl az óperencián** (am.)* **A Halászkirály legendája – The Fisher King** (am.)* 1–6-ig f9. **Távoli hangok, csendélet** (ang.) 7-én f9. VIDEO: **Brian élete** – 1–2-án és 7-én éjjel f11.

HUNNIA: Vízipók, csodapók (magy. rajzf.) 2–3-án 2. **Gyalog-galopp** (ang.) 1–4-ig 4. 4-én éjjel 10 is. **Hullámhossz** (am.) 5-én 4. **A tanú** (magy.) 6-án 4. **Ripacsok** (magy.) 7-én 4. **Legényanya** (magy.) 1–4-ig 6. **Európa kemping** (magy.) 5-én 6. **Éljen anyád!** (magy.) 6-án 6. **Vörös vurstli** (magy.) 7-én 6. **Malevil** (fr.) 1–3-ig 8. **Sörgyári capriccio** (cseh) 4–5-én 8. **Meteo** (magy.) 6–7-én 8. **Dűne** (am.) 1–3-ig éjjel 10. **Angyalszív** (mb. am.)** 5-én éjjel 10. **Csak egy lövés** (am.)* 6-án éjjel 10. **Veszett a világ** (am.)** 7-én éjjel 10.

MŰVÉSZ: Chaplin-terem: Otthonom, Idaho (Gus van Sant) 6, 8. **Atlantis** (L. Besson) f5. **Tarkovszkij-terem: Hamlet** (ang.) 5. **Európa** (dán–fr.) f8. **Huszárik-terem: A szakács, a tolvaj, a feleség és a szeretője** (ang., P. Greenaway) 1–3-ig h4. **II. Edward** (ang. D. Jarman) 4-én h4. **Querelle** (Fassbinder) 5-én h4. **Prospero könyvei** (ang. P. Greenaway) 6-án h4. 7-én 6. **Z00 (Z meg két nulla)** (ang.) 7-én h4. **Amadeus I–II.** (mb. am. M. Forman) 1–3-ig 6. **Zombie és a szellemvasút** (finn) 4–6-ig 6. **A hús** (M. Ferreri) 1–3-ig f9. **A Pont-Neuf szerelmesei** (fr.) 4–7-ig 8.

ÖRÖKMOZGÓ: Lőj a zongoristára (F. Truffaut) 1-jén f5. **Intim megvilágításban** (I. Passer) 1-jén f7. **W. R. – Az organizmus misztériuma** (D. Makavejev) 1, 6-án f9. **Nagy zabálás** (M. Ferreri) 1-jén éjjel n11. **Dermedj meg – halj meg – támadj fel** (V. Kanyevszkij) 2-án f5. **Mystery Train** (J. Jarmusch) 2–3-án f7. **Az ember nem madár** (D. Makavejev) 2-án f9. **Sweet Movie** (D. Makavejev) 2-án éjjel n11. **Az ember magányos hangja** (A. Szokurov) 3-án f5. **Berlin fölött az ég** (W. Wenders) 3-án f9. **A fiatal Törless** (V. Schlöndorff) 4–5-én f5. **A mi nemzedékünk** (A. Wajda) 4-én f7. **A bádogdob** (V. Schlöndorff) 4–5-én f9. **Lenin, az anya és az Úr** (J. Schmidt) 5-én f7. **Régi idők focija** (Sándor Pál) 6-án f5. **Csatorna** (A. Wajda) 6-án f7. **Patyomkin páncélos** (Sz. Eizenstein) 7-én f5. **A gyanú árnyéka** (A. Hitchcock) 7-én f7. **Ran (Káosz) I–II.** (A. Kuroszava) 7-én f9.

SZINDBÁD: Latinovits-terem: Édes mostohám (magy.) 1-jén 4. **Beszélő köntös** (magy.) 2–3-án 4. **Enyém vagy** (magy.) 4–5-én 4. **Sziriusz** (magy.) 6–7-én 4. **Bohémélet** (finn, A. Kaurismaki) 1–3-ig 6. **A nagy kékség** (fr.–am.)* 4-én 6. **Szex, hazugság, video** (am.)** 5-én 6. **Nagyítás** (ang.)* 6-án 6. **Zabriskie Point** (am.)* 7-én 6. **A tél meséje** (fr. E. Rohmer) 8. **Dajka-terem: A skorpió megeszi az ikreket reggelire** (magy.) 1–4-ig f5. **Dali** (sp.) 5–7-ig f5. **Találkozás Vénusszal** (ang.) 1-jén f7. **Bűn és bünhődés** (finn) 2-án f7. **Mindenki jól van** (ol.) 3-án f7. **Bérgyilkost fogadtam** (finn) 4-én f7. **Bohémélet** (finn) 5–7-ig f7. **Claire térde** (fr.)* 1-jén f9. **Éjszakám Maudnál** (fr.)* 2-án f9. **Tavaszi mese** (fr.) 3-án f9. **Pauline a strandon** (fr.) 4-én f9. **Barátnőm barátja** (fr.) 5-én f9. **A férfigyűjtő** (fr.)* 6-án f9. **Toto, a hős** (belga) 7-én f9. A moziban videotéka is várja a kedves vendégeket!

TABÁN: Kipurcant a bébicsősz, anyának egy szót se! (mb. am.) 1-jén f4. **A nagy kékség** (fr.–am.) 1-jén f6. **A hold hangja** (olasz) 1-jén h8. **Szerelmi ügy, avagy a postáskisasszony tragédiája** (jug.) 2-án f4. **W. R. – Az organizmus misztériuma** (jug.) 2-án 6. **Delicatessen** (fr.) 2-án f8. **Münchhausen báró csodálatos kalandjai** (mb. am.) 3-án 3. **Eastwicki boszorkányok** (mb. am.)* 3-án n6. **Nagymenők** (am.)*** 3-án f8. **Bagdad Café** (ném.) 4-én h6. **Az amerikai birodalom hanyatlása** (kanadai) 4-én f8. **Leningrádi cowboyok menni Amerika** (finn) 5-én f6. **A Nap birodalma** (am.) 5-én 7. **Effi Briest** (ném.) 6-án n6. **A harmadik generáció** (ném.) 6-án h8. **Atlantis** (fr.) 7-én 6. **Az én szép kis mosodám** (ang.)** 7-én f8.

TOLDI: A tanú (magy.) 2–4-ig 5. **„Időrendben" Válogatás a BBS filmjeiből** – 5-én 5. **Hószakadás** (magy.) 6–7-én 5. **A rádió aranykora** (mb. am.) 2–7-ig 7. **Berlin fölött az ég** (ném.) 2–3-án 9. **Golyó a fejben** 4–7-ig 9.

VÖRÖSMARTY: Báj – Báj Loksi! (magy. koncertf.) 4. **A navigátor – Egy középkori Odisszea** (új-zélandi/ausztr.) 6, 8. **Christopher Lambert: Fortress** (mb. am.)** éjjel 10.

Üzenet a Marson?

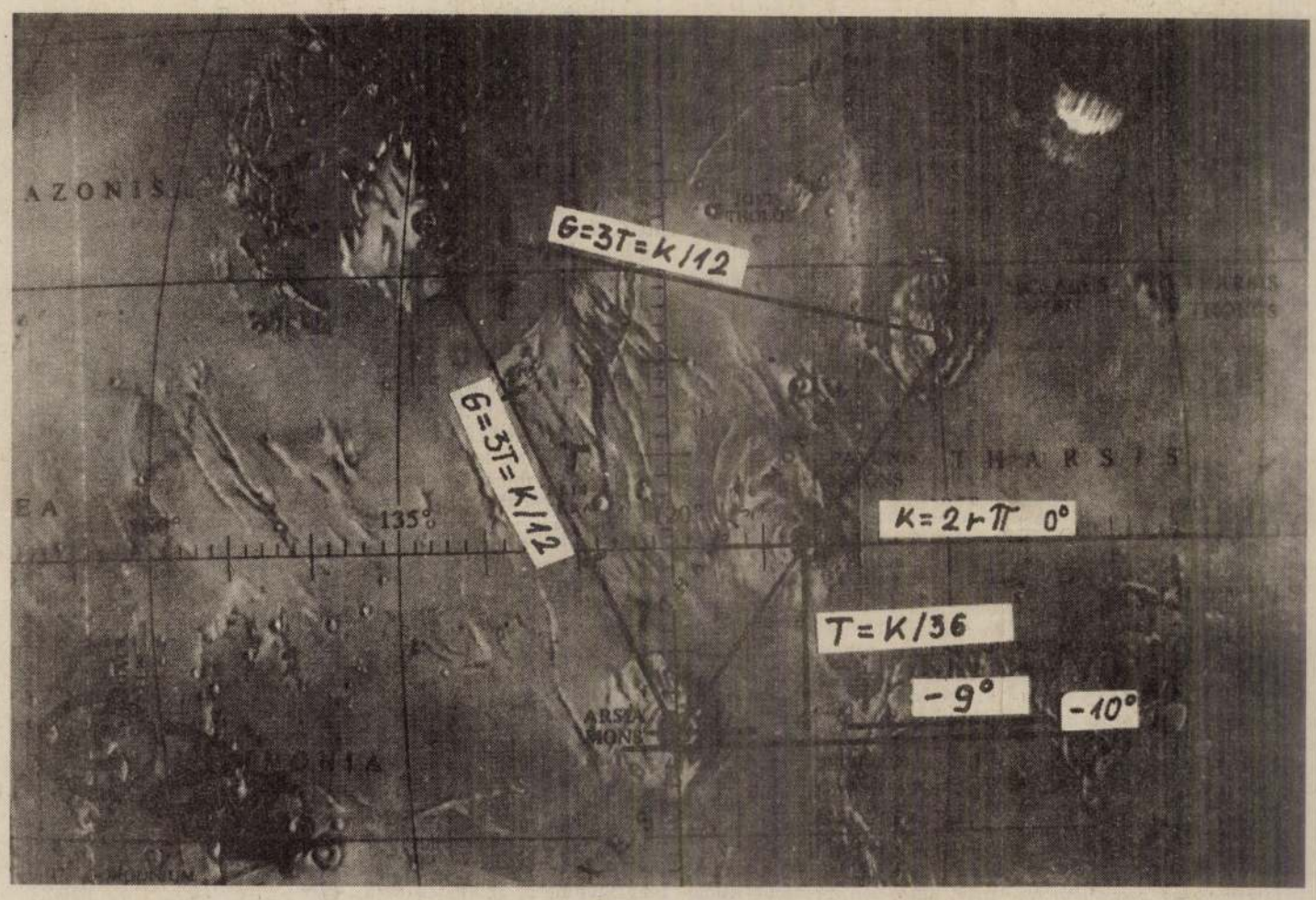

A Mars-kráterek

Van a Marson négy nagy kráter. Ebből három egy egyenesre esik. Ha az egyenes két végpontját a negyedik, a legnagyobb, ősidők óta kialudt vulkánnal összekötjük, egy egyenlő szárú háromszöget kapunk. A háromszög méretadatainak vizsgálatával Földes Attila szolnoki villamosmérnök döbbenetes megállapításra jutott. A háromszög csúcsában a Napot, alapjának két végpontjában a Vénuszt, illetve a Marsot jelképezik a kráterek. Az alapon nyugvó negyedik valamikori tűzhányó – ez furcsamód épp a marsi egyenlítőn fekszik – nem mást szimbolizál, mint a Földet, amelynek a háromszögbe kódolt üzenet szól. A felfedezésről immár a harmadik könyvet – ezúttal egy színes képes albumot – készül közzétenni az idegen eredetű civilizációk régi kutatója. Állításai azonban mind ez ideig nemigen találtak visszhangra tudományos berkekben. Ennek okairól is szó esik a vele folytatott beszélgetésben, amelyet Tarcali Gábornak, a Magyar Ufókutató Hálózat vezetőjének észrevételei, Zombori Ottó csillagásznak és Schalk Gyulának, az Uránia Csillagvizsgáló főmunkatársának a hozzászólásai egészítenek ki.

F. A.: A tudomány még arra sem veszi a fáradtságot, hogy cáfolja az állításaimat, egyszerűen még azt sem hajlandó észrevenni, amiben cáfolatra érdemes anyag van. Én egy idegen intelligencia üzenetgyanús rendszerét fedeztem fel, amit a Marson évmilliók pusztításainak is ellenálló kráterekbe kódoltak. Ez a bizonyos marsi háromszög méretarányaival és a szögfüggvények nyelvén magas szintű tudásanyagot közöl, ami a mi tangenstáblázatunkkal meg is fejthető. Ez a tudományt nem érdekli. Rendben van. De a tudomány azzal sem foglalkozik, hogy az idegen civilizációknak szánt üzeneteknek milyeneknek kell lenniük ahhoz, hogy azok célba is érjenek.

– Az arecibói óriás rádióteleszkóp kozmoszba sugárzott jelei, avagy a Pioneer–10 űrszonda által vitt, aranylemezre rajzolt ábrák nem célirányosak?

– A mi üzeneteink céltalanul haladnak, nem tudjuk, hol találhatnak idegen intelligenciára, a rádiójelek, az űrszondák elvesznek a kozmosz ismeretlen mélységeiben. Az aranylemez ábrái egy-két millió év múlva láthatatlanokká lesznek. Ezzel szemben a Marson üzenetet hagyók jól ismerhették az evolúció törvényeit, tudhatták, hogy a Földön is megjelenik majd az értelmes lény. Ezért szerkesztették magas szintű technikai civilizáció birtokában, ezt az évmilliókig fennmaradó, elpusztíthatatlan, önépítő jelzésrendszert, amelyet a tudás megfelelő fokán meg is lehet fejteni. Törvényszerű ugyanis, hogy a Földet elhagyni készülő ember legelőször a legközelebbi bolygótárs, a Mars felé fordítja kutató tekintetét.

– Ebben van valami, ám az nem egészen világos, hogy ha ennek a bizonyos civilizációnak a követei a Marsig már eljutottak, miért kezdtek el ott a mesterséges tűzhányók kialakításával vesződni, miért nem jöttek egyenesen a Földre, s teremtettek közvetlenül kapcsolatot velünk?

T. G.: Az ősember barlangrajzainak szkafanderes alakjai, a fáraók korában leírt tüzes abroncs, amelynek belsejéből idegen lények szálltak ki, de a Biblia számos utalása is arról tanúskodik, hogy igenis, eljöttek a Földre is távoli bolygók nálunk fejlettebb civilizációban élő lakói. Csak kapcsolatot nem tudtak teremteni velünk, mert mi erre még mindig alkalmatlanok vagyunk. Az ufókutatók megannyi megfigyelései, közvetlen élményei mind arra utalnak, hogy az univerzum magasan fejlett intelligenciái szigorú törvényt követnek kapcsolatkeresés közben: sem testben sem lélekben nem tesznek kárt. Nálunk viszont még mindig a farkastörvények uralkodnak. 1942. február 6-án Los Angeles fölött 16 azonosítatlan repülő objektumból álló kötelék jelent meg. Az USA légvédelme 30 perc alatt 1430 lövedéket lőtt ki a rajra, amely a támadásra fittyet hányva méltóságteljesen hagyta el a város légterét. A földönkívüliek tisztában vannak azzal, hogy a földlakókkal nem lehet akárhogy kapcsolatra lépni. Szerintem ezért választották a Marsot „üzenetközvetítőnek".

F. A.: A jelzés nem lehet akármilyen. Ha olyan, ami a mi technikai szintünkön is kivitelezhető, akkor azt hamisítani is lehet, lásd a székesfehérvári fiatalok által készített gabonaköröket. Ha jelentősen meghaladja a mi szintünket, észre sem vesszük. Olyasmire van tehát szükség, amit felfoghatunk, de mi magunk még meg nem csinálhatunk. Egyébként nem álltak meg a Marsnál a velünk kapcsolatot kereső idegenek. Az üzenetet a formájukban tulajdonképpen a marsi krátereket leképező gizehi piramis hármas elhelyezésében megismételték. És a piramisok építésének máig megfejtetlen rejtélyének is valahol itt kell keresni a nyitját, anélkül, hogy ufókról beszélnénk.

– Értsük ezt úgy, hogy önnek az ufókutatókkal és bejelentéseikkel szemben ugyanolyan fenntartásai vannak, mint önnel szemben a tudománynak?

F. A.: Sajnos az ufókutatás ma már olyan üzletággá vált, ami miatt maga a kifejezés is lekicsinylő értelmet kapott. Én a legutóbbi ufológiai kongresszuson, Ózdon el is mondtam, hogy többé ilyen körben nem vállalok előadást, mert ketté kell választani immár az azonosítatlan repülő tárgyak megfigyelését és a Földön kívüli intelligenciák kutatását. Ez nem jelent fenntartást, már csak azért sem, mert az én felfedezésemet *Betty Hill* 1961-es ufókalandja is megerősíti. Ő ugyanis az ufonautáktól egy olyan térképet kapott, amellyel a csillagászok nem tudtak mit kezdeni. Én viszont rájöttem, hogy Betty Hill abban az időben, amikor a világűrbe induló űrhajót még csak szerelték a Földön, szinte tökéletes rajzát kapta a marsi vulkán-üzenetrendszernek. Ez is véletlen?

T. G.: Egy ember látomása még lehet a véletlen, a megbomlott agy, részeg állapot műve. De ha egymástól függetlenül ezrek látják ugyanabban az időben ugyanazt ugyanúgy és írják le az azonos típusú égi járműveket és az ezeken érkező ufonautákat, akkor az micsoda, ha nem bizonyosság? Jellemző, hogy nemrég Debrecen első számú csillagásza a helyi lapban számolt be arról a szivar alakú repülő tárgyról, amit a saját szemével látott, egy hét múlva pedig letagadta azt is, hogy nyilatkozott.

F. A.: Én is beszéltem már olyan tudóssal, aki négyszemközt elismerte, hogy nagy jelentőségű dolgot fedeztem fel. A *Bradenburg* amerikai tudós által kidolgozott Sydonia-hipotézis szerint is a Marson – a bolygó északi felén hullámzott meleg vizű tenger partján – humanoidszerű életnek kellett lennie, amire az ottani piramisok, a több kilométer hosszú merőleges fal és az emberi tekintetű arcot mintázó hegyek is utalnak. Ennek ellenére ez a tudós nyilvánosan nem állt ki mellettem, csak azt tanácsolta: próbáljam meg előbb külföldi szaklapokban publikálni a felfedezésem, akkor majd a magyar tudomány is foglalkozni fog vele. Egyébként magyar tudományos folyóirat kockáztatta meg tavaly azt a kijelentést a Sydonia-hipotézissel kapcsolatosan, hogy egészen új megvilágításba kerülhetne ez a feltételezés, ha még valami alátámasztaná az intelligencia jelét a Marson. Azt hiszem ezt a dilemmát oldottam meg én, de mit tegyek, ha a tudomány nem hajlandó erről tudomást venni? Sőt, egyes képviselői – tisztelet a kivételnek – anélkül, hogy ismernék felfedezésem lényegét, számmisztikának titulálják azt, a tényeket pedig a hit tárgyainak minősítik.

Kőváry E. Péter

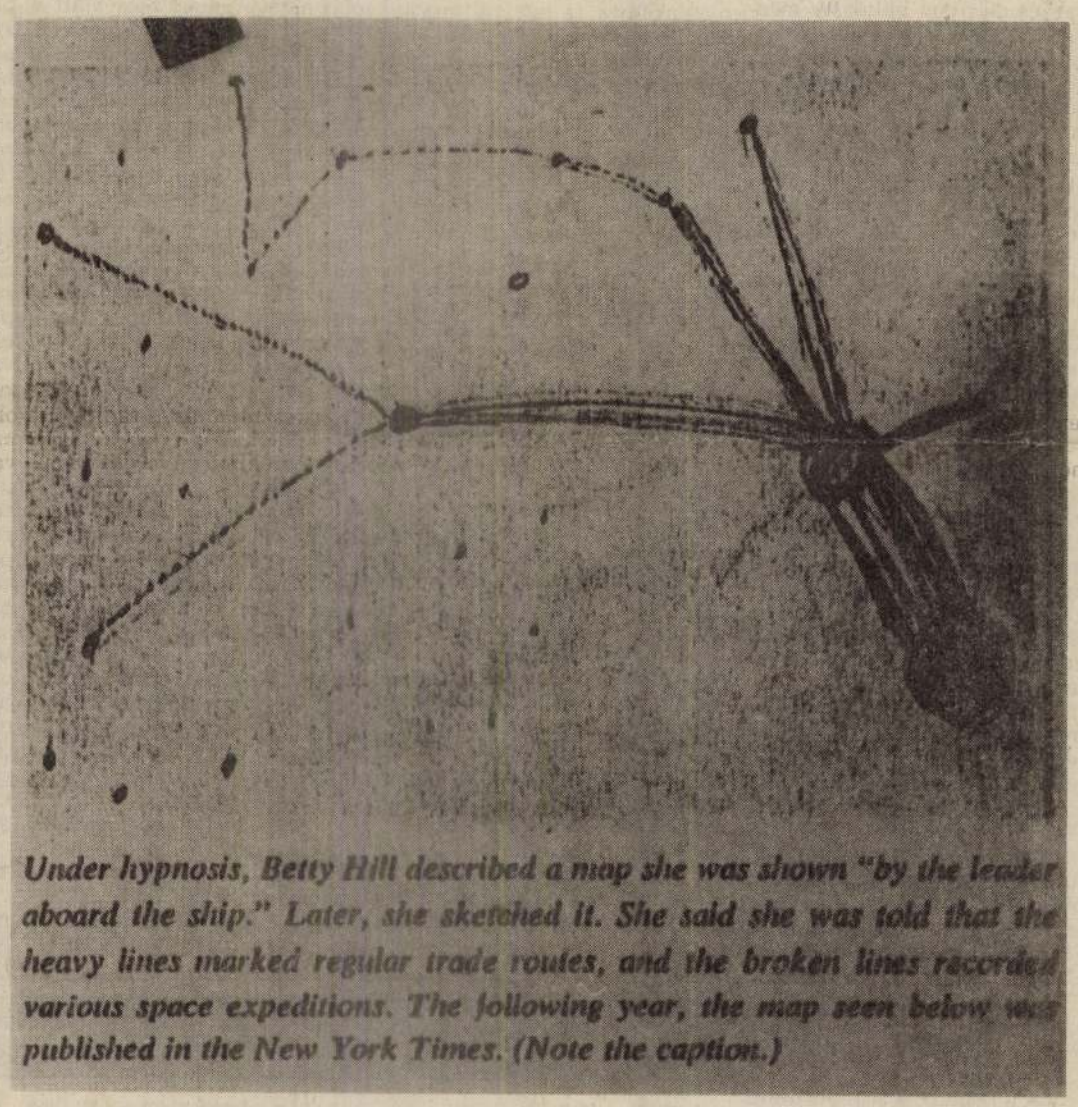

Under hypnosis, Betty Hill described a map she was shown "by the leader aboard the ship." Later, she sketched it. She said she was told that the heavy lines marked regular trade routes, and the broken lines recorded various space expeditions. The following year, the map seen below was published in the New York Times. (Note the caption.)

Ezt a képet 1961-ben, állítólag, egy ufóban mutatták meg Betty Hillnek. Most derült ki csak, hogy a rajz pontjai csaknem tökéletesen fedik a marsi vulkánokba szerkesztett üzenetrendszert

SCHALK GYULA: Sajnos ebben a kérdésben egyelőre tudományos vitát valóban nehéz lenne folytatni. Az idegen intelligenciáról tanúskodó jelek, jelenségek ma még a hit tárgyai csupán. Így legfeljebb hitvitákba mehetnénk bele. Ennek azonban semmi értelme. Valaki azt állítja, hogy a Földön élnek repülő, piros elefántok, ő látott is ilyeneket, én meg legyek szives cáfoljam a létüket, ha tudom. Hogyan tudnám ezt cáfolni? Ráadásul a tagadással mindjárt azt az érzetet kelteném, hogy van mit tagadni. Ez így nem megy. Ehelyett inkább azt lenne érdemes vizsgálni: miért hisznek ennyien és éppen most ezekben az üzenetekben, a földönkívüliek rendszeres jelentkezésében, megjelenésében? Ennek társadalmi, gazdasági, lélektani, lelki okai vannak, amellett, hogy Magyarországnak az ufójárás sűrűségét tekintve is illik utolérnie a fejlett nyugatot. Köztudott, hogy válságos korokban megvan a maga jelentősége a Földön túli csodáknak. Másfelől az is történelmi tapasztalat, hogy amikor valami már nagyon a levegőben lóg, mint az 1890-es évek második felében a levegőnél nehezebb repülő szerkezetek megjelenése, akkor szinte mértani haladvány szerint sokasodnak meg az emberek erről szóló látomásai. Az ufók ügyében a tudomány valóban követett el hibát. Évtizedekig azzal intézte el a kérdést, hogy ez marhaság. Ez viszont nem tudományos érv. A Föld a legjobb példa rá, hogy van élet a világmindenségben és semmi tudománytalan nincs abban, ha azt állítjuk: akár holnap is leszállhat egy idegen civilizáció űrhajója a Földre. De ezzel kár lenne riogatni az embereket...

ZOMBORI OTTÓ: Napjainkban nagyon sok kozmikus „felfedezés" születik, és a tudomány valóban nem teszi helyesen, ha ezekről nem vesz tudomást, mert így egy sereg téveszme kap lábra a tájékozatlan közvéleményben. Sajnos a számmisztikával nagyon sok ember képzeletét fel lehet gyújtani, és milyen matematikus az, aki két számból ne tudna egy harmadikat produkálni, de mire bizonyíték ez? Másfelől aligha lehetne jó néven venni azt, ha valaki előáll egy teóriával és azt követeli a tudománytól, hogy cáfolja meg az ő állításait. Ez így nem korrekt, mert azt terheli a bizonyítási kötelezettség, aki állít valamit, nem pedig a másik felet a cáfolási kötelezettség. Itt vannak Földes Attila Mars-kráterei. Én nem vonom kétségbe, hogy az ő számításai és szögfüggvényei helyesek, de azt neki is be kell látnia, hogy a Marson – ami egyébként a legjobban kikutatott bolygó – lehet még másik ötször, vagy tízszer négy olyan krátert kiválasztani, amelyekre hasonló, vagy még eredetibb elméleteket tudnánk kidolgozni. Engem tudományos körökben elmarasztalnak, amiért szóba állok még az ufókutatókkal is, de én azt mondom: ha ennek csak annyi haszna van, hogy egyre több lakásban ott lesz a csillagos ég térképe is és gyarapodnak az emberek csillagászati ismeretei, már megérte. Én elmentem az ufókutatók ózdi konferenciájára és ott azt ajánlottam, hogy ám kutassuk együtt az eget, meg az ufókat is, ha vannak, de eddig még sajnos néhány homályos fotón kívül más, első kézből való bizonyítékot senki nem tett le az asztalra. Akkor meg min vitatkozzanak a tudósok?

Interspan

SIKEREKBEN GAZDAG, BOLDOG
ÚJ ESZTENDŐT
KÍVÁNUNK
MINDEN KEDVES
MEGRENDELŐNKNEK
ÉS VÁSÁRLÓNKNAK.

INTERSPAN FAIPARI KFT
4800 Vásárosnamény, Ipar utca 1. Pf. 9.
telefon: 42/15-815, 44/71-200, 52/32-100, 44-946
telefax: 52/32-100
telex: 73-239

TÁJTOS REKLÁM

KÁROLYI AMY:

Kérdés

Reám nehezedik az Úr keze:
S én szólok: Uram, mi a célod vele?!
Hisz visszavettél élő embert és élő állatot,
kikhez a szívem ragaszkodott.
Áldozzak néked kertet, házat, madarat,
hogy csillapítsam haragodat?
Vagy mit kívánsz?
Én legyek az égő áldozat.

Mondandónk volt a célunk,
a gyerekünk, a maradékunk.
Aki majd egyszer bátran
nem vérzik el a csatákban.

Ketté hogyis nem szakadtam
repülőn, autón és vonatban?
A távol vonzott, a közel marasztott.
Hogyis maradtam egy darabban?

Hogyis van kedved ebédelni,
ügyet intézni és nevetni,
mikor jól tudod, milyen helyen
végződik peres tárgyalásod:
a farkasréti vesztőhelyen.

Kert és tigris

addig ápoltuk, babusgattuk,
míg a kert újra visszavadult:
akár a szelídített tigris,
ki morogni újra megtanult.

Csecsemőszájjal enne embert,
ki üvegből tejet szopott,
ilyen felebarátod az ember,
beszél öt nyelven, vezet gépet,
jótékony, tanít emberséget —
de meg nem változtathatod.

Félmúlt

E többértelmű igeidő,
akár a rózsaszirom,
cserélgeti rózsaszínét.
Hol frissen buggyanó piros,
mint tűszúrás után a vér,
hol sötéten megalvadó,
mikor bevégzett múltba ér.

Félelem

Egymáshoz hajolnak a hársak,
akár a fáradt igáslovak.
És félnek, félnek mondhatatlanul,
hogy valamelyikük egyedül marad.

Kritika

Kicsit „japános",
mondják az okosok
a kicsire, a mindenségre.
Mikor a káposztalepke
leszáll virágnak a levélre.

HORGAS BÉLA:

Fölriadt. A függöny holdasan, hatalmasan, ezüstsörényként lobogott be az udvarról, be az ablakon át a szobába, és szíszegett, mint a mérges ludak. Ez nem az ő függönye, ez egy kinti függöny... Valaki járkált odakint. Megmarkolta az ágy szélét, a hűs deszkára szorította tenyerét és mutatóujjával óvatosan tapogatva kikereste azt a simára koptatott lyukat, amelybe elalvás előtt mindig megkapaszkodott; szinte odaláncolta magát, úgy aludt el. A lyuk megvolt, már várta a mutatóujját, de a kinti függönysörény ettől nem csillapodott és az udvarról újra hallatszottak az idegen zajok, talán egy csizmatalp óvatos surranása, egy pata topogó hangjai, körmöké, ahogy babrálják a rézkilincset s a lakatot a tyúkól ajtaján. S közben a mérges ludak sziszegése. Késköszörülés. Lassan állig húzta a lópokrócot, érezte a bordó bársonyszegély puha érintését — így nem érheti baj. A lyuk és a szegély voltak a védelmezői.

1950 nyarán történt mindez. A kisfiú, akiről szó van, én voltam. Tizenkét évesen. Negyvenkét esztendő választ el tőle — köt össze vele. Szükségem van rá; a butaságaira is, vágyaira és félelmeire, a barátaira. Különösen egyre.

Az ágy finom hársfából készült. A vihar kidöntött az állomáson egy öreg óriást; a sínekre zuhant, láncokat kötöttek rá, lovakkal vontatták el. Jött a vonat, sietni kellett, az apja darabolta föl, reggeltől estig dolgozott a pályamunkásokkal. Az ágakat télen eltüzelték, a nyers fa sírt a csikólábú tűzhely szájában — a törzse esztendőn át ott hevert az állomáson, azkerülne, fiúk, és elcsúfítaná a nyílegyenes pályát, megtörné grandiózus lendületét, mely Kelet és Nyugat régióit kapcsolja össze.

Talán nem érte jöttek mégsem, gondolta a kisfiú, csak úgy betévedtek. Egy útmenti ház, ugye, látták a kerekes kutat, vizet akarnak inni, ilyen kút nincs a faluban, ezt a Vasút úr ásatta: miért nem hallja a bádogpohár koccanását a betonon? Ezek nem inni akarnak, ezek meglátták a kajszit az útról, ezek a kajsziért jöttek, a sárga gyümölcsök izzanak a holdsütésben, ezeket megbolondította a kajszi, és a kerítésen hiába hajoltak át; tavaly már leszakította egy éjszakai tolvaj a kinyúló ágat... A sziszergést, ahogy tekergőzött, kisodródott és visszaömlött a függöny, mintha kintről fújta volna be óriási ezüstszáj — ezt a suttyogó-sziszergő hangot már ismerte. Valakié az. Valaki lovának a sörénye suhog így. Az udvaron áll és várakozik. Lesben áll. Lassan följebb tolja magát a párnán, feje az ágydeszkának koccant, a lyukat oldalt elengedte, ujja zsibbadt a szorítástól.

A tölgy legközelebbi rokona Esztergom és Léva közt él, hatszáz éves, és Fakastély a neve, mert törzsének üregében szobát rendeztek be hajdanán, ahol tizennyolc ember kényelmesen időzhetett. A mi óriásunk törzsében kisebb az üreg, bársonypamlag sehol, de fölfelé négy hatalmas ága, lefelé három roppant gyökere sötét csóként ásít, fölfelé a négy égtáj álmaiba, lefelé a tengerhez, a tündérekhez és a halottakhoz vezet az út.

dásznak? Várt türelmesen. Kivárni a megfelelő pillanatot — tudja, hogy ez mit jelent.

A Piros Vadász meg egyre fütyörészett. Dallamtalan, monoton, vékonyka hang bukdosott ki töredezetten a száján, hasonló ahhoz, amit a vadonból érkezett kovboj. Fütyörésző Dan hallatott. Azért ez más volt. A hajlongása és a csúszkálása, ahogy szinte céltalanul csörgedezett, de volt ereje és iránya mégis, haladt előre, áthatolt mindenen, a zárak felpattantak tőle, az inak elernyedtek, a fogak összekoccantak, mert szép volt, de félelmetes is, kicsit borzongató, s aki nem tudta, nem ismerte, akinek volt félnivalója, azt gondolhatta: őrült fütyörészés ez, se eleje, se vége sípolászás, ettől nem menekülhetsz, jön utánad, akárhol megtalál.

Hallgatta a fütyörészést, várt türelmesen és apróra megnézegette, ahogy ott ült az ablakdeszkán, hátát a falnak vetve: a Piros Vadász. Egyik térdét fölhúzta. Fekete ruha volt rajta, finom bőrruha, rövidszárú csizma a lábán, és piros flanelling. A dísztelen, széles övről két hatalmas revolvertáska lógott alá az éjbe, fekete az is.

Most abbahagyta a fütyörészést és megszólalt, csöndesen, de nem suttogva:

— Alpacca, alszol?

Ujjongás tört fel a mellében: hozzá jött! A nevén szólítja, indián-nevén, amit senki sem ismer. Csöndesen akart válaszolni ő is, egyszerűen és természetesen, hogy ezzel is jelezze: minden rendben van, de reszketőre sikerült az első mondat:

— Már vártalak, Piros Vadász.

A másik mintha elmosolyodott volna a sötétben, és az ablakon bezuhogó ezüstös sörény felé nyúlt simogató mozdulattal; egy ló állhat az udvaron, gondolta; egy ló, vagy kettő?

— Nem jöhettem előbb — mondta a Piros Vadász.

Ez megható volt, hogy magyarázkodik, holott nem kellene, barátok közt nem is szokás. Nem jöhetett, hogyan is jöhetett volna előbb, ha egyszer most van itt az ideje.

RÁCMOLNÁR Sándor

ÉS 1992. jan. 10.

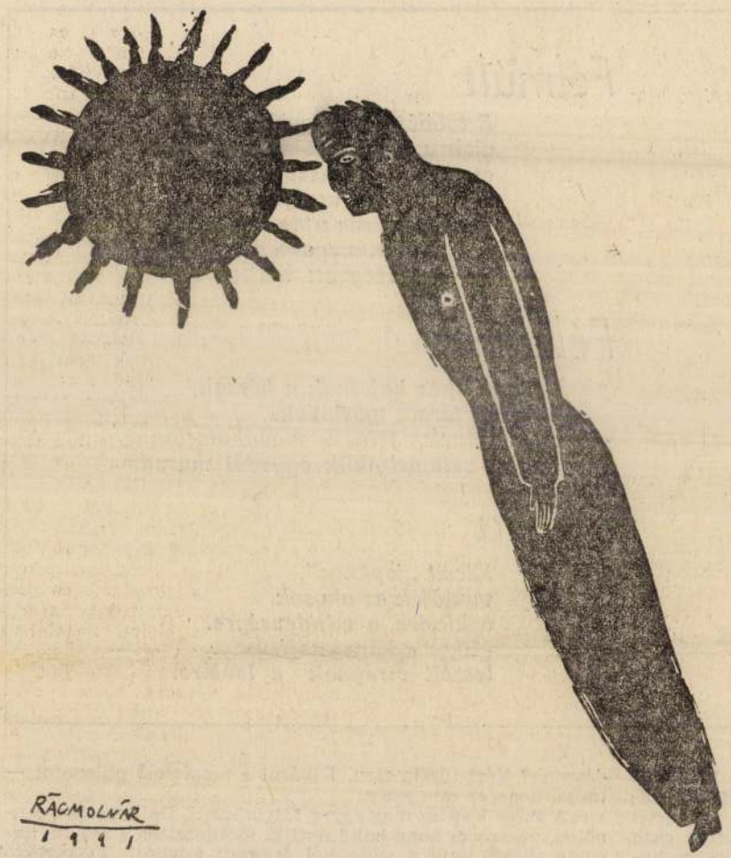

Rácmolnár Sándor rajza

KOLTAI TAMÁS:

Színház

A fából faragott Csehov

Országszerte több Csehov-variáció fut. A *Játékszín Kapás Dezső*-stábjáról kis módosítással a Hamletben szereplő színésztrupp jutott eszembe: Csehov nem elég orosz nekik. Megmagyarosították. A *Magyar három nővér* — illetve a három magyar nővér — Szabolcs-Szatmárból ácsingózik Pestre, Szoljonij (alias Soós) Petőfire akar hasonlítani Lermontov helyett, Irinának (Irmának) nem szamovárt, hanem gipszgólyát ajándékoz Csebutikin (Csetneky), és így tovább, mindennek megvan a paralellje a magyar ugarról. A szándékot okosan indokolni lehet — az eredmény parodisztikus. Talán ha rabról — „A Cseresznyéskert olyan, mint valami sűrű és nyomasztó álom", írta a lucidus szolnoki műsorfüzet, amitől hirtelen alig leküzdhető késztetést éreztem, hogy megvegyem a nemzeti színázi műsorfüzetet is —; igen, ez az, mondtam magamban másodszor az ember-törzsű, ág-karú fák láttán: a holtak, az áldozatok vannak jelképesen a kertbe temetve, a múlt van ide temetve, mindannyiunk múltja, magyar román, szláv bánat, hiszen egész Oroszország, egész Magyarország, egész Románia a mi kertünk. S hogy mi minden van még ebbe a mumifikált kertbe temetve

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ:

Film

Hamis a nővér

Lukáts Andor szövegátigazító-rendező filmje, *A három nővér* szürreálisnak is mondható. Már ha leszűkítjük a szó jelentését arra, amit futólag értenek rajta. Valóságos, naturalista, verista mozzanatok, testrészek, könnyek és jelmezek; megtévesztő hitelességgel mintegy a valóságból kiszakított szobabelsők és *mennyezetek*, monológok és dialógusok, vodkák és egyenruhák kavarognak benne. És a szürreálisnak itt vége, a mondatot ugyanis úgy kell folytatnunk, miszerint minden mélyebb összefüggés, gondolati kohézió nélkül. Anélkül, hogy megvalósulna a minden, a legcifrább és legrendhagyóbb művészi alkotások sine qua nonja: indulnak valahonnan, tartanak valamerre, eljutnak valahová. Mert hogy ez *A három nővér* hova jut el — kötve hisszük, hogy az alkotó szándéka szerint —, arról meg fogunk kockáztatni egy feltevést.

A film bizarr ötlete az, hogy országunkban állomásozó szovjet tiszti családokkal, mint életből vett alakokkal, egy szovjet hadsereg lakta tömbházban, mint fő helyszínen, játszatja el *Csehov Három nővérét*. (A VIL névelő nélkül írja a címet.) Ehhez alkotók megfaragják, nyesik, szabják, köröm- és szabóollózzák a csehovi szöveget, szituációkat, jellemeket, eladdig, hogy végül már az sem ismer rá, az sem képes követni, aki tűrhetően ismeri a darabot. Kissé irigyeljük azt a zsenitudatot, mely — más területről véve példát — nekiesik *Michelangelo Dávidjának*, hogy a maga hite és üzenete szerint faragja át vésőjével, kalapácsával. (Csak egy darabig mást; a vésőtől, kalapácstól már egykutya.)

Elfogadva a kész helyzetet, lássuk, mi teljesül be belőle. A mozi leoszt minket, mást nem tehetünk, minthogy azon spekulálunk, ugyan mi a túró összefüggés mutatkozik meg a *Három nővér* és Kelet-Európa szovjet csapatállomásoztatással teljes és kies helyzete közt. Hát nem sok. Néha, mint ívfény, át-átvillan egy-egy mondat az egyikből a másikba. Az is világos, hogy mind a három nővérrel és társaikkal, mind pedig az itt állomásozó szovjet tisztekkel és családjukkal, mondhatni minden szovjetnek nevezett emberrel bestiálisan kibabrált az élet és a történelem. Ez azonban túl általános, nagyon kevés. Ez nem összefüggés. Ezt az újságban láttuk, nem a filmben. Akkor pedig tévedtünk, amikor a film kínálta leosztás szerint spekuláltunk.

Van a mozinak egy nem kevésbé bizarr sajátossága. Miközben rendező és operatőr (*Kardos Sándor*) amatőrfilmes képességeket árul el, kibontakozik a valóban ámuló szemünk előtt egy szuperprofi színtársulat. (Senkit sem fogok név szerint említeni — kérem tisztelettel beérni annyival, hogy mindenki zseniális.) Hát nem szürreális ez már önmagában is? Egy műkedvelő filmes felveszi szalagra egy színházi rendező (ez eddig Lukáts Andor egy személyben — s nem rendező, hanem maga is színész) fenséges színészparádéját...? S ez önmagában jó, csak értelmezhetetlen...? Vagy mentsen isten, hogy értelmezzük...? Példátlan a maga nemében: rész egész nélkül. Voltaképpen az egész magyar színházi élet paradoxona ez.

És még egy ellentmondás fér ide az előtt, amit befejezőnek szántunk: szuperszíntársulat ide, profi teljesítmények oda, az előadásnak sikerül megvalósítania a legtöbb magyar Csehov-produkció fő jellemzőjét, a dögunalmat. Csak ismételni tudjuk, a rész nem pótolhatja az egészet. Nézzük, mi is derül ki végül *A három nővér*ből. A nővérek nem jutnak el Moszkvába, ez eddig Csehov. De akkor mi ebben a filmben Moszkva, kik a három nővérek? Bízzuk magunkat a film sugallatára: ott állnak sárosan, kifosztottan a vízparton, ahol az elevező sereg hagyja őket. Nem transzformálódik ez a homokos, sáros part — annál is kevésbé, mert annyira Duna-part, hogy jobbat már kitalálni sem lehetne —, nem minősül át valamiféle *kietlen térséggé*. Teljesen olyan az egész — sajnos —, mintha *mi, három nővérek*, siratnánk a tőlünk kivonuló szovjet csapatokat, akik ígértek nekünk, felcsináltak minket, s most itthagynak a bajban. Alig hiszem, hogy ez megfordult az alkotók fejében, hiszen ilyen ötleteket és érzéseket a volt MSZMP balszárnyán vagy a jelenlegitől balra állóknál lehetne föllelni. Ez tényleg csak valami

Annak hatására, amit láttam. A többi néma végiggondolatlanság.

★

Kezdjük mi is hamisan a *Hamis a baba* című *Bujtor-filmről* való megemlékezésünket. A rendező-forgatókönyvíró az első magyar filmes, amióta jómagam filmkritikát írok, aki felismerte a kort, amiben él. Ez a kor, kérem szeretettel, szeretne már egy jót röhögni kínjában. És még azt is szeretné — s ez mind benne van a filmben, az más kérdés, hogy miként —, ha egyetlen Balatonja fölött vakítóan sütne a nap, csupasz, óriás keblek harangoznának csóró élete fölött, legalább a vásznon: ha a világ, melyben már megint kénytelen élni, kissé önirónikusan mutatkoznék meg, s ha nevében végre győznének kedves behemótok, szerencsétlenkedő rokonszenves kisemberek.

Kár, hogy például az író Bujtor István hallatlanul szűkmarkúan bánik a főszereplő Bujtor Istvánnal, eladdig, hogy a rendező Bujtor István szinte tanácstalan a már említett, különben rokonszenves főszereplőjével. Még szerencse, hogy *Kern András* viszi a produkciót; de a Zwack-unikumos tengeri pillanat után fölötte is összecsapnak az ötlettelenség hullámai; amit Csöpi-Bujtor kiment belőle, az csupán vázlat. Az is kár, hogy a meglelt aranyos kisfiúval nem képes kezdeni valamit a történet. A nézőtéren filmírók sokasága dünnyögte félhangosan az ötleteket; ám a harmadik csomagtartóba bújás után ők is kedvszegetten elnémultak. Az is kár, hogy elmaradt a várva várt, nem amerikai-brutális, hanem a franciásan-ötletes üldözés. Régebbi fegyvertényekre visszarévedve: a bujtoros. És azok a száraz, hatalmas pofonok egy vidám, akrobatikus verekedésben! Miért nem, miért, miért? Végül, nem szerencsés, ha egy film egy Agatha Christie-regény záróformulájával ér véget, egy szobában, ahol a detektív rámutat a tettesre. Nem véletlenül nem készülnek jó mozik a krimi koronázatlan királynőjének regényeiből. Legvégül pedig kár, hogy a jó indulás után a mese lelassul, döcög. Magyaráz, s nem történik. Pedig de jó volna röhögni már egyszer szegény magunkon, ebben a hány-

tel készült. Photo, Video Corbert, Varsovie, Rue Nowy Swiat 39.

Ami nekem e párszoros híradásban a figyelmemet megragadta, az elsősorban nem Lenke Franciska fogalmazásának egy-két piciny makulája, vagy nyelvi műveltségének olyan fogyatékossága, hogy például a címzésben a kisasszony francia megfelelőjét (Mademoiselle) Madamarillének írja, miközben Magyarország és Moszkva neve németesen szerepel. Nekem különösen az írás lényegi része tetszik, ahol az ifjú hölgy nagyfokú nyugtalanságának ad hangot, amiért pesti ismerőse (barátja?) „már vagy egy hete nem ad életjelt magáról". Jómagam még valahol anyám és leendő apám génjeiben rejteztem, amikor egy Moszkvában tartózkodó magyar kisasszonyt teljesen „kiborított" az, hogy *hét napon át nem kapott egy sort se Pestről!* Kötve hiszem, hogy nem is oly rég pesti levlap egy hét alatt eljuthatott a címzetthez a szovjet fővárosba. (Körülményes volt a cenzúra.)

A képeslapról a varsói fényképész sok kópiát készíthetett, minthogy ezek a fotók Lenke Franczinak, hogy úgy mondjam, egzisztenciális kellékei — névjegyei — voltak.

Lenke Franci ugyanis „vengerka" volt. „Magyarlány".

Talán sok olvasó előtt nem ismeretes az a foglalkozás vagy foglalkozás-csoport, amelyet az orosz szó jelöl: a „vengerka" — ami, nyugodtan mondhatjuk: hajdan nemzetközi „fogalom" volt, „márka" — külföldre, elsősorban Oroszországba, majd a Közel-Keletre kerülő „szórakoztatóipari dolgozó" volt: lokáltáncosnő vagy kóristalány, vagy bárban, jobb mulatóban konzumnő. Közülük egypár szerencsésebb idővel valamely vagyonos cukorügynök, borkereskedő vagy ehhez hasonló „nagymenő" babájává avanzsált, a javarésze azonban előbb-utóbb bordélyházban kötött ki. Mint az orosz szó is jelzi, főként Magyarhon szülötteiről volt szó. A századforduló körül Budapestre felcsalta vidékről, és megszédítette a széplányokat az itten rohamosan kialakuló „nagyvilági élet". Nyugat (Bécs Berlin, Párizs) felívelve volt hazai „áruval", — a nagy felvevőpiac keleten volt: moszkvai, pétervári mulatókba szállítója.

A becsületében magát sértve érző budapesti férfitársadalom háborgott e hírverés miatt, ám ahelyett, hogy azt megcáfolni törekedett volna (ami kilátástalannak tetszett), ha már lúd, hát legyen kövér alapon igyekezett a róla festett képnek megfelelni: ha már Budapestet egy levantei erkölcsi fertő hírébe hozták — akkor úgy legyen. Rettegjen hát minden nő, aki Budapestre beteszi a lábát.

Egy napon Molnár Ferenc véletlenül bevetődött a Palermo kávéházba, ahol is feltűnt neki a kaszszínű kissé elnyűtt, ámde finom vonású arca. A nő egész lénye, tartása kirítt a hitvány környezetből. Az író beszédbe elegyedett vele, s tüstént kiderült, hogy a nő, akit Emmának hívtak, erős északnémet akcentussal beszéli a magyar nyelvet. Emma elmondta, hogy évekkel ezelőtt újsághirdetésre jött Pestre Hannoverből, hogy itt egy kereskedőcsaládnál két gyermek nevelőnője legyen. A német császári Birodalmi Vasutak vagonjának, amellyel Emma megérkezett, régimódi, keskeny és ritka keverék: magyar zsidó apa és szlovák paplány gyermeke. Pályáját a háború előestéjén táncosnőként kezdte Bejrútban; aztán elvette egy örmény kereskedő, akitől elvált, de annak nevét megtartotta, hozzá arab „keresztnevet" vett fel. Lenke Franczihoz hasonlóan Bozsenka is igen elegáns volt, és benne is nagy adag méltóság (és határozottság) dolgozott. Aztán egyik hétről a másikra eltűnt, nehezen múló szívfájdalmat hagyva hátra bennem. Két évvel utóbb, bevonulásom után ismét Tel-Avivba vetődvén, tudtam meg a szálló kárpátaljai öreg portásától, hogy Bozsenka Kairóban van, és hogy már évek óta egy angol elhárítós tiszt ingáztatja a Bejrút és Alexandria közötti nagy hotelekben.

Nem tudom, volt-e Lenke Franczinak valamiféle osztrák—magyar „főnöke". Azt sem tudom, visszatért-e idejében Magyarországra. (A képeslapot csak anyám halála után láttam meg először, nem érdeklődhettem bővebben a kuzinja felől.) Bozsenka sorsáról sem tudok semmit. Intelligenciájának köszönhetően feltehetőleg el-

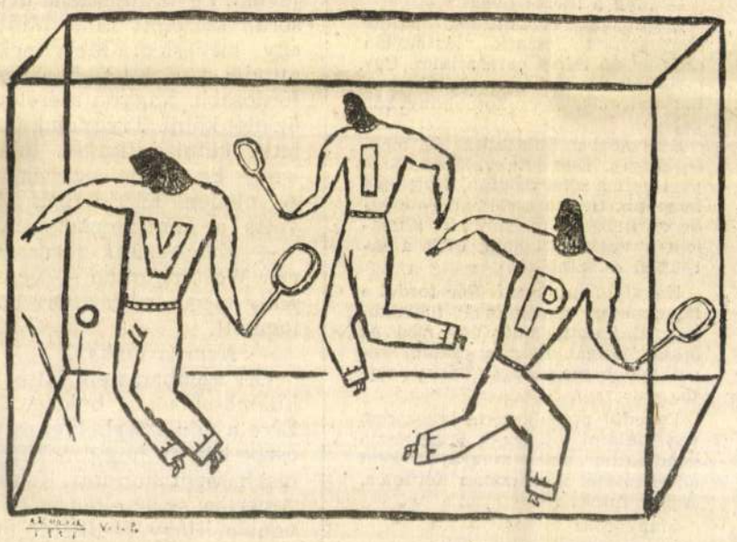

Rácmolnár Sándor rajza

A pályázatnak továbbá tartalmaznia kell a pályázó(k) személyi adatait, szakmai önéletrajzát, a végzettséget igazoló okiratok másolatát.

Lehetőleg művészeti vezető és gazdasági menedzser közös jelentkezését várjuk, megjelölve, hogy a konstrukcióban melyik személy látja el az igazgatói feladatkört.

Az új vezető feladata a Jókai tér 10.-ben működő színház, a kiszolgálóhelyiségek, a társulat és az apparátus megszervezése és gazdaságos működtetése.

A munkakör betöltésének feltételei:

– felsőfokú végzettség

– büntetlen előélet.

A kinevezés 1992. február 15-étől 1994. július 31-éig szól.

A pályázatok beérkezési határideje 1992. január 20.

A pályázatokat egy erre a célra összehívott szakmai testület véleménye alapján a kulturális bizottság bírálja el és tesz javaslatot a kinevezésre a Fővárosi Önkormányzatnak.

A pályázatokat a Főpolgármesteri Hivatal kulturális ügyosztályára kell beküldeni (Bp., Városház u. 9–11. II. 226/E. 1840). További felvilágosítást ugyanitt a 117-4741 számon ad a színházi munkatárs.

Budapest Főváros Önkormányzata pályázatot hirdet a VI., Andrássy út 69. alatt működő bábszínház igazgatói állására.

A nagy múltú és nemzetközi hírű magyar bábművészet e budapesti színházának feladata, hogy módszertani és dramaturgiai központként is segítse e műfaj megújulását, és újszerű művészeti megoldásokkal lássa el a felnőttek színvonalas szórakoztatását is.

A pályázatra olyan művészi koncepcióval és gazdasági számításokkal alátámasztott elképzeléseket kell benyújtani, melyek a színház jövőjét, szervezeti és működési átalakítását a meglévő művészeti értékek megőrzésével valósítják meg. A pályázatban szerepelnie kell a bábművészképzés személyi és strukturális kérdéseire vonatkozó elképzeléseknek is. A pályázat tartalmazza a pályázó terveit az épület eseti befogadószínházként való működtetésére is.

A pályázatnak továbbá tartalmaznia kell a pályázó(k) személyi adatait, szakmai önéletrajzát, a végzettséget igazoló okiratok másolatát.

Lehetőleg művészeti vezető és gazdasági menedzser közös jelentkezését várjuk, megjelölve, hogy a konstrukcióban melyik személy látja el az igazgatói feladatkört.

Az új vezető feladata az Andrássy út 69.-ben működő színház, a hozzá tartozó műhelyek, kiszolgálóhelyiségek, a társulat és az apparátus működtetése és gazdaságos megszervezése.

A munkakör betöltésének feltételei:

– felsőfokú végzettség

– büntetlen előélet.

A kinevezés 1992. február 15-étől 1994. július 31-éig szól.

A pályázatok beérkezési határideje 1992. január 20.

A pályázatokat egy erre a célra összehívott szakmai testület véleménye alapján a kulturális bizottság bírálja el és tesz javaslatot a kinevezésre a Fővárosi Önkormányzatnak.

A pályázatokat a Főpolgármesteri Hivatal kulturális ügyosztályára kell beküldeni (Bp., Városház u. 9–11. II. 226/E. 1840). További felvilágosítást ugyanitt a 117-4741 számon ad a színházi munkatárs.

lecskék, és felmennek az árak — hallom Kereki.

— De nem annyira — így Pató.

— Csak egy kicsit, de fel. A fene tudja kívánni azt az összeomlást.

— Hát majd a pártok.

— Abban vannak már, amiben az egyik szeretné a másikat.

— Azért én mégsem nagyon kívánnám, hogy lángra kapjon a társbérlőm háza, mert az én fejemre is ráomlik a tető.

Osztjuk a világ sorsát, íme. Kezdünk a kormány pártjára állni az egyik lábunkkal, hogy aztán nyugodtan szidhassuk.

Magyarok volnánk elvégre.

Lennénk, mondják másutt.

A határ nem nyelvi, hanem csak nyelvtani.

— Egy kormánypárti szív ugyanannyit ver percenként, mint egy ellenzéki — szólal meg a költőibb lelkületű ember.

— Most mindenkié egy kicsivel többet ver — így Pató.

— Némelyiké meg félre.

— Ezen nem fogunk összeveszni.

— De ők igen.

Odakint csöndesen elered egy felhőből a hó. Aztán fennakad.

— Hideg lesz.

— Az anyjuk istenit!

Morognak csak a régi viccen. Újakat nemigen hallani. Az írók legalább kitalálhatnának néhányat. De őket elsavanyítja az adótörvény, és hogy nincs, aki kiadja a könyveiket. Kapára kapnak lassan.

— Azért mondjon valamit.

— Hogyne, hogy megcáfolja.

Kereki tölt Patónak, nézik aztán együtt a bor gallérját, szótlanul.

— Veres ez a bor — szólal meg később Pató.

— Ne politizáljon állandóan!

— Lőre ez.

— Az.

Ott hagytam el, hogy nem váltak be a vérmesebb baljóslatok. Folytatni próbálom az írást, már csak azért is, nehogy bele kelljen szólnom a vitába, amit kitaláltam. Két súlyos vendégem csak ül, nézi egymás bal válla felett a falat.

Na szóval, nem dőlt össze az ország, hogy búsonghatnánk a romjain. Mert ez is becses hajlandóságunk ám. Akárcsak az, hogy gyanús számunkra, aki remél. Hazudik szerintünk a honatya, ha nem köti fel magát, és hülyét kiáltunk a kacagóra.

[illegible]sokkal felhabzottabbak pedig.

— De főleg halottakat.

— Nem mindegy az magának?

— Nekik!

— Nekik igen. De akiket most zárnak be, azoknak nem. Azt mondják, néhányat azért most is bezárnak.

— Csak úgy tesznek.

Megegyezem tehát magammal, hogy áll itt olyasmi is bőven, amit megdöntöttünk. A megjósoltak helyett pedig érkezett baj tudatlan és fölösen. A világ útja ugyanis nem a mi eszünk kereke után fordul. Fordítva kellene, de azt is csak félig: úgy igazodni, hogy változtassunk közben. Könnyű ezt mondani, aminthogy jósolni is könnyebb, mint beváltani vagy letagadni.

Abban maradok, hogy kétség helyett egység volna a kívánatos. Nyomban leintem magam: működő politizálás ez, Kevély-Kereki-Pató Pál, nem vagy te különb, mint a két feltalált vendéged együtt. Mint mindenki, aki a hőesést nézné inkább, télen álomra hajlik, és felriasztva ugyanazt mondja. Nem lehet a világot — de még egy országot sem — szívritmusra szabályozni. Mert igaz, hogy egyformán vernek a szívek — nyugalmi állapotban. De mástól és másféleképpen pörögnek fel, és leginkább egymás gyűlöletétől. Úgy, hogy még a példabeszéd is dadogós most. Félrejár az ember szája.

— Mondják, viselős a Piros.

— A gyűléstől az is. Ilyenek mostanában ezek a gyűlések. Nincsen már fegyelem, mindegyre kijárnak.

— Nem tudja, kitől van?

— Hát, van nálunk kisgazda, emeszempés, de mégiscsak egy vendég fideszestől lehet. Nem irigységből mondom.

Bólogat az én két műparasztom, szinte leesik a fejük. Kiderül, hogy ez a Piros nem fogja tudni etetni a fattyát, mert nem ad már rá pénzt a gyár. Nem kell a gyárnak Piros. De legalább megspórolja az útiköltséget, amit a háztájiban keresett, hogy bejárhasson a gyárba. Elmegy-e most majd cselédnek Piros, az itt a kérdés. Több a kérdés, mint a gazda, akihez szegődni lehet. Annak is idegen a fele, nem vállalja Piros gyermekét. A hazaiak még nem tollasodtak meg annyira, hogy kopasztani is lehessen őket. Az állam azért megpróbálja.

kai éppen. Ők csak a televízióból tudják, hogy baj van a televízióval. Arról is az elnök jut eszükbe, akinek nem hagyják, hogy hagyja magát. Meggyőzni vagy megveretni, mindegy az már. (Ezt feltehetőleg én adom Kereki és Pató szájába, nem is tudom, melyikükébe.)

Nagyon esti ez a délután.

Ilyenkor szoknak át a határon a népek, a korai sötétedéssel, amikor eláll az őr szeme.

— Tudja, mi kellene a mi katonáinknak a hadviseléshez? — kérdezi Pató. — Gulyáságyú!

— Gulyásra sem telik nekik. Az ágyút meg, hallom, eladjuk titokban külföldre.

— Gulyásért, lehet.

— Aztán éppen ide futnak előle a szerencsétlenek. S a gulyásunkat is megeszik.

— Nézze — fog bele Pató a magyarázatba —, most visszakapjuk az egész népességet, amit a háború után elvettek tőlünk.

— Erre tényleg áll a mondás: fegyverrel vesszük meg...

— Olcsó az élet, az már igaz.

— Amikor négyszáz forint a hús kilója?

— Az emberélet, azt mondom. Az olcsóbb.

— Bizony, kívülről nagyobbnak látszunk, mint belülről. Akár a hadi sátor.

— Meg a literes üveg.

Gyanúsan érzelmesek, szinte álomszerűek lesznek lassacskán ezek az én zsíros parasztjaim. Úgy mondják a magukét, mintha könyvből olvasnák. Becsukott könyvből, persze.

Kint közben kitisztul az ég, mégse látszik. Este lett, valóban. Szájába vett a sötét délután, s ott még feketébb. Ülök a sarokban és csendesen lirizálok magamnak: kitalálom a valóságot: hogy ülök a sarokban és kitalálok.

Hovatovább magam felé fordul a figyelmem, magammal foglalkozom. Bajlátott ember úgy nézi az ország dolgát, mint a családi képet: előbb magamagát keresi rajta.

Egyedül próbálkozom, igyekszem visszatalálni a kezdeti, öngerjesztő gondolathoz, amely magyarázatként az ellentétét is magában hordozza. Addig jutok:

Magyarok!

Itt abbahagyom, mielőtt szónokolni kezdenék a magyarok egyik felének a másik ellen.

hogy sohasem tanácsos részletekbe bocsátkozni. Abból még jó sohasem származott.

— *És anyádat hogy hívták?* — kérdezte Gombos. Akkoriban mindenki tegeződött. Ez volt a divat.

— Askenázinak — Ohrbaum nyelt egyet.

— *Akkor már az Ohrbaum jobb. Vagy legyen esetleg Orr* — talált rá a megoldásra Gombos.

Később egy külkeresdelmi vállalat igazgatója lett. Persze, a párt. A párt közbeszólt. Be akarták szervezni. Igen, voltak belügyes kapcsolatai. Kinek nem voltak? Időnként felkereste az összekötő elvtárs. Kit nem keresett fel? Hosszú beszélgetéseket folytattak kávéházakban és személyautók hátsó ülésén. Elsősorban az imperialista beszivárgás kísérleteiről. 1953-ban feleségül vette Jelena Vasziljevnát. Egyik moszkvai útja során szeretett bele. Mintegy mellesleg. Mert neki mindig az üzlet volt a legfontosabb. Nagyon szeretett üzletet kötni. Tárgyalni, üzletet kötni, alkudni. Aláírni. Ez volt az élete. A minden. Egy napon hivatta a miniszterhelyettes.

— *Kihelyezünk tanácsosnak Washingtonba* — veregette meg a vállát. Orr bólogatott.

— *Nem is örülsz?*

Orr azonban nem látszott különösebben boldognak. Erre a miniszterhelyettes is észbe kapott ,hogy mekkora marhaságot mondott. Hiszen Amerika, az az ellenség első vonala. Hogy örülhetne ott az ember? A hiénák meg a gyon csúnya ferfi volt, a fogai előreálltak, szinte teljesen megkopaszodott, a szája körül pedig mindig ott játszott egy gyanakvó félmosoly, amitől rettegtek a beosztottjai. Elvált Jelena Vasziljevnától, akit már nem szeretett és feleségül vette Emőkét. A házasságnak azonban már nem volt igazi varázsa. Egyre ritkábban volt erekciója, az is csak a fontosabb tárgyalások során.

Sikeres embernek számított, mégis elégedetlen volt. Gyakran hiányérzete támadt. Hogy azért ez, amit csinál, meg, ami folyik körülötte, ez nem az igazi. Amire ő számított. Nem az igazi kereskedelem. Mindenki beleszól, mindenki irányít, mindenki terveket gyárt, mindenki jelentéseket kér. Többet várt magától. Megpróbált kisebb vállalatokat alapítani, egy évet dolgozott Torontóban, régi barátja, Amerikáner Ignác tésztagyárában, mint szervezési tanácsadó. Mindene megvolt, lakást béreltek neki, limuzinon közlekedett, amit egy sofőr vezetett. De nem találta a helyét. Valahogy hiányzott a kielégülés. Mi lehet a baj?

Hetvenéves korában egyszer hajnalban felébredt, elvált Emőkétől, eladta a lakást, amiben addig éltek, kölcsönt vett fel a banktól és nyitott egy trafikot a Mérleg utcában. Kis trafik volt, de neki tetszett. Kiírta a cégtáblára: Ohrbaum. Reggeltől estig boldogan állt a pult mögött. Nem hiányzott neki semmi.

Lászlóffy Csaba

Memento mori

Jól sejtettem nem lehetek egyedül nyerő
örültem hogy szomjúságom örökölhető
de míg fenékig ürítek bort és éjeket
nemcsak magam ellen hívom ki a végzetet
mintha egy törött tükörben keresném: ma már
végképp összerakhatatlan a tavasz a nyár
önkívületből eszmélve fecske irka lány
szennyes habok közt sodródik szemem zátonyán

testem kísérleti tárgy lett éber értelem
szól rá – mégis mind gyakrabban fordul ellenem
vérkörön kívüli ország része törzs s a nyak
hajnalhangulatok helyett csak meszes salak
úszik el mint anyaméhből kivetett lepény –
termékeny énemtől messze-szakadt jövevény:
képzeletem! hol vagy te ki föl már nem repítsz
titoktalan terhem láttán többé nem segítsz?

mintha csempészárut vinnék szorongás fog el
mindaz amit születésem bízott rám a hely
vajon eljut-e időben majd mindenkihez?
(ahol le kell szállnom hátha már senki se lesz!)
be nem gyűjtött terméseim mint fonnyadt füvek
mezőm mint aknákat rejtő képtelen üreg
tűz és irtás csonkította meg erdőimet
szerelmesem gyermekeim! tétlen nézitek

elnapolt szüret dacára jön a dér a hó
s elevenen pusztul bennem a jelenvaló
húsom ráng de már kihűlni készülő egek
tükre vonzza eltékozolt csillagképemet –
tapsorkán vagy kés elől ha szétfut a tömeg
szándékom még hontalanná váltakat követ
egy lehelő száj pecsétje homlokomhoz ér –
sorsom pergamenje örök adománylevél

1990. V. 19.

a gyepmesteri teendőkkel összefüggésben szokta taglalni: *„Nem teszem felebarátomat a szeretet külön tárgyává, hanem csak esetlegesen, mint olyant, aki képes velem együtt tökéletesen és annak rendjén szeretni Istent"* - írja Duns Scotus. A misztikus szeretet tehát nem irányulhat valamely egyénre, hiszen ezen a fokon már nincs egyén, sem úgy, mint a szeretet alanya, sem pedig úgy, mint tárgya. Az én - illuzió, s a misztikus szeretet lángjai között ez az illuzió elhamvad. „Aki arra törekszik, hogy elérje a szemlélődés (más szóval az Istennel egybekapcsolódó - egyesítő - megismerés) tökéletességi fokát, előbb nézzen magába vizsga szemmel. Így kutatván fel: mennyi szeretet lakik benne? Mert a szeretet a lelkület hajtóereje. A világtól ez távolítja el. Magasba ez emeli." (Nagy Szent Gergely) Továbbá: ha én nincs, akkor nincs ő sem, minthogy leomlottak a közfalak; a szubjektumot semmi sem választja el többé az objektumtól, a kettő egy. „Úgy szeresd társadat, mint valamit, ami te magad vagy. Mert minden lélek egyugyanaz, hiszen mindvalahány egy-egy szikra az őslélekből, és ez a lélek egészében benne van mindegyik emberben, ahogy a lelked tested minden tagjában ott van. (...) ... az őslélek Isten lényéből való, és minden emberlélek része Istennek... (Talmud)

Itt van a megoldás.

A *„szeressed felebarátodat, mint magadat"* kitétel a misztikus szeretetről szól. Nem arra buzdít, hogy szeressük felebarátaink személyét, hiszen felebarátainkat az Úr nagyon jól ismeri, meg van róluk a véleménye, és nem kíván tőlünk lehetetlent. A személy egyébként is a múlandó, esetleges, illuzórikus világ kreatúrája, aki kedvel egy személyt, az a jelenségvilághoz kötődik. Vallási szempontból ez az érzelem nem különösebben gyümölcsöző, a világi szeretet egyfajta ragacs, amitől az ember föltapad a világra, mint légy a légyfogóra.

A misztikus szeretet funkciója viszont az, hogy kivezessen a világból. *A világtól ez távolítja el* - idéztük föntebb Nagy Szent Gergelyt, márpedig ami eltávolít a világtól, az eltávolít a személyes embertől is. Mindebből azonban nem az következik, hogy a misztikus szeretet tulajdonképpen mizantrópia, hogy a misztikus szeretettel eltelt lélek valójában irgalmatlanul utálja felebarátait, sőt még az sem, hogy a misztikus szeretet ne irányulna emberekre. Rájuk irányul, csak nem *úgy* nem *azért*. Nem az esetlegességek motiválják, márpedig az ember minden vonzó tulajdonsága esetleges, a külső, a jellem, az értelmi képességek stb. mind véletlenül olyan, amilyen, a misztikus szeretet elnéz fölöttük, elnéz minden fölött, ami *személyes*, és csak azt látja, ami *szent*. Lisieux-i Szent Teréz elmeséli, hogy temérdek energiájába került leküzdenie azt az utálatot, amit egy különösen ellenszenves nővértársa iránt érzett, végül azonban sikerült, olyannyira, hogy egyszer ez a nővér meg is kérdezte tőle, mi az, ami őt irányában ekkora szeretetre indítja. *„Ó, ami engem hozzá vonzott, az Jézus volt, ott az ő lelke mélyén"* - írja, s ezzel világossá teszi, hogy a misztikus szeretet számára egyes-egyedül az a fontos, ami minden érző lényben ugyanaz, amit ő Jézusnak nevez, a Talmud, mint láttuk, úgy mondja, hogy „szikra az őslélekből", a buddhisták buddha-lényegiségként definiálnák, mások másképp; mi egyszerűen csak azt írjuk, hogy a Megnevezhetetlen. Ez az, ami az emberben szent, ami az emberen túlmutat, és ami valamennyiünkben azonos. „Mint magadat" - ez a legkevésbé sem tételezi föl, hogy a jótét lélek valami okból kifolyólag szereti önmagát, itt mindössze a Megnevezhetetlen önazonosságról van szó, arról, hogy legbennsőbb lényege szerint minden érző lény azonos a többi lénnyel és az abszolút szellemmel.

zeressed felebarátodat, mint magadat. Nyelvtanilag ez felszólító mondat, végső értelme szerint viszont kijelentő. Olyan helyzetet ír le, amikor már sem az nincs, aki szeret, sem az, akit szeretnek, és szeretet sincs, legalábbis nincs abban a formájában, amilyennek a világból ismerjük. A létezés legfelsőbb szintje ez, éppoly kevés köze van a mindennapi világhoz, mint a mindennapi világnak a misztikus szeretethez.

Azok az életelvek, amelyek itt, a siralom völgyében is használhatók, prózaibbak. Idézünk egyet befejezésül, nincs ugyan benne A szeretet breviáriumában, de ceruzával bele lehet írni. A szerző Schopenhauer, a szöveg pedig a következő:

„»Sem szeretni, sem gyűlölni« magában foglalja a felét minden életbölcsességnek; »semmit sem mondani és semmit sem hinni el« a másik felét." □

Tóth Menyhért: Tavaszváró
Fotó: Kovács Ferenc

Monoszlóy Dezső

Halak napján

Akkor már hetek óta megállás nélkül úszott. Legalábbis felülről így látszott, ahonnan albatroszok és sirályok némiképp megtévesztett kíváncsi tekintete kísérte, mert elszenderedve is mozgott, napkelet felé sodorta az ár. Lábfejére uszonyok, testére sikamlós pikkelyek nőttek. Így érezte, helyesebben, hogy erről álmodik. Amikor azonban ehhez, mármint az álomhoz kötődött volna, való helyzetére ébresztve, fülébe távolódó gőzösök hangja tülkölt. Időnként hajó vagy repülő roncsait kereste maga körül, rongydarabokat, amelyek ejtőernyő selymére, vagy úszómellényre emlékeztetik, de semmi ilyet nem látott, a végtelen vizen csupán hullámok tajtéka fehérlett. Ha ez így van, az is lehetséges, a szomszéd fürdőkádjában ül, a kád aztán kilyukadt, a víz vele együtt utat keresett, más vizekkel egyesült, s úgy került ide. Igaz, a mindennapok partjától elszakadva ismeretlen messzeségbe loccsant, de gondolatban azért a kád szélébe kapaszkodhat, amely ismerős fürdőszobában áll, falak veszik körül. Fal azonban sehol sem látszott, csak a víz. Jelenleg nem háborgott, lemállódtak fehér tajtékai, sima kajánsággal ölelte magához, mégis előző napok rettegésére figyelmeztette, az alatta elterült mélységre, ahová nem lehet lelátni, ahol titokzatos szörnyek tanyáznak, itt vannak közvetlen közelében, bármelyik pillanatban lábába haraphatnak, maguk közé ránthatják, oda, ahol már nem lehet lélegezni. És még ennél is félelmetesebb: ha odalent nem a halál, hanem cápaszemek kegyetlen nyugalma leselkedne rá. Helyhez rögzítve élne tovább, megfosztva minden egyéb gondolattól, mindössze egyetlen gondolat csápjához tapadna: Mikor mozdulnak váratlanul közelebb hozzá azok a szemek? Borzongott, pedig a víz nem volt hideg. Alighanem valamelyik déli óceánba zuhant. A nap ragyogva tempózott fölötte, s ha besötétedett, a csillagoknak is meleg volt a lehelete. Borzongott, és arra gondolt, jó, hogy még nem érte utol az alkony, világosban haladhat előre. Ha belepi az éjszaka, rosszabb lesz. Egyszóval a körülményekhez képest némi előnnyel rendelkezik. Erről az is eszébe jutott, amit az előző napok tapasztalata kínált, hogy akárcsak előre csapkodó karja, kifárad a félelem is. Semmit sem lehet egyfolytában csinálni. Félni se, úszni se. Úszni sem? Nem, azt muszáj. Ha nem így tesz, menthetetlenül elsüllyed. Na igen, s ha így történne, ha a mélybe merülne, mit vesztene? Először úgy tűnt, végtelenül sokat. Elsősorban magára hagyná a mozgás, amely ütemet parancsoló erővel tölti el, s – ezt a pikkelyek dacára érzékeli – a bőrét cirógató kényszer. És? Hiszen ha ez következne, egyúttal a mozgás előidézte fáradságtól is megszabadulna. Az elzsibbadástól megriadtan kinyújtózkodnia se kellene többé. Egyszerűen hagyná, sodorja a víz, fel-le, előre-hátra, teljesen mindegy, megpihenten az irányok elveszítenék jelentőségüket. Csakugyan elveszítenék? Teljesen aligha. A gondolat mégiscsak utánuk nyúlna, a megsemmisülés lehetőségéhez koccantan tapogatózni próbálkozna. A gondolattal van a legtöbb baj. Hadonászik, egyszerre három felé kapkod. Azt sugallja, nemcsak a mozgás hagy el, mert ez ugye nem lenne különösebb veszteség, hanem az a százféle tevékenység is kereket old, amelyet azelőtt magába foglalt. Márpedig, ha ezek közvetlenül használhatatlannak tekintendők, múltbeli lényegükben olyanok, mintha még mindig lennének. Amíg a tevékenység fogalmával vívódott és megkísérelte, hogy valamennyire rendszeresítse, számba vegye, a hullámjárás megnőtt, magasba lendítette, maga alá gyűrte, kellemetlen ízzel telt meg a szája, mintha szappant nyelt volna. Prüszkölve kereste feje fölött a villanó szárnycsapásokkal bevonalkázott eget. Most attól ijedt meg, vadállatok rohannak szembe vele a vízen. Sőt, szinte várta, hogy látható rémekhez igazodón, testet öltve, maskarátlanul támadjon rá a fenyegetés, s ne úgy, hogy láthatatlanságba oldódón egy legyen az óceán tömegével. Sörényes, szárazföldi állatokat képzelt maga elé, akik megveszetten a habokon dübörögnek, de csak medúzák latyakos testéhez ütődött az ökle. A tevékenység fogalma egy ideig vele együtt hánykolódott, csak akkor vált ismét szétszálazhatóvá, amikor a vízjárás megnyugodott. SZERETTÜNK SZERETKEZTÜNK ETTÜNK PÓZNÁRA MÁSZTUNK HIVATALBA JÁRTUNK EGY KIS DOMBRA LECSÜCSÜLTÜNK ismételgette magának, s abban reménykedett, ha többször mondja, titkos értelemmel telnek meg a szavak, varázsigévé változnak, s megvédelmezik. Szótagokra bontva kísérletezett, így: Sze-ret-tünk, sze-ret-kez-tünk is hadarva és: póznáramásztunk hivatalbajártunk. De mennél gyakrabban mondta, annál jobban elkopott a jelentésük, lassanként teljesen értelmetlennek tűntek. Mások viszont mást csinálnak, biztatta magát: ÉNEKELNEK TÁRSASÁGBA JÁRNAK SZEREPELNEK SZEREPELNEK SZEREPELNEK. Ebbe az utolsó szóba szeretett volna megkapaszkodni. Fadarab iramlott felé, s amíg ezt kikerülte, a szót elvesztette, amikor ismét felsejlett benne, már kérdőalakot öltött: Szerepelnek? Szerepelnek? visszhangzott benne, s ez a visszhang savanyú szomorúságot árasztott, saját izzadtságszagát tódította orrába, s ezzel a szaggal együtt fényes üvegajtók csapódtak ki-be, bár az is lehet, a sirályok és albatroszok fel-le lendülő szárnycsapásai csillantották a víztükörre az ajtók emlékét idéző ábrákat. Mennyit kell erőlködni, sóhajtotta. Micsoda nyüzsgés, és csak akkor nyugodott meg, amikor rádöbbent, hogy egyedül van. A nevén szólítják. Nyakcsigolyájához reszelők sikolya ért, pedig csak egy angolna siklott el mellette. Fogai összeverődtek. Nevén szólítják és úgy tesznek, tudnak róla valamit, vagy legalábbis valami feljegyzéssel rendelkeznek a megnevezettel kapcsolatban. Ha elengedné magát, ha nem mozdulna, ezúttal ettől is megszabadulna. A név vele merülne, megszűnne a nyüzsgés, véglegesen becsukódnának az ajtók. Ha becsukódnának, szőtte tovább, az ordítás se hallatszana át rajtuk, mert valaki állandóan kiabál, szülő, tanító,

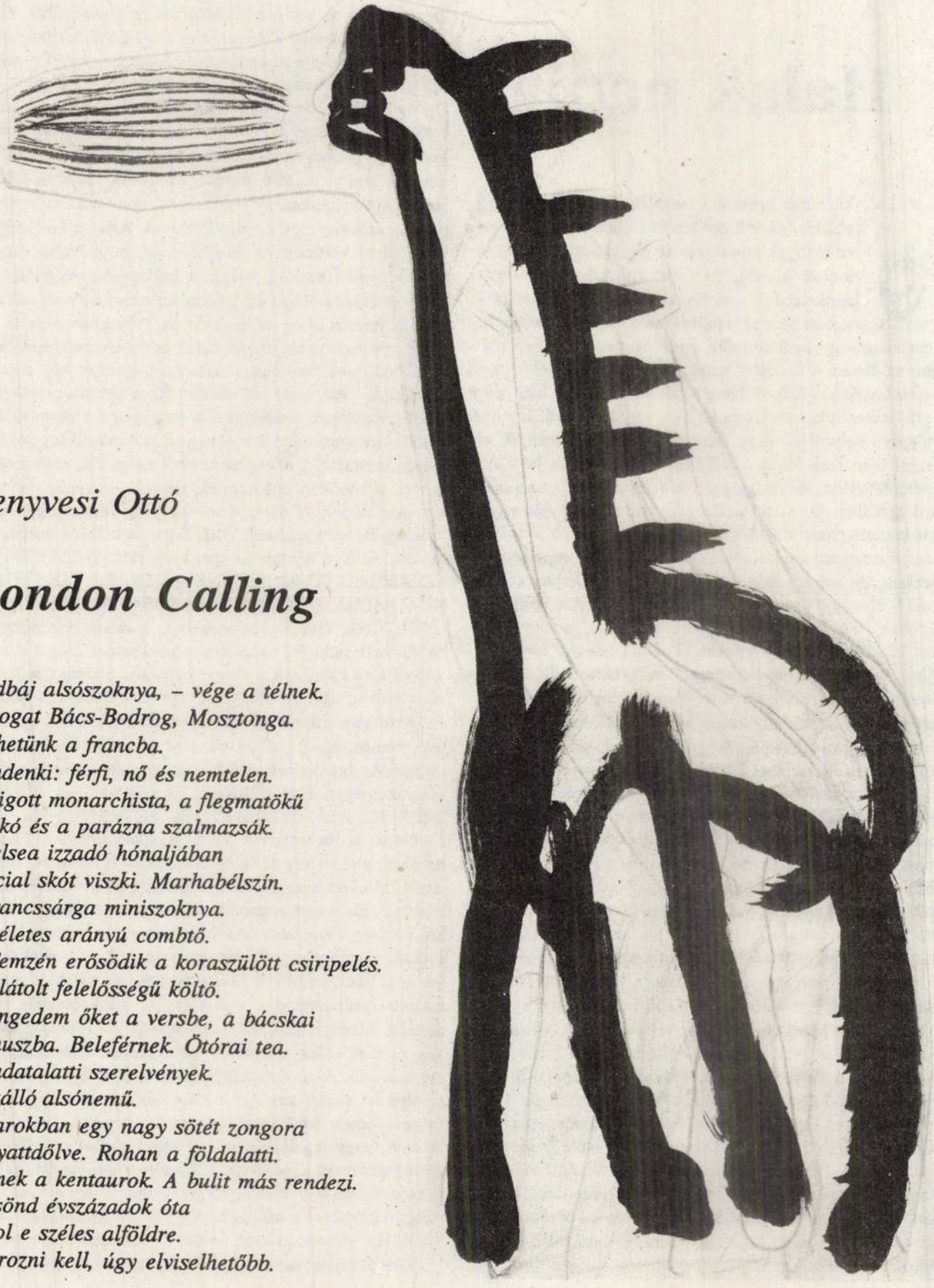

Fenyvesi Ottó

London Calling

Gudbáj alsószoknya, – vége a télnek.
Hívogat Bács-Bodrog, Mosztonga.
Mehetünk a francba.
Mindenki: férfi, nő és nemtelen.
A bigott monarchista, a flegmatökű
bunkó és a parázna szalmazsák.
Chelsea izzadó hónaljában
special skót viszki. Marhabélszín.
Narancssárga miniszoknya.
Tökéletes arányú combtő.
A Temzén erősödik a koraszülött csiripelés.
Korlátolt felelősségű költő.
Beengedem őket a versbe, a bácskai
humuszba. Belefférnek. Ötórai tea.
A tudatalatti szerelvények.
Átszálló alsónemű.
A sarokban egy nagy sötét zongora
hanyattdőlve. Rohan a földalatti.
Jönnek a kentaurok. A bulit más rendezi.
A csönd évszázadok óta
pakol e széles alföldre.
Cukrozni kell, úgy elviselhetőbb.

ORAVECZ IMRE:

Az öregek faggatása

(Szajla: verstanulmányok egy regényhez)

Hova tűntetek, ti, régi öregek?
Mely országban éltek? Hol, milyen
ég alatt van hazátok? Milyen arra
a vidék? Hegyes vagy lapos?
Milyen a föld? Kövér, sovány?
Hogy hívják a falutok? Hol áll
benne a házatok? Merre van a kamra,
hol alszotok? Nem túl nedves, nem
túl huzatos? Mivel takaróztok?
Cserélik a szalmát a szalmazsákban?
Milyenek hozzátok a fiatalok?
Tisztelnek? Hallgatnak rátok?
Vagy útban vagytok? Kosztoltok
rendesen? Ott is az asztalfőn
ültök? A többivel esztek vagy külön?
Jól főz a menyetek? Kínál vagy
elhúzza a száját, ha kétszer vesztek?
Milyen kenyeret süt? Van krumpli,
kása, aludttej elég? Milyen
a kemencepadka, hol üldögéltek?
Van kint kispad? Hallgatagok vagytok
vagy beszédesek? Szabad-e bent
füstölni, a földre köpni? Bagóztok-e,
sárga-e a fogatok? Puszta kézzel
teszitek a pipára a parazsat vagy
újságpapírral gyújtjátok meg? Tiszta-e
a nadrágotok? Mosnak-e rátok?
Megtörlitek-e az orrotok, ha
el akar csöppenni? Van-e ládátok,
ahol a holmitokat tartjátok?
Reszket-e a kezetek? Megvágjátok-e
az arcotok, mikor borotválkoztok?
Mibe akasztjátok a fenőszíjat?
Van-e mestergerenda, szuszék, vakablak?
Van-e kalendárium? Kell-e ókulláré?
Hova teszitek a csizmahúzót,
a bajuszpedrőt? Vannak-e ott unokák?
Szeretitek-e őket? Meséltek-e nekik?
Csináltok-e nekik játékot? Megérzitek-e
az időváltozást? Tudtok-e aludni
éjjel? Milyen hangokat hallotok,
mit láttok, mikor felültök a nyoszolyán,
és a sötétbe bámultok? Visszagondoltok-e
az életetekre? Megrohannak-e az emlékek?
Sajnáljátok-e magatokat? Felkeltek-e
járni egyet? Benéztek-e az istállóba?
Bele talál-e a bakancsba a lábatok?
Fázik-e kapca nélkül? Van-e küszöb,
melyen megbotlotok? Zajt csaptok-e?
Féltek-e? Van-e bototok? Van-e kutya
az udvaron? Magatokhoz hívjátok-e,
megsimogatjátok-e? Milyen a kútostor
árnyéka teliholdkor? Milyenek fent
a csillagok? Hunyorognak-e?
Felnéztek-e, mielőtt visszabotorkáltok?
Van-e ott magány, elmúlás?
Milyen ott öregnek lenni?

RÁCMOLNÁR Sándor
ÉS 1994. 27. 22.

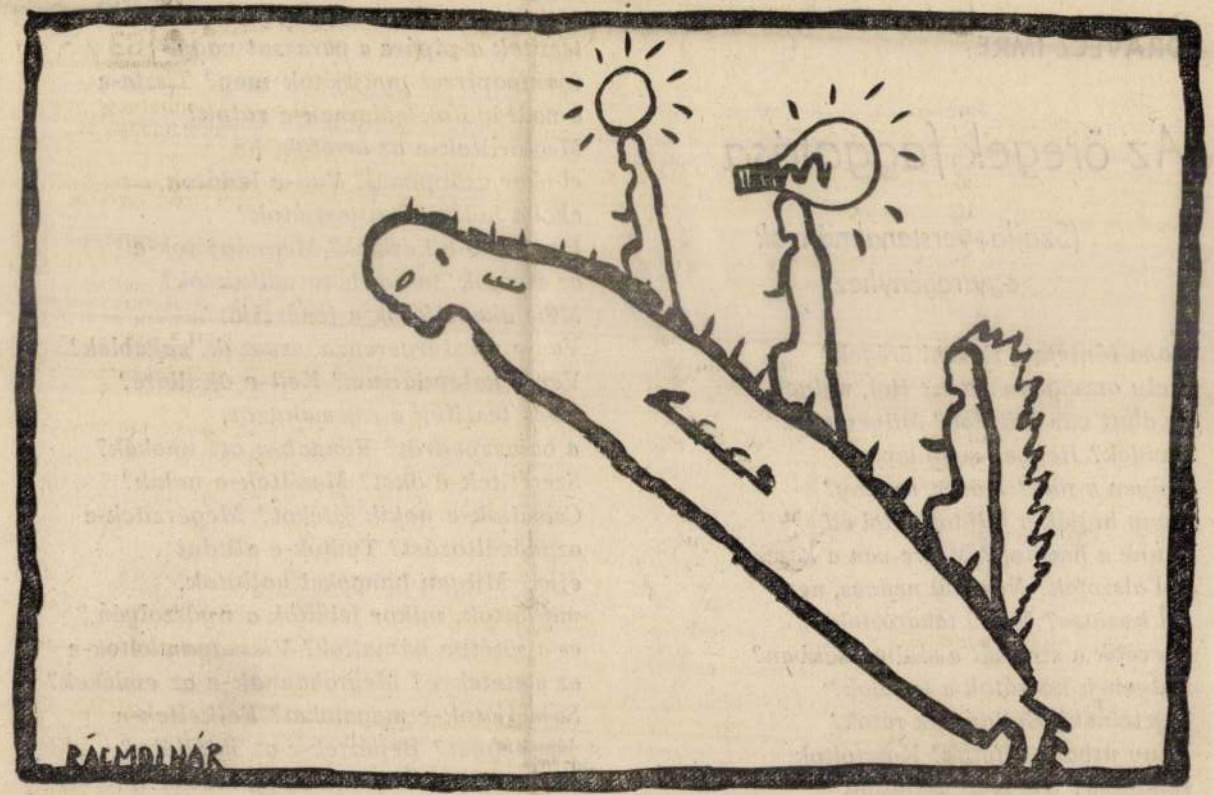

Rácmolnár Sándor rajza

MÁS

Jazz-estek

A Közgáz Jazz Klub szervezésében július 7. és 27. között a

tern, Szókratész, Ovidius, Vergilius, Newton, H. G. Wells, Thálész, Terence Hill, John Lennon, Leonardo da Vinci, Konfucius, Voltaire, Milton, Darwin, Schweitzer, Rudolf Steiner, Romain Rolland, Upton Sinclair, Assisi Szent Ferenc.

Magyar Műhely 80.

A Magyar Műhely avantgárd művészeti lap új száma közli Mezei Árpád esszéjét Jasper Johnsról, Molnár Gergely naplólapjai a hetvenes évek elejéről, valamint Székely Ákos, Slavko Matkovic, Papp Tibor és más költők képverseit.

fosztott csúcsán álló romboid formája? Ilyesmiről szó sincs. Hacsak nem arra kellene gondolnunk, hogy Rácmolnár Sándor négy papírkoponyát felhasználó műve a koponyát mint sajátos emblémát emeli be művébe. De milyen tartalommal? Hisz a kézben tartott koponya a „lenni vagy nem lenni" dilemmáját, a Krisztus keresztfája alatt látható Ádámot, az ősbűnt, a bűntől való megtisztulásunkat jelképezi. S ha felütjük a Helikon Kiadó 1990-es Jelképtárát, még öt-hat értelmezési lehetőséget találunk benne a koponyáról. Maga a mű pedig olyannyira „környezet nélkül" használja a jelenségeket, hogy ezáltal lehetetlen bármely korábbi konkrét jelentés mellett elkötelezni magunkat. Az Okker embléma cím mint a szer.5 első kommentárja a tárgyhoz pedig mindössze annyit árul el, hogy az alkotó hajlamos volt elfogadni a szervezők emblematikusságra szólító felkérését — ennek tartalma azonban továbbra is homályban marad a néző előtt.

közve-
nyes k
r Nemz
epy Ka
ifia: F
Széke
ai kor
Csók
erő Ödön. Csók István. in
1905, 1-2.l.; Lázár Béla:
észet, 1910, 190-203.l.;
István. in A Gyüjtő, 1912,
a: Csók István. Bp., 1921.

RÁCMOLNÁR Sándor

CHIKÁN Bálint: Ki a disznó, mi a disznó? = Magyar Hírlap, 1992. január 7. 13.p.

Bp., Óbudai Társaskör Galéria, 1991

RÁCZMOLNÁR Sándor

FEKETE Judit: Földszülte lények a miskolci grafikai biennálén. = Magyar Nemzet, 1991. dec. 13. 10.p.

XVI. Országos Grafikai Biennálé (Miskolc) (1991)

„ *Ráczmolnár* Sándor viszont hagyományosan készítette el metszeteit, de formabontó volt annyiban, hogy a groteszk humor hangját kevesen használják ebben a műfajban. A kor divatját, az önmagát fitogtató izomkolosszust vagy a filmproducerek furcsa erőlködéseit csúfolja

Az angolkert Magyar

Egyes emlékekkel fo

A bonczhidai Bánffy

A mihályi kastély h

Sisa J.: A népi vol

/MüVé 1977. 17o-172

nyomában /A galgamá

15-2o./; Móricz B.:

vár" épitéstörténet

polgári lakóház épi

nyos munkával nem t

F

FÁJ

FA

FARKAS

FINOM

FOCI

FOTÓ

FIDOR

FORÓ

FÁN

A

ALMA

ANNA

ADORJÁN

ANANÁSZ

AZ

ALKALOM

AKVÁRIUM

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

P.SZÜCS Julianna: Neveletlenek : Studió kiállítás az Ernst Muzeumban. = Népszabadság, XLIX. évf. 5.sz. 1991 január 7. 8.p. ill.

MEGYESI GUSZTÁV: **Testkultúra**

Répakupa

Nem sokkal az új évezred beköszönte előtt futótűzként terjedt el a hír, hogy szilveszter délelőttjén nyúlvágta-verseny lesz Somogysárd község futballpályáján, festői környezetben. Más okokból kifolyólag társaimmal épp a környéken tartózkodtunk és azonnal a helyszínre siettünk.

Jó okom volt erre. Szeretteim egy nyúltenyésztési szakkönyvvel leptek meg az ünnepekre, egy ígéretes sorozat ábrákkal bőven ellátott első kötetével, volt hát némi fogalmam a nyulak természetéről, genetikai adottságairól. Másrészt olvasmányaim alapján a futballpálya is ismerős volt, alig tíz hónappal ezelőtt itt vezetett Somogysárd csapata félidőben Nagyberki ellen, s csak jókora bírói csalással kaptak ki kettő-egyre, de ez már futballtörténelem.

A futballpálya maga 96 méter hosszú, de mi vegyük nyugodtan száznak. Elméleti munkákból tudom, hogy ekkora távon a kosorrú nyulak eleve hátrányban vannak, a táv a buszkáti fehérnek, a burgundi vörösnek, valamint – és ezt jólesik leírni – a pannon fehérnek kedvez. De melyik a pannon fehér? Negyvenkét nyúl indul a versenyen, ám ezek a rajt előtt kosarak, reklámszatyrok, anorákok mélyén lapulnak, s mindegyikre mezt húztak. Kérdem a helybéliektől, hogy ki az esélyes, aztán indirekte próbálok információhoz jutni, hogy melyik a sötét ló, ám mindannyiszor széttárt kar a válasz. A tavalyi győzteseket megették, az itt lévők termetéből, izomzatuk hőfokából, fülük állásából éppenúgy nem lehet következtetéseket levonni, mint a nevükből. A Kukadék, a Hányinger, a Szeszcsempész, a Fürge Fütyi még csakcsak árulkodó, de már a Millennium Falcon Kucor, a Gobbi Hilda, a Független Kisgazda Párt (nem a Zsíros Géza-féle) túl gyanús genetikai vonalra hajaz. Ettől függetlenül mindegyik nyúl szemmel láthatóan erős izgalmi állapotban, versenylázban van, noha nem is tudják, hogy versenyezni fognak.

A szabály előírja, hogy a nyulat nem szabad hegyes vagy tompa eszközzel futásra bírni, rúgdalni, petárdával ijesztgetni, fülét piszkálni, állat módjára üvölteni vele pláne nem, de még a répahang utánzása is tilos, csakis szép szóval szabad nógatni, de úgy, hogy az a szomszéd nyúlra hatással ne legyen. Ebből adódóan a rajt után petárdák robbannak, mindenki üvölt és hadonászik, egy első látásra békésnek látszó, kifejezetten mosolygó családapa cicámnak nevezi a nyulát, közelebb megyek, arcpirító trágárságot hallok visszafojtott hangon, szája elvékonyodik, vér tolul arcába, a nyúl anyját szidja, akárha lakodalmas kutyát rúgdalna. Meglát engem, megint mosolyog és cicát mond. Odább bakancsok fényesednek ki a nyúl hátsó fertályán, a jobb szélen két fiatalember felváltva emelgeti a nyúl hátsó lábát, akárha talicskáztatnák, de megéri, ő esik be később, úgy negyedóra múlva a célba, írjuk le a nevét, ahogy a füzetben is van: Danken Meklód, az idei derby győztese.

Örömmel konstatálom, hogy a nyúl nem hülye, s főképp nem szolgalelkű. Van tartása, nem hajlandó futni. Később egy helybéli férfi elmondja, hogy ő nem észlel filozófiai kérdéseket, tényszerűen arról van szó, hogy ezek a nyulak sohasem futottak, egyszerűen nem volna érdemes őket trenírozni, mert már az edzés elején elszaladnának. A felkészítésnek semmi értelme. Ha verseny előtt enni adnak neki, akkor azért nem szalad, mert inkább lefekszik, ha meg kiéheztetik, akkor legelni kezd, s hiá
fél kiló táppal, ne
verseny lényege
neprontók vagyu
nem fut, apró ki
leplezett erőszakk
ni őt, mondhatni
zatot teljesen fel
során kialakult
gig tiszteletben t

S csakugyan.
egy négytagú
nyulat és a tize
lyezi. A nyúl to
nul keresztbe s
jik a kerítés al
ból kell visszal
A lovarda ne
ügetőtenyész
volt, aztán a
meggondolat
egyik tényfel
Visnyei Imr
tett neki, mos
kell rendbeh
vés a pénz,
van. A nyúl
vardából, és
pontra helyezi
ladt, holott b
célba. Lám, így
noteszomba, ám
mény történik:
gazdái keze közü
ha a Népstadion
Keleti pályaudva
negyven méterr
tér környékén, d
re kihúzódva rá
tényre. A magyar
jellemző, hogy az
kizárólag erre a
ki a tudósítást, m
nyolcadik somog
kupát kizárólag
öncélú erotika jell

A verseny külö
két kilós marhar
leglustább nyul
mondd egyetlen
a rajt után.

Kifelé menet
Wartburg csoma
zik, ám először n
fejét, a közeli lova
mozatlan lovak n
tetlenül bámulnak

Simsay Ildikó díj

A Magyar Képző- és Iparművészek Társaságának Szövetsége a művészeknek a közösségért végzett kiemelkedő munkájáért Simsay Ildikó díjat adományozott

Harsay Ilona iparművésznek, a Symposion Társaság Klubjának megalapításáért és tízéves működtetéséért; Halmos Klára grafikusművésznek a Kapos Art vezetéséért és Sárkány Győző grafikusművésznek a Magyar Illusztrátorok Társaságának megalapításáért és vezetéséért.

A díjakat Szily Géza festőművész adta át.

Komlós A

A Pen Club Intéző
keretében decemb
1999-es és a 200
díjat, s vele a Kor
kettet. A két kitü
(Újvidék) és Rón
dalomtörténész
kásságukat Ler

BÁRON GYÖRGY:

A víziborn

Jó cím *A másik ember iránti féltés diadala*, mert pontosan kifejezi a *40 Labor* elnevezésű csapat (Igor és Ivan Buharov, Vasile Croat, Nyolczas István) filmjének lényegét: slampos, roncsolt szöveg, nehéz belőle értelmet kibogarászni. Ez általában nem erény, ám dőreség lenne azt állítani, hogy soha nem is az: a filmtörténet a bizonyság rá, hogy az ilyen döcögős mozgóképi szöveg gyakran csábítóbb a szabályos, érthető filmtörténeteknél. A film százéves történelmében kétszer vonták radikálisan kétségbe a sztori primátusát: először a húszas évek avantgardistái, másodjára az ötvenes-hatvanas évek újhullámosai. Ez volt az a két – rövid – korszak, melyben a *filmművészet* szót ugyanolyan természetességgel ejtették ki, mint ma azt, hogy multiplex, közönségfilm, megtérülési ráta.

A mozi azóta visszatért a jó öreg történethez: minden kiszámítható, semmi meglepetés, az intellektuális izgalom hiányáért a technikai tökély kárpótol. Lám, ma a legtehetségesebb ifjú filmesek – Mundruczó, Fésős, Dyga – is műfaji filmekben fogalmaznak (valljuk be: időnként lenyűgözően). Ehhez képest a *40 Labor* magatartása igencsak ómódi. Filmjük egyfelől bonyolult intellektuális puzzle, másfelől tökéletesen élvezhető akkor is, ha eltekintünk a kísértéstől, hogy megpróbáljuk összerakni a sztori széttört tükörcserepeit, rekonstruáljuk az elveszett történetet. Nem mintha ez hiábavaló volna, csak szükségtelen, mert nem éri meg azt az erőfeszítést, amire a lélektani realista történet iránti – meddő – vágyunk sarkall. Magyarán nem arról van szó, hogy az ilyen filmek alkotói el akarnának mesélni egy – úgymond – *építkezláb* históriát, csak ez nem sikerül nekik (a néző ilyenkor csapkod és dilettantizmust emleget); ám arról sem, hogy furfangos keresztrejtvényt adnának föl nekünk, vagyis az egymást esetlegesen követő képek mélyén ott szunnyadna a jó öreg realista sztori, a maga oksági kapcsolataival és pszichológiai motivációival, amit ki kellene bányásznunk a törmelékek alól, s a végén – igen – kezünkben *az eredmény*. „Az új elbeszélő formák egyik szembeszökő vonása, … hogy kitervelten, tudatosan elgáncsolják ezt a tudnivágyást" – írta már a hatvanas években Susan Sontag, aki szerint az ilyesfajta művek nem történeteket beszélnek el, hanem „anyagtömböt, témát mutatnak be", szerkezetük inkább körkörös, mint lineáris, a „variációk egy témára" rendjét követi. „Az ilyen elvekre épülő műben a cselekvés kihagyásosnak, porózusnak, szemcsésnek fog tűnni, mivel csak sejteti, s nem közli világosan mindazt, amit nem lehetett egyértelműen kimondani."

Nem véletlenül idéztem Buharovék kapcsán a hatvanas évek modern művészeti mozgalmainak kritikusát, Susan Sontagot. *Modern művészet?* A *40 Labor* hithű konzervatívként nyúl vissza – ge
– az elvesz
hoz. A húsz
hatvanasok
radalmáh
mentalizm
getett posz
lágnagy er
sen befér
mindennek

A közös ő
alizmus, mel
gadta a törté
másik emberi
olyan, akárha
na ki a kocsma
ációs játékkal (
írja, hogy *A bi*
cím ily kocsmaa
született). Csak
tek jöhettek szó
tak oksági kap
Aztán – s ez a
mégiscsak kiépü
csolatrendszer, a
kezdett a rejtett
Az andalúziai k
asszociáció mód
vethető és értel
mást követő ké
hanem összefüg
ra, melynek mo
másba fonódn
filmjét a lineár

Rácmolnár Sándor

BÁLVÁNYOS ANNA:

Tárlat

Call me now!

Call me now! – Hívj fel most! – hirdeti a kiállítás címe. A mondat az újságokban megjelenő telefonos szexhirdetésekre utal. Valóban, az itt kiállított művek kiindulópontjai éppen az ilyen hirdetések. De lássuk, mi történik velük, ha két művész közvetítésével kerülnek elénk. Rácmolnár Sándor a témára készített egyrészt vegyes technikájú képeket, másrészt feleségével, Heténvi Judittal közösen textil falvédőket. A két technika, a két alkotófolyamat más-más megközelítést tesz lehetővé és így máshová is vezet.

Sok mai művész egy ilyen témánál magát a hirdetést mint fotót venné alapul és számítógéppel dolgozná fel. Rácmolnár Sándor azonban nem így tett: az akadémizmus szellemét követve kézzel lemásolta a talált képeket, melyek így már az ő stílusában jelennek meg, az ő kizárólagos alkotásai. A szexuális tárgyként kezelt nő így esendővé, egyedivé, személyessé, sőt személyiséggé válik. Az intim részeket takaró, a hirdető számára kötelezően alkalmazott körök, négyzetek vagy csillagok nála önálló, dekoratív értelmet kapnak, a kompozíció szerves részeivé válnak. A nőalak köré női holmikat hirdető reklámokat ragaszt, ezzel is hangsúlyozza, hogy a nő alapvetően emberi lény és csak külső tényezők, a speciális ruhák, cipők, a smink teszi őt pin up girlé. A kivitelezés hangsúlyozott ügyetlensége, az olcsó anyagok a reklám és az általa hirdetett szexuális élmény talmiságát hangsúlyozzák.

Másféle jelenségre irányul a figyelem a falvédőknél. A művészpáros alkotói pályája során már készített falvédőket, a szellemi és a gyakorlati eljárás már nem volt új számukra. A téma azonban itt is újabb megoldásokhoz vezette őket. A másfajta megközelítés elsősorban abból adódik, hogy a nőkre vonatkozó téma ábrázolásában itt egy nő is részt vesz, mégpedig egy hagyományosan nőinek tartott technikával: a varrással. A rátétes díszítés igen elterjedt dekorációs eljárás: gyakran alkalmazzák gyerekruhákon, díszpárnákon, ágytakarókon. Szinte bármelyik szaklapban találni hozzá szabásmintát. Az igazán gondos háziasszony ugyebár ilyesmivel díszíti családja otthonát. Az ellentmondás, azt hiszem, már az első pillanatban érzékelhető és nagyon erős. A kátfajta nőtípus: a csábító Éva és a szent életű Mária egymás abszolút ellentéte. A két végletet a művészpárosnak sikerült egy tárgyba sűríteni. A feszültséget még erőteljesebbé teszi, hogy a kivitelezés szemet gyönyörködtetően precíz és gondos. Az anyagok szépek, fényesek (bár itt is inkább mutatós, mint igazán nemes anyagok szerepelnek), az egyes technikai problémák megoldása briliáns. Első ránézésre látszik, hogy mennyi munka fekszik ezekben a tárgyakban, tehát nem egy átlagos, jó feleséggel van dolgunk, hanem egy rendkívül gondos, példás háziasszony kimagasló teljesítménye ez a kézimunka, ami a szabados létformák közül is a legelítéltebbet, a szajháét ábrázolja. A művész, saját bevallása szerint, azt a kérdést tette fel magának, hogy mi ma az akt, milyen is ma Vénusz. A válasz elég lehangoló: Vénusz ma már csak test s nem is kifinomult, nem is várják ezt el tőle, csak a felszín érdekes és pénzért bármikor (akár most) megkapható.

Az akadémizmushoz visszatérve: az akt, például a Vénusz-ábrázolás, az akadémikus hierarchia szerint a legnehezebb feladat, de ügyes megoldása egyben a legnagyobb dicsőséget is hozhatja az alkotónak. Nos, a megoldás itt – ezt elmondhatjuk – mind formailag, mind tartalmilag jól sikerült.

(Rácmolnár Sándor és Heténvi Judit kiállítása a Studio 1900 Galériában 2001. jan. 24-ig tekinthető meg.)

Színház

Ó

) O'Neillnél rmada is to- naturális ter- gy az antik zetdráma – sztra, Elekt- envedélytől, tól vérgőzös hömpölygő van ágyaz- zichológiai nek múltba flashback lna föl egy

izásból szár- naturalizmus zteti a dara- rika épületé- enhét évvel ez- köznapiság eről-) Mindenekelőtt dát. A két oldal- „szkénét" rézle- eflektált fények egy süllyesztett Menczel Róbert *Leonce* esetében ebb eltakarni és takat. Emelt tér- hang jár. Retori- jtottság. Száraz indulat. Inten- lált gesztusrend- egkapaszkodni – selekvéssorban, lalni kell a figu- át. Egy mozdu- tapadó, a rézle-

meznek támaszkodva guggolásba csúszó alak esetlegességeitől megfosztva, sűrített, tömény jellemképletként jelenik meg. Nyitott tér és magukba zárkózó karakterek: a szereplők a szöveg szerint bereteszelik a képzeletbeli ajtót, de a falak belül vannak. Antikvitás és modernitás találkozási kísérlete zajlik a lecsupaszított játékban.

A kísérlet sikerének záloga a színészi minőség. A Tivoliban jó színészeket látni, és – szeretném a hangsúlyt írásban is jelölni – jó *színészeket* látni. Efféle élménnyel nem nagyon vagyunk elkényeztetve. A kvalitás és a stilizációs megemeltség segít át a szereposztás ellentmondásain. Naturalizáló fölfogásban nehéz lenne indokolni, hogy Kováts Adél játssza Christine-t – Alföldi Róbert (Orin) és Horváth Lili (Lavinia) az ő gyermekei. Kováts Adél Christine-jéhez korban egy késői siheder kölyök-Orin illene; Alföldi felnőtt-férfiasan érzékeny Orinja mellé Kovátsot nagyon jól el lehetne képzelni testvér-anyaian ambivalens Laviniaként. A vulgárfreudi Oidipusz-komplexus így most kevésbé működik; ahogy a fiú anyja haját babusgatja, ölébe hajtja a fejét, az anya pedig a viszontlátás örömére fia nyakába ugrik, lábával átkulcsolja, az inkább egy Oresztész-Elektra vagy Siegmund-Sieglinde típusú testvérszerelem áthallása. A formátum és a fogalmazásmód azonban feledteti a korproblémát. Kováts Adél nem a vérmes mater familiast játssza, hanem az öregedéstől félő szépasszonyt. Magakelletően igazítja haját a tükörben, lábának vonalát ellenőrzi – Horváth Lili Laviniája anyja halála után, kibontva magából a nőt, megismétli majd mindkét mozdulatot –, hisztérikus sikollyal és a kezdődő eszelősség orvosilag pontos anamnézisével koreografálja meg a pszichofizikai fölindulást. Alföldi a személyiség bomlásához egyszerre társítja a gyermeki elveszettség, a depresszió és az agresszív ösztön tüneteit. Lázas tekintetű, démonian suttogó, kezét a sikolyok hallatán a fülére tapasztó Orinján fokozatosan hatalmasodik el a pervertált monománia.

Horváth Lili az előadás nagy találata. Laviniája modern Elektra-inkarnációként mint sötét árny keretezi a játékot. Letompított fúria: mozdulatlanul is súlya van. Ritka kitörései sistergő erejűek. Ijesztő és szánalmas, ahogy kibontott hajjal, a fölszabadult nőt erőltetve anyja örökébe próbál lépni, reménytelenül. Megmagyarázza, hogy Horváth Lajos Ottó szexuális szolgáltatóvá redukált Brant kapitánya miért kötött ki a sokkal problémátlanabb Christine mellett. A férfi itt amúgy is a gyöngébb fél; Tordy Géza a puszta jelenlét szikár, cikornyátlan tartásával visz formátumot az áldozat Ezra Mannon alakjába. Rendezőként hasonlóan szigorú szuverenitással tart felügyeletet az előadás fölött. Borotvaélen táncol a stílus – ha lehet így mondani – a jelzett naturalizmus (például Christine és Brant szexuális aktusa) és a retorikai valóság között. Más szóval több minden történik a dikció, mint az akció szintjén. O'Neillt a modernitás mélylélektani bűnfogalma izgatta; a sorstragédia összeházasítása a tudattalannal. Tordy ahelyett, hogy „leporolta" volna az *Amerikai Elektrát*, ráfújta a port. Letakarta vele vulgár-Freudot. Jól tette, Elektrájához illik a klasszicitás.

(Büchner: Leonce és Léna – Új Színház; O'Neill: Amerikai Elektra – Budapesti Kamara, Tivoli)

2001. jan. 5

cia, de én, mint a Dög-
lött aknák *szerzője,*
könnyen használok
ilyen szavakat, és ezek
a szöveg élénkítésére
szolgálnak."

Csurka István kora reggel a néphez beszél

ŐSZ VAN ÚJRA, bizony, és már egész régen nem volt szó az időjárásról. Dehát oly követhetetlen: ha süt, akkor hideg van, ha borult, akkor egyszál pólóban is izzad az ember. Már csak ilyen az élet. Megint korán kelünk és későn fekszünk, megint szocializáhatunk felületes ismerőseinkkel. Érdekes, idén valahogy egész kevesen voltak nyaralni, az én családomból például szinte senki se. Ez azonban nem panaszkodás akar lenni, hiszen minden léha láblógázásnál jobban esik, ha az

megnyitja kapuját a Magyar Filmintézet mozija, az **Örökmozgó**. A felújított filmszínház az eddigieknél is gazdagabb szolgáltatás-választékkal várja a kultúrfilmek szerelmeseit: lesz kávézó, video-galéria, videotéka művészfilmekkel, CD- és lemezbolt a jazz és az igényes rock igényes kedvelőinek, valamint havonta kétszer jazz és kortárs zenei koncerteket is rendeznek. A mozi első bemutatója nem kisebb szenzáció lesz, mint a legendás japán mester, Akira **Kurosawa** *Álmok* című műve. Emellett még októberben sorra kerül a **Warhol**-filmeket bemutató sorozat, egy **Polanski**-válogatás – a hétvégi matinékra pedig eredeti, NDK-gyártmányú indiánfilmeket ígérnek!

TÉVÉ Hajnali órán, háromnegyed hétkor látható hétköznap reggelenként a televízió egyes csatornáján a **Start** című kulturális ajánlóműsor — ahhoz épp megfelelő időben, hogy az iskolába készülődő kö-

színházi Találkozó, aminek a Műegyetem Szkéné Színháza ad otthont október 1-je és 6-a között. Olyan neves fellépőkre számíthatunk, mint a brit Kaleidoscope illetve Justin Case, a svájci Gardi Hutter és a Montreurs d'Images, az olasz Teatro Scientifico, a lengyel KTO, az osztrák Editta Braun, a holland Mark Kingsford és mások. A hazai mezőnyt az Artus, az Arvisura, a Természetes Vészek és Méhes Csaba képviselik.

Európai turnéjának budapesti állomására érkezik október 6-án a **Hare Krishna Festival**. A békés keleti vallás iránt érdeklődők énekeket és táncokat tanulhatnak, vegetárius ételeket ehetnek, meditálhatnak és jógázhatnak, színházi produkciókat és filmeket tekinthetnek meg. Színhely: a PeCsa.

Ha már az európai turnénál tartunk, itt jegyzem meg, hogy október 11-én és 12-én egy originál ameri-

SZÍNHÁZ

KABUKI

„Mivégre?"
(A. A. Milne: Micimackó)

The People's Light and Theatre Company: Akhilleusz
– kabuki előadás a Pecsában

Aki látott már valaha eredeti japán színházat, az tudja, hogy az európai tudatnak milyen zavarba ejtő és lenyűgöző az a felfokozott, lassú kifinomultság, összehangoltság és koncentráció, ami a színpadon látható.

Kokubu Tamocu, „A japán színház" szerzőjének meghatározása szerint a kabuki „tömegszórakoztató jellegű műfaj, amelyben korabeli témájú darabokat, valamint táncdrámákat férfi és női szerepeket egyaránt játszó férfi színészek adnak elő, formalizált színészi játékkal, tánccal, némajátékkal, látványos díszletek között, zene és kórus, időnként recitálás kíséretében. A cselekmény másodrendű."

A tősgyökeres amerikai „The People's Light and Theatre Company" az Iliász-sztori kabuki változatát mutatta be a Pecsában, Szató Sózó rendezésében. A rendezőnő Japánban született, de 1964 óta az Egyesült Államokban él. Az „Akhilleusz" előtt kabukizálta már az Othellót, a Machbetet és a III. Richárdot is.

Karen Sunde, e spec. kabuki darabok szerzője és az előadások koncepciójának szülőanyja szerint „ez az eposz nem győzelmesen ér véget", hanem a szánalom hangján, csendesen, az ellenfelek összeölelkezésével. Az Iliász ma aktuálisabb, mint valaha. Miért ne csináljunk kabuki színházat, miért ne hozzuk létre a kultúrák kereszteződését ebből a hősi énekből?" Tényleg, why not?

A hagyományos kabukinál a tánc alapja a mesterségnek, a színészek már apró gyermekkoruk óta szakadatlanul tanulnak, a színész-dinasztiák megőrzik és átadják a technikákat. Maga a ka-bu-ki is ének + tánc + ügyesség jelentésű.

Sajnos, ebben az előadásban nem volt se ka, se bu, se ki.

Az amerikai társulat a szükséges „testkontroll" minimumát sem érte el. A harci jeleneteket helyenként úgy kivitelezték a színészek, ahogy egy baseball-csapat mozoghat valami jótékony célú iskolai előadáson. A színészek lassan artikulálva, amerikai-óangolul próbálták imitálni a japánban természetesnek ható énekbeszéd hajlításait, oktávváltásait; ám mindez úgy hatott, mintha Kapdel Mardel-féle rajzfilmfigurákat szinkronizáltak volna.

Akhilleusz, a főszereplő páncél gyanánt piros műanyag hordóba volt bújtatva, Hektór pedig melírozott sörényű bőrszerkós pánknak tűnt. (A közönség kuncogott és szóvicceket gyártott [amerikai köbüki – by Silló S.])

A koncepció (ld. fent) fényében a „rendezésről" röviden annyit lehet megállapítani, hogy radikális. Egyrészt eredményesen fuserálta el és primitivizálta a kabukiformát, másrészt sikerült komolytalanná tennie mindazt, ami az eposzban nagyszabású volt. A befejezés meg egyszerűen bosszantó: az ellenfelek kórusban kántálják, többször is, hogy „you are as I" – „Te épp olyan vagy, mint én".

Az „Akhilleusz" igazolni látszik Duró Győző ama elméleti megállapítását is, miszerint „a színházi alkotó munka egységes filozófiai alapot föltételez, a két ellentétes szerkezetű világkép nem kínál szilárd talajt a művészi kibontakozás számára".

Nem írtam még az előadás egyetlen erényéről: a mű megtévesztően látványos, épp ezért remekül fényképezhető, amint a mellékelt ábra is mutatja.

NARANCSGALÉRIA

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

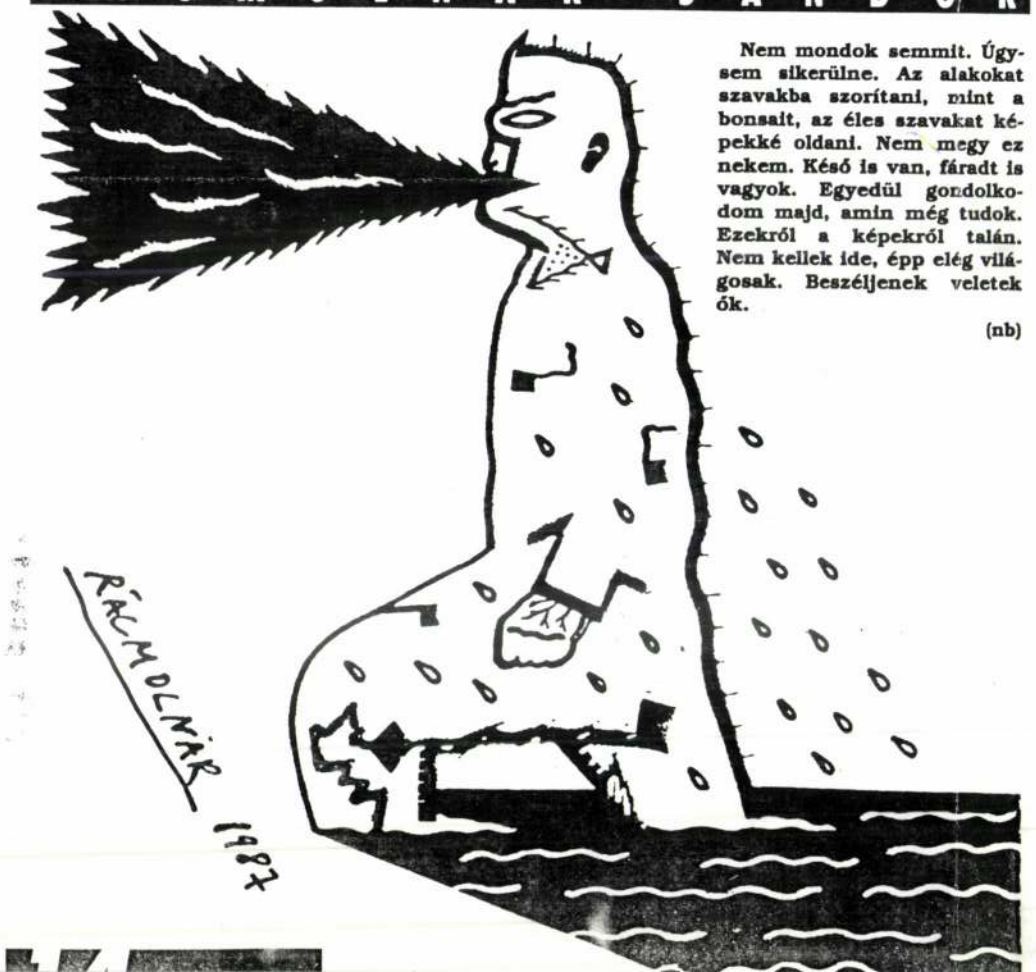

Nem mondok semmit. Úgysem sikerülne. Az alakokat szavakba szorítani, mint a bonsait, az éles szavakat képekké oldani. Nem megy ez nekem. Késő is van, fáradt is vagyok. Egyedül gondolkodom majd, amin még tudok. Ezekről a képekről talán. Nem kellek ide, épp elég világosak. Beszéljenek veletek ők.

(nb)

RÁCMOLNÁR Sándor

M. Narancs

III. évf. 20. 1991. szept. 25.

14 p.

Adam Zagajewski

Emlékkönyvembe

Úszik, úszik szürke felleg,
nyílik a pünkösdi rózsa.
Semmi nem kapcsol e földhöz,
nincs közöd ehhez az éghez.

Kert rezeg a forróságban,
Macska ásít egy verandán.
Mégy az utcán, hárs virágzik,
azt se tudod, melyik város,

nem emlékszel, melyik ország.
Seregélyek szárnya villan,
puha talpon jön az este,
elbújnak a rózsabimbók.

Álom vagy csak, képzelet vagy,
csak egy vágy vagy, semmi más.
Eltűnsz, s eltűnnek a felhők,
barna emlék lesz belőled.

Laksz majd a folyókban,
fákban, árnyékkörben,
de elmerülsz
a földben, földben, földben.

Pókok dala

Hol van a levés, ami volt,
civilizációk és naplementék,
dombokon szelíd városok, a tornyok,
a szerzetesek éneke, a láng,
hová lettek a letűnt nemzedékek
ígéretükkel és reményeikkel?
Hová a pogromok, vér, rémület,
tömeg, lárma, harag?
Hová lettek a néhai menyétek,
sárgarigók és jegenyék?
Jártam az erdőt, nézegettem
a fagyperzselte lombot.
Pókok hintáztak hosszú szálakon,
és gyászoló rokonként énekeltek:
Ami volt, él a képzeletben.
Ami van, pusztulásra vár.

Csordás Gábor fordításai

Huszárik Zoltán rajza

De mortibus...

Nagyon halottak a rég-halottak.
Csak az élők gyors eltűnése fáj –
a holt, kit nem ismertünk, olyan távoli,
mint Caracalla, mint Ogotáj.

De aki nemrég ment el, annak is
hányszor gyújtsunk gyertyát egy évben?
Tudatunk alatt szikkad sok halott
a sivatagi feledés hevében.

Karácsonyi üzenet

Vihar Karácsony napján – villámlik kinn, s mennydörög,
Fekete felhők lógnak, torlódnak fejünk fölött.

Szeretet ünnepe? békésnek bizony most nem mondható:
fegyverek ugatnak Délen, Gonosszal harcol a Jó.

Mert itt van, eljött végre a Népek Új Tavasza,
fennhangon zenghet a szellem rég-elfojtott igaza:

nincs olyan csoda-eszme, amely a bűnöket megszenteli,
nincs olyan ember, aki a népet egymaga vezetheti.

Nem tudni mi jön, mi jöhet zsarnokok veszte után,
de már nem ámít többé vak-délibáb-Kánaán.

Magunkat tisztelve másban próbáljunk élni ma itt,
továbbadva a kétezer éves örömhír szavait.

1989 karácsonyán

Illusztráció: Rácmolnár Sándor

Bisztray Ádám

Levél Farkas Árpádnak

Azon a napon V. A.
utolért minket a Nimródban,
ordasszürke ujjasban,
posztó volt rajta,
tehát ősz lehetett, vagy éppen tél,
mindene vállán, súlyos tarisnyában,
mint friss telepesé,
faggattuk,
de csak rólad beszélt
félpohár veresborral kezében,
rádöntötted az üveg tintát
a féltve s kicsit büszkén
kinyitott útlevélre,
(itt úgyis én oltom el a villanyt,
én megyek el utolsónak).
Most és mindenkor
az otthonmaradók szigorú igazságát
köszöntöm benned,
szénnel megrajzolt arcod
hogy mégsem, égett el,
tenyerükön vittek minden kísértésben
a hegy fölött járó angyalok,
közös jegenyéink csúcsán lépkedők
abban a körben, Budvár alatt,
még kopaszok, mint a sáros földbe leszúrt
és felhőket hajtó söprűk
de más fényű levéllel fakadnak meg idén,
bizodalommal, sármányzöld hitben
tollasan virítva,
sötétszálú, százféle szomorúsággal
míg mozdulatlan repked
önmagát féli-fékezi minden ujjongás.

(990 márciusában)

Kiss Dénes

Szabadság és környéke

Írhatsz verset könyveket róla
kőből fából kifaraghatod
Nem vagy lényegének tudója
Tán csak sejted milyen állapot

Beszélhetsz és hallgathatsz róla
de végülis föl nem foghatod:
tud-e rólad? Te vagy tudója?
S mi okozza hogy eszedbe jutott?

Tér- idő- vagy lélekállapot?
Zene? Látomás? Boldog óra?
Igás képzelet szárnyalhatott?
Eszmék kölyke vagy felbujtója?

Bábuja vagy? Alkalmazója?
Örökség mit sanda sors hagyott?
Szabad leszel hogyha tudsz róla
s nem vagy rab se amíg nem tudod?!

Csak elgondolnád mintha volna
s ha álmodnád úgy lenne a jobb?
Szabad-e ki sose tud róla?
(Azt sem tudom folyton hogy vagyok!)

Eszmélésnek ez a rugója?
Önmagáról mely csillag tudott?!
Fénynek sötét a mutatója!
Lehetetlenre Isten az ok!

Felismerés gyötrő adója:
nincs szabadság mint külön dolog!
Vakulok – képzelet bohóca! –
gondom nő csak ha gondolkodok

Írhatok verset könyvet róla
ölhetek vagy muzsikálhatok
Vagyok örök szabadság foglya
mint mindené mit elgondolok!

RÁCMOLNÁR SÁNDOR grafikus

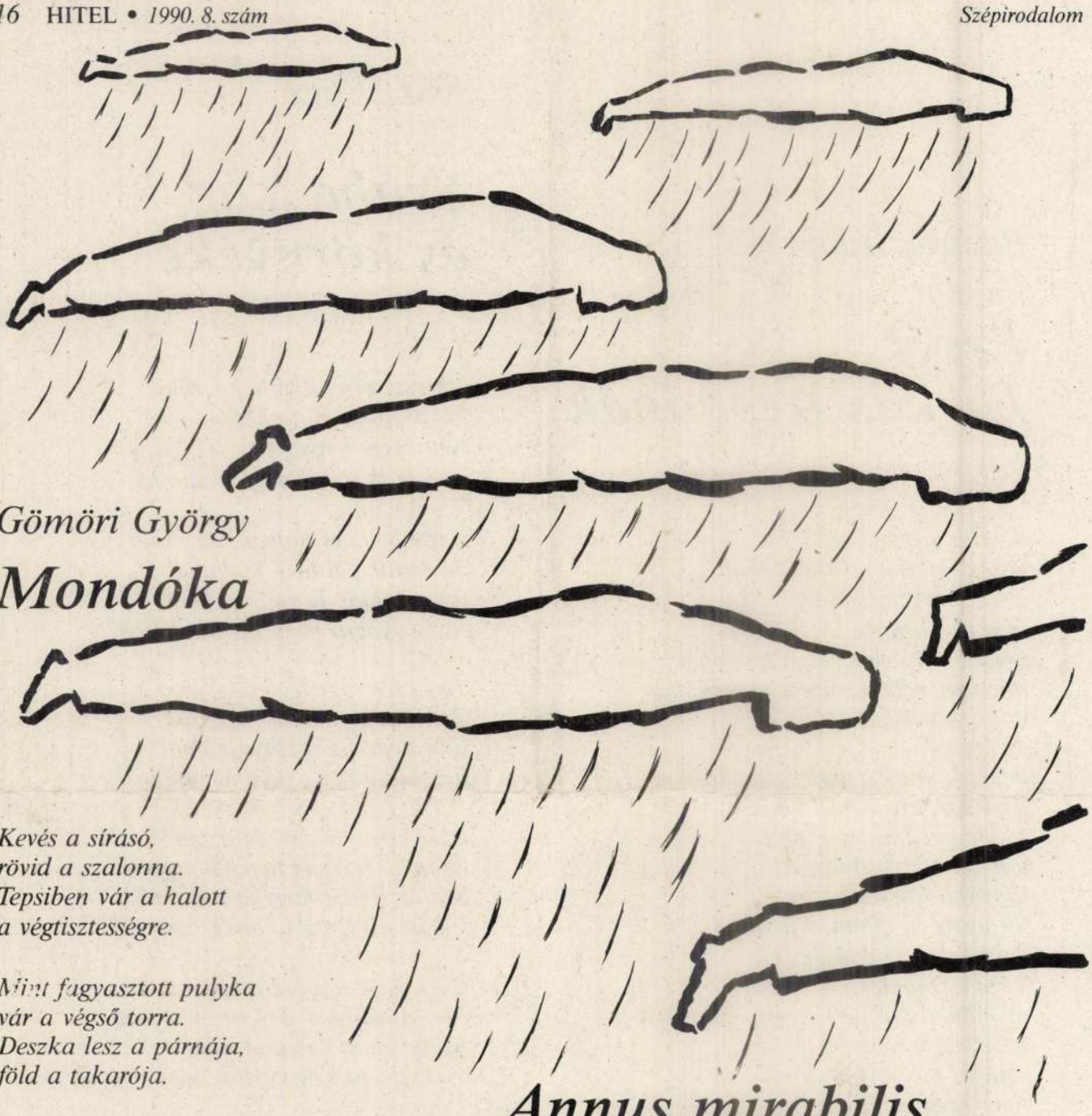

Gömöri György

Mondóka

Kevés a sírásó,
rövid a szalonna.
Tepsiben vár a halott
a végtisztességre.

Mint fagyasztott pulyka
vár a végső torra.
Deszka lesz a párnája,
föld a takarója.

Azon töprenkedik
a didergő lélek:
hová lészen menendő,
van-e másik élet?

Nem sajnálja koszlott,
levetett gúnyáját;
valami fény felé
próbálgatja szárnyát;

röpülne, ha tudna,
már nem tér-időben;
megtérne az Úrhoz
önszétröppenőben.

Annus mirabilis

Végül minden fennkölt gyilkos szobra ledől
a tapson-hízott Nagy Ember képe lemállik a falról –
végül az emberek kart-karba öltve
táncba fogódznak az utcán
s úgy kiabálják: fatökűek, lejárt az időtök!
Te pedig aki vésztjósló huhogással
mindig a még rosszabbat vártad
hunyorogsz most mint sápadt pincelakó
akit szembe kapott a roppant déli verőfény!

1989

Kiállítási kalauz

Rózsaszín lakk

Lucsok, infláció, bizalmatlanság, vonszolódás, drága benzin, olcsó érvek. Szomorú kis karácsony. Ezek a művészek, ezek meg jókedvűek. Kérdem én: mi végre?

Minap megnyílt a fiatalok kiállítása a budai *Várban*, a *Nemzeti Galériában*. A márvány emeleti termekben hős vérünk csorog *Madarász* modorában. Ezek a mostaniak meg, ezek röhögcsélnek a földszinten. Megboldogult *Aczél elvtárs* forog a sírjában. Hogy ezt nem érhette meg...

Mert épp erre vágyott. Nem kell mindent feketére lakkozni. Egy kis melegség, egy kis optimizmus, csak ezt kérte tőletek, ifjú művészektől. Ígért érte pihe-puha műtermeket és kiállításokat, pénzecskéket és útlevelecskéket. És most tessék! Senki nem ígér semmit. (Ezt nagyjából be is tartják.) Ezek mégis bizakodnak.

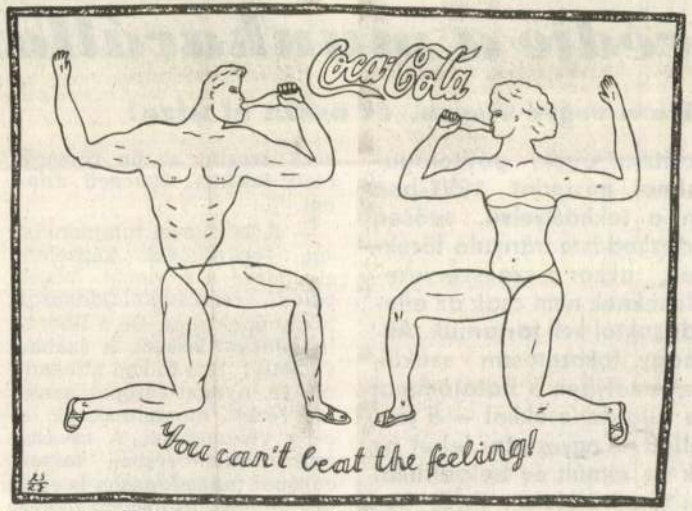

Rácmolnár Sándor–Hetényi Judit: Reklámfalvédő

A kiállítótermekben nagyméretű installációk, nagy ívű gondolatkísérletek, mikor még az apró képeket sem lehet eladni. Merész formák, nagyhangúság és irritáló visszafogottság: a tévedés kockázata, mikor még a rutin sem biztos üzlet. Vagy a minőség után, amikor csak a bóvlinak van piaca. Dörgölőzés nélküli művek, kellemetlenül kritikus hangok, midőn a szervilis múltbarévedésre esetleg akadna új pénzbirtokos.

Szóval, meglepetés a kiállítás. Természetesen kijelenthető, mint a *Fiatal Képzőművészek Stúdiójának* minden közös tárlatán, hogy a bemutatkozók jelentékeny hányada kiforratlan, utánzó, tehetségtelen. Sőt később is az marad. Így van ez rendjén. A legnagyobb bajban lennénk, ha hirtelen itt teremne háromszáz fiatal zseni. Kijelenthető, hogy *„ez a modern művészet érthetetlen"*, hogy csak maguknak csinálják ezeket a képeket. Lehet, hogy még ebben is van valami. Én azt mondom: tessék sétálni ezekben a termekben. Meleg van, sok fény, sok szín, kevés agresszivitás, kedves gesztusok. Most ennyi nem elég? **(bán)**

HALLOMÁSAIM

Bertha Bulcsu:

Pénz és arany

Hónapok óta lottócsalásokról suttognak *Budapesten* az emberek. Hivatali ajtók előtt, piaci tumultusokban, az OTP-ügyintézések kommunisztikus tülekedéseiben, kórházak folyosóin és a kocsmák mélyén arról beszélnek a fogadók, hogy mágneses, elektromágneses, vagy más úton beprogramozzák a golyókat, és a gép csak azokat a számokat tudja kihúzni, melyekről a *Szerencsejáték Rt.* nagyon szűk vezetése eldöntötte, hogy nyerni fognak. Ebből ered, hogy csak bizonyos közeli számmezőkből emel ki a gép, nagyon közeli, vagy szomszédos számokat. Időnként a számsor elejéről, vagy végéről beemelt egyetlen számmal igyekeznek enyhíteni a gyanús eredményt. Az egekig feltornásszák a nyereményösszeget, aztán hirtelen átemelik az egész dohányt a telelottóra, vagy a más rendszerű hatos lottóra, és megnyeretik az egészet egy igazgatósági strómannal. A dohányt elosztják, nyaralni járnak belőle a *Kanári-szigetekre*, csodaautókat vesznek, újabb és újabb kuplerájokat, játékkaszinókat nyitnak belőle *Budapesten* és másutt.

Mindebből természetesen egy szó sem igaz. De az emberek, munkájukat végezve csak vesztenek, valahol nye- is szeretnének. De nyerni csak fent, és egészen lent l-

Két éve még volt esély

Egy „újrakezdő" vallomása

Mülkovics Istvánt kidobták állásából, mint létszámfelettit. *Ötvenezer forint adóssága volt és három gyereke. Igaz, ez csaknem két éve történt. Ma ugyanez az ember egyéni vállalkozó, öt élelmiszerboltból álló hálózat tulajdonosa, aki 30 embernek ad munkát.*

— Eladó voltam egy Ferenc körúti közértben, ahonnan 1989 októberében „létszámfeletti"-ként elbocsátottak. Az akkor még létező újrakezdési kölcsönhöz csak öt hónap múlva, a következő év márciusában sikerült hozzájutnom — kezdi elmondani [illegible]*e- és feltörése történetét. Fe[illegible]estársam nem üzleti part[illegible]erként, hanem új munka[illegible]rőként kezelt. Én árusítot[illegible]m a boltban este 6-tól reg[illegible] 6-ig. Én jártam áruért is. [illegible]sznon persze feleztünk. [illegible]társam hetekre eltűnt,*

A könyvelést, a megrendelést és a bolti irányítást — szinte mindent — számítógépesítettem. A hagyományos adminisztráció megszűnt. A gép segítségével legalább havi hetvenezret tudok megtakarítani. Szigorú az ellenőrzési rendszerem. Mindenképpen meg akarom akadályozni az eladók önkényes áremeléseit. Ha magas az ár, nem hozzám jön be a vevő.

Gond a privatizáció lassúsága. Ha bérlő helyett valódi tulajdonosa lennék bolthelyiségeimnek, nyugati mintára rendezném be őket. De nem estem a fejem lágyára. Ha költenék a boltra, az Állami Vagyonügynökség jóval magasabb árat kérhetne érte a privatizációkor. A magam befektetésével lerontanám jövőbeli esélyeimet. Nevetséges: nem érdekem, hogy szép kulturált környezetben

ÚTBAN A SZOCIÁLIS PIACGAZDASÁG FELÉ?

Tulajdon védje a munkavállalókat

Palkovics Imre: Az állam vegye vissza, és ossza el újra!

Ha megalapozottak egyes politikai körök, politológusok, szociológusok aggodalmai, miszerint 1991-ben felerősödtek Magyarországon a tekintélyelvű, erősen központosított hatalmi berendezkedésre irányuló törekvések, a populista követelések, akkor a szakszervezeteknek, érdekvédelmi tömörüléseknek nem csak az ellenük irányuló, közvetlen támadásoktól kell tartaniuk. Akkor aggódni kell amiatt is, hogy fokozatosan szűkül, fogy az a politikai mozgástér, amelyben a hatalommal és a szociális partnerekkel, a tulajdonosokkal — a társadalmi béke megőrzése mellett — egyeztetni lehet az érdekeket. Hogyan értékelik az elmúlt év belpolitikai fejleményeit az érdekvédelmi tömörülések? Erről beszélgettünk szakszervezeti vezetőkkel. Ma a Palkovics Imrével, a Munkástanácsok Országos Szövetségének az elnökével készült interjút adjuk közre.

Jól gondolom, hogy ön nem osztja a tekintélyelvű hatalom kiépülésére vonatkozó aggodalmakat?

— Igen. Az én tapasztala-

Miért, mi a fontos? Az-e, hogy kiépüljön a piacgazdaság, vagy az-e, hogy ki lesz a tulajdonos?

— Ha olyan tulajdonos ke-

ezek szerint az ön részéről csak taktika, átmeneti állapot.

— A közösségi tulajdonlást *egy technikának* képzelem el, hiszen a folyamat végén *valódi részvénytulajdonosok* jelennének meg. De a liberális piacgazdaságot, a szabad versenyt nem tudom elfogadni. A nyugat-európai szakszervezeti mozgalmaknak is ez a véleményük. A tavasszal Luxemburgban tartott európai tanácskozáson is egyértelműen megfogalmazódott, hogy a szociális Európának most, hogy megszűnt a kommunizmus veszélye, *egyetlen ellensége maradt, a piacgazdaságban eluralkodó liberalizmus.* Ha nincsenek fékek a piacgazdaságban, akkor a munkavállalók csak a rövidebbet húzhatják.

— Ezt az ellentmondást *törvényi szabályozással föl lehet oldani.* Egyébként van ma már *olyan technika,* amely erre alkalmas. Ilyen a lízing és a bérlet, amely dolgozói kft.-ék létrehozására nyújt lehetőséget. És szerintem itt kell megtalálni a szakszervezetek, érdekvédelmi szervezetek *új szerepét.*

De egy ilyen helyzetben milyen érdek vezesse a dolgozót? A tulajdonosi érdek-e, amelynek alapján nem emeli a saját fizetését, hanem befektet, nem tart fönn egy üzemet veszteséges üzemként, hanem fölszámolja azt, vagy a munkavállalói érdekét érvényesíti-e, amely ezzel ellentétes?

— Ilyen ellentmondás bizonyosan kialakul, de én azt, gondolom, hogy *megvan a*

RÁCMOLNÁR Sándor
Új Művészet 1992/2.

Grafikák az ezredvégen

XVI. Országos Grafikai Biennálé, Miskolc

Lóska Lajos

Megint szemléletváltás előtt áll a modern magyar képzőművészet. Legalábbis erre lehet következtetni az egyre-másra bemutatkozó fiatal festők és grafikusok tárlatait nézve. Lassan elkezdhetünk, mert már a változást igazoló műveket is találunk és nemcsak kinyilatkoztatásokat hallunk, újfestészet utáni korszakról beszélni. A fiatalok ugyanis alkotásaikon kevés színt használnak, a képtérben csak egy-két emblematikus-szimbolikus motívumot helyeznek el. Ez a színszegény kifejezésmód ismét a grafika felvirágzásának kedvez, mint a hetvenes években a fogalmi és a minimal művészet térhódítása idején, amikor szintén jelentős grafikai művek születtek. Sőt új technika is megjelent Miskolcon, a színes fénymásolás és az így készült munkák, az elektrografikák. Természetesen tudjuk, hogy a stílus és a technika csak keret, mely által kifejezésre jut a személyiség, a mondandó, a forma.

Rácmolnár Sándor:
Be Schwarzenegger, 1991,
linómeszet, 47 x 63 cm

Új technika már van, csak éppen vele dolgozó markáns egyéniségek nincsenek. Nem véletlenül méregették tehát gyanúsan az elektrografikákat a biennálé szakértői és a kritikusok. Az is igaz viszont, hogy húsz éve is így volt, amikor a fénykép ösztönözte grafikák megjelentek, illetve elterjedt a művészek körében a szita- és ofszetnyomás. Az elektrografikák esetében azonban mégis más a helyzet. Felmerül ugyanis a kérdés, hogy mennyire grafikák és mennyire csak szimpla másolatok ezek a munkák. Készítésükkor ugyanis szerzőjük legfeljebb a színeket tudja megváltoztatni, minden mást a gép csinál. Van-e a másolatnak a Walter Benjamin által számon kért aurája? Mennyire egyéni, mennyire eredeti? Akkor az lesz, ha csak egy bizonyos példányszámot készítünk belőle, majd számozzuk és aláírjuk? Ezek csak külsőségek, bár a „klasszikus" sokszorosított munkák elengedhetetlen részei, hitelesítő jegyei.

RÁCMOLNÁR

A Műcsarnok meghívja önt

Rácmolnár Sándor

képzőművész

kiállításának megnyitására
1992. április 9-én,
csütörtökön 17 órakor

Megnyitja:

Mannhardt András

és

Sáfrány Katalin

Dorottya Utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

Megtekinthető: május 2-ig

vasárnap kivételével 10-18 óráig

RÁCMOLNÁR Sandu

VAGY, bár az is lehet, hogy bennünk nincs elég bizalom és nyugodtság, és így biztosítjuk magunkat a VAGY-gyal. „A bravúr kötelező", ezt a mondatot is ott hallottam, az iskola falai közt.

Mindezt fontos volna megérteni. Ehhez nem kell katolikusnak lenni, se hívőnek. Ehhez csak figyelni kéne, figyelni kéne tudni. De görcsre görccsel felelünk. Azt gondolom, az új rendszerben a katolikus egyház semmivel sem nyújtott többet, mint a társadalom maga, ami talán érthető is, hiszen része annak. Örökségünk a félelem, a gyanakvás. De nagy és csak egyszer elkövethető hiba volna, ha kigyanakodnánk egymást a saját jussunkból, abból a közös tudásból, amelyből összeáll egy ország.

Semmilyen tapasztalatról nem mondhatunk le. Azaz értse meg ki-ki a magáét, a maga iskoláit, és ez a megértett iskola az, amit a közösbe teszünk — ha akarjuk, ha nem. Vagyis nem országos ünnepségeket tartok most, csak magamban rendelek el ... csöndességet a háromszázötvenedik születésnap alkalmából, köszönve a köszönendőket.

magánélete ment zsákutcába. Minthogy találtak nála egy levelet — ez hogy' nem égett el, nem tudom —, amit egy bizonyos Horváthnak címzett, két napig azon dulakodott a népnemzeti meg a liberális sajtó, hogy ez a bizonyos Horváth, ez vajon dr. Horváth Balázs miniszter vagy *csak* egy Horváth nevű uzsorás. Hogy most akkor Kónyi Lajos azért gyújtotta föl magát, mert tiltakozott a magas benzinárak miatt vagy *csak* azért, mert nem tudta befejezni a házépítést. Tehát hogy akkor most volt-e a szerencsétlen halálának olyan momentuma, amelyik a tragédiát politikaivá avatja, vagy nem, és akkor az öngyilkosság *csak* a privát szféra szintjén marad.

kuka teteje.

Van-e annak politikai oka, hogy egy ember belemászik a konténerkukába? Vagy az ember *csak* magánéleti problémák miatt igyekszik bele a konténerkukába?

Egyáltalán: mit keres egy ember a konténerkukában?

Ezek vajon nem nemzeti sorskérdések? Vajon nem az a nemzeti sorskérdés, hogy az állampolgár miként kerül a konténerkukába?

Viszont nincs gond B. Lajos harminckilenc éves várpalotai lakossal, aki családi házának pincéjében felrobbantotta magát és életveszélyes sérüléseket szenvedett (a robbanóanyag összetétele ismeretlen). Nincs gond, mert ő nem halt meg, *csak* életben maradt.

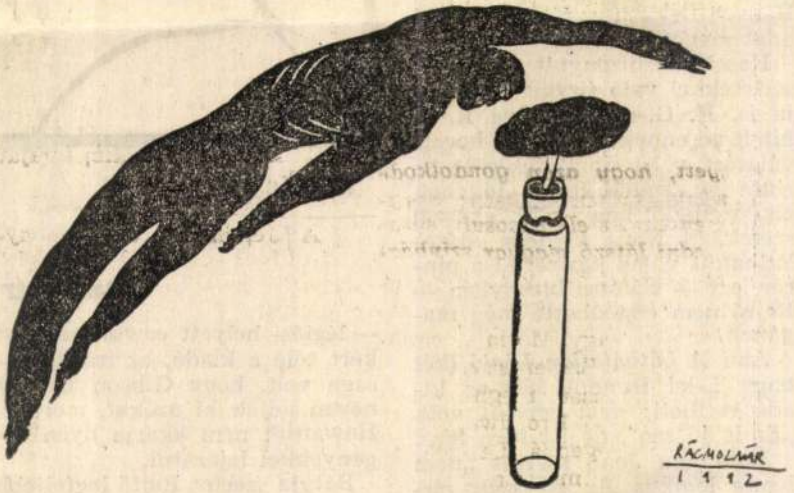

Rácmolnár Sándor: A bonsai csodálata

Rejtő-kötet ugyancsak Hegedűs Géza által írott *P. Howard, akit Rejtő Jenőnek hívtak* című előszava, amely szerzőjének máig leghitelesebb megnyilatkozása Rejtőről. Ugyancsak elkerülte figyelmét — többek között — Hámori Tibor *Piszkos Fred és a többiek...* című munkája (1982).

Hegedűs Géza állítja, hogy „köztudott" Rejtő halálának napja: 1943. január 1. R. J. ezt elfogadja, holott Hámori dokumentumai között található (könyvében fényképként is megvan) a hiteles írásbeli dokumentum, „a M. kir. Budapest I. kerületi honvéd hadigondozó tiszt". 396/kt.hg. jelű, 1943. augusztus 2-án kelt válaszlevele, amely valamennyi korábbi hivatalos postai küldemény tartalmát megerősítve közli a megkeresővel, Kovács Lászlónéval (Magda), hogy Reich Jenő munkaszolgálatos 1943. január *elején* meghalt. Pontosabb adat nincs. H. G. halálokként megfagyásról beszél, Hámori flekktífuszról. Az utóbbi adat megbízható.

Hamisnak bizonyult a kéziratszeletekkel való fizetés legendája is. H. G.-ra hallgatva R. J. hitelt ad ennek: „kávéért, borotválásért, ruhacsináltatásért" szerinte így fizetett Rejtő. Jóllehet, elképzelhető, hogy a kávéházzal szemközti Nova kiadóba átszaladhatott volna kézirattal a pincér, ezt — Hámori bizonyítja — Rejtő nem engedhette meg magának.

Ami *A Láthatatlan Légió* (két nagy L-lel írandó) 1956-os kiadását illeti: *nem reprint* volt. „Ez is jó szó", de itt nem igaz.

Ruhmann Jenő szerint „nem lenne logikus *Az elveszett cirkáló*-t (1938) előbbre keltezni, mint a *Piszkos Fred, a kapitány*-t (1940)". Ezzel szemben a

annyira megszerette, hogy amikor — a piachoz alkalmazkodva

időben, még könnyebben elérhette Piszkos Fred Colomboból

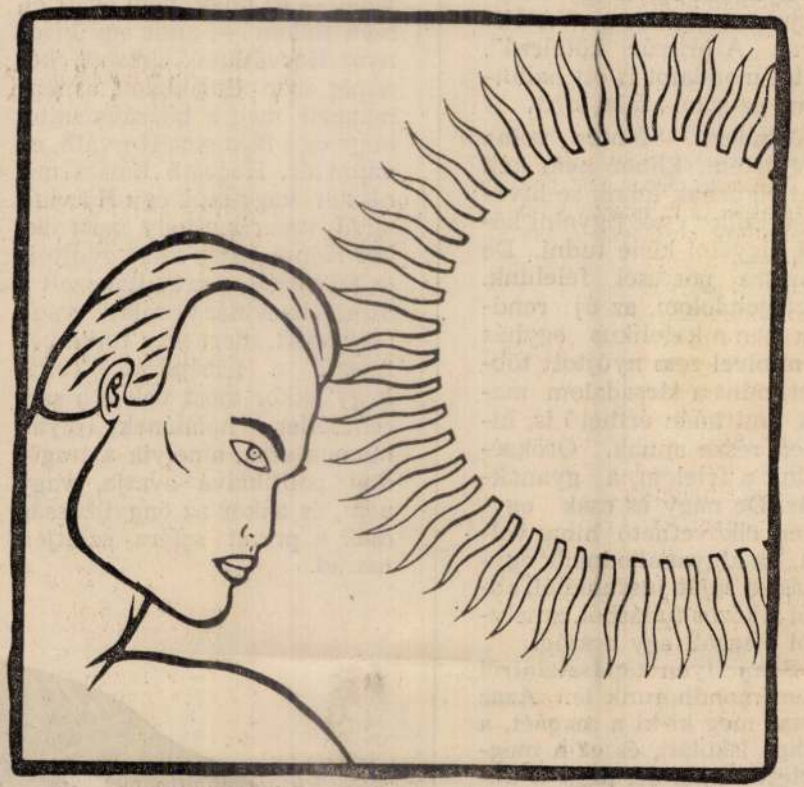

Rácmolnár Sándor rajza

— légiós- helyett cowboyregényt kért tőle a kiadó, az író kívánsága volt, hogy Gibson Lavery néven adják ki azokat, mert P. Howardot nem akarja ilyen regényekkel lejáratni.

Bátyja szerint Rejtő legfeljebb csak néhány napot tartózkodhatott Oranban. Az író szövegéből nem derül ki, hogy potyautas-

— nem Ceylon déli szigetcsúcsát, hanem — Point de Galle-t. Azonban nem észak, hanem dél felé!

Nem igaz, hogy „a három testőr" öt-hat nap alatt jutott keresztül a Szaharán, csak azért, hogy ők is bizonyítsák, R. J.-nek igaza van abban, hogy Rejtő „térképlaikus" volt; és —

TÁBORI ZOLTÁN RIPORTJA:

A demokrácia malaca

Az ÉS riportversenye, a Soros Alapítvány támogatásával, IX. forduló

— *Egy dolgot bánok az életben: hogy amikor Sármellékről átjöttek az oroszok, nem vettem meg a géppisztolyt. Házhoz hozták, ide a tanyára, a végén már nem kértek érte, csak egy üveg pálinkát. Az hétszentség, hogy itt lógna mindig a vállamon, és odapörkölnék, ahol csak egy kicsit is vastagabb a fa!*

Sárgászöld torzsákkal borított, fölpúposodó domb tetején állunk, a juhhodály ócska deszkafala épphogy felfog valamit a közeli erdőn keresztülzúgó szélből. Előttünk a lapban a műút kanyarog, nem messze tőle mintha őrtornyok lennének, itt is, ott is magasles áll ki a bozótból. A juhász kinyújtott karja lendül, keletről nyugatra végigsöpri az út nyomvonalát.

— *Nézze csak meg, már mindenütt fölégették, megtisztították a partot, csak itt nem! Nincs ember, aki most ide merne jönni, félnek, hogy ott ülök valahol és várom egy lyukas csővel a rabsicot, de istenemre, jól is teszik, mert ha elkapom, Krisztusa ne legyen, a belét is kiontom!*

A juhász negyvennégy éves, kék szemű, szikár ember, a haja és hosszúra eresztett bajusza, pofaszakálla őszbe hajló. Az imént fejte meg a kecskéket, a tejet darával keveri el, aztán odaönti a malacok elé a vályúba. Tizenegy vöröses-barnás kismalac van, visítva, fuldokolva falják-szürcsölik a házitápszert. Az anyjukat épp két hete lőtte agyon egy orvvadász.

— *Dehogyis volt az orvvadász!* — A juhász a szemébe húzza a kalapját, úgy néz a szemközti domb felé. — *Nekem ne mondja senki, hogy itt fényes nappal puskás rabsicok járnak!*

A vadőr a fejét csóválja, elnézően mosolyog. A vadőr alacsony, fiatal ember; az ő arcát még nem marta ki a sok szabadban töltött tél, mint a juhászét.

— Mire akarsz kilyukadni, Füttyös? Még mindig nem hiszed el, hogy nem én voltam?

— *Én csak azt tudom, hogy te már hetek óta azon a dombháton vadászol! Majd mindennap a te kocsid láttam ott!*

Az akolból vagy kétszáz birka bámul ránk, valamelyik hangosan köhög, a malacok csámcsognak, valahonnan előkerül egy jókora fekete disznó is, a bal füle csupa vér, a közepén nagy lyuk: ez ennyivel megúszta, de az a másik ottmaradt. A vadőr lehajol hozzá, de mielőtt megérinthetné, a fekete koca visítva a karámig szalad, befúrja magát a lovak, szamarak, kutyák közé.

— *Amióta átlőtték a fülét, fél mindenkitől* — jegyzi meg a juhász. — *De különösen attól, aki zöld vadászruhát visel.*

— Nehogy már engem gyanúsíts! — A vadőr a feje búbjára löki jelvényekkel teletűzdelt, fácántollas pörgekalapját, s megtörli a homlokát. Itt, a dombtetőn a szél néha két marokkal szórja körbe a port. — Nem vadász az, aki vaddisznónak néz egy házisertést!

— *Ezt mondom én is!* — dörmög a juhász, aztán felém fordul, a szeme szikrázik. — *Most kérdem én, hová vezet ez? Ma a szelíd kocámat vaddisznónak nézik, holnap a szamaramat szarvasnak, holnapután a kisfiamat rókának, engem meg medvének?! Erre volt jó az a fene nagy demokrácia?*

— Látja, ez az — néz rám a vadőr is, és a fejét csóválja. — Amíg a vadorzók az állami tulajdont dézsmálták, a pógár csak mosolygott a bajsza alatt. Az nem számított. De most, hogy a magántulajdonban esett kár, mindjárt rendőrért kiált.

Megyünk lefelé a dombon, épp azon a csapáson, amin a juhász szaladt, amikor két héttel ezelőtt meghallotta a lövéseket.

— *Három durranás úgy fél négy tájban, a másodiknak visszhangja is volt. A kutya akkorát ugrott, majd feldöntött. Egy birkahúzó kampó volt épp a kezemben, azok meg puskával, de már rohantam is, mert éreztem én, hogy a disznaimmal lesz a baj. Valahol itt járok, még félúton se, amikor fut szembe velem a fekete, látom, egyedül van, a füle csupa vér. Na, akkor már tudtam, hogy a kesének vége, azt meglőtték.*

— Orvvadász volt — bizonygatja a vadőr. — Itt, az út mellett nyüzsögnek az orvvadászok. Megrendelésre, városi éttermekbe szállítják a vadat. Autóval jönnek, leállnak az út szélén, durr, és már viszik is. Tehetetlen vagyok, még ahhoz sincs jogom, hogy egy kocsit leintsek, csomagtartót felnyittassak. Ha nincs tettenérés, akkor annyi. Harmincnégy ilyen esetem volt az utóbbi időben.

Leérünk a postaúthoz, de mielőtt átkelnénk az árkon, a juhász hirtelen balra fordul, és egy kis facsoportra mutat.

— *Akkor most adj hozzá még kettőt. Az egyik ott van, a másik meg fönn az Iszamosban. Sőt van egy harmadik is, a Forráskút északi végében.*

A kis liget egy szarvas maradványait rejti. Csak az irha a lábszárcsontokkal, s kicsit odébb a csupasz medence és a gerinc.

— *Na, ilyen az igazi rabsicmunka* — billenti meg a lábával a fehérre szikkadt csontokat a juhász. — *Azoknak nincs idejük szakszerűen kizsigerelni, aztán elvinni az egész vadat. Kikanyarítják a szinhúst, és fél perc múlva már bottal is ütheted a nyomukat. De aki az én kesémet meglőtte, az nagyon ráért. Ilyen pofátlanság még a kommunizmusban se volt, de nem ám! Akkor volt tiz szemtelen ember, most van száz! Védekezz ellenük, ahogy tudsz.*

A vadőr a bőrt forgatja, azt nézné, golyó vagy hurok végzett az állattal, de a nyak és a fej teljes egészében hiányzik.

— Most én is mondhatnám, Füttyös, hogy ezt te csináltad. Itt van közvetlenül a te tanyád aljában.

— *Én? Méghogy én? Hát akkor megmutattam volna? Én ha hurkot látok az erdőn, felhúzkodom, puskám meg sose volt! De most lesz, veszek a jugóktól, az hétszentség, majd megteszem én a magam igazságát! A kommunizmusban az ember legalább odamehetett a párttitkárhoz verni az asztalt, de most kihez menjek panaszra?*

Átkelünk a postaúton. Az útpadkán, a kiszáradt sárban még most is jól látszanak a kéknyomok, ahol a kese disznót puskavégre kapók autója parkolt. Fölötte az árokparton a fű összevérezve, letaposva. Itt pihenhettek meg utoljára a disznóvivők, mielőtt zsákmányukat beemelték volna a kocsiba.

— *A legszebb disznóm volt, belek nélkül is legalább másfél mázsa!* — A juhász lehajtott fejjel, összekulcsolt kézzel áll a folt fölött, mintha imádkozna. — *Négy ember kellett, hogy idáig elhozza. Mind a négy lábához egy. És még így is a földet súrolta.*

Megyünk a széles ösvényen a dombhajlatban; a fűvön még itt is, ott is látszik a baljós, fekete csík.

— *Amott lőtték meg, ahol az a nagy, virágos fa van* — int előre a juhász, az emelkedő dombháton keresztülhúzódó, keskeny erdősávra. — *Legalább egynek közülük helyismerete volt, mert mindjárt erre hozták, pedig attól a virágos fától a postaút talán ha százötven méterre van. Csak arra zsombékos, azon ekkora teherrel soha át nem keltek volna. Egyenest erre hozták, pedig erre megvan egy kilométer is.*

— Annyi azért nincs — rázza a fejét a vadőr.

Tőlünk balra emelkedik a legelő, amit a juhász bérel a téesztől. A két ridegen tartott disznónak szabad járása volt a tanya és a legelő között, csak hát néha nem bírták megállni, hogy bele ne tévedjenek az erdősávba, ahol jókat lehetett túrni.

— *Olyan szépen közlekedtek, soha autó el nem ütötte őket!* — néz vissza a juhász a postaút felé —. *Akinek szeme van, láthatja, szelíd disznók. Könyi a fülük, turcsi az orruk. Ráadásul ez, amelyiket meglőtték, fehér volt. Ki látott már fehér vaddisznót?!*

— Biztos a sózónál jártak — bólogat a vadőr. — Nem lett volna szabad odaszoktatnod őket. Amióta kitört a demokrácia, itt már minden második embernek került fegyver. Vagy engedéllyel, vagy anélkül. Ezek nem értenek a vadászathoz, csak annyit tudnak, hol kell meghúzni a ravaszt. Megkülönböztetni meg jó, ha a balatoni világost meg tudják különböztetni a kőbányaitól. Látnak egy disznót a sózónál, hát persze hogy viszketni kezd az ujjuk.

— *Nekem te ne mesélj, hogy itt a környék puskás rabsicokkal volna tele! Hurkosok, azok vannak, azt mindenki csinálja, de puskával, fényes nappal... Olyat csak egyet ismerek. Na, itt volt, itt lőtték meg a kesét, addig a fáig még elszaladt, aztán ott elfeküdt.*

A juhász széles, kaszáló mozdulatokkal mutatja, hogyan képzeli el a menekülés pillanatait, és a haláltusát. Pár percre elnémul, aztán folytatja a történetet.

— *Egyből megtaláltam. Egyet kapott a gerincébe, egy meg kihozta a belét. Gondoltam, itt más nem vadászhat, csak a Gyuri. Mentem is hozzá iziben, de nem volt otthon. A felesége azt mondta: vadászik.*

— A Dámkertben voltam, itt volt épp három barátom, azoknak mutattam meg a szarvasokat!

A juhász szembefordul velem, nem is törődik a vadőrrel, egyenesen nekem magyaráz.

— *A feleségével üzentem, hogyha netán ő lőtte meg tévedésből a kesémet, jöjjön el, elrendezzük. Ne fájjon egyikünk feje se. De nem jött, csak éjfél után. Én fél tizig az öcsémmel vigyáztam a disznót, aztán hazamentem. Mondom az asszonynak: baj van, meglőtték a kesét. Készíts elő mindent, holnap disznóvágás lesz. Egész este azon törtük a fejünk, mihez kezdünk azzal a sok hússal! Éjfél után aztán beállít a Gyuri, mondja: na, jöttünk segíteni. Minek, kérdem én, reggelig már elvan ott a malac. De így meg úgy, nem jó azt otthagyni, mégiscsak tizenöthúszezer forint, legalább nézzük meg, hátha már el is vitték. Kimegyünk, megnézzük, hát már nincs ott semmi, csak a zsigerek meg a csöcse. Jövök haza, a konyha már tele van tepsikkel, fazekakkal, mondom: asszony, pakolj el, a disznónk valahol máshol lesz megböllérezve. Elvitték.*

— Városi ember tehette, nem vadász — mondja a vadőr. — Különben én megtaláltam a golyót, amivel a disznódnak megadták a kegyelemlövést. Harmadnap itt jártam, hátha találok valamit. Ott volt a földbe fúródva. Hadi lőszer volt, sima köpenyű. A vadászlőszer ólommagos. Leadtam a rendőrségre. Azt mondják, meglesz a tettes. Bezzeg az állami vadakért senki nem cirkuszolt!

A juhászt már nem érdekli a töltény. Keserű képpel a vérnyomokra bámul.

— *Először mindenki fekete malacot akart venni. Aztán vöröset. Most a fehér a divat. Akartam is egy fehér kannal fedeztetni a kesét. A ridegen tartott malacoknak jó áruk van. Nem betegszenek meg az ólban, nem kell nekik infralámpa, sőt még fedél se nagyon. A bárányokkal egyre nehezebb. Ha a disznók nem lettek volna, a múlt évben talán éhen is halunk. Hát most ennek is vége.*

★

Az, hogy egy falu határában mennyi a vad, meglátszik a távíróoszlopokon. A vadváltók közelében ezek a kátránnyal átitatott fenyőpóznák úgy méter magasságban fantasztikus módon elvékonyodnak; olyanok, mintha elesztergálták volna, néhány esetben már kórosan karcsúak: egy széllökés, és elpattannak. Őzek és szarvasok dörzsölik ilyen keskenyre agancsaikkal: egyes erdészek szerint szeretik a kátrány szagát, mások szerint irritálja őket.

A legmegdöbbentőbb látvány azonban itt, az utak mentén nem is a sok „faragott" telefonoszlop, hanem a KRESZ-táblák. A kihelyezésük óta a festék mindegyikről lekopott, fakó fémlemezek csupán, nem figyelmeztetnek semmire, a veszélyes kanyarról nem tudni, hogy jobbra avagy balra hajlik, sőt hogy egyáltalán kanyar-e. A legfontosabbakról persze az alakjuk árulkodik, de mégis: mintha ebben a faluban nem lennének igazán fontosak a játékszabályok.

— Ez egy csendes falu. 1990-ben tizenegy bűncselekményem volt — mutatja a körzeti megbízott a nagykönyvet. — Egy kivételével mindet felderítettem és átadtam vádemelésre. Az az egy is... na, mindegy. Meggyőződésem, hogy önbetörés volt. Különben nem nagy ügyek. A legkomolyabbak a diófatolvajlások. Ez most a sláger Nyugaton, a diófa. Azt mondják, drágább, mint az arany. Cigánymaffiák járják a megyét, megvesznek a faluban meg a szőlőhegyen egy-két fát, kidöntenek tízszer annyit, és már viszik is ki a határon. Aztán vannak még pincefeltörések. December végén betörtek a templomba is, de az elkövető nem tudta feltörni a perselyt. Leette hát a karácsonyfáról a szaloncukrokat, aztán kimászott ott, ahol bejött: az ablakon. Szilveszterkor fiatal srácok belevágták a motoros fűrészt a kocsmaajtóba. Rájöttek, hogy ha leszedik a stihlfűrészről a doblemezt, akkor durrog, mint a géppuska. Ez volt a szilveszteri kereplőjük. Csak mire harmadszor is végigmentek a falun, bezárt a kocsma. Feldühödtek, belenyomták a fűrészt az ajtóba. De ez csak szabálysértés volt. A kár nem érte el a kétezer forintot. Szóval, ilyen ügyeim vannak a faluban.

A körzeti megbízott az íróasztala mögött ül. Fekete, bajszos, hosszú hajú fiatalember. Az íróasztala mögött a falon, a hajdan volt Marx-, Engels-, Lenin-portrék helyén *az ő arcképe* függ.

— *És hány vadorzás volt?* — kérdem, időnként a képre pillogatva. Tényleg ő, csak azóta megnövesztette a haját, és előléptették törzsőrmesternek.

— Vadorzás? Az nem volt egy sem.

— *Egy sem? A vadőr azt mondja, ő bejelentett harmincnégy esetet...*

— Az erdészetnek. Én csak akkor indíthatok vizsgálatot, ha van feljelentés. Ide az erdészettől semmi nem jött.

— *De most van ez a disznó. A György juhászé.*

— Az csak lopás. Ha egyszer szelíd koca, nem lehet vadorzás.

— *Engem igazán az érdekelne, hogy ezt, meg esetleg a többit, ki tette. Egy elkeseredett munkanélküli, vagy egy elszemtelenedett vállalkozó?*

— Nézze, a nyomozás még tart. Én most csak annyit mondhatok: ha itt mindenki ridegen tartaná a disznóit, egy héten belül az orvvadászok úgy megtizedelnék az állományt, hogy kivonulna a községháza elé az egész falu, hogy mi nem ilyen demokráciát akartunk! Még szerencse, hogy most már nincs több ilyen szabadmalac, csak egy.

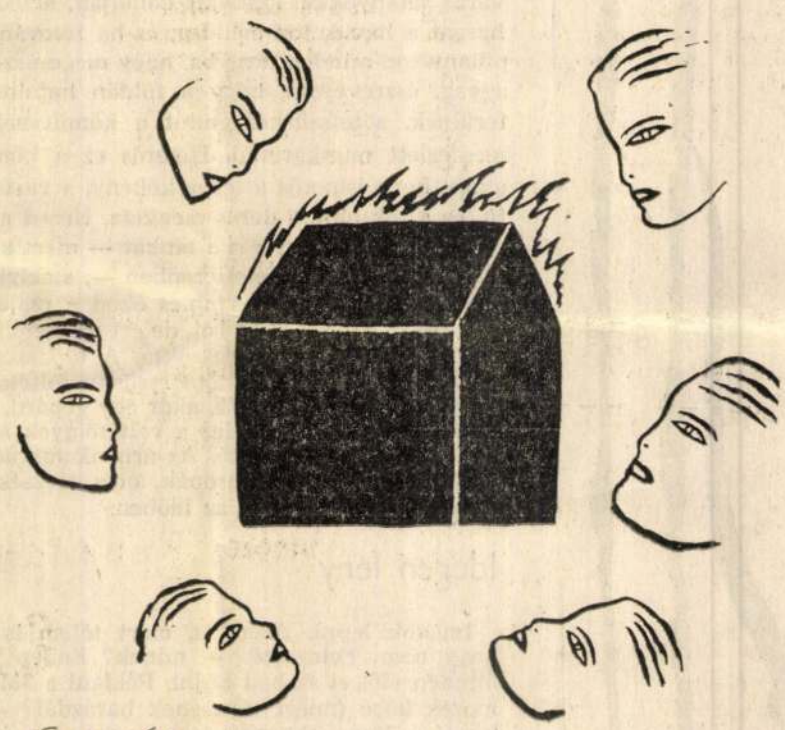

Rácmolnár Sándor rajza

KESZTHELYI REZSŐ:

Szobasétány

A műterem üvegfala szűk és hosszú völgyre, enyhén emelkedő hegyoldalra nézett; zöld térközökkel gondosan elkülönített villákra, szanatóriumokra és szállodákra. A látvány maga igen szép; fák mögé takaródzó város. Egyébként az inkább szobányi méretű helyiségből bizonytalan, eléggé kivehetetlen kép, mert az üveg piszkos volt; hónapok, talán évek óta nem tisztították. A szürke por áttetsző falként választotta le a külvilágot, és ilyenkor, a délutáni órákban, amikor a világítás oldalról érte, valószínűtlen formákra zilálta a táj részleteit, mint a víz az elmerült tárgyakat.

Két vagy három éve (nem emlékezik rá pontosan) valószínűleg mindennap járt erre, ugyanazon az egy úton, amely itt ér véget, a domb nyugati lejtőjén; eddig jöhetett minden áldott nap, és mindig délután tehette meg ezt az igen hosszú utat. A domb túlsó feléről jött, túl a csúcsán, a körútakig ereszkedő utcákból, amerre akkoriban lakott.

Hirtelen megállt. Sokáig nézte szemlélődőn merev tekintetével a völgyre boruló szürkés fényt, mintha először látná vagy elfelejtette volna.

Vannak itt olyan pillanatok, amikor a fény teljes, tökéletes, egyszerre mindent megvilágít, és ugyanakkor egészen éles, csak a legfontosabbat mutatja. Ez az áthatható és bensőséges felfedezés minden érkezéskor meglepte, jóllehet tapasztalatból tudta, mi várja útjai végén.

De miközben a napos térséget figyelte, a tekintete lassacskán elbizonytalanodott, és már inkább közömbös volt, mint érdeklődő. Leült a fűbe, hátát egy gyümölcsfa törzséhez támasztotta, mert lihegett a melegtől és a fáradtságtól. Így maradt néhány percig azzal a gondolattal, hogy tulajdonképpen nem is szereti ezt a völgyet, amelyet szeretne, ha szerethetné, s mert nem szeretheti, most idegennek, szinte ellenszenvesnek érzi. Bizonyára más valaki szereti, akinek nem idegen, de az nem ő, de ő lehetne, és nem lesz az.

Mindazonáltal nem volt sem levert, sem szomorú, de válla ekkor már alig érintette a fa törzsét, és ez a merev testtartás, meg a völgyön csüngő állhatatos tekintete (közömbössége már-már tökéletesnek tűnt), valami olyan fegyelmezett akaratból eredhetett, amely bárkit tévedésbe ejthetett volna. Csak amikor szeme, amely fáradtnak látszott attól, hogy már nem nézett semmire, lecsukódott időnként, akkor lehetett volna hinni, hogy csakugyan olyan rémlátó. Ám ha így lecsukta a szemét, olyan másképpen volt itt, hogy egyszerre, és ki tudja, hányadszor, megértette, nem ő az, itt, a gyümölcsfa alatt, aki mindennap eltalál ide; hogy annak másnak kell lennie, és hogy azt, félt, már sosem fogja megismerni.

A szoba, amióta benne lakott, mindig és egyre inkább innen esett a homályon, jobban mondva, ez a homály, amely elhatárolta őt a fényből fölmerülő fakoronáktól, meg a finom párákon és a tömött lombokon úszó háztetőktől, napról napra és mintegy önmagát rejtegetve nőtt, mivel a porréteg szüntelenül vastagodott az üvegen. Persze, idővel látni lehetett volna, hogy a táj így, az üvegfalon átszűrve, hovatovább teljesen megszűnik, és belőle a szobában csak emlékképe marad. De ő nem látta, és valójában nem is láthatta, mert megszokta, hogy nincs biztonságos érzése a környezetéről.

Ott maradt még, ahol volt, ott ült tovább is a gyümölcsfa tövében. Nem mozdult, nem érezte, hogy a szeme elvesztette a völgyet; hagyta, maradjon lecsukva, elfelejti.

Rácmolnár Sándor: Winnetou a függöny mögül figyel minket

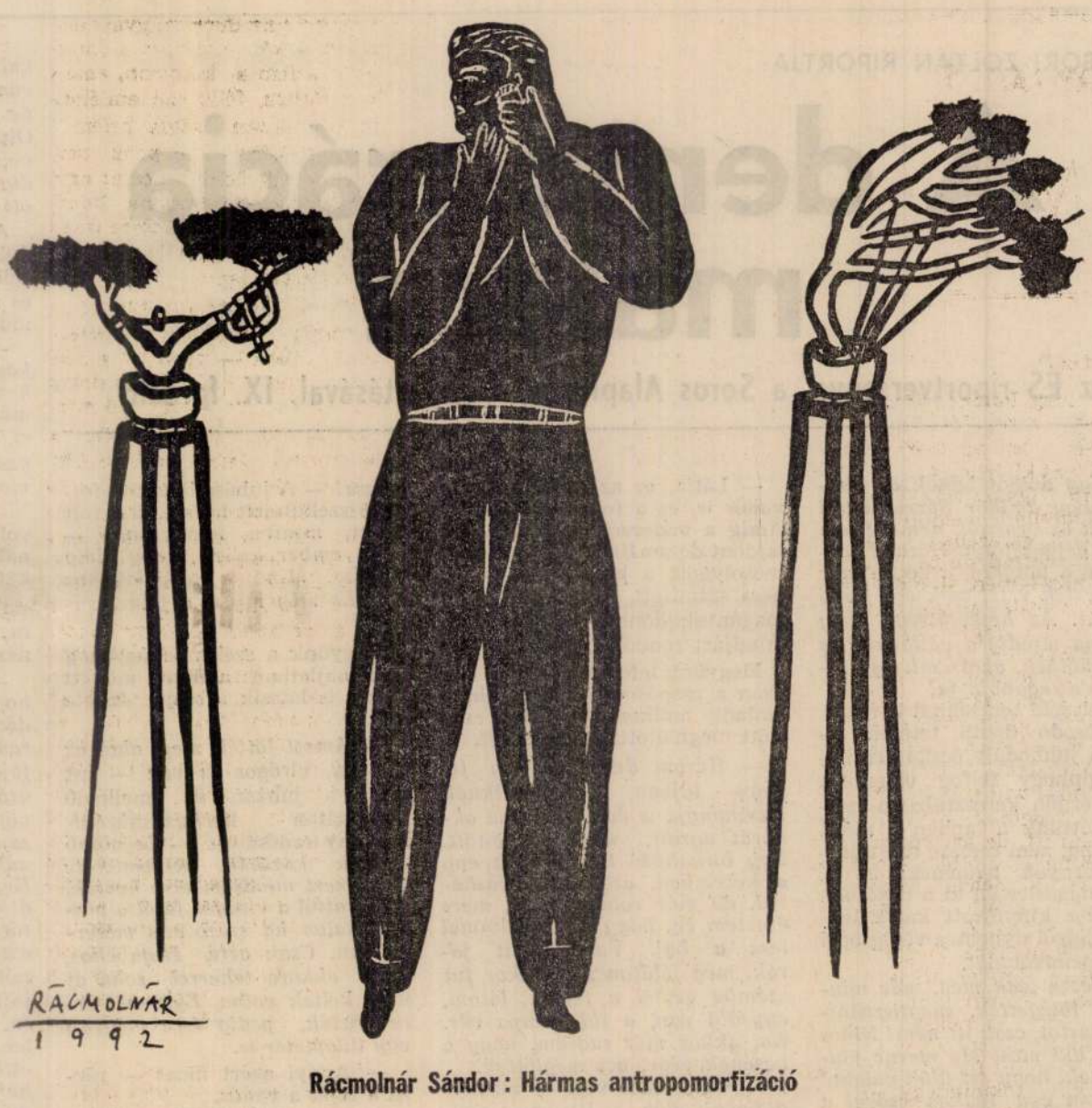

Rácmolnár Sándor: Hármas antropomorfizáció

GÉCZI JÁNOS:

Fegyverengedély

Előszó és megjegyzések

Olvasó, tölgyek között éltél, régi lombok suhogásában, cserszagú árnyékban heverésztél lapokat forgatva, és ha eddig nem is voltál e pompás fák barátja, azok immár megszerettek, szűk otthonodba költöztek. Munkába menet, iskolába, tanfolyamra sietve, vagy éppen lassú sétán, esetleg gyereket fogva kézen, az nem lehet, hogy ne találkoznál tölggyel. Ott áll a park szélén, a határmezsgyén, vagy éppen magoncként ágaskodik a katángkórók közén, hogy néhány év múltán tudatosodjék benned: melletted nőtt fel a fa. Olvasó, figyelj a tölgyekre! És a szerző szavatolja, e könyv elolvasásából nem származik semmi bajod, bár a rontás, mindenfajta dúlás ott fenevadként ott lapul lapjain. Igaz, a szerző megjósolhatja, hasznot se hoz e könyv, mert a könyvek nem arra valók.

Árnyék

Ha hajnalban sétálsz, kezedben hosszú cigarettával, mondjuk egy kopár fennsík alacsony füvesében, vagy a város sétányokkal szabdalt dombján, érzed, éled a szél, hasgat a hátad, jön a hideg, és ha tétován kapaszkodik pillantásod minden tárgyba, hogy megcsúszott alattad az agyag, észreveszed, hogy a földön hatalmas árnyékok terülnek, sötétszürkék, mint a kőművesek szétkopott, megfeslett munkaruhái. Ismerős ez a könnyű lebegés, amint hogy ismerős a törpe kökény, a vastag levelű útifű, és a sok halmú deres csenkesz. Nézed a Bakony alacsony csúcsait, vagy azt a lankát — mert kell, hogy legalább egy legyen az életteredben —, amelyhez leginkább illeszthetők napjaid, és nincs okod a csalásra. Veszélyt szimatolsz, külsőt és belsőt, de ezt megszoktad már, vagy úgy élsz, mint aki megszokta. A tapasztalás eltompít. Lehajolsz, vizsgálod a tömörszürke foltokat, elképedsz, pöttyös a táj izmos teste, akár egy gepárd. És megérted, miért ne értenéd, mindez a volt tölgyek árnya, a kivágott, leégett, elhalt fáké. Az árnyak maradtak ott, ahol voltak, csak a lombkoronák, erős törzsek, merész ívű gallyak porladtak szét az időben.

Idegen fény

Imádok lopni. Azért is, mert tőlem is lopnak. Meg hogy nem. Felmentés — minek? Ebben a lomtárban minden elől el szabad bújni. Például a 3M-es mágneslemezek közé (miért nincsenek barázdái? — ekkor ez a kérdés). Vagy abba az újságpapírba, ami alatt fekszik a fűre bukott halott — amelyen ott, merthogy odanyomtatták, a legfrissebb írásom. Iszony fog el magamat magammal letakartan látni: ráadásul tudni, hogy ama vers éppen erről szól. Hogy egy halott, egy újság, egy vers.

A lift sem áll meg a tizedik emeleten, húzza magát följebb, egészen a Kékes haváig. Ahol idegen fény.

Műhely

A műhelyt, a maga műhelyszagával együtt utálom. A puli él, szőrös, és szereti a szamócát (és a vadcseresznyét, ha van). Az indigólila égnek önmagában van jelentősége, mégha miatta be is zárja elszáradt fészekvirágzatát a bábakalács (higroszkópia). Az esztétikás úrhölgy meg a rézpárkányon könyököl, hétre hét nézi körmei fogyó és telő holdjait (mind a húszat), és nem feledi (bár meg sem locsolja a lakásához nőtt cserepes növényeket (egy Monstera deliciosa, egy Kroton sp. egy Orchidea nana, egy Ficus benjamina, egy ismeretlen nevű bromélia, és egy Palicsról átmentett, bonsainak nevelt gránátalma — amit méltán szólíthatunk haikunak).

1991.

Ebben az *egész*ben az a jó, hogy senkit nem zavar (magamat sem), ha hallgatok.

Na, ja

— Mire jó a csevegés.

Randevú

Nevetséges, de olyan nyugodt dolog, ahogy itt, a székbe süppedve nézem a helyet, a hiányét, hol hetekkel korábban a lepkék szálltak. Tudom, merre éltek, azt is, mivé váltak. S hogy miként repültek, hogyan épül föl a testük, miként működnek szerveik. A hiányuk se érdekel, az ingerszegénység tere. A gazdagság vonzza tekintetem, a koncentráltság, az átélhetőség. A tanácstalanság. (Élek. Van hely, ahol az élet és én randevúzok.)

Az utolsó utószó

Olvasó! Akiről mindeddig nem tudhattam, hogy kedves. De ha eljutottál eddig e kéziratban, és tétován forgatod át ismét, mint aki tud a titokról, de nem találja, csak érzi, hogy mellette suhant el, mert megtapasztalta behemót tömege melegének sugárzását, most tedd le e félkilónyi könyvet. Próbálj gondolkozni, aludj egy órácskát, sétálj, bámulj a napba.

De most, hogy ismét föllapoztad ez utolsó oldalt, és nem szemérmetlen kíváncsiságból, hiszen rájöttél a könyv titkára, bizonyosodj meg róla: az enyv- és mészszag, a nyomdaillat mögött halványan, akár egy kamaszkori szerelem emléke ott a bizonyosság, pontosan érzékeled. A szerző, régi hagyománynak engedelmeskedve, s kiadója hű szövetségét maga mögött tudva, kérte a nyomdát, művét szíjács-szín tölgypapírra nyomja.

Hát ennyire egyszerű. Olvasó, tölgyek között éltél, régi lombok suhogásában, cserszagú árnyékban heverésztél lapokat forgatva, és ha eddig nem is voltál e pompás fák barátja, azok immár megszerettek, lakásodba költöztek. Ha csupán ők tapasztalhattak meg Téged, nem kevés, amit tettem, de ha csak ennyit, akkor, tudom, kevés volt szorgalmam és tehetségem. Az én hibám. Mert arra vágytam, ami a törvény. Elegyíteni az életeket.

Rácmolnár Sándor: Origami hajtogató

1992. ÁPRILIS 10.

nak hát s nem elonytelenül, mert hosszasan nézhetőleg a megvilágosító (heurézist kiváltó) képek, melyek igénybe vesznek két A/5-ös oldalt. Zömük fölkelti azt az illúziót, hogy a lapozgató tájba szituálódik, kiismeri magát az alapkontúrokban, általános sémákban. Csak az a baj — s ez hatáscsökkentő tétovaságot, eldöntetlenséget tükröz —, hogy az iszonyú drága vállalkozás elsőrendűen azoknak nyújt sokszorosan rétegezett élményt, akik bizonyos alaptudnivalókkal (tanulmányaikból) *már ofék* voltak. (Móra, 50 számozatlan lap, 498 Ft.)

Csukás István: Kalandozás Betűországban

Sokat ad a külsőségekre a Vario Kiadó Gordiusz sorozatásnak kis létszámú szerkesztőgárdája is. Törekvésükben jó nívón támogatja őket (s nemcsak az ismertetendő könyvnél) a finoman játékos grafikus, Fuchs Tamás és mások. A sorozat, amely 1991 Szép magyar könyv versengésében nyerő helyen végzett, tapintatosan, de nyíltan fölvállalja mind a pedagógiai célzatosságot — az olvasás tanítását —, mind (ami ebből fakad) a korosztályhoz kötött előadást. Piacilag is viselkednek: bevoniák az iskolákat a kezdő olvasók vetélkedésébe. Az az elsős, akinek iskolája igazolja gyors előrehaladását, szelvénvke beküldésekor ajándékot kap a kiadótól.

A valóban istenáldotta tehetségű Csukás István újabb bravúrja a betűk birodalmába vezeti Panka nevű, könnyű álomba szenderült védencét. A szellemi pikareszk műfajába sorozható mai mese arra *bazíroz*, hogy a betűk hasonlítanak valamikre (ó, képírás, te minden szövegtovábbítás eredete és kezdetleges eszkövenyesmalgatok bajusz kiválasztott kasztjába t

Félmosolyának (lélek sítja rögtön az első, (vagy onnét kivett?) névvel. Válaszolnia kér lyen a tüskés varabin, ke álmában látott légye besorolják a láthatatlan lenések közé a speciest, hessenek a már csak fé pácegres-puszta körny éves eseményeire. Főh nincsenek, színről szín kálatról munkálatra v valóságban.

A csörgedező beszélg vön belüli fejleményl ző kölcsönzi megeléged a kérdező őszinte kívá ket firtató kisokoskodá latokhoz fűződő törté csolatosan. Az elbeszélé zását az első személyű musa határozza meg. N a folytatásra; átsegít meg-megtorpanásain. A férfias meghatódási eff giázás végén jönnek s beömlik a külön szerze lat a fiúval közös em innen poétikusan fölsz Nyugalmas Erdő (az vészhelyzetű Bioszféra ja mind a gyermeki ál szavakba (k)öltözött mind a jövőben tetszés képzeletet. (Vario, 32 ol

Békés Pál: A Félőlé

Erdővilág színhelye mesekisregényének is.

Rácmolnár Sándor: Sáskajárás ellen hadakozók

TÁBOR ESZTER:

Erdőkerülő

indulhat egy személytelen menet
oda ahol nem éltünk emberek
erdő nélkül az erdőben vadak
aki bújt és aki nem az maradt
minden fában orfeusz idomul
mindenfelől madárember dalol
bujdosnak a szertezüllött tagok
kórus akit a bíró elhagyott
letűnt égből szűrődik át a nap
motívumok elől szökő csapat
idő elől hol a madár se jár
tisztább vízhez az ember nem madár
forrás szikla derékbatört varázs
túlgyors visszhang élőhely-elhagyás
öt csapás mely repülni megtanít
„csináljon már Mozart is valamit"

RAPAI ÁGNES:

Mint a gyümölcs

Sylvia Plath emlékének

Elrakom ezt a keserű pillanatot.
Lecukrozva, mint a gyümölcsöt.
Érezni akarom majd.
Reggel, mikor lágy paplan alatt
jondtalan ásítozom,
a biztonságot hirtelen lerúgva
valami nyers, durva kézre vágyom.

PRÁGAI TAMÁS:

Ítéletidő

(A. E.-nek)

Sirokból ügetnek. Hallani,
menny és kockakő összedobban.
Akár a hold: árad a szemük,
s akár a seb: ragyog, ragyog.

Beledöbbenünk: mi ez a vágta,
milyen időben harmadik
napja milyen vihar feltámadása?
Felizzanak a csillagok.

Milyen kézfejre milyen hold folyik?
Mily ködből támad ős-jel, átok,
ötfokú nóta arcodig?
Pergesd meg, Atyánk, dobjaid.

Megbicsaklasz, mint a kocsiút,
hol a „jó vitéz" már, „jól figyelő ős";
tallózgatsz még, s mint kabát a székre,
hull, hull rád szemük esőverése.

LABANCZ GYULA:

Városok zajától távol

Rüggyel
vízhólyagos ujjal bibelődni;
ez lehetne még.

Talpam alatt gyűrődik a fa,
megfeneklik kérgen a szív.

Madárrá vált,

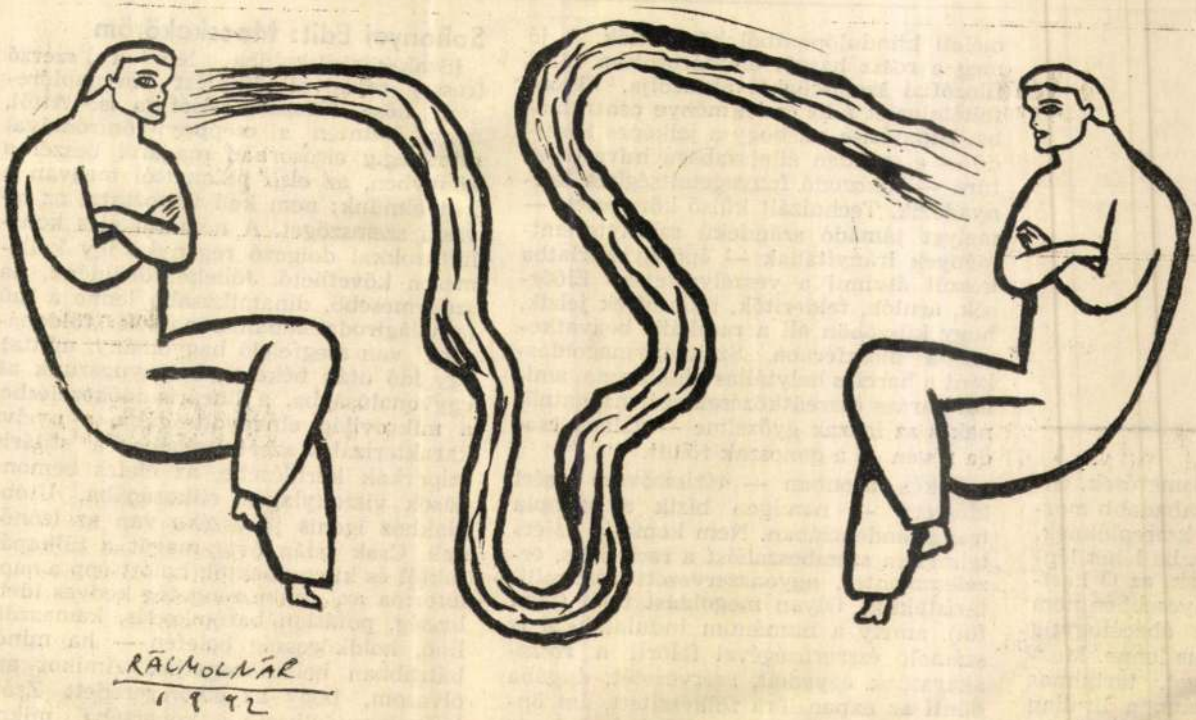

Rácmolnár Sándor: Beszélgetésünk folyama

smerősek, en-
abadabb moz-
szereplőknek.
, be lehet lép-
ak, az Ó kari-
yesebben nem
ábécéfogytig
s lenne. Moz-
got, tartalmas
let, a lírailag
visznek bele.
(amelyek sose
g. S amellett,
oló akvarellis-
szabadság ki-

méleti kiindulópontból következik. A jó meg a rossz harcát elhatározottan zöldfilozófiai szemszögből ábrázolja. Elvont föltételezést állít cselekménye centrumába. Hipotézise az, hogy a jelképes Kiserdő — e szelíden állatszabású infrastruktúra — fokozódó fenyegetettségben kornyadozik. Technizált külső környezete — melyet támadó szándékú szörnyteremtmények irányítanak — épp gyakorlatba készül átvinni a veszélyeztetést. Előőrsök, árulók, felderítők, hiób-hírek jelzik, hogy küszöbön áll a radikális beavatkozás a bioszférába. Szokványmegoldásként a harcias helytállás kínálkozna, amiből parázs összeütközések származhatnának s az igazak győzelme — valami csoda révén — a gonoszak fölött.

Békés azonban — tézisszövése ezért időszerű — nemigen bízik a szimpla transzcendenciában. Nem komálja az értelmetlen szembeszállást a racionális, érzelemmentes, agyonszervezett rém-militaristákkal. Olyan megoldást talál (tálal föl), amely a humánum indulatokkal is számoló ésszerűségével felőrli a rosszakaratúak egyedeit, szervezetét, dugába dönti az expanzióra fölkészített, ám önfenntartásra képtelen élősdiek bel- és hadrendjét, aláássa egzisztenciáját. A teória úgy valósult meg (előbb színpad*okon*, eztán csinos kisepikában), hogy alkotója szemléletes erdei, illetve szörnykarakt-

Sohonyai Edit: Macskaköröm

(Szak)középiskolába lép a szerző (rossz) rajzaival díszített lánynaplóregény hőse, Mészáros Zsófika is. Attól, hogy őszintén s csöppnyi öniróniával mindvégig elsősorban magáról beszél a könyvben, az első pillanattól megvan a kényelmünk: nem kell változtatni az olvasói szemszöget. A nem túl éles konfliktusokkal dolgozó regényke így kellemesen követhető. Jóllehet örülnénk, ha szellemesebb, dinamikusabb lenne a mű (a világirodalomban a naplók „földobására" van megfelelő hagyomány, minta), egy idő után békésen belenyugszunk az egyvonalúságba, a lineáris időkezelésbe, a mikrovilág elnagyoltságába, a nyelvi karakterizálás szerénységébe, a stiláris sziporkák kerülésébe, az életes bemondások viszonylagos ritkaságába. Utóbbiakhoz igenis jó érzéke van az írónőnek. Csak talán óvta magát a túlkapásoktól és kilengésektől, holott épp a naplóforma az, amibe rengeteg kedves idétlenség, pofátlan baromkodás, kamaszdilinó, holdkórosság belefér — ha minél bátrabban belerakosgatják. Amikor azt olvasom, hogy az elkereseredett Zsófi *belevégrendelkezik* a kopertába, mikor elmeséli a fiúviccet, miszerint „micsinál az agyrágóbogár a lányok fejében? Éhezik", ezek kis remek talált tárgyak, kife-

RÁCMOLNÁR Sándor

2. 16.p. + 15.p. ill – szereplése XIV. O.G.B
5. 15.p. – emblematikus törekvések c. kiáll
16.p. –"–
22.p. Studió 80

10. 19. B.gyarmati Képtár

Új Müvészet 1992

celého Slovenska. Aspoň stručne ich budeme charakterizovať z hľadiska zamerania produkcie a rozšírenia niektorých výrobkov základného sortimentu.

Na západnom Slovensku sa stredisko v *Dobrej Vode* od druhej polovice 18. storočia orientovalo na výrobu náhrobníkov pôvodne srdcovitého (tzv. *basového)* a doskovitého tvaru, zakončených krížom s reliéfnym korpusom. V prvej polovici 20. storočia prevažovala výroba dvojitých (tzv. *manželských)* náhrobníkov s dvoma oblúkmi a krížom. Náhrobníky týchto typov sú rozšírené v širšej oblasti Trnavy, Hlohovca a Senice (najmä v obciach Dobšovany, Nižná, Vrbové a inde).[27] V menšej miere sa tu vyrábali aj žľaby a válovy (na napájanie hydiny, dobytka, k studniam), ďalej žarnovy a mlynské kamene (predávali ich najmä do okolia Borského Mikuláša), ako aj stavebný kameň (rôzne druhy kvádrov, stĺpov, schodov, prahov, prekladov nad dvere atď.).

Významnými kamenárskymi strediskami na strednom Pohroní boli *Nová Baňa, Hliník nad Hronom, Žiar nad Hronom* (predtým Svätý Kríž nad Hronom), v menšom rozsahu *Uyhne* a *Slaská.* Ak výroba šrotovacích a mlynských kameňov v Novej Bani je známa od prvej polovice 14. a v Hliníku nad Hronom od prvej polovice 16. storočia, ale môže byť aj staršia, v ostatných lokalitách je podstatne mladšia, z 18. a 19. storočia. Pôvodne ľudová, domácka výroba začala v druhej tretine 19. storočia prerastať do remeselno-manufaktúrneho podnikania. V Novej Bani túto formu predstavovali mešťania-podnikatelia *(kamenárski páni),*[28] v Hliníku nad Hronom až do roku 1879 ju reprezentovalo komorské panstvo v Žarnovici. Po rokoch 1867 až 1880 začali sa aj na Slovensku objavovať najmä po vydaní priemyselného zákona roku 1872, [illegible] akciové účastinárske spoločnosti a čoskoro sa presadili aj [illegible] mlynských kameňov.

V Hliníku nad Hronom začala už roku 1880 pracovať *Hliníkska továreň na mlynské kamene,* ktorá v rokoch 1893 až 1911 pôsobila pod vedením Štefana Majerského ako *Mlynskokamenárska spoločnosť.* V rokoch 1912 až 1918 pôsobil podnik pod názvom *Žilinčan a spol.,* od roku 1920 ako *Ján Krátky a spol.* a neskôr ako *Gabriel Krátky a spol.* V roku 1933 vzniká v Hliníku nad Hronom kamenárske družstvo *Trachyt,* ktoré pôsobilo do roku 1938. V období druhej svetovej vojny (1939—1944) zabezpečovala výrobu spoločnosť pod názvom *Filip Majerský a spol.* V roku 1945 preberá výrobu *Stavebná správa* ČSD v Kozarovciach a po znárodnení prechádza roku 1948 naskôr do národného podniku *Bazaltové kameňolomy* v Lučenci, závod Žiar nad Hronom, neskôr od roku 1950 do n. p. *Stredoslovenský kameňopriemysel v Žiline,* závod *Žiar nad Hronom.* Počas celého obdobia sa okrem žarnovov a mlynských kameňov vyrábal aj rôznym spôsobom upravovaný stavebný kameň, ktorý sa do skončenia prvej svetovej vojny exportoval prevažne do Budapešti, po roku 1918 sa používal najmä na stavbu ciest, mostov a tunelov.

Podobným vývinom v období kapitalistického podnikania prechádzala aj výroba v Novej Bani. Novobanská továreň na mlynské kamene, ktorá vznikla roku 1893 pod vedením Jána Černického a Pavla Belicu a od roku 1911 pod vedením Jána Ďuriša, po roku 1918 začala pracovať pod názvom *Štefan Majerský a spol.,* od roku 1921 ako *Ján Kliman a spol.* a neskôr *Martin Kliman a spol.* V roku 1927 prevzal výrobu *Ján Krátky*

kapcsolatban, jóllehet ezek a stíluselemek a már leírt mechanizmusokat indítják el: az aprólékos megfigyelést és az öntörvényű elmeműködés játékká szelídített változatát („...pusztán tudományos kíváncsiságból odaadott a mosógépnek játszani egy földes, fűfoltos tornacipőt."). Az irónia és a humor azonban nem pótolja a sokszínű jelentések lebegtetését, ami a *Meghívás kivégzésre*-t – szerintünk legalábbis – remekművé teszi. Erre fényt deríthet egyetlen motívum – a főszereplők személyiségének kettőssége például – különböző használata. A *Pnyin professzor*ban a lélekábrázolásnak van alárendelve: „...közvetíteni próbált a fáradt Pnyin és a fáradhatatlan Pnyin között..." Cincinnatus tudathasadásos víziói ezzel szemben szimbolikus jelentőségűek, lélektani hitelességük mellett a regény alapkonfliktusát – az átlátszó külvilág és a főhős valódi énje közti ellentmondást – sűrítik magukba. A befejező kivégzési jelenet látomássá lényegíti át ezt a kettősséget, nemcsak a mű alapeszméjével összhangban, hanem a regény motívumrendszerébe is beilleszkedve a díszletszerűség és az összeomlás szimbolikus képeivel: „Az egyik Cincinnatus még számolt, de a másik már nem figyelt a fölösleges számolás távolodó zengésére... Lapjával feküdtek a kidőlt jegenyék, és a még lábon maradt kétdimenziós fák... alig tartották magukat az ég szakadozó hálójába kapaszkodva... És Cincinnatus a porban, a hulló tárgyak és a perspektíva csapkodó vásznai közt elindult..."

A bezárkózó hősök, az emberi lélek valóságossága a külvilággal szemben, az elmeműködés regényszerkezetté alakítása egyetlen írói alapmagatartást körvonalaz: a menekülést. Ez éppúgy vonatkozik írói és emberi attitűdre, mint politikai magatartásra (nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a *Meghívás kivégzésre* 1935-ben született Berlinben, az Oroszországból való emigráció után). A menekülés mellett pedig kiútkeresés: a kisszerűen racionális külvilágból a mélyebb összefüggések felé való törekvés jellemzi Nabokovot mind a regény felépítésében, mind a stílus kialakításában, mind pedig főhősei törekvéseiben. Vágy a társadalom kialakította burok levetkőzésére és a személytelen feloldódásra. „Levette fejét, mint egy parókát, a kulcscsontját, mint egy övet, a mellkasát, mint egy páncélinget. Levette a combjait, levette és kesztyűként a sarokba vetette a kezét. Ami megmaradt belőle, lassan eloszlott, alig adván valami színt a levegőnek. Először egyszerűen csak élvezte a hűvösséget, aztán alámerülve önnön titkos közegébe, szabadon és vígan..."). *(Európa; Magvető)*

Papp Ágnes Klára

Könyv

RONCSVILÁG

Szitányi György: A roncs

Szitányi György első regénye kis híján a klaszszikus intést betartva jelent meg, ám ez a hosszú, hétévnyi várakozás korántsem a szerző szándékából következett. Szitányi ily módon csak a múlt év végén lett „elsőkötetes", igaz, nevét novellái és esszéi révén már megismerhették a figyelmes olvasók.

Egy ilyen megkésett kiadás mindig különös helyzetet teremt. Felvetődik, hogy a regény megírása óta eltelt idő, pontosabban *A roncs* írása és megjelenése közt eltelt évek és események változtattak-e a mű akkori – elképzelhető – és mai értelmezésén? Ez a tapintatlan kérdés persze költői, sőt jórészt „irodalmon kívüli", mégis Szitányi regényének lényegét érinti. Nem azért, mert *A roncs* politikai indíttatású mű vagy politikai megfejtésekkel olvasandó pamflet, hanem amiatt, hogy Szitányi regényének többszintű értelmezési lehetőségei közül bizonyosan ez az egyik. (Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a hajdani kiadói elutasítások.) A kérdés azonban ma már nyilvánvalóan nem e politikai felfejthetőség, hanem az, hogy ez a politikummal átszőtt jelentésréteg milyen módon illeszkedik a regény teljes értelmébe.

A magyar irodalom nem különösebben gazdag az utópiákban (legalábbis ami a műalkotásokat illeti), s főként nem gazdag a regényként megírt antiutópiákban. Ha rokonságot keresünk, leginkább Karinthy Frigyes effajta munkáihoz köthetjük Szitányi művét, s ez az utalás nemcsak a *Capillaria* vagy az *Utazás Faremidóba* felidézéséig mutat, de arra is, hogy Karinthy gondolkodásmódjához és stílusához hasonlatosan Szitányi regényében is föllelhető a fantázia és az ötletek gyakran sziporkázó gazdagsága. Lényeges különbség azonban, hogy Szitányi nagyratörőbb céllal írta meg regényét, mint hasonló műveit alkotva tette nagy elődje.

A roncs filozófiai regény. Antiutópia, mely egy megjelöletlen évszámú jövő (vagy múlt?) valószerű és valószerűtlen körülményeit, e körülmények közt a testi és szellemi szabadság mibenlétét firtatja, s mindehhez bőségesen használ sci-fi és fantasy elemeket. Azaz: nevezhető egy olyan sci-fi regénynek is, mely filozófiai igényességgel kísérli meg, hogy a testen kívüli és a tudaton belüli világot (ha ugyan e kettő elválasztható) és az e világban létezhető szabadságot meghatározza. A roncs: egy más törvényekkel élő zárt világ. Létezik egy megfoghatatlan eredetű és meghatározhatatlan korú objektum, a *roncs*, aminek a belsejében felbomlanak a tér és az idő hagyományos kategóriái, s ahová belépve az őrzésre kijelölt őr a váratlan és valószerűtlen kalandok sorába keveredik. A roncson belüli sötétség világában minden képlékeny és változó, illékony és viszszatérő. Nyilvánvaló a szimbólum: az objektum labirintus-belsejéből kiutat kereső őr története tudatregény, a roncs maga a kiismerhetetlen külvilág, és a romos maga a labirintusba tévedt emberi szellem. Útvesztő, ahol a kiútkeresés a patetikus „nagy fogalmak", a szabadság, a szeretet, a halál értelmezését, megérthetőségét jelenti.

Az objektum őrzésére kijelölt őr alászáll a roncs szintjeire, s onnan menekülve, a kiutat keresve útmutató segítőtársat és szerelmet ébresztő nőt is talál magának, majd vele tér vissza a roncson kívüli világba. Abba az „otthoni világba", amely roncsot megjárt számára már nem lehet ugyanaz. Itt is sejthető a párhuzam, a dantei pokoljárásra való utalás. Csakhogy Szitányi György regénye nem *divina cemmedia*, hanem diabolikus mű, ahol a kételkedés, a csalódás és a tragikomikum erősebbek bármifajta hitnél. A roncsból szabadult emberpár, menekülve, egy fantasztikus paradicsomba jut. Ebben az Édenben azonban ölnek az állatok is, s azok az üldözők – s itt zárul be a diabolikus kör –, akik a roncs és a roncson kívüli világ mindaddig összeolvaszthatatlannak látszó kettőssége fölött, e mindkét világot ellenőrizve élnek, a roncson kívül és belül.

Ezen értelme szerint Szitányi regénye negatív teremtéstörténet: a létező világ felbomlásának, ronccsá válásának a leírása. Egy olyan pusztulás, amelyből az egyetlen kiút a kivonulás: az utopikus happy-end, melyben a főhős és szerelme űrhajóval repül túl a felhőzónán, a kék mediterrán ég és a ragyogó Nap felé.

Szitányi Györgytől aligha vitatható el a vizuális fantázia és az azt kifejezni tudó stíluskészség. Sőt, regényének talán éppen az a legnagyobb hibája, hogy csaknem teljes egészében a több-kevesebb biztonsággal megsejthető példázatokat idéző kalandsorozatra, a bonyolult cselekmény sodrására hagyatkozik. Furcsa módon azonban éppen a fantasztikus képek és kalandok sokasága válik a regény haladtával mind nehézkesebbé. Olyan ez a kavalkád, mint egy végtelennek tűnő hajsza, melynek már jóval a befejezés előtt fásultság az ára. Valami olyasfajta hibába csúszott Szitányi, mint amilyenről Kosztolányi írt: a különleges, a valószerűtlen, a tragikus túlhalmozása óhatatlanul önön ellentétébe csap át. A jelen esetben a szédítő labirintusbeli száguldás, a kiúttalan menekülés-leírás mindinkább hosszúra nyújtott, túlírt, lakkszagú példázattá válik.

A kiinduló kérdésre, hogy mennyiben változtatott az elmúlt idő e regény értelmezésén, itt a válasz. A politikai parabola lefeslett Szitányi György regényéről, s kitűnt: e „vonzerő" híján mind a mű filozofikuma, mind a kalandok mögül felrémlő utalások könnyűnek bizonyulnak. Olyan érzés ez, mint egy nagyszabású keresztrejtvény fejtése, ahol a végső megoldáshoz már minden elem adott, de a beküldendő sor csak nem áll össze. Sőt, magát a kitöltést – olvasást – is mindinkább csak tisztességből végzi el az ember. Újra Karinthyt idézve: „Aki...on...terme...kuko is...szi!" Kár érte. *(Holnap Kiadó)*

Vadak Kázmér

Kaleidoszkóp

Örökmozgó

,,Alapvetően közép-európai vagyok. A Jugoszláv kultúra nyugati, bizonyos török és orosz befolyással. De ez Közép-Európa! Megérintette ugyan a Kelet, tele a társadalmi változások következtében fellépő káosszal. Amerika itt is érezhető. McDonald's és Coca Cola mindenütt. Amerika a nagy standardokat jelenti, a szabályok felrúgását – a pornót, a zenét! Amerika az állandó szél, amitől minden mozog. Azt hiszem, Amerikában is élek. Amerikai újságokat olvasok nap mint nap, de ugyanúgy kézbe veszem reggelente a *Politikát* is Belgrádból, mint a *Herald Tribune*-t. Egyidőben több országban is élünk. Remélem, pár év múlva már inkább európai érzésünk lesz, ha Berlin, Budapest, Prága művészete újra éledni kezd.'' (Dusan Makavejev)

Makavejev Sweet Movie című filmjét *áprilistól* játsszsza az Örökmozgó. A film a nálunk is jól ismert Montenegrót megelőzően készült 1974-ben.

Ophüls – Malle – Godard

Bolond Pierrot moziba megy címmel áprilisban jelenik meg Bikácsy Gergely könyve, mely a francia film elmúlt 50 évének történetét tekinti át. Az Örökmozgó ez alkalomból a szerzővel és a Francia Intézettel közösen sorozatot állított össze, melyben a francia film három kiemelkedő egyéniségének néhány fontosabb filmjét mutatta be. *Április második felében* a következő filmek láthatók az Örökmozgóban: Max Ophüls: Körbe-körbe, Madam de...; Louis Malle: Szeretők, Lidércfény; Jean-Luc Godard: A kínai lány, Éli az életét.

KIÁLLÍTÁS

Rácmolnár

,,Rácmolnár Sándor 1960-ban született Miskolcon. A Magyar Képzőművészeti Főiskola grafika szakán végzett 1987-ben. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának éves tárlatain találkozhattunk először színes, dinamikus, meghökkentő lapjaival. Szitanyomatain és moziplakátjain a film mágiája, a 60-as évek nosztalgiája tükröződik, nem nélkülözve a humort és némi iróniát. Az amerikai szubkultúra, a graffitik világa sem idegen tőle. Sokszorosított grafikáit erőteljes forma- és színvilág jellemzi, de a vonal, a rajz kiemelt szerepe kísérleti munkáiban is megmarad. Kelet és Nyugat találkozik alkotásaiban. Amerikanizálódó korunk tipikusan kelet-európai, érzékeny dokumentátora. A reklámok, videoclipek sokkoló tömörségével fogalmaz, figuráit dinamikus erő és bumfordi báj jellemzi. Grafikái, festményei egyfajta modern Biblia Pauperumként korunk emberéről szólnak; a kisember álmai, vágyai öltenek testet alkotásaiban.'' (Sárosdy Judit)

Rácmolnár Sándor grafikusművész kiállítása *május 2-ig* látható a *Dorottya Utcai Kiállítóteremben*.

Zichy-kastély

1992. április 28-án 19 órakor nyílik Bíró József TÁNC című vizuális költészeti kiállítása az Óbudai Pincegalériában (Zichy-kastély – Bp. III. Fő tér 1.). A május 1-ig, 72 órán át megtekinthető akció-kiállítást Zalán Tibor nyitja meg.

SZÍNHÁZ

Odin Színház

Az Eugenio Barba által vezetett világhírű Odin Színház áprilisban Magyarországon vendégszerepel. Programjukban szerepel Torgeir Wethal munkademonstrációja és az Oxiryncus Evangelist című film vetítése (*április 17-én este 7-től a Szkénében*), a Holstebro vára című produkció (*18–19-én este 8-tól a Szkénében*) és az Odin stúdiósainak workshopja (*18–19-én délelőtt 10-től a Szkénében*). Az Odin Szegeden is bemutatkozik, a Bálint Sándor Művelődési Házban *április 21-én este 8-kor* a Holstebro várát játsszák, *22-én este 8-tól* pedig A csend visszhangja címmel Julia Varley munkademonstrációja látható.

RS 9

,,Nem csupán a vállalkozás nagysága, hanem – főleg – a művészi eredményei miatt érdemel ez az előadás megkülönböztetett figyelmet. Kitűnő szórakozás ez a krausi ihletésű produkció, de mélységesen elgondolkodtató is. Keserű komédia a Végnapok, s nemcsak az első világháborús végnapokat idéző''.

Nánay István még 1985-ben írta ezeket a sorokat a Karl Kraus Az emberiség végnapjai című drámájából készült előadásról. Dobay Dezső és társulata most felújította a produkciót, mely *április 20-án (este 8-tól) és 24-én (este 10-től)* látható az R. S. 9. Stúdiószínházban. A főszerepekben Vallai Péter, Bán János és Tóth József látható.

Brit kortárs színház

Hullámverés (Making Waves) címmel brit kortárs színházi fesztivált rendeznek Budapesten *április 24. és május 1. között*. A fesztivál programja:
április 24-én 13–16 óráig és 25–26-án 12–16 óráig a Merlin Színházban Stephen Taylor Élőképei;
április 25–26–27-én este 8-kor a Petőfi Csarnokban a DV8 Physical Theatre előbemutatója;
április 24-én este 7-kor a Kiscelli Romtemplomban a Balanescu Quartett nyitókoncertje;
április 25–26-án este 1/2 8-kor a Szkéné Színházban a Man Act Társulat Az ember tettei című előadása;
április 27–28-án este 8-kor a Merlin Színházban a Dance Quorum előadása;
április 28–29–30-án és

1992. április

Kiss Dénes

Szívütések

Szívműtét előtt

Bartek Ivánnak ajánlom

Fényesülés

Nekifényesülök a halálnak
Megmosakszom megfésülöm magam
Születésnap is minden halálnap
Csak boldog lehet – majd boldogtalan

Fényeskedek a halálnak ha kell
és ünneplőbe felöltözködöm
Valaki távol éppen énekel
engem meg elönt fekete fényözön

Szégyen

Igen ez mind mással történik
ez a szégyen ez a szenvedés
Csak nézed az üvegvilágot
csengenek benne színek és fények
A halálra más várakozik
Ezért nem remeg papíron a kéz
nem verődnek össze vacogó betűk
Csakis mással történnek e dolgok
te a végzetet is csak kívülről nézed
De mit csinálsz ha fehérül a lélek
amikor a késre váró szíven
Isten sóhajtása dermesztőn átsüvít?!

Szabad halottaink

(Rájuk gondoltam, a felszabadított halottakra s mi tagadás, arra is, ez talán az utolsó éjszakám 1990 szeptember 13-án.)

És az Országszív?!
Szűkülő koszorúerekkel
mit lüktet mit üzen?
Innen ahol még a tetemek is
titkolt rabok voltak
s élőkkel együtt lehettek
szabadok a holtak?!

És az Országszív?
A történelem műtőasztalán
didergőn kiterítve –
Európa Te Nagy Sebész!
Emlékszel sebeinkre?

Csongor epilógja

Bozay Attilának

Fölteszem a süvegem,
láthatatlan leszek.

Sárga, sáros csizmámban
völgyön-hegyen megyek.

Felejtenek enyéim,
talán nem is vagyok.

Nélkülök visz ösvényem,
másikra fordulok.

Útkeresztnél rám várnak
új három ördögök.

Elviszik a süveget,
csizmámon osztoznak.

Mit ér baj és szerencse,
vissza nem mehetek.

Parázs havon mezítláb
födelet keresek.

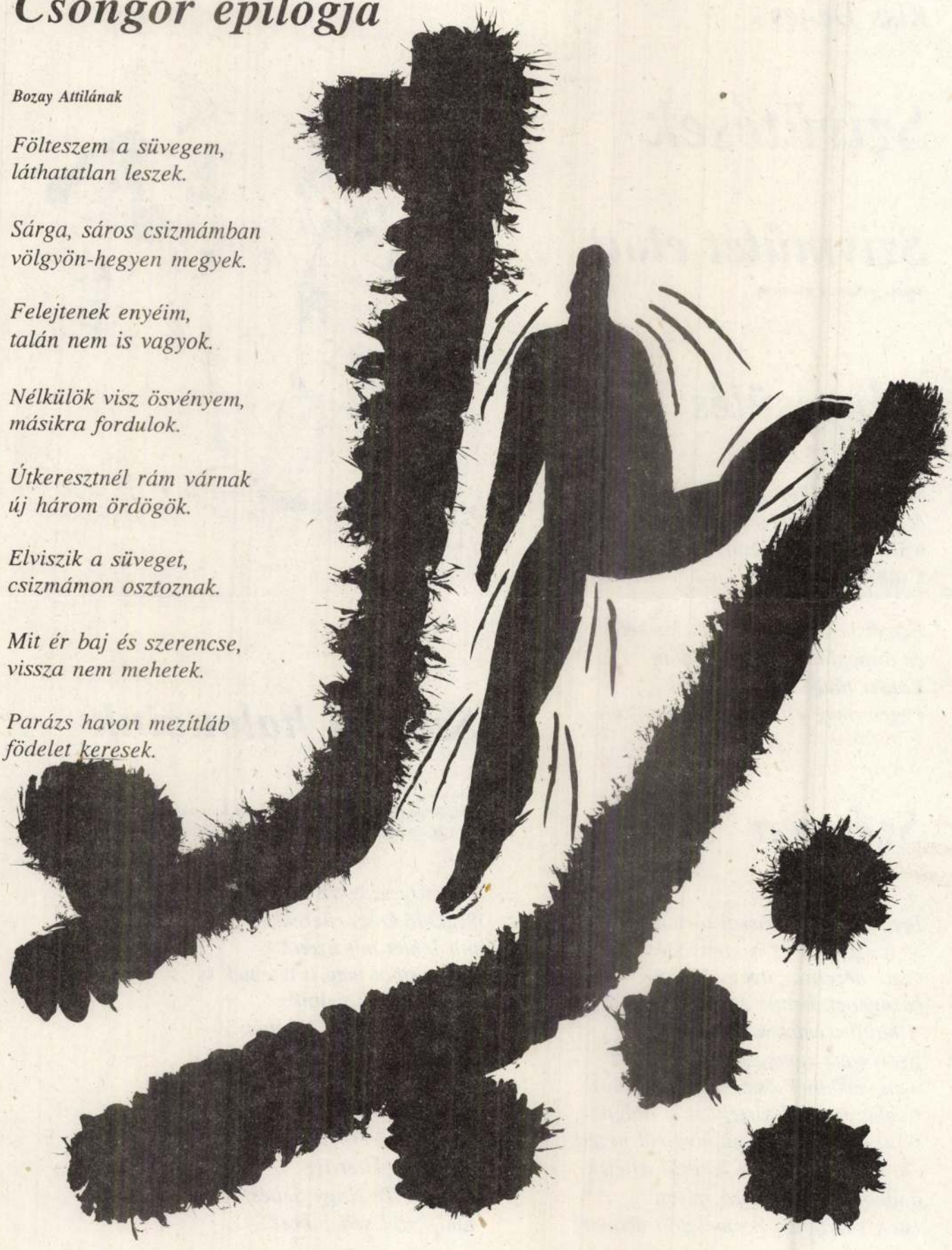

séből" erednek: az embernek vagy mint túlvilágra irányított, vagy mint evilágra rendeltetett lénynek egyoldalú fölfogásából. Ez az „oldalak" megoldása: a biztosé, a biztonságé, az egyszerűé. Amire intézményeket, államot, egyházakat, pártot, ideológiát és etikát lehet építeni. A csúcson állás vagy méginkább a csúcsra törekvés magatartása hogy adhatna módot ilyesmikre? Hogy nyugtathatna meg bárhol *az örökös szkepszis kultúrája*? Igaz, ez a kultúra megóvná az embereket a látszatoktól, a formalizmustól, a dogmáktól, az elnyomástól és boszorkányüldözésektől. A filozófiai, metafizikai bizonytalanságra alapozott társadalom mindig friss maradna, mert a valóság folyton elevenébe vágna. A döntetlen vagy-vagy elviselhetetlen volna, amint az is - elviselhetetlen. A másik két „biztos" álláspont szorításában egyre csak a léte forogna kockán s talán örökké a történelem alatt, de legalábbis ellenzékben kellene maradnia: magángondolkodók, költők, szerelmesek, elnyomott népcsoportok eszmélkedése- és reményeként.

Vallásosak és ateisták újra és újra megpróbálnák elfojtani - ha megsemmisíteni nem is tudnák - azt a szellemi erőt, mely valóságos ontológiánkból indul ki: *az evilágiságba keveredett létező világon túli sejtelmeiből.* Melyek sejtelmek csupán és sohasem sorolhatók tételekbe: homályosságuk óvja meg őket. Bizonytalanságuk ad nekik eleven életet és lendületet. Agyrémszerűségük, valószerűtlenségük „új borzongást", a *megismerhetetlen megismerhetetlenségének* cselekvő elismerését.

Mert a bizonytalanságot, amit gyökereinkig átélünk, nem szabad (remélem, nem is lehet), tehát embertelenség, emberellenesség bizonyossággá változtatni.

Túl az abszurdon

ásodszor olvasom Camus Szüszifoszát. Azt hiszem, túl vagyok az abszurdon. Ez két dolgot jelent: az egyik, hogy ettől még a világ alapvető abszurditása megmarad, nem szűntethető meg. A másik: hogy azért vagyok túl az abszurdon, mert tudom - nemcsak az abszurd van. Camus fölfogása nyilvánvalóvá teszi: neki az abszurd metafizikai, ontológiai tény. Ezzel szemben az az igazság: az ember abszurd lény, helyzete, történelme abszurd. Viszont a lét, vagy ha úgy tetszik, az isten nem az. Így hát éppen a helyesen értelmezett egzisztencializmus nyit rést az abszurditás emberi helyzetéből. „Az ember több, mint amennyit tud magáról." (Jaspers)

A léttel való azonosulás perceiben, az önazonosság állapotaiban éppenséggel az abszurddal ellentétes ontológiát tapasztalhatunk meg: az abszolútot. Az Én éntudat nélküli teljességét, az ürességet, ami a zenbuddhista koncentráció célja. Az ürességet, amiről Angelus Silesius azt írja:

Isten háza vagyok és szívem szentélye
akkor a legszentebb, ha üres a mélye.

A világban, az emberi, a történelmi helyzetben persze, nincs meg ez az üresség. Az mindig tele van abszurditással.

És ez Camus igazsága.

De mind a két igazságot látni: annyi, mint egyúttal túl is jutni az abszurdon, az emberi helyzeten. És nemcsak az öngyilkosság istenné avató logikájával - ahogy Dosztojevszkij Kirilovja képzeli. Bár talán úgy is lehet.

Mi felel meg az emberi természetnek? Milyen az emberi természet? Minden embert képvisel a nyugati ember az individualitás eszméjében, vagy van egy másik „emberi természet" is: az ázsiai, afrikai, dél-amerikai, eurázsiai individualitás előtti, kollektív ember hagyománya?

A kérdésre nem válaszolhatunk a kétféle társadalom-típus, a demokratikus, profán, és a despotikus, totalitáriánus, szakrális politikai rendszerek logikájából kiindulva, mert mind a kettő csak a tapasztalati tényeket foglalja magában, nem az afölötti elveket. Elvekhez jobban eljuthatunk, ha a nyugati filozófiai, vallási elképzelésekhez, pontosan az isten-ember-világ viszonyhoz a brahmanizmus, a buddhizmus, a taoizmus és a mohamedánizmus kiindulópontját is hozzávesszük. Az üdvözülés ezekben a vallási, illetve bölcseleti elképzelésekben is egyéni üdvözülés. Az én kerül vissza a Teljességbe, az Ürességbe, az Én szabadul meg a világ zűrzavarral, drámával, ellentmondással tetézett telítettségétől.

Az individualitás: az abszurditásban, az ember abszurd helyzetében a szabadság szükséglete ilyen elvek alapján egyetemes. Nehezebb ezekben a politikai ösztönök sokkal fölszínibb egységét megindokolni, mert közbeáll a különféle korok, földrészek, népek, kultúrák tradíciója.

Az ontológiai kiindulópont egyetemessége azonban vitathatatlanná teszi a közös politikai célt is: az individualitást, a humanizmust, a szabadságot. □

Bisztray Ádám

Allegro barbaro

Hagytad volna önkény kardjait villogni fölöttünk,
hatalom dölyfét,
terepszínű fegyvereseit dübörögni,
a díszlépést egyenes-merev lábbal idegen ünnepen,
s hagytál volna túlélt múmiaként
helytartót kormányozni helyettünk.
Késve jött-é jeremiádok népére
szabadság, új kor, boldog újrakezdés?
Amit megnyertünk semmit remélve,
mit ér mostan sorvadt kezünkben?
Összecsavart zászlónk padláson rejtezett,
teleírt papírjaink, lázvert suttogás, címer,
amiben hittünk, mint ükapáink, elfalaztunk.
Akik egyet akartunk rácson innen s túl eddig,
megoszlunk, kaparjuk a félig forradt sebet,
egymásra acsargunk új gyűlölségben.
Bányaló-vaksin hunyorgunk, próbáljuk
Napod világosságánál, fényes kévék közt a járást.
Utunkban, ha nincs torlasz, csinálunk,
egy kenyéren éltünk s megszorítva mind,
hogy teremhetne köztünk lovas szent Márton
nagy köpenyét karddal osztani szét!
Lám, így érdemlünk hajnalt, mozdulást
lélek szerint még rabok, reménységben zavartak!
Egyik felünk vénen károg, ifjan lázong
másik részünk kockát vet maradék örökségre.
Ha új rablók jönnek, készülődnek,
védtelen állunk pörlekedve, mi, közös nyelvűek
a hegyek szabta körben.

SÁNDOR RÁCMOLNÁR

GRAPHIC ARTIST

BIOGRAPHY

1960 Born in Miskolc
1980–87 Studied at the Academy of Fine-Arts
1984 Kondor Béla memorial prize
1987–90 Derkovits Scholarship
1989 Scholarship in Havanna

EXHIBITIONS

1986 Tampere, Taidekeskus Mältinranta
Stockholm Art Fair
Helsinki, House of the Hungarian Culture
1987 Dortmund, Hungarian Days
Vaasa, Graphic Triennale
Napoli, Hungarian Days
1988 Brisbane, World Expo
Budapest, Gallery Almássy Square, „Gigant Poster"
1989 Stockholm, Galerie Enkehuset
Malmö, Galerie Lederfabrik
1990 Beograd
Paris, Grandpalais
Eindhoven, exhibition of five young hungarian artists
Berlin, East Side Gallery

ONE MAN SHOW

1987 Budapest, Studio Gallery
1989 Balassagyarmat, Horváth Endre Gallery

The fighting Zombie and Schwarzenegger (on the cover)
The liberation-production of Houdini has an effect on the crowds, who are longing after freedom

To put Bonsai to a proper form

Musli-eater man hides the Sun from the woman in the solarium

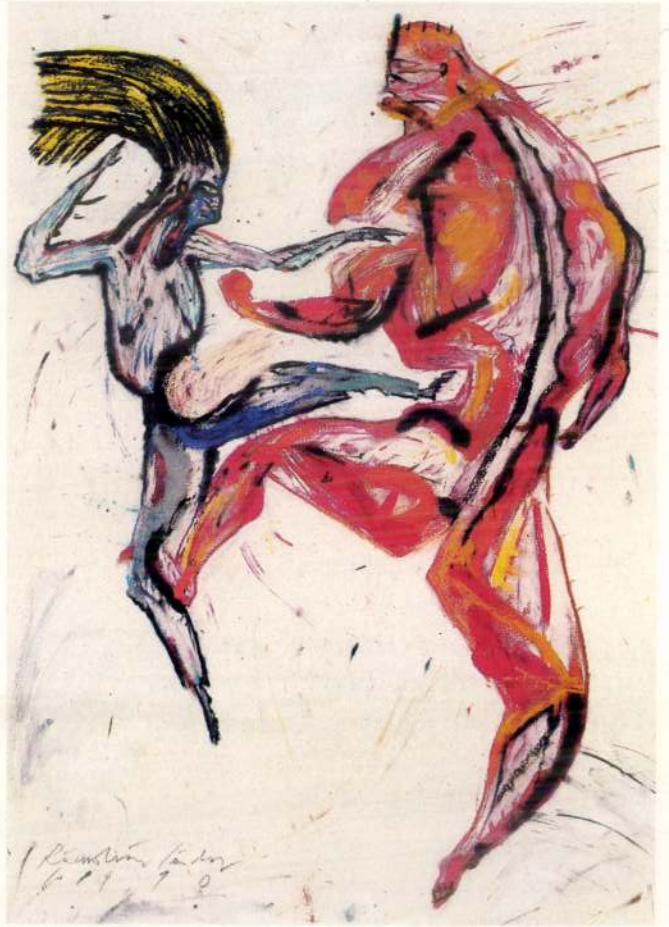

QUALITAS GALLERY
ART WORK TRADING COMPANY LIMITED
1052 BUDAPEST, BÉCSI U. 2.

SÁNDOR RÁCMOLNÁR

GRAPHIC ARTIST

zenét hallgat, sokat elmélkedik, s a szocialista eszmék sem állnak tőle távol. Mindezt még elnéznék neki, de egy hatgyermekes családanyával való viszonya már magára zúdítja a falu haragját. E szenvedélyes kapcsolat Ijje addigi, látszólagos nyugalmát is megzavarja, s felszabadítja a férfiban szunnyadó démonokat. A tragédia bekövetkezése csak idő kérdése.

Verhoeff biztos szakmai felkészültségről tanúskodó, ám kissé elnyújtott játékfilmjében úgy mutatja be a „szenvedély hatalmát", hogy mindvégig az egyének érzelmeire, reakcióira figyelünk. Közben azért szociológiai mélységű ábrázolással és érzékeny hangulatokkal a húszas évek holland paraszti világát is sikerül felfedeznie. Mesterien kiragadott, szuggesztív életképekből és arányosan megrajzolt epizódokból áll formai bravúrokat mellőző, szikár alkotása. Sem az együttérzés lírája, sem Mat van Hensbergen gyönyörű felvételei nem képesek föloldani e kegyetlen realizmust, amely részben bizonyos kelet-európai filmek ábrázolásmódjára, részben a Mario Camús rendezte *Aprószentek* hangvételére, puritán építkezésére emlékeztet.

Hollós László

Hanglemez

A VIRÁGNAK MEGTILTANI NEM LEHET
Béres Ferenc énekel

Béres Ferenc nagy igényű, szisztematikus felkészültségre támaszkodó tevékenységével sajátos helyet vívott ki magának a magyar énekes-előadóművészetben; némileg hasonlatosan Török Erzsihez, a régi és új, szép magyar népdalok és dalok előadójához. Nagy repertoárjával, sokszínű válogatásaival évtizedek óta tiszteletet kiváltó megszállottsággal járja az országot, és rádióbeli szerepléseinek is nagy a része abban, hogy értékes dalkincsünk él a nép között. Az öt évszázad magyar dalait tartalmazó első, majd virágénekekből válogatott második után most megjelent lemezén nótákat énekel. Ennek a színvonala is magasan felette áll természetesen a szokásos nótalemezeknek, a válogatásban Béres ízlése volt irányadó. Megzenésített Petőfi-versek, Egressy Béni, Szabadi Frank Ignác, Dankó Pista, Simonffy Kálmán, Szentirmay Elemér, Huszka Jenő, Balázs Árpád, a régi és mai legjobbak zenéi, valamint ismeretlen szerzők csárdásai hallgathatók a lemezen Szalay Antal és cigányzenekara kíséretében. Mindez kulturált előadásmódban a maga nemében értékes zenei anyag. *(Qualiton)*

Rajk András

A ZIZI BOLYGÓ TITKA
A Z'ZI Labor lemeze

Az együttes történetét elmesélő, nemrégiben megjelent könyvből tudható, hogy ez a most nagylemezen kapható fantasztikus zenejáték — vagy az ötlete? — majdcsak egy időben született a zenekar népszerűségét meghozó ismert slágerekkel. S már évek óta sikeres műsora a Planétáriumnak.

Az, hogy az együttes lendkerekéből, Janicsák Istvánból az íráskészség sem hiányzik, kiderülhetett a roppant olvasmányosan megírt „születési bizonyítványból" is. Így aztán aligha meglepő, hogy gubancos agytekervényeiből egy érdekes-izgalmas mesejátékra is futotta. Az események persze hol is játszódhatnának másutt, mint egy képzeletbeli ZIZI bolygón? Kaland kalandot követ és persze együtt van itt minden, ami a jövő századot idézheti; űrhajótörött, disszonáns robot, Zizi manó, parancsnok ... Jó választás volt, hogy a történetet a kellemes orgánumú színésszel, Kristóf Tiborral meséltetik el. Az egészet egésszé tevő kísérőzenét a Labor boszorkánykonyhájában állították elő. A fantasztikus zenejátékhoz illő borítót Veres Klára tervezte.

A lemezt meghallgatva szinte biztosra vehető, hogy ezzel a produkcióval — hangmérnök: Küronya Miklós — a népszerű csapat újabb közönségréteget nyert meg magának. *(Hungaroton)*

Látó János

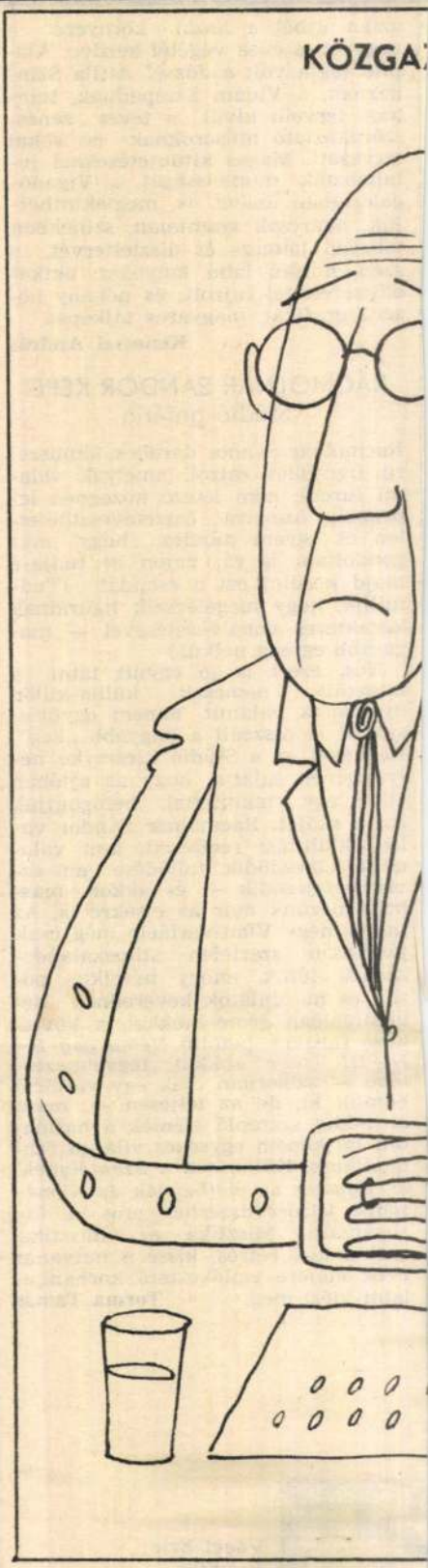

aztán újból a hazai környezet a negyvenes évek végétől kezdve. Alapító tagja volt a József Attila Színháznak, a Vidám Színpadnak, színházi tervein kívül a tévés zenés-szórakoztató műsoroknak is sokat tervezett. Magas kitüntetésekkel jutalmazták munkásságát, a Vigadógalériában ezeket is megtekinthetjük, akárcsak számtalan, színekben tobzódó jelmez- és díszlettervét, a szép, hosszú lábú lányokat, akiket előszeretettel rajzolt; és néhány keserű grafikát, magyaros tájképet.

Kenessei András

RÁCMOLNÁR SÁNDOR KÉPEI
Stúdió-galéria

Rácmolnár Sándor darabos, tömbszerű figurákat rajzol, amelyek valami furcsa, nem létező közegben lebegnek. Annyira összetéveszthetetlen és egyéni mindez, hogy már gondoltam is rá, vajon ki tudja-e majd kerülni ezt a csapdát. (Tudniillik, hogy megelégszik figuráinak karakteres vonalvezetésével — magasabb egység nélkül.)

Nos, ezért is jó együtt látni a munkáit; nemcsak külön-külön nyújtanak valamit, hanem együttesükből is összeáll a nagyobb „kép". Ráadásul az a Stúdió kicsinyke helyiségének sajátja, hogy az ajtóban állva egy tekintettel befoghatjuk ezt a skálát. Rácmolnár Sándor valódi kiállítást rendezett, ami valaminél elkezdődik, fejlődése van, aztán befejeződik — és akkor máshogy nézünk már az elsőkre is. Az indító négy Vian-variáció még csak játékosan szertelen stíluskalandozásnak tűnik, ahogy heroikus pózok és mozdulatok keverednek nevetnivalóan groteszkekkel, a következő falsíkot betöltő *Néma gag I—II—III.* már sokkal fegyelmezettebb — szigorúan csak egy variáció bomlik ki, de az teljesen —, majd az addig szereplő elemek a harmadik fal képein egységes világgá rendeződnek. Különösen a *Szentélynek*, az *Egyszer az életbennek* és *A második jelzőrendszernek* erős a kisugárzása. Misztika ez, misztika, ami a mai retrós, kissé a hatvanas évek elejére emlékeztető korhangulatot idézi meg.

Torma Tamás

Film

TÉLI ESTE
Szovjet film

A nagyszabású esztrádműsorra készülő táncegyüttes körül egy halk szavú, megtörtnek és kiábrándultnak tűnő öregedő férfi tüsténkedik. Nap mint nap csöndben figyeli a formálódó műsort, a csillogó díszletek közt begyakorolt mozdulatokat végző, akrobatikus ügyességű táncosokat. Rezignáltan veszi tudomásul, hogy ez a zene és ezek a táncmozdulatok már nem arról a világról adnak hírt, melyben huszonöt évvel ezelőtt olyan boldognak és sikeresnek érezhette magát. Beglovot, az ötvenes évek legendás sztepptáncosát, a körülrajongott, Fred Astaire-i ügyességű parkettkirályt mára teljesen elfelejtették. Még a televízióban is, ahol egy nosztalgiaprogram felvillantja hajdani sikerszámát, úgy beszélnek róla, mint aki már régen meghalt.

Karen Sahnazarov grúz rendező filmjében — sajnos beváltatlanul — ott rejtőzik a nagy lehetőség: finom lírával átszőve ábrázolni egy idős művész drámáját. Helyette azonban sok zenével, gondosan koreografált, látványosnak szánt táncbetétekkel felduzzasztott filmes ódát kapunk a sorsával, a feledéssel dacoló művész-pedagógusról, aki nem hal meg addig, míg tanítványa révén tovább nem örökíti immár halhatatlan művészetét. Hamis hangokat üt meg a *Téli este* című film, amikor egy különös sors rejtelmeinek művészileg fegyelmezett és tanulságokat ígérő feltérképezése helyett megelégszik az érdekes téma ellaposításával. Persze a pozitív hőssé „maszkírozott" öregember derűt és harmóniát árasztó befejezésbe fulladó története is kordokumentum. Egy remélhetőleg soha vissza nem térő, őszintétlen tegnap művészi zsákutcáját jelzi.

Gáti Péter

A SZENVEDÉLY HATALMA
Holland film

A holland filmeket mindig is erős valóságérzék, hitelességre való törekvés jellemezte. Nem véletlen, hogy a rendezők közül elsősorban a dokumentaristák váltak világszerte ismertté. Pieter Verhoeff sem tagadhatná le dokumentumfilmes múltját. Most látható, 1981-ben az év legjobb holland filmje díját elnyert alkotása valóságos történeten alapuló, megrázó filmdráma. A cselekmény a húszas évek végén játszódik frízföldön, az ország legészakibb tartományában. Itt, egy szegény kis faluban él Ijje Wijkstra özvegy édesanyjával. Az orvvadászattal és tangóharmonikázással foglalkozó fiatalember kirí a helybeliek közül. Rendszeresen olvas.

Vogel Eric: Premier az Orfeumban

A szenvedély hatalma

Rácmolnár Sándor, grafikusművész 2.) Folytatás.

Boros Géza: Mozaikip. Rácmolnár Sándor grafikái. Stúdió Galéria, 1987. VII. 21–VIII. 16.

Rácmolnár Sándor: Vian variációk II, szita, 36 × 47 cm, 1986 (fotók Sulyok Miklós)

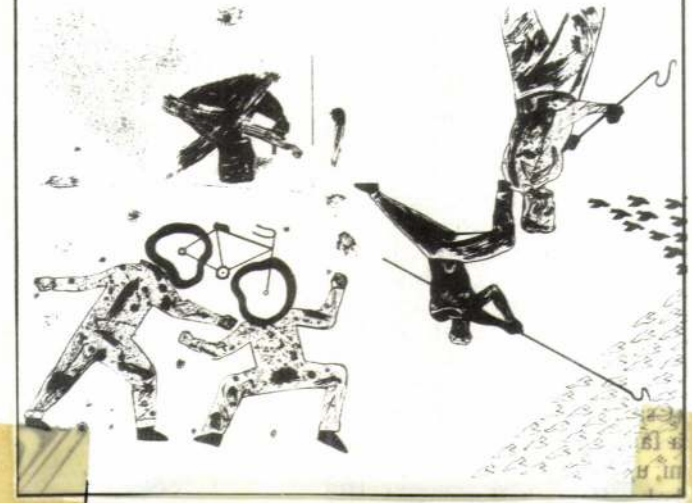

Művészet, 1988. jan., 53-old.

Rácmolnár Sándor, grafikusművész

Salamon Nándor: Munkaberzámoló. Derkovits-ösztöndíjasok tárlata, szombathelyi Képtár, 1988. I. 29 - II. 28.

Rácmolnár Sándor: Zombie Schwarzeneggerrel harcol, kréta, papír, 70 × 100 cm, 1987

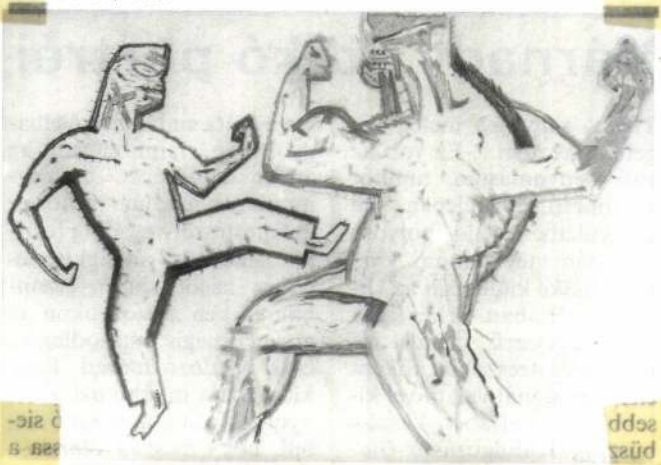

Művészet, 1988. júl., 1-old.

Várnagy Ildikó portréi

Rácmolnár Sándor, grafikus művész 1) Folytatás.
Boros Béla: Mozaklip, Rácmolnár Sándor grafikái,
Studió Galéria, 1987. VII. 21 - VIII. 16.

Rácmolnár Sándor: Egyszer az életben, szita, 70 × 50 cm, 1987

Művészet, 1988. jan., 53-old.

információt nyerünk, olyan mértékben veszítjük el a tájékozódást a dolgok értelméről.

Engedtessék meg egy példa az úgynevezett döntéselméletből. Figyeljünk meg egy politikust, akinek egy fontos, bonyolult ügyben dönteni kell. A politikusnak először is információkra van szüksége, hogy mérlegelje, milyen következményei lennének annak, ha így vagy ha úgy döntene. Számtalan információ áll rendelkezésére, ám ezek az információk ellentmondásosak, többértelműek, sokrétűen aggregáltak, különféle forrásokból származnak, áttekinthetetlenek, s nincs bizonyosság arról, hogy melyik a helyes és helytelen, a lényeges és a lényegtelen, a hasznos és a haszontalan. A politikus elkábul, majd az absztrakció egy magasabb fokára lép, és így okoskodik: először is kritériumokra van szükségem, amik megvilágítják, hogy melyik a helyes vagy helytelen, a lényeges vagy lényegtelen, a hasznos vagy a haszontalan információ. Szelekciós kritériumokat keres tehát, és így ismét szembekerül a legkülönlegesebb és legellentmondóbb elvekkel és indokokkal, amelyeknek alapján a végtelen információmennyiségből kiválaszthatja a számára szükségeset. Milyen elvek és indokok lehetnek ezek? Például a gazdaság fejlődése, a költségvetési bevételek növelése, a választók elégedettsége, pártjának erősítése, a szomszéd országokkal való viszony rendezése – száz és száz példát lehetne felsorolni. Ám ezek újra csak egymást kizáró, ambivalens, többrétűen aggregált, részben lényeges, részben lényegtelen, hasznos vagy haszontalan szempontok, amelyek nem adnak támpontot arra, hogy végül is melyik kritérium alapján kellene kiválasztani a szükséges információkat. A politikusnak ebben a helyzetben két lehetősége van. Vagy tovább okoskodik, és az absztrakció még egygyel magasabb fokára lépvén újabb kritériumokat keres, hogy kiválassza közülük azokat, amelyek alapján kiválaszthatók lesznek a számára szükséges információk, aminek következtében a szempontok keresése egy végtelen spirális folyamattá válik, s ezzel az eredeti döntési probléma egyre feljebb, a kritériumválasztás egyre magasabb szintjeire tolódik; vagy pedig a politikus leszáll a voluntarizmus mélyébe, egyszerűen megfogalmazza saját legfontosabb érdekét és aszerint dönt, anélkül, hogy különösebb szüksége lenne információkra. Ezt az utóbbi változatot pragmatizmusnak szokták nevezni. Levonható tehát a következtetés: az információtömeg növekedése növeli a tanácstalanságot, a számos ellentmondó bizonyosság bizonytalanná tesz, dezorientál. Úgy tűnik, hogy az információ növekvő mennyisége és sokrétűsége megsemmisíti a közvetlen értelemadást. Egyszóval: az információnyerés hulladékterméke a megsemmisülő értelem.

Ahol a dolgok értelme elhomályosul, ott az emberek új tájékozódási támpontokat keresnek, mert tájékozódás nélkül nem lehet élni ebben a komplikált világban. S támpontok születnek tetszés szerint: szekták, horoszkópok, ufók, kábítószerek, mágiák, ideológiák, csodaszerek s bármi egyéb, mert a képzelőtehetség határtalan. A posztmodern információs társadalomban minden mindegy, anything goes, mert minden lehet érdekes, mert bármi nyújthat támpontot vagy orientációt.

A német filozófus, Jürgen Habermas egyszer azt írta, hogy a technika miatt felmerült problémákat nem lehet újabb technikák segítségével megoldani. Hasonlóképpen azt mondhatjuk, hogy az információs fejlődés következtében tapasztalható problémák nem

kezelhetők és nem oldhatók meg még több információval. Ez a felismerés növekvő mértékben kíséri majd az információtermelés további terjedését, habár nem fogja feltartani.

Végül is egy inkább aforisztikus jellegű tételt szeretnék megfogalmazni. Így hangzik: Ha sokasodnak a törvények és a szabályok, akkor sokasodnak a törvények közötti összefüggéstelenségek, hézagok és hiányosságok is. Ha növekszik az információmennyiség, akkor növekszik az információ arról is, hogyan lehet információt szelektálni, másoktól visszatartani, másokkal szemben kijátszani. Így a törvényhozók buzgólkodása nem feltétlenül vezet nagyobb rendhez, és az információipar szorgalma sem eredményez egy jobban orientált társadalmat.

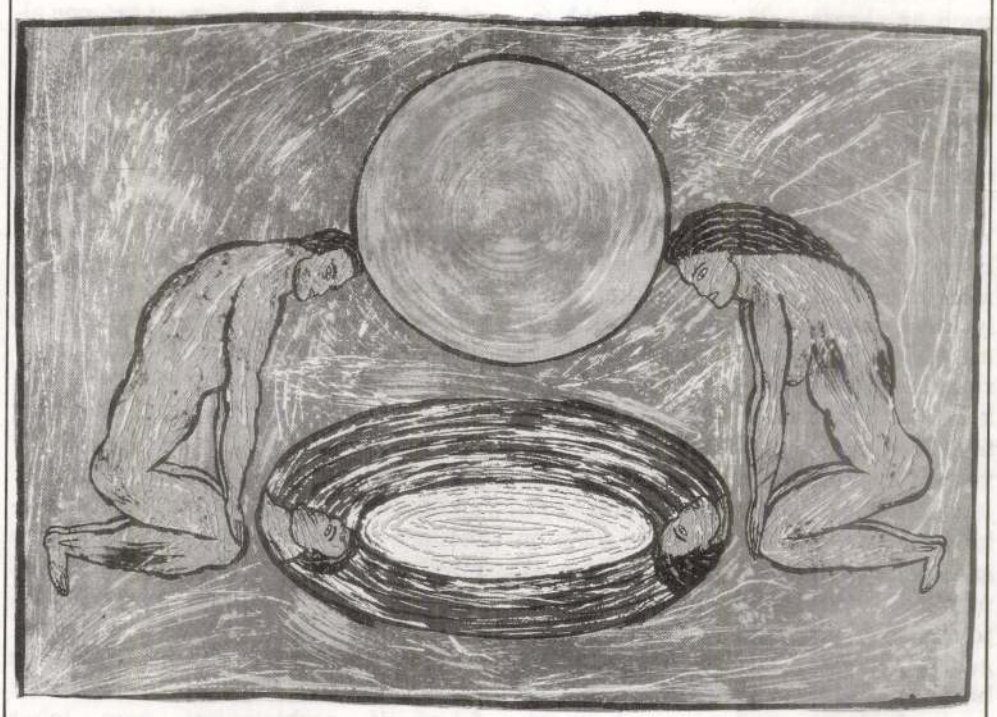

Rácmolnár Sándor: **Nárcisztikusok**

Fotó: Sulyok Miklós

menü pont

RÁCMOLNÁR

MŰCSARNOK

menü pont

a Műcsarnok projektgalériája

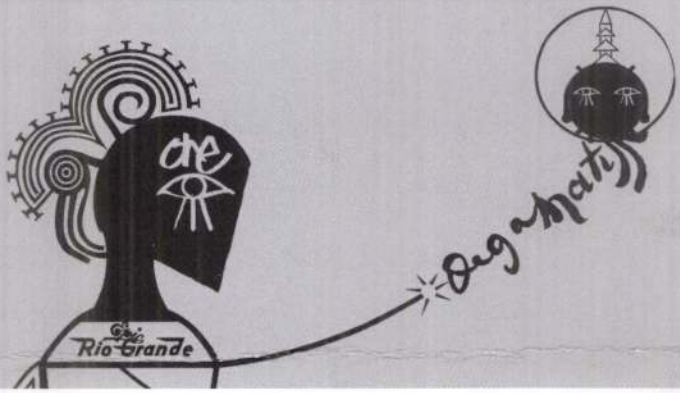

Rácmolnár Sándor

incognito absolu

2005. április 14 – május 29.

Megnyitó: 2005. április 14., csütörtök, 18 óra

Megnyitja: Bordács Andrea, esztéta

MŰCSARNOK kunsthalle budapest

menü pont

Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óráig, csütörtökön 12–20 óráig.

Műcsarnok / Kunsthalle, Budapest, Hősök tere. www.mucsarnok.hu

Rácmolnár Sándor

Magyar

Néma gag

Röpködnek a habostorták *Rácmolnár* Sándor egyik grafikai lapján, a másikon a locsoló meglocsoltatik. S egy sor más, régi poént is megszólaltat dögös, új hangszerelésben a fiatal grafikus Stúdió Galériás első önálló kiállításán. Minden nagyon ismerős a művein, és minden a helyén van. (Dicséret vajon ez egy huszonéves művésznél, vagy elmarasztalás?)

Az egyik legnagyobb tehetségként jegyezték főiskolás évei alatt Rácmolnárt. Valóban: bravúros kéz. És a technikából is mindent elsajátított, amit csak lehet az Akadémián. Fanyar humor, apró, egyéni megfigyelések, s jellegzetes, friss vizualitás a nyolcvanas évekből — ígéretnek nem kevés.

Mostani, bemutatkozó kiállítása azonban meglehetősen halványra sikeredett. A technikáról kiderült, hogy csupán főiskolás rutin; az apró megfigyelések nem állnak össze szemléletté; erről a kicsit art decos, kicsit falfirkás „nyolcvanas évességről" pedig most látszik, akár Vető János, akár Wahorn András, akárhány más ifjú kolléga jobban, eredetibb módon csinálja.

Röpködnek a habostorták, s Rácmolnár nézi. Szemlélője ennek a furcsa színnek, amelynek megélője kellene legyen. Akit vonz a röpülő habostorta, ne csodálkozzon, ha tejszínes lesz a képe. Rácmolnár Sándor, mondom, szemlélődik: nem a mozi lelkesíti, hanem a mozi-legenda, nem a populáris kultúrából merít, hanem a populáris kultúráról szóló tudós szakirodalomból. Így hát iróniája nem karcos, egy-egy kritikusabb hangütése pedig csak dörmögés az orra alatt.

A kiállításon tucatnyi színes grafikai lap szerepel. Boris Vian illusztrációk, a *Néma gag* sorozat, a *Szentély* című montázslap — vallomás a moziról. Elrajzolt, kifejező figurák tűnnek föl, hátborzongató, telitalálatos — rózsaszín-világoskék — színharmóniák. Ám elementaritás helyett szemnyugtató finomkodásokat, már bevált megoldásokat választ rendre. Oda kell vágni azt a habostortát!

(bán)

zott el a tudományág legújabb kutatási eredményeiről. A szakemberek egyebek között beszámoltak a műszeres vizsgálati lehetőségek fejlődéséről, valamint a napenergia-hasznosításában és a mikroelektronikai áramkörök gyártásánál alkalmazott fotokémiai módszerekről. Csütörtökön az egyik szekcióban a légkörkémiai kutatásokat vitatták meg.

réteget. A szakemberek mérik a sztratoszféra alsó rétegeiben a klór- és brómoxidok mennyiségét valamint az ózon sűrűségét. Ezzel egyidejűleg vizsgálják a levegő mozgását és hőmérsékletét.

A hétfőn kezdődő program célja az, hogy eldöntsék, melyik elméleti feltételezés a helytálló az ózonlyuk keletkezésével kapcsolatban. A kutatók a 70-es évek

A **Budapest Galéria** meghívja Önt

RÁCMOLNÁR SÁNDOR és **JOHN D. ANTONE**

képzőművészek

ALTITUDE & ATTITUDE

című kiállításának megnyitójára

a **Budapest Kiállítóterembe**,

(1056 Budapest Szabad sajtó út 5.)

2004. május 27-én csütörtökön 17 órára.

A kiállítást megnyitja

BOZAI ÁGOTA író

A kiállítás megtekinthető 2004. június 27-ig,

hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítást a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatja.

The Budapest Gallery invites you to the opening of

SÁNDOR RÁCMOLNÁR's and **JOHN D. ANTONE**'s

exhibition

ALTITUDE & ATTITUDE

on **Thursday, 27 May 2004 at 5 p.m.**

(1056 Budapest Szabad sajtó út 5.)

Opening speech by

Ms **ÁGOTA BOZAI** writer

Open until 27 June 2004,

daily 10 a.m. – 6 p. m., except on Mondays

The exhibition is supported by the National Fund for Culture.

ALTITUDE & ATTITUDE

RÁCMOLNÁR SÁNDOR
JOHN D. ANTONE

Szent Györgyök kerestetnek

Annyi összekötő hídról hallottunk az utóbbi negyven évben, és azokhoz a „középen" élő – végtagjaitól megfosztott – Magyarországnak majdnem mindig köze volt. Hol a Kelet és a Nyugat, hol Észak és Dél között képzelték – s képzeljük – el a híd szerepet, de most már igaziból. Minden hídszakadás nélkül.

Na, és miért ne lehetne híd szerepe egy kisvárosnak, mondjuk Sepsiszentgyörgynek, amely a sárkányölő Szent Györgyről kapta a nevét?! Számláljuk összse, hány település kapta eme nagy férfiúról a nevét! Nem lehet egykönnyen följegyezni. Elég az, hogy Kovászna (Háromszék) megye székhelyén, Sepsiszentgyörgyön kitalálták: hívjuk meg névrokonainkat az idén György napjára! A Dunadeltában is, Besztercenaszód mellett is, A Kisküllő mentén is létezik Szentgyörgy. Az utóbbi Erdőszentgyörgy, és nagy napokon azzal is kérkedik a kisváros, hogy rokonságban áll az angol királyi családdal, úgy ám. És itt van nem messze, néhány ezer kilométerre Novoszibirszk – védőszentje szintén ama jeles György –, akinek az ortodox vallásban keleten igen jelentős tekintélye vagyon.

– Az elmúlt vatikáni zsinaton – mondja *Kisgyörgy Zoltán* sepsiszentgyörgyi geológus, történész, néprajzos stb. – nagy sepregetés volt a szentek között, és akinek nem volt komoly *dokumentációja* a szentség viselésére, az kimaradt a névsorból. Szent Györgyről megemlékeztek, mint a gonosz, az embertelen elpusztítójáról. Ő megmaradt. Évről évre április huszonharmadikán rendezik az ősi kirakodóvásárt Sepsin. Vásári joga volt a városnak; *II. Lajos* királyunk 1520-ban *Keresztelő Szent János* és *Lukács* evangélista tiszteletére is engedélyezte a kirakodó vásárt. Éppen ezért csempészték be, tiszteletből Sepsiszentgyörgy város címeres pecsétjébe Lajos király képmását. A város 1509-től rendelkezik önálló címerpecséttel, benne van Szent György lovag képe. 1897-ben *I. Ferenc József* adományozta az új címert a városnak, melyet *Gödri Ferenc* neves polgármester tervezett, benne van a vártemplom is, alul a latin fölírás: *Jézus az én reménységem.* 1928-ban a románok teljesen eltorzították a címert, benyomtak román elemet is. De erről a címerről ők maguk is elfelejtkeztek nagy hatalmi sietségükben, heraldikai könyvükben nem is szerepel. Mi is elfelejtjük szívesen a címert, ha azt nem is, ami a címer megrontásával együtt járt – s jár az erdélyi magyarságnak.

Hát ki-ki árulta a napokban, *Szent György napján,* amije volt, ki a becsületét, ki a kerámiát, ki a hazát, rázta a csörgőt és rázta a rongyot. 23-án román balladaest volt, (szerencsére elmaradt a Háromszék román voltát és létét ismét – mint Ceausescu idején – bizonygató „tudományos szimpózium"), aztán magyar műsor volt ismét a színházban, a neves férfiú, a névadó nevéhez fűződő alkotásokat is bemutatták, hangverseny is volt, a lovag legendája is elhangzott, és ott, igen, ott hangzott el *Károlyi Amy* verse a Szent György szoborról.

Említettem valamit a híd szerepéről a közlekedés, a közeledés megoldásában. Ez a székelyföldi városka lám, vállalja, és a jövőben tisztelettel meghívja, ha Isten segíti őket, még idejében az európai Szentgyörgy-településeket. És a főtéri szovjet emlékmű helyére kerül a város névadója, a prágai Szent György-szobor másolata is.

Czegő Zoltán

A művészet útjai...

A művészet útjai kiszámíthatatlanok. Jól példázza ezt az alapigazságot századunk szobrászata, mely nagy elrugaszkodással fordított hátat az évezredes európai hagyományoknak, s közben bőségesen hagyta magát inspirálni az ember által létrehozott második természet, az ipari és technikai civilizáció által. Az absztrakció és az öntörvényű alakítás lett jelszava, de mégsem tudott teljesen szakítani eredeti, organikus indítékaival. Szobrászok egész sora, egy teljes vonulat őrizte tovább a természet és művészet meghitt kapcsolatát úgy, hogy közben új alapokra helyezte azt. A jelenségek lényegét képviselő megjelenítést állított a leíró ábrázolás helyébe, alapforma és szerkezetkutatással váltotta fel a puszta látványhűséget. Brancusi végletekig elvonatkoztatott és lecsupaszított formái, építőkockaszerűen egymásra rakott kompozíciói tartoznak ide. Az emberi alak metamorfózisa Arp és Moore kezében: az őslényszerű, homorú-domború torzó és a térben kibomló, szétterülő testdarabok, valamint Hepworth átfúrt, áttört alakzatai. Ennek a törekvésnek jeles képviselője nálunk Mitsui Sen, a jópár éve hazánkba települt japán szobrász, akinek Magyarországon született munkáit a Budapest Galéria kiállítása gyűjtötte egybe.

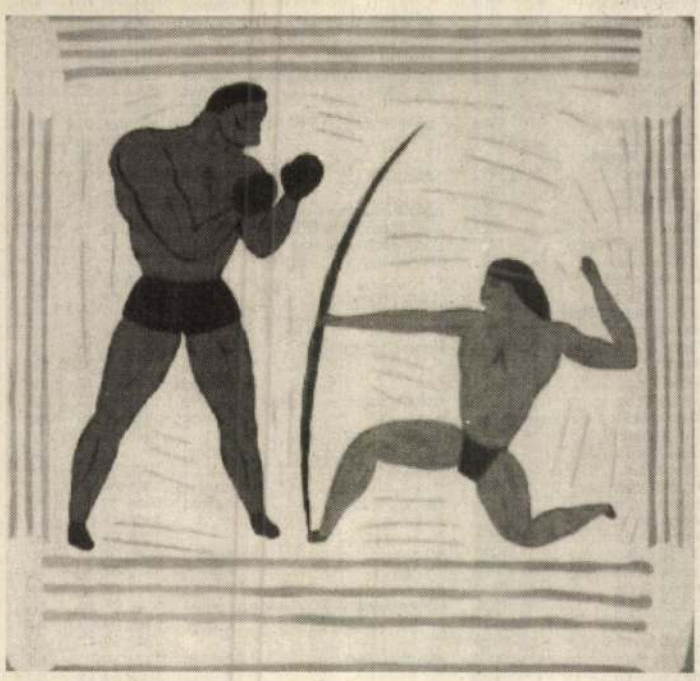

Rácmolnár Sándor: Sztereotípiák harca

Az organikus világ bűvölete hatja át ezeket a szobrokat, s bármennyire absztrakt legyen is megjelenésük, mindenütt tetten érhető bennük valamilyen természeti folyamat és jelenség mint inspiráló erő. Erdőről és tűzről, csírázásról és rügyfakadásról szólnak a maguk sajátos eszközeivel. Az apró elemeket, kis nyúlványokat átfogó nagy alakzatok nyelvén, az egymással feleselő ikerformákkal, az összehajlás és szétnyílás, a beékelődés és támaszkodás sokféle változatával. Szakadatlanul mozgásban van ez a világ. Ívelt kontúrok és felületek sorjáznak egymásra, a zárt tömegeket üregek törik szét, s a pozitív alak hirtelen negatívba fordul. Nincs megnyugvás, amíg a csavarodó, rovátkolódó, hullámzó formaáram ki nem teljesíti önmagát.

Abban is a természet és művészet közti párbeszéd nyilvánul meg, ahogy az alkotó a természetből vett anyagokat használja, szobrászi formává alakítja át. Ez az átalakítás egyszerre jelent elrugaszkodást a természetelvűségtől és annak megőrzését. Olyan felfogás keretében, ahol értelmét vesztette az absztrakció és ábrázolás, az organikus és geometrikus elem klisészerű szembeállítása. Szabadon társulnak egymással az eredetre, illetve a megmunkálásra utaló részletek. A lecsupaszított, kifúrt fatörzs festett belsővel ékeskedik, az érzékletesen formált kőtömeg fényesre csiszolt felszíne, érdes, nyers fonákra vált, s közben feloldja természetes és mesterséges ellentétét a mű öntörvényű megformálása során.

A művészet útjai kiszámíthatatlanok. Az ötvenes évek festészete extatikusan örjöngő szubjektivizmussal fordult magába, s elvont, geometrikus formákkal bástyázta körül a l'art pour l'art világát. Aztán hirtelen változással a pop art került felszínre. A tömegkultúrát és a reklámot kezdte dicsőíteni, mindazt, amit az elődök fintorogva megvetettek. Rácmolnár Sándor Dorottya utcai kiállítása hasonló keverékkel, pop artba oltott posztmodernnel, illetve posztmodernbe oltott pop arttal próbálkozik. Képeit és grafikáit a hirdetés és médiavilág szereplői, szép testű és gondtalan káviemberek népesítik be, a fiatal generáció body buildingen és Coca-Colán nevelkedett hősei. Tetszetős és bizarr, dekoratív és sokkoló mozzanatok állnak össze fanyarédes koktéllá, az azonosulás és távolságtartás, a nosztalgia és irónia kibogozhatatlan keverékévé. Közben az előadásmód csiszolt tökéletessége, profikaraktere léprecsalja a nézőt. A képiség eszközei, legsajátabb hatóelemei az elemző, kritikai megközelítés ellen dolgoznak.

Egyszerűbb a helyzet a reklámfalvédőkkel. Ez az együttes egyértelműen szatirikus, karikaturisztikus felhangot kap, s a falvédő világ bumfordi, bájos avíttságával kontrázza a modern kereskedelem agresszíven könyörtelen, rámenős stílusát.

Nagy Zoltán

Színház

Chioggiai Isido

A kicsiny, folyton nyüzsgő, folyton zsúfolt, színpompás terecske, a *Campo San Bartolomeo* közepén áll Velencében a vígjátékíró *Carlo Goldoni* szobra. A háromszögletű kalapot viselő, köpcös kis figura elnézően mosolyogva tekint alá kedves velenceijeinek (és a turistáknak) a kavargására. S talán egy kis hála is van pillantásában, hiszen számtalan vígjátékának figuráit innen, e környezetből, e terecskékről, ezekből a kávéházakból, polgárházakból ismerte, s emelte át színpadi hősökké. Előbb a *commedia dell'arte,* később a megírt, pontos karakterrajzú vígjátékok hőseivé.

Nem tudni, ismeri-e *Iglódi Istvánt,* a *Várszínházban* most felújított *Goldoni*-komédia, a *Csetepaté Chioggiában (La Baruffe Chiozzotte 1762),* rendezője, e terecskét és ezt a szobrot. Nem tudni, a darabbeli jegyzőt, Isidorót alakító *Szirtes Gábor* járt-e a San Bartolomeón. Akár igen, akár nem, ez az Isidoro úgy hasonlít *Antoni dal Zotto* remek *Goldoni* szobrára, mintha az író öccse volna. Küllemében is: fekete, háromszögletű kalap, fekete kabát, térdnadrág, harisnya, fekete cipő. És alkatában is: alacsony, kövérkés, gunyoros nézésű, ravaszkás arcú. S még valakihez hasonlít ez az Isidoro: ahhoz a fiatal Goldonihoz, aki a Velencétől pár mérföldnyire, a nagy lagúna déli csücskében lévő, s a Serenissimához tartozó halászvárosban, Chioggiában volt évekig hivatalnok. Nem véletlen, hogy a komédiához innen veszi a figurákat: halászmestereket, cserfes asszonyokat, szerelmes halászlegényeket és huncut, nagyszájú hajadonokat, bumfordi fiatalembereket és csavaros eszű, szoknyabolond írnokokat.

Kováts Adél (Lucietta), Beppe (Nyári Zoltán fh.) Ágnes fh.) és Szirtes Gábor (Isidoro) S

A *Csetepaté Chioggiában* kedvelt Goldoni darab nálunk. Érthetően. Derű, vidámság, humor, fordulatos cselekmény, jól játszható szerepek, fiatal és idősebb színészek számára adódó jó lehetőségek, latinos életöröm – mindez megvan a kis műben, melynek az a d dekessége, hog már *nem* comm rab, s hogy hő berek, a nép fi

A *Várszínház* kicsit kevés G csit kevés derű letet, életöröm azzal, hogy Isi ponti figurájá *Gábor* játékába en ki is dolgo elégedett volr Pedig hát épp pontúság alap volna a szere viszonylatait, hetett volna fe

téban, amely szokványos víg sorozatokra ép helyen csillant tartalmakat. Ez konszenvesen Isidoro, egy mackós Toffol egy szemreva Checca, akinel mint a Szent M kapuja *(Sajgál* dari, hebrencs Fortunato *(M.* csak meg az e Hogy itt a népi lentéteket is re mögött, hogy i szekedések, m vádak, sértés hangzanak el, é után aligha les kélés a riválisc télytársak és v zött, arról sajn előadás. Csak a doro minden málgatja majd kéjét, ettől Toff szarvai nőnek. let sincs igazán dolgozatlanság zetett elképzel zőek Iglódi re mégis az a ber gyolt munkát l *het az oka?*

Arany János emlékezete

Méltó szellemi emléket állított a Magyar Irodalomtörténeti Társaság a 175 éve született géniusznak, midőn a nagyhét első felében tudományos konferenciát rendezett munkásságáról Békéscsabán és Nagyszalontán. Békéscsaba különösen alkalmasnak bizonyult e célra. Nemcsak a Tanítóképző Főiskola szép, modern, meghitt együttlétet nyújtó épülete, nemcsak a skóla és a város vendégszeretete révén, hanem azért is, mert Szalonta innen „csak egy ugrás". Ahol a hely szelleme adta meg az irodalmi együttlét méltó folytatását.

Az előadások és a viták inkább jeleztek irodalmi bensőségességet, mint kedvetlen filológiát. Ami persze nem jelentette azt, hogy még a legesszéisztikusabb megnyilvánulások is ne képviseltek volna szaktudományi felkészültséget. Mindenesetre jó volt hallani a személyesen sajnos ott nem lévő Határ Győző előadásának már a címét is – „Halandó létünk cukrozott epéje" –, egyenesen a *Bolond Istók*ból, és annak a *gyógyító pesszimizmusnak* a megnyilvánulásait, amelyet ő Weöresig kísért, (magam *Kálnokyban* vélem e századi kiteljesedését), de hát az eredet persze, hogy az elbukott szabadságharc utáni Arany János. Mindenekelőtt *A nagyidai cigányok* írója. De végső soron ezt fedezhettük fel Keresztury Dezső – szintén felolvasásra megküldött – esszéjéből – *Egy „tűzokádó" ajándéka: a Toldi* – amelynek középpontjában *Toldi estéje* került, (olvasható a Magyar Nemzet április 11-i számában), s ha a tanulmányíró kalauzolásával végiggondoljuk százegyedszer is a százszor átérzett csodát, ennek az epikába ágyazott ha tetszik: „népnemzeti" – Don Quijote-történetnek magától értetődő *líráját,* akkor alighanem túltehetjük magunkat a nemcsak a kortársak némelyike, meg a sokszor háládatlan utókor, de Arany saját dilemmáján is, amely *Toldi* „korszerűtlensége" miatt emésztette. Hisz e mű mélyrétegeit idestova másfél évszázada igyekszik feltárni az irodalomtudomány. És milyen öröm egy-egy újabb fölfedezés! Mint most *Komlovszky Tiboré,* aki rámutatott Toldi egy – eleddig ismeretlen – forrására, egy derék szegedi asztalosmester, Vörös Mihály 1807-ben kiadott munkájára – *Bajnokok vég Gyula várában* –, amelyből a Toldi-átvételek egyszeri hallás során is rögzültek a közönségben. Majd a disputa során Kovács Sándor Iván ott helyben kisütötte, hogy a szegedi asztalos könyvét a Toldi írása előtt megvásárolta Arany egyik közeli, nagyszalontai barátja, így mindjárt az is kiderült, hogy bukkanhatott rá a költő a maga forrására.

Tanulságos volt a nagy művek „árnyékában" a költői miniatúrák művészetét tökélyre vivő Arany csodáit is újraélni Nagy Miklós professzor előadása nyomán – *Mindennapi kenyerünk: Arany János* – amelyből most csak egy 1868-ból származó epés morzsát tennék az olvasó lelki lupéja alá, a politikus költő (és a bornírt közvélemény) öröklétének bizonyságaként:

Haynaunál, Bachnál gonoszabb e nemzeti kormány;

Ez csak üvölteni hágy: az hivatalt is adott.

*

Tudom, méltánytalanság itt elmellőzni bármelyik értékes előadást. Az egyik legkülönb, *Dávidházi Péteré* – Arany kritikusi modernsége – sokkal részletesebb változatban olvasható a *Holmi* márciusi és áprilisi számában. És őszintén remélem, hogy a folyóirat főszerkesztőjének, Réz Pálnak, Békéscsabán tartott kiváló előadása, Vas István Arany-vonzalmáról, sem fogja elkerülni a nyomdafestéket és szólni kellene külön és részletesen az „odaáti", kivált a szalontai Arany-kutatás most is megszólaló kiválóságairól, mindenekelőtt *Danielisz Endre* tanár úrról, aki nemcsak *Arany János a szalontai iskolában* című előadásával lopta be magát a résztvevők szívébe, hanem avval a lelkes kalauzolással is, amellyel Arany szülővárosában részesített bennünket. Hol is nemcsak a szülőház helyén álltunk meghatódva, (a látható ház már nem az eredeti, de megszent nemcsak az ugyancs letett *Földi Jánosra,* ((és *Zilahy Lajosra* gon tel, s nemcsak a több lyet jártuk be, így a C Arany-múzeumot, é többször is *Kiss Istvá* szerű Arany-szobrál tunk az *eleven* költőv csak hírét vettük a sz tusznak, az Arany Já dezvényeinek, a maj zada álló kálomista i között tartott irodal roknak, hanem ma Arany szavait, az e nagytermében, isko valatokat a nagyob *Melindától* a *Zách Kl* szavai tán még soha ily elemi erővel. Arany-verseket a di Toldi-dramatizálása lyütt bájos ügyefog temben – már nem ven Aranyt hirdette által – hiszen húsvé hetőségében mindi

RÁCMOLNÁR Sándor

DOKUMENTUM

Elhunytak – valahol Oroszországban (13.)

Lapunk folytatja azon névsor közzétételét, amely a háború alatt és után hadifogolyként, a GULAG börtöneiben és az orosz kényszermunkatáborokban elhunyt magyarok fellelhető adatait tartalmazza. A rövidítések: hdf (hadifogoly); km (kényszermunkás, málenkij robotra elhurcolt). A csillag az adat hiányát jelenti. Amennyiben bárki a hozzátartozóját véli a névsorban felfedezni, kérjük forduljon a Magyar Vöröskereszt lakhelye szerinti megyeszékhelyen működő szervezetéhez. Egyidejűleg felkérjük hazánk lakosságát, az érdekelteket és a humanitárius érzésektől vezérelteket egyaránt, hogy e nem kis kiadással járó munkát anyagi lehetőségeikhez képest támogassák. Adományaikat a Magyar Vöröskeresztnek a Magyar Külkereskedelmi Banknál vezetett 203-29725-7007 számú számlájára „Az Oroszországban elhunyt foglyok azonosítása" megjelöléssel szíveskedjenek befizetni.

Név	Szül. éve, helye vagy lakóhelye	Rangja	Elhunyt	Fogság jellege
Bíró Béla	1907. (?) (Borsod m.)	honvéd	1945. 08. 11.	hdf
Bíró Béla	1900. *	*	1945. 02. 11.	hdf
Bíró Béla	1898. *	*	1945. 02. 25.	hdf
Bíró Béla	1908. Rábacsanak (Sopron m.)	honvéd	1944. 10. 29.	hdf
Bíró Bertalan	1917. *	*	1945. 02. 06.	km
Bíró Vince	1908. Bakonyszentkirály (Veszprém m.)	honvéd	1946. 09. 27.	hdf
Bíró Gábor	1920. Vanyola (Veszprém m.)	honvéd	1947. 01. 03.	hdf
Bíró Gáspár	1910. Keresztespüspöki (Borsod m.)	honvéd	1946. 02. 01.	hdf
Bíró Géza	1904. Kisvárda (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 03. 06.	hdf
Bíró Géza	1910. *	*	1945. 04. 14.	hdf
Bíró Gusztáv	1902. *	*	1945. 02. 16.	hdf
Bíró György	1924. *	honvéd	1945. 12. 08.	hdf
Bíró Gyula	1908. Beszterce (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 01. 28.	hdf
Bíró Gyula	1912. Szamoskér (Szatmár m.)	honvéd	1946. 02. 20.	hdf
Bíró Zsigmond	1900. Túrkeve (Szolnok m.)	őrvezető	1948. 09. 24.	hdf
Bíró Zsigmond	1896. *	*	1945. 02. 15.	hdf
Bíró Zoltán	1921. (?) (Baranya m.)	szakaszv.	1945. 10. 22.	hdf
Bíró Zoltán	1921. Csatár (Zala m.)	honvéd	1948. 06. 23.	hdf
Bíró Imre	1922. *	honvéd	1945. 06. 04.	hdf
Bíró Imre	1908. Földeák (Csanád m.)	*	1946. 07. 05.	km
Bíró József	1920. *	honvéd	1943. 03. 27.	hdf
Bíró József	1894. Szeged	*	1951. 03. 24.	elítélt
Bíró József	1924. *	honvéd	1945. 05. 17.	hdf
Bíró József	1908. Tiszafüred (Heves m.)	honvéd	1943. 08. 18.	hdf
Bíró József	1904. Tiszabecs (Szatmár m.)	honvéd	1946. 02. 20.	hdf
Bíró József	1901. Szolnok	honvéd	1945. 07. 13.	hdf
Bíró István	1921. *	*	1944. 12. 31.	hdf
Bíró István	1920. *	honvéd	1945. 01. 01.	hdf
Bíró István	1913. *	honvéd	1945. 01. 15.	hdf
Bíró István	1909. * .	honvéd	1945. 05. 17.	hdf
Bíró István	1916. Budapest	honvéd	1945. 12. 21.	hdf
Bíró István	1910. Makó (Csanád m.)	honvéd	1945. 01. 26.	hdf
Bíró István	1909. Pásztó, Diófa u. 70. (Heves m.)	honvéd	1945. 11. 05.	hdf
Bíró István	1898. *	honvéd	1945. 12. 20.	hdf
Bíró István	1894. Geszti (Somogy m.)	zászlós	1947. 03. 08.	hdf
Bíró István	1905. *	*	1945. 02. 04.	hdf
Bíró István	1895. Kemecse (Szabolcs m.)	honvéd	1943. 03. 28.	hdf
Bíró István	1918. Hegyéte (Komárom m.)	őrvez.	1947. 02. 13.	hdf
Bíró István	1922. (?) (Vas m.)	honvéd	1945. 02. 02.	hdf
Bíró István	1921. Makó (Csanád m.)	honvéd	1946. 01. 22.	hdf
Bíró István	1919. Hosszúpereszteg (Vas m.)	honvéd	1945. 04. 18.	hdf
Bíró István	1916. Celldömölk (Vas m.)	honvéd	1945. 03. 08.	hdf
Bíró István	1902. *	*	1945. 02. 14.	hdf
Bíró Kálmán	1912. *	honvéd	1945. 03. 03.	hdf
Bíró Kálmán	1919. (?) (Baranya m.)	honvéd	1945. 09. 09.	hdf
Bíró Károly	1907. *	honvéd	1944. 12. 17.	hdf
Bíró Károly	1908. Túrkeve (Szolnok m.)	honvéd	1945. 03. 31.	hdf
Bíró Károly	* *	*	1945. 09. 28.	hdf
Bíró Károly	1923. *	*	1945. 02. 20.	hdf
Bartos Zsigmond	1899. *	honvéd	1945. 03. 03.	hdf
Bartos István	1913. (?) (Pest m.)	honvéd	1946. 06. 07.	hdf
Bartos István	1926. *	honvéd	1945. 02. 21.	hdf
Bartos Lajos	1912. *	honvéd	1945. 06. 13.	hdf
Bartos Lajos	1904. Miskolc	őrvezető	1946. 06. 21.	hdf
Bartos Lajos	1901. *	*	1945. 04. 16.	km
Bartos Pál	1914. *	honvéd	1943. 03. 14.	hdf
Bartos Sándor	1910. *	honvéd	1943. 03. .	hdf
Bartos Sándor	1913. *	honvéd	1945. 12. 12.	hdf
Bartos Sándor	1906. (?) (Abaúj-Torna m.)	honvéd	1945. 08. 30.	hdf
Bartos János	1912. *	honvéd	1944. 12. 26.	hdf
Bartók Pál	1908. *	őrvezető	1945. 05. 10.	hdf
Bartók János	1914. Salgótarján	honvéd	1943. 04. 13.	hdf
Bartul Mátyás	1916. Dorog (Esztergom m.)	honvéd	1945. 02. 17.	hdf
Bartulin Georgij	1915. *	honvéd	1945. 03. 29.	hdf
Bartus (Bartutz?) Pál	1917. Abony (Pest m.)	tizedes	*	hdf
Bartus András	1919. *	honvéd	1945. 04. 05.	hdf
Bartus Benő (Bence?)	1906. Albertirsa (Pest m.)	honvéd	1945. 10. 20.	hdf
Bartus József	1910. *	*	1945. 06. 14.	hdf
Bartus (Ambrus?) András	1910. Kisnémedi (Pest m.)	honvéd	1947. 04. 05.	hdf
Bartus József	1910. *	*	1945. 06. 14.	km
Bartus István	1922. Bernecebaráti (Hont m.)	honvéd	1944. 10. .	hdf
Bartus László	1920. *	őrmester	1943. 05. 10.	hdf
Bartus Mihály	1920. *	honvéd	1943. 02. 24.	hdf
Bartus János	1918. Gönc (Abaúj-Torna m.)	honvéd	1943. 07. 15.	hdf
Bartus János	1911. Esztergály (Zala m.)	honvéd	1943. 04. 02.	hdf
Bártfai Béla	1914. (?) (Zemplén m.)	honvéd	*	hdf
Bártfai Gyula	1922. Hatvan (Heves m.)	*	1946. 02. 18.	hdf
Bártfai István	1921. Halogy (Vas m.)	honvéd	1946. 03. 25.	hdf
Bártfai Lajos	1903. Tiszapalkonya (Borsod m.)	*	1945. 03. 05.	hdf
Bártfai Ferenc	1913. Siklós (Baranya m.)	*	1946. 02. 08.	hdf
Bártfai János	1914. *	honvéd	1945. 04. 27.	hdf
Bártfai Gábor	1916. *	honvéd	1943. 05. 16.	hdf
Barca Béla	1907. (?) (Pest m.)	honvéd	1945. 09. 13.	hdf
Barcuk Imre	1917. *	honvéd	1943. 03. 29.	hdf
Barcsi József	1908. Somogysámson (Somogy m.)	őrvezető	1942. 11. 17.	hdf
Barcsi Sándor	1922. Felsőgalla (Komárom m.)	honvéd	(?) 04. 15.	hdf
Barcsi Sándor	1922. *	*	1945. 04. .	hdf
Bender Ferenc	1914. *	honvéd	1945. 01. 23.	hdf
Bender Emília	1919. *	*	1945. 10. 05.	km
Bendecs Gyula	1912. Szil, Erzsébet u. 46. (Sopron m.)	honvéd	1944. 11. 25.	hdf
Benduch Imre	1930. *	*	1945. 06. 30.	km
Bendik István	1898. *	*	1945. 10. 14.	hdf
Bendik János	1909. *	honvéd	1945. 03. 21.	hdf
Bendell (Vendel?) Sándor	1922. Szombathely	honvéd	1947. 05. 22.	hdf
Bendik József	1910. *	honvéd	1945. 01. 09.	hdf
Bende Ferenc	1915. Cegléd (Pest m.)	*	1947. 06. 28.	hdf
Bendő János	1914. Jászdózsa (Szolnok m.)	*	1946. 07. 06.	hdf
Bendős János	* *	honvéd	1943. 03. 09.	hdf
Bendő Béla	1922. Harsány (Borsod m.)	*	1945. 03. 10.	hdf
Bencsuk Imre	1900. *	*	1945. 05. 07.	km
Bengyák János	1908. Felsődabas(?) (Pest m.)	honvéd	1943. 04. 29.	hdf
Bene András	1924. Kecskemét	*	1945. 09. 06.	hdf
Bene Antal	1914. Jánoshida (Szolnok m.)	*	1947. 02. 02.	hdf
Bene Béla	1912. Szeged (Csongrád m.)	*	1945. 03. 03.	hdf
Bene Bertalan	1923. *	*	1945. 06. 10.	hdf
Bene Géza	1901. Kiskunfélegyháza (Pest m.)	honvéd	1945. 12. 16.	hdf
Bene György	1914. Nagygerendáspuszta (Békés m.)	*	1944. 12. 16.	hdf
Bene József	1920. Kecskemét	honvéd	*	hdf
Bene József	1920. Kecskemét	*	1945. 09. 24.	hdf
Bene József	1920. Szászfa (Abaúj-Torna m.)	*	1945. 09. 27.	hdf
Bene József	1925. Kőtelek (Szolnok m.)	*	1945. 02. 20.	hdf
Bene István	1920. Hódmezővásárhely (Csongrád m.)	*	1945. 01. 08.	hdf
Bene István	1909. Kőtelek (Szolnok m.)	honyéd	1945. 02. 01.	hdf
Bene István	1904. *	honvéd	1945. 03. 16.	hdf
Bene Mihály	1909. Büj (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 02. 06.	hdf
Bene Pál	1917. *	honvéd	1945. 03. 04.	hdf
Bene Sándor	1921. *	honvéd	1945. 12. 18.	hdf
Bene Sándor	1921. (?) (Szolnok m.)	tizedes	1945. 04. 04.	hdf
Bene Sándor	1921. *	honvéd	1945. 04. 29.	hdf
Bene János	1908. *	*	1945. 12. 06.	hdf
Bene János	1920. Szeged	honvéd	1945. 01. 26.	hdf
Bene János	1905. Nagycenk (?) (Sopron m.)	honvéd	1946. 03. 24.	hdf
Bene János	1914. Tura (Pest m.)	tizedes	1946. 04. 04.	hdf
Benyovszki András	1921. Medgyesegyháza (Csanád m.)	honvéd	1945. 01. 09.	hdf
Benedek Béla	1914. *	honvéd	1945. 05. 18.	hdf
Benedek György	1920. *	honvéd	1945. 03. 09.	hdf
Benedek Imre	1915. *	honvéd	1945. 01. 14.	hdf
Benedek Imre	1925. *	*	*	hdf
Benedek Imre	1920. *	*	1945. 01. 07.	hdf
Bendek József	1908. *	honvéd	1945. 03. 22.	hdf
Benedek József	1901. *	*	1945. 01. 23.	hdf
Benedek József	1917. Erdőkút (Nógrád m.)	honvéd	1945. 02. 25.	hdf
Benedek István	1902. Apátfalva (Csanád m.)	honvéd	1945. 02. 12.	hdf
Benedek István	1925. *	*	1945. 01. 01.	hdf
Benedek Károly	1918. *	honvéd	*	hdf
Benedek Károly	1920. *	honvéd	1945. 04. 13.	hdf
Benedek Lajos	1908. Gyöngyöstarján (?) (Heves m.)	őrvezető	1945. 12. 18.	hdf
Benedek László	1904. *	*	1945. 01. 06.	hdf
Benedek Tamás	1917. *	honvéd	1945. 01. 08.	hdf
Benedek Sándor	1924. *	*	1945. 02. 06.	hdf
Benedek Sándor	1909. Csákvár (Fejér m.)	honvéd	1946. 02. 10.	hdf
Benedek Elek	1921. Kecskemét	*	1945. 07. 26.	hdf
Benedek Gyula	1901. *	*	1945. 03. 27.	hdf
Benedek János	* *	1945. 01. 15.		hdf
Benedek János	1903. Tiszapüspöki (Szolnok m.)	honvéd	1945. 01. 15.	hdf
Benedikt (Benedek?) Gyula	1921. Tiszapüspöki (Szolnok m.)	tizedes	1945. 12. 06.	hdf
Benedikt András	1905. *	honvéd	1945. 01. 01.	hdf
Benedikt István	1914. *	honvéd	1943. 04. 09.	hdf
Benei Béla	1908. Atkár (Heves m.)	honvéd	1947. 07. 14.	hdf
Benei (Bényei?) József	1915. *	honvéd	1943. 04. 23.	hdf
Bényei Lajos	1907. *	honvéd	1945. 04. 12.	hdf
Bényei János	1911. Gyöngyös, Petőfi u. (?) (Heves m.)	honvéd	1944. 05. 26.	hdf
Benkó János	1912. Kecskemét	tizedes	1945. 02. 01.	hdf
Benet András	1915. Lajosmizse (Pest m.)	honvéd	1946. 03. 18.	hdf
Benefi Imre	1903. *	honvéd	1945. 04. 24.	hdf
Benő György	1910. Tótkomlós (Békés m.)	honvéd	1947. 04. 23.	hdf
Benes Vilmos	1910. *	honvéd	1943. 02. 22.	hdf
Benes Sándor	1918. *	*	1945. 01. 14.	hdf
Benes Ignác	1910. Budapest	honvéd	1945. 11. 04.	hdf
Benes József	1915. Szentmártonkáta (Pest m.)	*	1945. 03. 02.	hdf
Benes István	1911. *	honvéd	1945. 04. 05.	hdf
Benes Lajos	1920. Szeghalom (Békés m.)	honvéd	1945. 04. 02.	hdf
Benes László	1921. *	honvéd	1945. 01. 25.	hdf
Benes László	1907. *	honvéd	1944. 12. 23.	hdf
Benes Oszkár	1894. *	*	1945. 12. 13.	hdf
Benes János	1910. Taktaharkány (Zemplén m.)	őrvezető	1945. 04. 01.	hdf
Benes János	1916. Hatvan (Heves m.)	honvéd	1945. 01. 29.	hdf
Benesi József	1911. Bácsbodrog	honvéd	1943. 03. 10.	hdf
Benzán Károly	1907. Hidegkút	honvéd	1944. 11. 21.	hdf
Béni András	1912. *	őrvez.	*	hdf
Béni József	1909. *	honvéd	1945. 02. 07.	hdf
Béni József	1898. Rákoscsaba, Rákóczi u. 48.	honvéd	1947. 04. 21.	hdf
Béni Lajos	1909. Aszaló (Abaúj-Torna m.)	honvéd	1943. 03. 06.	hdf
Béni Sándor	1918. *	*	1945. 04. 29.	hdf
Béni János	1909. Nyír...(?) (Szabolcs m.)	honvéd	1945. 04. 05.	hdf
Benics József	1906. Tengelic (Tolna m.)	honvéd	1945. 03. 28.	hdf
Benics József	1919. Hort (Heves m.)	honvéd	1943. 05. 05.	hdf
Benyik Károly	1921. Pestszentlőrinc (Pest m.)	őrvez.	1945. 03. 31.	hdf
Benicz Dezső	1920. *	honvéd	*	hdf
Beniczki Ferenc	1912. Budapest	honvéd	1945. 01. 29.	hdf
Benis István	1922. Borzavár (Veszprém m.)	őrvez.	1945. 02. 21.	hdf
Benis Kálmán	1922. *	honvéd	*	hdf
Benyó László	1920. *	*	1945. 09. 26.	hdf
Benyó Rudolf	* *	honvéd	1943. 03. 17.	hdf
Benk András	1922. Hajós (Pest m.)	honvéd	1945. 02. 09.	hdf
Benke Bálint	1922. *	honvéd	1943. 10. 15.	hdf
Benke Vilmos	1921. Hosszúpereszteg (Vas m.)	honvéd	1947. 12. 27.	hdf
Benke Gábor	1898. Tura (Pest m.)	*	1946. 03. 06.	hdf
Benke Géza	1898. *	honvéd	1945. 03. 24.	hdf
Benke Gyula	1904. *	*	1945. 02. 21.	hdf
Benke József	1902. Földes (Hajdú m.)	honvéd	1945. 08. 18.	hdf
Benke József	1924. Várpalota (Veszprém m.)	honvéd	1945. 04. 01.	hdf
Benke István	1905. *	*	1945. 01. 31.	hdf
Benke István	1908. (?) (Békés m.)	honvéd	1945. 04. 23.	hdf
Benke Kálmán	1910. Dóröske (Vas m.)	honvéd	1946. 02. (?)	hdf
Benke Károly	1906. *	*	1943. 04. 01.	hdf
Benke Károly	1924. Budapest	*	1945. 05. 03.	hdf
Benke Lajos	1923. Hódmezővásárhely (Csongrád m.)	honvéd	1946. 08. 17.	hdf
Benke László	1907. *	honvéd	1943. 03. 01.	hdf
Benke Mihály	1921. *	honvéd	1945. 02. 01.	hdf
Benke Mihály	1912. Lajosmizse (Pest m.)	honvéd	1945. 04. 12.	hdf
Benke Pál	1914. Budapest	*	1945. 03. 31.	hdf
Benke Pál	1901. (?) (Komárom m.)	tizedes	1946. 12. 20.	hdf
Benke István	1917. *	honvéd	1945. 01. 07.	hdf
Benke Tivadar	1916. Mezőtúr (Szolnok m.)	honvéd	1943. 03. 07.	hdf
Benke Ferenc	1920. *	*	1946. 01. 13.	hdf
Benke Sándor	1912. (?) (Bihar m.)	honvéd	1945. 03. 02.	hdf
Benke Sándor	1918. Tolnanémedi (Tolna m.)	honvéd	1945. 10. 08.	hdf
Benke Sándor	1922. Szombathely	honvéd	1946. 11. 02.	hdf
Benke Elek	1917. *	honvéd	1942. 12. 10.	hdf
Benke Jakab	1913. Hollád (Somogy m.)	honvéd	1945. 08. 27.	hdf
Benke János	1917. *	őrvezető	1946. 12. 18.	hdf
Beniczki Magda	* *	*	1946. 10. 25.	km
Benke János	1912. Kecskemét	honvéd	1943. 02. 01.	hdf
Benke János	1907. *	*	1945. 01. 16.	km
Benke János	1918. Hódmezővásárhely (Csongrád m.)	*	1945. 07. 18.	hdf
Benke ...	1922. Veszprém, Kolozsvári u. 2	*	1945. 08. 13.	hdf
Benkevics Ferenc	1922. Dunaegyháza (Pest m.)	honvéd	1944. 03. 28.	hdf
Benkei István	1911. (?) (Szolnok m.)	honvéd	1944. 11. 30.	hdf
Benkei Ferenc	1898. *	honvéd	1945. 01. 26.	hdf
Benkesi Lajos	1910. Doboz (Békés m.)	*	1945. 08. 07.	hdf
Benki (Benkő?) Béla	1925. *	honvéd	1945. 07. 02.	hdf
Benki Dezső	* *	honvéd	1943. 03. 28.	hdf
Benki Jenő	1921. Dorog (Esztergom m.)	honvéd	1945. 03. 15.	hdf
Benki József	1921. *	honvéd	1945. 01. 30.	hdf
Benki István	1920. *	honvéd	1945. 05. 19.	hdf
Benki István	1917. Üllő, Kossuth L. u. 42. (Pest m.)	őrvezető	1945. 11. 24.	hdf
Benki István	1911. *	honvéd	1944. 11. 30.	hdf
Benki Lajos	1908. *	*	1945. 03. 21.	hdf
Benki János	1917. Letenye (Zala m.)	*	*	hdf
Benkis Béla	1916. Kalocsa(?) (Pest m.)	*	1945. 04. 11.	hdf
Benkó Albert	1919. *	őrvezető	1945. 03. 11.	hdf
Benkó András	1915. Kiskőrös (Pest m.)	honvéd	1946. 03. 22.	hdf
Benkó Bálint	1903. *	*	1945. 11. 07.	hdf
Benykó Béla	1920. *	*	1945. 02. 27.	hdf
Benkó Béla	1920. *	honvéd	1945. 01. 21.	hdf
Benkó Dezső	1919. (?) (Vas m.)	őrmester	1946. 01. 16.	hdf
Benkó Gyula	1915. *	honvéd	1943. 03. 12.	hdf
Benkő József	1921. Hódmezővásárhely (Csongrád m.)	tizedes	1945. 05. 10.	hdf
Benykó Lajos	1907. *	honvéd	1943. 03. 28.	hdf
Benkó Lajos	1926. *	*	1945. 02. 17.	hdf
Benykó Pál	1912. Albertirsa (Pest m.)	honvéd	1943. (?)	hdf
Benkó János	1920. *	*	1943. 04. 15.	hdf
Benkó István	1908. *	honvéd	*	hdf
Benkovics Iván (János?)	1907. Bezenye (Moson m.)	honvéd	1945. 03. 28.	hdf
Benkovics József	1908. Kispest (Pest m.)	honvéd	1945. 01. 25.	hdf
Benkovics József	1916. *	honvéd	1945. 12. 22.	hdf
Benkovics János	1913. *	*	1945. 01. 05.	hdf
Benkovszki Sándor	1905. (?) (Pest m.)	*	1946. 02. 23.	hdf
Benkó Béla	1908. *	honvéd	1943. 03. 30.	hdf
Bekó István	1912. *	honvéd	1945. 03. 29.	hdf
Benkó Bálint	1902. Vezseny (Szolnok m.)	honvéd	1943. 10. 15.	hdf
Báli (Bálint?) Tamás	1914. *	*	1944. 12. 29.	hdf
Berecki József	1920. *	*	1944. 12. 29.	hdf
Benkő Lajos	1926. *	*	1945. 02. 17.	hdf
Benkő Pál	1920. *	honvéd	*	hdf
Benkó József	1920. *	őrvezető	1943. 05. 22.	hdf
Béres János	1912. *	honvéd	1945. 01. 22.	hdf
Bence Bertalanné	1901. *	*	1945. 02. 08.	km
Beitelbeck Mária	1923. *	*	1945. 12. 09.	km
Bejtik József	1922. *	honvéd	1945. 09. 12.	hdf
Bento Demeter	1921. *	*	1945. 02. 17.	km
Boér Kornél	1916. Budapest	honvéd	1943. 03. 07.	hdf
Bojec Pál	1909. *	*	1945. 03. 08.	hdf
Bajos Gáspár	1902. Budapest	*	1945. 02. 26.	hdf
Bazsa Ferenc	1906. *	honvéd	1945. 04. 07.	hdf
Bozsák Vince	1910. *	honvéd	1945. 02. 11.	hdf
Bazsa Lajos	1918. Tiszacsege (Hajdú m.)	*	1945. 05. 14.	hdf
Bozsek Albert	1919. Besenyőtelek (Heves m.)	őrvezető	1945. 12. 12.	hdf
Bozsek András	1914. Jászberény (Szolnok m.)	honvéd	1943. 03. 04.	hdf
Bozsek Gábor	1892. *	honvéd	1943. 03. 01.	hdf
Bozsek Sándor	1917. *	*	1945. 04. 11.	hdf
Bozsik István	1920. *	honvéd	1945. 02. 12.	hdf
Bozsik István	1902. Nagykáta (Pest m.)	honvéd	1947. 02. 16.	hdf
Bozsik Sándor	1917. *	honvéd	1945. 04. 17.	hdf
Bozsik Sándor	1921. Kunszentmárton (Szolnok m.)	honvéd	1945. 03. 21.	hdf
Badai György	1919. Osztopán (Somogy m.)	tizedes	1945. 04. 02.	hdf
Babarczi Ferenc	1912. Mezőörs (Győr m.)	honvéd	1945. 11. 22.	hdf
Babarczi István	1907. *	*	1945. 06. 19.	km
Babati Károly	1914. Budapest	honvéd	1945. 11. 25.	hdf
Bauer József	1911. Kérsemjén(?) (Szatmár m.)	honvéd	1946. 03. 11.	hdf
Bauer József	1916. (?) (Hajdú m.)	honvéd	1945. . 16.	hdf
Baradics Ferenc	1911. Sopron	honvéd	1944. 12. 04.	hdf

(Folytatás a szombati számunkban)

Olvasóink érdeklődésére közöljük: az elhunyt hadifoglyok névsorát tartalmazó számaink utólagosan is megvásárolhatók és megrendelhetők a Hírlapkiadó Vállalat hírlapboltjában – 1959 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. (Telefon: 138-2369)

LÓSKA LAJOS:

Burokba zárt izompacsirták

Nem tudom, *Rácmolnár Sándor*, akinek legújabb, ősrégi témát — a férfit és a nőt, illetve kapcsolatukat — megjelenítő képei május 20-tól június 13-ig láthatók a *Várfok 14 Galériában*, foglalkozott-e valaha is proxémikával. Mindenesetre a festményein különböző pózokban megjelenő férfi és női aktok mindegyikét holdudvar, mandorla veszi körül. És hogy minden embernek van saját távolság- és térérzékelő aurája, ami nem fejeződik be a bőrénél, aminek a közepén él, amibe nehéz behatolni, mindezt megtudhatjuk az amerikai *Edward T. Hall Rejtett dimenziók* című könyvéből. Továbbá arról is értesülhetünk a jeles műből, ha a gyakorlatban még nem tapasztaltuk, hogy ezt nagyon könnyű érzékelnünk, ugyanis: „...ha egy férfi vágyra lobban partnere iránt, ennek egyik első jeleként közelebb húzódik hozzá. Ha a nő másként érzi, visszahúzódásával jelzi."

Tény továbbá az is, hogy Rácmolnár az extrovertált típusú művészek sorába tartozik, ugyanis az alkotásain látható burkok elsősorban elválasztják az embereket egymástól, a férfiakat a nőktől. Arról szólnak ezek a zömmel szimmetrikus felépítésű, színes, mégis grafikus festmények, hogy mi, emberek egyre inkább ilyen gyorsan keményedő burkokban járunk, hogy saját lelki és testi csigaházunkba nagyon nehezen engedünk be bárkit is.

A munkák jobb megismerése érdekében beszélnünk kell stílusukról is, mert ahogy stílusosan az egyik bölcs tévéreklám felvilágosít bennünket: a „Tartalomhoz a forma..." is hozzátartozik. Rácmolnár Sándor ugyanis indulása, a nyolcvanas évek közepe óta a vizuális közhelyeket kipellengérező alkotásmódban dolgozik, elsősorban a képregény, a reklám- és filmnyelv bombasztjain ironizál, gyakran teszi meg festményei főszereplőivé az izomkolosszus szupersztárokat. A Várfok 14 Galériában is ilyen kicsi fejű (agyú), ám felfújt izomzatú szupermanek és szupergörlök vesznek körül bennünket, satnya halandókat. E típusok emlékeztetnek a korábbi Schwarzenegger-képeinek ikonográfiájára, ugyanis a filmcsillagot ábrázolta elsők között dicsfénydobozban, pontosabban saját dicsfényében fürdőzve. Ez az ominózus doboz-holdudvar vált azután fokozatosan új minőséggé, egyéniséget-személyiséget védő, ugyanakkor távolságot kijelölő, magányosságot teremtő burokká.

A tárlaton felvonultatott groteszk alkotások azonban azt is sugallják, hogy Rácmolnár Sándor nem tartja menthetetlenül kommersznek deltás figuráit, sőt titokban szereti is őket, hiszen most azt érezteti, hogy testi erejük és szexuális kisugárzásuk mellett rendelkeznek érzelmekkel is; végső soron azt deklarálja, hogy igazi érzelmeket is meg lehet jeleníteni szuperkommersz elemekkel, ugyanis miközben idézőjelesen használja a motívumokat, a valódi érzelmek fontosságára hívja fel a figyelmet.

levegő, meg benn is levegő.

Ez a csudatüdejű, ha jó a lelke, hűsíthette volna a vándor homlokát, elfújhatta volna a falu fölül a jégeső felhőit, homokot szórhatott volna az ellenség szemébe. Ha meg gonosz, leverhette volna a madárfészket, belesodorhatta volna a pocsolyába a mosott ruhát, szétszórhatta volna a szénakazlat, lángra lobbanthatta volna a nádtetőt. De nem! A marhája ráül egy vitorláscsónakra, és teljes erejéből fújni kezdi a vitorlát. Azt hiszi, hogy akkor majd megy az a hajó! Azt se tudja, hogy rajta ülve annyit fúj előre, amennyit nyom visszafelé — aztán se té, se tova! Ezt Tom már kétségtelenül nem magyarázta el, de azért kár, hogy nemcsak a csudatüdejű hitte rosszul, hanem a rajzoló is. Így aztán láthattuk a fürge csónakot, amint fittyet hány Newton harmadik törvényére.

Mese? Nincs mese, ez egy lapos marhaság. Mindannyian szívesen elhisszük, hogy a kiserkent vércseppek szépen válaszolnak a gonosz mostohának. Az ellen azonban már fennhangon tiltakoznánk, hogy ezek a vércseppek a maguk koleszterinszintjét is elmeséljék. Ha meg még szakszerűtlenül is mondanák!

Igen, a falanszter gyermekirodalma. Madách riogatott bennünket azzal, hogy „Dajkáink a magasb egyenletekről, / A mértanról beszélnek gyermekinknek." Ez bizony eléggé ijesztő perspektíva. A dajkák számára. Meg kell tanulniuk a magasabb egyenleteket. Mert azt senki sem akarhatja, hogy az ártatlan gyermeki lelket hibásan megoldott egyenletekkel mérgezzük.

Ezért aztán bölcsebbnek vélné az ember, békét hagyni a technikának meg a tudományoknak. A Fanyűvővel, aki úgy tépi ki a szálfákat, mint a gyerek a pitypangot, kevesebb bajunk támadhat. Ilyet tudniillik mindannyian láttunk, épp csak a fák voltak kisebbek (talán egy kicsivel), amikor mi magunk nyűttük őket. Ez a történet a Fanyűvőről, ez biztosan igaz. Csak nehéz dolog ennyire tévedhetetlenül igazat kitalálni.

Így aztán egyszerűbbnek tetszik kitalálni valamit, ami biztosan nem igaz, már az első rátekintésre sem az. Akkor arra aztán ráfogják, hogy az mese. Hogyan lenne mese, hát nem látjátok, hogy képtelenség?

ÉS

elfogultabb. Forgatom könyvének a

is a számára, mint maga a konti-

nem lehet még nem történtté tenni a

(Holnap Könyvkiadó)

TÖRÖK PETRA:

Szatírák az Újvilágról

Pablo Urbányi 1939-ben, az Ipolyságban született. Nyolcéves koráig ott élt, majd 1947-ben szüleivel Argentínába települt, így írói anyanyelve a spanyol. 1977-ben családjával Kanadába költözött, és jelenleg *„Cervantes nyelvének szállítmányozója Őfelsége, az angol királynő számára"* — vagyis spanyoltanár Ottawában.

A kötet első szatírájának — „Felsőfokú tanfolyam a korszerű spanyol nyelvből II. szint" — címéből is kiderül, egy nyelvkönyvet tart kezében az olvasó, szemelvényekkel, amelyek lehetnek vallomások, riportok, újságcikkek vagy „kis színesek".

Ezek szatíra voltukon túl is hordozzák a gondolatot, amely más esetekben csak a szatírák indítóoka: „Ez nem az én világom". A könyv borítóján ez így fogalmazódik meg: „latin-amerikaiságba oltott kesernyés humorú közép-európaiság". Nem hiszem, hogy itt ennek a közép-európaiságnak valami létjogosultsága lehet, ez legfeljebb csak kesernyés humorú „pabló-urbányiság", igen kegyetlen stílus, kigúnyolja a látszatokat, és elítéli a giccs uralmát — bár tehetetlen vele szemben.

Kiknek szánja ezt a nyelvkönyvet? „...akik már elérték az érvényesülést, a sikert, s örök boldogságban, afféle nirvánában élnek, Coca-Colás úszómedencékkel felszerelt, ehető házaikban a spanyol nyelvet tanulják kellemes csengéséért, lágy hangzásáért és ritmusáért".

A szerző mása — Pablo Jesus Urbanzo Pérez — biztosít bennünket, hogy a tanfolyam elvégzése után már biztonsággal vásárolhatunk mexikói sombrerót, kis műanyag bikát, és természetesen eligazodhatunk bármely latin-amerikai ország Hilton és Sheraton hoteljeiben.

Ebben az észak-amerikai világban a spanyol egyet jelent a szenvedéllyel, az erotikával, az egzotikus és romantikus kalandokkal. Éppen ezért kellett a szemelvények közé bekerülnie egy vallomásnak, „Szív Könyvekbe" illő történetnek a „ragyogó fekete szempárról".

S egy latin-amerikai kirándulás és a spanyol nyelv megtanulása kitörés az észak-amerikai élet unalmas ritmusából. Vagy Pablo Jesus Urbanzo Pérez becsap bennünket, csak a nyelvkönyvet reklámozza?

Nem, a latin-amerikai mítosz létezik!

A szatírák éltetője a képmutató kettősség, amely a „nyugati" világ átka. A kettősség abban nyilvánul meg, hogy a nyelvkönyv használói „olthatatlan vágyukat", hogy megismerjék az egzotikus világot, egyeztetni próbálják a civilizációs kényelemmel. Tífusz, tetvek, bolhák, hasmenések, sárgaláz, járványok?

Ellenszerként ott a Hilton és a Sheraton.

A néha oly abszurdnak és kíméletlennek tűnő szatírák nagyon igazak. A póz a mindennapi élet része. Itt van például Audrey Hepburn, akinek útját néhány hete televíziókamerák és fotóriporterek hada kísérte végig az „éhség sújtotta Szomáliában".

Jólesik használni az ilyen elcsépelt szófordulatokat, kifejezéseket. Pontosak és nem szorulnak magyarázatra.

Az urbányiság stílusának is nélkülözhetetlen motívumai.

A nyelvkönyv 10. gyakorlata, amely a Buddha címet viseli, tökéletes példája a redukáltságnak, mikor a fenséges és tiszteletreméltó veszti el az értelmét: „Mély humorérzéke s jóságos pocakos figurája halhatatlanná tette. A modern tudomány fényében végzett legújabb történettudományi vizsgálatok megállapították, hogy kövérsége ülő életmódjának és a sportolás hiányának, bár az is lehet, hogy lassú anyagcseréjének tudható be." A lecke végén ott van az ellenőrző kérdés: „Buddha, a Megvilágosodott az időjárásról és a bevásárlásról beszél?" Milan Kundera ezt így válaszolná meg: „Amikor az eltaszítottság és a kivételezettség egy és ugyanaz, amikor nincs különbség fennköltt és alantas között..., amikor az emberi lét elveszti dimenzióit, és elviselhetetlenül könnyűvé válik."

Az „elviselhetetlen könnyűség" a témája a könyv második szatírájának is. Egy ottawai írónő-kongresszuson vagyunk. Mi az irodalom? És mivégre létezik? Az egyetemes szellemóriások árfolyama, a menedzser típusú költő megjelenése, a könyvnépszerűsítő előadásturnék; ez volna az irodalom élete? És ekkor a szatíra hangja megváltozik, túlságosan személyessé válik, most igazán keserű a hang. Létezhet urbányiság e közegben, és ha igen, mi értelme van? Előbukkan a nosztalgiázás — hol vannak az irodalom Rolls-Royce-ai: Quijote és Faust egyre ritkábbak. Ő maga is döntés előtt áll: vállalja-e ezt a színjátékot, amiről olyan éles szatírákat írt, vagy ne legyen sikeres író Kanadában. Újabb kérdés következik: mit ér az ember, főképpen mit ér, ha nem „akcióban lévő" író? A szatíra távolságtartó hangja személyesre vált. Az írás vége teljesen kiábrándító. A kongresszus résztvevői az elvont gondolkodás és érzések teljes hiányáról tettek tanúbizonyságot. Tehát nincs itt helye romantikus ábrándoknak Quijotékról és Faustokról. Az irodalom csak körülmény és ismertség.

A könyv harmadik, befejező írása: *A hagyaték*. Kompozícióját tekintve tökéletes írás, de nem éri el az első kettő eredetiségét és érdekességét. A stílus viszont itt is meglepő és jó fordulatokkal szolgál.

A könyv spanyol nyelvű eredetijét Dobos Éva magyarította, kitűnően.

(Pablo Urbányi: A hagyaték. Szatírák. Budapest, 1992. 125 lap, 90 forint.)

EX LIBRIS

SZEKRÉNYESY JÚLIA

Vörös Márton: Teérted is . . . Egy svéd vöröskeresztes visszaemlékezése Pécs tragikus napjaira

A szó távlatos értelmében legendás alak a visszaemlékezés írója, aki ma Svédországban él, és a Máltai Lovagrend Szent Lázár-rendjének tiszteletbeli parancsnoka. Amint könyvében megemlíti, a Vilmos császári időkben volt fiatal, 1927-ben arktológiai és óceanográfiai tanulmányokba kezdett a göteborgi egyetemen. 1944-től a pécsi vöröskeresztes munka irányítója a svéd Vöröskereszt megbízottjaként végzi az aktuális feladatokat, menti azokat, akiket menteni kell, mert veszélyben vannak, később pedig megpróbálja megmenteni azokat, akik képtelenek úrrá lenni saját sorsuk felett. Vörös Márton igyekszik aprólékosan megmagyarázni, elmesélni a vöröskeresztes munka realisztikus mindennapjait. Az olvasó tehát lépésről lépésre követheti a tevékenységet: ámuldozhat olyan valószínűtlen helyzeteken, melyekről a viszonylagos békeidőkben oly gyorsan és szívesen megfeledkezünk. Például hogyan kell praktikusan szót érteni azokkal, akiknek anyanyelvük a vérengzés vagy később miként lehet inzulint előteremteni szinte a semmiből, hogy megmenthessük a cukorbetegek életét, továbbá miért érdemes vállalni az erkölcsi meggyőzés feladatát akkor is, ha az reménytelennek tűnik fel, mert a háború a fizikai és morális önpusztítás démonát is felkelti az emberben. A szerző tehát a hétköznapok gyakorlati példázatával érvel, kerüli a legendát, és éppen ezáltal látjuk egyre meseszerűbbnek. Ugyanis igen nehezen tudjuk magunkat beleképzelni hasonló helyzetekbe. Mert tudjuk, szép dolog a vöröskeresztes tanítás, nevezetesen az, hogy segíteni kell a bajbajutottakon, de épp e könyvből azt is megtanulhatjuk, hogy háború idején épp ezáltal válhatunk mindenki számára gyanússá. Ki hisz el ekkora önzetlenséget? Pécs város egykori főlevéltárnokát ez a szinte földöntúlian nemes tevékenység könnyen a Wallenbergéhez hasonló sorsra juttathatta volna. Vörös Márton mindezekről mint egy szerény élet tanulságairól mesél, a praktikus moralisták irigylésre méltóan könnyed természetességével. (Gondolat, 324 old., 280 Ft.)

Kabdebó Tamás: Az istenek

A szerző szerint hiba lenne művét kulcsregénynek tekinteni, azaz mindenáron valóságos alakokat, történéseket keresni a laza szövetű leírások, cselekménysorozatok mögött. Az olvasó valószínűleg nem esik ebbe a hibába, mert a szöveg nem is csábít effélékre. A könyv egyrészt Róma városáról szól, ez a mű hangulati és kulturális háttere, másrészt néhány magyar fiatalról, történetesen fiatal magyar ötvenhatosokról, akik épp e sajátos környezetben élik át könnyedén termékeny és múlandó húszas éveiket. A történet hősei fizikai valójukat tekintve természetesen a jelenben élnek, de viszonyuk az épp aktuális jelenhez, a huszadik század történelméhez épp oly kötetlen, mint az örök városé. Nem túl éles a határ az eleven és a tárgyi világ között. Az előbbi párhuzam tehát így is érvényes. Kabdebó Tamás ugyanis úgy ír Rómáról, mintha például a Via Giulia is hús-vér szereplő volna, úgy tűnik föl, itt a kövek nemcsak beszélnek, de érezni is képesek. Ahogy a történet egyik-másik hőse csak jön-megy, kószál Róma utcáin, különösebb meghatottság nélkül bekukkant egy-egy múzeumba, időmilliomosként szopogatja campariját a kisvendéglőben vagy éppen Isten létéről vitatkozik egy szimbolikus papi személlyel, az oly természetesen hat, hogy sem irigységet, sem csodálatot nem vált ki az olvasóból. A regény gyakran Szerb Antal prózájának megkapó hangulatait idézi emlékezetünkbe. Ott találkozhatunk az életnek valami hasonlóan elégikus, irodalmiasan frivol szemléletével. Az istenek — akik az ifjúság megfoghatatlan szabadságát is jelképezhetik — meghalnak, az ember pedig — aki lehet a bölcselkedő emlékezés jelképe — él, miként Róma kövei, utcái és szobrai. (Szépirodalmi, 254 old., 160 Ft.)

Pléh Csaba: Pszichológiatörténet. A modern pszichológia kialakulása

Aki a pszichológia iránt érdeklődik, bizony hajlamos arra, hogy itt-ott felszedett ismeretei, komoly és komolytalan olvasmányai nyomán a lélektant valami hallatlanul érdekfeszítő, kalandos stúdiumnak tekintse. Valami olyan sejtelmesen sokrétű, sőt buján tartalmas esettanulmánynak, mely mindannyiunkról képes bebizonyítani, hogy valahányan polifon, kifinomultan bonyolult és főként mélyen tehetséges, páratlan személyiség vagyunk. Ha pedig ehhez még elolvasunk néhány könnyed és könnyű kezű ismeretterjesztő munkát a vulgarizált mélylélektan köréből, a továbbiakban már semmi kétségünk sem lesz afelől, hogy voltaképp istenek vagyunk, csak az a kár, hogy esetleg mások is azok lehetnek.

Ha idáig jutottunk, hasznos olvasmányunkká válhat Pléh Csaba veretes tudománytörténeti munkája, mely a lélektan fejlődését vizsgálja tárgyilagosan és tényszerűen. Ahogy a szerző fogalmaz, a tudománykoncepció, melyből indult: „a józan, nem túl szigorú pozitivizmus volt". Ha már hozzászoktunk a gyorsorvosláshoz, a színes és szédületes teóriákhoz, még ez a pozitivizmus is túl szigorúnak tűnik. Unalmas könyv, valljuk be, a viselkedésmódozatok, a tanulási elméletek, az ehhez kapcsolódó kísérletek történeti kialakulásának száraz és kimerítő taglalása bizony próbára teszi kíváncsiságunkat, tanulási készségünket és alkalmazkodóképességünket. Persze fölösleges mondanunk, hogy mennyire nélkülözhetetlen ez a könyv, nemcsak információértéke okán, hanem megközelítési módja miatt is. Leszoktunk a száraz tudományos könyvekről, és ez bizony nem mindig vált hasznunkra. Fantáziadús fegyelmezettségünket tehát jótékonyan nyesegethetik, nevelgethetik az olyan munkák, mint Pléh Csaba műve, melynek szakmai mérlegelése, értékelése természetesen teljes egészében a tudományos szaksajtó feladata. (Gondolat, 317 old., 398 Ft.)

Magyarok és lengyelek 1939—1945. Menekültügy

A közelmúltban — 1989 őszén — elhangzott tudományos előadásokból, továbbá visszaemlékezésekből állított össze kötetet a lengyel menekültügy témakörében Kapronczay Károly. A dokumentum általában nem szórakoztatóan romantikus olvasmány. A jelen gyűjteményt mégis érdemes végigböngészni, mivel a történelmi elemzések figyelemre méltóan részletező kiegészítésekkel szolgálhatnak a második világháború óriási képeskönyvéhez. A könyv kiegészítés annak, aki csak a nagy egészre kíváncsi, de életbevágóan tényszerű apróság annak, aki a részletekben bizonyos jogos történelmi igazságszolgáltatást lát. Köztudott, hogy a második világháború idején közel százezer lengyel katonának és polgári menekültnek adott átmeneti otthont Magyarország. Ezt sohasem lehetett meg nem történtté tenni, ugyanakkor sohasem illett bele abba a nagy második világháborús tablóba, mely bennünket kizárólag vétkes nemzetként ábrázolt. Meghatóak és tanu
— lengyelek és m
lói, mégis e kötete
vassuk, mert azt a
ványjuk megtalálni
szerint megilleti m
hivatalos, akár mag
ben segítették a n
Nem lenne szükség
zolásra, ha az elmú
melyest tárgyilago
meg ezeket az esen
nően a kötetnek a
lyekben történésze
nemzetközi összefü
lágítanak, hogy r
függ egy-egy csel
lése a mindenkori
től, a nemzetközi
től. Ez a menekült
mi barátságának
zete, de ezentúl
ben a politikai ill
hányadik — lecké
lemben. (Gondolat

Könczei György társadalomban. kitaszítottság ar

Pontosan fogalm
kor adalékokról b
tak már e kérdésr
nunk kell még egy
és pontos képet a
kosság mélyebb ös
valamit nem tudu
dolkodási, érzelmi
mészetes fogódzók
múlthoz. Például r
is csinálták ezt a
mondtak erről a k
Könczei György er
tiszteletreméltó er
nak érdekében, ho
példákat találjon a
gyatékos ember tá
letően. Aki keres a
hinni, hogy Héphaisztosz valóban teljes értékű polgára a mitológiának, de minnél tovább olvassuk Könczei György példáit, annál inkább elbizonytalanodunk. A mítoszokat, a meséket persze fontos tanulmányozni, de alapvető eligazítást e kérdésben mégsem nyújthatnak. A testi, lelki fogyatékok társadalmi megoldása teljes egészében modern feladvány, a hagyomány nem sok jóra késztet e téren, még akkor sem, ha találhatunk elnéző, megengedő, sőt szeretetteljes megnyilatkozásokat, intelmeket, ha nem ép testű, ép lelkű emberekről szól a mese. Tehát egyelőre nincs kidolgozott, megbízható szellemi, érzelmi elméletünk a „dologra", melyet olykor még megnevezni is félünk. És amint az Könczei György kötetéből kitűnik, még a szükségszerű praxisban is sok a rögtönző mozzanat. E téren sokat lehet és kell tanulnunk a fejlett országoktól, de mindeközben magunktól és magunkról is meg kell tanulnunk valami fontosat: nevezetesen azt, hogy önzésünket, ellenérzéseinket nem leküzdeni, hanem mindenek előtt felismerni, megismerni és beismerni illenék. Az együttérzés csak ebből a nehéz és magányos munkából születhetik meg. (Gondolat, 191 old., 228 Ft.)

Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről. Szerkesztette: Kontra Miklós

A kötet három terjedelmes, nagyigényű tanulmányt közöl a kétnyelvűség társadalmi, pszichológiai viszonyairól, nevezetesen arról a sajátos történelmi helyzetről, amikor az ember nem intellektuá-

[illegible] nem olyan pszichikai ellenállásról, mely mind a három csoport esetében a személyiség igen határozott védelmét célozza. (Magyarságkutató Intézet, Budapest, 163 old., 95 Ft.)

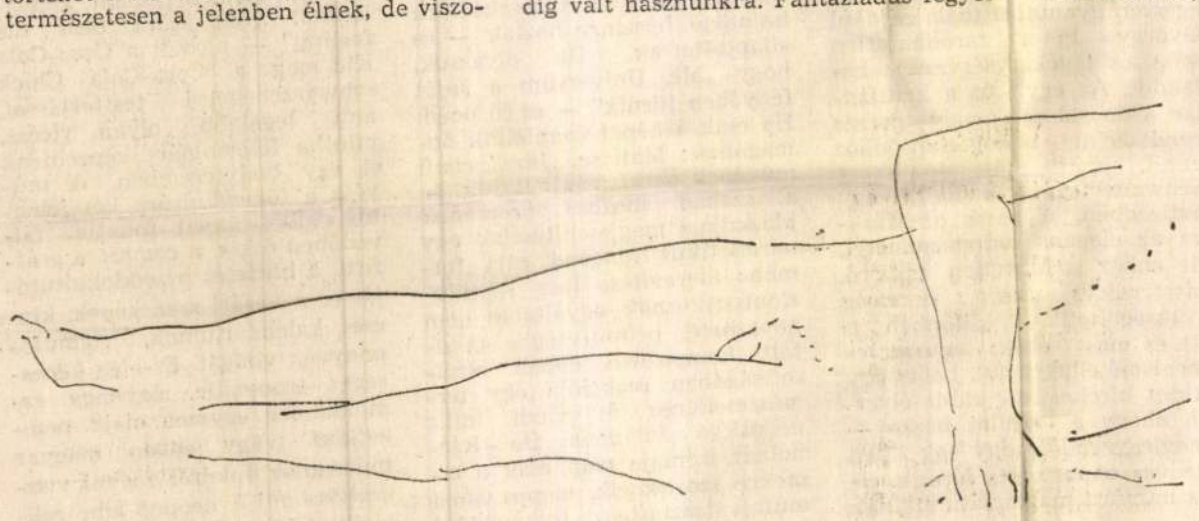

Kozma György rajza

DOBAI PÉTER:

TÉLI MÓLÓ

Tihany, Balatondecember 1991.

„A Balatont senki sem ismeri."
(. . .) „A Balaton négyülőlő." (. . .) „A Balaton szíve
halkan mozdul egyet, a csónak bókol a hegyek felé . . .

Cholnoky Viktor: Les Dieux s'en vont

Köd és tört táblajég
alatt fekszik a tetszhalott rév.
Leponyvázott versenyvitorlások,
dingik, jollék, jachtok
között: fagyott ladikok
zúzott palánkja roppan, a nádasban halott
bárka, régen leszakadt a megdőlt cölöpről . . .
. . . az égbolton, mintha madár madáron repülne át . . .

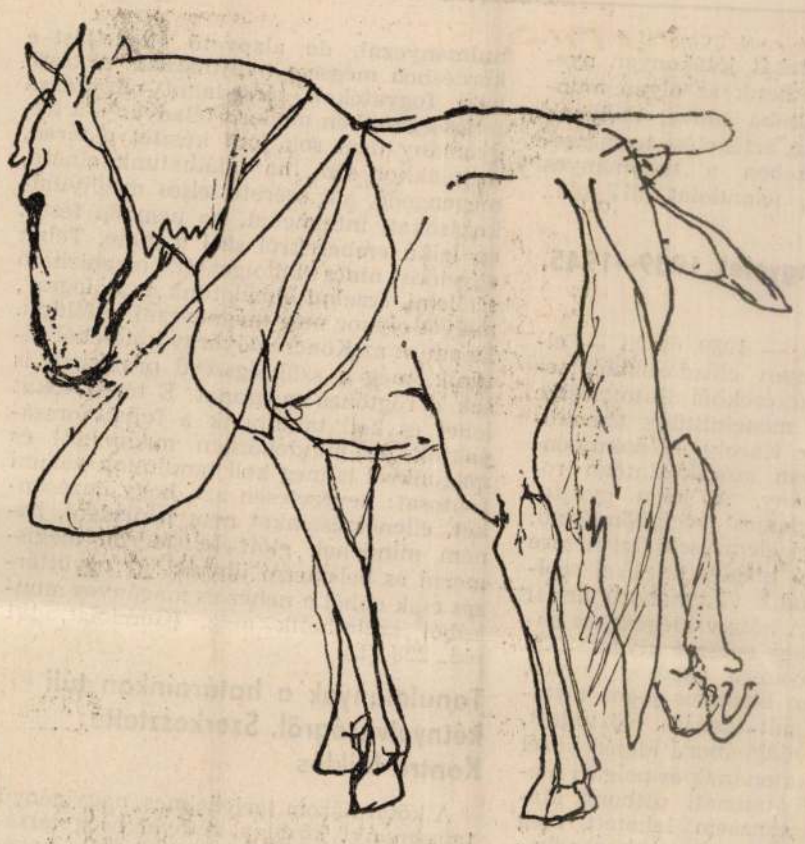

Szabó Zsuzsa rajza

SZEGŐ GYÖRGY:

Fotó

Alkímiai fotóműveletek

Az emberiség története során végigkövethető egy analógia, amely a fényt és a szellemet állítja párba. A szellem számára a fény a cél és az ösvény, amelyet el kell érnie, illetve a fény útmutatása szerint szabadulásáért végig kell járnia. Az úton próbatételek várnak rá. Ezek túlélésén/meghalásán át válhat a jelölt végül beavatottá, misztánlátóvá. A titkos tudományok két fő módszert ismernek: *a száraz utat* és a *nedveset*. A száraz út lassú, kevéssé veszélyes, és az alapos tanulmányok végén egyáltalán nem bizonyos a célba jutás. A nedves út kockázatos, gyors, és ugyancsak bizonytalan az eredménye. *Kerekes Gábor* kísérleti fotói — mint minden kép, a halált kísértik. De ezúttal fotói tudatosan vállalt alkímiai műveletek. Maga a fotó tipikusan nedves eljárás, az a tény azonban, hogy Kerekesnek utoljára nyolc évvel ezelőtt volt önálló kiállítása, olyan megfontoltságot sejtet, amely inkább a száraz úton járókra jellemző.

Tulajdonképpen az út állomásait fényképezte le, a próbatételek helyszíneit és látomásait. Homályos tájakat, fénybe néző alagutakat, preparált csodalényeket, valóságos Wunderkammereket közvetít a camera obscura segítségével. Mert a fényről a sötétség nélkül értelmetlen szólni. Halovány színű-tónusú ez a világ, ahol mégis kemények a fények és árnyékok. E Teatrum Mundiban pontos világítási tervek alapján folynak a próbák. A színházban minden technikai probléma egyben művészeti kérdés is, állítja *Peter Brook*. Tegyük hozzá, a fotóban is. A hivatkozás indokolt, mert *Daguerre*, éppen a tökéletes színpadkép érdekében kísérletezte ki a róla elnevezett fotóeljárást.

Nem új keletű az a meglátás, hogy a fotó a halál metafórája. A most kiállított képek éppen a halált mintázzák. Tartalmuk pedig éppen az a tétel, hogy a fényképezés az alkímia analógiája. A dagerrotípia ezüstlemezre fényképezett, higanygőzben hívott és nátriumszulfáttal rögzített fotó. *Niépce* és Daguerre heliográfiáról, Nap-képről beszéltek. Az ezüstnek az alkímiában a Hold és a sárkány felelt meg, a Napnak pedig az arany. Utóbbi a férfielv, a tűz, az örök szellem, előbbi a női elv, a víz, a változás, a múlandóság szimbóluma volt. A kettősnemű harmadiknak, a Merkúrnak a higany volt a jelképe. Neki kellett legyőznie a Sárkányt. A kén: az intellektus, a fény, Lucifer attribútuma, a sók pedig a sötétség, a káosz tartozékai voltak.

A hermetikus tudományban azonban nem közönséges fémekről, hanem azok filozofikus megfelelőiről volt szó. Eszerint a *két*, világot alkotó ellentétes elv egyesítése a *harmadik*, a Merkúr higanya által következhet be. A *filozófikus tűz* és *víz* nem kioltják tehát egymást, hanem egyesülnek. Mindezt azért tartották fontosnak, mert ebben a folyamatban a *harmadik*, a „Fiú" visszatérését kívánták elérni az „Atyához", a „Teremtőhöz". Tény, hogy a dagerrotípia ezüstje túl sok fényt visszavert és könnyen karcolódott. Ezért vonták be a lemezt aranykloriddal, amely finom áttetsző bíborvörös védőréteget alkotott. A *vörösülés* vagy *Rubedo* pedig éppen az alkímiai művelet célja volt, amelyet megelőzött a *fehérülés*, az *Albedo*, és még előbb a *sötétülés*, vagy *Nigredo*. Úgy gondolták, a folyamat sikeréhez túl kell jutni a halál, a Nigredo állapotán, mert ekkor kezdődik a szellem szabadsága, az *Atyával* való azonosság tapasztalása. A szent magasságba, az eredethez semmit sem, azaz a testet sem lehet felvinni. Ezután előbb a fehér fény, az *ősanya* következik, az ezüst, a tükör a Hold. Ebben még nincs meg a rendező elv, ezért tanácsolta *Keresztelő Szent János:* „Ne állj meg a fehérnél! Ne állj meg a vörösig!" A tükörezüst veszélyes állapot. Eltörhet, a részekben elveszhet az ember, el kell fordulni tőle, mert az csak a lelket körülvevő jelenségvilágot veri vissza. Képtől mentesen, teljességében ragyoghat az „élet tüze", — tanították a régi hermetikusok, és tiltották a képet különféle vallási tételek is. Daguerre eleinte jódgőzzel kezelte az ezüstlemezt. Csak halovány kép keletkezett, az is hamar eltűnt. Kerekes Gábor végigköveti az alkimisták és Daguerrék kísérleteit fényképein, végül cső „előtétoptikával" sikerül rögzítenie a tüzet.

Az alkimisták a *négy elemmel* együtt vezették be az *ötödiket*, a szellemet, az univerzum lényegét tartalmazó *quintessenciát*. Kerekes Gábor fotóinak láttán érzi a néző, hogy mi emberek a Nigredó válságos állapotában vagyunk. Az igazi Nagymesterek mégis képesek a magasabb grádusok elérésére is, járják akár a nedves, akár a száraz utat. A próbák vége felé azonban már nem lesz szükségük a képre, a fotóra, a test halálának médiájára. Az alkímia és fotográfia analógiájában test és kép összetartozó páros, szellem és *képmás* viszont nem.

TOPOR TÜNDE:

Képzőművészet

A falvédő találkozása Schwarzeneggerrel a boncasztalon

Be Schwarzenegger! — agitál *Rácmolnár Sándor* „plakátja" a Dorottya utcai kiállítóterem kirakatában. Az ember majommá válásának szép példáját látjuk egyidejűleg nap- és holdfényben fürdőzve, korunk King Kongját a 20-as évek manírjaival megjelenítve, egy széttaposott Metropolis díszletei előtt.

Igazán sokféle alternatíva kínálkozik, ha az ember szembetalálkozik a tömegkultúra szörnyetegeivel, amelyek persze vonzó mitológikus álruhában csalogatják a mára már nem egészen gyanútlan (hála például György Péter fáradhatatlan missziós tevékenységének) halandót. Az egyik út a kritikátlan azonosulásé, amely persze rendszerint boldogtalansághoz vezet, mert hát jó ha 1 Schwarzenegger születik egy évtizedben. A másik alternatíva az elegáns tudomásulvétel, de ehhez is hiteltelen lelkierő, mesterséges vakság, süketség szükségeltetik, és különben is itt és most élünk, egyszer és megismételhetetlenül. Lehet egy kicsit kirekeszteni, kicsit élvezni, ahogy a hagulat hozza — megjegyzendő, hogy sok ilyen kedves opportuista létezik, de ez művészi magtartásmintának kevés. Végül van a harcos hozzáállás, és abból is a legszimpatikusabb, amely az irónia jól bevált fegyverével teszi lehetetlenné a már említett szörnyetegeket — ezt reprezentálta a május 2-ig látható Dorottya utcai kiállítás.

Ha elhagyjuk a vonatkoztatást megkönnyítő és az iróniát elsősorban hordozó címeket, megváltozik a képek hangulata. Fenyegetőbbek lesznek a motívumok, még embertelenebbek a figurák, vadabbá válnak a színek. Visszautalódik a tudatalattiba az, amit a tömegkultúra bajnokai felszínre hoztak — és ellaposítottak. Ha olvassuk, hogy „Mr. Universum a saját fényében fürdik" — ez jó poén. Ha csak a képet szemléljük önmagában: Matisse „Jazz" című művének parafrázisát látjuk, de a szabad mozgás örömének klasszikus megjelenítéséből egy nárcisztikus fenevad zárt formába merevítése lesz. Az illuzionisztikusnak egyáltalán nem nevezhető, primitívségbe taszított kompozíció éppen eltúlzottságában reakciója egy természetellenes és valódi idillt nélkülöző világnak. De Rácmolnár iróniája nem csak a címekre szorítkozik, benne van a műfajválasztásban is, például a Heténvi Judit által igazi női gondossággal hímzett falvédőkben. A (városi) folklór olyan briliáns megnyilvánulásai, mint például „Az én uram csak a vizet issza / Nem is sírom leányságom vissza", ezeken a falvédőkön megújult értelmet és „történelmi távlatot" nyernek. Rácmolnár falvédői nem csak az aszkusz mellől, a salétromos falú konyhából kerültek a kiállítóterembe; a tömegkultúra leghatásosabb formáját, a reklámot vette irónikus górcsöve alá. Henkel-reklám angyalokkal, „you can't beat the feeling" — hirdeti a Coca-Cola Kid meg a Coca-Cola Chick schwarzeneggeri testtartással, ami legalább olyan vicces, mintha Rácmolnárt képzelnénk el egy bodyteremben. A művész a tömegkultúra két jelentős csapásirányát fonatja falvédőben össze, a comics, a graffitti, a hirdetés pszeudokultúráját és a vásári szentképek, kincses kalendáriumok, rigmusos ponyvák világát. Ez elég képességes trouvaille, úgyhogy remélhetőleg egyszer majd nemzetközi vagy éppen magyar múzeumok falairól fognak viszszaköszönni a neopop eme rekvizítumai.

A Budapesti Fesztiválzenekar felvételt hirdet *valamennyi hangszerre*

Az érdeklődők rendelkezésére áll a zenekar művészi koncepciója és működési szabályai.

A zenekari tagok szerződtetésére 1992. augusztus-szeptember-október folyamán kerül sor.

A jelentkezéseket diszkréten kezeljük.

Érdeklődés és további információk a Budapesti Fesztiválzenekar irodájában, munkanapokon 9.30 és 15.30 óra között (Pesti Vigadó, Budapest V., Vörösmarty tér 1., B épület, III. emelet 321. szoba, telefon: 118-4446).

Angol és német nyelvből dolgozó, gyakorlott

műfordítókat

keres a Harlequin Magyarországi Kft. irodalmi jellegű szövegek rendszeres fordítására, kedvező honorálással.

Jelentkezéseket rövid szakmai önéletrajzzal (esetleg az eddig megjelent művek jegyzékével) „Harlequin műfordítás" jeligére, az alábbi címre kérjük: Budapest, Pf.: 762. 1525.

Élet és Tudomány — a tények lapja

És itt kezdődnek kissé a bajok is, mivel festő-grafikus idézőjelei itt már némi rajziskolai nosztalgiázásba (is) belecsúsznak, erősen idézik *Szabados Árpád*nak a nyolcvanas évek elején készült, akkor rendkívül erős és aktuális rajzsorozata – a ,,dilettáns naplója'' – rajzait.
Azok a művek megelőlegezték a képzőművészeti közgondolkodásba azóta erősen beivódott, s Rácmolnár által kongeniálisan képviselt szemléletet, miszerint a minden keresésébe majdnem minden felhasználása belefér.
Az őszinteség bajnoka a dilettáns – hisszük; és ez vezethette *Duchamp* kezét is, amikor a századelőn egy címfestő tábláját a saját kézjegyével látta el, ,,hitelesítette''.
Rácmolnár itt a *Kedvencek* kiállításán nem akar ilyen szentenciaszerű igazságokkal meglepni minket, s művei igazán kiválóak. Ám, ha több is rejlik e néhány darabos sorozat lapjai mögött, mint az irónia és a groteszk találkozása a gyékénypadlón, én kíváncsian várom, mivé lesznek pin-up girljeink, avagy szeretett állataink Rácmolnár mester ceruzájának szándékolt elhajlásai nyomán.
(Várfok 14 Galéria, VI. 15–VII. 19.)
■ *SINKÓ ISTVÁN*

A megszelidített hard edge

CSONTÓ LAJOS KIÁLLÍTÁSA AZ ÚJPEST GALÉRIÁBAN

Az újpesti kiállítás termeit járva látomásom támadott. Úgy tűnt, Buren mester, a csíktechnológia szakavatott professzora épp átértékelné eddigi vonalait egy közép-kelet-európai romlakás kifestése közben. *Csontó Lajos* kiállítása egy ilyesfajta revelatív látomáshoz juttatott, azaz, hogy a hard-edge is lehet lelkesítő, persze ha megszelidítik, a csík is lehet eleven, még ha csak derékszögből áll is, és végül ,,ott túl a rácson egy más világ van...'', de ez utóbbi merő cinizmus, és kritikushoz méltatlan fordulat.
Ám tény, ami tény, Csontó kis számú festménye, triptichonjai és szóló képei, valamint a 8 feketeszürke litó mozgalmas és gondolatokat indító üzenetek voltak nézőnek, szakmabelinek és kritikusnak egyaránt.
Először is a vonal újrafelfedezése. Van abban valami megható, hogy 80–100 évenként a vonal újra és újra szerephez jut a képzőművészet festői területén is. A vonal, amely folttá, rendszerré növekszik, csíkká, ráccsá feszül, s mégis ott zár és nyit vásznakon, táblaképeken. Teret alkot például, mint jelen esetben, teret a vastag fekete–fehér képeken aláfestett rózsaszín, rozsda, kék, zöld segítségével, vagy pusztán azzal, hogy szinte plasztikai vastagságban van jelen.
Az alá- és átfestések révén vibrálóvá válik a felület, a vonal már valami többet jelez, a kép töredezettségéről, a romlás világairól szól, vakolatok omlanak.
Máshol az arány szabályait feszegeti a vonal. Csontó mintha fintoros aranymetszéses rendszerekben maszatolna, a szabályt megtartva festékes kézzel–ecsettel viaskodna a Törvény ellen.
Buren és Schonhoven, vagy Kenneth Noland már a távoli múltba vesznek, s nem más tűnik elő, mint *Román György* izzadt bokszoló keze, amint faragatlan vonalakat húz egy durván, sokszor átfestett vászonra. A csontói csík érzéki és érzelmes. Mint a barlangok mélyét, lépcsőfordulók, csőhálózatok homályos belsejét idéző litósorozat tagjai, melyek külön-külön s együtt is egészet alkothatnak.
Az Újpest Galériába lépő egy nagyon egyszerű világban egy nagyon bonyolult festői ábécé elemei közt kalandozik. A képeken a vonalközök lapokká, a lapok síkokká, majd térré változnak, s újra visszatérnek kiindulási pontjukra. Csontó rácsain túl tényleg egy más világ van. Talán szeretnivalóbb.
(Újpest Galéria, 1995. április).
■ *SINKÓ ISTVÁN*

csináltak, jó hangulatú, bármerre folytatható fiatal-művészetet. A részt vevő nemzetek színházi látványát oktató művészeti főiskolák sorában a magyar Képzőművészeti Főiskola Szcenográfiai tanszéke ruhaszárító kötelekre aggatott tervekkel aratott átütő sikert. A szomszéd finnek egy fehér kamrában kiállított zsebpiszokra sokezer watt fényerőt irányítottak, és párhuzamosan egy Goethe-sort is kiemeltek: Mehr Licht! Minekünk, magyaroknak, a következő évekre szóló Goethe-parafrázis így hangozhat: Ne kevesebbet! Legyen bár szegény színház, ha kell, de legalább ennyi fényben.

■ *GÖTZ ESZTER*

Kutyabarát pin-up girlök

RÁCMOLNÁR SÁNDOR KIÁLLÍTÁSA

A pin-up girlök népszerűek voltak az amerikai légierőnél, a második világháborús pilóták a németekkel és japánokkal vívott légiharcaikhoz sok erőt, bátorságot merítettek Vargas, az ismert grafikus ,,széplány''-rajzaiból.

A pin-up kihívó, rejtelmes, sokat takar és sokat akar. A pin-up már megjelenésével kedvenc (Pets). Olyan, mint a hű kutya, a ház barátja, aki nedves kis orrát arcodhoz nyomja, ha ébreszteni kezd(pets). A pin-up girls és dogs együtt kasszasiker. Kell még hozzá egy jó grafikus, néhány merész jelenet, és szárnyalhatsz nyalka pilóta! **E**z a ,,feeling'' ragadhatta meg *Rácmolnár Sándor*t, hogy Schwarzenegger és Winnetou, valamint a falvédőember-utánzatok után most más(?) vizekre evezzen – új akvarelljeit bemutató kiállításán. Rácmolnár fanyar ember, jó humorú és éles szemű. Szívesen mutat fügét – meg mást – a műélvezőknek, s ezt teszi most is, amikor összehozza a fent említett hölgyeket és kutyákat félre alig érthető párkapcsolatokba rendezve őket, miközben ,,semmi nem történik'', s mindezt a dilettáns élvezkedő, igyekvő fotómásoló modorában adja elő. A műveken egyfajta keserédes szentimentalizmus is eluralkodik ugyanakkor, mert a jelzésszerű terek (fikuszlevél, gyékény-lábelőtét) mellé-mögé az ezüstök, kékek, rózsaszínek halk valőrjei kerülnek, szépen harmonizálva a ceruza ügyetlennek szándékolt tónusaival.

Rácmolnár Sándor: Kedvencek a nappali szobában, 1995, vegyes technika, papír, 70×100 cm (Fotó Tahin Gyula)

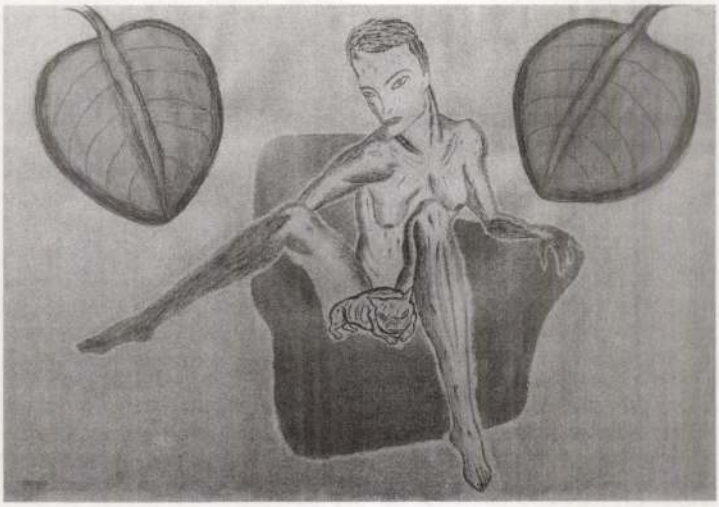

Rácmolnár Sándor rajzai

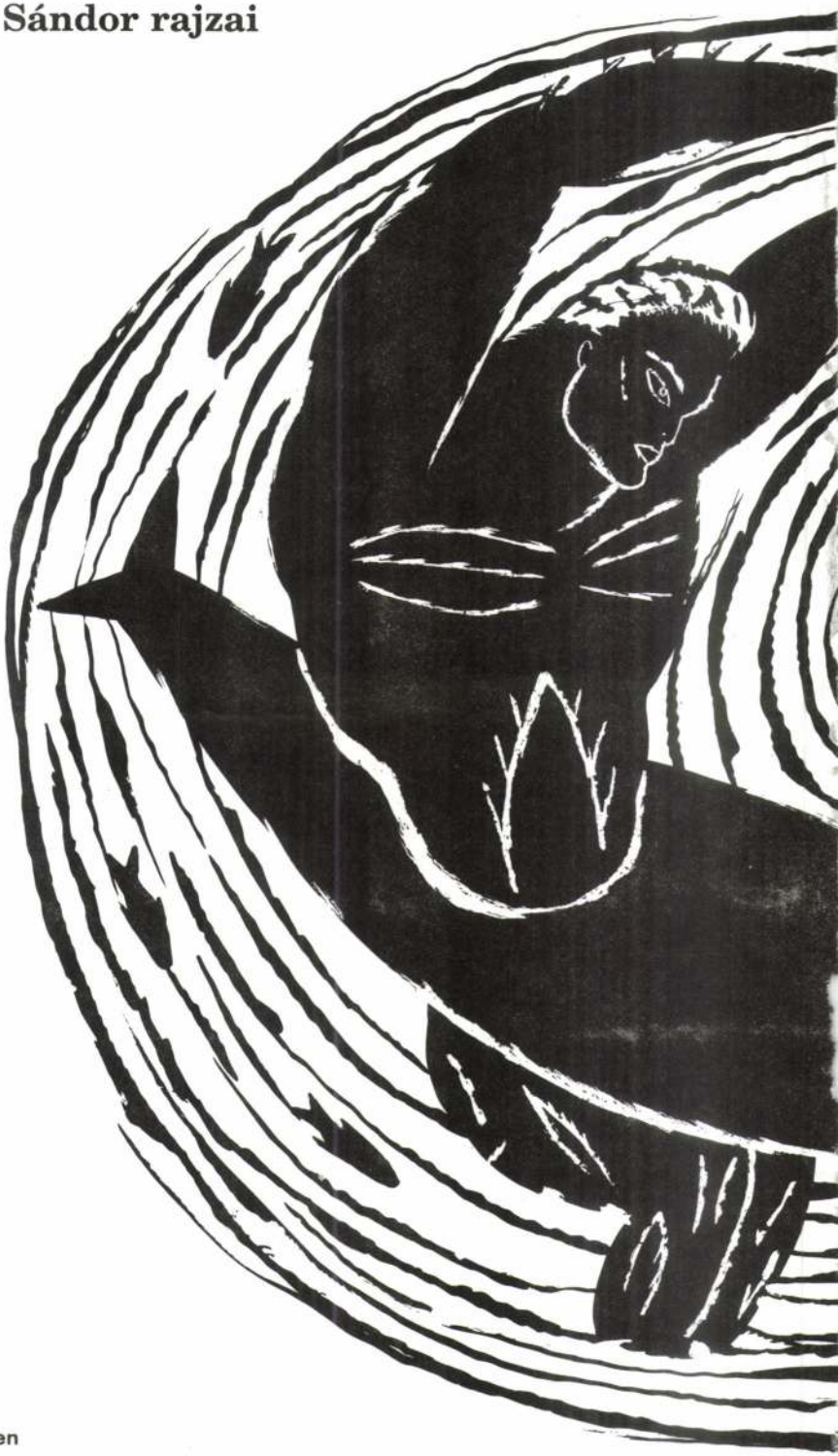

Fürdünk az élet vizében

Rácmolnár Sándor

Mozgó Világ 1993/6

Napkitörők

(papírtálca-monológ Rácmolnár Sándor újabb munkáiról)

Jut eszembe a böjti cápa gigant-cumijának előmelegítése közben a Nagy Kabinos háborodott találmánya, a hónaljban bő asszony:

— (Nem véletlen, hogy e fusermüve után famulusával, a méterárú-osztály igricével egyetemben átiramlik a kérődző kötelem beste kordonán, s Délnek szökik, mi több, ott bevezeti a KERESZTEZETT ÖN fogalmát, s pontról-pontra előírja a kötelmi expozitúrákat (hüvelytani gyakorlatokat) a tenyésznyúl birálatában.)

Fogom a lavórt, görgetem az ámbitusra:

— (Mit hagyott szolgalmi jogú teremtményeire ez a pártában maradt félistók a diluviál-sóder és éti homok különbözeti hordalékán kívül? = A bázislatin kuvikját, mely indusztriál-kezdeménye a paradicsomi fajzás természetes állapotából serkentő arkangyelusi szirénának = a klórozott kismedencét padkástul, vizahólyagostul, hozzácsapva a fürdőzők közmennyiségének elvezetésére kisebb keresztmetszeti ajánlattal biró gyalogdirna tamburáját.)

Hétágra pumpálom a gezarolt a kistrianonba:

— (Akár a közvetlen jövedelmezőség (strandellátmány) megtorpedózása révén jutott kádenciás kedvű arájához, akár hasonlott kezű Ludimagisztere kúszómásznoki gomolygásától támadt kedve szublimátos fürdőre menni, mégis csak a félpincéri gondviselés kegyeltjének mondható, mivel a Zacskós Tejút mindezidáig rivális nélküli mambószerzőjeként maradhatott fenn az Iliontipró emlékezet motollaján.)

Hasítanám jószágrészemet a felső-nilusi prefektúrából, ám mérőgurtni híján csak futkozom a muff-kopasztó-ollóval, s hevenyészem az ispotályt a dinkanegró parázstánchoz:

— (Szperanza diabóló, hogy a natális bazár örlőhuzamába sáncolt bőgőmajom setétre hangolt szűzbeszéde még visszatoborozhatja a centrumladányi vegyesbe szivárgott protuberánsok csupasz seregét!)

Szemethy Imre

Két forrás

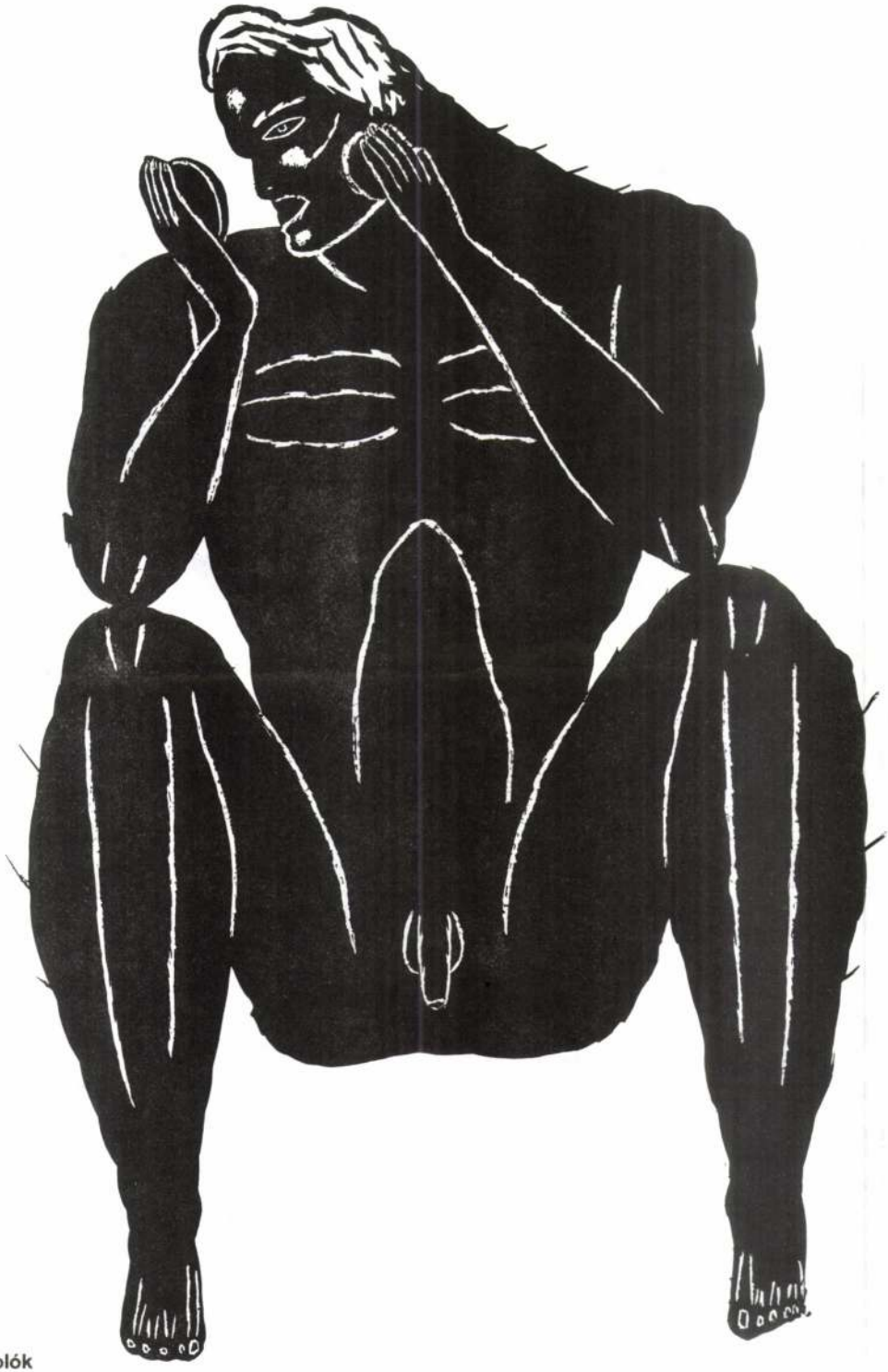

Arcpakolók

Tetoválók

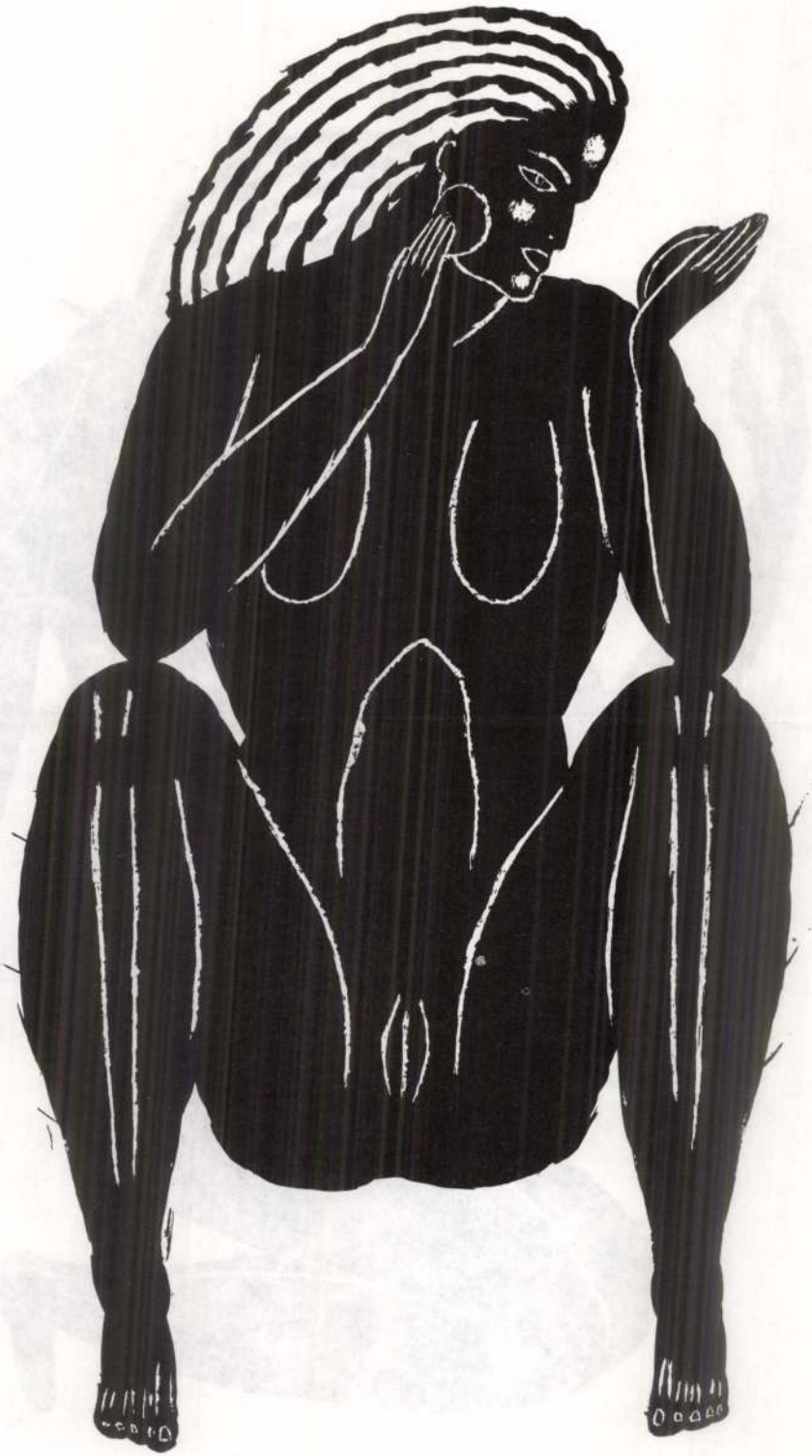

A Corvina Kiadó

ünnepi könyvheti újdonsága

Ars Hungarica

A magyarországi művészet története képekben

Ez az album egyetlen kötetbe gyűjti mindazt a történeti és művészeti értékű tárgyat, amely 1100 év során Magyarországon készült, épült és megmaradt.
Tervezett ára: 1800 Ft

Kiadványaink megvásárolhatók:

- a Corvina Kiadó Lícium könyvesboltjában,
  4026 Debrecen, Kálvin tér 2/c. T.: (52) 19–428
- a Corvina Kiadó művészeti könyvesboltjában,
  Idegen nyelvű könyv-, zeneműi- és hanglemezbolt,
  7621 Pécs, Széchenyi tér 8. T.: (72) 10–427
- az Univerzum könyvesboltban,
  1052 Budapest, Váci utca 33. T.: 118–2724
- a Corvina Könyvklubban,
  1051 Budapest, Vörösmarty tér 1. T.: 117–6222/421 m.
  nyitva tartás: hétfőtől csütörtökig 10–15.30 óra között,
  pénteken: 10–13.30 óra között.

Bővebb felvilágosítás: Corvina Kiadó Kereskedelmi Osztály
T.: 117-8379

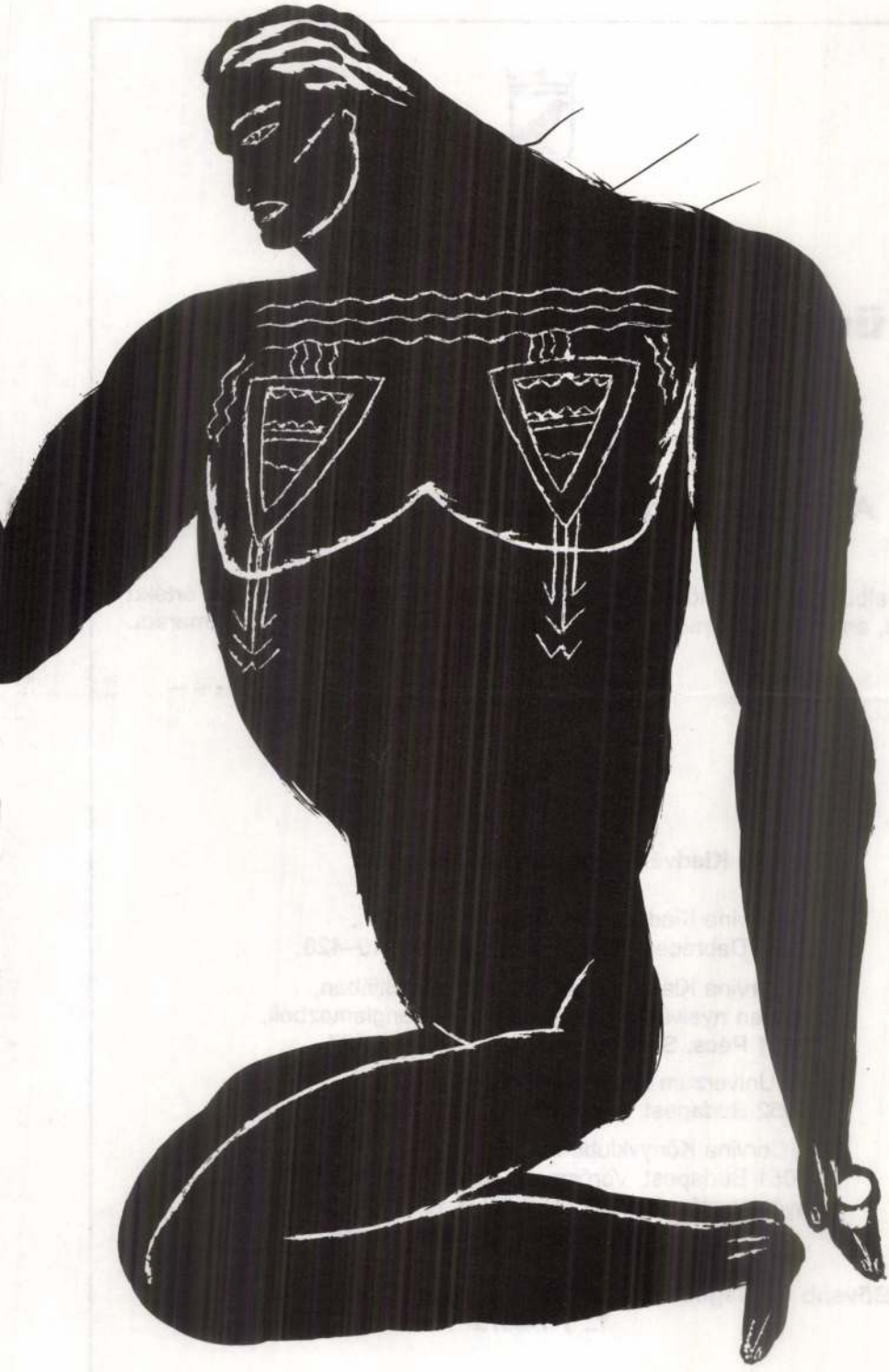

RÁCZ PÉTER:

Két rövid

I.

Oldalról megyek be, de szembe találom az embereket. Hátulra állok, hogy jobban lássak, mégis vannak, akik maguk elé engednek. Magamba mélyedek, mert tudni akarom, mi van fölöttem. Sejtem, hogy ehhez az egész életemre szükség van, de azért másba is belefogok.

Egyre több mindennel foglalkozom, ahogy az élet megkívánja. Gyerekkoromat kitöltik a semmiségek: nagy zöld és barna foltok. Újra és újra tapasztalom, hogy minden nehezebb, mintsem hogy magától az enyém legyen. Más szóval, nemcsak a vágyamat, hanem erős akaratomat is igényli. Volt egy rövid pillanat, amikor nehezteltem emiatt. Azóta gyakran örülök ennek. Megkívánom az életet.

Lassan tanulom meg, hogy birtokolni kell a dolgokat. Hogy valami az enyém legyen. Nem a tárgyak. Tárgyak a legkevésbé. Meg a nők. A nők mindig is az enyéim voltak. Úgy két és fél milliárd. Van köztük ilyen is, olyan is, nem válogattam ki őket. Nem vagyok válogatós. Látni — ha sikerül nem leregadni itt —, látni és gondolkodni tanulok. Látni tanulni könnyebb, mint gondolkodni tanulni. Beszélni tanulni azonban a legnehezebb. Azt, hogy nincs szavam, akkor nem szavakkal fogalmazom meg, csak később. Megszólítani tehát nem sikerül azt, amit látok, és a látvány szava sem jut el hozzám. Ugyanezt elmondhatom ma is: megszólítani még nem sikerült azt, amit láttam, és a látvány szava sem jutott el hozzám.

Tudd, ami fölötted van. A 'fölötted' itt szemmel láthatóan segédszó és abból az időből származik, amikor már volt idő meg tér. Ez azonban nem változtat a lényegen, amit éppen tudni szeretnék. Keresni azonban nem-kereséssel kell, vigyázva, nehogy módszer legyen ez is. Találás nem-kereséssel. Találós kérdés.

Lottózók esnek az ügyeskedés tévedésébe, társaik, a matematikusok pedig a másikba. Össze kéne kötözni őket. Egy lottózó, egy matematikus, aszalódjanak a piacon ebben a napsütésben. Estefelé aztán csökkentett áron kell túladni rajtuk, mint a fonnyadt salátán: kettő ér egyet. Persze egy hasziddal* is előfordulhat, hogy nyer a lottón. Amikor mesterének lelkendezik, az ennyit válaszol: nem tehetek róla. Mire a jámbor oly hevesen szabadul meg a pénzétől, mint a fertőzött békától.

Kérdéses találás. Mire megtanulom birtokolni a dolgokat, újabb tantárgy kínálja magát: nem kell birtokolni akarni semmit, hogy mindenem legyen. Bokáig járok a padlás kacatjai között, gazdagnak érzem magam és egyre kevésbé gyereknek. Ahogy gyarapdom a szavakban, kiderül alkalmatlanságuk. Ez azonban, ha igaz is, csak ráfogás. Saját alkalmatlanságomról van szó, nem a szavakéról. Még mindig a szavak közötti üres térben van a legtöbb keresnivaló.

Az olvasó azonban ne érezze ezt parancsnak. Kérni is csak azt kérhetem tőle, hogy saját gondolataban olvasson tovább. Ennek az írásnak ugyanis, már látni, nemsokára vége. A kutya, ahogy mondani szokás, ott van elásva, ahol senki nem gondolja. De nem mélyre menni! A lényeg sohasem mélyen van, hanem a felületen. Csak lebegni, mint egy vitorlázórepülőgép! Megkaparni — megkaparni aztán tényleg nem kell. Mint minden, kívülről ez is jobban megítélhető. A mondatba, amibe jól belegabalyodtam, már amúgyis, hogy úgy mondjam: gyárilag be van építve a távolság. Van, aki úgy gondolja: ami fölötted van, tőled származik, és ezzel ígéretes távolságba helyezi a problémát.

II.

Egy másik kijelentés szerint evés tekintetében kétféle embert ismerünk. Az egyik azért eszik, hogy egészséges és erős legyen, neki evés után nem szabad az időt vesztegetnie, ha munkáját eredményesen akarja végezni. A másik evése adakozás, szolgálat, az ételben ugyanis felismeri a magasabb tartalmat és egyesül vele. Sokan azonban sem az egyik, sem a másik csoportba nem tudják besorolni magukat. Mindazonáltal ők sem hagyhatják figyelmen kívül az evés néhány, mindenkire vonatkozó alapszabályát, bár a test úgy van megalkotva, hogy sok mindent kibírjon.

Egyébként némely tárgy ennél sokkal fontosabb. Nálam a tárgyak majdhogynem elsőbbséget élveznek a személyekkel szemben. Hiszen bizonyos értelemben magatehetetlenek, és csak én segíthetek rajtuk. Feltekeredett zászló nem tud lengeni? Kibontom! Víz nem tud elfolyni? Útját egyengetem! Valamelyik csészémet vagy bögrémet régen használtam? Mindegyikre sort kerítek, nemhogy a mellőzöttség érzését sokáig kelljen tapasztalniuk. Ugyanezért nyomogatom a gombokat, nyitogatom az ajtókat, futkározom a számítógép vagy a zongora billentyűzetén. Használom az áramot, főleg használom az áramot. A hála nem marad el, de erről máskor.

Zöldséget, epret, halat vettem a piacon. Drágább, mint boltban, de megéri, ha a látványát is beleszámítom, ahogy megmosva minden itt áll az asztalon. Íze viszont nem mindegyiknek van. Paprikát például nem veszek, bár van piros, zöld, meg sárga is. Rágni fogok.

A feszültség elvezetéséről van szó. Én csak megnyitom a zsilipet. Ilyen kiegyenlítődés a halál is, miután egy életen át gyülemlett a feszültség. Élni és benne minden: növekvő teher. Az öröm is. Tévedés azt képzelni, hogy örülni — öröm. Örülni nem könnyű, de fontos. Aki azonban minden áron örülni akar, az többnyire bajba keveri magát. Megkönnyebbült, gondolom mindannyiszor, ha meghaltról hallok. Neki már nem kell küszködnie. Csöpp irigység van bennem, nem tagadom. Másrészről a fáradozás — bele van számítva. Vele kell élni. Az alkalom kínálta lehetőséggel.

Engem nem fáraszt, ha a tárgyak lelkével kell törődnöm. De nehéz meggyőznöm másokat ennek szükségességéről. Az emberek szívesebben helyezik előtérbe saját lelkűket, utána következhet esetleg mások lelke, és kész. A tárgyakról hallani sem akarnak.

Répa-szemszögből e pillanatban nincs semmilyen megnyugtató válaszom. Megeszem. Viszont tudatosul, hogy napok óta érzek valami szorongató vibrálást. Annyi erőm még van, hogy éjszakai tévénézéssel növeljem félelmemet.

Amikor az embernek rosszul megy a sora, a gondviselésnek rója fel. Ritka az az ember, aki hálás azért, mert fázik, éhes vagy nélkülöznie kell. Boldog, hogy mindezeket a hiányokat érzékelheti. Vannak érzékei. Mások azt gondolják, hogy Isten, úgymond, elrejtette arcát előlük. Csakhát, rejtőzködés-e az, amiről tudjuk, hogy rejtőzködés. A lányom, amikor bújócskázik, nem akarja rögtön megtalálni azt, aki egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilenc, tíz, tizenegy, tizenkettő, tizenhárom, tizennégy, tizenöt, tizenhét, tizenöt, tizenkilenc, húsz elbújt előle. A játék számára az, hogy úgy csinál, mintha nem tudná, amit tud.

A felnőttek is csinálnak így. És aztán már tényleg nem tudják, amit korábban tudtak. Felháborodnak, ha felhívják a figyelmüket erre, és hálájról hallani sem akarnak. Az a két nyúl, akiket tegnap este láttam a veteményesben lakmározni — egy másik lehetőség.

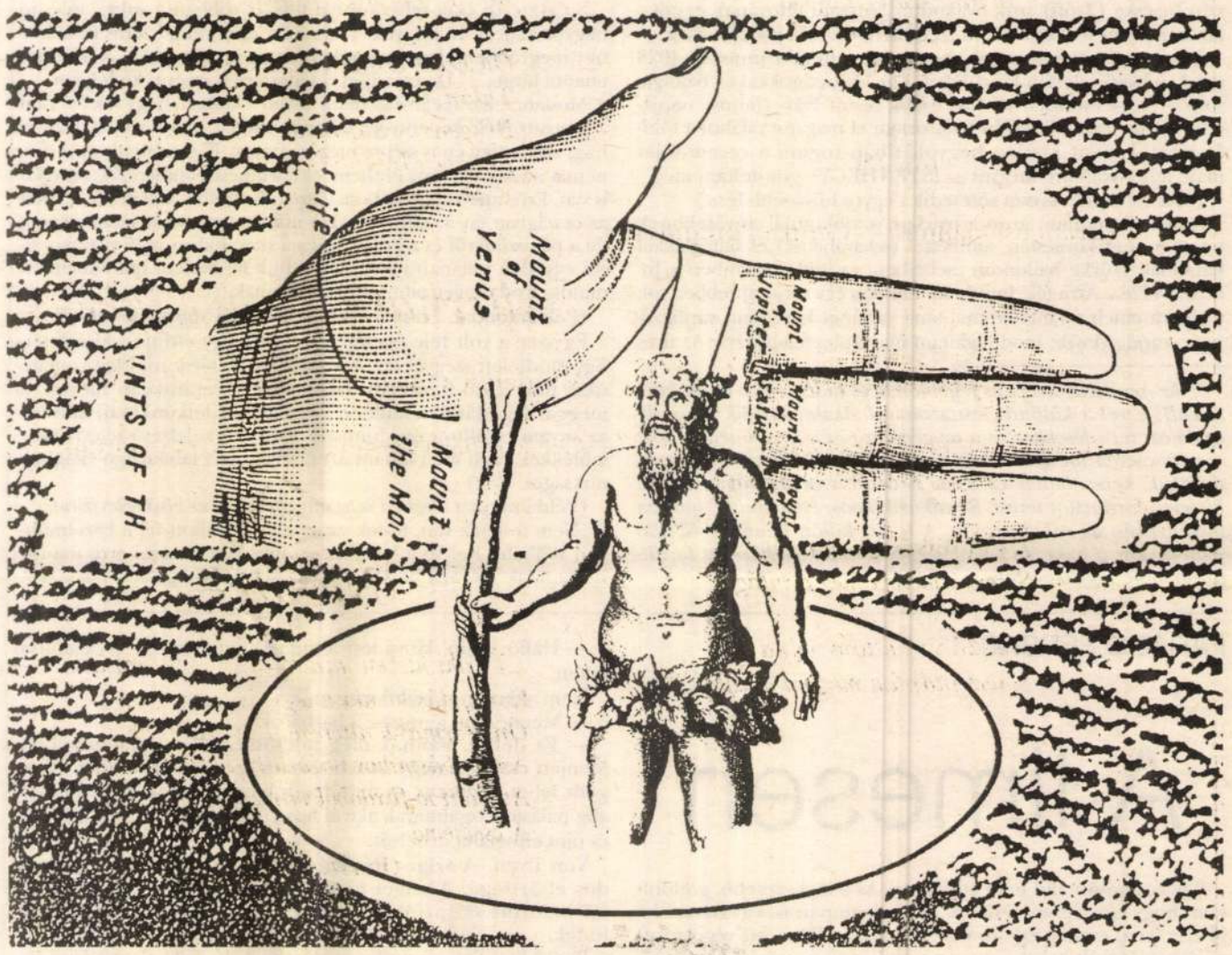

Rácmolnár Sándor rajza

* *Annyi mint: jámbor. Vö.: Jüdisches Lexikon, 1. Bd. S. 1939.*

TÁRCATÁR

Egy hétvége

Forró, nyári vasárnap dél volt. Olyan kánikula, hogy akinek fantáziája van, szinte fázik. Felhők híján a napfény kavargott lassan és alattomosan Budapest belvárosa fölött. A járókelők csúfak voltak és egyformák: mindannyiuknak értelmiségi külsőt kölcsönzött arcukon az a bamba mosoly, amivel azt hazudjuk, hogy értjük a másikat. Kevesen voltak a járókelők. Közülük merev tekintetével, nem izzadó arcával és színes, nyári öltözékével kirített a tarokk-kártya bolondja. A Bolond. Mindenki ismeri. Tudják róla, hogy minél kevésbé remélhet méltó társat, annál szebbé válik. Kora pedig legalább tízezer év, szomorú szépsége tehát igencsak hosszú száron virít.

Az udvarba tartott, melynek 1541 óta ő az egyetlen legitim lakója. (Azóta nem székel Budán király.) De ez még a Körút. Jócskán Pest. A Bolond már fáradt volt. Péntek este óta nem aludt. (Hétvégén soha.) Estig összeszedi persze magát, és kibírja hétfő hajnalig. Akkor aztán majd pihenhet péntek estig megint. Igaz, hogy olyankor sem alszik a Bolond, hanem nincs. Hétköznap nincs. Ezt nem lehet elmagyarázni. Nincs. Jó lenne már nem lenni.

A villamosmegállóban járt fel-alá. Kerülgette a strandra menőket. Sajnálta őket. Elég sokat tudott a budapestiekről. A városi jósda lapjának dolgozik, most is onnan jött. Ott tudnak valamit egyáltalán a város sorsáról. Ezeknek a híreknek ha csak a tizede kisziárogna, pánik törne ki. A városi jósda lapja ezért csak keveset és semmitmondót közöl, valamint szándékosan nagy hibaszázalékkal jósol. A Bolond heti rovatára ezért is van szükség: hogy a nép haragja ne forduljon a jósda ellen a rengeteg hamis jóslat miatt. A Bolond kineveti, eljelentéktelenîti rovatában a jósdát, hetente önkritikát gyakorol a lap nevében. Ebből él.

De nyár van, meleg, meleg. A jövő héten is alig fog történni valami. A jósda mostanában keveset hazudik. Ezért nehéz volt, nagyon nehéz volt a mai éjszaka: vérrel-verejtékkel írt epés és gonosz cikket a Bolond. Olyan emberelleneset. Arról, hogy melegben vészesen középszerűvé válik a fantázia. Nem az a veszélyes, hogy mindenki ugyanarra gondol, hanem hogy ugyanaz gondol mindenkire. Ez az ugyanaz nagyon silány, és belőle kel ki az ördög.

Zsongott a feje. A villamos meg nem jött. Ő pedig tudta, hogy nem fog jönni. A következő öt percben nem. Meg azt is, hogy ma sem lesz délutánra vihar, hiába várják ezek a japán turisták emlékezetes budapesti megázásukat. Elég sokat tudott a városról. Tudta még, hogy melyik fasor melyik fája fog holnap kidőlni, és hogy ültet-e még a város újat a helyére vagy már nem. Sőt, még azt is tudta, hogy, hogy éppen most, kötélen, ebben az őrjítő kánikulában egy közeli félreeső utcában egy palota második emeletéről fénylő tárgyat eresztenek alá.

Ünnepnap van. Megint költözik valaki. El innen.

Legyintett.

Már a villamoson volt. Mindenki más az árnyékos oldalon ült. Tudta, hogy ebből a mai városból is egyedül fog maradni, ahogy valaha az udvar is magára hagyta. Előbb a király, aztán a bútorok, a hajdani falak.

Egyedül fog maradni. Mindenki azt tervezi, hogy elmegy. Éppen péntek este volt a találkozójuk a többiekkel. Hatezer éve váltak el a Nílus völgyében vagy Kínában vagy Mezopotámiában. Ők, a tarokklapok. Az Orvos, a Katona, a Hivatalnok, a Pap, a Politikus, a Bíró, a Tanár, a Bűnöző, a Bankár, a Kőműves, a Balek, a Sportoló, a Vasutas, a Kurva, a Király és a Régész. A többi már el se jött. Panaszkodtak, voltak, elmentek.

— Nézz rá ezekre. Kit szórakoztatsz te? — kérdezte a Bolondtól a Kőműves. Szavait élvezte. Már szombat reggel volt. Egy korai kocsma kertjében ültek. A Kurva, a Régész meg a Balek volt már csak velük. A Kőműves vitte a szót. Ráadásul — a társaságban egyedül — nem is dohányzott. Elvből. A Bolond nem válaszolt.

— Kit? Mert engem nem, az biztos — ismételte elégedetten a Kőműves, és a fölény nyomasztóvá vált. Meg is unták. A Balek elaludt, a Régészt esethez hívták, a Kurvának is dolga akadt, és a Kőműves sértődött meg.

A Bolond pedig a jósdába ment, mint tudjuk. Ez volt tegnap.

Most pedig átvágott a kihalt és forró Udvaron, amelynek 1541 óta ő az egyetlen legitim lakója. Kis szobájában teavizet tett fel forrni, belemosolygott a tükörbe, hogy feloldja merev, utcai arcát. Szinte fázott. Meghallgatta az üzenetrögzítőt. A királygyalázókat visszahívta, és szelíd szóval a monarchia nemesebb voltára emlékeztette őket. Teát szürcsölt, olvasott. Várta a látogatókat. Vasárnap délután volt, dologidő egy sivár országban.

Dolgozott a bolond.

Kemény István

SOLYMOSI BÁLINT:

A borotvahal (Aeoliscus strigatus) élete*

Junoszty 4028

Ez — és már el is rontottam magamnak a keresés esélyeit, tehát, az is egy nap volt, mint ez, kíméletlenül hosszú, az évente előforduló leghosszabb nap; az órámra nézek, háromnegyed egy van, úgy döntök, majd csak öt óra múltával kezdem el, hogy ... folytatom tehát. Ám; miért is keresnék vissza én bármit? (Valami „magyar" remény, hogy valamit azért feltételezni kell?) (Hogy nem marad más hátra, mint találomra előre...? Talán.) Egy pillantás, s a pillantásban az esélytelen néma törvényei.

Egy szőke nő. Mondjuk.

Egy szökési kísérlet a börtönszigetről. Ezt azonban átélni mégsem tudom, holott a tévé képernyője is mint lélegző biologikum, ellepi a pára, majd lustán gyöngyöz, légindák... Akkoriban még a Városmajor fölött éltem, valamely' halálom után (ezt lehetne pontosabban is?), egy úgynevezett zöldségverem mélyében, egy kert szedermintás rejtjei közt, ahol is a hamuszín macska (Zsófi) szok óvakodni s játszani tétovának egyáltalában nem nevezhető lábain... „Zsófi" — az óhajoknak *szava.*

Most épp' két éve annak, hogy eltemettem a Junoszty 4028 márkajelzésű televíziókészüléket. Egy kívánságokkal és bájolgásokkal elegy mondén júniusi estén, Szent Iván (János) napjának (június 24.) előestéjén határoztam el magam; valahol a földéhesektől ment kietlen hegyoldalban fogom a ceremóniát majd lebonyolítani, megint az ISTENHEGY?, gondoltam meg.

(Már esteledik, lassan sötétedik s egyre hűvösebb lesz.)

Szóval elindultam azon a nyirkos, a szokottnál hűvösebbnek tetsző júniusi koraestén, amulettel (szkarabeusz) és féltéglákkal hatalmas, szürke ballonom zsebeiben, és jobb kezemben a Junoszty 4028... Arra felé indultam, hol épp egy varjúraj rebben föl; magasra emelt tekintetemmel ama varjúrajt követtem, *varjúgyönyör, varjúgyönyör,* mondogattam magamba feledkezve. Az ilyes tévedések s az erőltetett figyelés lassanként azért fárasztólag hatnak az ember idegeire, s ha azután az esővíz is befolyik a ballon gallérja alá és végigcsorog a gerincen, könnyen kifogy türelméből... Most, az idén, sokkal nehezebben fogytam ki türelemből; barátaimmal a *Kakukk-hegyet* választottukk a tűz megünneplésére, egy órás őrült bolyongás után a taxival a Varjúháj utca felől közelítettük meg a puszta terepet, hát így érnek körbe dolgaink, az abszolút sötétségben mászkálok, posvány, süppedéses homok, magasra csapó lángok...; „nekem nősz nagyra kender etc.", és belebotlok a volt kedvesem árnyalakjába... (Mindenki azzal tölti kedvét, akivel a sötétben összekerül, és akkor *techno!*)

„Én meg veled járni kezdtem, hogy neked valamelyest a segítségedre legyek, s hogy ne egyedül légy a többi ellen." Ezt mondta annakidején a volt kedves, csakhogy ez nem igaz állítás, nem ezt mondta. Szerettem volna, ha ezt mondja? Ez sem igaz...

S egyszerre csak fehérkontyú madár robban a suhák fölé, jó nagyot kiáltva, hogy „vak!"; és az én elmerengő lényem akkor úgy megrebbent, hogy nyomban vissza is kiáltottam, „vak apád, ebadta férge...!" De mindjárt felejtettem is iménti kedélyem.

Mostanra már megnyugodtam abban a kínban, hogy vak lett rám a Junoszty 4028 képernyője, és hogy vak lett rám a volt kedves, és hogy vak lettem én is szépre meg csúfra etc. El szerettem volna tűnni már a világ elől, úgy éreztem, ez a legmesszebbmenőkig rendjén is van. Erre már voltak hol eszeveszett, hol tétova kísérletek. Ebben az országban én is, mint annyian mások, gyomként vándoroltam; de a péniszünkről és a juhainkról s a szavainkban rejlő vágyakozásról egyetlen pillanatra sem mondtunk le; hanem hát álmainkat mindig is oda kellett adnunk a hatalomnak.

(Példamondat. *Én már csak birkaűrülék vagyok ló nélkül.*)

Egyszer a volt feleségemmel tettünk egy eltűnési kísérletet. Egy módfelett szégyenletesen gazdálkodó téesz minden romantikát nélkülöző lerobbant tanyájának a verandáján ültünk, a meggazdagodás értelmetlen reményével lelkünkben, amikor az anyám beállított egy Junoszty 4028 márkajelzésű televíziókészülékkel, ezen által láttam azután éjre éj a labdarúgó világbajnokságot. ('82)

(Példamondat. *Neked is az anyádtól lett az első televíziód?*)

„Nem testetek van, testek vagytok!" — kiáltott fel a közelmúltban Wilhelm Reich; a hatalom és annak módszerei erre ma így válaszolnak: „Nem sebességetek van, sebesség vagytok!" Etc.

Folytatom: Megálltam a vércseszín égbolt alatt egy alkalmasnak látszó helyen, már ami a ceremóniát illeti, majd végignéztem a völgyön, hová lettek a varjak, miért oly idegesek lent a város fényei...; aztán egy magas, korhadt tuskónak vetettem a hátamat, vártam; előttem a nyílt terep, valami végbe fog itt menni, nincs kivel beszéljek. Ennyi.

Ugyanakkor, úgy gondoltam, mégis csak fel kell idézzem magamban, amikor valami elveszejtődött belőlem, amikor vége lett a Junoszty 4028 tévének. (És innentől Jerken Iszabekov jegyezteire hagyatkozok, aki hasonlókat Jelena Kaidulainennel élt meg.) Igen; *jött az abroncs.* Már az adás ideje alatt éreztem, és mindjárt már az elejétől fogva, hogy az agykérgem egy aranyabronccsal van helyettesítve. Utána *jött az égetés.* Világossá lett számomra, hogy szenvedélyes szerelmével magához láncol a Fehér Varjúlány, akit a televízióban mindközönségesen csak Marilyn Monroe-ként emlegettek. Nem bántam már semmit. Nemi kapcsolat állott fenn közöttünk televízión keresztül (Junoszty 4028, az én esetemben, gondolom...) Volt, hogy én bújtam a nőbe, és volt, hogy fordítva, mígnem az adásnap végén váratlan magára maradt a Fehér Varjúlány, Jelena Kaidulainen (Marilyn Monroe). És akkor megjelent két busman férfi, majd azt mondta az egyik a Fehér Varjúlánynak, hogy :

„Fuszi oki."

Mit jelent az, „Fuszi oki"?, kérdezte a másik busmant a nő.

Csinálni halott. Válaszolta az.

Akkor elsötétült örökre a Junoszty 4028 képernyője. Vége.

És most, hogy mit mondhatok a *Kakukk-hegy*ről? (Egy példamondat. *A naptól énekelt az éjszakai homok.*)

Tehát, most épp' két éve annak, hogy Szent Iván (János) napjának előestéjén eltemettem a Junoszty 4028 televíziót... Fogtam magamat, kis gödröt, sír, kapartam, belehelyeztem előbb a négy féltéglát, majd azokra a készüléket, s mellé pediglen az amulettet, mondván, miközben összezárt mutató- és középső ujjammal a négy világtájnak megfelelő irányban megérintem a Junoszty 4028 jelzésű elektromos tárgyat, hogy, tán, ha andergránd új látásra szottyanna kedve s virulni szeretne —, akkor tessék! (Itt, a Kádár utcában jelenleg egy „sensORION extra bűvöl el.)

A ceremóniát befejezvén elindultam kelet felé, és megálltam, s csak hallgattam, és álltam az egyszerre színtelenné lett táj haldokló poézise fölött. Nemsokára azonban újfent nekiiramodtam, mert az a sugallmat kaptam, hogy aznap éjjel még feltündököl a páfrány virága; és ha megérintem, láthatatlanná válok. Végre.

És azzá lettem. (Igaz ez?)

Nem igaz, hogy valamit is eltékozlok, hogy eltékozoltam; mégis csak esélyt adtam magamnak a keresésre, esélyt adtam magamnak kezdeni, s nem megszokásból, de nem is elvetemülten, csak valamit *kezdeni* a magamhoz hű erőkkel, az eltelt két évben; persze, hű erőtlenség volt mindez, melyet nem a keserűség, és nem is a szorongás, nem, mint azt hinné valaki, hanem csak annyi..., *itt most megállunk...*, hagyva... (A mit?)

Mit is tékozolhattál volna? (Meggyújtasz egy cigarettát, de azután mintha elfelejtenél „élni vele"...) *TD* (Valahogy.)

És végül, tegyük föl a kérdést, (teszem azt) Michael Krügerrel, ahogy kell:

„Akkor, ki voltam? Ki vagyok, itt?" (Az *itt,* az még hagyján, az *akkor,* már hol...?)

** Az Aeoliscus strigatus fejjel lefelé és háttal előre úszik (menekül); ezzel a különös testtartásával alkalmazkodik a korallágakhoz, repedésekhez és a tengerisün töviseihez, amelyek közt veszély esetén menedéket keres. Fürgébben fordul, mint gondolnánk, képes felfelé és lefelé is úszni, s hossztengelye körül hirtelen fordulatot tenni. Rendkívül lapos, átlátszó hal, mintha növényprés alá rakták volna. A testét külön lemezekből álló páncél védi, a hasa éle kés élességű, s veszekedéskor ezt fordítja ellenfele vagy társa felé.*

FARAGÓ FERENC:

A limesen

Egy koponyán alul nem adhattam. Az a legkevesebb, gondoltam, hogy egy szerencsétlenül lépett legionárius, egy bevert fejű szír íjász, esetleg egy római szolgálatba állt, s ott végelgyengülésben kimúlt kelta augúr koponyájának peremén pattintandom le cigarettám hamuját. (Az antik írók a kelták kapcsán gyakran emlegetik a levágott fejek kultuszát. A megölt ellenség fejének gyűjtése, a koponya ivóedényként való használata, amiről Orosius is beszámol, ősi, kannibalisztikus szokásokban gyökerezik.) Ne is beszéljünk arról, milyen jól mutatna az íróasztalon. Amikor a szobámból múzeum lesz, a pisszenés nélkül lépő látogatók a csodájára járnak, jeges borzongással érintik meg, épp csak tornából felmentett, papírfogásra edzett ujjaik bizsergő begyével, ha a kegytárgyaktól amúgy is elbarikádozott, szinte tapintható aurájú asztalt egyáltalán meg merik majd közelíteni.

Aztán, hogy jó egy köbméter homokos földet átforgattam, ha ugyan a homok föld, kiegyeztem volna egy rövid római karddal, egy épen maradt tegezzel, egy íjjal.

Újabb óra elteltével megtette volna egy kardmarkolat, egy kés, bármilyen csontdarab, akár egy markomanné, egy edény füle, egy pánsíp egyetlen sípja, egy ókori halgerinc.

Végül bármi római. Mégha nem is római.

No persze, más kincskereső is tudhatott róla, hogy itt, a Szentendrei-sziget északkeleti csücskén van egy őrtorony. Valami alagútról beszélnek a helybéliek, mely a szigetről vezet fel a visegrádi várba, de inkább onnan menekülnek rajta ide, amikor a török a várat körbezárja.

Nekem egy koponya kellett, egy holtbiztos tájolási pont az íróasztalon. Egy csontfárosz, mely a tintaóceán sötét viharaiban is mutatja a csendes, a naplemente véres színeiben fürdő kikötőt.

A megölt ellenség levágott feje.

Kora reggel jöttem át az oroszi révvel a szigetre, halott kertek fatetemei között vágtam át. Az utolsó házak egyikénél, amikor már bíztam benne, hogy nem talál rám egyetlen kóbor kutya sem, s a házak lefüggönyözött ablakai mögül fürkésző parázstekintetek mögöttem maradnak, egy idősebb, kecskeszakállas férfit pillantottam meg a kertjében üldögélve. Kockás takaróba bukolódzott, a térdén egy olyan mordállyal, amit eddig csak múzeumban láttam. Hintaszék mellett, amit a traktorgumikkal körbeerősített faház működ teraszán helyezett el, magas pózna állt, melyet zászlórúdnak használt: tetején egy háromszínű zászló akarta kifejezni ennek a területnek a hovatartozását.

Nem emlékszem rá, hogy ünnepnap lenne.

— Halló, halló! Hová lesz a menés, fiatalember? — kiáltotta felém.

Nem akartam elárulni magam.

— Megnézem, jönnek-e a barbárok.

— Ez derék. Vannak még felelősségteljes fiatalemberek. Menjen csak, én majd innen tartom szemmel a terepet. Nyugodt lehet, fedezem — mondta, a hangjában az olyan ember alig palástolt izgalmával, akivel hosszú idő után történik valami, és újra elfoglalta őrhelyét.

Van ilyen. A sziget hatása ez, a külvilágtól való évszázados elzártságé. A sziget hatása ez, ahonnan a szabad utaktól hálózott szárazföldre, ami szintén sziget, nem vezettek hidak.

Pedig Kavafisz, a mindig megbízható, jó öreg alexandriai régen megmondta: barbárok nincsenek, és hiába várjuk tőlük megoldatlan dolgaink gyors megoldását.

Ásás közben még sokat morfondíroztam a barbárokra váró Alexandrián, mígnem kénytelen voltam sorsommal kiegyezni. Szürkülni kezdett, és addigra egyetlen bőrdarabkán kívül, ami inkább származhatott egy hajnali horgászat közben elfogyasztott sültoldalasból, semmit nem találtam. (A gilisztáknak viszont új lelőhelyét fedeztem fel.) Lemondtam hát a hamutartóról. Marad a kókuszhéj, a koponyától rettegő sokak sápadt csontutánzata.

Mint egy megfutamított légió katonája, aki örül, hogy az irháját a szégyen torkolattüzéből egyáltalán megmentette, lesunyt fejjel, az ásót hólyagos kézzel magam után húzva vonultam vissza a csatatérről, és áldottam égi szerencsémet, hogy kirándulásom igazi céljáról még senkivel sem beszéltem, s leverettetésemnek egyetlen, ráadásul aligha beszámítható szemtanúja volt, a zászlós öreg: sejthette, hogy az ásót nem a folyón titokban átúszó, s a parti fövenyen felbukkanó, a légszomjtól még kába barbárok agyonütése végett cipeltem magammal.

– Nos, van valami mozgás?

Pedig reméltem, hogy észrevétlenül osonhatok el mellette. Ahogy meglátott, a madarak riasztására fényes fóliával teleaggatott, s mindkét oldalról méteres csalánnal, s itt-ott kivadult tűztövis-bokrokkal övezett kerítéshez battyogott. A meghajolt drótfonatból kiemelkedő vasoszlopok tetején arcformára vájt sütőtök maradékai fogadták az érkezőt.

— Mire gondol?

— Hogyhogy mire? Hát odaát. Azoknál. Vagy nem az őrtoronynál volt?

— De igen. Sehol semmi.

— Lapulnak.

— Lapulnak — válaszoltam, mire az öreg az addig nem valami biztatóan tartott fegyvert végre a vállára cspta. Elindultam a rév felé. Emberem intett, majd visszament házikészítésű vártájára. Felnézett a pózna tetejére, s mivel dolgai után a magasan lobogó trikolór állását is rendbenlévőnek találta — északi szél fújt, mint erre mindig, hideg, lelketlenül uralkodó szél —, leült, és a mordály tisztításához fogott.

Mégiscsak jó tudni, hogy nem vagyunk egészen védtelenek.

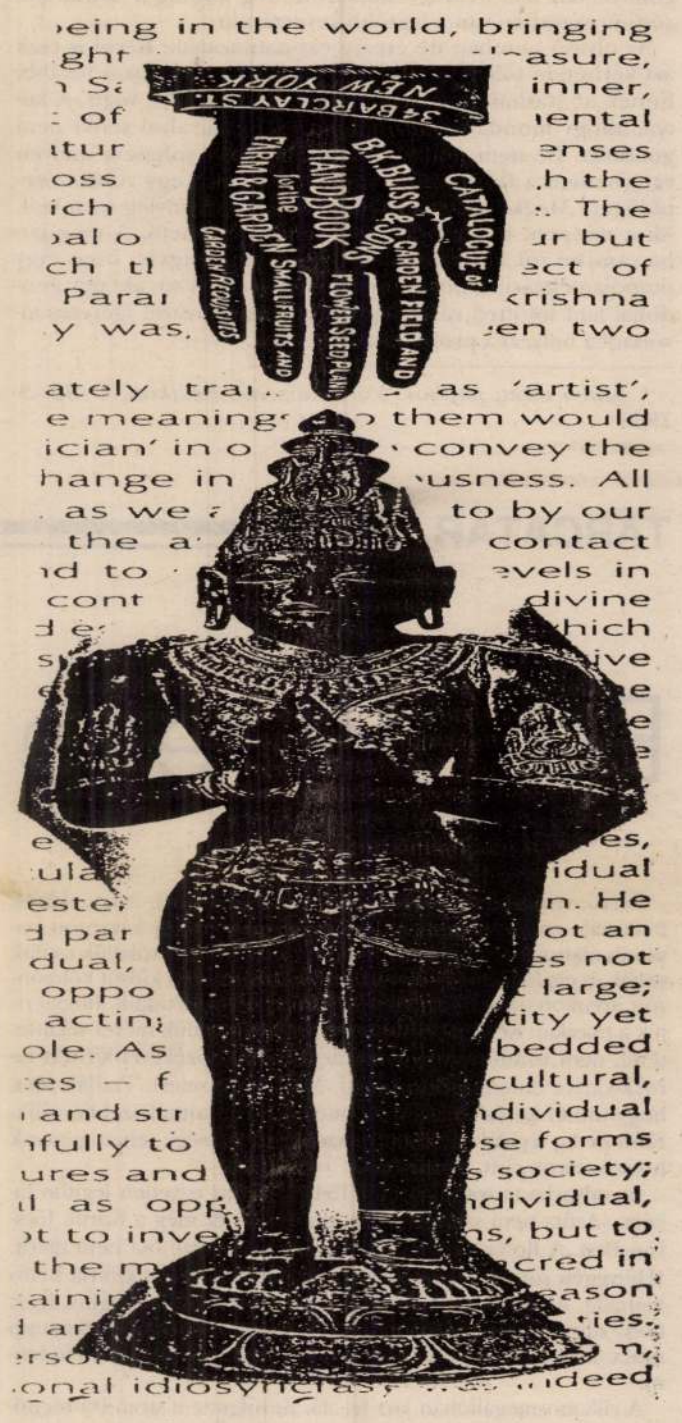

Rácmolnár Sándor rajza

MDK

Rác József, VI.o.tan.

Rákospalota Madách téri ált.isk.

182. Épülö Lánchid.

Nagy. Ifj. Képzömüv. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949.aug.16.-szept.le. Kat.

Rác András

Megbízták Rác Andrást, hogy a MÉM Repülőgépes Szolgálat részére mozaik-kompozícióját készítse el.

—: közéri munkák.

Művészet, 1980. március – 47. lap.

MUN

Rácz András [ ]

Szerepel a XIV. ker.-i kiállításon.

– : Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. júl. 9.

MDK

Rác András, [ ]

A szentendrei mozaik kirakásánál segít Barcsay Jenőnek.

Prukner Pál: Arany háttér, színes üvegmozaik

2.

ESSTI HIRLAP Bp. 1970. jan. 14.

Raic András, festő MDK

Kiállítása nyílik a Műcsarnokban.

—: Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 18.

Rác András, [ ] MDK

Tervei alapján készül a miskolci Kilián lakótelepi iskola falimozaik-ja.

(fényképe)

– : Mozaik az iskola homlokzatán

12

NÉPSZABADSÁG

1966. júl. 10.

Rác András mozaikterverő művész

Említett mű. a miskolci Kilián

György lakótelep iskolájának

falára tervezett 12 x 10 m-es

mozaik

Magyar Nemzet 1966. máj 17

M.Dk

Rác András.
szobrász

Mozaikjai díszítik a Heim Pál kórház hátsó épület folyosóit ~~[illegible]~~ "Képeskönyv" (repro), valamint az I. emeleti kisded osztály folyosóját.

Lánczi Sándor: Uj műalkotások a Heim Pál kórházban
Művészet, 1964. oktober - 22 lap.

Rác József

ROT ösztöndíj 1987-88

Magyar Nemzet 1987. VI. 13.

Rác József

Alföldi Tájlat Békéscsabán.

Ne. Nemzet.
1987. IX. 12.

Rác József.

Alföldi Tárlat Békéscsabán.

M. Nemzet.
1987. IX. 12.

Rác József, grafikus.

13 rajz az: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9,
11, 12, 13, 14 oldalon

Rác József: Rajzai

Élet és Irodalom, 1986. febr. 21. XXX/8

Rác József, grafikus

2. rajz. repr.

Rác József, Grafikus 1

Élet és Irodalom Br. 1986 mar. 21 XXX/12

Rác József, grafikus

2 rajz. repr.

Rác József: Rajzai 2.

Élet és Irodalom 8 p. 1986 júl. 18 XXX/29

id. Rácz József, festő

L: Fajka János

– : Heti ajánlat

Új Tükör. Bp. 1986. júl 20.

3.

XX IM/29

RÁC József

Sáfrós Zoltán

Bemutatjuk Rác József
rajzait

Élet és Irodalom, 1986. febr. 21. 13.

MDK

Rác Ottó, ipari formaterv

4. orsz. iparmüv. kiáll. Mücs. 1959.

MDK

Rác Ottó

Rác Ottó /ipari formaterv/ részt vett a IV. Orszg. Iparm. Kiáll.-on.

IV. Országos Iparművészeti Kiállitás. Műcsarnok Budapest 1959. Dec. 18 - 1960. Jan. 31. Kat.

Rach József

puskaműves Buda

Pisztoly, gyutacsos, vezettés kupár, damaszt cső XIX sz

MNM. Fegyvertár

1261. lelt. sz.

ács !

z Nagy Zoltán, volt fizetéstelen
ékek Országos Bizottságához be -
zal a tisztelettel teljes kéréssel for-
cshoz, hogy engem a Nemzeti Muzeum
rába gyakornoknak kinevezni és szol-
rszágos Bizottságához beosztani mél-

kintetü Tanács jóindulatába

MDK

Rach József, magyar fegyverkovács
Budán.

de Kalmár János közlése: Magyar fegyverkovácsok művei.

Herzlichen Dank für Ihre freundliche Gratulation.

Ihr

Adolf Hitler

RACH PAUER JÓZSEF építőmester, Debrecen

Kokad, ref.t. 1792

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II. köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991

240-241.p

Rachbauer József

debreceni kőműves

A debreceni városháza déli, nyugati és északi félszárnyát épitette 1839-tól az udvari kamára által jóváhagyott terv szerint.

Zoltai Lajos dr. A debreceni városháza négyszázéves tört. Debrecen 1931. 14. l.

1840-ben épitette Debrecenben a városház közelében ♀ Kis-Orbán János házát, továbbá Beör László gyógyszerész és Kathi Márton emeletes házát u. o. 24. l. - 27. l.

♀ (ma Kossuth u.)

T. 2944.

örülvett és bástyákkal megerősi-
ach, Tersky és Kinsky táborai fe-
ak be. A háttérben jobbra Ruswurm
ger-jét látjuk. Felirata:

AN MIT GESTVRMETER HANDT ERÖBERT
DEN DEN 3. SEPTERMBER ANNO DMI 1596.

9.
A. Das Schlos és befejezése: S. Bey
aten vnd Knecht erschossen worden.

.7 : 27.7 cm.

Rachbauer Rudolf

l.

Zádor – Rados

220, 334. l.

..... szám.

Műemlékek O

Tárgy:

A

M

Eg

El

Ut

M

Ös

Rachbauer József

debreceni építész

terverte és építette a
város új piac-utcai
házát 1840-42-ben.

Szűcs István

Szabad Kir. Debrecen
város története.
III. k. Debrecen 1871.
863. l.

Vinos pelbontova

Rachbauer József

debreceni építőmester 1793-ban 70.941 rh: forintos költségvetéssel tervet rajzolt be a debreceni városi tanácsnak az új városházáról. Nem valósult meg.

Zoltai Lajos dr. A debreceni városháza négyszázéves lett. Debrecen 1931. 12. l.

6827

T. 6391. –

BIS Tom. II. 597-ik lapján Transylva-
a fölött HVNGARIA ET TRANSILVANIA
bbra a keretben azzal, hogy a Hunga-
m.

14 : 17.9 cm.

RACHBAUER József kőműves

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II.köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991
13.p. és ill.

A Tiszaabdá, Ref. templom épitője 1789

RACHBAUER József épitész

A Hajdukerület székházának bővitésére kötnek vele szerződést de megbetegszik, 1803

Hajdúböszörmény utikalauza. Szerk. Tarczy Péter. Hajdúböszörmény, 1993 12.

00	*Rembrandt — kisugárzás és fénytörés Noteszlapok és meditációk*
00	*„Rembrandt fecit"?*
00	*Tavaszváró, nézőcsalogató kiállítások a Whitney-ben*
00	*Eva Hesse életmű-kiállítása a Yale Egyetemen*
00	*Bálint-vak(blind)ráma nélkül*
00	*Fénybozás a székelyek Mekkájából. Kőrösi Csoma Sándor-kiállítás Kovásznán*
00	*Kontaktus. Vajdasági alkotók a budapesti Dokuplastban*
00	*A képzőművészek és a zene*
00	*Szabó Gyula-emlékkiállítás Losoncon*
00	*Leképzések. Piotr Miller kiállítása*
00	*Varázsjelek. Orbán Attila és Mata Attila kiállítása*
00	*Természet, mitológia, expresszió. Jovián György, Siflis András és Lise Horsley kiállítása*
00	*A szembenézés kockázata. Muzsnay Ákos kiállítása*
00	*Vaja László festőművész képei elé*
00	*Zsögödi Nagy Imre kiállítása*
00	*VI. Országos Rajzbiennálé — Salgótarján*
00	*Művészeti szakközépiskolák országos kiállítása Kaposváron*
00	*A mozgástér hiánya (avagy: Nem kellünk senkinek?)*
00	*A későszocializmus után, a kapitalizmus előtt*
00	*Ybl Miklós építész*

rítón:

M.D.K.

D. RACHBAUER Petrus murarius

Debrecen

5 sorból

1952

Művárt. Kapossy Ignác: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137 l.

Rockbauer Péter építőmester

A debreceni Városháza építkezésénél dolgozott

A képzőművészetek Debrecenben. 1961.
36 oldal

Rachbauer Péter

debreceni építőmester,

1825-ben a debreceni városház tömlöcének felső kőmüves munkáját végezte ujonnan égetett téglákból. (Az alapot Povolni F. rakta le a régi városháza köveiből.)

Zoltai Lajos dr. A debreceni városháza négyszázéves tört. Debrecen, 1931. 13. l.

6811

T. 6405.-

lva álló lovat férfi tartja féken
Felirata:

ungaricus.

24 : 33.1 cm.

M. P. K.

RACHBAUER Péter építőmester
1777 - 1846
R. Ignác építőmester fia

Debrecen Kálvin-tér 3. lakóháza 1815.

Balogh István: Debrecen. 31. l.

M. D. K.

RACHBAUER Péter építőmester

1815. Debrecen, Kálvin tér 3. sz. alatti késő cosf ház emeleti része (fdsz. XVIII. utolsó harmadából)

Balogh István: Debrecen. 66-67. l.

M.D.K.

Rachbauer Péter / ~~177-1846~~

1777-1846

A XIX. sz. első felének épitőmestere Debrecenben.

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958. 31.l.

M. D. K.

RACHBAUER Péter építőmester

1825-1844. Debrecen Városháza epélé-
jében reszt vesz.

Psalogh István: Debrecen. 68.

Rachbauer József

/1780-1832

M.D.K.

A XIX. sz. első felének épitőmestere Debrecenben.

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958. 31.l.

M. D. K.

RACHBAUER József érctömester

1780 – 1832

R. György évétömester fia

A XIX. sz. első felében Debrecenben dolgozik

Balogh István: Debrecen. 31. l.

Rachbauzer György (1741–1798)

Bajor származásu építőmester – Debrecenben dolgozott.

A kéjzőművészetek Debrecenben, 1961

16 oldal

M.D.K.

Rachbauer József György kőmüves,

bajorországi beköltöző, 1779-ben kap debrecenben polgárjogot,
1788-tól céhtag.
Több lakóház épitője,

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958. 25.l.

Ref. D. K.

RACHBAUER György építőmester

1741 – 1788

R. Gy. építőmester Debrecen

Balogh István: Debrecen 30. l.

M.D.K.

Rachbauer György

1741-1798

A XVIII. sz. 2. felében Debrecenben dolgozó épitőmester

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958. 30.l.

M. D. K.

RACHBAUER József György építőmester
megh. 1798 ?

Bajorországi származású

1779-ben debreceni polgár

~~178~~ 1788-ban lép be a céhbe

Emeletes lakóház

? Piac-u 37. sz. copf jellegű parókia-épület

1793-ban tőle kérnek tervet a városhá-
za újjáépítésére

Balogh István: Debrecen 25. l.

Rachbauer József (1732 - 1806)

Bajor származású építőmester
Debrecenben dolgozott
A városháza tervét készítette
1793-ban.

A képet összeállították Debrecenben, 1961.

16 oldal

Rachbauer József M.D.K.

/1732-1806/

A XVIII. sz. 2. felében Debrecenben dolgozó épitőmester

1893 gterv és költségvetés a városháza uj épületére,
1802-1806 Bika vendégfogadó egyemeletes épülete

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958. 30.l.

M.D.K.

Rachbauer József

/ 1806 - ?

A XIX. sz. első felének építőmestere Debrecenben.

Balogh István: Debrecen, Bp. 1958. 31.l.

H.D.K.

RACHBAUER József építőmester

1825–1844. Debrecen városháza építkezésében részt vett.

Balogh István. Debrecen. 68.

RACHBAUER, Georg, pozsonyi hangszerkészítő

G. R. Instrumentenmacher, † 68 éves korában, Pozsony, 1825 május 12, mellbajban (1825, 618 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Racher Georg

ptvot 1823
1828

lárd

Mih. Pers. 144

Racher, Georg, pozsonyi ötvöslegény

Muz. és Kvt. Ert

V. 144.

Racher Georg

H. D. K.

RACHBAUER József ékítőmester

(1806 - ?)

R. Péter ékítőmester fia

1831-ben lépett a céhbe

A 30-as években 3 egyemeletes ház, sa-
ját tervei szerint. Debrecen Kossuth
u. 4. sz. alatti ház udvari szárnyán ma
is áll

Béke-utca 29. sz. alatti lakóház ?

-2-, M. D. A.

RACHBAUER József építőmester

Balogh István: Debrecen, 31-32. l.

M. D. K.

RACHBAUER József építőmester

1732 - 1806

Bajororsz.ból vándoroct be

1802 - 1806 Bika vendéglogadó egy-
emeletes épülete 1874-ben lebontott ál

Balogh István: Debrecen. 30. l. 31. l

MDK

Rachler András, Kassa

ebédlőbutor tervezte Györgyi D. készitette
fenti asztalos
Kassai kiáll. Magyar Iparművészet 1911.

JOHAN RACHLER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét, tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
285.- Johan Rachler, Leutschau, 1809. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőhöhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOH.JOS.RACHLER, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
317.- Joh.Jos.Rachler, Leutschau, 1832. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi ffestőcéhek I. A textilfestés első nyomaí 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Rachlitz M.D.K.

Az Andrássy ut egyi épitője

Preisich Gábor: p. városépitésnek története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig p. 19 4.

I. mell.

RACHWITZ, Carl, pozsonyi asztalosmester

R /vagy N?/ C.,bürg.Tischlermeister,
2 éves fia megh. [1766,11 szám, 8 l.

Carl Raknitz,
1 éves lánya megh.
[1766,44 szám, 4 l.]

Pr.Z.

Rack Endréné

Részt vett a miskolci szabadiskola 1. évfolyamot végzett növendékeinek 1948-ban a Kossuth szálló-ban rendezett kiállitásán.

A képzőművészeti szabadiskola növendékeinek ki-állitása.
Északmagyarország 1948. jun. 22. 4.l.

Rack Ferencné

Részt vett a miskolci szabadiskola 1. évfolyamot végzett növendékeinek 1948-ban a Kossuth szállóban rendezett kiállitásán.

A képzőművészeti szabadiskola növendékeinek kiállitása.
Északmagyarország 1948. jun. 22. 4.l.

Ráckeve.

szerb templom

Ráckeve

Komi hypaték 1891/159

1) 4 db felmizési várlat Lenofa ferencztoltal

2) 1 db alapvajz felmvarlat

3) alapvajz léptik (4" 7''' = 34' - 4'') a 3''' = 3'

dili oldal festve és vyugali homlokzat is metat

czennavajzok

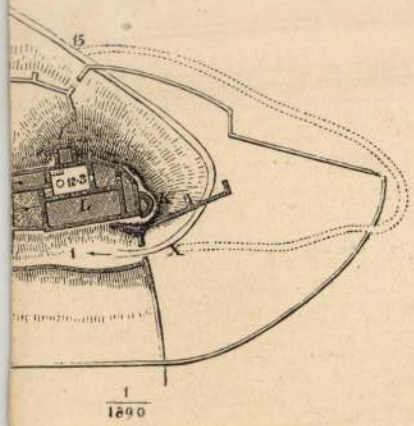
15
1
X
1
1890

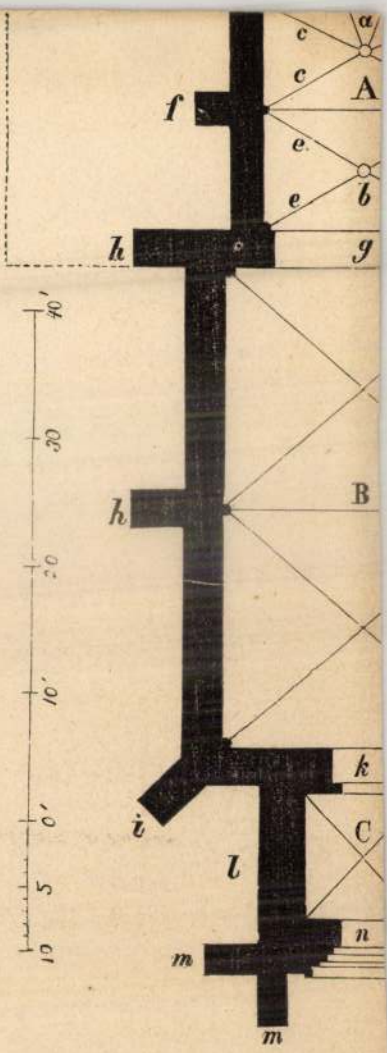
a
c
c
A
f
e
e
b
h
g
40'
30
h
B
20
10'
0'
5
10
k
i
C
l
n
m
m

Ráckevei Árpád-szobor

képe repr.

Ezer év Pest Vármegye
földjén. H. és é. n.
(1942?) 25. l.

Kitöl?

Verlag Ferdinand Schöningh / Paderborn

Ráckevei szerb
templom

Henszlmann Imre
A görög nem egyesült
templomai Rác-
szevén.
Egyi Tört. és Rég.
Füzetek
III. k. 1865
289. l.

Ráckevei szerb templom

lásd

Ifj. Csemegi József

ivod, munkódiset

Fiu két kutyával. — 1873: XIV. 34. *P. de Nunez:* Ein Knabe mit zwei Hunden. — 1876, 1878, 1879: XVI. 693. *P. de Nunez:* Fiu két kutyával. — 1881: 761. *P. Nunez de Villavicencio:* Koldus. — 1888: XXII. 782. *P. Nunez de Villavicencio:* Az almás fiu. — 1896, 1897: XXII. 782. *P. Nunez de Villavicenzio:* Az almás fiu. — 1897: XXII. 782. *P. Nunez de Villavicenzio:* Der Knabe mit den Apfeln. — 1898: XXII. 782. *P. Nunez de Villavicenzio:* Le garçon aux pommes. — 1901, 1904: XXII. 782. *P. Nunez de Villavicenzio:* Az almás fiu.

Ráczkeve műemlékei

Lux Géza dr: Kevéssé ismert műemlékeink - Magyar Építőművészet 1943. 164, 165. l. képekkel és tervrajzokkal -

L 166.

ábrázolja, vagy a címlap A iniciáléja, melyb
leánya védszentjéhez könyörög.

— Ikonográfiai szempontból egészen a leg
chiero freskója, mely a padovai Szent Antal-b
díszíti. Másutt kimutattuk, főként heraldika
király legendás történetében Nagy Lajost fest
ismertetjük Padova és Buda szoros kapcsola
Nagy Lajos török elleni hadjáratait éppen Pa
netek keltek szárnyra e hadjáratokról és a fre
nagy győzelmét ünnepelték a padovaiak.

A freskóciklus három képből áll. Az e
a művész, amint Compostellai Szent Jakab me
harcra buzdítja. A második képen tanácsosai
kormánypálca, baljában országalma, fején zár
a korona alól, középen elválasztott, két hegybe
tetű arcát. Kissé előreálló duzzadt alsó ajka
szigorú jóság, szemeiből határozottság, kezéből
juk a legtöbb Nagy Lajosra utaló heraldikai e
Szent Jakab és dárdájával lerombolja Simanc
Anjou liliomok díszítik, ugyanezekkel a lilion
díszítve sátra; de a legjelentősebb, hogy a t
egy sisakot tart, a sisak és a rajta lévő struccos
címerének

Ráckeve

Ybl Ervin: Das Schloss des Prinzen Eugen von Savoyen in Ráckeve. Kny. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte. 2-r 13 k. 22 l. Wien, é. n.

Gent (2401)

Tárgy

Kelet

hó nap

Folyó szám

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.

Ráckeve
[Szavojai Jenő
herceg] kastélya.

Ybl Ervin: [] rác-
kevei kastélya.
Kny. O. M. Szépm.
Muz. évkönyvei.
4-r 12 kép 30 l.
Bp 1924
Gent (2399)

Tárgy

Kelet
hó nap

Folyó szám

	Bevétel		Kiadás		
	korona	fill.	korona	fill.	

Ráckevei gör. Kath. Szerb templom

Építészhallgatóink középkori építészeti felvételei: A M. kir. József Nádor műegyetem Középkori Építészeti tanszékének közleményei: RÁCKEVE. GÖRÖG. KEL. SZERB TEMPLOM

Kny. Technika
40, 14K, 10L, Budapest, 1939

Ráckevei kastély

Ybl Ervin: Szavoyai Jenő herceg ráckevei kastélya

(Kny. Vz Orsz. Szépművészeti Muzeum évkönyvei)
Nagy 4°, 12K, 30L, Bp. 1924.

Rákevei Kastély

Ybl, Erwin von: Das Schloss des Prinzen Eugen von Savoyen in Rákeve.

Kny. Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte.
2°, 13K, 22L, Pécs, év nélkül

Ráckeve. —

Jenő hg Kastélya

wód

Rados Jenő dr. -

Magyar kastélyok

217, 218. l.

Saját, v
csemeg

FÜSZE

Ráckeve.

Jenőtrg Eastolja

Épült 1702

Rados Jenő dr.

Magyar Eastolyok

12. l.

Erődi Harrach Vilmos /1915, Budapest
cius, április, május hónapjaiban Róm
önellátó olasz gazdasági élet főbb
megalapozása céljából beiratkozott
nyi kar rendkívüli hallgatójának, s
"Commercio dei prodotti agricoli" é
legislazione agraria" cimü előadása
tal a bonifikációs területek megtek
son. Tanulmányai során behatóan fogl
sének, a szövetkezeti gabonaraktárak
müveleteknek kérdésével.

Ráckevei rk.

templom

Ep. 1793

l.

Bár Bpestbalp

43. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Ráckevei Eastély

(Pest vm)

l.

Bar Bpestbalp

43 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ráckevei kastély

l.

Bar Bpestbalp

29. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ráckevei ref.

templom

(Pest vm)

uj gót, ép 1916

l.

Bar. Bpestbalp.

43. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ráckevei gör. kel.

herb. templom

(Rot vm)

Ep. XIV. n.

Képpel

l.

Bar Bpest balp

43, 44. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Ráckevei kastély

Dívald Magyarország.

223. l.

226. l. Keppel

Ráckevei gör. kel.

szerb. templom

l.

Ferkèpzomfoiskèvk

1933-34. 61. l.

*Budapest, 193*6. október 28.

ványi Gyula urnak,

B u d a p e s t.
XI.Budafoki-ut 1o/c.

en tisztelettel megküldöm a folyó évi
án Draskóczy István ur részére szálli-
szerelési cikkekre vonatkozó számlámat.
összege P. 148.14
kár Ferenc ur törlesztett 68.14

adó P. 8o.--
, sziveskedjék a mellékelt befizetési
.
ára mindenkor szivesen készen, vagyok

kiváló tisztelettel:

elve.

Rączkereszturi

Fehérmegye:

Kahlo 19/11

1). 1 alapmajz 1:100 kerentmetnet

2) hosszmetnet - 1:100.

3) ugyanarról 3 lap másolat

3a) bővítési vázlat déli oldal. —

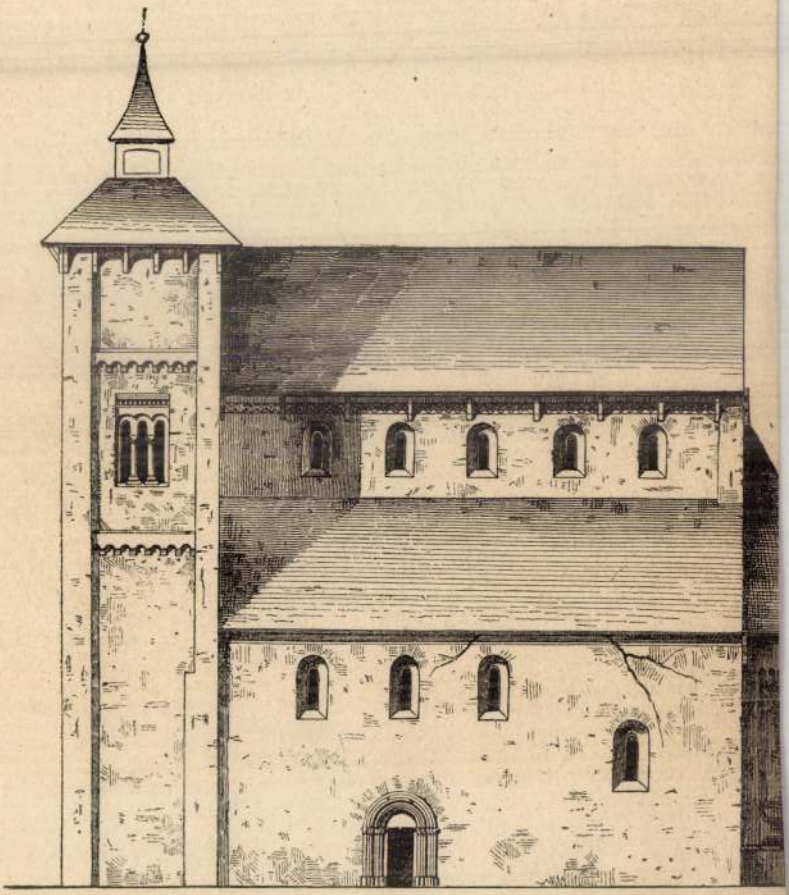

4.

RACKWITZ, Carl, pozsonyi asztalomester

R(vagy N?)R, bürgerl. Tischlermeister, 2 éves fia meghalt. (1766, 11. szám, 8 l)

—

Carl Raknitz, 1 éves lánya meghalt (1766, 44 szám, 4 l)

Preszburger Zeitung
(Genthon)

Rácmolnár Sándor

a Magyar Népköztársaság Művészeti alapjának díja a VIII. országos grafikai biennálén

Magyar Nemzet 1985. XII. 2.

Rácmolnár Sándor

A miskolci XIII. országos grafikai biennale.
A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának
díját nyerte.

Rácmolnár Sándor

P. kücs Julianna: Biedermeier villám

Népszabadság, 1987. 1. 31

RÁC MOLNÁR SÁNDOR

címlapterv március 15-ére ld.Felsmann Tamás

Sz.A.:Negyvennyolc mai szemmel

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.11.sz.10.o.

SZERZŐDÉS

avégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

részről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
ről

ye:

z alábbi feltételekkel:

feladat részletesen:

Rácz-Molnár Sándor, grafikusművész

Vasárnapig még látható a BNV 23-as pavillonjában a Fiatal képzőművészek Stúdiójának idei kiállítása. Kiosztásra kerültek a tárlat díjai is: a Nagyatádi Környezetalakító Csoport torve, Jovián Gy., Szirtes János festőművészek, ~~és még többen~~. Rácz-Molnár S., Gémes T., Elekes K., grafikus és Ysakó István szobrász munkája.

Láttuk, hallottuk,

1984. XI. 15. Petőfi, 10.45

Rácmolnár Sándor

Grafikát

Mozgó Világ 1985/11

Rácmolnár Sándor
Fiatal Képzőművészek
Stúdiójának Kiállítása

Magyar Nemzet 1988. XI. 15.

Ráckolnai Sándor

a XIII. oroz. grafikai biennálén
a Magyar Népköztársaság Művé-
szeti Alapjának díját kapta

Magyar Hírlap, 1985. XII. 2

Rác - Molnár Sándor

Könyvillusztrációs díj

Magyar Nemzet 1985. III. 1.

Rácmolnár Sándor, grafikus

5 rojz: reps.

Rácmolnár Sándor: Quenceau illuminációk 2, 85, 87
89, 91 old

Mozgó Világ, Bp. 1984. máj

X/5.

Rácmolnár Sándor, nívó-díjas grafikusművész

Lóska Lajos: Lassan, bandukolva. XV. Miskolci Grafikai Biennálé,

Plakátszerű, harsogó színű nyomatai szerepelnek a biennálén.

1. „Bonsait megfelelő formába szorítók", szita, 40×50 cm, 1989.

(repr.)

Művészet, 1989., 11–12., 32–33-old.

RÁCMOLNÁR Sándor

(szegő) /SZEGŐ György/: Művészet: nonstop. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 66.sz. 1991. március 20. 1.p.

Bp., Studió Galéria, Éjszakai Kiállítások, 1991
Bp., Kőbánya,Szállás u.4. Art Expo, 1991

RÁCMOLNÁR Sándor

91 4. 28

11. 46, 72

Új Művészet

— BOROS ürk

— melyik csoporba kell

— melyik dij

llal. Udvarán
eretekkel.
n valamennyi
ották.

1922

olom
, félköríves
zó
tlen
orizalittal

2062

RÁCMOLNÁR Sándor

Beszélő 1991. dec. 7. 43.p

Emblematikus tárlatvázlat c. cikk.

Úgy tetszik, mintha *Rácmolnár Sándor* három, rúdra helyezett taneszközkoponyája *(Okker-embléma)* is a program ürességét illusztrálná ironizáló, ám túlegyszerűsített szimbolikájával

88.
Jeszipov-Goncsarov: Pedagógia

990.
Jogállam. Főszerk.: Edvi Illé

722.
A Jogi Hirlap döntvénytára. B

452.
Jogi vélemény a mai poltikai
Fraknlin

98.
Johanssen, Otto: Handbuch der
Leipzig, 1902, Voigt

RÁCMOLNÁR Sándor

1. 8.p.
2. 21.p. - salgótarján Rajz Biennále

Új Műv. 1993

RÁCMOLNÁR Sándor

SZEMETHY Imre: Napkitörők. = Mozgo Világ, 19.1993,6. 57. és ill.

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Műemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

RÁCMOLNÁR Sándor

Miáll. Várfok 14 Galéria

ism. LÓSKA Lajos: Burokba zárt izompacsisták
= ÉS 1993. jún. 11. 13.

pit. Nyolc gyermeke születik, mind megélnek, s végül a pesti Molnár utcai házban egyre nehezebben fér el a család, ezért aztán a piszkei telepet kibővítik egy, a kor ízlése szerinti kúriával, felhasználva hozzá egy hajdani beszállófogadó átalakításra alig szoruló folyosóit, szobáit.

Két ekkora — téli-nyári — háztartáshoz cselédség kell, és így a már meglévők mellé 1885-ben felfogadják a korábban Komáromban szolgáló fiatal — alig huszonnégy éves — Száva Máriát is, aki határozottságával és talpraesettségével — no meg nagy szájával — rövidesen vezető helyet vív ki a személyzeti traktusban és tekintélyt a család tagjai körében is. Így ragad rá élete fogytáig, vagyis még vagy hatvan esztendőre a „Főnökné" elnevezés. Gondolom, olyan rang ez, amit a régiségben kulcsárnénak neveztek. „Tudja, ezt a művésznevet még édes Nagyanyja adta, mint a Konyha első Parancsnokának — írja ötven esztendő után már a visszavonultságból a harmadik generációhoz tartozó Gerenday Antal II-nek, akit ezentúl a megkülönböztetés és a családi tradíció okából Totónak fogok nevezni —, szép dolog, hogy még az unoka is e néven szólít meg." Másképp se hívták mindazóta, személyemben a dédunoka már csak a levelekből tudta meg igazi nevét.

Száva Mária előéletéről kevés adat maradt. Cegléd környéki kisbirtokos parasztcsalád leszármazottja lehetett, amikor 1925-ben nyugdíjba ment, ide vonult vissza, akkor még férjes nővéréhez. Komáromba talán házasság révén is jutott: mindenesetre szó esik egy korán elhalt lánygyerekről, kinek a Gerenday-üzem állíttatott emléket az ottani temetőben. Férjéről, ha volt is valaha, nem esik említés: aligha véletlen. Mindenesetre családjának a befogadó gazdacsaládot tekintette, és a vonzalom nem volt egyoldalú. Bezzeg Főnökné tudná — mondotta még századunk első felében is az unokák nemzedéke, ha valamit nem találtunk, s a megszólításhoz mindig társult egy kis nosztalgikus sóhaj, olyanféle, ami a régi szép időknek szokott járni.

Amit a múlt századi kúria életéről tudunk, annak mélyén mindig kiegyensúlyozottság van és derű. Az üzlet virágzott, s a jövedelmet a család a maga örömére élte fel, jutott belőle a háznépnek és a környezetnek is. Egy levélből, amely 1946-ban, hatvan (!) év távlatából emlékszik vissza epizódokra: „Min-

A patria
Főn

denszentek után kint maradtunk pár hétre esténkint tollfosztani, lányok, öregek, voltunk vagy 12-en, néha többen is, kaptunk esténkint húsz krajcárt, egy kis vacsorát, egy pohár bort, vígan voltunk. Nagyságos asszony (dédunoka — L. A.) szórakozott velünk, mosolygott a fosztók tréfáin. Konyha meleg volt, mindenki hajadonfővel, öreg Rézimáminak volt cegy kis kontya, azt teleszúrkálták szárnyatollal, meg pamukkal összekötötték a lábait a széklábával. Süket volt, nem vett észre semmit, mikor felállt, húzta magával a széket, volt nevetés! Gyuri úr (az alapító legidősebb fia — L. A.) is kijött a csibukkal, gyengén belefújt a Pehejbe, röpült, fosztók nevettek, ilyen szép volt a piszkei élet."

Hogyan jött létre a levelezés, annak is sora van. Főnökné 1888 és 1925 között negyven esztendeig szolgált, akkor visszavonult. A családi cég még az alapító bevezette szokás szerint gondoskodott idős alkalmazottairól; az alacsony nyugdíjakat rendszeresen kiegészítette. Főnökné is kapott havi utalványokat, ezeket annak módja szerint megköszönte, és leveleihez színesítésül régi emlékeket fűzött.

Hogy a kapcsolat igazi minőségét felderítsük, tudnunk kellene, milyenek voltak a *hozzá írott* levelek. Vajon csak az adományköszönő kedves-e? A levelezést Antal-fia-Béla-fia-Antal, vagyis Totó, a harmadik generáció képviselője intézte többnyire, kinek Főnökné már születése óta létező tünemény, a viszony ennélfogva igen meleg. Az keresztnéven szólítja őket, viszont Totó is (mint mindenki a családban) Főnöknének a számára idős asszonyt. Más családtagok megkapják a nekik járó rangot: Méltóságos Úr, Nagyságos Asszony stb. Antal-fia-Béla, aki a cég vezetését apjától átveszi, kereskedelmi tanácsosság folytán lesz méltóságos. Neki egy Főnöknéhez írott „hivatalos" levele maradt fenn, az egyet-

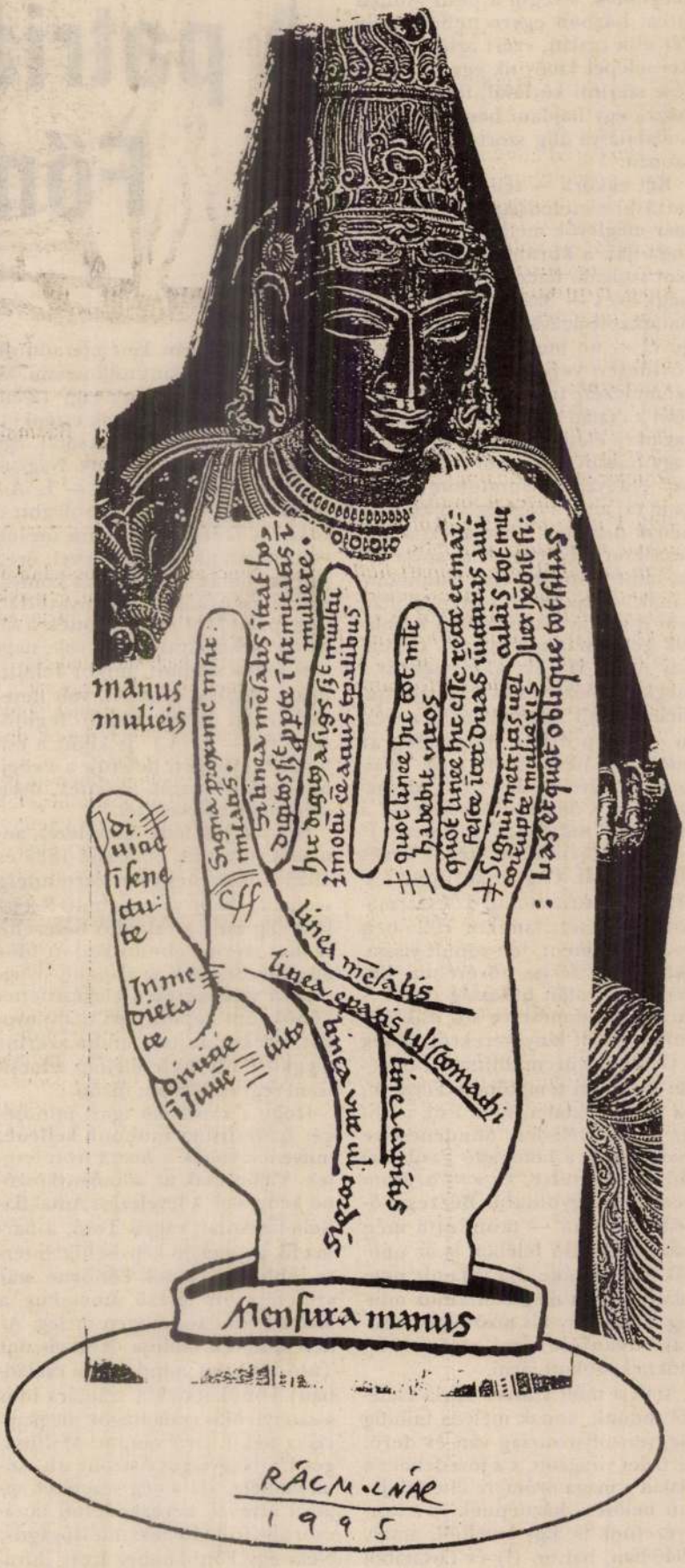

Rácmolnár András rajza

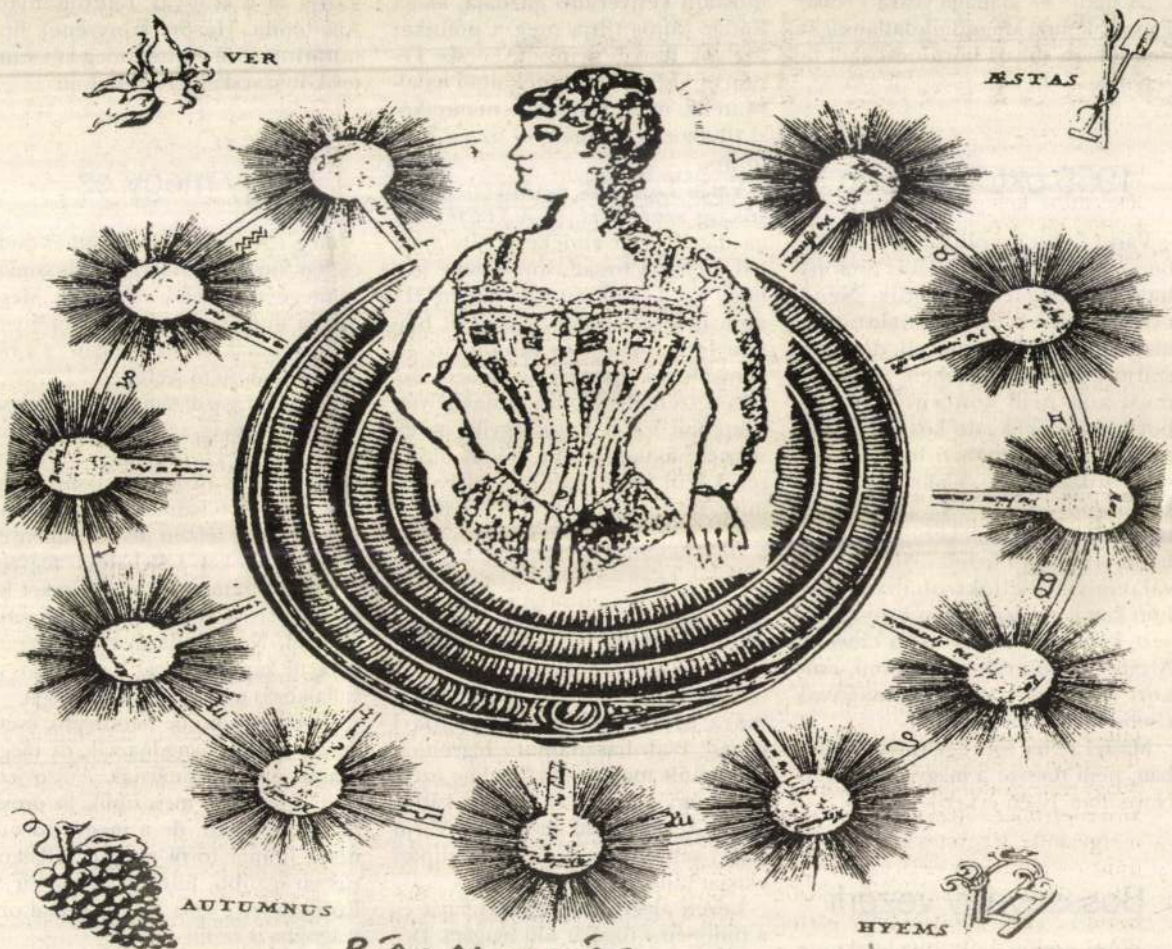

Rácmolnár Sándor rajza

miénk!"

„A tiéd!" — kiabálja vissza Fecske Ferenc költő. Meggondolatlanságát nemsokára súlyos börtönévekkel fizeti meg.

1956 októberében

Varjú Lajos (korábban Drach Róbert Csaba, később Sárkány Simon) halálfélelemmel viaskodik. Nemcsak elveinek és gyakorlatának megsemmisülését érzékeli, de zsidó származására is rádöbben. Attól fél, most már nem koncentrációs táborba hurcolják, de közvetlenül a rakpartról a Dunában lövik az ébredő újfasiszták. A pártközponti székházból átmenekül a parlamentbe, kövéren, verejtékezve, mosdatlanul, önmaga bűzfelhőjében lapul valamelyik mellékszobában. Mohón kanalazza az ingyen krumplilevest, kenyérhéjjal törli ki a tányért. Aztán egy külföldi rendszámú, csukott autóbuszban sokadmagával Csehszlovákiába távozik.

Másfél hetet tölt egy turistaszállóban, nem messze a magyar határtól. November 10-én érkezik haza.

Bosszúvágy vezérli

újból, sokadszor, munkára kész. Az új rezsimnek még nincs megbízható karhatalma, az NKVD tisztjei foganatosítják az első letartóztatásokat és kihallgatásokat. Varjú Lajos első az egyenlők között, akik magyarként vállalkoznak a megtorszájon vágná, de eszébe jut, hogy mostani kenyéradó gazdája, maga Kádár János tiltja meg a politikai foglyok testi fenyítését. Fecske Ferencet első fokon kötél általi halálra ítélik, másodfokon — nemzetközi tiltakozás nyomán — tíz évi börtönre.

Varjú Lajosnak egyébként nincs sokáig szerencséje. A kenyéradó gazdának jó az emlékezete, valamelyik belügyi fogadáson eszébe jut, hogy *ezt a pofát én már láttam.* Ha nem is testközelből, de az őt hajdan letartóztató és kihallgató államvédelmi tisztek gyűrűjében. Bekéreti személyi aktáit, ennek következtében Varjú Lajos egyike az elsőknek, akiket a volt ávéhás főtisztek közül az új hatalom eltávolít, mint számukra szégyenletes alakokat.

Machiavelli úgy tanítja

hogy a mindenkori hatalom számára nincs alkalmatlan emberi egyed, csak használható legyen. A közelmúlt magyar történelme ezt a tételt úgy alakítja át, hogy a káder sosem vész el, csak át- alakul. Varjú Lajos sem lép le a színről, csupán alakját változtatja.

Leveti alezredesi egyenruháját és a tudomány tógáját ölti magára. Docensnek nevezik ki az egyik nagy budapesti egyetem tudományos szocializmus tanszékére. Ebben a homályos, mindent és semmit fedő tudományban a nemzetközi és magyar munkásmozgalom történetét adja elő, a XIX. század végétől napjainkig.

értekezését ellenszavazat nélkül fogadja el a Magyar Tudományos Akadémia. Három könyvének honoráriumából építteti meg két szintes kőházacskáját Farádfalván.

Így megy ez

még egy ideig. A nyolcvanas évek elején Varjú Lajos kifinomult szimata megérzi a szelek változását. Meghúzza magát, írásos közleményei megritkulnak, a televízióban és a rádióban már nem szerepel.

1988-ban gazdasági tanácsadó lesz egy szovjet-magyar vegyesvállalkozás tágas keretei között, amely Moszkvától Bernig és Brüsszelig bonyolít le üzleteket. A felszínen szőrmeárukat forgalmaz, a felszín alatt festményeket és ikonokat, feltehetően fegyvereket és bizalmas katonai híreket is, az akkori KGB tudtával és engedélyével. Nyelvtudásával és régi-új nyugati kapcsolataival Varjú Lajos a vállalkozás nélkülözhetetlen tagja.

1990-ben tölti be hatvanadik évét, az egyetemen nyugdíjazzák, de megmarad óraadó tanárnak. A Szovjetunió felbomlik, megszűnik, az orosz partner kiszáll, de a megváltozott nevű, immár török-magyar vállalkozás virágzóbb, mint valaha, már a Közel-Keletre és a fekete-afrikai országokba is szállít.

Túl a hatvanon Varjú Lajos elefánttá hízott ugyan, de egészségi állapota kifogástalan. Ősztől tavaszig Budapesten él, tavasztól őszig Farádfalván, a Balaton fölötti palotácskában. Most épp a kínai nyelvet tanulja.

TÓT AMBRUS:

Televízió

JÖN PALIK

■ Hol lehet Palik?

Ezt kérdezte egy egész ország vasárnap délelőtt, mert az nem lehet, hogy vasárnap délelőtt ne legyen itt Palik. Palikkal olyan jó minden. Vége van a lottósorsolásnak, jön egy kicsit Antal Imre vagy valaki más, de utána már az Ötödölő jön és abban van benne Palik.

Az Ötödölőt Palik tudja a legjobban.

Héder Barna is tudja, de ő azért nem annyira.

Az Ötödölő egy olyan játék, hogy azt mondjuk a telefonba, Emese négy vagy Viktor kettő, és akkor megjelenik egy golyó az Emese négyen, vagy a Viktor kettőn, és picit pittyeg is. Akkor Palik a tenyerébe ejti az állát, csóválja szigorúan a fejét, biggyeszti ajkát, orrát picit megvakarja, majdnem úgy csinálja, mint Rózsa Gyuri, bár ez túlzás. Rózsa Gyuri nem tud olyat mondani, hogy ungyumbungyum, és nem is tud akkorát hahotázni, sőt vijjogni saját ungyumbungyumán, mint Palik. Ezenfelül nincs is annyi dramaturgiai érzéke. Palik a vijjogás, bruhaházás, lónyerítés, csücsörítés után hirtelen mérges is bír lenni, hogy aszondja, egy ferenc, két ferenc, etyelepetyele, hát én most ferenc hármat mondok.

Ezen még Héder Barna is nevet, mert tudja, hogy Palik nem igazából mérges ám.

De bizony nevet ilyenkor már az ország is, mert vasárnap délelőtt van, az ország huncutkodni akar, kicsit gügyögni, kicsit visszahülyülni ősállapotba, pelenkába szarni, csörgőt rázni, nemre és korra való tekintet nélkül; csecsemő ez az ország böhöm nagy vízfejjel, és Palik nagyon tudja ezt.

Minden vasárnap meg vagyunk büfiztetve.

Vannak elmék, kik savanyú ábrázatúak, s különbséget kívánnak tenni showman és személyiség között, eredetiség és ripacskodás, oldottság és manír között; ezek nem értenek semmit az egészből. Elemeznek és sajnálkoznak, hogy ez a Palik a legtehetségesebb volt mind között a sportosztályon (jó, Héder Barna is tehetséges), kicsit túlbűvészkedte a Forma I-et, mondjuk, de szerkesztése a legígéretesebb szerkesztés volt, azt a kis pózt, túljátszást, modorosságot majd levetkezi ugye, megvan ennek az iskolája, istenem, inkább túlsrófolt legyen valaki, mint szürke, jellegtelen.

De azután eltűnt Palik a Telesportból, vállalkozó lett Palikból, most az Eurosportot hozza el az országba magyar nyelyen.

Komoly, embert próbáló munka.

A képernyőt persze nem lehet végérvényesen otthagyni. A drága közönséget, ezt a hűlyét, amely oly hálás tud lenni minden ötödölésért, amely egy emberként gügyög vissza Paliknak, rázza a csörgőt, önfeledten és szívből kacag, mikor Palik rácsiccsent, ráhunyorít, mikor ciccet és cöcceg, affektál és selypít, dobálja karjait, s olykor felnyerít: egyedem-begyedem, úgy látom vesztettem.

Hát ez tényleg jó.

Ez a vasárnap viszont szar volt. A tévé üresen, fáradtan vibrált, valahol elvesztette önmagát, savanyú kritikus se találta helyét, nem tudta, mi van. Nem kívánja azt senkinek. Aztán szerencsére kiderült, nem tart sokáig ez a borzasztó állapot, Palik csak szabadságra ment, de már jön, repül is haza, a világ visszafordul önnön tengelyébe, mi pedig újra megkapjuk azt, amit nagyon is megérdemlünk, csak azt a pár napot még, könyörgöm, húzzuk ki valahogy.

Rácmolnár Sándor rajzaihoz

Arisztotelész a kezet a szerszámok szerszámának nevezi: A legtökéletesebb, mindenkor rendelkezésünkre álló eszköznek, amely a munkavégzéshez éppúgy nélkülözhetetlen, mint a világhoz való viszonyunk kifejezéséhez. A mimika mellett a gesztus is az érzelmek elsődleges kifejezője, nyomatékosítja a szavakat vagy éppen azokkal párhuzamosan beszél. Másról is szó van azonban, nem csupán a gesztusok, a kézmozdulatok univerzális nyelvéről. Gondoljunk a középkori mozaikok aranyfelületén felbukkanó isteni kézre, a legfontosabb jelkép jelenik meg előttünk.

Ehhez képest nem érdektelen, hogy Rácmolnár Sándor korábbi munkáin a kéz legfeljebb afféle szükségtelen rosszként, az emberi anatómiához hozzátartozó, de mellékes, ezért inkább alaktalannak nevezhető képződményként szerepel. Hát persze! Aki Schwarzenegger akar lenni, annak izomra van szüksége, domború mellkasra és óriási bicepszre, a kéz legfeljebb mechanikusan működtetett kapocs a test és a súlyzók között. Más műveken a bonsai növekedése a fontos, a telefon, amely éppen ringing, vagy az, hogy hány fekvőtámaszt képesek csinálni a filmproducerek Schwarzenegger előtt. Rácmolnár közhelyszótárában eddig a kéz legfeljebb kötőszóként szerepelt, és-ként, de-ként, legfeljebb izéként, amelyet úgy mondunk ki, hogy közben nem a szóra, hanem magára a dologra gondolunk. Mr. Univerzum fürdik saját fényében — adta a címet egyik képének, de persze nem csak ezen a képen, hanem a többin is az az ellentmondás érdekelte, amely a valódi és az álérték világa között feszül, s amely oly könnyen egyszerűsíti falvédő igazsággá a legnagyobb hévvel kimondott szavakat is.

A kéz persze — mondja most — nemcsak arra jó, hogy tartsa a férfi arcán, a nő lábszárán a szőrt eltüntető borotvát (Shavers, 1992.). A kéz nem kötőszó és nem is izé, hanem maga a világ — ha nem is a világok legjobbika, hanem olyan, amilyennek elképzelni képesek vagyunk. A tenyér jeleiből, vonalaiból kiolvashatók tulajdonságaink, sorsunk, betegségeink, hiszen e jelek nem önmagukban érvényesek, hanem a kozmológiai összefüggések rendszerébe helyezve, a bolygók állásához viszonyítva. Egyrészt tehát birtokoljuk saját kezünk, másrészt értelmezzük azt, legjobb tudásunk szerint — létezhet-e izgalmasabb anyag művész számára, mint a két dololgról egyszerre beszélni, a kezet, pontosabban a kiromantia értelmező magyarázataival ábrázolt kezet újabb összefüggések közé helyezni?

Johannes Hartlieb német orvos és diplomata 1470-ben huszonnégy fametszetet tartalmazó könyvben — Buch von der Hand — mutatta be a férfi és a női kéz jellegzetességeit. Majd két évszázaddal később John Bulwer angol fizikus Chirologia or the Naturall Language of the Hand és Chironamia or the Arte of Maniall Rhetoriche című könyveivel eljut odáig, hogy a kéz és az ujjak gesztusait az abc egyes betűivel kösse össze. Ezzel a jelbeszéd előfutárává, a modern szemiotikai koncepciók ősatyjává válik. A szó vizuálisan jelenik meg, hogy azután a huszadik század második felében, a konceptuális művészetben a kép újra fogalommá egyszerűsödjön. A koncepttel persze nem ért véget a világ, a szó és a kép számtalan, a legeltérőbb variációkban létezik együtt, egymás mellett és egymásba hatolva. Olyan izgalmas sorozatokban is, mint amilyet Rácmolnár Sándor munkái jelentenek.

P. Szabó Ernő

1995. aug. 11.

Könyv

pszis a

-II. kötet —

lönböző lehetőségeit. Így semmi nem marad kívül, ami döntően befolyásolja az egyes ember életét, s amely jelentékenyen átformálódik a társadalom működésében.

S nem véletlen, hogy Hume egyfajta szükséges társadalmi hierarchiára is gondol, amikor különböző társadalmi csoportokról, jelenségekről beszél a földművesektől a bankárokon át az uralkodókig. Akik felett — bár többnyire csak képzeletben — a tudomány emberei is megjelennek, karöltve a társasági emberekkel. Szerencsés esetben a tudomány világa nem zárkózik négy fal közé, hanem a szellemet megosztja a többi emberrel, így ő maga is gyarapodik, és a másik sem lesz szegényebb. S Hume esszéírói munkásságának társadalmi-politikai felvilágosító ereje éppen abban keresendő, hogy a legfontosabb problémáknak kívánt nyilvánosságot szerezni, adott időben és közérthető formában. S ennél többet ma sem kívánhatunk.

(VÉGÜL AZ ANALÓGIÁK)

Amelyek lehetnek személyesek, s kifejezhetnek talán valamit abból, amit közhangulatnak, a közízlés részének is nevezhetünk. S hogy Hume nyitott esszéi, melyek mindig valóságos problémákhoz kötődnek, mennyire alkalmasak arra, hogy végiggondoljuk saját sorsunkat, azt reményem szerint mindenki külön-külön felfedezi magának az írások olvasásakor. Most csak néhányat sorolok; ezek nem tudták elkerülni a papírt.

Mi erősítheti kételyeinket mindennapjainkban? Szétestek, eltűntek a nagy eszmék. Hol vannak már a modernizáció jóléti elképzelései? Tőlünk nyugatra is átformálódtak, a térségben pedig egyelőre, úgy tűnik, nem is igen számolhatunk még a kezdeti elégséges állapot megteremtődésével sem. A szélsőségeket szeretnénk a történeti tények lomtárába sorolni, azonban sokszor úgy tetszik: erre is várnunk kell még, de legalábbis vigyáznunk szükséges minden pillanatban, a jelenlegi állapotokra megoldásokat kellene találnunk.

Valóban nem érdemes nekünk sem a tökéletes boldogság elérését hajszolnunk, elég lenne, ha józan ízlésítéleteinket megőriznénk ennyi ízléstelenség közepette. Talán ennyi szabadságunk még megmaradt.

Erkölcseinket is szüntelen óvni kényszerülünk. Kormányzati ciklusonként változó ideológiáktól, jövedelmünk megszerzésének már-már alig vállalható módozataitól, amelyek a társadalom különböző rétegeit is figyelve nem mondhatók éppen normálisnak. Ezekben a helyzetekben is segítségünkre jöhet egy csipetnyi kétely: hátha a szabályokat kellene megváltoztatnunk, s nem természetes erkölcsi érzékünkkel van baj. S ha ezt belátjuk, akkor talán azon is elmerenghetünk, hogy kik testesíthetik meg azt a Hume által is emlegetett társadalmi-politikai irányítást, kontrollt, amely szavatolja az igazságosság hosszútávú konvenciójának kialakítását.

S ha folytatjuk, akkor nemcsak az a probléma, hogy lassan nemigen lesznek hiteles politikai erők, amelyek a szakszerű kormányzati és parlamenti munka látszat-minimumát elénk varázsolnák, de mindehhez még olyan indulattal jócskán megterhelt beszédmódok, magatartásformák társulnak, amelyek már jövőbe mutató kételyeinket is igazolni látszanak: egyre távolabbinak látszik, hogy világunkat magunk formálhatjuk, és olyanná, amilyennek mi szeretnénk.

Azonban a kételyeinket formáló analógiakeresésünk végét is segít megtalálni Hume. „A következő mese erkölcsi tanulsága anélkül is nyilvánvaló, hogy külön megmagyaráznám. Találkozik az egyik patak a másikkal, mellyel régente a legbensőségesebb barátságban együtt csordogált, s harsány gőggel és megvetéssel így szól hozzá: 'Nicsak testvér! Hát még mindig ugyanúgy, sekélyen csörgedezve? Nem pironkodsz, amikor megpillantasz? Hisz azelőtt hozzád hasonló voltam én is, mára mégis nagy folyó lett belőlem, s ha tovább tart a jótékony esőzés, mely kegyeibe fogadta partomat, míg a tiedet elkerülte, nemsokára versenyre kelhetek a *Dunával* vagy a *Rajnával* is.' 'Szentigaz — válaszolja a szerény patak —, valóban nagyra duzzadtál, de azt hiszem, hogy eközben kissé zavaros és iszapos lettél. Én elégedett vagyok a magam sekélyességével és tisztaságával.'"

(Atlantisz, I. 298 oldal, 295 Ft, II. 439 oldal, 495 Ft)

Együtt jobb

OTP-GARANCIA BIZTOSÍTÓ RT.

OTP-Deutsche Leasing Kft

OTP BROKER RT.

OTP BANK

OTP BEFEKTETÉSI ALAPKEZELŐ Kft.

OTP Ingatlan Rt.

OTP CONFIDENCIA KFT.
Az OTP csoport tagja

hat

OTP csoport. Részben is egész.

VISSZHANG

Gondold meg és igyál

Elolvastam múlt heti számuk első oldalán Váncsa István *Két évszázad ambivalencia* című írását. Váncsa Istvánnal sokmindenben egyetértek, egy dolgot kivéve: írása közepén a magyar iszákosok agykapacitását eképp intézi el: „Még az a szerencse, hogy ezt akkor se értenék meg, ha valaki el akarná magyarázni nekik"? Miből gondolja ezt Váncsa István? Jómagam immár 25 esztendeje járom a kocsmákat, iszom a bornak, pálinkának nevezett kemikáliákat, igaz, a Vén Diófa nem tartozik törzshelyeim közé, de olvasni még nem felejtettem el. Sőt. A betűhalmaz által előállított gondolatok jelentős részét is föl tudom még fogni. Szóval értem én, hogy kettőezernyolcszáz dollárral tartozom egy bizonyos belső-londoni családnak. Ám mi történne, ha egy jólfizető 13+1 találat által kifizetném a tartozásomat? (Máshonnét sajnos nem remélhetek nagyobb összeget.) A belső-londoni család bizonyára hülyének nézne. De én is magamat. Talán ezer forintot adnék Bokros doktor alapítványába, de csak képletesen, ahogy ő tette. A többit elinnám. Mert bizony negyvenen túl, már minden nap ajándék. Úgyhogy sietni kell.

Karaj Bálint

***

Sajnálattal állapítom meg, hogy igazam volt, Karaj Bálint csakugyan nem érti a lényeget, nem veszi észre, hogy az általam írt szöveg a poén kedvéért szándékosan és nyilvánvalóan csúsztat. Vegyük a következő mondatot: „Ahhoz, hogy Etheringtonék a pénzükhöz jussanak, öt kocsmára való magyar alkoholistának fejenként 233 évig kell szomjaznia." Mi történne, ha a magyar iszákosok olvasnák az ÉS–t, megszívlelnék a vezércikkben írottakat és századokon át tartó heves szomjazással próbálnák a nemzethalál sötét árnyékát tovaűzni? Gondoljuk meg: munka nélkül maradnának mindazok, akik most dohos zsupszalmából, nyomdaipari hulladékanyagokból, a macskaeledelgyártás melléktermékeiből és effélékből Karaj Bálint mindennapi italféleségeit előállítják, utcára kerülnének e folyadékok forgalmazói, nagy– és kiskereskedői, a kocsmákat ellenőrző és rendben találó KÖJÁL–alkalmazottak, a csőd szélén tántorognának a palackokat gyártó üzemek, meg a különféle szállítmányozási vállalatok, tíz vagy százezrek válnának munkanélkülivé, természetesen az ő vásárlóerejük így gyakorlatilag nullára csökkenne, azaz méginkább beszűkülne a belföldi piac, ez megállíthatatlan öngerjesztő folyamatként terjedne tova (és akkor a kiesett forgalmi adóról még nem is beszéltem), pénzügyminiszterünk kétségbeesésében szálanként tépné ki bajszát, de mindhiába: két év múltán magyar ember életszínvonala alulról ostromolná a legszegényebb etiópokét, gazdasági menekülthullámok indulnának ki a Kárpát–medencéből különböző gazdag országok, például Gabon, Felső–Volta és Banglades felé. Karaj Bálint tehát ne adjon ezer forintot a Bokros-alapítványnak, nem ezt várja el tőle a haza. A haza azt várja, hogy Karaj Bálint időben jelenjen meg kedvenc csapszékében a névsorolvasásnál, rendeljen abból a kemikáliából (minő eufemizmus!), amit fogyasztani szokott, hunyja be a szemét, gondoljon a dicső magyar múltra és ürítse fenékig a poharat. Elvesztegetni való ideje nincs, a nemzetgazdaság a szakadék szélén táncol, nekünk pedig már minden nap ajándék.

V.I.

Rácmolnár Sándor rajza

Fitz József Könyvdíj

Az év könyve a könyvtárban

Az idén hetedik alkalommal adják át a díjakat, amiket a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a könyvtárosok szavazata alapján ítél oda azoknak a műveknek, amelyek az elmúlt időszakban a könyvtári gyarapodás keresett, várt, értékes kötetei voltak.

Az ünnepélyes díjátadásra augusztus 10-én, Egerben, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének 27. vándorgyűlésén került sor. A tavaly megjelent könyvek közül a következők részesültek jutalomban:

Britannica Hungarica világenciklopédia (Magyar Világ Kiadó)

Benedek Elek: Toldi Miklós Arany János balladája nyomán (Méliusz Kiadó)

Szemtanú sorozat (Park Kiadó)

Páskándi Géza: Magyar három király (Antológia Kiadó)

Szentek lexikona (Dunakönyv)

Japán gyermekrajzpályázat díjazottjai

A japán televízióhálózat kulturális társasága 25. Nemzetközi Gyermekrajzpályázatán a 8. osztályos Fülöp Judit ezüst diplomát és érmet, Rodák Melinda pedig bronz diplomát és érmet kapott. Mindketten a Madarasi Általános Iskola tanulói, felkészítő tanáruk Barta Szilveszter.

LICHTHOF

Kapreál

Nincs annál jobb: összebújva aludni.

Egyszerre mozdulni, épp akkor fordulni, ugyanarra fészkelődni, ugyanott megmacskásodni, esetleg lumbágót kapni.

Ez jár a hajléktalannak is .

A metróban alszik egy pár.

Feje búbját egymásnak támasztva alszik; összebújva ezerféleképp lehet aludni, de így csak metróállomáson, ahogy ez a pár.

Sőt: metróállomáson nem is lehet másképp. Lássuk be, metróállomáson földre feküdni nem elegáns, az ember útban van, kerülgetik és rugdossák, sehol egy meghitt zug, szöglet, sarok, akkor már inkább ágyazzunk a sínekre ha muszáj, tapasszuk fülünket a földre mint közelgő vonat hangját fürkésző indián. Vagy vegyük a székeket: a metrószék nem hajléktalanbarát. Hiányzik belőle minden melegség, piheség, puhaság, anyaga merev, részvétlen és rideg, belesüppedni nem lehet; lehet ugyan keresztben elnyúlni a széksoron, de ez gyakorlatot és állóképességet kíván a hajléktalantól, ki ilyenkor a székek kiálló szélein fekszik s az ideálisnál több ponton támasztatik alá; ha meg lábunk ül, miközben törzsünk oldalra dől, bizonyos hogy fölver a rendőr; nem tudni miért, ezt egy rendőr se bírja, inkább lövöldözzünk colttal vagy vessünk ágyat Billerbeck paplannal a Kodály köröndön.

Igen, de mi van az összebúvással: a széksoron két ember egymás mellett nem fér el, ha meg egymás után, libasorban fekszünk, közös az ágyunk, de elvész a varázs.

Nem hiábavaló tehát közelebbről is szemügyre venni a feje búbját egymásnak támasztó párt, amelyik békésen alszik a metróban; hatvan körüli nő, lábán lakli, kacskaringós járatokat építettek maguknak a visszerek, elágazásokkal, közlekedési csomópontokkal, körforgalommal, kötényben alszik a széksoron mintha csak leszaladt volna lepihenni a metróba mosogatás után; hetven körüli férfi, ödémás bokák, felületük áttetsző s mögülük roppant erővel készül kitódulni a víz; nos, ők ketten a fal felé fordulva, jobbról és balról fekszenek a széksoron, hogy (mint már szó esett róla) fejük búbját egymásnak támaszthassák, s karjukat kissé meghajlítva a fejük fölé tartsák, minthogyha fektükben nyújtózni készülnének tornaórán; értelmetlen azon gondolkodnunk, hogyan lehet ilyen kifordult pózban aludni egyáltalán, mivel, figyeljük meg, e karok nyilvánvalóan csak azért végződnek kézben, hogy összekulcsolódhassanak a másik karján-vállán-csuklóján, s egyszersmind párnául szolgáljanak a feje alá; néha mozdulnak csak, úgy festenek, mint veszélyes ugrásra készülő, egymást szorosan kulcsoló öreg artistapár, ne nézz le, mama, a trapézról, mert ott vár a halál, gyere, tarts szorosan, ölelj át.

Metrószerelvény érkezik, ők együtt mozdulnak a zajra, akár a táncparketten, fejük fölött még mindig összekulcsolt karokkal fordulnak a másik oldalukra, hajuk hirtelen a levegőbe emelkedik s lobogni kezd; ez nem lehet igaz, szocreál filmeken kaphat csak így a hős s a hősnő hajába a szél; jó ég, ezt a nőt már láttam valahol de hol; arcuk nyugodt, békés, Philemon és Baucisz a Ferenc körúton.

Megvan: a csőgyárban.

Tíz évvel ezelőtt a csepeli csőgyárban dogozott ez a nő, százötven kilós csöveket görgetett százával napjában; már huszonkét éve csinálta, de egyszer sem szabadult el az egész köteg; hoppá, mondta, mindig, mikor meg akartak indulni; jókedvű nő volt, esténként hazament és kimosta a grafitot a hajából; egyedül azt utálta, mikor a csőre ráfagyott a kesztyű, igaz azt nagyon. A párja is ott dolgozott, de hogy mit azt már nem tudom.

Csak hogy már akkor voltak egyszer a Balatonon.

Molnár Erzsébet

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft:
ÉS Alapítvány
Journal Art Alapítvány

Megjelenik minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN

Főszerkesztő-helyettes:
TARNÓI GIZELLA
VÁNCSA ISTVÁN

Szerkesztők és fogadóórák:

Széppróza:
DÉRCZY PÉTER
csütörtök 10—13

Tárlat, grafika:
SZIKSZAI KÁROLY
hétfő 11—13

Interjú:
MIHANCSIK ZSÓFIA
csütörtök 12-13

Könyvek:
BODOR BÉLA
hétfő 12—16

Irodalomtörténet:
BATA IMRE
hétfő 10—13

Vers:
TÓTH ERZSÉBET
szerda 10—14

Munkatársak:
DARVASI LÁSZLÓ
KARDOS G. GYÖRGY
KERTÉSZ ÁKOS
MEGYESI GUSZTÁV
MOLNÁR ERZSÉBET
ORAVECZ IMRE

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1089 Budapest,
Rezső tér 15.
(Bejárat a Rezső utca felől)
Budapest 1437. Pf. 274
Telefon: 269-9211
Telefax: 269-9241
Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 269-9211
Hirdetésfelvétel:
Rezső tér 15.
Levilágítás: Mester Nyomda

Lapterjesztés: Baranyi és TSA Kft.
Budapest, Bajza utca 68. 1062
Telefon: 153-2755
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt.
és alternatív terjesztők
Előfizethető bármely postahivatalnál,
a hírlapkézbesítőknél,
a Posta hírlapüzleteiben
és a Hírlap-előfizetési
és Lapellátási Irodánál
(HELIR) Budapest,
Lehel u. 10/A, 1900, közvetlenül
vagy postautalványon, valamint
átutalással a HELIR 219-986336
Postabank Rt. 021-02799
pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj:
egy évre 4050 Ft,
fél évre 2028 Ft,
negyed évre 1014 Ft.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető: Fekete István igazgató

A lap
a Soros Alapítvány és az Inertia Kft
támogatásával készül.

További támogatóink:
Állami Fejlesztési Intézet Rt.,
Bábolna Rt.,
Central-European International Bank Ltd.,
CHEMO-CAOLA Kft.,
EGIS Rt.,
Építésügyi Minőségellenőrző Intézet,
Graphisoft Kft.,
Inter-Európa Bank Rt.,
MALÉV Rt.,
Medicor Rt.,
MHB Magyar Sajtóalapítvány,
MOL Rt.,
Nemzeti Kulturális Alap,
Pannonplast Műanyagipari Rt.,
Taurus Rt.,
Westel Rádiótelefon Kft.

Meg nem rendelt kéziratokat
lehetőségeink szerint gondozunk,
de csak felbélyegzett, válaszborítékos
levelekre áll módunkban válaszolni.

Orbán Ottó: Eszter, a házias Péter

*

„Ez általában így van a zárt, archaikus társadalmaknál” (interjú)

*

Sanders Iván: Nyugaton a helyzet... alig változott

*

ÉS Irodalom: Faragó Ferenc, Kemény István, Méhes Károly, Rácz Péter, Solymosi Bálint és Temesi Ferenc prózája, Horváth Elemér és Somlyó György versei

*

Mátéfalvi lakodalmas (Doros Judit riportja)

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XXXIX. ÉVFOLYAM, 32. SZÁM ÁRA: 82 FT 1995. AUGUSZTUS 11.

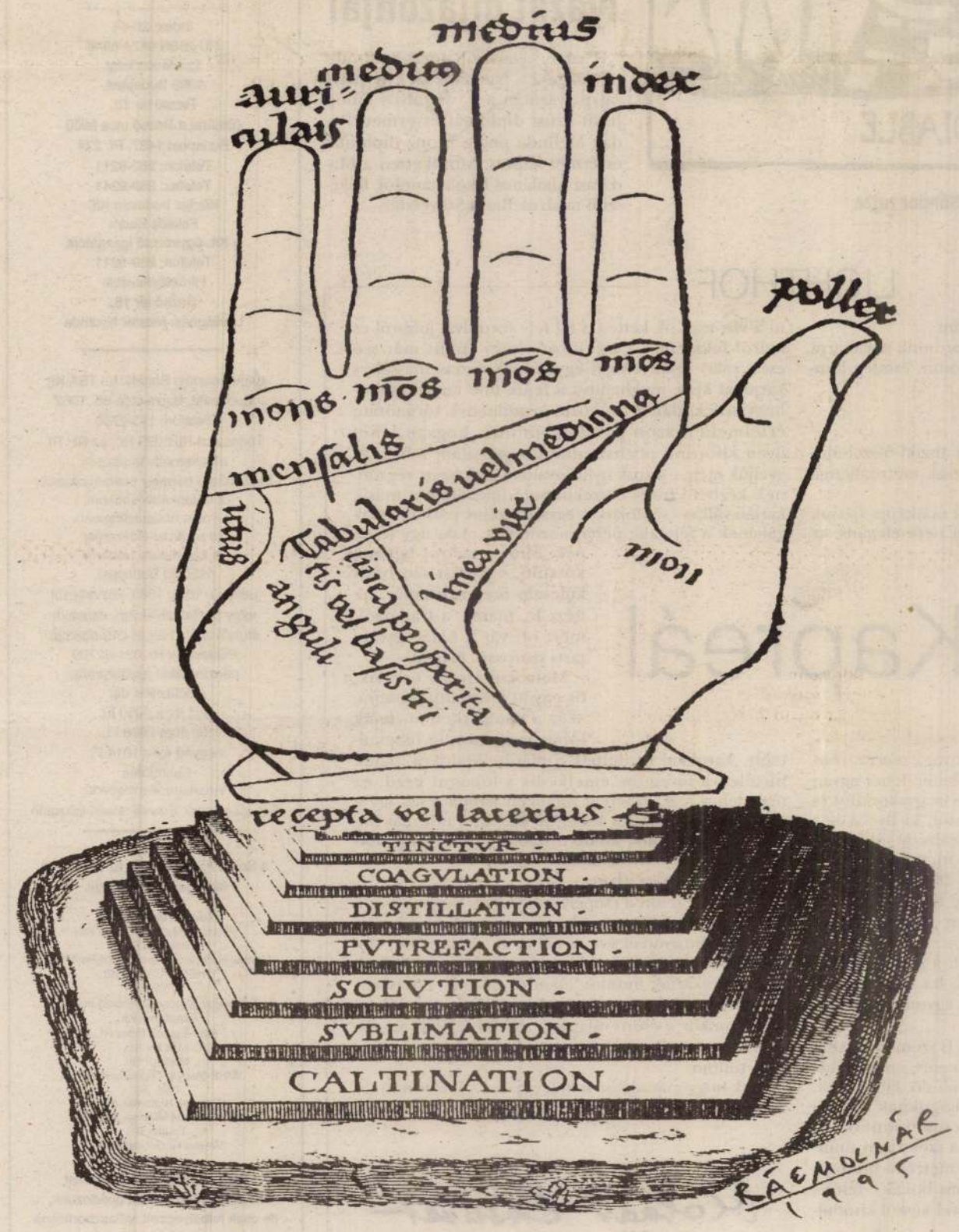

Rácmolnár Sándor rajza

MEGYESI GUSZTÁV:

Druzsba

A Hét vasárnapi adásában mutattak egy termetes rendőrt, aki külföldi turistáknak próbálta elmagyarázni, hogy merre van a Nyugati pályaudvar. Vagy a Keleti. Mindegy, a lényeg az, hogy a rendőr kiváló angolsággal (Rigó utca) mutatta meg az utat, egyedül a *villamos* szó nem jutott eszébe, szerencsére a köréje sereglett magyar polgárok azonnal a segítségére siettek, biztatván őt, nyugodtan használja a villamos szót, az angolok is annak mondják.

Lomb Kató ilyenkor szokott magához nyúlni.

Mi most azonban csak az epizód lényegi elemeire figyelmezzünk. Vegyük észre, amit Pintér rendőrkapitány is állandóan forszíroz, mármint hogy a rendőrség minden erővel polgárbarát kíván lenni. A riportból markánsan kitűnt, hogy amint polgárbarátként lép fel a rend őre, a lakosság is nyomban derűre fakad, végtelen biztonságérzet szállja meg, ami azután átragad a külföldi turistára is, aki, ha a Nyugatiból indul a vonata, nem a Keletinél fog kikötni.

Lám, így is lehet.

Mondom mindezt azért, mert az elmúlt hetekben frászban élt a lakosság. Másnaponként jöttek a hírek, hogy a rendőrség kihallgatás vagy csak szimpla adategyeztetés címén kit vert agyon, vagy csak pofozott fel, borított az árokba, minek következtében Pintér kapitánynak több ízben is statisztikai adatokkal kellett bizonyítania, hogy mindez nem jellemző. A rendőrség igenis polgárbarát. Azt ugyan nem tudom megítélni, hogy egy darab veserugdosás statisztikailag kiegyenlíthető-e egy angol nyelvű útbaigazítással, engem mindenesetre eme problémahalmaznak a gyakorlati vonatkozásai érdekelnek elsősorban.

Jó-e az nekem, ha egy rendőrség polgárbarát?

Nyilván nagyon jó, ámbár nekem már az is gyanús, ha egy főrendőr baráti, tehát érzelmi húrokat pendít meg, amikor a kriminalisztikai adatok szóba kerülnek. Polgárbarát akkor akar lenni az ember, ha egyébként nagyon nem szíveli a polgárokat, fölösleges és fegyelmezetlen népségnek tartja őket, viszont ezt nem kívánja a világ tudomására hozni. Vagy csak egyszerűen belefáradt az állandó pofozásukba, és most váltani akar. Más megközelítésben: a barátság rendőrileg annyit tesz, hogy a rendőr ellátja a feladatát, nem tör és zúz, betartja a törvényeket, idegen tőle minden faji és egyéb előítélet, nem él vissza a hatalmával és meg tudja mondani, hogy hol a Podmaniczky utca.

Hát, nem tudom.

Nekem egy barát azért produkáljon többet. Nekem egy barát legyen önfeláldozó, ha bajba kerülök, segítsen. Ha megszorulok, adjon kölcsön, és sokat. Nekem egy barát, ha megosztom vele legféltettebb titkomat, ne fogalmazzon azonnal feljelentést. Ha kell, vígasztaljon. Ossza meg velem vacsoráját, ágyát, asszonyát, de az unokahúgát feltétlenül mutassa be. Segítsen kitapétázni. Izguljon velem a szülőszoba folyosóján, köszöntsön fel a születésnapomon, tartsa a homlokom a mellékhelyiségben, hétvégi háza kulcsát bármikor elkérhessem.

Adott már nekem rendőr valaha is kulcsot?

Pintér kapitány úgy képzeli a polgárbarátságot, mint a Kis Herceg: ha ő mondjuk délután ötkor értem jő az embereivel, akkor én már háromkor díszbe öltöztetem a szívemet. Másra nemigen lehet gondolni, a polgárbarátság ugyanis definiálhatatlan. Értelme nincsen. Ám épp ezért lehet rá állandóan hivatkozni, sőt, minél többször hivatkoznak rá, mint stratégiai célra, annál nagyobb a hatása. Ez a hatás abban áll, hogy az igazi kérdés (betölti-e a szerepét a rendőrség vagy sem) teljesen eltörpül, a vita kizárólag arról fog folyni, hogy generálisan releváns adat-e heti négy állampolgár inzultálása, vagy nem volna-e igazságosabb abból kiindulni, hogy naponta hány polgárnak nem esik bántódása, annak ellenére, hogy erre egyébként okot se adtak. A vita arról fog folyni az idők végezetéig, hogy szimpatikus-e Pintér kapitány vagy Kuncze belügyminiszter, és nem arról, hogy alkalmasak-e feladatuk ellátására, függetlenül attól, hogy milyen a stílusuk, fellépésük, öltözködésük, retorikai képességük és hogy beszélnek-e angolul.

Ez a rendőrség, úgy ahogy van, züllött. Elveszítette tartását. Ennek a rendőrségnek már arca sincsen, ettől már tartani se érdemes. Ez a rendőrség már önmagának se barátja, egymást jelentik fel, fúrkálódnak, tudok egy rendőrről, aki a piacon sétálgatva a kapitánya hülyeségeit mesélgeti az embereknek. Már fegyverbarátság sincs köztük: ha bemennek ketten egy szobába fegyvert tisztogatni, biztos, hogy az egyik lőtt sebbel távozik. A rendőrségről süt a szegénység és a tehetetlenség, és ezzel még dicsekszenek is.

Mindebben az a tragikus, hogy nyomot hagy rajtunk is. Nemrég két rab megszökött az őket szállító városnéző túraautóbuszból egy darab öngyújtó segítségével, mire fel az összes őr utánuk eredt és össze-vissza lövöldöztek. De nem ez a szörnyű. Hanem, hogy húsz rab ott maradt a buszban őrizetlenül és egyiknek se jutott eszébe megszökni. Ilyen a világon nincs. Ez már a mélypont, ez fogja az országot a pusztulásba vinni.

Ezt kellene nekünk most még barátsággal is megpecsételni.

Az igazsághoz tartozik, hogy az elmúlt hetekben azért történtek lépések. Egy halálos kihallgatás nyomán lemondott az egyik megyei főkapitány. Másik három súlyos esetet is kivizsgálnak. Vasárnap viszont azt olvastam a Kurírban, hogy Nyíregyházán kiraboltak egy bankot és eltűnt a biztonsági őr is. A rendőrség azonnal kihallgatta az őr legjobb barátját, de minthogy az nem tudott értékelhető információval szolgálni, sőt, azt se tudta, miről van szó, „jól helyben hagyták”. Ami, mondjuk, teljesen érthető: barátság ide, barátság oda, információ nélkül egy mégoly baráti társadalom gépezete is megbénul.

DOROS JUDIT RIPORTJA:

Mátéfalvi lakodalmas

Bálint nősül, mondta a keresztanyám, illik ott lennetek a lakodalomban. Ki az a Bálint, kérdeztem vissza, mert ugyan a rokonság meglehetősen kiterjedt, de azt hittem, a szóbajöhető „nősülős" részét már ismerem. Aztán kiderült, hogy Bálint egy viszonylag távoli, mátéfalvi rokon, hatalmas kerttel, két autóval, hifitoronnyal. A házasságkötés után minderre még rájön néhány százezer forintnyi összetáncolt lovetta, kitelik belőle egy harmadik autó is. Ez persze nem enyhíti, legfeljebb árnyalja azt a tényt, hogy Bálint és ifjú neje e földi javak fejében, hálából vagy fene tudja miből, kénytelenek jó pár évig egy fedél alatt élni Bálint szüleivel. Ez így szokás ebben a faluban. Mesélték, hogy egyszer helybéli fiú bejelentette: albérletbe megy az asszonnyal, látott ő már elég félresiklott szimbiózist, nem kér belőle. Jól van, mondták neki az szülők, akkor egy szál gatyában veszed el a lányt, mehettek, ahová akartok, az unokákra se leszünk kíváncsiak. Ő meg ment, és azóta is azon kevés mátéfalviak közé tartozik, akik utálat nélkül nem tudnak beszélni a saját anyjukról.

Bálint lakodalmába elvileg nekünk már nem kellett volna menni. Keresztanyám annak idején módszeresen feljegyezte, ki mennyi pénzzel, hány darabos étkészlettel, ágyneműgarnitúrával járult hozzá a másképp igen csekély méretű hozományomhoz. (Legyünk teljesen őszinték: egyáltalán nem is volt hozományom.) A listán Bálint szülei is szerepeltek egy jénai kompótoskészlettel meg egy cseh krumpliszabdalóval. Ez utóbbi egyébként az első alkalommal szétrepedt, a rósejbni azóta sem szabványméretű minálunk. Aztán Bálint nővérének, Izabellának a lakodalmában kiegyenlítettük a számlát, méghozzá egy parádi kristályvázával (még az esküvőről maradt, egy hatalmas szarvas bőgött rajta...), faluhelyen ez így rendben is volna, többet nem zaklatják az embert, és nem verik újabb költségekbe.

Most mégis itt ez a váratlan és érthetetlen meghívás. Keresztanyám szerint Bálint szülei ezúttal a szokásosnál is fényesebb esküvőt akarnak, az összes rokont meghívják, különösképp azokat, akik vitték valamire. „Neked benne szokott lenni a fényképed az újságba', ha ügyeletes vagy a lapnál, úgyhogy híres embernek számítasz Mátéfalván" — magyarázta az engem érintő döntést keresztanyám. Később elárulta, hogy nem én leszek a leghíresebb mégsem, hanem a közeli textilgyár igazgatója, távoli rokon ő is, a fél falut álláshoz juttatta. Lehet, hogy tiszteletét teszi a fővárosban élő primadonna-rokon is, bár most éppen Franciaországban vendégszerepel, de sose lehet tudni, talán hazahúzza a szíve erre az egy napra.

***

Bálint „lakodalma" már a szombati esküvő előtt egy héttel elkezdődött. A férfirokonok felállították a kertben a ponyvasátrat, a női rokonok közben megtárgyalták Bálint anyjával, Emma asszonnyal, hogy pontosan mi lesz a dolguk ezen a héten. („Közeli rokonnak" nem érdemes lenni egy ilyen lagziban, a testvérekre, unokatestvérekre és egyéb komákra rengeteg feladat hárul.)

Felírták egy noteszbe, hány tyúkot hoznak ajándékba, illetve azt is feljegyezték, milyen sorrendben vágják le a disznókat. A legszebb disznót csütörtök hajnalban vágták, a két soványabbat az esküvő előtti nap. A tyúkok közül is a zsengébbeket tették fel főni csütörtökön, a rágóshúsúak a lagzira maradtak.

A csütörtök Mátéfalván fontosabb annál a szombati esküvőnél.

A csütörtök ugyanis a „keresztanyák napja".

Először nem értettem, minek kell nekünk az ajándékot épp csütörtökön „felvinni". Hiába győzködtem a saját keresztanyámat, hogy jó lesz szombaton is, a japán teáskészletet betesszük a kocsiba, a pénz meg, amit adni kell, talán nem romlik sokat három nap alatt. A keresztanyám nem tágított. Így aztán csütörtökön felvettem a rózsaszín selyemruhámat („őtözzé fel rendesen, mutasd meg magad" — indított útnak a 92 éves nagyanyám, ő épp nem ehhez a rokoni ághoz tartozik...), és egyik kezünkben egy tortával, a másik kezünkben egy levágott fejű, megkopasztott, közepesen öreg tyúkkal felmentünk Mátéfalvára. A kapuban volt a sátor eleje, és a veteményeskertnél ért véget; egy kisebb Mike Oldfield-koncertet meg lehetett volna benne rendezni. A bejáratnál ott ültek a zenészek, arcuk kipirosodott, feltehetően a melegtől. A ledöngölt padlón már táncoltak néhányan, de a többség inkább a nejlonnal leborított asztaloknál ült, és evett.

A keresztanyák napja azért fontos, mert ilyenkor mindenki „viszonoz". A keresztgyerekek meghálálják az addigi törődést, vagyis a nagyobb ünnepeken juttatott kisebb-nagyobb apanázst, a keresztelős, a 18. születésnapos valamint a ballagási aranyékszereket: a keresztmamákat csütörtökön kellően körberajongják. Ők viszont még utoljára kitesznek magukért: Bálint esetében százezer forintot és egy autónyereménybetétkönyvet „tettek ki". Miután átadtuk a japán teáskészletet és a borítékba tett szerény összeget, leülhettünk. Mögöttünk termett rögtön egy hímzett kötényes rokon („ezt legalább ismerem" — súgtam oda a keresztanyámnak), és itallal kínált.

— *Rum jó lesz* — mondtam.

Elémtette a fél literes palackot.

Hosszú percekig néztem a címkéjét.

— *Te, milyen rum ez? Az van ráírva, hogy nyolcvan forint.*

— Rendes rum, olyan, mint a mostani boltokban. Csakhogy ezt tizenöt éve vették.

— *Az esküvőre?*

— Arra hát. Tele van a pince százhúszforintos vilmoskörtével meg százharmincforintos Lánchíd-konyakkal.

***

Csütörtökön először tyúklevest adtak, aztán főtt húst káposztasalátával. Csirkeláb meg répa nem volt a tányéron, azt külön kellett kérni, mint ahogyan a töltött káposztához se járt automatikusan tejföl. Ezután érkeztek a rántott húsok és a fokhagymás cigánypecsenyék, végül sült hurka, sült kolbász, pirított krumpli és savanyúuborka.

Egy hatalmas asztalon tortákat és süteményeket helyeztek el, középen ajándékkosarak díszelegtek.

— *Hol van a vécé?* — kérdeztem a keresztanyámat, és ő ettől a kérdéstől láthatóan zavarba jött.

— Van egy a házban, de oda nem lehet felmenni.

— *Hogyhogy?*

— Mert azt nem használják.

— *Hát akkor hová menjek?*

— Próbáld meg a nyári konyhában, ott is van egy.

A nyári konyhában csak a közeli rokonok sündörögtek, vágták a süteményeket. Bosszúsan néztek rám, de azért megmutatták a mosókonyhát. Volt ott egy kád, meg egy halom szennyes ruha, egy mosógép, na meg a vécé.

Amikor kijöttem, Bálint anyjával találtam szembe magam. Az ő tekintetében is volt valami furcsa. Aztán, mikor visszaértem a keresztanyámhoz, megtudtam, hogy a vendégeknek az udvari vécét jelölték ki használatra. Nem szeretik ugyanis, ha a nyári konyhába akárki bemegy, még meglátja, mi fő a fazékban. Az esküvő napján, szombaton délben gulyáslevest szolgálták fel, nokedlivel, utána sült oldalas következett, köretként főtt csigatésztával (ezen nagyon meglepődtem, mert csigatésztát eddig csak levesben láttam, de aztán keresztanyám megmagyrázta, hogy itt semmi se megy pocsékba, ez még a csütörtöki levesbetét), végül rétes.

A textilgyári igazgató söröket hozott az asztalra.

— Megbíztak, hogy kínálgassam... — magyarázta.

Sört éppen nem kértünk.

Az igazgató könyörgőre fogta.

— Vegyék már el, Emma asszony a másik asztaltól épp idenéz, azt hiszi, nem kínáltam elég szívélyesen...

Megkönyörültünk.

***

Ebéd után, délután kettőkor aztán az összes autó libasorba állt, s elindultunk a menyasszonyért, Alsótárkányba.

Itt újabb meglepetés ért.

A menyasszony a falu első házában lakott, s azt mondták, innen gyalog kell végigvonulni a templomig. Alsótárkány egyutcás település, az első ház meg a templom között minimum négy kilométer a távolság, de júliusban, délután kettőkor megvan az még nyolc is.

Gyorsan kellett cselekedni, ha látványosan leszakadunk a násznéptől, az nagy udvariatlanságnak számít. Így megvártuk, míg a zenészek beálltak a sor végére, s csak azután sompolyogtunk el az autóig. Innen aztán földutakon jutottunk el a templom közelébe, az első hűs büféig. Nem sokkal később újabb rokonok érkeztek ide, köztük a textilgyári igazgató. Hangos sóhajtással ült le egy asztalhoz, „nem való már nekem a gyalogolás", mondta mintegy magának, és megsimogatta a sörösüveg gyöngyöző oldalát.

A lakodalmas menet egy órával később ájultan esett be a templomba. Eltartott egy darabig, amíg mindenki annyira összeszedte magát, hogy a ceremóniára figyeljen. Hallani persze addig is hallottak mindent. A templom technikailag jól felszerelt, a plébános mikrofonba prédikált, majd, amikor eljött a konkrét esketés ideje, Bálint s ifjú arája is a membránba lehelték bele a boldogító igeneket.

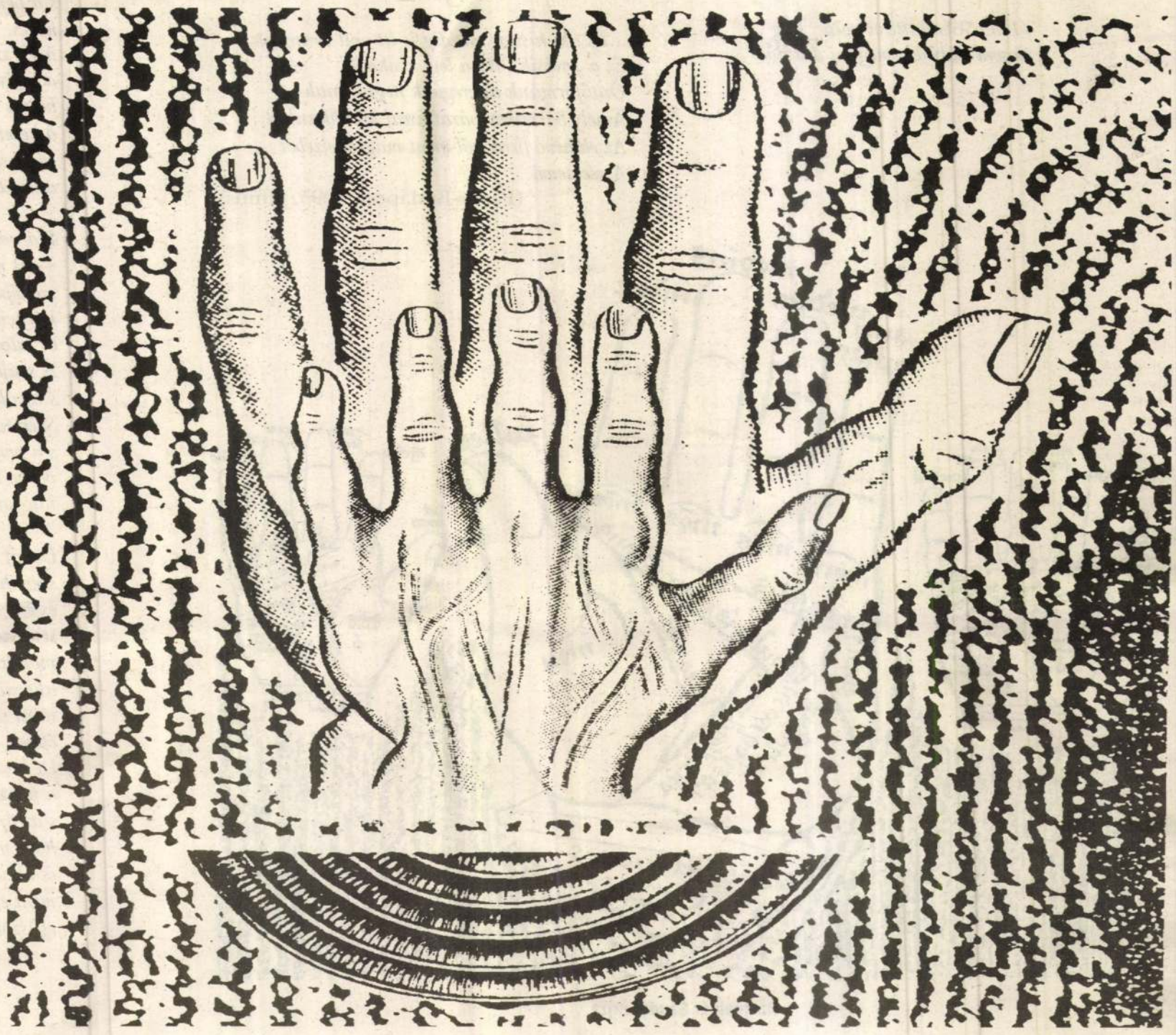

Rácmolnár Sándor rajza

VERSENY A SOROS ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL, 1995. III. SZAKASZ, 9. FORDULÓ

SOMLYÓ GYÖRGY:

Illusztrációk

egy versciklushoz

„A világ kezdete" (Hit? tudomány? művészet?)

Kezdetben teremté Isten az eget és a földet (?)
/vagy/
Ősrobbanás *(?)*
/vagy/
Brancusi
bronz-arany Tojása
acéltálon
tölgyfa
talap
za
ton *(?)*

(Brancusi-kiállítás — Centre Pompidou)

Jutalom

Ha előbb *meghalok*
Nem ismertem volna meg őt

Ha előbb *meghaltam volna*
Sosem ismerem meg a világot

Ha előbb *haltam volna meg*
Sosem tudnám meg mi a halál

Metaforatorlódás

Mindennap megerőszakol az ifjuság
S mindennap vérbefagyva itthagy

/vagy/

Belém szorult az ifjúság
Mint a fába szorult féreg
Maga után ordítozva
(stb.)

Nostalgie tennistique 2

Várható volt Chang és Muster a két gép
Salakba döngölte a két „szép"
Játékost

(aki úgy szép miként „szép
Költők"-ről tud a francia fáma

Ó Cochet Borotra Tilden Perry álma!
Talán ha
Brugera és Kafelnyikov
Költővé edzené át magát —.
Valóra válna

Alternatív (Rilke-Jabès)

Mindenki a maga halálával hal.

Csak egy halál vár ránk: amelyikre nem várunk.

Negatív

...És aki hiszen mindig is itt volt bennünk
Ez a „másik" aki a legmásikabb
Öntőformánk alteregónk negatívnak
Amely bármikor váratlanul kibukkanhat
Az előhívó-fürdőből mint magzatvizéből
A csecsemő

(Párizs-Budapest, 1995. június)

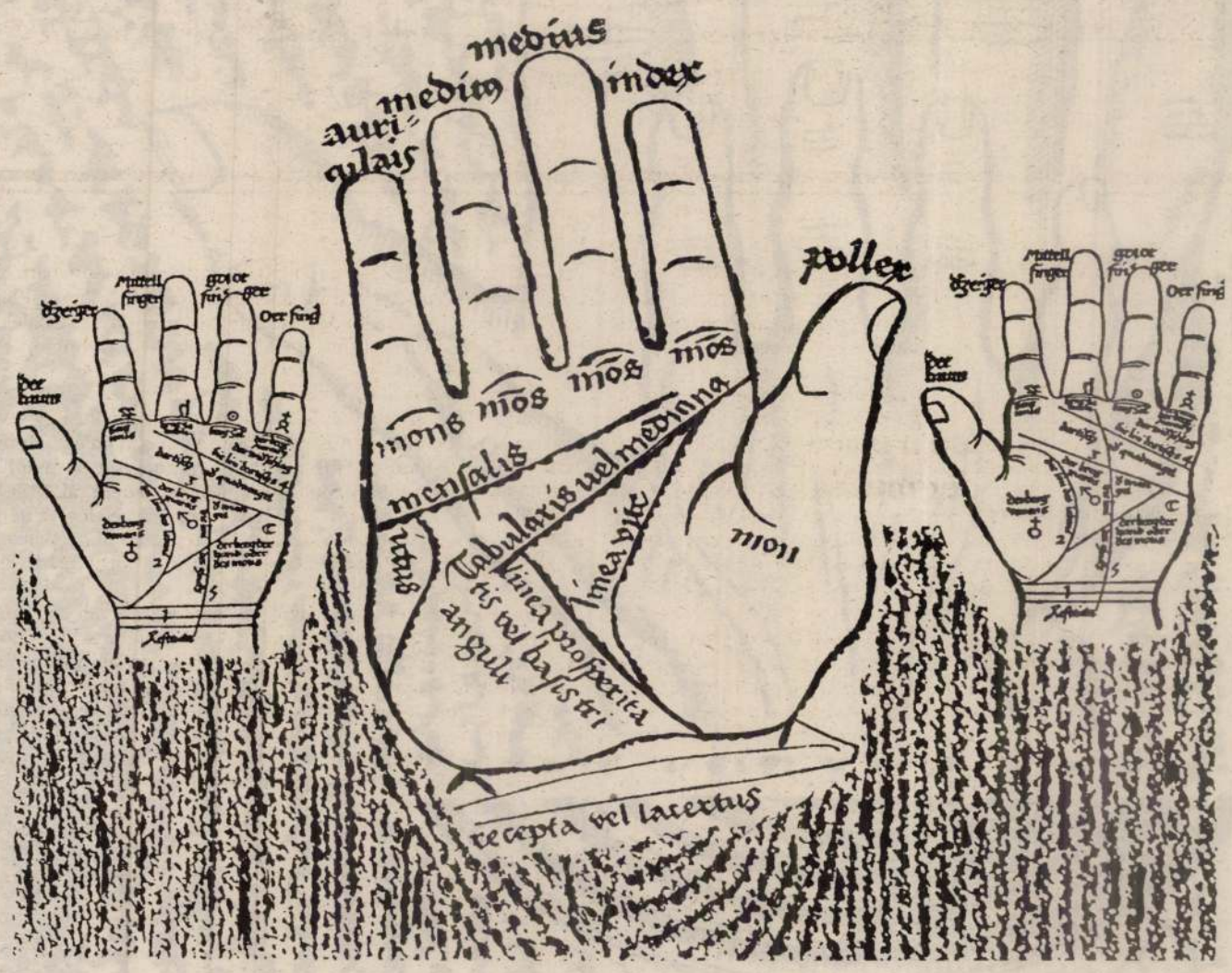

Rácmolnár Sándor rajza

HÁY JÁNOS:

Közeltáj, messzilány

Messziről látom.
Csak hang,
és valami mintha,
hátul a tájon.

Ha föl: madár,
ha le: félretört ág.
Se föl, se le,
egy állat
bontja kérgéből
a fákat.

Közel: nem lehet.
A kéz nem bont,
a mell nem remeg.
Hideg van,
fázom.
Mint a zsírpapír:
köd csúzik
végig a tájon.

A lány föl
s én le
– így képzelem –,
mint kit az istenek,
– így képzeli –,
mint akit senkise
(vár).

Ahogyan kell

Hogy szép vagyok:
már megszokta,
s a pénz, amit hozok:
kevés.
Mért vagyok mégis
a foglya,
holott nem fogja
a kezemet,
és én sem fogom
a kezét.

Ha valaki jön
– azt mondja –,
széttépem,
ha nem:
őt falom fel.
A szájam megvastagodott,
s az állam: csupa vér.
Szép nem vagyok,
s a pénzem is: kevés,
velem így élni:
nagyon nehéz.

Dehát engem sem
szerethet minden lány,
és én
sem szerethetem mindet –
mondom erősen,
ahogyan kell,
mint akinek ebből
éppen elég.
De közben
a pénzt mutogatom,
s az arcom,
hogy még mindig szép,
és lassan,
mint egy kanál zsír,
csúszok felé.

KOMÁROMY GÁBOR:

Mi újság az amerikai könyvkiadásban?

■ A díjakat kiosztották, a beszédeket megtartották, a pezsgőt lehajtották, a szakma gratulált önmagának — az amerikai könyvkiadás, köszöni szépen, jól van. Lapozgatom a Publisher's Weeklyt, nézegetem a csokornyakkendős egybegyűlteket a Book Publisher's National Association nagy vacsoráján, ahol elégedetten értékelték a tavalyi évet és megjutalmazták a legjobbakat, és valóban úgy tűnik, gondtalan passzió a book business.

Pedig az utóbbi évtizedek leginfarktusosabb szakaszát éli át a szakma. A nagy ijedtség ugyan már elmúlt — 1995-re, úgy tűnik, tisztázódott, hogy a CD-ROM-ok, elektronikus magazinok és más kompjuteralapú kiadványok nem fogják a könyvkiadás sorvadásos halálát előidézni — de a harc folytatódik és a frontvonalak ide-oda tolódnak. Jó hír például a szakma számára a virtuális könyvesboltok népszerűségének és forgalmának növekedése. A könyvvásárlás technikai kényelmetlenségeit vannak hivatva áthidalni ezek az Interneten (pontosabban a World Wide Weben) egyre nagyobb számban felbukkanó „könyvesboltok", ahol lehet bogarászni, válogatni, recenziókat olvasni s a megkívánt, hitelkártyával rögtön ki is fizetett könyveket azonnal postázzák is. A kiadók viszont kevesebb jókedvvel figyelik a legújabb divatot: a könyvkiadáson kívüli könyvkiadást.

Potenciálisan kisebb forradalmat jelent az egyelőre még gyerekcipős elektronikus magánkiadás jelensége, bár jövőjét erősen megkérdőjelezi az a tény, hogy a képernyők még évekig nem lesznek annyira „olvashatók", mint a papír. Vannak, akik optimistábbak ennél, például Martha Conway San Francisco-i írónő, aki legújabb regényét az Interneten terjeszti: az első két fejezet ingyen van, a többit minimális anyagi hozzájárulás fejében lehet ott olvasni. A regény így hozzáférhető milliók számára — ezt a lehetőséget semmilyen könyvkiadó nem biztosította volna.

Azt itt következő kis válogatás alapját azonban egyelőre még a hagyományos könyvkiadás által díjazott művek képezik, megtoldva egy-két érdekesnek, vagy jellemzőnek ítélt alkotás bemutatásával.

William Gaddis: Magánhancúrozás

1955-ben, első regénye megjelenése után William Gaddis-t az „amerikai James Joyce-nak" kiáltották ki, a lehető legfényesebb jövőt jósolva a fiatal írónak. Az azóta eltelt negyven évben Gaddis írt további két regényt, és bár nem vált belőle új Joyce, tavaly őt érte az amerikai irodalmi élet egyik legnagyobb megtiszteltetése — új regényével, a Magánhancúrozás-sal, (A Frolic of His Own) kiérdemelte az 1994. évi National Book Award-ot.

A terjedelmében kétségtelenül joyce-i alkotás tanúsítja, hogy Gaddis továbbra sem hagyja zavartatni magát a kurrens irodalmi divatoktól — nincs semmi posztmodern, minimalista stb. ebben a lenyűgöző szózuhatagban, mely, mint eső a bádogtetőn, 900 oldalon keresztül ugyanabban a ritmusban dobol az olvasó agyán. Majdnem kizárólag monológszerű párbeszéd eredetien központozott folyama (melyet nyakatekert periratok tarkítanak) ez a regény, mely egy már létező, apokaliptikus Amerikába viszi az olvasót. Végeérhetetlen pereskedésbe bonyolódott emberek egyre tragikusabb sorsain keresztül mutatja be Gaddis ezt a társadalmat, ahol a jog átdefiniálja a nyelvet, apaszerepet vállal a tudatalattiban, újratárgyalja a tízparancsolatot, elsorvasztja (felelősség-depriváción keresztül) az egyént és megteremti az alapját egy új világnak.

Egy beérett író Nagy Regénye ez, talán kissé kultúraspecifikus ahhoz, hogy máshol kellően értsék/értékeljék, de mindenképpen kiemelkedő alkotása a mai amerikai prózának.

Teresa Svoboda: Kannibál

Egy első regény nyerte el 1994-ben az Elmer Holmes Bobst Díjat, melyet az év „emerging írójának" ítéltek oda. Updike, Albee, Arthur Miller és mások után most Teresa Svoboda részesült ebben a kitüntetésben, némileg váratlanul. A nebraskai születésű Svoboda három verseskötettel a háta mögött próbálkozott meg a műfajváltással, és „Cannibal" című regénye tagadhatatlanul magán viseli a műfajközöttiség jeleit, de leginkább hibáit: azaz, se nem vers, se nem regény. Továbbá se nem szórakoztató, se nem érdekes; se nem érthető, hogy mivel is érdemelte volna ki az elismerést.

A jelenleg New Yorkban és Hawaiin élő Svoboda Afrikában, pontosabban Szudánban töltött egy évet, népdalokat gyűjtött és segédkezett egy dokumentumfilm készítésében. A Cannibal ebből az élményanyagból táplálkozik, mégpedig a legdirektebb módon, azaz: az írónő agyába zárva utazunk Afrikában, hallgatva ad hoc gondolatait a halálról, kegyetlenségről, betegségről és hasonlóan specifikus kérdésekről. Akit ez nem érdekel, olvasson mást és jobban jár, mert hiába adja fel az olvasó a cselekményt, karaktereket, fordulatokat és a regényműfaj más hagyományos kellékeit, cserébe nem kap semmit, legfeljebb egy helyenként érdekes, monoton duruzsolást, melyet elmés nyelvi fordulatok mellett olcsó szellemességek tarkítanak.

Mire mégis a Bobst Díj? Nem kell sok rosszindulat hozzá, hogy megforduljon az olvasó fejében: nő írta, feminista indulatokkal. Afrikáról, az éhezésről, betegségekről, a nyugati civilizáció lelkiismeretéről, az AIDS fertőzöttekről — ha csak témáiban is, de a könyv maga lehetne a Helyes Gondolkodás (Political Correctness) glosszáriuma.

William Trevor: Felícia utazása

Dürrenmatt merengő detektívregényeire emlékeztet az ír születésű William Trevor legújabb könyve, a Felícia utazása (Felicia's Journey), mely 1994-ben elnyerte a Whitbread díjat, méltó elismeréséül a majd hetven éves író pályafutásának, mely 12 regénnyel, 8 novelláskötettel, számos tévéjátékkal és színdarabbal dicsekedhet.

Felícia, aki fiatal, terhes és siralmasan naiv, megszökik ír szülővárosából és kilátástalan életéből. Angliába utazik, hogy megtalálja leendő gyermeke apját, helyette viszont Mr Hilditch-csel találkozik, az ötvenéves, hájas, példamutatóan pedáns agglegénnyel, aki Felícia előtt már öt, hasonlóan fiatal és segítségre szoruló nőt vett pártfogásába... Vérfagyasztó emlékek, gyanúk és képzetek csaponganak szereplőink tudatában, és ők különösebb indulatok nélkül válnak játékszereivé a vélettlennek — mely az élőket a halottak világától elválasztja —, miközben ráborul a szürke ég sodródó, tehetetlen lelkeikre.

Mesteri karakterrajzok és becketties minimálcselekmény jellemzik ezt az anti-krimit, melynek végén nem csak az nem derül ki, hogy ki a gyilkos, hanem az sem, ki az áldozat. Viszont nincs is szükség ezekre a megkülönböztetésekre Trevor világában, melyet az író gondosan megtisztított mindenféle erkölcsi-, és értékítéletektől, így a „krimi" leginkább a szereplők klinikailag diagnosztizálhatatlan, betegesen szubjektív gondolkodásában, vagy legfeljebb bennünk, olvasókban játszódik le. Felícia céltalan utazása egy remek író biztos kezű alkotása, aki pontosan tudja, hova tart regénye, mégha az olvasó számára ez nem is mindig nyilvánvaló.

Jeff Noon: Vurt

Pár hónapja jelent meg Amerikában Jeff Noon angol szerző első regénye, a „Vurt", és rögtön viharos fogadtatásra talált a mainstream média által amúgy is Internetben-cybertésében fürdetett olvasók soraiban.

Noon, aki civilben festő, zenész és drámaíró, meglepő magabiztossággal alkotta meg a kilencvenes évek Gépnarancsát, mely valahol ott folytatja, ahol a Szárnyas Fejvadász abbahagyta, újabb, erőteljes és felettébb olvasható „cy-fi"-vel gazdagítva a posztmodern science-fictionnal flörtölő vonalát.

A Vurt (a szó a virtual reality fonetikus rövidítése) alapötlete bár nem új, de rendkívül időszerű — egy határvonalait vesztett világ, ahol úgy mosódik össze genetikailag az ember, az állat és a gép, mint ahogy a különböző valóságok (igazi és virtuális) mindenki számára átjárhatók. Burgessi mintára kiötlött nyelvi fordulatok teszik hitelessé ezt a fantasztikus, lidércnyomásos világot és a regény tűzijátékokkal ámítgat, legalábbis addig a pontig, ahol a cselekménynek kéne átvennie az atmoszférába belefáradó olvasó figyelmét.

Ezen a ponton azonban kiderül, hogy Noon inkább Gibsonhoz áll közel a cyberpunk térképén, mintsem Pynchonhoz, aki tudvalevőleg nem megy a szomszédba egy kis cselekményért — mint ahogy azt Noon tette. Így lett a Vurt-ból posztmodern Orfeusz és Euridiké, de a történet maga csak ürügy és üres marad, mentes mindenféle mélyebb interpretációs lehetőségtől. Ezzel elillant a lehetőség, hogy nagy regény keletkezzen, de Hollywoodot még érdekelheti a dolog — bár a regénynek nem sikerült, de kábé húszmillió dollárért a kompjuter-animációs filmadaptáció a mozikban még túlszárnyalhatja a Gépnarancsot.

James Finn Garner: Helyesen mesélt tündérmesék

Végezetül egy pillantás a bestseller-listára, mely nem tartogat sok meglepetést. Mint már évek óta, továbbra is Dean Koontz, Anne Rice, Michael Chrichton, Ken Follett, Danielle Steel, Tom Clancy és Stephen King uralkodik az eladott példányok csúcsán. Mellettük csak egy hívatlan vendég árválkodik, de ő elég makacsul: James Finn Garner „Politically Correct Bedtime Stories-a" (Helyesen Mesélt Tündérmesék) — már több mint öt hónapja ott van a legnépszerűbb könyvek között.

Garner zsír- és koleszterinmentes meséi a klasszikusok — Hófehérke, Csipkerózsika, Piroska és a farkas, stb. — modern változatai, a Helyes Gondolkodás szellemében rekonstruált paródiák. A cél a humor és a szatíra, nem pedig az ijesztgetés, pedig a kigúnyolt demagógia és a propaganda fölöttébb aggasztó jelenség elemei, mely mára már országos méreteket öltött, és mindenhova beszivárgott. Garner mesealakjai gyámolítják az elesetteket, és támogatják a kisebbségben levőket. A kisebbségek definíciója a kilencvenes évek közepének Amerikájában pedig felölel mindenkit, aki nem heteroszexuális, húsevő, egészséges, középosztálybeli, egyetemi végzettségű, ép családból származó fehér férfi. A mesealakok persze szembekerülnek azzal a helyzettel, mely a valóságban már létrehozott egy-két kínosan komikus helyzetet, hiszen ha mindenkinek igaza van, ha mindenkit meg kell érteni, akkor a végén kinek is lesz igaza? A non-konfrontáció ezen kavalkádjában nem lehet valakit csak úgy leboszorkányozni, vagy ha igen, csak így: „... és ez a boszorka komoly kedvesség-hiányban szenvedett, de ezt nem szabad úgy érteni, hogy minden, vagy akár csak néhány boszorka is általában ilyen lett volna, ugyanakkor nem lehet elvitatni ettől a boszorkától az önkifejezés jogát, mely minden kétséget kizáróan neveltetése, és hátrányos családi körülményei következményeképpen képezték természetének vitathatatlanul szerves részét..."

Legfeljebb közepesen szellemes ez a kis mesegyűjtemény, az amerikai olvasóközönség jelenlegi nagy kedvence, de az utóbbi évek bestseller listáin mégis üde folt a végeérhetetlen kaland-krimi-horror áradatban.

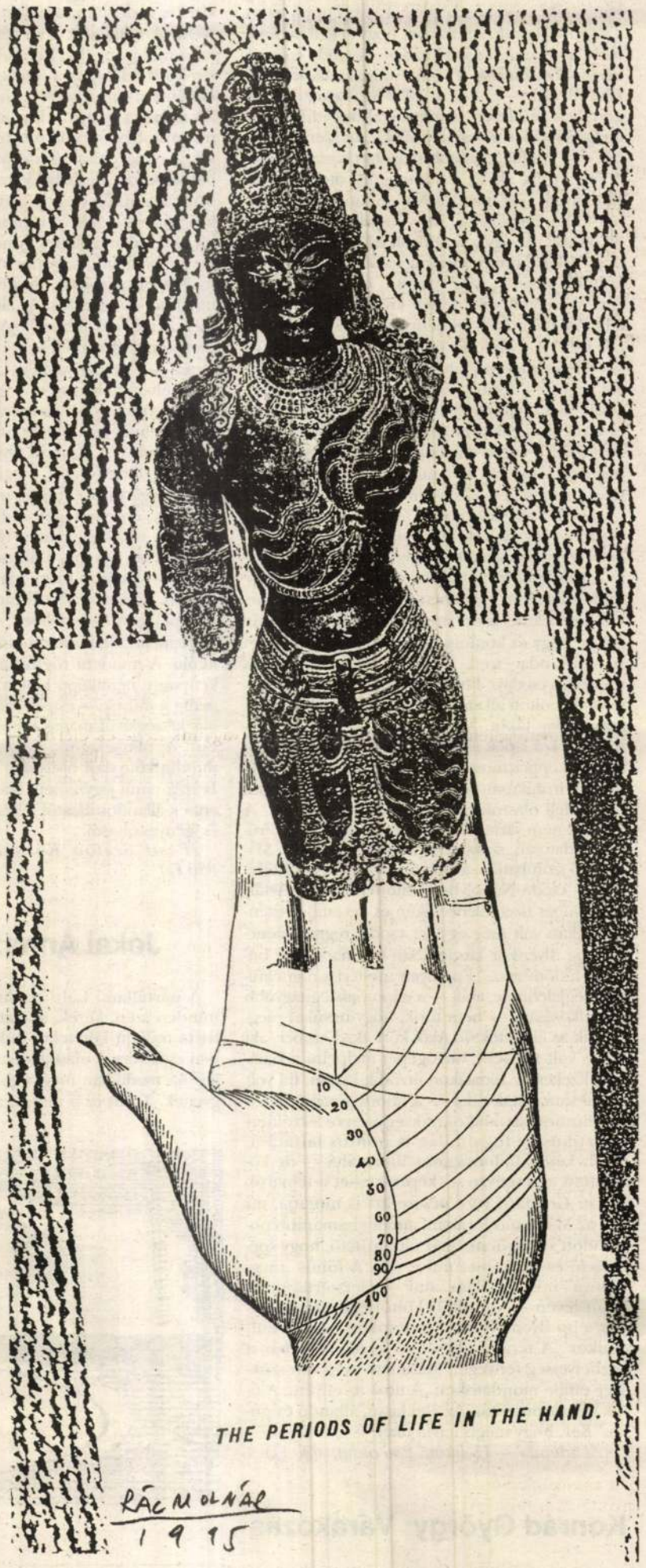

Rácmolnár Sándor rajza

A Magyar Televízió MÚZSA című műsorának könyves toplistája

1. Mészöly Miklós: Családáradás — Kalligram Kiadó
2. Esterházy Péter: Egy nő — Magvető Kiadó
3. Nádas Péter: Esszék — Jelenkor Kiadó
4. Baka István: November angyalához — Jelenkor Kiadó
5. Bertók László: Három az ötödiken — Magvető Kiadó
6. Parti Nagy Lajos: Esti kréta — Jelenkor Kiadó

A szavazásban tizenöt magyar irodalomkritikus vett részt, DEBRECEN, PÉCS, KECSKEMÉT, SZEGED és BUDAPEST irodalmi műhelyeiből. A MÚZSA hétfőnként bemutat egy-egy írót a toplistán szereplők közül.

EX LIBRIS

NÁDRA VALÉRIA

Márai Sándor: San Gennaro vére

„Miért ment el hazájából ez az ember, ha nem bántották?... Nehéz kérdés. Talán éppen azért. Talán megértette egy napon, hogy el kell mennie, mert ha marad, az ártalmatlan ellenzéki szerepében többet használ a kommunistáknak, mint ha közéjük áll." — Ebben az 1957-ben keletkezett regényben tételesen is megfogalmazódik Márai emigrációjának és egész további, mindenki másénál engesztelhetetlenebb magatartásának a titka. A regényhős, aki az író alteregója, titokzatos körülmények közt meghalt Nápolyban, s azt sem lehet tudni, megölték-e, vagy öngyilkos lett, s amíg élt, ki volt. Ahogy a rendőrök találgatják: „Lehet, hogy titkos kommunista ügynök volt, aki menekültnek játszotta meg magát.", és: „Lehet, hogy igazi menekült volt, de félt kivándorolni." Végső lehetőségként ötlik fel bennük: „Lehet, hogy ember volt." A nyomozás (és szinte a teljes regény), két terjedelmes monológból áll. Egy pap, aki régről ismerte a főhőst, és a nő, aki felesége nem, „csak" társa volt, elmeséli, amit tud róla. Elegáns, pontos, aforisztikus mondatok — sok önismétléssel terhelt — sorozatából derül ki, hogy a meghalt férfi alapjában véve megsértődött a világra. Ő maga tisztességesen helytállt a fasizmus uralmával szemben, s azt várta volna, hogy az értelmiség világszerte ugyanolyan következetességgel és indulattal szegüljön szembe a világ egyik felén uralomra került bolsevizmussal, mint tette a másik diktatórikus hatalom ellenében. Az otthonról elmenekült intellektuel azonban azt kénytelen látni Nyugaton, hogy ez korántsincs így. Úgy érzi, minden reménye odaveszett. Maradna még a számára a megváltás csodája. Ehhez azonban sem racionalizmussal beoltott alkata, sem nápolyi élményei nem adnak elég tápot. Márai legjobb írói teljesítményeit azok a lapok idézik a regényben, ahol mélységes szkepticizmussal és megbocsátó derűvel, de mindig ironikusan leírja, miféle viszonyban vannak a déli olaszok csodáikkal és szentjeikkel. „A csodára nem vártak hebehurgyán, sem ötletszerűen. Tudatosan, szakszerűen vártak a csodára. Május első szombatján, az esti órákban volt az első hivatalos csoda Nápolyban, minden évben. Aztán szeptember tizenkilencedikén és december tizenhatodikán volt még egyszer csoda, reggel kilenctől tízig. Ilyenkor kezdett San Gennaro vére buzogni a dómban..." Épp ilyen mesteri a menekültek megjelenítése, akik — a nápolyiak legnagyobb csodálkozására — nem tűrik, hogy nevüket megfosszák az ékezetektől. Akik közt akad ember, aki képes volt kedvenc varrógépét átcipelni a határon. Ezeken az oldalakon érződik igazán, mi volt Márai varázsának titka — a finom, tettenérhetetlen humor, az alakoknak egyszerre érzékien plasztikus és fogalmilag is pontos láttatása, amely kettős újdonságával átformálta — de korántsem agresszívan — képzeteinket a témáról. A *San Gennaro vére* persze azt is mutatja, mi volt az Márai modorában, ami leghamarabb porosodott s amiről ma már eldönthető, hogy spekuláció és nem ihlet műve volt. A főhős „megváltóvá" misztifikálása, ami — életszerűségnek híján lévén — fennkölt költőiségbe burkoltatott, épp ilyen vonás. E pontokon — például, amikor „A tenger" beszélni kezd, már-már a közhelyesség fenyeget. Márainak nem volt szüksége efféle mondatokra: „A titok az enyém. A titok nem a pusztítás. Az élet lassú, állandó és puha." Kár, hogy mégis leírta őket.

(Akadémia — Helikon. 236 oldal, 690 Ft)

Konrád György: Várakozás

Most még, 1995-ben, sokan emlékszünk arra, amikor Konrád neve valami tilalmas dolgot jelentett, amit nemcsak azért érdemes megismerni, mert tiltják, de — és ez a fontos! — azért is, mert valóban érdekes. Amikor a tilalom elmúlt és megjelenhettek az íróasztalba zárt művek, vagy végre teljes, igazi formájukban ismerhettük meg a csonkítva kiadottakat, igazolva láttuk, hogy izgultunk Konrádért: valóban olyan jelentékeny szellemi poggyásszal érkezett a demokráciába, mint hittük. Megismerhetőek lettek a régi művek és kezdtek születni az újak. A *Kerti mulatság*-ciklus egy nagylélegzetű, közelmúltat és jelent egybekapcsoló, líraian komponált, de sem nem érzelmes, sem nem nosztalgikus regényívet vázolt fel — eddigi darabjai és jelzett folytatásai összegzésnek látszanak. Közben azonban évente sorjáznak Konrád napló- és esszékötetei is. „A megrendelő feltételezi, hogy a kút kiapadhatatlan" — írja mostani kötetének *Kőviskó és gólyafészek* című darabjában, és a folytatás az író kételyeinek is hangot ad: „Bennem meg él az aggodalom, hogy csak én látom a vizet a vödörben, amelyet a kútból felhúzok." Nem ok nélküli ez a kérdés, hiszen elképesztő a mennyiség, amellyel Konrád váltakozó műfajú kötetekben feldolgozza intellektuális és hétköznapi élményeit. Egyre több a (nagyon is megtisztelő) alkalmakra készült előadás, a köszöntő, avató, megnyitóbeszéd, válaszok körkérdésekre és ankétokra, emlékezések (a magyar történelem jellegéből adódóan legtöbbször tragikus) évfordulókra. Konrád mindig okos, tömör, csillogóan aforisztikus, jól esztergályozott mondatai sosem üresek, sőt, pazarlóan telítettek gondolattal — némelykor nem is bánnánk, ha röppentyűi nemcsak felvillannak és kihunynának, de ráérősebben kibontaná mögöttes tartalmukat. Az alapélmény elég súlyos, mély és sokkoló ahhoz, hogy egyelőre még – bár a motívumok ismétlődése mind gyakrabban érhető tetten — üzemanyagként „vigyék" magukkal az esszé elvontabb részét. A gyerekként átélt fasizmus, az ötvenes évek hazai valósága, '56, az ellenzéki értelmiségiek hányattatásai, ezen belül a személy szerint őt, Konrád Györgyöt ért zaklatások, cenzura, letartóztatás, megfigyelés, másodrendű állampolgárrá nyilvánítás, meg a többi: épp elég élményt, érdekességet, indulatot halmozott fel, hogy ne váljék egyhamar elkoptathatóvá. Mégis, immár évek óta más a helyzet: „az író a kirakatba kerül" — amint ő maga írja. Az új életanyag is izgalmas, de kétszer kerül megfogalmazásra: munkanaplókban és esszékben, majd mindez — más variációban, de felismerhetően — a regényeket is kitölti. A mindent rögtön megfogalmazni vágyás kényszere némiképp kioltja a spontaneitást, ettől pedig a művek — esszék és regények — egyazon, bár kétségkívül magas hőfokúak lesznek, magyarán: vérmérsékletűk kiegyenlítődik. „Úgy élek, mintha könyvből olvasnám" — írja Konrád a *Ki beszél?* című jegyzetben. Ha valamitől, hát éppen ennek állandósulásától félthetik azok, akik kitartó és igényes olvasói.

(Pesti Szalon Könyvkiadó, 553 oldal, 896 Ft)

Jókai Anna: Három

A pártállami kultúrpolitika azt szerette, ha minden szép, kerek, szabályos. Az írók például tiszta műfajú köteteket publikáljanak: az egyikben csak vers, a másikban csak próza, egy esetleges harmadikban meg a gondolati forgácsok legyenek. Talán ez a merev, „elvágólagos" gyakorlat ébresztette föl a vágyat sokakban — úgy lehet: Jókai Annában is —, hogy végre rendhagyó kötetet is csináljon, amelyben azonos időben keletkezett, azonos gondolatkörben mozgó, de váltakozó műfajú írások együtt szerepelnek, mintegy munkanaplóként. A mű (például a novella vagy a kisregény) nem ott kezdődik ugyanis, ahol első mondata leiratik s nem is az utolsóval ér véget. Kanyargós és voltaképpen megfejthetetlenül titokzatos folyamatnak a *látszó része* az alkotás, de az élmények, az élmények nyomán keletkező reflexiók, a mindehhez kapcsolódó érzelmek, továbbá a műbe belepréselhetetlen (de azért fontos és alkalomadtán izgalmas) töprengések, a lenem-írt variációk, a mű útrabocsátását követően az íróban maradt szorongások és még ki tudja, mi minden: szintén napvilágra kívánkozik. Jókai Anna életműsorozatának újabb kötete pontosan ezt az együttest teszi elibénk. A könyv igazán figyelmet érdemlő része most is a négy (hol többé, hol kevésbé) kidolgozott elbeszélés. Ezek zaklatottságán, zsúfoltságán jócskán érződik, hogy az író szeretne az eseményekkel, a korszakváltással egyidejűleg krónikássá válni, de persze, a leülepedés, a kikristályosodás fázisa igazán nem megkerülhető, az eredmény felemás. A politikai eseménytörténet pergése, áradása kétségkívül sürgetően teszi fel a morális, filozófiai kérdéseket bosszúról, megbocsátásról, szolidaritásról, hűségről, tehát csupa igazán súlyos problémáról, amelyekkel Jókai Anna egy-egy történetének hősei kénytelenek megküzdeni. A sietség mégsem tesz igazán jót a válaszoknak. Amit a novellák közötti elmélkedések, (olykor költői prózák, versbeszédek) közvetlenül kimondanak, az az alkotásban csak tételesen van jelen, de nem válik meggyőző művészi igazsággá. (Legfeljebb egy-egy epizód vagy mellékalak megformálásában.)

Mégis azt gondolja az olvasó, inkább szembesül ezzel a szenvedélyes kereséssel, önvizsgálattal, mintsem mások legömbölyített, a szenvtelenségig higgadt közhelyeivel. Persze, ízlése válogatja.

(Széphalom Könyvműhely, 141 oldal, 390 Ft)

Spiró György: Kerengő

„A jelent nem a múlt és nem a jövő nevében kell elítélni. Az gyermeteg dolog lenne. A jelent csakis a jelen nevében lehet elítélni. Amikor nincs erkölcs és nincs isten, akkor a legnehezebb erkölcsösnek és hívőnek lenni. Akkor az ember magára marad a döntéseivel. Akkor mindenkinek a lelkiismeretére van bízva a döntés. Az emberek többnyire nem döntenek. Vagy alkalmazkodnak és életben maradnak, vagy kitermelnek magukból egy istent, aki nem a valóság, és ezt az istent imádva belepusztulnak a valóságba." Szinte hihetetlen, hogy ezeket a mondatokat egy több mint húsz esztendeje íródott *első*, vagyis pályakezdői regényből lehet idézni. Spiró György műve akkor — 1974-ben — szélsőségesen ellentmondásos visszhangot keltett, de már ez is önmagáért beszélt: vihart kavarni jelentéktelen alkotással tuniillik akkor sem lehetett. Azt persze két évtizeddel ezelőtt nem is sejthettük, hogy az 1899-ben játszódó történet az ezredfordulóhoz közeledve másképp is izgalmas lesz. A politika tudniillik egyben-másban vészesen kezd hasonlítani a múlt század végének praktikáihoz (a manipulációt akkor még így nevezték), és testközelből fogunk ismerhetni politikusokat, akik némelyike — mint a *Kerengő* Porházyja — úgy ítéli meg, hogy „a magyarságot meg kell védeni, ez pedig csak szervezetten, tudatosan és titokban oldható meg. Hogy pontosan kitől és mitől is kell megvédeni a magyarságot, az nem volt teljesen egyértelmű, mindenesetre Porházy a felforgatók, a fiatalok, a lázadók, az álmodozók, az idealisták, a kozmopoliták és a szocialisták esküdt ellenségének vallotta magát, bár az említettek között is volt megfelelő mennyiségű használhatóan aljas illető. (...) Amikor Porházy működése kezdetén feltette magának a kérdést, hogy vajon kit is tekintsen a magyarság ellenségének, azzal válaszolt magának, hogy azt az ember úgyis megérzi. És Porházy valóban megérezte." Látásmódját, tartalmát tekintve olyan tehát ez a regény, mintha most, de legalábbis a rendszerváltás után íródott volna.

Más kérdés, hogy minőségét tekintve nagyon is érezni rajta: ez még jóval az *Ikszek* előtt találódott ki. A mondatokban sok a didakszis, kimondatik olyasmi, amit Spiró később már kimondás nélkül érzékeltetni is tudott. A regényszerkezet hidegen spekulatív jellege is az egyetlen művével mindent megoldani és meghódítani akaró pályakezdőre vall. Mégis tény, hogy a könyvnek jót tett, mi több: egyenesen „alájátszott" az idő. Azt pedig a könyvkiadási viszonyok vészes elsorvadásának idején egyenesen diadalként könyvelhetjük el, hogy egy magyar regény MÁSODIK KIADÁSBAN jelenhetett meg. Talán mégis többre illenék becsülni azt az élő irodalmat, amelyben egyebek közt ilyen tartalékok vannak.

(Helikon Kiadó, 268 oldal, 650 Ft)

Örkény István emlékkönyv

Magyar írók születnek, élnek és meghalnak, (többségük hamarabb, mint az átlagember), de csak kevesekről készül „emlékkönyv". Még a jelentősebbek közül se mindenkiről. Akiről mégis, az valószínűleg több volt, más is volt, mint író. Örkénnyel is ez a helyzet: jelenséggé vált, akit nem lehetett megkerülni, aki még — ha másképp nem: indirekt módon — azokra is hatott, akik nem fogadták el, vagy nem akartak tudomást venni róla. Örkény írásművészete ugyanis merőben ellentétes volt a magyar próza hagyományaival. Nem ő tett erőszakot a valóságon, ha groteszknek látta, hanem megtalálta azt a legbenső (s épp a dolgok lényegéből fakadó) torzulást, amit aztán már „csak" papírra kellett vetni. Ehhez viszont másképp kellett szemlélnie a világot, mint ahogy az prózaírók számára előírásos és illendő volt. Amíg Örkény ifjú, kezdő, alig ismert íróként bukkant fel a pályakezdő írók tömegéből, ez a megkülönböztető jegy nem keltett megbotránkozást. Baj akkor lett, lehetett a dologból, amikor ez a próza kezdett beérni s minél érettebb, egyénibb, mélyebb és színesebb lett, annál több tabut és tilalmat sértett. Az emlékkönyv egyik leghasznosabb fejezete dokumentumokat közöl erről az útról. Örkény megpróbált idomulni a kifordult világhoz, írt egy szégyellnivalóan sematikus regényt — s íme, ha nem a mű groteszk, akkor azzá válik a fogadtatása: Keszi Imre, a Szabad Nép rettegett kritikusa egekbe dícséri, mintának állítja a *Házastársakat*. Irodalompolitikai groteszk az is, mekkora botrány lett a *Lila tinta* című novellából — csak azért, mert az író akarva sem tudta teljesen eltüntetni tehetsége és eredeti látásmódja nyomait: a sablonoktól elütő valóság mégis beszüremkedett az írásba, Révai pedig ezt sehogyse tűrhette. Még kínosabbá vált a hatvanas évek végén Örkény „nagy" korszaka, amikor már letagadhatatlanul a remekmű-kategóriába illő egy- és sokperces írások sorozata követelte ki magának, hogy a magyar történelem egészéről sajátosan vélekedő Örkény (legalább személyre szóló) felmentést kapjon a lapos naturalizmus, a kedélyeskedő anekdotázás, a borongós hazafiaskodás, a kongóan üres szocialista pátosz alól. Csakhogy ekkor is szüntelenül éreznie kellett: a toleranciának éles határa van vele szemben. A *Pisti* és más művek nehezen, kerülő úton, hosszú késleltetés, kultúrpolitikai hercehurcák után juthattak nyilvánossághoz. Örkénynek eközben — művei érdekében — egyvégtében azt kellett bizonygatnia, hogy ő, aki annnyira más volt, nem is annyira különbözik a színkép többi elemétől, hogy írásai, melyekben tömérdek feszültség és gyúanyag volt, igazából semleges, veszélytelen kísérletek. Rengeteg energia pazarolódott el erre, hiszen aki nem terepszínű, annak az álcázás jelent heroikus feladatot. Örkény, az ember és Örkény, az író az emlékezők szerint zárkózott és fegyelmezett volt, mint aki aláaknázott, ellenséges terepen jár. Ebben a kötetben a jó írók (például Kardos G. György, Tardos Tibor) képesek életre kelteni az alakját, önmagukban is helytálló novellát kerekítenek róla, és van, aki három opusszal szerepel, mégse jut tovább a közhelyes leckefelmondásnál — hiába, Örkény idegen tőle, csak a protokoláris névsor igénye késztethette a szerkesztőket, hogy ilyen arányban szerepeltessék. Esterházy Péter itt is a lényegre tapint s ehhez kevés szóra van szüksége, Vargha Balázs viszont a kötetnyitó írásban eleszi a többiek kenyerét: minden érdemlegeset megtudunk már tőle is. Szenzációsan érdekes az a levéltári adalék, amire Pünkösti Árpád bukkant rá, és őszinte megrendülés érződik Somlyó György „Az író élete" című nekrológján. Egyébként pedig továbbra is annyi Örkény létezik, ahányan személyesen ismertük. S ki-ki őrzi tovább a magáét.

(Pesti Szalon Könyvkiadó, 418 oldal, 640 Ft)

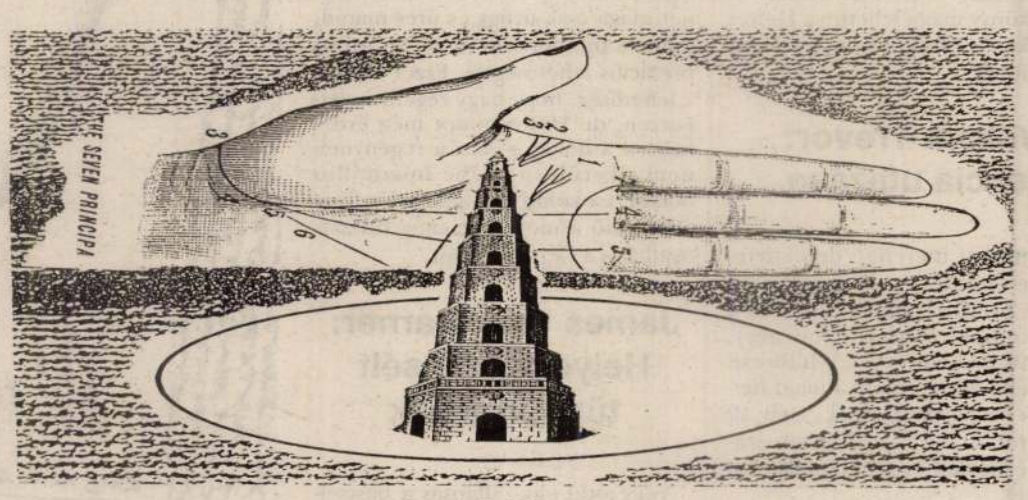

Rácmolnár Sándor rajza

A FÓKUSZ Könyváruház (Líra és Lant Kereskedelmi Rt., 1072 Budapest, Rákóczi út 14.) sikerlistája az elmúlt hónap könyveiből

1. Eliade: Vallási hiedelmek és eszmék története (Osiris)
2. P. Howard: Kalandregények (Videopont)
3. Naftali Kraus: Mózes öt könyve a haszid folklór tükrében (Akadémia Kiadó)
4. Dylan Thomas versei (Európa)
5. Graffiti: G. B. Shaw nélkül (kötet)
6. Pilinszky J.: Beszélgetések (Osiris)
7. M. Duras: Az észak-kínai szerető (Vaste Monde)
8. King: Az I-II. (Európa)
9. Ostovsky: A Moszad szolgálatában (Magyar Világ)
10. Konrád Gy.: Várakozás (Pesti Szalon)

30. számunkban közöltük a Püski Könyvesház sikerlistáját. Természetesen ez a lista is az elmúlt hónap során a legnagyobb példányszámban elkelt könyvek címét tartalmazta. Valamennyi könyvet a Püski Kiadó jelentette meg. Az érintettek elnézését kérjük.

RÁCMOLNÁR SÁNDOR : TALKING HEADS

1996 OKTÓBER 6-NOVEMBER 6 MEGNYITÓ OKTÓBER 6 VASÁRNAP 17
STUDIO 1900 GALÉRIA BALZAC U. 30. BUDAPEST 1136
BEJÁRAT A HEGEDŰS GYULA UTCAI OLDALON ☎ 1295 553, 1209 415

STUDIO 1900
GALÉRIA
SZABÓ ÁGNES
BUDAPEST XIII
BALZAC U 30

Rácmolnár Sándor

RÁCMOLNÁR

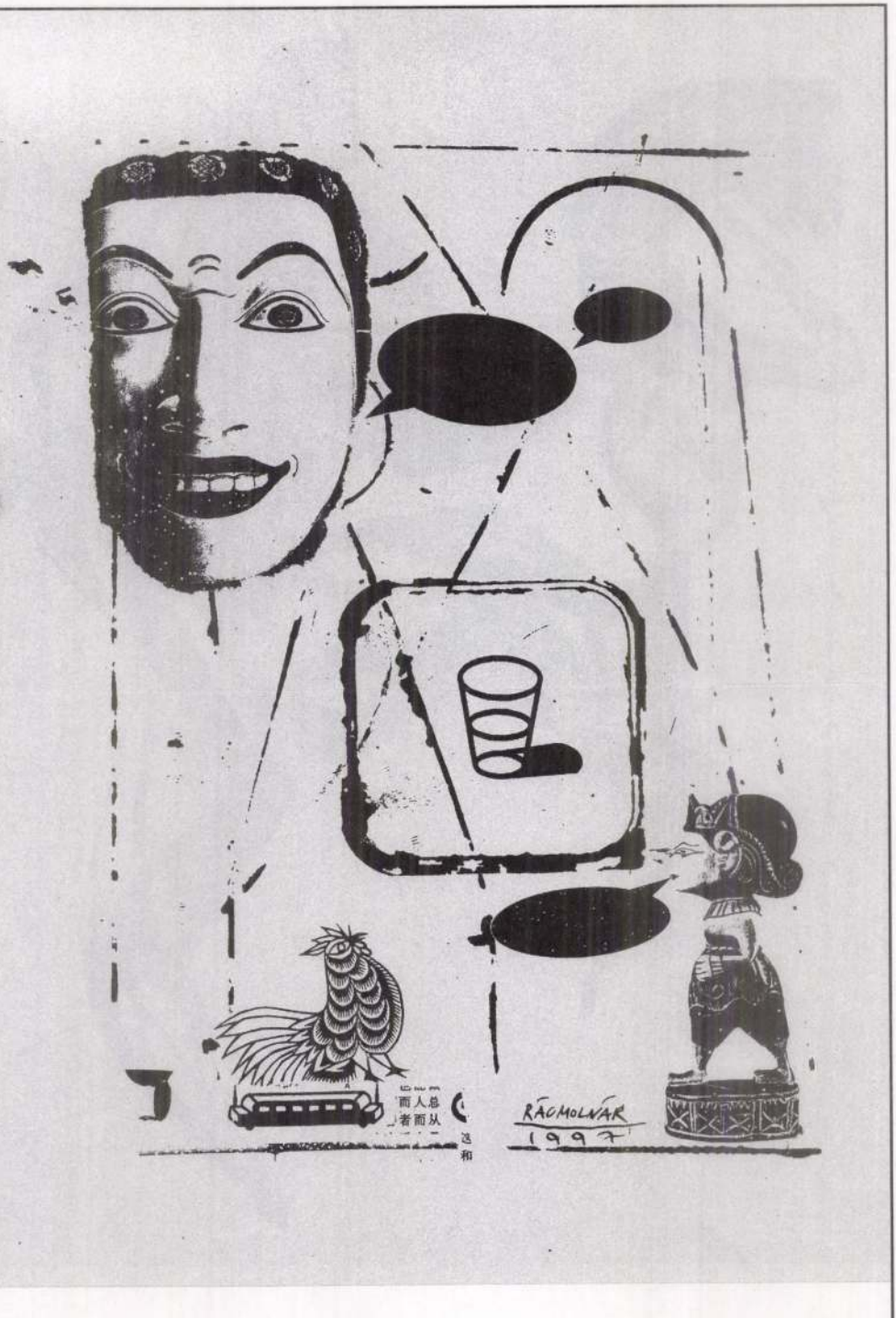
总人而从者而一
RÁCMOLNÁR
1997

CAMEL
It's your way.

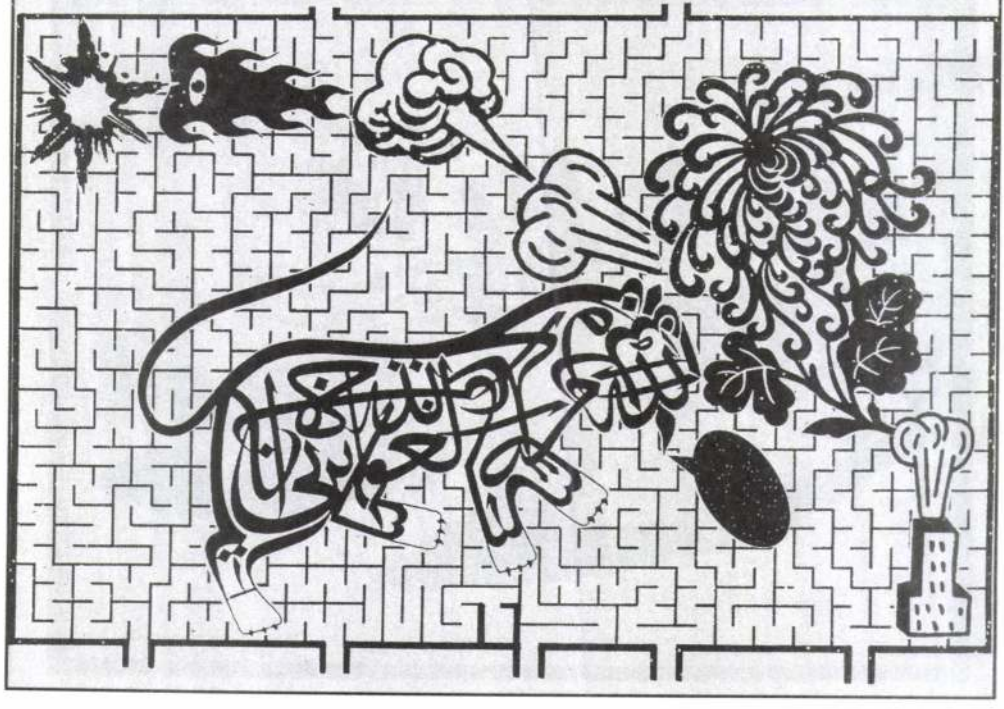

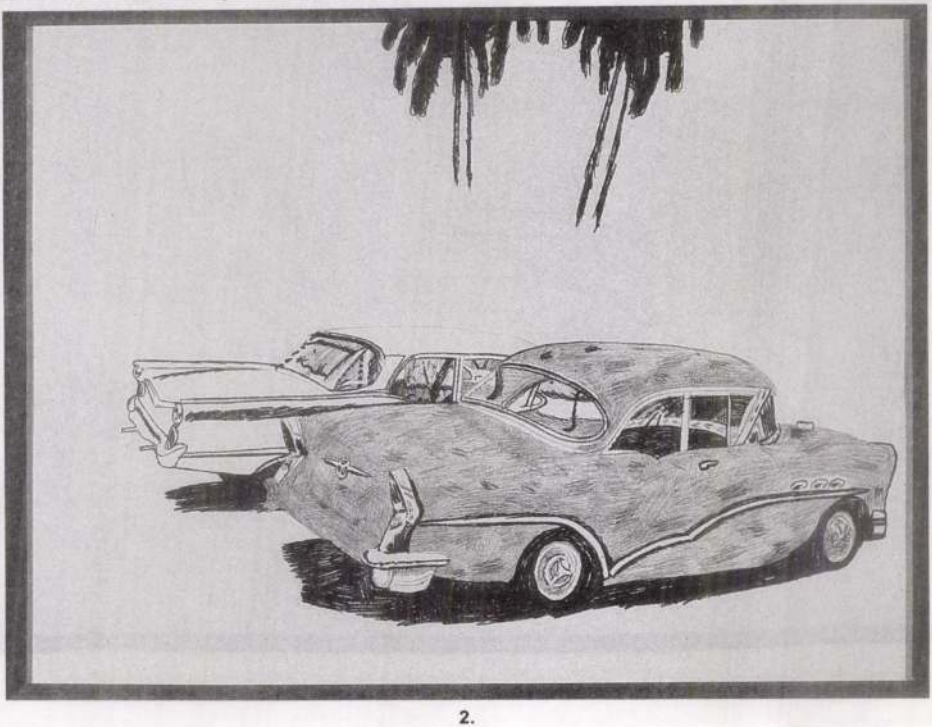

2.

3.

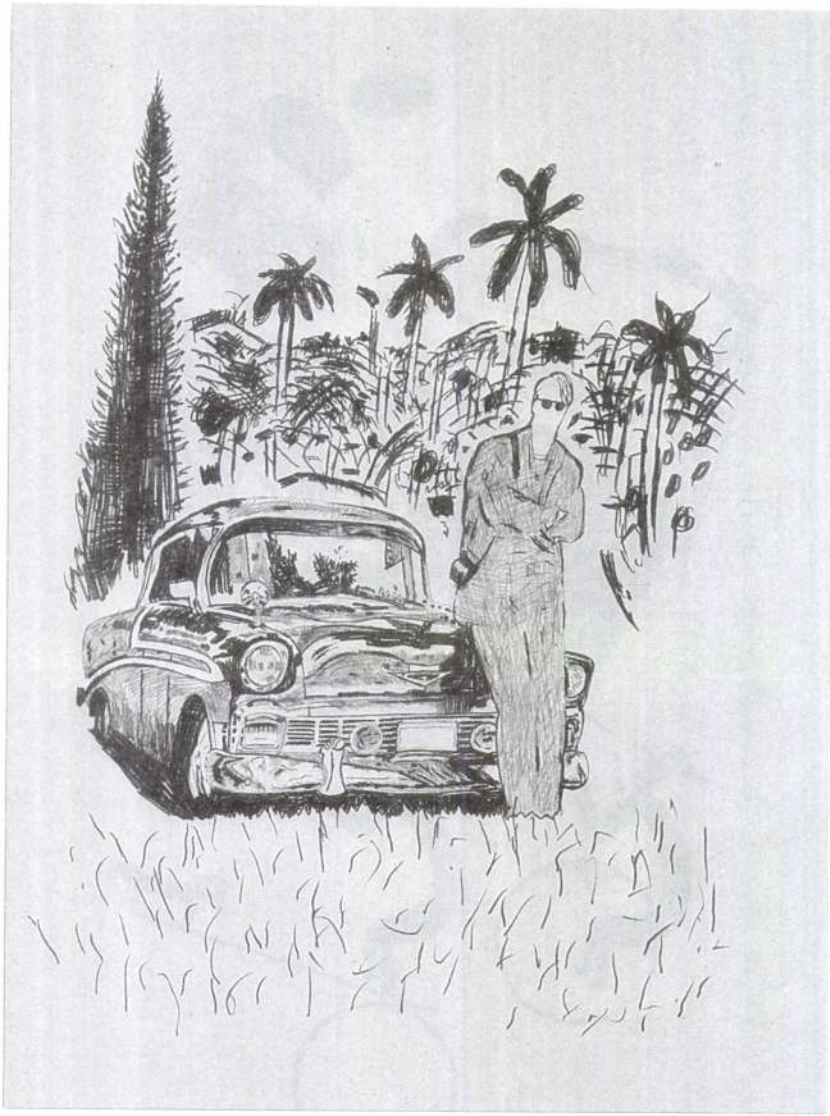

1–3. Gábor Imre egy Chevroletnek támaszkodik Havannában

Fotók: Sulyok Miklós

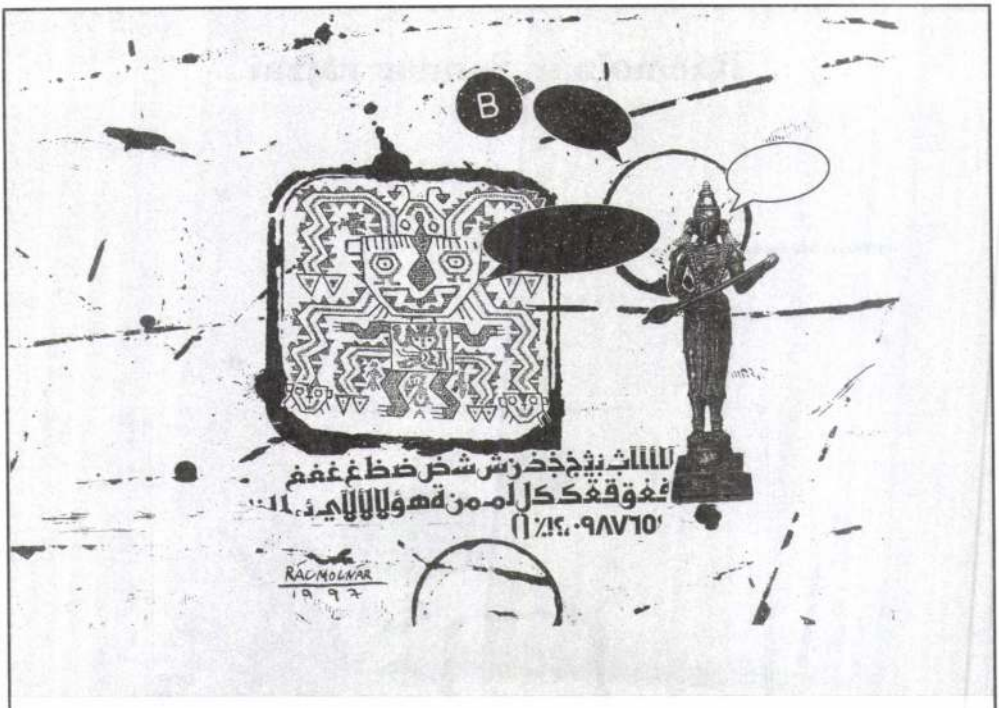
B
RACMOLNAR
1993

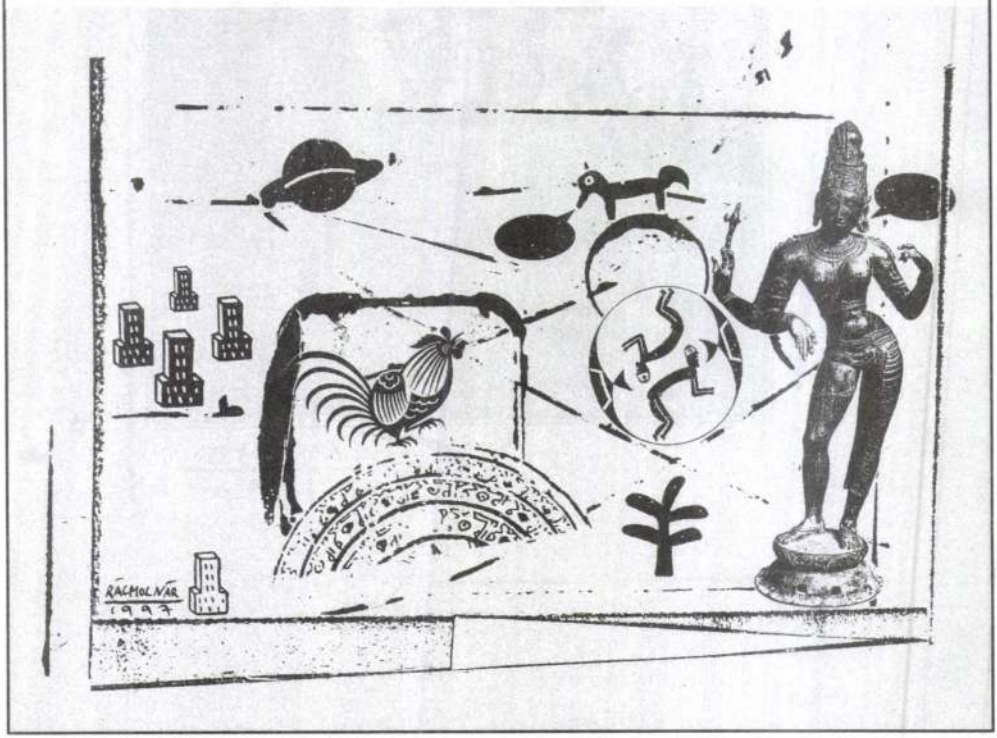
RACMOLNAR
1993

Rácmolnár Sándor rajzai

Szalamandrin és gipsznyomaték
avagy
a finitizmus nyalábhordozói

A posztpopuláris vegyromantika tetéző belmozgásaitól cihált eposzi látkör szintörése az Ónod utáni közállapotrajz népdrámai alakzatát, még utóbb a mosómedve tuszliját sem montírozza, ám összemunkál RÁCMOLNÁR SÁNDOR festményeiben és grafikáiban.

„Midőn harminckettőben az ifjú Darwin elvitorlázott s a gyapjúkartell támogatásával sorsdöntő bizonyságokkal állt elő, már sejthető volt: hogy s mint a pinty." (1. kép)

„Fenséggel dagályol, egyszeriben üdít." (2. kép)

„Akinek fél életformája a centrifugazabolázás, nehezen tudja időben maga alá képezni sűrűje lankáit." (3. kép)

„Bazártisztünk a harmadik sorozatban bezavarta Platont a pince falába; hajde pogány bibéje az úresztendőnek, sajgott is az eszünk tőle!" (4. kép)

„Kire nézve a hiperbolikus eszmélet régítő formáival kellőző műhistorikus is párátlan huhog, s szívesen illeszti a kémszelepcsigázót." (Ugyanarra.)

Szemetly Imre

gító alapba); most, hogy rosszul megy, fellángolnak az évtizedes harcok maradványai Indonéziában is, s a kurdok, szikhek, tamilok meg a többiek is beszerzik a vállról indítható rakétákat...

Elismerem, ezek nem „olyan" nacionalizmusok, mint mondjuk a horvátoké, „csak" tribális ellentétek. De ugyanúgy népirtással járnak, kvázinemzeti csomagolást kapnak, vagy ha nem, hát vallási-fundamentálist, netán szekularizált vallásit (lásd Törökország belső harcait). Ezeket a tribalizmusokat azonban a globalizáció gerjeszti – ha eddig feledésbe merült, most újra felfedezik. Mégiscsak igaza lesz Samuel P. Huntingtonnak (*The Clash of Civilisation*, 1996), hogy legalább egy tucatnyi kultúra, vallási és etnikai alapon szerveződő civilizáció állt ugrásra készen a világban, s most, hogy kiengedtek a hideg háború fékjei, egymásnak ugranak (buddhista–hindu, sintoista–konfuciánus, orthodox–nyugati, hogy csak egypárat említsek a felsorolásból).

Az a baj, hogy amilyen nagyszerű Hobsbawm könyvének történelmi hányada (a felvilágosodástól 1860-ig, amikor is először léptek színpadra a nacionalizmus agresszív formái), annyira gyenge az 1970 óta megjelent új kvázinemzeti, kvázivallási, vagy csak kulturálisan telített válaszok elemzése. A szerző nem érzékeli, hogy egy sor új válasz született a globalizálás pusztító világrendezésére, és hogy ez lett a jelent meghatározó – egyik – politikai erőtér. Úgy is mondhatnám, egy brosúrával el van maradva a könyv, és nekünk épp ezzel az új – még meg nem jelent – brosúrával kell együtt élnünk, mert abban van leírva az új világégés forgatókönyve. Huntington abba kezdett bele, de elragadta a besztszellerírás heve, és valami más jött ki belőle. Olvasom, hogy most Zbignev Brzezinski írt valami hasonlót (*The Grand Chess-Board, American Primacy and Geostrategical Imperative*, 1997), őt viszont az Orosz Birodalom komplexusa ragadta el, igazán csak az Impérium végleges felszámolása érdekli, de ő is e törésvonal mentén halad: a globalizálással egymás torkának eső népek, kvázi nemzetek, kultúrák újfajta konfliktusait elemzi. Hiába, ez van most a levegőben.

E. J. Hobsbawm: A nacionalizmus kétszáz éve. Előadások. Fordította Baráth Katalin. Maecenas Kiadó, 274 o.

NARKÓMA

NAGY ATILLA KRISTÓF:

Tractatus Pharmaco-Literaticus

Drog és irodalom őseredeti formájukban összetartozó fogalmak, hiszen az írásbeliség kora előtt a költészet rituális célokat szolgált, s a rítusok általánosan elterjedt eleme az a mesterséges tudatállapot, melynek eléréséhez a sámán-varázsló-igéző hallucinogén anyagokat fogyasztott. A *sámánok* többnyire *légyölő galócá*ból készült italt – *szómát* – használtak a révüléshez. (A magyar néphagyomány a mai napig különbséget tesz a bolondgomba és a mérges gomba között!) A *gomba* és a – hallucinogén anyagot izzadó – *béka* gyakori motívuma az orphikus misztériumok ikonográfiájának is. Az orphikus ünnepeken őrjöngő asszonyok foggal-körömmel tépték szét az Orpheust szimbolizáló kost. Az asszonyok *bort* ittak, melyben nagy mennyiségű *babérlevelet* oldottak fel. A babér és a szent révület képzete így kapcsolódott össze, ezért is válhatott később az ihletett költő attribútumává a babérkoszorú.

A drogokat az írásbeliség történetében az *Ebers Papyrus* említi első alkalommal. Az Egyiptomban talált, i. e. 1550 körül keletkezett feljegyzés arról tudósít, hogy akkortájt Luxor környékén már gyógyászati célokkal termesztették a *papaver fajok*at, a *mák*ot és a *pipacs*ot.

A magasirodalomban talán Homérosz tesz elsőként említést a drogról, mikor az *Odüsszeia* Kirké-jelenetében egy *molü* nevű varázsszerről beszélt.

A középkor évszázadaiban mintha ismét különválna a drogfogyasztás és az irodalom története. Ennek legfőbb oka, hogy a kereszténységben egyetlen elfogadott – sőt szakralizált – drog létezhet: a bor. Noé kiszáll a bárkából, és az első dolga, hogy az Ararát csúcsán leszúrjon egy szőlővesszőt. Jézus első istenni megnyilatkozása, hogy a kánai menyegzőn a vízből bort varázsolt, utolsó emberi tette pedig, hogy a bort tulajdon vérének nevezi. Így tehát érthető, hogy a drogkultúra elemei a pánéletisznak *mák-, maszlag-, nadragulyafőzet*et, szívnak szárított *kenderlevel*et, de erről nem maradt fenn írásos emlék (legfeljebb később olvashatunk Petőfinél a „kendermagos kis pipáról").

Az európai drogkultúra térképét a felfedezések és gyarmatosítások korában rajzolják újra azok az utazók, akik *kokain*t, *peyotl*-t, *meszkalin*t, *kathcserjé*t hoznak haza útjaikról. Irodalmi szempontból négy drogtípust érdemes megemlíteni. Ezek az 1. *ópiátok*, 2. a *kokain*, 3. a *canabis-származékok*, 4. a *szintetikus anyagok*.

1. Az ópiátok *(máktej, máktea, ópium, morfium, heroin)* leghitelesebb élettani-pszichológiai leírását Thomas de Quincey tollából kapjuk, a kötet címe: *Egy angol ópiumevő vallomásai*. Quincey korában már a fűszeresboltokban is szabadon árusították a *laudanum* nevű ópium-készítményt.

Az ópium a francia szimbolistákat is megkísérti, bár ők inkább a *hasis*ra (Rimbaud, Verlaine) és *kokain*ra (Baudelaire) esküsznek. Az ópiumról szól Csáth Géza híres elbeszélése is, melyben azt írja, lehet, hogy ópiumot szíva csak negyven évig él az ember, de közben százezer évre elegendő élményben lesz része. Csáth vesztét különben nem az ópium, hanem egy másik ópiát, a *mofrium* okozta.

roint. Az irodalomban azonban már korábban megjelenik ez a szer, a közelmúltban elhunyt Burroughs méltán leghíresebb regényét – a *Meztelen ebéd*et – a heroin ihleti.

2. A kokain keltette érzetekről a legérdekesebb leírást Baudelaire adja *Mesterséges mennyországok* című könyvében. Számtalan allegóriával és hasonlattal varázsolja elénk a kokainélvezet két szakaszát: a hűvös-érzéki és az ernyedt-melankolikus fázist. A kokainról Kosztolányi is ír egy négysorost: „Csodálkozol a kokainistán? / Nem érted? / Gondolkozz el az okain is tán, / S megérted." Morfinista unokatestvére mellett minden bizonnyal ő is kipróbált valamilyen hallucinogén anyagot, erre utal *Az utolsó felolvasás* című elbeszélése is. József Attila egyik versében szintén szerepel a kokain („Kínában lóg a mandarin, / gyilkolt ma is a kokain") – valószínűleg József Attila sohasem használt drogokat. Kultúrtörténeti adalék, hogy Freud is írt egy könyvet a kokainról *Über Coca* címen, mert tévesen azt hitte, hogy a morfinfüggő betegeket kokainnal meg tudja gyógyítani. Conan Doyle híres hőse,

készülnek figyelemreméltó irodalmi leírások. A hasisélményről, a tüzes pokolról Rimbaud számol be *Egy évad a pokolban* című művében, egészen pontosan annak *Éjjel a pokolban* című fejezetében. Verlaine-nél pedig elolvashatjuk a *fahéjas-mézes hasissütemény* receptjét is. A beatkorszakban a *fű* (marihuána) vált az értelmiség kedvenc anyagává, számtalan írásmű szót ejt róla, elég ehelyütt néhány Ginsberg-versre utalni.

4. A szintetikus anyagok *(LSD, amphetamin)* is a beatkorszakban indultak hódító útjukra, az irodalomban azonban már az ötvenes években találkozhatunk egy szintetikus szerrel: Kerouac *benzedrin*t fogyasztva írta híres regényét, az *Úton*-t. Az LSD a fűhöz hasonlóan gyakran feltűnik Ginsberg, Corso műveiben. Az LSD-fogyasztás köré ekkor külön mitológia, sőt, filozófia épül, amelynek apostola, ideológusa Timothy Leary. Leary egyik művében azt javasolta, hogy az amerikai egyetemeken tegyék kötelezővé az LSD-fogyasztást. Állásából ezért elmozdították.

Végül ejtsünk néhány szót arról, lehetséges-e drogok hatása alatt írni, s latait papírra vesse. A világ érzéki rendje annyira felborul, hogy semmiképpen sem engedelmeskedik se a nyelv, se a logika szabályainak. Könnyen megeshet, hogy az ember írni kezd, s azon veszi észre magát, hogy toll helyett egy kígyót vagy egy cserkészkolbászt tart a kezében, amivel ugyebár meglehetősen nehéz írni.

Az ópiátok lassítják a gondolkozást, álomszerű bódulatba juttatják fogyasztójukat, nem serkentik írásra az embert, egy zárt, önelégséges világba vezetnek, ahonnan teljesen felesleges impulzusokat küldeni a külvilágba.

A marihuána közösséget teremt, nevetni, beszélgetni, utazni akar csak az ember, fűvel írni nehéz és nem is érdemes.

Noha az amphetamin – mint tudattágító szer – beszédkényszert okoz, és szélesíti az érzékelés horizontját, hatása alatt a gondolatok olyan őrült tempóban követik egymást, hogy egy gyorsíró sem tudná követni őket. Diktafon segítségével talán megmenthető ebből a tudatállapotból az irodalom számára valami.

Egyedül a kokain, s különösen annak kezdeti, felszálló fázisa alkalmas arra, hogy valaki közvetlen feljegyzéseket készítsen.

A pszichedelikus élményeket azonban az esetek döntő többségében *CSAK UTÓLAG* lehet regisztrálni, s ezek a leírások mindig hatalmas távolságban kullognak az érzéki élmények mögött. Talán a zene vagy a film alkalmasabb a pszichedelikus lelki történések megjelenítésére, mint a fogalomhoz, nyelvi közmegegyezéshez kötődő irodalom. A drogélmény lényege éppen az, hogy a fogalmi-logikai közmegegyezés eltűnik, s lelki affektusaink annyi egyedi formát öltenek,

Rácmolnár Sándor

NARKÓMA

SZKÁROSI ENDRE:

Zene

A mámoron túl

A mámornak a kreativitásban, a képzelet erőinek hallucinogén mozgósításában játszott, szinte örök történeti szerepét már unásig emlegették. Gyökeresen új művelődéstörténeti fejleményt jelent azonban a szintetikus kábítószerek megjelenése a hatvanas évek beat-kultúrájában. Az alkohol, a kábítószer, a homoszexualitás, a társadalmi kívülállás radikális, de akaratlanul is exkluzív formái után, amelyet az amerikai beat-irodalom, Ginsbergék, Borroughsék, Kerouac, Gysin és mások képviseltek, a szellemtörténetileg – elsősorban a keleti filozófiák, különösképpen a Zen univerzalizmusán keresztül – hozzájuk is kapcsolódó beat-korszak már tömeges és társadalmi jelenséggé teszi a kérdést, főképpen azáltal, hogy a protest szerepköre mellé pozitív utópiát képes teremteni. Ezt a pozitív utópiát fogalmazza meg ideológiailag a beat-mozgalomra jelentősen visszaható Timothy Leary, s ez jelenik meg a pszichedelia, a pszichedelikus művészet rendkívül jelentékeny kreatív hozamában (hogy terjedelem hiányában csak a korai Pink Floyd prototípusát említsük).

Rendkívül tanulságos és művelődéstörténetileg maradandó fejlemény, ahogyan ez a pozitív utópia a korábbihoz képest autonóm pályára tereli John Lennon költészetét; majd ahogyan ugyanaz az élmény rövid időn belül megteremti önnön kritikáját is. A *Revolver* című 1966-os, más szempontokból is forradalmi jelentőségű Beatles-lemez mind zeneileg, mind költőileg egyik legátütőbb száma a *Tomorrow never knows*. Indítása: „Turn off your mind, relax and float downstream" [kapcsold ki az agyad, lazíts és add át magad az áramlásnak] állítólag magától Learytől van kölcsönözve, a szöveg pedig az űrrel – kezdet és vég folytonosságával való egyesülés – a lét teljességébe való pozitív alámerülés élményében bontakozik ki. Érdekes, hogy e vágy ideológiailag még nem reflektált kiváltó okai, a hozzá vezető közérzet, a passzivitás bizonyos apoteózisa fogalmazódik meg – szintén zseniálisan – ugyanezen lemez másik Lennon-dalában, az *I'm only sleeping*-ben. Az 1967-es év következő nagylemeze, a *Bors őrmester* már egész képzeletvilágában a pszichedelia, az életnek a szintetikus kábítószerek révén pozitíve elérhető új minősége köré szerveződik zeneileg, designban, és gyakran a szövegek képi világában is. A legismertebb példa erre a *Lucy in the Sky with Diamonds* a maga „sárga és zöld celofánvirágaival", „a parton megjelenő újságpapír taxikkal" stb., de a kevésbé szürreális, zártabb szövegkompozíciós elven felépülő *For the Benefits of Mr. Kite* vagy *A Day in the Life* is költői értékkel mutat erre.

A fantázia felizzása és a látásmód átalakulása a legkimagaslóbb költői eredményeket mégis akkor éri el Lennonnál, amikor nemcsak a témán, hanem a képzetvilág forradalmasodásának tudati eredetén is túllép, egyszerűen új individuális költői nyelvet teremt egy akkor vastagon populárisnak számító művészetben: *I am the Walrus* (Magical Mistery Tour), *Yer Blues* (White Album), *Across the Universe* (Let it be) vagy a fantasztikus egyszerűségű, letisztult *Because* (Abbey Road). E szövegek költői értékei – bár lényegüket tekintve elválaszthatatlanok a zenével együtt alkotott szellemi egésztől – autonómok is.

Lennon talán máig egyedülálló művészi felelősségérzete ösztönösen, intuitívan és csak részben tudatosan abban csúcsosodik ki, ahogy mind – immár önálló, Beatles-en kívüli, majd azutáni – zenéjében, mind költészetében eljut a pszichedeliának és szellemi övezetének radikális kritikájáig: idézhetnénk az elsősorban *Primal Scream Album*ként ismert *Plastic Ono Band* című első nagylemezének *God* című dalát, ahol a mantrától és Buddhától Jézuson át – irónikus utalásként – Zimmermanig (Bob Dylan) és – fájdalmas leszámolásként – a Beatles-ig elutasít minden utópiát. Anélkül, hogy érinteni volna módunk talán legjobb és legkevésbé ismert nagylemezének *(Walls&Bridges)* zeneiköltői szintézisét, hadd utaljunk vissza az 1969-es – tehát még a Beatles utolsó korszakában keletkezett –, a punkot messze megelőző, de azt félreérthetetlenül előrevetítő dalára, a Ringo Starral, Eric Claptonnal és Klaus Voormannal, vagyis már a Plastic Ono Band-del készített számára, a *Cold Turkey*-re, amely hideg pulyka helyett a kábítószer-elvonási tünetek fiziológiai rémérzetét jeleníti meg maximális költői intenzitással. „Tempereature's rising / fever is high / Can't see no future / Can't see no sky" – a láztünetek tehát az ég és a jövőkép elsötétedéséhez vezetnek (emlékezzünk, a „No Future" a punk jelszava lesz évekkel később); végül pedig az utolsó sor: „get me out of this hell" (vígy ki e pokolból) a műegész összefüggéseiben messze túlmutat az elvonási vergődésen, és a jövő nélküli világból való elvágyódás érzelemmentes költői megnyilatkozásává válik.

Hiába, mindig vannak, akik arra választattak ki, hogy ne tudjanak megalkudni a világgal.

Rácmolnár Sándor rajza

RAC MOLNAR Sanitis

TISZTELETTEL MEGHÍVOM ÖNT A SPIRITUSZ GALÉRIÁBA

1997. MÁJUS 7-ÉN, SZERDÁN 18-20 ÓRÁIG

SPIRITUSZ GALÉRIA

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

képzőművész

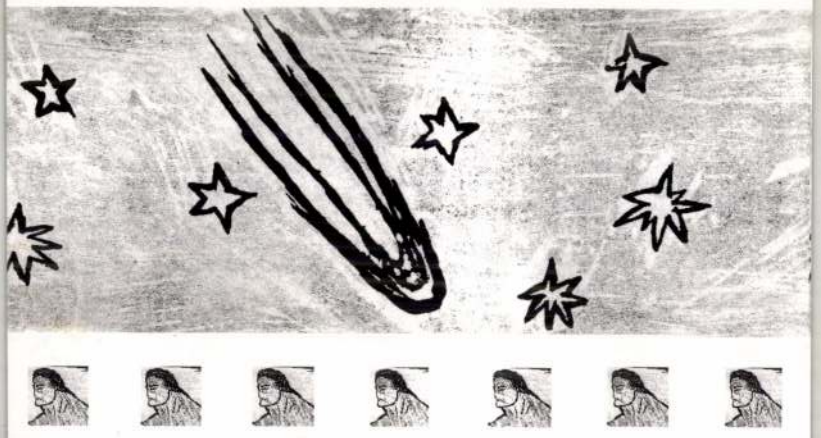

A KIÁLLÍTÁS MÁJUS 31-IG TART NYITVA, KEDDTŐL SZOMBATIG 11 ÉS 18 ÓRA KÖZÖTT. SZÜNNAP: VASÁRNAP ÉS HÉTFŐ

VÁRFOK 14 GALÉRIA, H-1012, BP, VÁRFOK U. 14.

SPIRITUSZ GALÉRIA, H-1012, BP, VÁRFOK U. 14.

"A" LPH.FSZT.3. TEL./FAX: 213-5155

E-MAIL: SZALOKYK@MAIL.MATAV.HU.

SZALÓKY KÁROLY

ARTWORK: FABRICIUS

(A MEGNYITÓT A BUDAPEST BORTÁRSASÁG TÁMOGATJA)

A HÉT KÖNYVEI

Ebben a rovatban lehetőleg minél több könyvújdonság megjelenéséről szeretnénk beszámolni, ezért kérjük a kiadókat, a megjelenés hetében értesítsék szerkesztőségünket kiadványaikról (azaz adják meg egy gépelt lapon az alábbiak mintájára a fontosabb adatokat) és küldjenek recenziós példányt is – csak ebben az esetben vesszük föl könyveiket a listára, feltéve, ha azok kereskedelmi forgalomba kerülnek.
Köszönjük az Írók Boltjának (Bp. VI. Andrássy út 45.) a lista elkészítéséhez nyújtott segítségét. Összeállította: Tóth Andrea.

Költészet

Családi körben (Antológia)
Alterra Svájci-Magyar Kiadó, 163 old., 1100 Ft
Herman Levente: Közhelyek
Ill.: Porkoláb Károly
Alterra Svájci-Magyar Kiadó, 51 old., 360 Ft
A kereszt vigasza (Istenes versek)
Alterra Svájci-Magyar Kiadó, 189 old., 1100 Ft
Szívek hóparázsa (Antológia)
Alterra Svájci-Magyar Kiadó, 208 old., 1100 Ft
Wass Albert: A bujdosó imája (összegyűjtött versek)
Püski Kiadó, 112 old., 480 Ft

Dráma

Sulyok Kálmán: A kisbéri mecánás (Kossuth külügyminisztere. Történelmi dráma három felvonásban)
Multi Grafi Kft., 108 old., 560 Ft

Elbeszélő próza

Hugo Ball: Fiametti avagy a szegények dandyzmusa
Ford.: Nemes Péter
JAK-Jelenkor Kiadó, 194 old., 880 Ft
Ken Kesey: Száll a kakukk fészkére
Ford.: Bartos Tibor
Európa Könyvkiadó, 339 old., 950 Ft
Baryi Markham: Követem a Napot
Ford.: Bíró Judit, Kiss Árpád, ill.: Kiss Anna
Kávé Kiadó, 284 old., 920 Ft
Alekszandr Szolzsenyicin: Lenin Zürichben
Ford.: N. Sándor László
Pannonica Kiadó, 304 old., 1200 Ft

Szórakoztató irodalom

George Bernanos: Bűntett
Ford.: Tompa Mária
Kairosz Kiadó, 224 old., 980 Ft
H. P. Lovecraft: Árnyék az időn túlról
LAZI Kiadó, 200 old., 670 Ft
Valentini Zsuzsa: Fog–ságom naplója
Múzsák Könyvkiadó, 94 old., 690 Ft

Publicisztika

Szűts Pál: Bukaresti Napló (1985-1990)
Osiris Kiadó, 337 old., 920 Ft
Tarnai László: Nincs tovább (A szegedi 13. hadosztály emlékének)
Fotók: Veréb Simon, Markovics Mátyás
Gulipán 93 Bt., 77 old., 350 Ft

Irodalomtudomány

Dávidházi Péter: Per passivam resistentiam (Változatok hatalom és írás témájára)
Argumentum Kiadó, 409 old., 980 Ft

Művelődéstörténet, néprajz

Hegedűs Géza: Mózes, a népvezér
Pannonica Kiadó, 176 old., 1200 Ft
Siklód temploma és népe
Szerk.: Andor Csaba, Fehér György; angolra ford.: Székely György
Kairosz Kiadó, 228 old., 1780 Ft

Történelem, politika

Dobszay Tamás–Estók János–Salamon Konrád–Szerencsés Károly–Tombor László: Tisztelt Ház! (A magyar országgyűlések története. 1848-1998)
Puskás Tivadar Távközlési Technikum, 216 old., 2990 Ft

Szociológia

Ferge Zsuzsa: Fejezetek a magyar szegénypolitika történetéből (2. kiad.)
Kávé Kiadó, 159 old., 920 Ft
Az írországi információs társadalom
(Stratégia terv. Az ír Információs Társadalmat Irányító Bizottság jelentése)
Szerk.: Varga Csaba; ford.: Krekó László
ORTT-OMFB-HEA Stratégiakutató Intézet, 127 old., 540 Ft
Rácz József: Ifjúsági (szub)kultúrák, intézmények, devianciák (Válogatott tanulmányok)
Scientia Humana Társulás, 236 old., 900 Ft
Szikinger István: Rendőrség a demokratikus jogállamban
Sík Kiadó, 181 old., 990 Ft
Zöld könyv az információs társadalomról Portugáliában
Szerk.: Varga Csaba; ford.: Bárdos Zsuzsanna
ORTT-OMFB-HEA Stratégiakutató Intézet, 152 old., 540 Ft

Filozófia

Boros János: Pragmatikus filozófia (Igazság és cselekvés)
Jelenkor Kiadó, 292 old., 1100 Ft
Modern politikai filozófia
Szerk.: Huoranszki Ferenc; ford.: Babarczy Eszter, Krokovay Zsolt
Osiris Kiadó–Láthatatlan Kollégium, 197 old., 1450 Ft

Pszichológia

Per Naroskin: A felnőtté válás útján
Ford.: Sterner-Dániel Dóra
Édesvíz Kiadó, 170 old., 890 Ft
Önarckép háttérrel (Magyar pszichológusok önéletrajzi írásai)
Szerk.: Bodor Péter, Pléh Csaba, Lányi Gusztáv
Pólya Kiadó, 318 old., 890 Ft

Művészetek

Hemző Károly: Fotográfiák
Szerk., az utószót írta: Gera Mihály; angolra ford.: Szász Eszter
Gust-Art Stúdió Bt., 159 old., 2970 Ft
A magyar neoavantgard első generációja (1965-72)
Szerk.: Reczetár Ágnes
Szombathelyi Képtár, 195 old., 3070 Ft
A száz éves Vígszínház (Mozaikok tíz évtized történetéből, 1896-1996)
Főszerk.: Radnóti Zsuzsa
A Vígszínház kiadása, 211 old., 1850 Ft

Orvostudomány

Maitri Hillebrecht: Akupresszúra
Ford.: Magyar Vivien
Bioenergetic Kft., 199 old., 1160 Ft

Életmód

Dr. Oetker: Vad és vadszárnyas különlegesen elkészítve
Ford.: Török Irén
Magyar Könyvklub-Grafo Könyvkiadó, 127 old., 850 Ft

KÖVETÉSI TÁVOLSÁG

A tükörlakó

■ *Cholnoky László: Szokatlan vendégség. Novellák. A kötetet összeállította és az utószót írta Nemeskéri Erika. Noran, 1998. 305 oldal; 996 Ft*

Az 1929-ben önmagát vízbefúlásos halálra ítélő Cholnoky Lászlóról bizonyára Krúdy írta a legszebb és egyben legtisztánlátóbb nekrológot. Mi sem természetesebb, hiszen Cholnoky László, mint írótestvére Viktor is, Krúdy-alak volt, valódi „ködlovag", a nagy nekibuzdulások, világbírói fölhorgadások és az ezekkel brúderkodó viszonyban álló sivár hajnali kiábrándulások, jeges kijózanodások jellegzetesen magyar alkoholista íróalakja. (Ne feledjük, a magyar irodalom egyik legtragikusabb verse, *A vén cigány* sem más, mint bordal.) „A tabáni kiskocsmák világában, az álomvilágban, ahol délutánonként azért is szokás az ivóasztal mellett könyökölni, hogy a borivó fiatalkori boldogságaira gondoljon; a kísértetes bormérő helyett álmodozásában szép leányt lásson; a tikkadt szomjúságban a mély pincék borain kívül álomkortyokban is üdüljön a lét valósága elől; miközben ezeregyéjszakai nőalakok mendegélnek el az ablak előtt (...) itt haltak meg öngyilkosok módjára barátai: Bitskey, egy költő, akire manapság alig emlékeznek; Czakó, egy művész, akit csak a Tabánban ismertek. (...) A rejtelem volt az írósága... A lélek, a mámor, az emberfölöttiségek detektívregényeivel bajlódott, amikor kakaslépteivel a Tabán földbe dugott kiskocsmái körül ólálkodott, és a párás ajtónyíláson át benézett, vajon találhatna-e odabent megbízhatókat, akiknek egy korty borital mellett elmondhatná mindazt, amit a pesti hidakon jövet magában gondolt?" Krúdy – súlyos alkoholista maga is, de önmaga iránt társainál sokkalta kíméletlenebb – mindenkinél mélyebben látta ezeknek a figuráknak apró bűneit, mesebeli nagyzolásait, vastag színekben pácolt öncsalásait, életük összes operásan felduzzasztott kisszerű szerencsétlenségét, ám ezzel egyidejűleg felismerte forradalmas mámorukat, elbűvölő valósághamisító képességeiket – amely már a művészet küszöbe –, az élet pálinkázásba mentett költészetét. Ezt a szituációt maga Cholnoky jellemezte igencsak komoly önismerettel az új kötetben most először kinyomtatott önéletrajzi vázlatában: „mindig, még a legszörnyűbb percekben is meg tudtam érteni és élvezni tudtam az életnek – nem a romantikáját, mert az együgyű dolog –, hanem a líráját. A legpiszkosabb lebujokban is mindig mintha távoli, ütemes, lágy zenét hallottam volna, a legszennyesebb szerelmeimben is olimpusi istennőkkel paráználkodtam." Színpad a kocsma, olyan, ahol mindenki önmaga szerepét formálja, de megformálja – és ez a lényeg. Az életművészet terepén járunk tehát, ott, ahol mű és élet, valóság és fikció egybeesik vagy legalábbis igen nagy a hajlandósága erre az összecsimpaszkodásra, hiszen ezen a színpadon az alkohol tölti be a súgó szerepét. Aligha lehetne sokatmondóbban jellemezni e magatartást, mint ahogy maga Cholnoky tette a *Bertalan éjszakája* című kisregényében, amely – a *Prikk mennyei útja* társaságában – bizonyosan legjobb, legösszefogottabb, legátgondoltabb, nyelvileg is leginkább kreatív műve (sajnos egyikük sem került bele ebbe a mindenekelőtt a lappangó iratokra koncentráló kötetbe). Bertalan beül a kocsmába, hogy bocsánatkérő levelet írjon Kohaninszkynek, öreg söntéscimborájának, akinek egy akaratlan csalás következtében elnyerte minden pénzét. Bertalan-Cholnoky hosszan ecseteli a levelet, annak minden túláradását, szóvirágát, áriásan ívelő retorikáját, a hatalmas nyelvi erejű önvallomásos szöveg oldalakon át hömpölyög megállíthatatlanul. Az olvasó megnyugszik, és semmi oka, hogy kétségbe vonja: Bertalan valóban megírta e levelet, benne leszámolt eddigi bűnös életével, közel a gyógyulás. De másnap, mikor Bertalan holtrészeg álmából a Városliget egyik padján felébred, kutakodni kezd a zsebében. „A gyűrött bankók közt szennyes papírlapot talált, amelyre ceruzával ennyi volt írva: – Kedves, öreg barátom...". A mű helyett csupán a kezdemény, a döntő lépés helyett csupán annak öncsaló szándéka, szerepjátszás, amelyben a színész és a néző egy – ez Cholnoky alkoholista figuráinak alapmozdulata.

Nehéz elfojtani az érzést, hogy nagyjából ilyesfajta, hatalmas tervű, de megíratlan, magában óriási szándékokat vizionáló, de végül mégis kidolgozatlan iratok alkotják Cholnoky László egész munkásságát. Az ebben a kötetben közölt, többnyire kéziratból publikált novellák, tárcák, apróságok csak fokozzák ezt az érzést, és nem magyarázzák, miért becsülte oly sokra az írót Krúdy vagy a nála a szó minden értelmében sokkalta józanabb Schöpflin Aladár, aki szerint a *Prikk* a világirodalom egyik legmélyebb alkoholizmus-ábrázolása. (Talán csak a *Füstcsóva* című elbeszélés nevezhető teljes értékűnek, bár ebben is rengeteg az önismétlés.) Meglehetősen bosszantó, hogy Cholnoky nem szégyelli, hogy többször is egész bekezdéseket vigyen át régebbi novelláiból, kisregényeiből egy másikba; ez az önmásolás több mint puszta svihákság, egy bohém és eladósodott író olcsó trükkje. Jellegzetesen alkoholista gesztus ez is, a vég kezdete, amikor a művészt már csontja velejéig áthatja az igénytelenség, amikor már nincs ereje ahhoz, hogy komolyabban átgondoljon egy szöveget. Ez is az öncsalás egyik változata.

És ennek kocsmatársa az önsajnálat. Cholnoky akkor nagyszerű – mindenekelőtt már említett két kisregényében –, amikor képes mintegy szétcsavarozni főhősei agyát, akik persze a szerző alakmásai, hogy kianalizálja cselekedeteik rugóit. Prikk és Bertalan egyként Krisztussá tolja fel magát, életük önmaguk szemléletében szenvedéstörténet (sokkal később ugyanez a világlátás uralkodik a világirodalom egyik legnagyobb alkoholistájának, Venyegyikt Jerofejev *Moszkva-Petuski* című főművében), a Mi Urunk kálváriájának profán változata. Mindkét alak öngyilkos lesz a regények végén, de szabadon választott halálukat megváltásként élik át – a Prikk-szövegnek már a címe is egyértelműen utal erre –, lelkük diadalmasan szárnyal felfelé: „A nedves iszap kicsúszott Bertalan lába alól, és ő már szállt is az ibolyakék csillagpár felé." – szól a *Bertalan éjszakája* utolsó mondata. A Prikk-kisregény még ennél is tovább megy; miután Prikk, jellemző módon egy süket számára, megtartotta Krisztus hegyi beszédének holtrészeg variációját, elindul önnön keresztje, az előre kiválasztott fa felé. „Aki arra jár, nézze meg azt a pompás szilfát. Annak egyik ágáról röppent az égbe Prikk lelke fehéren, tisztán, mint valami hófehér, hatalmas sirály." Az alkoholista önstilizációja véget ért.

Rácmolnár Sándor rajza

E hősök tükörlakók. Egyedül vannak, és önmaguk számára csakis önmaguk lehet az egyetlen megfelelő társaság. Nem a kocsmában, hanem a tükörben van az igazi otthonuk. Cholnoky mély szimbolikájában a legkevésbé sem véletlen, hogy Bertalan inasa, legjobb cimborája egy Miroár Jakab névre hallgató vásári tükör, hogy Prikk a kirakatüvegben önmagával találkozik és így aztán – másnak híve önmagát – önmagát késeli meg. A tükör objektivál, mintegy megfagyasztja, megformálja a beletekintők tökéletesen formátlan, széthullott létét. És ítélkezik is egyben: Prikk önmagát öli meg a kirakatüvegben, de a lényeg, hogy elpusztítja, ugyanis ez nyitja meg számára a megváltás útját. És tükörlakó volt maga Cholnoky László is. Legjobb műveiben csakis a saját élete stilizálására volt képes, hogy előbb alakmásaiban legyűrve önmagát, az öngyilkosságban megváltást találjon maga is. Ez kétségkívül kissé egyanyagúvá teszi művét. De két kisregénye meggyőz Krúdy igazáról: „rendkívüli író volt, amilyenek alig maradnak utána ebben a kimarjult kezű, lábú országban."

Így aztán, bár igen érdekes e novelláskötet, és a szöveget gondozó Nemeskéri Erika példás filológusi munkát végzett, egyre elodázhatatlanabbnak tűnik Cholnoky ma már antikváriumban is megszerezhetetlen mester-regényeinek újrakiadása. Tudnám ajánlani a Magvető *Fehér holló* sorozatába...

Bón Zoltán A.

páratlan oldal

VERSENY A SOROS ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL, 1998. III. SZAKASZ, 10. FORDULÓ

RECEPT

Az MSZP jobbik (és remélhetőleg nagyobbik) fele érzékelhetően küszködik azon, hogy a párt tevékenysége mindenben megfeleljen a valódi szociáldemokrata értékeknek.

Célszerű lenne a régi receptet követni:

A múltat végképp eltörölni... Snitt.

b.

SZÁGULDÁS A JÖVŐBE

A politika szuperszonikus sebességre kapcsolt. A kormány még meg sem alakult, amikor már jelentős törvényeket vert át a parlamenten (például: tb önkormányzatok). Megkezdődött a pozíciók újraosztása is. Aki az elmúlt két hónapban távol volt a hazától, azt gondolhatná, hogy az MDF legalább a második helyen végzett a választásokon. Pedig a kulcspozíciók osztogatása csak gáláns kárpótlás a választásokon elhódított szavazatokért. (A hálát ezért leginkább az SZDSZ érdemelte volna meg.) Az MSZP-nél is rendkívüli mértékben felgyorsultak az események, holott ők a választásokat követő nyolc hónapon át nem szoktak csinálni semmit. Most azonban két hét konstruktív ellenzékiség után – *Baja Ferenc* szerint – a felelős ellenzék szerepét kívánják betölteni. A felelős magatartásra vonatkozó elhatározás feltétlenül üdvözlendő, nem ártott volna azonban hamarabb elkezdeni. Akkor, amikor kormányzó pártként meggondolatlan, elhamarkodott, némely esetben felelőtlen döntéseket hoztak. Valahogy úgy vagyok én ezzel a felelős ellenzékiséggel, mint a viccbeli Kohn bácsi: megmagyarázni tudom, de nem értem. Mert miért nem lehet valaki konstruktív is, meg felelős is és fordítva?

Végül is nem baj, ha a kormány nem tétlenkedik és az sem, ha az ellenzék végzi a dolgát. Nem ártana azonban, ha figyelembe vennék a látási és útviszonyokat. Mindenekelőtt és megkülönböztetett módon a gyalogosokat, akiket a politikai szóhasználatban most polgároknak szokás nevezni.

bip

JAVULÓDUNK?

Ép nyelvérzékünket szerintem még csak nem is az idegen szavak kóros túlburjánzása fenyegeti a leginkább. Hanem az, hogy mondatainkban az aktivitás, nyelvünk e fontos szemléleti jellemzője egyre-másra passzivitássá renyhül.

A színművet nem bemutatják, a kérdést nem megvitatják: az egyik bemutatásra, a másik megvitatásra *kerül*. A cselekvő jellegű „látszik" már „látszódik"-ká, az úgyszintén cselekvő jellegű hallatszik „hallatszódik"-ká passzivizálódott – és így tovább. Nem leejtünk valamit, ki sem ejtjük kezünkből: az éppen szóban forgó tárgy csak úgy magától „leejtődik". A legfrissebb rekordot e tekintetben az a jeles színművészünk állította föl, aki a tévében azt fejtegette a minap, hogy szerinte egy bizonyos dolog már „javulódik". Mondanom sem kell: nem a magyar nyelvérzékről beszélt.

Az ugyanis *romlódik*.

tim-

A KERESZTKÉRDÉS

A Kriminális című tévésorozat múlt heti adásában tanúi lehettünk egy rendőrségi rajtaütésnek. Az akció színhelye egy Lövőház utcai lakóépület, célja pedig egy sorozatos rablást elkövető banda nyakoncsípése volt. Az egység a lakásba való behatolás után a gyanúsítottakat rögvest földre teperte, megbilincselte, majd bravúros gyorsasággal megtalálta az árulkodó bűnjeleket is (két maroklőfegyver). Ezután kezdetét vette a helyszíni kihallgatás. Az akciót vezető őrnagy első kérdése így hangzott: *Mit gondol, miért jöttünk ide?* Én lelkes nézője vagyok például Kojak nyomozásainak, de ilyen mellbevágó kérdést tőle még nem hallottam. (Igaz, hogy ő csak a hadnagyságig vitte.) Nem csoda, ha a keresztkérdéstől megzavarodott gyanúsított vallott, mint a karikacsapás. Mert, ha jól meggondoljuk, erre a kérdésre nem lehet olyan sztereotip válaszokat adni, mint mondjuk azt, hogy: valószínűleg erre tetszettek járni és beugrottak, vagy pláne azt, hogy majd elmondják az urak. Tény az, hogy a vallomás megtörtént és még láttuk, amint a két megbilincselt urat szimpla Nelson fogást alkalmazva elvezették a gangon. Ezek aztán meg nem szöknek – gondoltuk megnyugodva –, legalábbis addig, amíg a fogdába nem érnek. Mindez azonban felületes gondolkodásra utal. Mert a műsor egy másik epizódját a narrátor a következő szöveggel vezette be: A szakértők szerint a bűn nem önmagáért van (l'art pour l'art), hanem többnyire összefüggésben áll valamilyen bűncselekménnyel. Ez a megállapítás első hallásra talán megdöbbentőnek tűnik, de valószínűleg csak egy finom utalás arra, hogy a letartóztatás, megbilincselés és veserugdosás viszont nem igényel feltétlenül ilyen összefüggéseket.

A „mit gondol" kezdetű kérdés tehát nem csak frappáns, de nagyon is helyénvaló. Mert derék rendőreink sokszor maguk sem tudják, hogy mit gondoljanak, így ezzel a kérdéssel könnyen csapdába ejtik a gyanútlan gyanúsítottat.

Nem hiába jöttek ide az FBI szakértők. Van mit tanulniuk.

bpb.

POFON

Kinevezendő főiskolai igazgatók és tanárok kaptak meghívót a Parlamentbe a múlt héten, névre szólót, jelennének meg huszonegyedikén az országnak házában, ahol kormányszinten ki lesznek nevezve azzá, amivé. A biztonság kedvéért huszadikán jött egy újabb értesítés is, hogy ott legyen ám a leendő igazgató/tanár úr/úrhölgy, így hát az ország távoli részein lakó jelöltek kölcsönkértek valakitől némi pénzt benzinre, az olajszintet és a gyertyákat ellenőrizték, megvizsgálták az elosztófejet, aztán kora reggel, a kukorékolni készülő kakast elgázolván megindultak a főváros felé.

Már messze jártak, amikor intézményük főigazgatója újabb faxot vett kézhez (másfél órával a meghirdetett időpont előtt), mely szerint az ünnepi aktus lefújva, kinevezés legkorábban augusztus végén, vagy amikor a levelek lehullanak, vagy majd máskor.

Az érdemdús pedagógusok néma, bús hada pedig minderről mit sem tudván hömpölygött a főváros felé.

Nem voltunk ott, csak a fantáziánkra hagyatkozva próbáljuk elképzelni, mily megvilágosító erejű élmény kinevezendő főiskolai igazgatóként/tanárként harminchárom fokban gyülekezni a hatos kapu előtt, illedelmesen kopogtatni rajta és tapasztalni, hogy a kapu, ellentétben azzal, amit a Biblia állít, meg nem nyittatik. Fény gyúl ilyenkor a kinevezendő főiskolai igazgató/tanár elméjében, kiderül, hogy kormányok jönnek, kormányok mennek, viszont a pedagógus igazi sorstársa továbbra is a csiperkegomba marad, a másik olyan species, amit sötétben tartanak és szaron nevelik. A kinevezendő főiskolai igazgató/tanár mindezt belátván visszaül az autójába és csendesen spórázva hazamegy.

Makarenko

MIT MORMOLUNK?

Nézi a Balatont. Tükrén megcsillan a lenyugvó nap sugara – olvasom a *Magyar Nemzet* „Kultúra" oldalán (júl. 11.). *A víz kékje mélyülni látszik. Mélázik. Keresztury sorai jutnak eszébe. Mormolja: „Milyen sötét a Balaton. / S az alkonyatban vérzenek a fák."*

Mélázok. Kosztolányi sorai jutnak eszembe. Mormolom: *„Milyen sötét, sötét a Balaton / s a nyár után hogy vérzenek a fák."*

Van mit mormolni.

Tóth Eszter

NEM ÉLETSZERŰ

Azt mondja *Pintér Sándor* belügyminiszter, hogy nem szeretné, ha a rendőrökről minden nyilvánosságra kerülne, nem szeretné, ha mindenki tudná, hogy most hét óra van, és a rendőr ebben az időben, ebben és ebben a könyvtárban tartózkodik.

Próbálom elképzelni.

Fodor S.

SZIKSZAI KÁROLY: BRIGÁDNAPLÓ

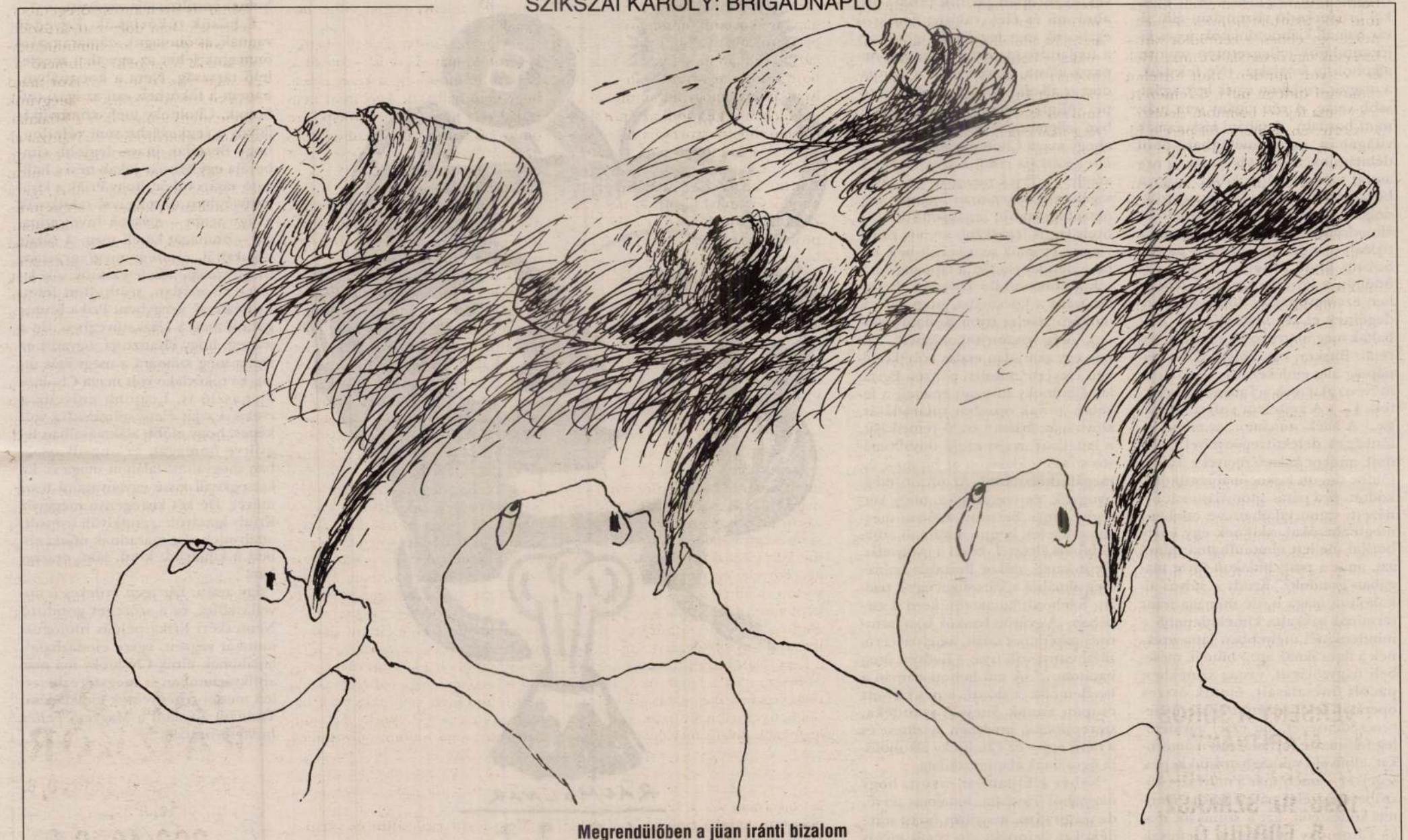

Megrendülőben a jüan iránti bizalom

Rácmolnár Sándor grafikái elé

Egy új sorozat Rácmolnár Sándortól. Kettős értelemben is: egyrészt az átlagostól talán ritkább – és épp ezért mindig kíváncsian várt – megjelenései szempontjából, másrészt az általa változatosan használt technikák és műfajok (szitanyomatok, linómetszetek, tus-, ceruza- és krétarajzok, textilképek, olajfestmények) tekintetében.

Maga a számítógépes grafika – itt inkább komputer segítségével készített montázs – ma már nem számít újnak, mégis mintha valami mást, újszerűt látnánk e lapokon. Ezt a pluszt a személyesség adja, az eddigi munkákon is következetesen végigvonuló gondolat-, téma- és stílusvilág, amelyet nem tud maga alá gyűrni semmilyen technika, még a sokak által személytelennek tartott számítógép sem. Ahogy más művészeti ágakban is rögtön felismerhető, amikor a gondolkodó és tehetséges ember („a művész") a saját szolgálatába állítja a legújabb eszközöket, vívmányokat, a nemes értelemben vett trükköket – nem pedig fordítva. A jó montázsnál a készen vett motívumok összerendezése sohasem véletlenszerű, hiszen eleve meghatározza a kiválasztást az alkotó személyisége, majd továbbformálja az ő jellegzetes kompozíciós készsége, formavilága, esztétikája. Itt ráadásul egy sokszor megcsodált bravúros rajztudás is hitelesíti ezt a „kirándulást".

Ezek a grafikák ide, ebbe a hetilapba készültek. Nem esetlegesen összeválogatott kollekció, nem is kiállításra szánt, majd végül hasábok közé szorított darabok, hanem az adottságokat figyelembe vevő, átgondoltan ide tervezett munkák. Ezért a fekete-fehér színvilág, a tónusozás szerepét is betöltő raszterek, jelek, betűk és számok. Valóban különös hatásúak a rendezett sorok közt megjelenő illusztrációkban megismétlődő, hasonló, de mégis más funkciójú elemek: a nekünk szokatlan írásjelek egy távoli kultúra újságjából, a milliméterpapír szigorú kimértsége, az elvontságukat visszanyert számok. Ezt a megkettőzöttséget erősítik a pozitív és negatív átfordítások, a kettős „portrék", a szimmetria, a *face reading* és maga az olvasás játékos párhuzama is.

Amit semmiképpen sem lehet említés nélkül hagyni e montázsok kapcsán: az arcok. Hiszen meghatározó motívumai ezeknek a képeknek, és róluk szólva idézhető az egész *oeuvre*. Rácmolnár munkáinak ugyanis mindig fontos eleme az ember. Nem nonfiguratív művészet ez, hanem nagyon is emberközpontú, sőt sokszor konkrét személyeket – illetve a hozzájuk kapcsolódó mítoszokat – kiemelő, kinagyító. A válogatást soha nem korlátozza sem idő, sem tér, sem a különböző kultúrák közötti távolság. Így bukkanhat fel alkotásaiban Buddha, Houdini, Schwarzenegger, Kolumbusz és Dick Tracy éppúgy, mint a Guinness-rekorderek, a reklámfigurák vagy éppen a férfi és a női nem szimbolikussá emelt alakjai. Talán ebben érezhető az igazi művészi szabadság: képzeletben átérni a világ távoli tájait, kötöttségek nélkül választani legendás hősök, ikonná vált hús-vér emberek és rajongva tisztelt istenségek közül, a képeken összebékíteni az eltérő hitvilágokat, nyelveket, tradíciókat. Ebből a humanista felfogásból erednek e sorozat arcai is, amelyeknél lényegtelen az etnikai és kulturális hovatartozás. „Az" emberi arcot látjuk, annak egyéni eltérésektől mentes, stilizált esszenciáját.

Baráth Janus

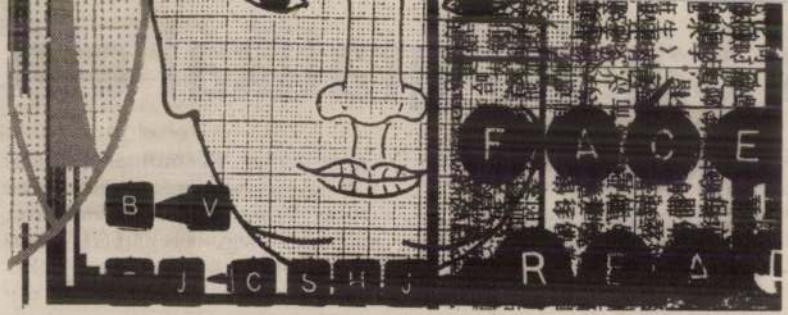

Rácmolnár Sándor grafikája

lan tankönyvet hozhat létre, visszatérésekkel, kitérőkkel, kihagyásokkal, az „apró betűs" és a „vastag betűs" folytonos keverésével. Másodszor: le lehet ugyan írni a költői nyelvet tankönyvszerűen, félő, hogy a gondosan kitervelt szerkezetet szétfeszíti a soksok példa (amelyek elengedhetetlenek), a tételeket pedig minduntalan megszorítások, fenntartások, ellenpéldák övezik. Harmadszor: olyan áttekinthetetlenül nagynak, bonyolultnak és rétegzettnek tetszik a tárgy maga, hogy szinte reménytelen a monografikus összefoglalás.

Fónagy mindezekkel tisztában lehetett, de bizonyára nem sokat gyötrődött e gondok miatt – és jól tette. tairól szól, végül *A költői nyelvről* írott rész olyan általános kérdéseket jár körül, mint a költői szabadság, a forma és tartalom, a költői kutatás vagy a változás és fejlődés. A nagyon konkrét, elemi jelenségekből indul tehát, és az elvonthoz jut el – mondhatnánk, de ugyanígy az is igaz, hogy körkörösen építkezik: a kompozíció jó pár kérdése már az ismétlődés-fejezetben előkerül. A metafora-fejezet mindenképpen központi – mondhatnánk, de hát aligha lehet bárhol hozzányúlni a költői nyelvhez anélkül, hogy a metaforáról szólnánk. Más kategóriák is minduntalan előelőkerülnek: a könyv számtalan helyén ott a vicc (amely megfeleltethe-

metaforizálását vagy a metrumét), a lélektani hátteret is – de nem dogmatikus, nem erőlteti bele olvasóját éppen ezen nézőpontokba. Nem hallgatja el, ha kételyei vannak: egy eljárásról például azt írja, hogy az „elméletben megalapozatlan, de gyakorlatban többé-kevésbé alkalmazható"; tudja, hogy amilyen fontos az elméleti tisztázás, ugyanolyan fontos a gyakorlati („tisztátalan", „gyakorlatias", durva) alkalmazás is, amely majd aztán alkalmat adhat további elméleti tisztogatásokra.

Néhány szót a kiadásról. Kétségtelenül nagy munka lehetett Fónagy végül is (az előszó tanúsága szerint) rohammunkában befejezett hatalmas kéziratát sajtó alá rendezni, de mégsem kellett volna megspórolni a névmutatót: a kötet egyik legérdekesebb olvasmánya lett volna, kiderült volna – amit egyébként sejtünk, de csak sejtünk –, hogy kik Fónagy vezérlő csillagai, állandó hivatkozási alapjai, kedvencei. Továbbá az sincs egészen rendjén, hogy elég sok sajtóhiba (fél idézőjel, fél zárójel, olykor értelmét veszítő mondat, elgépelt szó) maradt a könyvben. Fónagy remek stílusban, élvezetesen ír: kár az olvasót efféle bosszantó apróságokkal megakasztani.

---

nem a bizonyosságból, hanem a mozgásban, elmozdulásban „tettenérhető" állandóságból. És e mögött bizony egy kontúros személyiség húzódik

és a „ténylegesenre" teszi. A szöveg igazi bravúrja az, hogy a vita tárgya: „Alapvető egzisztenciális és történelmi élményének egyetlen tér- és idő-

Magyar Narancs

Vig Monika
1966–1992
Főszerkesztő:
Vágvölgyi B. András
Megbízott főszerkesztő:
Nádori Péter
Főszerkesztő-helyettesek:
Novák Zsófia, Bojtár B. Endre

POLITIKA
Weyer Balázs (rovatvezető)
Kóczián Péter, Kovács Kristóf, Kovácsy Tibor, Makai József, Seres László, Simó György, Somos András, S. Ráduly János, Tódor János

ÉLET + MÓD
Csillag János (rovatvezető)
Kerényi György, Para-Kovács Imre, Winkler Róbert

KULTÚRA
Turcsányi Sándor (rovatvezető)
Bakács Tibor Settenkedő, Csejdy András, Marton László Távolodó, Szőnyei Tamás

SNOBLESSE OBLIGE
Pintér Anna (rovatvezető)
Bihari Balázs, Pohly Ferenc

FŐMUNKATÁRSAK
Bozóki András
Eörsi István
György Péter
Hajnóczy Csaba
Kukorelly Endre
Sükösd Miklós
Tamás Gáspár Miklós
Tillmann J. A.

Lapterv:
Tooth Gábor Andor
Fotó:
Déri Miklós, Lukács Dávid
Képszerkesztő:
Pohárnok Gergely
Szerkesztőségi titkár:
Rabecz Éva
Ügyintézők:
Joó Gyula, Koller Gitta
Szedők:
Horváth Sarolta, Molnár Marianna
Tördelők:
Balázs P. Róbert, Szentirmai László
Korrektorok:
Lukács Annabella, Zala Krisztina

Kiadja a Kozmopolisz Kiadó Rt.
Felelős kiadó:
György B. Péter
lapigazgató
Reklám és marketing:
Lehoczki Edit
Terjesztés:
Kelemen Zsuzsa
Elektronikus terjesztés:
Umann Kornél
Gazdasági ügyintézők:
Tusán Rita, Borsiné Bori Gabriella

E-MAIL:
narancs@hungary.com

CÍM:
(szerkesztőség és kiadóhivatal)
1113 Budapest XI., Bartók Béla út 156.
Telefon: 203-0871
Fax: 203-0874

Hirdetésfelvétel
és terjesztésgondozás:
Budapest XI., Bartók Béla út 156.
Telefon: 203-0872, fax: 203-0874

Ára: 96 Ft
Előfizetési díj: egy évre 3324 Ft,
fél évre 1662 Ft, negyed évre 831 Ft.

ISSN 0865-3437

Nyomás: Semic Interprint
Svéd nyomda és Kiadó Kft.
Felelős vezető: Doktor Ferenc
Nyomdavezető: Csényiné Iszli Magdolna

Címlapfotó:
Lukács Dávid/Bozsó András

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a HÍRKER Rt., az NH Rt.
és a regionális részvénytársaságok, valamint alternatív terjesztők.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál,
a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodánál (HELIR):
1990 Bp. XIII., Lehel út 10/A. – közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR; Postabank Rt.:
219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra.

Feliratkozás az E-Mail változatra:
subs.narancs@hix.com (ekezet nelkuli)
subs.narancs1@hix.com (123 ékezetes kódolással)
World Wide Web Homepage:
http://hix.mit.edu/narancs/
Magyarországi WWW tükör:
http://www.eunet.hu/hix/narancs/

TARTALOM

Eörsi István: Egy új szerep vonzásában
Alkotmányellenes tehát, ha mondjuk egy törvényesen biztosított jog helyett a rászoruló pusztán segélyben részesül, alkotmányos indok nélkül. Felmerül a kérdés, hogy mi számíthat alkotmányos indoknak. Az ország fenyegető fizetésképtelensége például ide sorolható? A fizetésképtelenség a szerzett jogok teljes rendszerét, sőt, az ország demokratikus rendjét is veszélyeztetné. Ki mérlegelheti, hogy van-e elegendő alkotmányossági indok vagy nincs? Az Alkotmánybíróság, nyilvánvalóan. **12–13. oldal**

Euronémetország: Eurobosznia
A múlt héten megint viccesen nézett ki Európa. Nyugati felében csiga lassúságával, de tovább formálódott az emberi történelem egyedülálló alakulata. Délkeleti részén tovább öldösték körbezárt városok védtelen lakóit. A közepén meg, mintha odahuppant volna, ezüstfehér grimaszként vidámkodott a letakart Reichstag – miközben jövendő lakói döntést hoztak egy háborús küldetésről. **23. oldal**

Nemflipper: NBA
A költő eközben beküld 160 egységet a gépbe, kiválasztja a csapatokat, a játékosokat (Jordan vagy Pippen?), és máris kezdődik az alapszakasz. A joystick azt csinálja, amit mondasz, a program engedi, hogy játssz, zsákolj, taktikázz, blokkolj, hárompontost dobj, mindent, amit a játékban lehet, és mindezt Ewing, Hakeem, Shaq, Malone vagy az isten tudja, melyik félisten ellen. **26. oldal**

Narancsgaléria
4. Rácmolnár Sándor

a szerk.
5. A szerk.

interjú
6–7. „Világvége, az nincs" (Laurie Anderson)

POLITIKA

egy hét
8–9. Képes hírösszefoglaló
10. Kulturális hírek
11. Fókusz

publicisztika
12–13. Eörsi István: Egy új szerep vonzásában

Magyar glóbusz
14–15. Diétai krónika: Miniszterelnökök
16–18. Ombudsman-választás: Több mint biztos
19. „Ebben az ügyben bármi előfordulhat" (Dr. Jádi János, Magda Marinko védőügyvédje)

Narancssúl
zenei melléklet
riport
20–21. Kurdisztán: A törökverő hadsereg terepén

világfalu
22. Katonadolgok Bukarestben
23. Euronémetország: Eurobosznia
24. Egyiptom–Szudán: Határeset
Jeszajan jelenti: Oidipusz Katarban, első rész

ÉLET+MÓD
25. Szentiványéji álom

flipper + élet
26. Flipper: Harc a gravitáció ellen
Példák
27. Hova menjünk flipperezni?
Nem flipper: NBA
Lethal Enforcers

Sodrásban
28. Önbüntetés

guide
29. Várlak
Café Mozart

KULTÚRA

interjú
30–31. Feszty-körkép: Magyar Nemzeti Disneyland

ópium
32. Az üdvösség feneketlen kékje (Derek Jarman: Blue)
A nép ópiuma: SemMise (Duna Tv – Városképek)

film - rádió
33. Sylvia Plath: Kívül-belül, sehol (Hangjáték)
Potsdam (A fiatal film szalonja)

csomagküldő szolgálat
34. Christo Berlinben: Birodalmi kondom (A Reichstag becsomagolása)

kritika
35. Könyv: Palackposta idegenből (JAK–Jelenkor Műfordító Füzetek 4–5.)
Könyv: Humanista jegyzetfüzet (Vonnegut közelről)

Tisztelt Olvasóink, Barátaink és Üzletfeleink!

Szerkesztőségünk és kiadónk elköltözött.
Új címünk: 1113 Budapest XI., Bartók Béla út 156.
(Kérjük, leveleiket is ide címezzék!)
Új telefonszámunk: 203-0871.
Új faxszámunk: 203-0874.
Apróhirdetési címünk változatlan: 1922 Budapest, Pf. 25.

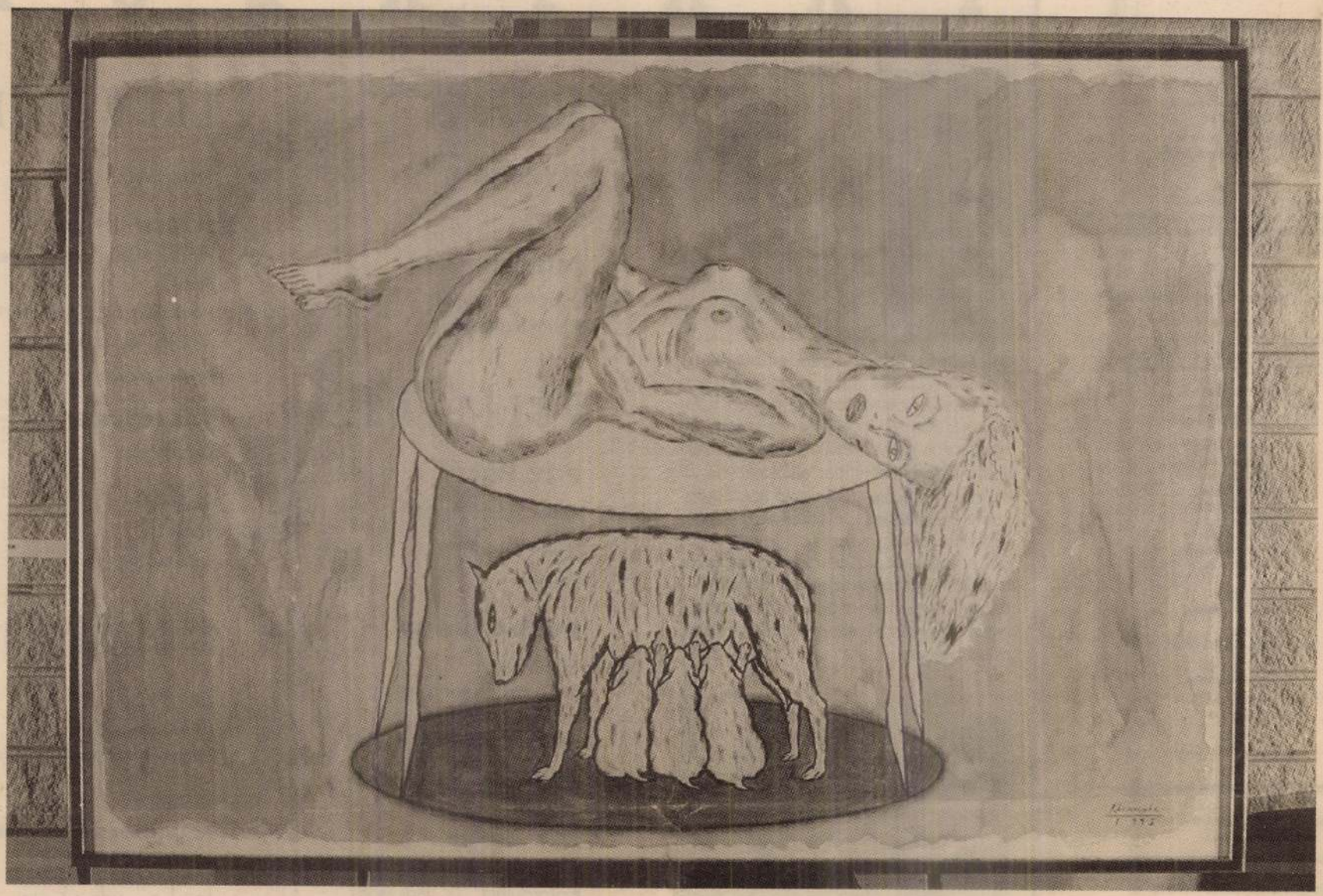

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

Rácmolnár Sándor kiállításának megnyitója, 1995. június 15.

Nők és kutyák – kedves kis lények, akikért rajong a világ, nem igaz?

Ennivaló, ahogy a kutyák a lábunkhoz heverednek, pitiznek, torkoskodnak, szuszókálnak – és betöltik azt az űrt, melyet az emberi társak hiánya robbantott világunkba. A kutyák védenek bennünket. Védenek a hiánytól, attól, hogy szembe kelljen nézni a kapcsolatok kudarcával, a sikertelen ember–ember-viszony következményeivel. Fajtársnak fogadnak el bennünket, vezérnek, erősnek, aki közülük való. És mi is fajtársunknak érezzük a kutyát, mégpedig tökéletes fajtársunknak, akiben nem lehet csalódni. Nem vagyunk kiszolgáltatva a véletlennek, hiszen méretben, színben, stílusban óriási a választék közöttük. Csak ki kell választani a megfelelő modellt, fizetni, és máris birtokunkban van a tökéletes emberpótlék.

S a nők? A médiumok kinyomtatott vagy elektronikusan szétárasztott képözönében ott a modellkollekció, a centiméterben, kilogrammban, színárnyalatban meghatározott etalon; maga a tökéletesség. Szerencsére ma már vegyületek sokasága és finom technikai fogások sora segíti a nőket, hogy megközelíthessék a csodálatos szabványokat.

Egy olyan világban, amelyben mindenhez használati utasítás dukál, a legcélszerűbb ikonná, jellé merevülni s fölvenni a legkönnyebben érthető, leggyakoribb pózokat.

Rácmolnár Sándor képei egyszerűnek tűnnek. Nők és kutyák. De az ismerős alakokat valamilyen különleges erő kiragadta most a megszokott világból, és oda vetette, ahol csak a mindent számon kérő értelem tiszta fénye világítja meg őket. Leleplező életképek ezek; abszurdak, kegyetlenek vagy meghatók. Szembesítenek a kíméletlen sémákkal, amelyek szerint a világot látni szeretnénk, vagy amelyekhez már sikerült is a világot hozzáigazítanunk.

S hogy mi maradt a fogyasztásra fölkínált kedvencek ősi, eredeti természetéből, a vad vágyak, álmok, a kín és az élet egykor volt áradásából? Nos, a fegyelem páncélja megóv minket a kellemetlen felismerésektől. És különben is, vannak kérdések, amelyekre soha nem kapunk választ.

Mannhardt András

RÁCMOLNÁR Sándor

Harminc éve épült újjá a városligeti cirkusz

Ilyen volt, és...

...ilyen lett

Az újjáépített Fővárosi Nagycirkusz 1971. január 14-én látványos gálaműsorral nyitotta meg kapuit régi helyén, a Városligetben. Európa egyik legmodernebb cirkuszépületét, amely vasbeton pillérvázzal készült, és kétezer embert képes befogadni, Fazekas István és Barbier Ferenc tervezte. A új létesítményben társalgókat, nagy öltözőket, fürdőket, büfét alakítottak ki, az állatok számára óriási istállókat építettek; gondoskodtak a korszerű szellőztetésről és fűtésről, modern világítási eszközöket és sztereó hangberendezéseket szereltek fel. Újdonságnak számított, hogy a porondon percek alatt össze lehetett állítani az automata oroszlánketreceket, korábban tizenöt-húsz percre volt szükség hozzá. A megnyitó díszelőadáson kizárólag magyar artisták szerepeltek: Komlós Sándor nyolc berber oroszlánjával, a két Donnert lovas mutatványaival, a Richter-csoport elefántszámaival, Eötvös Gábor idomított vízilovával, a tíztagú Váradi ugró akrobatacsoport és Rodolfo, a bűvész. A nemzetközileg is [illegible] bűvészek igényes attraktív Gábornét, a híres Piccard artistadinasztia leszármazottját kinevezték az új Fővárosi Nagycirkusz igazgatójának. Hazánk egyetlen kőcirkusza a mai napig színes műsorral fogadja a közönséget.

A komédiások, bűvészek és bábosok a XIX. század első felében telepedtek meg a Városligetben. Aloys Schmidt már 1815-ben engedélyért folyamodott Pest városához, hogy itt mutatványai számára épületet emelhessen. A korábban Városerdőnek (Stadtwäldchen) nevezett terület a húszas évektől kezdve kedvelt szórakozóhellyé vált. Szekeres József kutatásai szerint a Liget első állandó bódéját, amelyben egy tűznyelő adta elő produkcióját, 1838-ban Wexlehner Sebestyén építette. A mutatványosok, akiknek sátrait a nagyszabású építkezések a város többi részéről (Városmajor, Hűvösvölgy) kiszorították, fokozatosan átköltöztek a Városligetbe. Kialakult a körhintás-céllövöldés pesti vurstli a maga legendás alakjaival, ilyen volt Vitéz László, a törökmézet áruló Ibrahim effendi vagy Helfgott bácsi, „az első amerikai gyo[illegible] fotográfus".

később állandó épületet kapott, és Néparéna, majd Jancsi-aréna néven egészen 1944-ig működött.

Serák Károly igazgató 1873-tól az Állatkertben kezdett látványosságokat bemutatni: idomított állatokat, óriásokat, törpéket, sziámi ikreket, Miss Craót, a szakállas nőt. Felléptetett céllövőbajnokot és kötéltáncosokat is, például a francia Blondint, aki annak köszönhette hírnevét, hogy áthaladt a Niagara-vízesés fölött kifeszített kötélen. Wulff Ede német társulata többször nagy sikerrel szerepelt az állatkerti mutatványos téren, ezért 1891-ben Wulff vasvázas, bádoggal fedett cirkuszt emeltetett itt. A 2290 embert befogadó épületet eredetileg a brüsszeli világkiállításra készítették. A nyitóelőadáson a légszeszlámpák[illegible] porondon a

Neves színművészek léptek fel az arénában, például Latabár Kálmán, Bilicsi Tivadar, Kazal László, Kiss Manyi, Karády Katalin.

kuszigazgató kezdetben nyereségesen irányított, könnyen kifizette az Állatkert számára a terület drága bérleti díját. Idővel azonban csökkent a közönség érdeklődése az előadások iránt.

Budapest tanácsa 1904-ben az orosz Beketow Mátyásnak adta a bérleti jogot, ő saját költségén felújította az épületet, később bevezette a villanyvilágítást is. A megnyitón Beketow saját produkciója, a lovak, zebrák, kutyák és elefánt felvonultatása elkápráztatta a budapesti közönséget; a műsor nagy újdonságának számított Hagenbeck tizenöt idomított jegesmedvéje. Négy év múlva, a szerződés megújításakor Beketow a cirkuszépületet nyolcvan méterrel – az Angol Park irányába – arrébb helyeztette. A főváros növekvő anyagi követeléseit azonban csak a [illegible]

Vállalkozása azonban két év múlva csődbe jutott. 1923-tól hat évig újra Beketow a bérlő, ezt az időszakot a műsorok elszürkülése jellemezte. A neves cirkuszigazgató 1929-ben a csőd elől öngyilkosságba menekült, saját lábára követ kötött, és a Dunába ölte magát. Halála után néhány évig fia, Beketow Sándor és Árvay Rezső irányította a cirkuszt, majd rövid ideig a német Busch Alfréd.

Fényes György korszaka 1936-tól kezdődött, az új bérlő jó üzleti érzékkel igazgatta társulatát, amely Fényes Fővárosi Nagycirkusz néven vált ismertté. Látványos előadásain a hagyományos cirkuszi számokat (lovak, trapézakrobaták, zsonglőrök) varietéműsor követte, a humort színpadi jelenetek (Hacsek és Sajó) és bohócok képviselték, emellett a műsorban fontos szerepet kaptak a táncosok is.

A második világháború után a Fővárosi Nagycirkusz – Árvay Rezső vezetésével – 1945 júliusában indította rendszeres műsorait. Neves színművészek léptek fel az arénában, például Latabár Kálmá[illegible]

SZÍNHÁZMŰSOR

SZ: Szombat, V: Vasárnap

Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban: SZ: Az ügynök halála (7). V: A vágy villamosa (7). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** SZ: Két hold van a poharamban (3). V: Cymberline (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** SZ: Nyugállomány előtt (fél 8). V: Időzavar (fél 8). **Bárka Színház:** V: Tőtferi (7). **Budapest Bábszínház:** SZ: Kaland a Tigris bolygón (fél 11). Egy bolond százat csinál (7 – Budapesti Operettszínház ea). V: Marcipán cica (fél 11, 4). **Budapest Bábszínház Játszó-tér:** SZ: A zsiráfnyakú cica (fél 3, fél 5). **Buda Stage:** SZ: Bonbon matiné (11). Egymásban (fél 8). V: Egymásban (fél 8). **Fővárosi Nagycirkusz:** SZ-V: Cirkusz Odüsszeia (SZ: fél 11, 3, 7, V: fél 11, 3). **Holdvilág Színház:** SZ: Tőték (7). **Játékszín:** SZ: A Napsugár fiúk (7). **József Attila Színház:** SZ: Budapest, Te csodás! (7). V: A házasságlevél (7). **Karinthy Színház:** SZ: Bástyasétány 77 (fél 3). V: Tanár úr, kérem! (fél 3). Spanyolul tudni kell (7). **Katona József Színház:** SZ-V: A talizmán (7). **Kamra:** SZ: Portugál (7). V: A színházcsináló (7). **Kolibri Színház:** SZ: Hófehérke és a hét törpe (10). V: Doktor Dolittle cirkusza (3). **Kolibri Fészek:** SZ: A boldog herceg (fél 11). V: Jeremiás, a hóember (fél 11). **Komédium Színház:** SZ: Varázsszínház (11). Befogad és kitaszít a világ (7, 9). **Madách Színház:** SZ: Az ember tragédiája (3, 7). V: Emil és a detektívek (fél 11 – bem. ea.). Az ember tragédiája (3, 7). **Madách Színház Tolnay Szalon:** SZ: Színházi séta (fél 6). **Madách Stúdió:** SZ: Csutka István estje (fél 8). V: A Tribádok éjszakája (fél 8). **Madách Kamara Színház:** SZ: Mezítláb a parkban (7). V: Élelem bére (8). **Magyar Színház:** SZ: Szépek szépe (11, 3). V: A nők iskolája (11 – Sík Ferenc-bérl., 1. ea.). **Várszínház:** SZ: Bánk bán (7). V: Az ifjúság édes madara (7). **Operaház:** Az istenek alkonya (5). V: A walkür (6 – Závodszky/2. bérl.). **Erkel Színház:** SZ: Szerelmi bájital (11 – VII/3. bérl.). A bahcsiszeráji szökőkút (7 – Komor/4. bérl.). V: A bahcsiszeráji szökőkút (5 – Rösler/4. bérl.). **Merlin Színház:** SZ: Hetvenhét (11, 3). **Merlin Kamaraterem:** SZ: Jámbor teremtés (fél 8). **Mikroszkóp Színpad:** SZ: Vigyázz NATO, jön a magyar! (fél 8). V: KeLet ez nekünk (fél 4). Nyerünk vagy nyelünk... (fél 8). **Radnóti Színház:** SZ: A születésnap (7). V: Anconai szerelmesek (5). **R. S. 9. Stúdiószínház:** SZ: Anna Frank naplója (7). V: A per (7). **Stúdió K Színház:** SZ: Mesterségünk címere (11). Az utolsó pacc (fél 8). V: A császár új ruhája (11). **Thália Színház:** SZ: Csizmás kandúr (fél 11). V: A hétfejű tündér (11, 3). **Thália Színház Új Stúdió:** SZ: A gólyakalifa (fél 8). V: A kassai polgárok (fél 8 – dec. 27-i jegyek érv.). **Új Színház:** SZ: Ingyenélők (7). V: Szószátyárok (7 – nov. 19-i jegyek érv.). **Vidám Színpad:** SZ: Pótszilveszter (7). V: Szomorú vasárnap (fél 4). **Vígszínház:** SZ: Sok hűhó semmiért (7). V: Őz, a csodák csodája (de. 11). V: Játszd újra, Sam! (7). **Vígszínház Házi Színpad:** V: Egy nő (fél 8)

Erotikus hirdetésből műalkotás

A két alkotót a tömegkultúra megjelenési formái foglalkoztatják

Call Me Now! – vagyis, Most hívj! – áll az erotikus hirdetések nőalakjai mellett. A hétköznapi szexhirdetések kortárs műalkotásokká változnak Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit munkáin. Call Me Now című tárlatuk a Stúdió 1900 Galériában látható január 24-ig.

Faliszőnyeg modern házi áldással

Az erotikus hirdetések hatalmasra nagyított nőalakjai jelennek meg Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit festményein, faliszőnyegein. A képzőművész házaspár az aktokat torz testtartásban, a nemiség jegyeit pedig az erotikus hirdetéseken látható csillaggal vagy sötét négyzettel letakarva mutatja be.

– Hová jutott az akt mint ábrázolás, milyen átalakuláson ment át a műfaj? – kérdezte Rácmolnár Sándor. S ezek a kérdések, gondolatok hozták létre a sorozatot. Az akt erotikus hirdetéseken látható hétköznapi megjelenését áthelyezték a képzőművészetbe.

A Képzőművészeti Egyetem képgrafika szakán végzett Rácmolnár Sándor művészeti munkái mellett reklámgrafikákat és animációs filmeket is készített. A tömegkultúra hétköznapi megjelenési formái már a kilencvenes évek elején is foglalkoztatták. Ilyen volt kigyúrt, brutális férfifigurákat bemutató sorozata és a Schwarzenegger előtt fekvőtámaszt nyomnak a producerek című munkája. A Stúdió Galériában kiállított Call Me Now című anyag egyik aktképét telefonszámokkal kitöltött tapadó cédulákkal, egy másikat divatzacskókkal egészítette ki. Felesége, Hetényi Judit a faliszőnyegek kivitelezésében segített. Egyiken a női test fekete csipkéből, a hajkorona pedig sűrű cérnaszövésből áll. Az akt nyakában az aranylánc finom szövésű hímzés, a végén valódi kővel.

– A festmények egyéni munkáim – mesélte Rácmolnár Sándor –, a faliszőnyegeknek pedig csak ötletadója vagyok. Feleségem döntötte el, milyen anyagból, varrásmintával és díszítéssel készüljenek. A faliszőnyegek régen nagyanyáink konyhájának kedvelt díszítőelemei voltak, amelyekre életbölcsességeket és házi áldásokat hímeztek. Faliszőnyegeinket valószínűleg senki sem tenné a konyhába, annyira más a tartalmuk. A régi és az új közötti szakadék ezzel a házi áldással talán erőteljesebben megjelenik.

R. Gy. Zs.

Asszonyi sorsok a tánc nyelvén

A Honvéd Táncszínház legújabb premierjét január 15-én este tekinthetik meg a táncműfaj kedvelői a Pesti Magyar Színházban. Az együttes kétrészes műsorában ízelítőt kapunk a Nyitra vidéki falvak lakodalmi szokásaiból, de olyan asszonyi sorsokkal is megismerkedhetünk, amelyek a szigorú társadalmi törvények miatt válnak drámaivá, kilátástalánná.

Az első részben bemutatott Harangok narda Alba háza című drámája alapján készült. A zsarnokság, a másik embertől való függőség útvesztőit érzékelteti a koreográfus-rendező, *Foltin Jolán* egy olyan közegben, ahol a nők számára a szerelem vállalása és a legnehezebb akadályokat is túllépő akaraterő jelentheti egyedül a szabadságot.

A Lagzi ugyanakkor a Zoboralja és a Felvidék dallamvilágából és táncanyagából merít, megelevenítve a színpad[illegible] rint megtartott falusi lakodalom hangulatát, élethelyzeteit. A cselekmény mozgatói ezúttal is az asszonyok, akik saját útjukat próbálják egyengetni egy olyan faluközösségben, ahol a hagyományok tiszteletén túl az emberi kapcsolatok is kiemelt fontosságúak.

Az előadás zeneszerzői *Kiss Ferenc* és *Szvorák Katalin,* a jelmezeket *Imrik Zsuzsa* tervezte. A Lagzi táncait a *Hege- Együttes* kíséri.

Kiss Gabriella

PALETTA

BORBÉLY LÁSZLÓ, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola növendéke ad zongorahangversenyt ma délután négy órától a Magyar Nemzeti Galériában (Budavári Palota, C épület). A műsorban Bach, Beethoven, Liszt és Debussy művei szerepelnek. A belépés ingyenes.

ESKÜVŐ 2001 címmel rendeznek kiállítást a Zuglói Polgármesteri Hivatal házasságkötő termében (XIV. kerület, Pétervárad utca 11–17.) ma délelőtt tíztől délután öt óráig. A díjtalanul megtekinthető kiállításon a ruhabemutatók mellett gasztronómiai és virágkötészeti ízelítőt is kaphatnak az érdeklődők.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII. kerület, Múzeum körút 14–16.) Históriás Történelmi Játszóház sorozatának holnap délelőtt 11 órakor kezdődő foglalkozásán képzeletben Mátyás király udvarába látogathatnak el a gyerekek. A „bálterem" feldíszítése után társasági játékokkal mulattatják a királyt, majd elkezdődhet a reneszánsz táncmulatság. A gyerekek fejdíszt, álarcot, pajzsot, zászlót készíthetnek, és részt vehetnek misztériumjátékon is.

KISS LÁSZLÓ LÁSZLÓ szobrászművész munkáiból nyílt kiállítás a Csepel Galériában (XXI. kerület, Szent Imre tér 3.). A tárlat február 4-ig tekinthető meg.

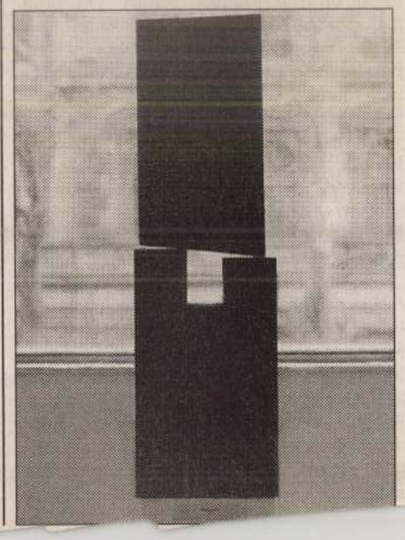

RÁCMOLNÁR S.

STUDIO 1900
GALÉRIA
SZABÓ ÁGNES
BUDAPEST XIII
BALZAC U 30

PRINTED MATTER
NYOMTATVÁNY

ZUGLÓ 1
-4. 12. 00
AL-I/52

MAGYARORSZÁG
≈026
FORINT

RÁCMOLNÁR SÁNDOR – HETÉNYI JUDIT
„CALL ME NOW!"

2000 DECEMBER 10–2001 JANUÁR 24
MEGNYITÓ: DECEMBER 10 VASÁRNAP 17h
BÁLVÁNYOS ANNA BEVEZETŐJÉVEL

NYITVA: H–P 11–18 TEL: 3-295-553 FAX: 3-209-415

Bardoly István

Budapest
20. u. 1.
1172

Call me now!
6.3.9.1.8.7

Az Iskola Galéria tisztelettel meghívja

BÁNYAI PÉTER
GAÁL JÓZSEF
KÓTAI TAMÁS
RÁCMOLNÁR SÁNDOR
SZURCSIK JÓZSEF
grafikusművészek
kiállításának megnyitójára

1991. október 15-én 18 órára

A galéria megközelíthető:
a 4-es Boráros téri gyorsvasúton a Tanácsház térig. A Tanácsház téri autóbusz-végállomástól a 159-es autóbusszal a végállomásig. Utazási idő a Boráros tértől összesen 30 perc.
XXI. (Csepel), Rákosi Endre u. 138.

A megnyitón közreműködik
a
TELURES kamaraegyüttes

300. VNy. Kft. 91-1457

Rácmolnár Sándor

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

kiállítása

1993. május 20-tól június 13-ig

Megnyitó 1993. Május 20-án este 6 órakor Sáfrány Katalin és Mennhardt András közreműködésével.

A kiállítás hétfő és kedd kivételével naponta 10 órától 18 óráig látható

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA
H-1012 Budapest, I.Várfok u. 14.
Telefon/fax: 115-2165
Szalóky Károly

INSTITUT FRANÇAIS DE BUDAPEST

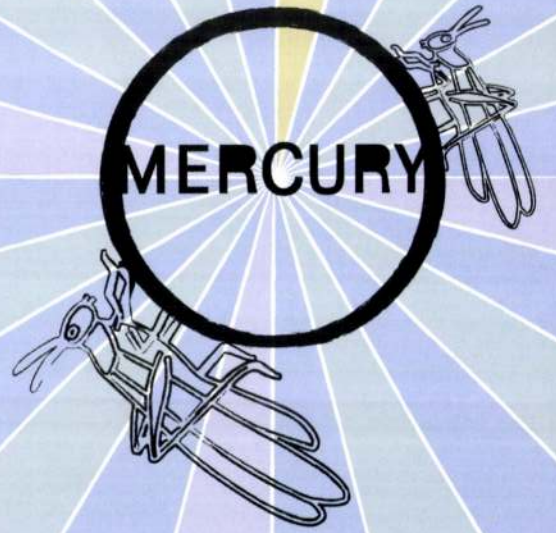

RÁCMOLNÁR Incognito ABSOLU

RÁCMOLNÁR Incognito ABSOLU

RÁCMOLNÁR Sandor

Robert Lacombe
directeur adjoint de l'Institut Français de Budapest
a le plaisir de vous inviter
au vernissage de l'exposition

Sándor Rácmolnár
Incognito Absolu

le lundi 25 février 2002
à 18h30
à l'Institut Français.

L'exposition est introduite par **Hedvig Turai**, historienne d'art.
L'exposition est ouverte jusqu'au 4 avril 2002
du lundi au vendredi de 10h à 19h.
(Institut Français, 1011 Budapest, Fő utca 17.)

Robert Lacombe
a Francia Intézet igazgatóhelyettese
tisztelettel meghívja Önt

Rácmolnár Sándor
Incognito Absolu

című kiállítására

amely 2002. február 25-én hétfőn
18h30-kor nyílik
a Francia Intézetben.

A kiállítást bevezeti:
Turai Hedvig, művészettörténész.
A kiállítás megtekinthető 2002. április 4-ig
hétfőtől péntekig 10h-tól 19h-ig.
(Francia Intézet, 1011 Budapest, Fő utca 17.)

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

RÁCMOLNÁR

À la cARTe

Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum

À la cARTe

Rácmolnár Sándor kiállítása
2001. szeptember 6. csütörtök 17 óra
Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum (Miskolc, Rákóczi u. 2.)
Megnyitja: Gerber Pál képzőművész
A kiállítás megtekinthető: 2001. október 6-ig, vasárnap és hétfő kivételével naponta 9-től 17 óráig és a Miskolci Galéria honlapján: www.olh.hu/mgaleria

A Miskolci Galéria fő támogatója: Westel Mobil Távközlési Rt.
Kereskedelmi és Hitelbank Rt.
Murillo Művészeti Alapítvány
A Miskolci Galéria rendezvényeit támogatja: Nemzeti Kulturális Alapprogram Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Szépmesterségek Alapítvány
Prizma fotókereskedés a Miskolci Galéria kizárólagos fotónyersanyag-szállítója

: éve épült újjá a városliget

...ilyen lett

Gábornét, a híres Piccard artistadinasztia leszármazottját kinevezték az új Fővárosi Nagycirkusz igazgatójának. Hazánk egyetlen kőcirkusza a mai napig színes műsorral fogadja a közönséget.

A komédiások, bűvészek és bábosok a XIX. század első felében telepedtek meg a Városligetben. Aloys Schmidt már 1815-ben engedélyért folyamodott Pest

később állandó épületet kapott, és Néparéna, majd Jancsi-aréna néven egészen 1944-ig működött.

Serák Károly igazgató 1873-tól az Állatkertben kezdett látványosságokat bemutatni: idomított állatokat, óriásokat, törpéket, sziámi ikreket, Miss Craót, a szakállas nőt. Felléptetett céllövőbajnokot és kötéltáncosokat is, például a fran-

kuszigazgató kezdetben nyereségesen irányított, könnyen kifizette az Állatkert számára a terület drága bérleti díját. Idővel azonban csökkent a közönség érdeklődése az előadások iránt.

Budapest tanácsa 1904-ben az orosz Beketow Mátyásnak adta a bérleti jogot, ő saját költségén felújította az épületet,

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

35.o.

NÉPSZABADSÁG **BUDAPEST** 2001. JANUÁR 13., SZOMBAT

Erotikus hirdetésből műalkotás

A két alkotót a tömegkultúra megjelenési formái foglalkoztatják

Call Me Now! – vagyis, Most hívj! – áll az erotikus hirdetések nőalakjai mellett. A hétköznapi szexhirdetések kortárs műalkotásokká változnak Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit munkáin. Call Me Now című tárlatuk a Stúdió 1900 Galériában látható január 24-ig.

Az erotikus hirdetések hatalmasra nagyított nőalakjai jelennek meg Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit festményein, faliszőnyegein. A képzőművész házaspár az aktokat torz testtartásban, a nemiség jegyeit pedig az erotikus hirdetéseken látható csillaggal vagy sötét négyzettel letakarva mutatja be.

– Hová jutott az akt mint ábrázolás, milyen átalakuláson ment át a műfaj? – kérdezte Rácmolnár Sándor. S ezek a kérdések, gondolatok hozták létre a sorozatot. Az akt erotikus hirdetéseken látható hétköznapi megjelenését áthelyezték a képzőművészetbe.

A Képzőművészeti Egyetem képgrafika szakán végzett Rácmolnár Sándor művészeti munkái mellett reklámgrafikákat és animációs filmeket is készített. A tömegkultúra hétköznapi megjelenési formái már a kilencvenes évek elején is foglalkoztatták. Ilyen volt kigyúrt, brutális férfifigurákat bemutató sorozata és a Schwarzenegger előtt fekvőtámaszt nyomnak a producerek című munkája. A Stúdió Galériában kiállított Call Me Now című anyag egyik aktképét telefonszámokkal kitöltött tapadó cédulákkal, egy másikat divatzacskókkal egészítette ki. Felesége, Hetényi Judit a faliszőnyegek kivitelezésében segített. Egyiken a női test fekete csipkéből, a hajkorona pedig sűrű cérnaszövésből áll. Az akt nyakában az aranylánc finom szövésű hímzés, a végén valódi kővel.

Faliszőnyeg modern házi áldással

– A festmények egyéni munkáim – mesélte Rácmolnár Sándor –, a faliszőnyegeknek pedig csak ötletadója vagyok. Feleségem döntötte el, milyen anyagból, varrásmintával és díszítéssel készüljenek. A faliszőnyegek régen nagyanyáink konyhájának kedvelt díszítőelemei voltak, amelyekre életbölcsességeket és házi áldásokat hímeztek. Faliszőnyegeinket valószínűleg senki sem tenné a konyhába, annyira más a tartalmuk. A régi és az új közötti szakadék ezzel a házi áldással talán erőteljesebben megjelenik.

R. Gy. Zs.

ható: végső soron az egyéni választókerületekben dőlnek el a legfontosabb kérdések. A választási rendszer alapvető célja ugyanis a stabil kormányzat létrehozása volt, ennek alárendelten kerültek csak arányosító elemek a rendszerbe.

A választási rendszernek három ága van: az egyéni választókerületi, a területi listás és az országos listás ág. Az egyéni kerületi ág többségi logikájú, és ennek következtében igen aránytalan. A területi listás ág az arányos választási rendszerek logikáját követi, ám csak mérsékelten arányos eredményeket ad. A két ágat az országos listás ág kapcsolja össze, amelynek célja a keletkezett aránytalanság mérséklése, amire azonban csak igen korlátozott mértékben képes.

A választás első fordulójában minden polgár két szavazatot adhatott le, amelyek a választási rendszer két különböző ágára kerülnek.

Az egyéni kerületi ág: ahol a választás eldől

Az ország, a választójog egyenlősége elvének megfelelően, nagyjából azonos méretű 176 darab egyéni választókörzetre van felosztva. A 386 mandátumból tehát 176-nak a sorsa az egyéni kerületekben dől el, ahol a polgárok személyek közül választhatnak. Egy egyéni választókerületben az tekinthető jelöltnek, aki 750 ajánlószelvényt képes összegyűjteni. A választási rendszerben ez az első jelentős szezatok abszolút többségét. Ekkor második fordulóra nem kerül sor, az első fordulós jelölt automatikusan a parlamentbe jut. Ilyenre 1990-ben öt, 1994-ben két, 1998-ban pedig már csak egy helyen volt példa. Könnyen elképzelhető azonban, hogy 2002-ben a két

(A szerző politológus, a BKÁE oktatója, a Magyar Politikatudományi Társaság főtitkára)

ling a Fidesz csak 47 helyen! – az első fordulót követően még az MSZP vezetett, ám a második fordulóban – lényegében az FKgP visszalépésének köszönhetően – fordult a kocka: az MSZP mindössze 54 helyen tudott győzni.

Nem szabad azonban túlbecsülni az egynegyed mindössze 1,25 választókerület lenne.

A területi listás ágon a megyék, illetve Budapest nagyságának megfelelő számú mandátum osztható ki. A 20 területi listán elméletileg összesen 152 mandátum keresi a gazdáját, miután azonban nem bállyal kapott a területi listán mandátumot, negatív töredékszavazatot visz az országos listára. A negatív töredékszavazat száma megegyezik az egy mandátumhoz szükséges szavazatszám és az általa kapott szavazatszám különbségével. Így elérhető, hogy egyetlen párt sem szerezhet a kétharmados szabálynak köszönhetően „olcsóbb" mandátumot a területi listán ellentételezés nélkül.

(Folytatás a 6. oldalon)

ÉLET

A sajtószabadság ünnepére időzítve érdekes fejlemények alakulnak a magyar médiumok háza táján. Minden tiszteletünk a díjazottaké (Pulitzer), a Hankiss vezette bizottság mindenesetre az idén is több olyan napilapos, tévés és rádiós kollégát méltatlanul mellőzött (elsősorban a bátor politikai-gazdasági tényfeltárás területéről), akiket pedig nem kellett volna.

Ez természetesen semmi ahhoz képest, hogy hírek szerint komoly veszélybe került a legnagyobb múltú magyar napilap, a *Népszava*, sorra szűnnek meg, illetve épülnek le az on-line műhelyek, távozások voltak az Info Rádiónál és tömeges kirúgások az Est FM-nél, veszélyben a Sláger Rádió és a Satelit tv, és két párt (az SZDSZ és a Munkáspárt) is igazságtalannak és önkényesnek tartja az MTV választási vitaműsor-tervét. Ismét ad viszont, ha csak egy hónapig is, a Tilos Rádió (FM 92,1), és megalakult a Magyar Elektronikus Újságírók Szövetsége (MEÚSZ). Ideje volt.

Régi, kínzó hiány pótlására vállalkozott a MEÚSZ azzal, hogy létrejött. Évek óta itt élnek közöttünk a magyar elektronikus újságírók, és egyszerűen nincsenek érdekképviselve. A régi elektronikus újságíró még akkumulátorral működött, az újabb típus már a konnektorból tölti magába a 220 voltot, legújabb generációjuk pedig már működés közben, például sajtótájékoztatón is képes elemet vagy chipet cserélni magán, ilyenkor kicsit zümmög. A legtöbb elektronikus újságíró azonban kormánypárti reggeliken, miniszterelnöki várószobákban töltődik fel energiával. Ezt onnan tudjuk, hogy Hollós János MEÚSZ-elnök, a Magyar Rádió alelnöke a szervezet alapszabályát felidézve közölte, *„a MEÚSZ jó viszonyra törekszik a mindenkori magyar kormánnyal"*, és hát ebben ő maga jár élen jó példával. Ha valaki, akkor Hollós jó viszonyra törekszik a kormánnyal, nem rajta múlik majd, ha ez a kormány nem lesz mindenkori.

Elektronikus újságíró, tehát hálózatról működik még többek között: Kondor Katalin, a Magyar Rádió Rt. elnöke, Mendreczky Károly, a Magyar Televízió Rt. elnöke, Liszkay Gábor, a *Magyar Nemzet* igazgató-főszerkesztője, valamint kedvenc MTV-s Siklósi Beatrixunk (*A Hét*) – a legpenetránsabb fideszmiép giccs előállítói tehát, hétről hétre, napról napra, közpénzen, közszolgálat címszó alatt, elnyomott, üldözött mártír-önképpel, természetesen. *„A szövetség politikai tevékenységet nem folytat"*, állítják az elektronikus újságírók, akiknek az MTI szerint két konkrét civil, érdek-képviseleti követelésük van: kedvezményes mobiltelefon-szolgáltatás és ingyenes internet-hozzáférés. És, tegyük hozzá, ingyen jó viszony a hatalommal. Nehogy lemerüljenek.

-sl-

Színház

A márciusi szám tartalmából

„Nincs igazi arca, ezért látjuk különböző nézetből más és más karakterűnek e házat, ezért volt szükség erre a sok silány egyéniségpótlékra, applikációra, óriás tetődíszre, bajuszforma előtetőre, mindenféle kis tetőcskékre, a monumentális álszecessziós szobrokra." (Déry Attila építész a Nemzeti Színházról)

„Ascher legjobb rendezéseiben – az Erdő közéjük tartozik – az életanyag és a szellemi muníció ritka komplexitásával nyer meg." (Koltai Tamás a kaposvári *Erdő*ről)

„Forgács Péter nem folklorizál, nem rekonstruál andalúz népszokásokat." (Perényi Balázs a nyíregyházi *Vérnász*ról)

Mintha

RÁCMOLNÁR Incognito ABSOLU

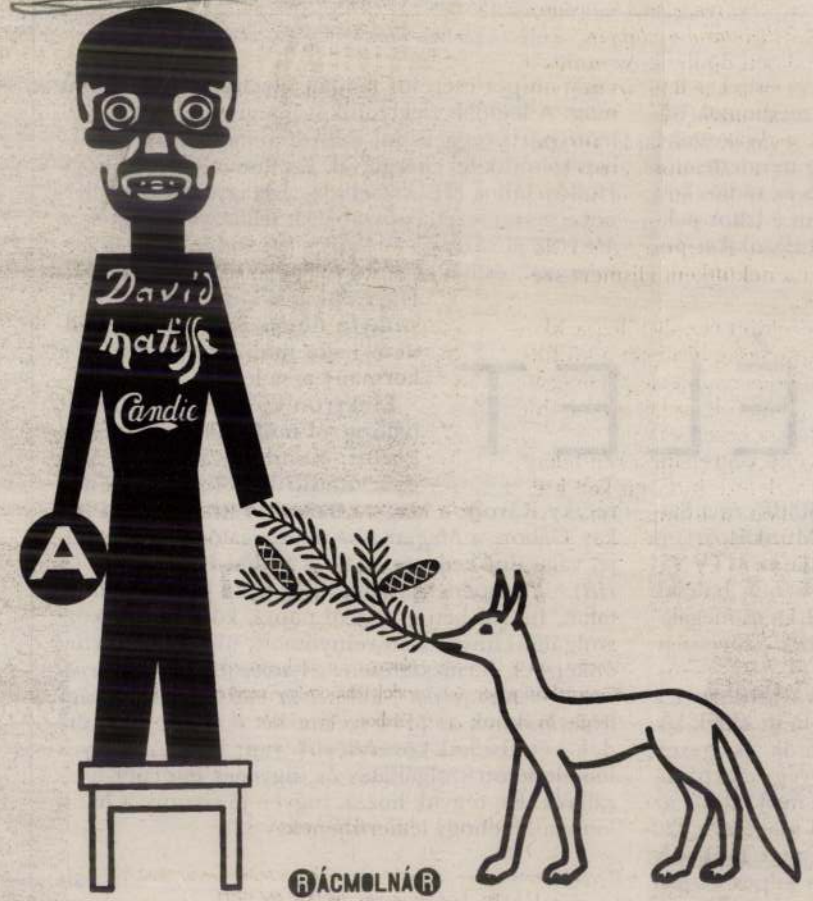

Attól a pillanattól kezdve, mikor Rácmolnár Sándor *Incognito* című sorozatának első darabjait megmutatta a nyilvánosság előtt, rögtön rá is zárt magára egy vákuumburokot, amely vékony határfelületen érintkezik az értelmezések közegével. Az első benyomás a radikális meghatározhatatlanság, a felfokozott újdonságérték és idegenszerűség érzetét sugalmazta a munkákkal először találkozó nézőnek.

Pontosan ez a nehezen megragadható furcsaság hozta magányos helyzetbe a műveket. Az értelmező tudat minduntalan jelentést keresve próbálta kikövetkeztetni a képeken látható, ismerősnek tűnő elemek mögött húzódó történeteket. A legtöbb új Rácmolnár-mű olyan, „mintha". Mintha valami lenne, mintha valamit jelentene, vagy legalábbis valamit magába rejtene, ám rendre elbukunk jelentést kereső kísérleteinkkel. Persze, mert kinek ne lenne ismerős a Paramount Pictures, a Coke vagy a *Star Trek* diszkosz alakú űrhajója. A logókból, piktogramokból, minimalizált grafikai elemekből összerakott „történeteket" szöveges panelek egészítik ki, amelyek feliratjellegüktől megfosztva, számítógépes parancsikonokként jelennek meg a képmezőn. Ha meggondoljuk, a márkavédjegyekből gyártott ready-made-ek készítése mellett Rácmolnár szürrealista metódust követ, amikor egyébként össze nem tartozó elemeket társít. A világ mint logo- és jelkészlet tűnik fel, természetesen inkognitóban: tulajdonképpen behelyettesítéssel van dolgunk, ahol az egyes testrészleteket vagy egy szituáció résztvevőit sztereotip ikonikus jellé merevedett karakterek helyettesítik. A helyettesítés során a jelek, szimbólumok eredeti jelentése elhalványul, hogy a kiválasztás és az alkotóelemek kakofon egymásra vonatkozása érvényesüljön. A piktogramok és márkajelek elvesztik referenciájukat, de egyben magukkal viszik annak a közegnek és jelentés-összefüggésnek az auráját, ahonnan származnak. Az eredeti jelentés és az új összefüggésrendszer konfrontációja okozza a konfliktust a nézőben.

A valóság gépesített átiratai, a számítógép által nyújtott lehetőségek a képkészítésben mindenekelőtt annyiban váltak érdekessé a művész számára, amennyiben a képkezelő programok szokásos effektjein túl beépített karakterkészleteket, szimbólumtárakat tartalmaznak. Az általánosan elterjedt karakterkészletek közül is kitűnik a Dingbats, ami egy grafikus számára alapvetően szatirikus helyzetből született a számítógép-konstruktőrök fejében. Ezt a karakterkészletet azzal a nagyon is gyakorlati céllal dolgozták ki, hogy a rajztudással nem rendelkezők is képesek legyenek valamiféle alapszintű grafikai termék előállítására. Rácmolnár tehát megtalálta azt a lelőhelyet, ahol technikai precizitással és gyakorlatiassággal felhalmozva s ezért már-már groteszk töménységben megtalálható úgyszólván minden szimbólum és jel, amit az emberi kultúrák az évezredek során létrehoztak. Rácmolnár ezekből a jelöletük mellől erőszakkal kitépett, már csak grafikai elemként létező jelekből épít fel új világot. Milyen is ez a szép új világ? Összefüggéseiben virtuális, motívumaiban reális.

Noha a Dingbats világába belépő nézőt köszöntő munkákon rögtön látható, hogy előregyártott, gépi elemekből konstruált világot mutatnak, amelyet rendkívül nehéz lenne tematizálni. A vizualitás számára képként megjelenő mű tulajdonképpen digitális adatatok sokasága, amely a monitor képernyőjén vagy valamely sík hordozófelületén reprezentálódik. Erről a pontról indítja támadását Rácmolnár: csavarint egyet a dolgokon, az elkészült képet visszarántja a hagyományos művészeti technikák közegébe, és műanyag lapra a jól ismert szitatechnológiával rányomatja az általa átírt és felnagyított dingbatsokat, végül keretbe helyezi és mattüveg lappal fedi le. Ennyi tehát az *Incognito* születési anyakönyvi kivonata, az értelmet keresőknek pedig házi feladat a képek jelentésének megfejtése.

Készman József

(Rácmolnár Sándor kiállítása Rácmolnár Incognito Absolu *címen április 4-éig látható a Francia Intézet galériájában.)*

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

Tisztelettel meghívom Önt a VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIÁBA
1995 június 15-én, csütörtökön 17 órától 19 óráig

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

" PETS - KEDVENCEK "

című
kiállításának megnyitójára.

A kiállítás július 9-ig tart nyitva, szerdától vasárnapig 10 és 18 óra között.
Szünnap : hétfő és kedd.

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA
H - 1012 Budapest, Várfok u. 14.
Tel./Fax: 115 - 2165
Szalóky Károly
/A kiállítást a VOX CAFÉ és az INTERFACE KFT támogatta/

c éve épült újjá a városliget

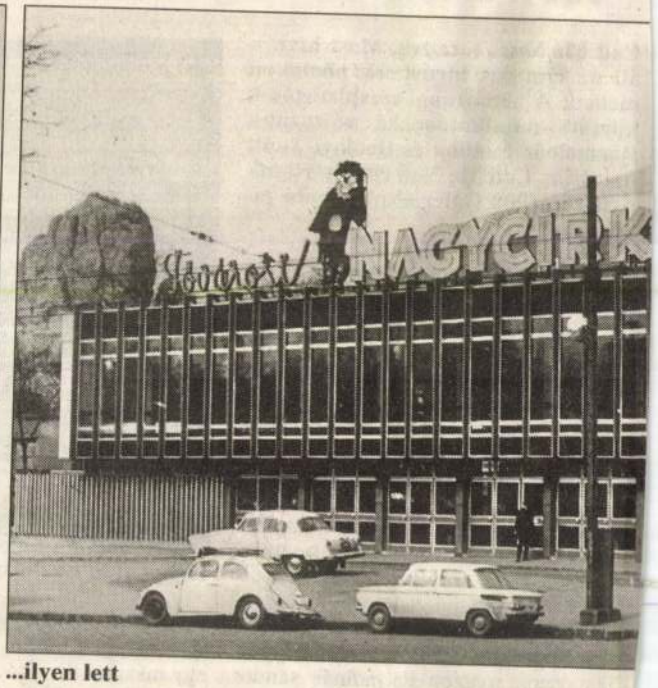

...ilyen lett

Gábornét, a híres Piccard artistadinasztia leszármazottját kinevezték az új Fővárosi Nagycirkusz igazgatójának. Hazánk egyetlen kőcirkusza a mai napig színes műsorral fogadja a közönséget.

A komédiások, bűvészek és bábosok a XIX. század első felében telepedtek meg a Városligetben. Aloys Schmidt már

később állandó épületet kapott, és Néparéna, majd Jancsi-aréna néven egészen 1944-ig működött.

Serák Károly igazgató 1873-tól az Állatkertben kezdett látványosságokat bemutatni: idomított állatokat, óriásokat, törpéket, sziámi ikreket, Miss Craót, a szakállas nőt. Felléptetett céllövőbajnokot és kötéltáncosokat is, például a fran-

kuszigazgató kezdetben nyereségesen irányított, könnyen kifizette az Állatkert számára a terület drága bérleti díját. Idővel azonban csökkent a közönség érdeklődése az előadások iránt.

Budapest tanácsa 1904-ben Beketow Mátyásnak adta a b ő saját költségén felújította később bevezette a villany

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

NÉPSZABADSÁG **BUDAPEST** 2001. JANUÁR 13., SZOMBAT

Erotikus hirdetésből műalkotás

A két alkotót a tömegkultúra megjelenési formái foglalkoztatják

Call Me Now! – vagyis, Most hívj! – áll az erotikus hirdetések nőalakjai mellett. A hétköznapi szexhirdetések kortárs műalkotásokká változnak Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit munkáin. Call Me Now című tárlatuk a Stúdió 1900 Galériában látható január 24-ig.

Faliszőnyeg modern házi áldással

Az erotikus hirdetések hatalmasra nagyított nőalakjai jelennek meg Rácmolnár Sándor és Hetényi Judit festményein, faliszőnyegein. A képzőművész házaspár az aktokat torz testtartásban, a nemiség jegyeit pedig az erotikus hirdetéseken látható csillaggal vagy sötét négyzettel letakarva mutatja be.

– Hová jutott az akt mint ábrázolás, milyen átalakuláson ment át a műfaj? – kérdezte Rácmolnár Sándor. S ezek a kérdések, gondolatok hozták létre a sorozatot. Az akt erotikus hirdetéseken látható hétköznapi megjelenését áthelyezték a képzőművészetbe.

A Képzőművészeti Egyetem képgrafika szakán végzett Rácmolnár Sándor művészeti munkái mellett reklámgrafikákat és animációs filmeket is készített. A tömegkultúra hétköznapi megjelenési formái már a kilencvenes évek elején is foglalkoztatták. Ilyen volt kigyúrt, brutális férfifigurákat bemutató sorozata és a Schwarzenegger előtt fekvőtámaszt mnak a producerek című munkája. A Galériában kiállított Call Me Now című anyag egyik aktképét telefonszámokkal kitöltött tapadó cédulákkal, egy másikat divatzacskókkal egészítette ki. Felesége, Hetényi Judit a faliszőnyegek kivitelezésében segített. Egyiken a női test fekete csipkéből, a hajkorona pedig sűrű cérnaszövésből áll. Az akt nyakában az aranylánc finom szövésű hímzés, a végén valódi kővel.

– A festmények egyéni munkáim – mesélte Rácmolnár Sándor –, a faliszőnyegeknek pedig csak ötletadója vagyok. Feleségem döntötte el, milyen anyagból, varrásmintával és díszítéssel készüljenek. A faliszőnyegek régen nagyanyáink konyhájának kedvelt díszítőelemei voltak, amelyekre életbölcsességeket és házi áldásokat hímeztek. Faliszőnyegeinket valószínűleg senki sem tenné a konyhába, annyira más a tartalmuk. A régi és az új közötti szakadék ezzel a házi áldással talán erőteljesebben megjelenik.

R. Gy. Zs.

Emlékezés Szárszóra

Huszonöt éve a balatonszárszói találkozónak, s érdemes emlékezni rá, mert nem kis dolog történt akkor. A népies értelmiségi tábor szervezte, de résztvettek azon az értelmiség minden rétegéből, s ott voltak a munkásmozgalom képviselői és nem utolsósorban munkások és parasztok is. Huszonöt év távlatából most már világosan ítélhetjük annak a demonstrációnak a történelmi jelentőségét. Én kettőben látom ezt.

Egyik: akkor jutott kifejezésre széles társadalmi fórum nyilvánossága előtt, hogy a háború előtt, s a Horthy-rendszer sorsa nálunk és a hitleri fasizmus sorsa Európában meg van pecsételve; a többi nemzetekkel együtt hazánk is készüljön fel a felszabadulásra. Az a döntő ebben, hogy a felszabadulás vágya és tudata ekkor terjedt ki olyan rétegekre is, amelyek korábban bizalmatlanul vagy legalább is tartózkodóan nézték a munkásmozgalom ilyen megítélését és harci törekvéseit.

A másik pedig az, hogy a népfrontpolitika, a demokratikus út kivívása, amit a kommunisták hirdettek, s amihez szűkebb értelmiségi körök csatlakoztak, kiszélesült, s korábban tartózkodó rétegek is csatlakoztak hozzá.

Ottani előadásomnak akkor azért volt olyan nagy visszhangja, mert éppen ezeket mondtam ki. Szószerint a következőket: „... felszabadulás az értelmüket vesztett történeti kötöttségek, a nemzeti társadalom sokféle hagyományos és ma már csak érdekeket védő kötöttségek alól. Ez az átalakulás, mint politikai program, ma a demokrácia teljes megvalósításának a követelményében áll elő". Majd tovább: „... vitathatatlanul elsősorban a munkásság, másodsorban a parasztság képviseli azt a társadalmi erőt, amelyik a további alakulást meg fogja határozni. Ebben a fejlődésben a munkásság képviseli a nagyobb erőt. Ennek a rétegnek van olyan szervezete, programja és politikai iskolája, amely társadalmunk gyökeres átalakítását sikerrel megkísérelheti. Ezen az úton a munkásság önkéntelenül is, de politikai céltudatossággal is keresi a parasztsággal és az értelmiség szabadabb elemeivel való szövetkezést, mert ezek a rétegek mind az alakulás kiharcolásának, mind pedig az új társadalmi szervezet felépítésének elengedhetetlen és nélkülözhetetlen elemei."

Mai fülnek kissé furcsa fogalmazások ezek, de teljesen egyértelműek, s az a lényegük, hogy Szárszón így hangzottak el 1943-ban. Még pontosabban: nemcsak elhangzottak, hanem a konferencia állásfoglalásává is váltak.

De most visszatekintve nemcsak a Szárszói Konferenciának van történelmi távlata, hanem annak is, ami utána történt. Úgy sejtettük mindazt, ahogyan ténylegesen bekövetkezett? Szigorúan fogva a dolgot, csak magamról beszélhetek: részben igen, részben nem.

Hogy a demokratikus átalakulás útja nyílik meg, s abban társadalmi erők harca bontakozik ki a hatalomért, a szocializmusért, az pontosan úgy következett be, ahogyan sejtettem. Ebben a vonatkozásban a szándékok, a vágyak és az előrelátás egybeesett a történelem bekövetkezett valóságával. Az is ugyanilyen egybeesés, hogy a néphatalom megvalósult és a szocialista átszervezés került napirendre.

Az emberek megítélésében is nagyrészt egyezik az akkori sejtés és a bekövetkezett valóság. Hogy Kovács Imre és Nagy Ferenc akarták a demokratikus átalakulást, de a szocializmust nem, az szinte magától értetődőnek tűnt számomra. Hogy Veres Péter és Dobi István azért akarták a demokratikus utat, hogy azon a szocializmushoz jussunk el, az hasonlóképpen bizonyos volt a megítélésemben.

Egy valami azonban tökéletesen hiányzott az én gondolkozásomból is, gondolom, a többiekétől is: olyasmiknek a sejtése, ami később a „személyi kultusz" címet

ződik az Irodagéptechnikai Vállalat egyik vezetőjének szava. Arról faggattam, hogyan került éppen Nagykőrösre ez a vállalat? A válasz első fele mosoly volt, majd tünődő megfogalmazás: „Véletlenül."

Azaz: Nagykőrösön megérezték, hogy érdemes helyet adni egy új vállalatnak, amely holnapután százötven-kétszáz magasképzettségű géptechnikusnak ad kenyeret, munkát. A városban nincs, régóta nincs munkaerőfelesleg, a vakációra kirajzó iskolások is rögtön elhelyezkedhetnek, mégis úgy érezték, hogy kell a városnak, s idecsalogatták befogadták a Pestről leköltöző szakembereket. Nagykőrös, ahol évszázadok küzdelmét-harcát először az döntötte el, hogy 10 ezer holdat osztottak ki 1200 nincstelennek, ma jövőjét az izmosodó mezőgazdaság és a mezőgazdaságot szolgáló ipar — többi között a nem említett Ládagyár — jellemzi. És mindezekhez még valami: Kőrösön régen is éltek haladást szívósan szolgáló erős akaratú vezetők. olykor háttérbe szorítva, ma mindenkitől támogatva munkálnak — két évtized múltjából ítélve előbb kisebbségben ma már többségben — azok és olyan vezetők, akik erejüket, idejüket azért vetik latba, hogy az utóbbi két évtized rendkívül nagyot fordító történelmet, sorsot alakító esztendei úgy örökítődjenek a köztudatban, hogy abból tisztán táruljon elő a szocialista átalakulás teremtő hatása. Új városrészek mindig színesedő Főtér — amely az ország egyik legszebb várostere, múlttal, ígérettel, szülőhelyüket szeretű emberekkel — erre is kötelez. Mai modern átalakulás kezdete erre is jogosít. Milyen büszkén vallják, egybehangzóan, a városi pártbizottság titkára, a városi tanács elnöke és titkára, hogy nyolcezren már az iparból, illetve bérből és fizetésből élnek, és csak három és félezren a mezőgazdaságból. Átbillent a régi arány, ipari város, jelentős mezőgazdaságot szolgáló ipari város már Kőrös, és a vezetők azon töprengenek, hogyan is lehetne gyorsítani a bevándorlást, hogyan lehetne befogadni az idekívánkozó embereket. Az utóbbi években Nagykőrös kétszázötven fővel növekedett. Több a bejáró munkás, mint a naponta elvándorló. Egészséges a fejlődés aránya és iránya, él, hat, naponta felmérhető a város vonzása. Ipari és mezőgazdasági kereseti arány mindent egybevetve évi 20 000 Ft körül mozog, s ez már biztos alap kezdő családosoknak vagy idősebbeknek.

Sokezer virágtő, új parkok, bővített strandfürdő — gyógyvízzel, országos hírű kiállítás, százszínű rendezvénysorozat kínálja Kőröst, hogy az idelátogató igazán és mélységében kapjon ízelítőt hat évszázad múltjából, s az itt élők közös akarattal és bizakodással nyissák meg történelmükben a hetedik évszázadot, anno 1968 július—augusztusában.

Nagykőrösi utca

ő is a nagykőrösi emlékeket, vagy a Duna-kanyari szentendrei pillanatokat örökíti meg, apai örökségként. Pesten él, de számára olyan a szülőváros, hogy ha csak teheti, meglátogatja, merít a régi forrásból, pihen, beszélget, felüdül a művészi rendbe rendezett udvar kertjében.

Nemcsak kiágaznak az utak Kőrösről, vissza is kanyarodnak.

*

A kecskeméti híres Cifrapalota díszkerámiáit Molnár Elek nagykőrösi kerámikus készítette. Fia, itt született, s mintegy folytatja apja örökét. Molnár Elek nevét — az ifjabbikét —, szinte mindenütt ismerik az országban, Nagykőrös szülötteként nagy utat járt, míg újra ide tért vissza az ősi szülői házba, ahonnan elindult. A budapesti Főiskola diplomájának megszerzése után Firenzében is diplomát szerzett, s az Iparművészeti Főiskolán gyümölcsöztette évekig, amit az évek során összegyűjtött. Tanított, nevelt, s ma a leghíresebb dísztárgyak rekontruálását, Budapest legszebb épületeinek megmentését, régi fények-színek visszaadását végzi fáradhatatlan szorgalommal. S közben... ezernyi elfoglaltság közepette néha-néha megszomjazik, s önmagát, gondolatait, művészi terveit éli az égetett anyag birodalmában. Gondolatok, melyek a modern ember szépérzékét kielégítik, figurák, alakok, dísztárgyak, amelyek a lakásban többet jelentenek, nem egyszerű sorozatcikkek, valósággal egyedi darabok. Otthonát népesíti? Önmagát szórja szét, vagy ajándékozza baráti körökbe ötleteit, alkotásait? Aki a mesterség minden titkát, a művészet minden finom formáját ennyire megtanulta, így magába itta, vajon miért nem teljesíti ki száz és száz szép darabban? Mert ma sem vált keresett művésszé, de nem is válhatott, hiszen a maga kedvére tervezett és alkotott eddig a napi elfoglaltságon túl a Budapestre utazás felőrlő idejéből, a műemlék-épületek restaurálása, dísztárgyak megálmodása, elkészítése közepette. Úgy szórta szét kincseit, mint a dúsgazdag, aki csak azért jött, hogy adjon, nem a máséból, mindig önmagából. S lehet, hogy vád vagy merész a szó, kicsit a város is hibás. Hiszen ahol csak feleértékű művészlelkek élnek-halnak szülőhelyükért, ott a szülőhely sem ilyen mostoha, nagyobb lehetőséget ad művészi kiteljesítésre. Milyen sokat jelentene, ha Molnár Elek kerámiáit Nagykőrös minden középületében minden különösebb keresgélés nélkül meg lehetne találni. Milyen jól esne neki magának is, ha egy üzletnek csak egy szöglete az ő vázáival, szobraival, padlóvázáival volna tele, azokból az elképzelésekből, amelyeket esti vagy tán késő esti órákban önmaga elé varázsolt. Talán a biztató szó, a támogató kéz is hiányzik. Igaz, ilyenekkel történelme során nemegyszer fukarkodott nemes Nagykőrös. De mégis más a ma, s mégis távoli a múlt. Hiszen biztató, hogy a hatszázesztendős évforduló kerámia-emlékplakettjét ő képzelte, ő nyújtotta át bírálatra vezetőknek, itt-élőknek, vendégeknek. Az első lépés, nem is bizonytalan próbálkozás, hogy kiáradhasson belőle a szunnyadó művészet s a szépre szomjas emberek körében elterjedjen, épp e hatszázéves forduló alkalmából az eddig ismeretlen nagykőrösi kerámia.

Talán Molnár Elek titkos vágyában is így él.

*

S milyen a városarc? Aki csak úgy toppan be, messziről jött emberként s megáll tájékozódni a Tanácsház előtt vagy a Templomtéren? Az autóforgalom mellett olykor átbaktat előtte a konflis, s százszámra jár a kerékpár, az asszonynép még mindent biciklin bonyolít. Csomagtartókon hatalmas láda, felmagzott salátát s egyebet hoznak-visznek megrakott teherként, olykor fel sem tudnak ülni rá, csak éppen gurítják. S bármily furcsa, talán a véletlen láttatta, hogy pici pólyást is láttam gyümölcsösládában kerékpár csomagtartóján. A régmúlt vagy a szegénység? Vagy csak nemtörődömség? Nem tudtam dönteni. Lehet, hogy az életet itt keményebb sorsvállalással kell kezdeni? Mégis furcsa, most is, hogy visszagondolok rá, s eszembejut.

De túl a látott képen valami olyan motoszkál bennem, s ez kikívánkozik, sohasem egy lapra tették a boldogulást, az életet, a megmaradás törvényét. Eszembe idé-

a vígkedélyű, örökmozgó, fúró-faragó, ma 77 éves ember. Az egész ház mint egy kisebb múzeum. Képek, díszek, ereklyék. Mert ereklye az a néhány levél, amely Kossuth Lajostól érkezett, Olaszországból hűséges katonája számára. És emlék minden kis papír, amely valaha 26 országból jött vissza, ha másként nem, mint a híres nagykőrösi pipák dicsérő irata. 1885-ben Szathmári László alapította volt a gyárat és 1951-ben kellett újra alapítani.

— Nézze csak, kedves fiam, lejárt a szerződés, nem újították meg. Ezt is megértem, mint a Pipagyár megalapítója, egyszer olyan öreg leszek, hogy már 500 forint nem telik nekem, amit nyugdíjasként még eddig megkereshettem. Kelt 1968. március 19-e. Pedig jön ez a szép ünnep. A 600 éves fennállási forduló, annakidején a hírös város, Kecskemét is megtisztelt azzal, hogy gyártsak részükre emlékszipkákat. Most, vagy itthon... nem tudom, mi lesz. Koszorús mester, valamikor világhírű ember voltam, igazán ismertek ahová csak szállítottam, kicsit meg is csodálták, hogy ebből a parányi városból ennyi minden telik, aztán most... nekem is fáj, hogy megöregedtem. Tele van tanítványokkal az ország, harminc, negyven is. Esztergomban, Karcagon, megbecsült esztergályosok. De mi történik a minap? Jön egy régi vásárló, valaki, valahol felfedezte, vagy elkészítette az első füstszűrős pipát. Kellene gyorsan 8—10 000 darab. Megérkezik hozzám, karonfogom, viszem a gyárba. Hiszen él a gyár, dolgoznak a munkások én meg serénykedek, hogy újra legyen kifizető jó munkájuk. Aztán félrehívnak, hogy ez az ismerősöm ne hallja, közlik velem, hogy Imre bácsi, maszekkal nem kötünk üzletet. Hát én ezen nagyon elcsodálkoztam. Mert milyen jól jött volna, ha a füstszűrős nagykőrösi pipák kis újdonságot, kis örömet ismét szereztek volna a világon. Dehát, így vagyunk.

Kinn az udvaron, szépen, rendbe rakva, ölbe rakva, vagy tíz mázsa fa. Fölfűrészelték, botokra valónak szabták s Imre bácsi ismét gondolkodik, hogy az öreg szerszámokat, amelyek megmaradtak, mégegyszer működésbe hozza. Igaz, hogy avultak már, a valamire valót, a 30 ezer forint értékűt odaadta az új gyáralapításhoz. Csak úgy, őszinte jószántából. Most a régiekkel akar még valamit kezdeni, egy pár szép emléket örökíteni, azok számára, akik Nagykőröst megkeresik. Mert 77 év ide vagy oda, nem tud az pihenni, nem tud az munka nélkül élni, aki Nagyszalontáról kezdte, Nagykőrösön folytatja az életet, azokban a városokban, azokon a vidékeken, ahol csak munkára való nép élt vagy él, tisztességben, becsületben.

Sosem volt lehangolt, kedvet mindig talált, ismerőssel mindig összehozza a sors, olyankor elbeszélget, múltról, voltról s Arany Jánost idézget a nála megfordulóknak
Egy vidámkedvű ember, ifjú hitű idős: az öreg városban.

•

Negyven évi szolgálat után nyugdíjas tanár már idős Rácz József. A város festőművésze. 1929-ben végzett, Rudnai Gyula tanítványaként. És 1930-ban már itt találjuk Kőrösön.

„Különös város ez — mondta ismerkedés után — itt vagy földet kellett venni, vagy házat, vagy benősülni ahhoz, hogy befogadják az embert. Én egyiket sem tettem, tanítottam. Neveltem. Ma is még vezetem a képzőművész kört, nevelem a tanítványokat, ösztönzöm munkára a jó képességű fiatalokat. Csikai Márta szobrát nem sokára fölállítják, a városnak ajándékozta, tanítványi hűségből. Húszéves már a képzőművész kör is Nagykőrösön és mindig akadnak, akikkel érdemes dolgozni, vesződni, ahogy egy tanár mondaná, mert megérzik és megértik a művészetet. Úgy gondolom, nekem sem beszélni fontos most, inkább bemutatni, mit nyújt, mit ad ez a város nekem ma. Eltünedező utcácskák, lebontott házsorok, egy-egy búcsúpillanat, a vásznon, a rajzlapon megörökítődik a múlt, a tünedező Kőrös. Kiállítások sorát idézhetném, ahol ott voltam, megjelentem, képviseltem a várost, amely nekem oly sok szép pillanatot, tájat, megrazolásra indító hangulatot adott. Lesznek talán, akik folytatják, Péceli Margit, Fajka János, Papp József és akit említettem, Csikai Márta. Hiszen Kőrösön a képzőművészet mindig megbecsült, tisztelt tudomány volt."

Fia építőművész. Mongóliában tervezett, nagyon szép épületeket s üres óráiban

ményként sorakoztathatók. De milyen maga az üzem? Mozgásban él, alakul egyrésze, az avult eltűnik, az új egyszerre csak megjelenik. Hatalmas rekonstrukció fejeződik be 1969-ben, s az itt dolgozók számára alig észrevehetően a ritkábban megfordulók ámulatára új gyár épült a régi helyén. Mindez úgy, hogy közben a termelés egyenletesen növekszik. Gyár: azaz laboratóriumi követelményű üzem, fehér ruhák, tisztaság. Munka után fürdő, zuhanyozó, úszómedence, virágoskert, étterem rendszerű pihenőrész, ahol kertek, csaknem télikertek virulnak, és adnak felüdülést napközben is. A futóhomok közepén korszerű követelményű gyáróriás létesült, amelynek híre, árui Japán, Ausztrália, Hongkong üzleti negyedeiben is újdonságként jelennek meg — Európát csak éppen említve. De az itthoni tájakon, a városokban is olyan becsületet szerzett az üzem, amelynek termékeit még egyszer sem kellett leértékelni csak azért, hogy el is fogyjanak. Nyugati reklámfogások nélkül behálózni Európát, baráti államokat, előítélettel eleve védekezőn vásárló nyugatiakat, felbecsülhetetlen érdem, amelynek hírt-nevet hozó ereje Nagykőrösön túl az egész hazának dicsőséget hozott. És most egy újabb lépés: amely kiteljesíti majd az üzemhálózatot az egész országra. 1953-ban konzervipari iskolát indítottak, majd szakközépiskolát alakítottak és ebben az esztendőben épül 70—80 millió forintos költséggel ezer tanuló számára új iskola, 750 kollégiumi férőhellyel. Megint rossz kifejezést kell használni a tömörítésért: a „tartósítás középkádereit" képezik itt, szakmát a gyárban tanulnak s ugyanazok a mérnökök, akik a gyakorlati munkát irányítják, az elméleti oktatást is szolgálják az iskolafalak között.

Mindez annak a két évtizednek munkája már, amelyről — már a maga részéről — oly keveset tart magáénak az igazgató, Kovács Sándor. Pedig számára a reggel fél ötkor kezdődik és munkaidő végeztével — amikor gépkocsivezetője pihenni megy, maga ül a volán mellé, hogy ellenőrizze, mit hogyan végeznek. A gyár kiterjesztette határait már túl Cegléden, hiszen Farmoson, Szolnokon, kisebbfajta átvevő, tisztítóhelyek dolgoznak, félkész vagy konzerválásra kész állapotban hozzák az ottani szövetkezetek termékeit. Szemmel kell tartani mindent! Szinte véletlenül oda vetett kérdésemre, hogy a gyár három és félezer munkásából vajon hányat ismer személyesen Kovács Sándor, kicsit mosolygósan így válaszol: talán háromezret. De a háromezerből kétezerötszáznak, vagy kétezernyolcszáznak személyi, sőt talán családi ügyeivel is foglalkoztam. Nemcsak a gyár, a város is minden gondjával-bajával megkeresi, hozzáfordul s ő az az ember, aki semmi segítséget soha nem utasított még vissza. Epizódok. Néhány perc alatt játszódott, amíg ott ültem az igazgatói irodában. Egyik iskola tanára érkezett, szeretnének meghívót nyomtatni. Készséggel írta alá az engedélyt. A gyár pszichológusa lépett be, a debreceni konzervgyárban tapasztaltakról adott át kisebb feljegyzést s szűkszavúan közölte, mit végzett. Az már szinte természetes, hogy futballfelszerelésért, röplabda pálya építésért, úttörő park kiképzéséért — segítségért idejönnek. S az is milyen természetes, hogy sohasem távoztak még üres kézzel. Három-négyszáz versenyzőt (sportolót) látnak el évenkint, persze, meghozzák az eredményeket is olykor. S hogy mi ennek az ára, arról szeret legkevésbé beszélni. Pedig olykor érzi már a szíve táját, gyakrabban fájdul meg a feje, az utóbbi húsz esztendőben feleslegesnek tartja az alvást túlzott mértékben, de sajnos, mégis parancsol olykor az egészség és ha más nem, az üzemi orvos, aki ugyancsak itt rendel a gyár területén, sokkal kisebb panaszokkal jelentkezőket lát el, naponként, vagy munka végeztével. Hogy miért teszi? A városért? Önmagáért! Nem a maga nevéért, csak azért, mert nem tud másként dolgozni, mint teljes erővel, szinte minden erőbevetésével. A nagykőrösi esti egyetem egyik előadói „tanszéke" megürült. Megkérdezték, betöltené-e. Ez már csakugyan nem hiányzott elfoglaltságához mégis elvállalta. Nem pénzért —, az emberekért.

*

Arany János utca 10. Ebben a kis házban él, nem kérdeztem, hány éve Szathmáry Imre, Kossuth Lajos egyik leghűségesebb katonájának, tisztjének leszármazottja. Nagyszalontáról ért Nagykőrösre a család, itt telepedett meg Imre bácsi is, ez

gyümölcsös fordult termőre, a kertészet a régi kedvből fakadón biztatóan halad, és a rendkívüli jelentőségű helyzeti előny — a Konzervgyár — a termelési biztonságot megerősítette, tehát a szövetkezetek jövőjét egészen meghatározta ezzel. És mégsem elég erősek még szövetkezeteink! De nem az állami támogatás, a dotáció hiányzik, hanem az ésszerű támogatás, amit úgy határoznék meg, hogy központi ellátásból kapjunk korlátozás nélkül műtrágyát, enyhítsék az évi 2—3 ezer vagon szervestrágya hiányt, ne zárolják a szőllő-, almatelepítést számunkra, nyár-, akácerdők ültetésére kaphassunk engedélyt, hiszen pontosan ismerjük már, mire képes egy-egy határrész s azt is elképzeltük, hová kellenének homokfogó védőerdők. És Nagykőrös visszaadja az ilyen támogatást. Egy 25 000 lakosú város, ahol másfélmillió forint értékű a társadalmi munka évenkint, amely közös teherbírásban évek óta Pest megye legáldozatkészebb városa, megtéríti a ráfordítást. Csak a cifrakerti ifjúsági parkra 60 ezer forint értékű munkát fordítottak — szívesen. Tíz kilométerszámra szaporodnak a járdák, ahogy az évek telnek-múlnak. Öregek napközije. Népfront-klubok. Heti három-négy előadás a klubokban — bizonyítják, hogy az értelmi munka, az ész élesítése sem mellékes. Vörös Zászló érdemrendes gimnáziumunk növendékei, egyetemi felvételiken az országos átlagszínvonal fölötti eredményekkel dicsekedhetnének, a fájdalommal elveszített tanítóképző helyett pedig új iskolát avatunk jövőre, amely jelentőségében ismét csak az egész országot szolgálja szakembereivel. És mindez a mai vezetés emberi, társadalmi, közösségi politikáján túl abból is következik, hogy a kőrösiekben ismét erőből újul az egészséges városszeretet, amelyet most igaz buzgalom néven támogat, segít a megye és az ország. A demokratizmust szélesítve még nagyobb önállóságra ösztönzéssel változtathatunk a rosszul beidegződött gyakorlaton — tartózkodás, visszahúzódás — én a jövőt, az igért és sokszor felrajzolt holnapot mindenképpen ebben látom, ebben keresem. Elfogult lennék? Nagykőrösi vagyok. Innen új munkahelyemről is minden héten hazamegyek, hazajárok, szövetkezetem, a Petőfi téesz szőllő-gyümölcstermesztését ma is irányítom, hat szövetkezet közös gondját saját gondomként terjesztem, viszem följebb, hiszen erre kaptam megbízást városomtól. A város mostohagyerek korszaka, úgy érzem, a múlté. És sokadmagammal most a megfogható holnap, az elérhető vágyak lehetőségeit dolgozzuk ki, egyáltalán nem látványos, de annál hasznosabb munkával.

Mint annyian mások Nagykőrösön.

*

Kovács Sándor, a legnagyobb magyarországi konzervgyár igazgatója 43 éves. Nagykőrösön él csaknem húsz éve, 1951 óta igazgató. E szűk két évtized az alkotó élet leggazdagabb eredményeit sorakoztathatja, bizonyságképpen. Saját dolgában biztos, szavaiban megfontolt, hangszínében halk, tartásában nyugodt, szerény ember. Mit ér a lárma eredmények nélkül és miért a külön feltűnés, ha csak úgy sorakoznak a megfogható, a mindennap emlegetett eredmények. 1896 — ősi szeszfőzde, 1940 — ötezer vagon konzerv évente, — ennyit mostanában tizenkét nap alatt készítenek csak zöldborsóból, — 1970: ha a gyár 173 ezer tonnás nyersanyag mennyiségét vagonba rakva egymás mögé sorakoztatnánk, ez Nagykőröstől Budapesten át Tatabányáig elérne. Csak az utóbbi két összehasonlító év termelési értéke: 1958 — 111 millió forint, 1965 — 429 millió. S a jövő egyetlen számadata 1970 — egymilliárd 35 millió forint. Munkások létszáma 1958 — 1805 fő. 1965-ben 3173. És 1970-ben 3920 dolgozó. És mit ér a munkájuk? Amíg 1958-ban egy főre 11 tonna termelés, 1965-ben évi 18 tonna, 1970-ben pedig évi 28 tonna teljesítmény jut. Igaz, hogy a munkaerő megoszlása: 48 egyetemet végzett, 28 felsőfokú technikumot, 207 középfokú technikumot végzett, 714 szakmunkás-képesítéssel rendelkezik, közülük 40 kétszakmás képesítést is szerzett. Évi átlagkereset 19 000 forint. És mindemellett ezernyi kedvezmény. Új ABC-áruház nyílt a gyár területén. Költségeibe 800 ezer forintot adott a gyár. A Tormási lakótelep ifjú fészekrakóinak új házaihoz 400 ezer forint indulási segítséget nyújtottak, 680—700 munkás üdül évente. Balaton, Mátra, Hajdúszoboszló; 44 órás munkarendet vezettek be rögtön, év elején — és ezek csak a legkiemelkedőbb ered-

megmagyarázhatatlanul. 1850-ben, tehát pontosan egy évszázaddal előbb a külterjes gazdálkodás Kőrösön átváltódik belterjesre. Szükség, szegénység, szaporaság — a legkíméletlenek törvények szorításából. 1950-re az ország többi tájrészéhez képest a legkevesebb természeti adottságok közepette a legmagasabb mezőgazdasági kertkultúra alakul ki olyan holdankénti hozamokkal, hogy az csodálnivaló. Aranykorona érték nélküli homokterületek (a fekete földeket elvitték az alakuló új községek) átlagjövedelme álmélkodást vált. Ezért vagy miért a kőrösi ember élelmességéért jött a retorzió. Az öntözéses kertészet, paradicsom, paprika, az Öreghegyek szőllői, a négyötszáz hold uborka, saláta, tehát a szárazföldi kertészetek az évi 3—3 és fél ezer vagon nyugati export tönkremegy, elsorvad, befagy. Teljesen értelmetlen üldöztetések sora csak azért, mert az általános életszínvonal magasabb itt, mint máshol az országban.

A város országgyűlési képviselője a Pest megyei Népfront Bizottság titkára, S. Hegedűs László rossz emléket elevenítő szomorúsággal így villantja fel a közelmúltat. És milyen súlyosan igaz, hogy sajnos, még mindig nem volt elég alkalmunk felmérni az 1950-es évek ártásait a magyar mezőgazdaságban. Mert ebben a városban is egy teljes évszázad belterjes bontakozása bénult meg, sőt fejlődött vissza csak azért, mert a sematizmus, a szektarianizmus az olykor parasztgyűlöletté torzuló ipari ideológia (de nevezzük egyszerűbben a Rákosi-klikk szinte ellenséges elfogultságának) nem ismerte el, nem tűrt meg más próbálkozást, még a termelőszövetkezeti rendszeren belül sem, csak könyvekben eleve előírtat, mindegy, hogy alkalmazható volt-e a magyar viszonyokra, vagy sem.

— A mozgékony — higanyváros — amelynek léte mindig attól függött, hogy élni tudott a lehetőségekkel, hogy rugalmasan változtatott élet és sorsforduló kényszere szerint, 1950-től valósággal vesztegelt, élet helyett vegetált, próbálkozások hiányában rettegett és rossz értelmű ellenzékiségbe keseredett. De hagyjuk, mert a nagy léleqzetvétel megtörtént. A sebek lassan besimulnak, 1200—1300 hold új telepítésű szőllő,

A tanácsház

Konzervgyári lányok

— Kőrösiek, más tájról valók?

— Mi vezetők, vegyesen vagyunk. De ne különböztessük. Mindenki kőrösi, s aki más vidékről való, azt is szeretnénk idekötni. Meg lehet itt ragadni, érdemes ezért a városért az olyanoknak is mint én, aki ízig-vérig nagykőrösi vagyok, az olyanoknak is, akik itt telepedtek le küzdeni, veszekedni. Múltja van, — nem is akármilyen, jövője is lesz — ami pedig rajtunk múlik — és azt is úgy szeretnénk, ne is akármilyen legyen. Pedig olyan kiszorított városként éltünk nem is olyan régen és nem nagyon szerették a mi városunkhoz való ragaszkodásunkat. Egy biztos: amikor nehéz volt, akkor is megálltunk, amikor úgy tűnt, hogy értelmetlen, akkor is dolgoztunk. Hatszáz esztendő nagy idő. Sok-sok jó és rossz tapasztalatot bennünk felejtett...

Hunyadi termelőszövetkezet... Petőfi, Hunyadi, Arany János, Dózsa, Rákóczi, Szabadság. A hat termelőszövetkezet olyan hat nevet választott, amelyben él a hat évszázad. Magyar történelem, magyar irodalom legősibb magyar eszmény: szabadság. A város magához, hagyományhűségéhez méltón a legtalálóbb személyeket tisztelte. Hunyadi — török emlékek, Dózsa, Rákóczi a szabadság fényei. Arany, Petőfi: a hűség a költőkhöz, a leghívebb barátsághoz, akiknek legszentebb eszményük ismét csak egy volt: szabadság. 1848 szeptember 25. „Ezerötszáz békés polgár lett a szabadság katonája a városháza erkélyéről elmondott Kossuth-beszéd hatására." Mert áldozni mindig tudott ez a város, nemcsak önmagáért, az országért. És a köznek adott áldozat hogyan térült vissza a nagy egész erejéből? Város? Nagykőrös, nemes város! Évszázadok és természetadta szép főteréről szertefutó utcácskái terjedelmes nagy faluvá szélesítik. Magas kerítések — tehetősebb élet, nagyobb mód. Sikátorok, felnedvesedő falak, — kis emberek, küzködés. Város?! Épületeinek több mint felét megőrölte az idő. Bontani kellene. 7400 lakás 70 százalékát. És hol épül az új? Kecskeméti út: 102 lakás, Ceglédi út: 250 OTP-lakás. Háromemeletesek. Tormási városrész. Hat évvel ezelőtt parcellázták. Ebben az esztendőben 30 OTP kislakás épül, már megalapozva mellettük 24, jövőre ugyanitt 56 lakás készül el. Biztató kezdet. De... És mindenki számonkéri, aki valami felmérést készít: csatorna, gáz, víz, közútak, járdák — milyen állapotban találhatók. Tulajdonképpen ez adja meg a láthatatlan és látható gerincet, a civilizáció gerincét amely a települést várossá formálja, korszerű értelemben. Nagykőrösnek nincs számotérő élővize. Szik-tavait a nap elszívta, mocsarait a szorgalom kiszárította, kicsit dúsabb örökén kertek virultak, vagy teremnek ma is, csak csőkútjai, vagy régi kanalaskútjai adtak életet a sivatagi homokoknak. Így a városi vízmű még „propgramterv", 1975-re biztat komoly reménységgel. Csatornahálózatáról csak az utóbbi nyolc esztendőt vallathatjuk, illetve a Konzervgyár vezetőit, akik inkább drágábban építették meg a fővezetéket, hogy ebbe bekapcsolódjék majd a város is. Huszonkét millió forint. Ebből igazi városért hozott áldozat... De ezt nem szeretik így kettéválasztani Kovács Sándorék. Rossz kifejezés, de a csatornaépítés „kivitelezési és megvalósulási terv" már. Magyarul: épül. A gázvezetéket Algyő—Budapest elágazásról kapcsolják be és ebben is a Konzervgyár vállal áldozatot: gáztüzelési kazánokat építettek, pedig akkor még messze volt a forrás. Hat évszázad múltán tehát igazában városiasodik a település. Lassan-lasan, de 1975-re főzhetnek gázzal majd a kőrösiek. Mindezekhez az úgynevezett nagyberuházásokhoz a közös pénzforrás az államkassza volt, bár volt idő, amikor nem szívesen nyitották az erszényt ezért a városért az ország vezetői. „Kulák-fészek, civis-város, fejlődésre nem méltó" — és ezekhez hasonló előítéletek summája megakadályozott sok-sok jó törekvést. Valamikor Cegléd járás községe volt Kőrös, ez a főiskolával fölérő tanítóképzőt tartó kultúrközpont. De miért maradjon egy olyan nagymúltú iskolavárosnak tanítóképzője, amelynek végzett munkásai a népművelés igaz harcosai voltak, különösképpen 1945 után. Haladást képviselő, hétköznapi hasznos munkások mindenütt az országban, a nagykőrösi végzettség jó ajánlólevél volt népművelők részére. És mégis — megszűnt. Itt bújik meg a közelmúlt történelmi fájdalma.

— Mindig versenyt futottunk, de a mi erőfeszítésünk inkább vesszőfutásra emlékeztet. A hatalom, a történelmi idő nagyobb felében a perifériára szorította a várost. Évszázadokon át ellenzéki volt. Helyzete, történelme tette azzá. És valami érthetetlen módon 1950 embert próbáló éveiben is az lett újra, de most már

— *Maga akkor traktoros volt.*

— *Itt helyben.*

— *A régi elnök?*

— *Doktor... nem, nem tartozik ide. Más ember volt. Távoli. Ide kőrösi embert kívántak. Nehéz rész volt. Új gazdák, földhözjuttatottak, a legnehezebb emberek.*

— *Legnehezebb?*

— *Igen. Mert nem az volt a legnehezebb, akinek egyszer már volt, hanem, aki most kapott 45 után. A kőrösi szegény csak addig volt jó proletár, aki könnyen megy a csatába, mert nincs mit veszítenie, míg gazda nem lett életében először. A kapott föld, a juttatott pedig jobban megpróbálta, még szegényebbé tette. Szövetkezetet nem akart, de ha már benne volt, valamit várt belőle. És csak az olyan embert látta vagy látja ma is szívesen vezetőjének, aki szeret is, és tud is dolgozni. Ha szorít a munka, legyen ott mindenki. Az elnök s a felesége se legyen kivétel. Ez az egy példa él, csak az ilyen vezető érvényesül.*

Kicsit szomorú lesz. Elmentek a fiatal évek, a felesége dereka, saját maga ízületei érzik az alig negyven esztendőt. Gyerek és gyerekek helyett kíméletlen hajtás, küzdés, megpróbáltatás. És most?... Autó már van! Keserűbb felismerést szomorúbban csillanni ritkán láttam férfiszemekből, mint ebben az életerős, magabiztos szövetkezeti elnök Huszár Kálmán sors-vallomásában, aki fél életén át eddig csak azt bizonygathatta, hogy először is, másodszor is, de még harmadszor is dolgozni szeretett, akar és tudott a legjobban.

— *Élni?!*

— *Most tanulják az emberek itt is. Termelőszövetkezeti fizetéses szabadság, kicsit körülnézni a világban; egy-egy kis ünnepet, mint a Nők Napja, családi eseménnyé tenni — ilyenek. Fiúk szolgáltak fel fehérköténysen asszonyainknak. Évi 13 000,— forint egy dolgozó tagra csak a közösből, és erre már építeni, tervezni csak úgy, mintha gyárban keresné meg. Itt ekörül kell keresni, mit jelent az élet mai értelmében. Először nyílott fel az emberek szeme arra is, hogy az öregek élete hogyan alakul ott, ahol csakugyan nincs semmi. Mert szembetűnő első pillanatra, hogy a biztos jövedelmek, a takarékos házak tájait megváltoztatták, kiépítették. Hogy a villanyfényes tanyákon csakúgy zúg a mosógép, vagy csak ugyanazt a műsort adja a televízió, mint a pesti modern lakónegyedekben. De amíg az elszegényedést, az öregek — különösen az egyedül maradt öregek — jórészénél észre sem veszik az emberrengetegben, itt előttünk napvilágra jön minden. Látjuk és látják. És az a legnagyobb eredmény, hogy gondot ad már a más gondja, nemcsak a saját kertje kerítéséig ér el az emberek látása. A két és félezer hold, amiben és amiből élünk, új szemléletet hozott.*

— *Tapasztalták és meg is tanulták?*

— *Tanulás nélkül megállt volna minden. Zöldségkertészből lettem én is géphez értő ember és igen, nekem a gép tágította ki először a határt. Amikor elnök lettem, már könnyebb volt nagyban gondolkozni. De nem is a sok, a nagy a fontos, hanem mindig az ember. A szövetkezet 90 százalékának ma sem elnök elvtárs vagyok, hanem Kálmán, az öregebbeknek Kálmika. És mégis, úgy érzem, a tekintélyhez nem kell államhatalom, a tekintélyt az adott szó szabja meg, mert itt sokat adnak az elhangzottra. Sohasem mondtam például, nagy hangon, hogy ennyit vagy annyit kereshetnének például a traktorosok. Hanem azt mondtam, ha évi 30 ezer forint jövedelmet nem tudnak, vagy nem tudtok összehozni, ne a vezetőkben keressétek az okát! Az asszonyok előtt mondtam. Meg is lett a hatása. Pedig harmincezer, az nagy pénz. Jó sivár homok ez a mienk, ahol minden falat kenyérért meg kell küzdeni. Tudom, hogy ilyent nem tanítanak, de ez az agropedagógia, hogy tudniillik mindenki érezze, miért dolgozik, közben, amikor még munkába se állt, ne az legyen az első kérdése, mennyit kapunk érte. Törzsgárda kell minden szövetkezetbe. Nem szűkkörű, húsz-harminc emberből, vagy csak éppen a vezetőkből válogatott kevesek, hanem kétszáz tagból száznegyven. De az csakugyan törzs legyen! Az az erő, amelyre mindig lehet számítani. A fennmaradó hatvanból harminc majd kapaszkodik, harminc meg leszóródik.*

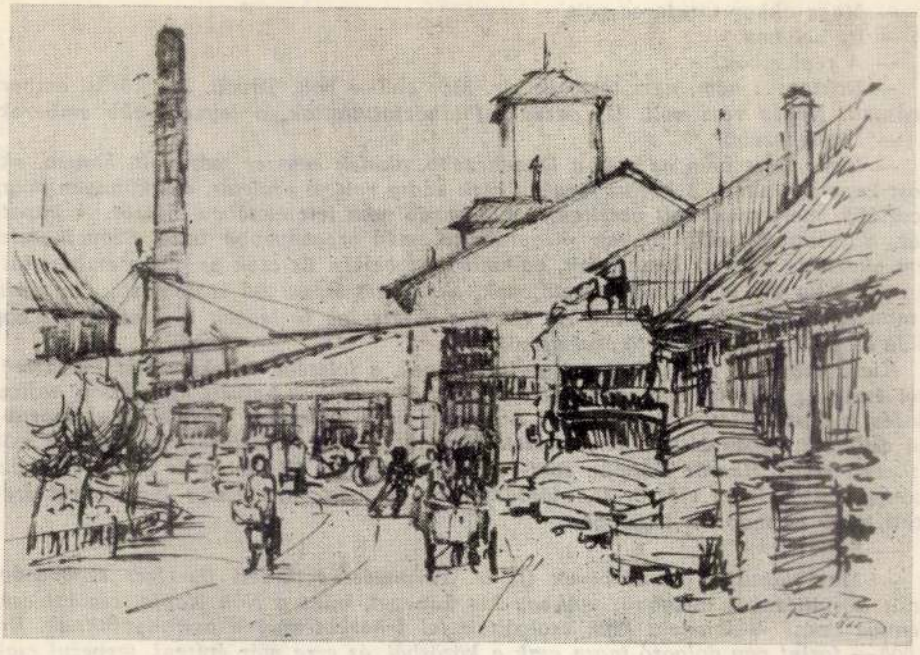

Konzervgyári részlet

lesz, mondom, nem alakul így ki a sora. Vitáztunk. A végén igazam lett. A tapasztalás. Érték ez, becsülnivaló. Bárány Lajos, az elnök, a vezetők, tudják is és tartják is. Csak öregszünk. Múlik az idő. Mindent nem tudunk elkezdeni is, meg befejezni is. És ki lesz, aki befejezi?

*

És a város túlsó felén az egykor leggyöngébb szövetkezetben, a Hunyadiban, vajon a jövő képét hogy rögzíthetném?

— Átlagéletkor?

— Negyvennyolc év.

— Biztató.

— Bocsánat, ez a kétszáznyolc szövetkezeti tagra vonatkozik, de van százhetvennyolc nyugdíjasunk is.

— Így már, sajnos, egészen más.

— Igaz, hogy van közöttük olyan nyolcvankét éves éjjeliőrünk, aki ma is úgy jár még munkába, mint régen.

— Ritkaság.

— Ugye úgy fogalmazta: leggyöngébb szövetkezet. És azt is tudja, miért?

— Azt csak keresem és kutatom.

— Hallotta már azt a csúfnevet, hogy gányó?

— Igen. Az elesett szegényemberre mondták.

— Azt is tudja, mit jelent Kőrösön, ha valaki a Pöcökben lakik?

— Nyomorúságot.

— És a Kőrösi Tabánt látta valamikor?

— Csak a pestit.

— Kőrösön a Tabán azt jelentette: kukoricaszárból a kerítés, szalmából a fedél. Azt hiszem, jellemeztem, hogy a legszegényebb városrész legnincstelenebb népe került össze ebbe a szövetkezetbe. Amikor átvettem, olyan állapotban volt, hogy roszszabb már nem is lehetett volna.

Brigádvezető a Petőfi termelőszövetkezetben. Igazi nehéz ember volt azokban a napokban, amikor változtattak az önállóságon. Élet-törvény, emberi belátás, tapasztalat — ez a hármas szabály változtatott, mert magában az ember — a régihez ragaszkodó —, még most is a veleszületettben kínlódna, küszködne. Kis híján ezer hold ma a gondja, ennyi a brigádterület. Semmirevaló homokok, legelők, nyersföldek, foltokban kicsit jobbak, egészen jók, kinek ki volt a gazdája. Legtöbbjük alatt nincs agyag, szárazságban átsüti a nap, kiég, vizes esztendőkben a növény aljáig emelkedik a talajvíz s az öli el. Jobbára panaszt teremnek, meg öt-hat mázsa rozsot, olykor talán csak a vetőmagot.

— Jaj de nehezen szoktam meg a tanyát. Én városi voltam. Az uram meg csak a tanya. Bent van a házunk. De egy hetet sem bírok idekint, már mindig készülök haza. A városban épültünk. Itt sem nélkülözök. Igazán minden itt van. Villannyal a televízió, a tanya előtt az autóbuszmegálló. Mégis... Sohasem tudom megszokni. Az uram?... Csak kinn. Ő bent érzi magát úgy, mint én itt kinn. Nem bánná, ha sohase kéne hazamenni.

— Nézze: a tanyátlan gazdák elszóródtak. Hagyták a földet, marad, akire marad. Akiknek volt tanyájuk, azok itt vannak, bent, a szövetkezetben. Akik nehezen mentünk bele, azok álljuk. De az se mind. Tekintsen körbe. Egyik szomszédom kilenc gyerekéből egy sincs a szövetkezetben. Másik szomszéd tizenegy gyerekéből összesen kettő. Szűcsék a harmadik, öt fiúból egy sincs itt. Az én három gyerekemből kettő csak itt van. Pedig jár birkózni a fiam innen, kintről. Egyik is, másik is, az edző is csalogatja a Konzerv-be. Ott van hely, van munka, közelebb lenne. Míg bírom, tartom. De meddig? Mi lesz, ha kihullunk? Mink, az ilyenek. Sokszor töprengek úgy magamban... Most is, hogy vittem ezt a darát. Ha kint hagyom, biztos, hogy nem az apaállat kapja meg. Lehet, hogy csak elfelejtik... Sok a jövő-menő ember még a szövetkezetben. És kinek fáj, ha valami nem úgy megy. Én? Ha előttem lehajít valaki a szekérről egy ekekapát, úgy fáj, mintha a fejemre vágott volna. Reggelenként megyek az emberekért. Egyiktől a másikhoz. Ekézni kell, kapálni kell, mikor, mit. „Miért van a traktor a gazdája úristenit?! Én nem sétálok az eke után!" — ezt kapom. Meg néha úgy mennek előlem, mint valamikor az agitálók elől. Szöknek. Mert ugye, megvan a háztáji szőlő, némelyiknél a zöldségeskert, a sok jószág. A közös? Az már csak bajnak van! Ezért mondtam, akik legnehezebben adtuk meg magunkat, most mégis azok álljuk. Mert nehéz volt beleváltozni. Már itt körben mindenki benne volt. Jöttek hozzám. „Vélem sem kivételez az élet." Bementem, aláírtam. Odavágtam a báránybőr sapkát, tessék! Azóta?...

Azóta? Harmadnapon ott volt az értékelő bizottságban jószágot kocsit átvenni. „Testvér vagy barátom, a te kocsid csak ennyit vagy annyit ér. Csináljunk mindent becsületesen. Mi holnap is találkozunk." Mindent becsületesen! Ma is mindent a lélek és a lelkiismeret határoz nála. A határ, mint nyitott könyv előtte, a táblák ismerős lapok, az emberek a paraszti értékmérő rendje szerint dolgosságuk után besorolva ebbe a rendszerbe bölcs ítélettel s a rátalálás ösztönével. És mindezt az életpróba formálta ilyenné, a törekvés, a munka, amely egykor szenvedéssel volt teli, mégis meghozta már akkor a boldogulást is.

— Még az apámnak nem volt semmije. Kertészbéres volt. Én is. Először 25 év után vettem egy házhelyet, így kezdtem, ott kezdtem. Béreltem, kínlódtam, de boldogultam. Már a fekete földből is — a tetétleni határban — bírtam valamennyit. Ekkor fordult az élet. És higgye el, de most nem a szövetkezetre szólok, hiszen látja, hogy csinálom, nem így kellett volna. Sokan azt képzelik, ott a traktor, akasszuk neki a föld sarkának az ekét, kész a nagytábla. Még sokszor a mezsgyéket is kár volt bolygatni, mert ha Pesten fúj a szél, itt minálunk már száll a határ. Temeti el az egészet. Sok szép tavaszi vetésünk ott pusztult a homok alatt. Itt a táblán belül is parcellázni kell. Szélirány szerint vetni a növényt, hogy egyik védje a másikát. Elsietették itt a nagyüzemet. Fokozatosabban kellett volna, már többre lennénk. Most már így van. Így kell, ebből kell legyen minden. Csak az emberek... azok nevelődnének! Az volna a legfontosabb. Mert tapasztalat is van. Telepítettük itt a sarkon ezt a meggyest, húztuk a madzagot az elnökkel, akkor még agronómus volt. Nem jó

FÁBIÁN GYULA

Arcok — sorsok

Nagykőrös, anno 1968

Valami különös tartás, büszkeség tölti el az embert — az itt élőt, az évszázadokban gyökerezőt — ha múltról, ha voltról, ha városról beszél, városáról, amelynek falai között sokszor fülledten állt az idő, megcsontosodottan honolt a hagyomány, elfáradt a jószándék, ami változtatást készített elő, mert annyi ellenséges akadályba és annyi kisszerű előítéletbe botlott. Itt minden újért, minden jobbért sokszorozott erővel kellett küzdeni, de a végső igazság volt mindig a fontos: megérte! Kétarcúság? Két eltökéltség igazából és csatájából bukkant elő mindig az új? — valami ilyen valóság igazodik rendbe előttem, ahogy arcok, sorsok alakulását, fordulását rögzítem, ma, őszinte vallomások mondataiból.

Rekkenő nyárizzás, magas kő- és deszkakerítések, tekergő sikátorok, szíves családias útbaigazgatás, a testvérváros, Nagyszalonta hangulatát hozza és teremti bennem s talán ezért is talált itt otthonra a hazulról elkívánkozó szenvedő élettel kísért költő, magyar nyelven, nyelvünkön legcsodálatosabban szólaló, földi téreken bújdosó megtisztelt tanár, koszorút nyert poéta: Arany János. És hogy éppen ő sort nyitott egykor, új megélhetést keresőn, az ő nyomában fogadta be Szathmáry Imrét, dr. Kulin Sándort, Szalontáról elszármazván éppen Nagykőrös, akik ma is itt élnek, őrizgetve, gondozva a térben távoli másik város testvérközösségét mind a mai napig.

Valakit befogadni! Kőrösön a legnagyobb megtiszteltetés. „Gyüttment" a legsúlyosabb megvetés a be nem fogadottaknak, nem baj, hány évet tapostak már a tarka homokon. Ez a város, az itt élő nép igazából csak kiáradni tudott, ha sors, szegénység, történelem űzte vagy engedte, kirajzott a város életerős népe és megkapaszkodott. Kőröstetétlen, Kocsér, Törtel, Nyársapát, Pusztavacs, Csemő, Kőrösből szakadtak ki, új községet alkotón, de túl Kecskeméten, el a kunszentmiklósi határig sem érni végét a kiáradásnak, ahová, ha elérkezett, mint az érdes kérgű kőris, gyökeret eresztett s dacolt viharral, világgal, egyképpen. S hogy honnan e megkapaszkodás százágú fortélya, ezerárnyú ereje, titka ott rejtezik a kőrösi határ tarka földjeiben, hiszen ahány darab, ahány gazda, annyiféle volt és mindig el kellett találni időjárást és munkamódot, hogy teremjen is, mert mindig sokan vártak a hasznára.

Élet parancsa az volt: dolgozz, megbecsülés alapja egy volt: munka. Mindig mindent ennek rendeltek alá. Öröm, szépség boldogság csak távolról közelíthettek, teljes polgárjogot nem nyertek, csak átmenetképpen.

Tegnap. Kertészbéresek voltak a kőrösi szegényemberek, a volt napszámosok. De sokan kezdték úgy az életet a mai törzs, a földben gondolkodó, időjárásért sóhajtozó 50—60 évesek közül. S a kertészbéres, ha szabadult, erőre kapott, önállósult, két-három hold ringy-rongy homok volt annak az alapja, amit hitelbe vett, amely vad volt. Átkot termett, míg egy világosabb estén le nem szúrták a vasvilla nyelét, hogy ágai közé odaakasszák a viharlámpát s el nem kezdődött a legnehezebb földmunkák egyike, a forgatás. Természetesen, éjszaka, hiszen a nappal a gazdáé. Forgatás nélkül pedig nem adta meg magát ez a föld. A forgatott talaj ormói között aztán szöllő fakadt vagy saláta, uborka, paradicsom virult, vagy gyümölcsös ígért jobb napokat az éjjel-nappal egyformán küzdő újgazdának. Nagy ára volt az önállóságnak...

Fiatal meggyes mellett fordul a tetétleni műút, az előtűnő tanyaudvar, a háztáji szöllő, kiér egészen a kanyarodóig. Az árkok felmagzott füvét két tehén legeli, a kerített udvaron szép, öves koca járkál, egy alomalj tarka malaccal. A szöllők köze gyomtalan, egészséges levelein a mész fehére fakul. Új motor robban indulásra, ülésén erős kézfogású, zömök, barna, élettűztől színesarcú magyar: Ronkó Sándor.

— Már megbocsát, de első a kötelesség!

A motor benzintankján kis zsákban az abrak, az apaállatoknak.

— Magam megyek, mert fizetés volt ma, s lehet, hogy nincs, aki etessen.

Rácz, festőművész

Pásztortűr, 1921. II. r.
773. l.
Krónika

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rácz Aladár

1962 VIII 6

NÉPSZAVA

— A HEIM PÁL GYERMEKKÓRHÁZ falaira elkezdték a harmadik metlachi-mozaik kép felrakását. Ez a mű Rácz Aladár alkotása és különböző mesefigurákat elevenít meg. A másik két — már kész — falikép Szinte Gábor repülőstörténete és Somogyi János János vitéze.

sesenek okat a tanacsol
végrehajtó szervek tehát
ismerik. Felvilágosításért
Egészségügyi Minisztérium
letékeseihez fordultam.

— Az Igazságügymini

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Rácz Ambrus

ötvös 1606

l.

Divíparmtört

181. l.

Rácz Ambrus

ötvös XVI. sz

erőd
z

Berenyi 44. l

Pisano által mintázott kaput Leonardo mester öntötte 1332-ben. Az ötvösök mindannyian bronzöntők is voltak, s nem szorítkoztak a diszítményes tárgyakra, hanem nagyobb műveket, különösen szobrokat is öntöttek. A velenczei bronzöntés legfőbb képviselője Alessandro Leopardi a XV. században élt, Colleoni lovagszobrát öntötte, melyre ma is büszke Velencze. A Márk-téren a három zászlótartó talapzat szintén Leopardi dicsőségét hirdeti. A lovagszobor és a zászlótartók finom kivitel tekintetében tényleg igazi remekei a bronzöntésnek. Andrea Briosco és Vittore Camillo méltó utódai Leopardinak. Szerzőnk szerint a Correr-múzeum dús hajazatú mellszobra Andrea Lorendant ábrázolja és Riccio műve. Giovanni Boldu, Gentile Bellino és Vittore Pisanello nevét ritka szépségű érmek örökítik meg. A bronzöntés történetét ecsetelve, szerző kideríti, hogy Gentile Bellinot nem mint képírót, hanem mint szobrászt és bronzöntőt küldte a köztársaság kormánya a szultánhoz

Ráéz Ambrus

Thieme Becker
XXVII. 545. l.
Lyka

Rácz Ambrus
ötvös Kassa
Körmagyötvi - 144. l.

866		**Ambrosius Rácz de Gyalu,** civis 1598, senator 1607—, MC 1612/13, 1615/16, 1620/21.
	Nr. 812	Fedeles kupa, reneszánsz dísszel és hermás füllel. — *Deckelkanne, m. Renaissanceornament u. Hermengriff.* — „1606.“ Gr. Andrássy Manó. Expos. 1884:IV, 22, 2, 25. Utóbb — *Später* Iparmův. Múzeum — *Kunstgew.* Museum, Bp. Mih. K. Ö. 229, képpel — *mit Abbildung.*
866A		(Csányi) Talpaspohár, peremén vésett levéldísz. — *Kluftbecher, am Lippenrand grav. Blattornament.* — XVI—XVII. sz. — *Jh.* Ref. egyház — *Ref. Kirhe,* Felsőnavaj. Expos. 1934 : XIII, 55, 13 (Csányi).

1146. Arezzói iskola.
A XV. század végéről.
Madonna:

Mária a gyermek Jézust, k
tartja, hogy annak jobb lába job
kendőt és meggyszínű ruhát [redacted]
A gyermek öltözete: hosszú köntös
nyozott háttér préselt [redacted]
paizsok egyikében fehér és sötét
másikban kereszt van.

(tempera)
Fa, méretei 74: 58.5 cm.
Vétetett 1894: IX. 2-án A
Elszámoltatott 1894: XII.
Az elszámolásra nézve l.
1894: X. 30-án Szalay I.,
la Gy. a vételhez hozzájárultak.

kissé jobbra fordul, lefelé tekint és

904: IV-26.

RÁCZ 1. *Ambrus*, ötvös, * Gyalu (Kolozs vm.). † Kassa 1622. 1598. nyert polgárjogot Kassán, hol 1622-ig ismételten volt céhmester. Egy aranyozott ezüst fedeles kupája 1606-ból, öntött, vert és vésett díszítéssel a bpesti Iparművészeti Múzeumban van.

E. G II. 341e

Szövegkép.

Méretei 7.4 : 9.2 cm.

Ráez Göttvös Ambrus

ötvös.

Kassa. XVII. sz.

A Kassai ötvös cék regestrorna 1600-ból. A felső magyarországi muzeumban.

Ballagi Aladár: Kecskeméti W. Pétk ötvöskönyve. Bpest. 1884. 20. 1.

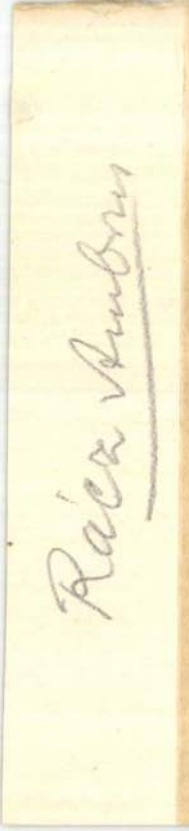

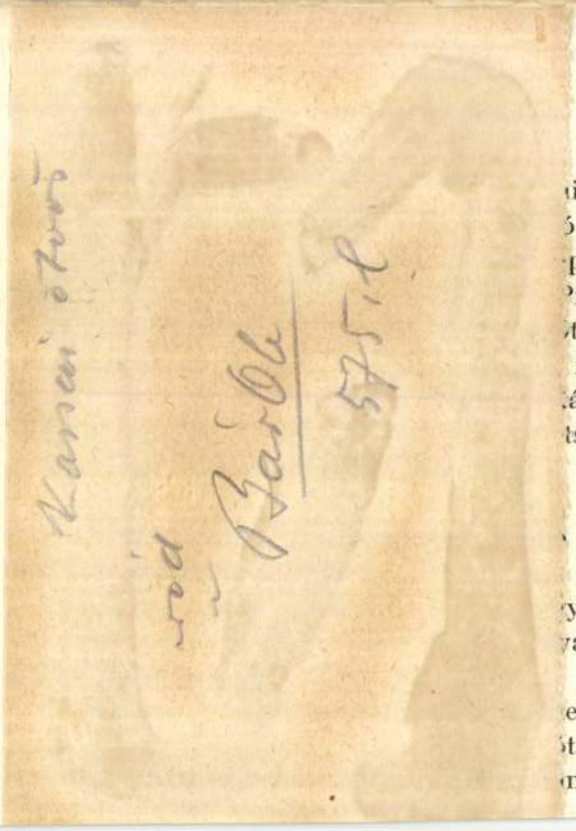

ait, aki lopáson éré-
ó szerkesztője, ma-
portokat. Hát Pósa
Pista se tudta ének-
ett egy tönkrement
fő- és alcimekkel.
ák. Ugy formára
tségeskedett benne.

Pista — nem tu-

y aznap be se sza-
van riportot, amely

ette magát, de ak-
tát csinált. De ugy
nkó-muzsika vará-

Dankó Pista

Mindezt csak azért emlitettem, mert rá akartam mutatni, hogy az ujjászületett Szeged öntudatosan haladt a művelődés utjain és nemcsak a tudományokat szerette és ápolta tehetsége szerint, de a művészeteket is, főleg a zenei kulturát, amely tudvalevően a legtöbb szabadságot követeli és nem szabad előitéletekkel megkötni, ha itt-ott ki is feslik a hagyományos keretekből. Sommer Bandi ennek a nagy megértésnek köszönhette népszerüségét és meg is érdemelte. Nem rajta mult, hogy a szegediek érdeklődése a klasszikus muzsikától lassan-lassan a népies zene felé fordult és nem az ő hibája volt, hogy önmaga is kihanyatlott a népszerüségből. Mindez azért történt, mert Pósa Lajos fölfedezte Dankó Pistát, ez az okos cigány pedig azt, hogy a magyar nem tudja már visszafojtani a sirását és sirni akar, búsulni bús magyar nóták mellett, mint Cinka Panna és Lavotta korában. És az Európa-kávéházban a fekete mellett el-elfütyült Pósa Lajosnak minden átélt magyar bánatot és minden meg-

Ioanovics Pál
festő.

István (Wydasy)
szobrász.
XVI. sz.

Tendrássik Tenő
festő.

Gyalui Racz ötvös Ambrus.

1598–1622. Gyaluról (Kolozsm) származik. 1598. aug. 3án nyer polgárjogot. A communitás tagjává 1607–1608, 1612–1622, években választják meg. A céhben mint első céhmester 1612–13, 1615–16, 1620 és 1621-ben, mint második céhmester 1608-ban működött. Felesége, Erszénygyártó Judit asszony miatt 1610-ben controversiába keveredik a céhhel és Egri ötvös Mátyással. Az ötvös céh ugyanis nagyon megnehezteli Judit asszonynak a céhről mondott tulsott kifakadásai miatt, a tanács elé vitte a dolgot, amely Ambrus mestert a feleségéért nyelvváltság címen bizonyos összeggel bírságolta meg. 1622-ben hunyt el. Özvegye még 1652-ben is szerepel nagy adóhatralékkal. Racznak egy megmaradt ötvös műve élenlep az orsz. m. iparművészeti muzeumban őrizetik. Az 1884-iki magyar történeti ötvösmukállitásra még nem. Andrássy Manó gróf gyűjteményéből került. A mű egy aranyozott ezüst, fedeles kupa, öntött, vert és vésett munkával előállítva. Felületét egy hálószerű trébelt ornamentum borítja be, melyben cartoucheok és virágokból s gyümölcsökből képezett függő díszítések – fesztonok – láthatók. Valószínűleg valami nemet mester munta könyve után készítette. A kupa megrendelőjére s készítési évére a födelén található következő vésett vet világosságot:

MARGARETA·BARSE·DE·NAGI·
TALLIA. 1·6·0·6.

Tehát nagytálai Barsi Margit számára készítette. A kupába beütve a kassai liliom és Ambrus mester A és R betűkből álló monogramu mesterjegye.
A technika gyenge közepesnek mondható. Az egész kivitel a gyors munka látszatát kelti.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének tört. Bpest. 1900. 228. l – 231. l. Ugyanit közölve a kupa autotipikus kége.

diszitményes kupáját (1606) MNM őrzi.

Rácz Ambrus ötvös

Magyar Életrajzi Lexikon

2004. március 5.–április 3.
Szekszárd, Művészetek Háza

Piknik a zsinagógában

Nagy „társaság" fogad a szekszárdi Művészetek Házának hófehér ragyogású csendjében. Harminchat művész, harminchat individuum, majdnem ennyiféle, vizuális nyelven előadott gondolat. Az alkotók egy-két munkájukat hozták el, s mint a Pécs-Baranya Művészeinek Társaságának tagjai mutatkoznak itt be. Közülük nem egy több évtizede alkotó művész. Meg újak, eddig ismeretlenek, és fiatalok is. Szőnyi instrukcióját követem („amelyik mű integet feléd!"), s kezdem az ismerkedést.

A földszinti falak szűrt fényeiből dekoratívan világítanak ki *H. Barakonyi Klára* zománcképei. A középkori üvegablakokat is idéző munkák mellé a rendező *Colin Foster* markáns, dinamikus, kereszt formájú kompozícióját, Kő asztronautáját állította. A szobrászok közül itt még *Berényi István* csiki-csuki, kint és bent, egyszerre lent és fent térbeli problematikáját (valamint e kérdéskör drámai üzenetét) boncolgató fa konstrukciója és *Kuti László* az idő múlásáról „Hal-kan..." töprengő munkája szólít meg. Tónusokban, faktúrákban gazdag, kékek, zöldek, szürkék fanyar árnyalatait felvonultató festményekkel szerepel *Kapoli Ilona* és *D. Szabó Margit*. *Pandur József* kis méretű, visszafogott, ám koloritban gazdag, expresszív munkái a tárlat egyik fontos igazodási pontját jelölik ki. A szemközti oldalra *Szilágyi Szilárd* meleg okkerekkel, vörösökkel „vérbőn" kezelt, vidáman groteszk, egyben erotikus ihletettségű vásznai szólítanak át. Szomszédságukba *J. Móker Zsuzsa* kozmikus méretű magányt, a létezés kérdéskörét boncolgató zománcai kerültek.

Az emeleti karzatra érkezőt *Nyilas Márta* csonkolt, festői gesztusokkal, indulatokkal bőven élő, emócióval teli, nagy méretű táblaképe fogadja. Átellenben kubista reminiszcenciákra utaló, a dolgok viszonylagosságával foglalkozó művész, *Jarmeczky István* hideg-meleg színkontrasztra épülő képei lógnak. *Molnár Sándor,* mint egy karthauzi, a döbbenettől elnémulva „szól" (sic.) a rettenetről. Kíntól vicsorgó, fehér mázas állatkoponyái a démoni erők világát idézik, s előttük állva egyszerre gondolunk Pompei hamu alá temetett lakóira, Picasso Guernikájára és szeptember 11-re.

A kiállításon *Valkó László* digitális (táj)nyomatai hordoznak hasonlóan mély fájdalmat, sőt gyászt. (Három lapja, mint mondat végén a pont, zárja az emelet bal oldali traktusát.)

Az érzelmeket üdítően semlegesíti *Erdős János* puritán, egzakt, racionális, minimal-art-os két opusza. *Szabó János* igényesen megmunkált faszobra Samu Géza szellemét idézi, *Dechandt Antal* minimális szobrászi beavatkozással „tálalt" faplasztikái a természetet alázattal és tisztelettel elfogadó, keleti filozófiákon nevelkedett művészről árulkodnak.

Bicsár Vendel üvegbabjai az ömagáért való SZÉPSÉG mintadarabjai, *Jegenyés János* Üvegkapuja pedig csalogatóan invitál: nosza rajta, pillantsunk be ebbe a világba.

Kiállító művészek: Berényi István, Bicsár Vendel, Büky Kálmán, Colin Foster, Csille Márta, D. Szabó Margit, Deák Zsuzsa, Dechandt Antal, Erdős János, Ernszt András, H. Barakonyi Klára, Herczeg László, J. Móker Zsuzsa, Jegenyés János, Jarmeczky István, Kapoli Ilona, Kiltau Kinga, Kovács Ferenc, Krawcun Halina, Kuti László, Marsai Ágnes, Molnár Sándor, Mosonyi Tamás, Nádor Edina, Nyári Zsolt, Nyilas Márta, Dr. Pandur József, Ritecz Szilvia, T. Surányi Anna, Szabó János, Szabó László, Szilágyi Szilárd, Terényi Gyöngy, Trischler Ferenc, Valkó László, Vanyúr István. A „hozott anyagot tálalta" Baky Péter képzőművész.

Büky Kálmán

Pécs-baranyai művészek kiállítása Aradon (fent) és Temesváron (lent).

2004. március 6.–április 4.
Arad, Delta Galéria
2004. április 6.–május 10.
Temesvár, Művészeti Kar Galériája

Pécs-baranyai művészek kiállítása Aradon és Temesváron

A partnerségi kapcsolatok keretében idén folytatódnak az elmúlt században indított, gyakorlattá lett kiállításcserék a szomszédos országokkal. Az előző évtizedekben Baranyának a déli és nyugati határközeli szomszédaival elevenebb volt a kapcsolata, mint Romániával illetve Erdéllyel. A határainkon kívül élő magyarság könnyíti meg és segíti a szomszédos népekkel működőképessé tenni e kapcsolatokat. Ezek milyensége, a hétköznapok eseményeinek megélése még a földrajzilag ilyen közelségben élők esetében is sokféle, az együttműködés, kontaktus a művészet minden területén mindkét félnek termékeny és ösztönző az identitás, sajátos jegyek megfogalmazására, felmérésére.

A képzőművészetet napjainkra erőteljesen átformálták a médiák és az aktuális kommunikáció technikai meghatározottsága (fotó, videó, film, komputer). Új eszközök, hordozók, közlésmódok mellett – mint a performance, akciók, installáció, amelyek a színház felé tágították a képzőművészet világát – nem vesztette el létjogosultságát a képzőművész leghagyományosabb önkifejező módja: a táblakép és szobor. Bár ennek fogalma is napjainkra jelentősen kitágult, változott. Az esztétikai megfontolással formált anyag, a vizuális közlés eredményeképp létrejött tárgy leginkább a kiállításokon kap nyilvánosságot, lehetőséget egy adott tér és vizuális közeg együttesében a kommunikációra. A reprodukálás és dokumentálás mai fejlettségével létrejött vizuális információk özönében a művészet funkciójának, lehetőségeinek dilemmáival született művek ma is a új meglátások és összefüggések gondolati és érzéki örömét nyújtják. Ezt sommázhatjuk a 26 pécs–baranyai művész munkáiból rendezett aradi kiállításon is.

A huszadik század első évtizedének dinamikus fejlődését magán viselő patinás város, Arad központjában lévő Delta Nemzeti Galéria az utcára nagy üvegfelületekkel felnyitott, onnan is jól belátható terében a hazai képzőművészek művei a kortárs magyar képzőművészet törekvéseinek markáns szeletét nyújtják. A Pécsi Galéria vezetője, *Gamus Árpád* jó tájékozottsággal válogatta és hozta ide azokat a műveket, amelyek reprezentálják régiónk képzőművészetének a helyi művészeti tradíciókhoz, és a kortárs művészeti törekvésekhez kötődését.

Pécs művészeti oktatási centrumként országosan elismert, kiváló képzőművészek, tanárok *(Keserü Ilona, Bencsik István, Lantos Ferenc, Rétfalvi Sándor, Tolvaly Ernő, Pinczehelyi Sándor, Valkó László)* működésének, felnövekvésének helyszíne lett, fokozott kihívást és húzóerőt jelentve az e területen itt működőknek. Hozzájuk felzárkózott már a középgeneráció, az említetteken kívül a kiállítók fele részt vesz Pécsett a művészképzésben. A kiállítók életkora szerint legalább olyan változatos a kiállítás, mint az alkalmazott anyagok, műfajok szerint. Többnyire az utóbbi években készült, friss munkáikkal a magyar művészet mai aktualitásait érzékeltetik.

A pécsi képzőművészet domináns hagyománya a konstruktivizmus és a festői kifejező eszközök analízise, amit a XX. század első felében innen a Bauhausba került művészek *(Breuer Marcel, Molnár Farkas, Forbát Alfréd, Weininger Andor)* alapoztak meg. Az arányrendszer, szín- és faktúra kutatását a francia absztrakció (Abstraktion-Creation csoport) törekvésein átszűrve *Martyn Ferenc* munkássága közvetítette. Lantos Ferenc a természeti formák arányrendszere és működési elve elemzésével, a szimmetria és tükrözések alkalmazásával kialakított vizuális nyelvformáló módszerével generációkat nevelt látásra és alkotásra. A geometrikus alapformák és színek permutációival előhívott mozgás és kétértelmű térillúziók művészetét kibontó Viktor Vasarely művészetének pécsi múzeumi kollekciója további erősítette a helyi törekvésekben az alapkutatások, innovatív kísérletek iránti érdeklődést és érzékenységet, a struktúrák fegyelmét, a tudomány és technika eredményeinek, eszközeinek vizuális hasznosítását. Ez a hagyomány egyúttal a minőség megjelenítésére kötelez.

E tradíció tiszteletének és továbbélésének eredménye a kiállítást egészében jellemzően a szín és festői hatások domináns esztétizáló jellege, a tiszta szépség ezotériája, érzelmi telítettség. Készült a kiállításhoz igényes katalógus *Aknai Tamás* bevezetőjével, csupán az abban közölt művek nem mindegyike (így Keserü Ilona műve) jutott el a kiállításra, vagy más mű szerepel a katalógusban közölt helyett. Így együtt viszont még több példával szolgálnak az egyes művészek munkásságából.

Lantos Ferenc az 1980-as években történt festői váltásának dokumentumait mutatta be: ahol az új festőiség hatására oldott, pasztózus faktúráinak színvilágát, térbeliségét, hangzásrendszerét – a geometria iránti elkötelezettségének jeleként – egymásba írt négyzetek szervezik. Az egy évtizeddel későbbi, a „Dinamikus egyensúlyt", „Összetett kapcsolatot" tematizáló művei ragyogó, intenzív színességükkel, következetes rendszerelvű festészetének, temperamentumának széles spektrumát érzékeltetik.

Tolvaly Ernő egész falat betöltő kompozíciója a plaszticitással kiemelt részletekkel, impresszionisztikus faktúráinak érzékletességével vonzza magára a tekintet. Valkó László nagy perspektívájú, köves vízpartot felidéző olajfestményén a végtelenségbe, a tömegbe belesimuló egyedi forma megszűnését, szorongató magányélményt közvetít. Felkavaró, viszolyogtató hatású másik nagyméretű vászna. Nézőpontja az előbbiekével csaknem azonos, rálátásban, perspektivikusan ábrázolt, dobozszerűen körbehatárolt idomba foglalt puha, organikus formák gomolyognak, véres hús, velő asszociációkat keltve tálalják a kegyetlenség iszonyatát. Erre felel *Somody Péter* három részből összeállított képének valami véres misztérium nyomaként értelmezhető szétrobbanó, megfolyt hatalmas vörös foltja. A kortárs festészetben ismét előtérbe kerülő, láthatóvá tett robusztus gesztusok nyelvén szól *Nyilas Márta* kisméretű képein. A fiatal *Ernszt András* a komputerrel generált minták és tudományos színelemzések hatását felidéző optikai bravúrokat fest szitanyomatot és hagyományos fes-

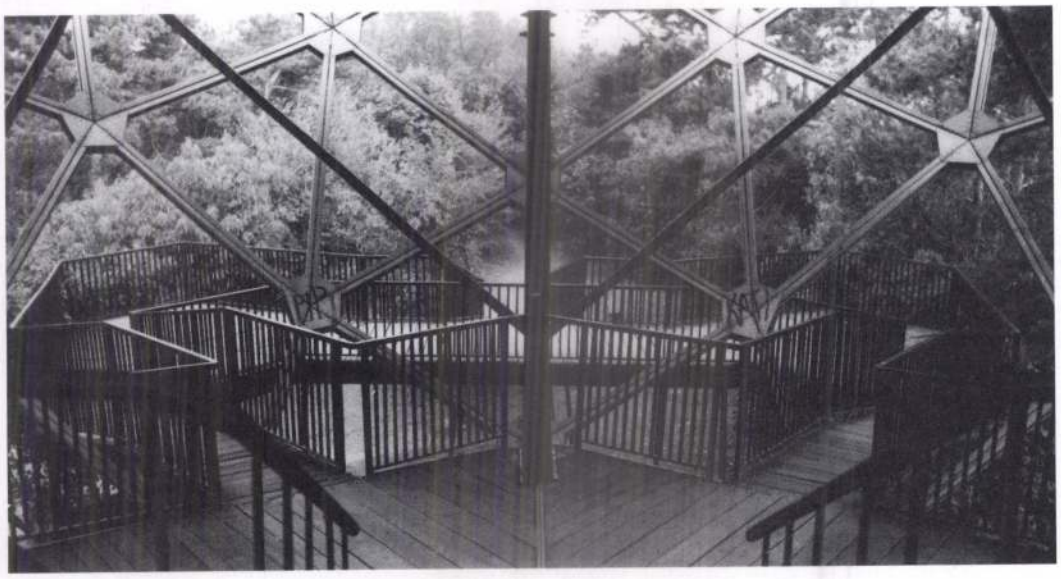

Rácz Attila fotója

tészeti megoldásokat egyesítve, a látás ínyenceinek. Telitalálat *Pinczehelyi* egymást házsorokkal szegélyezett domb képére kiegészítő, színeiben, kompozícióiban tükörszimmetrikusan megfeleltetett felekből kiegészülő tájképe. A baranyai, villányi borvidéket felidéző séma dekoratív színfoltjában monumentális szőlőfürtök, a napfényes vörös mezőben zöld (fehér) szőlővel, az éjszakába forduló égbolt alattiban azzal azonos színű szőlőfürt látható komplementer színhasználat intenzitásával. A kép francia címével a (Bon jour, bon soir) „Jó napot és Jó éjszakát" köszöntéssel foglalja egybe a román közönség számára is érthetően – számunkra talán a borkultúra legősibb hagyományát és fajtavilágát is felidézően – a táj, napszakok és az itt zajló élet körforgását. Pinczehelyi úgy tud itt korszerű és aktuális (új figurativitás és festőiség) lenni, hogy következetes folytatója saját emblematikus, olykor plakátszerű, személytelen formanyelvének. A nappalhoz, éjszakához kapcsolt színbeli közhelyek, fogalmak, magának a tájképnek mint műfajnak is ötletes, ironikus kritikája.

A fiatalabb generáció alkalmazott eszközeiben – a computer print *(Hegyi Csaba)*, a fotó (montázs) *(Gyenis Tibor, Varga Tünde)* és asszociatív tartalomban hozott újat és érdekeset. A szín és felület domináns szerepet kap a plasztikák esetében is. Legnyilvánvalóbb ez *Dechandt Antal*nál, aki a tölgy és cseresznyefa erezetének színeit, vonaljátékát aknázza ki mesterien. Festett és a megmunkált részek – a talált-csinált, a szerkezeti-optikai ellentétet sokrétűen bontja ki. Bár az alkalmazott anyag szerint ugyan iparművészetnek tekintik, valójában *Csille Márta* mélytüzű színes nemeztárgyai, *Molnár Sándor, Nagy Márta, Dobány Sándor* kerámia/porcelán szobrai, s *Jegenyés János* kapcsolódó üvegformái az anyag érzékletes szépségét és törvényszerűségeket a térben kibontó expresszív plasztikák. *Kertészfi Ágnes* festett üvegreliefjeit már a rendezés is falképszerűen értelmezte. A rogyasztott üveg kidomborodó, keresztet kirajzoló, lággyá oldott négyzetes raszterén a finoman repedezett arany festés szakrális áhítatára ráérezve vajon aktualizálják-e a nézők munkáját az áldozatok, vértanúk emlékének szánt tisztelgésként?

Rétfalvi Sándor Életfa (1970) és Tájritmus (1982) kisbronzai a legrégebben keletkezett művek a kiállításon, mégis itt a helyük, mert azt az innovációt képviseli, amit Rétfalvi hozott szobrászatunkba: a tájábrázolást, dunántúli dombvidék ritmusát, világát emelte be, nemesítette szoborrá. Expresszív életfája beleillik a kiállítás festői-lírai vonalába, ugyanakkor a magyar művészet természetközelségének és társadalmi problémák felvállalásának vonalát folytatja. A minimalizmust képviseli *Erdős János* képe, s *Lukács József* faszobrai. *Bencsik István, Colin Foster, Pál Zoltán, Kuti László, Nyári Zsolt* kőszobrai a műfaj klasszikus értelmében vett szobrok, megformált, kibontott tömegükkel. Az előbbiek inkább a geometria fegyelmével, az utóbbiak az organikushoz vonzódva dolgoznak. Kuti Lófej, illetve Madár alakja csaknem nonfiguratívvá egyszerűsített, áramvonalas, jellegzetes körvonalával (foltjával) megragadott, kifejező, billegő formák. Nyárinál a kaviccsá egyszerűsített emberi testrészeknek (has, tompor, mell) az organikus, természet alkotta formaanalógiát emeli ki. *Pál Zoltán* komor fekete, svéd gránitból faragott, hibátlan kisplasztikája – a hasábról lecsöppenni készülő folyadék ábrázolásával – a geometrikus és organikus formaellentét feszült pillanatának személytelen tökéletességű kimerevítése. Kút-modellje is alapvetően erre az ellentétre épül: a gyűrt drapériaféle medencékkel. Colin Foster szürke gránitszobrain egyre inkább a felület, a forma határa az, amire figyelme irányul, a forma geometriáját a felület-megmunkálással festőien oldja. *Rigó István* fekvő, hajlított, rétegelt falemezből alkotott formája maga a felület, a héj. A műfaj határait tágítja, a szobor létét kérdőjelezi meg, hiszen szinte nincs tömege, a kívülbelül együttes megmutatásával a felület személytelen, ipari jellegével szinte építészeti modelltöredéknek hatnak térformái.

Pécs-Baranya képzőművészetéről hozott fenti válogatást áprilisban bemutatták Temesvárott, a Nyugati Egyetem Művészeti Karának nagyszerű tetőtéri galériájában.

Mendöl Zsuzsanna

2004. március 23.–április 18.
Mecseki Fotóklub Halász Rezső galéria
Rácz Attila kiállítása

A titokzatos horizont

Egészen egyszerűen tekintélyt ébresztő a klub vezetőjének bejelentése: a fiatal Rácz Attila kiállításával 242. bemutatóját rendezte meg az 1957 óta folyamatosan működő Mecseki Fotóklub. Nem időznénk e ténynek a taglalásánál, ha nem függene össze ez a klubnak azon szándékával, hogy időről időre alkalmat adjon a pályát, vagy a fotós tevékenységet éppen kezdő alkotóknak, és hogy a csoportos figyelem, kritika és buzdítás impulzusaival serkentse őket útjukon. Az odaadó hangnemet talán megalapozottan indokolja a felismerés, hogy manapság a ritkábbnál is ritkább találkozni olyan szakmai alapon és önkéntesen szerveződő formációkkal, amelyek a Mecseki Fotóklubhoz hasonló életkorban még mindig derűs jóérzést képesek kelteni az

egymással hetenként találkozó tagokban. Amelyben már az együttlét ténye és atmoszférája önmagában is vonzóerőt jelenthet. A kis kiállítóteremben gondosan paszpartuzott, de nem üveg alatt kiállított képekkel találkoztunk. Ígéretes munkák, többnyire kicsiny formátumuk nem utal egyébre, mint arra, hogy alkotójuk – bármennyire is ott van némelyik munkában a monumentális kitárulkozás lehetősége – ebben a pillanatban nem rendelkezik az ideális méretű nagyítás feltételeivel. Ebben az értelemben az egész kiállításra rányomja a bélyegét a konceptuális tónus, ami szinte kivétel nélkül minden képben megtalálható, az, hogy a szóban forgó munkának „végső kifejlete" csupán lehetséges, de nem adott. Ezért aztán a képek nézője magával ragadó beavatkozásokra vetemedik, kiegészíti, transzformálja az előtte lévő képeket, a gondolatoknak olyan kísérleteit végzi el, amelyekre egyébként nem volna kénytelen. A „szegény művészetnek" ez a legújabb kori mutációja ugyanakkor üdítő ellenpontként tételeződik, amikor a fotóművészet mai professzionális teljesítményeivel vetjük össze. Olyan intim és kézközelben létrejött művekről beszélünk, melyek a saját laborálás nyilván megszámlálhatatlanul sok esetlegessége nyomán és körülményei között „veszik magukra" előállításuk formai bélyegeit is. Ezek nem hívó-automatákban, nagyító-automatákban készült munkák és így menthetetlenül emberszabásúbb, életszerűen tökéletlenebb fotók. A kézimunka minden szépsége nyilván azért nem látható rajtuk, mert alkotójukat bizonnyal izgatja a tökéletesség, ami ma a fotótechnika emeltebb szintű fertályain honos és igazodik azok felé is.
Az Alföldön gyerekeskedő fiatal fotográfus Pécsett végzi nyelvészeti tanulmányait, találkozása a Mecseki Fotóklubbal nem volt véletlenszerű. Kiállított munkái 1995-től 2004-ig teszik követhetővé útját. Erős érzelmi hatással és a formai biztonság olyan adataival élnek a fotók, amelyek elsősorban a horizontális rendezettségből indulnak ki, vagy nem is tesznek semmi mást, mint ezt fejezik ki.
A szekvenciákból egymás mellé tett képecskék, amelyek a tanyás alföldi tájat mutatják, vagy a semmiben lebegő varrótű képe, a nagy terű moszkvai városképek, vagy éppen életképek egyaránt a biztos kézzel képalkotó középpontnak megfeleltetett horizontra épülnek. Nem az ég, hanem a Föld e munkák mondandóját sűrítő közeg és az már valóban a fotográfus látásának sajátossága, hogy miképpen jellemzi visszatérően a földi közeget a legegyszerűbb emberi együttélés vagy kulturális működés töredék adataival. Úgy jellemzi, hogy számba vesz minden kicsiny részletet. Bőven, számolatlanul sorolja őket a „nagy egész" másképpen végtelen horizontja előtt. Leginkább azonban azokat a fotókat tekintettem figyelemre méltónak, amelyekben a gazdagon rajzolt természetes valóság mintázatát valamely titokzatosan természetes közbevetéssel rendezetlenné teszi. Egy téglából falazott talapzat (földből kinövő kémény) a bokros, ligetes mezőn, egy szignókkal jelölt vastraverz, és máris megfejthetetlen, ami egyebekben kézenfekvő.

AT

2004. március 23.
Uránia mozi

PTE BTK Kommunikációs Tanszék
Isten hozta... – filmbemutató
Térképek az időről – kiállítás

Szép történet, példaértékű. Nem sűrűn fordul elő, hogy pécsi egyetemisták dokumentumfilmet forgassanak. Az előzmények 2002 tavaszáig–késő nyaráig nyúlnak vissza, amikor a Kommunikációs Tanszék másod- és harmadéves hallgatói a Tér kultúra kommunikáció kurzus keretében terepmunkát végeztek Belső-Somogyban. Még az év november végén a Közelítés Galériában állt össze a kutatás eredményeiből az első kiállítás. Most pedig elkészült az elnéptelenedő somogyi kistelepülések sorsát feldolgozó mintegy órás dokumentumfilm. Az újabb kiállítás pedig két kar összefogását tükrözve fiatal képzőművészek bevonásával jött létre.

Szijártó Zsolt tanszékvezető szerint az a mondat indította el az egész projektet, amit a Néprajzi Múzeum archívumában találtak egy ugyanezen a vidéken végzett hatvanas évekbeli kutatásról, amit úgy zárt a témavezető, hogy említésre méltó helyet, eseményt nem tapasztalt. Ez azért kicsit sommás megállapításnak tűnt, és gondolták, hogy érdemes e mögé nézni: mi is az, hogy említésre méltó esemény és hely? Így jutottak el az avíttasnak hangzó, voltaképpen megkopott helytörténet fogalomhoz, és elhatározták, hogy megpróbálják komolyan venni ezt a fogalmat, és úgy érteni, hogy ez két szorosan összefüggő tagból áll, a helyből és a történetből. Tehát, hogy a helyek történeteken keresztül jelennek meg, és ezeken keresztül jelentenek valamit az ott lakók számára. Akik történeteken keresztül mesélik el a helyek szimbolikáját, az életükben betöltött szerepét. Illetve ha nincsenek történetek, akkor ugye megszűnnek a helyek is. Ezt a bonyolult viszonyt, ami általánosítva a tér és kommunikáció összefüggésrendszere, próbálták több aspektusból is vizsgálni, kutatni. 2002 november végén a Közelítés Galériában „A kastély, a falu és az erdő" címmel nyílt ezek eredményeiből kiállítás a somogyi tájakról, kipusztuló falvakról. Központjában Somogyfajsz és az 1872-ben épített kastély, ami 1945-ig kúria, majd hadikórház, aztán mozi, utána a honvédség zoknigyára, most pedig a Somogyi Természetvédelmi Szervezet központja – a történelem változásait követve. A kastély körüli erdőkben elpusztult települések a hatvanas évekig virágoztak, a téeszesítés, körzetesítés során tűntek el. Szembeötlött, hogy épületek már nincsenek, de temetők gondozott sírokkal az erdő közepén még igen. Teri néni még ott él utolsó mohikánként egy lakókocsiban (a németek vették neki), többórányi járóföldre a falutól. Róla készítettek a diákok egy dokumentumfilmet, felidézve a falut. Ez volt tehát az erdő. De felkapott településeket, nyaralófalukat is felfedeztek. Tudósítva, hogy az elmúlt 40–50 évben mi történt Magyarországon, és hogy napjainkban mi történik velünk, a terekkel, amiben élünk. A Közelítés Galéria valamennyi helyiségében fényképeken, régi dokumentumokon, installációkon, a pincerészben, pl. egy erdő megjelenítésével, fával, avarral, régi emlékekkel. Mindebből kerekedett ki a történet, ahogy a hallgatók próbálták megfogni a helyet.
A kiállítást megnyitó Keserü Ilona professzor felvetette, hogy érdemes volna ebbe a tevékenységbe, kutatásba bevonni képzőművészeket, szobrászokat, hisz ők is a tér hivatásos alakítói. Rendelkeznek szándékokkal, tudással, elképzeléssel arról, hogyan és milyen módon kell egy adott teret formálni, átalakítani. Fel is vették a kapcsolatot a művészeti karosokkal, akik csatlakoztak a kutatáshoz. Így próbáltak egy csavart belevinni, hogy ne csak a vizsgált táj vagy földrajzi tér legyen a kutatás tárgya, hanem a kutatási eredmény megjelenítése is. Tehát a földrajzi tér mint kutatási tárgy, gyakorlatilag kiállítási tárggyá is vált, hiszen a képzőművészek azokat az installációkat, melyek dokumentációját most az Uránia moziban kiállították, a somogyi helyszínen készítették el, ott mondták el, prezentálták saját térolvasataikat, s ez egy izgalmas kísérlet, ahol a társadalomtudomány, a képzőművészet, a land art mozgalom valahol összeér...

** Annak a kísérletnek, mely az etnográfiai-antropológiai megismerés módszereit, illetve a környezet képzőművészeti eszközökkel történő (át)értelmezésének formáit kapcsolja össze egymással, számos tanulsága lehet. A legfontosabb felismerés, hogy a szokásos vélekedések számára nagyon is eltérő világértelmezési formák sok esetben roppantul hasonlítanak egymásra. Az antropológus és a művész egyaránt a környezetből kiragadott valóságelemeket alakítja át új jelentés-összefüggésekké. Természetesen e pont után újra szétválik a kutató, illetve a művész tevékenységének iránya, hiszen az előző a „valóság" referenciális, tárgyias rögzítésére törekszik, míg az utóbbi olyan szimbolikus struktúrát hoz létre, amelynek számtalan, vagy legalábbis az előzőnél kevésbé korlátozott számú jelentése lehet. A széttartó irányokat aztán ismét összekapcsolja egy újabb kategória, az értelmezés. Az etnográfiai-antropológiai leírás, illetve a művészi jelhasználat egyaránt a környezet egy sajátos értelmezésének tekinthető. Ezek a leírások – a tudományos projektek és szövegek, illetve az esztétikai projektek és szövegek olyan jelképes képződmények, melyek organikus vagy kulturális eredetüknek, illetve holisztikus vagy töredékelvű szerkezetüknek megfelelően sokat elárulnak például a természet és a kultúra viszonyának kapcsolatáról, e kapcsolat lehetséges értelmezéseiről is...*

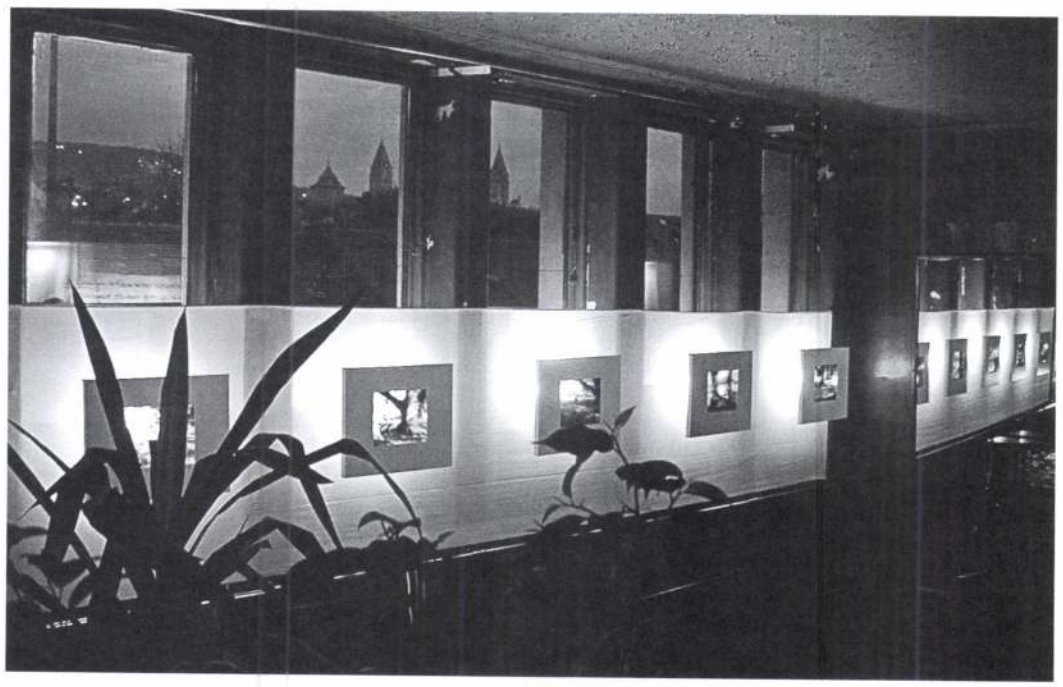

Térképek az időről – kiállítás az Urániában

A „Térképek az időről" – *Rezsonya Katalin, Szabó Mariann, Horváth Csaba, Kiss Andor* kiállítása a mozi emeleti előterében a tér kötöttségeivel megbirkózva kapott helyet, hisz ez nem egy szabvány kiállítótér. De érezhetően kapcsolódott a film, a mozi műfajához azáltal, hogy a munkák felidézték a vetített képek sajátosságait, a fényeket, a megvilágítást, mozgást.

Rezsonya Katalin fotóin a somogyfajszi kastélypark fáira helyezett hintákat örökítette meg. A Közelítés Galériában látta a tanszék kiállítását, s ott az egyik dokumentumfilmben a Kakpusztáról Somogyfajszra költözött Teri néni mesélt a pusztán töltött gyerekkoráról, hogy álmában is látja azt a fűzfát, amin kiskorában hintázott. S nem szégyellte elmesélni, hogy öregasszonyként visszatérve falujába megölelte a fűzfát és sírt. „Ezt nagyon meghatónak találtam és abban a pillanatban felidéződött a gyerekkorom: mindannyiunk közös élménye a hintázás. Egészen másfajta térélménye van az embernek egy fára kötözött hintán ülve, mint a földön járva. Ennek felidézése volt a cél, mindenkinek javaslom, hogy ha teheti, üljön hintára... Fontos hogy egy művészeti kérdésekben járatlan ember számára is mondjon valamit a munkám, az adott teret használó nem kell hogy feltétlen áhítattal, mint egy műalkotáshoz közeledjen. Egyszerűen érezze jól magát abban a térben, amibe szándékaim szerint finoman beavatkozok, akár néhány fára szerelt hintával. Óriási a művész felelőssége, ha egy közösségi térben jelenik meg egy műalkotás. Nagyon fontos a tér fizikai adottságain túl a tér történetét, s jelenlegi használói életét ismerni, hogy autentikus dolog születhessen. Itt érzem a kapcsolatot a kommunikációs tanszék által szervezett kutatás és a művészek munkája között."

** Rezsonya Katalin Kastélypark című projektje szimbolikus jelentéseket hordoz: a park világához kapcsolja a játszótér és általában a játék fogalmát, máris kibillentve ezzel a park miliőjét a természetesség és a szervesség képzetrendszeréből. A hinta ugyanakkor veszélyes játék is, egy igencsak kényes egyensúlyhelyzetre épülő, és mégis dinamikus világmodell: egyszer fenn, egyszer lent, valahol a bizonytalanban, a folyton távolodó majd ismét közeledő föld és az ég között. A meglóduló-gyorsuló világ játékos-félelmetes jelképe...*

** Szabó Mariann Kakpuszta című műve a lassuló idő modellezését hajtja végre, olyan térben és olyan eszközök igénybevételével, melyek ugyancsak sokféle szimbolikus jelentéssel rendelkeznek. Egy elnéptelenedett település temetőjének területén megépített projektről van szó, ahol ágakra tűzött papírlapok borítják a föld felületét. Ez a műalkotás ugyancsak az időbeliség érzékeltetésének egy sajátos módját teszi lehetővé. A romlandó, könnyen megsérülő anyagokból készült installáció hónapokon keresztül élte saját, „belső" életét, a környezet és az időjárás változásaival összhangban, lassú pusztulásával, és – ami tulajdonképpen ugyanaz – a környezetbe történő visszasimulásával az ember által teremtett világ ideiglenességét szemlélteti. A hinta gyorsuló-dinamikus időképéhez képest ehhez az alkotáshoz a lassú pusztulás megállíthatatlansága és a rom allegóriájának a túlvilág felé mutató jelentésképző ereje szervesül. Ugyanakkor a fehér papírlapokon átütő ágak groteszk-parodisztikus módon az újjászületés motívumát is idézik.*

** Horváth Csaba Csónakmező című munkája az előzőeknél is ősvilágibb képzeteket kelt. Mindenki ismeri a csónakba temetés régi népeknél elterjedt szertartását. A túlvilágra indulás és utazás eszközeként a csónak mindig is több volt egyszerű szállítóeszköznél. De ebben az esetben maga a csónak kerül „végső helyére", egy erdei tisztásra, látványos ellentétet képezve egyrészt az erdei-szárazföldi környezettel, másrészt a korábban említett temetői projekttel is. Az eltemetett csónak ezenkívül egy újabb időmotívumot, a kimerevített örökkévalóság képét idézi fel.*

Az Isten hozta... dokumentumfilm *Berta János, Kádár Anna* és *Németh Annamária* hallgatók munkája, előzetesen interjúkkal, dolgozatokkal készült. A háttértudás megszerzése után tavaly nyár végén, ősszel forgatták le az anyagot, majd a vágás következett. Az operatőrök főleg Németh Annamária és *Füredi Zoltán* vezető tanár (ELTE antropológia tanszék, antropológiai filmezéssel foglalkozik) voltak. A film az eltűnt Kakpuszta, a hetvenes években teljesen elnéptelenedett falu, s egyetlen megmaradt idős lakója bemutatásával indul, aki ragaszkodik megszokott életéhez. Egyetlen kapcsolata a külvilággal a mozgóbolt, s a pár szükséges cikk megvásárlása. Az erdei település múltja az ott élő néni, és egy volt lakos élettörténetei nyomán elevenedik fel. A következő részben a külvilágtól elzárt, szinte teljesen roma lakosságú Kürtöspuszta párszáz lelket számláló zárt közösségének élete jelenik meg, akik nem keveredtek, és nem is tartanak kapcsolatot a szomszédos településekkel. A Somogyfajszon játszódó harmadik rész a változó tér tipikus példája. A Somogy Természetvédelmi Szervezet célja a falusi turizmus fellendítése, a sanyarú sorsú települést turisztikai látványosságnak állítják be a vidéki hagyományok megőrzésével, ezért a helyi közösség éles kontrasztba kerül az így felépített idealizált képpel. A befejező rész az elnéptelenedett Libickozmán játszódik, ahová a '90-es években külföldi és fővárosi családok költöztek, újra felfedezve a falut, az érintetlen természetet. A kontrasztot itt a szegény helyiek és az elnéptelenedett településben fantáziát látó idegenek jelentik.

Meglepő módon teltház előtt zajlott a vetítés, a közönség élvezte a különleges élethelyzeteket, ahogy beszélnek, megnyilvánulnak a Belső-Somogy kis településein élő egyszerű emberek. Akik a mostoha körülmények között is feltalálják magukat, ahol a városi ember nem jutna semmire... Külön színfoltot jelentett Lajos, a tehénpásztor, kontrasztként pedig a pesti újtelepesek, meg a németek, hollandok, stb... A film és a képzőművészeti projekt is megpróbált kicsit játékos is lenni, kicsit kikacsintani, kicsit reflexív módon viszonyulni bemutatott tárgyához. S ez nem véletlenül tetszett a jelenlévőknek, nevettek, kommentálták a látottakat, vették az adást. Pozitívum, hogy nem csak a kommunikációs szakosok belső rendezvényeként jött létre, hanem a művészeti karosok is részt vettek benne, s ez már olyasmi, amit Universitasként szoktak emlegetni. Üdvözlendő törekvés, hogy az egyetem falai közül kihozzák a város nyilvánossága számára is érdekes kérdéseket olyan társadalmi problémákról, kulturális helyzetekről, amiket különböző kutatások során megpróbálnak felmutatni, körüljárni, értelmezni. Szélesebb csoportokat, városban élőket érdekelheti, ha egy ténylegesebb körben is van hatása, s jók a visszajelzések... Az Uránia mozi emeleti előterében soha nem volt ilyen kiállítás, itt kifejezetten plusz jelentéseket kapott, ahogy a dokumentumfilm estében is, hogy egy moziban van. A Kino Café révén a mozi egyébként is a fiatal-ok, az egyetemista réteg találkozóhelye. Ez a szubkultúra azért foglalkozik érdekes és értékes dolgokkal, hogy megtalálja az új formákat, melyek segítségével megpróbálja bemutatni saját olvasatait társadalmi jelenségekről, a környezetében zajló folyamatokról.

Koszits Attila

---

* *Idézetek Havasréti József kiállítás-megnyitójából*

2004. április 6–29.
Olomouc, Galerie Caesar
Gaál Tamás, Pinczehelyi Sándor, Tolvaly Ernő és Valkó László kiállítása

Négyen Pécsről – Olmützben

Magunk sem gondoltuk, hogy ez lesz belőle, amikor tavaly nyáron három olmützi szakemberből álló küldöttség kereste fel a PTE Művészeti Karát és a Pécsi Galériát. Hosszú távú együttműködés és konkrét program lehetőségét kínálták fel. Utóbbival élni tudtunk, hála a prágai Magyar Kulturális Központ – pénzügyi és szervezési segítségben is megnyilvánuló – hathatós támogatásának, valamint olmützi partnereink nagyvonalúságának. Utóbbira azért is fölöttébb szükség volt, mert a meglehetősen egyoldalú finanszírozási konstrukcióhoz Pécs városa és a pécsi egyetem egyetlen forinttal sem tudott hozzájárulni. Civitas és Universitas azonossága és együttműködése másképp fest testvérvárosunkban és nálunk – ahogy a német Fünfkirchen tükörfordításaként Csehországban hívják – Petikostelben. Pedig Európa – igen, Európa és nem az „Únió" – legbarátságosabb és legotthonosabb arcát fordítja felénk ebben a Pécshez hasonló szerepű, de szerepét összehasonlíthatatlanul jobban játszó, gyönyörű műemlék-városban.

A kiállítási meghívásból olyan rendezvénysorozat kerekedett ki, amit joggal neveztek a szépen nyomtatott, kétnyelvű kiadványokon „A magyar kultúra napjai"-nak. Becsületünkre legyen mondva, hogy a nagyralátó címadásban kifejeződő olmützi „expanziónak", a magunkban nem is tudatosított nemzeti reprezentációs igénynek – pécsiként – maradéktalanul meg tudtunk felelni. Pécs kulturális és művészeti potenciáljával nincs semmi baj. (Annál inkább a menedzselésével.) A rendezvénysorozaton a pécsi képzőművészetet az egyetem Művészeti Karának Vizuális Művészeti Intézete képviselte. A kiállításnyitás másnapján az intézeti Media Art Stúdióban készült film és animációs munkák bemutatására került sor az olmützi egyetem – műemléki és funkcionális szempontból is – párját ritkító színvonalon felújított „Konvikt"-jában. A filmeket és Fodor Pál szlovák nyelvű előadását nagy érdeklődés kísérte. Ugyanitt, a barokk kápolna alatti pinceklubban már tomboló sikert aratott az Arco Trió „interkontinentális" elemeket is tartalmazó, de a közép-európai temperamentumot (virtust és nosztalgiát) telibe találó, bravúros etno-jazz koncertje. A vernisszázson is közreműködő triónak összesen három és fél fellépése volt.

Az olmützi (merjünk általánosítani: a morvák és csehek) számára teljesen természetes az, amit nálunk – mert kampány-jellege van – némi fanyalgás övez: a kulturális és kulináris élvezetek összekapcsolása. Vendéglátóink ragaszkodtak a magyar gasztronómiai kísérő programhoz, melyet *Rippl Béla* és a *Kalamáris* vendéglő jóvoltából *Skruth György* főszakács, mint „betanító karmester" abszolvált párhuzamosan, két helyszínen is. Ezek egyike a Café Restaurant Caesar volt, s a névazonosság nem véletlen. Az intim kávézó, a közkedvelt söröző s a kiváló adottságokkal ren-

KISKUNFÉLEGYHÁZA
43 I. 27,19
20f
MAGYAR KIR. POSTA

Raiz Béla

IV. éves rajztanár
jelöltet
Miskolc város 75 P
segélyben részesítette
az 1938/39. tanévben

Ferkép.zomfoiskévk 1937/39.
122. l.

Rácz Béla I. é.

ält. tanf.

Ferk'pzomfoiskèvk

1935-36. 69. l.

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 JUN 3

PETŐFI NÉPE

— A KECSKEMÉTI Művésztelepen pénteken ülést tart az országos Képző- és Iparművészeti Lektorátus. Ezen a tanácskozáson kerül sor a megyeszékhelyi vasútkertben felállítandó Kacsóh Pongrác mellszobor — Rácz Edit szobrászművész alkotása — művészi értékének megvitatására.

Ne hagyi

A most érettségiző

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1968 DEC 21

Rácz Edit

1021

Rácz Edit: Cigánylány

pet, valami jó programot aka
utazást vagy effélét, de m
olyasmit, amit eddig még nem
sőbb felállt, az üvegajtóval elv

sárga gyapjúsála hanyagul
ban.

— Nem bántja a füiét? -

Az asszony annyira megl
egy ideig nem tudott válas

— Óhajt valamit? — kér

— Bemenni — közölte a

— Majd nyolckor.

A férfi nekitámaszkodott
Vidáman mosolygott.

— Előbb nem lehet?

— Nem.

— Akkor már késő lesz.

— Hogyan?

— Mondom, akkor már ké

— Késő? Mire késő?

— A végrendeletemet aka

Az asszony berántotta a
ottmaradt, figyelte, hogy a
Fél percig csend volt, majd
dött a kopogás. A férfi szor
gette az üveget valami fém
golyóstoll vagy pénzdarab
asszony elhatározta, hogy ne
Összeszedte a takarítóeszközö
hajtotta a porszívóhoz tartoz
belt, s leoltotta a nagy csill
pogás közben egy pillanatig
telt.

— Nem unja? — szólt ki,
rántva a függönyt.

— De igen. Rettenetesen —
Az asszony kis híján elmo

— Megmondtam, hogy a
nyolckor nyit. Ha inni akar,
hová.

A férfi méltatlankodó képe

— Miből gondolja, hogy in

— Mi mást akarhatna?

— Ennyire fantáziátlannak

— Tessék?

— Mondom, négykezest is

Amint látta, hogy az asszony
dulni, gyorsan megütögette az

— Igazán nem akarja abb
kérdezte az asszony. — Ninc
kozása?

A férfi fázósan összehúzta
bátot.

— A főbejárathoz menjek?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Budapesti Rundschau
1969 JAN 17

llért“

aus Ruskica — zu beschaffen...

Seit zehn Jahren steht aber das berühmte Badekombinat wieder in vollem Glanz da und auch der Verkehr der ausländischen Kurgäste läuft an. 276 Hotelzimmer, 8 Bassinbäder, 50 Einzelbäder, 30 Sanatoriumbetten, ein Wellen- und ein Sprudelbad, 18 Schlammpackzellen, 2 Gewichtsbadeabteilungen, komplette physiko-, elektro- und mechano-therapeutische Abteilungen stehen im Dienst der von Bewegungskrankheiten und vielen anderen Leiden Heilung suchenden Kranken; die radioaktiven, kalzium-, magnesium- und hydrokarbonathaltigen Heilquellen spenden 1100 Liter in der Minute; radiumhaltiger Heilschlamm und zahlreiche moderne reiztherapeutische Heilmittel stehen zur Verfügung. Wie überall, hat sich auch hier die medizinische Forschung durchgesetzt: seit zehn Jahren wird das von ungarischen Ärzten eingeführte sog. Gewichtsbad mit gutem Erfolg angewendet, während im Salonbad am ersten Stock die Kohlensäuregasbäder zur Heilung der mit Gefäßverengung verbundenen Leiden beitragen.

Jenő Bauer

UDAPEST
T UND JETZT

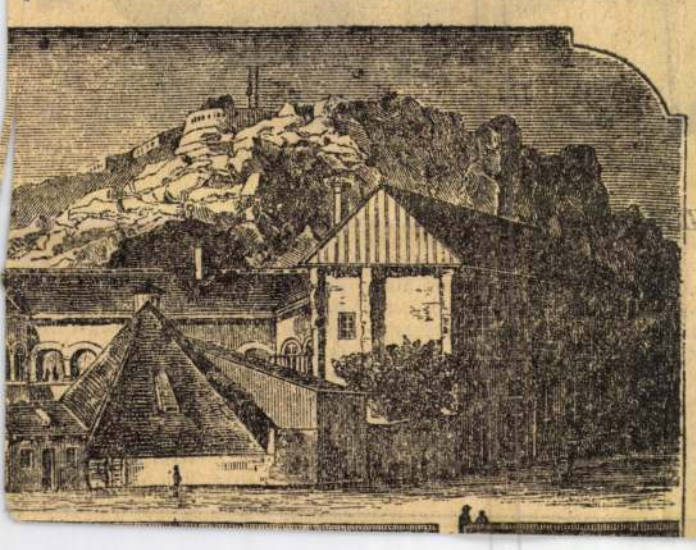

Gesellschaft und Man

Die mit der Wirtschaftsreform zusammenhängenden Fragen stehen auch im Mittelpunkt des Interesses der ungarischen wirtschafts- und gesellschaftswissenschaftlichen Fachliteratur. Dieses erstreckt sich auch auf die Erforschung der im weiten Sinne genommenen Zusammenhänge von Wirtschaft und Gesellschaft. Auch die hier rezensierten drei Bücher befassen sich mit den indirekteren Voraussetzungen und Auswirkungen der sozialökonomischen Entwicklung. Organisationslehre und Demographie verdienen auch in dieser Hinsicht Beachtung.

In den letzten Jahren hat die ungarische Literatur über Management und Organisationslehre sowohl qualitativ wie quantitativ beachtliche Bände angeboten. Diese Erfolge beruhen zwar auf der gründlichen Kenntnis der internationalen Fachliteratur, haben aber ihren Ausgangspunkt in ungarischen Problemen, stützen sich auf die Erfahrungen ungarischer Wirtschaftsleiter. Darum wollen die Verfasser für die spezifischen ungarischen Verhältnisse die wirksamsten Organisations- und Lenkungsmethoden ausarbeiten. Man könnte von einer ungarischen Schule der Organisationstheorie sprechen, an deren Entwicklung die Weiterbildungskurse für Manager einen maßgeblichen Anteil hatten. Der unlängst erschienene II. Band der „Führungskenntnisse” enthält — wie der I. Band — die am Weiterbildungskurs für Manager des Komitats Borsod gehaltenen Vorträge.

Vezetési ismeretek (Führungskenntnisse) II, Red. J. Susánszky. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó (Verlag für Volkswirtschaft und Recht); Budapest 1968, 342 Seiten.

Einige Resultate dieser Studien sind auch in internationaler Hinsicht beachtenswert.

Kálmán Kádas führt die wirtschaftsmathematischen Methoden und Modelle an, die die Betriebsleitung zur wissenschaftlichen Begründung ihrer Entscheidungen verwenden kann, wobei er vor allem jene Modelle hervorhebt, in denen das Unternehmen eine selbständige Preispolitik betreiben und den Preis seiner Produkte beeinflussen kann. In der klassischen und neoklassischen nationalökonomischen Schule wurden vorwiegend Modelle benützt, die von der völlig freien Konkurrenz ausgingen und wo das Unternehmen mit Zu- oder Abnahme seines Absatzes die Marktpreise nicht beeinflussen könnte. Die Theorie der monopolistischen Konkurrenz, die die Situation zwischen dem reinen Monopol und der vollständig freien Konkurrenz beschreibt, wurde erst verhältnismäßig spät aufgestellt, vielleicht auch darum, weil die Analyse solcher nicht „reinen” Situationen mit den herkömmlichen deduktiven Methoden der Nationalökonomie auf Schwierigkeiten stieß. Andererseits aber arbeiten die modernen Großunternehmen zumeist unter Verhältnissen, wo sie nur mit wenigen Großunternehmen zu konkurrieren haben, so daß sie mit ihrer Preispolitik das Verhalten ihrer Konkurrenten und die Preisgebarung weitgehend beeinflussen. Die Anwendung der modernsten wirtschaftsmathematischen Methoden, der Theorie der strategischen Spiele sowie der Simulationsmodelle kann diesen Unternehmen in der Festlegung ihrer optimalen Produktions- und Absatzpolitik behiflich sein.

László Ladó erörtert die Weiterentwicklung des Informationssystems und der Berechnungsverfahren, die sich mit Kosten und Gewinn befassen. Im neuen Wirtschaftsmechanismus, wo dem Betriebsgewinn eine wichtige Rolle zufällt, muß der Betriebsleiter die Auswirkungen der Produktions-, Investitions- und Entwicklungsmaßnahmen auf Kosten und Gewinn gut kennen. Hierbei kommen immer mehr negative Züge der herkömmlichen Berechnungsverfahren zum Vorschein. Darum empfiehlt der Verfasser statt der herkömmlichen Kosten- und Gewinnberechnungsverfahren die mit der Weiterentwicklung der bekannten „marginalen” und „Direct-costing”-Verfahren ausgebildete „Kosten- und Gewinndeckungsberechnung”.

Aufgrund empirischer Untersuchungen und der Sichtung von mehreren zehntausend konkreten Arbeitsaufgaben leistete z. B. *László Szabó* einen wertvollen Beitrag zur üblichen Kategorisierung der *Managerfunktionen*.

ment), Kossuth Könyvkiadó (Kossuth-Verlag), Budapest, 1967, 182 Seiten.

Außer den traditionellen fünf Fayolschen Kategorien stellte er in der Tätigkeit des modernen Managers weitere vier auf. Somit gibt es insgesamt drei Vorbereitungsfunktionen (Information, Planung, Organisation), drei Exekutivfunktionen (Entscheidung, Anweisung, Abstimmung) und drei Kontrollfunktionen (Überblick, beruhend auf der betrieblichen Evidenzführung, die eigentliche Kontrolle und die Qualifizierung der Arbeitsleistungen).

Die Zeitschrift „Demográfia” (Demographie), die erste dieser Art in den sozialistischen Ländern, hat in ihrem 10. Jahrgang Beiträge von namhaften Demographen der Welt über den gegenwärtigen Stand ihrer Forschungen veröffentlicht, die nun in einem Sammelband erschienen sind.

World Views of Population Problems, Red. E. Szabady. Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften, Budapest 1968, 447 Seiten.

Die Demographie steht heute in aller Welt, so auch in Ungarn, nicht nur bei Fachgelehrten und Staatsmännern, sondern auch bei der Öffentlichkeit im Mittelpunkt der Aufmerksamkeit. Die „demographische Explosion”, d. h. die sich beschleunigende Bevölkerungszunahme wirft die Frage auf, wie die Welt und vielmehr ihre einzelnen Länder fähig sein werden, ihre ständig wachsende Bevölkerung zu erhalten. Verständlicherweise wenden sich also die Demographen überall mit größtem Interesse der Tendenz der Geburtenrate, der genauen Messung der Fertilitätsänderungen, den wirtschaftlichen, gesellschaftlichen und kulturellen Beeinflussungsfaktoren der Geburtenzahl sowie den bevölkerungspolitischen Maßnahmen zu.

Egon Szabady vergleicht die Fertilitätstabellen fünf osteuropäischer sozialistischer Länder: Albaniens, der Tschechoslowakei, Polens, der Sowjetunion und Ungarns und zeigt die Änderungen der Geburtenzahl zugrunde liegenden tieferen Tendenzen auf.

D. V. Glass gibt eine Zusammenfassung der Familienplanungsprogramme in den westeuropäischen Ländern. In diesen Ländern ist die Propaganda der Familienplanung keineswegs auf die Herabsetzung der Geburtenzahl ausgerichtet, die Bevölkerungspolitik unterstützt vielmehr überall die kinderreichen Familien. Die Familienplanung ist aber auch bei normaler Geburtenrate von großer Bedeutung. Indem sie nämlich die rationelle Planung der Kinderzahl und die Durchführung dieser Pläne fördert, trägt sie zur körperlichen und geistigen Gesundheit der Familien und der Kinder bei.

Alfred Sauvy betont die Wirkung der öffentlichen Meinung auf die Gestaltung der Geburtenzahl und stellt zugleich fest, daß die öffentliche Meinung trotz unbestreitbarer Erfolge der Demographie noch immer unzureichend über die Bevölkerungsprozesse informiert ist.

D. Breznik analysiert die Ursachen, die zu den erheblichen Unterschieden in der Geburtenzahl zwischen den verschiedenen Teilen Jugoslawiens führen. Industrialisierung, Urbanisierung, Bildungsgrad, Einkommen könnten keine vollständige Erklärung hierfür geben. Ungarische Forscher kamen zu ähnlichen Schlußfolgerungen, als sie die Unterschiede zwischen den Geburtenzahlen verschiedener Landschaften und Städte Ungarns untersuchten.

Rudolf Andorka

1021

Pócs Éva

STUDIO 58–68

Im Studio der jungen Künstler liegt die oberste Altersgrenze bei 35 Jahren. Heute aber, aus Anlaß der Jubiläums-Ausstellung, sind auch Künstler zugegen, die im Verlauf der letzten zehn Jahre diesen Zensus überschritten haben. Wir sehen eine goßzügige und auch die mittlere Generation beinhaltende Ausstellung, und was ihr besonders zugute kommt, ist die mit seltener Objektivität vorgenommene Zusammenstellung. Durchwandelt man die Säle, kann man dank des Zusammenstellers, des Ungar gewordenen Bildhauers Agamemnon Makris, endlich tatsächlich einen Überblick gewinnen, was für Gedanken und welche Mythen die „jungen" Künstler beschäftigen.

Um die Analyse auf ganz soziologischer Grundlage anzufangen, sei festgestellt, daß einer der möglichen Mythen der Lebensunterhalt ist, die Produktion der für Handelszwecke hergestellten Werke ohne jeglichen Charakter, und dieser Stoff überwiegt auch in dieser Ausstellung. Ein anderer ist der Mythos des rohen Pathos und des Großformats, welchen man mit der Komposition von János Szurcsik charakterisieren könnte, die keinen minder anspruchsvollen Titel führt wie „Geschichte". Es ist sein gutes Recht, wenn ein ungarischer Maler sich die Historie zum Thema wählt, doch ist es zweifelhaft, ob man — um sich der bildlichen Sprache zu bedienen — durch gleichzeitiges Blasen von tausend Posaunen tatsächlich einen „historischen" Klang, ein Werk von geschichtlicher Authentizität erzielt. Die These von Szurcsik besteht aus vielen Menschen, aus einer rohen Masse, die nur in den Details gelungen durchgesetzt ist, im Geiste aber nicht.

Die Geschichte der letzten zehn Jahre Ungarns — und auch die Gesamtgeschichte des Landes — ließe sich nämlich nicht so sehr über die Monumentalität, als eher mittels nuancierter, irisierender Details, nicht über eine einheitliche Harmonie, sondern mittels Analyse, die zwischen Dissonanzen ihren Weg sucht, charakterisieren. Über all dies hinaus bieten die inherenten Traditionen der ungarischen Kunst ebenfalls eher zur Schritt-für-Schritt-Korrektion der Irrtümer Möglichkeiten, als zur Entstehung eines großen Stils einer siegreichen Synthese. Ein Schwung, wie ihn einst Derkovits besaß, eine angriffslustige Satire fehlen aus unserer Kunst ebenso sehr, wie die Initiativen, die aus der Gesamtentwicklung der bildenden Künste ihren Anteil fordern und sich auch auf die internationale Kunst in Rückkoppelung wieder auswirken. Die Tätigkeit der ungarischen Künstler bewegt sich im Bereich der eklektischen Traditionen und der inhaltlichen Fragen, die lediglich zwischen geringeren Nuancen unterscheiden. Daß sie trotzdem nicht einseitig konservativ oder durchwegs eklektisch wird, erreichen die ungarischen Künstler mit einer ironischen Darstellung ihrer Themata. Die widerspruchsvolle ironische Anschauungsweise leitet zum Grotesken über, der die an sich konservativen Traditionen in den Bereich der Gegenwartsaufgaben übertragen kann.

Diesen Vorstoß des Grotesken können wir auch bei den Vertretern der entwickeltesten Kunstart, den Grafikern, wahrnehmen. Die Epoche von Kondor, für die das tragische Pathos oder der satirische Elan kennzeichnend waren, ist abgeschlossen, jetzt entwickelt er sich eher in Richtung lyrischer Spiele, einer fragileren und sublimeren grafischen Sprache. *Arnold Gross* ist von vornherein grotesk, seine Zeichnungen, die das kleinbürgerlich Banale belächeln und zur Poesie erheben, wuchsen mittlerweile zu Manifesten der Haupttendenz der ungarischen bildenden Kunst heran. Die bei Kondor geschulte Grafikergeneration konzentriert sich deshalb heute um Gross, wie dies aus den Blättern „Der Clown und seine Familie" von *Liviusz Gyulay* und „Die ganze Welt" von *Gy. Molnár* hervorgeht. Doch könnten wir noch zahlreiche vorzügliche Grafiker anführen.

Auch die Nationalsprache der Malerei entwickelt sich in Richtung des Grotesken. Dies läßt sich nicht so sehr auf den Gemälden der jungen Avantgardisten, als eher an denen der traditionsgebundenen Künstler feststellen. So an erster Stelle an den aus Tulpen und bärtigen Helden komponierten Werken von *Viola Berki*, der marktschreierischen Ironie der „Schießbude" von *Tamás Galambos*, aber auch die Überlieferungen der „Schule der Tiefebene" haben dieses Schicksal: das ungehobelte und rührend einfache Werk von *Ferenc Szalay*, „Die LPG-Versammlung", die herbe Disharmonie in Grau und Grün von *Ignác Kokas* beweisen dies, ebenso wie die große Überraschung, die wortkarge Leinwand von *János Lóránt* so auch die *„Brüder"*, die sich an Spannung mit den Filmbildern Jancsós vergleichen lassen. Die Entwicklung der Surnaturalisten ging a priori aus den grotesk abgetönten Vereinbarungsversuchen kleinbürgerlicher Traditionen und moderner Ansprüche hervor. Diese Phase sehen wir auf dem Bild von *Gyémánt* „Nebenprodukte der Zeit", auf der „Landschaft" von *Ferenc Kóka* und auf dem sezessionistisch angehauchten „Thermalbad" von *Konkoly*. Eine spätere und höhere Stufe wird von *Lakner* repräsentiert, der mit der Modrigkeit der vergilbten Postkarten-Reproduktionen (eine Variante zu Rembrandts Danae) die Krise und den kritischen Moment der ganzen europäischen Kulturgeschichte formuliert.

Neben dem ironischen Lächeln bleibt selbstverständlich auch die reine Poesie erhalten, die unbedingte Ehrerbietung den Mythen gegenüber, aber dieses Lager ließe sich schwer um einen zentralen Gedanken konzentrieren. Der unbedingte Glaube huldigt dem Folklorismus Bartóks *(László Tóth: Hommage à Bartók)*, dem modernen Mythos der Natur *(János Orosz: Sonne, Sand, See)*, der düsteren Poesie der ungarischen Landschaft *(József Németh: Tränke)*. Der Glaube an die Kraft des eigenen Ausdruckes und der Expressivität kommen auf dem Bild von *Lajos Sváby*, *„Rennen am Ufer"* zur Geltung, die konstruktivistischen Traditionen der Schule von Szentendre finden ihre Apotheose in den Arbeiten von *Pál Deim* und *Endre Tót)*. Daß sich diese Sprache auch mit dem nationalen Charakter vereinbaren läßt, beweisen die an Lebkuchenmotive gemahnenden, märchenhaften Bilderphantasien von *Ilona Keserű*.

Die Bildhauer bringen den Kritiker in Verlegenheit — hier gibt es keine Tendenzen oder große Gedanken. Es gibt Kleinplastiken, die gut sind *(Márta Lessenyei, András Kiss Nagy, Mária Kincses, Edit Rácz, Sándor Rétfalvi)*

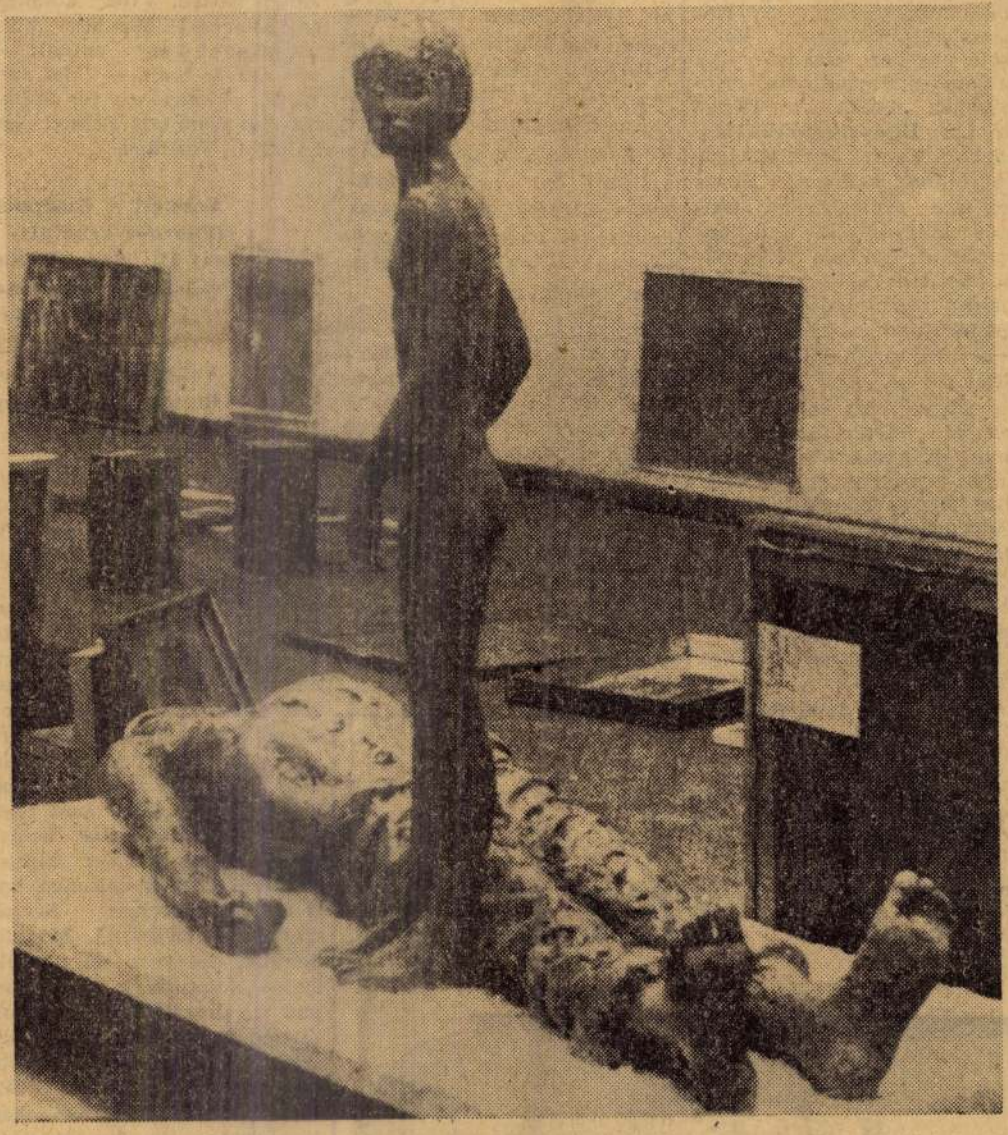

Edit Rácz: Märtyrer (Gips)

auch die nonfiguralen Künstler der Ausstellung sind Vertreter eines unbedingten Glaubens, eines universalen Optimismus; sie trachten die Normen der zeitgemäßen Lebensform aufzustellen: in ihrer Strenge und extremen Abgeklärtheit folgen sie der messianistischen Moderne von Kassák *(János Fajó, István Nádler, Imre Bak,* und noch kleinere Münzen die erhabene Traditionen weiterentwickeln *(Tamás Aszszonyi, Erika Ligeti, Enikő Szőllőssy)*. Zahlreiche an sich tadellose, jedoch langweilige oder offensichtlich Epigonenwerke sind Varianten des Nachlasses eines Rodins, Medgyessys und anderer.

Géza Perneczky

lasztanak, vagy meggondolatlan házasságot kötnek, ahol férjüket szükséges rossznak tekintik és gyermekeiktől is igyekeznek szabadulni, mert terhes a velük való foglalkozás a napi munka mellett. Ezek táborából kerül ki a legtöbb válás.

Hogyan vélekednek rólunk a férfiak? Mi a véleményük a munkánkról? Általában elismernek bennünket egyenrangú félnek. Abból a szempontból, hogy a munkát mi is el tudjuk végezni. De az esetenkénti véleményt mindig szubjektív tényezők befolyásolják: ki kivel áll szemben? Érdekes megfigyelni, hogy diplomás férfiak nem szívesen vesznek diplomás nőt feleségül. Miért? Mert nem tudnák elviselni, hogy feleségük valamit jobban tudjon, vagy nagyobb sikereket érjen el a munkájában, mint ők. Egy férfi sem örül annak, ha csupán úgy emlegetik az ismerősei, mint X. Y. híres színész, művész vagy professzornő férjét.

Mi, nők, választút előtt állunk, amikor pályát választunk, mert előbb-utóbb felvetődik a kérdés: a munkám fontosabb-e, vagy a családom? Biológiai adottságaink sokszor erősebbek, és követelően lépnek fel. A választást végleg el nem odázhatjuk. A döntés pedig egyben a választott életforma minden felelősségének vállalását is jelenti.

Ilyen kérdéseken: milyen munka való nőnek? — csak komoly felelősségtudattal rendelkező emberek töprengenek. De nem helyes ezt a kérdést ilyen nagy általánosságban nézni. Jobban megközelítenénk a helyes feleletet, ha azt vizsgálnánk: milyen munka való általános iskolát, középiskolát, főiskolát végzett nőknek? Még ezen belül is annyi változatot lehetne felsorolni, ahány munkahely és személyi adottság áll vizsgálatunk rendelkezésére. Társadalmunkban egyre nagyobb teret hódít a törekvés, hogy a megfelelő ember kerüljön a megfelelő helyre. A rutinmunkát lassan kiszorítják a gépek.

Az egyenjogúságot, és ami még ennél is több, a férfiak megbecsülését és tiszteletét akkor érjük el, ha felelősséggel vállalt hivatásunknak következetesen eleget teszünk. Ugyanakkor nem becsüljük le mások munkáját sem. Megköszönünk minden kapott kis segítséget, és mások munkáját is segítjük. Ezt várják tőlünk a férfiak, és ha így élünk, nemcsak egyenjogúnak, hanem önmaguknál is nagyobb megbecsülésre méltónak tartanak.

Kis Ágnes
mérnök

BIZTATÓ JELEK A RÁKKUTATÁSBAN

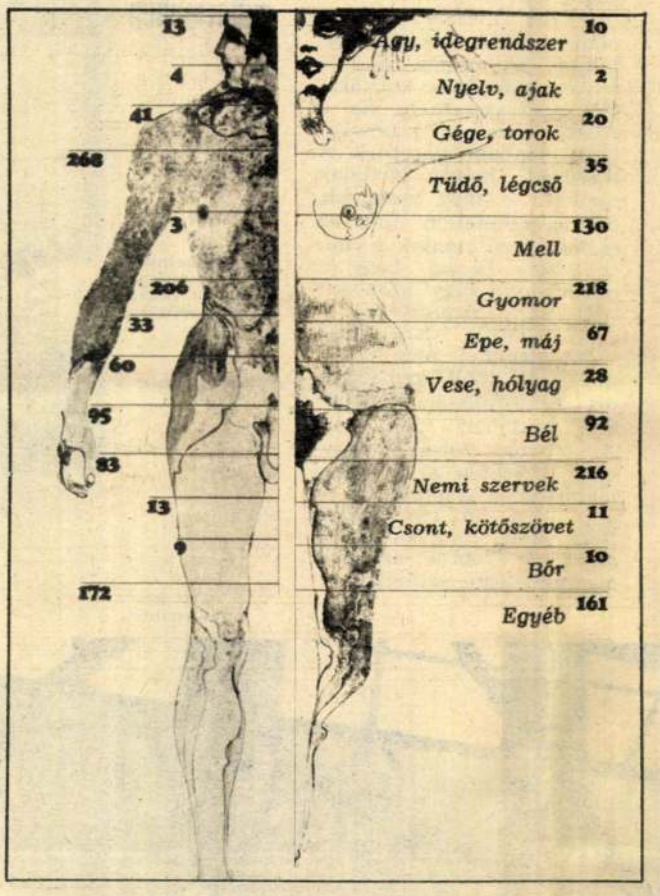

Az ábra azt mutatja, hogy ezer férfi és nő melyik szervét milyen mértékben fenyegeti a rákos megbetegedés. Feltűnő a különbség a tüdő és a nemi szervek számadatai között (A Constanze nyomán)

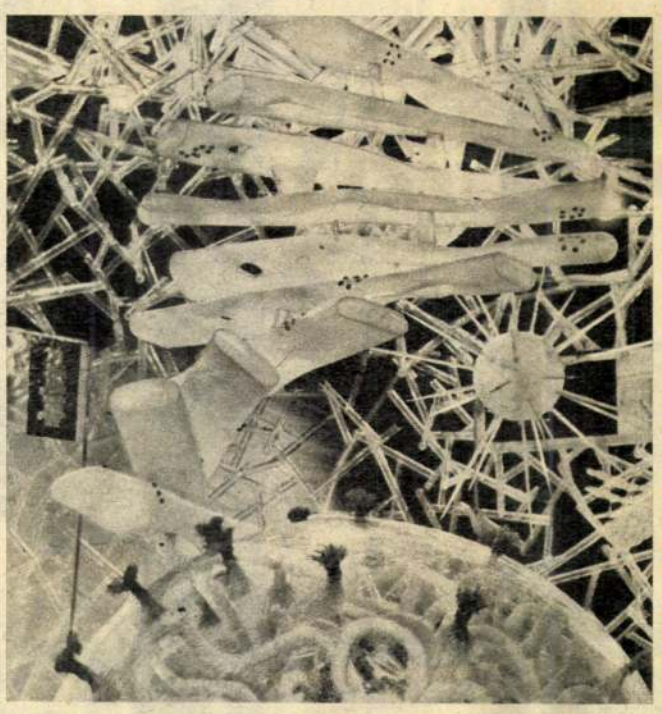

A rák lényegében a sejtek elfajulása és kóros szaporodása. Alsó képünkön: elektronmikroszkóp segítségével, milliószoros nagyításban előállított sejtmodell

Nincs betegség, amelynek a leküzdésére ennyi energiát és pénzt fordítottak. Remény, kétségbeesés, félelem, csodavárás, sokféle tévedés fűződik a rák szóhoz. „Koncentrált támadásról" és „bekerítésről" hallunk. Naponta sok ezer rákbetegséget gyógyítanak sugárzással, műtéttel, orvossággal, de az „univerzális rákellenes szert" még nem találták fel. Az alattomos betegség közelebbi okát sem ismerik. A kutatómunkában sok a kérdőjel.

VÍRUS? Francis *Peyton Rous* már 1911-ben felismerte, hogy a rosszindulatú daganatok némely fajtáját állatokon *vírus* okozza. A vírus különös ismertetőjele sokáig, egészen az elektromikroszkóp felfedezéséig a *láthatatlanság* volt. Ma már pontos eljárásokkal mérhetők, csoportosíthatók, sőt boncolhatók ezek a parányi, életveszélyes élőlények. Veszélyesebbek a baktériumnál. A baktérium önálló anyagcserét folytat, és ez lényegesen különbözik az emberi szervezet sejtjeinek működésétől; ezért aránylag könnyű olyan anyagokat találni, amelyek gátolják a baktériumok szaporodását és nem hatnak mérgezően az emberre. A vírus csak gazdasejtben vagy szövetben tenyészik, tehát életműködése nem választható el a sejt életétől.

Peyton Rous két évvel ezelőtt Nobel-díjat kapott felfedezéséért. Az állatkísérletek fél évszázad óta megerősítették bizonyos vírusok rákkeltő hatását. Emberi ráknál a bizonyosság hiányzik.

HORMON? Charles *Huggins* szintén Nobel-díjat kapott sikeres munkájáért a rákkutatásban. A prostata-rák 1941 óta női hormonnal gyógyítható, és természetesen ezen a nyomon is elindult a tudomány. Nagy volt a reménykedés, mert ha a hormon-függőség kétségtelenné válna, aránylag egyszerű módon lehetne a rákot gyógyítani. Bizonyos, hogy a nemi hormonok működési zavara szerepet játszik egyes rákok — leginkább a nemi szervek rosszindulatú daganatainak — keletkezésében. Az emlőrák például hormonzavarral jár együtt, de kifejlődésében más, gyakran külső tényezők is közrejátszanak. Bonyolítja a képet, hogy a mell-, méh-, és petefészek-rákok egy része hormon-függőséget mutat, más csoportjuk egyáltalán nem.

Huggins, akinek felfedezése eddig a legnagyobb egyéni siker a rákkutatás szükségszerűen kollektív munkájában, rövid távra optimista. Nincs messze az idő — mondta heidelbergi előadásában — amikor *gyermekeinket immunizálhatjuk* a rákkeltő tényezők ellen.

VÉDŐOLTÁS? A szívátültetésekkel kapcsolatban gyakran halljuk az immun-reakció kifejezést. A szervezet védekező mechanizmusa ez, ellenállás az idegen anyagokkal, szervekkel szemben. Vakon működik, hiszen az életmentő szervet is „kidobja", de szabályozható és a kórokozók leküzdésében a leghatásosabb önvédelmi fegyverünk.

Fél győzelem volna, ha a daganatos sejteket immunológiai eljárásokkal felismerhetővé lehetne tenni. Az orvos kezében lenne a diagnózis a kezdeti stádiumban, a biztos gyógymód, sőt a megelőzés; a védőoltás, amelynek segítségével ma a csecsemőket immunizáljuk tbc, vörheny, gyermekbénulás és sok más, régebben tömegpusztító betegség ellen.

VÉLETLEN? Valóban gigantikus erőfeszítések folynak a világon „az emberiség első számú közellensége" legyőzésére. Szervezett és összehangolt hadműveletek tanúi, illetve részesei vagyunk. Eredményt hozhat a tervszerű munka, de a véletlen is, amely már sokszor segítette a tudományt. Ahogy *Fleming* írta: „az ablakon át repült szobájába" a penicillin felfedezésének ötlete.

Erre is gondoljunk, ha nem örvendetes a pillanatnyi helyzetkép, és ha siker helyett csak biztató jelekről beszélhetünk.

Említettük, hogy sok a tévedés a rákprobléma körül. A legkárosabb nézet, hogy gyógyíthatatlan. Korai stádiumban — nem lehet elégszer ismételni — komplex és hatásos eljárások állnak az orvostudomány rendelkezésére; ezért kell élni a szűrővizsgálatok lehetőségével.

Gy. I.

Rácz Edit

1021

„A SZOBOR A TÉRBEN KEZD ÉLNI...”

A társbérleti műteremlakás csengője alatt kartonlap: *Rácz Edit: Madarak.* Az utolsó szó feketével áthúzva. Láthatóan valamelyik kiállításról került ide a felirat — névtáblának. Mulatságos esetlegessége egy kicsit jelképes: mintha figyelmeztetné a látogatókat, hogy Rácz Edit elsősorban alkotó és csak másodsorban lakó...

Először Jókai Mór árnyékában beszélgettünk Rácz Edittel. A fiatal művészek stúdiójának tárlatán kiállított szobrot mintha szikládból robbantották volna ki: kemény volt és férfias. Az alkotó viszont, aki Jókai időtálló álmait, igazságait idézte, törékeny volt és nyugtalan. Eget követelt akkor: munkát és műtermet. Hiába szoktuk meg, koptattuk néha közhellyé is az egyenjogúságot, a kiáltó ellentétek olykor meglepnek. Mert Rácz Editet könnyebb a kamerák elé képzelni, mint a kőfaragóműhelybe. Modellnek látszik — pedig művész. Ez azonban csak a riporter problémája. Edit számára eszmélése óta természetes, hogy szobrásznak született. Ötéves korában már mintázott. Mikor tizennégy évesen a képzőművészeti gimnáziumba jelentkezett, gyerekkori anyagából vitt mustrát. A rajzfelvételi előtt vonakodott: „Szobrásznak készülök, nem tudok rajzolni.”

— Ez azóta is megmaradt — nevet —, ha megtanultam is annyit, amennyi a mesterséghez tartozik, ma is csak kényszerűségből rajzolok. Legszívesebben a vázlataimat is anyagban készítem el. A szobor számomra csak térben kezd élni. És lehetőleg — méretben.

Legújabb munkája, egy 1919 emlékét idéző hősi emlékmű, amely a fiatal művészek pályázatára készült, betölti a szobát.

— Ezt is készen szerettem beadni. Inkább vállaltam a munka és az anyagi ráfordítás kockázatát, mert szeretném, ha a szobor valóban kifejezné, amit mondani szeretnék. A legyőzött, halott férfialak mellett a még zsengébb, de legyőzhetetlen újat, az eszmét őrző fiúalak hirdeti. Bízom benne, hogy a pályázaton, vagy azon kívül, lesz rá megrendelő.

A szobrász csak nagy néha engedheti meg magának, hogy több ezer forintos ráfordítással, hónapokig „vaktában” dolgozzék. Az ötletek, belső látomások, kísérletek kivetítésére leginkább a kisplasztika és a plakett ad lehetőséget. Rácz Edit is gyakran él ezzel. A szobrok azonban megrendelésre születnek.

Rácz Edit műtermében

Modellnek látszik, pedig művész

Tíz perc munkaszünet

— Főiskolás korában az ember úgy képzeli, hogy az első jól megoldott feladat után csak neki kell gyürkőzni a másodiknak, azután már várja a harmadik. A valóságban ez nem olyan egyszerű. Mert az induláshoz, úgy látszik, hozzátartozik a várakozás, a harc, a munka a kifejezés lehetőségéért... A pályakezdéssel szerencsém volt. Nyáron végeztem, és az ősszel megkaptam az első megrendelést, másfél méteres állatszoborra, egy óvoda kertjébe. Alumínium zsiráfjaimról azt mesélik, nagyon szeretik a gyerekek. Várni egyébként sokkal fárasztóbb, mint dolgozni. Eddig a pályámon a munkára való várakozás volt a legnehezebb. Mintázás vagy faragás közben viszont sokszor úgy repül az idő, hogy azon veszem észre magam, elfelejtettem enni, órára nézni. Faragni — akármilyen nehéz munka —, gyönyörűség. Amikor először mentem be a Képzőművészeti Alap kőfaragóműhelyébe dolgozni, az ottaniak, kétmázsás mesterek, szakmunkások, kinevettek. Hogy mit akarok pipaszár karjaimmal a kőtömbök között? De azután kiderült, hogy erősebb vagyok, mint hitték.

Rácz Edit műtermébe — egyetlen rácsozattal kettéválasztott helyiség, lakás és munkahely —, csak egy szobor fér. A polcokon körben kisplasztikák, plaket-

rályfi

Timár gyanakodva a fiára tekintett, mert jól ismerte az észjárását.

— Ha csak álmodban látogatnak meg a rémek, akkor ha felébredsz, már nincsenek — mondta, nincs mitől félned.

— De — válaszolta a gyerek —, ha elalszom, visszajöhetnek a kiságyhoz!

— Azt hiszem, arról van szó, kisfiam — sóhajtott fel Timár —, hogy te szeretsz az anyád mellett aludni és ezért bújsz át hozzá s nem azért, mert félsz! Valld be, hogy így van?

— Tényleg félek, édesapa.

— Te, az *én* fiam — kérdezte Timár —, *te* félnél? — Olyan aminek lába sincs, csak farka?

A gyerek elvigyorodott.

— Azért tud úszni a levegőben — mondta —, mint a harcsa.

— A harcsa is csak a vízben tud — válaszolta Timár. — A parketten nem tudna.

— Amikor felébredek, már én is tudom.

— Aha! Ha tudod, akkor miért költöd föl az anyádat? Miért bújsz át hozzá?

— Mert ott jó meleg van, és mert édesanya simogatja a hátamat, hogy újra elaludjak.

Timár elfogadhatónak találta a fia magyarázatát.

— Te elalszol, az anyádat meg felrugdalod álmodban — mondta mégis dorgálóan, és végigsimogatta a fiú gerincét. — Így simogat az anyád? — kérdezte.

— Úgy — mosolygott a gyerek.

... és felült az ágyban.

— Máskor is szoktál álmodni? — kérdezte.

— Máskor is.

— És emlékszel is rá reggel?

— Mindre emlékszem... még este is.

— Szépeket is álmodsz néha, vagy csak olyanokat, amit elmeséltél? — kérdezte Timár.

— Ma éjjel is szépet álmodtam — válaszolta a gyerek —, de amikor a kastélyból kihajtottunk, Józsi bácsi belefordult az árokba a dzsippel. Erre ébredtem fel.

— És mit kerestél a kastélyban? — kérdezte kíváncsian Timár.

A gyerek hallgatott.

— Királyfi voltam — vallotta be később, szégyenkezve, s újra rugdalni kezdte az apja lábát.

— Királyfi? — lepődött meg Timár s oldalról jól megnézte a fiát. — Milyen királyfi?

— Hááát... mesekirályfi.

— És miért fordultatok az árokba? Talán piás volt Józsi bácsi?

— Hááát — vigyorodott el a gyerek —, lehet, hogy ő is ivott a lagziban, de nem azért fordultunk az árokba...

— Hát miért, kiesett az egyik kerék?

— Nem. Szembejött velünk egy Chevrolet Impala, és ha nem kanyarodik le a töltésről, karambolozunk. Tudod, az a nagy kocsi, amit a hídon mutattam neked.

— Szóval — sóhajtott fel Timár — te lagziban voltál az éjjel, kisfiam?

— Lagziban — mosolygott szemérmesen a gyerek.

— És ki ült még a dzsippben? — kérdezte Timár. — Én vagy az anyád nem voltunk ott?

— Nem — válaszolta a gyerek s újra vigyorogni kezdett —, csak Józsi bácsi meg a menyasszonyom.

— Menyasszonyod? Neked már menyasszonyod is van?

— Csak álmomban volt! — bokszolta meg az apja karját a gyerek.

István:

DA

...a lustán dőlt a szél.
...tják fel oldalad.
...nynak el szomjas keselyűid,
...változó anyag.

...apát
...tes fegyvered,

...et.

...n forgatták szellemed
...nemzette ivadék?
... zsákmány mindig te leszel:
...al, becsvágyad pusztít el!

Eörsi István:

VÁRNI KELL

Várni kell nőre, szerencsére,
cammogva jön csak a siker,
és nem száguld eléd a pénz se.
A kudarcra is várni kell.

Mi megérkezik hellyel-közzel,
azt illő örömmel csodáld,
s végül szenvedélyes közönnyel
üdvözöld csődjeid sorát.

Természetes, hogy önbizalmad
cserbenhagy, mihelyt jégrevisz.
Egyszer a vágy is túlad rajtad.
És elhagy vereséged is.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NŐK LAPJA

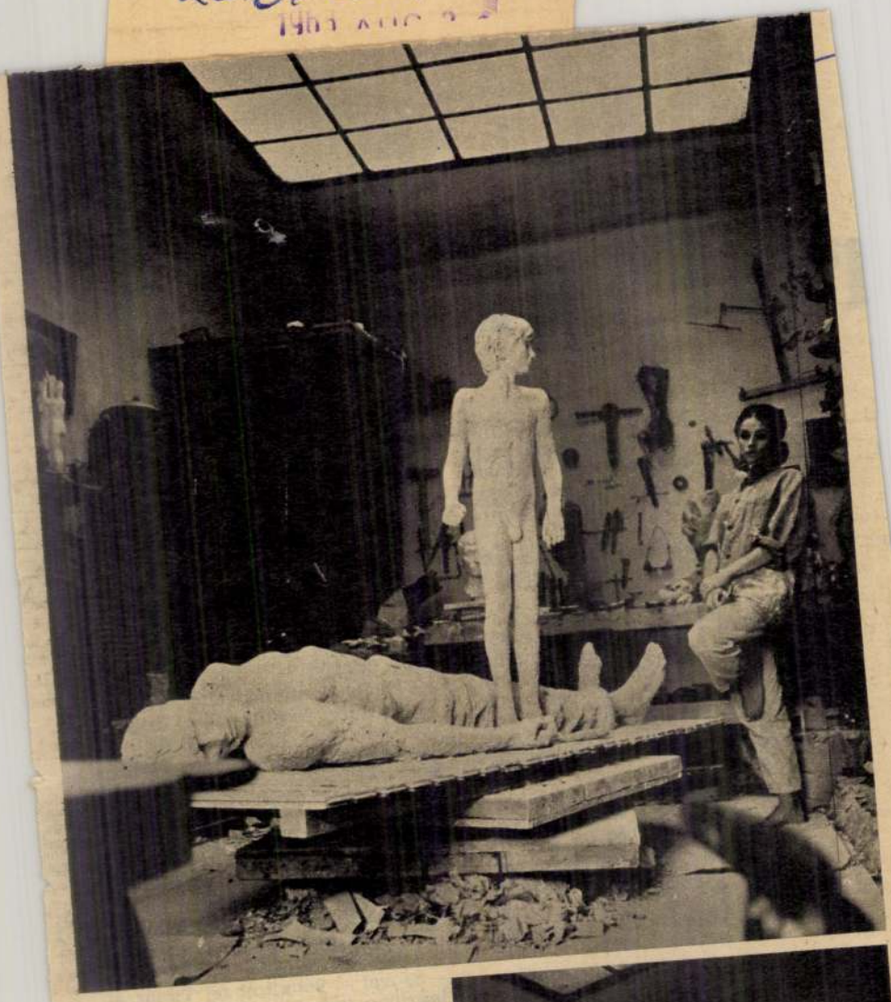

tek, tervek. A többi alkotás legfeljebb fényképen. Legizgalmasabb munkáját, egy sajátos tatai vízilényt, emlékműnek, mementónak vagy útjelzőnek is nevezhetnénk — csak képen látjuk. De éppen mert a pálya elején tart Rácz Edit — nem a megvalósult művek izgatják, hanem az eljövendők. A forgatható állványon még a tizenkilences emlékmű, de a szobrász képzeletében már az új alkotás. A Kertészeti Főiskola kertjébe készül — és a magból kitörő élet, a növényi sors drámája lesz.

— Sokat töprengtem, mielőtt belefogtam a vázlatba. A feladat az volt, hogy olyan másfél méteres dekoratív elemet tervezzek a térbe, amely a soroksári kísérleti telepre látogató külföldi tudóshoz és tszparaszthoz is beszél. Ha akarom, modern, nonfiguratív szobor. Ha végiggondolom — állásfoglalás. A tervet már elfogadták, de kérték, próbáljam meg a természetet átalakító tudományos tevékenységet is érzékeltetni. Kezdő fejjel ezen megsértődtem volna. Most már tudom, hogy az én feladatom ennek a jogos eszmei igénynek a „lefordítása" a művészet nyelvére, az optimális plasztikai kifejezés. Ha a művész valóban átéli a feladatot és képes azt látvánnyá alakítani, akkor nincs szükség álldogáló kertészlánykára, kopott szimbólumokra. Akkor minden alkotással előbbre lehet lépni...

Tata szelleme, őrzője — kőben

Minden alkotással előbbre lépni — ez a fiatal művész legbecsülendőbb törekvése. Ha elégedetlen önmagával, nem fél a hivatalos zsüri érkezése előtt fél órával korrigálni, átfaragni a szobrot, tizedszer is összegyúrni, újrakezdeni a már elfogadott vázlatot. Ha viszont úgy érzi, hogy megtalált valamit — kész harcolni érte. A szobrásznak nemcsak a követ kell faragnia, hanem önmagát is. És a művész egyénisége sem lehet puhább anyagból, mint az alkotása. **Földes Anna**

Fent: készül az 1919-es emlékmű

KORNISS PÉTER FELVÉTELEI

Rácz Edit

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
1970 SEP 8

1021

Kiállításról kiállításra

MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ MŰVÉSZEK KÜLFÖLDÖN. Nagy érdeklődéssel várt kiállítás nyitotta meg kapuit a Műcsarnokban: felszabadulásunk 25. évfordulója alkalmából a Magyarok Világszövetségének meghívására a külföldön élő magyar származású művészek tárlata.

A múlt században, megfelelő színvonalú képzés hiányában, természetes volt, hogy a magyar művészek korábban Németországba, majd a század nyolcvanas éveitől kezdve Franciaországba mentek tanulni, dolgozni. A kint élő, alkotó művészek a nagy, évenkénti bemutatkozásra rendszerint éppúgy meghívást kaptak, mint az idehaza munkálkodók: így munkásságuk szervesen kapcsolódhatott a magyar művészeti életbe. 1919 után ez alapvetően megváltozott.

A monarchia megszűntével, a proletárforradalom leveretése után az országból eltávozó művészek zöme jobbára politikai okokból volt kénytelen elhagyni hazáját, amellyel ezután minden kapcsolata meg is szakadt. Ebben az időben széles körű művészemigráció indult el Magyarországról is: előbb Bécsbe mentek, majd onnan tovább Berlinbe, Párizsba, de jutott a tengeren túlra is közülük. Egyesek hazajöttek, mint például Kassák Lajos, többségük azonban kinnmaradt, és az új körülmények között, az őket befogadó közösség viszonyaiba illeszkedve alakították tovább művészetüket. Számuk egyre gyarapodott — s ha a kollégák, a volt évfolyamtársak körében rendszeresen esett is szó róluk, intézményesen csak most első ízben merült fel a gondolat: mutatkozzanak be idehaza.

A helyes gondolat felmerülése és annak megvalósítása közti időben azonban több változás következett be. A szűkkörűre tervezett, csak néhány legkiválóbb művészt bemutató tárlat jócskán kibővült: mintegy nyolcvan-száz művész vesz rajta részt. Kinőtt a Szépművészeti Múzeum falai közül (ahova eredetileg tervezték) s a Műcsarnok termeiben kapott helyet (itt is elég szűkösen); ami a leglényegesebb pedig, az egyenletesen magas minőség egyenetlenné vált. A tárlat így művészettörténeti jelentőségéből veszített, de társadalmi-politikai jelentőségében nyert; ez a bemutatkozás lényeges vonása.

A bemutatottak jelentős csoportja kerül ki a tizenkilences emigránsok közül. Így a Nyolcak és az Aktivisták egykori csoportjainak tagjai is, akiknek művészete a tízes évek forradalmi törekvéseiből született. *Uitz* Béla, *Tihanyi* Lajos (akinek 1938-ban bekövetkezett halála óta Párizsban hányódó életműve is hazaérkezett végre), *Orbán* Dezső, *Lesznai* Anna, *Mattis-Teusch* János szerepel közülük. Ez időben az emigránsok jelentős részének művészi útja a Bauhauson keresztül vezetett; művészetük a konstruktivizmus összefüggő fejezete. Jelentős szerep jut ezek közt az építészeknek: *Breuer* Marcellnek, *Forbáth* Alfrédnek, *Péri* Lászlónak, *Várhelyi* Györgynek. Közéjük tartozott *Moholy-Nagy* László is: sajnálatos, hogy az ő művészetéről, akárcsak napjaink világhíres művészének, a plasztika, a festészet, a film és a zene szintézisét kibontakoztató *Schöffer* Miklósnak a művészetéről csak ízelítőt tud adni a kiállítás.

A távozók jelentős része Párizsba ment, s itt az École de Paris hagyományaihoz kapcsolódott. Legjelesebbjeik *Szenes* Árpád, *Kolos-Váry* Zsigmond s a közelmúlt művészeti mozgalmaiban fontos szerepet vitt *Hantai* Simon — noha egyik-másik itt bemutatott művük nem a legjobbak közül való. *Kepes* Györgyöt eddig főként a vizuális észleléssel kapcsolatban végzett elméleti-tudományos munkássága oldaláról ismerhettük; kitűnő festménye, fotogrammjai új oldalról mutatják be.

Néhány kitűnő szobrásszal ismerkedhetünk meg a kiállításon: mindenekelőtt az 1964-es velencei nagydíjas *Kemény* Zoltánt kell említenünk: tektonikus reliefjei egyesítik az építészeti, festészeti és szobrászati hatásokat. *Pán* Márta izgalmas szoborkompozícióit a növényi élet formái és ritmusai ihlették. *Székely* Péter szigorú formaépítése, *Székely* Vera érzékeny absztrakt-lírai formavilága, *Vörös* Béla kubizmusban fogant, nemes egyszerűségű plasztikai világa kitűnő képességekről tanúskodnak.

A modern magyar grafika kialakulására *Szalay* Lajos volt a legnagyobb hatással. Ezúttal néhány kitűnő régi és újabb művével ismerkedhetünk meg.

Nagy fontosságú tett volt a fotósoknak is helyet szorítani: az 1925-ben Párizsba költözött *Kertész* Endre és kitűnő tanítványai: *Brassai* és a Vietnamban elhunyt *Capa* Róbert világhírűek.

A kiállítás egyik intim sarka *Kassák* Lajosnak emel emléket: a művészek jelentős része került ki a harmincas években az általa vezetett Munka-körből, s ma is tanítványának vallja magát.

A kiállítás szervezését, rendezését *Passuth* Krisztina végezte; amit nem tudott művekkel reprezentálni, a katalógussal kísérelte meg pótolni. Minden elismerést megérdemel munkájáért.

RÁCZ EDIT SZOBRAI. A Műcsarnok kamaratermében fiatal és tehetséges szobrászművész mutatkozik be

Rácz Edit kiállított műveit végigtekintve, úgy érezzük, mintha ez utóbbival néha problémák lennének. Kétféle hatás ötlik szembe, kiállítását járva: az élmény elementáris ereje és a mindenáron modernségre törekvő fiatal művész útkereső próbálkozásai. E kettő néha találkozik, ilyenkor az eredmény kitűnő művekben mutatkozik, mint az *Öreg bohóc*, a *Zöld fej* vagy gyermekkompozícióinak sora. Máskor viszont üresjáratot látunk: a plaketteken gépalkatrészek, csillagok és születendő magzatok jelennek meg, szervetlenül, noha formailag áthatják egymást, s indokukat a nekik adott hosszú címekben kívánják kifejezni. A női és anyai érzelem spontán ereje, a portréra ráérzés elementáris képessége és a kusza gondolatok, modernkedő gondok közül kell választania Rácz Editnek.

Úgy gondoljuk, az előbbiekre kellene építenie, mert ez lehet az útja egy egyéni hangvételű, asszonyi látásmódjából revelálódó, meglátásaival érdeklődést keltő modern plasztika kialakításának.

Láncz Sándor

Brezsnyev Kirgiziából Üzbegisztánba érkezett

(TASZSZ) Leonyid *Brezsnyev*, az SZKP Központi Bizottságának főtitkára hétfőn Üzbegisztánba érkezett. Brezsnyev előzőleg négy napig Kirgiziában tartózkodott.

Hétfőn *Frunzében*, Kirgizia fővárosában köztársasági pártaktívagyűlést tartottak, amelynek munkájában részt vett Leonyid Brezsnyev, aki beszédében elismeréssel szólt arról, hogy Kirgizia dolgozói *jelentős eredményeket* értek el a gazdaság és kultúra fejlesztésében, a dolgozók életkörülményeinek megjavításában. Hangsúlyozta, hogy Kirgiziának és a Szovjetunió más területeinek kommunistáira és összes munkására, kolhozparasztjaira, szovhozmunkásaira rendkívül nagy feladatok várnak az SZKP KB decemberi és júliusi plénumain elfogadott határozatok megvalósításával kapcsolatosan. Végül Leonyid Brezsnyev részletesen megvilágította *a nemzetközi helyzettel* és a Szovjetunió külpolitikájával kapcsolatos kérdéseket.

Brandt a héten találkozik Barzellel

Sajtóértekezlet Bonnban — Schröder is az Egyesült Államokba utazott

Polgár Dénes, az MTI bonni tudósítója jelenti:

Rainer *Barzel*, a CDU/CSU parlamenti frakciójának elnöke, Párizsban, Londonban és az Egyesült Államokban tett körútjáról visszatérve, hétfőn *sajtóértekezleten* ismertette álláspontját. Hangoztatta, hogy csak nagy általánosságban beszélhet, mert kötelezi a diszkréció mind nyugati tárgyalópartnerei iránt, mind a *Brandt*-kormány iránt, amellyel a közeljövőben az ellenzék megbeszélést fog folytatni. Nyilatkozatából mégis kiderült, hogy láthatólag *kiutat keres* abból a tarthatatlan pozícióból, amelybe a bonni ellenzék a kormány keleti politikájának merev ellenzése miatt került. Barzel négy pontot sorolt fel, amely szerinte szükséges ahhoz, hogy a moszkvai egyezmény megfeleljen az NSZK érdekeinek: Ezek: 1. A kormány továbbra is szorgalmazza *a nyugat-európai politikai integrációt*, 2. biztosítsa *az amerikai csapatok további nyugat-németországi jelenlétét* a mostani létszámban, 3. *a kormány keresse az enyhülés tényleges megoldásait* minden keleti politikai fázisánál: a Szovjetunióval, az NDK-val, Lengyelországgal és Csehszlovákiával folytatandó tárgyalásain egyaránt, 4. *az NSZK érdekeit maga a bonni kormány képviselje*, mert a nyugati nagyhatalmak saját érdekeik védelmével törődnek.

E négy ponttal kapcsolatban Barzel kifejtette, hogy álláspontjának lényege: lehetségesnek tartja olyan pozíció kiépítését *a „berlini kérdésről"*, amely *elfogadható* a bonni kormány, az ellenzék, a nyugat-berlini szenátus és a nyugati nagyhatalmak számára egyaránt.

A CDU/CSU parlamenti frakciójának elnöke célzott arra, hogy a bonni kormány és az ellenzék között *hamarosan fontos tárgyalás* kezdődik. A szavaiból arra lehetett következtetni: ha a Brandt-kormány elfogadja azt az álláspontot, hogy mind a nyugat-európai politikát, mind az összes keleti politikai akciót szerves egésznek tekinti (amit egyébként Brandt is többször kijelentett), s ha sikerül valamiféle megegyezést elérni a „berlini kérdésben", akkor *a CDU pozíciója megváltozik* a moszkvai szerződéssel kapcsolatban. Egyelőre — hangoztatta Barzel — kitart amellett, hogy *a moszkvai szerződés értékelését el kell halasztani* a többi keleti politikai tárgyalás befejezéséig.

Ahlers, a kormány szóvivője kijelentette: a kormány egyetért Barzel célkitűzéseivel, de tagadja, hogy e célkitűzéseket — a nyugati és a keleti politika összefüggésének szem előtt tartását és a berlini kérdés megoldását — elhanyagolta volna. Ahlers hozzáfűzte, hogy Brandt kancellár és Barzel között még valószínűleg *ezen a héten* létrejön a találkozás. A Brandt—Barzel-megbeszélés után előreláthatólag hamarosan sor kerül *a lengyel—nyugatnémet tárgyalások folytatására* is.

(DPA, UPI, AP) Willy *Brandt* nyugatnémet kancellár Nyugat-Berlinben vasárnap délután részt vett a nyugatnémet élelmiszeripari és vendéglátóipari szakszervezet VI. kongresszusának megnyitó ülésén. A 245 ezer szakszervezeti tagot képviselő, csaknem 200 küldött előtt elmondott beszédében a kancellár részletesen kitért a nyugatnémet—szovjet szerződés és a Nyugat-Berlin helyzetével foglalkozó négyhatalmi tárgyalások közötti összefüggésekre. Brandt kifejezésre juttatta azt a reményét, hogy a moszkvai szerződés és a feszültség enyhítését szolgáló további intézkedések *a csapatok és a fegyverkezés kiegyensúlyozott csökkentéséhez* fognak vezetni. „Ez számomra *a következő évek tulajdonképpeni nagy feladata*" — fűzte hozzá.

A szövetségi kancellár kifejtette: véle-

erilláik géprablásairól

felségterület fölött, *Essex térségében* zajlott le, s a foglyul ejtett arab lánynak ezért *brit bíróság előtt* kell felelnie tettéért.

Az ügy miatt igen nehéz helyzetbe került a brit kormány, ugyanis — mint jelentettük — a Palesztinai Népi Felszabadítási Front azt követelte, hogy az angolok 72 órán belül helyezzék szabadlábra a leányt. *Az izraeli kormány* ugyanakkor *kiadatását* követeli, s arra hivatkozik, hogy a cselekményt a levegőben, *izraeli gépen* követték el, tehát az ügy kizárólag az izraeli bíróság hatáskörébe tartozik. Az angol kormány most attól tart, hogy a palesztinai szervezet *megtorló akciókat* indít egy vagy több angol repülőgép, angol olajtársaságok és más érdekeltségek vagyontárgyai ellen, sőt *brit diplomatákat ejthet foglyul*. Ha a brit kormány netán teljesítené Izrael kérését és kiadná a leányt, az arab megtorlás veszélye csak meghatványozódnék.

Svájc szabadon bocsátja...

(AP, UPI, Reuter) A PANAM légitársaság Kairóba kényszerített és ott felrobbantott Boeing 747-es gépének utasai a légitársaság Londonból küldött másik gépén elhagyták Kairót és Rómán érintésével

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
Budapest

1970 OKT 5

1021

Lajos Kondor: Traum

AUSSTELLUNGSCHRONIK

Überall in der Welt setzt sich die Tendenz durch, daß die Architektur die verschiedensten bildenden Künste — Malerei, Plastik, Glaskunst, Keramik, Wandteppiche — funktionell in sich aufnimmt. Das verdeutlichte auch die französische Ausstellung „Wandteppiche und Baukunst", die die Textiladaptationen von weltberühmten Meistern wie Soulages, Picasso, Léger und Vasarely präsentierte. Diese Ausstellung dürfte auch jene, die bisher hierüber Zweifel hegten, davon überzeugt haben, daß die nach Gesichtspunkten der Architektur angewandte Kunst sehr wohl Stimmung und Atmosphäre schaffen und dadurch das Wohlbefinden der Baubenutzer weitgehend beeinflussen kann. Eine andere Frage ist es, ob sich die Technik und Formungsmethode der Malerei z. B. gleichwertig in die Architektur umsetzen oder in den jeweiligen Bau nur gezwungen einfügen läßt, oder, in diesem Fall, ob man die Malerei in einem anderen Gestaltungssystem, nämlich in dem der Textilgewebe, realisieren kann. Dieses Fachproblem dürfte aber die Besucher und die Kritiker kaum daran gehindert haben, die Reichfaltigkeit, den kultivierten und geschmackvollen Appeal der französischen Wandteppiche zu genießen.

Der Bildhauerin Edit Rácz widerfährt es immer wieder, daß man versucht, sie einzuschachteln, so z. B. als Porträtistin, Allerdings, sie weiß sehr gut zu charakterisieren und findet mit Gespür hinter der Maske des Gesichts den bestimmenden Punkt etwa des seelisch verletzten Menschen (Büste des Jazz-Musikers John Coltrane und ihr Porträt „Clown"). Die schönsten Stücke ihrer Ausstellung waren diesmal Tierplastiken, Auch in diesen Arbeiten stellt sie überzeugend die leidende Kreatur heraus, so z. B. mit dem Marabu, der bei ihr gleichsam Sinnbild eines ausgestoßenen heimatlosen Bettlers ist.

Und gerade diese Gefühlsübersteigerung, diese oft zügelosse Expressivität ist ihr wunder Punkt. Die Folge davon ist eine gewisse Unebenheit in der Durchformung des Stoffes, den sie vielleicht auch wegen ihrer Anteilnahme an der Kreatur nicht zwingen kann. So z. B. ist ihre Skulptur „Ondine" (Kalkstein) die in Tata am Seeufer aufgestellt wird, trotz unbestreitbar schöner Details eigentlich eine Doppelplastik. Sie will sichtlich das ureigenste Prinzip des Wassers verdeutlichen: gutta cavat lapidem. Aus diesem wassergehöhlten Stein geht ihre Figur hervor, nur ist sie, von der Seite gesehen, kaum mehr als die Silhouette einer abstrakt emblematisch gehaltenen Oberfläche. Die Front aber ist fast naturalistisch gearbeitet, und dieses Neben- und vermeintliche Miteinander solcher gegensätzlicher Gestaltungsprinzipien zersetzt die einheitliche harmonische plastische Wirkung. Es bleibt ein Durcheinander. Trotzdem ist dieser Versuch von Rácz, Natur und Abstraktion zu verquicken, beachtenswert, wenngleich nicht gelöst. Denkwürdig ist die eindrucksvolle Masse ihrer „Märtyrer", ein Denkmal für die Toten der ungarischen Räterevolution von 1919. Die horizontale Masse des toten Vaters findet geradezu suggestiv ihre sinnvolle Fortsetzung in der vertikal aufsteigenden Gestalt des Sohnes, der, wenngleich früh geprüft auch durch Trauer und Erniedrigung, ein entschlossener und harter Aufruf ist. Die Ausstellung der jungen Bildhauerin Edit Rácz hat in der Presse heftige Diskussionen ausgelöst. Eines konnten auch diese nicht bestreiten, ihre dynamische Begabung.

Die Vervielfältigungsgrafik ist ein auch im Ausland anerkannter Zweig der bildenden Künste in Ungarn. Béla Kondor hat auf der Tokioter grafischen Biennale den ersten Preis davongetragen, auch Arnold Gross hat viele inter-

Edit Rácz: Ondine

nationale Wettbewerbe gewonnen. Im Dürer-Saal können sich nun die Liebhaber der Grafik an den besten Arbeiten der letzten zwei Jahre sattsehen. Diese Grafiken sind im Thema sehr unterschiedlich, haben aber eines gemeinsam: sie sind Zeugenaussagen über unsere Zeit. Béla Kondor befragt, verhört wenn man so will, die Kulissen eines Dramas. Auf den ersten Blick sind sie in Kondors luftloser Welt nur Dinge, bis sie dann, angesteckt von Kondors Nüchternheit, in ihrer ganzen Nacktheit Schreckliches erzählen. Der gezielte Asketismus in Béla Kondors Vortragsweise kommt zum Tragen, — Mit schönen Blättern sind im Dürer-Saal auch Lajos Kondor und Dóra Maurer vertreten, auf die wir noch zurückkommen wollen.

István Gy. Molnár stellt im Derkovits-Saal aus, und seine Gemälde dokumentieren einmal mehr — zum wievielten Male in der Geschichte der bildenden Künste? —, daß das Bild Anlaß sein kann, die Welt fast schon entschädigend zu verhüllen, damit sie, durch Vernunft und Gefühl uminterpretiert, besser sichtbar wird. Dieses Neufinden unserer Welt präsentieren auch Gy. Molnárs Radierungen und anderen grafischen Arbeiten, wie z. B. eine Reihe von kolorierten Monotypien, ansprechende Zeugnisse der visuellen Sensibilität Gy. Molnárs. Sie bestricken schon durch ihr gewähltes Kolorit, wie vielleicht das schönste Stück dieser Serie, die „Komposition in Schwarz und Rot". Verspielt und leichtbeschwingt wirkt diese Komposition und treffend zugleich wie ein fernöstlicher uralter Einzeiler.

Ferenc Szamosi

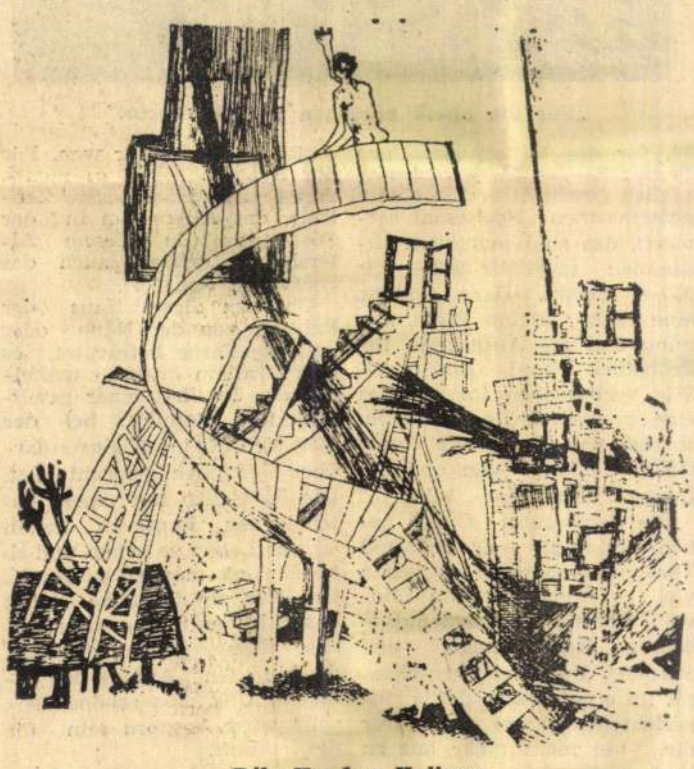

Béla Kondor: Kulissen

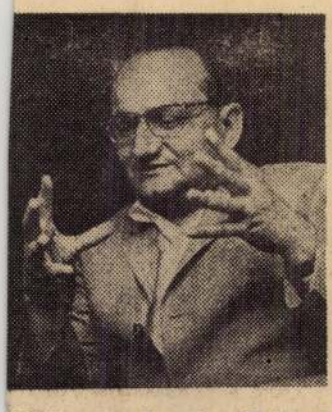

Muttersprache in Debrecen: inien), Dr. Ferenc Irén Galam-

n Westen

formen und ermöglicht auch eine solide Prognose der künftigen Beziehungen.

Der gegenseitige Besuch der Verwandten dürfte einen weiteren Aufschwung erfahren. Der ungarische Sprachunterricht wird durch Lehrbücher, Bilderbücher, Schallplatten, Tonbänder usw. erweitert und verbessert. Hoffentlich wird es zu einem Treffen der im Ausland lebenden Musikkünstler — Bartók-Schüler und der ihnen folgenden Generation — kommen. Ungarische Verlage und Zeitschriften werden fortschrittliche und wertvolle Werke der Auslandsungarn veröffentlichen.

Selbstverständlich ist hierbei mit Angriffen, vielleicht auch mit Rückfällen zu rechnen. Aber die Entwicklung dieses neuartigen Patriotismus, der durch Mitgefühl und persönliche Teilnahme an unseren Freuden und Sorgen gekennzeichnet ist, beruht auf der Volksverbundenheit der Auslandsungarn und wird von der diesbezüglichen ungarischen Regierungspolitik sinnvoll gefördert.

Miklós Szántó

Bartók-Feiern

Das Béla-Bartók-Gedenkkomitee ehrte auf der Festsitzung im Vorlesungssaal der Ungarischen Akademie der Wissenschaften den 25. Todestag des ungarischen Tondichters und Volksmusikwissenschaftlers. Anwesend waren: *Dr. Miklós Ajtai*, Kandidat des Politbüros der USAP und stellvertretender Präsident der Regierung, *György Aczél*, Sekretär des Zentralkomitees der USAP, *Dr. Jenő Simó*, stellvertretender Minister für Bildungswesen und andere bekannte Persönlichkeiten unseres künstlerischen, politischen und gesellschaftlichen Lebens, ferner die Witwe und der *Sohn Béla Bartóks*.

Dr. László Orbán, erster Stellvertreter des Ministers für Bildungswesen, eröffnete die Sitzung im Namen des Präsidiums des Gedenkkomitees und *Bence Szabolcsi*, Kossuthpreisträger und Akademiemitglied, würdigte das Werk des großen Komponisten. Der mit dem Kossuthpreis ausgezeichnete Schriftsteller *Gyula Illyés* las sein Gedicht übert „Bartók" vor. Der Direktor der Budapester Hochschule für Musik, Kossuthpreisträger Dénes Kovács, sprach über Bartók als Pianist und seine Bedeutung als Interpret. Abschließend sprach der Sohn Béla Bartóks, Béla Bartók jr., über Erinnerungen an seinen Vater.

★

Die Budapester Musikwochen wurden mit einem *Bartók-Konzert* im *Erkel-Theater* eröffnet.

Bei diesem Festkonzert waren anwesend: der Ministerpräsident der Ungarischen Volksrepublik *Jenő Fock*, bekannte Persönlichkeiten des politischen, kulturellen, gesellschaftlichen und diplomatischen Lebens, darunter auch die *Witwe Béla Bartóks* und *Béla Bartók jr.* Die Eröffnungsansprache hielt der Vorsitzende des Exekutivkomitees des Hauptstädtischen Rates von Budapest *István Sarlós*.

Im Rahmen des Festkonzertes spielte die *Ungarische National-Philharmonie* unter der Leitung des weltberühmten amerikanischen Dirigenten *Lorin Maazel* drei Bartók-Werke — „Zwei Bilder", „Das III. Klavierkonzert" und „Musik für Saiteninstrumente, Schlagzeug und Cellesta". Die Solistin des erfolgreichen Abends war *Annie Fischer*.

★

Aus Anlaß des 25. Todestages Béla Bartóks fand am Grab des in den Vereinigten Staaten verstorbenen Komponisten, auf dem Ferncliff-Friedhof in Hartsdale bei New York eine Kranzniederlegung statt. Der Kranz der Ungarischen Volksrepublik wurde vom stellvertretenden Außenminister und Leiter der ungarischen UNO-Delegation *Pál Rácz*, niedergelegt. An den Feierlichkeiten nahmen der Botschafter Ungarns in Washington *János Nagy* und der ständige UNO-Abgeordnete *Károly Szarka* teil.

Im Namen der Weltorganisation sandte der Generalsekretär der UNO *U Thant* einen Kranz, und im Namen der UNESCO legte der stellvertretende Direktor des New Yorker Büros der UNO-Organisation *André Varchaver*, einen Kranz nieder. An der Gedenkfeier nahmen teil: vom amerikanischen Außenministerium *Edward Alexander*, Abteilungsleiter des USIA (Amerikanisches Informationsamt) und ehemaliger Kultur- und Presseattaché in Budapest sowie *N. Wought*, Referent der Osteuropa-Abteilung, die sich mit ungarischen Angelegenheiten beschäftigt.

laus der Rentner

zu meiner Rente Geld verdient mit Handarbeiten. Aber jetzt kann ich nicht mehr. Ich war nie in einem Arbeitsprozeß, darum ist meine Rente niedrig — aber von einem Spargroschen lege ich monatlich immer etwas dazu — und so gehts. Diese Wohnung hier war meine Rettung. Wir leben wie in einer großen Familie."

Es hatte sich in der „Familie" herumgesprochen, daß ich mich für Haus- und Bewohner interessiere. Als wir wieder auf dem Gang waren, baten uns viele, ihre Wohnungen anzusehen. Frau Miklósvári erklärte: „Die Wohnungen haben alle dieselbe Größe und werden fertig eingerichtet vermietet. Jede Wohnung kostet 400, — Forint monatlich inklusive Heizung (Zentralheizung), Warmwasser, Instandhaltung des Hauses und der Wohnungen (Wartung), Renovierung, Fernseh- und Radiogebühren. Wir besuchten das Schwesternpaar Rita und Magda Gauss. Zwei ehemalige Lehrerinnen. Sie wohnten, bevor sie hier einzogen, in einem Budapester Altbau, und konnten es nicht mehr schaffen; die Arbeit in der großen Wahnung ohne Hilfe. Dann entschlossen sie sich schnell, als sie vom Bau dieses Hauses hörten. Nur ein paar Erinnerungen wurden mitgenommen: Bilder, eine holzgeschnitzte Vitrine voll Andenken und die Bücher. Beide atmen auf: „Endlich genießen wir unser Leben. Hier müssen wir uns nicht darum sorgen, ob Holz und Kohle im Keller sind, ob der Badeofen intakt, die Gasrechnung bezahlt ist, hier vergeht unser Tag nicht mit Reinemachen, Einkaufen und Kochen."

cher Häuser geben

In der kleinen Hausgemeinschaft nennt man die Schwestern Gauss „Csavargók", Herumtreiber. Sie kommen oft nur zum Essen und zum Schlafen nach Hause.

Wie kommen Sie mit Ihrer Rente aus?

Frau Rita antwortet: „Wir haben beide zusammen eine Rente von 2400,— Forint. Für die Miete brauchen wir 400,— Ft, für das Mittagessen pro Person 8,— Ft (es wird ihnen täglich geschickt und in einem gemeinsamen Speisesaal serviert), das sind monatlich zusammen ungefähr 900,— bis 950,— Forint. Dazu kommt eine sehr kleine Lichtrechnung und die Ausgaben für Frühstück und Abendbrot. Wir verbrauchen im Monat eine unserer beiden Renten, so daß wir die andere Rente (1200,— Ft) für alle anderen Zwecke verwenden können."

Die Schwestern Gauss haben verbilligte Opern- und Theaterabonnements, gehen viel ins Kino, besuchen Museen, Freunde, machen ausgedehnte Spaziergänge, und meinen, daß das Fernsehgerät (in einem extra dafür eingerichteten Raum) gut ist für die, die nicht mehr gut zu Fuß sind.

Die von allen verehrte Frau Miklósvári hat eine Nachricht für die Bewohner, die wie ein Lauffeuer von Tür zu Tür geht und am Schluß in einer spontanen Hausversammlung ein freudiges Echo findet: Nächste Woche soll ein Schiffsausflug nach Esztergom (ein malerischer Ort an der Donau mit herrlichen alten Baudenkmälern) veranstaltet werden. Alle sagen zu, auch der Gehbehinderte im Rollwagen, Herr Kakas.

„Wie bringen Sie denn den Mann zur Schiffsanlegestelle?" — frage ich auf dem Weg zurück in die Innenstadt. „Mit den Taxi" — antwortet Frau Miklósvári mit Selbstverständlichkeit.

„Das wird ein kostspieliger Ausflug!?"

„Für die Miete brauchen wir 400 Forint"

„Es fragt sich für wen. Für die Rentner kostet es nichts. Das bezahlt alles unsere Zentrale, das Altersheim in der Fő utca (Zu diesem Altersheim gehört auch das Haus der Rentner).

Ob man dieses Haus der Rentner von der Nähe oder von der Ferne betrachtet, es ist mit allem Inventar makellos, das Produkt einer gewissenhaften Planung, bei der man sich bis ins Kleinste darüber Gedanken gemacht hat, wie Menschen mit einer bescheidenen Rente zu helfen ist, ihr Leben so schön und so bequem als möglich zu gestalten. Nur ein Gedanke trübt das Bild: es müßte viele solcher Häuser geben, aber immerhin ein Anfang ist gemacht. Und dies schöne Beispiel wird Ansporn sein für die Zukunft.

s b

ortja

olók ügye!

épek és nemzetek közeledését zolgálja, elsősorban gondolkolásmódjukban." — így jellenezte az újkori olimpia atyját zületésének 100 éves évfordulóján tavaly januárban a NCE ivatalos tájékoztatója.

Az olimpiai küzdelmek vaóban összekapcsolják a nemeteket. Kell-e erre jobb példa, int az, hogy az első újkori théni olimpián 13 nemzet képiselői jelentek meg, 4 évvel zelőtt pedig Rómában már 85 olt a résztvevő nemzetek szána.

E néhány gondolat azt bionyítja, hogy az olimpia nemsak a legjobb sportolók, haem az egész társadalom ügye. Mindez ne csak október 10-e és 4-e között jusson eszünkbe, mikor láthatjuk, hallhatjuk agy olvashatjuk a XVIII. Nyári Olimpia legizgalmasabb seményeit, hanem máskor is! Lehetőleg minél többször. És a eszünkbe jutott, tegyünk neg mi is mindent a magunk erületén, amivel hozzájárulhaunk a testnevelési és sportnozgalom fejlesztéséhez.

arúgó-fordulóról

ELSŐ ŐSZI győzelmét szerezte a Halasi MEDOSZ. Több váratlan vereség „tarkította" a csapat eredménylistáját. Vasárnap végre jól szerepelt az együttes és biztosan győzte le a mezőhegyesieket. Egyébként érdekessége volt ennek a találkozónak, hogy a négy gól ellenére a halasi csatárokkal volt leginkább elégedetlen a hazai közönség. Persze, azt nehezen lehet elképzelni, hogy minden gólhelyzetből valóban gól is szülessen. Ezért ne legyünk türelmetlenek, elégedjünk meg azzal, ha a minden mérkőzésen „csak" ennyi gólt lőttek a csatárok.

A BAJAI MTE nagyszerű

S A K K

Egy ismét divatba jövő védelem

A vezércsel hosszú ideig a legnépszerűbb megnyitás volt a versenyeken, csupán az indiai védelmek térfoglalása szorította vissza. Napjainkban ismét kezd divatba jönni. Főleg az elfogadott vezércsel és azok a rendszerek szereznek híveket, ahol aktív játékra van kilátás.

VEZÉRCSEL

Judovics (ml) — **Titenkó**

Moszkva bajnoksága, 1964.

1. d4, Hf6 2. c4, e6 3. Hf3, c5 4. e3, d5 5. Hc3, Hc6 6. cd:, Hd5: 7. Fd3, Fe7 8. 0—0, 0—0 9. a3, cd: 10. ed:, Hf6 (Világosnak királyszárnyi támadásra van lehetősége, míg sötét esélye a d4 izolált gyalog lenyerésében van.) **11. Ff4, b6 12. Be1, Fb7 13. Fe2, Bc8 14. Vd3, g6 15. Bad1, Ha5** (Jobb volt Be8 és a futó g7-re játszása.) **16. He5, a6 17. Vh3, Hc4 18. Hc4:, Bc4: 19. Fe5, b5** (19. —, Hd7 hiba lett volna 20. Fg6:! miatt.) **20. Fb3, Bc8 21. Vh6, Be8 22. d5!, Ff8?** (Hiba. Jobb 22. —, ed: 23. Fd5:, Ff8. Szintén rossz 23. —, Vb6 24. Ff6:, Ff6: 25. Ff7:†, Kf7: 26. Bd7 miatt.)

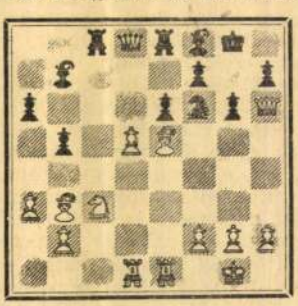

23. ed:!, Fh6: (23. —, Vd1:-re 24. ef:†, Kh8 25. Ff6:† következnék.) **24. Bd8:** (A legjobb. 24. ef:†, Kg7 25. fe:V, Ve8: 26. Ff6:†, Kf6: 27. Be8:, Be8: után csak egy gyalogelőnye lenne világosnak.) **24. —, Bed8: 25. Ff6:, Bd2 26. ef:†, Kf8 27. Fe7†, Kg7 28. Fb4!, Bb2: 29. Be8, Kf6 30. Fe7†, Kf5 31. g4†, Kf4** (31. —, Kg4: természetesen tilos 32. Fe6† miatt. 31. —, Ke5-re pedig 32. Fg3† nyer.) **32. Fd1†, Kg5 33. Fe7†, Kf4 34. Fd6†, Kg5 35. Fd5!, Bb1† 36. Kg2, Bc6 37. He4†, Kg4: 38. h3†, Kh5 39. Be5†, g5 40. Bg5:†, és sötét átlépte az időt.** Mentsége már nem volt, mert 40. —, Kh4-re 41. Fh4 matt következett volna, 40. —, Fg5:-re pedig 41. f8V nyer.

VEZÉRCSEL

Csernih — **Bejlin**

Moszkva bajnoksága, 1964.

1. d4, Hf6 2. c4, e6 3. Hc3, d5 4. Hf3, c5 5. cd:, Hd5: 6. e4, Hc3: 7. bc:, cd: 8. cd:, Fb4† 9. Fd2, Fd2† (9. —, Va5 10. Fb4:, Vb4:† 11. Vd2, Vd2:† 12. Kd2: után előnyösebb világosnak a kialakuló végjáték.) **10. Vd2:, 0—0 11. Fe2, b6 12. 0—0, Fb7 13. Ve3, Hc6 14. Bfd1, Bc8 15. Bac1** (Számításba jött 15. Bd2, bástyakettőzéssel és d5 gyalogelőnyomulással kapcsolatban.) **15. —, Ve7 16. Fb5, Ha5 17. Vd3, Vb4 18. Bc8:, Bc8: 19. d5, Bd8 20. Hg5!** (Fenyeget 21. Hf7:, Kf7: 22. de:† Ezt a fenyegetést nem védi 20. —, Ve7 21. Hf7:, Vf7: 22. de:, Bd3: 23. ef:†, Kf7: 24. Bd3: miatt.) **20. —, ed: 21. e5!, Vh4 22. Vf5, Vh5**

23. e6!! (Szép áldozat!) **Vd1:†** (23. —, fe:-re 24. Ve6:†, Kf8 25. Bd3, d4 26. Vf5†, Kg8 27. Bd4:, Bd4: 28. Ve6†, Kh8 29. Hf7† nyer.) **24. Ff1, Fa5 25. h3!, Vf1:† 26. Kh2, Vc1 27. ef:†, Kf8 28. He6†, Ke7 29. Hd8:, Vc7 30. g3, Vd8: 31. Vg5†, Kf7: 32. Vd8:, és világos nyert.**

Czár János

Minden számban győztek a lakiteleki íjászok

Vasárnap Budapesten rendezték meg az országos meghívásos újonc és serdülő íjász csapatbajnokságot. A versenyen

lesza, Sütő, Szentirmay) 692, 2. Budapest 628.

Serdülő fiúk: 1. Lakitelek (Magyar, Tiszavölgyi, Dóka)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rácz Edit

PETŐFI NÉPE

1964. szeptember 10, csütörtök

1021

A „csodabogarak" realizmusa

— avagy egy este a kecskeméti Művésztelepen —

Nyár végi alkony. A Nap éppen most menekült el a közelgő sötét elől. A Műkert fái kettős gyönyörűséget élvezhetnek: a Park Étterem zenéje hullámzik a lombok között, s a sétányokon szerelmesek andalognak egymás szemébe nézve. Rohangálnak itt-ott gyerekek is a hosszúra nyúlt árnyak között, de őket most nem szeretik a fák, mert azok gyakran bántják őket: letörik ágaikat. És tapossák a virágokat is és elijesztik a madarakat.

Állok a Művésztelep érdekes épülete előtt, egy percre a várható élmények hatása alá kerültem.

— *Látja* — mosolyog *Rácz Edit* szobrászművésznő — *éppen így vannak velünk az itteni járókelők is, mint valami csodabogarakat tekintenek.*

— *És ez fáj nekünk* — teszi hozzá *Gera Gyula* —, *mert különben barátságos emberek, de nem szokták meg még a művészetet, a művészeket annyira, hogy természetesnek lássák és magukénak érezzék őket.*

Ez a beszélgetés már bent történik az épületben. Először Rácz Edit műtermében keresgéltük a szót közös problémáink kifejezésére, ahol a tágas terem tele volt szobrokkal és rajzokkal, különböző félig kész alkotásokkal és terpeszkedő állványokkal. Innen *Bencze László* műtermébe kerültünk, az emeletre. Ekkorra már legalább tizenketten vagyunk. Festők, szobrászok, grafikusok. És a művésztelepiek állandó barátja, *dr. Fülöp Zoltán* is éppen idevetődött. Legjobbkor bekapcsolódni a vitatkozásba.

Mennyi minden szóba kerül már az első negyedórában! Korszerűség, közízlés, absztrakció, művész és közönség, valóság és művészet; társadalom, nép, politika; technika, fizika, labdarúgás; és elsősorban: a dolgok kölcsönös összefüggései.

— *Hohó!* — szól közbe valaki gyorsan — *így nem boldogulunk. Térjünk talán vissza az elejére.*

A sokrétű, szerteágazó vitát ugyanis az indította el, hogy megjegyeztem: Nem kizárólag a közönség az oka annak, hogy az igényelt jó kapcsolat nem alakult ki még a művészekkel. Az elmúlt években nem egy alkalommal voltak itt a telepen olyan művészek, akik életmódjukkal, magatartásukkal elriasztották a közeledni vágyókat is. S az absztrakció leple alatt olyan egyéni kísérletezések is folytak, aminek a túlhajtása egészen a képtelenségig sokakat elriasztott.

Arra a megjegyzésemre, hogy az ilyen szélsőségig vitt kísérleteket nem szabadna a látogatók elé kitenni, egyesek most kórusban felelték: Igenis mindent meg kell mutatni, ami igazi, magas színvonalú művészi törekvésből született!

Szentiványi István, a Művésztelep gondnoka elmondja, hogy kezdetben két évet töltöttek itt a beutalt művészek, most viszont csak néhány hónapot. Ritka kivétel az olyan, mint a Kecskeméten letelepedni akaró tehetséges Rácz Edit és Barta Lajos, akik már egy év óta vannak itt. A gyakoribb csere azt jelenti, hogy állandó a felfrissülés, elevenebb a vérkeringés, hiszen az ide érkezők Budapest és az ország más tájainak szellemét, levegőjét hozzák magukkal. Ez jó. De az semmiképpen, hogy a rövid idő miatt nem, vagy csak alig tudnak beilleszkedni a város kulturális életébe. A város kulturális vezetőinek gondot okoz ez, keresik a megoldást, a jelenlegi beutalási rendszer mellett azonban nehéz többet tenni.

— ***Nehéz,*** *de nem lehetetlen* — mondja *Bod László* kicsit türelmetlenül. — *A népfront például segíthetne. És köthetnénk szocialista szerződést üzemekkel. Rendezhetnénk közös kiállítást a helybeliekkel.*

— *Nem kérünk sokat* — veszi át a szót *Szilágyi Elek* — *de legalább annyit: vegyék jó szívvel, hogy itt élünk Kecskeméten és támogassanak minket abban, hogy beilleszkedjünk az itteni életbe arra a rövid időre is, amíg itt leszünk.*

Újra Bod László szól közbe:

— ***Nem akarunk*** *légüres térben élni, nekünk életelemünk az állandó, eleven kapcsolat az élettel, a társadalmi átalakulással.*

A nagyon szerény Gera Gyula még hozzáteszi:

— *Én operáció után vagyok. És csak a munka éltet. Enélkül elpusztultam volna. És Kecskemét olyan szép nekünk, annyi a festői téma, hogy kimeríthetetlen. Dolgozni akarunk. És hisszük: ez a városnak is jó.*

Valaki még megjegyzi:

— *Szeretnénk, ha minket és az utánunk jövőket nem egyes előttünk itt levők hibájából ítélnének meg. Bele akarunk illeszkedni a város életébe.*

Más valaki nagyon szépen, szinte költőien szólt erről a tájról:

— *Az Alföld becsukja a száját. Nehéz szóra bírni. Mi megpróbáljuk. A táj lelkét akarjuk kilesni és a vászonra vinni.*

Nem vesszük észre, hogy elszaladtak az esti órák. Éjfél közeleg. A Bencze-műterem felain lángolnak ugyan a frissen festett képek, egy örökké nyugtalan művészlélek jeleit továbbítják felénk, de a szem és az agy a több órás vita után megiscsak elfárad.

Elégedettség van bennem. Akik most itt élnek a Művésztelepen, hivatásérzetükből táplált felelősségérzettel keresik az utat-módot ahhoz, hogy ne idegenként legyenek itt, hanem rajtuk keresztül a Művésztelep a város kulturális életének egyik fontos bázisa legyen. Velünk együtt hisznek abban, hogy a helybeli vezetőkkel karöltve előbb-utóbb megtalálják ehhez a megoldást.

S ezen keresztül a nép szemében is „csodabogarak"-ból sikerül majd életközelben levő művészemberekké válniuk.

Szemléletük, művészetük realizmusa egyik fontos biztosítéka ennek.

Varga Mihály

g többet kell tenni színvonalának növelésére

l látogatása a mezőgazdasági kiállításon

változásokon ment át. Megjavult a szarvasmarha-állomány, elterjedt a hús jellegű sertés, az intenzív baromfifajták is megjavították a termelési eredményeket. *A feldolgozott mezőgazdasági termékek választéka és minősége tovább javul* — ezt a kiállítás anyaga is igazolja. Meggyőződtem arról, hogy egyre több termelőüzem, mint feldolgozó is jelentkezik árujával, ami végső soron megjavítja a belkereskedelmi kínálatot is. A kedvező tapasztalatok további fejlődésre serkentenek, bíztatni kell a termelőket arra, hogy *az élelmiszer-feldolgozásból még fokozottabban vegyék ki részüket és a városok mellett az eddiginél többet adjanak a vidék ellátására is.*

Azzal kapcsolatban, hogy a vásárlók érdeklődése egyre inkább a biológiailag értékesebb termékek felé tolódik el, Losonczi Pál elmondotta: az árpolitika függvénye is, hogy az érdeklődés milyen mértékben fokozódik a tej és a tejtermékek, valamint a zöldséggyümölcsfélék iránt. A jelenleg még meglevő gondok részben a forgalmazás problémáival függnek össze. A zöldséggyümölcsforgalmazás rendszere *megváltoztatás alatt van*, a forgalmazási hálózat a termelők és fogyasztók szerve lesz, ami minden bizonnyal *tovább javítja a választékot és a minőséget.* A tej- és a tejtermékellátás javulóban van, de még alacsony az egy főre eső fogyasztás.

A falusi lakosság életszínvonalának javulásáról így nyilatkozott: *a falu dolgozói elérték a városi emberek jövedelmét.* Szociális és kulturális téren azonban még jelentősek a különbségek. A következő időszak feladata lesz, hogy ezek a differenciák közelítsék egymást és *végleg kiegyenlítődjenek.*

*

Klaus *Gysi*, az NDK kulturálisügyi minisztere, pénteken délután *Molnár* János művelődésügyi miniszterhelyettes társaságában megtekintette a vásárt.

Pénteken a kutatási pavilonban dr. *Sárkány* Pál, a Mezőgazdasági Könyvkiadó igazgatója tájékoztatta a szakembereket a mezőgazdasági könyvújdonságokról. A kiállításon a hazaiakon kívül a szocialista országokból 15, a tőkés országokból 26 könyvkiadó állította ki szakkönyveit.

A MÉM Mezőgazdasági Tervező Vállalatának könnyűszerkezeti épületét pénteken tekintette meg a kiállításon a kétszázezredik látogató, *Kovács* Dénes, 72 éves perbáli kertész. Egy rádiókészüléket kapott ajándékba.

A Felsőtiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság igazgatója sajtótájékoztatón ismertette az újságírókkal a vállalat munkáját. Az aranyéremmel kitüntetett akácparkettából az idén 80—100 lakás padlózatához elegendőt gyártanak. A kiállításon bemutatott forgácslap gyártására gyárat építenek, s három műszakban *évi 100 millió forint értékű bútorlapot termelnek.*

A művelődési pavilonban pénteken Borsod megye napját rendezték meg.

---

elmi és kereskedelmi bizottságának vitája

k korszerű színvonalra emelkedett

Rácz Edit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

MAGYAR NEMZET
Budapest

1970 SEP 19

1021

4

Rácz Edit szobrai
a Műcsarnok kamaratermében

Rácz Edit kiállításán járva a néző szinte úgy érzi, nem egy, hanem két szobrász kiállításán szemlélődik. Az egyik szikáran formált, lényegretörően komponált portrékat, s — néha — rokonszenves líraisággal ellágyult, élményekkel teli és érzelmeket keltő kisplasztikákat sorakoztat fel; a másik igazságnak vélt közhelyeket próbál kapkodó, zsúfolt, plakettekbe, nagyméretű, már az érem és a dombormű határán járó, de sem ide, sem oda nem sorolható síkkompozíciókba sűríteni, fantasztikus zűrzavart teremtve saját munkáján és az egymást „ütő" motívumokat ijedten „számlálgató" és egyeztetni próbáló néző szemében.

Mentegethetnénk természetesen mindezt Rácz Edit fiatalságával, hiszen harminchárom esztendős életkora, s alig nyolcéves szobrászi pályafutása éppen elég magyarázat lenne erre a zavarra. A mentségek keresése azonban nem látszik különösebben célravezetőnek, hiszen bármit is tegyünk e sajátos bakugrások elfogadtatásáért, a törések azért megmaradnak ebben a kétségkívül sok képességet elárulóló életműben. S ez a különös kettévállás, a jó teljesítmények és a kínlódva „mélyített" közhelyek sajátos találkozása, egyébként sem eltusolásával, de nyílt kimondásával hajthat hasznot Rácz Editnek, aki most a kiállítóterem elidegenítő távolában végre talán felismeri munkásságának e tarthatatlan antagonizmusát és megpróbálja egységbe szervezni saját tevékenységét, s — mindenekelőtt, hiszen mostani munkája ennek bizonytalanságait tükrözi — gondolatvilágát.

Félreértés ne essék, ha most Rácz Edit portréit emeljük ki elsősorban tárlatának anyagából, ezzel nem az arcmás-szobrászat felé szeretnénk terelni őt, bár éppenséggel az sem lenne érdektelen számára, hiszen jó karakterérzékéről ez a most bemutatott néhány portré is bizonyosságot adhat, annak ellenére, hogy egyik-másik meglehetősen „simának", s így némiképp kiürítettnek tűnik az alaposabb vizsgálódás után. Tagadhatatlan azonban, hogy e — végső soron jelentéktelen — probléma ellenére a portrék csoportja volt a kiállítás legmegnyugtatóbb sorozata: az *Öreg bohóc* groteszkbe hajló feje, a *Gátfutó bajnoknő* éles és csöppnyit aszimmetrikus arca, John *Coltrane* negroid feje, vagy *Mesterházi* Lajos karakterportréja egyaránt a mesterségbeli felkészültség, a fegyelem és a lényeglátás dokumentuma, azaz a jó szobrászi véna bizonyítéka.

S ezt az érzést erősítette Rácz Edit jó néhány kisplasztikája is, a *Testvérektől* a *Gurulón* keresztül a *Kavicson fekvő lányig*. De itt már néha elvesztette Rácz Edit a mértéket, s olyan „szürrealista" ízű, ám szecessziós formákkal és világképpel megoldott munkákat is produkált, mint az *Újjászületés*.

A monumentális művek és az érmek (domborművek?) sorozata már végképp erre a vakvágányra tévedt. A *Tatai szobor* mintázásakor ugyanis — a kőbe faragott végleges forma tanúsága szerint — aligha tudta eldönteni Rácz Edit, hogy könnyed, légies alakot faragjon, vagy „kőszerű" figurával örvendeztesse meg munkájának jövendő nézőit. Maradt tehát a kompromisszum: egy légies alak egy vaskos kőtömbre feszítve. A plakettekről már beszéltünk: közhelyekbe hajló, túlzsúfolt világuk végképp zsákutcát jelent.

Mindez azt mutatja: Rácz Edit jól teszi, ha most, levonva tárlatának tanulságait, „tabula rasát" csinál, s arra indul tovább, amerre a legbölcsebb — kihasználva karakterérzékét és plasztikai elemzőkészségét: s portréin kísérletezve, kisplasztikákon tanulva újraépíti plasztikai világát, kevesebb közhelyet és több gondolatot építve be művészetébe.

H. Gy.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

OKT 4

KIÁLLÍTÁSON

Rácz Edit

Rácz Edit szobra.

(Selmeczi Tóth János felvétele.)

AP
4.

1970 OKT 4

vagy ha olyl
megnézem, m
bűnözők és t
eszéa a valós
ságú Angyal.

B.

entum

egy csókot lehelt a jobb orcámra.

Erre én, illemtudóan, a bal arcomat is odatartottam. Sőt, viszonoztam is. Illemtudóan. Előbb jobbról, aztán balról.

Ettől kezdve már simán, zavartalanul folyt a »társalgás«, pedig szinte egy szót sem szóltunk. Újból kezdett úrrá lenni bennem a meggyőződés, hogy mégiscsak felesleges dolog a nyelvtanulás.

Ám hirtelen ismét felmerült egy zavaro momomentum...

A Klavgyija mamája!

A kedves mama esernyőt hozott a lánya után, mert a fellegek — bár mi észre sem vettük —, már nagyon sűrűsödtek felettünk. Úgy látszik, a mamának nem volt ínyére a mi elmélyült társalgásunk, mert kézen fogta, és elvitte a lányát.

Közben mondott is valamit. De hogy mit, azt, sajnos, nem értettem, mert mint említettem, nagyon fogyatékos a nyelvtudásom...

Radványi Barna

Milos Budik: Keresztút (Cs

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 AUG 29

1021

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPPRÓZA

JORGE AMADO: FLOR ASZSZONY KÉT FÉRJE. Regény (Európa. A Világirodalom Remekei.)

HONORÉ DE BALZAC: GORIOT APÓ. Regény. (Európa Diákkönyvtár)

KARUNGA, A HOLTAK URA. Néger legendák. (Európa, Népek Meséi)

LENGYEL JÓZSEF: TREND RICHÁRD VALLOMÁSAI. Regény. (Magvető)

SÓS GYÖRGY: HÁROM KÍVÁNSÁG. Regény. (Zrínyi)

J. D. SALINGER: FRANNY ÉS ZOOEY. Regény. (Európa, Modern Könyvtár)

IFJÚSÁGI MŰVEK

GERENCSÉR MIKLÓS: A GYŰLÖLET ELLENFELE. Regény Eötvös Károlyról. (Móra, Nagy Emberek Élete)

HOLLÓS KORVIN LAJOS: A VÖRÖSTORONY KINCSE. Ifjúsági regény. (Móra)

MILIVOJ MATOSEC: A HÁRSFA UTCA RÉME. Ifjúsági regény. (Fórum, Újvidék)

SÁSDI SÁNDOR: TAVASZODIK. Ifjúsági regény. (Móra)

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK, TANULMÁNYOK

FERENCZI LÁSZLÓ: ÉLUARD. (Gondolat, Irodalomtörténeti Kiskönyvtár)

GERSZI TERÉZ: BRUEGEL ÉS SZÁZADÁNAK NÉMETALFÖLDI FESTÉSZETE. (Corvina)

VÁCLAV SOLC—PETR HOREJS: AMERIKA ŐSLAKÓI. (Madách, Pozsony)

Filmbemutatók

EGY KÍNAI VISZONTAGSÁGAI KÍNÁBAN. Színes, francia filmvígjáték. Bemutató: szeptember 3-án.

AZ EMÍR KINCSE. Magyarul beszélő szovjet kalandfilm. Bemutató: szeptember 3-án.

A KÜLÖNÖS ÚR. Színes csehszlovák filmdráma. Bemutató: szeptember 3-án.

Hangversenyek

A POSTÁS SZIMFONIKUS ZENEKAR Wagner-estje, augusztus 29-én, a Halászbástyán. Vezényel: dr. Vasady Balogh Lajos.

HARGITTAY SÁNDOR orgonaestje, szeptember 2-án, a tihanyi Apátsági templomban.

Kiállítások

MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ MŰVÉSZEK KÜLFÖLDÖN. Kiállítás a Műcsarnokban. Megnyitó: augusztus 29-én.

RÁCZ EDIT szobrászművész kiállítása a Műcsarnok Kamaratermében. Megnyitó: augusztus 29-én.

SZIGETHY ISTVÁN emlékkiállítása a váci Vak Bottyán Múzeumban. Megnyitó: augusztus 30-án.

SZILÁGYI ILONA festőművész kiállítása a salgótarjáni Képcsarnokban. Megnyitó: szeptember 4-én.

ÉLE
IRO

IRODALMI

XIV évfolyam 35. szám

Máriássy
ELNÖK – ANYU

Eörsi Is
HEGELRŐL – RENI

VÉLEMÉNYÜNI

Csoóri Sá
NÉPDAL ÉS

Rácz Edit

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 AUG 30

NÉPSZABADSÁG

Budapest

— A MŰCSARNOK KAMARATERMÉBEN tegnap megnyitották Rácz Edit szobrászművész kiállítását.

1021

Racz Edit

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 AUG 27

MAGYAR HÍRLAP

RACZ EDIT SZOBRASZMUVESZ kiállítását augusztus 24-én, szombaton délután 18 órakor nyitja meg a Műcsarnok kamaratermében (XIV., Hősök tere) Somogyi József Kossuth-díjas.

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Rácz Edit

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Debrecen

1971 AUG 12

körül. (MTI)

BALMAZÚJVÁROSBA vándorol
a Hajdúszoboszlón nagy érdeklő-
déssel kísért Rácz Edit szobrász-
művész kiállítása. Augusztus 1-én
délután 5 órakor a Veres Péter Mű-
velődési Központ kiállítótermében
Tóth Béla, a hajdúszoboszlói Műve-
lődési Központ igazgatója nyitja
meg Balmazújvároson a gondolat-
gazdag, nagy mívességű kiállítást.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1971 SEP 21

1021

Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Múzeumban

Rácz Edit szobrászművész kiállítását nyitották meg szeptember 19-én, vasárnap délelőtt a Déri Múzeumban. Megnyitót Julow Viktor egyetemi docens, az irodalomtudományok kandidátusa mondott. A fiatal szobrászművész sokoldalú munkásságáról tett bizonyságot a Déri Múzeumban bemutatott anyagával. Portrék, plakettek, kisplasztikai alkotások sorakoznak a tárlaton, melyeknek témái is változatosak. Megfogalmazásukat pedig minden esetben az emberi problémák iránti érzékenység, a humanizmus hatja át. Rácz Edit kiállítása három hétig tekinthető meg.

Rácz Edit, Julow Viktor és Dankó Imre múzeumigazgató a megnyitón

ban nama[illegible] a feltételeket, amelyek mellett a menekültek teljes biztonságban visszatérhetnek hazájukba.

A közel-keleti helyzettel kapcsolatban komoly nyugtalanságukat nyilvánították az izraeli agresszív politika következtében fennálló veszélyes helyzet miatt és kifejezték azt a véleményüket, hogy a békeszerető erőknek fokozniuk kell tevékenységüket e válság megoldása érdekében.

Megvitatták a két ország közötti kereskedelmi, gazdasági és műszaki együttműködés kiszélesítésének kérdéseit. A szovjet fél kijelentette, hogy segítséget nyújt Afganisztánnak IV. ötéves terve teljesítéséhez.

Mohamed Zahir sah és az afgán kormány meghívta Leonyid Brezsnyevet, Nyikolaj Podgornijt és Alekszej Koszigint baráti látogatásra Afganisztánba. A meghívást köszönettel elfogadták. (TASZSZ)

Tanévnyitó

Hétfőn este hat órakor Debrecenben, a Református Kollégium dísztermében ismét felhangzott a kollégiumi kántus énekszava, s az ódon falak között ezzel kezdetét vette a 434. oktatási év nyitó ünnepsége. A debreceni Református Theológiai Akadémia évnyitó ünnepségén ott volt Kállai Imre, a Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei Bizottságának titkára, Kenderesi János, az Állami Egyházügyi Hivatal titkosa, valamint dr. Bognár Rezső, a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektorhelyettese.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1971 AUG 8

1021

Rácz Edit

A balmazújvárosi Veres Péter művelődési központban legutóbb Rácz Edit szobrászművész alkotásaiból rendeztek kiállítást, melynek hangulatát, egyes darabjainak összetartozását igyekszik megfogalmazni Vencsellei István fotomontázsa.

ű,
a
ja
al

os
iz

Most vizsgázott 500-as Trabant első kézből eladó. Megtekinthető délután, Hámán Kató u. 28., Nemes.

Skoda 1100-as júniusban műszaki vizsgázott, eladó. Marx K. u. 30.

A
Magyar
ördülőcsapágy
Művek
felvételre
keres

férfi
nított munkásokat,
fiatalkorú
fiúkat, lányokat.

Jelentkezni lehet
A VÁLLALAT

Irodák takarításához takarítót, műanyagot hegesztő víz- és gázvezeték-szerelőt, kazánfűtőt, valamint férfi segédmunkásokat felvesz az Alföldi Nyomda, Böszörményi út 6.

A Lőrinci Fonó 15 éven felüli lányok részére felvételt hirdet. 15—16 év közötti lányok részére 1200 Ft havi keresetet biztosítunk. 16 éven felüli leányok részére a betanulási idő 1 hónap, a kereset 1200 Ft. A betanulási idő után 1500—2000 Ft a kereset. Vidékieket korszerű leányotthonunkban helyezzük el, havi 100 Ft térítésért. A leányotthon közvetlen a gyár mellett van, üzemi ebéd, napi 4 Ft. Lőrinci Fonó, Budapest, XVIII., Gyömrői u. 85—91. Kérésére részletes tájékoztatót küldünk.

MEDICOR felvételre keres gépbeállító, géplakatos, esztergályos, mechanikai műszerész, műanyagfröccsgép-beállító, hegesztő, szerszámlakatos, szikraforgácsoló, síkköszörűs, marós szakmunkásokat, hosszeszterga-automatára esztergályos szakmunkást, valamint férfi

Felvételre keresünk
női dolgozókat, 2 és
nodai munkára. Be
hónap. Bővebb felvil
ben is adunk. Pan
Fonógyára, Budapes
Bocskai u. 90., munk

Azonnali belépés
szakmai gyakorlatta
munkást alkalmaz n
csok, festékek kísérl
hoz, alkalmazástech
tunk. 40 órás munk
szombat szabad. Jel
MICAL, Debrecen,
út 5.

Plakátragasztót na
dó munkára felveszü
zés: 8—16 óráig, M
debreceni kirendel
Hadsereg útja 43. s
jobbra.

A Hajdú megyei
ipari Vállalat panel
zéshez felvételre k
szakmunkásokat, va
betonozókat és seg
Jelentkezés a munk

Rácz Edit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1021

1970. szeptember 4. péntek

Rácz Edit szobrai a Műcsarnokban

Tehetséges fiatal szobrász jelentkezik *Rácz Edit* első kiállításán — e kettős jelző minden konzekvenciájával és ígéretével. Fiatal szobrász, aki a pályakezdők türelmetlenségével-bizonytalanságával próbálta végig első nyolc művészévében mesterek és irányzatok egész példatárát, s tehetséges plasztikus, aki e nyolc év után több valódi művet hozhatott a *Műcsarnok kamaratermébe.*

A szemérmesen elhallgatott évszámok hiányában (a rendezés a dátumokat a katalógusból is, a cédulákról is érthetetlenül elhagyta) csak következtetni tudunk fejlődésére, amely — reméljük — a tehetséges saját művek felé halad. Az anyag egyelőre sokféle. Medgyessys, dús aktok *(Rózsika)* és elvont-szürreális plasztikai ötletek *(Dombóvári terv)* váltakoznak erős, archaikus kőszobrokkal *(Geia)*, meg meglepően szimpla, „nőies" zsánerszobrocskákkal *(Bús öreg madár, Majomanya).* Főként pedig igen jelentős *szoborportrékkal;* Rácz Edit tehetségét ma ezek a plasztikai és lélektani erővel telt, egyáltalán nem „nőies" fejek bizonyítják. *Öreg bohóc* című terrakottájának fensőségesen kegyetlen részletessége, a részletezés ellenére összefogott tömeghatása a XVIII. századi osztrák mester, *Franz Xaver Messerschmidt* egyszervolt karakterszobrászatát, *Zöld feje, Gátfutónő portréja* az élesen fogalmazó római császárportrék jellemtükröző, vérbeli plasztikáját juttatja eszünkbe. Merész magabiztosság és valódi tehetség kell ehhez a *műfajhoz* napjainkban, kétezer év után nehéz ebben a hagyományos felfogásban, a karakterség és a plasztikai teljesség határán egyensúlyozva újat, eredetit, mait alkotni.

Rácz Editnek magabiztossága és tehetsége is van ehhez; kár, hogy magabiztossága olykor cserbenhagyja és tehetségét gyakran eredménytelenebb munkákra fordítja. Így keletkezett az a paradox helyzet, hogy míg klasszikus felfogásban készült, mindenféle szimbolizmustól mentes portréi korszerűek és plasztikai gondolatoktól feszesek — modernkedő, véresen intellektuális jelképtömeget zsúfoló plasztikái korszerűtlenek és üresek maradnak. A keresetlen, tömör szobrokat ugyanis végigkísérik a terem falán azok a plakettek és domborművek, amelyek láncokat és gépalkatrészeket, születendő magzatokat és csillagászati jegyeket, kétségbeesett aktokat és üres koponyákat gyűjtenek ilyesféle művelt címek alá: *Virágemberke tánca és szörnyű halála a gépek közt; Régi és modern bálványok; Lét és képletek* — de kusza, formailag-tematikailag zűrzavaros világuk csak a húszas évek túlbuzgó, harmadik vonalbeli avantgardját idézi, nem többet. A naiv jelképek, a hevenyészettség óhatatlanul bevonul a körplasztikába is, s olyan vegyes eredmények születnek, mint a nagyon naturalista ötletet nagyon szecessziós jelképpé kényszerítő, de végül is kubista manírban előadó *Újjászületés* vagy a *Díszoszlop,* költőieskedő szimbólumával meg szimpla naturalista domborműveivel.

Kár lenne Rácz Editnek beleveszni ebbe az álintellektuális, álmodern manírba, amelybe fiatal szobrászaink (főként pedig éremművészeink) oly nagy része beleveszett már. Kár lenne, mert egyéniségéből a már említett művek *eszköztelen modernségére* is telik, s olyan sorozatra, mint gyerek-csecsemő szobrai, a *quattrocento* áhítatos bambínótípusát modern iróniával feltöltő *A pólya rabja,* az elálló gyerekfülek tektonikáját szobrászi-anyai szeretettel felhasználó *Kisfiam portréja* vagy a bájt plasztikai biztonsággal párosító *Méltóságos csecsemő.* Asszonyos szobrok ezek is, de igazi *szobrászasszony* munkái.

R. Gy.

A KNEB MEGVIZSGÁLJA:

Miért romlott a gépkocsialkatrész-ellátás?

(Tudósítónktól.)

Sok panasz alapján a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság megkísérli kideríteni, hogy az utóbbi esztendőkben *miért romlik a személy- és tehergépjárművek alkatrészellátása?* 1966—1968-ban már viszonylagos javulás volt tapasztalható, 1969-ben és 1970-ben viszont teljesen érthetetlenül visszaesés történt, holott az ellenkezője volt joggal várható. Évről évre növekszik az ország gépkocsiállománya és a negyedik ötéves terv időszakában már 600 000 személy- és tehergépkocsi alkatrészellátásáról kell gondoskodni.

A népi ellenőrök vizsgálata ez alkalommal közgazdasági elemzésre is vállalkozik, választ keresnek: milyen tényezők akadályozzák az alkatrészigények jobb kielégítését és milyen intézkedések szükségesek a gépkocsik biztonságos üzemben tartásának biztosítására. Különböző szakmai és társadalmi szervezetekkel együtt előzetesen tájékozódtak már a legsúlyosabb gondokról és a tapasztalatok azt bizonyítják, hogy *zömével jogos panaszokról van szó.*

A szervizek raktáraiban nincs elegendő pótlás a meghibásodott alkatrészek kicserélésére. Hasonló tapasztalatokat szereztek a tehergépkocsik üzemben tartásával kapcsolatban is: *az alkatrészellátás nehézkessége sokszor népgazdaságilag is jelentős szállítási feladatokat akadályoz.* Bebizonyosodott, hogy a különböző vállalatok gépkocsi-üzembentartási költségei gyakran ugrásszerűen növekednek. A kényszer sokszor olyan helyzetbe hoz gépkocsiüzemeltetőket, hogy többletköltségeket is vállalnak, sőt nemegyszer a hivatalos bolti ár többszörösét is: saját műhelyükben maguk gyártanak a vállalatok egyes alkatrészeket, hiszen különben nem tudnák üzemeltetni gépkocsijaikat.

A magánosok körében még rosszabb a helyzet: gépkocsijukhoz csak nagyon kevesen tudnak tartalékolni drágább pótalkatrészeket. Amikor megveszik személyautójukat, joggal gondolják, hogy esetleges hiba esetén a szükséges alkatrészt meg tudják majd vásárolni az Autóker üzleteiben. Mind gyakrabban tévednek azonban számításukban: nem kevesen akadnak, akik egy-egy alkatrész hiánya következtében esetleg *hónapokra is kénytelenek leállítani gépkocsijukat.* Hozzá kell tennünk ehhez, hogy sokszor nemcsak speciális, csak egyetlen típusú gépkocsihoz való nagy értékű alkatrészek szerepelnek a hiánycikkek listáján. Előfordult, hogy olyan alkatrész sem kapható, amely nélkül egyetlen gépkocsi sem üzemeltethető, például dinamó, kondenzátor, gyújtógyertya, golyóscsapágy, gumiabroncs és még hosszan sorolhatnánk az ilyen árucikkeket. Sokszor még néhány fillér értékű kis csavarok, alátétek is hiányoznak az Autóker boltjaiból és a korszerűen felszerelt szervizekből egyaránt.

A jelenlegi lehetetlen állapotokat *részintézkedésekkel megszüntetni nem lehet. Átfogó rendezésre van szükség,* ezt követeli közlekedéspolitikánk is, amelynek megvalósítása során évről évre több személy- és tehergépkocsi kerül forgalomba. A KNEB vizsgálata az átfogó, hatékony szabályozást szeretné most segíteni.

Rácz 1978

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Budapest

— Szombaton, a Művészek kamaratermében megnyílt Rácz Edit szobrászművész kiállítása. A bemutatott műveket Somogyi József Kossuth-díjas művész méltatta megnyitó beszédében.

Rácz Edit

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR NEMZET

Budapest

970 AUG 13 01

Rácz Edit szobrászművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás szombaton a Műcsarnok kamaratermében. A bemutatott műveket Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész méltatta.

*

nak is gazdája, a
Oktatásügy című kiadvány-
sorozatában könyvet jelente-
tett meg dr.

noknal
Igazga
drága
ELEKN
sén ré
és virá
mat en
Partizán
Köszö
rokonok
szeretett
LAJOS
részvétül
fajdalmu
tek. A g
Köszön ... mindazon rokonoknak, ismerősöknek, a ház lakóinak, akik szeretett halottunk, LEITGEB JÓZSEFNÉ temetésén megjelentek, részvétükkel és virágaikkal mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család, Jósika u. 31. sz. T. 4761.

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, barátoknak, akik szeretett halottunk, SZARKA GYÖRGY temetésén megjelentek, részvétükkel és virágaikkal mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család, Hunyadi tér 7. T. 4759.

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték, hogy özv. dr. REGDON ISTVÁNNÉ Kiss Mária Adél 1969. december hó 27-én tragikus hirtelenséggel családja körében Budapesten elhunyt. Temetése január 9-én lesz a Farkasréti temetőben. T. 4781

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, akik szeretett halottunk, TALPAI DEZSŐ temetésén megjelentek, részvétükkel és virágaikkal mély fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. A gyászoló család, Petőfitelep, Vadas M. u. 7. T. 4782.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy drága jó fiú, férj, édesapa és nagyapa, SZUKITS LÁSZLÓ, életének 65. évében rövid szenvedés után elhunyt. Temetése január 9-én 14 órakor lesz a belvárosi temető ravatalozójából. A gyászoló család. József A. sgt. 120. T. 4780

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett nagynénink, özv. ÁBRAHÁM GYÖRGYNÉ Borka Katalin, életének 91. évében rövid szenvedés után elhunyt. Temetése január 7-én 10 órakor lesz a belvárosi temető ravatalozójából. A gyászoló Hegyközi család és Regősné, Nemestakács u. 36. T. 4778.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férj, édesapa és nagyapa, BUDAI JÁNOS, életének 72. évében január 5-én elhunyt. Temetése január 8-án 14 órakor lesz a Dugonics-temető ravatalozójából. A gyászoló család. Juhász Gy. u. 11. T. 4776.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett feleség, édesanya, nagymama, dédmama, testvér és anyós, SZABÓ JÁ-

és
ör-
ál-
vá-
68.
on
e-
n-
s-
Y
k,
-
i
T. 4765.

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy szeretett férj, édesapa és nagyapa, KULCSÁR ISTVÁN, életének 62. évében hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése január 8-án 12 órakor lesz a Dugonics-temető ravatalozójából. A gyászoló család, Külterület 20. T. 4784.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férj, édesapa, nagyapa, testvér és rokon, LASKAI IMRE, életének 60. évében elhunyt. Temetése január 8-án 10 órakor lesz a Dugonics-temető ravatalozójából. A gyászoló család. T. 4783.

Felhívjuk kedves ve
1970. I. 1-től a

készpénzes
eladást ism
a FÓKA Vá

A szállítás FÓKA—A
közös lebonyolításban
Megrendelőhely: VOLÁN-ir
Szeged, Bajcsy-Zsilins
Telefon: 12-223, 12-448.
Vásárláskor a szállítás
tése mellett az AKÖ
tosít.

Homok ára, kocsira rakva
Szállítási költség
lerakással együtt

Eladás munkanapokon
szombaton 7.30 órától
Szállítási idő (szombat kivé
T. vásárlóink, szíves megbíz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1970 JAN 7

1021

Szeged szobrai

Rácz Edit

Zsiráfok

(139.) A Ságvári utcai óvoda udvarát díszíti a képünkön látható két zsiráf. A gyermekek szemével ábrázolt, kettős kompozíció Rácz Edit szobrászművész alkotása. A két zsiráf 1968-ban került jelenlegi helyére.

Rácz Edit

1970 AUG 4 0

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HIRLAP

RÁCZ EDIT SZOBRÁSZMŰVÉSZ kiállítása szombaton nyílt meg a Műcsarnok kamaratermében.

1021

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

AUG 9

Paris Fair

NÉPSZAVA

Budapest

KIÁLLÍTÁSOK:

Műcsarnok: Magyar építészet 1945—70. Magyar származású művészek külföldön. Műcsarnok Kamaraterem: Rácz Emil szobrászművész kiállítása.

Ernst Múzeum: Anatolij Nyikics szovjet festőművész kiállítása. Diósy Antal festőművész akvarell kiállítása.

Fényes Adolf-terem: Kepes Ágnes kerámikus kiállítása.

Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítási terme: Dorothie Field angol festőművész.

Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged: XI. szegedi nyári tárlat.

ovellaban is nagy szerepet

gdíjas mosogató asszony
nt jár vissza munkahelyé-
a számára szokatlan pesti
nészkodik, koldusnak nézik,
nak neki, s megszállja a

MOZAIK

Férj: — Most, miután megházasodtunk, megmondhatom neked néhány hibádat...

Feleség: — Ne fáraszd magad drágám, pontosan tudom őket. Ezek azok a fogyatékosságaim, amelyek miatt nem jutott különb férj nekem.

*

— Ez egyedülálló könyv a világon — mondta Bernard Shaw a barátjának. — Ezt a könyvet kölcsönadtam valakinek — és visszanyerte.

*

— Szeretném bejelenteni Önnek igazgató elvtárs, hogy tegnap megnősültem.

— Nagyszerű! Gratulálok. Nagyra becsülöm a nős dolgozókat. Ők mindig szívesebben maradnak az irodában munkaidő után is.

*

— Úgy látszik, nem valami boldog ez a házaspár, folyton veszekednek.

— Ó nem, alapjában véve boldogan élnek, csak abban nem tudnak megegyezni, hogy ki teszi boldoggá a másikat.

*

Gyakorló anya tanácsolja a fiatal anyának:

— Csak arra gondoli, hogy ez nem a te gyereked. A más gyerekét mindenki tudja nevelni.

*

Feleség: A tudósok azt állítják, hogy egy átlagember száját tízezer szó hagyja el naponta.

Férj: — Drágám, ezek szerint te korántsem vagy átlagember.

*

Párizsban egy unokaöcs

HU

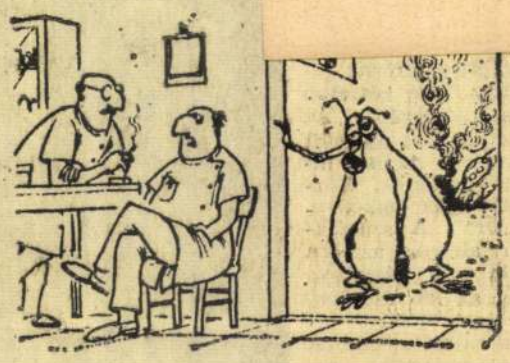

— Milyen egyhangúság, egy nap olyan, mint a másik...

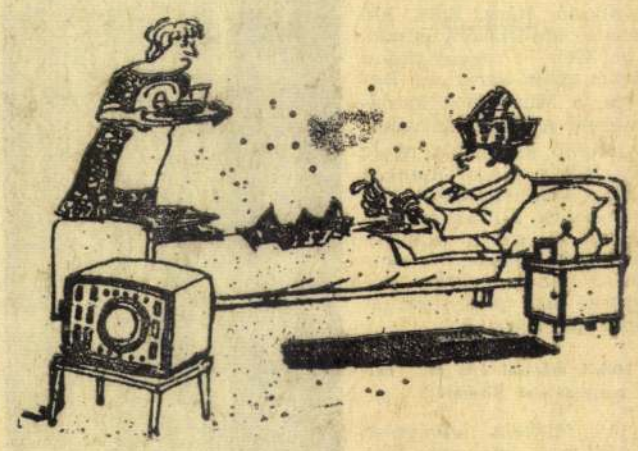

— Nem is sejtettem, hogy ilyen pompás a tv gyermekműsora!

— Elrettenti a tolvajokat, mert félnek, hogy valami betegséget kapnak tőle.

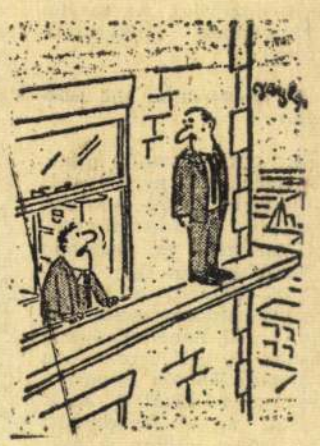

— Mr. Benson, elmehetek szerdán, hogy részt vegyek az ön temetésén?

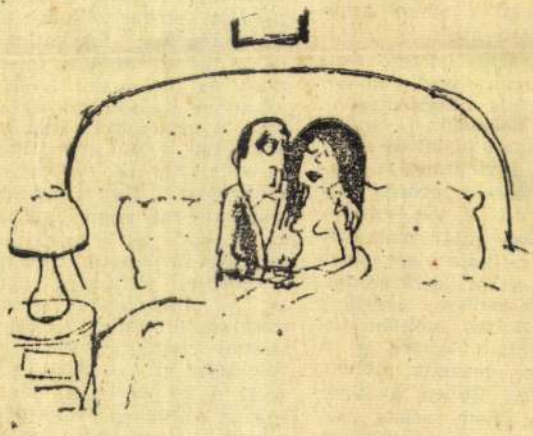

— Drágám, és mikor viszel magaddal a te fészkedbe?

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZTÖ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 JUN 28
NÉPÜJSÁG
Szekszárd

Rácz Edit

1021

A zöldszájú zsiráfoktól a Mártírig

Portré egy fiatal szobrászművészről

A budapesti ötödik emeleti műteremlakást a mintázóasztal uralja. A falon hatalmas könyvespolc. A regények mellett képzőművészeti albumok és anatómiai szakkönyvek sokasága. Az ágy fölött két több millió éves „kődarab". Az egyik kövület haltest nyomait őrzi. A kövületek mellett fára foglalt rézplakettek. Köztük az alkotó egyik legkedvesebbje az „Óra". A szürrealista stílusú alkotás az óra számlapjának 12 fázisában mutatja meg az idő múlását, s azt a nyomot, amelyet az emberi arcra rajzol az idő. A gyermekfejből aggastyán lesz. S az óralap aljában, a ma korának mechanisztikus életképe mellett, ott van az ősi, a régmúlt idő az egyetlen kis csirasejt, amelyből az élet mindensége elindulhatott.

Az alkotó Rácz Edit, aki első önálló kiállítására készül. A kiállítás megnyitására augusztus 29-én kerül sor Budapesten, a Műcsarnok kamaratermében. A diplomaátvételtől az önálló kiállításig nyolc év telt el. A nyolc év munkás napjainak eredményeként több köztéri szobra áll az országban, állat- és gyermekfigurákat ábrázoló kisplasztikái vannak forgalomban, s finom művű kifejező bronzplakettjeit ismerhetik az érdeklődők.

— Melyik művével érte el művészi pályája első sikerét?

— A főiskola elvégzése után, 1962-ben hosszabb időt tölthettem a kecskeméti művésztelepen. Itt kaptam első feladatomat is. Egy szegedi óvoda kertjébe készítettem alumíniumból egy zsiráfpár szobrát. Életem nagy sikere lett ez a szobor. A zsiráfok foltja csupa zöld. Az óvodások mindennap „jóllakatják" őket fűvel.

— Mi következett az első felkérés után?

— Egy portré, azután mintegy 3 nehéz év, majd újból egy portré. A portré látszólag a könnyebb szobrászati műfajhoz tartozik. Ez azonban csak látszólag van így. Valójában az nehezíti a dolgot, hogy a portrénak nemcsak hasonlítania kell, hanem művészi alkotásnak is kell lennie. Az egyik portré Kacsóh Pongrácról készült, műkőből és saját faragással, s a kecskeméti szoborsétányon látható. A másik portré Jókai Móré, s a békéscsabai Jókai Színház előcsarnokában áll. Ezt is mészkőből faragtam, magam. Nívódíjat kaptam érte.

Nemcsak a Jókai-portréért kapott nívódíjat Rácz Edit. Azt kapott a következő köztéri szobráért is, amely a tatai tó partján áll.

— Ez a vízi istennő volt tulajdonképpen első komolyabb figurális megbízatásom. Először a helyszínnel ismerkedtem, a tatai tájjal és a tóval. Ennek a vidéknek a geológiai szerkezete erősen átszaggatott, itt a víz mindenütt könnyen talál magának utat. Ezt a bujkáló vizet akartam én kifejezni szobrommal, a vízi szellemben, amelyet mintegy a város emblémájának is szántam, hiszen a tó partján, az országút mellett állították fel. Ebben a kissé szimbólikus, nem reális női figurában a hely szellemét akartam megjeleníteni. Travertin mészkőből készült ez a figura. Bizonyos nézetből nonfiguratív, fő nézetből viszont figurális. Ezzel a szintézissel a mű k rsz rűségét akartam megadni.

A Mártír egyik alakja

Az eredményt már számosan megcsodálták. A hatoldalú kőoszlopra ráerősített domborművekből álló együttes tetején egy „figura" áll. Ez az életerőtől széthasadó mag. Az oldalakon az ember küzdelme, győzni akarása, a természet erőivel való viaskodása áll 18 domborműben megformálva.

Rácz Edit már a kiállítása anyagát állítja össze, s legújabb megbízatását álmodja meg.

— A dombóvári új kórház kertjébe készíthetek egy szobrot. Az a hitvallásom, hogy egyetlen művész se kötelezze el magát, ezért készítek realista, szürrealista és nonfiguratív plasztikát. A dombóvári kórház kertjébe nonfiguratív munkát képzelek. Anyaga polírozott mészkő, mely középen egy üreget képez, ebben zöld színű üvegsalakból készült rész lesz. Szemléltetni talán úgy tudnám, hogy olyan lesz e kompozíció, mint egy nyíló virág, amelynek a közepét, a bibét, a zöldes üvegen megcsillanó világító fény önti majd el.

Rácz Edit készítette a szekszárdi művelődési központ avatásának emlékére a plaketteket. Egyik oldalán maga a művelődési ház látszik, a másik oldala szimbolikus, az új élet jelképe. Rácz Edit, Tolna megye „háziszerzője" lett. Alkotásai művészi teljességükkel nagyban hozzájárulnak majd a megye több községének díszítéséhez.

MÉRY ÉVA

A Fiatal Képzőművészek Stúdiuma 1919-re való megemlékezés alkalmából pályázatot írt ki. Ennek első díját vehette át Rácz Edit a Mártír című kompozíciójáért. A Mártír néhány hónap múlva Tamásiba kerül. Rézöntvénye már elkészült.

— Hogyan született a Mártír?

— A téma szabad volt. Önálló invencióból lett ilyen, amilyen. Nem kapcsolódik szorosan egyetlen mozgalomhoz sem. Tulajdonképpen a valamennyi igazságos harcban meghalt apa és az őt igazságosan gyászoló valamennyi fiú tragikumát akartam vele kifejezni. Ez az én tiszteletadásom a mártírok előtt.

A Mártír kicsinyített mása, terve már ki volt állítva a Műcsarnokban, s a tévé is bemutatta, mint díjnyertes munkát. S ekkor kezdődött Tolna megye és Rácz Edit kapcsolata.

— Váczi Imre személyében nagyon felkészült építészre találtam. A Mártír a templom mellett természetesen kialakult ligetben fog állni. Ez olyan keret, ahol a tiszteletadás és emlékezés hangulata könnyen alakulhat ki a nézőben. A kompozíció első változatán egy sirató anya figurája is volt. Ezt az alakot végül elhagytam. Úgy gondoltam, hogy a sirató anya legyen maga a néző, az a néző, aki a gondolattal azonosulni képes. A felület feldaraboltságában is a fogantatása eszméjét akartam kifejezni. Az álló fiú vékony, zsenge vállán nyugvó felelősség ezt az alakot erőssé teszi. A fiú akt figurájával pedig az ember mezítelen fájdalmának megrázóbb élményét szerettem volna elmondani. A halott figura felöltözöttségével pedig a népi mozgalmak elesett hőseire akartam utalni.

A Mártír elkészítése után a Kertészeti Egyetemtől kapott Rácz Edit bonyolult feladatot.

CHEY

Zenészek

TÁNCDALÉNEKESEK

MAGOLÓS

NEHÉZ KEZDET

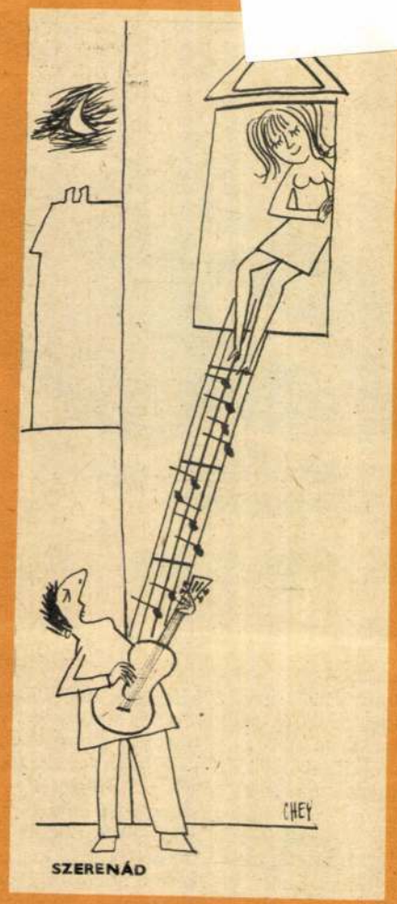

SZERENÁD

ÉNEKÓRA

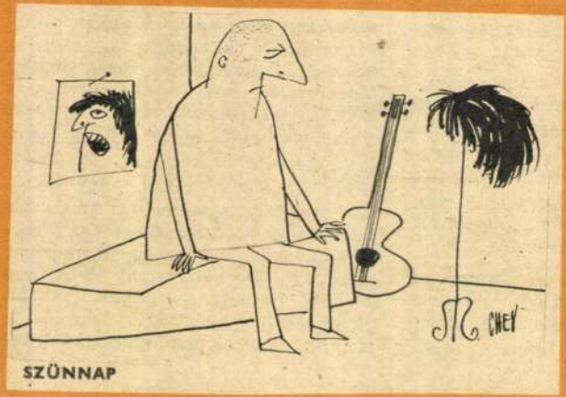

SZÜNNAP

IM
IFJÚSÁGI MAGAZIN

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBÓL

Diákzsebre méretezve

•

Bemutatjuk a Beach Boys együttest

•

Tribün:
A labda kerek

•

Tánc helyett

•

Im album:
Közkívánatra
Szörényi Levente

•

A megdöbbent próféta felemelkedett

•

Vita:
Hogyan ismerkedjünk

•

Pop-song-prop-song

•

Voith Ági

•

Divat

•

•

•

IFJÚSÁGI MAGAZIN

FOTÓ: KRESZ

valamelyik képeslapunk közölt csecsemőkről egy szellemes fotósort; az egyes portrék alatt ilyesfajta feliratok: a vezérigazgató, a bürokrata, az öntelt stb. A fotóművész ennek az életkornak mechanikus mimikai mozgásait használta fel egy-egy felnőtt karaktertípus érzékeltetésére. Ha gondosan megfigyeljük akár a plakettfigura, akár a szobor oldalnézetét, észrevehető, hogy a művész a zsengeség mellett ezt a »kisöreges« jelleget is éreztetni kívánta.

Portré-alkotáskor a művész nemcsak a modell karakterét kívánja megragadni, hanem saját mondanivalóját, élményét is ki akarja fejezni. A szoborban tükröződik véleménye az ábrázolt személyről, sőt a modell gyakran ürügy, téma, mondanivalójának szoborrá váltására.

Ennek a plakettnek és szobornak a megalkotásakor tulajdonképpen a szobrászban már régóta felgyülemlett emberi-művészi élmény talált kifejezési lehetőséget. Milyen különös kis lények ezek, ezek az egy-két hónapos gyermekek, mennyi életerő van bennük, mégis mennyire gyengék, védtelenek, kiszolgáltatottak, szeretetre, emberi környezetre szorulók — körülbelül ez a mondanivaló fejeződik ki a két alkotásban. A plaketten ábrázolt gyermek kis, kókuszdiószerűen nyújtott, törékenyen finom fejével élesen rajzolódik ki. A védelemre szoruló zsengeséget hangsúlyozza az őt körülvevő pólya. A művész az eleve adott kerek plakett lapot azzal, hogy meghajlította és környezetet ábrázolt vele — kifejező funkcióval ruházta fel. A kis apróság gyámoltalan, védtelen, de ugyanakkor az életerőt jelzi, hogy dühösen, konokul összeszorított kézzel alszik. Ez az ökölbeszorított kéz a csecsemők jellegzetes megnyilatkozása. A portrészoborban, amely tíz nappal később hathetes korában készült ugyanarról a gyermekről, ennek az alapmondanivalónak másfajta kifejezésével találkozunk. A művész nem ismétli önmagát. A gyermek telt, puha arcán az evés, ivás, alvás öröme sugárzik. A szem nyitott, mégis az egész arcon aluszékonyság tükröződik. Az arcból hangsúlyosan ugrik ki a száj, az erősen előretolakvóan mintázott felső ajakkal, mintegy jelezve a falánkságot, a táplálkozás mindenen felül álló igényét. A plaketten a gyermek fészekszerű körülforgásával fejezi ki a művész a védelemre szorulást, a szobornál pedig a gyermek fejének balra döntésével hangsúlyozza, hogy egyensúlyi helyzetében bizonytalan, erőtlen még. A védelemreszorulást emeli ki azzal is, hogy ezt a lágy gyermekarcot ábrázoló, megdőlt fejű portrét egy durva kőposztamensre helyezte. A mészkő azonban túlságosan szemcsés és érdes, és a sima bronz mellett stílustörést okoz. Vagy kissé csiszolni kellett volna rajta, vagy más követ választani.

KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN

FIALKA
TESLA
JABLONEC

TRAKIJA
BOTEV
ARANYHOMOK

ZASTAVA
DUBROVNIK
KRLEZSA

WAJDA
SOPOT
ZAKOPANE

JENA
ZWICKAU
WEIMAR

GOPÓ
PLOESTI
MAMAIA

1021

im tár lat

RÁCZ EDIT
1936, Budapest

„Tehetséges, csak kár, hogy lyány" .. mondta róla kilenc éves korában a nagy szobrászművész, Medgyessy Ferenc, amikor néhány agyagfiguráját megmutatták neki.

A Képzőművészeti Gimnáziumban Somogyi József növendéke volt. 1955-ben fölveszik a Főiskolára szobrász-szakra. Pátzay Pál növendékeként végez 1961-ben. — Ugyanebben az évben készíti el életnagyságú „zsiráfkölykök" című kompozícióját, egy újonnan épült szegedi óvodába, 1962-ben emlékmű-portréra kap megbízást: Kacsoh Pongrácz szobrát mintázza meg Kecskemétre. Ezután három évig nem jut megbízáshoz, kénytelen kerámiákból fenntartani magát. — 1966-ban mintázta meg a békéscsabai színház részére Jókai másfélszeres életnagyságú portrészobrát. A gipsz-szobor már kész, most faragja kőbe a portrét saját törékeny kezeivel, a környék kíváncsi srácaitól többszörösen „körülnyeritve".

A hagyomány továbbfejlesztésének, megújításának lehetőségeit kereső művészek közé tartozik. A főiskola utáni első évek a konvenciókból való szabadulni akarás jegyében teltek el. Művészi elképzeléseit leginkább gyermekportréiban és állatfiguráiban sikerült megvalósítania.

Gyermekről portrét készíteni nem könnyű vállalkozás. Hát még egy néhány hetes újszülöttről vagy csecsemőről! A portrészobrászat lényege ugyanis a karakter megragadása, a néhány hónapos gyermeknek viszont még nincs önálló, kialakult egyénisége. Arcvonásai szinte napról-napra változnak. Az arc redőzetlen, sima: nehéz szembeötlő, jellegzetes vonásokat találni, kevés a hangsúlyozható, részletezhető forma. A plasztikus ábrázolás a szem, az orr, a száj karakterisztikus és az egész fej egybefoglaló megformálásán alapul. Az arc mintázásában a festői, laza átmenetek, a puha fényárnyék hatások nyilvánulnak meg. Figyeljük meg a szembenéző portrészobrot: a szem, az orr, a száj erős formákkal mintázott, az arcon ellenben puhán rezeg a fény, a művész szinte naturalisztikus pontossággal, aprólékossággal követte végig a lágy arcvonásokat, a nehezen érzékelhető átmeneti formákat. Viszont nagyon határozottan kirajzolt ezeknek a kis gyermekeknek a profilja. Szembetűnően megmutatkozik ez nemcsak a plakett-figurán, hanem azon a képen is, amely a szobrot oldalnézetből mutatja.

A szobrászok jórésze, amikor néhány hónapos gyermek mintázására vállalkozik, eleve lemond a karakterábrázolásról. Ezeknek a kis apróságoknak valóban nincsenek a felnőtteknél tapasztalható értelemben karakterisztikus vonásaik, de ez nem jelenti azt, hogy arcuk jellegtelen. Jellegzetességük részben éppen ebben a nehezen megfogható változékonyságban, zsengeségben rejlik, karakterük elsősorban életkorhoz kötött, de bizonyos pszichológiai alapsajátosságok már megmutatkoznak. Az ilyen kisgyermekek még szinte az időtlenség határán mozognak. Hasonlóan a nagyon öregekhez, rengeteg náluk az üresjáratú, mechanikus mimikai mozgás. A kis zsenge arcokban egy-egy nézetből van valami komikusan öreges is. — Évekkel ezelőtt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Rácz Edit

PETŐFI NÉPE

1964 MÁJ 21

— A MEGYESZÉKHELY SZOBORSÉTÁNYÁRA kerülő Kacsóh Pongrác portré agyagmodelljének bírálatára a szobrász zsűri június 5-i ülésén kerül sor, melyet a kecskeméti művésztelepen, Rácz Edit szobrászművésznőnél tartanak meg.

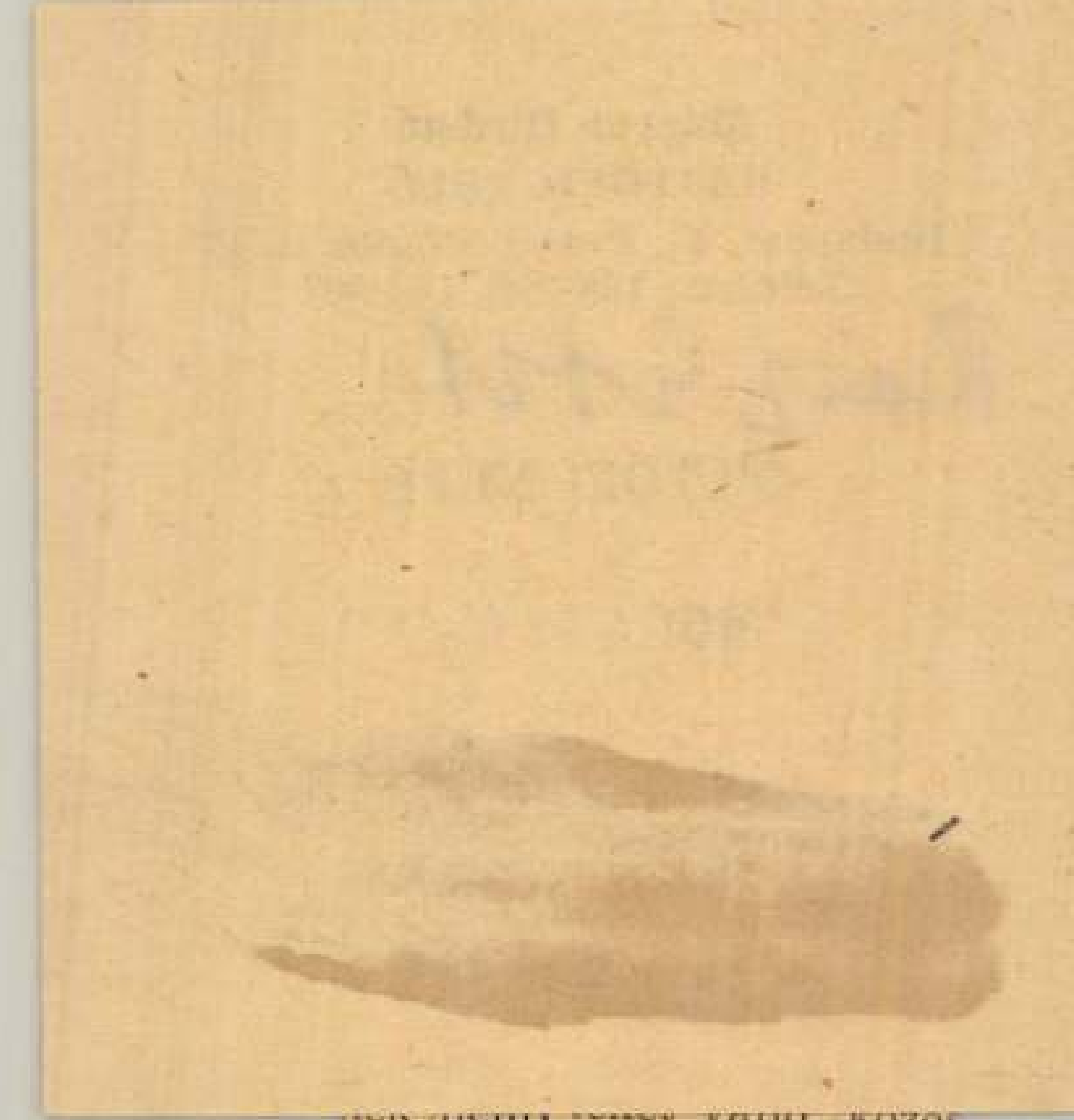

úttesten
jellemző
amelyből
dő országokat.
sabb — éppen
ságok, mint K
legutóbb Egyipto
sai alapján — h

Művelődés-Irodalom
Művészet

Elveszett paradicsom

Évadnyitó bemutató a Kecskeméti Katona József Színházban

Kamaradrámával nyitotta meg kapuit az idén a kecskeméti színház. Történelmi kör-

Sarkadi sokat vitatott életművének ez a tragikusan szép darabja maga is polémiák for-

ban a legapróbb részletekig kidolgozott előadás bemutatására

LÁTÓHAT

Mint a fala

BALOGH ANDRÁS festőművész tanár is, művészettörténész is, s így sokoldalú megvilágításai képes adni a tollhegyre tűzött témának: a giccsnek. „A képzőművészeti giccs" című könyvétől nemcsak azt tudja meg az olvasó, hogy mi is tulajdonképpen a giccs, miről lehet felismerni, milyen sa-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

1964 OKT 18.

Rácz Edit

/1021

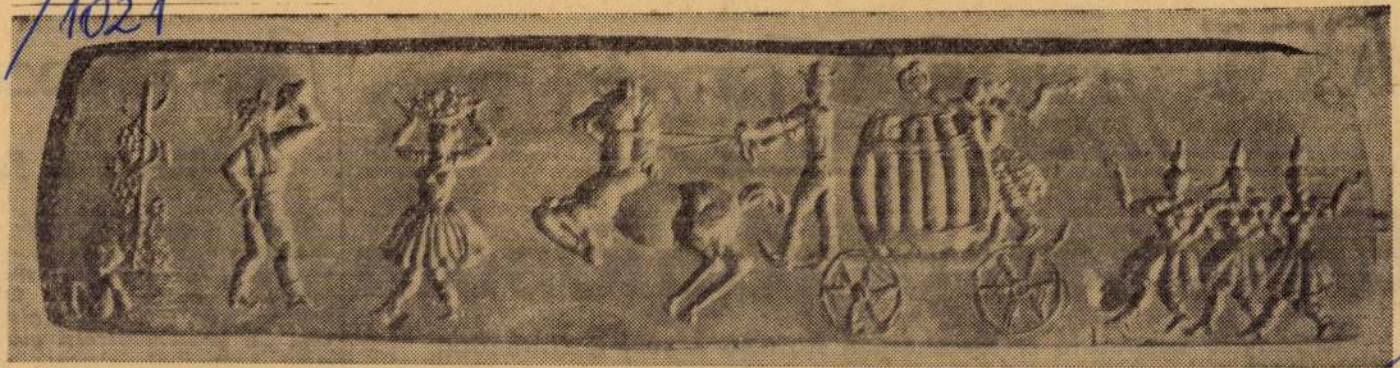

Rácz Edit: Szüret az aranyhomokon (relief)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1965 DEC 29.

Rácz Edit

Rácz Edit szobrászművész Csikó fiával című alumíniumkisplasztikáját a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat elkészítette, és rövidesen kereskedelmi forgalomba hozza.

RÁCZ EDIT

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1983 JUL 01

1021

Szobrot állítottak dr. Jahn Ferencnek

Százhatvanöt éve született *Semmelweis Ignác*. Az anyák megmentőjének születésnapja hazánkban az *egészségügy napja*. Ebből az alkalomból avatták fel csütörtökön délelőtt *Jahn Ferenc* szobrát a róla elnevezett dél-pesti kórházban.

Az ünnepségen — *melyen részt vett a mártírhalált halt kommunista orvos özvegye* is — *Major Tamás* színművész idézte fel a „szegények orvosának" életútját. *József Attila* verseivel érzékeltette azt a környezetet, melyet az 1902-ben született orvos — diplomájának megszerzése után, huszonhat évesen — önként választott működésének színhelyéül: *a kispesti szegénynegyedet*. Ingyen gyógyította a rászorultakat, s közben megismerte sorsukat, életüket. Tapasztalatait hasznosítva, 1937-ben megrendezte a városházán a kispesti *szociográfiai kiállítást*, melyet — agitatív ereje miatt — a belügyminiszter betiltott.

Dr. Jahn Ferenc a harmincas évek elejétől a Kommunisták Magyarországi Pártjának egyik kiemelkedő alakja volt. 1944 őszén — harmadik letartóztatása alkalmával — a Margit körúti fegyházba került, ahonnan *Dachauba* hurcolták. Ott halt mártírhalált.

Fejér Gábor felvétele

A szocialista egészségügy mártírjának szoborportréját — *Rácz Edit alkotását* — a XX. kerületi Tanács ajándékaként *Gyulai Gusztáv* tanácselnök adta át a kórház dolgozóinak.

— vs —

Míg a Mahler-int
ció hatalmas előadói
tust, közel hatszáz fő
dát mozgósított s a
csarnok különleges
akusztikai proble
megoldását rótta fe
a mű szellemi interp
jának feladatával p
mosan — itt ilyen problémával nem kellett szembenéznie. Legfeljebb a szabadtér különleges hangzásviszonyaival. A Magyar Állami Hangversenyzenekar — amellyel most első ízben találkozott — általában egyetértő módon követte karmesteri utasításait. Joó Árpád jelzésrendszere világos és jól követhető. Személyében erős hatású karmesteregyéniséget ismertünk meg, aki a partitúrákból a művek szellemét olvassa ki, s egyformán törekszik a részletek és az egész egybefogására. Talán leghalványabban a műsor elamint a mű partitúráját felfedező Schumann nevezte. Az egyórás alkotás minden pillanatában átélt interpretáció volt. Eleven zenekari játék jellemezte mind a négy tétel kivitelezését. A daloló Allegrók s az Andante édes mélabúja valódi schuberti világot idézett fel. Egyformán bizonyítva a zenekar és a karmester felfogásának egységét, a mű minden részletét átvilágító szándékot, s a zene szimfonizmusába rejtett sok-sok vokális elem, énekszerűség emberközelségét.

Raics István

EDELMI VÁLLALAT
utcai telephelyre (Kőbánya)
ki előadót; raktári beosztottat.

szombat kivételével) a 316-569-es telefonszámon,

esen,
kaügyi osztályon.
Bajcsy-Zsilinszky köz 1.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 ÁPR 3 0

MAGYAR IFJÚSÁG

1021

Rácz Edit kiállítása

A ráckevei Ács Károly Művelődési Ház 1982. április 18-ig mutatta be *Rácz Edit* szobrászművész bronz domborműveit és néhány *érmét*.

A kiállítás megrendezését az is indokolta, hogy Rácz Edit kapott megbízást a Ráckevén létesítendő Mesterházi Lajos Emlékparkba két dombormű elkészítésére.

szervezetek dolga, hogy a határozat alapján kidolgozzák saját feladataikat, cselekvési programjukat.

A testület tagjai és a meghívottak közül a vitában *Bánfalvi Attila, Bárd András, Bödi György, Horváth Attila, Lantos Katalin, Nagygyörgy Márton, Pusztai Ferenc, Stipkovits Ferenc, Szarvas László, Takács Ferenc* és *dr. Vastagh Pál* vett részt.

izottság titkára —, *Várko-*
MSZMP Központi Bizott-
, a Népszabadság főszer-
dott ünnepi beszédet. Ezt
om Mihály állami kitün-

Lenin-emlékplaketteket
emelkedő eredményt elért
listáknak.

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

RÁCZ Edit nobrán

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Rácz Edit szobrász-művész

SZABOLCS SZATMÁRI SZEMLE

1984 — 4

1021

Rácz Edit:
Négy évszak — Tavasz

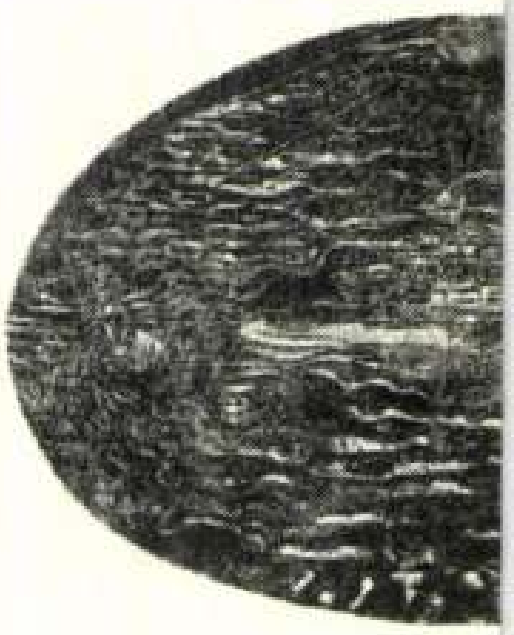

Rá
Négy é

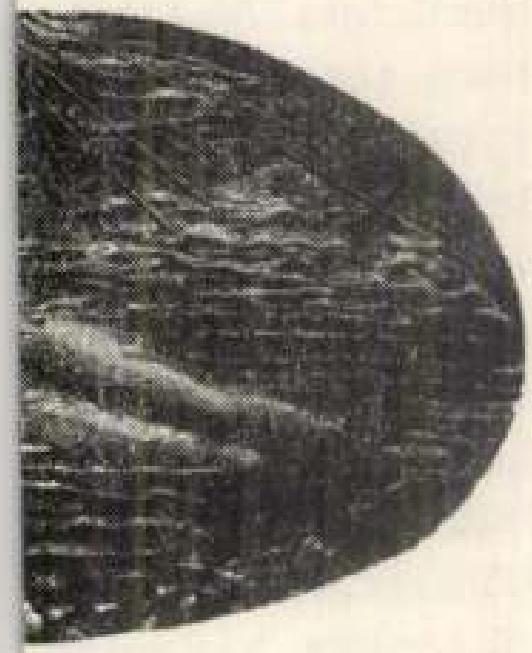

ácz Edit:
vszak — Nyár

ta
a
b
d
b
m
sa
a
tó

képe az *Indulni százszor, ezerszer* c. versben tűnik fel az ismert Munkácsy-kép alapján. Egy villanás erejéig megidéződik John Lennon, Prométheusz, Oresztész alakja is — ugyanilyen töl-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTOFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Rácz Edit, szobrász-művész

NÉPSZABADSÁG

1984 NOV 22

1021

Ma avatják fel Ráckevén Mesterházi Lajos emlékművét

Hát már Mesterházi tér is van, Ráckevén, kedves városában. Ott avatják fel ma délben Rácz Edit alkotását, Mesterházi Lajos emlékművét.

Szeretett Ráckevén lenni: két háza is volt, mindkettőben jártam, az első, nyári otthon alkalmatosabb volt a horgászásra, a második, a nagyobbik ház, ha nem tévedek, ugyancsak a Duna partján volt, de egy kissé távolabb a víztől. Itt harcolt rettenetes betegségével, ide várta barátait, ismerőseit. Ugyanúgy, mint más, zordonabb évszakokban, föl Budára, az Országház utcai otthonba: eszmét cserélni, beszélgetni, mindenről, ami történt, a nagyvilág és a kis irodalmi élet dolgairól. Szenvedélyes beszélgetések voltak ezek és roppant tanulságosak. Nem azért, mintha Mesterházi valamiféle bölcs mindentudó pózát vette volna fel, éppen ellenkezőleg: ő azt szerette, ha mások is kimondják véleményüket, ha megismeri mások gondolkodásmódját. Nem titkolta álláspontját, de ezt a tények alapján alakította. A valóság megszállottja volt. Még súlyos betegen is vállalkozott rá, hogy vidékre menjen, s éppen a Népszabadság számára készítsen a változó magyar faluról riportokat. Izgatták a múltunk körül kialakult viták: ezért tanulmányozta alaposan Károlyi Mihály életútját, a Tanácsköztársaság örökségét, és ezért gondolta át újra meg újra életútját a felszabadulás után, s nemcsak a sajátját, hanem generációjáét, azokét, akik elkezdték az új ország építését. Távol állott tőle az önelégültség ugyanúgy, mint az önmarcangolás. Igyekezett tárgyilagos lenni, s mint mindenkor: hasznos akart lenni. Hasznos az ügy, a szocializmus, a nemzet számára.

Nemrég jelent meg önéletrajza, illetve azok a részletek, amelyekkel még elkészülhetett. Ez is méltó emlékműve Mesterházi Lajosnak, s arra int, hogy az aktualitás, a jelenhez szólás vágya, akarása korántsem azonos a tiszavirág-életű divatok követésével. Mesterházi Lajos időszerűsége a gondolkodás tisztességének és a közösségi elkötelezettségnek a mindenkori aktualitása.

Ma emlékművet avatunk. Nemcsak Ráckevét emlékezteti ez a város egyik szerelmesére, hanem az egész magyar szellemi életet Mesterházi Lajos írói-emberi tisztességére, magatartásának időszerűségére.

E. F. P.

Az emlékmű részlete (Rácz Edit alkotása).

A Kék fény után

Betörő rendőrkézen

A november 14-i Kék fény adásában a rendőrség a lakosság segítségét kérte *Fekete Péter* 38 éves, többszörösen büntetett, foglalkozás nélküli, budapesti lakos elfogásához, aki alaposan gyanúsítható nagy kárt okozó többrendbeli betöréses lopás bűntettének elkövetésével. A rendőrség Feketét tegnap elfogta és letartóztatta. (MTI)

kiskereskedő és *Répási* éves szervizmunkás duna sok ellen. A gyanúsított nuárjától 1983 december csén autóalkatrész-üzletü lönböző alkatrész-értéke toktól kiskereskedelmi á rolt alkatrészeket 20, 30 felárral értékesítették, és 800 ezer forint jogtalan ha tottak.

Az ügyben a vizsgálat pesti Rendőr-főkapitányság gazdasági rendészetével közösen a Bács-Kiskun megyei Rendőr-főkapitányság folytatja. (MTI)

Felhős, párás idő

Hazánk időjárását az Atlanti-óceán felől érkező, mind enyhébb légtömegek alakítják a következő néhány nap alatt. Emiatt a hőmérséklet a november második felének megfelelőnél kissé magasabb. Szerdán még az Atlanti-óceán felett örvénylett egy rendkívül mély, gyors mozgású ciklon. Ennek nyugati oldalán már megjelent a hideg levegő is kontinensünk közelében. Ennek hatásával majd csak a hét végén, illetve a jövő hét elején kell számolni.

Az ország nagy részén szerda délutánra felszakadozott a felhőzet. A Tiszántúlon még délután is esett az eső. A hőmérséklet csúcsértéke 4—9 fok között alakult.

Előrejelzés ma estig:

Változóan felhős, párás idő, egy-két helyen gyenge esővel. Napközben többfelé megélénkül a déli szél. A hőmérséklet csúcsértéke 4—9 fok között lesz.

A Duna vízállása Budapesten tegnap 130 centiméter volt, mára 135 centiméter várható.

1984. november 21., szerda, 13 óra.

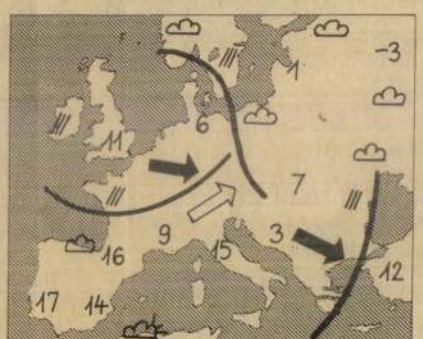

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Balettest (Harangozó bé 2. ea., 7). **Erkel Színház:** Werther bérl., 2. ea., 7). **Pesti Vigadó Hangve senyterem:** Operett-gálaműsor (fél 8 **Kamaraterem:** Római karnevál (7). **B dai Vigadó:** A Tinódi Kamarazenek hangversenye (Együttesek muzsikálna 4., fél 8). **Nemzeti Színház:** Volpone (7 **Várszínház:** Csíksomlyói passió (7). **K tona József Színház:** Menekülés (7). **Ví színház:** Merlin (fél 7). **Pesti Színhá** Jóccakát, anya! (IV. bérl., 2. ea., 7 **Madách Színház:** Mégis, kinek az élet (7). **Madách Kamara:** Játék a kastélyba (7). Hofélia (fél 11). **Fővárosi Operet színház:** A mi dalunk szól (Offenba bérl. 2. ea., 7). **József Attila Színház:** régi nyár (7). **Thália Színház:** Jóból megárt a kevés (7). Budapesti Ez-Az Thália Stúdióban, fél 8). **Vidám Színpa** Szomorú vasárnap (7). A rímfaragó Kis Színpadon, fél 8). **Radnóti Miki Színpad:** Ami a szerepelmből kimara (7). **Játékszín:** Máli néni (7). **Józsefvárc Színház:** Férfiaknak tilos (7). **Egyete Színpad:** A telibe viszonzott vágyakoz (9). **Szkéné Színház:** Balaskó Jenő est (7). **Rockszínház:** A krónikás (a MC Műv. Központban, 7). **Reflektor Színpa** A betűk csendjében (8). **Lézerszínhá** Eroica (6). Az utolsó óra (fél 8). **Hökö Színpad:** Gyönyörűség ketrece (fél **Állami Bábszínház:** Gulliver az óriás földjén (Népköztársaság útja 69., du. A három kismalac (Jókai tér 10., de. 1

RÁCZ EDIT

RÁCZ EDIT BRONZAI

Ráckeve,
Ács Károly Művelődési Ház

E dombormüvek grafikai izgalmukkal, finomságukkal, tisztaságukkal válnak szobrászattá. Egymással összefüggő részek, egy jelképes nagy Kapu fontos töredékei. Mit ünnepel

Rácz Edit? A születés csodáját, azt, hogy a halál folytatása is élet lehet, hogy a világ növények, állatok, emberek folyamatos metamorfózisa. Ez a megtalált, felfedezett igazság mozgatja képzeletét, amelyben álmokkal színezett gondolatok formálódnak plasztikus képpé. A bronzba öntött rajz fogalmazza meg újra és frissen, hogy az élet élni akar.

Rácz Edit minden műve intellektuális játék alapján teremtődik élmények tiszta forrásából — az oroszlánfejes boltív ugyanúgy, mint az *Életerő*, melynek növényi csírája diadalmasan átrepeszti a földet és a betont. A mindenség prométheuszi törekvését láttatja Rácz Edit, s azt, hogy ez a prométheuszi küzdelem emberi világunkon túl — jellemző lévén a flórára és a faunára is, általános és egyetemes. Akár évszakokat villant, akár Tündért fog a diadalívkeretbe, akár Vénusz játékait, akár a vízi világot, a vadon halálát idézi — mindig a lét permanens születését ünnepli szobrászi eszközökkel. Azt, hogy mindenütt és mindenkor „új történet kezdődik". *(Képünkön A tihanyi ekhóhoz című dombormű.)*

Losonci Miklós

uzai. Ráckeve, Ács Károly Műv. Ház

. 4. .

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

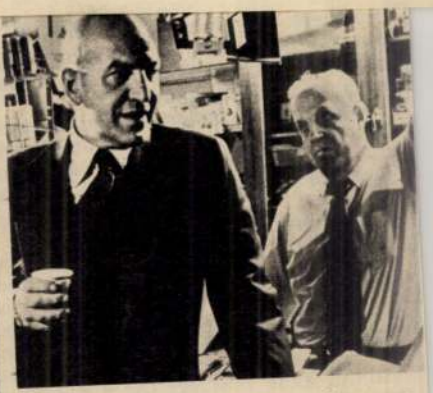

ben a filmben mindenki rokonszenves egy kissé: a bevándorlók, a narkósok, a négerek, a bűnözők. Együtt. Csak épp a rendőrök gonoszak. Ha hihetünk Telly Savalasnak, Még szerencse, hogy ők vannak kevesebben.

Abody Rita

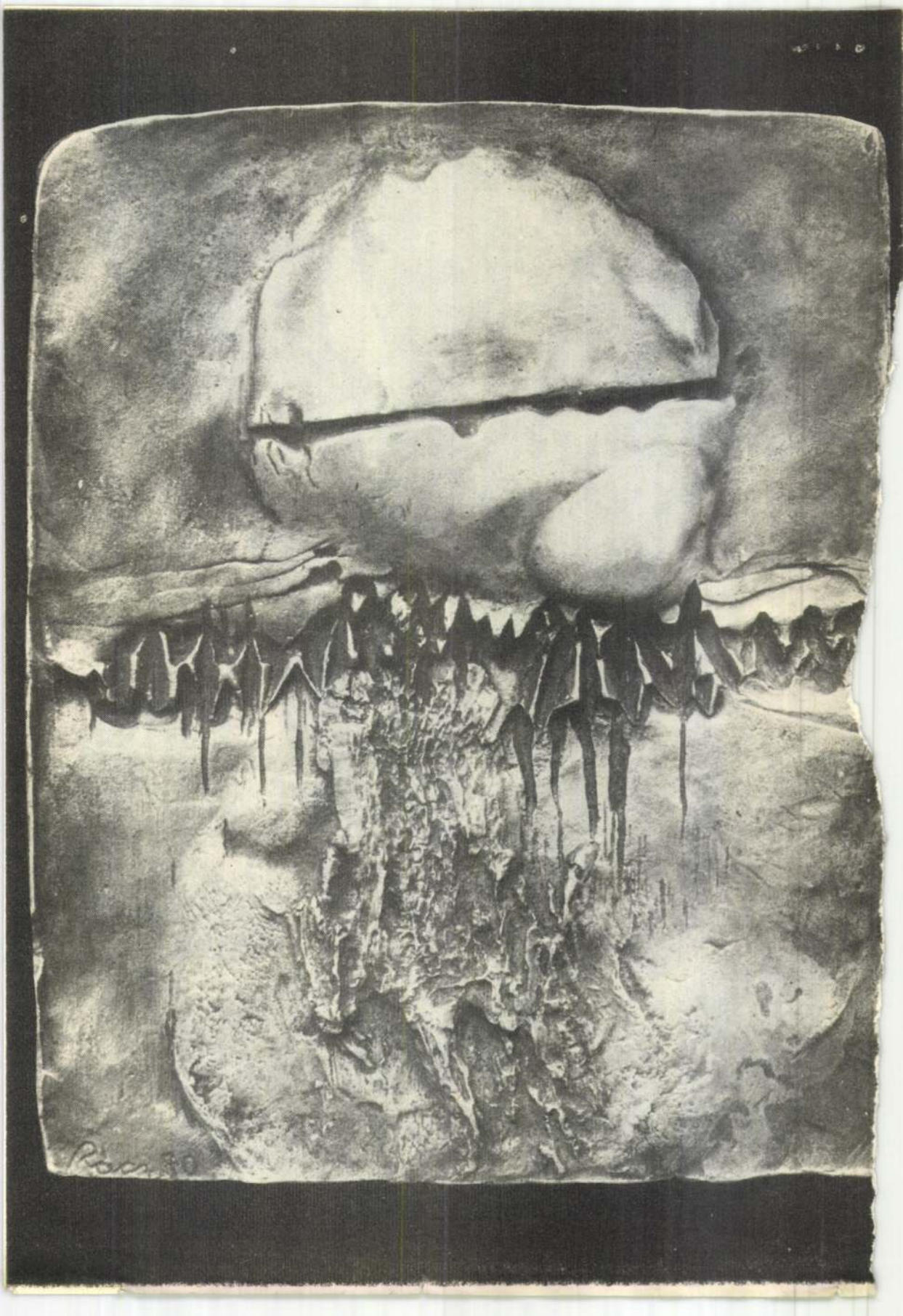

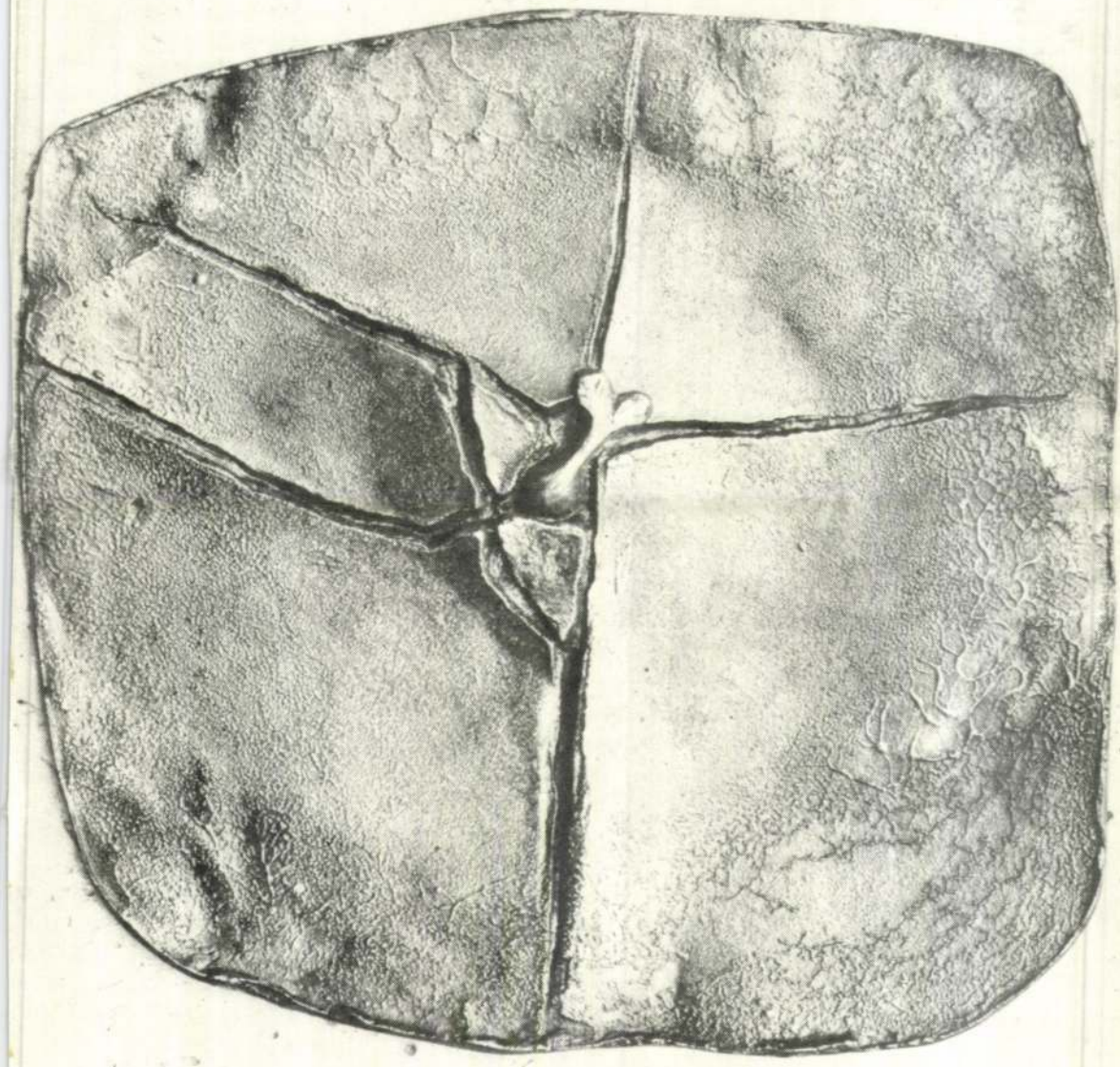

új írás

Ára: 17 Ft

XXV. ÉVFOLYAM
1985. DECEMBER
12

új írás

IRODALMI, MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

Rácz Edit

Mesterházi Lajos-emlékmű Ráckevén

Ráckevén csütörtökön Mesterházi Lajosról neveztek el teret és fölavatták emlékművét is.

Az író hosszú éveken át ráckevei házában töltötte a nyarat, második otthona volt ez, ahol alkotott és pihent. Az ünnepségen — amelyen megjelent özvegye, ott voltak barátai, pályatársai és tisztelői — *Jovánovics* Miklós, az Írószövetség főtitkára emlékezett rá, méltatta az 1979-ben elhunyt író, a harcos közéleti ember munkásságát. Megköszönte a ráckevei lokálpatriótáknak, hogy emlékművet állítottak és leleplezte a tér közepén elhelyezett bronz domborművet, Rácz Edit szobrászművész alkotását.

Magyar Nemzet 1984 XI. 23.

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Rácz Edit
szobrász m.

KISALFÖLD

1983 SEP 27

1021

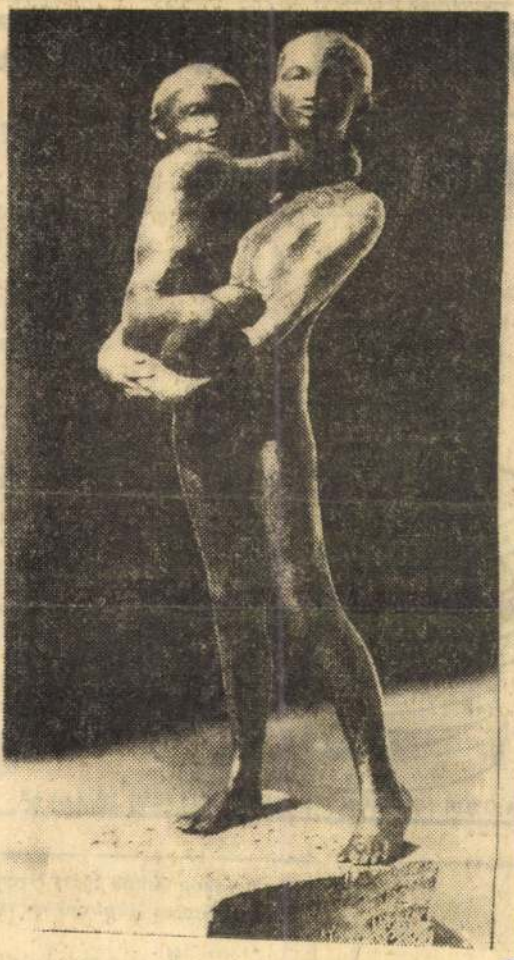

■ A közelmúltban jelentős értékekkel gyarapodott a Xantus János Múzeum képzőművészeti gyűjteménye. Az állami vásárlásból festmények, grafikák és szobrok kerültek Győrbe. Képeinken a volt Pátzay-növendék, Rácz Edit Anya gyerekével kisplasztikája, valamint Kiss István Kossuth-díjas szobrász városunkban álló Petőfi-szobrának kisplasztikai változata látható.

ozik műsorán

A GYŐR—SOPRON MEGYEI MOZIÜZEMI VÁLLALAT

Egyé

Októbe
a Vörö
TELI FIL
A soroz
okt. 7.
okt. 14.
okt. 21.
okt. 28.
nov. 11.
nov. 18.
nov. 25.
dec. 9.
dec. 16.
ASSZO
jan. 6.
Előadás
szinház
Csillag
Jegyek
válthat
sorozat
sokra k

Az Eszakdunántúli MEH Nyerso
és a Hazafias Népfront városi

Csornán haszn
akciót szervez

1983. szeptember 24-

Kérik a lakosságot, hogy a ház

Ivánban

Rácz Edit

Ma avatják fel Ráckevén Mesterházi Lajos emlékművét

Hát már Mesterházi tér is van, Ráckevén, kedves városában. Ott avatják fel ma délben Rácz Edit alkotását, Mesterházi Lajos emlékművét.

Szeretett Ráckevén lenni: két háza is volt, mindkettőben jártam, az első, nyári otthon alkalmatosabb volt a horgászásra, a második, a nagyobbik ház, ha nem tévedek, ugyancsak a Duna partján volt, de egy kissé távolabb a víztől. Itt harcolt rettenetes betegségével, ide várta barátait, ismerőseit. Ugyanúgy, mint más, zordonabb évszakokban, föl Budára, az Országház utcai otthonba: eszmét cserélni, beszélgetni, mindenről, ami történt, a nagyvilág és a kis irodalmi élet dolgairól. Szenvedélyes beszélgetések voltak ezek és roppant tanulságosak. Nem azért, mintha Mesterházi valamiféle bölcs mindentudó pózát vette volna fel, éppen ellenkezőleg: ő azt szerette, ha mások is kimondják véleményüket, ha megismeri mások gondolkodásmódját. Nem titkolta álláspontját, de ezt a tények alapján alakította. A valóság megszállottja volt. Még súlyos betegen is vállalkozott rá, hogy vidékre menjen, s éppen a Népszabadság számára készítsen a változó magyar faluról riportokat. Izgatták a múltunk körül kialakult viták: ezért tanulmányozta alaposan Károlyi Mihály életútját, a Tanácsköztársaság örökségét, és ezért gondolta át újra meg újra életútját a felszabadulás után, s nemcsak a sajátját, hanem generációjáét, azokét, akik elkezdték az új ország építését. Távol állott tőle az önelégültség ugyanúgy, mint az önmarcangolás. Igyekezett tárgyilagos lenni, s mint mindenkor: hasznos akart lenni. Hasznos az ügy, a szocializmus, a nemzet számára.

Az emlékmű részlete (Rácz Edit alkotása).

Nemrég jelent meg önéletrajza, illetve azok a részletek, amelyekkel még elkészülhetett. Ez is méltó emlékműve Mesterházi Lajosnak, s arra int, hogy az aktualitás, a jelenhez szólás vágya, akarása korántsem azonos a tiszavirág-életű divatok követésével. Mesterházi Lajos időszerűsége a gondolkodás tisztességének és a közösségi elkötelezettségnek a mindenkori aktualitása.

Ma emlékművet avatunk. Nemcsak Ráckevét emlékezteti ez a város egyik szerelmesére, hanem az egész magyar szellemi életet Mesterházi Lajos írói-emberi tisztességére, magatartásának időszerűségére.

E. F. P.

A Kék fény utá

Betörő rendőrk

A november 14-i Kék fé
ban a rendőrség a lakossá
gét kérte *Fekete Péter* 38 é
szörösen büntetett, foglall
küli, budapesti lakos el
aki alaposan gyanúsítható
okozó többrendbeli betör
bűntettének elkövetésével.
őrség Feketét tegnap elfo
tartóztatta. (MTI)

Felh

Hazánk időjárását az Atlant
ről érkező, mind enyhébb
alakítják a következő néhány
Emiatt a hőmérséklet a nov
sodik felének megfelelőnél k
sabb. Szerdán még az At
felett örvénylett egy rendki
gyors mozgású ciklon. Enn
oldalán már megjelent a hide
kontinensünk közelében. Enn
val majd csak a hét végén, ill
hét elején kell számolni.

Az ország nagy részén szerd
ra felszakadozott a felhőzet.
túlon még délután is esett az
mérséklet csúcsértéke 4—9
alakult.

Előrejelzés ma estig:

Változóan felhős, párás idő, egy-két helyen gyenge esővel. Napközben többfelé megélénkül a déli szél. A hőmérséklet csúcsértéke 4—9 fok között lesz.

A Duna vízállása Budapesten tegnap 130 centiméter volt, mára 135 centiméter várható.

Színház: Férfiaknak tilos (7). **Egyete**
Színpad: A telibe viszonzott vágyako
(9). **Szkéné Színház:** Balaskó Jenő es
(7). **Rockszínház:** A krónikás (a M
Műv. Központban, 7). **Reflektor Színpa**
A betűk csendjében (8). **Lézerszính**
Eroica (6). Az utolsó óra (fél 8). **Hök**
Színpad: Gyönyörűség ketrece (fél
Állami Bábszínház: Gulliver az óriás
földjén (Népköztársaság útja 69., du.
A három kismalac (Jókai tér 10., de. 1

Kosáry Domokos

Garibaldi és Magy

A Hadtörténeti Múzeum kiállításának megnyitójára elhangzott előadás.

EZ ÉV TAVASZÁN, Garibaldi halálának századik évfordulóján, egy Rómában rendezett nemzetközi konferencián több ország történészei idézték fel a „szabadság tábornokának" — generale della liberta — történelmi alakját és szerepét. Itt módom volt megemlékezni Garibaldi és a magyar emigráció kapcsolatairól, Garibaldi magyar harcostársairól, küzdelmeinek magyarországi visszhangjáról — hiszen e témánkkal történetírásunk eddig is behatóan foglalkozott. Egy könyvben, amelyet ugyanakkor Aldo *Mola* professzor írt *Garibaldi vivo* cím alatt, más magyar vonatkozások mellett annak az egykorú, színes metszetnek reprodukcióját is megtaláljuk, amely Garibaldit ábrázolja tíz tábornokával — köztük két magyarral. Azon a nagyszabású Garibaldi-kiállításon pedig, amely szintén ez alkalommal nyílt meg a Palazzo Barberiniben, megint szemünkbe tűnhetett a magyar vonatkozású emlékek egész sora. Végül a konferencia, majd a La Maddalenában tartott hivatalos ünnepély után megnézhettük, Caprera szigetén, Garibaldi ma már emlékmúzeumnak berendezett, egykori otthonát és menedékét, ahol annak idején nem egy magyar látogatója is megfordult és ahol mi, az utókor képviselőiként, annak lehettünk szemtanúi, mint zarándokoltak el, sokezres tömegben, mai egyszerű emberek, hogy a szabadsághős emléke előtt tisztelegjenek.

A MÚLT SZÁZAD DERekán a magyar és az olasz nemzeti mozgalom között szoros kapcsolat jött létre a közös ellenféllel, a Habsburg-hatalommal szemben. Így történt ez már 1848/49-ben, de talán méginkább az 1859—1861 közti újabb nemzetközi politikai válság idején, amely felvillantotta annak reményét, hogy Magyarországnak talán sikerül újból kivívnia 1849-ben elveszett szabadságát. *Saját nemzeti küzdelmeink egy fejezetét idézzük fel* tehát, midőn a mostani Garibaldi-évfordulóról itt Magyarországon is megemlékezünk. Most ezzel a kiállítással, amely a magyarországi Garibaldi-emlékeket mutatja be, s egy tudományos ülésszakkal, amelynek résztvevői, köztük olasz részről Franco *Valsecchi* és Aldo *Mola* professzorokat üdvözölhettük.

Midőn 1859-ben az olasz—osztrák háború — III. Napóleon támogatásával — megindult, még közös frontot alkotott a francia haderő, a piemonti olasz sereg, a Kossuth és a Magyar Nemzeti Igazgatóság által szervezett, itáliai magyar légió és Garibaldi, a *Cacciatori delle Alpi* és olyan magyar önkéntesek élén, mint Türr István és Teleki Sándor, aki erről emlékeit is leírta. Ez a szakasz azonban hamar lezárult a váratlan villafrancai fegyverszünettel, amely a magyar emigrációt, Kossuth szavával, úgy érte, mint a villámcsapás. III. Napóleon, aki az olasz egységet eredetileg is csak valami, számára veszélytelen, laza konföderáció formájában képzelte el, saját háborúját sem harcolta végig. A közös front felbomlott.

AZ OLASZ NEMZETI MOZGALOMNAK azonban 1859 nyarától 1860 őszéig mégis sikerült a bonapartista elképzeléseken túlhaladva egy olyan *új, egységes olasz királyságot* létrehoznia, amelyből tulajdonképpen már csak Róma — az egyházi állam — és Velence hiányzott. Ezt a *fait accomplit* két eltérő, egymással versengő, de részben mégis egymást segítő, nemzeti politikai tendencia összjátéka hozta létre. Az egyik a szélesebb néprétegekre támaszkodó, *demokratikus, radikális, köztársasági* irányzat volt, az élén Garibaldival, akinek 1860-ban saját akcióval sikerült Európa egyik legreakciósabb államvezetését, a nápoly-szicíliai Bourbon-királyságot megdöntenie. A másik pedig a *nemzeti liberális, monarchikus* irányzat volt, az élén Piemonttal, Cavourral, aki tért nyerve Közép-Itáliában és Garibaldi akcióját egyszerre támogatva, fékezve, majd hasznosítva létrehozta az új Itáliát, az olasz királyságot, a Savoyai-ház alatt.

A kérdés az volt: sikerül-e, sikerülhet-e Magyarországnak ezt a példát, e politikai dialógust követnie. Egyrészt abban, hogy az emigráció soraiban kialakul-e egy olyan, garibaldista típusú tendencia, amely megfelelő visszhangot kelt a hazai közvéleményben. Másrészt pedig abban, hogy a saját politikai erők összjátékának sikerül-e Magyarországon is egy olasz típusú fait accomplit létrehoznia.

Az első kérdésre igennel válaszolhatunk. A magyarok — főleg az emigráció ifjabb és egyszerűbb, polgári származású tagjai sorából — kezdettől fogva ott voltak Garibaldi oldalán, a marsalai ezer között, Szicíliában Palermo alatt, majd az olasz félszigetre átkelve a volturnói csatában, amelynek kedvező kimenetelében az újjászületett magyar légiónak, a huszárok rohamának is része volt. A sokfelől idesiető magyarok többféle politikai árnyalatot képviseltek. A valóban radikális és köztársasági szelleműek mellett ugyanis, akik utóbb is, mindvégig Garibaldi hívei maradtak, mások, olykor liberális és monarchikus szelleműek is készek voltak őt támogatni, mivel úgy látták, hogy az olasz ügy minden sikerének elkerülhetetlenül a magyar nemzeti célokat is elő kell mozdítania.

A legismertebb magyar garibaldista, a bajai polgárfiú Türr István, aki Kossuthnál 23, Garibaldinál pedig 18 évvel volt fiatalabb, egykor, 1849-ben, mint ifjú hadnagy ment át az itáliai osztrák seregből a piemontiak oldalára. A marsalai akcióban Garibaldi első adjutánsa volt, tábornokként állt a híres XV. hadosztály élén, Volturno után Nápoly katonai parancsnoka lett. Utóbb Cavour felé hajolt és az új olasz királyi seregnek lett tábornoka. Éber Nándor, egykor, 1849-ben, a magyar külügyminisztérium munkatársa, a Times levelezőjéből lett Garibaldi főtisztjeinek egyike, majd az akció után ismét visszatért lapjához. A radikálisok közé tartozott viszont a fiatal, 30 éves Tükory Lajos, aki a palermói csatában végezte életét, és akit Garibaldi utólag, külön napiparancsban nevezett ki ezredessé. S idetartozott még, mások között Dunyov István, akinek hosszú osztrák börtönévek után, 1859-ben sikerült Magyarországról Garibaldihoz eljutnia és aki Ponti della Valle mellett, 1860 szeptemberében kapott súlyos sebet, meg az a Frigyesy Gusztáv, aki egykor 14 éves fiúként fogott fegyvert 1849-ben, majd 1859-ben olasz oldalra jutva Garibaldihoz csatlakozott és utóbb, még 1867-ben is részt vett Garibaldi római vállalkozásában.

KOSSUTH, tudjuk, 1860 őszén Cavourral tárgyalt az Ausztria ellen indítandó új háborúról. De ő is fontosnak tartotta, hogy minél több magyar katona szolgáljon Garibaldi táborában és azt is helyesnek tartotta, hogy adott esetben, önkéntesei élén, Garibaldi velük nyomuljon Magyarország felé. 1861 elején Pulszky Ferenc, addig Kossuth bizalmasa, aki Cavourtól már egyre kevesebbet remélt, felkereste szigetén Garibaldit, aki így nyilatkozott: *„Ha Európa békében marad, én is maradok Caprerában"*. Ha azonban Magyarországon vagy másutt *„a nép felhí és segítségemet keresi, szándékom az, hogy segítséget viszek nekik"*. — *„A népszabadság szolidaritása kívánja ezt tőlünk, olaszoktól."* — *„Engem* — tette hozzá — *puskalövéssel szokás meghívni"*. Közben az olasz sikerekről, Garibaldiról érkező hírek nyomán Magyarországon is újra fellángolt a nemzeti mozgalom. Egymást érték a tüntetések, amelyek főleg ifjú résztvevői — diákok, iparoslegények —, jelszóként

RÁCZ EDIT

Magyar Nemzet
Szombat, 1982. november 13.

A kentaur lába

A jó Benvenuto Cellini mester, ha négyszáz éve nem tartózkodnék a hallhatatlanságban és képtelen ötlettől vezérelve épp Kőbányán csatangolna, most bizonyára ledöfi *Mester* Károlyt, aki e pillanatban egy kentaur hátsó lábát cizellálja. A nemcsak művelről, de nagy természetéről, szakmai gőgjéről is híres ötvös és szobrász számára elég ok volna a haragra, hogy a cizellőr olyan bronzszobor részletén dolgozik, amelyet az ő korában már sok helyütt egyben öntöttek. Így öltött testet saját Perseusa is, igaz, a művön Cellini nyolc évig dolgozhatott mecénása jóvoltából, de tény az is, hogy Perseus az örökkét számára készült.

A művészi kézművességek közül persze nem a szoboröntés az egyetlen, amelyet csak a régiektől lehetne tökéletesen elsajátítani. Így vagyunk majdnem valamennyivel. És gyönyörűség számunkra, hogy létezik egy hely a világon, az országban, a fővárosban, ahol egy jó kézművesnek ezen a délelőttön a legnagyobb gondja, hogy a bronzkentaur hátsó lába a lehetőségekhez képest tökéletes legyen. És ez a mérce más lábaknál, törzseknél, karoknál is.

A hely Kőbányának egy eldugott szeglete, ahol a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat szoboröntödéje van. Kívülről úgy fest, mint bármely más kisüzem — vagyis amilyennek kellene lennie. Az öntöde 1969-ben épült, és bár semmi különös nincs raita, kívülről úgy tűnik: tervezői, akárcsak a kőművesek és a többi mesterek, mindent gondosabban, szebben készítettek, mint közönségesen.

Mégsem közönséges üzem ez. Udvarán mindig látható egy profán, szüntelenül újrarendezett kiállítás a készülőfélben levő vagy befejezett, netán javításra váró művekből. A szobrok itt nélkülöznek minden méltóságot — mintha háziruhában volnának.

Szabó Imre művezetővel először ezt a rögtönzött kiállítást nézzük meg.

A főépület falánál sorakozik *Vigh* Tamás négy, Ady és Léda vagy a mindenkori múzsa képmását viselő bronztömbje, melyet legutóbb a műcsarnokbeli kiállításon láthattunk. Ezekkel már nincs munka, arra várnak, hogy végleges helyükre, Győrbe szállítsák őket.

Ugyancsak a fal mellett áll *Varga* Imre Hatvany professzor emlékére készített két figurája és Amerigo Tot hatalmas murális bronzplasztikájának elkészült darabja. Ezek a művek csak végleges helyükön lesznek „érvényesek", de van itt egy munka — *Rácz* Edit Fazekas Mihály-mellszobra —, melyhez próbaképpen összeállították az architektúrát is. Ez már csaknem teljes élményt ad. Felemelőt és megindítót. Fazekas főhadnagy úr kupával kezében egy ablak ívén át nézeget vidoran a világba — úgy is, mint az utóbbi időben látott, egyik legjelesebb szoborművének figurája.

Persze, a szoboröntés maga csak módjával művészi tevékenység — jobbára ipar, vagy teljesen az, amely azonban megőrzött valamit abból a hagyományból, amelyben kézművesség és a képzőművészet még nem válik el. Az ipari bronzöntéstől azonban sok mindenben különbözik, elsősorban az igényes kézi formakészítés által. Az ipari öntvény esetlegességeit a további megmunkálás többnyire eltünteti. Szobornál ez csak részben lehetséges.

A bronzöntvény születése a mesebeli főnix-madáréhoz hasonlatos. Mindenekelőtt a gipszmintát kell — nagyobb figuráknál — felszabni, részekké tenni az egészet, hogy később tűzben újjászülethessen a mű. A közbülső állomás az öntőminta elkészítése, ami a formázó műhelyekben történik.

Az egyformának látszó fémkeretben speciálisan előkészített homok. A legfelső keretben egy kéz lenyomata, amelyet *Barta* János öntő valamilyen folyadékkal keneget, majd festőkéssel javítgatja a sérült részeket. A mester készségesen elmagyarázza nekem a művelet lényegét, ami a magyarázat után is csupán dereng, így inkább a szakma más titkait feszegetjük.

— Hogyan kerül egy öntőmunkás épp ebbe az üzembe?

— Esetemben úgy, hogy mindig ilyen helyen szerettem volna dolgozni. Itt munka közben nemcsak lehet gondolkozni, hanem kötelező is. Röviden, ezért.

— Van-e a szakma e különleges területének különös becsülete?

— Csak a mi szemünkben. Különben nincs. Az öntőmesterségnek sincs, hasonlóan a többi, régen kivételesnek számító szakmához. Az öregebbek nagyon számon tartják, hogy a régi világban, mikor egy esztergályos óránként negyven fillért kapott, az öntők a háromszorosát. Keménykalapban jártak, nagyurak voltak. De nem ok nélkül vagy érdemtelenül. Annyival nehezebb, veszélyesebb, embert próbáló munka ez. Most nem keresünk többet, mint más, ezért nem találni jó öntőt és csak ritkán tehetséges tanulót.

— Hol jobb a bér? A csepeli öntödében, ahol régen dolgozott, vagy ennél a vállalatnál?

— Minden bizonnyal Csepelen.

Van a szoboröntödében egy béren kívüli juttatás, ami végleg itt tartja azt, aki a mesterséget igazán szereti. A munkások naponta találkoznak a széppel, mint most is. A műhely folyosóján egy állványon már szemlélhető például *Kis Kovács* Gyula kitűnő plasztikája, mely kijevi konzulátusunkat díszíti majd.

Igazi öntödéhez — ahogy a szakmában járatlan képzeli — leginkább a nagyplasztika műhely hasonlít. Nevéhez méltón itt a formák hatalmasak, mint ahogy nagyok az olvasztók is. A csigák, daruk, öntecshalmok, homokrakások közt most Amerigo *Tot* Gödöllőre szánt művének óriás elemei készülnek.

Lehet tájékozatlanság is, de alig hihető, hogy a világ bármely részén sok bronzöntöde volna, ahol leírható összegért hasonló munkára vállalkoznának.

— Jól, megfelelően vagy rosszul dolgozik az ország egyetlen szoboröntödéje?

Ezt az üzem vezetőjétől, *Kocsis* Jánostól illő megkérdezni:

— Szem előtt vagyunk, és ez sok mindent megmagyaráz. Nálunk nem fordulhat elő, hogy valami nem készül el időre. Üres szobortalapzatot még sehol sem avattak. Az sem fordult elő, hogy az április negyedikére készülő emlékmű májusban lett volna kész.. Mindazonáltal a mi munkánkról nehéz kritikát mondani. Mi nem műveket, hanem másolatokat készítünk. Ha egy szobrászművész maga önt valamit, akkor önálló, így a maga módján tökéletes műalkotás született. Más mérce, más kategória.

— Milyen előképzettséggel és milyen becsvággyal lesz valaki egy szoboröntöde vezetője?

— Szakmunkásként kezdtem, de véletlenül találtam erre a mestérségre. Sokat kellett tanulnom. Így is, úgy is. Kezdetben szépnek találtam a szakmát, annak gondolom ma is.

(megay)

Karácsonyra hasznos ajándék a
PATYOLAT VEGYTISZTÍTÁSI UTALVÁNY!
100 forintos címletekben
kapható a Fővárosi Patyolat üzleteiben.

TISZTASÁG · EGÉSZSÉG · KÉNYELEM
PATYOLAT

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor
Telefon: 188-296, 188-30

HUNGARIAN REVIE

Edit Rácz

1021

ART

BRONZE AND CLAY *The sculptor.* This is not the first exhibition of Edit Rácz, now in her mid-thirties; she regularly displays her works at group exhibitions and has large scale sculptures in public squares as well. At her present show she exhibits the works produced in recent years in the genre most suited to her personality: small-size sculpture.

Edit Rácz's small sculptures are like the writing of poetry. It is not their form that makes them like this, nor even primarily that emotional content usually associated with the writing of poetry. It is her attitude that makes her akin to poets, the feverish and stubborn zeal with which she wants to express herself and, through herself, the world.

In general, sculpture is not an especially personal and lyrical art—but Edit Rácz makes it so. Like the poets, she too uses every possible means at hand to understand something that often seems incomprehensible, to explain something that often seems inexplicable. And she has a great many means at hand: careful and intentionally meticulous realism as well as—in her more recent works—the spaciousness of surrealism. Her irony is borne by frightened Mediaeval saints, her anguish by today's abstractions turned into symbols.

Usually we call courageous someone who, trembling, frightened is still not afraid of anyone else. But it is also courage, particularly the courage of artists, if, trembling, frightened they are not afraid of themselves. If they are not afraid of looking into themselves, of relating themselves, of examining and crucifying themselves. And, here too, Edit Rácz is akin to poets.

Zsuzsa Morvay: Hatted woman

The ceramist. This is 27-year-old Zsuzsa Morvay's first one-man-show. In Hungary a ceramist is rarely in a position to show her works other than in shop-windows or her own workshop. This branch of art, generally producing small series or mutations of objects of everyday use, is necessarily of a commercial character and it is only on such occasions that it

Edit Rácz:
Time-worn faces, bronze, 1972

becomes really individual and personal, for the majority of the pieces exhibited are made especially for this event, allowing the artist to forget more or less about practical considerations and to give free rein to his or her venturesome spirit, fantasy and abilities.

In these days the world is apt to forget that art can be happy too. It many be a happy game, for instance, like Zsuzsa Morvay's art. She plays about with peasant costumes and clowns, with bonbonnières and fairy tale castles with glassy glittering blue glazes and with mirrors which encircle the person who looks into them within a fancy frame. She creates an independent world for herself—because that's the only way to make games worth playing, for an artist or for a child. Sometimes she is like an elf, inclined to mischief-making, a small pagan deity dishevelled and full of clay-spots, who is just creating her people and is happy with her creations in advance. She re-creates an early twentieth century—of a kind that never existed—a period that she could not know. She re-creates it ironically and provokingly, putting a question-mark after its traditional proportions and challenging its materials with her omnipotent clay. And, of course, with a bit of nostalgia, because she may find in these old and over-sweet beauties the beauty of her own time, not so sweet but more abiding. I think she has found it.

Imre Szász

a book abo

due to influenza
compete in the
ship.)

Perhaps it would
to say that I was b
in despair at missin
pionship of my d
do it: the truth is t
particular disappoin
so I can't go and th
trary, I felt great.
out that I always e
how, lying in hosp
fact that I'm usuall
bothered much eithe
nesses.

But to be in hosp
has always been a
feeling for me. Th
I 'allowed myself'
and I was happy
training. This is
normally I never
anything, I never mi
supposed to do. Bu
inactivity, command
at ease even though

Örülök neki, hogy megemlithetem itt, különös tekintettel például John Koltkin müveire. Hát itt már nagyon sokszor megtörtént, hogy ez a felszakadó egymást átmetsző formációk, hogy ezeket valóban megcsináltam, ilyen szürrealista kis plakettek ezek.

- Zenéből szobor?

- Igen. Szinte követhető és nagyon sokszor megtörténik velem, hogy kétféle zenét szeretek igazán, a preklasszikus zenét ámelyiknek a rendje, a törvény, a tiszta beszéd világát adja, és az ujhullámos dzsesszet, akiknek ez a hihetetlen gazdag és őszinte már-már kegyetlen és vizió szerü szövete az én világom gazdagságát adja nekem.

- Visszahozza Kiplinget is.

- Igen, igy van. A gyermekkort.

- Köszönöm szépen.

- . -

"És én már ugy érzem magam, mint anya a boldogtalan, hisz szülni rógen joga van, magzatának már foga van, de nem jön meg a fájdalom, és fuldoklik és nyög nagyon, és benne szakállt eresztve nő homlokáig a csecsemő."

- Én is ugy érzem, hogy ennek a...

- Itt valami iszonyat van, hogy szakállt ereszt, tulajdonképpen megöregszik benne, hát ki az, aki fölhasitja? Mi. Oda kellene figyelnünk talán.

- Itt érzem talán a legjobban és a legadekvátabban azt, hogy ezt valóban maga helyett irhatták és hadd mondjam el, hogy miért érzem azt, különösképpen, hiszen sokan ismerik magát ugy is, mint nagyszerü szobrászt, és az ember azt várná el egy szobrásztól, hogy olyan dolgok tessenek neki, amelyek plasztikusak, tehát képi anyagában is klasszikus dolgok tessenek. Holott a Maugliban nem tudom, hogy mennyi plasztikus dolog van, ott inkább valami irtózatos őselem, a fiatalság, az igazság, tehát mindaz a mögöttes anyag amiből végeredményben élet lesz és szobor lesz és epike lesz, és erkölcs lesz, a Szász Imre leirását se tudná megszoborni - hogy igy mondjam - de ezt a verset igen.

- Sajnos most eltalálta, mert én mikor főiskolás voltam csináltam erről egy kis szobrot, egy kis bronz figura, egészen furcsa, valahányszor valaki ránéz azt mondja, hogy hát ilyen terhes nő nincs, hát mondom ez nem terhes nő, ez terhes torz, és ha jobban megnézi az ember, akkor a nő szétfeszülő hasában, ami még mind a bőre alatt látszódik, tulajdonképpen egy már teljesen kész emberi figura vele szemben feszül. És az egészben talán az a legfurcsább, hogy megint kijön az, ha helyettem is irták meg, de valószinü, hogy mint nő reagálok rá, ez amit én megcsináltam, az egy női feszület. Ez nem egy férfi feszület, hanem egy női feszület. Amiben talán nem is olyan rettentő lényeges, hogy valaki férfi vagy nő, nem olyan rettentő lényeges, az ujnak a kitörhetetlensége a rettenetes ebben. Hogy netán elkésünk, hiszen a magzatnak már szakálla van, foga van, iszonyatosan nagy kép. Természetes, hogy az embernek a munkáiban rendkivül ritkán jelentkeznek a direkt áttételek, szinte soha. De amiből táplálkozunk az az irodalom és a zene. Ez nem kétséges. Elvégre egy müvészet vagyunk.

- Ha azt kérdezném, hogy van-e olyan zene, amit maga helyett szereztek, melyik lenne az, volna-e?

- Kedves magától, hogy ilyen csökönyösen ragaszkodik a mottójához. Amit én nagyon szeretek zene, ez a dzsessz, és különösképpen az amerikai ujhullám a dzsesszben.

Én azt soha nem éreztem, hogy ezt én mondom, ezt nekem mondják. Ezt nekem mondják, de soha életemben, pedig hát ugye hosszu életem folyamán egy-két emberrel már találkoztam, ilyen csodálatosan kifejezve azt, hogy milyen irtózatosan nagy dolog a szerelem, a másik világának a föltalálása ezt én soha sehol nem láttam még leirva, csak itt.

- És ha azt mondanám, hogy ez a vers ugyanazért tetszik magának, amiért a Kipling és amiért a Szász Imre, mert van a mélyén valami himnikusság, a szerelemnek a himnusza ez a vers tulajdonképpen, a Kipling a maga kérlelhetetlen, tiszta, őszinteségével az a természet himnusza, és valami ugyanilyen őselem ragadta meg magát a Szász Imre könyvében is.
Most már kiváncsi lennék, hogy mi az a következő vers, vagy próza, amire rá merné mondani, hogy maga helyett irták.

- Nagyon más András, nagyon más. Mint mondtam a mai költők versei nagyon ritkán ragadnak meg ugy, hogy tudjam, hogy ezt ez a költő irta, és ez a cime, és ilyen hosszu, a - hogy is mondjam csak - a töredékek becsesek. És nem is biztos, hogy szó szerint tudom őket idézni. De egy mindegyiken átsüt. Egy vizió, amelyik engem rettenetesen megragadott, nem tudom, talán a költő maga sincs vele tisztában, hiszen szintén nagyon korai verséről van szó.

- Kiről van szó?

- Juhász Ferenc. Az a cime a versnek, hogy Könyörgés középszerért egy eposz irása közben.

- Nagyon kiváncsi vagyok, hogy az egész vers, vagy különösképpen egy részlete tetszik.

- Nem, nem az egész vers tetszik. Ezt be kell hogy valljam, a végén egy olyan szinte világméretü víziót hoz, hogy létezik az, hogy még mindig ennyi esztelenség, ennyi kegyetlenség, ennyi ostobaság, ennyi pitiáner butaság az, ami tönkre teszi az életünket és itt ez az irtózatos kép, amit Juhász Ferenc föltalált, egy olyan anya, aki soha talán nem fog megszülni, soha talán, teljesen készen van már, az egész formáció készen van. Hát hiszen ez is az én müvészi kifejezés világomnak az alapmotivuma mindig, hogy egy régebbi megcsökött, vagy már tönkre ment, vagy szétzüllött - itt már csak én formákat tudnék hozni, szavakat nem - ezeket a formációkat hogyan töri át az uj, tehát a születésnek az az irtózatos misztériuma, ami - bár én magam szültem - talán ne, is olyan misztikus dolog maga a szülés, mint ez amit ő itt leir. Mert itt ez egy vizió.

Amikor elkerül oda, hogy itten mostan aztán már semmiféle isten nem segit, itt egyszerüen nyers hus van, és tenyér van és viz van, és annak irtózatosan kemény teste van, akkor egyszerre rájön arra, hogy mit kapcsládzik ő, miért játszik egy szerepet? Egyszerüen megadja magát és csak van, figyelemmel az egész emberi valóság iránt.

- Tehát ez lenne a lényeg? Ez volna, amit maga helyett irtak?

- Igen azt hiszem. Erről most megint József Attila jut eszembe és sajnos, én nagyon szeretem a mostani költőket, de József Attila számomra még most is az igazán nagy költő, ő azt irta, hogy mint alvadt vérdarabok, ugy hullanak eléd ezek a szavak. És azt gondolom, hogy a lirának, ilyen istenverte módon őszintének kell lenni, ilyen a ténylegesen az élet és a halál partjain kell zajlania. Persze, ő aztán még folytatja ezt, azt irja: a lét dadog, csak a törvény a tiszta beszéd. Hát igen. Ez viszont a dolognak a másik oldala. Hogy amikor az embernek már a természetes világa, az én felépitése, a másokért és magáért vállalt felelős épülése már megtörtént, akkor le kell, hogy szürje az egész dolognak a törvényszerüségét. És a törvény az már valóban tiszta beszéd. /Részlet József Attila verséből/

Tulajdonképpen olyan sokszor és olyan mély élményeket adott nekem ez a vers, hogy én is ugy érzem magam, hogy dadogok, ha beszélni kell róla. Annyira bennem él, hogy például mikor vezetem az autómat, és megyek, körülnézek és egy szép táj van éppen és például olyan üres, akkor mondom magamban, hogy "az uton senki, senki, látom, hogy meglebbenti szoknyád a szél" valamiképpen, mint egy zene ugy uszik bennem tovább, ábrázolhatatlan, valóban költemény. Testetlen, teljesen testetlen, ugy érzem, hogy a bőrömről van szó, amikor olvasom.

- Ne haragudjon Edit, maga azt mondja nekem, hogy tetszik magának ez az Óda, én elhiszem, de nem győzött meg arról, hogy ugy tetszik, hogy mint az alvadt vérdarabok ugy hullanak elém ezek a szavak. Nem tudom azt, hogy miért mondhatnánk el, hogy maga helyett irták ezt a verset.

- András furcsa dolog ez, most erre azt tudom csak válaszolni, hogy ez egy szerelmesvers, amit egy férfi irt, és én soha nem azt éreztem, hogy én mondom ezt, hanem mintha én kapnám, mintha én kapnám ezt az iszonyatos megtiszteltetést, hogy van egy ember a világon, most teljesen mindegy, hogy ki, aki engem ilyen iszonyatosan fontosnak érez, aki ennyire belém hatol és ennyire felmér és ennyire keres, és éreztem azt a torokszorongató felelősséget, hogy uristen hogy jövök én ahhoz, hogy ennyire valaki belémlásson.

Ez nekem nem megy. Nem tudom fölfogni. Hát ha engem nem támadtak meg és nem kell védekeznem, és nyilvánvaló gyengébbel álló szemben, akkor minek? És azt hiszem, hogy ezt is ebből a könyvből tanultam meg.

- Adott még valami mást is a Maugli? Mint szobrásznak.

- Tulajdonképpen adott. Egy érzelmi és érzéki gazdagságot, És azért gondolja meg, hogy mi ha formákat készitünk, most ez akár figurális, akár nonfigurália akkor érzéki örömöt is hozunk létre, ami mögött egy szellemi tartalom feszül. És ez a könyv minden, csak nem steril.
Volt tanárom Páczay Pali bácsi azt mondta nekem, hogy fiam nagyon könnyü egy dologra rájönni, de azt el is kell tudni mélyiteni. Ez az elmélyülés az, ami létrejön számomra, ha ennek a könyvnek a varázslata alá kerülök.

- Ezt az élményt, amit a Maugliban érzett, Kipling könyvében, ez az élmény nem jött vissza másutt valamiképpen, másféle módon? Amikor ismét csak azt érezte, hogy ezt helyettem irták.

- Talán valahányszor jó irótól vizekről olvastam valamit. Ez érdekes dolog, ebből egy eléggé hosszu szinte gyerekkoromtól tartó barátság származott, Szász Imérnek van egy könyve, az első munkái közül való, az a cime, hogy Vizparti kalauz.
/Részlet a könyvből/

- Van magában valami mélységes nosztalgia az őselemekhez.

- Igen, ez a munkáimban is jelentkezik, rendkivül gyakran ábrázolok vizet, illetve nem is bárázolok, megjelenitem a vizet.

- De miből származik ez a nosztalgia? És mi az aktualitása?

- Hát nézze én nem mondanám, hogy nosztalgia, mert én ugy érzem magam, mint egy paradicsomi élőlény, akinek nem vették még igazán kedvét a világtól, talán ugy is nevezhetném a dolgot, hogy nem mindig fogadtam el a szajkózott értékrendszert, és mivel budai születésü vagyok, ott az a mi kis világunk, az a kicsi lázadásunk, az nem a társadalom ellen szólt, csak a hazugságok ellen, és talán ez az ami a dolgok közepét adja bennem.

- Miért tettszett magának annyira ez a részlet?

- Ez a részlet? Hát talán az tetszett benne, hogy mennyire feszülten próbálja meg fölhasználni azokat a dolgokat, amiket tanult, ez egy háborus regény, tehát ő egy szerepet játszik.

- Dzsungel?

- Dzsungel volt igen, mert minden fölbomlott, ami addig rendszer volt, és én életemben először ugy láttam hullát, hogy az a földön hevert, és egy tank által szét volt lapitva, és nem volt zsolozsma és nem volt gyertya, és nem volt semmi ilyen. Akkor mi megszoktuk azt, ha valamit teszünk, akkor az tulajdonképpen egy hőstett, mert maga életben maradni is egy hőstett volt.
Azt gondolom, hogy a mai fiatalok, mert a nagyobbik fiamon keresztül eléggé sürün érintkezem velük, a mai fiataloknak talán valami ilyesmi hiányzik, hogy nincs kellőképpen alkalom, hogy ők a halál bajuszát mintegy megcibálhassák. Ezek a fiatalok talán nem gondolják végig és nem tisztázzák magukban azt, hogy saját maguknak a felépitése, saját maguknak a legyőzése, annak a ronda, tohonya szörnyetegnek, akivel minden reggel fölébredünk, annak a legyőzése, legalább ilyen hősi küzdelem, csak nem olyan látványos.
Mi az ami látványos? Sokkal látványosabb ellopni egy autót, föltörni egy Ladát, és beülni és alkoholos állapotban a Balatonra menni vele. Hát ez csak cibálgatása a halál bajuszának, de hősi élmény ebből még nem fakad.
Természetesen, mint minden ember, számomra is az élet és a halál kérdésének a felvetése az, ahol azt érzem, hogy itt most igazán kimondták azt, amit én sajnos megirni nem tudok.

- Ez van a Kipling Mauglijában.

- Igen. Nézze, nagyon aranyos dolog ez az én gyerekkori könyvem, ha föllapozná az utolsó lapot, oda be vannak irva gyerekes irással kis dátumok, hogy ez a legcsodálatosabb könyv, ekkor és ekkor olvastam, aztán barátaimnak a kis bejegyzései, hogy valóban a legcsodálatosabb, és a legelső bejegyzésem '52-ből származik, és a legutolsó '78 augusztus. Egy éjjel végigolvastam.
Mi volt az, ami azonos volt az én gyermekkoromban ezzel a könyvvel? Talán, mint már emlitettem a természetbe születettség, a vizek világa. Én Dunaparton nőttem fel, és éreztük a háboru után, hogy mi az éhség, és ott mi pecáztunk, fogtuk a halakat, és meg is sütöttük, és meg is ettük. És a könyvnek ez az alapvető törvénye, hogy az ember akkor öl, amikor éhes. Valahogyan ma már ez nem annyira tisztázott, ezek a dzsungelbéli törvények - igy fejezném ki. A Maugliban megtanultam azt, hogy soha nem öl az, aki tisztességes dzsungelbeli tag, ha nem éhes, csak kedvtelésnek tartja az ölést.
Tulajdonképpen én a vadásztörténeteket nem szeretem, és nagyon elkülönitem ettől a könyvtől, éppen ezért. Egyetlen egy dolog van a világon, aminél én következetesen csődöt mondok, és ez a szadizmus.

1021

1979. IV. 6. Petőfi 17,00 Kel

Helyettem irták

- Rácz Edit szobrászművésszel Mezei András beszélget.

- Érezte-e olvasás közben, ha igen, mikor és miképpen érezte azt, hogy helyette irták?

- A könyvek nagyon fontos társaim voltak az életem folyamán már egész gyerekkorom óta.

- De itt nemcsak fontosságról van szó, hanem valami nélkülöhetetlenségről.

- Igen, igen, értem, hogy mit mond, kb. arra gondolhat amikor - hogy igy fejezzem ki magam - megáll az emberben az ütő, hogy ez az, itt van.

- Mi volt ez?

- Nekem gyerekkoromban az egész világomat szinte meghatározta a könyv, a természetbe való születettségemet éreztem benne kifejezve, nem tudnám egészen pontosan elmondani, hogy mi volt, mert a sorok között huzódó varázslat volt az, ami annyira megragadott engem, Kipling Mauglijára gondolok. Hogy mi volt az, amit helyettem irtak meg ebben a könyvben?
Próbáltam részletet kiragadni belőle, de sajnos nem ment.

- Miért nem?

- Valahogy ahogy tapogattam az egész mese szövevényt az ujjaim lecsusztak róla, hasonlatosan a könyvben feltüntetett figurához. Nézze, nagyon sok mondást idézhetnék most a könyvből.

- Hát kéne is.

- De talán egy, ami ugy ükelődik bennem, hogy egy rettenetes támadásnak van kitéve Maugli közössége a Csapat, Vörös Kutyák támadják meg őket, és ez egy egészen különleges nagy harc, és ott ő a legbölcsebb barátjához fordul, aki egy egészen különleges szituációt mutat be neki, hogy egy szakadékon keresztül hogyan lehet a Vörös Kutyákat addig hajszolni, amig nemcsak a szakadékba esnek bele, aminek a végén örvénylő viz van, hanem egy egészen fanatikus és rettenetes társaság az indiai vadméhez milliárdnyi fullánkja fogadja őket. És akkor azt mondja Mauglinak, aki hősiesen és fölbuzdulva és furfangosan és bátran bele akarja magát vetni, és azt mondja, ez az én elemem, azt mondja Mauglinak, hogy nem jó mindig a halál bajuszát cibálni.
Ez a halál bajuszának cibálása az én gyerekkoromban természetes volt, mert háboru volt akkor, és az egy valóban rettenetes dzsungel volt.

1021

Rácz Edit rajzai

RÁCZ EDIT alkotásait a Pesterzsébeti Múzeum mutatta be. Műveinek egy része — a kisebbik fele — kisplasztika, többsége plakett, azaz nem kerek, egyoldalas dombormű. Rácz Edit láthatóan szabadulni kíván az akadémikus szobrászat béklyónak érzett kötöttségeiből, annak ellenére, hogy bemutatott kisplasztikáinak néhánya (Kikiáltó, Kövér Margó I—II., Mártírok) azt bizonyítják, hogy még ezekben a formákban is lenne közölnivalója. Ez vezette egy gondolatibb jellegű, neoszimbolistának nevezhető plasztikához, ahol azonban a gondolat elvontsága ellentétbe került az ábrázolásmód tárgyiasságával, a kompozíció régi elveivel. Így néhány plakettjét, mint A virágemberke tánca és halála, A vadon halála, az Időtörte arcok, nem te-

Rácz Sándor: Kiállítások kiállítása.

Magyar Hírlap, 1973. szept. 12.

net. Ebben az esetben is fontos a korai diagnózis, mert ha például hallászavar okozza a beszéd késői kialakulását, hallásjavító készülék már csecsemőkorban szükséges.

Szépen és tisztán

— *Mit tanácsol még az orvos — tanévkezdés idején vagyunk — a beszédhibás gyerekek szüleinek?*

— Fontos, hogy időben forduljanak orvoshoz, gyógypedagógushoz a szülők. S legyenek türelmesek, mert a gyógyítás hosszadalmas, kitartó munkát igényel. Azt pedig talán mndanom sem kell: a gyerekek előtt lehetőleg mindig szépen, tisztán és megfelelő tempóban beszéljenek.

Juhász Erzsébet

/a mentén

te percek alatt eltűnt a környező erdőkben. Csak napok múlva, 25—30 kilométer távolságban fogták el a „szarvaslábú" szökevényeket.

Szemző János, az állami gazdaság igazgatója így foglalta össze a külterjes Hereford tenyésztés-tartás eddigi tanulságait:

— A boldvai területünk öt évvel ezelőtt még külön gazdaság volt, a rossz termőhelyi adottságok miatt azonban rendszeresen állami dotációra szorult. A legjobb szántóterületek is holdanként 8—10 mázsával kevesebb búzát adtak, mint az ongaiak. A múlt években, az egyesítés után, átszerveztük a vetésszerkezetet, a meredekebb lejtőket füvesítettük. A sokáig ráfizetéses juhászatot itt külterjes húsmarhatartással cseréltük fel. És a jelek szerint beválik.

kinthetjük teljes értékű megoldásoknak. Úgy tűnik, hogy magát a művészt sem elégítették ki, mert a Vízi világban már ismét visszatért a tárgyi világhoz.

Újabb kompozícióinak ismétlődő eleme a középen hasadó forma; ez alkalmasnak látszik olyan kontrasztok megfogalmazására, melyek foglalkoztatják (Ifjúság, Öregség stb.) Erre épül az Ellentétes formák is. Művészetének egyik mozgatóereje egy egészséges erotizmus: ennek több művén is hangot ad (Életerő, Erotika stb.). Szkeptikus humorát Valóság című művén fejezi ki a biedermeier keretbe tett guillotine-ba szorult női testtel. Újabb művein igyekszik a síkdomborműből kilépni és a síkra támaszkodva, erősebb plasztikai megformálást hoz létre. Ennek első jeleit a Rajzolón láthatjuk, majd a Győri képek I—II. című kompozíción.

könyvek k

Vigyázó szemmel

– FÁBRY ZOLTÁN POSZTUMUSZ KÖTETÉRŐL –

A pozsonyi Madách Kiadónál megjelent az egy esztendeje elhunyt Fábry Zoltán kötete, amelynek utolsó fejezetét, s annak utolsó gondolatait nem sokkal halála előtt vetette papírra az író. A könyvet, amelynek alcíme: Fél évszázad kisebbségben, Fábry Zoltán négy ciklusra osztotta, melyek pályájának négy szakaszát ölelik fel. Zömmel olyan cikkekből válogatta anyagát, amelyek eddig gyűjteményes kötetben még nem láttak napvilágot. A négy korszak, nemcsak az író halálának ürügyén, már irodalomtörténetté vált, s az írópálya ívét két évszám köti össze: 1920 és 1970. Az előbbi az első nyomtatásban megjelent cikket *(A bot)*, az utóbbi az utószót és a visszapillantást *(Nincs elveszett poszt)* jelzi.

Imponáló, kemény és bátor hangú cikkek gyűjteménye ez a könyv, még akkor is, ha Fábry Zoltán – régi vagy új – megállapításainak, gondolatmenetének egyikével-másikával vitatkozni lehet. Az egész kötetet egy hangulat, egyetlen igény hatja át: a kortárs írónak elkötelezettséget kell vállalnia. Bármily körülmények között. Különösen erős nyomatékot kap ez az igény és program a kisebbségi sorsban, amely „önmagában: békaperspektíva. Kényszerhelyzet torzult vizualitása . . .'' De – és itt és ebben fogalmazza meg újra Fábry Zoltán a stószi mértéket – „a kisebbségi buktatók, a provincializmus, az önmegelégedettség helyén ma a megtartó és igazoló nagyobb mérték, a szellemerkölcs teljessége és egésze – a vox humana – boltozódik. A nagyvilág vetülete és az idő szigora kisebbségi kritérium lett . . . mert nincs kivétel, nincs irgalom: a kisebbség nem enyhítő körülmény . . . A kisebbség az egész része, a teljesség elkötelezettje . . .'' Aki így látja e problémát, és így állta – fél évszázadon át – a próbát, annak joga lehetett arra, hogy leírja az összegezést is: „A kisebbségi létformának így lett aztán a stószi életforma a pontos vetülete . . . Nem véletlen, hogy épp Stószon vált »műfajjá« az antifasizmus mint időtálló elkötelezettség. – Stósz esetében egy fél évszázados kisebbségi élet fél évszázados írói pályát is jelent . . .'' (328. l.)

Ez a szemlélet, ilyen írói magatartás kínálkozik e kötet írásainak történelmi és irodalmi világot és egyéni sorsot összekapcsoló hátteréül. Ez a háttér adja, nyújtja, kínálja a magyarázatot a kötet négy ciklusához, amely a periodizációs szakaszokat is szinte pontosan jelzi. Ám Fábry Zoltán – hangsúlyozottan – egész életművét, a kezdetet és a kiteljesedést egységében látja és magyarázza. Ennek megfelelően „komponálta'' meg a négy ciklust; ennek megfelelően válik érvényessé előre- és visszamutatón az általánosnak tűnő megfogalmazás: „A marxizmus próbáján – paradox mód – a kisebbség lesz azon lépcsőfokok egyike, melyen a többség a jövőbe hághat: az internacionalizmus. A kisebbségi kérdés – mint eminens társadalmi kérdés – csak a marx–lenini vonalon, csak a szocialista humanizmus szellemében oldható meg. A kisebbségi probléma az internacionalizmus elorozhatatlan atomja . . .'' A további magyarázat nemcsak gondolati finomítás, hanem konkretizálás is: „Népek, nemzetek, kultúrák és emberek közelítésében, közeledésében a *kölcsönösség* tudata a döntő. Az igazi internacionalizmus ad és kap. Gazdagítás és gazdagodás a velejárója''.

Egy öt évtizedes írói életművet egységben látni – ezt sugalmazza Fábry Zoltán, ezt sugalmazza az előttünk fekvő kötet (végrendeletében az író úgy fogalmazta ezt meg: „Stósz és

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ALFÖLD

Rácz Edit szobrászművész

közhelyszerűségét ismeri fel s érzéketlen marad a ,,még valami'' iránt, amit a művész ad hozzá, az félreismeri a művészet feladatát, amelynek jobbára alapigazságokat (= közhelyeket) kell kifejeznie. A szobrászat pedig ebben kiváltképpen korlátozott. *Lapidárisnak* kell lennie, természetesen a szó eredeti, jobbik értelmében. A ,,hogyan''-ból és a ,,plusz''-ból tör elő a kopott közhely alól az igazság.

A *Hálóban* c. plakett pl. az emberi sors-rabság ezerszer kijátszott toposza. A háló, amelyben a sok apró esett figura összezsúfolódik, ennek valóban közkeletű jelképe. De jobban megvizsgálva, *ez* a háló nem más, mint nylon bevásárlószatyor, amely egy semmibe vert, az alakokhoz képest gigantikus méretű durva kampószögen függ. Itt ezeknek a motívumoknak kozmikussá növelt köznapisága az a bizonyos ,,plusz'', amely félelmesen nyomasztó látomássá és eredetivé robbantja, s jelképességgel telíti a közhelyet. Egy másik példa. Kisplasztika, a címe *Szerelem*, a tárgya: fekve egymáshoz tapadó akt-pár. Ez már igazán a sablonok sablonja? Csakhogy: férfi és nő itt karjaikat meglepő módon nem ölelésre használják, hanem kinyújtva, fejük fölé emelve kezeiket kapcsolják össze, az együtt-úszás vagy *-repülés* képzetét ébresztve. Mily egyszerű s mégis meggyőző, újszerű érzékeltetése annak a lélekállapotnak, amelyben testi gyönyör és szellemi elragadtatás egyszerre van jelen.

A gondolkodó c. kisplasztika ráadásul utánérzés is. ePrsze nagyon is tudatos, kedves iróniájú utánérzés, ahogyan vézna kisfiút állít be Rodin *Penseur*-jének annyiszor elismételt pózába. Ide a határtalan és időtlen tengert asszociáló kavicsnak a révén hatol be a mélyebb művészi jelentés, amelyre a kicsiny töprengőt, mint évmilliók hullámverésétől simára gömbölyített parti sziklára, ülteti. Egyáltalán, Rácz Edit lecsepült, szerintem valóban szobrászi gondolatisága (épp legeredetibb vonása mai plasztikai művészetünk Medgyessyt folytató vitalisztikus, nem-intellektuális fő irányával szemben) erős, természetes, egyszerű eszközökkel dolgozó szimbólumteremtő képességén alapul. Ez teszi realistának mondható műveit is többé, mint amiért megdicsérték őket. Portréi a valóban jó karakterizáláson túl sejtelmes jelképességükkel egész életsorsokat sűrítenek össze *(Mesterházi portré, Öreg bohóc, John Coltrane)*.

Ha elmélyedve nézzük, ez a sors-motívum dereng fel kisgyerek- és csecsemő-szobrain is, amelyek ilyenformán egy csöppet sem idilliek, mégsem törlik le az arcocskák hamvát, üdeségét, báját, mint az expresszionizmusból, aktivizmusból ismert kegyetlen vagy vádló gyermekábrázolások *(Csecsemő, Méltóságos csecsemő, Kisfiam portréja)*.

Ez a jelképesség teszi a tárlat kiemelkedő darabjává a zsáner-szobornak minősített *Bús öreg madárt:* ezt a marokban elférő monumentalitást. Megtört körvonalaival, magát a gravitációnak végképp megadó gunnyasztásával mi mindent mond ez elmúlásról, vénhedésről, annak átkáról és kikerülhetetlenségéről, s – szépségéről, mert azt sugallja: törvény teljesül be általa! Az *amor fati*-nak azzal a szent belenyugvásával, részvételével, leheletnyi humorral és mégis azzal a pátosszal meri ezt mondani, amit már-már kiveszni éreztünk a kortársi művészetből.

KONKLÚZIÓ

Mégsem a múltat konzerválja Rácz Edit plasztikája. Nem pre-avantgard, hanem poszt-avantgard művészet ez. Frissebb, újabb a – bizony! – századunkkal egyidős izmus-fenegyereknél. Mi szólna inkább emellett, mint hogy (visszakanyarodva a vendégkönyvhöz) művészete ifjú szívekben él, nálánál is ifjabbakéban. ,,Klassz volt a kiállítás, irtóra élveztük. Ez öt kerge gimnazista lány véleménye''. Vagy ha ez túl komolytalan: ,,A kijáratnál állva megnéztem a zsebem sóhajtva, de sajnos, nem találtam egyet sem az itt látott művekből. Álmodom hát egyet. Cs. Gy. gimn. tanuló''.

JULOW VIKTOR

kompozíciók . . .'' (Volna egy tiszteletteljes indítványom: nevezzük a biztonság kedvéért pl. kisdomborműnek a műfajt, s akkor volt-nincs szakrilégium!)
Rácz Edit legnagyobb vétke azonban, úgymond, az, hogy kétségbeejtően eklektikus. Az egymást ütő motívumok'' fantasztikus zűrzavart teremtenek ,,az ezeket ijedten számlálgató és egyeztetni próbáló néző szemében''. (A publikum lám, mégsem ijedt meg, sőt. Szegény közönség!)
A hangnem hol pártoló vagy atyáskodóan vállveregető, hol ,,szigorú, de igazságos''. Tanácsosztásban nincs hiány. Érdemes volt kiállítania, most végre tanulhat a művésznő.
De komolyra fordítva a szót: nem azt a jogát vonom kétségbe a kritikának, hogy bárkitől kedvezőtlen véleményt formáljon, s nem személyeket akarok támadni, csak szimptómákra rámutatni. Ellenben annál inkább szeretném hangsúlyozni azt a felelősségét, amely sokszorosan terheli, ha valóban ígéretes fiatal tehetségekkel foglalkozik. Ha valaha, épp ilyenkor nincs helye a hanyag ,,odafigyelésnek'', a lényeg szakmai zsargonnal palástolt kerülgetésének, a művelt pózoknak, a vállveregetés és nem is okvetlenül jóindulatú oldalba billentés furcsa elegyének, amely bizony gyakran kijár manapság a még be nem futottnak, kivált ha semmiféle csoporthoz nem tartozik, amely védené és hírt verne neki, s nem követ irányzatot, amely beskatulyázhatóvá tenné, mint Rácz Edit, aki ráadásul ,,szobrászasszony'', ahogyan a bírálatok némileg sértően pártoló tónusban hangoztatják.

AMIT LÁTTAM

Ugyanazt, amit a közönség látott s helyeselt benne, mert mélyről jövő, a magasabb művészet szintjén manapság ritkán kielégített igényeinek felelt meg. Mély humánummal, egészséges, erős érzelmekkel és ép gondolatokkal tele szobrászatot, amely a fanyar, a groteszk, az ,,elidegenítő'', a nihiles helyett inkább felebaráti részvétével, meleg humorával akar hatni, s nem irtózik, ha kell, sem a tragikum pátoszától, sem katarzisától. Ezek a művek nem formai trükkökre és elképesztésre törekszenek, hanem a mondanivalóra figyelnek elsősorban. Rácz Edit tárt lélekkel és sokat tanul az izmusoktól – különösen a szürrealizmustól –, szorgosan gazdagítja velük kifejező eszközeit, anélkül, hogy utánuk loholna. Így erőlködés és fitogtatás nélkül is eredetibb a görcsösen modernkedőknél, akiknél lehetetlen nem látni a kimerülést, a motívum-variálást, a sztereotípiák elszaporodását.
Így persze, ha akarom, eklektikus, de ha akarom, sokoldalú. Művészetének regiszterei a tiszta nonfiguratívtól sokféle változaton és stíluson át a realizmusig terjednek. Sokrétű tematikája, széles technikai skálája pedig egyértelműen erény.
Mesterségbeli tudására csak annyit: ha hangulati mondanivalója megkívánja, rendkívül anyagszerű hatásokat tud létrehozni domborművein. A *Robbanás a halott város felett* plakett atomgomolyának gonosz forróságát a friss bronz vörösességével idézi fel, amelyet az áldozat-város (vakon tátongó utcák, domborított térképrészlet) patinázott halotti zöld-szürkéjének kontrasztja emel ki s tesz nagyon intenzívvé. A lírai hangvételű *Elválások* nemcsak a vízfelület csillogását-lágyságát-hullámzását, hanem domborművön egészen meglepő módon az atmoszféra párásságát is érzékelteti.
Egyébként is kétlem, hogy a stílusegység magában rangsorolna. Ismerek neves szobrászt, akinek minden művéről ordít, hogy az övé, de azzal vége is mindennek. S valóban annyira kevert-kaotikus-e Rácz Edit művészi világa? Plakettjei között éppen akadnak ilyenek. A *Virágemberke* sorozat pl. még montázsszerűen kever egybe törékeny figurát és fenyegető gépelemeket, nem munkál ki szigorú kompozíciós egységet, s ennek következményeként gondolatilag sem emelkedik fel igazán. Az *Ökölbe szorulva* ellenben már fojtogató-morzsoló marokká rendezi az emberke körül a gépelemeket, koncepciót alakítva ki, s így valóban strukturálja, érzelemmel átjárt jelentés hordozójává teszi s felszikráztatja – ahogyan a művészetben kell – az ideát.
A *Tatai szobor* pedig (amelyet itt sajnos nem láthattunk, mert azóta már a *vizek városának* országúti bejáratát díszíti) éppen nem az eklektikus tétovázás példája, aminek egyik kritikusa mondta, hanem a kagylószerű körvonalakat adó s a víz és cseppkő anyagszerűségét sugalló hullámvonalú *absztrakció*, s a könnyed, ,,vízies'', finoman klasszicizáló nimfa-alak *figuratív* ábrázolásának bravúros és harmonikus egyesítése.
És: valóban közhelyes-e? A Pieta is közhely – és azon felül még valami. Aki csak a *téma*

1021
1971 NOV 11

Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Múzeumban

(RECENZIÓ ÉS PERÚJRAFELVÉTEL)

Rácz Edit tavaly ősszel mutatkozott be először gyűjteményes kiállítással a Műcsarnokban. A zárás napján, késő délután jutottam el erre a tárlatra. Utolsónak jegyeztem be nevem a vendégkönyvbe. Így legalább végignézhettem azt is. Elképesztő közönségsikert olvastam ki belőle. Ezután szedtem össze s olvastam el a kritikákat. Vajmi nehezen tudtam összeegyeztetni őket Rácz Editnek a publikumra tett hatásáról szerzett benyomásaimmal, meg azzal, amit a tárlaton láttam. Most, hogy a debreceni származású művész kiállításának anyagát gyors egymásutánban Hajdúszoboszló, Balmazújváros, Derecske s a Déri Múzeum is bemutatta, igazságérzetem úgy diktálja, hogy ne szokványos műkritikát írjak, hanem foglalkozzam a közönség reakciójával és a kritikai fagadtatással is. Így, bár nem szólok semmi egyébről, mégsem csak erről a *kiállításról* beszélek.

A KÖZÖNSÉG

A laikusoknál aratott siker önmagában még nem sokat bizonyít. Olvasom, hogy Fried Pál hazakészül és itthon állít ki. Biztos, hogy furorét csinál, annál is inkább, mert időközben a Playboy akt-grafikusaitól és a műfaj más távolnyugati élő klasszikusaitól alkalma volt sokat tanulni. A nagy siker mégis olyasmi, ami mindenképp megérdemli a figyelmet. Különösen ma, amikor az új művészi törekvések és a szélesebb publikum igényei között tátongó szakadék kultúránk egyik aggasztó tünete. Legalábbis bíznunk kellene abban, hogy a közönségsiker nem okvetlenül dehonesztáló a művészre. Sőt. Több fajtája van, s hogy a Rácz Edité melyikbe tartozik, azt illusztrálja a vendégkönyv.
Az elítélő vélemény fehér holló (pl. „Volt jobb", „Méltó a közönség dicséretére, nagyon olcsó közhelyek"). Mindössze egyetlen ilyen, a lebunkózásnál is rosszabb dicséretre bukkantam: „A naturalizmus mindig maradandó".
A pozitív vélekedések garmadájából: „Régen láttunk ilyen szép, harmonikus kiállítást"; „Megdöbbentően szép és bensőséges művek ezek"; „Életfilozófia kőben és bronzban, elragadó és megragadó". „Íme, a mai *modern* művészet is lehet *közérthető*"; „Múltat ébreszt, jelent formál, jövőt mutat".
„Exceptionnelle!"; „Very imaginative"; „Expresión y fuerza, sensibilidad!"; „Es molt bonie".

A BÍRÁLATOK

Meglepően egybehangzók. Rácz Edit tehetségét senki sem vonja kétségbe. Portréit, karakterizáló készségét dicsérik, monumentális plasztikáit alig érintik, plakettjeit elmarasztalják: ezek erőltetett gondolatiság eredményei, közhelyek.
Szó esik „az elálló gyermekfülek tektonikájáról" (mutatós), „csillagászati jegyek"-ről (nincsenek). *John Coltrane portréjának* egyetlen jellemzője, hogy „negroid" (és miért is ne, hiszen a híres fekete jazz-zenészt ábrázolja?) a plakettek naturalisztikusak is (ugyan?), meg szecessziósak is (nem azok, de ha azok volnának is, ez magában ma már aligha minősít. Újabban úgy tudjuk, van rossz és van jó szecesszió, no meg neo-szecesszió). Az *Újjászületés* „kubista manirban előadott". (A kubizmus *festői* irányzat, de az *Újjászületés*nek semmiféle geometrizáló leegyszerűsítéshez sincs köze.) A *Bús öreg madár* zsáner-szobor (nem az, lásd később).
Az *Öreg bohóc* Franz Xaver Messerschmidt „egyszervolt" szobrászatára emlékeztet, a *Gáttutó* és a *Zöld fej* a római császárportrékat idézi (kulturált dolgok).
„Már-már az érem és dombormű határán járó, de sem ide, sem oda nem sorolható sík-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Rácz Edit szobrászművész

1971 NOV 4 -

1021

1971 NOV

Megjelent az Alföld novemberi száma

Különösen gazdag tartalommal jelent meg az Alföld című folyóirat novemberi száma. Néhány kiemelkedő értékű és jelentőségű írást találhatnak benne az olvasók. Ezek közül is első helyre kívánkozik a Veres Péter hagyatékából közölt Olvasónapló, amely feljegyzéseit, reflexióit tartalmazza a nagy írónak.

A folyóirat Eszmecsere című rovatában olvashatjuk Némedi Dénes tanulmányát Történelem és nacionalizmus címmel, amelyben Szűcs Jenő A nemzet historikuma és a történelem nemzeti látószöge című könyvéhez fűz megjegyzéseket. A téma kapcsán valamennyiünket foglalkoztató jelentős ideológiai kérdéseket is érint.

Ady Endrével foglalkozik Kovalovszky Miklós tanulmánya abból az alkalomból, hogy 75 éve lett Ady a debreceni kollégium diákja. A szerző a költőt ért debreceni hatásokra utal ez alkalommal tanulmányában.

Szeretnénk még két közleményre külön is ráirányítani olvasóink figyelmét. Az egyik egy csokorra való fordítás Óceánia népköltészetéből Rákos Sándor fordításában. A fordító vezette be s látta el jegyzetekkel ezeket a rendkívül érdekes népköltészeti alkotásokat, amelyek sajátos és teljes költői világot hordoznak.

A másik közlemény Cigányok a társadalom szorításában címmel Siklós László tollából jelent meg, s a riport, publicisztika, szociológia eszközeivel közelíti meg ezt a rendkívül aktuális társadalmi problémát.

A folyóiratban szereplő versek szerzői Nógrádi Gábor, Ács Jenő, Izes Mihály, Fanta Mária és Serfőző Simon. Közli a folyóirat Csontos Gábor Két nap, két éjszaka című kisregényének második részét és Lovicsek Béla elbeszélését.

A Művészet rovatban Veress József folytatja rendezői portrék sorozatát, s ez alkalommal Grigorij Csuhrajt mutatja be az olvasóknak. Julow Viktor Rácz Edit szobrászművésznek Debrecenben és Hajdúszoboszlón egyaránt nagy sikert aratott kiállításával foglalkozik.

A Könyvek között rovatban Kovács Győző, Simon Zoltán, Seress József, Márkus Béla, Kiséry Pál, Kloss Andor és Balogh László írásait olvashatjuk Fábry Zoltán posztumusz kötetéről, Veres Péter Szárszó című könyvéről, a Szép szó antológiáról, Moldova György Hajósok éneke című kötetéről, Pákolitz István Jel című verseskönyvéről, Saul Bellow két regényéről, illetve Juhász Izabella Gulyás Pál-bibliográfiájáról.

A Figyelő rovatban három színházi kritikát is találhatunk. Bényei József a Csokonai Színház Rómeó és Júlia előadásáról, Nikolényi István a Szegedi Játékok két bemutatójáról, Ablonczy László Jókai Anna új drámájáról írt. Cs. Uhrin Tibor munkásságát Szíj Rezső értékeli, Tóth Ervin pedig kilenc lublini festő debreceni kiállításáról írt kritikát.

A lap képzőművészeti anyagát Élesdy István, Cs. Uhrin Tibor, Rácz Edit, Soltész Albert, Todor Hadzsinikozov, Menyhárt József, Pataky Tibor, Prim Zoltán, Hézső Ferenc, Dora Boneva, Szilágyi Imre és Pavlin Kocev alkotásiból válogatták.

MUNKÁSOKAT
ESZ:

ettyóújfalui Fa, Fém Ktsz

munkáso

Jelentkezni
A VÁLLA
DEBRECENI GY
Szabadság útja

APRÓHIRDETÉSEK

oan levő 601-es
ódó. Érdeklődni
sárnap egész
ap 4-től. Er-
fszt. 3.

ZASSÁG

ne 50—60 éve-
berhez, kizá-
iformálhatóhoz.
ny" jeligére a

TOR

dó szép kombi-
konyhaasztal,
y, hármasszek-
tós szekrény,
s rekamié, két-
el, asztal, szék,
ony, matrac,
új Program
rrógép. Kizvó

Eladó két- és háromajtós szekrény, kis konyhabútor, álló vasfogas, rekamié, kerekasztal, szelon, üst házzal, vaságyak. Pacsirta u. 28.

Modern szobaberendezéseket, pollészterezett kombináltszekrényeket, háló-szobabútorokat, kárpitozott garnitúrákat olcsó áron és OTP-hitelre is vásárolhat üzleteinkben. Debrecen, Hatvan u. 61.; Hajdúböszörmény, Deák Ferenc u. 24.; Berettyóújfalu, Dózsa György út 44. Debreceni Asztalos és Kárpitos Javító Ktsz.

Erika háló ágybetéttel, eladó. Bellegelő 281. Létai út felé.

Modern bútort veszek. Kombináltszekrény, rekamiék, heverők, szelon, hár-

Modern konyhabútor eladó. Kinizsi u. 7.

Eladó háló, keményfa bútor, sötét színű, nagyon olcsóért. Szamuely u. 3. fszt. 4. ajtó.

GÉP ÉS SZERSZÁM

150 literes Lehel hűtőszekrény eladó. Simonffy u. 1/A. Házfelügyelő.

Vinylsztó kazán radiátorokkal, csövekkel, valamint gázbojler eladó. Horváth, Rákóczi u. 10.

Tsz-ek, állami gazdaságok figyelem! 10 000 db-os Gergely-féle keltetőgépem bérbeadom. Nagy Ferenc, Harangos u. 3. délután fél 6 után.

Veszek tizedesmérleget, lendkerekes tengerimorzsolót, kovács és mindenféle kézi szerszámokat, valamint

Eladó trafólemez, villan motorok, 42 V-os trafó karos lemezvágó, Warszawa gumi tárcsával, 220 V-os hegesztőtrafó és egyéb műszaki cikkek. Zsák u. 11. Csokonai utcából.

Kötőgépet kölcsör. veszek. Jerikó u. 16.

Műszaki cikket veszek, körfűrész, autóköpeny, vízszivattyú, tv, rádiók, zsebrádió, Pannónia motor, Komár motor, Warszawa blokk, villanymotorok, hegesztőtrafó, autó-, motoralkatrészek eladók. Arany János u. 13.

ÁLLAT

Kövér sertés eladó, 160 kg-os, kihasítva is. Komlóssy út 68.

EGYÉB

Rózsa legszebb fajtáiról díjtalan árjegyzéket küld Palkó. Budapest XV., Csillagfürt u. 8.

jegyzéket. Székely rózsakertészet. Budapest III., Vörösvári u. 18.

Keresünk idős házaspárt vagy egyedül levő személyeket, akik lakásukért eltartási szerződést szeretnének kötni. Ajánlatokat „Szép tavasz" jeligére a kiadóba kérünk.

Új cserépkályha berakását, átrakását, javítását, fürdőszoba csempézését rövid határidőre vállalom. Furka Gyula cserépkályhás mester. Debrecen, Nemzetőr u. 4/A. Telefon: 14-668.

Garázs, fából készült, használt eladó. Érdeklődni a házfelügyelőnél. Vörös Hadsereg útja 75.

Eladó 4000 db szovátai cserép. Kar u. 12.

Köszméteolvány és vadalany eladó. Érdeklődni 15-746-os telefonon 17 óra után.

Parkettcsiszolást, vilupá-

toll felvásárlása. Bajcsy-Zs. u. 42.

Német konvektor, 2 éves eladó. Alkotmány u. 12. II. 12.

Menyasszonyi ruhák, bundák kölcsönzése nagy választékban. Viola u. 4. Honvéd utcából, kilencemeletesben.

Perzsabunda, középtermetű, igényesnek és női irhabunda eladó. Kemény Zsigmond u. 5. III. 1.

Garázs kiadó. Jászai Mari tér 9. IV. em. 6.

Eladó 2 db ajtólap. Thomas Mann u. 43.

Mély gyermekkocsi és nyúlketrec eladó. Budai Nagy Antal u. 152/A.

Akvárium halakkal, növényekkel eladó. 16-374-es telefonon este.

100 kéve zsaluszalma eladó. Lovász Zsigmond, Sáránd, Kossuth u. 55.

bennünket, mert természetesnek tartjuk, hogy Th. Carlyle szülőfalujában jobban ismerték a történész-író sertéstenyésztő ösét, mint a világhírű fivért. Az a véleményünk különben, hogy „egész Anglia legpompásabb disznóit" hizlalni nem is lekicsinylendő érdem. Hiszen a szellemi táplálék nem pótolhatja a disznóhúst.

N. OSZKÁR, BUDAPEST. Olvasónk következetlenséget vél fölfedezni szerkesztőségi gyakorlatunkban, mert — mint írja — „múlt heti számukban terjedelmes cikket szenteltek egy vidéki múzeumigazgató helytörténeti kötetének, holott nem is olyan régen közölték Maróti Lajos cikkét, amely szerint a könyvkiadás vadhajtásait nyesegetni kell". Maróti Lajos a következőket írta (ÉS, 1975. szeptember 20.): 1974-ben „hétezer-kétszázegynéhány könyvnek minősülő kiadvány jelent meg Magyarországon. E tisztes mennyiségből azonban a hivatásos kiadók mindössze négyezer körüli műszámmal szerepeltek . . . A többi magánkiadás volt: többé-kevésbé dilettáns regények, melyek közreadására kiadó nem vállalkozván, szerzője finanszírozta a megjelenést; magánszorgalmú dolgozatok, helytörténeti írásművek, közületi évkönyvek, üzemi almanachok gittegyletemlékkötetek, stb. Ügyelni kell rá, hogy az országos méretű takarékoskodás elkövetkezendő évadján inkább az utóbbiak kerüljenek a nyesőolló alá . . ." Ezzel **változatlanul egyetértünk.** De ha azt akarjuk, hogy a könyvkiadással alkalmilag foglalkozó szervek tartózkodjanak a talmi értékek megjelentetésétől, akkor **fel kell hívnunk a figyelmet a legtartalmasabb vállalkozásokra.** Nagy Gyula orosházi múzeumigazgatóé is ilyen: a népélet olyan köreit tárja fel, amelyeknek érzékeltetése nem feltétlenül a központi kiadók feladata. Mintha egészséges **munkamegosztás** kezdene kialakulni a hivatásos és az alkalmi kiadók között. Példánknál maradva: a történelmi szintézisek jótékonyan befolyásolják a műkedvelő kutatók szemléletét, a legjobb helytörténeti dolgozatokból pedig izgalmas adalékokat kölcsönöznek a szintézisre törekvő hivatásos kutatók. E munkamegosztás kiteljesedéséhez szeretnénk hozzájárulni, amikor a „magánkiadványokból" szemelgetünk.

DR. SZABÓ KÁLMÁN, ERK. Olvasónk panaszolja, hogy noha több mint tíz éve előfizetőnk, nem kapta meg május 15-i és 22-i számunkat. A postán hiába reklamált. Levélírónk panaszát azért tartjuk különösen figyelemre méltónak, mert, mint írja, **a legközelebbi újságpavilon 30 kilométerre található lakóhelyétől.** Ezt — szerintünk — az illetékes hivatalnak is figyelembe kellene vennie. Sajnos azonban, terjesztési kérdésekben — mint már többször megírtuk — **mi nem vagyunk illetékesek;** lapunk előfizetési terjesztési ügyeit a posta intézi. Többször megírtuk már azt is, hogy gyakran eléggé fölvállról.

ÁNDIK JÓZSEF, CSOKONYAVISONTA. Unokájának rajzai: gyerekrajzok. Nem jobbak, nem rosszabbak az átlagosnál. Azt hisszük, **helyes, ha további rajzolásra biztatja a kisfiút.** S lehetőleg sima papíron rajzoljon.

kák című könyvét.)

Éppen ezért maradandóbb értékű és meggyőzőbb a tárgyhoz tartozó konkrét érvelés, mint a személyhez és klikk- vagy divatízléshez kötött tekintélyérv, amely egyébként is ellentétben áll a demokratizmussal. A szakmán kívüli laikus lekezelése még nem bizonyítja a szakértői vélemény megdönthetetlenségét.

Ha tehát az ÉS-nek nem is lehet hivatása, hogy művészeti kérdésekben kimondja az utolsó szót, mégse kielégítő az olyan válasz, amilyent K. Margit kapott Lepenyéről (a 16. szám szerkesztői üzenetében). Mert az ő kérdése nagy tömeg — nem szakértő, de tudni vágyó, szépre áhítozó — ember kérdése is. Olyan kérdezők ezek, akiknek érdemben nem, csak gúnyos félmondatokban szokás válaszolni. Az ilyen laikusok azt is tudni szeretnék például, miért művészet az, ha valaki már nagy név, sőt világhír birtokában „alkot" olyant, amire minden ügyesebb kezű laikus képes volna?

Körülbelül tizenkét éve közölt az ÉS egy rajzot, amelyről a következő számok egyikében be kellett vallania, hogy tévedésből fordítva jelent meg. Feltehetően a képszerkesztő maga sem tudhatta biztosan, hogy melyik az alja s a teteje. De mindegy volt, mert se így, se úgy nem fedeztük fel benne az értelmet vagy „művészi tartalmat".

Elhiszem, hogy művészeti kérdésekben néha nehéz a konkrét érvelés, de úgy látszik, nem kilátástalan, ha Fülep Lajosra vagy Földes Imrére gondolunk. Semmiképpen sem pótolhatja azonban a tárgyhoz tartozó érvelést a szakzsargon semmitmondó, sznobok testére szabott abrakadabrája.

Megmagyarázta-e például valaha bárki is, konkrét és meggyőző érvekkel, Banga Ferenc „művészetét"? (Tudom, hogy nem a szép ábrázoláson múlik a művészet.) De a G. J. által patronált amatőrön a Szerkesztőség számonkéri az „arányokat és a formai alapszabályokat", amiket a befutott művészeknél sohasem keres.

lyásolni
nem aka
hogy va
kesztőség
egészen
dunk att
vek lapu
séről vit
óvatosko
vagy aká
sarkallva
szetesen
vállról v
ző reflex
Sajnos
hozzászól
elfogultsá
máskor a
szet, irod
vagy épp
elemzésn
legtöbbsz
„Ilyet b
„ilyen mé
nincs"; p
nálni"; „
„nekem a
summája
veknek. F
nyosan –
tétben úg
őket, nem
kritikus
kel a mű

Ami k
ÉS évent
Azt hissz
a grafika
tesen nem
mennyi r
meg. Rot
nemcsak
datechnik
lembe kel
választása
kicsinyíth
gyen, ne l
gyenge m
összemosó

Már cs
len" szem
Szabó Ist
tudjuk re
csak gyer
nek" érez
érveléseit
tört fölcse
guth-díjja

Rácz Edit

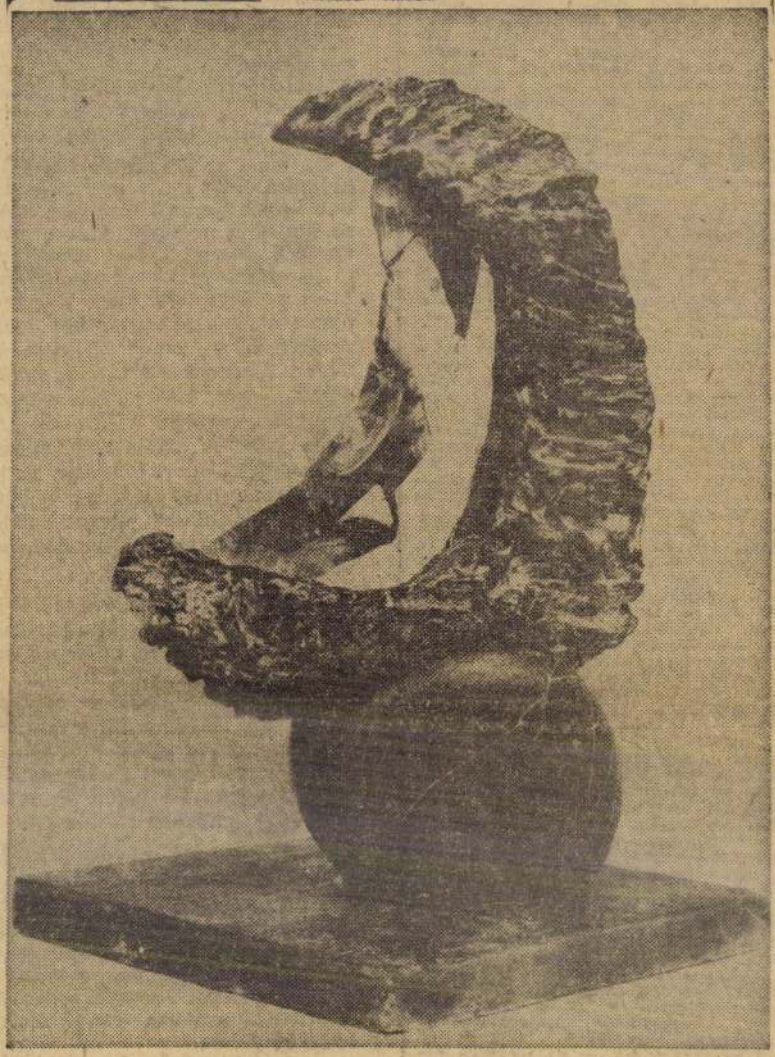

Rácz Edit: Holdsarló

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juni. 12.
XX. évf. 24. sz. cimlap.

vele, hogy jó bejárni naponta azt a környéket, ahol lakom. Vagy nagyon is jól tudom?

A presszóban János és Margitka előre köszön.

A nagyközértben Madár kartárs, az ügyeletes vezető előre nyitja a lengőajtót, a pénztárosnő köszön:

— Jó reggelt, uram, hogy aludt? Csak egy tasak kakaót visz? Elég lesz ez a kislányának?

U. T., a zöldséges üzlet vezetője. Még csak egy hónapja ismerem, de majd mindent tudok már róla. Losoncon született, hétéves lánygyermek létére összekötő volt két partizán alakulat között 1944-ben. A németek elfogták, egyik szemét kiverték. Ide jött férjhez, Budapestre, egy bulgár kertészhez. Iván, a férje, bár itt született, nem beszél olyan jól magyarul, mint T. Mi az, hogy olyan jól? T. csak magyarul tud.

— Melyik ország az otthonuk?

— Losoncon otthon vagyunk, Sztara Zagorában otthon vagyunk, Budapesten otthon vagyunk. Nagyon jó. Losonci fenyők nincsenek Pesten, zagorai rózsaillat sincs, de Tokaj is csak egy van a világon. S elmenni a Bodrog partjára, ki képzelhet annál szebbet? Nem beszélve a Szalajka völgyéről, vagy a Dunajec pisztrángjairól.

— És Sztara Zagora rózsáiról?

— És az ottani rózsákról, persze.

Kijövén az üzletből, kivel találkozom? Az ország egyik villámhárító-szerelő brigádjának vezetőjével. A brigád hattagú. Felesleges említenünk is, hogy olykor igen nagy magasságokban micsoda veszélyes körülmények között dolgoznak. Az épületek villámhárítói kismiskák például a Kab-hegyi, vagy a tokaji tévétorony szereléséhez képest. A félelem, mondotta már régebben Béla, még csak meg sem legyintette őket sohasem.

— Miért is? Ez a munkánk. Jól kell csinálni. És érezni, ha lejövünk a magasságokból, hogy fix talajra érkezünk.

„Pillantsunk fel az esti égboltra — írja Marx György. — Csillagokat látunk, égi lámpásokat, amelyek annyiszor szerepelnek népmesékben és költeményekben... A mi napunk egy a milliárd csillag közül... Bolygónk, a föld, töredék a kozmikus csillagkohók kivetett salakjából. Nyugodtan élünk rajta milliárd esztendeje mi, földi élőlények... Nyugodtan élünk, mert a földet nem fenyegeti öngyulladás, sem külső gyutacs által kiváltott robbanás, hiszen a salak biztonságos építőanyag. De minden salakban visszamarad a tűzelőanyag kis hányada. És ha ezt az ember szülőföldje, azaz önmaga ellen fordítja...!"

Ne is folytassuk.

Találkoztam a napokban Marx Györggyel, épp csak pár szót váltottunk egy későbbi nagy beszélgetés reményében. Ha élünk, nyilván meg is történik majd e beszélgetés. Fölmerült ugyanis bennünk az a már régebben feszegetett probléma, melynek nyitját a legkiválóbb pszichológusok sem tudták megoldani: az ugyanis, mért lesznek feltétlenül ember-hűek, föld-hűek, ugyanakkor természetesen nagyon magányosak azok az emberek, akik kint jártak a világűrben?

Nem láttak más, e Földhöz hasonló bolygót.

Nem láttak ilyet.

Nem érzékeltek ilyet.

Sehol a nagy egyetemben, holott látásukat nem korlátozta semmi, se légkör, se pára, se Van Allen-gyűrű. Nem. S kimondva, vagy kimondatlanul a rettenettől, hogy jelen tudásunk szerint értelmes lénynek nincs más ismert otthona, mint ez a föld, törvényszerűen be kellett zárkózniuk lelkük és e bolygó egyetlen élő takarójába. Egyik űrhajós mondotta, hazatérvén az űrből: őrizzük, féltsük, védjük, óvjuk a földet, hiszen nincsen más otthonunk.

Rácz Edit

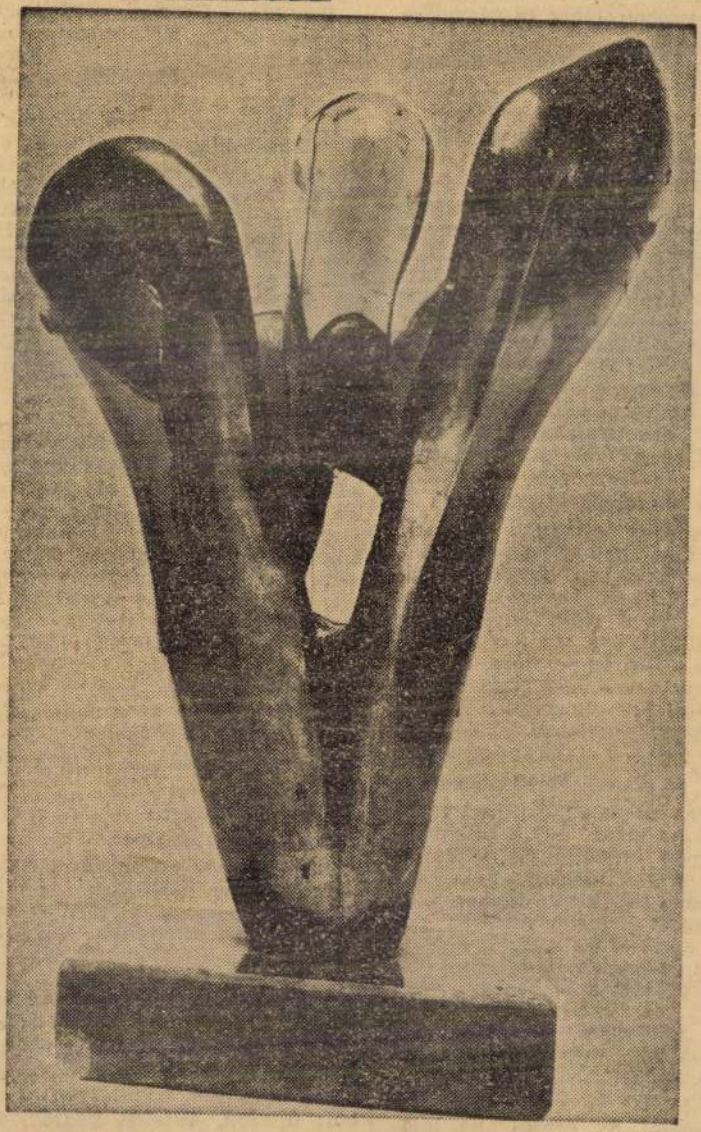

Rácz Edit: Vénusz-virág

ÉLET ÉS IRODALOM
Bp.
1976. május 1. XX. évf.
18. sz. 2. lap.

ítőház

de ha egy pár szimpatikus tervet
zorosítanának?" — kérdés ez,
lyben már a felelet is benne
: a nagy szériában készülő ol-
termék igenlése. A szimpatikus
sokszorosíthatóságának persze
ételei vannak, technológiai fel-
lei. Ezért mondja Rippl: „Csak
művész urak ne röstellkedjenek
gyűrközni és a munkásruhát
gukra venni." S igaza nyomaté-
ítására hozzáteszi: „Mondha-
tapasztalatból, hogy majdnem
ze kell házasodni az ártistnak
ártizánnal — okvetlenül meg
egymást jól érteniük, ha szép
összhangzatos dolgot akarnak
emteni."

Magyarok a Bauhausban) A
uhaus alapító kiáltványa szin-
műhelymunkát hirdet, s kéz-
ivességet: „Építészek, szobrá-
k, festők: vissza a kézműves-
hez! Mert nincs »hivatásos mű-

MŰVÉSZET

sz«! Nincs lényegi különbség
ivész és kézműves között...
zzuk létre tehát a kézművesek
testületét..."

les tömegek igényeinek szolgálata húzódik meg. Még mélyebben pedig: a forradalom felé haladó ország. (A weimari Bauhaushoz is kellett a demokratikus Weimari Köztársaság, amelynek kormányzata az iskola költségvetését megszavazta.) Moholy-Nagy Lászlóval, Breuer Marcellal, Molnár Farkassal tehát a születő magyar iparművészet is emigrációba kényszerült.

A politikai helyzet a huszas évek közepén változik meg. A bethleni konszolidáció idején Bortnyik Sándor, aki korábban szintén megjárta Weimart, már látványos kísérletre szánhatja el magát. 1928-ban magániskolát alapít, ahol a bauhausi elvek szellemében tanít reklám- és sajtógrafikát a növendékeknek. Az iskola neve Műhely. Mi is lehetne más? A kortársak azonban hamarosan Magyar Bauhausnak mondják, s nemsokára már maga Bortnyik is ezen a néven reklámozza. Érdemes hosszabban idéznünk abból a tanulmányból, amelyben Bortnyik mintegy rögzíti programját; nem annyira önnön törekvéseiről, sokkal inkább az érett Bauhausról szólnak ezek a sorok. Jelzik, hogy a műhelymunkát szorgalmazó Bauhausból a huszas évek végére a nagyüzemi formatervezés fóruma lett: „Az ipari termelés súlypontja ma már... a nagyipari termelésen, a tömegproduktumon van... A Bauhaus nem a művészit hangsúlyozza ki. A művészi nem lehet cél, hanem eszköz. A művészi és formai megoldás magától értetődően kell hogy következzen minden tárgy anyagának, rendeltetési elvének törvényszerűségeiből. Az anyagnak, a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 JUN 4

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Rác József

1021

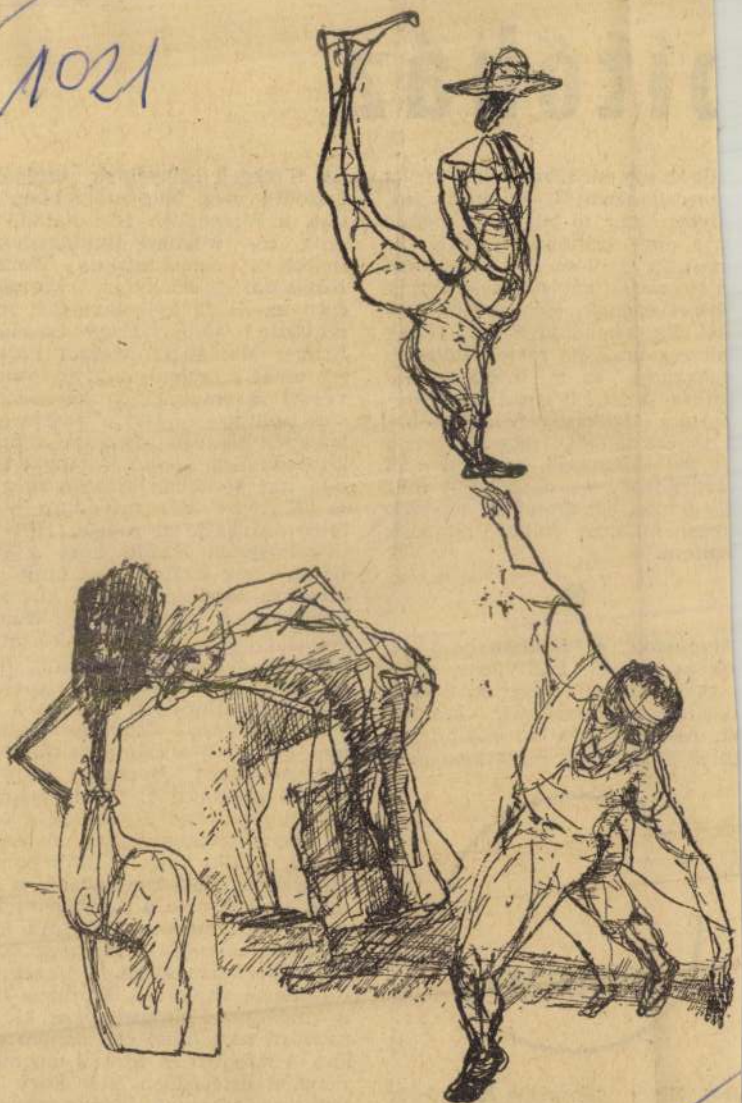

Rác József: Mutatvány

bban ismertek a törté
stenyésztő öccsét, mint
vért. Az a véleményü
ogy „egész Anglia
sznóit" hiszi
ndő érdem. Hiszen a
lék nem pótolhatja a

N. OSZKÁR, BUDAPE

övetkezetlenséget vél
erkesztőségi gyakorlatu
mint írja — „múlt
an terjedelmes cikket
déki múzeumigazgató
ötetének holott nem is
özölték Maróti Lajos
erint a könyvkiadás
yesegetni kell". Maróti
tkezőket írta (ÉS, 1975
.): 1974-ben „hétezer-
ány könyvnek minősü
lent meg Magyarorszá
s mennyiségből azonb
os kiadók mindössze
ili műszámmal szere
bbi magánkiadás volt: többé-kevés-
é dilettáns regények, melyek közre-
iására kiadó nem vállalkozván,
erzője finanszírozta a megjelenést;
agánszorgalmu dolgozatok, helytör-
neti írásművek, közületi évkönyv-
ek, üzemi almanachok gittegyelet-
nlékkötetek, stb. Ügyelni kell rá,
ogy az országos méretű takarékos-
ódás elkövetkezendő évadján inkább
utóbbiak kerüljenek a nyesőolló
á . . ." Ezzel **változatlanul egyetér-
ink.** De ha azt akarjuk, hogy a
önyvkiadással alkalmilag foglalkozó
ervek tartózkodjanak a talmi ér-
ékek megjelentetésétől, akkor **fel kell
ívnunk a figyelmet a legtartalma-
abb vállalkozásokra.** Nagy Gyula
rosházi múzeumigazgatóé is ilyen: a
épület olyan köreit tárja fel, ame-
elyeknek érzékeltetése nem feltétle-
ül a központi kiadók feladata. Mint-
a egészséges **munkamegosztás** kez-
ene kialakulni a hivatásos és az al-
almi kiadók között. Példánknál ma-
adva: a történelmi szintézisek jóté-
onyan befolyásolják a műkedvelő
utatók szemléletét, a legjobb hely-
örténeti dolgozatokból pedig izgal-
as adalékokat kölcsönöznek a szín-
zisre törekvő hivatásos kutatók. E
unkamegosztás kiteljesedéséhez sze-
tnénk hozzájárulni, amikor a „ma-
inkiadványokból" szemelgetünk.

DR. SZABÓ KÁLMÁN, ERK. Olva-
nk panaszolja, hogy noha több
int tíz éve előfizetőnk, nem kapta
eg május 15-i és 22-i számunkat.
postán hiába reklamált. Levél-
ónk panaszát azért tartjuk különö-
n figyelemre méltónak, mert, mint
a, **a legközelebbi újságpavilon 30
lométerre található lakóhelyétől.**
t — szerintünk — az illetékes hi-
talnak is figyelembe kellene ven-
e. Sajnos azonban, terjesztési kér-
sekben — mint már többször meg-
uk — mi **nem vagyunk illetékesek;**

re áhítozó — ember kérdése
Olyan kérdezők ezek, akiknek
demben nem, csak gúnyos félm
datokban szokás válaszolni.
ilyen laikusok azt is tudni szer
nék például, miért művészet az,
valaki már nagy név, sőt világ
birtokában „alkot" olyant, am
minden ügyesebb kezű laikus kép
volna?

Körülbelül tizenkét éve közölt
ÉS egy rajzot, amelyről a követl
ző számok egyikében be kellett v
lania, hogy tévedésből fordítva
lent meg. Feltehetően a képsz
kesztő maga sem tudhatta biztos
hogy melyik az alja s a teteje.
mindegy volt, mert se így, se ú
nem fedeztük fel benne az ért
met vagy „művészi tartalmat".

Elhiszem, hogy művészeti kér
sekben néha nehéz a konkrét érv
lés, de úgy látszik, nem kilátás
lan, ha Fülep Lajosra vagy Föl
Imrére gondolunk. Semmiképp
sem pótolhatja azonban a tárgyh
tartozó érvelést a szakzsargon se
mitmondó, sznobok testére szab
abrakadabrája.

Megmagyarázta-e például vala
bárki is, konkrét és meggyőző
vekkel, Banga Ferenc „művés
tét"? (Tudom, hogy nem a szép

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 130-068, 387-748, 340-726

1976 JUN 12

Rácz Edit

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

Rácz Edit: Holdsarló

köszön.

A nagyközértben Madár kartárs, az ügyeletes vezető előre nyitja a lengőajtót, a pénztárosnő köszön:

— Jó reggelt, uram, hogy aludt? Csak egy tasak kakaót visz? Elég lesz ez a kislányának?

U. T., a zöldséges üzlet vezetője. Még csak egy hónapja ismerem, de majd mindent tudok már róla. Losoncon született, hétéves lánygyermek létére összekötő volt két partizán alakulat között 1944-ben. A németek elfogták, egyik szemét kiverték. Ide jött férjhez, Budapestre, egy bulgár kertészhez. Iván, a férje, bár itt született, nem beszél olyan jól magyarul, mint T. Mi az, hogy olyan jól? T. csak magyarul tud.

— Melyik ország az otthonuk?

— Losoncon otthon vagyunk, Sztara Zagorában otthon vagyunk, Budapesten otthon vagyunk. Nagyon jó. Losonci fenyők nincsenek Pesten, zagorai rózsaillat sincs, de Tokaj is csak egy van a világon. S elmenni a Bodrog partjára, ki képzelhet annál szebbet? Nem beszélve a Szalajka völgyéről, vagy a Dunajec pisztrángjairól.

— És Sztara Zagora rózsáiról?

— És az ottani rózsákról, persze.

Kijövén az üzletből, kivel találkozom? Az ország egyik villámhárító-szerelő brigádjának vezetőjével. A brigád hattagú. Felesleges említenünk is, hogy olykor igen nagy magasságokban micsoda veszélyes körülmények között dolgoznak. Az épületek villámhárítói kismiskák például a Kab-hegyi, vagy a tokaji tévétorony szereléséhez képest. A félelem, mondotta már régebben Béla, még csak meg sem legyintette őket sohasem.

— Miért is? Ez a munkánk. Jól kell csinálni. És érezni, ha lejö-

robbanás, hiszen a salak biztonságos építőanyag. De minden salakban visszamarad a tűzelőanyag kis hányada. És ha ezt az ember szülőföldje, azaz önmaga ellen fordítja . . .!"

Ne is folytassuk.

Találkoztam a napokban Marx Györggyel, épp csak pár szót váltottunk egy későbbi nagy beszélgetés reményében. Ha élünk, nyilván meg is történik majd e beszélgetés. Fölmerült ugyanis bennünk az a már régebben feszegetett probléma, melynek nyitját a legkiválóbb pszichológusok sem tudták megoldani: az ugyanis, mért lesznek feltétlenül ember-hűek, föld-hűek, ugyanakkor természetesen nagyon magányosak azok az emberek, akik kint jártak a világűrben?

Nem láttak más, e Földhöz hasonló bolygót.

Nem láttak ilyet.

Nem érzékeltek ilyet.

Sehol a nagy egyetemben, holott látásukat nem korlátozta semmi, se légkör, se pára, se Van Allen-gyűrű. Nem. S kimondva, vagy kimondatlanul a rettenettől, hogy jelen tudásunk szerint értelmes lénynek nincs más ismert otthona, mint ez a föld, törvényszerűen be kellett zárkózniuk lelkük és e bolygó egyetlen élő takarójába. Egyik űrhajós mondotta, hazatérvén az űrből: őrizzük, féltsük, védjük

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 MAJ 1
ÉLET ÉS IRODALOM
Rácz Edit

1021

Rácz Edit: Vénusz-virág

Béla centenáriumára

risat. Új hang, új művészet volt már ez is; de a teljes Révész stílromantikáját még parasztkivándorlásunk regénye, a *Vonagló falvak*, s az *Egyedül mindenkivel* proletárregénye sem produkálta egészen. Próza és vers gátja a *Beethoven*-kötet híres „miniatűrjeiben" szakad át. Az író hallása romlik, kapcsolata külvilággal, emberekkel hovatovább lazul, mindinkább befelé fülel, megterem tollán egy már-már verssorokra szakadozó új műfaj, felszökell egy sosemhallott szólóének, új zenei futam. Főneveknek magyarosan, névelőtlenül elébevetett jelzők, új fűzésű mondatok, nyelvet-ziláló fojtott izgalom: a benső, magányos súgdosásnak, a külvilág beszüremlő neszeiből fellüktető

Nemcsak azt a Révészt idézem, aki az építőmunkásoknál, az Aréna úton, amely ma a Dózsáé, „Új Színpad"-ot is alapít, s „direktori" ösztönzésével kiteremti a becsvágyával nehezen gyűrkőző Adyból (majd a Horthy-világban büszkén közzéteszi) a régi terv, a Dózsa-dráma első s egyetlen jelenetét.

Nem. Mindenekelőtt *két* Révészre gondolok: *arra, aki Ady és a magyar munkásosztály kezét egymásba helyezte* — és arra, *aki megvédte az ellenforradalomtól e kézfogót.* Beszélhet bárki bármikor bármit: őt is védi, örökre, e vért.

Az elsőt, azt a Révészt, aki a napilappá lett *Népszava* irodalmi szerkesztőjeként a párton belül

sá[illegible]
köpdösött Léda, a butaságból s hazugságból gyúrt sárral hajigált Csinszka, s kivált az ízenként lopkodott Ady igazi valója mellé — erről a Révészről, aki Bölönivel együtt óvta meg az ellenforradalmi kisajátítástól Adyt, ércesen szóltak saját szavai: „A sanda politika megkísérelte, hogy Ady Endrét elragadja a progressziótól. *Nem lehet*". Adyra, Lédára, Csinszkára, önmagára: örök marad mindenben é *nem lehet.*

Klasszikus tanú és hősi testőr áll szembe az Adyra éhes ál-Magyarországgal, s *nem engedi.* Meghal Ady, Léda, Csinszka, kihal körötte a kör, amelyben élt. Minden túlélő őhozzá hordja dokumentumait, őt oldja fel diszkréciók alól; s ő újra meg újra Adykönyvet ír, újra meg újra Révészkönyvet temet. Az egyiknek honoráriumából Lédának állíttat sírkövet, rávéseti Ady nagy szavát:

Hirdetni fogod: Te akartad

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1976 FEB 14

Rácz Edit
1021

TÁJÉKOZÓ

Rácz Edit: Jazz-sorozat

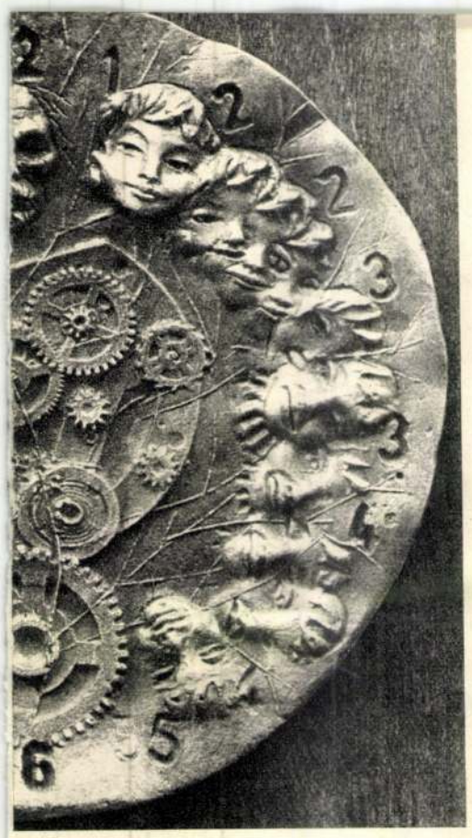

Modern Szent György

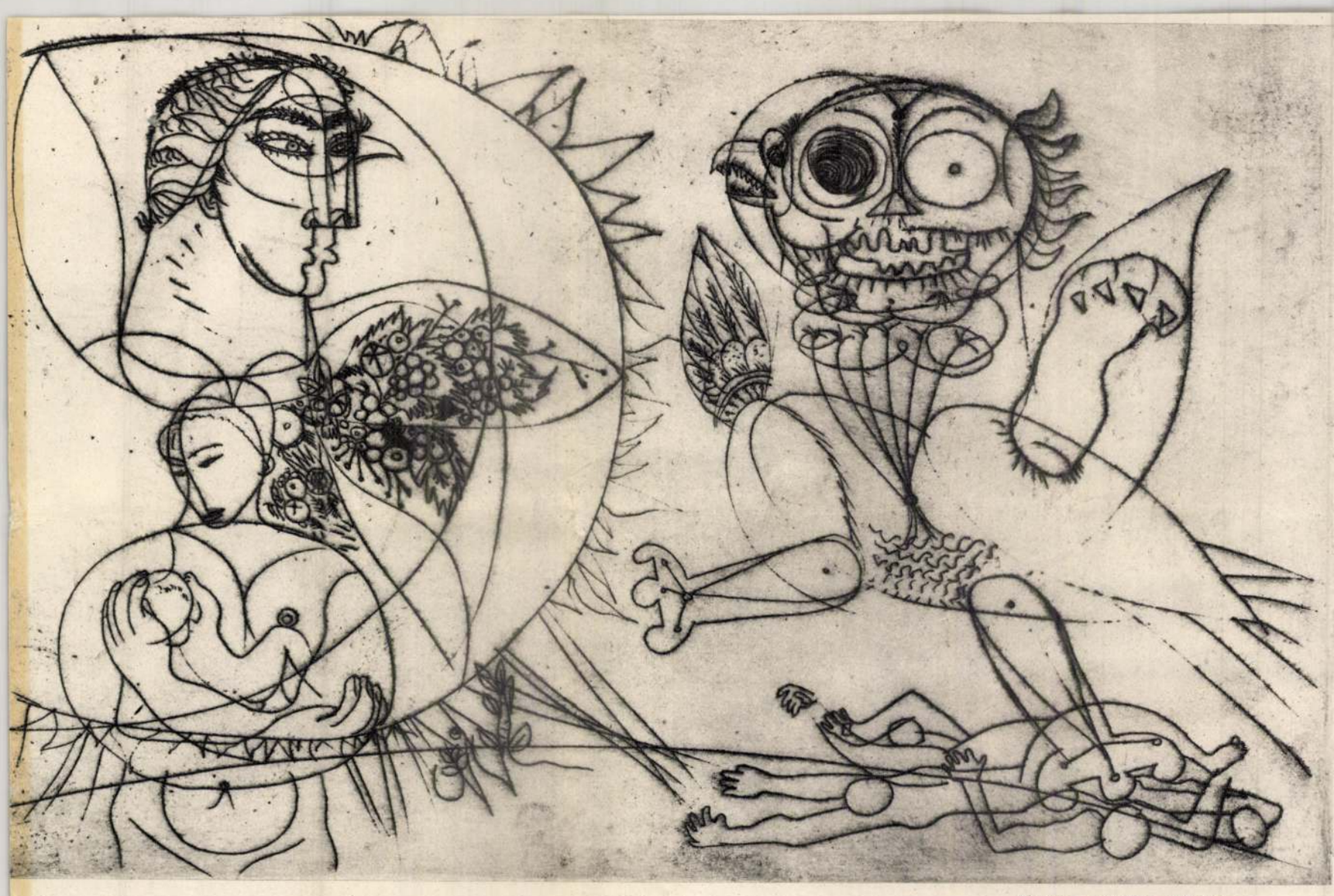

HINCZ GYULA RÉZKARCA

Máriássy Judit

Születési helyem: Budapest

„1899. Deczember 31. De egy negyed óra múlva már 1900 Január egy, XX. század. Hát biz criticus óra ez; a mikor a XIX. századból a másikba megyünk át. Most még századvégiek vagyunk; nemsokára századeleiek leszünk. Úgyám. No ez a századvég ép nem a legjobb volt. Papa alszik már — egy századot alszik keresztül . . . Juj de különös most pár percz választ el egy másik századtól. Ki tudja mit hoz a jövendő mi lesz a XXik századról a történelemben. Várom várom . . .”

(A tizenhárom éves
Karinthy Frigyes naplójából.)

Hogy mit hozott neki, Budapest szülöttének, Budapest szüntelen gondokkal küszködő, zseniális, bölcs fiának, Karinthynak, akiben a legpestibb pesti humor és legpestibb keserűség testesült meg — ez az irodalomtörténetre tartozik.

Hogy milyen volt a főváros a két világháború között — ezt történészek és helytörténeti kutatók nyomozzák.

Nem vagyok Budapest krónikása. Csak itt születtem, huszonnégy évvel a gyerek-Karinthy naplójegyzete, tíz évvel az első világháború kitörése után. A házban, ahol hatéves koromig éltem, most a Thália Színház működik. Akkor a Radius mozi volt a helyén. Szép mozi, elegáns. A pénztárban egy szőke nő ült, és a Színházi Életben a moziműsor ismertetése mindig az ő fényképével kezdődött: „Mit mond Juci?” A ház — a mozival ellentétben — cseppet sem volt előkelő, de természetesen működött benne a lift, a házmester mindennap felmosta a lépcsőházat, és a lakbért egy bajuszos ember jött bevasalni; a háztulajdonos képviselője. Ő maga, a láthatatlan gazdag ilyen aprómunkákkal nem foglalkozott. Öt bérháza volt Budapesten — ebből élt meg, feltehetően igen jól.

Gyerekkorom legkedvesebb színtere a Liget volt, ide vitt anyám naponta, s néha — ez már kicsit luxusnak számított — kivitt a Margitszigetre is, ahol belépődíjat kellett fizetni.

1930. sok mindenért emlékezetes számomra. Láttam a szeptember 1-i tüntetést, és mert apám is a tüntetők közt volt, először féltem úgy, hogy leráztam a körmeimet. Abban az évben váltak el a szüleim, és attól kezdve ide-oda vetődtem szülővárosomban, intézetbe és albérleti szobába, megismervén Újpestet és Zuglót, a Rózsadombot és az Ó utcát, ahol nappal is feltűnően kifestve sétáltak a nyilvános házak előtt a szánalmasan fáradt prostituáltak. A négy elemit hat iskolában végeztem el, utána a gazdag lányok líceumába juttatott egy jószívű nagybácsi (a tandíj havi 30 pengő volt, apám havi jövedelme — mert akkoriban éppen „jól ment” neki — 120.) Majd a Veres Pálné gimnáziumba kerültem, ahol a kötelező egyenruha megmentett a szegény-gyerekség nyomasztó külsőségeitől. Első munkahelyem egy belvárosi fodrász-szalon volt, a második az Esti Kurir, ahol lapelosztóként éppen szűkebb gyerekkorom területét, a Terézvárost jártam be minden hétköznapon, szegény utcát és jómódú utcát és szerelmetes Andrássy utamat.

Milyen volt akkor élni Budapesten? Egyeseknek nagyon jó és másoknak nagyon rossz. És igen

ez ahhoz, hogy felszentelje vele az új naplót.

A felnőtt írót érthetően feszélyezte ez az emlék. Ezért csomagolta be többszörös kerettörténetbe, ezért írt oda három pontot, mielőtt kimondta volna: „és . . . igen, egészen olyan, mintha éppen vizelni akarna." De nem tehette meg, hogy szelídítsen a történeten. Több okból sem. Először is azért, mert így volt igaz, s minden átformálás, behelyettesítés hűtlenség volna. De azért is, mert ennek a „slicc" motívumnak lesz majd egy magasztos párja a történetben, s az is megbillenne, ha ezt nem írja meg.

A napló második bejegyzése arról szólt, hogy Kornél bácsi beavatta őt némely pesti titkokba.

„Mutogatta a körútakat, a házakat, a nagy hivatalokat, a felső- és alsóvezetékes villamosokat, majd a Nyugati pályaudvar közelében megálltunk egy emeletes épület előtt.

— Na ide betérünk.

A *London szálló* sörözője volt, ahová betértünk. Kornél bácsi rögtön sört rendelt mindkettőnknek.

— De erről Etelka nénédnek egy szót sem.

Etelka néném természetesen a felesége volt."

A megörökíteni való ebből a kalandból a pesti sörözők szókincse volt. *Kaja* — étel, *pia* — ital, *staub* — cigaretta. „*Kukucs* az a vendég, aki éppen csak keresztülsétál a helyiségen, és anélkül, hogy rendelne valamit, távozik. No, és ki a *varter?* . . . Az a vendég, aki azt mondja: majd később rendel." Kornél bácsi és a pincér oktatták a fiút.

Harmadiknak az az élmény kívánkozott a naplóba, hogy a Nemzeti Színház mellett, ahova jegyet venni küldték az *Ember tragédiájá*ba, a hirdetőoszlop falragaszain valóságos levelezésrovat burjánzott: „*Holnap hétkor várlak, Irénke . . . Megint becsaptál, hiába vártalak. Nem először, de utoljára.* Fölösleges halmozás is akadt: *Dögölj meg, te dög.*"

Laciban — úgy látszik — újságírói képességek ébredeztek. A *kis színes* műfajába tartoznak, amiket a naplójába beírt.

De Etelka néni közbelépett, nem is tudva, milyen végzetesen. Meglátta a naplót, s anélkül, hogy belenézett volna, ezt mondta a családi ebédnél:

„Lacika naplót ír . . . Este majd felolvassa nekünk, milyen szép élményeket gyűjtött eddig Pesten."

A „szép élmények" és a *kis színesek* között átívelhetetlen a szakadék. Mit lehetett tenni? Kitépni a megírt lapokat, s Etelka néni és a család számára újra fogalmazni. „Például az első oldalra néhány mondatot a Lánchíd előtt álló érc Eötvös Józsefről, a nagyságáról, a regényeiről. *A Karthauzi*-ról és *A falu jegyzőjé*-ről. Majd második napi élményként *forgalmas fővárosunk építészeti szépségeit* fogom ecsetelni. A harmadik nap eseménye mindenképpen vitathatatlan: *remekírónk remekműve* hazánk első színházában, a Nemzeti Színházban."

Külön elgyönyörködhetünk itt Illés Endre finoman ironikus fogalmazásában. Lacika eredeti naplójegyzete kicsúfolta a rövid üzenetében is szószaporító levelezőt. Az álnaplóban azonban ő is gátlástalanul halmoz: „remekírónk remekműve". Mert ezt a második kidolgozást nem vállalja, csak csinálja a családnak, a megrendelőnek.

A kerettörténetből aztán kiderül, hogy hazánknak nem egy felnőtt művésze az alkotó erkölcsnek azon a fokán vesztegel, mint egykor ez a tizenéves Laci.

Az író és a mérnök Rákoson

Kettős kör című elbeszélésében apja utolsó napjait írta meg Illés Endre.

Így kezdte: „Zsúfolt, nehéz napon kaptam a telefonértesítést: menjek ki apámhoz."

Még mielőtt sejtené az olvasó — hiszen még az író sem sejti —, hogy mi fog történni, ez az első mondat erős feszültséget kapcsol be. Figyelni kell. Az író is figyel: egyszerre kétfelé. Magára és az útra. Önmagától azt kérdezi: miért siet a hívásra, amiben pedig nem volt sürgetés, miért aggódik, hogy elkésik valamiről. Az utat, a tájat azért nézi tüzetesen, hogy ezt az indokolatlan feszültséget valamennyire feloldja magában. Az olvasót azonban éppen az idillbe forduló leírás tölti fel feszültséggel. Ha egy jólismert, sokszor látott úton ennyi észrevenni való támad, az már elősejtelme valami nagy dolognak, vagy éppen nagy bajnak.

„Az autóbusz a rákosi homokon vágott át, Gödöllő irányában. Errefelé alig épültek gyárak, a síkság apró házakkal telt meg, szívfájdító rendetlenséggel s falusias békével. Hányszor láttam ezt a tájat s hány világításban! Csupa ellentét feszült itt a közelben s a távolban: alig felhúzott száradó falak, kócosság, aszimmetria, fiatalság. És az alacsony égbolt mégis a leghatározottabb, a zavartalan nyugalmat parancsolta a kis házak fölé. Kapirgáló tyúkjaival, ritkás benzinfelhőivel, szétfolyt lepényformájával öntudatos Paradicsommá vált ez a benépesült rákosi homok.

Ennek a Paradicsomnak nyugati sarkában húzódott meg a régi, kicsi villatelepülés, sokéves, öreg fák között, dúsabb, lombosabb növényzet védelmében. Körülölelte a pezsgő, fiatal tenger, s a kopottas, megsüketült házak kissé itthagyottan, ittfeledten szégyenkeztek az új korban."

Ez eddig dinamikus településrajz, az autóbusz furcsa madártávlatából szemlélve. De már közeledünk az apai házhoz:

„Az autóbuszmegállótól tízperces út vezetett a verandás, földszintes házhoz; nyílegyenes, akácos, vonalzóval húzott utca . . .

Az üvegezett verandát zömök kert választotta el az utcától. Szokatlanul nagy virágoskert, szegfűtáblákkal, dús rózsasorokkal s legalább húsz-harmincféle virág kékjével, zöldjével, cinóberjével. Néhány szép fa is állt itt — nekem különösen egy pirosan nyíló akác tetszett, két fiatal cseresznyefa, néhány ezüstfenyő s a magas törzsű orgonafák. Körös-körül bokrok élő, dús, sűrű zöldje."

Hamarosan kiderül az elbeszélésben, hogy miért kell a színeknek így ragyogni ebben a paradicsomi kertben. Mert innen félhomályos szobába lép be az író, s ott találja apját egyedül, szélütötten. S ez a kert, ennek a kertnek a szeretete sietteti a beteg halálát.

„Másnapi délelőttjét apám a kertben töltötte, keményen dolgozott. Baljával locsolt, gyomlált, még kapálni is próbált; ahogyan a szomszédok később elmondták: állandóan hajladozott. Délben eszméletlenül összeesett; délután már be is szállítottuk a kórházba."

Innen nézzünk vissza az írónak erre a mondatára: „. . . különösen egy pirosan nyíló akác tetszett, két fiatal cseresznyefa, néhány ezüstfenyő s a magas törzsű orgonafák." Ha ő, aki mégiscsak vendég volt ebben a kertben, ilyen sok kedvencet választott a fák közül, hány kedvence lehetett az apjának? Mind. Így kap indoklást a kert tulajdonosának önpusztító makacs szeretete.

Megpróbáltam értelmezni az apja hívására kiutazó író elemzését a kertvárosi településről. Ami pedig papírforma szerint inkább egy mérnök eszmemenetébe illett volna bele. Nos, egy másik novellában egy mérnök járja végig ugyanezt az utat. „Egy villa építésével bízták meg — a mérnöknek ki kellett mennie a kis rákosmezei nyaralótelepre."

Nyilvánvaló, hogy ugyanaz a kertes település, az a Paradicsom tűnik fel itt is. De csak éppen egy fél-pillanatra. Egyetlen szó se esik róla többet. A mérnök befejezi a jól elhúzódó tárgyalását, megebédel, s indul befelé. „Ahogy most hazafelé igyekezett, arra gondolt: telefonálnia kellett volna a feleségének, közös szanatóriumi beteglátogatást terveztek délutánra."

Hasonlít ez a motívum a *Kettős kör*-beli telefonüzenethez: sürgető kötelesség és akadályoztatás játéka.

De folytatása egészen más. A mérnök leszáll a villamosról, s beleverődik egy váratlan emberáradatba. Az ügetőpálya legolcsóbb helyére sodródik az emberekkel. És nyer is, sokat.

Töprengek: milyen megfontolás teremtette ide ezt a mérnököt? Miért változott így át a Rákosról, az ismerős kertvárosból visszafelé jövő író? Mégpedig hangsúlyozottan megváltozott testi mivoltában is: szelíden pocakossá.

Gondolom, az írói ökonómia kívánta, hogy az apa-fiú kapcsolat, amelyet a másik elbeszélés olyan gazdagon kibontott, itt semlegesítődjék. De az is lehet, hogy lappang még ebben az emlékben valami végigmondatlan, későbbi műre tartogatott bonyodalom.

Rácz Edit műtermében

Holdsarló

Jókai portré

A ferencvárosi tetők rengetegében ropog a műterem padlata. Rácz Edit szobrai között járunk. Kisplasztikák csoportjai töltik meg a tágas szobrászműhely sarkait, középen a XX. kerületi óvodába tervezett „Játékcsúszda" látható . . .

Rácz Edit Budapesten született, 1932-ben. Négyéves kora óta farag, és kilenc esztendős, amikor Medgyessy Ferenc így nyilatkozott munkáiról: „Tehetséges, csak kár, hogy lány." Rácz Edit eddigi életműve alkotó feleselés: a feminitás nem jelent hátrányt. Somogyi József és Pátzay Pál tanítványaként fejezte be a Képzőművészeti Gimnáziumot és Főiskolát. Nyolc önálló — hazai és külföldi — kiállítása sikerrel, az előrehaladás igényével zárult. Köztéri szobrai közül jelentősek állatfigurái és portréi, melyek Szegeden, Békéscsabán, Kecskeméten, Tamásiban, Dombóváron, Tatán szereznek vizuális örömet.

Műveinek sarkalatos pontja a természeti és gondolati együtthatók együttes jelenléte. S ami törvény, az kap szobortestet. Így pillant ránk a most született „Rigó" öreges ráncaival; így az élet quasimodós roggyantsága, Afrika sokrétűsége „Haldokló marabu"-jában, mely nem egyszerűen a forró földrész madara: benne nagyanyja elmúlását is megkönnyezi Rácz Edit, a plasztika eszközeivel.

Ifjúságában különben is jó barátai az

Bácz Edit szobrász

Régi Szent György

Metamorfózis

Valóság

Csigó László felvételei

Metamorfózis

Fiam

állatok. Maugli története, Kipling magányosan sétáló macskája, vagy akár az utcai veréb, az Állatkertben megfigyelt antilop — mély nyomot hagynak benne. Első gyúrt szobrai: „Egy róka", s „Leopárd megölt őzzel". Képzeletével bővül a látott világ; minden fa, folyó szabad otthona; társai nemcsak az emberek, hanem csigák, kagylók és lepkék, a megszámlálhatatlan egyedre és minőségre osztódó hatalmas természet.

Minden műve nyers és érett egyszerre. Felületei valahány érzékszervünkre hatnak, tapogatással is megközelíthető „vakolvasás"-ra buzdítanak. Akár az „Időtörte arcok"-nál, akár az „Etruszk éjszaká"-nál időzünk, az egyszerre jelent szemnek, kéznek, értelemnek örömet és felismerést.

„Negatív vas"-nak nevezi meg szobrászilag a vietnami őserdőhálózatba betört amerikai géproncsot. Jellemző a téma, a forma, a gondolat. Szobrászi elmélkedéseinek egyik fontos mellékága „A vadon halálá"-ról készített sorozata. Több ez, mint nosztalgia. Nem egyszerűen erdők pusztulásán siránkozik, hanem fák, vizek, gépek új szövetségét szorgalmazza az érmek és bronztáblák fájó, reménykedő figyelmeztetéseivel.

Ez a vallomásos meggyőződés hatja át az érzéki megjelenítést és kozmikus látomást együtt érvényesítő portéit is.

Losonci Miklós

Béla centenáriumára

risat. Új hang, új művészet volt már ez is; de a teljes Révész stílromantikáját még parasztkívándorlásunk regénye, a *Vonagló falvak*, s az *Egyedül mindenkivel* proletárregénye sem produkálta egészen. Próza és vers gátja a *Beethoven*-kötet híres „miniatűrjeiben" szakad át. Az író hallása romlik, kapcsolata külvilággal, emberekkel hovatovább lazul, mindinkább befelé fülel, megterem tollán egy már-már verssorokra szakadozó új műfaj, felszökell egy sosemhallott szólóének, új zenei futam. Főneveknek magyarosan, névelőtlenül elébevetett jelzők, új fűzésű mondatok, nyelvet-ziláló fojtott izgalom: a benső, magányos súgdosásnak, a külvilág beszüremlő neszeiből fellüktető ütemnek forrón hangszerelt zenéje, a süket író művészete ez, áriáit maga köré zümmögő méhé. Hihetetlenül sokfelé hat megárvult

Nemcsak azt a Révészt idézem, aki az építőmunkásoknál, az Aréna úton, amely ma a Dózsáé, „Új Színpad"-ot is alapít, s „direktori" ösztönzésével kiteremti a becsvágyával nehezen gyűrkőző Adyból (majd a Horthy-világban büszkén közzéteszi) a régi terv, a Dózsa-dráma első s egyetlen jelenetét.

Nem. Mindenekelőtt *két* Révészre gondolok: *arra, aki Ady és a magyar munkásosztály kezét egymásba helyezte* — és arra, *aki megvédte az ellenforradalomtól e kézfogót.* Beszélhet bárki bármikor bármit: őt is védi, örökre, e vért.

Az elsőt, azt a Révészt, aki a napilappá lett *Népszava* irodalmi szerkesztőjeként a párton belül megvívott roppant harcok árán kapcsolta össze a legprogresszívebb osztálynak, a munkásoknak mozgalmával a legprogresszívebb

ság gyönyörű vértjében a megköpdösött Léda, a butaságból s hazugságból gyúrt sárral hajigált Csinszka, s kivált az izenként lopkodott Ady igazi valója mellé — erről a Révészről, aki Bölönivel együtt óvta meg az ellenforradalmi kisajátítástól Adyt, ércesen szóltak saját szavai: „A sanda politika megkísérelte, hogy Ady Endrét elragadja a progressziótól. *Nem lehet*". Adyra, Lédára, Csinszkára, önmagára: örök marad mindenben e *nem lehet*.

Klasszikus tanú és hősi testőr áll szembe az Adyra éhes ál-Magyarországgal, s *nem engedi*. Meghal Ady, Léda, Csinszka, kihal körötte a kör, amelyben élt. Minden túlélő őhozzá hordja dokumentumait, őt oldja fel diszkréciók alól; s ő újra meg újra Adykönyvet ír, újra meg újra Révészkönyvet temet. Az egyiknek honoráriumából Lédának állíttat sírkövet, rávéseti Ady nagy szavát:

Hirdetni fogod: Te akartad
S mindent, mi történt, Te akartál
S hogy nálam is hatalmasabb vagy

TÁJÉKOZÓ

Rácz Edit

Rácz Edit: Jazz-sorozat

Élet és Irodalom, Bp. 1976. febr. 14. XX. évf. 7. sz. 6.lap.

A szovjet irodalom nemzetköziségé

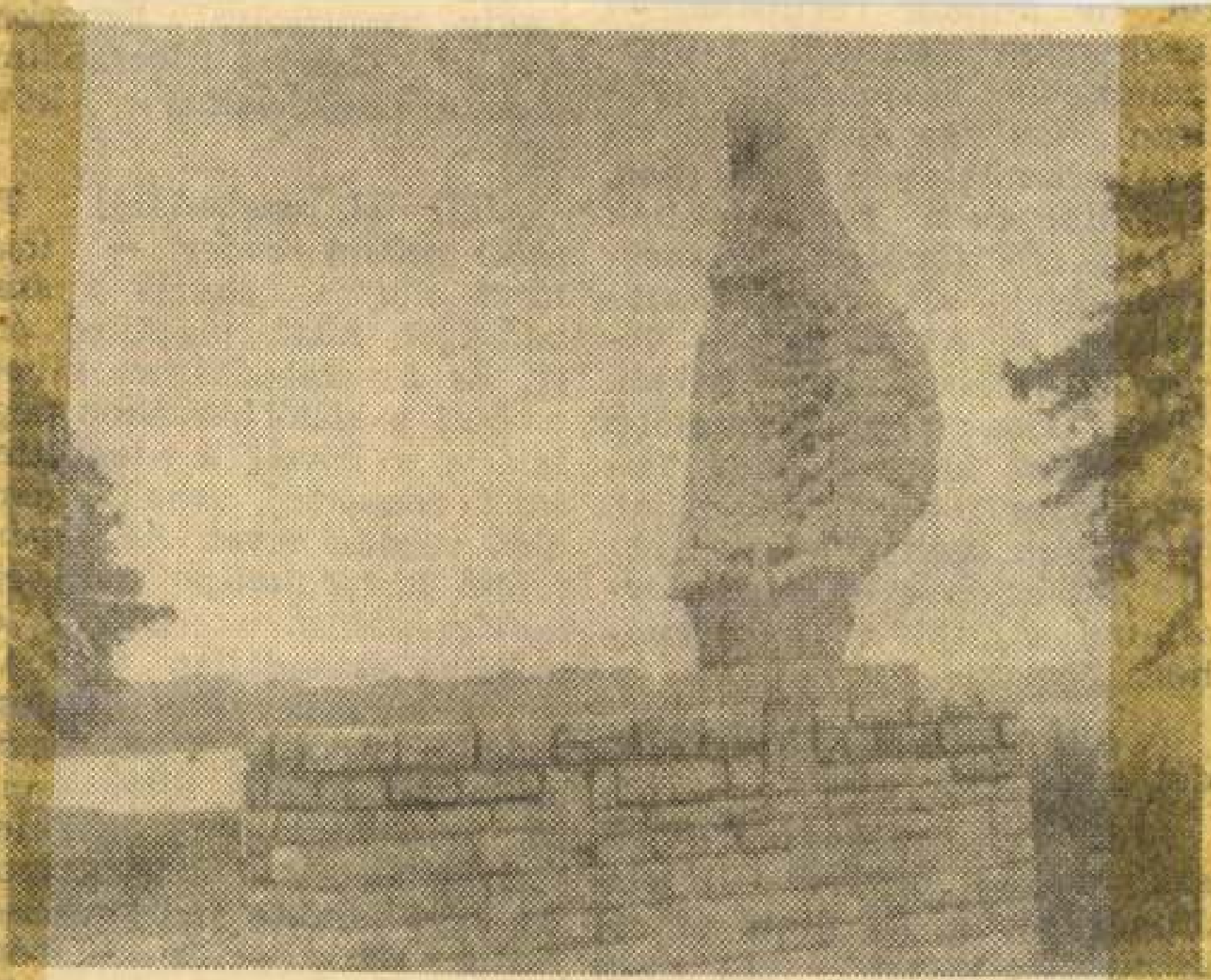

BÁCZ EDIT: HABLEÁNY című szobra a tatai tóparton. 1973-ban helyezték el itt ezt az alkotást

fel, de mindig vertekkel — összhanggá alakítani, a disszonanciát harmóniává rendezni. Önmaga és a külső világ kapcsolatában elsősorban. A történelem során voltak ebben előrelépések, de megtorpanások, sőt, vissza-visszalépések is. Az emberiség végül is mindig előre haladt. Ehhez viszont mindig: előbb fel kellett ismerni, meg kellett érteni a disszonanciát, mert csak ezen át — nem pedig ezt átlépve — lehet egyáltalán eljutni a harmóniához.

A szabadsághoz, amely rendet szül.

„Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet" — írta József Attila. De amíg ez a gyönyörű verssor, igaz felismerés megérett a költőben, *előbb meg kellett értenie, át kellett élnie a rend ellenét-*

Lenin tanításaival ismerkedik, s életét a forradalmi munkásmozgalommal köti egybe.

„Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet" — írja, mert óhajtja, akarja a szabadságot, küzd, megküzd érte. És a szabadságért vívott emberi s költői harcához megtalálja s követi a legbiztosabb, odakötöző, soha fel nem oldó rendező elvet. *Az egyértelmű társadalmi-politikai elkötelezettséget.* Beleértve: osztálya szakadatlan vállalását, a munkásosztály össztársadalmi érvényű s az egész emberiség haladó törekvéseire összpontosuló érdekeinek szolgálatát, — a pártosságot. Ez úgy „kötötte meg" József Attila kezét — és szükségképpen szívét is —, hogy általa magasságba, halhatatlanságba emelkedett költészete;

RÁCZ EDIT

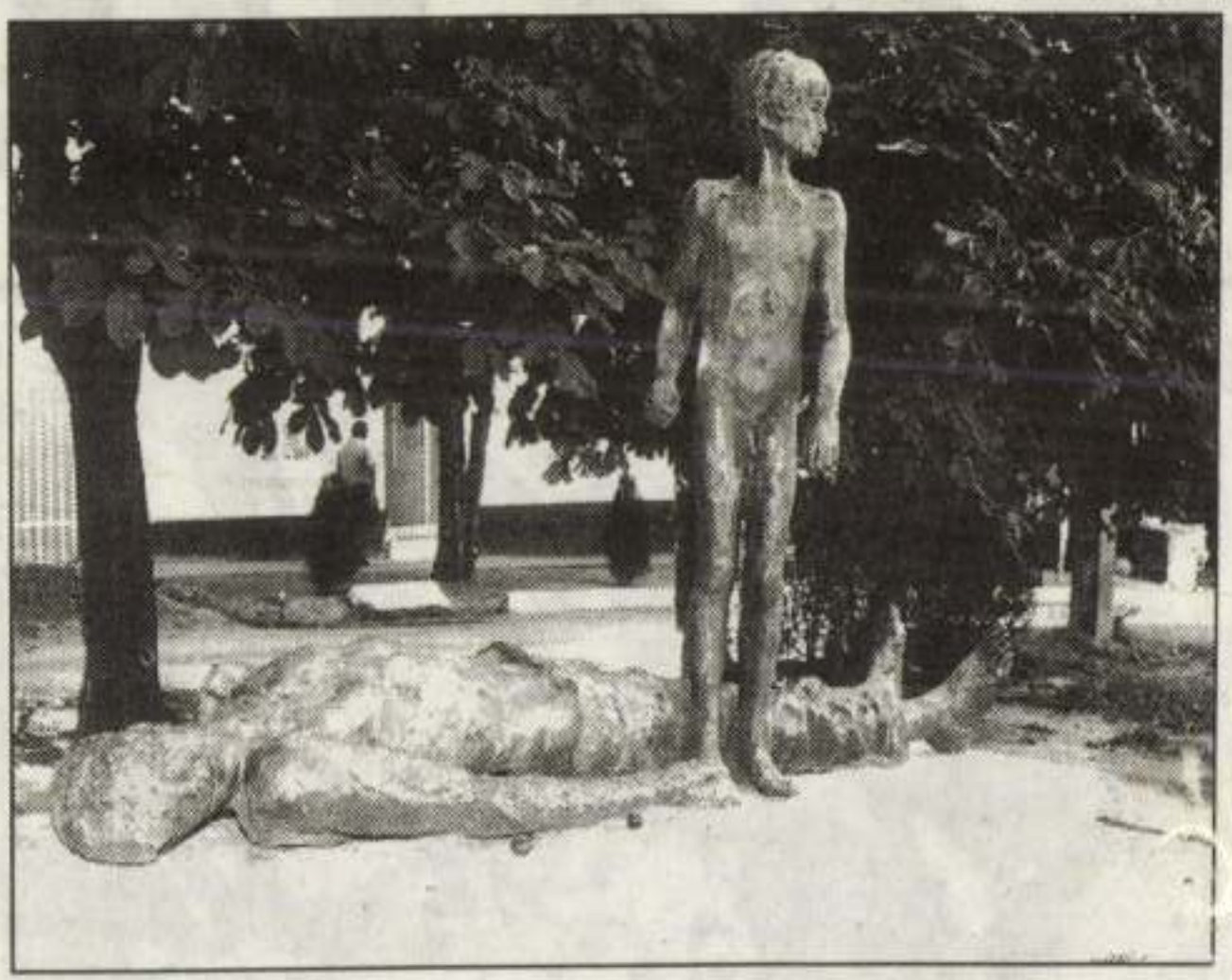

Marad a Mártírok? A város frekventáltabb helyére javasolták áthelyezni a tamási képviselők Rácz Edit Mártírok című szoborkompozícióját. Az elképzelt új helyet, a város fő utcájának üzletsora előtti teret azonban az alkotó nem tartotta szerencsésnek.

TOLNAI MEGYEI ÚJSÁG
1997 sept 17

gazin

hiszen van már Bölcső is

yben – Csak otthon meg ne tudja senki

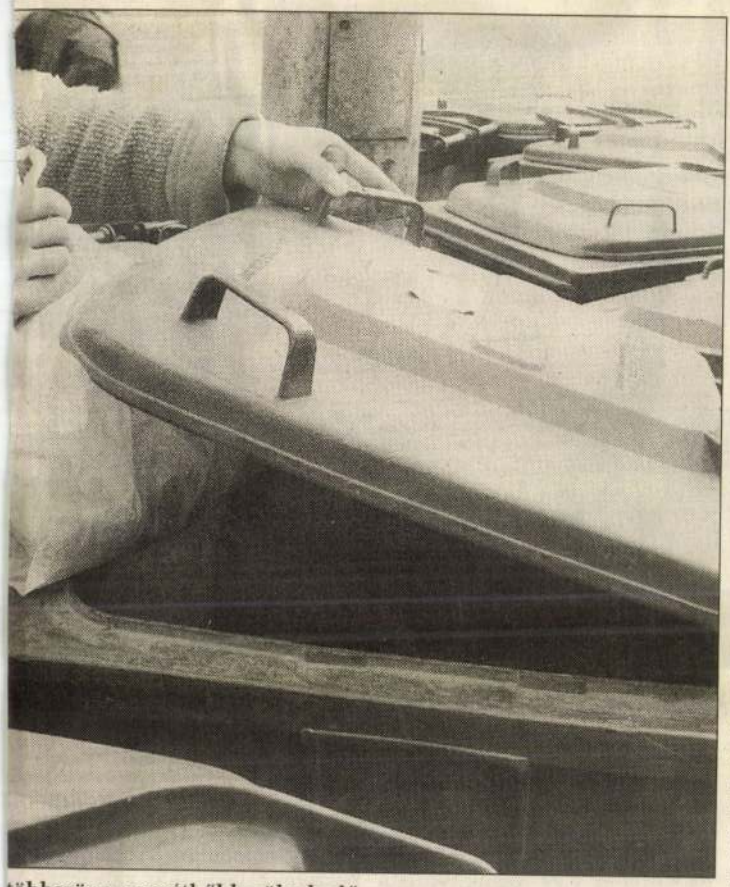

többször a szemétből kerülnek elő HANCSOVSZKI JÁNOS FELVÉTELE

lágban zajló viharok elől, megheletősen ritkán képes eleget tenni ennek. Csak egy példa: A papa visszatérő rendszerességgel hisztérikus rohamokat kap, ha a diszkótól eltiltott középiskolás lánya este 8 után ér haza. Egyszer a mentőt is ki kellett hívni hozzá, mert örjöngő dühében rosszul lett – végül a lánya megérdemelt büntetéseként fogja fel, hogy az – miután az íróasztal mellett térdre rogyva hozta világra és fojtotta meg a végig görcsösen titkolt terhességből született kisfiát – utóbb a színjeles bizonyítványával és félbehagyni kényszerült iskolájával mosogatólány a vendéglátóiparban.

Ilyen egyszerű.

❑

Budavári Zita szekszárdi fényképész majd két évtizedig vágyott saját gyermekre, miközben sírva olvasta a lapok rendőrségi híreit a mások megzsinegelt, elásott, kukákba gyömöszölt csecsemőiről. Aztán kilincselni kezdett, szervezni, és tavaly áprilisban többedmagával – orvosokkal, védőnőkkel, jogászokkal, rendőrökkel összefogva – megteremtették Veszprémben a Bölcső Alapítványt. Ha valaki a 06 (20) 443-566-os telefonszámot hívja, vagy levélben jelentkezik a szekszárdi Perczel Mór utca 1–3. alatt, névtelenül megszülheti gyermekét, úgy, hogy tudja: az jó kezekbe kerül. Az egy év alatt eddig negyvenen jelentkeztek a „Bölcső"-nél, huszonkét baba már megszületett, a többiek is érkeznek majd szép sorban, van közöttük jó néhány Pest megyei is. A huszonkettőből tizenhat már örökbefogadó szülőkre talált.

❑

Azért az ember mégis kérdez. Érti, megpróbálja megérteni, de kérdez. Mégis: kik ezek az anyák?

– A legkülönfélébbek, életkor és minden egyéb tekintetében – mondja Budavári Zita. – Amíg itt vannak, vállalják a nevüket, csak a települések védőnőihez való visszajelzésnél kell nagyon körültekintőnek lennünk. A szégyentől mindannyian félnek: „Csak otthon meg ne tudja senki." Van, aki már a szülés előtt olyan ellenszenvvel viseltetik a gyerek iránt, hogy meg sem nézi, nevet sem ad neki. Akad, aki ugyanezt szemlátomást nehéz szívvel teszi, és csak azért, hogy mielőbb túljusson az egészen. Nemrégiben egy fiatal nő az utolsó percben kapott egy telefont, hogy a papa mégis vállalja a gyereket, s amikor az megszületett, a férfinek már itt hullottak a könnyei. Van olyan is, aki ide jön szülni, de siet haza, mert készül az esküvőjére, és a vőlegény nem vállalja „a más gyerekét". Az asszony pedit itt hagyja a kicsit – és hozzámegy ehhez a férfihez...

K. Zs.

RÁCZ Edit

A Föld a nők törékeny vállán pihen

Tavaszi tárlat a Kertgalériában

Pátzay Mária festőművész az új kiállítást rendezi a Kertgalériában HANCSOVSZKI JÁNOS FELVÉTELE

Klotildligeten március 30-ától különös kiállítást nézhetnek meg azok, akik szeretik a szobrokat. A Pátzay Mária festőművész kertjében lévő apró galéria ezúttal Rácz Edit alkotásait mutatja be.

A piliscsabai Klotildliget számos művésznek ad otthont. A csendes, nyugodt környezet kiváló légkört biztosít az alkotóknak. Ott él *Pátzay Mária* festőművész, aki életre hívta a Kertgalériát, hogy a fővárosból kihozhassa és bemutathassa a ma élő művészek alkotásait.

Rácz Edit szobrászművész köztéri szobraival az ország sok városában találkozhatunk, kisplasztikáit megcsodálhatjuk üzletekben, kiállításokon, de bemutatkozott Németországban, ismerik az olaszok, a hollandok, a lengyelek, a bolgárok egyaránt. Piliscsabára apró, a természeti és a technikai lét ellentétét szembeállító szobrait hozza el.

– Mindig foglalkoztatott a tenyeremben elférő világ. Nagy gonddal és szeretettel készítem a szobrokat, az érmeket. Azt érzem: él az, amit kiadok a kezemből. Munkáimat három csoportba sorolom. Egy részük realista embert vagy tárgyat ábrázol, amelyeket mindenki egyetlen pillanat alatt megért. A másik csoport a látomásoké, a harmadik pedig a fantasztikus szobrászat kategóriája. E két utóbbinál öröm a számomra, ha a néző kezébe veszi művemet, folytatni tudja a gondolatomat, meglátja, amit ki akartam fejezni – mondja Rácz Edit.

Hogy a művész fantáziája magával ragadó, azt a három képernyőn bemutatott „tv-közvetítés" demonstrálja legjobban. A túlnépesedett Földnek vége. Beálkonyult az emberiségnek, elpusztítottuk magunkat. Felborul az egyensúly. A tengerek mélyéről különös lények jönnek felénk. A harmadik képernyőn felsejlik az ember utáni lét.

– Nem vagyok pesszimista. Hiszem, hogy a kihúnyó láng is képes fellobbanni. A halált, a borzalmat bemutató műveimen is felfedezhető az új élet. Foglalkoztat a víz, a víz alatti élet. És vannak humoros, sőt fekete humorú alkotásaim is, ilyen a sorsvágódeszka, a sorsszatyor – vallja.

A kiállításon jelen lesznek 1956 mártírjai: a halott apa, a felette síró nő. És ott lesz sok-sok érme, az emberfejben végződő, fény felé forduló krumplicsírák, a levél, mely valóban levél. Ritka élményben lesz része annak, aki kilátogat a Kertgalériába. Rácz Edit művészetén keresztül olyan embert ismer meg, aki úgy érzi, a Föld mindenestül a nők puha, törékeny vállán pihen.

Kristóf Bernadett

HÍRHOZÓ 12-0- 2000/1

dásban

dásában a Fényszikrák c. antológia
. verseskötete. Az utóbbi könyv hi-
ázban került sor. Krémer Józsefet
totta ugyanis a Podmaniczky utcai
nény szem- és fültanúi lehettünk

bár nagyon is átérezhető lírájú, lelki megközelítésű versei hangoztak el *Kili Tamás, Újvári Éva* és *ifj. Mucsi Sándor* nagyszerű tolmácsolásában. Közreműködött még *Érsek Lilla, aki* kimondhatatlanul gyönyörű zongorajátékával, saját szerzeményeinek előadásával tette még gazdagabbá az irodalmi estet. Dicséret illeti *Gaál Ildikót*, az est rendezőjét.

P. Tóth

Páratlan kiállítás...

Rácz Edit november 26-i kiállításának megnyitójára a meghívó a Színházi Páholyok Társasága Ketrec Galéria-kávézójába szólt Rákoshegyre, a Baross utca 3. szám alá.

25. egyéni bemutatkozása, közte a 7. fővárosi volt ez. Rácz Editet B. Laborcz Flóra ötvösszobrászművész nagy szakmai hozzáértéssel mutatta be. A művésznek húsz köztéri munkája látható országszerte, Nürnbergben és Hannoverben is volt kiállítása a többi közt. A Ketrecben éremsorozata és szobrai láthatók. Vendégként még tíz kiállító szerepelt a Renée Művészeti Társaság művészei közül. Így együtt: Csáth Annamária, Kopacz Mária, Mertz Éva, Hernádi Paula, Benedek József, Bánkúti István, Parrag Emil, B. Laborcz Flóra, Laborcz Monika és Kótyuk István karácsonyi kiállításra invitáltak bennünket.

K. J. - K. M.

Erdős Renée Ház

Báthori u. 31. •
Tel.: 256-6062

Karattur Katalin és Szalai László kiállítását *január 19-ig* - hétfő kivételével - naponta 15 és 18 óra között tekinthetik meg az érdeklődők.

A következő tárlat 2000. *január 23-án vasárnap 18 órakor* nyílik a Magyar Kultúra Napja alkalmából. A XVII. kerületi képzőművészek mutatkoznak majd be.

Rákoshegyi Közösségi Ház

Podmaniczky u. 3.
Tel.: 258-3394

Rendezvények

Kézműves délelőtt január 29-én 9-12-ig.

Magyar Kultúra Napja rendezvény január 21-én.

Okos-ügyes vetélkedő január 27-én 15-17 óráig.

Ádámffy Pál kiállítása január 10-ig tekinthető meg, hétköznap 14-18 óráig.

Klubok

Nyugdíjas klub hétfőn 15-17-ig

Népdalkör páros héten hétfőn 18-20-ig

Ulti klub kedden 15-21-ig

Kertbarát klub minden második és utolsó héten szerdán 17-20 óráig

Polgári Kör klubnapja csütörtökön 18-20-ig

Baba-mama klub először január 21-én, páratlan héten pénteken 10-13 óráig.

***Rákosmenti Helytörténeti Gyűjtemény* a Rákoscsabai Közösségi Házban.**

Vezetője: *dr. Dombóvári Antal.* T.: 258-4693.

Csoportok előzetes bejelentkezését kérjük!

Szerelmesvers-mondó verseny

középiskolásoknak, február 14-én 18 órakor a Rákoscsabai Közösségi Házban.

Jelentkezés *február 7-éig.*

Címünk: **1173 Budapest,**
Egészségház u. 3.
Fax: **257-9589**
E-mail: **ptoth@hotmail.com**

Raan Edit

NYÍLT LEVÉL

Péczely Terézia alpolgármester asszony részére

Tisztelt Alpolgármester Asszony!

Az Önkormányzat által rendezett és 1999. december 2-án megtartott „Közmeghallgatás"-sal kapcsolatban az alábbi kérdéseim merültek fel, úgy is, mint XVII. kerületi állampolgárnak, és úgy is, mint a TV 17 főszerkesztőjének:

1. Miért nevezik közmeghallgatásnak azt a fórumot, ahol az önkormányzat részéről elhangzó beszámolók összesen több mint 40 percet tesznek ki, mely beszámolót nem kérdésre mondanak - és ahol előre kinyomtatott cédulán kell leadni a kérdéseket?

2. Miért nehezményezték, ha olykor-olykor egyesek ragaszkodtak ahhoz, hogy Önök meghallgassák mondandójukat?

3. Ha már leírtuk kérdéseinket, miért nem olvasták fel azokat szó szerint?

4. Az általam leírtakat Ön sem úgy olvasta fel, ahogy az a papíron állt. Az 1. kérdéscsoportban megjegyzésem nem úgy szólt, hogy drágállom a 4 millió forintos filmkészítési díjat - amelyet az önkormányzat pályázaton nyert el, és amely összegből egy érdi székhelyű cég fog az önkormányzat megrendelésére drogellenes témában filmet készíteni, - hanem úgy írtam le, hogy: „A TV 17 ebből az összegből 100 (azaz egyszáz) részből álló műsorsorozatot tudna készíteni és sugározni, amelyben nem fecskendőket és tűt mutogatnak, hanem az egészséges életmódra nevelésre, a pozitív életszemlélet kialakítására és hasznos időtöltésre ösztönözne gyermeket, felnőttet egyaránt." Azt is megkérdeztem, hogy milyen célokat szolgál ez a film és hol kívánják bemutatni, a cannes-i filmfesztiválon?

5./ Dombóvári Csaba képviselő úr is szóvá tette, hogy nem volt módja meggyőződni arról, hogy a papírra leírt kérdések szövege megegyezik a hangfelvételen elhangzó beolvasás szerintivel, - az én esetemben bizonyosan nem egyezett meg.

6./ Kérem, ha az egyeztetés a szöveg és a hangfelvétel között megtörtént, szíveskedjék értesíteni a lap hasábjain arról, hogy az általam felvetettek megfeleltek-e a valóságnak, a vizsgálat eredményének!

M. Fazekas Erzsébet
Bp. XVII. kerületi lakos,
a TV 17 - Rákosmente Magazin
főszerkesztője

❄

Dr. Péczely Terézia alpolgármester válasza *M. Fazekas Erzsébet nyílt levelére:*

1. Az önkormányzati törvény rendelkezéseinek megfelelően a közmeghallgatás nyilvános képviselő-testületi ülés, így arra a testületi ülésekre vonatkozó szabályok az irányadóak azzal az eltéréssel, hogy az állampolgárok és a helyben érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdést és javaslatot tehetnek fel. A „forgatókönyv" jelenlegi formája és tartalma az 1990. óta megtartott közmeghallgatások tapasztalatai alapján alakult ki. A közmeghallgatás első napirendje minden esetben a „Polgármesteri beszámoló". Ez elengedhetetlen napirend, hisz a polgármesternek kötelessége a lakosságot tájékoztatni az elmúlt közmeghallgatást követő időszak fontosabb eseményeiről. Ennek legmegfelelőbb helyszíne e fórum. Vannak olyan önkormányzatok, ahol a kérdéseket napokkal a közmeghallgatást megelőzően kell írásban leadni. Mi ilyen eszközökkel soha nem éltünk. Azért kérjük írásban, a kinyomtatott cédulán leadni a közmeghallgatás folyamán a kérdéseket, hogy a válaszadásra ille-

náltam erről egy kis szobrot, egy kis bronz figura, egészen furcsa, valahányszor valaki ránéz, azt mondja, hát hogy hát ilyen terhes nő nincs, hát mondom, ez nem terhes nő, ez terhes kor, és ha jobban megnézi az ember, akkor a nő szétfeszülő hasában, ami még mind a bőre alatt játszódik, tulajdonképpen egy, egy már teljesen kész emberi figura vele szembe feszül. És az egészbe talán az a legfurcsább, hogy megint kijön az, hogy ha helyettem is irták föl,, meg, de valószinü mint egy nő reagálok rá, ez amit én megcsináltam az egy női feszület. Ez egyszer nem egy férfi feszület, hanem egy női feszület, amibe talán nem is olyan rettentő lényeges, hogy valaki férfi, vagy nő, nem olyan rettentő lényeges, a az ujnak a kitörhetetlensége a rettenetes ebbe. Hogy netán elkésünk, hiszen magzatnak már szakálla van, foga van iszonyatosan nagy kép. Nahát természetes, hogy az embernek a munkáiban rendkivül ritkán jelentkeznek a direkt áttételek, szinte soha, szinte soha. De amiből táplálkozunk, az az irodalom, és a zene, ez nem kétséges. Elvégre egy müvészet vagyunk.

- És ha, most még ne haragudjon, ha azt kérdezném, hogy van-e olyan zene, amit maga helyett szeretek, melyik lenne az, volna-e ilyen.

- Kedves magától, hogy ilyen csökönyösen ragaszkodik a mottójához. Amit én nagyon szeretek zene, az a dzsessz, és különösképpen az uj hullám a dzsesszbe, az amerikai uj hullám, örülök neki hogy hogy megemlithetem itt, különös tekintettel például John portré müveire. Hát itt már nagyon sokszor megtörtént, hogy ez a, ez a felszakadó egymást át-, meg átmetsző formációk, hogy ezeket valóban megcsináltam ilyen szürrealista kis plakettekből ezek, hát nem tudom

- A zenéből a szobor?

- Igen, igen, igen, igen. És szinte követhető is, nagyon sokszor megtörténik velem, hogy kétféle zenét szeretek igazán, a preklasszikus zenét, amelyiknek a rendje a törvény, a tiszta beszéd világát adja, és az uj hullámos dzsesszeseket, Arti Shofet, Orneth Colmant, Coltrént, akiknek ez a hihetetlen gazdag, és őszinte és már már kegyetlen és viziószerü szövete az én világom gazdagságát adja nekem.

- Visszahozza Kiplonget is.

- Igen, azt mondhatni igy van.

- Köszönöm szépen.

- - - - - - - -

Helyettem irták, cimü müsorunkat hallották. Kedves hallgatóink Rácz Edit szobrászmüvésszel Mezei András beszélgetett. Közremüködött Hernádi Judit, és Mensáros László. A szerkesztő Bartner Éva volt.

költő irta, és ez a cime, és ilyen hosszu, a, hogy is mondjam csak a töredékek becsesek. És nem is biztos, hogy szó szerint tudom őket idézni, de egy mindegyiken ásit, egy vizió, amelyik engem rettenetesen megragadott, nem tudom, talán a költő maga sincs vele tisztába, hiszen szintén nagyon korai verséről van szó.
- Kiről van szó?
- Juhász Ferenc, az a cime a versnek, hogy Könyörgés középszedrért egy eposz irása közben.
- Nagyon kiváncsi vagyok, hogy az egész vers, vagy különösképpen egy részlete tetszik?
- Nem, nem az egész vers tetszik, ezt be kell, hogy valljam magának, a végén egy olyan szinte világméretü víziót hoz, hogy létezik az, hogy még mindig ennyi esztelenség, ennyi kegyetlenség, ennyi ostobaság, ennyi pitiáner butaság, az, az ami tönkre teszi az életünket, és itt ez az értózatos kép, amit Juhász Ferenc föltalált, egy olyan anya aki soha talán nem fog megszülni, soha talán, teljesen készen van már, az egész formáció készen van,hát hiszen ez is az én müvészi kifejezési világomnak az alap motivuma mindig, hogy egy, egy régebbi megcsökött, vagy vagy már már tönkrement, vagy szétzüllött, itt már csak ilyen formákat tudnék hozni, és szavakat nem. Ezeket a formációkat hogyan töri át az uj, tehát a születésnek az az irtózatos misztériuma, ami bár én magam szültem, talán nem is olyan misztikus dolog maga a szülés, mint ez amit ő itt leir, mert, mert itt ez egy vizió, és én már ugy érzem magam, mint anya a boldogtalan. Hisz szülni régen joga van, magzatának már foga van, de nem jön meg a fájdalom. És fuldoklik, és nyög nagyon, s benne szakállt eresztve nő homlokáig a csecsemő.
- Én is ugy érzem, hogy
- Hogy valami iszonyat van, hogy szakállt ereszt, tulajodnképpen megöregszik benne, hát ki az, aki fölhasitja, ni, oda kellene figyelni talán.
- Itt érzem talán a legjobban, és a legadekváltabban azt, hogy ezt valóban maga helyett irhatták, és hadd mondjam el, hogy hogy miért érzem azt. Mert különösképpen, hiszen sokan ismerik magát ugy is, mint nagyszerü szobrászt, és az ember azt várná el egy szobrásztól, hogy olyan dolgok tessenek neki, amelyek plasztikusak, tehát képi anyagában is pllasztikus dolgok tessnek,hollott a Maugliban nem tudom, hogy mennyi plasztiksu dolog van, ott inkább valami irtózatos őselem, a fiatalság, az igazság, tehát mindaz a mögöttes anyag, amiből végeredményben élet lesz,és szobor lesz, és etika lesz, és erkölcs lesz, a Szász Imre leirását se tudná megszoborni, hogy igy mondja, de ezt a verset igen.
- Sajnos, most eltalálta, mert én mikor főiskolás voltam, csi-

tiszta beszéd. Hát igen, ez viszont a dolognak a másik oldala. Hogy amikor az embernek már a természetes világa az ön felépítése, a másokért, és magáért vállalat felelős épülése már megtörtént, akkor le kell hogy szórje az egész dolognak a törvényszerüségét, és a törvény az már valóban tiszta beszéd.
- Óda. /részlet/
- Tulajdonképpen olyan sokszor, és olyan mély élményeket adott nekem ez a vers, hogy én is ugy érzem magam, hogy dadogok, hogyha beszélnem kell róla. Annyira bennem él, hogy például, amikor vezetem a kis autómat, és megyek, körülnézek, és egy szép tájon és és például olyan üres, akkor mondom magamba, hogy az uton senki, senki, látom, hogy meglebbenti szoknyád a szél, valamiképpen mint egy zene ugy uszik bennem tovább. Ábrázolhatatlan, valóban költemény, testetlen, teljesen testetlen, ugy érzem, hogy a börömről van szó, amikor olvasom,
- Ne haragudjon Edit, maga azt mondja nekem, hogy tetszik magának ez az óda, én elhiszem, de nem győzött meg arról, hogy ugy tetszik, hogy mint az alvadt vérdarabok ugy hullanak elém ezek a szavak. Nem tudom azt, hogy miért mondhatnánk el, hogy maga helyett irták ezt a verset.
- András furcsa dolog ez, most erre azt tudom csak válaszolni, hogy ez egy szerelmes vers, amit egy férfi irt, ez egy nagyon férfi vers, és én soha nem azt éreztem, hogy én mondom ezt, hanem mintha én kapnám, mintha én kapnám ezt a, ezt az iszonyatos megtiszteltetést, hogy van egy ember a világon, most teljesen mindegy, hogy ki, aki engem ilyen iszonyatosan fontosnak érez, aki ennyire belém hatol, és ennyire felmér, és ennyire keres, és és éreztem azt a torok szorongató felelősséget, hogy hogy atya uristen hogy jövök én ahhoz, hogy hogy hogy ennyire valaki belém lásson. En azt soha nem éreztem, hogy ezt én mondom, ezt nekem mondják, ezt nekem mondják, de soha életembe, pedig hát ugye hosszu életem folyamán egy-két emberrel már találkoztam, ilyen csodálatosan kifjezve azt, hogy milyen irtózatosan nagy dolog a szerelem, a másik világának a föltalálása, ezt én sohasse sehol se láttam még leirva, csak itt.
- S ha azt mondanám, hogy ez a vers ugyanazért tetszik magának, amiért a Kiplin, és amiért a Szász Imre, mert van a mélyén valami himnikusság, a szerelemnek a himnusza ez a vers tulajdonképpen, a Kipling, a maga kérlelhetetlen, tiszta, késéles ősszinteségével, az a természet himnusza, és valami ugyanilyen ős elem ragadta meg magát a Szász Imre könyvében is. Most már kiváncsi lennék, hogy mi az a következő vers, vagy próza, ami, amire rá merné mondani azt, hogy maga helyett irták.
- Nagyon más András, nagyon más. M int mondtam a mai költők versei nagyon ritkán ragadnak meg ugy, hogy tudjam, hogy ezt ez a

azt mondta nekem, hogy fiam nagyon könnyü egy dologra rájönni, de azt el is kell tudni mélyiteni. Hát ez az elmélyülés az, ami ami létrejön számomra, hogyha ennek a könyvnek a varázslata alá kerülök.
- Na most ezt az élményt, ezt az élményt, ami, amit a Maugliban érzett, Kipling könyvében, ez az élmény nem jött vissza másutt, valamiképpen másféle módon, amikor ismét csak azt érezte, hogy hogy ezt, ezt helyettem irták.
- Talán valahányszor jó irótól, vizekről olvastam valamit. Hát az érdekes dolog, ebből egy elég hosszu, szinte gyerekkorom óta tartó barátság származott Szász Imrének van egy könyve, az első munkái közül való, áz a cime, hogy Vizparti kalauz. /részlet./ /felolvasás/
- Van magában valami, valami mélységes nosztalgia, az őselemekhez, az ős elemek iránt.
- Igen, ez a munkahelyemen is jelentkezik, rendkivül gyakran ábrázolok vizet, illetve nem is ábrázolok megjelenitem a vizet.
- De ez miből származik ez a nosztalgia, és mi az aktualitása?
- Hát nézze én nem mondanám, hogy nosztalgia, mert én ugy érzem maam mint egy paradicsomi élőlény, akinek nem szegték meg igazán kedvét a világ, talán ugy is nevezhetném a dolgot, hogy nem mindig fogadtam el belém szajkózott értékrendszert, és mivel hogy mint mondtam, óbudai születésü vagyok, ott az a mi kis világunk, az a kicsi lázadásunk, az nem a társadalom ellen szótl, csak a hazugságok ellen. És talán ez az ami, ami a dolgok közepét adja bennem.
- Miért tetszett magának annyira ez a részlet?
- Ez a részlet? Hát talán az tetszett benne, hogy mennyire feszülten próbálja meg fölhasználni azokat a dolgokat, amiket tanult ugye a háborus regény, és az ő szerepe, tehát kvázi egy szerepet játszik, és amikor elkerül oda, hogy itten, mostan aztán már semmiféle isten nem segit, itt egyszerüen nyers hus van, és tenyér van, és viz van, és annak irtózatosan kemény teste van, akkor egyszer csak rájön arra, hogy mit kapálózik ő, miért játszik egy szerepet, egyszerüen megadja magát, és csak van, figyelemmel az egész.emberi valóság iránt.
--Tehát ez lenne a lényeg, ez volna, amit maga helyett irtak:
- Igen, azt hiszem. Erre most megint József Attila jut eszembe, és hát sajnos én nagyon szeretem a mostani költőket, de József Attila számomra még most is az egyedül való, és igazán nagy költő. O azt irta, hogy Mint alvadt vérdarabok, ugy hullanak eléd ezek a szavak. És azt gondolom, hogy a lirának ilyen istenverte módon őszintének kell lenni, ilyen, ilyen a, ténylegesen az élet és a halál partjain kell zajlania. Persze ő aztán még folytatja ezt, azt irja, a lét dadog, csak a törvény a

fiamon keresztül elég sürün érintkezem velük, a mai fiataloknak talán valami ilyesmi hiányzik, hogy nincs ekllőképpen alkalom, hogy ők a halálba juszát mintegy megcibálhassák, ezek a fiatal emberek talán nem gondolják végig, és nem tisztázzák magukba azt hogy saját magunknak a felépitése, a saját magunknak a legyőzése annak a ronda, tohonya szörnyetegnek, akivel minden reggel föl-ébredünk, annak a legyőzése legalább ilyen hősi küzdelem, csak nem olyan látványos. Hát mi az ami látványos. Sokkal látványosabb az, ugye ellopni egy autót, föltörni mit tudom én egy Ladát, és és beülni, és alkoholos állapotba a Balatonon ide-oda grasszálni. Hát ez csak cibálgatása a halál bajuszának, de hősi élményekből még nem fakad. Hát természetesen gondolom, mint minden ember számomra is az élet és a halál kérdéseinek a felvetése az, ahol azt érzem, hogy itt most igazán kimondták azt, amit sajnos megirni nem tudok.

- Ez van a Kipling Mauglijába.

- Igen. Nézze nagyon aranyos dolog ez az én gyerekkori könyvem, hogyha föllapoznám az utolsó lapot, oda be vannak irva gyerekes irással kis dátumok, hogy ez a legcsodálatosabb könyv, ekkor és ekkor olvastam, aztán barátaimnak a kis bejegyzései, hogy valóban a legcsodálatosabb, és a legelső bejegyzésem 52-ből,származik, és a leguotlsó 78 augusztus, egy éjjel végig olvastam. Hát mi volt az, ami azonos volt az én gyermek koromból ezzel a könyvvel, talán mint már emlitettem a természetbe születettség, a vizek világa. Hát én Dunaparton nőttem föl, és és éreztük háboru után, hogy mi az, hogy éhség, és ott mi pecáztunk, fogtuk a snecicket, és meg is sütöttük, és meg is ettük, s a könyvnek ez az alapvető törvénye, hogy az ember akkor öl, amikor éhes. Valahogyan ma már ez nem annyira tisztázottak ezek a, ezek a, emk a dzsungelbeli törvények, valahogy igy fejezném ki. Maugliban megtanultam azt, hogy soha nem öl az, aki tisztességes dzsungelbeli tag, hogyha nem éhes, csak kedvtelésnek tartja az ölést. Tulajdonképpen én a vadász történeteket nem szeretem, és nagyon nagyon elkülönitem ettől a könyvtől, éppen ezért. Egyetlen egy dolog vm a világon, aminél én következetesen csödöt mondok, és ez a szadizmus. Ez nekem nem megy. Nem tudom fölfogni, mert hogyha engem nem támadtak meg, és nem kell védekeznem, és nyilvánvaló gyengébbel állok szembe, akkor minek. És azt hiszem, hogy ezt is ebből a könyvből tanultam meg.

- Adott még valami mást is a Maugli?Egy szobrásznak?

- Tulajdonképpen adott. Egy érzelmi és és érzéki gazdagságot, és azért gondolja meg, hogy mi hogyha formákat készitünk, most ez akár figurális, akár nonfigurális, akkor érzéki örömöt is hozunk létre ami mögött egy szellemi tartalom feszül. És ez a könyv minden, csak nem steril. Volt tanárom Barczay Pali bácsi

1021

Rácz Edit, Szolcsászmüvész

1978. IX. 23. 9.3o D.

Helyettem irták.

- Érezte-e olvasás közben, ha igen, mikor, és miképpen érezte, azt, hogy helyette irták.
- A könyvek nagyon fontos társaim voltak az életem folyamán, már egész gyerkkorom óta.
- De itt nemcsak fontosságról van szó, hanem valami, valami nélkülözhetetlenségről,
- Igen, igen értem, hogy mit mond, körülbelül arra gondolhat, amikor, hogy igy fejezzem ki magam, megáll az emberbe az idő, hogy ez az.
- Mi volt ez?
- Itt van. Hát nekem gyerekkoromba az egész világomat szinte meghatározta egy könyv, a természetbe való születettségemet éreztem benne kifejezve, nem tudnám egészen pontosan elmondani, hogy mi volt, mert a sorok között huzodó varázslat volt az, ami ami annyira megragadott engemet, Kipling Mauglijára gondolok itt. Hát hogy mi volt az, amit helyettem irtak meg ebben a könyvben, próbáltam részletet kiragadni belőle, de sajnos nem ment.
- Miért nem?
- Valahogy ahogy tapogattam az egész meseszövevényt, az ujjaim lecsusztak lecsusztak róla hasonlatosan egy, a könyvbe feltüntetett figurához. Nézza nagyon sok mondást idézhetnék most a könyvből,
- Hát kéne is.
- De talán egy, ami ugy ükelődik bennem, hogy egy rettenetes támadásnak van kitéve a Maugli közössége, a farkas csapat, vörös kutyák támadják meg őket, és az egy egészen különleges nagy harc, és ott ő a lgbölcsebb barátjához fordul, aki egy egészen különleges szituációt mutat be neki, hogy egy szakadékon keresztül hogyan lehet a vörös kutyákat addig hajszolni, amig nemcsak a szakadékba esnek bele, aminek a végén örvénylő viz van, hanem egy egészen fanatikus, és rettenetes társaság az indiai vadméhek milliárdnyi fullánkja fogadja őket, és akkor azt mondja Mauglinak aki hősiesen, és fölbuzdulva, és furfangosan, és bátran bele akarja magát vetni, és azt mondja, hogy ez az én elemem, azt mondja Mauglinak, hogy nem jó mindig a halál.bajuszát cibálni.Na most ez a halál bajuszának cibálása, az én gyerekkoromba szinte természetes volt, mert kisgyerekkoromba háboru folyt, és az egy valóban rettenetes dzsungel volt. Nálunk
- Dzsungel?
- Dzsungel volt igen, mert mert minden fölbomlott, ami addig rendben volt, és és én életemben először ugy láttam hullát,hogy az a földön hevert, és egy tank által szét volt lapitva, és nem volt zsolozsma, és nem volt gyertya, és nem volt semmi ilyen.Akkor mi megszoktuk azt, hogy hogyha valamit teszünk, akkor az tulajdonképpen egy hőstett, mert maga életben maradni is egy hőstett volt. És azt gondolom, hogy a mai fiatalok, mert a nagyobbik

Rácmelodór Sándor

Mohán Orsolya: Dolce far niente / Édes semmittevés.

Enigma, 1994/3., 117–126. p. ill.

RÁCMOLNÁR Sándor

LÓSKA Lajos: Rácmolnár közhelyszótára. = Új Művészet, 3, 1992, 10. 30-33.ill.

kiáll. Debrecen, Medgyessy Terem, 1984 **ism.** TANDY Lajos: Zoltánfy István festményei. = Új Tükör, 1984. november 4., ill.

ÖKRÖS László: Profán áhitat. = Új Tükör, 1984. május 13. 22., ill.

2398. **Zsuga Sándor**

kiáll. Kaposvár, Vaszary Terem, 1984 **ism.** POGÁNY Gábor: Zsuga Sándor képei. = Új Tükör, 1984. október 7. ill.

Helynévmutató

Abrud ⟶ Abrudbánya
Abrudbánya [Abrud] 513
Ajak
— Ref. templom 677
Alba Julia ⟶ Gyulafehérvár
Álmosd
— Ref. templom 459
Anarcs
— Ref. templom 677
Apagy
— Ref. templom 677
Araca ⟶ Aracs
Aracs [Araca]
— bencés templom romjai 701
Assisi
— Szt.Ferenc-templom 775
Aszód
— Podmaniczky-kastély 242
Avigon

RÁCMOLNÁR Sándor

Toport Tünde: A falvédő találkozása Schwarzeneggerrel a boncasztalon. = ÉS XXXVI.évf. 19.sz.1992. május 8. 12.

Bp. Dorottya u. Galéria,1992

RÁCMOLNÁR Sándor

NAGY Zoltán: A művészet útjai...= Uj Magyarország, II.évf.106.sz.1992. május 6. 1o.p. ill.

Rácmolnár Sánodr kiáll., Bp.,Dorottya u. Galéria, 1992
Sen,Mitsui szobrász kiáll. Budapest Galéria, 1992

szóbokedvelőkkel is. Ezek szívesen kapnák az
nem riasztja el őket a túlságos szakszerűsködés.
nemesen szerény, értelmes könyvek nagyon is sz
művész-íróink sikerein felbuzdulva, minél több
írásokat, amelyekben ezek elmondhatnák minda
Képzőművészeti irodalmunk csak árnyalatosabl
sebben láttuk volna, ha Szőnyi könyvének képm
szek alkotásaiból állították volna össze. Meg azt
sajtóhibákat?

Hogyan nézzünk képet?

Ugyancsak most jelent meg *Elek* Artur fino
hogyan ne nézzünk képet? Szerencsés telitalála
kérdést, mert akaratlanul is belekapcsolódik al
*Magyar Nemzet*ben folyt le egy, a *„laikusokról"*
hozzászólók túlnyomó része alaposan elverte ra

RÁCMOLNÁR Sándor

nb.: Rácmolnár Sándor. = Magyar Narancs, III. évf. 20.sz. 1991. szept. 25. 14.p. ill.

Narancs Galéria

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

Stúdio 190

Ernst Múzeum

RÁCMOLNÁR Sándor

Gaál József: Stúdió 1900 – „2000". = ÉS 1996. okt. 18. 16

Felsőjára, Iara; Torda vm
- Bélavár (*Belwar, Jarawar*) 310
- templom 287
Felsőkápolna, Kápolna, Căpîlna de
- udvarház 206, 312, 519
Felsőkarácsonfalva > Karácsonfalva
Felsőnyárád, Nyárád; Borsod vm
- pálos kolostor 56
Felsőorbó (*Vrbou*), Orbó, Gîrbova
Felsőpeterd (*possessione Peterd V*
Oláhpeterd, Peterd, Petreştii de
- kereszt 287, 417
- ortodox fatemplom 95, 417
Felsőpodsága, Podsága, Poşaga de
Felsőszállászpataki család 111
Felsőszentmihály (*ZenthMyhalfalwa*
Torda vm 487
Felsőszúcs, Szucs, Horná, Suča; T
- vár
Felsőtök, Tiocu de Sus; Doboka vm
- ref. templom 27, 28, 287
Feltorja > Torja
Fenes Saxonicalie > Szászfenes
Fenesi Gothárd 325
- János kőfaragó (Kolozsvár) 119
Fenesch > Szászfenes
Feneş > Fülesd
Fenyéd, Brădesti; Udvarhelyszék

Felsőoláhpeterd > Fel

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

RADZAI SZEMETHY IMRE

BEVEZETŐJÉVEL

MOZGÓ VILÁG 1998/2, 40-48

rcai

pour le piano par A.KOVALTSIK.
urs.
gyi et C°.
er Pesten 1863

lezve j.l. W.Tatzelt sc.

MONA jegyz.1736

ággal
" /sic./

harmadik füzete.
a Pesten
er Pesten 1864
elezve b.l. Tatzelt metsz

Mona jegyz.1982

n életem egy reménye"
ZIMAY L. 9-ik mű.
ársa sajátja PESTEN

RÁCMOLNÁR Sándor

Més-záros István: Rácmolnár sándor =
Élet és Irodalom, 1989. szept. 1. 12.

XX. sz. 45. u / Munkácsy

RÁC MOLNÁR SÁNDOR

Új művészet

1996/NOV

16.o.

3094= Vo2, 1955;
Vo5, 1961
309a= MagyKépLex, 1915;
MagyFestAdat, 1988
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 5
9900= 20020719
9990= +1949 aus vollmer
revi= created 3 Jul 2000/BR
knde= kndthb

M.D.K.

Rácz - Biró

Plakátrajza "Wéber ezüstszőke" felirattal.
/Fodrászreklám/

Szinházi Magazin, Bp. 1943. aug. 4-lo. VI. évf. 33. sz. 2. lap

M.D.K.

Rácz - Biró

Plakátrajza "A legszebb karácsonyi ajándék Schwarzlose" kölniviz.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. dec. 15-21. VI. évf. 52. sz. 57. lap

Rácz.

A czepeli Rákosi Művek képzőmű-
vészeti iskolájának tanulója. Készülő
képe „A mi vörös Czepelünk Budafokról".
(említve.)

Fogarkerék, Czepel, 1952. Júl. 12.

Rácz

Az Ernst-Múzeumban rendezett Békeplakát és Ötéves Terv Grafikai Kiállítasán helyet kapott az első teremben egy sztálinvárosi üzletház mozaikfrízének terve, melyet Iván, Hegyi, Perez, Mattioni-val közösen alkottak (említve)

Magyar Nemzet, 1952. Okt. 3.

MDK

Rácz [ ], festő

A mozaikkockák ömeillesztésében segítette Barcsay Jenőt.

Harangozó Márta: Az évszázad mozaikja 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 24.

M.D.K.

Rácz - Biró

Plakátrajza "Strandra, napozáshoz Caola" feliratával.

Szinhá i Magazin, Bp. 1943. juni 9-15. VI. évf. 25. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Rácz - Biró

Plakátrajza "Chez Elle puder" cimmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. dec. 30. 1943. jan. 5. VI. évf. lapszám nincs, a "Női Hiradó" keretében jelent meg.

M.D.K.

Rácz-Biró

Plakátrajza "A tavasz illata" cimmel a Schwarzlose gyártmányok reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. ápr. 14-2o. VI. évf. 17. sz. 51. lap

MDK

Rácz és Leimdörfer

pályamunkájukat az alábbi pályázaton megvásárolták. Repr.

A budai uj zsinagóga tervpályázata. Építészet és Iparmüvészet 1912. 14. sz. 9.l.

MDK

Rácz és Leimdorfer

Főhomlokzat, repr. Pályamunkájukat az alábbi pályázaton megvásárolták

Mezőturi városháza tervpályázata. Magyar Építőművészet 1914. 2. sz.

MDK

Rácz

mozaik

Dutka M: Graf.művészeink a békéért. Magy.Nemz. 1952. okt. 3. 5.l.

MDK

Rácz, Percz, Mattioni, Iván Szilárd, Hegyi

Sztálinvárosi üzletház. Mozaikterv, temp.

Békeplakát és 5 éves terv graf. kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept. 8 l.

MDK

Rácz

Leimdörfer és Rácz terve.Jelige:Polgároknak.
I.em.alaprajz. Repr. Megvett terv.

Magyar Épitőművészet, 1914. 2.sz. 21.lap

MDK

Rácz és Radó

építési vállalkozók

S.J: Bérház a budai Várhegyen. Tér és Forma 1932, V. évf. 324-25 l.

M.D.K.

Rácz család, fazekasok

Baján dolgoztak. Műhelyük ma is meg van. A ház mögött a műhely. Hatalmas 1200 edényt befogadó német kemencéjük van. 104.o.

J. István Erzsébet: Sárközi népi cserépedények. 91.o.

Néprajzi Értesitő. A Néprajzi Múzeum Evkönyve. XLVI. 1964. Bpest. Akad. Kiadó. 1964

M.D.K.

Rácz család, fazekasok

Baján dolgoztak. Kimondottan "tálasok" voltak, de tüzálló fazekat is csinált. Bagótól, a kályhástól kapta a földet. 104.o.

J. István Erzsébet: Sárközi népi cserépedények. 91.o.

Néprajzi Értesítő. A Néprajzi Múzeum Évkönyve. XLVI. 1961. Bpest. Akad. Kiadó. 1964

M.D.K.

Rácz család, fazekasok

Az 1850-es évek végén telepedtek át Siklósról Bajára. Első mester Baján Rácz József. 101.o.

J. István Erzsébet: Sárközi népi cserépedények. 91.o.

Néprajzi Értesitő. A Néprajzi Múzeum Évkönyve, XLVI. 1964. Bpest. Akad. Kiadó. Bp. 1964

M.D.K.

Rácz-Biró

Ujévi plakátrajza "B.U.É.K." cimmel az EXOTIC gyártmányok reklamirozására.

Szinház, Bp. 1947. jan. 1-7. III. évf.
1. sz. 19. lap

Hugo Pilo

M.D.N.

MD

Rácz építész

Magánépitési...engedély. Épitő Ipar, 1910. jun.19.
259. o.

MDK

Rácz és Radó mérnök-épitőmester

S.J: Bérház a budai Várhegyen. Tér és Forma, 1932. 10.sz. 324-325 l.

Rácz épitész MDK

Diósgyőri kórház tervrajza repr.

Virágh Pál:A diósgyőri kórház területének rendezésére kiirt tervpályázat Magyar Epitőművészet 1954. 4-6.sz.163.l.

MDK

Rácz III.é. építészhallgató

Kivitelre került siremlék-pályázatával szerepelt
a műegyetemi építészhallgatók kiáll.-án.

A Ház, 1909. II. 1-2.sz. 52.lap

mdk

Rácz Aladár

metlachi mozaik képének felrakatál (mesefigurák) megkezdtek a Heim Pál Gyermekkorház falain.

Mozaik. Heim Pál Gyermekkórház

Népszava 90 évf. 185. sz 1962 aug 9

Rácz Ambrus
kassai őrző

l.
Mihalik Miklósné
38. l.

Rácz Ambrus

ÖTVÖS

Kassa. ötvös

ívod

M* 337 l.

Ráez Ambrus
Ötvös

irod

1896. mill. kiáll. A tört. folsoport hiv. katalogusa. ~~10~~ Bpest. 1896. 224. l.

és irod

Nich 9–13. l.

Fegyveres Rácz Ambrus

allitolag Kassai otvos
1611 be

lerod

Kyj 1913. 55 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztai

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Fegyeres Ambrus

ötv. Kassa. 1601.

Csod

Z

Moszo 14 l.

Lárd

Mihalik

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

igy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Fegyeres Ambrus

Ötv. Kassa. XVII 4

Lvod

Moszv. 20 l

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Rácz Ambrus

Kassai ötvös

XVI – XVII z

Ívod

Miáő 113 l

1606-ban Tálgai Borsi

Margit szamára Eszpelt

kupája a bpesti szám-

nyvészeti Muzeumban

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Rácz Ambrus

Kassai mur. kat. 2561.

Rácz ötvös Ambrus

Kassa 1609

vod

s

Moszv. 19 l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

ndrényi Imre, Szeged.

Rácz de Gyalu

Ambrus

ötv.

Kőmagyótoj 1866. sz

Rácz Béla

III. évf.

1937/38. 100 P tanulmányi segély

Ferképzőmfoiskvk 116-l.
1937/39

Znamenák Sándor
Kiskunlaczháza

I.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Racz Béla

II. éves polg. isk. tanárjél.

Képrm. Fonk. Erk

1936/37. 73. l

Ferk pzomfoisk vk

Rácz Béla

Képzőm. főisk. kiáll.
1937

Relief, gipsz

Tanár Bory Jenő

Rácz Béla

építész.

Nat. 1862 dec. 20

Körmend.

lásd

Fleischer Béla

77. l.

Rácz Béla

polg. isk. rajztanári
oklevelet kapott
1940-ben

Ferkèpzomfoiskòvk
1939-41.175.1

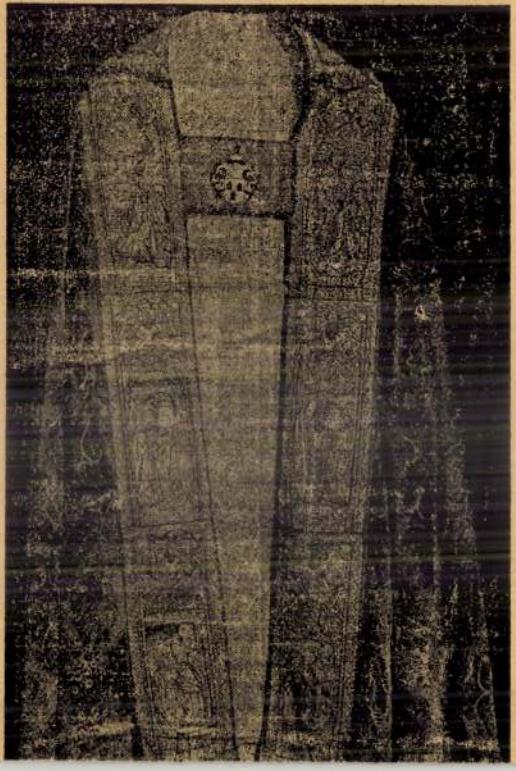

Rácz Béla MDK

Relief, gipsz

Műcsarnok 1937 Képzőm.Főisk. Kiáll.

Dócz Béla

Kossuth Klub
1997 ápr. 26
Lásd: Farkas Attila

level 20

68.

Vályi Félix - Fülep Lajosnak

Kedves Fülep,

□ ← Köszönöm magyar
hely jut. Az előző cikk Berl
1.
tem, értesíteni fogom. A hono
ban elintéztem. Egyelőre váro
nek a cikket fölajánlottam.
ményektől függ, jut-e hely va
"Tag" akceptálni fogja, esetl
mint tudja, csak negyedévenké
munkársainak, de ismervén a f
majd a rögtöni kiutaltatá
dolog, mert a magam dolgai is
jelennek. Elfogadják őket, de

RÁCZ Edit

Láncz Sándor

Kiállításról kiállítasra

Magyar származású művének

külföldön. Rácz Edit nobrai.

Magyar Hírlap, 1970. szept. 8.

6.

Lesson **75**

LADY: Háve yo
SALESMAN: Whát sí
LADY: Síze fíve
SALESMAN: Whát có
LADY: Bláck.
SALESMAN: I'm sórr
We háve
LADY: But my
lást mór
SALESMAN: Díd she
LADY: Nó, she
in the Ú
SALESMAN: We hád
a mónth
but we h
LADY: Cán you
SALESMAN: I'm afrái
They we
and the
But they
this yéar

Rácz Béláné

Kovách Margit

festő

l. élatrap

Tragv. vácmúvészei

916 l.

rjük az új
közölni!

*Budapest, 194*1.okt.31.
IV., Egyetem-utca 4.

nyi Gyula titkár *úrnak*
úrnőnek

H.

kelt b. soraira válaszolva sajnálattal
István urat a könyvrendeléssel kapcso-
illetve tőle a részletfizetést nem kér-
tőle érkezett. Természetesen ha ő ezt
írásban magára vállalja, ugy mentesit-
tartozástól, ellenkező esetben azonban
nnyiben Ön erre utasitást ad- hogy a
uláné urnő számlájára könyveljük át,

tudomásulvételét és b. értesitését a
gyunk

kiváló tisztelettel
FRANKLIN TÁRSULAT

RÁCZ Demeter épitész

munkácsi Szt. Miklós bazilita kolostoregyüttes tervezője

DESCHMANN Alajos: Kárpátalja müemlékei.
Bp. : TKM, 1990 92.p.

Rácz Dezső /London/
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

MDK

Rácz E. és Leimdörfer A. bpesti épitészek

az alábbi épület tervpályázatán I. dijat nyertek

Leipnik Manó: A Temesvári Bank uj palotája. Temesvári Hirlap 1913. máj. 10.

MDK

Rácz Edit

Zsiráf, gp.

Fiatal képzőművészek szemléje. Ernst Muz.
1963. jun.

MDK

Rácz Edit

Vizbelépő, gp.

9. Vásárhelyi őszi tárlat 1962. okt. Tornyai J.Muz. Műhely.

MOK

Rácz Edit, szobrász

Éneklő úttörő c. szobor alkotására kapott megbízást.

— : Új szobrok Kecskeméten 15

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. okt. 11. [Vidéki]

MDK

Rácz Edit

Zsiráf állatplasztika,gipsz 35 cm

Fiatal Képzőművészek Studiója IV.Kiállitása
Ernst Múzeum 1963 Június. Kat. 37.1.

MDK

Rácz Edit

"Uttörők" c. alkotását
a fehértói uttörőtáborban állitják fel.

---: Megkezdik a művészsétány kialakitását.
Uj szobrokkal gazdagodik Kecskemét..

Petőfi Népe 1964. márc. 1.

MDK

Rácz Edit főiskolai hallgató

Készítette 1956-ban a Diósgyőry Sámuel által festetett arckép alapján Farkas Mihály magántulajdonban lévő terrakotta fejét.

A Farkas-kultusz története Debrecenben.

Alföld, Debrecen, 1959. 2. sz. 139. l.

Rácz Edit MDK

Kikiáltó, bronz

Kacsóh Pongrác, kő

Műcsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK.

Rácz Edit

Kiállitási hir

Békésmegyei Népujság 1967 jan.17.

Rácz Edit
nobrán

M.D.Y

„Kikiáltónő." (repro)

Művészet, 1965. december - 38 lap

M.D.Y

Rácz Edit
szobrász

Klisplasztikájával felenthezett a
tárlaton.

Szilágyi Miklós: A IX. Alföldi Tárlat gyulán
Művészet, 1966. augusztus — 46 lap

Rácz Edit
nobrán

M.D.K

Jókai portréját mutatta-
be.

Fóthy János: Studió 67.
Művészet, 1967. október - 42 kap.

Rácz Edit
szobrász

M.D.V.

„Elválások" című domborműve
„képviselt munkáját. —
„Elválások" (repro)

Csap Erzsébet: Kisplasztikák a XI. képzőművészeti ...
Művészet, 1968. május - 16 kap.

Rácz Edit

„Izirá/01", szobr, 170 cm., aluminium.

Csongrád megye, Szeged, Ovode, Sájvári út.

Tájékoztató 64/65, képző és Iparművészeti Lettovátus 38 l.

Rácz Edit
Mohrán

M.D.K.

Tanácskörtársaság emlékmű-sorvet
állította ki a tárlaton.

Tölgyes János: A stúdió kiállítás mohászati anyagáról
dúnészet, 1969 január — 18 kép

M.D.K.

Rácz Edit
szobász

Harmadik díjban részesült.

B.L.: Pályázat a Fiatal Képzőművészek Stúdiójában
Művészet, 1968. október – 28 lap

Rácz Edit

fiatal nohrán a kiállításon

Táslat. Stúdió 66.
Pestmegyei Hírlap 1966. máj. 8. 8. o.

MDK

Rácz Edit

Elválásuk, br.relief

Mesterházy Lajos portréja, br.

11. M. Képsz. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Rácz Edit

br. órom. plakett

Furcsa hangulat

11. képzőm. kiáll. Miskolc. 1968.

Rácz Edit

Kisplasztikával

szerepel a X. Magy. Kép.

Mův. Lidmitoisou

Kortárs 1965 XII. n. 2004 old.

MDK

Rácz Edit

Majomanya, br.

Testvérek, br.

1. Orsz. kisplasztikai biennálé, Pécs 1967.

MDK

Rácz Edit

Kritika

Művészet 1968 máj. p.18.

MDK

Rácz Edit

Madarak, plakett

Jókai, kő

Studió 67. Fiatal képzőm.kiáll. Ernst Muz. 1967.

Rácz Edit (Budapest)

Várandós nő, bronz, 22
Anya gyermekkel, terr. 20.
Testvérek, bronz, 30 (Reprod.)
Fiu csikóval, bronz, 20

Alföldi Tárlat Gyula 1966
Kat. bev. Csoór István

1966

Rácz Edit szobrász

M.D.K.

Guruló, ólom

Müve bemutatva az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán. A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról lo.l.

Rácz Edit

Testvérek (c. műve jeml.)
szerepel a Tx. Alföldi Tárlatom
gyulán

Gádoroni Vass István: Tx. Alföldi
Tárlat

Tiszatáj 1966 VI-n. 458 old

Rácz Edit
szobrász

M.D.K.

Részt vett a tárlaton.

Kovács Gyula: A XI. Alföldi Tárlat Bekéscsabán
Művészet, 1968. július – 35 lap.

Rátz Endre grafikái

Szerepel a XI. Alföldi Tárlaton.

Szekelyhidi Attila: Gondolatok az idei Alföldi Tárlatról.

Tiszatáj 1968. VIII. sz. 74-76.

MDK

Rácz Edit

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 ok.t.p.31.

MDK

Rácz Edit

Kiállitási kritika

Művészet 1968 7.p.36.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196

ORSZÁGOS TERMÉ
BUDAPEST, V.,
TELEFC

4081 66. FNYV. 9. t. (N)

Rácz Edith
ohiós

„Öregség" (repro)

A belső címlapon
Művészet, 1971. március

Rácz Edit
nohán

Záhorzik Nándorral együtt végette
el a főiskolat.

Losonci Miklós: Záhorzik Nándor
Müvészet, 1971.január - 15.lap

Rácz Edit
Nobrain

A virágemberke a gépek között
plakettje művészi.

Vidos Zoltán: A "Studio 70" -
Művészet, 1970.november - 34.lap

Rácz Edit, nobrán

- munkái a Műcsarnokban a Stúdió 58–68 c. kiállításon

Dr. Ujvári Béla: Stúdió 58–68
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 29. 15. o.

Rácz E., képzőművész

– Jókai-portréja a Stúdió 67 c. kiállításon

Nyári Béla: Stúdió 67
Magyar Hírlap, 1967. V. 20.

Rácz Edit, nobrák

- Nesterházy Kajos portréja a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon

Újvári Béla: A XI. Magyar Képzőműv. Kiállítás
Magyar Hírlap, 1968. V. 3. 15. o.

Rácz Erlit

25. Öregség br. 20 cm
26. Metamorfózis br. 15 cm
27. Virágemberke tánca és halála

} plakett

Rácz Erlit 1970.
Műcsarnok Kam. tev., Bp.

Rácz Edit

22. Majomanye, br. 17 cm
23. Dombovári terv, kő + üveg 45 cm
24. Ózdi kohászati emlmű br + üv 45 cm

Rácz Edit 1970
Mücsarnok, Kam. ter., Bp.

Rácz Edit

19. Egy egység, ólom 5×15 cm
20. Kavicson fekvő lány ólom, 6 cm
21. Bús öreg mostár br. 8 cm

Rácz Edit 1970
Műcsarnok, Kam. tev., Bp.

Rácz Edit

16. Szerelem, olaj/fa 4×15 cm
17. Szerelmespár, tus/fa 13 cm
18. A pálya rabja, tus/fa 51 cm

Rácz Edit 1970
Műcsarnok, Kam. tev., Bp.

Rácz Edit

13. Testvérnek, bv. 23 cm
14. Terhes nő, bv. 25 cm
15. Újjászületés, bv. 17 cm

Rácz Edit 1970.

Művészeti Kam. tev., Bp.

Rácz Edit

10. Gusuló , ólom, 5 cm
11. Rózsika , " – 15 cm
12. Mesélő , br. 15 cm

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok K.tér. Bp.

Rácz Edit

10. Gát futó nő portr. br. 42 cm
11. Öreg bohác, terr. 35 cm
12. Figura, br. 20 cm

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok K.ter. Bp.

Rácz Edit

7. Töld fej, br. 40 cm
8. Kisfiam portréja, br. 26 cm
9. Geia, bazalt, 17 cm

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok K.tev. Bp.

Rácz Edit

4. Csecsemő, br. 20 cm
5. Méltóságos csecsemő, br. 20 cm
6. Mesterházi, portre, br. 40 cm

Rácz Edit 1970.
Műcsarnok Kam. ter., Bp.

Rácz Edit

1. Tatai szobor (Ondine) kő 220 cm
2. Mártír (Tanási emlékű) br. 220 cm
3. Diszoszlop br. 270 cm

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok K.tér. Bp.

RÁCZ EDIT

SZOBRÁSZ. KIÁLLÍTÁSA NYÍLT A MŰCSARNOK KAMARATERMÉBEN.

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT. 1970. OKT.

Rácz Edit

plakettek

34. Elválások br. 20 a

35. Tengeri világ br. 12 a

36. Vadon halála 1-11. br. 12.

Rácz Edit 1970

Műcsarnok, Kam. tev., Bp.

Rácz Edit plakettek:

37. Régi és modern bálványok br. 40 cm
38. Életerő br. 19 cm
39. Szegény kis csíra emberek

Rácz Edit 1970.
Műcsarnok Kam. ter., Bp.

Rácz Edit

Hodettel

40. Lét és Repletel br. 24 cm

41. Robbanás a halott városban br. 27 cm

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok Kam. ter., Bp.

Rácz Edit

plaketlek

31. Nappal és éjszaka br. 11 cm

32. Furcsa hangulat br. 15 cm

33. Erotikus fellhők br. 11

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok Kam. tev., Bp.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-000, 337-748, 340-726

RÁCZ EDIT

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1971 SEP 19

RÁCZ EDIT budapesti szobrászművésznő műveinek kiállítása ma, vasárnap délelőtt 11 órakor nyílik a debreceni Déri Múzeum földszinti kiállítótermében. A művésznő szobraiból, plakettjeiből válogatott kiállítás anyagát — amely a közelmúltban több városban sikert aratott — dr. Julow Viktor irodalomtörténész mutatja be.

Rácz Edit

plakettel

28. Örölbeszoszlva br. 19 cm
29. Hálóban br. 17 cm
30. Vietnam br. 15 cm

Rácz Edit 1970.
Műcsarnok Kam. tev., Bp.

Rácz Edit
nobrán

„Tatai nobor" (repro)

Losonci Miklós: Képzőművészetünk időszerűkérdései.
Művészet, 1971. julius - 32.oldal

Rácz Edit

MDK

Szerepelt a "Mai magyar kisplasztika" c. tárlaton.

Cs.M. :Kerényi,Pátzay , Mikus. Kisplasztika-bemutató a Csók Galériában.

ESTI HIRLAP 1964 febr. 1.

Rácz Edit

1. Testvérek és Figura nem.
2. Szerelem —"—
3. Virágemberke halála —"—
4. Vietnam —"—
5. Geia —"—

Rácz Edit 1970.

Műcsarnok Kam. tev., Bp.

Rácz Edit szobrán

A műsaknak kamarotermében

kiállítása nyílt

Magyar Nemzet 1970 VIII. 30

Gold.

Rácz Edit

Szoborkiállitásáról ir Perneczky Géza: "Különlegességek" c. -a Mücsarnokban rendezett-kiállitásról szóló kritikájában.
Megemliti a "Terhes kor" c. kompozicióját, valamint plakettjeit: "Szegény kis csiraemberek", "Régi és modern bálványok", "Élet és halál partjain" és "Ökölbeszorulva"címmel. Ezeket a kritika birálja, de "Öreg bohóc" c. és kisgyermek portréit dicséri.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. szept. 12.
XIV. évf. 37. sz. 13. lap

MDK

Rácz Edit, szobrász

1

A fiatal szobrászművész első kiállítása sokféle anyaggal utal tehetségére: dús aktok (Rozália), elvont plasztikai ötletek (Dombovári terv), archaikus kőszobrok (Jeia), meglepően „nőies" Zsánerszobrocskák (Bús öreg madár, Majomanya) s főként igen jelentős szoborportrék (Öreg bohóc, Zöld fej, Gátfutónő portréja) sorakoznak fel tehetsége igazolására.

R. Gy.: Rácz Edit szobrai a Műcsarnokban 7.

Népszabadság, Bp. 1970. szept. 4.

Rácz Edit, szobrász

MDK

2

„Míg klasszikus felfogásban készült ... portrei korszerűek .... modernkedő ... plasztikai korszerűtlenek s' üresek ..." (Virágembeske tánca és szörnyű halála a gépek közt; Régi s' modern lálványok; Lét s' képletek)

R.-Gy.: Rácz Edit szobrai a Műcsarnokban 7.

Népszabadság, Bp. 1970. szept. 4.

MDK

Rácz Edit. szobrász

3

Vegyes benyomást tesz az Újjászületés, a Diszonlop.

Egyénivégének szép megnyilvánulásai: A pólya rabja, a Kisfiam portréja, a Méltóságos csecsemő.

R. Gy.: Rácz Edit szobrai a Műcsarnokban

7

Népszabadság, Bp. 1970. szept. 4.

Rácz Edit

Méltatás

Különlegességek
Élet és Irodalom, Bp. 1970. sep. 12.

Rácz Edit

„Tatai szobor"

(relief)

Művészet, 1971. júl.

Rácz Edit

kiállítása. Bp. - Szv. Kerékgyártó István. Ifjúsá-
gi Magazin, 1967. márc.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107. l./

93. l.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

RÁCZ EDIT

SZOBRÁSZMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA:

SOMOGYI JÓZSEF
KOSSUTH-DÍJAS

1970. AUGUSZTUS 29-ÉN, SZOMBATON DÉLI ~~12~~ 13 ÓRAKOR

MŰCSARNOK KAMARATERME
XIV. HŐSÖK TERE

6577 fnyv I

Rász Edit szobrász

A hűsaknak kamarakatakmében

Kiállítása nyílt

hagyat Henriket 1970 IX. 20 Gold.

Rácz Edit szobrász

A hűsaknak kamarateremében

Liánítása nyílt

Magyar Nemzet 1970 IX. 13 Gold.

Rász Edit

29 én Liáttitása mylik a hűsaznak
Kamarateremében

Magyar Nemzet 1970 VIII. 27 kód.

Pávz Edit

A hűsarnak kámaratermében

kiállítása van

Magyar Nemzet 1970 IX. 6 Gold.

MDK

Rácz Edit

Akt, ólom

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Rácz Edit

Majmok, br.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

Rácz Edit

A virágemberke tánca a gépek között II. bronz 22x18 cm

Studió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat.
Ber.: Bereczky Lóránd

Rácz Edit

Kavicsos fekvő lány c. szobra (szepró)

szerepel az alábbi tárlatom

t. B.: Pesterzsébeti Képzőművészet)
Tavaszi Tárlata

Csili 1970 ápr.

Rácz Edit

Plakettet készített a szekszárdi Babits Mihály Mutvelődési Ház avatására

N.N.: Babits Mihály Mutvelődési Ha

Népujság 1970 III. 26

Rácz Edit, nobrán

MDH

Interjú: Tata rénére, a vázost jelképező hatalmas nobor kompoziciót kénít ménkőből.

(V.M): Tatai szimbolum

2

ESTI HIRLAP,

Bp. 1967. nov. 24.

MDK

Rácz Edit

Akt, ólom

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Rácz Edit

Majmok, br.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

lo év/ a zubbonyos kor határa, és

bony, kb. 1940-ig ez maradt a kor-

ubbony /amikor a folyóban fürödnek

gyerekekm csak egy "ubbon" van rajtuk/

ng /a zubbonyos életkor első fázisá-

an ugyanolyan, mint a pólyáskori. Né-

ányéves kortól nemek szerint különböző./

esben nincs is mindig fejrevaló, szín-

Van megfelelő fiu vagy lány frizura.

r első fázisában: /akkor még állandóan/

Rácz Edit, szobrász

MDK

A Műcsarnok Kamarátes mében
nyílt meg kiállítása.

-: Hír

8.

...szabadság, Bp. 1970 aug. 30.

M.D.K.

Rácz Edit

"Cigánylány" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1968. dec. 21.
XII. évf. 51. sz. 9. lap

Rácz Edit

(v. m.): Interjú Rácz Edit nobrászművésszel.
– Esti Hírlap, 1967. nov. 24.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970.1.sz. 68-107. l./

79. l.

Rácz Edet

szobán

Ezüstivel szerepel.

Kovács Gyula: Ezüst gerely...

Művészet, 1970. május – 24 lap.

MDK

Rácz Edit, szobrász

Kiállítása a Műcsarnokban látható.

–: A hét végi kulturális programból 9.

lépszabadság, Bp. 1970. aug. 29.

Rácz Edit
nobrán

M.D.6

„Mártir" noborkompozíciója
az ötödik teremben van

Vidos Zoltán, A Fiatal képzőmüvészek..
Müvészet, 1969 okt. 19 lap

Rácz Edit, nobrász MDG

Úttörők c. nobrát Kecskeméten a

művészsétányon állítják fel.

— : Kis híradó 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1964. márc. 5.

Rácz Edit
szobrász

M.D.K

Kihiáltőnőjével szerepel a
tárlaton.

Tibély Gábor: A X. kiállítás szobrai
Művészet, 1966. február – 18 lap

Rácz Edit

Testvérek (reprodukció)

Békésmegyei Népújság 1966. ápr. 8.

Rácz Edit szobrász M.D.K.

Csikó fiuval c. aluminium -kisplaszitkájat

a Képzőművészeti Kivitelező Váll. elkészitette

és hamarosan forgalomba hozza

Magyar Nemzet 1965. dec. 29. 4.1.
Napló

M.D.K.

Rácz Edit, orobrás

díjazott művei intim hangulatu témákat tejezner ki a gyulai IX. Alföldi tárlaton („Testvérer", „Várandós nő", „Fiú csiróval")

ALFÖLD, Debrecen, 1966.XVII.évf. 7. sz. 78. old.

Rácz Edit mottász

Szovegben emlitett mű: kikiáltónő

Tibély Gábor: A X. kiállítás mottai

1966. Sep. Művészet

RÁCZ Edit

Klauzál tér 9. hár falan
Gérecz Attila portrédombormúve

= Kritika 1994/10. 35.

Sok-sok víz lefolyt a Hont
Alföldön csordogáló Tápió
ebecki Blaskovichok lege
kapott. Mi, majd' három
természetesen már meg sem
család históriájának teljes
vasója elé. De nem is ez v
pillantást csak vetni egy
netébe; meggyőződhetni anna
látni, mennyi értékes ember
magyar nemzetnek.
értük, a Blaskovichokért is

RÁCZ Edit

KOVALOVSZKY Márta: Halál és megdicsőülés : Az 1956-os emléknüpályázatról. = Vigilia, 1990. 10.sz.

772

Rácz Edit

nobránműrén

„Megzebzett bolyogó" c. művével 2. díjas lett a Vigadó Galériában.

Művénet
1982 v 24.

Rácz Edit

nohránművén

Fazekas Mihály korouz mellnokra Debrecenben

(s.e.)

Héfői Kivel
1980 dec. 16.

RÁCZ EDIT festő

S.N. /Salamon Nándor?/: Rácz Edit tárlata.
= Győri Müsor, 1981.december 21.p.ill.

Rácz Edit

nohránnűrén

A lektorátus közleményei az 1988-as

közterületi alkotásokról.

Baja, Városi Kórház:

Díszkút, bronz, kutaüveg

Művénet 89/6

Rácz Edit

nohránművész

A lektorátus Küsleményei az 1988-as Küstenületi alkotásokról:

Ny. nára Bessenyei Gy. tér:

Bessenyei György - portrédomborműves utcatábla, bronz 45 x 59 cm

Művészet 89/10

RÁCZ EDIT

emlitve "Holdsugarat gombolyitó manómadár"

Székely András: Türelmes támogatás

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/6.sz.23.o.

Plaatsnijderstraat 3
BELGIEN

2000
Pla

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten.
Leopold de Waelplein

Kon
Leo

200
Pl

RÁCZ Edit szobrász

Hírek: Szobrot állítottak Pesterzsébeten Jahn Ferenc orvosnak, az illegális kommista párt tagjának csütörtökön, a nevét viselő kórház-rendelőintézet előterében. A szobor Rácz Edit alkotása.

Népszabadság 1983. VII. 1.

RÁCZ EDIT

emlitve ld. Lacza Márta

Losonci Miklós: XX. kerületi Képzőművészek. Ságvári Iskolagaléria

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 17. sz. 4. o.

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.

RÁCZ Edit (szobrász)

Müveinek fotói közölve: Uj Irás. 25. évf. 12.sz. 1985.
83-86.p. + Boritók

/müvek cime nincs közölve/

Rácz Edit, Kobán

L: Banga Ferenc

_: Megnyílt a grafikai biennálé Miskolcon

Népszabadság 8 n. 1981 dec 1

Rácz Edit, szobrász

Mesterházi Lajos emlékművét készítette

Jovánovics Miklós: Mesterházi Lajos emlékművénél, Ráckeveh 15

Élet és Irodalom, Bp. 1984 nov. 30. XXVIII/48

Rácz Edit

Assay Judit: A kevesebb néha több

Művészet, 1982. október

Rácz Edit

"Érem a kalitkában" cimmel Vadas József ir a Pécsi Galériában rendezett 6. kisplasztikai biennálén bemutatott művekről:
Czinder Antal kalitkába helyezett érem-művét a kritika élesen birálja. Az érem előlapját megmintázását durvának, a hátlap szöveget: "Sors nyiss nekem tért" szerénytelennek tartja.
Seregi József: "korpusza széttöredezettségében sem igazán megindító",
Janser Frigyes: "háboruellenes sorozata rosszul kivitelezett formai ötlet",
Rácz Edit: "gömb és kocka áthatásából született műve bonyolult," -mondja szószerint Vadas J.
A biennálén szereplő valamennyi művésznevet lásd a Vadas-kritikával együtt Szabó Iván nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1979.szept. 1. XXIII.évf. 35. sz. 12.lap.

Rácz Edit, Izobrán

L: Mátis K.

Goór I: Műveinkben .. 75-89

Forrás, Keszkemét, 1980. marc. XII/3.

Rácz Edit szobrász

Kiállítása Tamásiban a
városi galériában

Magyar Hirlap, 1985. VII. 11

Rácz Edit, szobrászművész

Tamásiban sikerült kialakítani egy kiállító helyiséget, amely nagyon jól megfelel rendeltetésének. Szívesen állítanak ki itt jónevű képzőművészek. — Rácz Editnek az országosan ismert Martin-szobra szintén Tamásiban található. |említve|.

Láttuk, hallottuk,

1984. VI. 21. Petőfi 10.45 |K.B.|.

Rácz Edit, szobrászművész

A napokban kerültek a Xantus János Múzeum gyűjteményébe a XII. győri művésztelepen készült művek. – Rácz Edit „Gázláng" című műve is a Múzeum gyűjteményébe került. (repr.)

Kisalföld, 1981. jan. 23.

Rácz Edit
festő

A Győri Művésztelep hi állítás ára
részt vett a művésznő.

---:Kiállitási naptár

Művészet,1975.február - 49.oldal

Rácz Edit

1973. szept. 8-án a Pesterzsébeti Múzeumban kiállítása nyílik.

Népszava, 1973. szept. 7. 101. évf. 209 sz. 4p.

Rácz Edit szobrász

a XX. kerület „tavaszi tárlatán szerepelnek művei. „Évszakok" érem-sorozata (emlétve)

Losonci Miklós: Tavaszi, változatok a tárlatokon.
Pestmegyei Hírlap, 1974. ápr. 5.

Rácz Edit

Lét és kepletek, br. 24 cm (plk.)
Robbanás a halott városban,
br. 27 cm. (plk.)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kam. Termében, Bp. 1970 aug. – szept.

Rácz Edit

Életerő, br. 19 cm (plk.)
Szegény kiscsiva emberek) 19 cm (plk.)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kam. Terwében, Bp. 1970. aug.-szept

Rácz Edit

Vadon halála I–II. br. 12 cm (pl.)
Régi és mostern bálványok, br. 40 cm (-"-)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kam. Terwében, Bp. 1970. aug.–szept.

Rácz Edit

Elválások, br. 20 cm (plk.)
Tengeri világ, br. 12 cm (-"-)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kam. Terwében, Bp. 1970. aug.-szept.

Rácz Edit

Furcsa hangulat, br. 15 cm (pl.)
Erotikus fellhők, br. 11 cm (-"-)

Rácz Edit kiállítása a Mincsarnok
Kam. Termében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Vietnam, bv. 15cm (pkr.)
Nappal és éjszaka, bv. 11cm (pkr.)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kam. Termében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Ökölbeszorulva, br. 19 cm (plk.)
Hálóban, br. 17 cm (plk.)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kam. Termében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Metamorfózis, br. 15cm (plk)
Virágembérke táncoés szörnyű halála a gépek közt I-IV. br. 23cm (plk)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok Kam. Termében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Ózdi kohászati emlékmű terve, br. és ü.
45 cm.

Öregség, br. 20 cm (plk)

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970. aug. – szept.

Rácz Edit

Majomanya, br. 17 cm
Dombovári terv, kőés ineg, 45 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970, aug. – szept.

Rácz Edit

Kaviczon fekvő lány, olaj, 6 cm
Bús öreg madár, br. 8 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970, aug. – szept.

Rácz Edit

A pólya vabja, kőrtefa, 51 cm
Egy egység, ólom 5x15 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970. aug.-szept.

Rácz Edit

Szerelem, olajfa 4x15 cm
Szerelmespár, fiókfa, 19 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970 aug.-szept.

Rácz Edit

Ferhes Ror (Gondolatok egy Julász Ferenc versher) br. 25 cm

Újjászületés, br. 17 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok Kamaratermében, 1970 aug-szept.

Rácz Edit

Keselő, br. 15 cm
Testvérek, br. 23 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970 aug-szept.

Rácz Edit

Gyurulő, álom, 5 cm
Rózsika, -u- 15 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, 1970 aug-szept.

Rácz Edit

Öreg bohóc, terrakotta, 35 cm
Figura (Kikiáltó), br. 20 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Geia, bazalt, 17 cm
Gátfutó nő portréja, br. 42 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Zöld fej, kv. 40 cm
Kisfiam portréja, kv. 26 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Méltóságos csecsemő, bv. 20 cm
Mesterlövész, portré, bv. 40 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, Bp. 1970. aug-szept.

Rácz Edit

Díszoszlop (Kertészeti Egyetem) br. 270 cm
Csecsemő, br. 20 cm

Rácz Edit Miállítása a Műcsarnok
Kamaraterméhen, Bp. 1970, aug–szept

Rácz Edit

Tatár sobor (Ondine), kő, 220 cm
Mártír (tanácsi emlékmű) bronz 220 cm

Rácz Edit kiállítása a Műcsarnok
Kamaratermében, Bp. 1970, aug–szept.

Rácz Edit

Művészetének regiszterei a tiszta nonfigurativtól sokféle változatan és stiluson át a realizmusig terjednek. A „Robbanás a halott város felett" plakett atomgomolyának gonosz forróságát a friss bronz vörösségével idézi fel, amelyet az áldozat-város patinázott halotti zöld-szürkéjének kontrasztja emel ki s tesz nagyon intenzivvé.

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Múzeumban

Alföld 1971/11 70 old.

Rácz Edit

Lírai hangvételű „Elválások" nemcsak a vízfelület csillogását - lágyságát - hullámzását, hanem a dombormüvön egészen meglepő módon az atmoszféra párásságát is érzékelteti. A „Virágemberke" sorozat pl. meg montázsszerűen kever egybe törékeny figurát és fenyegető gépelemeket, nem munkál ki szigorú kompozicios egységet, ennek következményeként gondolatilag sem ímélkedik fel igázan.

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Múzeumban

Alföld 1971/11 70 old.

Rácz Edit.

Az „Ökölbe szorulva" ellenben már fojtogató-morzsoló marokká rendezi az emberke körül a gépelemeket, koncepciót alakítva ki, s így valóban strukturálja, érzelemmel átjárt jelentés hordozojává teszi s felszikrázhatja - ahogyan a művészetben kell - az ideát.

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri múzeumban

Alföld 1971/11 70 old.

Rácz Edit

A „Tatai szobor" (Tata országúti bejáratát díszíti) kagyloszerű körvonalakat adó s a víz és cseppkő anyagszerűségét sugalló hullámvonalú absztrakció, s a könnyed „vízies" finoman klasszicizáló nimfa-alak figurativ ábrázolásának bravúros és harmonikus egyesítése.

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Múzeumban

Alföld 1971/11 70 old.

Rácz Edit

A „Hálóban" c. plakett pl. az emberi sors-rabság ezerszer kijátszott toposza. Kisplasztika, a címe „Szerelem" tárgya: fekve egymáshoz tapadó aktpár. A férfi és nő itt kajaikat meglepő módon nem ölelésre használják, hanem kinyújtva, fejük fölé emelve kezeiket kapcsolják össze, az együtt-uszás vagy repülés képzetét élresztve.

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Muzeumban

Alföld 1971/11 71 old.

Rácz Edit

A „Gondolkodó" cs. kisplasztika ráadásul utánérzés is. Persze nagyon is tudatos, kedves ironiczi utánérzés, ahogyan vezna kisfiút állít be Rodin Penseur-jének annyiszor elismételt pózába. Portréi a valóban jó karakterizálásan túl sejtelmes jelképes seg ükkel egész életsorsokat sűrítenek össze: (Mesterházi portré, Öreg bohoc, John Coltrane)

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri Múzeumban

Alföld 1971/11 71old

Rácz Edit

A sors-motívum dereng fel kisgyerek és csecsemő szobrain is, amelyek ilyenformán egy csöppet sem idilliek, mégsem törlik le az arcocskák hamvát, üdeségét, bájat, mint az expresszionizmusból, aktivizmusból ismert kegyetlen vagy vádló gyermekábrázolások (csecsemő, lélteságos csecsemő, Kisfiam portréja

Julow Viktor: Rácz Edit szobrászmuvész kiállítása a Déri Muzeumban

Alföld 1971/11 71old.

Rácz Edit

A tárlat kiemelkedő darabja a Zsáner-szobornak minősített „Büsöreg madár"-t: ezt a marokban elférő monumentalitást. Mégsem a múltat konzerválja Rácz Edit plasztikája. Nem pre-avantgard, hanem poszt-avantgard művészet ez.

Jülow Viktor: Rácz Edit szobrászművész kiállítása a Déri-Múzeumban

Alföld 1971/11 71 old.

Rácz Edit

Virágemberkék

Alföld 1971/11 borító 3 old.

1)

Rácz Edit

A derecskei művelődési központban 1971-ben rendezték itt meg kiállítását.

Szöllősi Gyuláné: Kiállítási társulások Hajdu-Biharban.

Hajdú-Bihari Napló, 1972. febr. 15.

Rácz Edit 2.) Folytatás

A balmazújvárosi Veres Péter Művelődési Központban az évek folyamán itt rendezett kiállításon szobrai szerepeltek.

Szállósi Gyuláné: Kiállítási társulások Hajdú-Biharban.

Hajdú-Bihari Napló, 1972. febr. 15.

Rácz Edit festőművész

munkáiból kiállítás nyílik

meg vasárnap a debreceni Déri Múzeum-

ban

-Napló-

Magyar Nemzet 1971 szeptember 21

4. old.

Rácz Edit

Győrben máj. 2-án nyílik a bpesti XX. ker.-i képzőművészek tavaszi tárlata, melyen művei szerepelnek, bronzplakettjei.

S.N.: Vendég festők Erzsébetről. Kisalföld, 1973. ápr. 28.

Rácz Edit szobrász

Tamásiban az 1919.- es mártírok emlé kezetére kérzült szobra az árnhár közelében van elhelyezve (említve és repr.)

O. I.: Szobrok Tamásiban
Tolna m. Népújság, 1974. márc. 7.

BUDAPEST, XX., KERÜLETI TANÁCS V. B.
PESTERZSÉBETI MÚZEUMA

meghívja önt

RÁCZ EDIT szobrászművész

kiállításának megnyitására

1973. szeptember 8-án 16 órára

Megnyitó beszédet mond:
SOMOGYI JÓZSEF
Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész

PESTERZSÉBETI MÚZEUM XX., KOSSUTH LAJOS U. 39.

Nyitva: október 8-ig, Hétfő kivételével 10—18 óráig

733327 fnyv 11.

RAFC2 EDIT

Rácz Edit szobrász

a főváros XX. ker.-i művészeinek Tavaszi Tárlatán szerepelnek szobrai, plakettjei.

Kiss Tavagó ~~András~~ Sándor: Tavaszi Tárlat Pesterzsébeten.

Rakka, 1974. ápr. 15.

Rácz Edit, nobrán

A nyáron két s' félhónapot töltött Olaszországban, most két hetet Hamburgban, ahol kiállítása lesz. – Nápolyban kiállították Testvérek c. művét.

V. –: A Testvérek Nápolyban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. okt. 14.

Rácz Edit szobrász

a Fiatal Képzőművészek Stúdió-
jának 10. éves jubileumi kiállí-
tásán szerepel alkotása.

dr. Ujvári Béla: Stúdió 64-68
Magyar Hírlap, 1968. dec. 29.

Rácz Edit, nobrán

Eg konfigurativ mérkőzésnobra
Pesterszébetre kerül.

M. Szántó Judit: Család, Hárfás lány 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jan. 21.

Rácz Edit

szobrász

Rácz Edit a fiatal művészek stú-
diójának tárlatán mutatta be
Jókai Mórról készült szobrát.

Földes Anna: „A szobor a térben kezdelni".

Nők Lapja, 1968. aug. – 35 szám

Rácz Edit
szobász

Rácz Edit nagy méretű szobrait megrendelésre készíti. Gyakran készít kisplasztikát és plakettet.

Földes Anna: „A szolor a térben kerd'elni"
Nők Lapja, 1968. aug. - 35 szám.

Rácz Edit
szobrász

Rácz Edit a nyáron végezte el a Főiskolát és már összel meghapta az első megrendelést, egy 1 1/2 mtr-es állatszoborra egy ovoda kertjébe.

Földes Anna: „A szobor a térben kerd'elni"
Nők Lapja, 1968. aug - 35 szám.

Rácz Edit
szobrász

Rácz Edit már 5 éves korában kezdett mintázni. 14 éves korában a képzőművészeti gimnázium jelentkezett felvételre.

Földes Anna: „A szobor a térben kezd élni"
Nők Lapja", 1968. aug - 35 szám

Rácz Edit

szobász

Legújabb munkája, egy 1919 emlékét idéző hősi emlékmű, amely a fiatal művészek pályázatára készült. Nagy méretű kompozíció.

Földes Anna: „A szobor a térben kezd élni", Nők Lapja, 1968. aug - 35 szám

Rácz Edit
szobrász

Legújabb műve, amelyik készülőben van a Kerleszoli Főiskola hertjébe készül. A 1 1/2 mtr-es mű a sorok-sári kísérleti telepre kerül.

Földes Anna: „A szobor a térben kezd élni"
Nők Lapja, 1968. aug - 35 szám.

Rácz Edit

szobász

Rácz Edit legizgalmasabb munkáje megmintázta Tata szellemét, őszőjét. Ez egy sajátos vízlény kőbe faragott emlékműve.

Földes Anna: „A szobor a térben kezd élni"

Nők Lapja, 1968. aug - 35 szám.

Rácz Edit
nohán

Illusztrációk (repro)

Földes Anna: A nolor a térben kerd elni
Nők Lapja, 1968. aug. - 35 szám

Rácz Edit

Tatai szolor (ondine) kő, 220 cm
Mártír (Tamási emlékmű)
bronz, 220 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970. aug. 29. szept 20.

Rácz Edit

Méltóséges csecsemő, br. 20 cm
Mesterházi, portré, br. 40 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970. aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Pászoszlop, br. 270 cm
Csecsenő br. 20 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok

Bp. 1970 - aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Gusuló, ól. 5 cm

Rózsike, m 15 cm

Rácz Edit kiállítása, Mürsdorfa

Bp. 1970. aug. 29. sept. 20.

Rácz Edit

Öreg bohóc, terr., 35cm
Figura (Kikiáltó), br 20cm

Rácz Edit kiállítása, Mürsdorfer
Bp. 1970. aug. 29. sept. 20.

Rácz Edit

Geia, bazalt, 17 cm
Gátfutó nő portréje, br. 42 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970. aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Zöld fej, bv. 40 cm

Kisfiam portréja, bv. 26 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok

Bp. 1970. aug. 29. – sept. 20.

Rácz Edit

A pólyanatrje, Kőrtefe, 51 cm

Egy egység 5 x 15 cm

Rácz Edit kiállítása, Kincsernek

Bp. 1970. aug. 29 sept 20

Rácz Edit

Szerelem, dojfe, 4×15 cm

Szerelmespár, stiófe, 19 cm

Rácz Edit kiállítása, Kincsarnok

Bp. 1970. aug. 29. sept. 20.

Rácz Edit

Terhes kar, bv. 25 cm,
Ujjászületés, bv. 17 cm.

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970. aug. 29. sept. 20.

Rácz Edit

Mesélő, br. 15 cm

Testvérek, br. 23 cm

Rácz Edit kiállítása, Kücsarnok

Bp. 1970. aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Őrsi kolrászati emlékmű terve
bronz és üveg, 45 cm

Rácz Edit kiállítása, Kiűrsarnok
Bp 1970 aug. 28. szept. 20.

Rácz Edit

Örvegség, br. 20 cm
Metamorfózis, br. 15 cm

Rácz Edit kiállítása, Kürsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Majoumanna, br. 17 cm
Dombóváritero, Kőésvég, 45 cm

Rácz Edit kiállítása, Kincsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Kavicsen fekvő lány ölem, 6 cm
Bús öreg mostor, br. 8 cm

Rácz Edit kiállítása, Kincsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Turcsa hangulat, br. 15 cm
Erotikus fellhőt, br. 11 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970 aug 29 szept 20.

Rácz Edit

Vietnam, br. 15 cm
Nappal és éjszaka br. 11cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
bp. 1970 aug. 29. sept - 20.

Rácz Edit

Ökölbernaruhva, br. 19 cm.

Hálóban, br. 17. cm.

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok

Bp. 1970 aug. 29. szept. 20 :

Rácz Edit

Vinógemberke tánca és szörnyű
halaha a gépek közt
I–IV. br. 23 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Ráiz Edit

Lét és képletek, br. 24 cm
Robbanás a hátott nőrosban, br. 27 cm

Ráiz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Életerő, br. 19 cm
Szegény kis csirke emberek, br. 19 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Vaskonhelele I–II. br. 12 cm
Régi és modern bálványok, br. 40 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit

Elválások, br. 20 cm
Tengeri világ, br. 12 cm

Rácz Edit kiállítása, Műcsarnok
Bp. 1970 aug. 29. szept. 20.

Rácz Edit szobrászművész

A Ferencvárosi Pincetárlat termében október 24.-ig látható a művész kiállitása, -mint a lap -a kulturális eseményeket ismertető rovatában- közli.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. okt. 12.
XVIII. évf. 41. sz. 8. lap.

Rácz Edit.

Három művelődési központ rendezett képzőművészeti kiállítást – ezúttal Balmazújvárosban a tárlaton Rácz Edit szobrászművész mutatta be alkotásait. Képünkön a Rácz-plakettel díszített katalógus címlapja.

Népművelés 1971/9 45 old.

Rácz Edit

Művei szerepelnek a szófiai

Magyar Intézetben rendezett kiállításon

Magyar Nemzet 1972 március 7

4. oldal.

Rácz Edit szobrász

a szófiai Magyar Intézet kiállító-termében négy magyar képzőművész tárlata nyílt meg, melyen művei szerepelnek.

Népszabadság, 1972. márc. 8.

Rácz Edit szobrász

Kiállítása nyílt

Hajdúszoboszlón

Nápszava 1971 július 6

2. old.

Rácz Edit szobrászművésznő.

a Petőfi-irodalmi Múzeumban nyílt meg a kiállítása.

Kiállítások.

Magyar Nemzet, 1973. okt. 4.

Rácz Edit, nobrán

Kiállít Szófiában.

—: Magyar Kiállítások Külföldön 9.

Népszabadság, Bp. 1972. március 8.

Rácz Edit szobrász

A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat 1954-ben alakult. – Egyik teremben Rácz Edit, plasztikáján dolgoznak, mellette ~~[illegible]~~ Németh Milály „Anya gyermekével" c. műve készül. – Rácz Edit művét az egyik budapesti óvodában helyezik el. (szülőtve)

Kárpáti György: Szobor születik...

Lobogó, 1976. jún. 24.

Rácz Endre

A Veszprém-megyei Művelődési Központban április 25.-ig tart nyitva ifj Rácz Endre fotóművész kiállitása.
A Studió Galériában Németh János kerámikus március 26.-án,
A Fényes Adolf-teremben Ilosfai József szobrászmüvész március 25.-én,
A Studió Galériában Szabolcs Péter szobrászmüvész március 24.-én,
Bod Éva kerámikos a Csók István Galériában március 25.-én,
Berecz András festőmüvész a nyiregyházi Benczur Gyula-teremben március 25.-én nyitja meg kiállitását, mint a lap kulturális eseményeket ismertető rovata közli.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 2o. XX. évf. 12. sz. 8. lap.

Rácz Edit

szobrászművész alkotásaiból rendezett kiállítást nyitottak meg vasárnap délután Hajdúszoboszlón a Művelődési Ház nagytermében. A bemutatón a művész több mint 50 alkotását láthatják a nézők.

Magyar Hírlap 1971/185 8 old.

Rácz Edit nyobrány

September 8-án nyílik kiállítása a XX. ker. Tanács pesterzsébeti múzeumában.

Magyar Nemzet 1973 September 5
4. oldal

Rácz Edit

Bemutatott művei:

„Elválások", bronz relief, 35 x 24

„Mesterházy Lajos portréja", bronz, 45 cm.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

Rácz Edit

Bemutatott műve:

„Furcsa hangulat", 16 cm, bronz.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás", Budapest, 1968.

161

Rácz Edit szobrászmüvész

Munkái,-több magyar müvész alkotásaival együtt-kerültek bemutatásra a Szófiai Magyar Intézet március 4.-én megnyilt kiállitásán, mint a lap "Tájékozódás" c. rovatának "Magyar tárlatok külföldön" c. tudősitása jelenti.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 1.
XVI. évf. 14. sz. 6. lap.

Rácz Edit 1

A Pesterzsébeti Muzeumban állitott ki, kisplasztikát és plakettet. Szabadulni próbál az akadémikus szobrászattól/ Kikiáltó, Margó I-II, Mártirok/

Plakettjei közül a A virág emberke tánca és halála, A vadon halála, Időtörte arcok emelkedik ki.

Magyar Hirlap 1973-251-6
Láncz: Kiállitásról kiállitásra

Rácz Edit 2

Ujabb kompoziciói az Ifjuság, Öregség, Életerő, Erotika,

Magyar Hirlap 1973-251-6
Láncz:Kiállitásról kiállitásra

Rácz Edit szobrász

a kecskemétiek szobrászról ismerik a művész nevét

Dutka Judit: Művésztelepek.
Magyar Hírek, 1976. jún. 5.

Rácz Edit szobrászművész

a pesterzsébeti múzeumban ma nyílt meg a XX. Ker.-i Képzőművészek 12.-ik tavaszi tárlata, melyen szerepelnek munkái. Különféle anyagokkal kísérletező műveket látunk: bronz-, üveg.-, só.-kvistályból formált munkák.

Esti Krónika

1975. II. 28. 19.00 | Szné.

Rácz Edit

Wehner Tibor:
Tatai szobrok

Dolgozók Lapja (Komárom), 1945. ápr. 13.

Rácz Edit szobrász

„Hableány" c. műve az Öveg-tó partján, a Fenyves-grill mellett áll, talapzatával egy kis kutat alkotva. (említve és repr.)

Welmer Tibor: Tatai szobrok.
Dolgozók Lapja (Komárom), 1975. ápr. 13.

Ráics Edit

Megbízták Ráics Edetet, hogy a XX. Köztársaságtéri, Óvoda részére kő játszóplasztikát készítsen.

-------:Köztéri munkák.

Művészet, 1977. augusztus - 48. oldal.

Rácz Edit, szobrász

Pesterzsébeten a Köztársaság tési óvoda kertjében felavatták Játszó c. plasztikáját.

O – : Gyermekeknek

12.

Esti Hírlap, Bp. 1977 ápr. 29.

Rácz Edit szobrász

A felszabadulás 30. évfordulója alkalmából Bratislavában megnyílt a magyar szobrászok kisplasztikai kiállítása, melyen szerepelnek a művész alkotásai: „Haldasarló" – „Vénusz" c. műveiben a bronz komolysága és az üveg színes, átlátszó lehetőségeinek társítása érvényesül. „Életerő" – „Fene" c. ermei (aulétve)

Bárkány Jenőné: Magyar szobrászok tárlata

Uj Szó, 1975. júl. 10.

Ráczy Edit szobrászművész

Prágában az Óvárosi Tanácsházában megnyílt a magyar kisplasztikai és éremkiállítás, melyen szerepel a művész alkotása.

(sm): Magyar kisplasztikai és éremkiállítás.

Új Szó, 1975. ápr. 11.

Rácz Edit, szobrász

A XX. ker.-i Kis-Duna Galéria évekkel ezelőtt alakult. Azóta az erzsébeti, sorok-sári közönség láthatta itt Szabó János, Kis Ádám, Rácz Edit és még több művész műveit.

Láttuk, hallottuk...

1977. VIII. 21. 10.33, Petőfi

RÁCZ Edit szobán

Losonci Miklós: Miton töredékek
= MMF 1999/1. 55. ill

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja

1991. július 22-én 17 órára

Gajdosi Nelli
selyemfestő
Melocco János
ékszerkészítő
Rácz Edit
szobrászművész

kiállításának megnyitására

Megnyitja:
Szász Imre, író

A kiállítás megtekinthető: 1991. augusztus 11-ig,
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Gaál Imre Gléria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

RÁCZ EDIT

Rácz Edit szobrász

a Kecskeméti művésztelep lakói a hosszabb-rövidebb időre szóló itttartózkodás után nem távoznak el nyomtalanul. — Rácz Editre és Záhorzik Nándorra a vasútkerében elhelyezett Kacsák Pongrácot és a történetíró Hornyik Jánost ábrázoló portréi emlékeztetnek. (említve)

Halász Ferenc: Művésztelepi tárlat Kecskeméten.

Petőfi Népe, 1976. febr. 12.